Digitized by Google

BIBLIOTHECA CLERR. REGG. S. PAULI
COLL. SS. BLASII ET CAROLI DE URBE
PLUT. F.f. LOCULUS IV. NUM.

VITTORIO EMANUELE
8
9 C
7

Digitized by Google

Digitized by Google

VINCETI DABO MANNA ABSCONDITVM APOC. 2

ΠΑΝΑΡΙΟΝ,

HOC EST,

ARCA MEDICA VARIIS

Diuinæ SCRIPTVRÆ pri-
ſcorumq́ PATRVM Antido-
tis aduerſus Animi morbos.
inſtructa.

ET

IN GRATIAM CONFESSARIORVM
Concionatorum, et Religioſæ vitæ
cultorum edita à

IOANNE BVSÆO SOCIETATIS
IESV Theologo.

MOGVNTIÆ.
APVD IOANNEM ALBINVM.
M. DC. VIII.
CVM gratia et Priuilegio Cæsar. Maieſt.

SVPERBIA — IRA — AVARITIA — GVLA — LVXVRIA — ACEDIA — INVIDIA

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

SERENISSIMO ET REVERENDISSIMO PRINCIPI, AC DOMINO, D. FERDINANDO, COADIVTORI COLONIENSI, LEODIENſI, Stabulenſi, Adminiſtratori Berchteſgadenſi, Comiti Palatino Rheni, Vtriuſque Bauariæ Dvci, &c. Domino ſuo Clementiſſimo.

VErissime mihi, Serenissime & Reuerendiſſ. Princeps, ſcripſiſſe videtur B. Gregorivs Naziãzenus, cognométo Theologus, tãto animi morbos, quam corporis grauiores eſſe, quanto animus corpore præſtantior eſt. *Hic enim*, inquit in Oratione de amore pauperum, *præter voluntatem exiſtit, ille à voluntate proficiſcitur: hic vna cum hac vita finitur, ille nos hinc migrantes comitatur: hic deniq; miſeratione dignus eſt, ille odio, apud eos quidem, qui mentis ſunt compotes.* Quo vehementius mirandum eſt, tam multos tum veterum, tum re-

)(2 centio-

centiorum Scriptorum pro curãdis corporis morbis, exſtare indieſq; procudi commentarios, nullos verò vel perpaucos pro incolumitate animorum. cum tamen non deſint fontes ſaluberrimi, vnde præſentiſſima antidota hauriri poſſint. Habent corporum Medici ſuos Hippocrates, Galenos, adeoq; IOVE ipſo prognatum, vt Poetæ fabulantur, ÆSCVLAPIVM medicinæ parentem & auctorem, ex quibus ſua medicamenta pro vita corporali ſarta tecta præſtanda depromant: at nobis ſuppeditant Archiatri, vt à vera religione ſolidiores, ſic etiam in curandis hominum animis multò ſapientiores, nempe ſancti PATRES, Cypriani, Baſilij, Ambroſij, Hieronymi, Auguſtini, Gregorij, Bernardi. QVORVM Antidota hoc maiori in pretio habenda, cupidiusque amplectenda ſunt, quo ampliorem multis iam retro ſeculis, tum doctrinę pręſtantia, tum vitæ ſanctitate, prodigiis cœleſtibus conteſtata, auctoritatem obtinuerunt. Addo, quod plæriq; omnes Dominici gregis Paſtores, & Epiſcopi exſtiterint. Quid verò aliud ſunt Epiſcopi, aliiq; Eccleſiarum vel monaſteriorum Antiſtites, quam germani animarum MEDICI, qui *peruigilant*, teſte Apoſtolo, *quaſi rationem pro animabus reddituri?* *Nos*, inquit idem NAZIANZ. in primo Apologetico, *huius Medicinæ ſpiritualis miniſtri, operisque participes ſumus, quicunq; ſuperiori loco ſedemus: quibus tametſi magnæ laudi ducendum eſt propria vitia, morboſq; perſpicere, iiſq; mederi, multo tamen excellentius eſt aliorum morbos curare poſſe, ſciteq; perpurgare*. Deinde non à commen-

titio,

titio aliquo Æ s c v l a p i o, ſed à *ſummo Medicorum Magiſtro*, vt eum in Eccleſiaſten appellat B. H i e r o n y m v s, Chriſto I e s v, eiusq́; verbo Spiritus ſancti calamo exarato ſua ſpiritalia pharmaca priſci illi Patres ſunt mutuati. Medici certè neq; nomenclaturam, neque functionem atteſtante Euangeliſta Matthęo Saluator noſter horruit: rogatus enim aliquando, quamobrem Publicanorum, peccatorumq́; conſuetudine vteretur, diſertè reſpondit, *non opus eſſe valentibus medico, ſed male habentibus.* Atq; vt primum Euangelici regni enunciandi initium fecit, ἀλεξιφάρμακον ad vulnus peccati ſanandum efficaciſſimum, nempe P o e n i t e n t i a m illicò promulgauit dicens. *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cœlorum.* ac deinceps totam Galilæam, cæteraſque regiones obiuit, *ſanans omnem languorem*, inquit idem B. Matthæus, *& omnem infirmitatem in populo*, ſpiritualem vtiq; potius quàm corporalem, vt in eundem locum annotauit. A v r e v m o s. *idcirco*, inquiens, *illas corporum ægritudines ſanabat, vt iſtas ſcilicet de noſtris animabus profligaret.* His igitur de cauſis S e r e n i s s i m e P r i n c e p s, non exiguum operæ pretium me facturum ſum arbitratus, ſi per otium litterarium, quo poſt publicas Pręlectiones Theologicas dudum poſitas ſatis abundabam, apiculæ inſtar ex limpidis diuini verbi ſanctorumq; Patrum fontibus aliquem Remediorum aduerſus animi morbos ſuccum delibarem, &c, vbi viſum eſſet Maioribus, diuulgarem. Poteram quidem quorundam exemplo nullo auctore adſcripto, varia ægritu-

dinum ſpiritalium Medicamenta deſcribere, ingeniique ac iudicij iis excogitandis aleam ſubire: ſed neq; is eram qui tantas naturæ vel gratiæ diuinæ dotes mihi vendicare auderem, neq; qui in opinionem adduci poſſem, vt crederé non potius cuiuis erudito Lectori, tam vetuſtę totq; nominibus firmatę auctoritatis prę-iudicium probatum iri, quam priuati vnius commentationes. Nam, *vt in vno aliquo telo aut gladio*, quemadmodum Magnus quidam vir, ſed in diſſimili argumento ſcripſit, *multum intereſt à qua manu veniat: ſic in ſententia, vt penetret, valde facit robuſtæ alicuius receptæ Auctoritatis, quæ ſane veteribus adeſt, pondus.* Deinde vt aranearum textus non ideò præſtantior aut conducibilior eſt, quoniam è viſceribus ſuis fila progenuerunt, ſic confido nec huius operis contextũ viliorem fore quoniam apis exemplo libauimus ex alieno. QVOD autem hanc qualemcunq; Lucubrationem ſub SERENISSIMI, illuſtriſſimiq; nominis tui auſpiciis in lucem exire permiſerim, non inidoneæ, vti ſpero, cauſæ me permouerunt. Primum non conueniebat hoc ſacrum S. PATRVM Eccleſiæ Catholicæ Antiſtitum ΠΑΝΑΡΙΟΝ alij, quam Eccleſiaſtico Antiſtiti in hoc Operis veſtibulo commendari, atq; ei imprimis ANTISTITI, qui partes omnes numeroſq; in vniuerſę ditionis ſuę Archiepiſcopalis (domeſticam Aulam modeſtiſſimam prętermitto) adminiſtratione, curationeque, cum ſumma omniũ bonorum gratulatione, cumulatè hactenus expleuiſſet. Accedit, quod tanta hactenus Sereniſſimæ proſapiæ tuę, Maiorumq; tuorum

in

Digitized by Google

in Societatem noſtram, quã maximis inſtruxere Collegiis, ac nominatim in huius prouinciæ Rhenanæ Agrippinenſe Collegium extitere, hodieq; exiſtunt merita vt niſi ingratiſſimi videri velimus, non poſſimus non publicam aliquam grati animi relinquere teſtificationem. Neq; verò nobis quoq; Moguntinis mente excidere poterat eius temporis memoria, quo ampliſſima SERENITAS V. cum fratre germano P. M. Sereniſſ. & Reuerendiſſ. PHILIPPO, ex Ratiſbonenſi Præſule in Purpuratorũ PP. Senatum poſtea allecto ſolidum annum in hac Academia ſub Societatis noſtræ Doctoribus Eloquentiæ operam nauauit: ſuaq; eximia in DEVM, Deiparamque Religione, in Scholarum Profeſſores obſeruantia ac humanitate, in Academicos omnes memorabili modeſtiæ, diligentiæq; exemplo, ſuæ Indolis, virtutiſque Monimentum ære perennius apud nos depoſuit. Quocirca diuinum æternumque NVMEN enixè precari cogimur, vt SERENIT. V. Illuſtriſſ. Reuerendiſſimamque nobiliſſimæ Eccleſiæ ſuæ, & Societati noſtræ quam diutiſſimè ſoſpitem atq; florentem conſeruare velit. MOGVNTIÆ ex Archiepiſcopali Collegio Societatis IESV. ANNO à Sanctiſſ. Deiparæ partu M. D. CIIX. in eiuſdem Aſſumptæ ad cœlos peruigilio.

SEREN. V. ILLVSTRISS. & REVERENDISS.

Seruus & humilis Cliens.

Ioannes Buſæus.

PRÆ-

PRÆFATIO
AD BENEVOLVM
LECTOREM.

ANTEQVAM, *beneuole* LECTOR, *ad explicanda Morborum Animi, ſeu vitiorum Antidota accedam, de paucis Capitibus mihi commonefaciendus videbare; quo planius Inſtituti mei ratio tibi conſtaret.* PRIMVM *eſt, de ſuſcepti huius operis cauſa. Ea fuit non pœnitenda vtilitas, quæ in noſtræ Societatis homines, aliosq; qui audiendis ſacris fidelium confeſſionibus ſeſe totos pro munere quod gerunt, dediderunt, atque hoc ipſo ſe ſpiritales animarum Medicos profitentur, ex lectione redundare queat. Quod ſi & Patres, quos vocant ſpirituales in religioſorum Cœnobiis, vel aliis piarum* SODALITATVM *cœtibus; Parochi item & concionatores, quibus incumbit cura alios à vitiis deterrendi, atq; ad virtutis ſtudium priuatim, publicéue cohortandi in eodem opere deprehenderint aliquid, quod induſtriã eorum exacuat, hoc latius horum Remediorum fructus pertinebit.* ALTERVM *eſt operis Epigraphe. Eam mutuatus ſum à B.* EPIPHANIO *Cypri Epiſcopo, cuius Commentarius, quem aduerſus omnes hæreſes elucubrauit,* Παναρίου, *hoc eſt,* Arcę Medicæ *appellatione inſcriptus eſt, quod propoſitum illi fuiſſet, illo Opere omnium hæreſεων morbis inde à Chriſtiana re-*

na re-

na religionis primordio exortis medicinam facere. Cum itaque & ego apud animum meum conſtituiſſem non vni animi ægritudini, ſed variis & multiplicibus mederi, non iniuria videor eiuſdē nomenclatura vocabuli hanc Tractationem inſcripſiſſe. TERTIVM *eſt de Fontibus, vnde hæc noſtra ſpiritualia Antidota deprompta ſunt. Ii fere quaterni ſunt. Spiritus S. Oracula ſacris veteris nouiq; Inſtrumenti codicibus mandata.* S. PATRVM *veterum, maximè autem Eccleſiæ Doctorum, Græcorum æquè ac Latinorum volumina. Philoſophorū deinde quorundam Ethnicorum monita vel apophthegmata, ac demū Exēpla paucula, ſacra vel prophana ceteris illuſtriora. Quod Fontem D. Scripturæ attinet, is tam fœcundus & exuberans eſt, vt vel ſolus adminiſtrandis omnis generis Remediis ſufficiat.* Omnis morbus animæ, *inquit in Pſal. 36.* B. AVG. habet in ſcripturis medicamentum ſuum. *Et S.* HIER. *in conſolatione ad Iulianum.* Ad ſanctarum Scripturarum grauitatem confugimus, vbi vera vulnerum medicina eſt, vbi dolorum certa remedia. *Et in epiſtola ad Euſtochium Virginem prolixè laudat B.* PAVLAM *Romanam, quemadmodum variis ſcripturarum ſententiis cōſueſſet, quaſi armatura Dei, omnia Satanæ tela auertere. Sed & S.* CHRY. *in Euangelium Ioannis ſcribens ita loquitur.* Omnium medicinarum theſaurus diuinæ ſcripturæ ſunt: & ſiue ſtultitiam exuere, ſiue affectus ſedare, ſiue pecuniarum cupiditatem expellere, ſiue dolores contemnere, ſiue fortem animum induere, ſiue aduerſa æquo animo tolerare velimus, quam plurima hinc remedia inuenire poſſumus.

Ep. 48.

Hom 36.

)( )(*Secun-*

Secundum fontẽ, vt dixi, præbent S. Patres *qui duplici nomine hoc ſpirituale Pharmacopoliũ adauxerunt. Vno, quod pleriq; eorum pereruditis commentariis diuinas litteras illuſtrarint, atq; ideo non potuerunt nõ antidota aduerſus omnis generis morbos in illis tradita locupletare. Altero, ꝙ pœnè omnes Epiſcoporum & Chriſtiani gregis Paſtorum munere (quorum non ſolum eſt oues, dum ſanæ ſunt, conuenienti victu paſcere, ſed etiam dũ ægræ ſunt, ſanare) in Eccleſia Dei pfuncti fuerint. Vnde apud Ezechielem Prophetam in ignauos populi paſtores his verbis Deus iam olim inuectus eſt.* Væ paſtoribus Iſrahel, qui paſcebant ſemetipſos. nonne greges à paſtoribus paſcuntur? lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod craſſum erat occidebatis, gregẽ autem meũ non paſcebatis. Quod infirmũ fuit, non conſolidaſtis, & ꝙ ægrotum, non ſanaſtis: quod confractũ eſt, non alligaſtis, & quod abiectũ eſt, non reduxiſtis, & quod perierat, non quæſiſtis, ſed cum auſteritate imperabatis eis & cũ potentia. *Sequitur fons Ethnicorũ Philoſophorum, exiguus ille quidem & aqua in vitam æternã ſaliente deſtitutus, minimè tamen contẽnendus. Sæpenumero ſiquidẽ vſu venit, vt qui ſaluberrima Chriſti Domini, priſcorumq; Patrum conſilia curandis animi morbis deſtinata temerè repudiant, non tamen audeant gentilium Philoſophorum monita reſpuere, ne dum luculentæ rationi repugnant, de poteſtate mentis exiſſe videantur.* Postremus *fons eſt illuſtrium Exemplorum, quæ plurimum valere ad medendum animi vulneribus inde liquet, quod S.* Avg. *in enarratione Pſal. 75. cum agit de exemplo vxoris*

Loth

Loth à Christo Domino apud B. Lucam allegato, ita ſcribat. De die iudicij cum Dominus miraretur, quid ait? Memento vxoris Loth. Omnib. dixit. Quid enim fecit vxor Loth? liberata eſt à Sodomis, & in via poſita retrorſum reſpexit. Vbi reſpexit, ibi remanſit. Facta eſt autem ſtatua ſalis, vt illius contemplatione condiantur homines, cor habeant, non ſint fatui, non retro reſpiciant ne malum exemplum dantes, ipſi remaneant & alios condiant. Nā & modo dicimus illud qui quibuſdam fratribus noſtris, quos viderimus velut infirmari in propoſito bono. Et talis vis eſſe quales illi? obiicimus illis quoſdam qui retro reſpexerunt: illi fatui ſunt in ſe, ſed alios condiunt, quando commemorantur, vt illorum exemplum timentes, iſti retro ne reſpiciant. *Sed ſatis de fontibus.*

VENIO *ad Quartū inſtitutæ Præfationis Caput,* DE *Ordine & Modo tractationis huius Panarij. Poteram equidem initium eius facere à* PECCATIS *generatim, & inde ad ſingulas ſpecies gradum facere, verū malui eorum more qui de Quæſtionibus vel Caſibus Conſcientiæ ſcribunt, in ordinem Alphabeticum omnia vitia redigere ob geminū Lectoris cōmodum. Alterum, vt cuiusq; Vitij remedium, inſpecto Elencho Alphabetico, proximè hic ſubiecto promptius inuenire poſſet. Alterū, vt lectioni omne adimeretur faſtidium, quod caueri non potuiſſet, ſi capita omnia quæ ſimilitudine aliqua argumēti conſpirant, ſuo ordine locata fuiſſent. Quod ad* MODVM *tractationis attinet, primum noris, me nō omnia diuinæ Scripturæ, ſanctorumue Patrum teſtimonia, ſed præcipua tantum & ſe-*

lectiora, ne turba animum legentis obrueret, deſcripſiſſe: nec ita ſcrupuloſè ſingulas periodos, ſalua tamẽ ſententia, appendiſſe, quin verba aliqua interiecta compendii cauſa interdum prætermitterentur. Deinde iis ferè Auctoribus Tractatus citatos attribui, quibus vulgo inſcribi ſolent, vt opus imperfectum Homiliarum in Matthæum, *B. Iohanni Chryſoſtomo, &* ſermones ad fratres in eremo, *D. Auguſtino, atq; id genus alia: quoniã, vt non ſint eorum Auctorum, quorum nominibus iam aliquot ſeculis euulgati fuerunt; ob antiquitatẽ tamen, & doctrinæ præſtantiam iam pridem auctoritatem meruerunt. Poſtremo neq; vocabulũ* REMEDII, *vel* ANTIDOTI *cancellis æquo anguſtiorib. circumſcribendũ exiſtimaui; Eo enim generatim intelligo, quicquid ad vitia deteſtanda, ad ſanandam animorum ægritudinẽ, ad mores peruerſos cum melioribus commutandos iuuare poteſt; cum videam iis hos inſigni aliqua ſacrarum litterarum ſententia, illos graui ſanctorũm Patrum dicto, alios Philoſophi, vel Principis Ethnici illuſtri apophthegmate; alios alia re, quamuis in ſpeciẽ leui ad officium faciendum, colendamq́; virtutẽ permoueri.* Imitandi. n. ſunt boni medici, *inquit B.* CHRY. Hom. 30. *in Matthæũ,* qui nõ vno curationis modo vtuntur, ſed cum viderint primis remediis nõ eſſe depreſſum morbum alia atq; alia rurſus excogitant, & aliquando quidem ligantes membra dolores doloribus excutiunt: aliquando verò incidunt: ita multis variiſq; medendi generibus tandem corpus ad ſanitatem reducunt. V*ALE, & æqui boni conſule, ſi non factum, ſaltem beneſaciendi voluntatem.*

ELEN-

Digitized by Google

ELENCHVS
MORBORVM ANIMI,
VEL VITIORVM, PRO QVIBVS PROFLIGANDIS REMEDIA HOC OPERE PRÆſCRIBUNTUR.

A

ACEDIA. Pag. 1.
Adulatio. 2.
Ambitio. 5.
Amor ſui. 10.
Auaritia. 13.

B

Blaſphemia. 18.

C

Choreæ. 25.
Colloquia otioſa & vana. 28.
Conſcientia ſcrupuloſa. 32.
Conſuetudo praua. 35.
Contemptus. 40.
Curioſitas. 46.

D

Deſolatio ſpiritualis. 52.
Deſperatio. 59
Detractio. 64.
Diſcordia. 74.
Diſtractio in oratione. 79.

E

Ebrietas. 85.
Exemplum malum, vel ſcandalum. 91.

F

Familiaritas nimia. 97.

G

Gloria vana. 102.
Gula. 109.

H

Hæreſis. 117.
Hypocriſis. 125.

I

Illuſiones ſpirituales. 134.
Immodeſtia. 136.
Immortificatio paſſionum. 143.
Impatientia in aduerſis. 151.
Impatientia in morbis. 162.
Impat. in morbo cæcitatis. 169
Impat. in podagra. 171.
Impat. in morbo lepræ. 175.
Impat. in paupertate. 174.
Impat. in damno rerum tempor. 182.
Impat. in obitu parentum, liberorum, fratrum, amicorum. 186.
Inconſtantia. 196.
Indiſcretio, vel imprudentia 202.
Ingratitudo. 209.
Inobedientia. 216.
Inuidia. 229.
Iracundia. 235.
Iudicium proprium. 245.
Iudicium temerarium. 252.
Iuramentum. 259.

L

Linguæ abuſus. 268.
Ludus Aleæ. 279.
Luxuria. 286.

M

Maledictio. 299.
Mendacium. 303.
Mortis metus immodicus. 308.
Mulierum commoratio, maxime cum clericis & monachis. 322.
Munerum corruptela. 333.
Murmuratio. 339.

N

Negotiatio illicita. 342.

O

Obſtinatio. 347.
Odium. 354.
Otium. 362.

P

Peccatum generatim. 370.
Peccatum veniale. 386.
Perſonarum acceptio. 393.
Pigritia. 402.
Præſumptio. 409.
Procraſtinatio. 414.
Proprietas religioſorum. 421.
Pudor noxius. 430.
Puſillanimitas. 438.

R

Recidiua peccatorum. 442.

S

Simonia. 449.
Societas praua. 458.
Spectacula illegitima. 465.
Superbia. 476.
Superſtitio. 485.

T

Tentationes. 497.
Tepiditas ſpiritualis. 508.
Timor humanus & ſeruilis. 514.
Triſtitia. 519.

V

Veneficia. 524.
Veſtium luxus. 535.
Vindicatio iniuriæ. 544.
Voluntas propria. 558.
Voluptas carnalis. 566.
Votorum violatio. 573.
Vſura. 587.

FACVLTAS R.P. PROVINCIALIS
Prouinciæ Rhenanæ Societatis IESV.

CVM Sacræ Cæſareæ Maieſtatis decreto omnibus & ſingulis Typographis & Bibliopolis, ac aliis quamcumq; librariam negotiationem exercentibus ſeriò firmiterq; inhibeatur, ne quiſquam vllos libros à noſtris Patribus hactenus editos, vel in poſterum edendos, intra ſacri Romani Imperii regnorum & dominiorum ſuæ Cæſareæ Maieſtatis hæreditariorum fines ſimili, vel alio characteris genere, aut forma ſiue in toto, ſiue in parte recudere, vel alio recudendos mittere, aut alibi etiam impreſſos adducere, vendere & diſtrahere, clam ſeu palam citra iudicium ac teſtimonium ſupradictorum Patrum audeat, vel præſumat: concedo ego THEODORVS BVSAVS Societatis IESV per Rheni prouinciam Prouincialis Ioanni Albino Moguntinenſi Typographo Facultatem excudendi PANARION aduerſus animi morbos, vel vitia; variis diuinæ Scripturæ, Priſcorumque Patrum antidotis inſtructum, & à P. IOANNE BVSAEO Societatis noſtræ Theologo conſcriptum, atque à deputatis ad id Patribus approbatum. IN quorum fidem hoc ei teſtimonium manu noſtra ſubſcriptum & ſigillo munitum dare voluimus. MOLSHEMII Kalendis Ianuariis. Anno M.D.C. VIII.

Theodorus Buſæus, Prouincialis

ODE EXEGETICA

OMNIBVS ANIMARVM Medicis.

ADÆ propago poſthuma criminum
Regnata monſtris, Tartareum nefas
Altè ingemiſcens, aut medelam, aut
Immedica feret ruinam.
Obſeſſa putri viſcera toxico,
Iurata morti pectora, pectora
Cadaueroſo exſucca tabo
Funeream meditantur vrnam.
Heu! quis Machaon, quis Podalirius
Intoxicatas felle venefico,
Vel funeratas iam medullas
Parte ſui meliore ſanet?
Quod taminatur flagitiis homo,
Tot mens venenis, tot iaculis cadit.
Fractam adtegrabit ſanitatem,
Si reuomat rediuiua virus.
Ades beatis ignibus incita
Patrum corona ſpiritualium;
Adeſte Paſtores, & ægro
Qui vitium pecori timetis;
Verenda cœlo qui putealia
Deo obtinetis Preſide Iudices,
Iniuriarum cognitores,
Et veniam accelerare prompti,
Adeſte; noxarum vlcera tabida
Curationum mirificis modis
PANARIVM ANTIPHARMACORVM
Gorgoneo abripiet draconi.
Olim anteceſſit, qui Ierichuntici
In hoſpitales indigenæ plagas
Putore ſoluit, liberalis
In medicum Samarita ſumptus.

Præſi-

Præluxit idem, ſede ab eburnea.
Laborioſis actus amoribus,
Caſtella, vicos, Ciuitatum
Et plateas peragrans medendo.
Attemperatis pharmaca poculis
Potenter orbis miscuit artifex,
Vitæque amicauit ſupinos
Peſtiferis colubri ſuſurris.
Exempla tanti tanti vos Capitis trahant:
Peſſumdatarum funera Mentium
Aucti officinâ ſucci plenâ,
Antidoto reparate vitæ.
Hoc explicantur Codice Olympica
ORACVLORVM Balſama; promite
Senſu efficaci præpotentes
Peſtem Erebi tenuare ſuccos.
Sententiarum ſaluificas Sacri
PATRES, dietas in cumulum dabunt;
Dabunt ſalutem EXEMPLA, pictis
Viua, notis operoſiora.
Ergo ampliores tot Medicatibus,
Non ocioſam ſubſidio nouo
Aptate curam: interminatum
ARCHIATROS precium reponet.

PANA-

Digitized by Google

PANARIVM

ANTIDOTORVM SPIRITVALIVM ADVERSVS ANIMI MORBOS ALPHABETARIO ORDINE INſtructum.

A

ACEDIA

Remedia contra Acediam.

PRIMVM Remedium eſto. Conſidera Acediam in genere ſuo peccatum eſſe lethale, & inter vitia capitalia ſeptem numerari. Nomine enim acediæ S. Patres fere intelligunt tædium graue in exercendis actionibus piis ad ſalutem neceſſariis: vt ſi quis ex tædio canonicarum horarum lectionem omittat, qui ad eas dicendas ratione Ordinis vel Beneficii Eccleſiaſtici eſt obligatus. B. GREGORIVS vocat *animi triſtitiam*, eiuſque effectus aſſignat, malitiam, rancorem, puſillanimitatem, deſperationem, torporem circa præcepta, & vagationem mentis erga illicita.

Aug in Pſal. 106. Damaſ. lib 2. cap 14. Thom. Aq 22. q. 35. a. 1. Greg lib. 1. in 1. Reg c. 14.

II. REMED. Oborto in animo faſtidio, illico te ad opus præſtandum accinge: *Experimento enim probatum eſt*, inquit CASSIANVS, *acediæ impugnationem non declinando fugiendam, ſed reſiſtendo ſuperandam.* Quod ſi opere inchoato difficultas aliqua obrepat, in eo perſequendo fortiter perſiſte; quia progreſſus laborem reddet leuiorē. Vnde B. BERNARDVS. *Cum te torpore, acedia, vel tædio affici ſentis; noli propterea diffidere, aut deſiſtere à ſtudio ſpirituali.* Et iterum. *Cum inceperis triſtitia implebit cor tuum, ſed ſi perſeueraueris triſtitia tua conuertetur in gaudium. Tunc enim purgabuntur affectus, & voluntas renouabitur, vel potius noua creabitur, vt omnia, quæ primo difficilia, imò impoſſibilia videbantur, cum multa currantur dulcedine & auiditate.*

Caſſ. lib. 10. c. 25. Bern. ſerm. 22. in Cant. Serm. 3 de aſcenſ.

III. REMED. Si ad tædium diſcutiendum, opuſue aggrediendum

Eccl.35.21. ſis æquo imbecilior, implora per humiles preces diuinum auxilium. *Oratio* ſiquidem *humiliantis ſe*, ait Sapiens, *penetrabit nubes*, & *non diſcedet, donec*
Pſal.101.18. *altiſſimus aſpiciat*, & Regius Pſaltes. *Proſpexit in orationem humilium.* Vnde S.
Aug in Pſal.10 AVGVSTINVS agens de tædio quorundam, quos, licet probabiliter inter homines ſine malorum morum querela conuerſarentur, nec legere nec orare delectabat, ſic ſcribit *Non eſt iſta leuis tentatio. Agnoſce te in illa* (tentatione tædii, cum adeſt) *& exclama ad Dominum, vt de neceſſitatibus tuis etiam hic liberet te: & de hac tentatione liberatus cum fueris, confiteantur illi miſerationes e-*
B. ſerm.22. in Cant. *ius.* Et B. BERNARDVS. *Cum te acedia, vel tædio affici ſentis, noli propterea diffidere, aut deſiſtere à ſtudio ſpirituali, ſed iuuantis require manum trahi te obſecrans ſponſæ exemplo donec denuò ſuſcitante gratia factus promptior, alacriorq; curras & di-*
Pſalm.118.32. *cas. Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilataſti cor meum. Sic autem quamdiu adeſt gratia, delectare in ea, vt non te exiſtimes donum Dei iure hæreditario poſſidere, ita videlicet ſecurus de eo, quaſi nunquam perdere poſſis, ne ſubitò, cum fortè retraxe-*
Eccli.11.27. *rit manum, & ſubtraxerit donum, tu animo concidas, & triſtior, quàm oportet, fias.* Et paulò poſt. *Curabis potius, ſi ſapis, pro conſilio ſapientis, in die malorum non immemor eſſe bonorum, atq; in die bonorum non immemor eſſe malorum. Ergo in die virtutis tuæ noli eſſe ſecurus, ſed clama ad Deum cum Propheta, & dic. Cum defecerit vir-*
Pſalm.70.9. *tus mea ne derelinquas me.*

IV. REMED. Si nec orationis beneficio ab omni tædio liberatus fueris, non idcirco animum deſponde, ſed oculos conÿce in Chriſti Domi-
Matth.26.38. ni exemplum, qui grauiſſimum quoddam tædium, tum in horto orans,
Matth.27.46. cum diceret. *Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortem*, perpeſſus eſt; tū de cruce pendens, cū exclamaret, *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me.* Vnde liquet tædium etiam graue poſſe aliquando tolerari citra culpam, modò
Luc.22.43. adſit bene agendi vel patiendi voluntas, vt erat in Chriſto. Hęc autem vbi præſto fuerit, & de manu Dei tædii pœnam acceperis, mox ſuppetet tibi cum Chriſto, Angelica, imò diuina conſolatio.
Eccli.7.40.

V. REM. Serio conſidera hominis nouiſſima. *Memorare nouiſſima tua*, ait S. Scriptura, *& in æternum non peccabis.* Ac primo mortem. *Mors enim omni-*
Caſſ.coll.16.c.6. *um vitiorum*, vt loquitur Caſſianus, *eſt peremptoria.* 2. Iudicium particulare mortem proximè conſequens, cuius ſeueritatem expendens vir ſimplex
Iob.31.14. & 23. & rectus B. IOB. *Quid faciam*, inquit, *cum ſurrexerit ad iudicandum Deus? & cum quæſierit, quid reſpondebo illi? ſemper enim quaſi tumentes ſuper me fluctus timui Deum, & pondus eius ferre non potui.* 3. Infernum & vitam æternam. *Frater*
V.P.diſt.2.§.103. *quidam*, vt eſt in vitis S. Patrum, *à ſene Achille rogauit, cur ſedens in cella pateretur acediam? Cui ſenex ait. Quia necdum vidiſti requiem, quam ſperamus, nec tormenta, quæ timemus. Si enim ea diligenter inſpiceres, etiamſi vermibus plena eſſet cella tua vſque ad collum, tu tamen in ipſa iaceres ſine acedia.*

Vide plura, verbo, *Tepiditas, otium, triſtitia, deſolatio, pigritia.*

ADVLATIO.

Remedia contra adulationem.

I. REMEDIVM. Conſidera, quam grauiter diuina ſcriptura hoc vi-
tium inſectetur, cum generatim in omnibus qui ex laudibus alio-
rum gratiam aucupantur, tum ſpeciatim in iis, qui etiam improbis aſſen-
tantur. *Væ*, inquit Iſaias, *qui iuſtificatis impium*. Et Salomon. *Qui iuſtificat* Iſa. 5. 23.
impium, & qui condemnat iuſtum, abominabilis eſt vterq; apud Deum. Et iterum. Prouerb. 17. 15. Prouerb. 24. 24.
Qui dicunt impio, iuſtus es, maledicent eiis populi. Tum Dauid. *Laudatur pecca-* Pſal. 9. 24.
tor in deſideriis animæ ſuæ, & iniquus benedicitur. Exacerbauit Dominum peccator.
Adhæc & in iis, qui probis vel malis adulantur, vt eos in fraudem aliquã
inducant. Vnde in Prouerbiis dicitur. *Homo qui blandis fictiſque ſermonibus* Prouerb. 29. 5.
loquitur amico ſuo, rete expandit greſſibus eius. Et Propheta Ieremias. *Sagitta* Ierem. 9. 8.
vulnerans lingua eorum, dolum locuta eſt, in ore ſuo pacem cum amico ſuo loquitur, &
occultè ponit ei inſidias. Numquid ſuper his non viſitabo, dicit Dominus, aut in gentem Eccl. 7. 6.
huiuſmodi non vlciſcetur anima mea? Hinc Sapiens. *Melius eſt*, inquit, *à ſapiente*
corripi, quam ſtultorum adulatione decipi. Et. *Meliora ſunt vulnera diligentis, quam* Prouerb. 27. 6.
fraudulenta oſcula blandientis.

II. REMEDIVM. Conſidera, quàm acriter idem perſtringant S.
Patres. Vt BASILIVS in homil. in verba Pſalmi. Ore ſuo benedice- Pſal. 61. 5.
bant, & corde ſuo maledicebant. *Multi enim ſunt*, inquit, *qui pro bonis pra-*
uas comprobant actiones, & vitia virtutibus vicinis honeſtare contendunt. Nam ſcur-
rilia loquentem vrbanum ac politicum, parcum vt ſobrium diſpenſatorem commen-
dant, &c. In verborum namque benedictione tales omnes, execrationem vitæ ſuæ indu-
cunt, ac reos æternæ damnationis ob ea quæ approbant ſeſe conſtituunt. HIERONY- Hier. l. 1. con. Pelag.
MVS. *Propriè hæreticorum eſt adulari, & eorum, qui decipere cupiunt audientes, di-*
cente Apoſtolo. Huiuſmodi enim Chriſto Domino non ſeruiunt, ſed ſuo ventri, & per Rom. 16. 18.
dulces ſermones, & benedictiones ſeducunt corda innocentium. Semper inſidioſa, callida,
blanda eſt adulatio, pulcreq; apud Philoſophos definitur, blandus inimicus. IOAN: Chry. hom. 2. de
CHRYSOST. *Prauitatem non æmulari tantum, verum etiam in ea viuentes laudare* Dauid & Saul.
ſupplicium haud mediocre nobis conciliat: & ſi fas eſt quiddam nouum & admirandum
dicere, grauius ſupplicium, quã manet illos ipſos, qui malè viuunt. Atq; infra. *Nam*
collaudare delinquentes, quod ad ſupplicij pertinet æſtimationem, longè plus eſt, quã de-
linquere, idq; iure optimo, eo quod hoc ſuffragiũ proficiſcatur ab animo planè corrupto,
& inſanibili morbo laborante. Siquidem is, qui dum peccat, condemnat interim pecca-
tũ ſuum, poterit aliquãdo ad ſe redire: at qui laudat malitiam, is ſe priuauit curatione,
quã adfert pœnitentia. AVGVSTINVS. *inſanit, qui laudat quod non eſt bonũ. Si laudes* Aug. in Pſal. 134.
iniquũ, eo ipſo, quod iniquus eſt, nonne & tu iniquus es? Si laudes furem, eo ipſo quod

fur eſt, nonne & tu particeps eris? Si laudes iuſtum eo ipſo, quod iuſtus eſt, nonne & tu inde partem habes laudando? Non enim laudares iuſtum, niſi amares: non amares, ſi nihil inde haberes. Et alibi. *Duo ſunt genera perſecutorum, ſcilicet, vituperantium & laudantium, ſed plus perſequitur lingua adulatoris quam manus perſequentis.* PAVLINVS ad Celantiam. *Adulatorum aſſectationes, velut quaſdam peſtes animæ fuge. nihil eſt, quod tam facilè corrumpat mẽtes hominum, nihil quod tã dulci & molli vulnere animum feriat. Vnde & quidam ſapiens ait Verba adulatorum mollia, feriũt autem interiora ventris. Et Dominus loquitur per Prophetam. Popule meus, qui beatificant vos, ſeducunt vos, & ſemitas pedum veſtrorum diſſipant. In multis iſto maximè tempore regnat hoc vitium, quodq́ eſt grauiſſimum, humilitatis ac beneuolentiæ loco ducitur: eo fit, vt qui adulari neſcit, aut inuidus aut ſuperbus putetur.*

In Pſal. 59.
In Hier. ep. 14.
Prouerb. 18. 8.
Iſa. 3. 12.

III. REMED. Conſidera, quid natura duce Ethnici de adulatoribus ſenſerint. PLATO in Phædro, appellat feras humano generi peſtilentes, ſimiles veneficis, imò impuris dæmonibus, qui animos incautos funeſtis epulis foueant, & ſordib. noxiis inquinent. BION apud Laertium rogatus, inter animalia quod eſſet pernicioſius, reſpõdit inter fera tyrannum, inter manſueta adulatorem. ANTISTHENES, teſte Stobæo, docuit melius eſſe in coruos, quàm in adulatores incidere, quod hi viuentibus, illi mortuis oculos eruant; indicans tantam eſſe vim adulationis, vt hominem excæcet. Quare ALEXANDER Seuerus optimus Imperator, blandius aliquid in ſalutatione dicentem, aut abiici volebat, ſi loci qualitas pateretur, aut cachinno excipi, vt in eius vita ſcribit Ælius Lampridius. Certè è Chriſtianis principibus LADISLAVS Poloniæ rex non veritus eſt palam adulantes colaphis excipere, rogatusq́ cur id faceret, reſpondit, ſe percutientes repercutere.

Plato.
Laert. l. 2.
Sto. ſerm. 12.
Lamprid.

IV. REMED. Pone ob oculos exemplum Chriſti Domini, qui cum S. Ioannem Baptiſtam multis laudibus ornare inſtituiſſet, nec præſẽtem, nec coram eius diſcipulis, vt adulationis notam deſugeret, collaudauit, vti ſapienter animaduertit CHRYSOST. in op. imperf. *Quam bene*, inquiens, *recedentibus diſcipulis cœpit laudare Ioannem, non ſicut quidam adulatores, qui hominem in faciẽ laudant, aut quando vident amicos eius fideles adeſſe, aut domeſticos, quos credũt nunciaturos illi quicquid audierint. Inſipiens gaudet laudari in faciẽ: vir autem ſapiens, quando laudatur in facie, flagellatur in corde.* Contra verò cũ ipſe ſcribis & Phariſæis eorũq; diſcipulis per adulationem laudaretur, durius ſemper eis reſpondit, quã cum impeteretur maledictis. Nam cũ dicerent: *Magiſter ſcimus, quia verax es, & viã Dei in veritate doces, & nõ eſt tibi cura de aliquo; non enim reſpicis perſonam hominum,* &c. Reſpondit. *Quid me tẽtatis hypocritæ?* Et cum miraculorum patratorem eum agnoſcerent, ſignumq; ab eo peterent. *Generatio*, inquit, *mala & adultera ſignum quærit, & ſignum non dabitur ei, niſi ſignum Ionæ prophetæ.* At alibi cum Iudæi illi obiicerent per ſummam

Matth. 11. 11.
Chr. hom. 27. in Matth.
Matth. 22. 16.
Matth. 12. 39.
Io. 8. & 49.

ſummam contumeliam. *Nonne benedicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes?* manſuete reſpondit. *Ego dæmonium non habeo, ſed honorifico patrem meum, & vos inhonoraſtis me.* Quo exemplo diſcis, ſi quando laudum tuarum præconia audire cogaris, minimum triſtitia vultus oſtendere, tibi ea diſplicere. *iuſtos enim,* inquit alicubi B. GREGORIVS, *laus ſua cruciat, iniquos exaltat.* [G. 26. mor. c. 13] Et adulator, qui quærit placere, ſi diſplicere tibi ſuos conatus viderit, mox labellum comprimet. Deinde dicto aliquo ea auertere, vti, eſt illud, *non nobis domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam.* [Pſal. 113. 9.]

V. REMED. Operam da, vt non facilè, niſi iuſta ratio ſecus poſtulet, in alienas laudes, hominum maximè adhuc viuentium, prorumpas, memor dicti ſapientis *Ante mortem ne laudes hominem quenquam:* [Eccli. 11. 30.] tum ne ipſe notam adulatoris, ſuſpicionemue placendi hominibus incurras, tum ne laudato anſam præbeas elationis & iactantiæ, nihil enim eſt, vt ſupra dixit B. PAVLINVS, quod *tam dulci & molli vulnere mentem feriat,* ac adulatio: *& ſi ad tempus,* auctore S. GREGORIO *patienter ſuſcipitur augetur, & pauliſper demulcet animum, vt à rigore ſuæ rectitudinis molleſcat in delectatione ſermonis.* [G. l. mor. 30. c. 10.] Vnde B. CHRYSOST. ad pop. Antioch. non dubitauit affirmare, laudum [Chr. hom. 43.] humanarum, honorumque deſpicientiam *eſſe angelicæ cuiuſdam animæ verticis cæleſtis teſtudinem tangentis.*

VIDE Plura verbo. *Gloria vana. Hypocriſis. Timor humanus.*

AMBITIO.

Remedia aduerſus ambitionem.

I. REMEDIVM. Conſidera Spiritum ſanctum in diuinis litteris nos dehortari ab ambitione, id eſt, cupiditate honorum & dignitatum. *Noli quærere,* ait ſapiẽs, *à Domino Ducatum, neque à rege cathedram, honoris.* [Eccl. 7. 4.] Et ſapientum princeps CHRISTVS, cum duo eius diſcipuli ad dominatum aſpirarent, ita redarguit eorum ambitionem. [Matt. 20. 25.] *ſcitis, quia principes gentium dominantur eorũ, & qui maiores ſunt poteſtatem exercent in eos: non ita erit inter vos: ſed quicunque voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter, & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus.* Quam eandem ſententiam repetiuit & alibi dominus cum acriter ſcribas & Phariſæos reprehendiſſet, quod amarent *primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in ſynagogis, & ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.* [Matt. 23. 4.] Deinde cum iidem diſcipuli exultarent, quod demonia ipſis ſubiicerentur reſpondit, *Videbam ſatanam ſicut fulgur de cœlo cadentem,* [Luc. 10. 18.] indicans Luciferum de cœlo ad tartara deturbatum ob faſtum aliis imperandi Et addidit. *Veruntamen in hoc nolite gaudere, quia ſpiritus ſubiiciuntur vobis.* Nec mirum eſt Chriſtum tam infeſtum fuiſſe ambitio-

bitionis vitio, cum primum caput doctrinæ Chriſtianæ ſit de humilitate,
contéptu ſui & contumeliis perferendis *Beati pauperes ſpiritu*, id eſt, hu-
Matt. 5. 3. miles, inquit AVGVST. *quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Qui vult venire*
Matt. 16. 24. *poſt me abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Beati eſtis cum*
Matt. 5. 11. *maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum ad-*
uerſum vos mentientes, propter me; gaudete & exultate.

II. REMEDIVM. Conſidera quid S. Patres de hoc vitio ſcri-
Bern. in pſ. 90. pſerint. S. BERNARDVS ita ſcribit. *Ambitio, ſubtile malum, ſecretum*
virus, peſtis occulta, doli artifex, mater hypocriſis, liuoris parens, vitiorum origo,
Matth. 4. 10. *criminum fomes, virtutum ærugo, tinea ſanctitatis, excæcatrix cordium, ex remediis*
morbos creans, generans ex medicina languorem. Et paulo poſt *Tertia* Chriſti ten-
tatio *de ambitione fuit, quando omnia regna mundi promiſit, ſi cadens adoraret eum.*
Videsne quod ambitionis via adoratio diaboli eſt, qua videlicet ad honores & gloriam
Greg. p. 1 c. 1. *mundi perueniendum ſuis ille adoratoribus pollicetur?* B. GREGORIVS initio
paſtoralis. *Sunt nonnulli, qui intra ſanctam Eccleſiam per ſpeciem regiminis glori-*
am affectant honoris; videri Doctores appetunt, tranſcendere cæteros concupiſcunt, at-
Matt. 23. 6. *que atteſtante veritate, primas ſalutationes in foro, primos recubitus in cœnis, primas*
in conuentionibus quærunt cathedras: qui ſuſceptum curæ paſtoralis officium miniſtra-
re digne tanto magis nequeunt, quanto ad huius humilitatis magiſterium ex ſola ela-
Oſe. 8. 4. *tione peruenerunt. Contra quos Dominus per prophetam queritur, dicens. Ipſi regnaue-*
runt & non ex me, principes extiterunt, & ego ignoraui. Vnde ad ſe quibuſdam & poſt
Chr. hom. 43. *miracula venientibus dicit. Recedite à me operarij iniquitatis.* CHRYSOST. ad
pop. Antioch. *Vt ſæui quidam venti in tranquillum mare delati totum ab imo*
ſubruunt, vt & arena cum vndis miſceatur, ſic ambitio & turpis quæſtus animam
ſubeuntes omnia ſubuertunt. Excæcat mentis intuitum præſertim gloriæ furor.
nam pecunias quidem contemnere volenti ſatis eſt facile: honorem autem à multis
collatum deſpicere multi laboris indiget, magnæ ſapientiæ, angelicæ cuiuſdam a-
nimæ ipſum cæleſtis teſtudinis verticem tangentis. non eſt enim, non eſt inquam,
Lib. 4. c. 4. *vitium ita tyrannicum & vbique dominans.* AMBROSIVS, in Lucam.
Hoc ipſo perniciosior ambitio eſt, quod blanda quædam eſt conciliatricula dignita-
tum, & ſæpe, quos vitia nulla delectant, quos nulla potuit mouere luxuria, nul-
la auaritia ſubruere, facit ambitio criminoſos. Habet enim forenſem gratiam, do-
meſticum periculum, & vt dominetur alijs, prius ſeruit, curuatur obſequio, vt ho-
Cyp. ſerm de ieiun. & tent. Act. 8. 19. *nore donetur.* CYPRIANVS. *Etiam in ſinu ſacerdotum ambitio dormit, ibi ſub*
vmbra recubat, in ſecreto thalami ſe fraudulenter occultat. Simon Apoſtolorum tem-
poribus venalem putans ſpiritum ſanctum Petrum donis aggreditur, & tentat emere
poteſtatem, per quam plura lucretur, Hæc ſacrilegij forma per omnia officia graduſque
diſcurrit, & nihil intentatum ambitio prætermittit Nec dubitet quiſquam diaboli
hæc eſſe negotia, & nundinatores eius, quicunque hæc exercent commercia.

III. REMEDIVM. Conſidera quid Gentilium ſapientiſſimi de
ea.

ea ſcripſerint. M. TVLLII in libris de officiis hæc ſunt ſententiæ. *Mi-* Cic. 1. offic. & 3.
ſerrima eſt omnino ambitio, honorumque contentio. Et. *Complures ſe ſcelere contami-*
narunt imperij cupiditate. Et. *In liberis ciuitatibus regnandi cupiditate nihil tetrius,*
nihil fœdius excogitari poteſt. SENECA in epiſtolis. *Relinque ambitum,*
tumida res eſt, vana ventoſa, nullum habet terminum: tam ſolicita eſt, nec quem ante ſe Sen. ep. 25.
videat, quam nullum poſt ſe. Laborat inuidia, & quidem duplici: & inuidetur ei, &
inuidet ipſe. Vides, quam hic miſer ſit. Confragoſa in faſtigium dignitatis via eſt. Et
rurſum. *Ambitio ipſi naturæ vim parat. Non ille ire vult, ſed non poteſt ſtare: non*
aliter, quam in præceps deiecta pondera, quibus eundi finis eſt, iacuiſſe. Quid Cneum
Pompeium in Africam, quid in Septentrionem, quid Mithridatem & in Armeniam
& omnes Aſiæ angulos traxit? infinita ſcilicet cupido creſcendi, cum ſibi vni parum
magnus videretur. Quid C. Cæſarem in ſua fata pariter ac publica immiſit? Gloria &
ambitio, & nullus ſupra ceteros eminendi modus. Vnum ante ſe ferre non potuit, cum
Reſpub. ſupra ſe duos ferret. Sic ille, iuxta illud LVCANI. *Nec fert Pompeiuſ-* Luc. lib. 1. bell. ciuil.
ue parem Cæſarve priorem. PHAVORINVS Philoſophus apud Stobæ- Stob. ſerm. 2. de prouid.
um aiebat ambitioſos partim eſſe ridiculos, partim odioſos, partim mi-
ſerabiles. Ridiculos, quod ad maiora aſpirarent. Odioſos, quod ea con-
ſequerentur. Miſerabiles, quod ſpe fallerentur ſæpius, non aſſequeren-
tur, quod quærebant. TIMON verò cognomento μισάνθρωπος auari- Serm. 8. de iniuſt.
tiam & ambitionem vocabat elementa malorum. Quemadmodum e-
nim ex elementis omnia generantur naturaliter, ſic ex auaritia & ambi-
tione omnia vitia generari.

IV. REMED. Conſidera exemplum Chriſti ſaluatoris ab hono- Phil. 2. 6.
rum cupiditate alieniſſimi. Nam primum, *cum in forma Dei eſſet, non rapi-*
nam arbitratus eſſe ſe æqualem Deo, vt loquitur Apoſtolus, *ſemetipſum exina-*
nuit formam ſerui accipiens. Deinde vt ſeruus per annos triginta, & fabri
filius intra maternos parietes latuit. Inde in publicum progreſſus,
quaſi ſeruus & peccator à ſeruo ſuo Ioanne baptiſta cum ſummo Matt. 3. 13.
honoris omnis contemptu baptizari voluit. Deſertum verò ingreſſus,
diabolum de ambitione omnium regnorum mundi ipſum tentan-
tem acri obiurgatione repreſſit, dicens *Vade Satana.* Eadem & Apoſto- Matt. 4. 10.
lum Petrum a dedecore & contumelia futuræ paſſionis dehortantem Matt. 16. 23.
coercuit. Adhæc cum populus trans mare Galileæ ob patratum mi-
raculum eum rapere, & regem facere vellet, in montem aufugit. Ioan. 6. 15.
Et quia docuerat ſe non veniſſe miniſtrari, ſed miniſtrare, tan- Matt. 20. 28.
quam miniſter linteo ſe præcinxit, & pedes diſcipulorum ſuorum, inter Iohan. 13. 4.
quos erat proditor Iudas, lauit, dicens. *Exemplum dedi vobis, vt quemad-*
modum ego feci, ita & vos faciatis. Demum humiliauit ſe vſque ad mortem mortem Phil. 2. 8.

autem crucis, id eſt, omnium ignominioſiſſimam, & omnibus mundi honoribus è diametro contrariam. Quod inprimis meditandum proponit B. Paulus. nam cum dixiſſet. *Per patientiam curramus ad propoſitum nobis certamen, aſpicientes in authorem fidei, & conſummatorem IESVM qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem confuſione contempta*, ſubiecit. *Recogitate enim eum, qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem.* Recogitauit profectò B. BERNARDVS, dum alicubi ita ſcribit. *Erubeſce ſuperbe cinis. Deus ſe hominibus ſubdit, & tu dominari geſtiens hominibus, tuo te præponis auctori? vtinam mihi aliquando tale aliquid cogitanti Deus reſpondere dignetur, quod & ſuo increpando reſpondit Apoſtolo. Vade inquit, poſt me ſatana, quia non ſapis ea, quæ Dei ſunt. Quoties enim hominibus præeſſe deſidero*, toties *Deum meum præire contendo, & vere non ſapio ea quæ Dei ſunt.*

Hebr. 12. 2. — B. ſerm. 1 in Miſſus eſt. — Matt. 16. 23.

V. REMED. Conſidera exempla ſanctorum, qui omnes dignitates, honoreſque reſpuerunt; non omnia quidem, quia ſunt innumera, ſed illuſtriora. S. AMBROSIVS, teſte Paulino, à populo & imperatore Epiſcopus Mediolanenſis poſtulatus, noctu ex vrbe aufugit, & cum Ticinum iter intendiſſet, non ſine miraculo mane deprehendit ſe eſſe in porta Mediolanenſi. Sanctus HIERONYMVS ita refugit omnes honores, vt, licet ſacerdos, tamen miniſteria ſacerdotis in ſuo monaſterio exercere reformidarit. Sanctus CHRYSOST. teſte Metaphraſte, veritus ne ad honores eueheretur, in ſolitudinem aufugit: ſed Flauianus diuinitus monitus è ſpelunca extractum ſacerdotem fecit. vi deinde Antiochia ad Archiepiſcopatum Conſtantinopolitanum pertractus. Sanctus MARTINVS, auctore Sulpitio, ne Diaconatum quidem, ſuadente ſancto Hilario, ſuſcipere voluit: ad Epiſcopatum autem coactus. Cum autem quidam Epiſcopi, vilitate perſonæ & habitus deterriti, conſecrare eum nollent, valde gauiſus eſt, eoſdemque maiori honore deinceps, quam alios, proſecutus eſt. Sanctus AVGVSTINVS, vt ipſe confitetur, cognita morte ſui Epiſcopi fugit ab vrbe, ſed cum vrgente populo inuitus ab Epiſcopo Hipponenſi ad ſacerdotium traheretur in ordinatione totus perfuſus fuit lacrymis. B. GREGORIVS quoque, vt habet Ioannes diaconus, electus in ſummum pontificem non modo aufugit, ſed etiam literis compellauit Mauritium imperatorem, ne conſentiret electioni. Indicio autem cœleſti columnæ igneæ proditus, & pontifex factus, primus ſe epiſtolis *ſeruũ ſeruorum* appellauit. S. AMMONIVS eremita, teſte Palladio, aurem ſibi præcidit, ne fieret Epiſcopus. Sanctus MALACHIAS, vt ſcribit ſanctus Bernardus in eius vita, non ſuſcepiſſet Epiſcopatum, niſi Epiſcopi cógregati illi anathema comminati fuiſſent. Omnem ſiquidem locum ſublimem & excelſum velut præcipitium, æque ac exitium, reformidabat. Ipſe quoque ſanctus BERNARDVS, & poſt eum

Paul. in vita. — Epiph. ep. ad Ioann. — Metap. in vita. — Sulp. in vita. — A. ep. 148. — Ioan. in vita. — Pall. hiſt. Lauſiaca c. 12.

Digitized by Google

cum S. Thomas Aquinas, S. Bernardinus, aliique complures non ſemel Epiſcopatus delatos repudiarunt. *Surius in vitis.* Et noti ſunt hoc ſeculo, qui in ordinem patrum purpuratorum non ante referri ſe paſſi ſunt, quam in virtute obedientiæ à ſummo pontifice cogerentur. *Cæs. Baronius. Rob. Bellar.*

VI. Remedium. Conſidera cur ſancti viri iam nominati tantopere refugerint dignitatem Epiſcopalem. Nimirum, intelligebant, quo ad ſublimius faſtigium prouęherentur, hoc ſe ad ampliorem vitæ morumque perfectionem obligari. Legerant illud ſapientis. *Iudicium duriſſimum his, qui præſunt, fiet.* (Sap. 6. 6.) Et. *Potentes potenter tormenta patientur.* Et illud Chriſti. *Cui multum datum eſt, multum quæretur ab eo.* (Luc. 12. 48.) Et illud Apoſtoli. *Obedite præpoſitis veſtris, ipſi enim peruigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri.* (Heb. 13. 17.) Vnde vnus ex illis in Paſtorali ſuo ita ſcripſit. *Prælatus tot ſibi coronas multiplicat, quot Deo animas lucrifacit, ſic ſi peruerſa perpetrat, tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuæ perditionis exempla tranſmittit.* (Greg. 3. p. c. 5.) Et alius pro concione exponens Acta Apoſtolorum dixit. (Chryſ. hom. 3. in Acta.) *Si nouiſſes quod Epiſcopus debet omnium onera geſtare, quod aliis iraſcentibus detur venia; ipſi vero nequaquam, quod aliis peccantibus ſupereſt excuſatio, ipſi verò minimè, haudquaquam feſtinaſſes ad primatum, haudquaquam accurriſſes. Hic enim omnium linguis expoſitus eſt, omnium iudiciis obiectus, & ſapientium & inſipientium curis perpetuis obtunditur, cum diurnis, tum nocturnis.* Et infra. *Non temere dico, ſed vt affectus ſum, ac ſentio. Non arbitror inter ſacerdotes multos eſſe qui ſalui fiant, ſed multo plures, qui pereant. In cauſa eſt: quoniam rex excelſum requirit animum. Multas enim habet cauſas, quæ depellant ipſum à ſuis moribus, & innumeris oculis illi vndique opus. Non vides, quam multas res oportet adeſſe Epiſcopo, vt ſit appoſitus ad docendum, vt tolerans malorum, vt tenax ſit ac fidelis in doctrina ſermonis? Quanta hic difficultatis? & quod alii peccant, illi imputatur. Nihil dico præterea, ſi vel vnus tantum decedat non initiatus, nonne totam ipſius ſubuertit ſalutem? Vnius enim animæ perditio, tantam habet iacturam, vt nulla ratio poſſit æſtimare. Etenim ſi vnius animæ ſalus tanti eſt, vt ob hanc filius Dei fieret homo, tantaque pateretur, perditio, cogita, quantum conciliabit pœnam? Quod ſi quis ob hominem in hac vita perditum morte dignus eſt, quanto magis ille?*

VII. Remed. Statue apud animum tuum, te nequaquam ad Magiſtratus, Prælaturas, aliaque honorifica officia, quæ onus aliis imperandi annexum habent, aſpiraturum: & ſi offerantur tergiuerſaturum, niſi vel cogat Maiorum auctoritas, vel caritas Chriſtiana ſapientum iudicio ita poſtulare videatur. Deinde nec aſſumpturum quamuis aliam dignitatem, licet ab onere eiuſmodi immunem, niſi pater ſpiritualis, qui conſcientiam tuam habet perſpectam id exiſtimet ad maiorem Dei gloriam ſine ſalutis tuæ iactura ceſſurum. Vbi autem ſuſceperis, opta in animo, non tibi ſemper ab omnibus honorem officio a-

Eccli. 3. 20. lioquin congruentem deferri, memor dicti ſapientis. *Quanto magnus es, hu-*
milia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. In ſummo honore, inquit in
Aug. ſerm. 215. ſermonibus de tempore Auguſtinus, *ſumma tibi ſit humilitas. Honoris laus*
Greg. lib. 2. ep. 54. *eſt humilitatis virtus.* Et Gregorius Magnus ad Ioannem Epiſcopum Ra-
uennatem. *Nihil in Epiſcopali ceruice ſplendidius fulget, quam humilitas.*

VIDE V. *Gloria vana, ſuperbia, veſtium luxus.*

AMOR SVI.

Remedia contra amorem ſui.

I. REMED. Conſidera quid propriè ſit amor ſui. Agnitio enim morbi,
vt vulgo dici ſolet, dimidiata ſanitas eſt. Amor ergo ſui non eſt natu-
ralis ille amor, quo iubemur proximos, ſicut nos ipſos diligere, & de quo
Eph. 5. 29. Apoſtolus dixit, *Nemo vnquã carnem ſuã odio habuit, ſed nutrit & fouet:* ſed vi-
tioſus, & à natura corrupta profectus, quo quis tantũ ſtudet ſuis cõmmo-
Baſ. reg. breu. c. 54. dis, nulla ratione habita vel diuinæ gloriæ, vel alterius finis honeſti, vt do-
Greg. hom. 4. in Ezech. cent SS. Patres. Repugnat autem hoc vitiũ è diametro caritatis virtuti, vel
Aug. l. 14. c. 28. amori Dei, vt tradit B. AVGVST. in libris de ciuitate Dei. *Fecerunt,* inquit,
ciuitates duas amores duo: terrenã ſcilicet amor ſui vſq; ad contemptũ Dei: cœleſtẽ ve-
ro amor Dei vſq; ad contemptum ſui: illa in ſeipſa, hæc in domino gloriatur. Et eſt ra-
Aug. l. 22. de ciu. c. 22. dix, fons & ſeminariũ omnium vitiorũ, vti late declarat idem Auguſtinus,
2. Tim. 3. 2. & indicat D. Paulus in altera ad Timotheum epiſtola. Nam cum dixiſſet.
In nouiſſimis diebus erunt homines ſeipſos amantes, mox ſubiungit, *cupidi, elati, ſu-*
perbi, blaſphemi, parẽtibus non obediẽtes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, crimi-
natores, incontinentes &c. *& voluptatũ amatores magis, quã Dei.* Immo vix bo-
num aliquod opus facimus, etiamſi arbitremur ad gloriam Dei factũ, ꝙ
nõ iſto vitio amoris ſui inquinemus, dũ occultè vel gloriã vel voluptatu-
G. hom. 4. in Ezech. lam aliq; noſtram in eo quærimus. *Scimus,* inquit B. GREGOR. *quia ve-*
hementer claudit oculum cordis amor priuatus. Quocirca omni ope contendere
debes, vt hunc fontem obſtruas, hanc radicem funditus extirpes, ſi ad
virtutum, perfectæque vitæ culmen peruenire velis.

II. REM. Cõſidera amorẽ ſui non ſolũ omnium peccatorum, grauiũ æq;
Col. 3. 5. ac leuium eſſe parentẽ & altricẽ, ſed etiam eſſe ſpeciẽ idololatriæ. Si enim,
teſte Apoſtolo, *auaritia, ſim ulacrorũ ſeruitus eſt,* eo ꝙ auarus, pecuniã ſuam,
dũ ea vti nõ audet, quaſi ſtatuã in arca defixã colat & adoret: guloſorum
Phil. 3. 19. quoq; & ebrioſorũ, ſecundũ eundẽ *Deus Venter* ſit, eo ꝙ neglectis veri Dei
mãdatis cuticulæ tantũ curãdæ opam dare videatur, quanto magis amor
ſui, ſuæq; voluntatis explẽdęq; deſiderium erit idolorũ ſeruit*, ex quo & a-
uaritia, & gula, cæteræq; vitiorũ capitalium peſtes originẽ ſuum ducunt.
Ez. c. 28. 2. Quã ſeruitutem ob oculos nobis poſuit propheta Ezechiel, dũ ait. *Dixiſti,*
1. Reg. 15. 23. *Deus ego ſũ: dediſti cor tuũ quaſi cor Dei.* Et Samuel, cũ regi Sauli ſuæ magis, ꝙ
diui-

Digitized by Google

diuinæ voluntati obſequenti dixit. *Quaſi peccatũ ariolãdi eſt Deo repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere.* Ille enim voluntatem ſuam Dei volũtati anteponebat, ac proinde eam ſupra Deũ q. colebat & venerabatur.

III. Remed. Quia autẽ hic Amor ſui valde humanã mentẽ excęcat, vel vt loquitur B. Gregor. *vehementer claudit oculũ cordis*, & idcirco non facile agnoſcitur, maximè in excellentib. virtutũ operib. vt in ipſa humilitate, & vanæ gloriæ contẽptu, vt obſeruauit B. Avgvst. in Confeſſionũ libris. A. l. 10. c. 38. *Sæpe enim*, inquit, *homo de ipſo vanæ gloriæ contemptu gloriatur, ideoq; non iã de ipſo gloriæ contẽptu gloriatur*: Itaq; aduertere debes, quoſdã huius ꝓprii amoris effectus eſſe manifeſtos, nec à culpa læthalis peccati immunes, vt ſunt ſeptem peccata capitalia, aliaq; q̃ ſupra recenſuit Apoſtolus, & in his facile ꝓprii amoris ingeniũ notatur. Alii verò ſunt occulti, qui non facile agnoſcũtur, & fere ſunt noxæ leuioris & venialis. Exẽpli loco ſunt hi. Si in edẽdo, bibendo, dormiẽdo, ambulando, aliiſq; adiaphoris actionib. nõ tam neceſſitatis, q̃ voluptatis tuæ habeas rationẽ; ſi in cultu corporis, domus, ſuppellectilis ſis exquiſitior, q̃ communis hominũ mos ferat; ſi ob vitiũ corporis naturale, vel officii tibi impoſiti vilitatẽ, vel ob inopiã parentũ pudore ſuffũdare: ſi monitionẽ, vel reprehenſionẽ moleſtè feras: ſi à quibuſdam bonis operibus abſtineas, ne à vulgo irrideare: ſi libenter de rebus ad laudem tuam vergentibus loquare, vel alios loquentes audias: ſi ob lapſum lęuẽ aliorum facile ad iram accendare, ſi iniuriam acceptam ægrè remittas. ſi triſteris, cum tuum iudicium non ab omnibus probatur: ſi cui ſis plus æquo familiaris. Et id genus alia.

IV. Rem. Apud animum tuũ conſtitue, & in matutina oratione propone, te omnia ad gloriã Dei, non ad cõmodũ tuũ facturum iuxta conſiliũ Apoſtoli ita ſcribẽtis ad Corĩth, *Siue mãducatis, ſiue bibitis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriã Dei facite.* Et ad Coloſſenſes. *Omne quodcũq; facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini Ieſu Chriſti, gratias agẽtes Deo & Patri ꝑ ipſum*: ita enim fiet, vt nõ ſolũ amorẽ illũ ꝓprium q. domeſticũ latronem conficias, ſed etiã operib. alioqn adiaphoris, vt eſt opus edẽdi & bibendi, ſi in gratia Dei ſis, ꝓmerearis augmentũ gratiæ & gloriæ. Si verò qd cõmẽdatione dignũ priuatim, vel publicè egeris, id ex parte tua cęlare cõtendas, exẽplo Chriſti, q cũ admiranda q̃dam patraſſet, vti in ſui transfiguratione, ea diuulgari vetuit: Si autẽ te inuito in publicũ emanent, ea diuinæ gratiæ, nõ tuæ induſtrię adſcribe: & obrepenti cogitationi de vana gloria cũ Chriſto identidè reſpõde. *Ego nõ quæro gloriã meã. Et ſi ego glorifico me ipſũ, gloria mea nihil eſt.* Vel illud Dauidis. *Nõ nobis Domine, non nobis ſed nomini tuo da gloriã.* Operæ prẽtium quoq; feceris, ſi nõ ante cubitũ cõcedas, q̃ cõſcientiam tuã excuſſeris, nũ aliqua in re commodũ tuum, vel gloriam quæſieris. *Quiſquis enim vitæ ſuæ cuſtodiam*, inquit B. Greg. *negligit diſcutere*,

1. Cor. 10. 31. Col. 3. 17. Matt. 17. 9. Ioan. 8. 50. Pſal. 113. 9. G. hom. 4. in Ezech.

Digitized by Google

quæ agit, quæ loquitur, quæ cogitat, aut deſpicit, aut neſcit, ſibimetipſi præſens non eſt, quia ſemetipſum quotidie exquirere aut cognoſcere ſolicitus non eſt. Ille autem veraciter ſibi in præſenti eſt, qui ſe in ſuis actibus tanquam alium attendit. nam ſunt multa peccata, quæ committimus, ſed idcirco nobis grauia non videntur, quia priuato nos amore diligentes, clauſis nobis oculis in noſtra deceptione blandimur.

Matt. 16. 24. V. REMED. Serio te dede proprii amoris abnegationi. Quod remedium dedit ſummus medicus Chriſtus. *Qui vult*, inquiens *venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Quod bifariam intelligi poteſt. Semel vt abneges te eſſe, quod es. Solus Deus

2. Tim. 2. 13. *negare ſe non poteſt*, teſte Apoſtolo. qui ſolus dicere poteſt. *Ego ſum,*
Exo. 3. 14. *qui ſum.* Homo autem & quæuis creatura dicere poteſt, ego non
2. Cor 12. 11. ſum, vel nihil ſum, ſicut dixit Paulus. *nihil*, inquit, *minus fui ab iis qui*
Raym. in eius vita. *ſunt ſupra modum Apoſtoli, tametſi nihil ſum.* Et S. Catharinæ Senenſi initio viſionum Dominus dixit. *Ego ſum qui ſum. tu es, quæ non eſt: hoc ſi ſcis, omnes laqueos inimici franges.* Immo quiuis ita ſentire debet, niſi ſe-

Gal. 6. 3. ductor ſui eſſe velit. *Qui enim exiſtimat ſe aliquid eſſe*, inquit idem Paulus, *cum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit.* Qui autem nihil ſe eſſe putat, quomodo amorem ſui retinere poteſt, vt commodum vel gloriolam in actionibus ſuis quærat? SECVNDO, abnegare temetipſum potes, ſi affectibus inordi-

Eph. 4. 24. natis renuncies, ac nouum hominem exuto vetere, vt loquitur Apoſto-
Baſ. q. 6. & 8. lus, induas. Sic enim abnegationem hanc exponit B. Baſilius in regulis
G. hom. 32. in Euang. fuſius diſp. & S. GREGORIVS, qui ſic ſcribit. *Tunc nos ipſos abnegamus,*
Gal. 2. 20. *cum vitamus, quod per vetuſtatem fuimus, & ad hoc nitimur, quod per nouitatē vocamur. Penſemus, quomodo ſe Paulus abnegauerat, qui dicebat, Viuo autem, iam non ego: extinctus quippe fuerat ſæuus ille perſecutor, & viuere cœperat pius prædicator. ſi enim ipſe eſſet, pius profecto non eſſet. Sed qui ſe viuere denegat, dicat, vnde eſt, quod ſancta verba per doctrinam veritatis clamat? Protinus ſubdit, viuit vero in me Chriſtus, ac ſi aperte dicat. Ego quidem à memetipſo extinctus ſum, quia carnaliter non viuo, ſed tamen eſſentialiter mortuus non ſum, quia in Chriſto ſpiritualiter viuo.* DICES, difficile eſſe perfecte ſe abnegare, & omnem inordinatum

Greg. ib. ſui amorem exſcindere. NON diffiteor. *Fortaſſe* ait idem Gregorius, *laborioſum non eſt homini relinquere ſua, ſed valde laborioſum eſt relinquere ſemetipſum, minus quippe eſt, abnegare quod habet: valde autem multum eſt, abnegare quod eſt.*

Matt. 16. 24. Verum Chriſtus idcirco mox adiecit (*& tollat crucem ſuam*) Labore indi-
Matt. 3. 10. cans opus eſſe, ſecurim ad hanc omnium vitiorum radicem ponēdam:
Gal. 5. 24. crucem tibi, non Chriſti, ſed tuam eſſe ferendam, nempe vt carnem tuam
1. Cor. 9. 27. *crucifigas cum concupiſcentiis eius*, ſicut crucifixit Paulus, qui ſcripſit. *Caſtigo*
Gal. 6. 14. *corpus meum, & in ſeruitutem redigo. Et mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Quod ſi & hæc crucula tibi oneroſa ſit, attende ad poſtrema verba ſententiæ Chriſti. (*& ſequatur me*) ſi enim duce Chriſto

cruci-

Digitized by Google

crucifixo viam crucis & mortificationis ingreſſus fueris, omnia redden- Matt.11.30
tur leuiora, quia ipſe dixit: *Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue.*

VIDE plura verbo. *Ambitio. Auaritia. Familiaritas nimia. Gloria vana. Gula. Immortificatio paſſionum. Iudicium proprium. Luxuria, Mortis metus. Triſtitia, Voluntas propria, Voluptas carnis,*

AVARITIA.

Remedia contra Auaritiam.

I. REMED. Conſidera in diuinis ſcripturis Auaritiæ crimen omnibus aliis quaſi anteponi. Sic enim loquitur Eccleſiaſticus. *Nihil eſt iniquius, quam amare pecuniam: hic enim & animam ſuam venalem habet.* Et paulo ante. *Auaro nihil eſt ſceleſtius.* Et rurſus. *Qui aurum diligit, non iuſtificabitur.* Paulus quoque Apoſtolus auaritiam hic appellat *idolorum, vel ſimulacrorum ſeruitutem.* Deinde eædem ſcripturæ auaros diſertè regno cœlorum excludunt, & æternis inferni pœnis addicunt. Sic enim loquitur Propheta Baruch. *Vbi ſunt, qui argentum theſaurizant, & aurum in quo confidunt homines? Exterminati ſunt, & ad inferos deſcenderunt.* Et Chriſtus. *Væ vobis diuitibus, qui habetis hic conſolationem veſtram.* Et. *Facilius eſt camelum per foramẽ acus tranſire, quam diuitem intrare in regnum cœlorum.* Tum Apoſtolus. *Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem.* Ac B. IACOBVS. *Agite nunc diuites, plorate vlulantes in miſeriis veſtris, quæ aduenient vobis. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, & veſtimenta veſtra à tineis comeſta ſunt. Aurum & argentum veſtrum æruginauit, & ærugo eorum in teſtimonium vobis erit, & manducabit carnes veſtras ſicut ignis. Theſaurizaſtis vobis iram in nouiſſimis diebus.*

Eccl. 10.10 | Cap 31 5. | Epheſ 5.5. | Col 3 5. | Bar. 3 18. | Luc 6.24. | Matth 19. 24 | 1.Tim. 6.9. | Iac.5.1.

II. REMED. Conſidera quam grauiter S. Patres de hoc vitio cenſeant. BASILIVS. *Quanto diuitiæ magis augeſcunt, tanto plus adferunt curarum. Iudex expectatur, & auarus cogitat, ne in ius trahatur, ne orphanus ſuas lacrymas in foro palam faciat. Nocte conſultat, quomodo mane quoſdam aduocatos ſibi præparet, quomodo in iudicio mentiendo pauperem deſtitutum opprimat. Eius animam hæ curæ continuò mordaces abſumunt. Canis latrat, auarus putat furem eſſe. Mus forte perſtrepit, & auari cor ſalit, quemlibet vel puerum ſuſpectum habens. Filios iam grandes vt inſidiatores aſpicit, quod eorum iam ætas ſucceſſionem expetere videtur, &c.* AMBROSIVS. *Exemplum auaris omnibus in Anania,* à Petro punito, *propoſitum eſt: vt qui eiuſdem criminis reus fuerit, eiuſdem ſupplicij in iudicij die ſententia feriatur. Grande igitur malum eſt auaritia, imò malorum omnium eſt origo, ſicut ait Apoſtolus: radix autem omnium malorum eſt cupiditas, quam quidam appetentes errauerunt à fide. Vides ergo, quia qui pecuniam appetit, fidem perdit: qui aurum redigit, gratiam prodigit.*

Baſ. hom. 18. | Amb. ſer. 59. | Act 5.5. | 1.Tim 6.10.

Auaritia enim cæcitas eſt, errorem religionis inducit. Cæca, inquam, eſt auaritia, ſed di-
Orat. 7. *uerſis fraudum oculata ingeniis: non videt quæ diuinitatis ſunt, ſed cogitat quæ cupi-*
ditatis ſunt. CHRYSOSTOMVS oratione in auaros. *Quid manibus auari ſcelera-*
tius? quid oculis impudentius & caninum magis? non eſpuit homines vt homines, ne-
que cælum vt cælum, ſed omnia pecuniã eſſe putat. Et infra. *Vrſi & lupi. vbi ſaturati*
ſunt, abſtinent ſe cibo, iſti verò non ſatiantur. Atqui propterea manus nobis fecit Deus,
vt aliis opitulemur, nõ vt inſidiemur. Talium ora etiam ferarum ora ſunt, quin his et-
iam truculentiora Etenim verba promũt, magis quam ferarum dentes venenum emit-
A.l.11.c.25. *tentia, & necem patrantia. Quod ſi mentem quoque talium quis excutias, iam non feras*
modo, ſed etiam dæmones ipſos appellabit. AVGVSTIN. in libris de ciuitate Dei
cauſam reddens, cur Apoſtolus auaritiam vocet idolorum ſeruitutem.
Peruerſi, inquit, *& auari frui volunt nummo, vti autem Deo, quoniã non nummum*
propter Deum impendunt, ſed Deum propter nummũ colunt. Quia nimirum, licet Deũ
agnoſcant, & reuereantur, tanquam rerum omnium parentem, immoderato tamen affe-
ctu, quo in ſordib. pecuniæ inhæreſcunt, eum vltimum ſui finem, & ſummũ bonum eſſe
re & facto negare videtur. Itaq; in pecunia conquieſcunt, ac ſi nulla Dei cura & proui-
Aug ſerm. 196. de temp. *dentia agere deberent vnquam.* Et alibi. *non ſolum auarus eſt, qui rapit aliena, ſed &*
ille auarus eſt, qui cupidè ſeruat ſua. quomodo iudicaturus eſt te, cum non ſolum ſeruas
Greg. c. 3. *tua, ſed etiam quæris aliena?* GREGOR. lib. 4. moral. *Rarum valde eſt, vt qui au-*
rum poßidet ad requiem tendat, dum per ſemetipſam veritas dicat. Difficile, qui pecu-
Luc. 18. 24. *nias habent, intrabunt in regnum cælorum. Nam, qui hic multiplicandis diuitiis inhi-*
ant, quæ alterius vitæ gaudia ſperaut? Quod tamen, vt redemptor noſter valde rarum,
& ex ſolo diuino miraculo euenire poſſe monſtraret: apud homines, inquit, hoc impoßi-
bile eſt: apud Deum autem omnia poßibilia ſunt.

III. REMED. Conſidera quid Ethnici de ea ſenſerint. CICERO in ora-
Cicero. tione pro Quintio. *Nullum, ait, eſt officium tam ſanctum, atq; ſolemne, quod non a-*
uaritia comminuere, atq; violare ſoleat. Et in Vatinium. *Nemo iam firmum habuit*
præſidium, quod auaritia non infregerit, atq; debilitauerit. Et ibid. *Auaritia inſatia-*
bilis immenſa & incredibilia poteſt. Ita. n. hominum mentes obſtrictas tenet, vt eas
nullo tempore reſpirare permittat. Et li. 2. officiorum. *Nullum eſt vitium tetrius,*
quam auaritia, præſertim in Principib. & Rempub. gubernantibus. Habere enim quæ-
Saluſtius. *ſtui Rempub. non modo turpe eſt, ſed ſceleratũ ẽt & nefarium.* SALVSTIVS in Ca-
tilinario. *Pecuniæ, imperiiq; libido, ſunt quaſi materies omniũ malorum. Nãq; auari-*
tia fidem, probitatem, cæteraſq; bonas artes ſubuertit: proq; his ſuperbiam, crudelitatem,
Valerius. *Deos negligere, omnia venalia habere, edocuit.* VAL. MAXIMVS li. 9. c. 4. *Protra-*
batur etiam in medium Auaritia, latẽtium indagatrix lucrorum, manifeſtæ prædæ aui-
dißima vorago, nec habẽdi fructu felix, & cupiditate quærendi miſerrima. SENECA
Seneca. epiſt. 115. *Nulla auaritia ſine pœna eſt, quamuis ſatis ſit ipſa pœnarum. O quãtum la-*
chrymarum, ô quantum laborum exigit? q̃ miſera deſideratis, quam miſera partis eſt?
Adiice quotidianas ſolicitudines, quæ pro modo habendi quẽq; diſcruciant. Maiore tor-

mento

mento pecunia poſſidetur, quam quæritur. Quantum damnis ingemiſcunt, quæ & magna incidunt, & maiora videntur. Et epiſt. 108. *Non vides, quemadmodũ theatra cõſonent, quoties aliqua dicta ſunt, quæ publicè agnoſcimus, & conſenſu vera eſſe teſtamur. Deſunt inopiæ multa, auaritiæ omnia. In nullum auarus bonus eſt, in ſe peſſimus.*

IV. REMED. Conſidera exemplum Chriſti & ſanctorum, qui auaritiæ hoſtes infeſtiſſimi verbis & factis fuerunt. CHRISTVS enim cum filius Dei eſſet, vel vt loquitur Apoſtolus, *in forma Dei*, Deo æqualis, rex regum & Dominus dominãtium, exinaniuit ſe, & *formam ſerui* pauperis accepit; in ſtabulo, vt pauper natus, pannis inuolutus, & in præſepio depoſitus: in ſinu parentum pauperum ſuo labore, & alienis opibus ſuſtẽtatus, ita vt de ſe dixerit. *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet, vbi caput reclinet.* Pauper denique & nudus in lecto crucis mortuus, & in alieno ſepulcro humatus. Deinde pauperes elegit diſcipulos, eisque auctor fuit vt ad arctiſſimam totius vitæ paupertatem, relictis omnibus quæ in mundo haberent, vel habere potuiſſent, religione voti ſe obſtringerent. Immò omnibus Chriſtianis conſuluit eandem paupertatis perfectionem dicens diuiti adoleſcenti. *Si vis perfectus eſſe, vade, vende quæ habes, & da pauperib. & habebis theſaurum in cælo; & veni ſequere me.* Quod conſilium & primi Chriſtiani, vt eſt in Actorum Apoſtolicorum hiſtoria, quorum nullus *quicquam ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia*, ſequuti ſunt, ac poſtea quamplurimi religioſi clerici, omnesq́; monachi, eorumque fundatores. Antonius, Baſilius, Benedictus, Bruno, Dominicus, Franciſcus, &c. idq́; nonalia de cauſa fecerunt, quam vt ab auaritia, vel cupiditate omnium malorũ radice, vt eam deſcribit B. Paulus, quam longiſſimè abeſſent. Tum vt eo capaciores eſſent opum cœleſtiũ paupertatis profeſſoribus promiſſarum; dixerat enim Chriſtus. *Beati Pauperes Spiritu quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Dixerat diuiti adoleſcenti. *Et habebis theſaurum in cælo.* Dixerat Apoſtolis. *Omnis qui reliquerit domum, &c. centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.*

Phil. 2. 6. — Luc. 9. c. 8. — Matth. 19. 21. — Act. 4. — 1. Tim. 6. — Matt. 5. 3. & 19. 21.

V. REMEDIVM. Conſidera, quam grauibus pœnis diuinitus caſtigata ſit quorundam auaritia. Verba deſcribam Io. CASSIANI ex libro 7. inſti. monaſt. *Giezi ea quæ ne antea quidem poſſederat volens acquirere non modo gratiam Prophetiæ non meruit poſſidere, quam per ſucceſſionẽ velut hæreditariam à ſuo habuit magiſtro ſuſcipere: verumetiam econtrario æterna lepra ſancti Eliſæi maledictione perfunditur. Iudas autem volens reſumere pecunias, quas antea Chriſtũ ſecutus abiecerat, nõ ſolum ad proditionem Domini lapſus, Apoſtolatus perdidit gradum, ſed etiã vitam ipſam communi exitu finire non meruit, eamq́; biothanati morte concluſit. Ananias verò & Sapphira reſeruantes partem quandam quæ ex his poſſederant Apoſtolico ore morte mulctantur.* Hæc ille. Eadem de cauſſa miſerè perierunt & alii, Vt Achan anathematis reus. Saul rex poſt victos Amalecitas mandati diuini

Caſſ. c. 14. — 4. Reg. 5. — Matth. 26. — Act. 1. 20. — Act. 5. 4.

Digitized by Google

Ioſ 7.1. diuini præuaricator. Iohel & Abias iudicii peruerſores. Achab cum Ie-
1.Reg.15 20. zabele Naboth Ieſrahelitæ interfector, & vinearum cruentus occupator.
3.Reg.8. 3 Reg 21. Poſt Apoſtolicum æuum & monachi auaritiæ rei non leuiter puniti ſunt.
Hier. ep. 22. HIERONYMVS in Epiſt. ad Euſtochium de re Nitriæ recenter geſta
ſic ſcribit. *Quidam ex fratribus parcior magis quam auarior, & neſciens triginta ar-*
genteis Dominum venditum, centum ſolidos, quos lina texendo acquiſierat, moriens
dereliquit. Initum eſt inter monachos conſilium (nam in eodem loco circiter quinque mil-
lia diuiſis cellulis habitabant) quid facto opus eſſet. Alij pauperibus diſtribuendos eſſe
dicebant: alij dandos Eccleſiæ: nonnulli parentibus remittendos. Macarius verò & Pam-
bo, & Iſidorus, & cæteri, quos Patres vocant, ſancto in eis loquente Spiritu decreue-
runt infodiendos eſſe cum eodem, dicentes: Pecunia tua tecum ſit in perditionem. Nec
hoc crudeliter quiſquam putet factum: tantus cunctos per totam Ægyptum terror in-
Greg l.4.c.55. *uaſit, vt vnum ſolidum dimiſiſſe ſit criminis.* Simile exemplum eſt in dialogis
GREGORII Magni. nam cum monachus Iuſtus morti vicinus depre-
henſus eſſet occultaſſe tres aureos in quodam medicamento, B. Grego-
rius tum Abbas ei dici curauit eum ab omnibus fratribus ea de cauſa ab-
ominatum: poſt mortem autem voluit corpus eius in foſſam ſterquilinii
proiici, & tres aureos, quos reliquerat cum illo infodi, ac ab omnibus
clamari. *Pecunia tua tecum ſit in perditionem.*

1 Tim 6 9. VI. REMED. Conſidera pericula animi & corporis, in quæ auari ſe
coniiciunt. *Nam qui volunt diuites fieri,* ait Apoſtolus, *incidunt in tentationem*
& laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt hominem in
Sapi.14.11. *interitum & perditionem.* Verè & multos, & occultos, & arctos laqueos dia-
bolo ſuppeditat auaritia. Multos, quia, vt ſcribit Sapiens, *creaturæ Dei in odi-*
um factæ ſunt, & in tentationem animabus hominũ, & in muſcipulam pedibus inſipi-
entium. Occultos, quia teſte Iob, *abſcondita eſt in terra pedica eius.* adeo ſiqui-
Iob 18 10. dem ſubtiles ſunt in commerciis, maximè in vſura & Simonia, vt ſummi
etiam Doctores vix eos agnoſcant: adde quod velati ſint, vel neceſſitate
naturali, ne aliquando deſint ad vitam neceſſaria ipſis, vel liberis: vel ſpi-
rituali, vt ſuppetant quæ erogentur in pauperes. Arctos vero, quia tot
vinculis conſtringitur, quot habet poſſeſſiones, & quidem duplici amo-
re conſtringitur, ſui videlicet & filiorum: nam in morte cum deſinit eas
amare ſibi, adhuc amat filiis, aliiſq; hæredibus. Addit Paulus eos incidere
Eccl 5 9. *in deſideria multa inutilia, & nociua,* quia vt ait Eccleſiaſticus. *Auarus nunquam*
Prou.27:20. *implebitur pecunia.* Et Salomon. *Infernus & perditio nunquam implentur. Simili-*
ter & oculi hominum inſatiabiles. Nam quo plus opes creſcunt hoc ſitim ha-
bendi magis accendunt; ſicut hydropicus quo plus bibit, hoc inflatur
amplius. Cum quo conuenit illud Poetæ Ethnici. *Creſcit amor nummi, quan-*
Iuuen. Sat. 14. *tum ipſa pecunia creſcit.* Vnde conſequens eſt, vt auaro perinde ſit opibus
Prou. 13.7. abundare, ac nihil habere. *Eſt quaſi diues,* inquit idem Salomon, *cum nil ha-*

habeat: & eſt quaſi pauper, cum in multis diuitiis ſit. Et Hieron. ep. ad Paulinum. Hieron. ep. 103.
Antiquum dictum eſt. Auaro tam deeſt, quod habet, quam quod non habet. Credēti to-
tus mundus diuitiarum eſt: infidelis autem etiam obulo indiget. Deniq; incidunt a- 1. Tim. 6. 9.
uari & in *deſideria nociua,* iuxta Apoſtolum *quæ mergunt hominem in interitum,* Greg. l. 15. mor. c. 11.
& inſerunt doloribus multis. Nam diuitiæ, vt bene quidam dixit, & magno
labore acquiruntur, & multo timore poſſidentur, & ſummo dolore a-
mittuntur. *Eſt & alia infirmitas peſſima,* ait Sapiens, *quam vidi ſub ſole diuitiæ* Eccl. 5. 12.
conſeruatæ in malum Domini ſui: pereunt enim in afflictione peſſima. Et rurſum. *O* Eccli. 41. 1.
mors quam amara eſt memoria tua homini pacem habenti in ſubſtantiis ſuis.

VII. Remed. Conſidera quanta ſtultitia in accumulandis opibus Luc. 12. 20.
committatur. Auaro enim theſaurizanti apud Lucam dictum eſt. *Stultè,*
hac nocte animam tuam repetunt à te, quæ autem paraſti, cuius erunt? Prima ergo
ſtultitia auari eſt, quod improbo labore congerat ea, quibus forte nun-
quam eſt fruiturus. Vnde B. Paulus voluit Timotheum diuitib. præcipe- 1. Tim. 6. 17.
re *ne ſublime ſaperent, & ſperarent in incerto diuitiarum.* Putant enim & diuites,
ſe hoc aliis hominibus ſapientiores, quo plura corradunt. *Sapiens ſibi vide-*
tur, inquit Salomon, *vir diues; pauper autem prudens ſcrutabitur eum.* 2. Stultitia Prouerb. 28. 11.
eſt, quod theſauros cōgerat, vbi omnes eius anteceſſores illos amiſerūt,
nempe in mundo. 3. quod vſurpat ſibi quæ ſua non ſunt. *Domini eſt terra,* Pſal. 23. 1.
inquit Pſaltes regius, *& plenitudo eius.* Quando canis duos homines ſequi-
tur, vter eius Dominus ſit, neſcitur, quouſq; alter ab altero diſceſſerit: ſic
in hac vita neſcitur, quis opum collectarū ſit Dominus, at poſt mortem
patefit, nō eſſe auari, ſed mundi, quia ſoli mundo relinquuntur. Rurſum,
quemadmodum, ſi quis ad conuiuium prælautum inuitatus exiſtimaret
omnia ſua eſſe quæ apponūtur, & ideo menſis remotis pateras, lanceſq;
argenteas domo efferre vellet, ei à ianitore diceretur, illa eius non fuiſſe
niſi quoad vſum, & idcirco redderet: ſic auaris, qui omnia bona credūt
eſſe ſua, dum hac vita excedunt, ianitor, mors, dicit illud Pauli. *Nihil intu-* 1 Tim. 6. 7.
liſtis in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid poteſtis. 4. Stultitia eſt,
quod ex Domino faciat ſe ſeruum, Auarus enim poſſidetur à diuitiis ſuis,
non eas poſſidet, nec enim aliter habet eas, quam compedes habere di-
citur, qui eſt cōpeditus. Et ratio eſt, quia in omnib. obedit illis, ſecundum Eccl. 10. 19.
illud Eccleſiaſtæ. *Pecuniæ obediunt omnia.* Imò facit ſe mancipium earum
viliſſimum, quia ſi in morbum incidat, non audet medicum aduocare,
ne iacturā pecuniæ faciat: ac licet tota vita ſedulo eis cumulandis ſeruie-
rit, tandem eum ſine vlla mercede omnibus ſpoliatum dimittunt. *Diues*
enim cum dormierit, ait B. Iob. *nihil ſecum auferet.* 5. Stultitia, vel potius inſa- Iob. 27. 19.
nia eſt, quod laqueos quærat, quib. ſe ſuoſque, vxorem, liberos & totam Prouerb. 27. 21.
familiam ſtrangulet & perdat in æternum. *Cor iniqui,* ait Sapiens, *inquirit*
mala, id eſt, laqueos occultos vſuræ, ſimoniæ, aliorumq; occultorum cō-
tractuum, quibus ſe ſuoſq; participes facit.

quis addicti ſuſpicionib. ementitis nominib. de aliquo dicimus. EPHRAM, parænesi 43. *Audes aperire os tuũ audacter, & in cœlũ verba emittere, iuramenta atq; blaſphemias? & nõ times, ne forte falx ignea, q̃ Propheta vidit, demoretur in domo tua, donec ex ea, q̃ ſub cœlo eſt, te excidat, dum ſic audes os aperire aduerſus Deũ omnipotẽtẽ? in quẽ angeli, archangeli, Cerubin & Seraphin nõ audẽt oculos conijcere?* HIERON. in epiſtolã Pauli ad Titũ, in verba. *Neminẽ blaſphemare. Nõ ait, neminẽ hominẽ blaſphemare, ſed abſolute neminẽ, nõ Angelũ, non aliquam creaturã Dei. Omnia quippe q̃ à Deo facta ſunt, valde bona sũt. Quãdo Michael Archangelus cũ Diabolo diſputabat de Moyſi corpore, nõ fuit auſus inferre iudiciũ blaſphemiæ, quãto magis nos ab omni maledicto puri eſſe debemus. Merebatur diabol⁹ malediciũ, ſed per archãgeli os plaſphemia exire nõ debuit.* CHRYSOST. cõtra Anomæos. *Qui Deũ blaſphemãt, & p̃ nihilo putãt, ipſi lædũt ſalutẽ & perimunt. Veriſſima namq; illius ſententia eſt, q̃ blaſphemis inquit hominib. Lapidem qui ſurſum iaciunt, in ipſorum caput iaciunt. Vt. n. qui lapidẽ illo iaculatur, corp⁹ cœleſte non atingere, nedũ lacerare põt, plagã aũt ſuo capite excipit, cũ lapis eodẽ vnde iaculatus eſt redeat, ita qui beatã illã blaſphemat ſubſtantiã, vt nũq̃ offendere eam põt, ſic ferrum aduerſus animã ſuã acuit & parat, tũ ſe ingratũ Domino bene merenti exhibet.* AVGVST. de morib. Manichæorũ. *Eſt blaſphemia, cũ aliqua mala dicũtur de bonis. itaq; iã vulgo blaſphemia nõ accipitur, niſi mala verba de Deo dicere: de hominib. namq; dubitari poteſt, Deus verò ſine controuerſia bonus eſt.* Et contra mendaciũ. *Ideo peius eſt blaſphemare, q̃ peierare, quoniã peierãdo falſæ rei adhibetur teſtis Deus: blaſphemãdo aũt de ipſo, falſa dicuntur de Deo. Tanto eſt autẽ quiſq; inexcuſabilior, ſiue periurus ſiue blaſphem⁹, quãto magis ea q̃ peierãdo vel blaſphemãdo aſſerũt, falſa nouerũt eſſe, vel credũt.* Et in epiſtola ad Bonifaciũ Comitẽ. *Cũ dixit Chriſtus, qui peccauerit in Spiritum S. vel qui verbũ dixerit aduerſus Spiritũ S. nõ vtiq; omne q̃ in Spiritum S. peccatur facto, ſiue dicto, ſed aliq̃ certum & p̃prium intelligi voluit. Hoc autẽ eſt duritia cordis vſq; ad finẽ hui⁹ vitæ, qua homo recuſat in vnitate corporis Chriſti, q̃ viuificat Spiritus ſanctus remiſſionẽ accipere peccatorum. Cum enim dixiſſet diſcipulis, accipite Spiritum ſanctum, continuo ſubiecit. Si cui dimiſeritis peccata, dimittẽtur ei. ſi cui tenueritis, tenebuntur. Huic ergo dono gratiæ quicũq; reſtiterit & repugnauerit, nõ remittetur ei neq; in hoc ſeculo, neq; in futuro.*

III. REM. Conſidera atrocitatem peccati blaſphemiæ, quam liquido diſcere potes, primo ex diuina ſcriptura, quia blaſphemiam quandã, ait, nec in hoc ſeculo, nec in futuro remitti, quod de nullo alio peccato dicitur. Deinde quia in epiſtola Iudæ dicitur, nec Michaelem Archangelũ auſum fuiſſe diabolo, licet digniſſimo, iudicium inferre blaſphemiæ 3. quia Iudæi ad auditã blaſphemiam ſolent veſtes diſcindere, vt fecit rex Ezechias audita blaſphemia Rabſacis. De qua re HIERONYMVS. *Scindunt veſtes, q̃ fuerant miſſi ad Ezechiam, quia Rapſacem audiunt blaſphemantem. Scindit & ipſe rex veſtimenta ſua, quia peccatorũ ſuorum & populi eſſe credebat, q̃ Rapſaces cõtra Dominũ talia ſit locutus. Vidit & Pontifex quia Saluatorẽ blaſphemaſſe credebat* ſcidit

Ephr. tom. — Ioel 3.13. — Apoc. 14.15. — Hier. in cap. 3. — Iudas v.9. — Chryſ. hom 3. — Eccli. 27.28. — Aug. lib. 2. ca. 11. — Id. c. 19. — Id. ep. 50. — Matth. 12.32. — Mar. 3.29. — Luc. 12.10. — Impœnitentia pecc. in Spiritum S. — Matt. 12.31. — S. Iudas v.9. — Iſa. 37. — Hieron. ibid. — Matth. 26.65.

Digitized by Google

Act.14.13. *ſcidit veſtimenta ſua; & Paulus ac Barnabas deferentibus ſibi Dei cultum Lycaonibus
ſciderunt veſtimenta ſua.* Deniq; ne nomine quidem blaſphemiæ vti auſa eſt
Iob.2.10. vxor B. Iob, ſed eius contrario, dicens. *Benedic Deo & morere* credens eum
illico expiraturum, ſi maledixiſſet: SECVNDO diſcere potes ex dictis SS.
Chryſ. hom.1. Patrum. Nam Chryſoſtomus ad populum Antiochenum. *Nullum*, inquit, *gratiarum actioni par bonum, quemadmodum blaſphemia peius nihil.* Et HIERONYMVS aduerſus Ruffinum. *Blaſphemia veniam non meretur.* Et in Iſaiam, dum exponit verba illa. *A populo horribili. Nihil enim* ait *horribilius blaſphemia, quæ ponit in excelſum os ſuum. Omne quippe peccatum comparatum blaſphemiæ lenius eſt.* Et EPHRÆM. *deſine, ô homo, blaſphemare, ne forte idem ſermo quem contemnis fiat flamma in ore tuo, & tuam linguam comburat. Nam ſi homo homini pugnam ſuſcitans, etiam pace iam facta, in conſpectum eius prodire erubeſcit, quomodo tu hodie in mundo conſtitutus, & cras tribunali ipſius præſentandus audes talia eloqui? & non metuis ne forte ignis de cælo deſcendat, & deuoret te, dum tu ſic os aduerſus omnipotentem aperis? neq; vereris, ne forte terra ſub te repente diſrumpatur & te abſorbeat?* TERTIO diſce ex Ratione, eaq; multiplici, 1 quia crimine blaſphemiæ contumelia afficitur Deus in propria perſona, & non in rebus ab eo creatis, ſicut in furto, homicidio, adulterio: maior enim eſt contumelia illata Principi quam ſubditis. 2. quia perſona Dei in infinitum excedit omnes perſonas alias, etiam Regum & Pontificum. 3. quia in aliis peccatis contumelia infertur Deo præter intentionem: blaſphemus autem primario intendit Dei contumeliam, volens quaſi vindicare ſe de Deo. 4. quia eſt peccatum prorſus diabolicũ, & proprium damnatorum in inferno. Vnde in Apocalypſi de iis ita ſcribitur. *Et factum eſt regnum eius tenebroſum, & commanducauerunt linguas ſuas præ dolore, & blaſphemauerunt Deum cæli præ doloribus & vulneribus ſuis, & non egerunt pœnitentiam ex operibus ſuis.*

Hier. in apologia, & l.7. cap.18. — Ephr. l. cit. — Apoc.16.10.

IV. REMED. Conſidera abſurditatem huius peccati, quia è diametro pugnat cum omni iuſtitia, caritateq;, quam Deo debemus, & ratione naturali. Nemo ſiquidem tam impius eſt, qui maledicat amico ſuo & benefactori, cũ & beſtiæ ferociſſimæ minimo beneficio manſueſcant. At à quo plura beneficia, maioraq; conſecuti ſumus, quam à Deo? *Quonſque tandem* exclamat pius EPHRAM in parænesi ante citata, *exacerbamus eum qui tanta nobis bona donauit? qui puluerem è terra capiens formauit hominem, & inſpirauit in eum Spiritum vitæ, qui cuncta ſubiecit ſub pedibi ſuis, & nos dormientes cuſtodit. & excitatos protegit, & eſurientes nutrit, ac nudos veſtit, puſillanimes conſolatur, corripit & miſeretur, qui etiam filium ſuum vnigenitum pro omniũ vita tradidit. Nos autem pro beneficiis eius ſpinas & tribulos proferimus, quorum conſummatio in combuſtionem.* Serui Regum & Principum non ſolum non maledicunt Dominis ſuis, ſed nec patiuntur eos vlla iniuria laceſſiri ab aliis, vt legimus de Abiſai Duce bellico regis Dauid, qui maledicenti Semei voluit præſcin-

Ephr. l. cit. — Gen.2.7. — Sap 15.11. — Rom.8.32. — 2.Reg.16.10.

Digitized by Google

præſcindere caput. Sed neque Turcæ ſuo Mahumeto, nec Ethnici ſuis Diis licet falſis, maledicere audent, quãto minus nos audeamus Deo vero, æterno, optimo, maximo. Adhæc nihil æque cum omni ratione pugnat, quam amicum & benefactorem iniuriis afficere, vt placeas Satanæ capitali tuo & omnium fidelium hoſti, cuius inſtinctu omnes blaſphemant: nihil denique æque ſtolidum & abſurdum eſt, quã eo genere peccandi delectari, quod horret Deus & homines, quod nullam nec animę, nec corpori affert vtilitatẽ. Quamuis enim omnia peccata obſint animę, plurima tamen ſunt, quæ ſaltem corpori aliquod allevamentum, voluptatem, vel lucrum conciliant; at blaſphemiæ non ſolum certam animæ perniciem, verum etiam corpori ſæpiſſime horrendum eumque ſubitum interitum afferunt, vt liquet ex exemplis iam ſubiiciendis.

V. REMEDIVM. Conſidera quam grauiter Deus etiam in hoc mundo peccatum blaſphemiæ, non ſolum in Deum vel Chriſtum, ſed etiam in ſanctos dictæ, caſtigarit. Nam inprimis, vt eſt in ſacra Regum hiſtoria, & blaſphemiã Sennacherib regis Aſſyriorum angelus Domini vna nocte percuſſit in caſtris Aſſyriorum centũ octaginta quinque millia; rex autem cum poſt reditum in Niniuen in templo Neſroch adoraret Deum ſuum, à filiis ſuis gladio trucidatus eſt. B. GREGORIVS, *libro quarto dialogorum* narrat puerum quinquennem aſſuetum blaſphemare maieſtatem Dei in ſinu patris expiraſſe, animamque à Mauris, quos puer contremiſcẽs aiebat ſe videre, hoc eſt, à dæmonibus ablatam. THOMAS Cantipratenſis libro altero Apum, ita de quodam blaſphemo ſcribit. SIMON de Tornaco Theologiæ Doctor & Profeſſor celeberrimus Pariſiis diſputatione habita de humilitate doctrinæ Chriſti, in reprobum ſẽſum datus dixit. Tres eſſe, qui ſectis ſuis mundũ ſubiugaſſent, Moyſen, Chriſtum, & Mahumetum, Moyſen infatuaſſe Iudæos, Chriſtum Chriſtianos, Mahumeth gentiles. Nec mora euerſis oculis pro humana voce mugitum emiſit, & epilepſia ſtatim eliſus in terram die tertio eiuſdem morbi vindictam accepit, mutuſque manſit, non nominans niſi Aleydem ſuam concubinam. PETRVS *Damianus in epiſtola ad Deſiderium Abbatem Caſſinenſem* commemorat in Burgundiæ partibus clericum quendam in bello, cum dixiſſet ſententiam Euangelicam Chriſti, *Omnis qui ſe humiliat exaltabitur* falſam eſſe, repente gladio per os inſtar fulminis transfixũ. MAGNVM *ſpeculum exemplorum* agens de illuſtribus viris Ordinis Ciſtertienſis, refert aleatorem quendam, cum per omnia membra Chriſti & Mariæ, horrendè iuraſſet, ſic vt præſentes aures obturarent, & pectora tunderent, ilico corruiſſe, atque ſi enſe transfoſſus eſſet, voceque horrifica exclamaſſe. Heu heu miſer, quis es, qui me interficis? Et volutatus aliquantum humi tartaream animam efflauit. Hinc in dorſo eius reperta

4. Reg. 19. 35.
Greg. l. 4. c. 18.
Cantip. c. 48.
P. Dam. lib. 2. ep. 15.
Matt. 23. 12.
Spec. exemp. 43.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

eſt plaga recens terribili hiatu dehiſcens, quaſi ſecuri facta. IDEM paulo poſt addit de alio, qui teſte Abbate Gerebaldo, cum fœdiſſimè iuraſſet per ſecreta B. Virginis Mariæ membra, mox immundo ſpiritui traditus eſt, oculis euerſis, facie inflata, & lingua ardente ex ore longius porrecta, donec animam eiecit. VVILHELMVS *Lindanus apologetico ſecũdo religionis Catholicæ*, narrat, ſub annum Domini 1567. in oppido Hollandiæ Aſpera Anabaptiſtarum deliriis imbutam mulierem in ſumma difficultate partus, Deiparam virginẽ appelaſſe ſcropham, cũ à circumſtantib. monita eſſet de auxilio eius inuocãdo: ac cõfeſtim diuinitus punitã, & nigellas aliquot ediddiſſe ſuculas licet emortuas. P. DAMIA. *in epiſtola alia ad Deſiderium Abbatem* talẽ recenſet hiſtoriam. Honorati cuiuſdam diaconi narratione didici quod refero. In Bononiæ partibus duo quidam viri amicitiæ fœdere iuncti in conuiuio diſcumbebant. Gallũ coctum in menſam allatũ, in multas partes, vt mos eſt, alter diſſecuit, & pipere liquato perfudit. Tum alter. Tam egregie diſſecuiſti gallum, vt nec S. Petrus illum redintegrare poſſit. Et ſocius. Sed etſi Deus imperet, nunquam amplius reſurget. Ad quam vocem gallus repente viuus, & plumis coopertus exiliit, alas concuſſit, cecinit, & liquore conuiuas aſperſit, qui in lepram conuerſus eſt, qua non ipſi ſolum ſed & poſteri eorum laborarunt, Ab eccleſia autem perpetuæ ſeruitutis pœna deinceps mulctati ſunt.

Lindan. cap. 11.

P. Dam. ep. 17. lib. 2.

VI. REM. Caue occaſiones blaſphemandi, tũ ibi, tũ aliis. Tibi dupliciter. Primò, ne aſſueſcas iurare per Deum, vel ſanctos, iuxta illud Sapientis. *Iurationi nõ aſſuecat os tuũ: multi enim caſus in illa. Nominatio verò Dei non ſit aſſidua in ore tuo, & nominibus ſanctorũ non admiſcearis. Et. vir multũ iurãs implebitur iniquitate.* Secundo, vt abſtineas à luſu alearum & ſimilibus, qui inſtituuntur depoſita vtrinque pecunia. Eo enim perditur ſumptus, quo alẽda eſt familia. 2. fama, nihili enim fiunt luſores. 3. tẽpus pretioſum, quo operib. bonis lucranda eſt vita æterna. 4. cõſuetudo blaſphemãdi initur. Luſores enim fere ſunt blaſphemi, & ludẽdi cõſuetudine ſe tales factos non diffitẽtur. ALIIS verò occaſionẽ blaſphemãdi nõ dabis, ſi vitã piã ſanctamque inſtitueris; ac bonis opib. vaces, *Raro iam inueniuntur* inquit AVGVST. ſcribens in caput 6. Ioannis, *inter Chriſtianos, qui Chriſtũ lingua blaſphemant, ſed multi qui vita.* Et in pſal. 56. *Cum Deus laudatur de bono opere tuo, opere tuo laudas Deũ, Et cũ blaſphematur Deus de malo opere tuo, opere tuo blaſphemas Deum, Itaque ad aurium exhortationẽ canta voce, corde ne ſileas, vita ne taceas. Si ergo bene agis, & quod manducas & bibis ad refectionẽ corporis ſumis gratias agẽs Deo, & cibus tũc & potus laudat Deum. Si verò modũ naturæ debitũ immoderatione voracitatis excedas & vinolentia te ingurgites, quãtaslibet laudes lingua tua ſonet, vita blaſphemas.* Eodẽ ſpectãt B. EPHRAEM verba, dũ exponit illud Iſaiæ. væ his, per quos nomen meum blaſphematur inter gẽtes. *Quẽadmodum*, inquit, *operib. bonis Deus glorificatur,*

Eccli. 23. 9. v. 12.

Aug. tract. 27.

Ephr. in terrogat tom. 1. Iſa. 52. 5. Rom. 2. 24.

ita contra malis actionibus blaſphematur. Nam cum infideles intuentur Chriſtianos, q̃ inſtar Ethnicorum ipſi quoq; in crapula & ebrietate vitam degant, ludentes atq; ſaltantes cum cytharis & tympanis, non amplius dictitant, quod inſenſati ſint Chriſtiani, dum legem tranſgrediuntur: verum blaſphemantes aſſerunt eos ſicut traditũ à Chriſto acceperunt, ita & facere.

VII. Rem. Simulatq; tẽtatio, vel cogitatio blaſphemiæ in animo tuo exoriri cœperit, confeſtim in ipſis principiis, tanquã ignis infernalis ſcintillã
excute, dicendo cum Chriſto, *Vade Satana* Sic enim facies, q̃ Paulus optat Matt. 4. 10.
dicens, *Deus pacis conterat Satanã ſub pedib. veſtris velociter.* Et quod præcipit Rom. 16. 20.
B. Iacobus, *Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis.* Et B. Petrus *Cui reſiſtite fortes in fi-* Iac. 4. 7.
de. Vtcunq; enim in noſtra iniuria manſuetudinẽ exerceamus, tamen Dei 1. Pet. 5. 9.
iniuria q̃ fit p̃ blaſphemiã, nullo modo ferẽda eſt. Moyſes *mitiſſimus homi-* Num. 12. 3
nũ ſup terrã in ſuis iniuriis ſuſtinendis p̃dicatur, vt liq̃t in cõtumelius à fratre & ſorore ei illatis. *At* in vindicãda Dei iniuria accerrimus fuit. Etenim
cum populus eo abſente vitulũ aureũ fabricaſſet, & p̃ Deo ſuo adoraſ- Exo. 32. 19.
ſet, illã inſaniã cernẽs, primo *tabulas legis* à Deo acceptas *ad radicẽ mõtis confregit.* deinde vitulũ illum *cõbuſſit & contriuit in puluerem*, quem ſparſit in aquã. Tum ex illo puluere *potũ filijs Iſrahel dedit*, vt hoc plus vitulũ ſuũ horrerent. *Aaron* fratrẽ acriter obiurgauit, & ad populũ clamauit. *Si quis eſt Domini iungatur mecũ.* moxq; ait. *Occidat vnuſquiſq; fratrem ſuũ, & amicum & proximũ ſuum.* Vides, quã vehemens Moſes fuerit in vindicanda Dei iniuria. Sic in omni tentatione ad peccatũ quo Dei honor violatur, nõ remiſ-
ſe, ſed acriter agendũ eſt. ſimilis Moyſi Paulus fuit cũ ad Elymã Magũ di- Act. 13. 10.
xit. *O plene dolo & omni fallacia, vſq; quo nõ deſinis p̃uertere vias Domini rectas?* & ilico eum cæcitate percuſſit. *Ac* verò experiẽtia p̃batum eſt, dicta voce
Chriſti, *Vade Satana*, graues & horrendas tentationes fuiſſe p̃fligatas. Hoc Matt. 4. 10.
antidotũ eſt B. Ioannis Climaci ita ſcribentis. *Qui blaſphemiæ ſpiritu ſe* Clim. gradu. 23.
perturbari ſentit, atque eo liberari cupit, pro certo habeat non ſuã animam huiuſmodi
cogitationem eſſe cauſam, ſed impurũ illum ſpiritũ, qui aliquando Domino dixit. Hæc Matt. 4. 10.
omnia tibi dabo, ſi p̃cidens adoraueris me. Idcirco nos quoque contẽnentes ipſũ, & quæ ab illo dicũtur nihili æſtimãtes ſecuri & intrepidi dicamus. Vade poſt me Satana; ſermo autẽ doluſq; tuus in caput tuũ conuertetur, & in verticẽ tuum blaſphemia tua deſcẽdet in præſenti, & in futuro ſæculo. Qui præter hunc modum aduerſus blaſphemiæ ſpiritũ pugnare vult, is ei ſimilis eſt, qui manibus ſuis coruſcationem continere nititur..

VIII. Remed. Confueſce Patri ſpirituali patefacere, cum alias graues Clim. ibid.
tentationes, tũ hanc blaſphemiæ imprimis. Eſt eiuſdem Climaci, qui id confirmat hoc exẽplo. *Monachus quidã ſtudioſus cum à dæmone p̃turbaretur cogitatione blaſphemiæ ad viginti annos, carnem ſuam ieiuniis & vigiliis macerare nõ deſtitit: cũ verò inde nullã vtilitatem ſe cepiſſe ſentiret, profectus conſcriptã in charta* [illegible] *ſuam ſancto cuidam ac probatiſſimo ſeni obtulit in*

faciem

*faciem proſtratus, nec illum intueri valẽs. Vt autẽ legit ſenior, ſubriſit, frat... m & eri-
gens dixit. Pone fili manũ tuam ſuper oculum meum. Quod cum feciſſet, ait illi ſenior.
Super collum meum ſit frater hæc peccatum, quotquot annis te oppugnarit, vel oppu-
gnaturum ſit. Tu autem id obſerua, vt hoc iam floccipendas, & nihili æſtimes. Quibus
verbis ita roboratus eſt frater, vt non antè cella ſenis excederet, quã huiuſmodi morbus
euaneſceret. Hoc autem is qui expertus eſt mihi poſtea enarrauit, Deo gratias referens.*

IX. Remed. Conſidera exempla ſanctorum, qui nullis incommo-
dis vel calamitatibus paſſi ſunt ſe prouocari ad maledicendum Deo vel
ſanctis. Ea complura in medium producit B. Chrysostomvs, at-
Chryſ. que imprimis B. Iob in homilia, Quod nemo læditur niſi à ſeipſo. *Intuere,*
inquiens, *quanta perpeſſus ſit Iob, non ab homine aliquo. ſed ab eo qui omnium homi-
num ſceleſtior eſt & crudelior. Quia ſi ille immanis & cruentus, tot machinis, tot frau-
dibus adhibitis, totque ſupplicijs non potuit cogere, vt peccaret Iob labijs ſuis ante Do-
minum: & hoc cum neque legem Dei accepiſſet Iob, neque redemptionis Chriſti ac re-
ſurrectionis eius gratiam fuiſſet conſecutus: quanto magis tu his omnibus munitus, ſi
Id. orat. 51. velis, & ex fide auxilium Dei implores, non poteris ſuperari.* Et alibi aduerſus Iu-
dæos. *Atqui vxor conſilium dedit vt Deo maledicerer. Quid igitur? num ſubuertit
ſanctum illum virum mulieris conſilium? Imo contrarium fecit, magiſque ſibi ſum-
pſit alas, ſic etiam vt increparet vxorem. Potius enim duxit innumera perpeti mala,
quam blaſphemia vlla tantorum malorum relaxationem conſequi.* Ibidem eandẽ
Ioan. 5. animi conſtantiã ſuſpicit in ægro triginta octo annos ad piſcinam Beth-
ſaidam ſanitatem præſtolante. *Qui,* inquit, *quotannis currebat ad piſcinam, &
quoquo anno repellebatur, nec aſſequebatur ſanitatem. quotannis conſpiciebat alios ſa-
Luc. 16. 20. nari, propterea quod multos haberent à quibus curarentur, ſe verò, quoniam nullos ha-
beret, qui ipſum exhiberent, in perpetua manere paralyſi.* Deinde in Lazaro, *qui*
ait, *cum fame, cum morbo, cum ſolitudine per omnem vitam colluctatus eſt, non trigin-
ta & octo annos verſatus in his ſed per omne vitæ tempus. Sic igitur & expirauit in di-
uitis veſtibulo iacens, contemptus, irriſus, eſuriens, canibus obiectus pabulum. Sic au-
tem illius corpus debilitatum erat, vt nec canes irruẽtes, vlceraque illius lingentes poſ-
Homil. Quod nemo, &c. ſet abigere.* Præterea in B. Pavlo. *Vide,* inquiens, *Paulum quanta paſſus eſt,
quæ etiam enumerare difficile eſt, carceres, vincula, verbera, flagella, ſupplicia, à Iudæis
lapidatur, virgis cæditur, præcipitatur, latrones incurrit, ab inimicis & falſis fratri-
bus inſidias perfert, intus timores, foris pugnas patitur, famem, nuditatem, calumni-
as, inſidias, tribulationes, beſtias tolerat; & quid opus eſt multa dicere? quotidie mori-
tur, & tamen in his omnibus non ſolũ nihil blaſphemum ex ore ſuo profert, ſed & gau-
det, & gloriatur, atque exultans dicit. Gaudeo autem in paſſionibus meis. Et iterum.
Coloſ. 1. 24. Rom. 5. 3. Non ſolum autem, ſed & gloriamur in tribulationibus. Si ergo hic tanta patiens gau-
debat, quæ erit excuſatio his, qui pro paruis iniurijs, vel verberibus, vel qualibuſcun-
que tribulationibus blaſphemant?*

Vide V. *Conſuetudo praua. Linguæ abuſus. Maledictio.*

C

CHOREÆ

Remedia contra Choreas.

PRIMVM Remedium. Conſidera choreas prophanas in ſa- Exo.32.19.
cris litteris reprchēdi. In Exodo enim de Moyſe ita ſcribitur.
Vt vidit Moyſes choros, iratus eſt valde, proiecit tabulas, & confregit Iſa.3.16.
eas. ISAIAS, de Hieroſolymitanis feminis ſic vaticinatur. *Pro*
eo, quod eleuatæ ſunt filiæ Sion, & ambulauerant collo extento, & nutibus oculorum
ibant & plaudebant, & pedibus ſuis compoſito gradu incedebant, decaluabit Domi- Ez.25.6.
nus verticem filiarum Sion. Et EZECHIEL. *Pro eo quod plauſiſti manu, &*
percuſſiſti pede, & gauiſa es ex toto affectu, idcirco extendam manum meam ſuper te, & Tob.3.17.
interficiam te. SARA quoque apud Tobiam. *Nunquam cum ludentibus miſcui*
me, neq; cum his, qui in leuitate ambulant, participem me præbui. & IEREMIAS. *non* Ier.15.17.
ſedi in concilio ludentium. Atque ante illos B. Iob, cum dixiſſet. *Egrediuntur* Iob.21.11.
quaſi greges paruuli eorum, & infantes eorum exultant luſibus, ſubiecit, *Tenent* Eccli.9.4.
tympanum & cytharam, & gaudens ad ſonitum organi. Ducunt in bonis dies ſuos, &
in puncto ad inferna deſcendunt. Quare monet Eccleſiaſticus. *Cum ſaltatrice,* in-
quiens, *ne aſſiduus ſis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius.*

II. REMED. Conſidera. quam durè S. Patres in eas inuecti ſint. Nam Baſ. hom. 14.
BASILIVS agens contra ebrioſos. *Cantus,* inquit, *profanos exerces, oblitus pſal-*
morum & hymnorum quos didiciſti. Moues pedes, & inſanus ſaltas, choreas ducis im-
prudens, cum genua ad Dei & domini noſtri Ieſu Chriſti cultum flectere oportebat. Et Exo.32.6.
infra. *Quando enim ſedit populus manducare & bibere, tunc & ſurgebat ad ludendum:*
luſus verò illorum idololatria erat. Tunc Leuitæ contra fratres ſeſe armantes ex eis vi-
ginti tria millia ceciderunt, ſic enim manus ſuas, inquit hiſtoria, conſecrarunt. B. E-
PHRAEM in ſermone quod ludicris abſtinendum ſit Chriſtiano. *in rebus* Ephr. tom. 1.
ludicris, inquit, *non eſſe tempus à Chriſtianis conſumendum, omnes nouimus, & ex*
diuinis quidem ſcripturis hauſimus. Et rurſus. *Quis demonſtrare poterit conuenire*
Chriſtianis cytharizare, aut tripudiare, aut cymbala pulſare? Et multo poſt. *vbi ci-*
tharæ ac chori & plauſus manuum, ibi virorū tenebræ, & mulierum perditio, angelo-
rum triſtitia, & diaboli feſtum. O improbum diaboli conſilium. Adhæc in libro
interrogationum & reſponſionum. *Nunquid ait, choreis, nunquid cithararum* Ibid. reſp. 2.
luſu delectatus eſt Paulus, nunquid diabolica cantica cecinit? Abſit. Quis talia Chri-
ſtianos edocuit? non ſane hæc eos docuit Petrus *non Ioannes, nec quis alius diui-*

no numine afflatus. Verum iſta Draco antiquus docuit, magiſter omnis impuritatis. Qui docuit fornicari, qui docuit idola colere, docuit etiam ludere. Idcirco Apoſtolus ido- 1.Cor.10.7. Exo.32.&c. *lolatras ludentes nominauit dicens. Neque idololatræ efficiamini, ſicut quidam ex ipſis, quemadmodum ſcriptum eſt. ſedit populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere.* Greg. Nazianzenus oratione in Chriſti natalem, agens de feſto illo recte celebrando. *Id autem,* inquit, *hac demum ratione conſequemur, ſi nec domus limina fertis coronemus, nec choreas agitemus, nec vicos ornemus,* &c. *promptis ad vitium viis, peccatique ianuis,* &c. *nec comeſſationibus & ebrietatibus, quia malorum magiſtrorum mala doctrina eſt, vel potius malorum ſeminum mala ſeges.*

Amb.lib.3. Ambr. de virginibus. *Debet bene conſciæ mentis eſſe lætitia, non inconditis comeſſationibus, non nuptialibus excitata ſymphoniis. ibi enim intuta verecundia, illecebra ſuſpecta eſt, vbi comes delitiarum eſt extrema, ſaltatio. Ab hac virgines Dei procul eſſe deſidero. Nemo enim, vt dixit quidam ſecularium doctor, ſaltat ſobrius, niſi qui inſanit. Quod ſi iuxta ſapientiam ſecularem ſaltationis aut temulentia author eſt, aut dementia, quid diuinarum ſcripturarum cautum putamus exemplis, cum Ioannes præ-nuncius Chriſti ſaltatricis optione iugulatus, exemplo ſit, plus nocuiſſe ſaltationis illecebram, quam ſacrilegi furoris amentiam.* Et infra. *Quid ibi verecundiæ poteſt eſſe, vbi ſaltatur, ſtrepitur, concrepatur? Quid dicitis vos ſanctæ feminæ, videtis quid docere,* Chry. hom.49. *quid etiam dedocere filias debeatis? ſaltet, ſed adulteræ filia. Quæ vero pudica, quæ caſta eſt, religionem doceat filias ſuas, non ſaltationem.* Io Chrysost. in Matthæum. *Vbi* inquit, *ſaltus laſciuus, ibi diabolus certe adeſt. Non enim ad tripudia hæc nobis præbuit DEVS, ſed vt modeſtè incedamus: non vt impudenter camelorum modo ſaliamus: nec enim ſolum feminæ, ſed etiam cameli turpiter ſaliunt, ſed vt in angelorum choris conſiſtamus. Quod ſi corpus deforme fit impudenter ſaliendo, quanto magis animam fœdari credendum eſt. His tripudijs diabolus ſaltat. His à dæmonum* Aug.ſer.215. *miniſtris homines decipiuntur.* Avgvstinvs in ſermon. de tempore. *Iſti infelices & miſeri homines, qui balationes & ſaltationes ante ipſas baſilicas ſanctorum exercere nec metuunt, nec erubeſcunt, etſi Chriſtiani ad Eccleſiam venerint, pagani de Eccleſia reuertuntur, quia iſta conſuetudo balandi de paganorum obſeruatione re-* Conc.2. *manſit.* Et in pſalm. 32. *Obſerua diem ſabbathi, non carnaliter, non iudaicis delicijs, qui otio abutuntur ad nequitiam. melius enim vtique tota foderent, quam tota die ſaltarent.*

Nic.lib.1.ca.20. III. Remed. Conſidera exempla eorum qui ob choreas peſſime perierunt. Nicephorvs in hiſtoria Eccleſiaſtica de filia Herodiadis ſaltatrice ita ſcribit. *Brumali tempore ei fluuius traijciendus erat, qui cum glacie conſtrictus eſſet, pedes eum tranſibat. Glacie autem rupta, idque non ſine Dei numine, demergitur illa capite tenus, molliuſque ſe mouens ſaltat, non in terra, ſed in vndis, caput vero à reliquo corpore, non ferro, ſed glaciei cruſtis reſectum, in* Matt.14. *glacie ipſa ſaltationem lethalem exhibet, ſpectaculoque eo omnibus præbito, ſceleſtum hoc caput in memoriam ea quæ fecerat reuocat.* Thomas Cantipraten-

pratenſis D. Thomæ Aquinatis æqualis in libro Apum exempla quæ- Tho.l.2.cap.37.
dam ſui ſeculi commemorat. I. PVELLA *quædam in Mechlinia Braban-*
tiæ oppido, inquit, *vt ab eis qui præſentes fuere cognoui, ſacro die Dominico cum iu-*
uenibus diu choreas duxerat: fatigata ergo domum redijt, & dormitum pergens mox
à dæmone obſidetur. ea clamante ſurgit familia, ligant vinculis ſæuientem. mane in
Hanſuuich ad oratorium glorioſæ virginis extra oppidum deportatur. frequenter e-
nim ibidem MARIA *virtutum operatrix miracula plurima demonſtrauit. Accur-*
runt mox ſcholares pueri vnuſque duodecim annorum audacior cæteris dæmonem adiu- Ib.c.47.
rauit, & crucis ſigno pollice in vmbilico puellæ expreſſo fugauit. 2. Vidi ego adhuc puer
in choreis procaciſſimam ſaltatricem, quæ me præſente poſt choreas inſolenter cum a- Ibid.
dultero luctabatur, & cum ceſſaſſet, ſubitana morte percuſſa miſerabiliter expirauit.
3. In Gallia iuxta Laudunum, ſicut à presbytero villæ percepimus, quidam choreas du- Ibid.c.57.
centes ſupra pontem, diſrupto ſubito ponte fortiſſimo in aquis validis omnes ſunt ſub-
merſi. 4. Marchia in Flandriæ atque Brabantiæ diſtrictu villa populoſiſſima ſita eſt,
in qua dedicatio celebrata multos ad luſum traxerat. Inter quos, à Gulielmo bono &
litterato presbytero, & in iiſdem partibus nato percepimus, quidam tibicen erat, qui
tripudiantes iuuenes & puellas geſticulationibus ſuis ad carmina turpia concitabat.
Hinc cælo nubibus circa veſperam obſcurato omnes ad propria redierunt, ſolo tibicine
nondum luſibus ſatiato, & cum ſaltu, tibiæque ſonitu ad ſua paulatim remeante: qui
ſecuta coruſcatione & tonitru fulmine percuſſus eſt, videntibus duobus pueris paſtori-
bus, qui ad dumeta confugerant. Iidem pueri mox viderunt, quod duo nigerrimi
canes ex inſperato venerint, & inter ſe pendulum extincti brachium deportarint.
Corpus autem tibicinis ſepultum quidem eſt in atrio Eccleſiæ, mane tamen ſepulcrum
patens & vacuum inuentum eſt, creditumque eſt à dæmonibus, ſicut & brachium, ab-
ſportatum.

Eſt S. Ephrem locis cit.
IV. REMED. Conſidera choreas, omneſque id genus varias & le-
ues recreationes è diametro pugnare cum hominis Chriſtiani & pii
profeſſione. Nam primo quilibet Chriſtianus in baptiſmo abrenunciat
Sathanæ & omnibus pompis eius. at inter pompas Sathanæ paulo ante
S. Patres numerarunt choreas. 2. quia Chriſtus iis qui diſcipuli ſui eſſe vo-
lunt, tradidit omnino contraria. *Si quis vult venire poſt me* inquit, *abneget* Matth.16.24.
ſemetipſum, & tollat crucem ſuam. Contendite intrare per anguſtam portam. Bea- Luc.13.24.
ti qui lugent. Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Væ vobis qui ridetis nunc, quia Matth.5. Luc.6.25.
lugebitis & flebitis. 3. idem docuere Apoſtoli, & PAVLVS. *Omnis diſci-* Heb.12.11.
plina in præſenti quidem non videtur eſſe gaudij, ſed mœroris. Quod ſi extra diſci-
plinam eſtis, cuius participes facti ſunt omnes, ergo adulteri, & non filij eſtis. 1.Pet.2.21.
Et PETRVS. *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt ſe-* 1.Ioan.2.15.
quamini veſtigia eius. Et S. IOANNES. *Nolite diligere mundum, neque ea quæ*

Iac.4.9. *in mundo ſunt.* Et IACOBVS. *Miſeri eſtote, & lugete, & plorate. riſus veſter in luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem.* IMMO hi ipſi verbo & exemplo docuerunt maximè gaudendum & tripudiãdum eſſe in aduerſitatibus. *Beati,* inquit Chriſtus, *eſtis, cum maledixerint vobis, & perſecuti vos fuerint, gaudete & exultate.* Et B. LVCAS Apoſtoli *ibant gaudentes à conſpectu concilij quia digni habiti erant pro nomine Ieſu contumeliam pati.* Et PAVLVS. *Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio in omni tribulatione veſtra.* Ac iterum. *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in anguſtiis pro Chriſto.* Et PETRVS. *Communicantes Chriſti paſſionibus gaudete.* Et IACOBVS. *Omne gaudium exiſtimate fratres, cum in varias tentationes incideritis.*

Matt.5.11. Act.5.41. 2.Cor.7.4. 2.Pet.4.13. Iac.1.2.

V. REMED. Conſidera; etiamſi Doctores quidam non improbent choreas moderatas in nuptiis honeſtis, aliiſue priuatis amicorum conuentibus inſtitutas, tamen ſecurius eſſe in totum ab illis abſtinere, non ſolum clericis & religioſis, (quibus lege Eccleſiaſtica vetitæ ſunt) ſed etiam ſecularibus. Et ratio eſt, quia nunquam tam moderatæ eſſe poſſe videntur moraliter, vt omnes occaſiones & pericula delinquendi abſint. *Qui autem amat periculum,* inquit Sapiens *peribit in illo.* Quotusquiſq; enim tam cautus & circumſpectus eſſe poterit, qui in tanta ſicut eſt in nuptiis, conuiuii lautitie, in mulierum puellarumque, quæ choreis fere interſunt, conſeſſu, vel conſpectu, vel auditu, vel oſculis, vel loquacitate, vel vanæ gloriæ aucupio, faſtu quoque, inuidia, detractione non crebro labatur & peccet?

c. Presbyteri. diſt.34. ex c. L.2. od. c.29. Eccli.3.27.

VIDE V. *Ebrietas. Immodeſtia. Luxuria. Otium. Voluptas carnis.*

COLLOQVIA OTIOSA ET VANA.

Remedia contra illa.

I. REMEDIVM Conſidera quid proprie verbum otioſum & vanum appelletur. B. GREGOR. ait otioſum eſſe, *quod aut ratione iuſtæ neceſſitatis, aut intentione piæ vtilitatis caret.* HIERON. vero, *quod ſine vtilitate & loquentis dicitur & audientis.* Sic BASIL. in Conſtitut. monaſticis *non otioſum ſermonem* vocat, *qui eſt de virtute, vel ad audientium ædificationem refertur.* VANVM autem verbum eiuſdem fere eſt ſignificationis. IOA. CHRYS. *Vanũ.* inquit, *eſt, quod vtilitatis eſt expers.* & GRE. NYSSENVS in Eccleſiaſten. *Vanum eſt, cuius nullus eſt vſus & ſcopus certus, licet magno ſtudio proferatur.*

Greg.l.7.mor.c.17. Hie. in c.12. Matt. Baſ.c.12. Chr. in pſal.118. Nyſſ. in c.1.

II. REM. Conſidera ſecundum S. Scripturæ, & S. Patrum dicta colloquia otioſa nõ eſſe parui facienda. nã apud Matthæum Chriſtus dixit. *Amen dico vobis, quoniã omne verbum otioſum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij. Ex verbis enim tuis iuſtificaberis, & ex verbis tuis condemna-*

Matt.12.36.

demnaberis. Vnde S. BASILIVS in regulis breuioribus. *Adeo magnum eſt* Baſ.q.25.
otioſi verbi periculum, vt licet genere ipſo de numero bonorũ ſit, tamen niſi ad ædificationem fidei dirigatur, à periculo liber non eſt qui illud locutus eſt, quippe qui ex eo, ꝙ ad ædificationem illud non accommodaueris, contriſtaſſe noſcatur Spiritum ſanctum. Hoc enim apertè docuit Apoſtolus, cum dixit. Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat, ſed ſi quis bonus ad ædificationem fidei, vt det gratiam audiẽtibus. Et ſubiecit illud. Nolite contriſtare Spiritum ſanctum Dei, in quo ſignati eſtis. Quam autem pernicioſa res ſit, contriſtaſſe Spiritum ſanctum, de hoc verò, quid opus eſt vt dicatur? Eph. 4. 29. Et B. GREGOR. lib. 7. mor. *Dum ab otioſis verbis nequaquam lingua compeſcitur, ad temeritatem quoq; ſtultæ increpationis efferatur. Quibuſdam enim ſuæ ruinæ gradibus deſidioſa mens in foueæ lapſus impellitur: nam dum otioſa verba cauere negligimus, ad noxia peruenimus.* Greg.l.7. Et ante eum S. AMBROSIVS libro primo de officiis. *Non* Amb. c. 23.
ſolum profuſos, inquit, *ſed etiam omnes iocos declinandos arbitror.* Et iterum. *Licet interdum ioca honeſta, & ſuauia ſint, tamen ab Eccleſiæ abhorrent regula: quoniam quæ in ſcripturis ſanctis non reperimus, ea quemadmodũ vſurpare poſſumus?* Denique S. BERNARDVS in ſermone de triplici cuſtodia. *Nemo*, ait, *parui æſtimet* Bernard.
tempus, quod in verbis conſumitur otioſis: Siquidem tempus acceptabile eſt, & dies ſalutis. Et infra. *Donec tranſeat, inquis, tempus: quo diuinam repropitiare debueras pietatem, properare ad Angelicam ſocietatem, ſuſpirare ad amiſſam hæreditatem, excitare remiſſam voluntatem, flere commiſſam iniquitatem.*

III. REMED. Conſidera, nulla in re magis opus eſſe inuocatione diuini auxilii, quàm in gubernatione linguæ. *Quis enim eſt*, inquit Sapiens, *qui nõ deliquerit in lingua ſua?* Et. *Beatus vir, qui non lapſus eſt in verbo.* Ac Iaco- Eccli. 19. 17. & 14. 1.
bus Apoſtolus. *Si quis in verbo non offendit, hic pfectus eſt vir.* Quocirca Salo- Iac. 3. 2.
mon aiebat. *Hominis eſt animam præparare, & Domini gubernare linguã.* Et rex Prouerb. 16. 1. Pſal. 140. 3.
Dauid orabat. *Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtãtiæ labiis meis.* Pſal. 38. 2.
atq; alibi dicebat. *Dixi, cuſtodiam vias meas, vt non delinquã in lingua mea.* Qui verſus cum ex initio Pſalmi 38. aliquando Pamboni Abbati prælectus Tripart. l. 8. c. 2.
fuiſſet. *Satis eſt*, inquit, *reliqua audiam, cum illud opere impleuero.* Multo verò poſt tempore rogatus, cur ad magiſtrum non rediret, reſpondit, nondum ſe quod didicerat, perfeciſſe. Apoſtolicum eſſe præceptum. *Eſtote* Iac. 1. 22.
factores verbi, & non auditores tantum.

IV. REMED. Conſidera non modo diuina gratia, ſed etiam magna prudentia & circumſpectione ex parte tua eſſe opus, vt in colloquiis habeas rationem circuſtantiarum, vti accurate monuit Spiritus ſanctus in ſcripturis. Et primo Temporis, quando ſit loquendum. *Mala enim aurea* Prouerb. 25. 11. Eccl. 3. 7.
in lectis argenteis, inquit Salomon, *qui loquitur verbum in tempore ſuo. Tempus enim eſt tacendi, & tempus loquendi.* 2. Perſonarum, quibuſcum eſt loquendum. *In auribus inſipientium*, inquit idem, *ne loquaris, quia deſpicient doctrinam* Prouerb. 23. 9.
eloquii tui. Et *Vbi non eſt auditus, ne effundas ſermonẽ.* Et. *In medio magnatorum lo-*

 qui-

Eccli. 32. 13. *qui non præſumas, & vbi ſunt ſenes, non multum loquaris.* 3. materiæ, qđ loquaris. *Lingua mea,* aiebat rex Dauid, *meditabitur iuſtitiam tuam, toto die laudem tuam. Omnis enarratio tua,* ait Sapiens, *ſit in præceptis altiſſimi.* Et. *Antequam loquaris diſce. Si quis loquitur,* inquit B. Petrus, *quaſi ſermones Dei.* 4. Modi, quomodo loquaris. *Eruditus enim in verbo,* inqt Salomon, *reperiet bona.* Et. *Fauus mellis cõpoſita verba.* Et. *Qui prius reſpondet, quàm audiat, ſtultum ſe eſſe demonſtrat, & confuſione dignum. Sermo veſter,* ait Apoſtolus, *ſemper in gratia ſit ſale cõditus, vt ſciatis, quomodo oporteat vos vnicuiq; reſpondere.* & B. Iacobus. *Sit autem homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum.* Has 4. circumſtantias, ſi quis in colloquiis non conſiderarit, facile delinquet. *Qui enim inconſideratus eſt ad loquendum,* ait Salomon, *ſentiet mala.*

Pſal. 34. 28. Eccli. 9. 23 & 18. 19. 1. Pet. 4. 11. Prouerb. 16. 20. Prouerb. 18. 13. Coloſſ. 4. 6. Iac. 1. 19. Prouerb. 13. 3.

V. REMED. Conſidera exemplum Chriſti, quam circumſpectè in colloquiis ſe habuerit, nec otioſum verbum ſibi excidere paſſus ſit. Nam primo ex omni materia anſam capiebat aliquid ſpirituale dicendi, vt, cum egit apud Ioannem cum Samaritana de aqua haurienda, tranſiit ad ſermonem de aqua viua ſaliente in vitam æternam. Et cum quidam dicerent. *Domine ſemper da nobis panẽ hunc.* ſubiecit *Ego ſum panis vitæ. Qui venit ad me, non eſuriet.* 2. cum eo loquente ad turbas, quidam diceret. *Ecce mater tua, & fratres tui foris ſtant, quærentes loqui tibi,* depoſita quaſi omni affectione carnali erga eos, reſpondit. *Quæ eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei?* Et addidit. *Quicunq; fecerit voluntatem patris mei, qui in cœlis eſt, ipſe meus frater, & ſoror, & mater eſt.* 3. cum de propria eius cauſa ſermo incideret, etiam apud Principes viros, tacebat, vt dum apud Pilatum à Principibus ſacerdotum falſo accuſaretur. nam Matthæus refert eum ad nullum verbum, nec ipſorum, nec Pilati reſpondiſſe, *ita vt miraretur Præſes vehementer.* 4. aliquando acriter in ſcribas & Phariſæos, aliosque aliorum ſeductores inuehebatur, ſic vt vocaret *genimina viperarum, ſtultos, cæcos, hypocritas, filios diaboli.*

Ioan. 4. 13. Ioan. 6. 35. Matth. 12. 48. Matth. 27. 14. Matth. 3. 7. Matth. 23. 13. 17. Ioan 8. 44.

VI. REMED. Conſidera exempla ſanctorum, qui ab omni otioſo vel vano ſermone abſtinuerunt. CASSIANVS lib. 5. inſtit. monaſt. *Vidimus,* inquit, *ſenem Machetem nomine, hanc à Domino gratiam diuturnis precib. impetraſſe, vt quotquot diebus ac noctibus agitaretur collatio ſpiritualis, nunquam ſomni corpore penitus laxaretur. Si quis verò detractionis verbum, ſeu otioſum tẽtaſſet inferre, in ſomnum protinus concidebat: ac ſic nec vſque ad aurium eius pollutionẽ virus obloquij poterat peruenire.* VITÆ PATRVM in parte ſecunda exhortat. referunt quendam magnum virum gratiam à Deo obtinuiſſe, vt in colloquiis piis fratrum, quæ de ſacris ſcripturis habebantur, videret ſanctos Angelos aſtantes & plurimũ ſe colloquiis illis oblectantes. *Cum* autem addunt, *aliud quiduis loquerentur, ſtatim ſancti Angeli recedebant longius. Veniebant autem porci ſordidiſſimi, & volutabant ſe inter eos. Dæmones enim inſpe*cie

Caſſ. c. 39. V. P. c. 35.

cie pecorum delectabantur eorum vaniloquiis. Beatus autem ſenior hæc videns cõmonebat per monaſteria fratres, dicens. Cobibete à multiloquio & ab otioſis ſermonibus linguam, per quam malus interitus animæ generatur. S. GREGORIVS in dialogis. *Muſa puellæ paruæ quadam nocte S. Maria virgo apparuit, & coæuas & puellas in albis veſtibus oſtẽdit, quibus cum illa ad miſceri appeteret, & in obſequio B. Virginis viuere protinus ab ea mandatum accepit, vt nihil vltra leue & puellare ageret, & à riſu & iocis ſe abſtineret, ſciens per omnia, quod inter eaſdem virgines, quas viderat, ad eius obſequium die trigeſimo veniret: quod & factum eſt, quia 30. die B. Virg. cum dictis puellis ad ſe venire conſpexit, & clauſis reuerenter oculis clamauit. Ecce domina venio. In qua etiam voce Spiritum reddidit.* B. GREG. TVRONICVS in vita S. Nicetii presbyteri, poſtea Epiſcopi Lugdunenſis, narrat eum nulla verba niſi ſancta & pia elocutum, ocioſa vel iocioſa nunquã: contumelioſa verò in alios vel in ſe coniecta negabat eſſe audienda, eo quod ex animi perturbatione prolata eſſent. S. AVGVSTINVS in libris Confeſſionum multis verbis commemorat, quemadmodum cum matre Monica prolixum colloquium ad oſtiam Tyberinam de pulcritudine cœli & terræ habuerit, ſenſimque tranſierit ad ſermonem de vita æterna; ſic vt Monica tandem diceret. *Fili nulla iam re delector in hac vita.* Mundus enim iſte inter verba ei vileſcebat cum delectationibus ſuis. S. THOMÆ Aquinati, vt in eius vita ſcribitur, orandi meditandique exercitium graue non fuit, quod conſueſſet cum ſociis duntaxat de rebus piis, & ad ædificationem proximi ſpectantibus loqui. VINCEN. Bellouacenſis in ſpec. hiſtoriali refert Durannum quendam ex Abbate Epiſcopum Tholoſanum, virum cæteroquin pium & diligentem, idcirco in purgatoriis pœnis aliquandiu detentum, quod ſæpius verba riſum mouentia incautè vſurpaſſet, indeque tandem ſeptem fratrum monachorum ſilentio ad ſeptem dies continuato fuiſſe ereptum.

Greg. l. 4. c. 17. — Apud Surium. — Aug. l. 9. c. 10. — SVR in Martio. — Vinc. l. 26. c. 5.

VII. REMED. Conſidera, maximè ſi religioſus ſis, cum omnes homines naturâ duce libenter & crebro loquantur de rebus ſuæ profeſſioni conſentaneis, ſecundum illud, *Tractant fabrilia fabri,* nihil eſſe conuenientius tibi, quam de rebus ſpiritualibus cum profeſſione tua congruentibus agere, idque eo procliuius quo res ſpirituales ſunt excellẽtiores, & vberiorem fructum ſecum ferũt. Quemadmodum enim, quo quis muſcum aliaſq; res odoriferas manu amplius verſat, hoc fragrantiores odores ſentit: ita quoq; quo quis tractationem rerum ſpiritualium crebrius in colloquium inducit, hoc animum maiori conſolationum ſuauitate perfundit. Vt autem id libenter facias, opus eſt vt ad res ſpirituales, quod profeſſio tua poſtulat, valde afficiaris. Veriſſimũ enim eſt illud PLATONIS dictum, *homines amore ipſo fieri facundos ad loquendum de rebus, quas amant.* Vt enim in corporibus mixtis elementũ prædominãs, trahit ad locum,

vel centrum quod appetit, reliqua elementa, ita ſi amor rerum ſpiritualium in nobis præ cæteris amoribus prædominaretur, facile mentem & linguam pertraheret ad ſpiritualia colloquia. At dices. Vnde mihi hunc amorem comparabo? Ex notitia rerum ſpiritualium: *nemo enim amare poteſt bonum*, inquit B. Chryſoſt. *quod neſcit.* Notitia autem illa capitur ex feruenti oratione, diuinarum rerum contemplatione, aſſidua piorum librorum lectione, & ſpirituali collocutione & collatione.

Chry. in Matth.

VIDE V. *Linguæ abuſus. Mendacium. Otium. Societas praua.*

CONSCIENTIA SCRVPVLOSA.

Remedia contra Conſcient. Scrupuloſam.

Eccli. 7. 9.

I. REMED. Conſidera quid ſit ſcrupuloſa Conſcientia, quæ ab aliis dicitur Erronea, vel timida, vel puſillanimis, ſecundum illud Eccleſiaſtici. *Noli eſſe puſillanimis in animo tuo.* habet autem nomen à ſcrupulo, id eſt, lapillo. Vt enim hic calceo incluſus pedem excruciat ambulantis, ſic quorundam piorum hominum, maximè tyronum in religione, conſcientiæ inhæret ſuſpicio, formido, & anxietas, ex nulla, vel certe leui cauſa orta, num rectè hoc vel illud fecerint, vt verbi cauſa, confeſſionem integram totius vitæ inſtituerint. Tali formidine exagitabatur initio conuerſionis ſuæ AVGVSTINVS, cum in libris confeſſionum ita ſcribit. *Multum timeo occulta mea, quæ norunt oculi tui, mei autem non. in his omnibus periculis & laboribus vides tremorem cordis mei, & vulnera mea magis ſubinde à te ſanari, quam mihi non infligi, ſentio.*

A l. 10. 28.

Iac. 1. 5.

II. REMED. Oratio ad Deum & ſanctos coniuncta ieiunio aliiſúe bonis operibus. *Si quis veſtrum.* ait B. Iacobus, cum loqueretur de tentationibus, *indiget Sapientia* ad expugnandum illas, *poſtulet à Deo, & dabitur illi.* Quod remedium meritò Caietanus vocat diuinum, Figuram enim ſcrupuloſi in Euangelio gerebat Lunaticus à Spiritu malo obſeſſus. Vt enim ille nunc in ignem, nunc in aquam ſe iactabat: ſic ſcrupuloſus miſerè ex vna cogitatione in aliam iactatur. Atq; vt ille, teſte Chriſto, curari nõ potuit, niſi per orationem & ieiunium, ſic hic difficulter ſanari poſſe videtur niſi per orationem & ieiunium, aliaúe opera pia.

Caiet. in ſumma la.

Matt. 17. 14.

III. REMED. Conſidera, ſi ſcrupuloſus ſis & timeas te in aliqua re peccaſſe, præcipue duo. Primum, te nunquam peccare, qualeſcunq; demum incidãt cogitationes, imaginationes, vel propenſiones ad peccandum, niſi voluntate conſentias, vel delecteris in ipſis. *Nullum enim peccatum eſt*, ſecundũ B. Auguſtinũ, *niſi ſit voluntarium.* Alterum eſt, vt perpendas, num id quod feciſti, vel in quo conſenſiſti, vel quod facere voluiſti, repugnet præcepto Dei, vel Eccleſiæ; nam ſi non repugnet, certus eſſe debes

Aug. de vera relig. c. 14.

Digitized by Google

debes non eſſe peccatum mortale. *Peccatum enim* ſecundũ eundem Aug. *eſt dictum, factum, vel cõcupitum contra legẽ Dei.* De veniali ſiquidem lapſu nõ eſt quod magnopere angaris, quia propter illum non excides ex gratia vel amicitia diuina; & communis eſt tibi cum omnibus iuſtis & ſanctis, de quibus ſcriptum eſt. *Septies cadet iuſtus, & reſurget.* Prou. 24. 16.

IV. REMED. Si paſſio ſcrupuli ita obſcuret mentem, vt neſcias ſtatuere tecum, an conſenſeris, vel an legem Dei vel Eccleſiæ præuaricatus fueris, ne fide tuo iudicio, ſed alieno, vt ſuperioris, Confeſſarii, vel alterius Patris ſpiritualis, cuius ſententiam in omnibus conſtanter ſequaris. Monet enim Sapiens. *Ne innitaris prudentiæ tuæ.* & S. Tobias. *Conſilium ſemper à ſapiente perquire.* Vnde S. AVGVSTINVS in quadam epiſtola conſulit Paulino vt eiuſmodi animi dubitationes cõferat cũ aliquo perito Medico ſpirituali. Et S. ANTONINVS ex hiſtoria Dominicana refert, ſcrupuloſum quendam à fratris Spiritu, qui ei poſt mortem apparuerat, conſilium petiiſſe de ſcrupulis, eumq; reſpondiſſe. *Conſule bonos, prudentesq; viros, & acquieſce eis.* Ac re ipſa declaratum eſt, hoc eis profuiſſe. Scribit enim idem, aliique, quendam ſacerdotem in cænobio S. Bernardi ita ſcrupulis diuexatum fuiſſe, vt ſacrum Miſſæ facere non auderet, cum verò S. Bernard[9] ei imperaſſet, vt ſua fide confiſus faceret, non ſolum fecit, ſed etiam ab omnibus ſcrupulis deinceps ſolutus fuit. Narrat & vetuſtus author B. CLIMACVS monachum quendam de blaſphemia 20. annis tentatum, ieiuniis & vigiliis ſe fruſtra afflixiſſe, donec cuidam Seniori illam aperuiſſet, qui ei dixit. *Super collum meum ſit hoc peccatum, quotquot annis te oppugnauit, & adhuc oppugnabit, tu verò illud omninò floccipende.* Quæ tentatio ante diſceſſum euanuit.

Prou. 3. 5. Tob. 4. 19. A. ep. 250. Ant. in ſum. 1. p. tit. 3. c. 10. Clim. grad. 3.

V. REMED. Si tu ipſe ſis ſuperior, vel Pater ſpiritualis hominis ſcrupuloſi, ſcrupulumq; tibi patefecerit. Primò benignè eum mone, vt totam conſcientiam ſuam ſyncerè patefaciat, ſecundum illud Apoſtoli. *Fratres, & ſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis huiuſmodi inſtruite in Spiritu lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti.* Quod verò maius onus eſſe poteſt ſcrupulis? 2. examinandæ conſcientiæ, peccataq; confitendi modum ei perſcribe. 3. modum orandi congruẽtem morbo ei trade. 4. diſſuade ei lectionem eorum librorum, qui ſcrupulos renouare queant, vt ſunt Caſiſtarum, ac ſimiliter conuerſationem eorum, qui eum in ſcrupulis confirment. 5. mone, ne otio vacet, ſed ſemper honeſta occupatione diſtineatur. 6. Si anxius ſit de peccatis iam olim accuratè confeſſis ſemel atq; iterum, ſerio prohibe illi, ne vllam amplius confeſſionem generalem de tota vita faciat, imò prætetitorum omnium peccatorum memoriam excludat; vti fecit apud Caſſianum Abbas Pinufius ita cuidã reſpondens. Gal. 6. 1. Caſ. coll. 20. c. 9.

Quod dixiſti te etiam de induſtria præteritorum peccatorum memoriam retractare, hoc
Bern. ſerm. 3. *fieri penitus nõ oportet, quinimo etiamſi violenter irrepſerit: protinus extrudatur.* Et S. Bernardus in ſermone de S. Petro & Paulo. *Ad Dominum iam conuerſos*
1. Tim. 1. *non nimium cruciet præteritorum conſcientia delictorum, ſed tantum humiliet vos, ſicut & ipſum Paulum.* 7. Ægre aditum illi præbe ad proponendum ſuas dubitationes & ſcrupulos, & ſi importunè vrgeat, etiã verbis appoſitis abſterre, ac penitus exclude. 8. nullo modo permitte, vt de ſcrupulis & dubiis ſuis confiteatur, ſed tãtum ea quæ manifeſtè peccata eſſe cognorit: alioquin nunquam ex animo eius ſcrupuli euellentur. 9. dubitationes eius ſemper in meliorem partem & mitiorem interpreteris: id enim fieri poſſe habetur in *c. eſtote, de regulis iuris.* & *l. proximè, ff. de his quæ in teſtam. delen.* 10. hortare, vt omnino contemnat ſuos ſcrupulos; imò ſæpè expedit,
G. in tract. de regulis moral. vt docet Io. Gerſon, agere contra ſcrupulos. Sicut enim qui lignum diſtortum vult facere rectum, in contrariam partem inflectit: ſic qui diſtortam per ſcrupulos conſcientiam habet, ſe in contrarium inflectere debet. 11. Si nimium anxius ſit, ac etiam lacrymas profundat, mone vt optimam opinionem habeat de ſumma Dei bonitate, & miſericordia infinita, quæ longiſſimè ſuperet peccatorum numerum & grauitatem. Sapien-
Sap. 1. 1. tis enim vox eſt. *Sentite de Domino in bonitate.* Et Dauidis, viri ſecundum cor
Pſal. 72. 1. Dei. *Quam bonus Iſrael Deus his, qui recto ſunt corde.* Et Ieremiæ *Bonus eſt Do-*
Thren. 3. 25. Ezech. 18. *minus ſperantibus in eum*, Et Ezechielis. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, &c. omnium iniquitatum eius, quas operatus eſt non recordabor.* 12. Contempletur quoque vultum ſpecioſiſſimum, benigniſſimumq́; humanitatis Chriſti, qualem Apoſtoli conſpiciebant olim cum eos doceret, & ageret cum hominibus, nempe ſerenum, hilarem, in ſui amorem rapientem, omnes ſolãtem, & in verba
Matth. 11. 28. illa erumpentem. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* 13. Hæc omnia ſi non iuuerint, & ſcrupuloſus pergat potius ſuo ſenſui & Phantaſiæ adhæreſcere, quam ſuo Patri ſpirituali, clarè ei dicendum eſt, hoc non proficiſci niſi ex occulta eius ſuperbia: eamq; ſuperbiam eſſe grauiorem omnibus culpis per ſcrupulos in memoriam refricatis. nec poſſe illam curari, niſi ſenſum ſuum prorſus abneget, & ſimpliciter, tanquam puer iudicio ſuperioris illum ſubmittat.

VIDE V. *Amor ſui. Deſolatio ſpiritualis. Illuſiones ſpirituales. Indiſcretio. Inobedientia. Iudicium proprium. Puſillanimitas. Timor humanus. Triſtitia.*

CON-

CONSVETVDO PRAVA.

Remedia contra Conſuet. prauam.

I. REMED. Conſidera, quam grauis, ac prope incurabilis ſit morbus
Cõſuetudinis prauæ. Sicut enim diuturnos & inueteratos corporis mor-
bos Medici corporales ægrè curant, ſecũdum illud ſacri prouerbii. *Lan-*
guor prolixior grauat medicum: breuem languorem præcidit medicus. Sic medici Eccli. 10. 11.
ſpirituales difficulter curare queunt morbum ſpiritualem cõſuetudinis
prauæ. Quod ſcriptura diuina ob oculos poſuit illa ſententia Salomo-
nis. *Prouerbium eſt. Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet* Prou. 22. 7.
ab ea Difficulter enim eraditur, vt eleganter ſcribit B. HIERONYMVS ad Hier. epiſt. 7.
Lætam, de inſtitutione filiæ, *quod rudes animi perbiberunt. Recens teſta diu &*
ſaporem retinet & odorem, quo primum imbuta eſt. Et mox addit. *Græca narrat hi-*
ſtoria, Alexandrum potentiſſimum regem, orbiſque domitorem, & in moribus, & in
inceſſu, Leonidis pædagogi ſui non potuiſſe carere vitiis, quibus adhuc paruulus fuit
infectus. Procliuis eſt enim malorum æmulatio: & quorum virtutes aſſequi nequeas,
cito imitaris vitia. Deinde illa IEREMIAE, qua inueteratam Iudęorum Ier. 13. 23.
perſtringit malitiam. *Si mutare poteſt æthiops pellem ſuam, aut pardus varie-*
tates ſuas, & vos poteritis bene facere, cum didiceritis malum. Non natura, inquit
in eundem locum idem Hieronymus, *ſed nimia conſuetudine & amore peccã-*
di firmatum, ſic vt in naturam conuerſum videatur. Eandem difficultatem in ſa-
nando conſuetudinis prauæ morbo omnes S. Patres ſunt confeſſi. S. BA- Baſ. hom. 5.
SILIVS in martyrem Iulittam. *Permoleſtum eſt, & vix toleratu poſſibile, vel*
ipſis brutis, amoueri à conſuetudine. Equidem ipſe bouem vidi ad præſepe lachryman-
tem ſibi compaſcuo morte præcepto. Et in Regulis fuſius diſput. quæſt. 6. *Conſue-*
tudo vetuſtate firmata naturæ vim ſolet nanciſci. S. CHRYSOST. in c. 4. epiſt. 2. ad Chryſ. hom. 7.
Corinth. *Magna eſt conſuetudinis tyrannis, adeoq; magna, vt perinde cogat, ac natu-*
ra. D. AVGVSTINVS. *Vincere conſuetudinem dura pugna.* Et rurſus. *Timebam* Aug. in Pſ. 1. 30.
Domine Deus ne me cito exaudires: reformidabam quaſi mortem conſuetudinis muta- & l. 8. conf. c. 7
tionem. Quo ergo conſuetudo praua incurabilior morbus eſt, hoc effica-
ciora ſunt vſurpanda remedia.

II. REMEDIVM eſt, recurſus ad auxilium diuinum per ardentem
ad Deum orationem. Nam vt monuit B. HIERON. in locum Iere-
miæ ante citatum, etiamſi impoſſibile videatur apud homines pellem
Æthiopicam, vel inueteratam conſuetudinem mutare, tamen non
eſt, (quod & de diuite ſaluando CHRISTVS dixit) impoſſibile Matt. 19. 26.
apud DEVM. *Omnia poſſum*, inquit Apoſtolus, *in eo, qui me confortat.* Phil. 4. 13.
Nec non S. Baſilius, qui dixerat conſuetudinem vim naturæ nanciſci Baſil. q. 6. reg. fuſ. diſp.

temporis vetuſtate, diſertè aſſeuerat contractas ex conſuetudine peccan-
di labes aſſidua oratione poſſe abſtergi, eo quod nullum tam inuetera-
tum ſit crimen, quod Deus precibus motus exſtirpare non queat. Et B. Io.
Chrysost. ſcribens ad Theodorum lapſum, ea ratione ad ſpem cer-
Chry. ep. 5. tam veniæ erigit: quod ſi Dæmon eum potuerit à ſummo virtutis faſtigio
in extremam deturbare malitiam, Deum multo facilius poſſe eum, non
modo in priſtinam libertatem, verum etiam in excelſiorem vindicare.
Exemplum huius remedii luculentum habemus in Avgvst. qui vt
non ſemel queritur difficilimum ſibi aditum fuiſſe ad veram conuerſio-
nem ob inueteratam flagitioſæ vitæ conſuetudinem, ita pariter fatetur
eum ſibi orationis cum lacrymis ad Deum fuſæ beneficio tandem pate-
Aug l. 8. c. 5. factum. Sic enim in octauo Confeſſionum libro loquitur. *Ligatus eram non*
ferro alieno, ſed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi cate-
nam fecerat, & conſtrinxerat me: quippe ex voluntate peruerſa facta eſt libido. & dum
ſeruitur libidini, facta eſt cõſuetudo, & dum conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſ-
Ib. cap. 12. *ſitas.* Ac tandè poſt multa interiecta concludit. *Ego ſub quadam fici arbore*
ſtraui me neſcio quomodo, & dimiſi habenas lachrymis, & proruperunt flumina oculo-
rum meorum, acceptabile ſacrificium tuum. Et non quidem his verbis, ſed in hac ſentẽ-
Pſal. 12. *tia multa dixi tibi. Et tu Domine vſquequo? Vſquequo iraſceris in finẽ? Ne memor*
Pſal. 78. *fueris iniquitatum noſtrarum antiquarum. Sentiebã enim me ab eis teneri, & iactabã*
voces miſerabiles. Quamdiu, quamdiu, cras & cras? quare non modo? quare non hac
hora finis turpitudinis meæ? Dicebã hæc, & flebam amariſſima contritione cordis mei.
Et ecce audio vocem. Tolle lege, tolle lege, &c. qua lectione finita, *quaſi luce ſe-*
curitatis, inquit, *infuſa cordi meo omnes dubitationis tenebræ diffugerunt.*

III. Remedivm. Recurſus ad auxilium, vel conſilium huma-
num prudentis Patris ſpiritualis. Quod remedium proponit B. Bern-
ardvs in ſermone de ſeptem Spiritus ſancti donis. *Eſt conſuetudo,* in-
quit, *hæc grauis quædam & pernicioſa catena, ſoluenda vtique facilius, quam rum-*
penda: vt hic maximè vulgare illud prouerbium videatur vſurpari, induſtriam vio-
lentia potiorem: vt quemadmodum vis vi repellitur, & feruore Spiritus feruor extin-
guatur deſideriorum, vt maligni artem arte deludas, & conſuetudini conſilium oppo-
nas. Alioquin ſi forte violentiam quæras, & caſtigationem corporis ſperes conſuetu-
dini præualere, timendũ omninò eſt, ne ſit pernicioſius labor, & prius ipſa ſubſtãtia de-
ficiat, quàm inolita concupiſcentia: præſertim quod altera quædam natura ſit ipſa cõ-
ſuetudo. Neceſſarium itaque eſt conſilium, vel ab ipſo magni conſilij Angelo miniſtra-
tum, vel ab homine aliquo ſpirituali, qui cogitationes Sathanæ, ſpiritualiaque remedia
Habes in vitis *non ignoret. Legimus fratres, in eremo fornicationis Spiritu quempiam impugnatum,*
pp. c. 207. p. 2. & *laudabili prorſus induſtria à Patre curatum. Aduocans enim ſenior fratrem alterum*
Hier. ep. 4. ad *ſecretò, iuſſit vt eundem laceſſires iniuriis, & prior ipſe quaſi accepta ab eo iniuria que-*
Ruſt. *reretur. Anxiebatur ille, & confuſus vehementer, ſic in breui oblitus eſt priſtinæ*

tenta-

tentationis, vt quærenti de ea non ſine admiratione plurima reſponderet: Papè viuere non licet, & fornicari libet? Eodem ſpectant illa verba S. AVGVST. in epiſtola ad Aurelium, dum agit de ebrietate exſtirpanda, quæ apud multos longa conſuetudine inualuerat. *Non aſperè*, inquit, *quantum exiſtimo, non duriter, non modo impetuoſo iſta tolluntur: magis docendo, quàm iubendo: magis monendo, quàm minando: Sic enim agendum eſt cum multitudine peccantium. Seueritas autē exercenda eſt in peccata paucorum.* Aug. ep. 64.

IV. REMED. Conſidera, in quanta pericula ſalutem animæ tuæ conijcias, ſi in peccando non ſtatim obſiſtas principiis. *Sero enim medicina paratur*, ait Poeta ille, *Dum mala per longas conualuere moras. Fili peccaſti?* monet Eccleſiaſticus, *Non adijcias iterum: ſed & de priſtinis deprecare, vt tibi dimittantur.* Ea enim peccati natura eſt, vt quo crebrius iteratur, hoc magis homini dominetur: ſicut clauus quo ſæpius malleo verberatur hoc altius infigitur. vt liquet in Petri Apoſtoli negatione. nam in prima tantum reſpondit. *Neſcio quid dicis.* In ſecunda *negauit cum iuramento*: in tertia verò *cœpit deteſtari, & iurare, quia non nouiſſet hominem.* 2. Periculum eſt, ne crebra iteratio eiuſdem delicti tandem tranſeat in conſuetudinem: qua fit vt iam difficile ſit reſipiſcere. vnde Auguſtinus, vt dictum eſt, conſuetudinis mutationem reformidabat velut mortem. Deinde facit, vt grauia crimina etiā videantur leuia, *Peccata quàmuis magna & horrenda*, ait idem, *cum in conſuetudinem venerint, aut parua, aut nulla eſſe creduntur vſque adeò, vt non ſolum non occultanda, verum etiam iam prædicanda, ac diffamanda videantur.* Denique aſperam & difficilem reddit virtutum viam. *Aſperam*, inquit B. PAVLINVS ad Celantiam. *nobis & inſuauem virtutum viam nimia facit vitiorum conſuetudo.* 3. periculum eſt, ne conſuetudo tandem tranſeat in neceſſitatem. *Dum ſeruitur libidini*, inquit Auguſtinus, *facta eſt conſuetudo: & dum conſuetudini non reſiſtitur facta eſt neceſſitas, qua trahitur & tenetur etiam inuitus animus.* Nec mirum, quia teſte B. GREGOR. in moralibus, *quot vicibus prauæ frequentationis homo aſtringitur, tot quaſi vinculis ad mentem ligatur.* 4. Periculum eſt contemptus, auctore S. BERNARDO, quo homo *totas concupiſcentiæ laxat habenas, totoque impetu fertur in præceps, ſicut ſcriptum eſt. Impius, cum venerit in profundum peccatorum contemnit* 5. & vltimo Deſperationis & malitiæ. Nam *ſi contemptus perſtiterit* pergit idem, *accedere neceſſe eſt & malitiam, vt quam poſſit conſolationem deſperatus miſer admittat: & cui non eſt pars in bonis, lætetur vel in malis lætetur cum malefecerit, & exultet in rebus peſſimis.*

Ouid. 1. Remed. Eccli. 21. 1. Matth. 26. 70. Aug. in Enchirid. c. 80. Hier. ep. 14. Aug. l. 8. confeſ. cap. 5. Greg. l. 4. cap. 28. Bern. ſerm. de donis. Prou. 18. 3.

V. REMED. Iugis diuinorum decretorum obſeruatio, bonorumque operum exercitatio. Iure ſiquidē exigitur ab eo, qui diu in flagitiis renuente conſcientia perſtitit, vt diutius etiam in virtutū ſtudio ſe exerceat. *Sicut fuit ſenſus veſter*, inquit ſpiritus ſanctus apud prophetam Baruch, *vt erraretis à Deo: decies tantum iterum conuertentes requiretis eum.* Et apud Apoſtolum Bar. 4. 28.

ſtolum

Digitized by Google

Rom. 6. 19. ſtolum. *Humanum dico, propter infirmitatem carnis veſtræ. Sicut enim exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem.* Hoc remedium tradit S. BASILIVS. in reg. fuſ. diſput.

Baſ. q. 6. & 55. *Sicut* enim, inquit, *morbi corporis inueterati non niſi longa & acri curatione ſanantur: ſic peccata inueterata diuturna patientia, aſſidua oratione, & acerrimi animi contentione curari oportet. Quod repetitis vicibus, ac multo cum labore intinctum eſt, tincturam excipit preſſius inhærentem, & quæ vix elui queat: obiter autem colore aliquo infectum tincturam bibit facile mobilem: ſic anima ſanie peccatorum ſuppurata, & in habitu conſtituta malitia vix ac multo negotio elui poteſt.* Eodem ſpectat conſilium

Chry. hom. 10. B. IOAN. CHRYSOST. qui ſcribens in cap. 4. Actor. Apoſt. ſuadet, vt conſuetudo mala in contrariam conſuetudinem bonam transferatur, & ſic clauus clauo pellatur.

VI. REMED. eſt. Refugere omnes occaſiones in vetera peccata quæ longa conſuetudine occalluerunt, relabendi. Hoc remedium tradit S. BERNARD. loco ſupra allegato.

Bern ſerm. de 7. don. ſpirit. Eccli. 13. 1. 1. Cor. 5. 9. 1. Cor. 15. 33. *Qui enim tangit picem,* inquit ſapiens, *inquinabitur ab ea, & qui communicauerit ſuperbo induet ſuperbiam Ne commiſceamini*, clamat B. Paulus, *fornicarijs, & cum huiuſmodi nec cibum ſumite. An neſcitis quod modicum fermentum totam maſſam corrumpit?* Et rurſum. *Corrumpunt bonos mores colloquia mala.* Si qua ouis morbida à paſtore of-

Iuuen. ſat. 2. Pſal. 17. 27. fenditur, eam ilico à reliquo grege ſeparat. *Vuaque conſpecta*, ait ille, *liuorem ducit ab vua*, niſi maturè ſeiungantur. Et verbum eſt ſpiritus ſancti. *Cum electo electus eris, & cum peruerſo peruerteris.* Dices, arduam nimis ſæpe eſſe hanc ſeparationem, vt à coniunctiſſimis ſodalibus. At coniunctiores nulli eſſe poſſunt parentibus, filiis, cognatis.

Luc. 14. 26. Et tamen ſi illi occaſionem præbeant tibi perſtandi in praua conſuetudine, audiendum erit dictum Chriſti. *Si quis veniet ad me, & non odit patrem ſuum & matrem & vxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc au-*

Marc. 9. 42. *tem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et alibi. *Si ſcandalizauerit te manus tua, abſcinde illam. ſi pes tuus, amputa illum &c. Bonum eſt tibi debilem, introire in vitam, quam duas manus, vel pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis.* Quid verò magis homini coniunctum, quam

Chryſ. hom. 6. propria membra? *Abraham*, inquit B. CHRYSOST. de laudibus S. Pauli agens, *offerens filium ſuum vnigenitum, & tres pueri Babylonij corpora ignibus, ac martyres omnes infinitis ſe offerentes cruciatibus, non conſuetudinem, ſed naturam ipſam vicerunt, immo S. Paulus bona virtutum à voluntate orta in naturæ firmitatem ita conuertit, vt eſſet quaſi virtutis ſtatua, & non poterimus nos conſuetudinem à voluntate ortam redigere ad voluntatem?* Initia quidem fugiendarum occaſionum ſunt difficilia, tamen vel minimus progreſſus omnia reddit leuiora. *Quandiu quis*, inquit idem Chryſoſt. in parren-

Digitized by Google

ren. ad Theodorum lapſum, *in fornace voluptatum conſiſtit, etiamſi exemplis abundet infinitis, ipſi res eſſe ſupra vires apparet : cæterum, ſi vel leniter cœperit illinc egredi, identidem procedens vim ignis à tergo relinquit, videtque ante ſe, & ad pedes propemodum viam roſcidam, atque eximiæ facilitatis.* Chry. parææ.1.

VII. REMED. Conſidera duplicem hiſtoriam Euangelicam, in quibus prauæ conſuetudinis ſuperandæ difficultas, & remedia hactenus allata ad viuum adumbrata videntur. Quod enim quædam facta Chriſti etiam ſpiritualiter intelligi debeant, non ſemel tradit D. AVGVSTINVS. CHRISTVS, inquiens, *ea quæ faciebat corporaliter, etiam ſpiritualiter volebat intelligi, neque enim tantum miracula propter miracula faciebat, ſed vt illa quæ faciebat mira eſſent videntibus, vera eſſent intelligentibus. Quemadmodum qui videt litteras in codice optime ſcripto, & non nouit legere, laudat quidem antiquarij manum, admirans apicum pulchritudinem, ſed quid ſibi velint, quid indicent illi apices neſcit, & eſt oculis laudator, mente non cognitor. Alius autem & laudat artificium, & capit intellectum. Ita qui viderunt Chriſti miracula, & non intellexerunt, quid ſibi vellent, mirati ſunt tantum quæ facta ſunt. Alij vero & facta mirati, & intellecta aſſecuti. Tales nos in ſchola Chriſti eſſe debemus.* Hæc ille. Idem docet B. GREGORIVS in homiliis Euangelicis. PRIOR hiſtoria eſt apud B. Ioannem de Lazaro mortuo, quatriduano, iam fœtente, manibus & pedibus ligato, ac exiſtente in monumento, cui lapis erat impoſitus, ad vitam poſt amotum lapidem lacrymis, oratione, & clamore Chriſti reuocato, atque ab Apoſtolis vinculis ſoluto. In quam hiſtoriam ſic ſcribit AVGVSTINVS. *Moles illa impoſita ſepulchro, ipſa eſt vis dura conſuetudinis, qua premitur anima, nec reſurgere, nec reſpirare permittitur. Dictum eſt autem. Quatriduanus eſt. Renera ad iſtam conſuetudinem quarto quodam progreſſu peruenit anima. Prima eſt enim quaſi titillatio delectationis in corde : ſecunda conſenſio; tertia factum; quarta conſuetudo &c. Factum enim in conſuetudinem vertitur, & fit quædam deſperatio, vt dicatur. Quatriduanus iam putet. Venit ergo Dominus. Cui vtique facilia erant omnia, & difficultatem quandam oſtendit. Ibi infremuit ſpiritu. oſtendit multo clamore obiurgationis opus eſſe ad eos, qui conſuetudine duruerunt. tamen ad vocem clamantis Domini rupta ſunt vincula neceſſitatis. proceſſit de monumento viuus, & ambulare non poterat. Et dominus ad diſcipulos. Soluite eum, & ſinite abire &c. Hoc officium diſcipulis dedit, quibus ait. Quæ ſolueritis in terra, ſoluta ſunt & in cœlo.* POSTERIOR hiſtoria eſt apud Marcum de ſurdo & muto; quem vt Dominus ſanaret, primo apprehendit eum de turba ſeorſim 2. miſit digitos in eius auriculas. 3. exſpuens tetigit linguam eius. 4. ſuſpiciens in cœlum ingemuit,

Aug. ſerm. 44. de verb. dom. in Ioan.

Greg hom. 2.

Ioan. 11. 39.

Aug. l. cit.

Matt. 18.

Marc. 7. 32.

gemuit. 5. ait illi. Ephpheta, hoc eſt, adaperire. Quot cerimonias non alia de cauſa proculdubio Chriſtus vſurpauit, quam vt nos doceret, primo quam difficile ſit peccati conſuetudinem vincere 2. quibus remediis opus ſit ad hunc morbum ſanandum, nempe ſeparatione à turba, id eſt, à praua hominum ſocietate. tum inuocatione diuinæ gratiæ, vt auditum fidei & obedientiæ Deus nobis aperiat. Adhæc contritione de peccatis, confeſſione & ſatisfactione, &c.

VIDE. V. *Immortificatio paſſionum. Obſtinatio. Societas praua.*

CONTEMPTVS.

Remedia contra contemptum.

I REMED. Conſidera diuinarum literarum dicta de contemptu diuinarum humanarumue legum, itẽ de contemptu proximi, parentum, pauperum, &c. Primo. n. tradunt, vnde manet contemptus. Salo-
Prou. 8.3. Eccl. 9.3. mon ſiquidem ait. *impius, cum in profundum venerit peccatorum contemnit, ſed ſequitur eum ignominia & opprobrium.* Et iterum. *Hoc eſt peſſimum inter omnia, quæ ſub ſole fiunt, quia eadem cunctis eueniunt: vnde & corda filiorum hominum implentur malitia & contemptu in vita ſua, & poſt hæc ad inferos deducentur.* 2. ex comminatione pœnarum indicant, quam graue ſit peccatum, Dei, legumque
Prou. 1.25. eius contemptus. Sic enim loquitur Deus in Prouerbiis Salomonis. *Deſpexiſtis omne conſilium meum & increpationes meas neglexiſtis. Ego quoq; in interi-*
Prou. 3.12. Prou. 22.10. Eccli. 23.25. *tu veſtro ridebo & ſubſannabo.* Et. *Abominatio Domini eſt omnis illuſor. Ipſe deludet illuſores, & manſuetis dabit gratiam.* Et. *Eijce deriſorem, & exibit cum eo iurgium, ceſſabuntque cauſæ & contumeliæ.* Et Eccleſiaſticus. *Omnis homo qui tranſgreditur lectum ſuum, contemnens in animam ſuã, & dicens. Quis me videt? tenebræ circumdant me,* &c. *quẽ vereor? delictorum meorum non memorabitur altiſsimus,* &c.
Iſa. 33. *Hic in plateis ciuitatis vindicabitur, & quaſi pullus equinus fugabitur.* Et Iſaias,
1. Reg. 2.30. *Væ qui ſpernis, nonne & ipſe ſperneris? cum fatigatus deſieris contemnere, contemneris.*
Leuit. 26.15. Et in primo libro Regum Deus. *Quicunq; glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Et in Leuitico. *Si ſpreueritis leges meas, & iudicia mea contempſeritis, &c. ego quoq; hæc faciam vobis. Viſitabo vos velociter in*
Ioan. 12.48. *egeſtate & ardore, qui conficiat oculos veſtros, conſumat animas veſtras.* Et Chri-
Rom. 2.4. ſtus apud Ioannem. *Qui ſpernit me, & non accipit verba mea, habet qui iudicet eũ.* Et Apoſtolus ad Romanos. *An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? ſecundum duritiam tuam, & impœnitens cor theſaurizas tibi iram in die iræ.* Deinde indicant diuinæ litteræ, quam grauis ſit contemptus ſu-
Deut. 17.12. periorum & legum humanarũ. vt in Deuteronomio. *Qui ſuperbierit,* inquiunt, *nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tẽpore miniſtrat Domino Deo tuo, & de-*

Digitized by Google

& decreto iudicis, morietur homo ille & auferes malum de Iſrahel. Et in prouerbiis. *Viro, qui corripientem dura ceruice contemnit, repentinus ei ſuperueniet interitus.* Et Chriſtus apud B. Lucam. *Qui vos ſpernit, me ſpernit, Qui autem ſpernit me, ſpernit eum, qui miſit me.* Denique, quam malum ſit contemnere vel irridere parentes, ſeniores, amicos, pauperes, iuſtos & alios quoſuis proximos. Nam Salomon ait. *Filius ſapiens lætificat patrem, & ſtultus homo deſpicit, matrem ſuam.* Et. *audi patrem tuum, qui genuit te, & ne contemnas cũ ſenuerit mater tua.* Et. *Oculum, q ſubſannat patrem, & qui deſpicit partum matris ſuæ, effodiant eum corui de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ.* Et Eccleſiaſticus. *Ne ſpernas hominem in ſua ſenectute: etenim ex nobis ſeneſcunt.* Et. *Ne deſpicias narrationem præſbyterorum ſapientium.* Et in prouerbiis. *Qui deſpicit amicum ſuum, indigens corde eſt.* Et *Qui deſpicit proximum ſuum, peccat.* Et *Qui deſpicit pauperẽ, exprobrat factori eius.* Et. *Qui deſpicit deprecantem, ſuſtinebit penuriam.* Et Sapiens. *Tunc ſtabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt,* &c. *dicentes intra ſe, pœnitentiam agentes, & præ anguſtia ſpiritus gementes. Hi ſunt, quos aliquando habuimus in deriſum, & in ſimilitudinem improperij,* &c. *Quid nobis profuit ſuperbia?* &c. *talia dixerunt in inferno hi, qui peccauerunt.*

Prou. 29. 1. Luc. 10. 16. Prou. 15. 20. Prou. 23. 22. Prou. 30. 17. Eccli. 8. 7. 9. Pro. 11. 12. Pro. 14. 21. Pro. 17. 5. Pro. 28. 27. Sap. 5. 1. 3. 14. Baſ. q. 28.

II. REMEDIVM. Conſidera ſententias SS. Patrum. S. BASILIVS in regulis fuſius diſputatis. *Antiſtitis imperium detrectare, & verbis aduerſum iuſſa illius litigare, magno iudicio eſt eum, qui id faciat, multis vitiis laborare, fidei debilitate, ſpei ambiguitate, arrogantia morum atque ſuperbia. Neque enim alterius dicto audiens vnquam eſſe quiſquam recuſat, niſi prius ipſum ſibi conſilij auctorem apud ſcipſum deſpexerit, neque qui ſibi certa fide perſuaſit vera eſſe promiſſa Dei* S. AVGVSTINVS de verbis Domini. *Qui facit quod docet, & qui quicquid imperat complet, maximus in cœleſtibus ſententia Domini declaratur. At verò qui quod dicit negligit, & qui quod audit contemnit, ſalutis reus exiſtit, qui obſeruanda contempſit, & pericula non vitauit. Amat enim mortem, qui vitæ præcepta non ſeruat. Vt enim per obſeruantiam legis vita acquiritur, ita per contemptum mors contumacibus inuenitur, dicente Domino. Si vis vitam inuenire, ſerua mandatum Ita enim perfectus doctor liber eſt à diſcente, quem docuit: & diſcipulus contemptor inexcuſatus erit, qui facienda didicit, & contempſit.* Et in libro de natura & gratia, agens contra Pelagium aſſerentem omne peccatum eſſe ſuperbiam, *Hanc*, inquit, *ſententiam ſic probare conatur, omne, inquit, peccatum, niſi fallor Dei contemptus eſt, & omnis Dei contemptus ſuperbia eſt. Quid enim tam ſuperbum, quam Deum contemnere? omne ergo peccatum & ſuperbia eſt, etiam ſcriptura dicente. Initium omnis peccati ſuperbia eſt. Quærat diligenter, & inueniet in lege multum diſcretum eſſe à ceteris peccatis peccatum ſuperbiæ. Multa enim peccata per ſuperbiam committuntur, ſed neque omnia ſuperbe fiunt, quæ perperam fiunt: certè à neſcientibus, certe ab infirmis, certe plerumque à flentibus & gementibus. Et quidem*

Aug. ſerm. 3. Matt. 5. 19. Matt. 19. 17. c. 29. Eccli. 10. 15.

ſuperbia, cum magnum ſit ipſa peccatum, ita ſine alijs per ſe ipſa eſt, vt etiam plerunque non in peccatis, ſed in ipſis recte factis pede celeriore ſuperueniat & obrepat. Quod autem de ſuperbia hic dicit, idem de Dei contemptu intelligendum eſt, non enim qui ex ignorantia aut infirmitate peccant Deum formaliter contemnunt. Et Theologi morales docent, contemptum eſſe diſtinctum à ſuperbia & inobedientia peccatum. S. BERNARDVS in pſalmum. *Qui habitat.* poſtquam expoſuit quibus gradibus impius in profundum peccatorum delabatur: vt primus ſit diſſimulatio propriæ infirmitatis, in quo perſuadet ſibi homo ſe aliquid eſſe cum nihil ſit: ſecundus, ignorantiæ ſui, quo non videt ſua vulnera: tertius malitiæ, quo defendit ne quidem eſſe vulnera, tandem ſubiicit. *Quartus gradus vel quartum potius præcipitium Contemptus eſt, vt quemadmodum ſcriptura dicit, Impius, cum venerit in profundum malorum, contemnit. Ex hoc & deinceps magis ac magis ſuper eum vrget puteus os ſuum, dum videlicet eiuſmodi animam contemptus tradit impœnitentiæ, impœnitentia obſtinatione firmatur. Hoc eſt iam peccatum, quod neque in hoc ſeculo, neque in futuro remittitur, quia cor durum & induratum, nec timet Deum, nec hominem reueretur.* S. THOMAS in altera parte ſummæ theologicæ diſputans quando tranſgreſſio regulæ monaſticæ fiat ex contemptu, reſpondet in hæc verba. *Dicendum, quod tunc committit aliquis, vel tranſgreditur regulam ex contemptu, quando voluntas eius renuit ſubiici ordinationi legis vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem vel regulam. Quando autem è conuerſo propter aliquam particularem cauſam, puta concupiſcentiam vel iram inducitur ad aliquid faciendum contra ſtatuta legis vel regulæ, non peccat ex contemptu, ſed ex aliqua alia cauſa, etiamſi frequenter ex eadem cauſa vel alia ſimili peccatum iteret, ſicut & Auguſtinus dicit in libro de natura & gratia, quod non omnia peccata committuntur ex contemptu ſuperbiæ. Frequentia tamen peccati diſpoſitionem inducit ad contemptum ſecundum illud prouerbiorum. impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit.*

Nau. in man. c. 23. n. 6.
Azor. l. 4. inſt. mor. c. 7.
Bern. ſerm. 11.
Prou. 18. 3.
Tho. 22. q. 187. à. 9. ad 3.
Aug. c. 29.
Prou. 18. 3.

III. REMEDIVM. Conſidera, quam grauiter puniti ſint, qui contra Deum vel homines deliquerunt per contemptum. Primum ſit AGAR ancillæ Saræ quæ ob deſpectam Dominam punita eſt. Agar ait ſcriptura, *concepiſſe ſe videns, deſpexit Dominam ſuam. Affligente igitur eam Sarai, fugam iniit. Cumque inueniſſet eam angelus Domini dixit ad illam. Vnde venis, & quo vadis? quæ reſpondit. A facie Sarai dominæ meæ ego fugio. Dixitque ei angelus. Reuertere ad Dominam tuam, & humiliare ſub manu illius.* In quæ verba AMBROSIVS agens de patriarcha Abraham. *Quod afflixit eam Sara ad iracundiam affligentis refertur: quod Agar fugit, contumeliam ſeruili patientia non ferebatur, quæ ſibi herilis contubernij vindicabat faſtigium: indignata eſt iniu-*

Gen. 16. 4.
Amb. lib. 1.

iniuriam, quæ induerat inſolentiam. Denique interroganti angelo, quo iret, reſpondit. A facie Saræ dominæ meæ ego fugio. Et hoc tumoris immodici, vt prius nomen diceret, poſtea dominam ſignificaret. Illud ad iniuriam præmiſſum, hoc ad expreſſionem perſonæ additum. Non placuit angelo ancillæ inſolentia. Et ideo dixit illi, reuertere ad dominam tuam, vt oſtenderet quia tanquam ſuperba fugiebat, ne ſubiecta eſſet dominæ, vnde addidit. Et humiliare ſub manibus eius. II. exemplum eſt 2. Reg. 6.16. MICHOL vxoris Dauid, de qua ita loquitur Regum hiſtoria: *Cum intraſſet arca Domini in ciuitatem Dauid, Michol filia Saul proſpiciens per feneſtram, vidit regem Dauid ſubſilientem, atque ſaltantem coram Domino, & deſpexit eum in corde ſuo.* Et paulo poſt. *Egreſſa Michol filia Saul in occurſum Dauid ait. Quam glorioſus fuit hodie rex Iſrael, diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum, & nudatus eſt, quaſi nudetur vnus de ſcurris.* Deinde pœna huius contemptus ſubiicitur *Igitur Michol*, inquit, *filiæ Saul non eſt natus filius vſque in diem mortis ſuæ.*

III. eſt RABSACES, ducis militium regis Aſſyriorum, qui vt eſt in eadem Regum hiſtoria, primum contemptim locutus eſt de populo 4. Reg. 18. & 19. Hieroſolymitano. dicens. *Nunquid ad Dominum tuum, & ad te miſit me Dominus meus, vt loquerer ſermones hos, & non potius ad viros, qui ſedent ſuper murum, vt comedant ſtercora ſua, & bibant vrinam ſuam vobiſcum?* Deinde de Deo Hebræorum. *Hæc dicite*, inquiens, *Ezechiæ regi Iuda. Non te ſeducat Deus tuus, in quo habes fiduciam, neque dicas. Non tradetur Hieruſalem in manus regis Aſſyriorum.* Ob quem incredibilem contemptum & blaſpemiam, *nocte*, ait textus, *venit angelus Domini, & percuſſit in caſtris* c. 19. 35. *Aſſyriorum centum octaginta quinque millia. Et reuerſus eſt Sennacherib in Niniuen: cumque adoraſſet in templo Neſroch Deum ſuum, Adramelech & Saraſar filij eius percuſſerunt eum gladio.* IV. eſt AMAN apud Aſſuerum regem inter Principes ſummi, qui quoniam Mardochæum Iudæū ad fores pala- Eſth. c. 3. & 7. tii ſedentem inter omnes mortales maxime deſpexerat, ita vt ſuadentibus amicis excelſam trabem altitudinis quinquaginta cubitorum, è qua eum ſuſpenderet, fieri iuſſerit, & propter eum omnes Iudæos per literas annulo regio ſignatas vbique trucidari mandarit: tandem coactus eſt cum ſumma ſua ignominia illum ipſum Mardochæum equo vectum, & Eſth. c. 6. 9. regiis veſtibus amictum per plateas circumducere, & exclamare. *Sic honorabitur, quemcunque rex voluit honorare*, ac demum in ipſam trabem, quam Mardochæo parauerat, iuſſu regis, adactus eſt. V. Exemplum eſt Antiochi, qui contemnens Iudæos eorumque Deum, minatus ſe Ieroſolymam in congeriem ſepulchri conuerſurum, & Iudæos tanquam ſepultura indignos, ſe auibus ac feris diripiendos traditurum, inſanabili & inuiſibili plaga à Deo percuſſus eſt. *Vt enim finiuit*, ait 2. Mach. 9. 5. hiſtoria. *hunc ipſum ſermonem, apprehendit eum dolor dirus viſcerum, & amara*

Digitized by Google

internorum tormenta, licet ille nullo modo à ſua malitia ceſſaret. Super hoc autem
ſuperbia repletus, ignem ſpirans animo in Iudæos, & præcipiens accelerari nego-
tium contigit illum impetu euntem de curru cadere, & graui corporis colliſione
membra vexari. Iſque qui ſibi videbatur etiam fluctibus maris imperare ſupra
humanum modum ſuperbia repletus, & montium altitudines in ſtatera appendere,
nunc humiliatus ad terram in geſtatorio portabatur, manifeſtam Dei virtutem in
ſemetipſo conteſtans: ita vt de corpore impij vermes ſcaturirent, ac viuentes in
doloribus carnes eius effluerent, odore etiam illius & fætore exercitus grauaretur.
VI. eſt PHARISÆI, præ ſe publicanum humilem, ceteroſque ho-
Luc. 18. 9. mines aſpernantis. Sic enim ſcribit B. LVCAS. *Dixit autem Dominus*
& ad quoſdam, qui in ſe confidebant tanquam iuſti, & aſpernabantur ceteros,
parabolam iſtam. Duo homines aſcenderunt in templum, vnus Phariſæus, & alter
publicanus. Phariſæus ſtans hæc apud ſe orabat. Deus gratias ago tibi, quia
non ſum ſicut cæteri hominum, raptores, iniuſti, adulteri: velut etiam hic pub-
licanus. Et publicanus à longe ſtans, nolebat nec oculos ad cælum leuare, ſed percu-
tiebat pectus ſuũ dicens. Deus propitius eſto mihi peccatori. Quis verò exitus fuit?
Dico vobis, ait Dominus, deſcendit hic iuſtificatus in domum ſuam ab illo, quia omnis
qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur.

IV. REMEDIVM. Conſidera aliquando peccata, quantum-
uis leuia, acceſſione contemptus fieri mortalia, atque ideo conſultum,
in omni re fugere contemptum. Doctrina eſt S. BERNARDI in tractatu
de præcepto & diſpenſatione, ad eos religioſos conſcripto qui dubita-
bant quãdo in tranſgreſſione monaſticæ regulæ peccaretur mortaliter.
Ac primum docet boni religioſi eſſe, nec leuia cõtemnere. *Noui*, inqui-
ens, *verus, humiliſq; obediens & minima non contemnere, & maximè curare, quæ ma-*
xima ſunt: intimo quodam deuoti, ſincerique animi ſapore diſcernens, quibus de man-
Pſal. 118. 4. *datis ei qui præeſt ſuis quodammodo factis reſpondeat cum propheta. Tu mandaſti*
mandata tua cuſtodiri nimis. Secundo docet, quæ ſint cenſenda leuia. *Quæ*
inquiens, *à Præpoſitis diſpenſationem admittunt, quia leuiori cenſura neglecta puni-*
untur, leuiora dicuntur. Ex his, verbi gratia, dico eſſe vel riſum interdictum, vel indi-
ctum ſilentium. Hæc ſiquidem, ſi contra mandatum non veniunt, nec peccata ſunt. Ac-
cedente mandato, ſi quo minus iam obſeruantur, in peccatum reputantur, non tamen in
crimen. Ita ſane, ſi per ſubreptionem, aut obliuionem, non autem per contemptum
horum tranſgreſſio contigerit, &c. *Vbique enim & culpabilis neglectus, & con-*
temptus damnabilis eſt. Differunt autem quod neglectus quidem languor inertiæ eſt:
contemptus verò ſuperbiæ tumor. Et infra. *Sed exemplis*, inquit, *clarius eluceſ-*
cet, quod dicimus. Si iubente ſeniore, vt ſileam, verbum mihi forte per obliuio-
nem elabitur, reum me fateor inobedientiæ, ſed venialiter. Si ex contemptu ſciens &
deliberans ſponte in verba prorupero, & rupero ſilentij legem, præuaricatorem me
conſtituo, & criminaliter. Si quæras, cur peccet criminaliter vel mortaliter,
qui

qui in re tam leui præceptum ex contemptu deliberato tranſgreditur. Reſpondet, quia *Deus dignatus eſt ſibimet Prælatorum imputare & reuerentiam & contemptum, ſpecialiter conteſtans eis. Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit. Quamobrem,* addit, *quicquid vice Dei præcipit homo, quod non ſit tamen certum diſplicere Deo, haud ſecus omnino accipiendum eſt, quam ſi præcipiat Deus. Quid enim intereſt, vtrum per ſe, an per ſuos miniſtros, ſiue homines, ſiue Angelos, hominibus innoteſcat ſuum placitum Deus?* Si iterum quæras, quis dicatur ex contemptu ſciens & deliberans præuaricari mandatum Prælati. Reſpódet, qui dicit ſe nolle obedire. *Denique,* ait, *in quo inobedientiæ crimen abſque dubio ſit, apud Samuelem animaduertite, quaſi, inquit, peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere. Non ait, non acquieſcere, ſed nolle acquieſcere, vt non iuſſionis ſimplex illa tranſgreſſio, ſed voluntatis ſuperba contemptio ſcelus idololatriæ reputetur. Non eſt enim idipſum, nolle obedire, & non obedire. Hoc quippe interdum erroris eſt, nonnunquam & infirmitatis: illud verò aut odioſæ pertinaciæ, aut contumaciæ non ferendæ. Non ergo qualiſcunque mandati præteritio criminalem facit inobedientiam, ſed repugnare, ſed nolle obedire.* Secundo reſpondet contemptu mandati non peccari criminaliter, vel damnabiliter, niſi contemnatur & mandatum & remedium. *Partienda enim eſt,* inquit, *obſeruatio regularis in præcepta videlicet & remedia. Præceptis inſtituitur vita contra peccatum, remediis reſtituitur poſt peccatum innocentia. Nam illum ſanè dico ſecurum, qui etiamſi interdum obedientiæ limitem præterit, conſilium non reſpuit pœnitentiæ. Pars ſiquidem regulæ eſt regularis correctio, & in ea reperitur non ſolum bonæ vitæ inſtructio, ſed etiam emendatio prauæ.* Et paulo poſt. *Et licet fortiori egeat curationis medicamento, (contemptus præcepti) caret tamen morbo præuaricationis, niſi cum & ipſum forte medicamentum contemnitur.*

Luc.10.16.

1.Reg.15.23.

Idem docet Caiet. in ſumm. v. contemptus.

V. Remed. Conſidera effectus deterrimos ex contemptu graui prouenientes, tum ex parte contempti, tum ex parte cótemnentis. Contempti quidem, quia ſpoliatur honore ſuo & bona exiſtimatione apud homines, deinde à conſecutione multorum bonorum impeditur, vt bene notauit Cardinalis Caietanus in ſummula. *Teſtantur hoc,* inquit, *iræ, rixæ, pugnæ, ſchiſmata, bella, & innumera mala, quæ homo cõmittit ex hoc quod deſpici non ſuffert. Quia igitur notabilis proximo irrogatur iniuria ex hoc quod deſpicitur, patet quod contẽptus proximi eſt peccatum mortale, formaliter loquendo, hoc eſt, ex intentione contemnendi. Nullus enim formaliter contemnit proximum niſi qui ſpernit proximum, vt ſpernat proximum.* Ex parte verò contemnentis, 1. quia iacturam omnium bonorum operum ſuorum ante præſtitorum facit, ſicut Pharisæus, licet ob illa ſe laudaret. Vnde B. Bernardvs in Cantica ſic Phariſæum alloquitur. *Cum te cæteris anteponis, deles quæ feceras opera. Si quid præclarius egiſti, debebas dicere. Seruus inutilis ſum, quod debueram facere, feci. Audi,* quid

Caiet. v. contemptus.

Bern. in Cant. ſerm.13.

Iſa.48.11.

quid dicat Deus: gloriam meã alteri non dabo. Si ergo ſolus cuncta fecit, quem ſocium habebit? cur inſtaris contra publicanum, qui ideo non habet quod tu, quia non accepit quod tu? 2. quia cum contemptus omnis ferè ex ſuperbiæ tumore, vt loquitur idem S. Bernardus, deſcendat, aduerſarium & hoſtem ſibi facit

Aug. l. 3. c. 23. Deum. *Nulla enim fere eſt pagina ſanctorum librorum*, inquit B. Auguſtinus in libris de doctrina Chriſtiana, *in qua non ſones, quod Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem det gratiam.* 3. quia à contemptu proximus gradus eſt, vt ſupra

Iac. 4. 6. dictum eſt ex BERNARDO ad impœnitentiam & obſtinationem, quæ sũt

1. Pet. 5. 5. Aug. ſerm. 24. vitia diabolica. *Humanum enim eſt errare*, inquit Auguſtinus de verbis Apo-

Greg. l. 23. c. 7. ſtoli, *ſed diabolicum eſt perſeuerare.* Vnde colligit B. GREGORIVS in libris moralium ſuperbiam euidentiſſimum eſſe ſignum reproborum, humilitatem verò electorum. Atq; ideo 6. Remedium ſit humilitas.

VI. REMEDIVM eſt humilitas, & ſubmiſſio ſui in omnibus. *Huius*

Caſſ. l. 12. c. 31. & 32. *vitij*, nempe ſuperbiæ, inquit Io. CASSIANVS in inſtitutionibus monaſticis, *non aliud certius remedium eſt, quam timor Dei atque humilitas, quæ de manſuetudine & cordis humilitate deſcendit. Quam*, addit, *nullatenus poterimus habere* (nempe perfectam) *niſi abrenunciatio vera, quæ in expoliatione omnium facultatum conſiſtit in nobis fuerit Chriſti amore fundata: deinde obedientiæ iugum & ſubiectio ſimplici corde ſine vlla ſimulatione fuerit ſuſcepta, ita vt præter Abbatis mandatum nulla penitus voluntas viuat in nobis.* Ad hanc humilitatem pertinet, vt

Matth. 16. 24. primò omnem tui amorem exuas & conſilium Chriſti ſequaris dicentis. *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum.* 2. ames tui contemptum contumelias, opprobria, ſicut amauit Rex Dauid ſaliens ante arcam Domini, dicenſque ridenti Michol, *Ludam & vilior fiam.* Sicut Apoſtoli, dum cæſi

2. Reg. 6. 22. Act. 5. 41. irent gaudentes à conſpectu Concilii, quod digni habiti eſſent contumeliam pati: Sicut amauit Chriſtus ipſe, de quo Propheta. *Dabit percutienti*

Thren. 3. 30. *maxillam, ſaturabitur opprobriis.* Vnde B. BERNARDVS in Cantica. *Verus*, in-

Bern. ſerm. 16. quit, *humilis, vilis vult reputari, non humilis prædicari: gaudet contemptu ſui, hoc ſolo ſanè ſuperbus, quod laudes contemnit.*

VIDE V. *inobedientia. Superbia. Præſumptio.*

CVRIOSITAS.

Remedia aduerſus Curioſitatem.

I. REMEDIVM. Conſidera nomine Curioſitatis hic intelligi immoderatam cupiditatem cognoſcendi ea, quæ ſcire non expedit. Nam

Aug. c. 9. B. AVGVSTINVS in libro de Vtilitate credendi tradit hoc diſtare curioſum

rioſum à ſtudioſo. quod quamuis vterque agatur magna cupiditate noſcendi, curioſus tamen cupidè ea requirat, quæ nihil ad ſe attinent, ſtudioſus autem contra, quæ ad ſe attinēt. Vt autem varia ſunt, quorum cognoſcendorum cupiditate teneri potes, ſic varii quoque poſſunt eſſe curioſitatis morbi. Præcipui ſunt quinque. 1. eſt, cognoſcendi ea quæ captum humanæ intelligentiæ fugiunt, vt myſterium SS. Trinitatis, Incarnationis, S. Euchariſtiæ, Prædeſtinationis, &c. 2. penetrandi abdita rerum naturalium. 3. eſt, habendi viſiones, & miracula videndi vel faciendi. 4. cognoſcendi res magicas, eiſque affines, vt alchymiam & magiam naturalem 5. cognoſcendi, quæ cum vocatione vel officio pugnant, vt ſi Epiſcopus, Sacerdos, religioſus totum ſe tradat Poeſi, Grammaticæ, &c. 6. indagādi vitia vel imperfectiones aliorum, Singulis morbis vnum vel alterum antidotum adhibebimus.

II. Remed. pro I. Curioſitate. Conſidera, quid diuina ſcriptura contra eam moneat. *Altiora te*, inquit Sapiens, *ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris: ſed quæ præcepit tibi Deus illa cogita ſemper, & in pluribus operibus eius ne fueris curioſus.* Et iterum. *Sicut qui mel multum comedit, non eſt ei bonum: Sic qui ſcrutator eſt maieſtatis opprimetur à gloria.* Et rurſum. *In rebus ſuperuacuis, noli ſcrutari multipliciter. non eſt enim tibi neceſſarium ea quæ ſunt abſcondita videre oculis tuis.* Vnde cum Apoſtoli congregati curioſè percunctarentur Christvm, an tempore ſuo reſtituturus eſſet regnum Iſrahel? Reſpondit, *non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.* 2. expende quid tibi agendum ſit, ſi Deus ipſe myſterium aliquod per ſe, vel per S. ſcripturā patefaciat. Nempe quod fecerunt omnes ſancti, vt firmiſſimè illud credas, etſi ab intelligentia humana remotum. *Niſi credideritis*, inquit Dominus apud Iſaiam, *non intelligetis.* *Fides enim* ait B. Gregorivs, *non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum.* Subiiciam exempla quatuor. Primum eſt Patriarchæ Abrahæ, qui cum mente nō caperet, quemadmodum pene centenarius ex coniuge ſterili Sara parere poſſet, quod Deus illi promiſerat futurum, tamen *contra ſpem in ſpem credidit, dans gloriam Deo*, vt loquitur Apoſtolus, *pleniſſime ſciens, quia quæcunque promiſit potens eſt & facere.* Vnde concludit Chrysostomvs, non curioſum eſſe in rebus intelligentiam ſuperantibus, eſſe glorificare Deum, & contra curioſum eſſe, eſſe delinquere. Alterum eſt. B. Mariae Virginis, quæ cū audito Angeli nuncio, quod virgo paritura eſſet Saluatorē, non ſatis intelligeret, quomodo id fieri poſſet, atque illic reſpōderet, non eſſe impoſſibile apud Deū omne verbū, mox omni curioſitate abiecta ceſſit, & credidit, dicens. *Ecce ancilla Domini fiat mihi ſecundū verbū tuū.* Qua de re & gratulata eſt illi poſtea S. Eliſabeth, dicens. *Beata quæ credidiſti, quoniā perficientur ea quæ dicta ſunt tibi à Domino.* Eiuſdē generis ſūt exēpla

Eccli. 3. 22.
Prou. 25. 27.
Eccl. 3. 24.
Act. 1. 6.
Iſa. 7. iuxta 70.
Greg. hom. 26. in Euang.
Rom. 4. 21.
Chry. ſerm. 8. in cap. 4. ad Rom.
Luc. 1. 38. verſ. 45.

omnium

Digitized by Google

Aug.l.21. cap.7. omniu m in Euangeliis, à quibus Chriſtus exegit, an crederent ſe poſſe Et cp. 3. ad Voluſ. hoc vel illud miraculum facere. Vnde Auguſtinus in libris de ciuitate Dei. *In rebus miris*, inquit, *ſumma credendi ratio eſt omnipotentia creatoris.* Et alibi. *Demus Deum aliquid poſſe, quod non fateamur inueſtigare non poſſe.* Et ibidem. In eius vita. *Tota ratio facti, eſt potentia facientis.* TERTIVM exemplum ſit S. LVDOVICI Francorum regis, qui morti proximus rogatus, num crederet filium Dei eſſe in ſacramento Euchariſtiæ quod Sacerdos attulerat, omni curioſitate 27. Sep. abiecta reſpondit, minus ſe de eo dubitare, quam ſi oculis videret Chriſtum in ea forma, qua aſcendit in cœlos. QVARTVM eſt S. ELZEARII Comitis Ariani. qui vt eſt in vita eius apud Surium, ita firmus erat in tota fide Catholica Romana, vt affirmaret, ſi Franciſcus Maionis Theologorum apud Lutetiam Pariſiorum tum celeberrimus, & Ioannes Iuliani Confeſſarius, Cardinalesq; omnes cum Pontifice Maximo, aliquid in fidei dogmatibus mutarent, & totus aſſentiretur orbis, ſe tamen, quamuis mille mortes perferendæ eſſent, nunquam mutaturum. Qui certe ab omni curioſitate, & cupiditate immoderata perueſtigandi diuina myſteria abfuit.

III. REMED. Eſt contra ſecundam Curioſitatem, quæ conſiſtit in Chry. hom. 19. immoderata cupiditate cognoſcendi res naturales, quam prolixè reprehendit primo IOA. CHRYSOSTOMVS in homiliis in epiſt. ad Epheſios, tum quia multa in rerum natura ſunt facta, quorũ ratio nulla reddi poteſt, tum quia rectius ignorantiam rerum quarundam, quam ſcientiam nobis adſcribimus, vt ſi dicas te neſcire, quot cyathos aquæ contineat Aug. c. 21. Oceanus, quot littus arenas. Deinde AVGVSTINVS in libro de moribus Eccleſiæ *Sunt*, inquit, *qui deſertis virtutibus, & neſcientes, quid ſit Deus, & quanta maieſtas naturæ ſemper eodem modo manentis magnum aliquid ſe agere putãt, ſi vniuerſam iſtam corporis molem, quam mundum nuncupamus, curioſiſſimè, intenſiſſimeque perquirant: vnde etiam tanta ſuperbia gignitur, vt in ipſo cœlo, de quo diſpu-* Bern. ſerm. 36. *tant, ſibi habitare videantur.* Et BERNARDVS in Cantica. *Sunt*, inquit, *qui ſcire volunt eo fine tantum vt ſciant, & turpis curioſitas eſt. & ſunt qui ſcire volunt,* Perſius Sat. 1. *vt ſciantur ipſi, & turpis vanitas eſt. Qui profecto non euadent ſubſannantem Satyricum & ei qui eiuſmodi eſt decantãntem. Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter. Et ſunt item, qui ſcire volunt, vt ſcientiam ſuam vendant, verbi cauſa pro pecunia, pro honoribus, & turpis quæſtus eſt. Sed ſunt quoq; qui ſcire volunt, vt ædificent, & charitas eſt.*

Remedium autem contra hanc curioſitatem eſt, quod ibidem Do-1.Cor. 8. ctor mellifluus aſſignauit, exponens verba Apoſtoli. *Qui ſe exiſtimat aliquid ſcire, nõdum cognouit quemadmodum oporteat eum ſcire. Vides,* inquiens, *quomodo fructum & vtilitatem ſcientiæ in modo ſcientiæ conſtituit. Qui ergo dicit modum ſciendi? Quid, niſi vt ſcias quo ordine, quo ſtudio, quo fine quæq; te noſſe oporteat?*

Quo

Quo ordine? vt id pri us, quod maturius ad ſalutem. Quo ſtudio? vt id ardentius, quod vehementius ad amorem. Quo fine? vt non ad inanem gloriam, aut curioſitatem, aut aliquid ſimile, ſed tantum ad ædificationem tuam, vel proximi Sic & AVGVSTINVS lib. de vera religione. *In conſideratione creaturarum non eſt vana & peritura curioſitas exercenda, ſed gradus ad immortalia, & ſemper permanentia faciendus.* Aug. c. 29.

IV. REMED. contra tertiam Curioſitatem, nempe habendi viſiones, & miracula videndi vel faciendi, eſt. Optare ex parte tua, perfectam tui abnegationem, ac præſertim amoris proprii, etiam circa res ſpirituales, vt omnis occaſio ſuperbiæ reſcindatur. Vnde cum diſcipuli Chriſti gaudere ſe dicerēt, quod dæmonia ipſis ſubiicerentur, ſtatim eos repreſſit dicens. *Videbam Satanā ſicut fulgur de cœlo cadentem:* nempe ob ſuperbiam. Luc. 10. 18. Et addidit. *In hoc nolite gaudere, quia Spiritus vobis ſubiiciuntur: gaudete autem, quod nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis.* Ita ratiocinatur Auguſtinus tract. 2. in epiſt. Ioan. Similiter cum ſcribæ & Phariſæi, atq; etiam Saducæi dicerent. *Magiſter volumus à te ſignum videre.* reſpondit. *Generatio mala & adultera ſignū quærit, & non dabitur ei.* Matth. 12. & 16. Luc. 23. 8. Et cum iuſſu Pilati productus eſſet ad regem Herodem, cupientem videre aliquod ſignum ab eo fieri, nihil illi, multa licet interroganti, reſpōdit. Quod ideo proculdubio factum eſt, quod ex curioſitate mera illa ſigna ab iis peterentur. Itaque conſultum eſt, vt ſimulatq; oborta eſt tuo animo eiuſmodi aliqua curioſitas, ilico repudies, ſicut repudiauit AVGVSTINVS libro 10. Confeſſionum. *A te*, inquit, Aug. ca. 35. *Domine Deus meus, cui humilem famulatum ac ſimplicem debeo, quantis mecum ſuggeſtionum machinationibus agit inimicus, vt ſignum aliquod petam, ſed obſecro te per regem noſtrum, & patriam Hieruſalem, ſimplicem, caſtam, vt quemadmodum longe eſt à me iſta conſenſio, ita ſit ſemper longè, atq; longius,* Didicerat hoc remedium Auguſtinus proculdubio ab ipſo Chriſto, de quo tract. citato in epiſt. Ioannis ita ſcribit. *A Satana tentatus eſt Chriſtus de miraculo, quando ei dixit. Mitte te deorſum, quia ſcriptum eſt. Angelis ſuis mandauit de te, vt ſuſcipiant te, ne quando offendas ad lapidem pedem tuum Ille reſtitit tentatori. Si enim faceret miraculum, non videretur, niſi aut ceſſiſſe, aut curioſitate feciſſe. Fecit enim, quādo voluit tanquā Deus, ſed tanquam infirmos curans: nam ſi tunc faceret, quaſi tantummodo miraculum velle facere putaretur. Sed ne hoc homines ſentirent, attende quid reſpondit: & quando tibi talis tentatio euenerit, dic illud & tu Redi poſt me Satanas. ſcriptum eſt enim. Non tētabis Dominum Deum tuum. id eſt, ſi hoc fecero, tentabo Deum. Hoc dixit, quod te voluit dicere, quando tibi ſuggeris inimicus Qualis homo, qualis Chriſtianus? modo vel vnum miraculum feciſti, aut orationibus tuis mortui ſurrexerunt? aut febricitantes ſanaſti? Si verò eſſes alicuius meriti faceres aliquod miraculum. Reſponde & dic. Scriptum eſt. non tentabis Dominum Deum tuum. non ergo tentabo Deum.* Hæc ille.

V. REMED. contra quartam Curioſitatem magicam obuium eſt. Conſidera tantum Magos, quicquid faciunt, opera facere dæmonum,

 quos

Digitized by Google

Aug. l. 8. de ciuit. c. 22. 1. Cor. 10. 20. 2 Cor. 6. 15. Exod. 22. 18. Deut. 18. 10.

quos Auguſtinus vocat. *Spiritus nocendi cupidiſſimos, à iuſtitia penitus alienos, ſuperbia tumidos, inuidentia liuidos, fallacia callidos.* Paulus vero dicit. *Nolo autẽ vos ſocios fieri dæmoniorum.* Et. *Quæ conuentio Chriſti ad Belial?* Deinde Deus in magos decreuit pœnam mortis, vt in Exodo. *Maleficos non patieris viuere.* Et in Deuteronomio. *Caue ne inueniatur in te qui hariolos ſciſcitetur, aut obſeruet ſomnia atq; auguria, nec ſit maleficus, nec incantator, neq; qui pythones conſulat, nec diuinos, &c. Omnia.n. hæc abominatur Dominus, & propter iſtiuſmodi ſcelera delebit eos in introitu tuo.* Eadẽ ſeueritate magi puniuntur & legibus humanis teſte

Aug. l. cit. c. 19. Et l. 2 de doct. Chriſt. c. 23.

Auguſtino, qui & in hanc ſententiam omnes iſtas curioſas artes aperte damnauit. *Omnes,* inquiens, *artes huiuſmodi vel nugatoriæ, vel noxiæ ſuperſtitionis, ex quadam peſtifera ſocietate hominum & dæmonum quaſi pacta infidelis & doloſæ amicitiæ conſtituta penitus ſunt repudianda & fugienda Chriſtiano.* Quis ergo tam noxiam curioſitatem ſectari velit, niſi prorſus perditũ ſe ire affectet?

VI. Remed. pro quinta Curioſitate. Conſtitue apud animum tuum nulli rei operam dare, quam quæ ſtatui, vel officio congruat, & ad maiorem Dei gloriam, proximiq; ſalutem tendat, ſecundum illud Apoſtoli.

1. Cor. 7. 20. 1. Cor. 10. 31. 2. Tim. 2. 4. Hier. tom. 3. ep. 146.

Vnuſquiſq; in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat. Et. *Siue manducatis, ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite* Et. *Nemo militans Deo, implicat ſe negotiis ſecularibus.* Vnde B. Hieronymvs in epiſtola ad Damaſum Papam, agens de filio prodigo, grauiter inuehitur in Sacerdotes, qui contra vocationem ſuam neglectis diuinis ſcripturis vacabant lectioni Poetarum. *Ac nunc etiam,* inquit, *Sacerdos Dei omiſſis Euangeliis & Prophetis videmus comœdias legere, amatoria Bucolicorum verſuum verba canere: tenere Virgilium: & id quod in pueris neceſſitatis eſt, crimen in ſe facere voluptatis,* Et paulo ante. *Dæmonum cib. eſt carmina poetarum, ſecularis ſapientia, Rhetoricorũ pompa verborum. Hæc ſua omnes ſuauitate delectant, & dum aures verſibus dulci modulatione currentibus capiunt, animam quoq; penetrant, & pectoris interna deuinciunt. Studioſi*

Id. ep. 22.

eorum in fame veri & virtutum penuria perſeuerant. Verum & Virgines alibi, vt in Epiſtola ad Euſtochium, de cuſtodia Virginitatis arcet à Poetarum & Rhetorum lectione, his verbis. *Nec tibi diſerta multum velis videri, aut lyrico*

2. Cor. 6. 15.

feſtiuo carminis metro ludere, &c. adeo illis adulterium etiam linguæ placet. Quæ enim communicatio luci ad tenebras? Quis conſenſus Chriſto cum Belial? Quid facit cum Pſalterio Horatius? cum Euangeliis Maro? cum Apoſtolis Cicero? nonne ſcandalizatur frater, ſi te viderit in idolio recumbentẽ? Et licet omnia munda mundis, & nihil reijciendum, quod cum gratiarum actione percipitur, tamen ſimul bibere non debemus calicem Chriſti, & calicem dæmoniorum. Deniq; expertus eſt ipſe, quam noxia ſibi Ciceronis & Poetarum lectio fuerit in ipſa adhuc adoleſcentia, cum iam mundo renunciaſſet: Sic enim in eadem epiſtola deinceps ſcribit. *Referam tibi meæ infelicitatis hiſtoriam. Cum ante annos plurimos, domo, parentibus, ſorore, cognatis propter cælorũ me regna caſtraſſem, & Hieroſolymã militaturus pergerem, bibliotheca, quam mihi Romæ ſummo ſtudio ac labore confeceram, carere non poteram,*

Digitized by Google

teram Itaq; miſer ego lecturus Tullium ieiunabam. Poſt noctium crebras vigilias, poſt lachrymas, quas mihi præteritorum recordatio peccatorum ex imis viſceribus eruebat, Plautus ſumebatur in manus. Si quando in memet reuerſus Prophetas legere cœpiſſem, ſermo horrebat incultus. Subiicit deinde ſe febri æſtuantem, raptum in Spiritu ad tribunal iudicis, & cum rogatus de cõditione, Chriſtianum ſe eſſe reſpondiſſet, præſidem dixiſſe. *Mentiris. Ciceronianus es, non Chriſtianus. Vbi.n. theſaurus tuus, ibi & cor tuum.* ac mox iuſſiſſe vt flagellaretur, donec diceret. *Domine ſi vnquã habuero codices ſeculares, ſi legero, te negaui. Nec verò;* (ſubiũgit) *ſopor ille fuerat, aut vana ſomnia, quib. ſæpe deludimur. Teſtis eſt tribunal illud, ante quod iacui: teſtis iudicium triſte, quod timui: ita mi nunquam contingat in talem incidere quæſtionem, liuentes habuiſſe ſcapulas, plagas ſenſiſſe poſt ſomnum, & tanto dehinc ſtudio diuina legiſſe, quanto non ante mortalia legeram.* Hucusq; ille.

VII. REMED. aduerſus ſextam curioſitatem cognoſcendorum alienorum vitiorum, eſt cognitio ſuiipſius & propriorũ defectuum. Quod tradit S. BERN. in tractatu de gradibus humilitatis. *Audi,* inquiens, *curioſe Salomonem, audi ſtulte ſapientem. Omni cuſtodia, inquit, cuſtodi cor tuũ, vt omnes videlicet ſenſus tui vigilent ad id, vnde vita procedit cuſtodiẽdum: Quo.n. à te curioſe recedis? cui te interim committis? vt quid audes oculos leuare ad cœlum, qui peccaſti in cœlum? Terram intuere, vt cognoſcas teipſum. Ipſa te tibi repræſentabit, quia terra es & in terram ibis. Sin alias, non Prophetæ, non Domini, ſed Dinæ, aut Euæ imò ipſius Satanæ imitatorem te dixerim* Et paulo ante. *Dum enim anima à ſui circumſpectione torpeſcit incuria ſui, curioſam in alios facit.* Et B. GREGORIVS. *Graue,* inquit, *curioſitatis eſt vitium, q̃ dum cuiuſlibet mentem ad inueſtigandã vitã proximi exterius ducat, ſemper ei ſua intima abſcondit, vt aliena ſciens ſe neſciat, & curioſi animus, quãto peritus fuerit alieni meriti, tãto fiat ignarus ſui* Idem remedium tradit S. BASILIVS, eoq; refert illud dictum Moſis, *Attende tibi ipſi.* & aliud Chriſti. *Quid autem vides feſtucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Hypocrita, eiice primum trabem de oculo tuo.* Deinde exemplum Phariſæi, qui apud Lucam ſugillauit vitia Publicani. In idem dictum Moyſis tractatũ integrum edidit B. EPHRAEM. & orationem, B. ISAIAS Abbas. Certe CLEMENS Alexandrinus putat ex eodẽ à ſapientib. gentilium mutatum illud γνῶθι σεαυτὸν *Noſce teipſum.* Et in lib. 3. pædagogi cap. 1. ait maximam ſcientiam eſſe, cognitionẽ ſui. Quod & docuit AVGVST IN. initio libri de Trinitate quarti. *Laudabilior, inqt, eſt animus, cui nota eſt vel infirmitas ſua, q̃ qui ea nõ reſpecta rerũ terreſtriũ cœleſtiũq; tenet ſcientiam, vias ſyderum ẽs cogniturus, aut qui tam cognitas tenet, ignorans ipſe, qua via ingrediatur ad ſalutem, ac firmitatem ſuam.* Vnde in altero libro Soliloquiorum ait breuiſſimè perfectiſſimeq; ſic orari Deum. DEVS SEMPER IDEM, NOVERIM ME, NOVERIM TE.

Prouerb. 4. 23.
Gen. 3 & 34.
G. hom. 36. in Euang.
Baſ. hom. 3. in dictum Moyſis.
Matth 7 3.
Luc 18. 11.
Ephr. tom. 2.
Iſa. orat. 27.
Clem. lib. 2. ſtrom.
Aug. c. 1.
Aug. c. 38

VIDE V. *Amor ſui, Colloquia otioſa. Gloria vana. Illuſiones ſpiri. uales Immortificatio paſſionum. Linguæ abuſus, Otium. Societas praua. Tentatio.*

G 2 DESO-

D

DESOLATIO SPIRITVALIS.

Remedia aduerſus Deſolationem.

Greg. hom. 36. in Euang.

PRIMVM Remedium. Fac, vt conſolationes ſpirituales non contemnas, aut paruifacias, eoq; magis, quo præſtantiores ſunt carnalibus. *Hoc diſtare*, inquit B. GREGORIVS, *inter delitias corporis & cordis ſolet, quod corporales delitiæ, cum non habentur, graue in ſe deſiderium accēdunt: cum verò auidè eduntur, comedentem protinus in faſtidium per ſatietatem vertunt. At contra ſpiritales delitiæ, cum non habentur, in faſtidio ſunt: cum verò habentur, in deſiderio: tantoque à comedente amplius eſuriuntur, quanto & ab eſuriente amplius comeduntur.* Solent quidem nonnulli imperfecti obtendere in illis delitiis non eſſe poſitam vitæ ſpiritualis perfectionem, ſed audiant illi quod ſubiicit idem Pater. Hæ delitiæ *non habitæ amari non poſſunt, quia earum ſapor ignoratur. Quis enim amare valeat, quod ignorat? Proinde pſalmiſta nos admonet dicens. Guſtate & videte, quoniam ſuauis eſt Dominus. Ac ſi aperte dicat, ſuauitatem eius non cognoſcitis, ſi hanc minimè guſtatis: & eo iam internas delitias animus non appetit, quanto ſe magis ab eſu illius dulcedinis elongat.* Etſi in illis conſolationib. non ſit ſita ſpiritualis perfectio; nulla tamē re Deus ſuos milites efficacius prouehere ſolet ad perfectionem, quam hoc ſpirituali dono, vt probat B. Ioannes Chryſoſtomus in 2. epiſt. ad Corinthios exemplis Iob, Abrahæ & Pauli Apoſtoli. & Propheta regius de ſe teſtatur, dicens, *Viam mandatorum tuorum cucurri, cu n dilataſti cor meum. Cordis dilatatio*, inquit Auguſtinus *eſt iuſtitiæ delectatio*, Nec mirum, quia eſt velut pignus hęreditatis noſtræ, & quædam prægustatio gaudiorum cœleſtiū, eorumq; propria, quorum cum Apoſtolo, *conuerſatio in cœlis eſt*. Imò B. Bernardus in Declamatione ad verba. *Ecce reliquimus omnia*, arbitratur gaudium hoc eſſe centuplum, quod apud Matthæum in hoc tempore à Chriſto promittitur. Senſere hoc gaudium Apoſtoli, quibus dictum eſt. *Gaudete quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis.* Senſit B Auguſtinus poſt conuerſionem ſuam, vti ipſe cōfitetur. Senſit S. BERNARDVS, qui ad fratrum ſuorum profectū vera eius præſentis indicia, quæ crebro erat expertus, prodere non dubitauit; quæ, ſi velis, lege.

Pſal. 33. 9. Chry. hom. 1. Pſal. 118. 32. Aug. in Pſal. 118. Eph. 1. 14. Phil. 3. 20. Matth. 19. 29. Luc. 10. 18. Aug. lib. 10. confeſſ. c. 40. Bern. ſerm. 57. & 74. in Cant.

II. REMED. eſt Oratio in deſolatione, tum quia Deus iubet nos in omni-

omnibus afflictionibus per preces ad ſuum præſidium cõfugere, inquiens. *Inuoca me in die tribulationis, & eruam te.* tum quia viri ſancti ita fecerũt, Pſal. 49. 15.
vt DAVID aliquoties in pſal. 118. *non me derelinquas vſquequaque. Fiat miſericordia tua, vt conſoletur me. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum dicentes quando conſolaberis me?* Et alibi. *Redde mihi lætitiam ſalutaris tui.* Deinde & gratias egerunt, ſi voto potiti eſſent. Pſal. 50. 14. *Secundum multitudinem dolorum meorum*, inquit Pſal. 93. 19.
idem, *in corde meo conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam.* Et B. Paulus. 2. Cor. 1. 3.
Benedictus Deus, & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra. Ac tanta eſt virium noſtrarum imbecillitas, vt periculum ſit, ſi ſolatii ſaltem interni præſidium abſit, ne corruamus. Qui autem tam perfectum ſe eſſe putat, vt exiſtimet diu ſe huiuſmodi deſolationem, mæroremque animi poſſe ſuſtinere, is hoc ipſo imperfectum ſe eſſe demonſtrat. Qui enim *exiſtimat ſe* Gal. 6. 3.
eſſe aliquid, cum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit, inquit Apoſtolus. Phil. 3. 12. Qui licet in tertium Aug. in pſal.
cœlum ſublatus, tamen negauit ſe eſſe perfectum. Quem locum tractãs 130.
B AVGVSTI. *Quandiu hic viuis*, inquit, *ipſa perfectio eſt humilitas.*

III. REMED. Eſt, examen conſcientiæ. Si enim in mærorem animi vel deſolationem incideres, mox expende, an tua culpa id acciderit, vel quia nimium addictus fueris amori rerum terrenarum, vel nimis multis negotiis te implicueris, an ſecus. Si enim culpa tua factum eſt, dole, pœ- Exo. 16. 15.
nitentiam age, & affectum inordinatum reſcinde. Sicut enim DEus filiis Iſrahel non ante impertiuit dulcedinem mannæ, quàm omnem farinam Ægyptiacam conſumpſiſſent, ſic conſolatione diuina dignus non eris, niſi omnes conſolationes terrenas amputaueris. Vt lux & nebula, ſic caro & ſpiritus inter ſe conſentire non poſſunt. *Caro enim concupiſcit* ait B. Gal. 5. 17.
Paulus, *aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem.* Hoc intelligens regius Pſal. 76. 4.
vates. Renuit, inquit, *conſolari anima mea*, nempe in rebus terrenis & caducis, & ſequitur. *memor fui Dei & delectatus ſum, & exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus.* defecit, ob conſolationum ſpiritalium copiam, quę longe præſtabant omnibus conſolationibus mundi. Si vero poſt examen nullam in te culpam deprehendas, ad præſidium diuinum primum, vt dixi, confugias per humilem orationem, ac deinde humiliter & patienter Dei gra- Pſal. 39. 2.
tiam expectes, ſic enim idem vates regius fecit. *Expectans expectaui Dominum* ait *& intendit mihi. Et exaudiuit preces meas, & eduxit me de lacu miſeriæ, & de luto fæcis. & immiſit in os meum canticum nouum*, id eſt, tam lætum effecit, vt inciperem cantillare.

IV. REMEDIVM. Quod ſi poſt orationes, diuturnamque expectationem, non redeat priſtina conſolatio, cogita lucem illam dulcedinemque internam non fuiſſe tuam, nec merito tuo partam, ſed donum Dei à Iac. 1. 17.
patre luminum profectum, à quo teſte B. Iacobo Apoſtolo, eſt *omne do-*

Digitized by Google

num, & omne datum optimum, atque illum voluiſſe te frui illo dono cum eſſet neceſſarium, nunc autē ſubtraxiſſe, quod ita expediret, vel vt probet, num ſyncerè ſeruias Deo ex amore ipſius, & non ex amore tui tantū, id eſt, tuarum conſolationum vel quia vult te ad ſublimiorem perfectionis ſpiritualis gradum prouehere. Solet enim conſolationes illas ſpirituales, tanquam lac puerile, ſuppeditare vitæ ſpiritualis tyronibus & nouitiis, vt paulatim eos abducat ab illecebris mundi & carnis: Vix ſiquidem ex viſcoſo amore mundi extrahi poſſent, niſi alius eſſet amor excellētior. Cum
1. Cor. 3. 2. autem extraxerit, apponit illis cibum ſolidum, id eſt, patientiam tribulationum. Vnde Apoſtolus. *Tanquam paruulis in Chriſto lac vobis potum dedi, nō*
1. Cor. 13. 11. *eſcam: nondum enim poteratis: ſed nec nunc quidem poteſtis: adhuc enim carnales eſtis.* Et rurſus. *Cum eſſem paruulus, loquebar & paruulus, ſapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus. Sed quando factus ſum vir, euacuaui quæ erant paruuli.* Auiculæ, quando ſunt paruulæ, educantur in nidis, at quando grandeſcunt,
Gen. 21. 8. eiiciuntur ex illis & ſuo labore viuunt. Abraham longe ſplendidius conuiuium inſtruxit in filii ſui Iſaac ablactatione, quam in eiuſdem natiuitate. cur verò? niſi vt diſcas nihil gratius Deo eſſe, quam tandem à conſolationum ſpiritualium lacte abduci, ad ſolidum cibum tribulationum. Atque hic Deus imprimis ſolet ſua arcana patefacere, dona-
Iſa. 28. 9. que cœleſtia impertiri. *Quem docebit* Deus, inquit Iſaias propheta, *ſcientiā? & quem intelligere faciet auditum? ablactatos à lacte, auulſos ab vberibus.* Quare ſi contingat te poſt debitam præparationem adhibitam aliquando in meditationibus ſpiritualibus, orationibus vocalibus, aliiſque piis exercitationibus diſtractione & ariditate mentis vexari, ne mox deſponde animum, ſed eas ipſas in peccatorum tuorum pœnam Deo offeras, & gratiores erunt Deo, quam ſi cum ſummo ſolatio, multoque lacrymarum imbre eſſent perfectæ. Certe non dubitandum eſt orationem Chriſti in horto ante paſſionem peractam hoc Deo Patri fuiſſe gratiorem, nobiſque fructuoſiorem, quo amplius omnis ſolatii expers fuit. Triſtis enim erat anima eius vſque ad mortem.

Matt. 26. 38. Matt. 6. V. REMEDIVM & perfectiſſimum eſt, ſi quotidie in Dominica oratione ex corde ſyncero dicas *Fiat volūtas tua ſicut in cælo, & in terra.* hoc eſt, voluntatem tuam conformes cum diuina, in neutram partem inclinando, nec in conſolationes, nec deſolationes ſpirituales, quia neſcis vtra tibi ſint conducibiliores: ſed totum relinquendo iudicio & voluntati diuinæ. Deus enim non ſolum ſcit, quid nobis magis ad ſalutem expediat, ſed nulla alia de cauſa immittit nobis animi afflictiones, quam qua largitur conſolationes, nempe vt maiores in virtute progreſſus faciamus, vt tradit B. GREGORIVS. Hoc antidoto munitus erat aduerſus omnes caſus B. Iob. cum cognitis grauiſſimis calami-

Digitized by Google

lamitatibus ſuis reſpondit. *Dominus dedit, Dominus abſtulit, Sicut Domino placuit ita factum eſt. Sit nomen Domini benedictum.* Eodem munitus erat & patriarcha Abraham, cum iuſſus eſſet vnigenitum filium ſuum immolare, firmiſſimè credens non poſſe ſibi aliquid à Deo imperari, quod non in maiorem ſuam, filiique crederet incolumitatem. Idem nobis omnibus exemplo ſuo imitandum reliquit ſummus Medicus noſter Chriſtus Ieſus, qui cum ex impendentis paſſionis acerbitate, tanto mœrore obrueretur, vt ſanguinem ſudaret, peteretque tertio tam dirum calicem à patre cœleſti transferri à ſe, tamen ſemper addidit. *Verum tamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis.*

Greg. l. 2. mor. c. 17. Iob. 1. 21. Gen. 22. 2. Matt. 26. 39.

REMEDIA PRO CONSERVANDA conſolatione ſpirituali.

I. REMEDIVM eſt reuerentia, vt quo pluribus ſpiritualibus ſolatiis abundas, hoc maiori humilitate & reuerentia Deo ſeruias, conuenienter admonitioni propheticæ. *Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* Et Apoſtolicæ. *Cum metu & tremore veſtram ſalutem operamini.* Sicut enim qui magni pretii liquorem in vitro geſtāt, timidè per vias incedunt, ſeduloque cauent ne alicubi impingant: ſic tibi cauendum eſt, ne ſpiritualis gratiæ *theſaurum*, quem teſte Paulo, geſtamus *in vaſis fictilibus*, per incuriam effundas. Nec arbitrari debes hos duos affectus, amoris & timoris, gaudii & trepidationis, eſſe ſibi mutuo contrarios, alterumque ab altero extingui: nam veluti in puteo, quo vna ſitula magis deprimitur, hoc altera ſublimius attollitur, & quo turris fundamenta ꝓfundius iaciuntur, hoc faſtigium illius altius educitur, ſic quo magis per affectū timoris te dimittes ad conſiderandā tuæ vilitatis abyſſum, hoc amplius proficies in admiratione incomparabilis Dei bonitatis, quod te tam vilem creaturam in tantis habeat delitiis: creſcente autem admiratione, neceſſe eſt vt creſcat & amor, & ſpirituale gaudium.

Pſal. 2. 11. Phil. 2. 12. 2. Cor. 4. 7.

II. REMED. eſt Diſcretio, ne mox atque cœperis delibare conſolationum ſpiritualium delitias, quas ex meditatione, communione, ciliciis, aliiſque corporis caſtigationibus capis, totum te illis cupide ingurgites, ſed certos limites, collato cum Patre ſpirituali conſilio, tibi circumſcribas, ne valetudinem poſtea offendas, & in varios morbos, quod multis accidit, impingas. *Qui mel multum comedit*, inquit Salomon, *non eſt ei bonum.* Et. *Hæreditas, ad quam feſtinatur in principio, in fine benedictione*

Rom. 12. 1. *ctione carebit.* Apoſtolus quoque monet, *vt rationabile ſit obſequium noſtrum.*
Caſſ. coll. 1. c. 1. CASSIANVS certe in collationibus ſuis tradit, monachum, niſi omni intentione diſcretionis donum fuerit aſſecutus, velut in cæca nocte oberrare. Imo B. BERNARDVS aſſeuerat virtutes etiam nobiliſſimas in vitia degenerare, ſi ab illis abſit auriga virtutum diſcretio.
Bern. ſerm. 49. in Cant. Et experientia ipſa declarauit in veteribus eremitis duriſſimam alioquin vitam agentibus, vbi ſe nimium dedidiſſent iſtis conſolationibus, turpiſſimè fuiſſe à ſatana transfigurãte ſe in angelum lucis deceptos, vt probat dictus Caſſianus loco citato exemplo Heronis.
Caſſ. coll. 2. c. 5. Dam. lib. 6. ep. 21. Subiiciam exemplum illuſtre ex B. PETRO Damiano Cardinale in epiſtola ad Damianũ nepotem. *Hildebrandus Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus Reginæ Adelhaide, & Rainaldo Cumano Epiſcopo præſentibus, Duo, inquit, ſanctos monachos vidi, & non mediocrem apud eos locum familiaritatis obtinui, qui nimirum ſingulis morabantur in cellulis apud monaſterium, quod in loco conſtructum eſt, qui dicitur Aquiſgrani: quorum videlicet alter, qui maioris videbatur eſſe ſimplicitatis, Marinus, alter autem Romanus vocabatur proprio nomine. Sed Marinus, vix vlla dies erat, in qua diabolum, vel per ſpeciem aliquam non aſpiceret, vel per ſomnium non audiret, adeò vt antiquus hoſtis ſibi ſæpe conpſallere, ſimulque cum eo diuinæ laudis officia celebraret. Aliquando verò tenebrarum auctor ſe transfiguraret in angelum lucis, eique quaſi legem dictando mandauit. Caue, inquit, quia angelum Dei & aſpicere, & alloqui meruiſti, indignum eſt, vt de cetero cum hominibus loquaris. Protenus ille, tanquam mandatum diuinitus accepiſſet, à fratrũ ſe funditus collocutione remouit, ſeque ſub rigida ſilentij cenſura conſtrinxit. Cui cum frater Romanus primò, deinde Abbas monaſterij, vt ſibi loqueretur vehementer inſiſteret, & ille prædantis labiis* (verbum) *non mitteret. Abbas fores cellulæ violenter irrumpens, dignis indiſcretum fratrem verberibus caſtigauit. & ſic ad reddendum ſermonis officium compulit. Cui mox admonendo ſubiunxit, idcirco, inquit, antiquus aduerſarius bonorum ſemper operum inimicus ſilentium tibi tentauit imponere, vt & tu fructum fraternæ ædificationis amitteres; & illi, qui à te ſubleuandi erant, tuæ conſolationis auxilium non haberent. Sic itaque frater, quia non malitia, ſed ex ſimplicitate peccauerat, ad mentem quantocyus redijt, & contempta ſuggeſtione diaboli, admonitionibus pij Patris humiliter acquieuit.*

III. REMEDIVM eſt Silentium, vt ne facile conſolationes tuas ſpiritales aliis diuulges, puerorum inſtar, qui nouis donati veſtibus, aut calceis omnibus eos oſtẽtant: ſed nec gemitus, vel lachrymas coram aliis erumpere ſinas, dicens cum Propheta Iſaia. *Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi*, quod B. Bernardus omnium monachorum cellis inſcribi optat.
Iſa. 24. 16. Bern. ad fratres de monte Dei. Sic enim primo apud alios oſtentationis ſuſpicionem effugies: deinde vanæ gloriæ, quæ velut vmbra corpus, nobiliſſima quæque opera ſequitur, in animo locus non erit, ſed nec in diſcrimen te conicies totius huius ſpiritualis theſauri amittẽdi: ſicvt iã olim conjecit ſe rex Ezechias: qui quod
Iſa. 39. 2.

omnes

omnes ſuos maiorumque ſuorum theſauros regis Babyloniorum legatis oſtendiſſet, iudicio diuino eoſdem amiſit. Exemplum huius antidoti egregium nobis reliquit Chriſtus Dominus, cum alibi, tũ inprimis, quando in monte Thabor glorioſa ſui corporis transfiguratione tanto ſolatio tres Apoſtolos perfudit, vt optarent ibi perpetuam figere ſedem. Vetuit enim illis, ne viſionem hanc ante reſurrectionem ſuam diuulgarent. Reliquerunt & alii ſancti miraculis clari. S. VDALRICVS Auguſtanus Epiſcopus, vt eſt in vita eius apud Surium, cum ei die Iouis ſancto ſacrum Miſſæ facienti, SS. Fortunatus, & Adalbero anteceſſores vita defuncti deuinitus aſtitiſſent, dextraque ſupra verticem cum eo corpus Domini conſecrantis apparuiſſet, os clericorum qui ſacram Euchariſtiam tunc ab eo acceperunt, digito compreſſit, vt viſum cælarent. Sacro verò peracto idem mandauit illis ſub pœna amittendæ vitæ. S. DOMINICVS quoque cum mortuum quendam vitæ reſtituiſſet, & Cardinalis quidam ei indicaſſet, ad gloriam Dei expedire, vt populo pateſieret, reſpondit ſe potius in terras infidelium abſceſſurum, quam huic conſilio aſſenſurum. De S. FRANCISCO ex B. Bonauentura notum eſt, qui licet in oratione crebris viſionibus, raptibus, & ſolatiis afficeretur à Domino, tamen ad ſocios regreſſus tam humiliter & abiectè ſe gerebat, atque ſi nullam ſingularem gratiam percepiſſet: docebatq; ſuos fratres, vt, ſi quando viſitarentur à Domino, dicerent. *Hanc conſolationem, quam de cælo mihi miſiſti Domine, tuæ committo cuſtodiæ, quia theſauri tui me ſentio eſſe latronem.*

Matt. 17. 9.
Sur. 4. Iul.
Sur. 5. Aug.
Sur. 4. octob.

IV. REMED. Humilitas. Vt ſi contingat te frui multis conſolationum ſpiritualium delitiis, non idcirco te reputes aliis meliorem, vel præ te illos tanquam animales contemnas. Sed cogita primò, delitias illas nõ eſſe virtutes, ſed inſtrumenta tantum ad virtutem comparandam, ſicut calcaria equiti ad curſum, arma militi ad pugnam, codex ſcholari ad ſtudia: quid enim prodeſt ſcholari codex, ſi eum non inſpiciat? Noris ergo tibi conſolationes illas contingere, vt magis in amore Dei, & virtute humilitatis, hoc eſt, vero tui, non aliorum, contemptu proficias. 2. eas potiſſimum concedi imperfectis, hoc eſt, tyronibus & nouitiis, vt hoc lacte ſpirituali ab vberibus mundi ad montem virtutum ſuperandum ſenſim abducantur, & ideo non habes cauſam te reputandi aliis perfectiorem, ſed potius contra. 3. cogita, quo maiora dona à Deo acceperis, pluraque talenta, hoc te ſtrictiorem daturum rationem, ſi illis vſus non fueris. *Cui enim multum datum eſt*, inquit Chriſtus, *multum quæretur ab eo.* donum autem conſolationis non datur, niſi ad ſuſtinẽdos maiores labores, ſicut operario conducto non datur ientaculum, niſi vt poſtea alacrius in vinea excolenda ſe exerceat. 4. Sæpe incertũ eſſe, vnde illæ conſolationes nobis

Luc. 12. 48.

2.Cor.11.14. eueniant. Aliquando enim originem habent à dæmone ſe in Angelum lucis transfigurante, vt liquet in hæreticis, qui in lectione S. ſcripturarum crebro magnum percipiunt ſolatium: quod illis dæmon ſubminiſtrat, vt in errore confirmentur. Aliquando ex nobilitate materiæ, de

Ariſt.l.1.de part. anim.c.5. qua meditamur: nam & Ariſtoteles fatetur magnam capi voluptatem, ex contemplatione orbium cœleſtium & ſubſtantiarum ſeparatarum. Aliquando ex naturali complexione, quia alii aliis ſunt teneriores, & ad lacrymas procliuiores, vt mulieres. Cuiuſmodi conſolationes, vti nullius ſunt meriti, ſic nec reddent te meliorem.

V. Remed. eſt. Conſideratio finis conſolationum. Finis enim eſt, obſeruatio diuinorum mandatorum, & regularum proprii ſtatus, & mortificatio propriæ voluntatis. In oratione ſiquidem non aliud à Deo

Pſal.118.131. petimus, quam gratiam obſequendi eius voluntati & præceptis. *Os meum aperui*, inquit ſummus ille Orator, *& attraxi Spiritum, quia mãdata tua deſiderabam.* Mandata autem Dei non ſunt ſolũ illa quæ communia ſunt omnibus hominibus, vt præcepta Decalogi, verum etiam leges cuiuſque ſta-

Rom.13.1. tus, quia omnes ſtatus à Deo ſunt. Vnde Apoſtolus in exitu quarundã epiſtolarum tam prolixè commonefacit fideles, vt conuenienter ſuo ſtatui viuant, vt vir vxori, ſeruus Domino, filii parentibus debita præſtent obſequia. Hunc finem eſſe debere orationum noſtrarum & deuotionũ luculenter oſtendit vel vnicus Pſalmus 118. in quo cum numerentur ſeptuaginta ſex verſus ſupra centum, nullus tamen ferè eſt, qui non faciat mentionem, vel legis, vel mandati, vel præcepti, vel ſermonum, vel viarum Dei, vel iuſtificationum, vel verborum, &c. quæ teſte Theodoreto, aliiſq; idem ſignificant. Si ergo finis orationis eſt obſeruatio diuinorum mandatorum, quid faciunt aliud, qui orationi vacant, ad captandã conſolationem, quam quod finem relinquant propter medium, portũ propter nauigationem, ſanitatem propter medicinam, cuius beneficio ſanitatem adipiſcuntur? Iam verò ad perfectè obtemperandum voluntati diuinæ eiuſque legibus, omninò neceſſaria eſt abnegatio, vel mortifica-

Matth.16.24. tio propriæ voluntatis *Si quis vult*, ait Chriſtus, *venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam.* Quemadmodum enim ſurculus arbori inſeri nequit, niſi ramus præſcindatur, cui inſerendus eſt, ſic cordi noſtro inſeri non poteſt diuina voluntas, niſi ramus noſtræ voluntatis prius reſcin-

Col.3.5. datur; quod fit cultro mortificationis. Vnde Apoſtolus. *Mortificate membra veſtra quæ ſunt ſuper terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiſcentiam malam.* Membra vocat ipſa vitia, vel animi paſſiones ad illa commouentes, quæ abſcindendæ, & occidendæ ſunt.

Vide V. *Diſtractio. Illuſiones ſpirituales. Impatientia in aduerſis. Puſillanimitas. Tepiditas. Triſtitia.*

DESPE-

Digitized by Google

DESPERATIO.

Remedia contra deſperationem.

I. REMED. Conſidera Spiritus ſancti oracula contra deſperantes.
Nam apud Ezechielem Prophetam ita loquitur. *Quare moriemini* Ezech. 18. 32. & 33. 12.
Iſrahel? quia nolo mortem peccatoris, dicit Dominus Deus, reuertimini, & viuite.
Et rurſus. *Impietas impii non nocebit ei, in quacunque die conuerſus fuerit ab impie-*
tate ſua. Et apud Ieremiam. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, ta-* Ier. 3. 1.
men reuertere ad me, dicit Dominus. Et Eſaiam *Lauamini, mundi eſtote, auferte ma-* Iſa. 1. 16.
lum cogitationum veſtrarum ab oculis meis, &c. Si fuerint peccata veſtra, vt cocci-
num, quaſi nix dealbabuntur. Deinde apud Eccleſiaſticum. *Quam magna mi-*
ſericordia Domini, & propitiatio illius conuertentibus ad ſe? Et iterum. *Fælix, qui* Eccli. 17. 28.
non habuit animi ſui triſtitiam, & non excidit ſpe ſua. B. Ioannes quoque ſic lo- Eccli. 14. 2.
quitur. *Chriſtus propitiatio eſt pro peccatis noſtris: nec pro noſtris tantum, ſed etiam* 1. Ioan. 2. 2.
pro totius mundi. Et. *Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt & iuſtus, vt remittat* 1. Ioan. 1. 9.
nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate.

II. REMEDIVM. Conſidera teſtimonia SS. Patrum S. BASI- Baſ. q. 13.
LIVS in reg. breuioribus. *Si peccata & magnitudine & numero poſſunt definiri:*
miſerationes autem Dei neque magnitudine, neque numero poſſunt circumſcribi, ſine
dubio non eſt, cur deſperatio adhibenda ſit, ſed agnoſcenda miſericordia Dei, & commiſ-
ſa peccata deteſtanda. IOAN. CHRYSOSTOMVS prooemio in Iſaiam. Chryſ. proœ. 1.
Et ſi quis innumeris peccatis ſit ſauciatus, ſi eorum pœniteat, & bonum agat, ita Deus
omnia abolet, vt nullum eorum veſtigium appareat. Et alibi. *Nolo dicas, blaſphemus* In Pſ. 50. hom. 2.
ſum: nolo dicas, perſecutor ſum, immundus ſum: Habes omnium oſtenſiones. vis in
nouo, vis in veteri? In veteri Dauid, in nouo Paulus. Nolo excuſationes mihi afferas:
nolo ignauiam prætendas. Peccaſti? pœnitere. Millies peccaſti? millies pœnitere. Hæc
aſſiduè infundo medicamenta, &c. Si lapſus es, poteris ſurgere. In vtramuis partem ha-
bes liberum arbitrium. Si vulneratus es, adhibe tibi curam dum viuis, dum ſpiras, et-
iam in ipſo lecto poſitus, etiam, ſi dici poteſt, animã efflans, vt iam de hoc mundo exeas.
Non impeditur temporis anguſtia miſericordia Dei. Quid enim eſt peccatũ ad Dei mi-
ſericordiam? tela araneæ, quæ vento flante nuſquam comparet. HIERONYMVS ad Hier. ep. 7. 25. & 48.
Lætam. *Nunquam ſera eſt conuerſio. Latro de cruce tranſiit ad paradiſum. Nabucho-*
donozor rex Babylonis poſt efferationẽ corporis & cordis mentẽ recipit humanam. Idẽ
habet ad Paulum, & Sabinianum. AVGVSTINVS de verbis Domini. Aug. ſerm. 12.
De nullo deſperandum eſt, quamdiu patientia Dei ad pœnitentiam adducit: nec de hac
vita rapit impium, qui non mortem vult impij, quantum vt reuertatur, & viuat.
Paganus eſt hodie, vnde ſcis, vtrum ſit futurus craſtino die Chriſtianus? Et alibi.

Serm. 58. de temp. *Forte cogitat aliquis tam grauia ſe admiſiſſe peccata, vt iam Dei miſericordiam promeriri non poſſit, abſit hoc à ſenſibus omnium peccatorum. O homo, quicunque illam peccatorum multitudinem attendis, cur & omnipotentiam cœleſtis medici non attendis? Cum enim DEus velit miſereri, quia bonus eſt & poſſit, quia omnipotens eſt, ipſe contra ſe diuinæ bonitatis ianuam claudit, qui Deum ſibi miſereri, aut non velle, aut non poſſe credit, eumque aut bonum, aut omnipotentem eſſe diffidit.* Ac rurſum in libris Retractat. *De quocunque peſſimo in hac vita conſtituto vtique non eſt deſperandum: nec pro illo imprudenter oratur, de quo non deſperatur.* Leo Magnus ad Theodorum Forojulienſem. *Qui in tempore neceſſitatis, & in periculi vrgentis inſtantia præſidium pœnitentiæ, & mox reconciliationis implorant, nec ſatisfactio interdicenda eſt, nec reconciliatio deneganda, quia miſericordiæ Dei nec menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera conuerſio, dicente ſpiritu Dei per prophetam. Cum conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris. Et iterum. Quia apud Dominum miſericordia eſt, & copioſa apud eum redemptio.*

Lib. 1. c. 19.

Leo ep. 92.

Iſa. 30. iuxta 70. Pſal. 129. 7.

III. REMED. eſt Pœnitentia, vt liquet ex aliquot teſtimoniis tum Scripturæ, tum S. Patrum iam citatis: modo ſit vera & ex ſyncero corde profecta. *Nunquam* Deus, inquit B. AVGVSTINVS, *ſpernit pœnitentiam, ſi ei ſyncerè & ſimpliciter offeratur, ſuſcipit, libenter accipit, amplectitur omnia, quatenus eum ad priorem ſtatum reuocet.* Et infra. *Donec ſumus in hac vita, quantacunque nobis acciderint peccata, poſſibile eſt omnia ablui per pœnitentiam.* B. ISIDORVS de ſummo bono. *Nullus deſperare debet veniam, etiamſi circa finem vitæ ad pœnitentiam conuertatur. Vnumquemque enim* DEVS *de ſuo fine, non de vita præterita iudicat.* Et ante hos B. CYPRIANVS. *Sed & in eodem articulo temporis cum iam anima feſtinat ad exitum, & egrediens ad labia expirantis emerſerit, pœnitentiam clementiſſimi Dei benignitas non aſpernatur: nec ſerum eſt quod verum, nec irremiſſibile quod voluntarium, & quæcunque neceſſitas cogat ad pœnitudinem, nec quantitas criminis, nec breuitas temporis, nec horæ extremitas, nec vitæ enormitas, ſi vera contritio, ſi pura fuerit voluptatum mutatio, excludit à venia, ſed in amplitudine ſinus ſui mater caritas prodigos ſuſcipit reuertentes, & velit nolit Nouatus hæreticus, omni tempore Dei gratia recipit pœnitentes.* Item tractatu primo contra Demetrianum, in fine.

Aug. ſerm. 181. de temp. c. 16.

Iſid. l. 2. c. 14.

Cypr. ſerm. de cœna dom.

IV. REMED. Memoria paſſionis Chriſti, quod tradit Apoſtolus in epiſtola ad Hebræos. *Aſpicientes in authorem fidei,* inquit, *& conſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem confuſione contempta, &c. recogitate eum, qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſum ſemetipſum contradictionem, vt ne fatigemini animis veſtris deficientes.* Recogita & tu, ſi tibi aliquando ob frequentes lapſus tentatio deſperationis obrepat. Primò, quanto amore te, licet maximum peccatorem DEVS pater, com-

Heb. 12. 2.

Digitized by Google

complexus fuerit;cum B.Ioannes de eo ſcripſerit.*Sic Deus dilexit mundum* Ioa 3.16.
vt filium ſuum vnigenitum daret,vt omnis qui credit in eum,nō pereat,ſed habeat vi-
tam æternam. 2. quantum te dilexerit Dei filius,vt ad te à peccatis, & da-
mnatione æterna liberãdum de cœlis deſcenderit,*formam ſerui*, vt loqui-
tur Apoſtolus,id eſt,carnem humanam aſſumpſerit factus homo, cum Phil 2.7.
peccatoribus conuerſatus ſit & manducarit. Vnde cum Phariſæi mira-
rentur eum etiam cum Publicanis manducaſſe:reſpondit.*Non veni voca-* Matth.9.13.
re iuſtos,ſed peccatores 3.recogita, cùm verbo vnico,gemitu vel guttula vna
ſanguinis potuerit omnia peccata tua, atrociſſima licet & innumera ex-
piare,totum ſanguinem profuderit,*factus obediens vſque ad mortem, mortem*
aũt crucis,id eſt,ignominioſiſſimam.5.recogita tãta eum caritate exarſiſſe, Phil.2 8.
vt ſi vel tu ſolus peccator extitiſſes,pro te illa paſſurus fuiſſet.Hoc ſciens
ſummus Chriſti amator Paulus,Galatas ſuos ita allocutus eſt.*In fide viuo*
*filij Dei,qui dilexit me,& tradidit ſemetipſum pro me.*Sic enim illa verba intelle- Gal 2.20.
xit diuinus ille CHRYSOSTOMVS.*Quid facis ô Paule,*inquit,*quod commu-*
nia propriè tibi vendicas? quæq́ pro toto terrarum orbe facta ſunt,tibi facis peculiaria? Chryſ.in ca.2.ad Gal.
*Non enim dixiſti, qui dilexit nos,ſed qui dilexit me.*Et paulo poſt.*Nempe declarat*
par eſſe,vt quiſq́ noſtrum non minus gratias agat Chriſto,quam ſi ob ipſum ſolum ad-
ueniſſet.Neq́ enim recuſaturus erat,vel ob vnum ſolum tantam exhibere diſpenſatio-
nem.adeo ſingulum quemque hominem pari caritatis modo diligit,quam diligit orbem
*vniuerſum.*HVIVS remedii vim & efficacitatẽ notauit alicubi mellifluus
BERNARDVS. *Peccaui,*inquiens,*peccatum grande, turbatur conſcientia, ſed non* Bern.ſerm.61.in Cant.
perturbabitur,quoniam vulnerum Domini recordabor.nempe vulneratus eſt propter Iſa.53.5.
iniquitates noſtras. Quid tam ad mortem,quod non Chriſti morte ſaluetur? Si ergo in
mentem venerit tam potens,tamq́ efficax medicamẽtum, nulla iam poſſum morbi ma-
lignitate terreri.Et ideo liquet erraſſe illum,qui ait.Maior eſt iniquitas mea,quam vt Gen.4.13.
veniam merear.

V.REMED. Conſidera exempla eorum, qui ex grauiſſimis ſceleri-
bus,ob quæ diffidere de miſericordia diuina poſſe videbantur, tandem
per pœnitentiam emerſerunt,& ad ſalutem æternam peruenerũt. vt pri-
mus parens Adam,qui lapſu ſuo totum mundum perdidit. Dauid, Na-
buchodonozor,latro in cruce,filius prodigus, publicanus pectus tun-
dens,Matthæus in telonio,Magdalena peccatrix,Petrus Chriſti abnega-
tor,Paulus Eccleſiæ perſecutor,& innumeri alii.Vnde B. BERNARDVS Bern.ſerm.3.
in ſolemnitate Petri & Pauli ſic ſuos alloquitur. *Si Petrus poſt tam grauem*
lapſum ad tantam rediit eminentiam ſanctitatis,quis de cætero deſperet,ſi tamẽ egredi
voluerit à peccato? Et infra. *Audiſtis certè,quam miſericordiam conſecuti ſint Apo-*
ſtoli noſtri,vt iam nemo ex vobis ſuper peccatis præteritis vltra quam neceſſe ſit con-
fundatur,in cubili conſcientiæ ſuæ compunctus. Quid enim? fortaſſe peccaſti in ſeculo?
nunquid amplius Paulo? quod ſi & ipſa in religione, nunquid plus Petro? Attamen

Cypr. *illi in toto corde pœnitentiam agentes, non modo ſalutem, ſed & ſanctitatem conſecuti ſunt: etiam & ſalutis miniſteriũ & magiſteriũ adepti ſunt ſanctitatis.* Et CYPRIAN. Martyr in ſermone de cœna Domini. *Ipſe Dominus noſter derelictorum perſonam gerens in cruce, ſe queritur derelictum, & ne deſperarent etiam in vltimis conſtituti, feſtinans in adiutoriũ illico adeſt, & re in arcto poſita nõ differt beneficium, ſed repentè indulgentiæ celeris documentum eiuſdem ſtatuit & exemplum, latroni inquiens: Hodie mecum eris in paradiſo.* Luc.23.43. *Latrocinium damnationẽ meruerat, & ſupplicium: ſed cor contritum pœnam mutauit in martyrium, & ſanguinem in baptiſmum.*

VI. REMED. Reuoca in mentem omnia bona anteactæ vitæ opera. Ex illis enim magna in animo excitari ſolet fiducia ob aperta diuinæ ſcripturæ teſtimonia, exemplaque ſanctorum. Tob.4.12. Nam Tobias ſic alloquitur filium. *Fiducia magna erit coram ſummo Deo eleemoſyna omnibus facientibus eam.* & B. Paulus ita ſcribit Timotheo. 1.Tim 3.13. *Qui bene miniſtrauerint, bonum gradum ſibi acquirent, & multam fiduciam in fide quæ eſt in Chriſto Ieſu.* Et alibi, Heb.10 34. *Nam & vinctis compaſſi eſtis, & rapinam bonorũ veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis, cognoſcentes vos habere meliorem & manentem ſubſtantiam. Nolite itaq; amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem.* & B. Ioannes. 1.Ioan.3.21. *Si cor noſtrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quicquid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata eius cuſtodimus, & quæ ſunt placita coram eo facimus.* Quod ad exempla attinet, Primũ eſt Ezechiæ regis, Iſa.38 3. qui impendente morte (quo tempore tentatio deſperationis vigere ſolet) conuerſa facie ad parietem ſic orauit ad Dominum. *Obſecro Domine, memento quæſo, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum eſt in oculis tuis fecerim.* Quam orationem magno cum fletu factam cõſtat placuiſſe Deo, quia ilico exaudita eſt. 2.Tim.4.6. Similiter B. Paulus vicinus morti non dubitauit bona opera ſua commemorare. Nam cum ad Timotheũ ſcribens dixiſſet *Ego iam delibor, & tẽpus reſolutionis meæ inſtat,* mox ſubiicit. *Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui, in reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illo die iuſtus iudex: non ſolum autem mihi ſed & iis qui diligunt aduentum eius.* Theod. Theop. oecum. id eſt, vitam cœleſti remuneratione dignam inſtituunt, vt Patres exponunt. Idem fecère plerique alii ſanctiſſimi viri. Hier. in vita v. triuſque. Nam S. HIERONYMVS auctor eſt, S. Paulum eremitam ad finem vitæ S. Antonio dixiſſe. *Peracto curſu ſupereſt mihi corona iuſtitiæ.* S. Hilarionem verò in articulo mortis clamaſſe. *Egredere, quid times? egredere anima mea, quid dubitas? ſeptuaginta prope annis ſeruiſti Chriſto, & mortem times?* In quæ verba exhalauit ſpiritum. Sulpi. in vita. SVLPITIVS quoque Seuerus refert D. Martinum in exitu è corpore dæmoni aſtanti dixiſſe fiducialiter. Bonau. in vita eius. *Quid aſtas cruenta beſtia? nihil in me funeſte reperies.* Et S. BONAVENTVRA ſcribit extrema verba S. Franciſci fuiſſe. *Me expectant iuſti, donec retribuas mihi.*

VII. RE-

VII. Remed. eſt. Vt ad aliquem Patrem ſpiritualem, pium & ſapientem virum, cum in aliis tentationibus, tum in hac, quæ omnium periculoſiſſima, perfugium habeas. Monet enim Spiritus ſanctus apud Sapientem. *Ne ſis ſapiens apud temetipſum.* Et. *Fili ſine conſilio nihil facies, & poſt factũ non pœnitebit.* Et. *Conſiliarius ſit tibi vnus de mille.* Et *Qui ſapiens eſt, audit conſilia.* Vnde S. Bernard. in epiſt. 87. *Qui ſe ſibi Magiſtrum,* inquit, *conſtituit, ſtulto ſe diſcipulum ſubdit.* Et ad fratres de monte Dei. *Tres, debet monachus habere in cella. Deũ, conſcientiam, & patrem ſpiritualem.* Idem alibi ſcribit S. Malachiã adhuc in ſeculo degentem diuinitus monitum vt patrem aliquem ſpiritualem deligeret, cui loco Dei obediret. Pro hoc antidoto exemplum illuſtre habes apud Evsebivm in Eccleſiaſtica hiſtoria de adoleſcetulo, quem B. Ioannes Apoſtolus Epiſcopo cuidã commendarat, poſtea autem peruerſorum ſodalium conſuetudine ſeductus in omnium vitiorum gurgitem ſe eo vſq; præcipitarat, vt ex ſalutis deſperatione Princeps latronum factus fuerit. Quod vt poſtea cognouit B. Ioannes, mox eques ætatis oblitus in viam ſe dedit, iuuenem fugientem inſequitur & aſſequitur, infimis precibus obteſtatur vt reſipiſcat, ſpẽ ſalutis promittit, ſe animam pro eius anima poſiturum, & in extremo iudicii die pro eo rationem redditurum, ac veniam omnium criminum à Chriſto Domino impetraturũ. cedit tantæ caritati iuuenis, reſipiſcit, arma abiicit, ſpẽ ſalutis recuperat, & deſerta ſocietate latronum Deo & Eccleſiæ reconciliatur. Idem exemplũ imitatus eſt S. Edmvndvs Cantuarienſis Archiepiſcopus, qui, cum aliquando in hominem de ſalute ſua deſperantem incidiſſet, nec rationibus vllis ad exomologeſin de peccatis faciendam permouere poſſet, dixit ſe animã ſuã pro eius anima deponere, modo peccata ſua confiteatur, qui & confeſſus eſt. Et ante eum S. Abraham eremita, qui vt neptem ſuam à flagitioſa vita, in qua bienniũ conſumpſerat, reuocaret, ementito habitu militis, eques ad eam profectus eſt, inuentã remotis arbitris allocutus eſt, dicens. *Super me ſit peccatum tuum, quo hactenus amatorib. fœde proſtituiſti corpus tuũ: ego ꝓ eo ſatisfaciã: ego in die iudicij pro te filia mea rationẽ reddã. Cũq; illa regereret. Nimis magna eſt iniquitas mea, non poteſt mihi eſſe ſpes ſalutis, reſpõdit. Super me ſit iniquitas tua, filia mea; ex meis manib. Deus hoc peccatum requirat, tantũ veni mecũ.* Ita venit, & pœnitentiã pro peccatis ſuis reliquo vitæ tempore tantam egit, vt etiã miraculis clara è vita exceſſerit.

Prou. 3.7. Eccli. 32.24. Eccli. 6.6. Prou. 11.15. Bern. in vita eius. Euſ. l. 7. c. 17. Ephræm tom. 5. Sur. 16. Mart.

VIII. Remed. pro eo, qui in deſperationem ſalutis venit, ex perſuaſione, quod forte non ſit prædeſtinatus. *Fuit,* inquit B. Avgvstinvs in libro de dono perſeuerantiæ, *quidã in noſtro monaſterio, qui corripientibus fratribus, cur quædã non facienda faceret, & facienda nõ faceret, reſpondebat: qualiſcũq; nũc ſim, talis ero, qualẽ me Deus eſſe præſciuit. Qui ꝑfecto & verũ dicebat, & hoc vero nõ ꝓficiebat in bonũ: ſed vſq; adeo ꝓfecit in malũ, vt deſerta monaſterij ſocietate,* Aug. cap. 15.

fieret

Digitized by Google

fieret canis reuerſus ad vomitum, & tamen adhuc, qualis ſit futurus, incertum eſt.
Math. 4.10. Antidotum præſens eſt, vt quoties talis tentatio occuparit animum tuũ, illico eam repudies, dicens. *Vade Satana.* Eſt enim tentatio planè diabolica, cum prædeſtinatio ſit res occultiſſima, ſoli Deo nota. Deinde Satanæ, velut offam, hæc tela regia obiice. *In te Domine ſperaui, non confundar in æternum.* Et. *Qui ſperat in Domino ſanabitur.* Paulus dicit Deum *velle omnes ſaluos fieri:* & B. Petrus, *nolle aliquem perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti.* DICES, coniectura te duci, vt credas te non eſſe in numero prædeſtinatorum, quod in eadem errata, & defectus identidem relabare. Aio, & hanc coniecturam eſſe fallacem. Si millies in lubrico cadas, millies, dum vires ſuppetunt, reſurgis: cur non reſurgas & à pecato? *Millies peccaſti* ſupra monuit Chryſoſt. *millies pœnitere.* Eſto, in extremam vſq; vitæ horam delinquas, in extremo momento reſurge. *Nunquam ſera eſt,* ſæpè dixit ſeuerus Hieronymus & ante eum Cyprianus. *conuerſio.* Si monachus es, non ſinas te huius tentationis vi eo abduci vt vocationem deſeras, memor dicti Chriſti. *Qui perſeuerauerit vſq; in finem, ſaluus erit.* & S. BERNARDI, in epiſt. ad Carthuſienſes. *Monachus moriens, aut vix, aut nunquam à cella in infernum deſcendit, quia vix vnquam aliquis, niſi cœlo prædeſtinatus in ea vſq; ad mortem perſtitit.*

Pſalm. 30. 2. Prouerb 28.25. 1. Tim. 2. 4. 2 Pet. 3. 9. Chry l. cit. Hier. l. cit. Cypr. de cœna d. Matth 10.22. Bern ad frat. de monte Dei.

IX. REMEDIVM eſt inuocatio B. Virginis Mariæ, quod tradit S. BERNARDVS homilia 2. ſuper Miſſus eſt. *Si inſurgant,* inquit, *venti tentationum, ſi incurras ſcopulos tribulationum, reſpice ſtellam, vocam Mariam. Si criminis immanitate turbatus, conſciẽtiæ fœditate confuſus, iudicij horrore perterritus, barathro incipias abſorberi triſtitiæ, deſperationis abyſſo, cogita Mariã. In periculis, in anguſtiis, in rebus dubiis Mariam cogita; Mariam inuoca. Non recedat ab ore, non recedat à corde. & vt impetres eius orationis ſuffragium, non deſeras conuerſationis exemplum. Ipſam ſequens non deuias: ipſam rogans non deſperas; ipſam cogitans non erras.* Exempla complura habes in hiſtoria Lauretana Horatii Torſellini, & Iuſti Lipſii miraculis B. V. Hallenſis & Aſpricollis.

VIDE V. *Amor ſui. Blaſphemia. Deſolatio ſpiritualis. Illuſiones ſpirituales. Immortificatio paſſionum. Impatientia in aduerſis. Inuidia Ira. Obſtinatio. Odium. Proeraſtinatio. Puſillanimitas. Timor humanus. Triſtitia. Vindicatio iniuriæ.*

DETRACTIO.

Remedia contra Detractionem.

Exod. 22. 28. I. REMED. Conſidera ſententias diuinæ ſcripturæ. In Exodo Deus dixit. *Diis* (ſuperioribus) *nõ detrahes, & principi populi tui nõ maledices.* Et in

in Leuitico. *Non eris criminator, nec ſuſurro in populo.* Et Sapiens. *Suſurratori odium, & inimicitia, & contumelia.* Et. *Si mordeat ſerpens in ſilentio, nihil minus habet, qui occultè detrahit.* Et. *Homo aſſuetus in verbis improperij, omnibus diebus vitæ ſuæ non erudietur.* Et. *Abominatio hominum detractor.* Et. *Cum detractoribus ne commiſcearis, quoniam repente conſurget perditio eorum.* Et. *Suſurro & bilinguis maledictus: multos enim turbauit pacem habentes.* Et Apoſtolus *Detractores, Deo odibiles.* Et. *Si inuicem mordetis & comeditis: videte, ne ab inuicem conſumamini.* Deinde B. Iacobus. *Qui detrahit fratri, aut iudicat fratrem ſuum, detrahit legi, & iudicat legem.* id eſt, contemnit legem. Leu.19.16. Eccli.5.17. Eccl.10.11. Eccli.23.20. Prou.24.9.21. Eccli.28.15. Rom.1.30. Gal.5.15. Iac.4.11.

II. REMED. Conſidera ſententias S. Patrum. S. ANACLETVS Papa. *Si,* inquit, *detractores quorumcunq́, grauiter iudicantur, & in perditionis laqueũ cadunt, multò magis detractores, atque accuſatores famulorum Dei damnantur, & in baratrum, niſi ſe correxerint, & per ſatisfactionem condignã egerint pœnitentiam, indubitanter cadunt, & vindicibus flammis exuruntur.* HIERONYMVS ad Nepotianum. *Caue, ne aut linguam, aut aures habeas prurientes, id eſt, ne aut ipſe aliis detrahas, aut alios audias detrahentes. Parce à detractione linguæ, cuſtodi ſermones tuos, & ſcito, quia per cuncta, quæ de aliis loqueris, tua conſcientia iudicaris, & in his ipſe deprehenderis, quæ in aliis arguebas.* CHRYSOST. ad pop. Antioch. *Fugiamus dilecti, fugiamus detractiones, docti, quod eſt totum Satanicum baratrum inſidiarum eius hac inſeſſio. Vt enim noſtra negligamus, & grauiores nobis reatus conſtituamus in hanc nos conſuetudinẽ diabolus duxit.* Et poſt. *Si quis te prætereunte ſtercus commoueat, hoc facientem conuicio afficis. hoc fac & erga detractores. Non enim commotũ ſtercus ſic fœtore cartilaginem percellit, ſicut aliena peccata prodita animos contriſtare, & perturbare ſolent.* S. PAVLINVS ad Celantiam. *Semper ſcripturæ memor eſto dicentis. Noli diligere, detrahere ne eradiceris. Pauci admodum ſunt, qui huic vitio renuntient, raroq́; inuenies, qui ita vitam ſuam irreprehenſibilem exhibere velint, vt non libenter reprehendant alienam: tantaq́; huius mali libido mentes hominum innaſit, vt etiam qui procul ab aliis vitiis receſſerunt, in illud tamen quaſi in extremum laqueum incidant. Tu verò hoc malum ita effuge, vt non modo non ipſe detrahas, ſed ne alij quidem detrahenti aliquando credas.* POSSIDIVS de vita B. Auguſtini. *Contra peſtilentiam humana conſuetudinis in menſa ita ſcriptum habebat.* 2. q. 7. c. accuſatio. Hier. ep. 2. Chry. hom. 3. In Hier. ep. 14. Prou. 20. iuxta 70. Poſſid. c. 22.

Quiſquis amat dictis abſentum rodere vitam,
Hanc menſam indignam nouerit eſſe ſibi.

Et ideo omnem conuiuam à ſuperfluis, & noxiis fabulis & detractioribus ſeſe abſtinere debere admonebat. Nam & quoſdã ſuos familiariſſimos coepiſcopos illius ſcripturæ oblitos, & contra eam loquentes tam aſpere aliquando reprehẽdit commotus, vt diceret, aut delendos eſſe illos de menſa verſus, aut ſe de media refectione ad ſuum cubiculũ ſurrecturũ. Quod & alij, qui illi menſæ interfuimus, experti ſumus. S. BERNARDVS de dedicatione Eccleſiæ. *Proditores ſunt, quicunq́, in hoc Domini caſtrum inimicos eius introducere moliuntur, quales ſunt vtiq́, detractores Deo odibiles,* Bern. ſerm. 5. Rom. 1. 30.

Digitized by Google

qui diſcordias ſeminant, nutriunt ſcandala inter fratres. Sicut enim in pace factus eſt locus Domini, ſic in diſcordia locum fieri diabolo manifeſtum eſt. Non miremini fratres, ſi durius loqui videor, quia veritas neminem palpat. Omninò proditorem ſe nouerit, ſi quis forte, quod abſit, vitia quælibet in hanc domũ conatur inducere, & templum Dei ſpeluncam facere dæmoniorum.

L. Granata conc. 3. dom. 5. Quadrag. III. REMED. Conſidera, quam graue crimen ſit detractio. Tam multa enim mala illius in S. ſcripturis, maxime Eccleſiaſtici 28. cap. & in S. Patrum monumentis reperimus, vt verè dici poſſit, ait quidam, maximam hominum partem ob hoc vnum crimẽ interire, maximè cum regnet etiam inter clericos & monachos. 1. Cor. 6. *Nolite errare*, inquit Apoſtolus, *nec fornicarij, nec idolis ſeruientes, nec adulteri, nec fures, nec maledici regnum Dei poſſidebunt*. Rom. 1. 30. Idem aſſerit eos *Deo exoſos*. Theologi ſane ſcholæ volũt eſſe grauius furto & rapina, quod eo boni nominis exiſtimatio ære præſtãtior tollatur. Prou. 22. 1. Eccli 41. 15. Vnde Salomon dixit. *Melius eſt bonum nomen, quã diuitiæ multæ*. Et. *Curã habe de bono nomine. Hoc enim magis permanebit tibi, quã mille theſauri pretioſi & magni.* Grat. de pœnit. diſt. 1. Imo cum multi plus diligant bonam famam, quam vitam, nó dubitant illud exæquare homicidio: eo quod B. CLEMENS Romanus Papa in 1. epiſt. ad S. Iacobum ita ſcripſerit. *Homicidiorũ tria genera eſſe dicebat* 1. Pet 4. 15. 11. q. 3. c. nemo. *B. Petrus, & pœnam eorum parilem fore dicebat: ſicut enim homicidas interfectores fratrum, ita detractores quoque eorum, eoſque odientes homicidas eſſe manifeſtabat.* Et Aug. *Nemo peritorum aut prudentium putet, quod minus ſit periculum in verbis lingua mentiendo, quã manib. ſanguinem fundendo.* Qua de cauſa paſſim in ſcripturis detractorum lingua gladio, nouaculæ acutæ, armis & ſagittis cóparatur. Bern. ſerm. 24. in Cant. Hieron. in Pſ. 100. ait, detractionem eſſe peiorem fornicatione. S. BERNARDVS inde eius grauitatem exaggerat, quod caritati inprimis aduerſetur. *Detrahentem, inquit Dauid, ſecreto proximo ſuo, hunc perſequebar. Nec mirum, cum id præcipuè vitium caritatem qua Deus eſt, & quidẽ cæteris acrius impugnare & perſequi cognoſcatur. Omnis enim qui detrahit, primum quidem ſeipſum prodit vacuum caritate: deinde quid aliud detrahendo intendit, niſi vt is cui detrahit, veniat in contemptum, vel odium ipſis apud quos detrahit?*

IV. REMED. Conſidera quam latè fundatur, & quam virulentum ſit, quod luculenter expoſuit B. CHRYSOST. populo Antiocheno. Chryſ. hom 3. *Detrahẽs fraternas carnes*, inquit, *comediſti, proximi carnẽ momordiſti Vnde & Paulus terruit dicens.* Gal. 5. 15. *Si autem vos inuicem mordetis & comeditis, videte ne ab inuicem conſumamini. Non infixiſti dentes carni, ſed animæ maledictũ, improbam ſuſpicionẽ infixiſti, vulneraſti, innumeris affeciſti malis, & teipſum, & alios plures, &c. Inſuper cõmunem Eccleſiæ ſtatum læſiſti: non enim omnes audientes peccatorem ſolum accuſant, ſed opprobria Chriſtianorũ genti infliguntur, & infideles, pro eo, qui peccauit, Chriſtianos omnes calumniis inſectantur. Adhæc* Dei *gloriã blaſphemari feciſti. Sicut. n. nomẽ Dei nobis laudabiliter viuentibus glorificatur, ſic peccantibus blaſphematur. Quare ũ*

malum, audientẽ confudiſti, & ſic impudentiorẽ reddidiſti, inimicum eũ reddẽs. Quintum, teipſum pœnæ reum feciſti, negotia ad te nihil attinentia texens. Et S. BERN. Bern.
de triplici cuſtodia, manus, linguæ, & cordis. *Numquid non eſt vipera lingua detractoris? Ferociſſima planè, nimirum quæ lethaliter tres inficiat flatu vno. Numquid non lancea eſt iſta lingua? profectò, & acutiſſima, quam tres penetrat ictu vno. Lingua,* inquit, *eorum gladius acutus. Gladius equidem anceps, imò triceps eſt* Pſal. 56. 5.
lingua detractoris. Addit deinde & crudeliorem eſſe lancea, ſpinis & clauis, quibus Chriſtus confixus eſt, eo quod detractor occidat ſe, audientem, & cui detrahitur. Et paulo poſt. *Dicimus, leuis res ſermo, tenera, mollis & exigua caro lingua hominis: quis ſapiens magni pendat? Leuis quidem res ſermo, quia leuiter volat, ſed grauiter vulnerat: leuiter tranſit, ſed grauiter vrit.* Alibi autem Bern. ſerm. 24. in Cant.
virulentiam detractorum occultam ita deſcribit. *Et ſunt ſpecies peſtis huius, dum alij quidem nudè atque irreuerenter, vti in buccam venerit virus euomunt detractionis. Alij autem quodam ſimulatæ verecundiæ fuco conceptam malitiam, quam retinere non poſſunt, adumbrare conantur. Videas præmitti alta ſuſpiria, ſicque quadam cum grauitate & tarditate, vultu mœſto, demiſſis ſuperciliis, & voce plangenti egredi maledictionem, & quidem tanto perſuaſibiliorem, quanto creditur ab his, qui audiunt, corde inuito, & magis condolentis affectu, quam malitiosè proferri. Doleo, inquit, vehementer, pro eo quod eum diligo ſatis, & nunquam potui de hac re corrigere eum. Et alius. Mihi quidem, ait, bene compertum fuerat de illo iſtud, ſed per me nunquam innotuiſſet. At quoniam per alterum patefacta res eſt, veritatem negare non poſſum. dolens dico, reuera ita eſt. Et addidit grande damnũ. Nam alias quidem in pluribus valet: cæterum in hac parte, vt verum fatear, excuſari minimè poteſt.*
Huc uſque ille. In eandem ſententiam conſpirant illa Chryſoſtomi. *Hoc* Chryſ. hom. 5. ad pop.
verò, inquit, *magis ridiculum eſt, quod cum aliquid arcanum dixerint, rogant audientem, & adiurant, ne cuiquam alteri amplius dicat: hinc declarantes, quod rem reprehenſione dignam commiſerunt. Si enim illum, vt nemini dicat, rogas, multo magis te priorem huic dicere non oportebat. Sed iucundum detrahere: imò iucundum non detrahere. Detrahens enim continenter anxius eſt, ſuſpicatur & timet, linguam ſuam mandit, tremens, ne forte aliis enuntiatum verbum magnum ſibi periculum afferat.*
Audiſti ſermonem, ait Sapiens, aduerſus proximum tuum? commoriatur in te Eccli. 19. 10.
confidens, quoniam non te diſrumpet. Quid eſt, commoriatur in te? extingue ipſum, defodito, ne exire permittas, obliuioni trade.

V. REMED. Conſidera, quam ſeuerè à Deo puniti ſint detractores. Num. 12. 10.
Nam in libro Numerorũ ſoror Moyſis MARIA, eo quod Moyſi detraxiſſet, fœdiſſimo lepræ morbo percuſſa eſt, à quo ne ipſo quidem Moyſe
ſupplicante, vt ait BASILIVS, liberata fuit. Vnde B. EPHRÆM agens de Baſ. in reg. breu. 27.
morbo linguæ. *Ex teterrima Mariæ Prophetiſſæ lepra docemur, quam graue ac de-* Eph. 1. tom.
teſtabile vitium ſit obtrectatio. Corpus, quod lepra infectum cernebatur, velut ſpeculum quoddam fuit animæ, quæ non perſpiciebatur, cuius indicabat maculam. Ex illa

qui diſcordias ſeminant, nutriunt ſcandala inter fratres. Sicut enim in pace factus eſt locus Domini, ſic in diſcordia locum fieri diabolo manifeſtum eſt. Non miremini fratres, ſi durius loqui videor, quia veritas neminem palpat. Omninò proditorem ſe nouerit, ſi quis forte, quod abſit, vitia quælibet in hanc domũ conatur inducere, & templum Dei ſpeluncam facere dæmoniorum.

L. Granata conc. 3. dom. 5. Quadrag. III. REMED. Conſidera, quam graue crimen ſit detractio. Tam multa enim mala illius in S. ſcripturis, maxime Eccleſiaſtici 28. cap. & in S. Patrum monumentis reperimus, vt verè dici poſſit, ait quidam, maximam hominum partem ob hoc vnum crimẽ interire, maximè cum regnet etiam inter clericos & monachos.
1. Cor. 6. *Nolite errare*, inquit Apoſtolus, *nec fornicarij, nec idolis ſeruientes, nec adulteri, nec fures, nec maledici regnum Dei poſſidebunt*.
Rom. 1. 30. Idem aſſerit eos *Deo exoſos*. Theologi ſane ſcholæ volũt eſſe grauius furto & rapina, quod eo boni nominis exiſtimatio ære præſtãtior tollatur.
Prou. 22. 1. Eccli 41. 15. Vnde Salomon dixit. *Melius eſt bonum nomen, quã diuitiæ multæ*. Et. *Curã habe de bono nomine. Hoc enim magis permanebit tibi, quã mille theſauri pretioſi & magni*.
Grat. de pœnit. diſt. 1. Imo cum multi plus diligant bonam famam, quam vitam, nó dubitant illud exæquare homicidio: eo quod B. CLEMENS Romanus Papa in 1. epiſt. ad S. Iacobum ita ſcripſerit.
1. Pet 4. 15. 11. q. 3. c. nemo. *Homicidiorũ tria genera eſſe dicebat B. Petrus, & pœnam eorum parilem fore dicebat: ſicut enim homicidas interfectores fratrum, ita detractores quoque eorum, eoſque odientes homicidas eſſe manifeſtabat*. Et Aug. *Nemo peritorum aut prudentium putet, quod minus ſit periculum in verbis lingua mentiendo, quã manib. ſanguinem fundendo*. Qua de cauſa paſſim in ſcripturis detractorum lingua gladio, nouaculæ acutæ, armis & ſagittis cóparatur.
Bern. ſerm. 24. in Cant. Hieron. in Pſ. 100. ait, detractionem eſſe peiorem fornicatione. S. BERNARDVS inde eius grauitatem exaggerat, quod caritati inprimis aduerſetur. *Detrahentem, inquit David, ſecreto proximo ſuo, hunc perſequebar. Nec mirum, cum id præcipuè vitium caritatem qua Deus eſt, & quidẽ cæteris acrius impugnare & perſequi cognoſcatur. Omnis enim qui detrahit, primum quidem ſeipſum prodit vacuum caritate: deinde quid aliud detrahendo intendit, niſi vt is cui detrahit, veniat in contemptum, vel odium ipſis apud quos detrahit?*

IV. REMED. Conſidera quam latè fundatur, & quam virulentum
Chryſ. hom. 3. ſit, quod luculenter expoſuit B. CHRYSOST. populo Antiocheno. *Detrahẽs fraternas carnes*, inquit, *comediſti, proximi carnẽ momordiſti Vnde & Paulus*
Gal. 5. 15. *terruit dicens. Si autem vos inuicem mordetis & comeditis, videte ne ab inuicem conſumamini. Non infixiſti dentes carni, ſed animæ maledictũ, improbam ſuſpicionẽ infixiſti, vulneraſti, innumeris affeciſti malis, & teipſum, & alios plures, &c. Inſuper cõmunem Eccleſiæ ſtatum læſiſti: non enim omnes audientes peccatorem ſolum accuſant, ſed opprobria Chriſtianorũ genti infliguntur, & infideles, pro eo, qui peccauit, Chriſtianos omnes calumniis inſectantur. Adhæc* Dei *gloriã blaſphemari feciſti. Sicut.n nomẽ Dei nobis laudabiliter viuentibus* glorificatur, *ſic peccantibus blaſphematur.* Quartũ

Digitized by Google

malum, audientẽ confudiſti, & ſic impudentiorẽ reddidiſti, inimicum eũ reddẽs. Quintum, teipſum pœnæ reum feciſti, negotia ad te nihil attinentia texens. Et S. Bern. de triplici cuſtodia, manus, linguæ, & cordis. *Numquid non eſt vipera lingua detractoris? Ferociſſima planè, nimirum quæ lethaliter tres inficiat flatu vno. Numquid non lancea eſt iſta lingua? profectò, & acutiſſima, quam tres penetrat ictu vno. Lingua,* inquit, *eorum gladius acutus. Gladius equidem anceps, imò triceps eſt lingua detractoris.* Addit deinde & crudeliorem eſſe lancea, ſpinis & clauis, quibus Chriſtus confixus eſt, eo quod detractor occidat ſe, audientem, & cui detrahitur. Et paulo poſt. *Dicimus, leuis res ſermo, tenera, mollis & exigua caro lingua hominis: quis ſapiens magni pendat? Leuis quidem res ſermo, quia leuiter volat, ſed grauiter vulnerat: leuiter tranſit, ſed grauiter vrit.* Alibi autem virulentiam detractorum occultam ita deſcribit. *Et ſunt ſpecies peſtis huius, dum alij quidem nudè atque irreuerenter, vti in buccam venerit virus euomunt detractionis. Alij autem quodam ſimulatæ verecundia fuco conceptam malitiam, quam retinere non poſſunt, adumbrare conantur. Videas præmitti alta ſuſpiria, ſicque quadam cum grauitate & tarditate, vultu mæſto, demiſſis ſuperciliis, & voce plangenti egredi maledictionem, & quidem tanto perſuaſibiliorem, quanto creditur ab his, qui audiunt, corde inuito, & magis condolentis affectu, quam malitiosè proferri. Doleo, inquit, vehementer, pro eo quod eum diligo ſatis, & nunquam potui de hac re corrigere eum. Et alius. Mihi quidem, ait, bene compertum fuerat de illo iſtud, ſed per me nunquam innotuiſſet. At quoniam per alterum patefacta res eſt, veritatem negare non poſſum. dolens dico, reuera ita eſt. Et addidit grande damnũ. Nam alias quidem in pluribus valet: cæterum in hac parte, vt verum fatear, excuſari minimè poteſt.* Huc uſque ille. In eandem ſententiam conſpirant illa Chryſoſtomi. *Hoc verò,* inquit, *magis ridiculum eſt, quod cum aliquid arcanum dixerint, rogant audientem, & adiurant, ne cuiquam alteri amplius dicat: hinc declarantes, quod rem reprehenſione dignam commiſerunt. Si enim illum, vt nemini dicat, rogas, multo magis te priorem huic dicere non oportebat. Sed iucundum detrahere: imò iucundum non detrahere. Detrahens enim continenter anxius eſt, ſuſpicatur & timet, linguam ſuam mandit, tremens, ne forte aliis enuntiatum verbum magnum ſibi periculum afferat. Audiſti ſermonem, ait Sapiens, aduerſus proximum tuum? commoriatur in te confidens, quoniam non te diſrumpet. Quid eſt, commoriatur in te? extingue ipſum, defodito, ne exire permittas, obliuioni trade.*

Bern. · Pſal. 56. 5. · Bern. ſerm. 24. in Cant. · Chryſ. hom. 3. ad pop. · Eccli. 19. 10.

V. Remed. Conſidera, quam ſeuerè à Deo puniti ſint detractores. Nam in libro Numerorũ ſoror Moyſis Maria, eo quod Moyſi detraxiſſet, fœdiſſimo lepræ morbo percuſſa eſt, à quo ne ipſo quidem Moyſe ſupplicante, vt ait Basilius, liberata fuit. Vnde B. Ephræm agens de morbo linguæ. *Ex teterrima Mariæ Prophetiſſæ lepra docemur, quam graue ac deteſtabile vitium ſit obtrectatio. Corpus, quod lepra infectum cernebatur, velut ſpeculum quoddam fuit animæ, quæ non perſpiciebatur, cuius indicabat maculam. Ex illa*

Num. 12. 10. · Baſ. in reg. breu. 27. · Eph. 1. tom.

carnis corruptione patefactum eſt, quomodo hominis detractoris corrumpatur animus. Nam ſicut illa defecerat à fratre ſuo: ita & ab ipſa propriũ corpus defecit, vt ex ſemet-

Num.14.20. *ipſa caritatẽ addiſceret.* Deinde, vt eſt in eodẽ libro, quotquot è filiis Iſrahel detraxerant Moyſi & Aaroni, precibus quidem Moyſis à morte temporali erepti ſunt, ſed terrę promiſſionis aditu excluſi. *Dimiſi peccatum populi,* inquit Dominus ad Moyſen, *iuxta verbum tuum. Attamen omnes homines qui viderunt maieſtatem meam, & ſigna quæ feci in Ægypto, & in ſolitudine, nec obedierunt voci meæ, non videbunt terram, pro qua iuraui Patribus eorum: nec quiſquã ex*

Euſ.l.6.c.8. *illis, qui detraxit mihi, intuebitur eam.* Extat etiam diuinę in detractores vltionis exemplũ apud EVSEBIVM in Eccleſiaſtica hiſtoria de Narciſſo Hieroſolymorũ Epiſcopo ſanctiſſimo, in quem tres improbi homines turpem quandam criminationis calumniam cum iuramento coniecerant. Vnus ſic deierauit. *Si* verũ non dixero, igni diſpeream. alter ſic. *Si* mentiar, corpus ſæuo morbo abſumatur. Tertius autem. *Si* verum non dicam, opto vtroque orbari lumine. Narciſſus verò ob indignitatem calumniæ, cum eſſet innoxius, in eremũ ſe ad multos annos recepit. At Deus non obdormiit. Primus enim, cum noctu ſcintilla ignis in ædes eius incidiſſet cum tota familia omnino conflagrauit. Alter verò, morbo, quem ſibi imprecatus erat, ab imis pedum digitis, vſque ad verticẽ capitis contabuit. Tertius hoc euentu in ſociis conſpecto palam maleficium ſuum

Caſſ.l.15. Coll. cap.15. confeſſus eſt, cum tanta lacrymarum profuſione, vt oculos amiſerit. ADDE aliud exemplum ex IOAN. CASSIANO, de Paphnutio iuuene ſanctiſſimo, cuius virtuti inuidens quidam è numero fratrum eiuſmodi dolum commentus eſt. Iſidoro monaſterii ſuperiori queſtus eſt ſibi codicem ereptum, rogatq́; vt in ſingulorum fratrum cellis quæratur. Tres ſeniores deſignantur qui quærant. Reperitur tandem in cella Paphnutii ſub palmarum plectis (ibi enim inuidus ille eum abdiderat) palam proditur in Eccleſia, vbi omnes conuenerant. Paphnutius, licet innocens, non ſe purgat, ſed ſatisfactioni totũ tradit, & ad limina Eccleſiæ per duas hebdomades ſupplex ſe abiicit, noxam deprecatus. Quibus elapſis à ſæuo dæmone inuidus ille frater arripitur, immaniterq́; diuexatur, ſed nec ab vllo ſeniorum eiici potuit, quia Chriſtus gloriam illam ſoli reſeruarat Paphnutio, cui calumnia ſtructa erat; & facile eum exturbauit. Demum

Tho.l.2. apum. c.37. THOMAS Cantipratanus agens de detractionis malo. HVIVS, inquit, rei vindictam horribilem valde & mirabilem vidi. Noui ordine, nõ re, nomine non actibus ſacerdotem, qui in tantũ vitio linguæ deditus erat, vt potius de ſe peſſima mentiretur, quam non ſocios, vel cohabitantes ſibi criminibus infamaret. Hic ante mortẽ raptus in furias tanta in ſe debacchatus eſt cæde, vt propriis dentibus linguam vaniloquam laniaret, & palam cunctis oſtenderet, quod quia lingua ſua doloſè egerat, & vene-

num

num aſpidũ ſub labiis eius, quaſi ſepulchrũ patens guttur illius fœtorem teterrimum exhalauit, vt per quæ peccauerat, per eadem torqueretur.

VI. Remed. Conſidera in quot laqueos te induas, ſi conſuetudinem obtrectandi aliis nõ deponas. Docent enim Theologi omnes, qui id temere faciunt, ad reſtitutionem famæ ex iuſtitia teneri, ſecundum illud Salomonis. *Qui detrahit alicui rei, ipſe ſe in futurum obligat.* Et B. Auguſtini, *Non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum.* Si enim pecunia ablata reſtituenda eſt, cur non potius fama longè pecunia præſtantior? Iam autem conſtat, quam pauci detractores laborent in ea reſtituenda, & vt laborent, quantę difficultates occurrant in ea reſtituenda. Docent enim iidẽ Doctores ſi quis falſo vel confiɗo crimine nomen alicuius denigrarit, eum debere palam profiteri ſe eſſe mentitum, idque appoſito iureiurando, ſi adſint, qui ei fidem alioquin habere nolint. Prouerb.13.13. Aug. ep. 54 ad Maced.

VII. Remed. Coniice oculos in tuos potius, quam alienos lapſus, memor dicti Moyſis. *Attende tibi ipſi.* & Chriſti. *Quid vides feſtucam in oculo fratris tui, & trabẽ in oculo tuo non vides?* Et B. Auguſtini. *Nouerim te* (ô Deus) *nouerim me.* Et adagiorũ etiam apud Ethnicos celebratorum. *γνῶθι σεαυτὸν Reſpice manticæ, quod in tergo eſt. Tua vineta cæde.* Quo enim præcepto caritatis à Deo iubemur proximos diligere, ſicut nos ipſos, eodem iubemur, & bene iudicare, ſentire & loqui de ipſis. *Filioli mei,* inquit B. Ioannes, *non diligamus verbo neque lingua, ſed opere & veritate.* Et Dominus. *Omnia quæcunque vultis, vt vobis faciant homines & vos facite illis. Hæc enim ſunt lex & Prophetæ.* Deinde cum aciem oculorum mentis coniicis in teipſum, tuoſque lapſus, coniice etiam in cauſam, fontẽ & radicem eorum, & vbi radicem inueneris, appone ad eam ſecurim & reſcinde. Morbi ſanè detractionis nõ vna eſt radix, nam alii ex faſtu quodam aliis facile detrahunt, vt ſuã oſtentent ſapientiam: alii ex vanitate & leuitate, vt aliis placeant: alii ex inuidia, qui *aliorum lucra,* vt loquitur Hieronymus, *ſua damna reputant:* vt fuit ille frater apud Caſſianum: alii ex auerſione ab aliquo ſemel in animum admiſſa: alii aliis de cauſis. Matt. 7.3. Aug. l. 2. Solil. Catul. in Scazonte. Horat. in epiſt. 1. Ioan. 3.18. Matth. 7.12.

ANTIDOTA

Pro iis qui audiunt detractorem.

I. Antidotvm. Conſidera, te ſi aures præbeas detractori, non modo delinquere, ſed nonnunquam etiam grauius delinquere, quam detrahentem. vti ex ſcripturis firmaque ratione probant S. Patres. Basilivs in regulis breuioribus, quæſtione poſita, qua animaduerſione dignus ſit detrahens fratri, & detrahentẽ auſcultans? reſpondet. *Exterminandi à reliquorum ſocietate ambo. Detrahentem enim proximo ſuo,* ait Dauid, *hunc* Baſ. reg. 26. Pſal. 100. 5.

Prouerb. 20. iuxta 70. Ephr. tom. 1. *perſequebar. Et alibi dictum eſt. Detrahentem nolito libenter audire, ne ſuſtollaris.*
EPHRÆM agens de linguæ malo. *In propriis*, inquit, *rebus contingit vt iuſtus*
ſit innocens: at in alienis reus inuenitur. Nam ſi quis eo præſente virum aliquẽ iuſtum
maledictis inſectetur, ipſe autem ad ea conticeſcat, nonne ſilentiũ hoc eius ipſi vertetur
in crimen? Audiendo enim talem, & non reprehendendo, maledicta eius comprobare
videtur tanquam vera. Atque hoc ex magnorum etiam Principum intelligi licet po-
teſtate. Si quis enim vel iure in Regem peccantem inuehatur, qui præſentes ſunt audi-
re renuunt. Si quis autem adeſſe pergat & audire, iam idem in vtrumque ſupplicium
Hier. ep. 4. *conſtituitur.* HIERONYMVS. ad Ruſticum. *Neque verò illa iuſta excuſatio*
eſt, referentibus aliis iniuriam facere non poſſum. Nemo inuito auditori libenter re-
fert. ſagitta in lapidem nunquam figitur. interdũ reſiliens percutit dirigentem. Diſcat
Prou. 24. 21. *detractor, dum te videt non libenter audire, non facilè detrahere. Cum detractoribus, ait*
Salomon, non miſcearis, quia repente veniet perditio eorum, & ruinam vtriuſq; quis
nouit? tam videlicet eius qui detrahit, q̃ illius qui aurem accõmodat detrahẽti. PAV-
In Hier. ep. 14. LIN. ad Celantiam. *Nec obtrectatoribus de conſenſu autoritatem tribuas, ne eorũ*
vitium nutrias annuendo. Noli, inquit, ſcriptura, cõſentaneus eſſe cum derogantib. ad-
Eccli. 28. 28. *uerſus proximum tuum, & nõ accipies ſuper illum peccatum. Et alibi. Sepi aures tuas*
ſpinis, noli audire linguam nequam. Vnde & beatus Dauid non ſolũ aduerſatur, ſed
Pſal. 100. 5. *etiam perſequitur detrahentem. Ait enim. Detrahentem ſecreto proximo ſuo hunc per-*
ſequebar. Eſt ſanè tale hoc vitium, quod vel in primis extingui debeat, & ab eis qui ſe
ſanctè inſtituere volunt prorſus excludi. Nihil enim tam inquietat animum, nihil eſt
quod ita mobilem mentem, & leuem faciat, quam facile totũ credere, & obtrectatorũ
verba temerario mẽtis aſſenſu ſequi. Beatusq; eſt, q ita ſe contra hoc vitiũ armauit, vt
Caſſ. c. 19. *apud eum nemo detrahere audeat.* CASSIANVS lib. 5. inſtit. monaſt. *Vi li-*
mus ſenẽ Machetem nomine à turbis fratrũ eminus commorantẽ hanc à Domino gra-
tiam diuturnis precibus impetraſſe, vt ſi quis detractionis verbũ, ſeu otioſum tentaſſet
inferre, in ſomnum protinus concidebat, ac ſic nec vſq; ad aurium quidem eius pollutio-
nem virus obloquij poterat peruenire. Vnde liquet, quantum ille reformidarit
Bern. lib. 2. de Conſider. delinquere audiẽdo detractores, Deniq; S. BERN. vulgata eſt illa ſenten-
tia. *Detrahere, aut detrahentem audire, quid horum damnabilius ſit, nõ facile dixerim,*

II. ANTIDOTVM eſt. Vt ſocietatem detractorum, ſi quos tales no-
ſti, ſedulo refugias, vel ab ea, ſi quãdo in eam forte fortuna incideres, illi-
Prou. 4. 24. & 24. 21. co te ſepares. Sic. n. monet Spiritus ſanctus in ſcripturis. *Remoue à te*, in-
quit, *os prauum, & detrahentia labia ſint procul à te.* Et iterum. *Cum detractoribus*
ne miſcearis. Quod ſi commodè te ſubducere nequis, ſaltem ne facile eo-
Eccli. 19. 4. rum dictis fidem accommoda. *Qui cito credit*, ait Eccleſiaſticus, *leuis corde*
Iſid. l. 3. c. 59. 11 q. 3. c. non ſolum. *eſt, & minorabitur.* Hinc B. ISIDORVS, de ſummo bono. *Non ſolum*, inquit,
ille reus eſt, qui falſum de alio profert, ſed & is qui cito aurẽ criminibus præbet. Et B.
Paulinus loco ante citato. *Quod ſi hæc in nobis eſſet diligentia, ne paſſim obtrecta-*
toribus crederemus, iam omnes detrahere timerent, ne non tam alios, quã ſeipſos viles
detra-

Digitized by Google

detrahendo faceres. Sed hoc ideo malum celebre eſt, idcirco in multis feruet hoc vitium, quia penè ab omnibus libenter auditur.

III. Antidotvm eſt. Vt modeſte detractorem corrigas, vel commonefacias, vt ad alium ſermonem tranſeat: & ſi adoleſcens ſis, liberali vultu, & oculis in terram deiectis. Ioan. Chryſoſt. palam populo Antiocheno hoc antidotũ dedit. *Dic,* inquiens, *proximo detrahenti. Habes, quem laudes? aures aperio, vt vnguenta ſuſcipiam: Si verò malum velis dicere, obturo aures: non enim ſtercus & cœnum accipere ſuſtineo.* Exemplum huius habemus triplex. Primum B. Iob. dicentis. *Conterebam molas iniqui,* id eſt, detractoris, *& de dentibus illius auferebam prædam.* id eſt, ab infamia vindicabam innoxios. Alterum regii Prophetæ dicentis. *Detrahentem ſecreto proximo ſuo hunc perſequebar.* Tertium Chriſti Domini Magdalenam contra obtrectationem Iudæ & diſcipulorum defendentis his verbis. *Quid moleſti eſtis huic mulieri? Bonum opus operata eſt in me.* Chryſhom. Iob. 29. 17. Pſal. 100. 5. Matth. 26. 10.

IV. Antidotvm. Quod ſi corrigere non audes, excuſa ſaltem abſentes, de quibus detrahitur, adferendis tuę defenſionis cauſis & exemplis: itaque fieri poſſe vt fallatur, qui contraria narrauit: quemadmodũ id ſibi & aliis multis in rebus ſimilibus non rarò vſu venerit. De religioſis quidam vir nobilis malè loquebatur, atq; ecce commodũ inter ſermonẽ aſpicit procul tranſeuntes duos. Iſti, inquit, ipſi planè ſunt tales, quales depinxi. Cum propius iidem accedẽtes caput aperuiſſent, agnouit alterũ eorum eſſe eum ipſum, quo ipſe olim nullũ familiariorẽ & cariorẽ habuerat: atq; adeo tunc ita carũ habebat, vt ſeipſum: ſed ignorauerat ſcilicet eum vitæ genus mutaſſe. Re igitur nec opinata ſic repente perculſus eſt, vt omnibus, qui aderant, non ſibi ſatis præſens eſſe videretur. Ex Stim. virtutibus. c. 25.

V. Antidotvm eſt. Si tanta auctoritate ſint qui detrahunt, nempe parentes, præceptores, viri nobiles, magiſtratus, Principes, vt obſtrepere non audeas, vultũ ſaltem ad triſtitiam compone, memor dicti Salomonis dicentis. *Ventus aquilo diſſipat pluuias, & vultus triſtis linguam detrahentem. Sicut enim ſagitta,* inquit B. Hieronymus. *Si mittatur contra duram materiam nonnunquam in mittentem reuertitur, & vulnerat vulnerantem, ita detractor, cum triſtem faciem viderit audientis, imò non audientis, ſed obturantis aures ſuas, ne audiat iudicium ſanguinis, illico conticeſcit, pallet vultus, hærent labia, ſaliua ſiccatur.* Prou. 25. 23. Hier. ep. 4.

MONITA

Pro eo, cui detrahitur.

I. Monitvm. Si quis nomen tuum obtrectatione publica, priuatáue obſcurarit, primum perfugium habe ad iudicium Dei & conſcientiæ, & dic cum B. Iob. *Ecce in cœlo teſtis meus, & conſcius meus in excelſis.* Iob. 16. 20

in

Greg. l. 13. mor. c. 13. Lege Greg. in ep. 45. ad Pallad. lib. 8. In quæ verba B. GREGORIVS ſic ſcribit. *Omnis qui ex eo quod agit humanas laudes appetit, teſtem in terra quærit. Qui autem de actibus ſuis omnipotenti Deo placere feſtinat, teſtem ſe in cœlo habere cõſiderat. Et ſæpe contingit, vt ipſa quoque in nobis bona opera ab incautis hominibus reprehendantur. Sed qui teſtem in cœlo habet reprehenſiones hominum metuere nõ debet.* Deinde cum B. Paulo. 2. Cor. 1. 12. *Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ.* Bern. hom. 24. Vnde S. BERNARDVS ſcribens in Cantica. *Profectò,* inquit, *bona conſolatio eſt, cum benefacientes blaſphemamur à malis, ſi recti diligunt nos. Omninò ſufficit aduerſus os loquentium iniqua opinio bonorũ cum teſtimonio conſcientiæ.*

II. MONITVM eſt. Vt conſtanter perſeueres in pia & inculpata vita. Pſal. 62. 12. *Laudabuntur enim omnes,* inquit Pſaltes regius, *qui iurant in eo* (nempe ſe præceptis diuinis obtemperaturos) *quia obſtructum eſt os loquentium iniqua.* 1. Pet. 2. 11. & S. PETRVS in priore epiſtola. *Cariſſimi,* inquit, *obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos, abſtinere vos à carnalibus deſideriis, quæ militant aduerſus animam, conuerſationem veſtram inter Gentes habentes bonam, vt in eo quod detrectant de vobis, tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos conſiderantes glorificent Deum in die viſitationis.* Et paulo poſt. *Quia ſic eſt voluntas Dei, vt benefacientes obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam.*

III. MONITVM eſt, vt contemnas omnes obtrectationes, & calumnias aliorum, nec velis etiã ad te perferri. Eo enim videntur pertinere Eccli. 28. 27. illa verba Sapientis. *Sepi aures tuas ſpinis, & linguam nequam noli audire, & ori tuo facito oſtia, & ſeras auribus tuis.* Alludere enim videtur ad morẽ agricolarum, qui agros vel vineas contra ferarũ incurſus muniunt ſepimento ex aculeatis ſpinis contexto. Græca enim ſic legunt: *Ecce munias poſſeſſionem tuam ſpinis, & ori tuo fac valuas & obices.* QVOD monitum quam ſit ſalutare, Bern. ſerm. 30. art. 1. S. BERNARDIN. illuſtri ſui æui exẽplo declarauit. Fuit, inquiens, iunior quidam concionator, qui in magno hominum cœtu famam ſenioris cuiuſdam Eccleſiaſtæ arroſerat, ſed fidem non meruerat apud plebem. Senior ille, vbi rem per certos homines cognouit, pro concione omnes auditores obteſtatus eſt, ne quis in poſterũ viua voce, aut ſcripto, ſe, ſodaleſue ſuos de iis quæ iunior ille in nomen ſuum effutiſſet, certiores redderet. Qua obteſtatione effecit, vt populus ſenioris virtutem ſuſpiceret, iunioriſq; leuitatem ita deinceps inſectaretur, vt coactus fuerit, (quod illi primarii viri pro recuperanda fama ſuaſerant) in publica proceſſione genibus flexis à ſeniore noxam deprecari.

IV. MONITVM. Vt munias te, ſicut contra multa alia, clypeo Chriſtianæ patientiæ. Matth. 15. 14. Vnde cum apud Matthæũ Apoſtoli dicerent Chriſto, Phariſæos in ſermone illius ſcandalizatos, reſpondit. *Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum.* 1. Cor. 4. 3. Et Apoſtolus in priore epiſtola ad Corinthios. *Mihi autẽ pro minimo eſt, vt à vobis iudicer, aut ab humano die, ſed neq; meipſum iudico.* Hinc

B. GRE-

B. GREGOR. alicubi ſic ſcribit. *Cum lingua derogantiũ corrigi nequeũt, æquanimiter ſunt per omnia toleranda, nec obtrectationis ſermo timendus eſt, ne dũ vituperatio peruerſorum metuitur, via recti operis deſeratur.* Poſſunt in hanc rem ſeruire, cum aliorum ſanctorum exempla quamplurima, tum inprimis Chriſti Saluatoris, quem Phariſæi appellarunt peccatorem, voratorem, potatorem vini, Samaritanum, blaſphemum, ſeductorem, dæmoniacũ, &c. & tamen ne verbo quidem ad illas calumnias reſpondit. Imò dum coram Principe Sacerdotum, Herode, Pilato varia ei crimina falſo obiectarentur, in ſilentio ſolo præſidium poſuit. Nec aliud voluit facere ſuos diſcipulos: quibus dixit. *Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domeſticos eius?* Et iterum. *Nõ eſt ſeruus maior Domino ſuo. Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur. Patientia vobis neceſſaria eſt,* (ſcribit Paulus fidelibus, qui opprobriis & tribulationibus erant ſpectaculum facti) *vt voluntatem Dei facientes reportetis promiſſionem.* Deinde catalogum longum texit iuſtorum, qui improperia, ludibria, verbera, necemque ipſam experti adepti ſunt repromiſſiones.

Greg in Ezechi. l. hom. 9. Matth. 26. Luc. 23. Ioan. 19. Matth. 10. 24. Ioan. 15. 20. Heb. 10. 36. Heb. 11. 36.

V. MONITVM. Quando vero detractores in nominis tui exiſtimatione lædenda ita excederent, vt ex taciturnitate tua immineret periculum vitæ vel famæ, aut caritas proximi, obedietiaúe ſuperioris ita poſtularet, tum à modeſta defenſione non erit abſtinendum. Sicut nec Chriſtus, nec Paulus, aliiq; Apoſtoli abſtinuerunt. Nam B. PETRVS, poſtquam dixerat. *Si benefacientes patienter ſuſtinetis, hæc eſt gratia apud* Deũ. *In hoc enim vocati eſtis, quia & Chriſtus paſſus eſt pro nobis:* tandem ſubiungit. *Nemo autem veſtrum patiatur, vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorũ appetitor: ſi autem vt Chriſtianus, non erubeſcat.* Et S. GREGOR. in epiſtola ad Theoctiſtam patriciam, docens quando obtrectatores tolerandi ſint, & quando non *Sunt,* inquit, *quædam ſcandala, quæ omnino deſpicienda ſunt: quædam verò, cum vitari ſine culpa poſſunt, deſpicienda nõ ſunt, ne cum culpa ſeruentur. Quod ſacro Euangelio teſtãte cognouimus, qui a cum veritas diceret. Nõ quod intrat in os, coinquinat hominem, ſed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem, & diſcipuli reſponderent, dicentes: ſcis, quia Phariſæi audito hoc verbo ſcandalizati ſunt? protinus reſpondit. Omnis plantatio, quã non plantauit Pater meus cœleſtis, eradicabitur. Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum Et tamẽ cum tributum peteretur, prius rationẽ reddidit, per quam tributum ſoluere non deberet, atque illico ſubiunxit. Vt autẽ non ſcandalizemus eos: Vade ad mare, & mitte hamum, & eum piſcem, qui primus aſcenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies ſtaterem, illum ſumens da eis pro me & te. Quid eſt quod aliis ſcandalũ eſſe permiſit, aliis verò venire prohibuit, niſi vt nos doceret, & illa ſcandala, quæ nos ad peccata implicãt, contemnere: & ea quæ placare ſine peccato poſſumus, modis omnibus mitigare.* Et B. AVGVST. in libro de bono viduitatis. *Nec audiendi ſunt, ſiue viri ſancti, ſiue fœminæ, quando reprehenſa in aliquo negli-*

1. Pet. 2. 20. & 4. 15. Greg. l. 9. ep 39. & l. 8 ep. 45. ad Pallad. Matth. 15. 11. Matth. 17. 26. Aug. cap. 22.

K gentia

II. Remed. Conſidera dicta S. Patrum. B. Cypr. de oratione Do- Cypr. ſerm. 6.
minica. *Sacrificium Deo maius eſt pax noſtra & fraterna concordia, &c. cæterum di-*
ſcordans & diſſidens, & pacē cum fratribus non habens, ſecundum quod beatus Apo-
ſtolus, & ſcriptura ſancta teſtatur, nec ſi pro nomine Chriſti occiſus fuerit, crimē diſ-
ſenſionis poterit euadere, quia ſicut ſcriptum eſt. Qui fratrem ſuum odit, homicida eſt, 1. Ioan. 3.15.
&c. Quale delictū eſt, quod nec martyrio ſanguinis poteſt ablui. Quale crimē eſt, quod
martyrio non poteſt expiari? Et lib. de ſimplicit. Prælatorū. *Inexpiabilis & gra-*
uis culpa diſcordiæ nec paſſione purgatur, &c. Qui pacem Chriſti & concordiā rumpit,
aduerſus Chriſtum facit. Et. *Hinc hæreſes & factæ ſunt frequenter, & fiunt, dum per-*
uerſa mens non habet pacem, dum perfidia diſcordans non tenet vnitatem. S. Basil. Baſ. orat. 2. de
Nihil æquè germanos Dei cultores inter ſe conciliat, atq; conſentientes de Deo ſenten- pace.
tiæ: ſicut contra, nulla re amicitiæ facilius diſſuuntur, quam diuerſa animorum ſen-
tentia. Greg. Nazianz. in orat. de moderatione in diſputationi- Greg. orat. 26.
bus. *Quid in noſtra doctrina præſtantiſſimum eſt? pax, addam etiam vtiliſſimum.*
Contra, quid turpiſſimum & pernitioſiſſimum? voluntatum diſiunctio. Hiero- Hier. in c. 5. ad
nymus libro 3. commentar. in ep. ad Galat. *Septimum locum inter carnis* Galat.
opera apud Apoſtolum Paulum, *contentio poſſidet, quodam quaſi ſacrato, & e-*
minenti inter vitia numero collocata. Seruum enim Domini *non oportet rixari, ſed*
eſſe manſuetum ad omnes, doctorem longanimem, cum manſuetudine audientem etiam
eos, qui econtra diſputant. S. Bernard. in dedicat. Eccleſiæ. *Proditores fiunt,* Bern. ſerm. 3.
quicunque in hoc Domini *caſtrum inimicos eius introducere moliuntur, quales ſunt*
vtique detractores Deo odibiles, qui diſcordias ſeminant, nutriunt ſcandala inter fra-
tres. Sicut enim in pace factus eſt locus Domini, ſic in diſcordia locum fieri diabolo ma-
nifeſtum eſt.

III. Remed. Reſiſte contentionum principiis, ſecundum illud.
Principiis obſta, ſero medicina paratur. hoc eſt, primos animi motus in collo- Ouid. de rem.
quiis cum aliis comprime, ne in indignationē erumpant, & contentio- amoris.
ni cauſa detur. Hoc antidotū eſt B. Ambrosii libro primo officiorum.
Caueatur, inquit, *iracundia, aut ſi præcaueri non poteſt cobibeatur. Mala enim illex* Amb. c. 21. & 22.
peccati indignatio eſt, quæ ita animum perturbat, vt rationi non relinquat locum, &c.
Quoniam autem ita plerumque motus infixus eſt naturæ ac moribus, vt euelli atque
euinci non queat: ſi præuideri potuerit, ratione reprimatur, &c. Ac ſi præuenerit, &
præoccupauerit mentem tuam iracundia, non relinquas locum tuum. Locus tuus pa-
tientia eſt, locus tuus ſapientia eſt, locus tuus ratio eſt, locus tuus ſedatio indignatio-
nis eſt. Aut ſi te contumacia reſpondentis mouerit ad indignationem, ſi non potueris
mitigare mentem, reprime linguam tuam. Sic enim ſcriptum eſt. Cobibe linguam
tuam à malo; & labia tua ne loquantur dolum. Deinde inquire pacem, & ſequere Pſal. 33.14.
eam. Eodem ſpectant illa B. Gregorii verba in cap. 4. Iob. *Boni* Greg. l. 5. moral.
viri freno conſilij retinent præcipitationem verbi, & caute conſiderant, ne relaxantes c. 12.
linguæ laſciuiam auditorum conſcientiam incauta locutione transfigant. Vnde bene

Prou.17.14. *per Salomonem dicitur. Qui dimittit aquam, caput eſt iurgiorum. Aqua quippe dimittitur, cum linguæ fluxus effrenatur. Sed dimiſſor aquæ caput iurgiorum efficitur, quia per linguæ incontinentiam diſcordiæ origo propinatur.*

IV. REMED. Si autem reformides te linguam non cohibiturum ob
Eccli.28.9. petulantiam vel vehementiam ſodalium, optimum conſilium eſt, ſe ab
Prou.20.3. eorum ſocietate diſiungere. Dicit enim Sapiens. *Abſtine te à lite, & peccata*
Matth.5.40. *minues.* Nec illud dedecori tibi eſſe poterit. quia vt Salomó loquitur. *Honor eſt homini, qui ſeparat ſe à contentionibus.* Eodem ſpectat conſiliũ Chriſti dicentis. *Qui tecum vult iudicio contendere, & tunicã tollere, dimitte ei & pallium.*
Gen.13.28.33. Hoc antidoto vſi ſunt olim Abraham & Lot, Iacob & Eſau fratres, qui
4.Reg 2.17. ne rixis occaſio daretur, ſe à ſeſe mutuo diſiunxerunt. Et poſt raptũ Eliç Propheta Eliſæus: nam cum quidã Prophetarum filii importunè vrgerent, vt mitterentur quinquaginta viri quæſitum Eliam in vicinis montibus & vallibus, ne contentioni cauſam daret, permiſit vt mitterentur.
Act.15.39. Vnde iis reuerſis dixit. *Nunquid non dixi vobis, ne mitteretis?* Eodẽ conſilio in Actis Apoſtolorum Paulus & Barnabas, licet oraculo Spiritus ſancti initio coniuncti fuiſſent, tandẽ diuulſi videntur. Sic.n. ſcribit B. CHRYSOST. *Mihi videtur diſertè ſeparatio Pauli à Barnaba facta, quod inter ſe dixerint. Quoniam ego nõ volo, nec tu vis, ne pugnemus, diſtribuamus prouincias, & ita ſibi in-*
Amb.lib.1.offic. c.21. *uicem multum cedentes hoc fecerunt.* Hoc remedium ſuperiori non omiſit ad-
Rom.12 19. iungere loco citato AMBROSIVS. *Reſiſte,* inquiens, *iræ, ſi potes: cede, ſi non po-*
Gen.27. *tes, quia ſcriptum eſt. Date locum iræ. Iacob fratri indignanti piè ceſſit, & Rebeccæ, id eſt, patientiæ inſtructus conſilio abeſſe maluit peregrinari, quàm excitare fratris indignationem, & tunc redire, cum fratrem mitigatum putaret. Et ideo tantam apud Deum inuenit gratiam. Quibus deinde obſequiis, quantis muneribus fratrem ipſum reconciliauit ſibi, vt ille præreptæ benedictionis non meminiſſet, meminiſſet delatæ ſatisfactionis?*

V. REMED. Quod ſi occaſio mutandi loci non ſit, conere ſaltem
Iob.6.29. verbis reſcindere contentionem, exemplo B. Iob, qui aduerſariis ſuis dixit. *Reſpondete obſecro abſque contentione, & loquentes quod iuſtum eſt iudicate.* Et
1.Cor.11.16. Apoſtoli ſcribentis ad Corinthios. *Si quis autem videtur contentioſus eſſe, nos*
Greg hom.38. in Euangel. *talem conſuetudinem non habemus, nec Eccleſia Dei.* & S. GREG. qui cum ſententiam ſuam de quodam Euangelii argumento pro concione expoſuiſſet, ſubiecit. *Si quis contrarium ſentiat, malle ſe alienæ ſententiæ ſalua fidei veritate ſubſcribere, quam cum aliquo contendere.* Quæ modeſtia merito tibi imitanda eſt etiam in publicis ſcholarum diſputationibus (vbi qui volet ingenio cedere rarus inuenitur) quando periculum eſt ſecuturæ contentionis. Sin verò tua, alienaue culpa colloquium vel diſceptatio limites modeſtiæ exceſſerit, & vtrinque offenſio aliqua ſecuta fuerit, proximum antidotũ ſit; reconciliationis ſtudium nõ prætermittere, dicendo porrecta

Digitized by Google

recta vel non porrecta manu, *Ignoſce ardori*, vel aliud. Ac S. Ambroſius Amb.1.offic.
quidem monet, vt cito id fiat, more puerorum, qui cum æqualibus con- c.21.
tẽdentes facile pacificantur. *Illæ commotiones*, inquit, *in pueris innoxiæ ſunt;*
quæ plus habent gratiæ, quàm amaritudinis. Et ſi cito pueri inter ſe mouentur, facile
ſedantur, & maiori ſuauitate in ſe recurrunt. Neſciunt ſe ſubdolè, artificioſeq; tracta- Matth.18.13.
re. Nolite hos contemnere pueros, de quibus Dominus ait. Niſi conuerſi fueritis, & ef-
ficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. HVC pertinent quæ B.
AVGVST. in regula monachis & monialibus præſcripſit. *Lites*, inquit, *aut* Aug.tom.1. reg.
nullas habeatis, aut quàm celerrimè finiatis, ne ira creſcat in odium, & trabem faciat 37. & 38. & epiſt.
de feſtuca, & animam faciat homicidam. Sic enim legitis. Qui odit fratrem ſuum, ho- 109.
micida eſt. Et addit *Quicunque conuitio, vel maledicto, vel etiam criminis obiectu a-* 1.Ioan.3.15.
liquem læſit, meminerit ſatisfactione quantocyus curare quod fecit, & ille qui læſus
eſt ſine diſceptatione dimittere. Si autem inuicem ſe læſerint, inuicem ſibi debita rela-
xare debebũt propter orationes veſtras, quas vtiq; quãto crebriores habetis, tãto ſanio-
res habere debetis. Et in epiſt. ad Felicitatẽ & Ruſticum. *Hæ*, inquit, *agite, vt* Aug.ep.87.
inter vos aut non exiſtant indignationes, aut exortæ ſtatim celerrima pace perimantur.
Maiorem date operam concordandis vobis, quam redarguendis: quia ſicut acetum cor-
rumpit vas, ſi diutius ibi fuerit, ſic ira corrumpit cor, ſi in alium diem durauerit.

VI. REMED. Si ex antegreſſa contentione, vel aliunde nata fuerit
diuturnior diſcordia, tum opus erit admonitione Gregoriana in Paſto- Greg.3.part. adm.23.
rali. *Diſcordes*, ait, *admonendi ſunt, vt certiſſimè ſciant, quia quantislibet virtutibus*
polleant, ſpirituales fieri nullatenus poſſunt, ſi vniri per concordiam proximis negligũt.
Scriptũ quippe eſt. Fructus autem ſpiritus eſt caritas, gaudium, pax. Qui ergo ſeruare Gal.5.22.
pacem non curat, ferre fructũ Spiritus recuſat. Hinc Paulus ait. Cum ſit inter vos ze- 1 Cor.3.3.
lus & contentio, nonne carnales eſtis? Hinc iterum quoque dicit. Pacem ſequimini cũ
omnibus, & ſanctimoniam: ſine qua nemo videbit Deum. Hinc rurſus admonens ait. Heb.12.14.
Soliciti *ſeruare vnitatẽ Spiritus in vinculo pacis.* Et infra. *Admonendi ſunt diſſiden-* Eph.4.3.
tes, vt nouerint, quod tamdiu nullum boni operis Deo ſacrificium immolant, quamdiu
à proximorũ caritate diſcordant. Scriptum namq; eſt. Si offers munus tuum ad altare, Matth.5.23.
& ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduerſum te, relinque ibi mu-
nus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniẽs offeres mu-
nus tuum. Ex qua præceptione penſandum eſt, quorum hoſtia repellitur, quã intolera-
bilis culpa monſtratur. Nam cum mala cunctis bonis ſequentibus diluãtur, penſemus,
quanta ſint mala diſcordiæ, quæ niſi extincta funditus fuerint, bonũ ſubſequi non per-
mittunt. Et multo poſt. *Admonendi ſunt, qui iurgia ſeminant, vt cuius ſint ſequa-* Admon.24.
ces agnoſcant. De apoſtata quippe Angelo ſcriptũ eſt, cum bonæ meſſi inſerta fuiſſent
zizania. Inimicus homo hoc fecit. De cuius etiã membro per Salomonẽ dicitur. Homo Matth.13.28. Prou.6.12.
apoſtata, vir inutilis, graditur ore peruerſo, annuit oculis, terit pede, digito loquitur,
prauo corde machinatur malum, & omni tempore iurgia ſeminat. Ecce, quẽ ſeminan-
tem iurgia dicere voluit, prius apoſtatam nominauit: quia niſi more ſuperbientis An-

rebellem. Conuerſus autem ad populum, dixit palam omnibus Conteſtor vos, quia qui ſpernit nos, ſpernit & eum qui mittit nos. Rogate ergo Dominum, vt tale ſignũ oſtendat in obſtinatum hominem, quo cunctis præſentibus pateat, eum hoſtiliter contra ſe in retentione odij contra proximum hoc egiſſe. Nec mora. vbi vir ſanctus orationem expleuit, miſer ille euerſis oculis tertio in terram corruit, oreque cruorem ſpumans & ſaniem maximum horroris ſpectaculum omnibus præbuit. Tunc flente populo reuerendus vir fuſa prece proſtratũ erexit. Qui mox integerrimè ſoſpitatus, vbi ante ſe inimicum vidit quaſi aliquid amiciſſimum rogaturus cum lacrymis veniam petiuit, ruenſque in oſcula eius ad lacrymas & laudem Chriſti omnium corda commouit.

VIDE V. *Amor ſui. Detractio. Gloria vana. Immortificatio paſſionum. Inuidia. Ira. Lingua abuſus. Superbia. Vindicatio.*

DISTRACTIO IN ORATIONE.

Remedia contra Diſtractionem.

I. REMED: Conſidera, quemadmodum in verbo Dei ab ea abſterreare. Primo enim monet, vt non labiis tantũ, ſed ex corde & Spiritu Deum oremus. *Effundite*, inquit rex Dauid, *corã illo corda veſtra: Deus adiutor noſter in æternum.* Et. *Clamaui in toto corde meo, exaudi me Domine.* Et. *Deprecatus ſum faciẽ tuam in toto corde meo. Orabo Spiritu*, ait Apoſtolus, *orabo & mẽte.* Sic orabat Samuelis Prophetæ mater Anna, de qua in primo libro Regum ita ſcribitur. *Anna loquebatur in corde ſuo ad Dominum, tantumque labia illius mouebantur, & vox penitus non audiebatur.* Vnde Dominus populum Iſraheliticum ſecus in oratione facientem apud Iſaiam Prophetam acriter reprehendit dicens. *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me.* quæ verba velut Prophetica Chriſtus Dominus in Scribas & Phariſæos apud Matthæum detorſit. Deinde eodem verbo Dei monemur, vt non negligenter, ſed diligenter & vigilanter vacemus orationi. *Maledictus*, inquit Ieremias Propheta, *qui facit opus Dei negligenter.* & B. Paulus orationi *inſtate, vigilantes in ea in gratiarum actione.* Et rurſus. *Per omnem orationem & obſecrationem orantes omni tempore in Spiritu, & in ipſo vigilantes in omni inſtantia & obſecratione.*

[Pſal. 61.9. Pſal. 118.145. & 58. 1. Cor. 14.15. 1. Reg. 1.13. Iſa. 29.13. Matth. 15.7. Marc. 7.6. Ierem. 48.10. Coloſſ. 4.2. Epheſ. 6.18.]

II. REMED: Conſidera S. Patrum monita. B. CYPRIANVS agens de oratione Dominica diſertè ita ſcribit. *Quando ſtamus ad orationem, fratres dilectiſſimi, vigilare & incũbere ad preces toto corde debemus. Cogitatio omnis ſecularis & carnalis abſcedat, nec quicquam tunc animus, quam id ſolũ cogitet, quod precatur. Ideo & Sacerdos ante orationẽ præfatione pmiſſa parat fratrũ mentes dicẽdo ſurſum*

[Cypr. l. de orat. Domin.]

corda,

III. Remedium eſt Præparatio ad orationem, quod tradit Eccleſiaſticus dicens: *Ante orationem præpara animam tuam, & non ſis quaſi homo qui tentat Deum.* Præparabis autem animam tuam, ſi cogites cum quo tibi ſit ſermo habẽdus, & idcirco omnes alias curas & cogitationes excludas. Deinde, ſi omnem prauam peccandi voluntatẽ deponas, & ſi peccaſti, de lapſu doleas. Nam ſi hoc non præſtiteris, eris *quaſi homo qui tentat Deũ.* hoc eſt, qui Deum potius ad iracundiam prouocare, quam conciliare ſibi velit. Simile eſt quod monet Sapiens in Eccleſiaſte. *Ne temere quid loquaris, neque cor tuum ſit velox ad proferendum ſermonem coram Deo, Deus enim in cælo, & tu ſuper terram, idcirco ſint pauci ſermones tui.* Huc pertinet quod B. Grego. ſcripſit in verba illa Iob. Si iniquitatem, quæ eſt in manu tua abſtuleris à te, &c. tunc leuare poteris faciem tuã abſq; macula. *Faciem,* inquit, *leuare, eſt in Deo animũ per ſtudium orationis attollere. Sed eleuatam faciem macula inquinat, ſi intendentem mentem reatus ſui conſcientia accuſat. Diffidit namq; accipere ſe poſſe quod appetit, quæ profectò reminiſcitur nolle ſe adhuc facere, quod diuinitus audiuit. Hinc per Ioannem dicitur. Si cor noſtrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus apud Deũ, & quicquid petierimus, ab eo accipiemus.* Et paulo poſt. *Qua in re hoc eſt ſalubre remedium vt cum ſe mens ex memoria culpæ reprehendit, hoc prius in oratione defleat, quod errauit: quatenus cum erroris macula fletibus tergitur, in petitione ſua cordis facies ab authore mũda videatur.* Et rurſum. *Semper ante orationis tempora debet ſolicitè conſpici, quicquid poteſt in oratione reprobari. Sæpe namque immunda vel illicita quædam in animo verſamus, quoties à precibus vacamus. Sed cum ſe mens ad ſtudium orationis erexerit, earum rerum imagines reuerberata patitur, quibus libenter prius otioſa premebatur, &c. Sæpe curis mundi libenter occupamur: cumque poſt hæc ſtudio orationis intendimus, nequaquam ſe mens ad cæleſtia erigit, quia pondus hanc terrenæ ſolicitudinis in profundum merſit.*

Eccli.18.23. Eccl.5.1. Iob.11 14. Greg.10.more. c.16. 1.Ioan.3.20.

IV. Remed. Reuerentia erga Deum, hoc eſt, vt magna cum humilitate & reuerentia corporis atque animi, atque ſi Deum in ſua maieſtate cum omnibus ſanctis præſentem ſpectares, exordiaris orationem mentalem vel vocalem. Sic monet in hoc genere exercitatus S. Bern. *Quid aliud,* inquit, *cogitare debet frater intrans ad orationem, quàm Propheticum illud. Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, vſque ad domum Dei? Omnino ſiquidem oportet nos orationis tempore curiam intrare cæleſtem: illam vtiq; curiam, in qua Rex regum ſtellato ſedet ſolio circundante innumerabili & ineffabili beatorum Spirituum exercitu. Vnde & ipſe qui viderat, qui maiorem numerum non inuenit, mille ait, millium miniſtrabant ei, & decies cẽtena millia aſſiſtebant ei. Quãta ergo cum reuerentia, quanto timore, quanta illuc humilitate accedere debet à palude ſua procedens & repens ranuncula vilis! Quam tremebundus, quam ſupplex, quam deniq; humilis & ſolicitus, & toto intentus animo maieſtati gloriæ in præſentia Angelorum, in cõcilio iuſtorum, & congregatione aſſiſtere poterit miſer homuncio?* Et infra. *Sic igitur oret, qui orat,*

Bern ſerm. de 4. modis orandi. Pſal.41.5. Dan.7 10.

tanquam præſentatus ei, qui ſedet ſuper excelſum thronum in Angelis, qui minime ceciderunt, & eleuatũ in hominibus, quos ſuſcitauit de puluere inopes, & erexit de ſtercore pauperes: ſic inquam, ſemetipſum conſideret, & ſic attendat, tanquam præſentatũ Domino maieſtatis, vt dicat cum Abraham. Loquar ad Dominũ meum, cum ſim puluis & cinis. Et quia tuo præcepto commonitus, tua inſtitutione formatus, id præſumo Domine fons pietatis. Quam autem abſurdum & ridiculum ſit orantem in tantæ maieſtatis præſentia mente diſtrahi & euagari his verbis declarat B. CYPRIAN. *Quæ autem ſegnitia eſt,* inquit, *alienari & capi ineptis cogitationib. & prophanis, cum Dominũ deprecaris, quaſi ſit aliud quod magis debeas cogitare, quã quod cum Deo loquaris. Quomodo te audiri à Deo poſtulas, cum te ipſe nõ audias? Vis Deum eſſe memorem tui cum rogas, cum tu ipſe memor tui non ſis? hoc eſt, ab hoſte in totum non cauere: hoc eſt, quando oras Dominum, maieſtatem Dei negligentia orationis offendere: hoc eſt, vigilare oculis & corde dormire: cum debeat Chriſtianus, & cum dormit oculis corde vigilare: ſicut ſcriptum eſt ex perſona Eccleſiæ loquentis in Cantico canticorum. Ego dormio, & cor meum vigilat. Quapropter ſolicitè & cautè Apoſtolus admonet dicens. Inſtate orationi, vigilantes in ea, docens ſcilicet & oſtẽdens eos impetrare quod poſtulant de Deo poſſe, quos Deus videat in oratione vigilare.*

Gen. 18. 27.
Cyp. de orat. Domin.
Cant. 5. 2.
Col. 4. 2.

V. REMED. Iugis præſentiæ diuinæ memoria, cum in aliis vitæ actionibus, tum maximè in tota oratione. Nam ita ſcribit GREGO. NAZIANZ. in oratione quadam. *Non tam ſæpè reſpirare oportet, quam Dei meminiſſe. Deus enim perpetuo & continenter nobis bene facit, in eſſe conſeruans, & neceſſaria miniſtrans. Nam ſi vel minimo momento à nobis oculos remoueret, in nihilum redigeremur, ſicut imago noſtri in ſpeculo apparens in nihilum redigitur, quã primum nos loco mouemus; & ſicut calor ab aqua recedit, quoties ab igne vel ſole remouetur. Vt corpus animæ, rami arboris trunco, ſolares radij ſoli vniti, vt ab illis virtutẽ ſuã trahant, eſſe debent: ita mente ſemper Deo vniti eſſe deberemus. Accedite ad eum, ait Propheta, & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur.* Et S. BASILIVS in Regulis breuioribus, quæſtione poſita, quomodo quis aſſequi poſſit, ne inter orandum diſtrahatur? reſpondet. *Nimirum, ſi certo credat Deum ſe ante oculos habere. Si enim Principẽ aliquis, aut præſidem intuens, & cum eo loquẽs oculos ab eo dimouere non ſolet, quî non tandem credibilius eſt intentam mentem habiturum illũ qui Deo preces adhibeat in eũ, qui ſcrutatur corda & renes, & illud facturũ quod ſcriptũ eſt. Leuantes puras manus ſine ira & diſceptatione?* Ac rursũ poſt queſtionẽ poſitã, num fieri queat, vt nunquã quis mente diſtrahatur. Reſpõdet fieri poſſe. *Nimirũ ſi quis excellentẽ electi viri Dauid mentẽ induerit, qui de ſeipſo loquẽs ait, nũc quidẽ. Prouidebã Dominũ in cõſpectu meo ſemper, quoniã à dextris eſt mihi, ne cõmouear. nũc verò, oculi mei ſemper ad Dominũ. Alias autẽ. Ecce ſicut oculi ſeruorũ in manib. dominorũ ſuorũ: ſicut oculi ancillæ manib. Dominæ ſuæ, ita oculi noſtri ad Dominũ Deũ noſtrũ. Atq; vt minore exẽplo diſcamus quãto ſtudio in rebus maiorib. vti conueniat, quiſq; conſideret, quomodo coram aliis etiã æqualib. omni in re ſtudeat, evitare*

Naz. orat. de cura paup.
Pſal. 33. 6.
Baſil. q. 21. 201. & 306.
Pſal. 7. 10.
1 Tim. 2.
Pſal. 15. 8.
Pſal. 24. 15.
Pſal. 122. 2.

tare

tare reprehenſionem in ſtatu, ambulatione, motuq́ cuiuſq́ membri, etiam locutione. Tũ perpendat veram eſſe promiſſionẽ Filij Dei. Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi in medio eorum ſum. Itemq́ Spiritum S. adeſſe moderatorẽ, donorumq́ diſtributorem. Similiter Angelos cuſtodes vniuſcuiusq́, ſecundũ quod dictũ eſt à Domino. Videte ne contemnatis vnũ de puſillis iſtis. Dico.n. vobis, quoniã Angeli eorum Matth 18. 10. *vident faciem patris mei, qui in cœlis eſt, &c. Amplius, ſi illud etiam implere ſtudeat.* Pſal. 33. 2. *Benedicam Dominũ in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo. Et illud. Meditabi-* Pſal. 1. 2. *bitur in lege Domini die ac nocte. Quo videlicet mens in perẽni meditatione voluntatũ Dei occupata nequaquã ſpatium inueniat, quo ad futiles cogitationes poſſit aberrare.*

VI. REMED. Conſidera humani generis hoſtem nulli pietatis exercitio æquè infeſtum eſſe ac attentæ & deuotę precationi, vti paſſim annotarunt SS. Patres. B. CYPRIANVS loco ante citato ita loquitur. *Clau-* Cypr. de orat. Dom. *datur* in oratione *cõtra aduerſarium pectus, & ſoli Deo pateat, nec ad ſe hoſtem* Dei *tempore orationis adire patiatur: obrepit enim frequenter & penetrat, ſubtiliter fallens preces noſtras à* Deo *auocat, vt aliud habeamus in corde, aliud in voce, cum intentione ſyncera* Dominũ *debeat nõ vocis ſonus, ſed animus & ſenſus orare.* B. EPHR. Ephr. tom. 1. de panoplia ſpirituali. *Cũ quis in ſciẽtia orat, nec ſinit euagari cogitationes ſuas, vehementer cõtriſtatur inimicus, veluti acerrimo ſpiculo in corde percuſſus, &c. Quod ſi, dũ oras, mens tua diſtrahatur, ſiue per oculos, ſiue per aures, ſiue per cogitationes, ſcito hoc ipſius inimici eſſe opus. Neq́ nimium etiam feſtines tuã implere orationem, ceterum teipſum paululum coargue, rurſusq́ animum collige, vt ſcias pro quibus* Deũ *poſtules, & cur ipſum ores, ne perperã ſuperflua verba effundas. Illud enim Sathanæ opus eſt, vt cogitationẽ in infinita iaculetur, nec ſinat hominem in ea perſiſtere poſtulatione, quam impetrare contendis. Nouit quippe, quod ſi perſeueret homo deprecans, exaudiet eum, qui fecit illum, etiamſi innumerabilia peccata commiſerit.* Sic Io. CASSIAN. alicubi ſcripſit, *Orationib. maximè inſidiari dæmones.* Multa huius rei exempla exſtant in vitis eremitarum, vt S. Antonii, Hilarionis, & aliorum ſanctorum. De Hilarione obiter inter orandum diſtracto ita ſcribit B. HIERO- Hiero. in eius vita. NYMVS. *Orauit ſemel Hilarion fixo in terram capite, & vt natura fert hominum, abducta ab oratione mẽs neſcio quid aliud cogitabat: inſiliit dorſo eius feſtinus gladiator, & latera calcibus, ceruicem flagello verberans. Eia, inquit, cur dormitas? cachinnanſque deſuper, cum defeciſſet, an hordeum vellet accipere ſciſcitabatur?* De S. Do- Theod. l. 3. c. 11. minico auctor vitæ apud Surium ita ſcribit. *Nocte quãdam ante aram ad preces proſtratum malus dæmon interturbare volens grandem lapidem è tecto Eccleſiæ deiecit, eoq́ue impetu, vt tota Eccleſia eius caſu circumſonaret. Vſque adeo autem capiti eius propinquus fuit lapis, vt ruens capitium eius contingeret. Sed viro* Dei *nihil ſe penitus mouente hoſtis terribiliter eiulans abſceſſit.* B. ÆGIDIVS vnus è S. Franciſci Seraphici primis ſociis, (cui oranti infeſtiſſimus erat dæmon) Sur. in vita 23. April. rogatus cur dæmones plus aduerſentur homini oranti, quam aliud pium opus exercenti, reſpondebat. *Si quis litem alicui intendat coram*

L 2 *iudice,*

Digitized by Google

iudice, is cui lis infertur omni ſtudio laborat, ne contra ipſum ſententia feratur. Sic & dæmon facit, nam quando pius homo Deum orat pro ſua aliorumue ſalute, litem intendit dæmoni, tanquam animarum prædoni.

VII. Remed. eſt, vt euagationes inter precandum, ſiue incuria tua, ſiue aſtu dæmonis obrepentes illico repellas. *Nam ſæpe*, inquit B. Grego. *in ipſo orationis ſacrificio importunè ſe cogitationes ingerunt, quæ hoc rapere, vel maculare valeant, quod in nobis Deo flentes immolamus. Vnde Abraham, cum ad occaſum ſolis ſacrificium offerret, inſiſtentes aues pertulit, quas ſtudioſè, ne oblatum ſacrificium raperent, abegit. Sic nos, cum in ara cordis holocauſtum Deo offerimus, ab immundis hoc volucribus cuſtodiamus, ne maligni Spiritus, & peruerſæ cogitationes rapiant, quod mens noſtra offerre ſe Domino vtiliter ſperat.* 2. Si æquo crebriores tibi obrepere videantur, non ideo haſtā abiicias & deſperes, quia ſuauis & miſericors eſt Dominus *Deſperandum eſt*, inquit Avgvstinvs, *de genere humano? & dicendum iam ad damnationem pertinere omnē hominem, cui ſurrepſerit aliqua cogitatio oranti & interruperit orationem ipſius? Si hoc dixerimus fratres, quæ ſpes remaneat, non video. Porrò quia eſt aliqua ſpes ad Deum, quia magna eſt eius miſericordia, dicamus ei. Iucunda animam ſerui tui, quoniam ad te Domine animam meam leuaui. Et quomodo eam leuaui? quomodo potui, quomodo tu vires dediſti Quomodo eam fugientem apprehendere valui & excidit tibi? quia quotieſcunq; ante me ſteriſti, puta Deum dicere, tanta vana & ſuperflua cogitaſti, & vix mihi fixā & ſtabilem orationem fudiſti. Quia tu es Domine ſuauis ac mitis. Mitis es, tolerans me. Ex ægritudine defluo, cura & ſtabo. Confirma, & firmus ero.* 3. Nec abrumpe tempus orationi conſuetæ præſtitutum, etiam ſi diſtractionibus obruare, ne victoriam dæmoni ceſſiſſe videare. Vnde S. Basilivs in ſermone commonitorio. *Caue diligenter, ne cogitationi illi animi tui aſſentiare, quæ ab orationis canone nondum peracto auellere te ſtudeat. Habent enim morem hunc dæmones, vt faciendæ orationis temporibus, per ſpecioſam aliquam laudabilis cauſæ ſimulationem nobis auctores ſint, vt ab ea nos ſubducamus, vt quam ſalutem afferre nobis intelligunt, ab ea nos probabiliter abducant.* Et in Conſtit: monaſt. *Quod ſi flagitioſarum cogitationum vis vehementior inſurgat, ne ſic quidem eſt deiiciendus animus, neq; ſuſcepta certamina ex dimidia parte confecta relinquenda, ſed eo vſque obfirmatè perdurandum, quoad Deus perſpecta noſtra conſtantia gratia Spiritus ſancti nobis affulgeat.*

Greg 16. mor. c. 20.
Gen. 15. 11.
Aug. in Pſal. 85.
Pſal. 85. 4.
Baſ. de abdic. rerum.
Id c. 18.

Vide V. *Acedia. Colloquia otioſa. Deſolatio ſpiritualis. Familiaritas nimia. Illuſiones ſpirituales. Indiſcretio. Pigritia. Puſillanimitas. Triſtitia. Tepiditas.*

EBRIE-

Digitized by Google

E

EBRIETAS

Remedia contra Ebrietatem.

PRIMVM Remedium. Conſidera quid Spiritus ſanctus in
S. ſcripturis in Ebrietatem dixerit. Primò enim monet vt
eam fugiamus apud B. Lucam. *Attendite vobis, ne forte grauen-* Luc. 21. 34.
tur corpora veſtra in crapula & ebrietate; 2. denūtiat ea iram Dei
prouocari. nam ſic loquitur apud Iſaiam. *Væ qui cōſurgitis mane ad ebrieta-* Iſa. 5. 11. & 22.
tem ſectandam, & potandum vſq; ad veſperam, vt vino æſtuetis. Et. *Væ qui potentes*
eſtis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miſcendā ebrietatem. Tum apud Salo- Prou. 23. 29.
monē. *Cui væ, cuius patri væ, cui rixæ, cui foueæ, cui ſine cauſa vulnera, cui ſuffoſ-*
ſio oculorum nonne his qui commorantur in vino & ſtudent calicib. epotādis? 3. men- Ibid. v. 31.
tem abalienari, apud eundem. *Ne intuearis vinum, cum ſplēduerit in vitro co-*
lor eius, ingreditur blande, ſed in nouiſſimo mordebit vt coluber. Et apud Prophe-
tam Abacuc. *Væ qui potum dat amico ſuo mittens fel ſuum & inebrians, vt aſpi-* Ab. 2. 15.
ciat nuditatem eius: repletus es ignominia pro gloria. Atq; Iſaiam. *Sacerdos & Pro-* Iſa. 28. 7.
pheta neſcierūt præ ebrietate, abſorpti ſunt à vino. Et Ozeam. *Fornicatio, & vinum,*
& ebrietas auferunt cor. 4. libidinem inflammari. Nam in Prouerbiis. *Lu-* Oſe. 4. 11. Prou. 20. 1.
xurioſa, inquit, *res vinum, & tumultuoſa ebrietas.* Et in epiſt ad Epheſios. *No-* Eph. 5. 18.
lite inebriari vino, in quo eſt luxuria. 5. ea iacturam fieri vitæ & fortunarum.
Vt apud Eccleſiaſticum. *Propter crapulam multi obierunt: qui autem abſtinens* Eccli. 37. 34.
eſt, adiiciet vitam. Et. *Operarius ebrioſus non locupletabitur.* Et. *Vinum multum po-* Eccli 19. 1. & 31.
tatum irritationem & iram, & ruinas multas facit. 6. amitti felicitatem æter- 38.
nam. Clarè enim Apoſtolus ad Galatas ſcribit. *Manifeſta ſunt opera carnis,* Gal. 5. 21.
quæ ſunt, fornicatio, immunditia, &c diſſenſiones, ebrietates, comeſſationes, & his
ſimilia: quæ prædico vobis, ſicut prædixi; quoniam qui talia agunt, regnum Dei non
conſequentur. Et ad Corinthios. *Nolite errare; neque fornicarij, neque fures, ne-*
que auari, neq; ebrioſi, neq; maledici, neq; rapaces regnum Dei poſſidebunt. 1. Cor. 6. 10.

II. REMED. Conſidera, quam acriter S. Patres eam inſectati ſint. S.
BASILIVS homilia in Ebrietatem. *Ebrietas dæmon eſt voluntarius ex voluptate* Baſ. hom. 14.
animis noſtris inditus. ebrietas malitiæ mater eſt, virtutis inimica, fortē virum red-
dit ignauum, ex temperante facit laſciuum, iuſtitiam ignorat, prudentiam extinguit.

L 3 Sicut

Digitized by Google

Sicut enim aqua igni eſt aduerſa, ſic vinum immodicum rationi, &c. Quid quæſo ſunt Amb. c. 16. *ebrij aliud, quam gentium idola? Oculos habent, & non vident.* S. AMBROSIVS in libro de Elia & ieiunio. *Ebrietas fomentum libidinis, ebrietas incentiuũ inſaniæ, ebrietas venenum inſipientiæ. Hæc ſenſus hominũ mutat & formas: per hãc fiunt ex hominib. equi adhinnientes, &c. Vocẽ amittunt, colore variantur, oculis igneſcunt,* Ca. 17. *ore anhelant, fremunt naribus, in furore ardeſcunt, ſenſu excedunt.* Et infra. *Quid autem obteſtationes potentium loquar? quid memorem ſacramẽta, quæ violare nefas arbitrantur? Bibamus, inquiunt, pro ſalute Imperatorum, & qui non biberit ſit reus in deuotione. Videtur enim non amare Imperatorem, qui pro eius ſalute nõ biberit. O piæ deuotionis obſequium, &c. O ſtultitia hominum, qui ebrietatẽ ſacrificium putant, qui* Hieron. l. 3. commẽt. *æſtimant illos ebrietate placere, qui ieiunio paſſiones ſuſtinere didicerũt.* S. HIERON. in cap. 5. in epiſt. ad Galat. *Quartumdecimum locum inter carnis opera ebrietas* 1. Cor. 6. 10. *apud Apoſtolũ tenet. Ebrioſi quippe regnum* Dei *non poſſidebunt.* Et Dominus *ad diſcipulos:* Luc. 21. 34. *Cauete, ait, ne forte grauẽtur corda veſtra vino & crapula. Vino hominis ſenſus euertitur, pedes corruunt, mens vacillat, libido ſuccenditur, &c. Pulchrè quidam non ignobilis orator, cum ebriũ de ſomno deſcriberet excitatum, ait. Nec dormire excitatus, nec vigilare ebrius poterat. Qua ſententia expreſſit, quodam modo nec mortuum* Chryſ. hom. 37. *eum fuiſſe, nec viuum.* B. CHRYSOST. ad populum Antioch. *Vbi ebrietas, ibi* Luc. 21. 34. *diabolus: vbi turpia verba, vbi ſaturitas, illic dæmones choreas agunt. Talem habebat* Luc. 16. *menſam diues ille epulo, propterea ne quidem guttæ aquæ Dominus fuit.* Et iterum. Id. hom. 1. *Ebrius dæmon eſt voluntarius, mortuus animatus, morbus veniam non habens, ruina excuſatione carens, cõmune generis noſtri opprobrium. Non enim in conuenientibus tantum inutilis ebrius, aut in priuatis & publicis negotiis, ſed & ſolo aſpectu eſt omnium grauiſſimus, fætores exhalãs teterrimos, eructationes & oſcitationes.* Et in Matthęũ hom. 58. *Quanto melior aſinus ebrioſo eſt, quanto canis præſtantior? Omnes certè beſtiæ, cum bibunt aut comedunt, vltra quam ſatis eſt non ſumunt, etiã ſi mille homi-* Aug. ſerm. 231. *nes cogerent.* D. AVGVSTIN. in ſermonibus de tempore. *Cum ebrietatis malum ſit graue vitium, & Deo odibile, ita per vniuerſum mundum à pluribus in cõſuetudinem miſſum eſt, vt iam nec putetur eſſe peccatum, &c. Et omnes ebrioſi tales ſunt, quales paludes eſſe videntur. Naſcuntur in illis ſanguiſugæ, ranæ, & diuerſa genera vermium, quæ magis horrorem poſſunt generare, quã aliquid, quod ad victum profi-* Serm. 232. *ciat, exhibere.* Et rurſus. *Qui credit ebrietatem paruum eſſe peccatum, ſi ſe non emendarit, & pro ipſa ebrietate pœnitentiam non egerit, cum adulteris & homicidis æterna* Iſid. l. 2. c. 43. *ſine remedio illum pœna cruciabit.* B. ISIDOR. de ſummo bono. *Pleriſq; laus eſt,* Iſa. 5. 22. *multum bibere & non inebriari. Audiant hi aduerſum ſe dicentẽ Prophetam. Væ qui potẽtes eſtis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miſcendam ebrietatem.* Ex Ethni- Sen. ep. 83. cis inſtar omnium ſit SENECA ita ad Lucilium ſcribens. *Dic quam turpe ſit, plus ſibi ingerere, quam capiat, & ſtomachi ſui non eſſe menſuram: quam multa ebrij faciant, quibus ſobrij erubeſcant: nihil aliud eſſe ebrietatem, quam voluntariam inſaniam, &c. Omne vitium ebrietas & intendit, & detegit, obſtantẽ malis conatibus ve-*

recundiam remouet. Vbi poſſedit animũ nimia vis vini, quicquid mali latebat, emergit. Et paulo poſt. *Cogita quas clades ediderit publica ebrietas. Hæc acerrimas gentes, bellicoſaſque hoſtibus tradidit: hæc multorum annorum pertinaci bello defenſa mœnia patefecit: hæc contumaciſſimos & iugum recuſantes in alienũ egit arbitrium: hæc inuictos acie mero domuit.*

III. REMED. Conſidera exempla eorum, qui propter ebrietatem
grauiter deliquerunt. Noë, licet perfectus in generationibus per ebrie- Gen.9.
tatem nudatus eſt in tabernaculo ſuo. Loth, quem Sodoma non vicit vi- Gen.19.
no inebriatus geminũ commiſit inceſtum. Sampſon repletus vino per Iudith 12. c.6. Iob 1.
meretricem hoſtibus traditus eſt. Holopherni quia plus quam vnquam Matth.14.
alias biberat, caput à Iudith reſectum eſt. Filii Iob dum vinum bibunt Luc.16.
ruina domus oppreſſi ſunt. Herodes inter pocula S. Ioannem Baptiſtam capite mulctari iuſſit. Diues epulo ob exceſſum in potu, ne guttulam quidem aquæ poſt hanc vitam, inquit, Chryſoſt. habere meruit. *Refer*, inquit Seneca loco citato, *Alexandri Macedonis exemplum, qui Clytum cariſſimũ ſibi ac fideliſſimũ inter epulas transfodit, & intellecto facinore mori voluit, certe debuit. &c. Quem tot itinera, tot prælia, tot hyemes, per quas victa temporum locorumque difficultate tranſierat, tot flumina ex ignoto cadentia, tot maria, tutũ dimiſerunt, intemperantia bibendi, & ille Herculaneus ac fatalis ſcyphus condidit.* B. AVGVSTI- Aug ſerm.33.
NVS, vel quiſquis eſt auctor ſermonum ad fratres in eremo, pro concione dixit. *Accidit hodie terribilis caſus, vt omnes audiſtis, propter quem ad Eccleſiam Hipponenſem etiam fœminas & infantes congregari præcepi. Ecce præclariſſimus ciuis noſter, & fere dilectus ab omnibus Cyrillus filium habebat, vt ſcitis, quem corrigere nolebat, & luxurioſè viuendo inſumpſit partem bonorum ſuorum. Sed ecce hodie ebrietatẽ perpeſſus matrem prægnantem nequiter oppreſſit, ſororem violare voluit, patrem occidit, & duas ſorores vulnerauit ad mortem.* THOMAS Cantiprat. libro Thom.c.56.
ſecundo Apũ ex relatione fratris ordinis Prædicatorum. *In Gallia erãt honeſti*, inquit, *quidam viri in taberna & bibebãt; cumq; incaluiſſent mero, inuectus eſt ſermo quid futurum ſit poſt hanc vitã. Tunc vnus, vaniſſime decipimur à clericis, qui dicunt animas ſine corporibus viuere poſt ruinã. Hoc dicto omnibus in riſum concitatis aduenit homo ſtatura magnus & fortis, & reſidens cũ illis vinũ poſtulat, bibit, quæritque quis inter eos ſit ſermo. De animabus, inquit ille, qui ſupra. Si quis meam vellet emere, optimo pretio darem eam, & de pretio in communi ad bibendum omnibus. Tunc cachinnantibus omnibus, ille qui ſuperuenerat. Talem, inquit, mercatorem quæro: paratus ſum eam emere, dicito quanti dabis? Et ille elato vultu. Tanti inquit. Mox conuenientibus eis in pretio, ſoluit emptor ſtatim pecuniam, & lætantibus omnibus, biberunt pleno calice, non curante quicquam illo, quod animam ſuam vendidiſſet. Veſpere autem facto, tempus eſt, inquit emptor, vt quiſque noſtrum ad propria reuertatur. Vos tamen antequam ſeparemur ferte iudicium. Si quis equum emeret, capiſtri vinculo alligatum, nunquid cum equo in ius ementis cederet & capiſtrum?*

Cui

Cui omnes pariter reſponderunt, vtique cederet. Nec mora, venditorem quæſtionis & reſponſionis horrore trementem, emptor cum anima & corpore videntibus omnibus ſurſum eleuauit in aëra, & ſecum, vt certũ eſt, ad inferna pertraxit, diabolus enim erat in hominis ſpecie.

IV. Remed. Abſtine à conuiuiis, aliiſq; conuenticulis, in quibus
Prou. 23. 20.
eſt potandi occaſio, iuxta monitionem Sapientis. *Noli eſſe in conuiuiis potatorum, nec in comeſſationibus eorum.* Habes exempla illuſtria duorum ſan-
Poſſid. in vita Aug.
ctorum, Ambroſii & Auguſtini, qui, vt ſcribit Poſſidius. *neq; in patria petiti ibant ad conuiuium, ne temperantiæ amitteretur modus.* Quod ſi commodè te ab omnibus ſubducere nõ potes, vel quia à principe viro inuitaris, vel à ſuperioribus intereſſe iuberis, vide ne limites ſobrietatis excedas, quos tibi excedere nunquã licet, etiamſi à Rege ad bibendum cogereris. Sic enim
Aug. ſerm. 232. de temp. Pſal. 140.
ſcribit B. Augustinus. *Solent ebrioſi ita ſe excuſare, vt dicant. Perſona potẽs me coëgit, vt amplius bibam, & in conuiuio regis non potui aliud facere. Ad excuſandas excuſationes in peccatis iſta prætendimus, & quod implere nolumus, non potuiſſe nos dicimus. Etiamſi ad hoc veniretur, vt tibi diceretur. Aut bibas, aut morieris, melius erat, vt caro tua ſobria occideretur, quàm per ebrietatem anima moreretur. Sed excuſatio iſta falſo obiicitur. Ipſi enim reges, & quicunq; alij potentes, &c. ſi te viderent definiſſe, vt eis non acquieſcas pro timore Dei inebriari, ſi tibi ſub hora videantur iraſci, poſtea verò te in grandi admiratione ſuſcipiunt dicentes. Quantis eum minis & terroribus fatigauimus, & tamen nunquam eum à ſobrietate ſeparare potuimus?* Et paulo poſt. *Ille qui ebriati reſiſtit, ſi cum Dei adiutorio perſeuerarit, & pro ipſa ille aliquas pertulerit tribulationes, omnia ei Dominus ad Martyrij gloriam reputabit.*

V. Remed. In potu ne quære voluptatem, ſed tantum vitæ ſuſtentandæ, roborandarumque corporis vitium neceſſitatem. Ea de cauſa Apoſtolus Timotheo ſuo aquæ potatori præcepit, vt modico vini vte-
1. Tim. 5.
retur ob frequentes eius infirmitates. Quem finem honeſtũ vel alium, ſi animo infixũ habueris facilè pretioſiora vina declinabis, quæ corpora
Gal. 5. 24.
grauare ſolent. Certè ſeruo Dei carnem cum concupiſcẽtiis ſuis crucifigere conanti indignũ eſt in potu quærere oblectamentum; imo ſanctum & iuſtum eſſet illi, optare, ſi fieri poſſet, citra vllum ſenſus guſtum, naturali neceſſitati tantũ facere ſatis, vt hoc magis aſſimularetur Chriſto ab omnib. voluptatib. terrenis alieniſſimo, ſanctiſq; omnibus, qui tã longè aberant à ſtudio venãdæ alicuius illecebræ in potu, vt data opera varios modos excogitarint eſculentis poculentiſq; omnẽ adimendi dele-
Medicina amara.
ctationem. Quam autem carnali homini durum, aſperumúe ſit hoc re-
Aug. l. 10 c. 31.
medium prolixè declarauit B. Auguſtinus in Confeſſionum libris. *Quis eſt Domine, inquiens, qui non rapiatur aliquantulum extra metas neceſſitatis? Quiſquis eſt, magnus eſt, magnificet nomen tuum. Ego autem non ſum, quia peccator homo ſum.* Et rurſus. *Hoc me docuiſti, vt quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumpturus*

Digitized by Google

ptum accedam. Sed dum ad quietem ſatietatis ex indigentiæ moleſtia tranſeo, in ipſo tranſitu mihi inſidiatur laqueus concupiſcentiæ. Ipſe enim tranſitus voluptas eſt, & non eſt alius, quà tranſeatur, quam quo tranſire cogit neceſſitas. Et cum ſalus ſit cauſa edendi & bibendi, adiungit ſeſe tanquam pediſſequa periculoſa iucunditas, & plerũq́ præire conatur, vt eius cauſa fiat, quod ſalutis cauſa me facere vel dico, vel volo: nec idem modus vtriuſq́ eſt, nam quod ſaluti ſatis eſt, delectationi parum eſt. Et ſæpè incertum fit, vtrum adhuc neceſſaria corporis cura ſubſidium petat, an voluptaria cupiditatis fallacia miniſterium ſuppetat. Ad hoc incertum hilareſcit infelix anima, & in eo præparat excuſationis patrocinium, gaudens non apparere, quid ſatis ſit moderationi valetudinis, vt obtentu ſalutis obumbret negotium voluptatis.

VI. REMED. & optimum eſt, ab omni vini vſu abſtinere, quo innumerabiles ſancti hactenus, quo longius ab Ebrietate abeſſent, vſi fuere. Sapiens inquit, *Cogitaui in corde meo abſtrahere à vino carnem meam, vt animum transferrem ad Sapientiam, deuitaremq́ ſtultitiam.* Spiritus ſanctus certè laudat apud Ieremiam Rechabitas, quod vinũ vt parerent Ionadab patri ſuo, non biberint. Laudat & Danielem, quod vino, aqua ſola cõtentus, cum ſociis abſtinuerit. Gabriel Archangelus inter admirandæ ſanctitatis Ioannis Baptiſtæ indicia ponit, quod vinum, ſiceramue non ſit bibiturus. Euſebius in hiſtoria Eccleſiaſtica commemorat S. MARCVM Euangeliſtam primis fidelibus in Eccleſia Alexandrina degentibus inter cætera virtutum exercitia à vino abſtinentiam commendaſſe. D. Auguſtinus libro primo de moribus Eccleſiæ, agens de Epiſcopis, ſacerdotibus, diaconis & monachis in Eccleſia Dei ſuo æuo florẽtibus, eos laudat, quod à vino abſtinuerint. S. HIERONYMVS in cœlum ferens Paleſtinæ monachos, ſcribit ne ægros quidem ſibi vinum indulſiſſe: imò hortatur ſponſas Chriſti, hoc eſt, ſacras virgines, vt vinũ fugiant perinde ac venenum. *Si quid,* inquit, *in me poteſt eſſe conſilij, ſi experto creditur, hoc primum moneo, hoc obteſtor, vt ſponſa Chriſti vinum fugiat pro veneno. Hæc aduerſus adoleſcentiam prima arma ſunt dæmonum, non ſic auaritia quatit, inflat ſuperbia, delectat ambitio. Facile caremus aliis vitiis, hic hoſtis nobis incluſus eſt: quocunq́ pergimus, nobiſcum portamus inimicum. Vinum & adoleſcentia duplex eſt incendium voluptatis, quid oleum flammæ adiicimus? quid ardenti corpuſculo fomenta ignium miniſtramus?* Neque mirere Hieronymum adoleſcentibus adimere vinum, cum & gentiles olim, vt Romani, teſte Æliano, vſq; ad annum ætatis trigeſimum, iis ademerint.

Eccli. 2. 3.
Ierem. 35. 18.
Dan. 1. & 10.
Luc. 1. 15.
Euſeb. lib. 2. c. 7.
Aug. c. 31.
Hier. ad Euſtoch. de Virgin. ep. 22.
Ælian. lib. 2. var. hiſt. c. 9.

VII. REMED. Quod ſi tibi vel non libet, vel non licet, aut expedit ad tantam aſpirare perfectionem, vt omne vinum ableges cereuiſia vel aqua contentus, reuoca ſaltem prauam nimium bibendi conſuetudinem paulatim ad iuſtam moderationem, & ſi difficultas in ea peruincenda occurrat, diuinam opem cum eo qui dixit, *omnia poſſum in eo qui me* Phil. 4. 13.

Digitized by Google

confortat, implora. Ita conſuluit B. AVGVSTINVS in ſermone 331. de tempore. *Qui ſunt*, inquit, *ebrioſi, cum Dei adiutorio de luto facis ſe excutiãt vel de cloaca ebrietatis, dum adhuc tempus pœnitendi eſt feſtinent, quanta poſſunt celeritate Deo auxiliante conſurgere, & totis animæ viribus cum Propheta ſupplicantes Domino dicant. Eripe me de luto, vt non inhæream, &c. Sed hic ante omnia ſcire debemus, quia non vna die efficiũtur homines ebrioſi, ſed cum paulatim per ſingulos dies ſingulos ſibi, aut binos calices ad potum conſuetudinarium addunt. Sic qui ſe de hoc malo deſiderat liberare, paulatim ſubtrahendo ad ſobrietatis lucem redeat. Qui enim per partes aliquid ſubducere voluerit, & de ebrietate liberabitur, & intolerabilem inferni pœnam non patietur.* Et in libris Confeſſion. *Audio vocem iubentis Dei mei. Non grauentur corda veſtra crapula & ebrietate. Ebrietas longè eſt à me, miſereberis, ne appropinquet mihi. Crapula autem nonnunquam ſurrepit ſeruo tuo: miſereberis, vt longè fiat à me. Nemo enim eſſe poteſt continens, niſi tu des. Multa nobis orantibus tribuis, & quicquid boni, antequam oremus, accipimus, à te accipimus, & vt hoc poſtea cognoſceremus, à te accipimus. Ebrioſus nunquam fui, ſed ebrioſos à te ſobrios factos ego noui. Ergo à te factum eſt, vt hoc non eſſent, qui nunquam fuerunt, à quo factum eſt, vt hoc non ſemper eſſent qui fuerunt: à quo etiam factum eſt, vt ſcirent vtrique, à quo factum eſt.* Ac tandem concludit. *Itaque freni gutturis temperata relaxatione & conſtrictione tenendi ſunt.*

Pſal. 68. 15.
Aug. lib. 10. c. 31.
Luc. 21. 34.
Crapula eſt intemperantia venialis.

VIII. REMED. Caue, ne quenquam inducas ad inebriandum ſe, vel directè, hoc eſt, intendendo vt ille ſe inebriet, vel indirectè vt compellendo ad potum, quem veriſimile eſt inebriandum; nam ſecundum D. Thomę, aliorumq; Doctorum ſententiam non eſſes immunis à peccato mortali, eo quod cooperari malo, perinde ſit atque malum perpetrare. Vnde B. AMBROSIVS, dum prolixè deſcribit potatorum mores in libro de Elia & ieiunio. *Rogas*, inquit, *ad iucunditatem, cogis ad mortem.* Et S. AVGVSTINVS, in citatis ſermonibus de Tempore. *Si & te*, ait, & *alium inebriaueris, habebis hominem amicum, habebis Deum inimicum.* Et rurſus. *Quicunque me audire contempſerit, & ad bibendum pronus fuerit, vel in conuiuio ſuo alios adiurare, vel cogere voluerit, pro ſe, & pro illis in die iudicij reus erit.* Et iterum. *Qui alterum cogit, vt ſe plus, quam opus eſt bibendo inebriet, minus malum ei erat, ſi carnem eius vulneraret gladio, quam animam eius per ebrietatem necaret.*

Amb. c. 13.
Aug. ſerm. 230. 231.

VIDE V. *Amor ſui. Choreæ. Conſuetudo praua. Gula. Immortificatio paſſionum. Luxuria. Societas praua. Voluptas carnalis.*

EXEM-

EXEMPLVM MALVM, VEL SCANDALVM.

Remedia contra exemplum malum.

I. REMED. Conſidera quid Spiritus ſanctus de malo Exemplo in ſa-
cris litteris tradiderit. Primo enim monet, ne noſtro exemplo cui-
quam offendiculo ſimus, & occaſionem præbeamus delinquendi. *Ne
ponatis,* inquit Apoſtolus, *offendiculum fratri, vel ſcandalum.* Et. *Nemini dantes* Rom.14.13.
vllam offenſionem, vt non vituperetur miniſterium noſtrum. 2. monet, ne atten- 2.Cor 6.3.
damus ad exemplum vulgi, vel multitudinis. *Non ſequeris,* inquit in Exo- Exod.23.2.
do Deus, *turbam ad faciendum malum: nec in iudicio, plurimorum acquieſces ſen-
tentiæ, vt à verò devies.* 3. declarat, quam grauiter peccet, qui prauum ex-
emplum aliis præbet. *Væ mundo,* inquit Chriſtus apud Matthæum, *à ſcan-
dalis, væ homini, per quem ſcandalũ venit. Qui ſcandalizauerit vnum ex puſillis iſtis* Matth.18.7.
*minimis, qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, &
demergatur in profundum maris.* Et B. Paulus. *Si propter cibum tuum frater tuus* Rom.14.15.
*contriſtatur, iam non ſecundum caritatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro
quo Chriſtus mortuus eſt.* Et. *noli propter eſcam deſtruere opus* Dei. Et rurſus. *Pec-* Ibid.20.
cantes in fratres, & percutientes conſcientiam ipſorum infirmam, in Chriſtum pecca- 1.Cor.8,12.
tis. 4. monet, vt ab eorum ſocietate, qui ſcandalũ præbent, nos ſegrege-
mus. *Si oculus tuus dexter,* ait Saluator, *ſcandalizat te, erue eum, & proiice abs te;* Matth 5.29.&
& ſi manus tua dextera ſcandalizat te, abſcinde eam & proiice abs te. Vnde & Pe- 18.9.
tro, ſcandalum aliquod ſermone ſuo aliis danti, reſpondit. *Vade poſt me* Matth.16.23.
Sathana, ſcandalum es mihi.

II. REMED. Conſidera quid idem Spiritus ſanctus tradiderit de
exemplo bono. Primò enim generatim omnes hortatur, vt aliis bonum
exemplum præbeant. vt in epiſt. ad Romanos. *Vnuſquiſq; veſtrum proximo* Rom.15.2
ſuo placeat in bonũ ad ædificationẽ. Et ad Corinth *Chriſti bonus odor ſumus Deo,* 2.Cor.2.15.
in iis qui ſalui fiunt. Et ad Philip. *Sitis ſine querela, & ſimplices filij Dei, ſine repre-* Phil.2.15.
henſione in medio nationis prauæ: inter quos lucetis, ſicut luminaria in mũdo. Et rur- Phil.4.5.
ſus. *modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus.* Et in priore epiſtola B. Petri. 1.Pet.2.12.
*Conuerſationem veſtram inter gentes habentes bonam, vt in eo, quod detractant de vo-
bis, tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos conſiderantes glorificent* Deum
in die viſitationis. 2. ſpeciatim aliorũ ſuperiores. nam Chriſtus apud Mat- Matth.5.14 16
thæum ad Apoſtolos ait. *Vos eſtis lux mundi, ſic luceat lux veſtra coram homi-
nibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum, qui in cœlis eſt.* &
Paulus ad Timotheum. *Exemplum eſto fidelium in verbo, & conuerſatione, in* 1.Tim.4.12
caritate, in fide, in caſtitate, vt profectus tuus manifeſtus ſit omnibus. Et ad Titum.

Tit. 2. 7. *In omnibus præbe te exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in grauitate.* Ac B. Iacobus. Iac. 3. 13. *Quis Sapiens & diſciplinatus inter vos? oſtendat ex bona conuerſatione operationem ſuam in manſuetudine ſapientiæ.* 3. docet exemplum Chriſti imitandum, & ſanctorum. Ioan. 13. 15. *Exemplum dedi vobis*, ait Chriſtus ipſe cum lauiſſet Apoſtolorũ pedes, *vt quemadmodum ego feci, & vos faciatis.* & S. Petrus. 1. Pet. 2. 21. *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius.* Iſaias Propheta. Iſa. 51. 2. *Attendite ad Abraham patrem veſtrum, & ad Saram, quæ peperit vos.* Matathias in libris Machabæorũ ad fortiter pro Dei legibus pugnandum commemorat exemplum Phinees. 1. Mach. 2. 26. Paulus ad Hebræos. Heb. 13. 7. *Mementote Præpoſitorũ veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei; quorum intuentes exitum conuerſationis imitamini fidem.* Et ad Corinthios. 1. Cor. 11. 1. *Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti.*

III. Remed. Conſidera dicta SS. Patrum. B. Basilivs in regulis breuior. Baſ. q. 64. *Sane ſcandalizat aliquis, quandocunq; dictis, factisue legẽ violat, & exemplo ſuo ad legis violationẽ inducit, vt ſerpens Euam, & Eua Adam. Vel quandocunq; prohibet exequi voluntatẽ Dei, vt Petrus Dominum, quando dixit.* Matth. 16. 22. *Abſit à te Domine, non erit tibi hoc. cui tum dictum eſt. Vade poſt me Satana, ſcandalum es mihi, quia non ſapis ea, quæ Dei ſunt, ſed ea, quæ hominum. Vel quando ædificat animũ imbecillis ad aliquid eorum, quæ vetita ſunt, ſecundum quod ſcriptũ eſt ab Apoſtolo.* 1. Cor. 8. 10. *Si quis viderit eum, qui habet ſcientiam, in idolio recumbentem, nõne conſcientia eius, cum ſit infirma, ædificabitur ad manducandum idolothyta?* Et infra. Matth. 18. 6. *Si in iis quæ in poteſtate noſtra ſunt res adeo formidabilis eſt fratrem ſcandalizare: quid de iis dicendũ erit, qui rebus vetitis faciendis, loquendisue ſcandalizant, maximè quando vel ſcientia maiore præditus videtur, vel in gradu aliquo cenſetur ſacro, vt cæteris tanquã regula, exemplarue propoſitus eſſe debeat?* Greg. Nazianz. in Apologetico. Naz. in Apol. 1. pro fuga. *Præclarè cum eo agitur, qui nec peccando, nec ſuſpicione laborando quamdiu fieri poteſt, ac ratio ſinit, offenſionis, ſcandalique materiam multitudini præbet: quippe cum iis etiam, qui vnum ex puſillis offenderint,* Matth. 18. 6. *quã certa, quamq; atrox & acerba ab eo, qui mentiri neſcit, pœna conſtituta ſit, non ignoremus.* Et oratione in laudem Baſilii ſub finem, cum tanquam *communem virtutis tabulã & exemplum omnibus Eccleſiis & hominibus proponit, in quod intuentes velut in viuam quandam legem, vitam ſuã dirigant.* Similiter Greg. Nyssenvs in enarratione vitæ Moſeos. *Per Prophetam,* inquit, Iſa. 51. 2. *Iſaiam, diuina vox clamat. Attendite ad Abraham patrem veſtrum: vt quemadmodum qui vi ventorum à recta nauigationis via in pelagus exacti ſunt ſi ad ignem, vel cacumen montis reſpexerint, facile ſe ab errore in tutum reducunt: ſic quicũq; huius vitæ fluctibus oppreſſi à virtute aberrant, exemplo Abrahæ quaſi gubernaculo ad diuinæ voluntatis portum reuocantur.* Et paulo poſt. *Idcirco enim credendum eſt præſtantiſſimorũ virorum vitas exquiſitiſſimè deſcriptas, vt vita noſtra imitatione ad virtutem rectius deducatur.* Hieron. in ep. ad Gerontiam, de monogamia. Hier. ep. 11. *Fuge perſonas, in quibus poteſt mala conuerſationis eſſe ſuſpicio: nec*

paratum

Digitized by Google

paratum habeas illud à triuio. Sufficit mihi conſciẽtia mea,nõ curo, quid de me loquatur homines. Et certè Apoſtolus prouidebat bona, non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus, ne per illum nomen Dei blaſphemaretur in gentibus. Habebat vtique poteſtatem ſororem mulierem circumducendi, ſed nolebat ſe iudicari ab infideli conſcientia, &c. Si ſcandalizat, inquit, eſca fratrem, in æternum carnem non manducabò. Rom.12.17.

AVGVSTINVS in ſermonibus de tempore. *Nemo ſe circumueniat, fratres chariſſimi, nullus homo ſibi ſolum modo viuat, &, ſicut frequenter ſuggeſſi, quantoſcunque aliquis exemplo ſanctæ vitæ ædificauerit, cum tantis & pro tãtis mercedem retributionis beatæ vitæ accipiet: & quantiſcunque exemplũmalæ conuerſationis, etiamſi eum illi non ſequantur, præbuit, pro tantis ſe malis rationem nouerit redditurum.* 1.Cor. 8.13. Aug.ſerm.163.

S.LEO. I. in ſermone de S.Laurentio. *Facilis ad exhortandum fit ratio, efficax ad ſuadendum. validiora tamen ſunt exempla, quam verba, & plenius eſt opere docere, quam voce.* Eodem ſpectat quod non ſemel B. GREGORIVS docet plus exempla mouere, quam verba: & ad amorem patriæ cœleſtis, quoſdam incitari magis exemplis, quam prædicamentis. Et B.BERNARDVS. *Sermo viuus & efficax exemplum eſt operis, facile perſuadens quod intendimus, dum factibile eſſe probat quod ſuademus.* G.hom 38.in Euang & in procem 1.dial. Bern. ſerm. 2. de reſurr.

IV. REMED. Conſidera, quid doctiſſimi Ethnicorum de vi & efficacia exemplorum ſcripſerint. *Duo illa,* inquit Cicero, *nos maximè mouent, ſimilitudo & exemplum.* Et alibi. *Quod exemplo fit, id etiã iure fieri putant homines.* Et SENECA ad Lucilium. *Longum iter eſt per præcepta, breue & efficax per exempla. Zenonem Cleanthes nõ expreſſiſſet, ſi eum tãtummodo audiſſet. Vitæ eius interfuit, ſecreta perſpexit, obſeruauit illum, an ex formula ſua viueret. Plato & Ariſtoteles, & omnis in diuerſum itura ſapientum turba plus ex moribus, quam ex verbis Socratis traxit.* Idem epiſt. 11. docet animo fingendum talem magiſtrum virtute præſtantem, ſi re ipſa deſit, coram quo viuamus. ARISTIDES apud Platonem in Theage ſub finem ſic loquitur. *Ego, ô Socrates nihil vnquam à te didici, vt & ipſe noſti. proficiebam autem, quoties tecum vna eram, etiam ſi tantum vna in domo eſſemus, quanquam non in eodem cubiculo: magis tamen, ſi quando in eodem etiam cubiculo. Et tum quoque magis, ſi in te dicentem intuerer, quàm ſi oculos vllam in partem dirigerem: multò autem maximè ac plurimum proficiebam, ſi quando proximè te ſederem, & hærerem tibi.* Cur autem plus exemplis quam verbis & doctrinæ credatur, cauſam reddit loco citato Seneca, quia *homines plus oculis credunt quam auribus.* Cum quo conuenit illud Horatianum, *Segnius irritant animos immiſſa per aures, quam quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus.* Ariſtoteles verò: quia quiſque procliuior eſt ad eligendũm bonum in particulari, quam in vniuerſali, licet hoc illo ſit diuinius. Nam quod opere & exemplo oſtenditur, videtur ab operante electum. Vnde B. Ioannes, *Non diligamus,* inquit, *lingua, neque verbo, ſed opere & veritate.* Et B.LVCAS ſcripſit Chriſtum prius cœpiſſe facere, deinde docere. Cic.lib.3 de oratore & ep.4. ad Seru.Sulp. Sen.ep.6. Horat.de arte poet. Ariſt.10.Eth c.1. 1.Ioan.3.18. Act.1.1.

Digitized by Google

V. Remed. Conſidera, quantus fructus vel ex vnius hominis pii & ſancti exemplo ſit conſecutus. Nam imprimis ex vnius Chriſti Saluatoris exemplo conſecuta eſt Apoſtolorum, diſcipulorumq; Chriſti, ac per eos & ſucceſſores eorum totius orbis vſq; ad noſtram ætatem conuerſio. Idcirco enim iuxta SS. Patrum doctrinam Chriſtus, cum eſſet filius Dei naturam humanã aſſumpſit, factus ſimilis nobis homo, vt hoc viſibili exemplo omnes ad veram virtuté informaremur. *Ideo*, inquit B. Basilivs in conſtit. monaſtic. *naturam humanam ſuſcepit, vt in ſe velut in tabula quadam veram nobis pietatem depingeret, eamq; omnibus ante oculos ſtatutam pro viribus imitandam, ceu archetypum proponeret. Nec enim alia de cauſa corpus noſtrum geſſit, niſi vt quoad fieri poſſit, ad imitanda vitæ ipſius ſtudia conformemus.* Deinde notum eſt quot millia hominum ex vnius B. Antonii, Basilii, Hieronymi, Avgvstini, Benedicti, Romvaldi, Brvnonis, Bernardi, Dominici, Francisci, Ignatii, & aliorum exemplo commoti ſint ad vitam religioſam eremiticam vel cœnobiticam ducendam: Quam multi vnius ſæpè martyris in perferendis tormentis conſtantia, ad fidem Chriſti complectendam, ſanguinem etiam pro ea profundendum ſint pellecti. Quanto numero etiam hoc ſeculo ad ſodalitatem B. Virginis, aliasq; piè inſtitutas omnis ætatis homines ſe certatim, ob præclara pietatis exempla quæ in ſodalibus cernunt, ſe adiungant. Quam pauci deniq; ad veteres religioſorum cœtus, in quibus vetera ſanctitatis exempla defecerunt, ſe aggregare ſoleant. Avgvstinvs ſanè diſertè fatetur in octauo Confeſſionum libro ſe conuerſione Victorini doctiſſimi ſenis, & omnium liberalium doctrinarum peritiſſimi, quam illi narrauerat Simplicianus, ad ſuam conuerſionem permotum. *Vbi*, inquit, *homo tuus Simplicianus de Victorino iſto narrauit, exarſi ad imitandum. Ad hoc enim & ille narrauerat.* Et cum poſtea graui lucta carnis & Spiritus excruciaretur, dubitaretque num caſtitatem ſeruare poſſet, ruiſus exemplorum præſidio hanc tentationem diſcuſſit. *Aperiebatur*, inquiens, *ab ea parte qua intenderam faciem caſta dignitas continentiæ, ſerena & non diſſolutè hilaris, honeſtè blandiens, vt venirem, neque dubitarem, & extendens ad me ſuſcipiendum & amplectendum pias manus plenas gregibus bonorum exemplorum. Ibi tot pueri & puellæ, ibi iuuentus multa, & omnis ætas, & graues viduæ & Virgines anus, & in omnibus ipſa continentia nequaquam ſterilis, ſed fecunda mater filiorum. Et irridebat me irriſione exhortatoria, quaſi diceret. Tu non poteris, quod iſti, & iſtæ? An verò iſti, & iſtæ in ſemetipſis poſſunt, ac non in Domino Deo ſuo? Proiice te in eum, noli metuere, non ſe ſubtrahet, vt cadas. Proiice te ſecurus; excipiet te, & ſaluabit te.* Huius generis exempla paſſim exſtant quamplurima.

Baſil. c. 2.

Aug. c. 2. & 5.

Ib. c. 11.

VI. Remed. Crebro peruolue Sanctorum hiſtorias; è quibus ampla tibi ſuppeditabit optimorum exemplorum ſeges. idque facies plurimorum

morum ſanctorum exemplo, maximè B. Antonii, Dominici, Thomæ Aquinatis, Brigittæ, aliorumq́; qui vt habes in eorum vitis apud Surium, & ipſi eas lectitabant, & aliis earum lectionem commendabant. Deinde & totius Eccleſiæ Catholicæ, in qua vſus iam olim increbuit Martyrologiũ legendi in anniuerſario cuiuſq; ſancti die, & nunc obtinet vitam præcipuorum quorumque ſanctorum recenſendi in officio diuino vel Breuiario. Eodem ſpectant ſanctorum feſta, in quibus res à ſanctis geſtæ non ſolum decantantur, ſed etiam pro concione exponuntur, *ad excitandam*, vt loquitur B. AVGVSTINVS in libris contra Fauſtum, *eorum imitationem*. Et publica Calendaria nominibus ſanctorum in ſingulos dies æquè apud hæreticos atque Catholicos ſignata. Adhæc imagines & ſtatuæ in templis, & alibi, res à ſanctis geſtas exprimentes. Tum ſanctorum certorum patrocinia, à quolibet pro arbitrio delectorum, & menſtruæ eorundem in ſodalitatibus quibuſdam ſortito factæ electiones. Hæc enim nulla alia de cauſa excogitata ſunt, vel inducta in mores, quam vt tam crebra commemoratione eorum, ad conſectandam eorundem vitam, & pietatem magis magiſque accenderemur. Quantus autem profectus vel ex ſola priuata lectione vitæ ſancti exiſtere poſſit duobus tantum exemplis, vt cætera omittam, doceri potes. Vnum habes in Auguſtino ex relatione Potitiani de duobus Imperatoris aulicis, qui cum extra vrbem Treuirorum forte incidiſſent in caſam quandam eremiticam, ibique codicem, in quo ſcripta erat vita S. Antonii Ægyptii, perlegiſſent, ſic ambo accenſi ſunt ſectandæ illius vitæ religioſæ deſiderio, vt relicta militia ſeculari ſe extemplo diuino ſeruitio conſecrarint. *Et ambo*, inquit Auguſtinus, *habebant ſponſas. Quæ poſteaquam hoc audierunt, dicauerunt etiam ipſæ virginitatem Deo.* Alterum eſt B. P. N. IGNATII Societatis IESV fundatoris, qui, vt prolixè in eius vita refert Petrus Ribadineira, cum militiæ ſeculari item deditus, lectoque ob læſum grauiter pedem affixus codicem ſibi aliquem porrigi, fallendi temporis ergo, poſtulaſſet, nec alius ad manum eſſet, niſi qui vitam CHRISTI & ſanctorum contineret, lectione illa ſenſim ita immutatus eſt, vt abiectis armis, mundoque contempto totum ſe diuino cultui mancipârit, ac tandem viros doctiſſimos propoſiti ſui ſectatores ſibi adiunxerit, ac religionem Societatis Ieſu iam toto orbe ſparſam, à ſede Apoſtolica ſæpè approbatam, condiderit.

Aug. lib. 20. c. 21.

Lib. 8 confeſ. c. 6.

Rib. lib. 1. c. 1.

VII. REMED. Vnius pluriumúe virtute & doctrina præſtantium vitam moreſque tibi imitandos propone, ſicut Philoſophi illi veteres vitam Socratis. Sic enim monet Spiritus ſanctus per Sapientẽ. *Cum Sapientibus*, inquiens, *& prudentibus tracta*. Et. *Cum viro ſancto aſſiduus eſto, quemcũnq; cognoueris obſeruantem timorẽ Dei, cuius anima eſt ſecundum animã tuam.* Deinde

Eccli. 9. & 37.

S. Patres

Digitized by Google

Amb.c.41. S. Patres. AMBROSIVS libro primo de officiis. *Sequatur conuerſationis electio, vt adiungamur probatiſſimis quibusq; ſenioribus. Namq; vt æqualiū vſus dulcior, ita ſenum tutior eſt, qui magiſterio quodam & ductu vitæ colorat mores adoleſcentium, & velut murice probitatis inficit. Namq; ſi hi qui ſunt ignari locorum, cum ſolertibus viarum iter adoriri geſtiunt, quanto magis adoleſcentes cum ſenibus debent nouū ſibi iter vitæ aggredi, quo minus errare poſſint, & à vero tramite virtutis deflectere.* Hier. ep.7. HIERONYMVS ad Lætam, de inſtitut. filiæ. *Proponatur ei* (Lætæ) *proba fidei ac morum, & pudicitiæ virgo veterana, quæ illam doceat, & aſſueſcat exẽplo ad orationes & Pſalmos nocte conſurgere, mane hymnos canere: tertia, ſexta, nona hora ſtare in acie quaſi bellatricem Christi.* Caſſ. lib.4.c.38. & 40. IOAN. CASSIAN. libro quarto de inſtitutis monaſt. *Conſidera te de paucis & electis effectum, & ne exemplo ac tepore multitudinis refrigeſcas, ſed viue vt pauci, vt cum paucis inueniri merearis in regno Dei. Multi enim ſunt vocati, pauci verò electi.* Et infra. *Exempla tibi ſunt imitationis, ac vitæ perfectæ in congregatione commoranti à paucis, imò ab vno vel duobus, nõ à pluribus expetenda.* Hoc antidotum, quam ſalutare ſit, multi ſanctiſſimi viri exemplo ſuo declararunt. ac in primis S. ANTON. quem ſcribit B. Athan. in eius vita. ATHANAS. adhuc tyronem, monachorum, qui tum nondum in ſolitudines ſe abdiderant, ſed in villis extra vrbem commorabantur obiuiſſe cellas, obſeruaſſeque ſedulo ſingulorum virtutes & mores, vt eos imitari poſſet; idemque poſtea ſectatoribus ſuis præſcripſiſſe auctor eſt Caſſ. l.5.c.4. CASSIAN. libro 5. inſtitut. monaſt. *Vetus eſt*, inquit, *beati Antonij, admirabiliſque ſententia monachum ſpiritualia mella condere cupientem, velut apem prudentiſſimam debere vnamquamq; virtutem ab his, qui eam familiarius poſſident deflorare, & in ſui pectoris vaſe recondere. Cũctas namq; ſi ab vno volumus mutuari, aut difficile, aut certe nunquam idonea ad imitandum nobis exempla poterunt reperiri.* Quæ ſententia licet videatur pugnare cum ſuperiore eiuſdẽ Caſſiani dicentis *à pluribus non eſſe expetenda exempla*, non tamen pugnat, quia etſi à pluribus floſculũ aliquem virtutis decerpere poſſent, non tamen debebant, niſi vnum aliquẽ aut duos tanquã ſpiritualis vitę duces & magiſtros ſectari. S BERNARD. ad fratres de monte Dei. *Elige tibi*, inquit, *tu ipſe hominem conſilio meo, cuius vita exẽplar ſic cordi tuo inſederit, reuerentia inhæſerit, vt quoties eius recordatus fueris ad reuerentiã cogitati aſſurgas, & temetipſum ordines & componas, qui cogitatus, ac ſi præſens ſit, in affectũ mutuæ caritatis emendet in te omnia emendanda, & tamen nullum patiatur damnũ ſecreti ſui ſolitudo tua. Hic præſens tibi adſit, quandocunque volueris: occurrat ſæpe & cum nolueris. Increpationes eius deſcribe tibi, &c.*

P. Bleſenſis Bathon. archid. ADDE aliud exemplum PETRI BLESENSIS qui ante annos 400. in Eccleſia Dei floruit. Is in inuectiua aduerſus obtrectatorem ſic ſcribit. *Diu à retroactis temporibus aliquem tui ordinis* (Ciſtertienſis) *virum ſemper mecum habui, meæ conuerſationis teſtem, meique corporis & animæ Angelum & cuſtodem. Vnũ tamen elegi, & prælegi mihi dilectum Deo & hominibus, quem iudicio meo lõge differen-*

Digitized by Google

differentiis multis quadam præminentia probatiſſimæ religionis illuſtrat, &c. Ipſe procul dubio amicus Dei eſt, canonicæ inſtitutionis ſereniſſimus æmulator, ſuæ carnis crudeliſſimus aduerſarius, &c. Memoriam eius poſui tanquam ſignaculum ſuper cor meum, cuius humilitatem, maturitatem, prudentiam, conſtantiam, & vt includam multa paucis, incomparabilem honeſtatem in interioribus meis iugi recordatione circumſero quantumcunque permittit conuerſatio ſecularis ad exemplar illius quaſi ad ſigilli ſpiritualis imaginem me conſigno.

VIDE V. *Conſuetudo praua. Familiaritas nimia. Linguæ abuſus. Societas praua.*

F

FAMILIARITAS NIMIA.

Remedia contra eandem.

PRIMVM Remedium. Conſidera familiaritatem nimiam inter ea vitia numerari, quæ ſpeciem quandam virtutum mentiuntur, & idcirco non facile eam à virtute caritatis, vel amicitiæ poſſe diſcerni. De quo genere vitiorum ſic ſcripſit aduerſus Pelagianos HIERONYMVS. *Vicina ſunt vitia virtutibus, vt ſi paululum declinaueris, aut errandum tibi ſit, aut in præceps cadendum. Quantum inter ſe diſtant, pertinacia & perſeuerantia, parſimonia & frugalitas, liberalitas & profuſio, prudentia & calliditas, fortitudo & temeritas, cautela & timiditas, quorum alia ad bona, alia referuntur ad mala?* Quæ cauſa forte eſt, vt nullus ex priſcis Patribus, extra S. BASILIVM in diiudicandis humanis affectibus verè lynceum, huius vitii meminiſſe videatur. Sed nec recentiores Scriptores, niſi paucis verbis, hunc morbum attigerunt. Hier. lib. 3.

II. REMED. Conſidera ſedulo omnia quæ à BASILIO de hoc morbo prodita ſunt. Sic enim in ſermone de inſtitutione monachorum ſcribit. *In communi contubernio neutiquam patitur charitatis lex aliquas coiri ſeorſum, aut amicitias, aut ſodalitates. Siquidem nullo modo fieri poteſt, quin affectiones iſtæ, quæ in hanc magis, quàm in illam propendent partem plurimum incommodent communi omnium concordiæ. Quare æqualiter ſe diligere inter ſe omnes debent: idemq́; ergo* Baſ. ſerm. 1.

vniuerſum fratrum cœtum charitatis tenendus eſt modus. Quod ſi quis inuentus fuerit qui maiore quadam animi propenſione monachum fratrem, vel propinquum, vel alium quemuis quauis de cauſa videatur diligere, hunc caſtigare oportet vt iniurium publicæ charitati. Siquidem in eo quod quis aliquem plus diligit, facile indicat reliquos ſe in amore inferiores habere. Rurſum in Conſtitut. monaſticis. *Caritatem*
Id.c.30. *quidem mutuam habere inter ſe fratres debent, non ita tamen, vt duo treſue ſeorſum à cæteris ſodalitatem inter ſe coeant, quandoquidem hoc non caritas eſt, ſed ſeditio & diuiſio, & eorum qui ſic coeunt improbitatis indicium. Si enim communis diſciplinæ decus carum haberent, qui tales ſunt, ſine dubio communem, æqualemque erga omnes caritatem tenerent. Si verò ipſi à reliquis ſua ſponte disiuncti in cœtu cœtum efficiant, vitioſa huiuſmodi amicitiæ conciliatio eſt, & diuerſam quandam à communibus inſtitutis rem eſſe oportet, quæ hos inter ipſos conciliet: atque hoc profectò nihil eſt aliud, quam contra veterem diſciplinæ ſtabilitatem innouatio.* Et paulo poſt. *Quod ſi firmatam quis iam vetuſtate diſciplinam labefactare in animo habeat, ac alios etiam de fratribus ſecum comites trahat, hic primo quidem ab eo qui ſanus ſit ſecreto admoneri*
Matth.18.16. *tanquam parum ſanus debet. Sin ſecreto curari noluerit, adhibendi erunt etiam fratres aliis intelligentiores, vt eſt in ſacro Euangelio, &c.*

III. REMED. Conſidera, in quanta pericula hæc familiaritas, licet initia habeat Spiritualia, ſæpè hominem coniiciat. vt verè dici poſſit de
Prou.14.12. eo illud Sapientis. *Eſt via quæ videtur homini iuſta: nouiſſima autem eius dedu-*
Gal.3.3. *cunt ad mortem.* Et illud Apoſtoli. *Sic ſtulti eſtis, vt cum Spiritu cœperitis carne*
Basil. *conſumemini?* De hoc periculo non tacuit BASILIVS: nam in ſermone de abdicatione rerum. *Iuuenis,* inquit, *ſiue ætate, ſiue animo fueris, æqualium tuorum conſuetudinem defugito: ab illiſque te non ſecus, atque ab ardentiſſima flamma procul abducito: quandoquidem illorum opera vſus aduerſarius pleroſque olim incendio dedit, & ſempiterno igni cremandos addixit, ac ſpiritualis videlicet primo caritatis vana quadam ſpecie illectos in teterrimam poſtea Pentapolitarum voragi-*
B.Iuſtinian. cap.12. *nem præcipites deturbauit.* & B. LAVRENTIVS Iuſtinianus in libro de diſciplina & perfectione monaſticæ conuerſationis. *O quot ſub ſpecie caritatis ſeducuntur, & ſeducunt? O quanti ſimulata pereunt dilectione? Heu quam multi in principio purè & ſine deceptione conuerſantes ex nimia familiaritate paulatim infecti in immane præcipitium dilapſi ſunt: eo miſerabilius, quo fœdius? Sub veræ caritatis namque prætextu in tales ſubintrat amor ſenſualitatis, &c. Sicut amat vnus ſingulariter, ita & amari vult, atque taco ſeductus errore ignorat ſe veſano amore percuſſum. Paſſione namque victus ducitur inuitus & tyrannicè ſuperatus ad opera carnis, quadam, vt ſic dicam, neceſſitate abſtractus & illectus, ac intentione quadam latenter palliata & polita ſeductus, vt ſuum valeat aſſequi appetitum, Patrum ordinationes frangit, monaſterij inſtitutiones non obſeruat, &c. De verbis, de actibus mutuis, de cogitationibus obſcœnis tacendum eſt, quæ ſub colore caritatis omnia ex inordinata paulatim familiaritate generantur. De talibus dicit Apoſtolus. Videte ne cũ*

Spiritu

Spiritu cœperitis, carne conſumemini. Proinde interdicenda eſt aſſidua & priuata Gal.3.3.
conuerſatio in Collegiis ſeruorum Chriſti. Solent quidam reſpondere, ſe ita per DEI gratiam eſſe in Spiritu fundatos, vt non pertimeſcendum ſit lapſus periculum. Sed audiant illi quid in libro *de ſingularitate Clericorum* obiiciat CYPRIANVS. *Nimium*, inquit, *præceps eſt, qui tranſire contendit, vbi* Cyprian.
alium conſpexit cecidiſſe, & vehementer infrænis eſt, cui non incutitur timor alio pereunte. Et paulo poſt. *Vtilius eſt, vt infirmum ſe homo cognoſcat, vt fortis exiſtat, quam fortis videri velit, & infirmus emergat. De qua re præſumptores obiurgat Apoſtolus dicens. Si quis putat ſe aliquid eſſe, cum nihil ſit, ſeipſum implanat.* Gal.6.3.
Ille autem tutius ſibi conſulit, qui circa malos ſemper infidus ſpecies quaſcunque noxias extimeſcit.

IV. REMED. Eſto nullum impendeat tale periculum, tamen caueri non poteſt, quin nimia familiaritas occaſionem det multis obloquiis, ſuſpicionibus, ſcandalis, odiis & auerſionibus, vt obſeruauit idem BASILIVS agens de inſtitutione monachorum. *Quoniam æquali*, inquit, *inter* Baſ.ſerm.
ſe viciſſim caritate complecti omnes debent, iuſtitia violatur, quoties in communi conuentu priuatæ aliquæ coitiones reperiuntur. Qui enim vnum magis quam cæteros diligit, is quod non perfectè cæteros diligat de ſeipſo indicio eſt. Quocirca ex conuentu reiiciendus eſt amor iſte ſingularis, ex quo ſuſpiciones, inuidiæque oriuntur. Vbiq; enim æqualitatis defraudatio inuidiæ, odiiq; materia exiſtit. Quare etiam præceptũ à Do- Matth.5.45.
mino nobis eſt, vt imitemur bonitatem illius, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos. Et B. IVSTIN. loco citato. *Interdicenda eſt priuata conuerſatio in Collegiis ſeruorum Chriſti: quæ quanquam in nullo alio reprehenſibilis ſit, ſine proximorum tamen ſcandalo fieri nequit.* Et infra. *Nam ſolent in conuerſationibus familiaribus, nimiumque aſſiduis, niſi cautè agantur, intermiſceri vaniloquia, ſcurrilitates, detractiones & effrænati riſus, per quæ mens diſtrahitur, compunctio diſſoluitur, gratia ſubtrahitur, proximus malè ædificatur.* Quoniã verò aliquis excipere poſſet, ſibi curæ nõ eſſe, quid alii ſuſpicentur, modo ſalua maneat conſcientia; ſaltem curet ne aliis ſit ſcandalo. *Væ homini*, inquit Chriſtus, *per quem* Matth.18.7.
ſcandalum venit. Prouidentes bona, ait Apoſtolus, *non tantum coram Deo, ſed etiã* Rom.12.17.
coram hominibus. Et. *Non quæ ſua ſunt ſinguli conſiderantes ſed quæ aliorum.* Et. *E-* Phil.2.4.
ſtote ſine offenſione Iudæis & Græcis & Eccleſiæ Dei, *ſicut & ego per omnia omnibus* 1.Cor.10.33.
placeo. Sic exceptionem repellit B. CYPRIAN. libro nuper allegato, & addit. *Non iuuenibus tantum, ſed & ſenibus congruit fratrum imbecillitati conſulere, ne ſenectus perire prouocet iuuentutem, ex qua debent omnia ſalutaria documenta procedere, ſicut Eleazarus in libro Machabæorũ profitetur & dicit. Præmitti malo in* 2.Mach.6.24.
infernum, quã patrias leges deſerere, non enim ætatem noſtram dignum eſt fingere, vt multi adoleſcentiũ arbitrati Eleazarũ nonaginta annorum tranſiſſe ad vitã alienigenarum, & ipſi propter meam ſimulationem, & propter modicum, & corruptibile tempus vitæ per me ſeducantur, & odium ac maculam ſenectuti meæ acquiram.

Deinde non modo homini pio curæ eſſe debet vt ſalua ſit conſcientia, ſed etiam vt fama, quemadmodum fuit Eleazaro. Quocirca hic addidit Cyprianus. *Suſpicioſis tamen malam porrigit famam, & pudicitiæ bonum fruſtra intrinſecus laborioſo agone cuſtodit, quod forinſecus efficit infamari deſtruens magiſterium Pauli prouidentis pariter & monentis. Vt quid, inquit, libertas mea iudicatur ab infideli conſcientia?*

1.Cor.10.29.

V. REMED. Simulatque ergo deprehendes ex familiaritate tua oriri ſuſpiciones, offendicula, & obtrectationes in animis quorundam, illico inchoatam familiaritatem diſſue, vel etiam rumpe, exemplo eorum de quibus ſcribit CLIMACVS agens de diſcretione. *Vidi*, inquit, *iuuenes ſe inuicem caſtiſſimo amore, ac ſecundũ Deum diligentes, qui tamen dum aliorũ conſcientiam inde lædi conſpicerent, conuenit inter eos, vt ſe ab inuicem ad tempus elongarent.* Neque ille diſceſſus imminuit mutuam eorũ dilectionem, ſed potius auxit, quia maculam, qua obfuſcari cœperat, ſuſtulit. *Hi pro certo*, inquit B. CYPRIANVS agens de cõiugibus poſt votum perpetuæ caſtitatis ſegregatis, *ſeſe inſeparabiliter diligunt, qui vt triumphos ſibi inferant, à ſeipſis diſcedunt.* Imò conſultum eſt eandem familiaritatem, antequam oriantur eiuſmodi ſuſpiciones, vel ſcandala, præſcindere, vti prudens magiſter. S. ELIZABETH regis Hungariæ filiæ, & Lantgrauii Thuringiæ coniugis quondã fecit. Nã in vita eius Iacobus Montanus ita ſcribit. *Cernens prudens magiſter eius Conradus toto illam niſu per pietatis opera ad celſitudinẽ ſanctæ perfectionis contendere, curandum magnopere putauit, ne quid huic intentioni, vel abeſſet vtile, vel adeſſet inutile. Proinde expendens quanto ſit impedimento ſpirituali vitæ priuata erga familiares & amicos affectio duas illi comites Iſintrudem & Gutam, quarum præter cæteras ſingulari tenebatur amore, quamprimum ademit. Teſtes ſunt lacrymæ vtrinque profuſæ, quid & caritatis habuerint iũctæ, & doloris ſenſerint ſeparatæ, &c. Ergo gemina familiaritatis deſtituta ſolatio, & quidem gratiſſimo, velut aggeris obiectu præpeditum vndique flumen altius excreſcit, diſcitque ſupernè depoſcere, quicquid minus infra conſequi permittebatur.* Cum quo conſentit rurſum illud conſilium B. Cypriani. *Præoccupandus eſt aditus cunctis inſidiis, ne hoſtilitas prior obrepens occurrat improuidis. Salutare remedium eſt præuenire potius, quàm præueniri, & anticipare potius, quam anticipari viribus fortibus congruit. Vbicunque fuerit prouidentia, fruſtrantur vniuerſa contraria. Vbi autem prouidentia negligitur, omnia contraria dominantur.* Et illud Hieronymi ad Nepotianum. *Caueto omnes ſuſpiciones, & quicquid probabiliter fingi poteſt, ne fingatur, ante deuita.*

Io. Clim. gradu 26.

Cypr. de ſingu. lar. cleric.

Apud Sur. Nou. 19. c. 21.

Ibid.

VI. REMED. Conſidera quæ ſint nimiæ familiaritatis indicia, hoc eſt, quibus notis cognoſcatur familiaritatem ſpiritualem trãſiiſſe in carnalem vel ſenſualem, vt tanto citius caueri queat. B. BONAVENTVRA in Tractatu de proceſſu religionis aſſignat ſeptem. Primũ eſt, ſi familiares crebra vſurpent colloquia de rebus vanis & futilibus de aliorũ defectibus;

Bon. proceſſu 6.c.16.

fectibus;

feſtibus; ſi profuſi inter eos riſus & obmurmurationes contra ſuperiores. 2. ſi perueniant ad contactum manuum, cæterarumque corporis partium, luctas, oſcula, amplexus. 3. Si munuſcula vtrinque impertiant crebrius. De quo HIERONYMVS ad Nepotianum, de vita Clericorum. *Crebra*, inquit, *munuſcula, & ſudariola, & faſciolas, & veſtes ori applicitas, ac deguſtatos cibos blandaſque & dulces litterulas, ſanctus amor non habet. Mel meum, lumen meum, meum deſiderium, omnes delicias & lepores, & riſu dignas vrbanitates, & ceteras ineptias amatorum in comœdiis erubeſcimus, in ſeculi hominibus deteſtamur, quanto magis in monachis & clericis.* 4. ſi ægrè à ſeſe mutuo, & non ſine lacrymis diuellantur: diuulſi autem ita nonnunquam ex abſentis amici recordatione mœreant, vt deuotioni ſuæ vacare non poſſint. 5, ſi moleſtè ferant alios venari ſuorum carorum amicitiam, & inuideant eam aſſecutis. 6. Si in mutuis offenſis grauius exacerbentur, & difficilius reconcilientur, dicentes. Nunquam hoc vel illud ab eo expectaſſem. 7. ſi ſuos lapſus grauiores, ipſi inter ſe non corrigant, & ad alios delatos, vel defendant, vel extenuent. Hier. ep. 2.

VII. REMED. Conſidera, quam infirma ſint eorũ præſidia, qui adduci non poſſunt, vt dictas familiaritates diſſoluant. Alii enim obtendunt natura ſe procliues ad conſuetudinem paucorum. Quibus iam olim reſpõdit B. BASIL. locis ſupra citatis. *Qui*, inquit, *in rebus huiuſmodi naturam ſequitur, is planè declarat ſcipſum nondũ ex toto à naturali deſeciſſe affectu, ſed adhuc regi carnis imperio.* Et rectè, nam natura etiã propendemus ad otiũ, aliaq; multa vitia, & tamen nemo docet in iis obſequendum naturæ, vel carni, ſed pugnandum eſſe contra illam. Alii obtendunt intentionem, ſcopumq; bonum, quẽ ſibi habeant propoſitum, in ſingulari illa familiaritate, nempe vt piis colloquiis alios ad meliorem frugem perducant. Verum alii non ex intentione quam nõ vident, ſed ex externa conuerſatione, quam vident colligunt, intentionem bonam eſſe non poſſe. Alii excipiunt ſe nihil vnquam mali cum eiuſmodi familiaribus vel agere vel egiſſe. At Apoſtolus hortatur nos vt ab omni ſpecie mali abſtineamus. Magna autem ſpecies mali eſt in ea re, quæ tot gignit ſuſpiciones, ſcandala, diſſenſiones, obloquia. imò magnum verè malum eſt, quod tollit boni nominis exiſtimationem. *Melius enim eſt*, teſte Sapiente, *nomen bonum quam diuitiæ multæ.* & Poeta. *Omnia ſi perdas, famam ſeruare memento.* Baſ. ep. 2. monaſt. inſtit. 1. Theſſ. 5. 22. Prou. 22. 1.

VIDE V. *Adulatio. Amor ſui. Colloquia otioſa. Conſuetudo praua. Curioſitas. Detractio. Hypocriſis. Immodeſtia. Immortificatio paſſionum. Inconſtantia. Indiſcretio. Inobedientia. Iudicium proprium. Linguæ abuſus. Murmuratio. Tepiditas. Voluntas propria. Voluptas carnalis.*

G

GLORIA VANA.

Remedia contra gloriam vanam.

PRIMVM Remedium. Conſidera quid Spiritus ſanctus in diuinis literis de gloria vana patefecerit. Primo enim dehortatur nos ab aucupanda inani gloria & laude. vt apud
[Ier.9.23.] [Gal.5.26.] [Prou.27.2.] [Eccli.10.29.] [Luc.17.10.]
Ieremiam. *Non glorietur Sapiens in ſapiētia ſua.* Et Apoſtolum. *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi.* Et Sapientē. *Laudet te alienus, & non os tuū.* Et. *Noli extollere te in faciendo opere tuo.* Et apud Lucam. *Cū feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite, quia ſerui inutiles ſumus. Non enim qui ſeipſum commen-*
[1.Cor.10.18.] *dat,* vt eſt in epiſt. 2. ad Corinthios, *ille probatus eſt, ſed quem Deus commendat.*
[1.Cor.4.7.] 2. monet nullam nobis eſſe cauſam aucupādæ gloriæ noſtræ. *Quid habes,* ait per Apoſtolum, *quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris?* Et per
[Iſa 40.6.] Iſaiam. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quaſi flos fœni* Ac apud Ioannē.
[Ioan.8.54.] *Si ego glorifico meipſū* (ait Chriſtus ipſe, qua homo) *gloria mea nihil eſt.* 3. docet ſoli Deo deberi omnē gloriam *Da Domino Deo Iſrabel.* inquit ad Achā
[Ioſ 7.19.] [Pſal.18.2.] [Pſal.113.9.] [1.Cor.1.31.] [2.Tim.1.17.]
Ioſue, *gloriam.* Et in Pſalmis. *Afferte Domino gloriam & honorem, & date gloriā laudi eius.* Et. *Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam.* Et apud Apoſtolum. *Qui gloriatur, in Domino glorietur.* Et. *Soli Deo honor & gloria.*

II. REMED. Conſidera quid SS. Patres in gloriam vanam dixerint.
[Luc.10.17.] B. CYPRIANVS in ſermone de ieiunio & tentationibus. *Gloriabantur,* inquit, *aliquando diſcipuli (Chriſti), & complacebant ſibi in miraculis, gratulabundi, quod eis etiam dæmonia obedirent, ſed repreſſa eſt increpante Domino ſimplicitatis eorum præſumptio. Videbam, inquit, Satanam tanquam fulgur deſcendētem de cœlo: his verbis eorum animis intimans, &c. qui ante hominis conditionem ſuperbientis diaboli*
[Baſ.c.2.] *ruinam vidit.* S. BASILIVS in Conſtitut. monaſt. *Fugiamus inanē gloriam, dulcem ſpiritualium operum ſpoliatricem, iucundum animarum noſtrarum hoſtem, tineā virtutum, blandiſſimam bonorum noſtrorum deprædatricem, eandemque mellis illitu fraudis ſui veneni coloratricem & mortiferi hominem mentibus poculi porrectricem. Quod opinor ea de cauſa facit, vt vitio ſe illi auidius ingurgitent, nec vlla illius expleantur*
[Chry hom.43.] *ſatietate. Dulce quid humana imperitis gloria eſt.* IO. CHYSOST. ad pop. Antioch. *Vt ſæui quidam venti in tranquillū mare delati totum ab imo ſubruunt,*

vt &

Digitized by Google

vt & arena cum vndis miſceatur, ſic excæcat mentis impetum gloriæ furor: nam pecu-
nias quidem contemnere volenti ſatis eſt facilè honorem autẽ à multis collatum deſpi-
cere multi laboris indiget, magnæ ſapientiæ, Angelicæ cuiuſdam animæ ipſum celeſtis
teſtudinis verticem tangentis. Non eſt enim, non eſt vitium ita tyrannicum, & vbiq;
dominans, ex maiori quidem, vel ex minori parte, attamen vbique. Et rurſus. *Anim*
cupiens honorẽ, & glorificari, non videbit regnũ cœlorum. Non meus eſt hic ſermo neq; Matth 6.5.
mea recito verba, ſed Spiritus ſancti. Non videbit, licet virtutem operetur. Ait enim.
Receperunt mercedem ſuam. Itaq; qui mercedem non accipit, quomodo cœlorũ regnum
videbit? HIERONYM. ad Euſtochium, de cuſtodia Virginitatis. *Illud quo-* Hier ep 22.
que tibi vitandum eſt, ne inanis gloriæ ardore capiaris. Quomodo, inquit Ieſus, poteſtis Ioan.5.44.
credere, gloriam ab hominibus accipientes? Vide, quale malum ſit, quod qui habuerit, Gal.3 4.
non poteſt credere. Nos verò dicamus. Quoniã gloriatio mea tu es. Et qui gloriatur, in 1 Cor 1.31.
Domino glorietur. Et ſi adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. AVGV- Gal 1.10.
STIN. libro quinto de Ciuitate Dei. *Sanius videt, qui & amorem laudis vitiũ* Aug c.13 & 14.
eſſe cognoſcit. Quod nec Poetã fugit Horatiũ, qui ait; Laudis amore tumes: ſunt certa Hor lib 1.epiſt. ad mecæn. &
piacula quæ te, Ter purè lecto poterunt recreare libello. Idem in carmine Lyrico ad re- carm.lib.2.ad
primendam dominandi libidinẽ ita cecinit. Latius regnes auidum domando Spiritum, Saluſt.
quam ſi Libyã remotis Gadibus iungas, & vterq; Pœnus ſeruiat vni. Et rurſus. *Tã*
eſt hoc vitium inimicum piæ fidei, ſi maior in corde ſit cupiditas gloriæ, quam Dei ti-
mor vel amor, vt Dominus diceret. Quomodo poteſtis credere gloriam ab inuicem expe- Ioan 5. 44. & 12.
ctantes, & gloriam quæ à ſolo Deo eſt non quærentes? Idem de quibuſdam, qui in eũ 43.
crediderant, & verebantur palam confiteri, ait Euangeliſta. Dilexerunt gloriam homi-
num magis quã Dei. IO. CASSIANVS. *Septimum nobis certamen eſt contra Spiri-* Caſſ l 11. inſt c.
tum cenodoxiæ (quam nos vanam, ſiue inanem gloriã poſſumus appellare) multifor-
mem, varium atq; ſubtilem, ita vt quibuſlibet perſpicaciſſimis oculis non dicã caueri,
ſed peruideri, deprehendiq; vix poſſit. Et infra. *Pulchrè Seniores noſtri naturam mor-* Ib.c.5.
bi huius in modum cepæ, bulborumque deſcribunt, quæ vno decorticata tegmine, alio
rurſum inueniuntur induta: totieſque reperiuntur obtecta, quoties fuerint expolia-
ta. S. BERNARDVS in Cantica. *Gloria in confuſione eorum, qui terrena* Bern.ſerm 18.
ſapiunt, dicente etiam Dauid. Qui hominibus placent confuſi ſunt, quoniam Deus Phil 3.19.
ſpreuit eos. Fratres, ſi hæc ſitis, nemo veſtrum velit laudari in vita iſta: quia quic- Pſal 52.6.
quid hic fauoris captas, quod ad Deum non retuleris, ipſi furaris. Tibi enim vnde glo-
ria putide puluis, tibi vnde?

III. REMED. Conſidera exemplum Chriſti, Ioan. Baptiſtæ, & Apo-
ſtolorum. Nam apud Matthæũ per Ioannis diſcipulos rogatus Chriſtus, Matth.11 3.
an ipſe eſſet Meſſias, nõ reſpondit ſe eſſe, ſed dixit id ex doctrina & ope-
ribus diiudicandũ. Deinde de ſe agens in tertia perſona. *Ite*, inquit, *renun-* Iſa.35.5.
ciate Ioanni, q̃ audiſtis & vidiſtis. Cæci vident, claudi ambulant, &c. Adhæc nõ ſe- Matth.8 4.
mel vetuit publicari miracula à ſe facta. Vt cum leproſo curato dixit *Vi-* Chry.hom 26. in Matth.
de nemini dixeris. Ideo enim, inquit Chryſ. *nulli dicere iubet, vt doceat non diligendã*
oſtenta-

oſtentationem, & gloriam. Nam quod alio in loco ſanatum à ſe iubet beneficium publicare, non diuulgari ſeipſum iuſſit, ſed dari gloriam Deo. Narra, inquiens, quanta tibi fecit Deus. S. IOAN. BAPTISTA non aliud fuit quam ſpeculum contemptus humanæ gloriæ, in vita, habitu & moribus. ideo in ſolitudine omnem vitam egit: ideo nec Elias, nec Propheta, nec Meſſias, cum poſſet, haberi voluit, ſed vox clamantis in deſerto, qua nihil vanius & fragilius. PAVLVS & Barnabas, vt eſt in Apoſtolorum Actis, cum Liſtrenſes ob ſanatum claudum diuinos honores eis deferre vellent, conſciſſis tunicis ſuis exilierunt in turbas clamantes & dicentes. *Viri quid hæc facitis?* Petrus quoq; & Ioannes, concurrente populo ob ſimile miraculum dixerunt. *Viri Iſraelitæ quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quaſi noſtra virtute aut poteſtate fecerimus hunc ambulare?*

Luc. 8. 39. Ioan. 1. 20. Act. 14. 14. Act. 3. 12.

IV. REMED. Conſidera quanti vanæ gloriæ contemptores fuerint alii multi ſancti. D. S. Hilarione ita ſcribit HIERONYMVS. *Sexageſimo tertio vitæ ſuæ anno cernens grande monaſterium, & multitudinem fratrum ſecum habitantium, turbasq; eorum, qui diuerſis languoribus, & immũdis ſpiritibus occupatos ad ſe deducebant, ita vt omni genere hominum ſolitudo per circuitum repleretur: flebat quotidie, & incredibili deſiderio cõuerſationis antiquæ recordabatur. Interrogatus à fratribus quid haberet, cur ſe conficeret, ait. Rurſum ad ſeculũ redij, & recepi mercedem meam in vita mea. En homines Paleſtinæ & vicinæ prouinciæ exiſtimant me alicuius eſſe momenti, &c. Mirentur alij ſigna quæ fecit, mirẽtur incredibilem abſtinentiam, ſcientiam, humilitatem. Ego nihil ita ſtupeo, quàm gloriam illum & honorem calcare potuiſſe. Concurrebant Epiſcopi, preſbyteri, clericorum & monachorum greges, matronæ quoq; Chriſtianorum grandis tentatio. Sed & potentes viri & iudices, vt benedictum ab eo panem & oleum acciperent: at ille nihil aliud niſi ſolitudinem meditabatur.* Cum qua Hieronymi admiratione conſenũt illud BERNARDI, *Magna,* inquit, *& rara virtus profectò eſt, vt magna licet operantem magnum te neſcias, & manifeſtam omnibus tum te ſolum latere ſanctitatem, mirabilẽ te apparere, & contemptibilem te reputare: hoc ego ipſis virtutibus mirabilius iudico.* S. GREGOR. Turonum Epiſcopus vt eſt in eius vita, reliquias ſanctorum ſemper è collo geſtabat, vt quoties miraculum ederet, non ſuis meritis, ſed reliquiarũ beneficio adſcriberet. S. VDALRIC. Auguſtanus Epiſcopus cum die Iouis ſancto viſi eſſent cum eo ſacrum facientes ſancti Fortunatus & Adalbero anteceſſores; dextera quoq; manus conſecrãs tempore conſecrationis ſuper eũ apparuiſſet, tempore communionis clericis qui viderant porrectæ os compreſſit, vt viſum occultarent, & poſt ſub pœna amittendæ vitæ vetuit, ne patefacerent. Eadẽ de cauſa, cum morbum caducum curare poſſet, publicè id petentibus negauit. S. NICET. Treuirorum antiſtes, vt auctor eſt Gregorius Turonicus, ad cauendam inanem gloriam, ſignum crucis ſub veſte formauit, cum publicè curaret dæmo-

Hier. in eius vita. Bern. ſerm. 13. in Cant. Sur. tom. 4. Greg. lib. de vita Patrum.

dæmoniacum. S. ANNO Archiepiſcopus Coloniẽſis, cum ei cæcus quidam obuiam fieret dicens ſe viſione monitum, vt aqua qua manus in Miſſa abluiſſet illineret oculos, aſperis verbis eum repulit, vocans impoſtorem. cæcus verò cum à ſacri Miniſtro aquam impetraſſet, viſum recepit. Et cum poſtea gratias Epiſcopo agere vellet, longe acrius eum excepit, quod Deum tentaſſet. Miniſtro autem qui aquam dederat leuiter alapam infregit, ac vtrique prohibuit, ne ſe viuo cuiquam rem propalarent, ſed Deo tantum gratias agerent. S. BERNARDVS quoque nouus ſui ſæculi thaumaturgus, ne ob crebra miracula ſibi aliquid eſſe videretur, in hæc verba prorupit. *Ex ſcripturis didici ſigna fieri, vel per perfectos, vel per fictos. Ego nec perfectionis mihi ſum conſcius, nec fictionis. Nihil ergo mihi, & ſignis iſtis, quandoquidem mea illa famæ magis, quàm vitæ nouerim exhiberi: nec ad meam fieri commendationem, ſed ad commonitionem potius, ad fructum autem aliorum, & ad fouendam de me bonam opinionem.* Sur. tom. 6. lib. 1. c. 3. Lib. 5. vitæ cap. 4. in Surio.

V. REMED. Conſidera, quam lubricus, periculoſus & pernicioſus ſit morbus humanæ gloriæ. Nam velut *vmbra corpus*, teſte B. Hieronymo ad Euſtochium, ita gloria ſequitur vbique virtutem, etiam in intimas ſolitudines, vt eam mactet & perdat. *In ſolitudine*, inquit Caſſianus, *quoq; cunctorum mortalium conſortia gloriæ cauſa fugientem perſequi non conſiſtit. Quantoq; amplius vniuerſum quis vitauerit mundum, tanto eum acrius inſectatur.* Et infra. *Omnia vitia ſuperata marceſcunt & deuicta per ſingulos dies infirmiora redduntur: hoc verò deiectum acrius conualeſcit. Cætera genera vitiorum eos tantum impugnare ſolent, quos in certamine ſuperarint, hoc verò ſuos victores acrius inſectatur: quantoque fuerit validius eliſum, tanto vehementius victoriæ ipſius elatione congreditur.* Et rurſum. *Cui ſub ſpecie nitidæ veſtis cenodoxiam non potuit diabolus generare, pro ſqualida & inculta conatur inſerere. Quem ſcientiæ & elocutionis ornatu nequiuit extollere, grauitate taciturnitatis elidit. Si ieiunet palam, gloria vanitatis pulſatur. Si illud contemnendæ gloriæ cauſa contexerit, eodem vitio elationis obtunditur.* Deniq; hic vnus morbus omnibus virtutum theſauris, & beatitudine æterna nos expoliat. Clarè enim apud Matthæum Chriſtus dixit, ieiunantem, orantem, vel eleemozynas dantem, vt videatur ab hominibus, recepiſſe in hoc mundo mercedem ſuam, ac idcirco fruſtra expectare æternam. Qua de cauſa rectè ſupra B. BASILIVS, vanam gloriam omnium ſpiritualium bonorum latronem, Chryſoſt. verò *matrem gehennæ* appellauit. Hier. ep. 22. Caſſ. lib. 11. c. 6. Ib. c. 7. Ib. c. 4. Matt. 6. 1. Baſ. Conſt. mon. c. Chry. hom. 17. in ep. ad Rom.

VI. REMED. Conſidera quam vilis, fluxa & caduca ſit omnis humana gloria, laus, & celebritas nominis, quã tanto ſtudio homines huius ſeculi venantur. *Mihi pro minimo eſt*, aiebat Apoſtolus, ab *hominibus iudicari, aut ab humano die*, id eſt, fauore & exiſtimatione humana. Imò Chriſtus ipſe dicit. *Si glorifico me ipſum, gloria mea nihil eſt.* Sicut. n. vmbra corporis, quocunq; tandem colore corpus imbutum ſit, ſemper nigra eſt, 1. Cor. 4. 3. Ioan. 8. 54.

O imò

imò nihil quod ſubſiſtat, ſic omnis huius ſeculi gloria, quàm Patres vmbræ comparant, quacunq; tandem ex re naſcatur, ſiue ex virtute vera, ſiue ex ſcientia, vel potentia, non niſi inane quid eſt in ſola opinione conſiſtens, ſiue eius qui honorat, ſiue qui honoratur. *Hæc inanis gloriæ natura* eſt, ait NAZIANZ. ad Nemeſiũ gentilem, *vt ſtatim decidat. Nihil hominũ gloria*, inquit B. CHRYSOST. *vilius. Nonne vides perſonas, quas in ſcena verſantes induuntur, quam ſint pulcræ & ſplendidæ? potes mihi talem aſpectum in veritate monſtrare? nequaquam. Nunquid vnquam earum amore captus es? Non. Quare? quia vacuæ ſunt, & imitantur pulcritudinem, pulcræ tamen non ſunt. Similiter & gloria inanis eſt, & gloriam quidem imitatur, non tamen eſt gloria. Dic enim mihi, quid habet boni à multis circumſpici? Sicut enim larua occultat vilitatem hominis vſque ad veſperam, dimiſſo autem theatro, vnuſquiſque apparet, quod eſt: ita ſi poſt multas tuas laudes auditas domum reuertare, & ſolus ſis, omnis gloria defluxerit. In forum proceſſiſti, præſentes in te conuertiſti? quid amplius? nihil. extinctum eſt, & euanuit tanquam fumus diffuſus. Quantæ ſunt hæc quæſo ſtoliditatis, quantæ dementiæ? Ad vnum itaque ſpectemus, quomodo Deus nos laudet.* Et paulo poſt. *Non poteſt gloriæ ſeruus homo, non omnium ſeruus eſſe, & ipſis ſeruilior mancipiis. Nec enim talia præcipimus ſeruis noſtris, qualia captiuis ſuis illa. turpia & dedecore plena negotia loqui facit, & pati, & quo obſequentiorem viderit, hoc imperium plus adauget. Fugiamus itaq; hanc ſeruitutem, fugiamus. Dicet aliquis. Qualiter poterimus? Si philoſophemur de terrenis, ſi cogitemus, quod præſentia omnia ſomniũ & vmbra ſint.*

Chry. hom. 43. ad pop.

VII. REMED. Conſidera tuam vilitatem. Primum, quod terra ſis, & in terram breui forte rediturus. Hoc remedium eſt S. BASILII ſcribentis in verba Moyſis, Attẽde tibi ipſi. *Tibi*, inquit, *mire places ob opes, vel auitæ gentis claritudinem? immodico gaudio ſubſilis ob patriæ celebritatem? ob elegantiam corporis? ob honores ab omni gradu tibi delatos? Attende tibi ipſi, mortalis enim tu. quippe terra es, & in terram abibis. Vbi iam dic, qui ciuitatũ ampliſſimos magiſtratus capeſſebant? Vbi inuicti rhetores? vbi exercituum Duces? vbi tyranni? Nonne omnia puluis? non ſunt in fabulam verſa omnia? Memoria vitæ eorum in quam paucis oſſibus retinetur? In horum ſepulchra deflecte parumper oculos. poſſene te ſperas diſcernere inter famulum & Dominum, pauperem & diuitem? vinctum, & eum à quo vinctus erat, Regem?* SECVNDO, quod quicquid laude vel gloria dignum habes, acceperis à Deo. *Quid habes*, ait Apoſtolus, *quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?* Et. *non ſumus ſufficientes cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.* Quod ſi ne ad cogitandũ quidem bonum ſufficientes ſumus, quanto minus ad eloquendum & agendum? Vnde Chriſtus. *Sine me*, inquit, *nihil poteſtis facere.* Et nobis ſolum peccatum eſt, at boni nihil. Oſee ait. *Perditio tua Iſrahel, tantummodo in me auxilium tuum.* Et B. BERNARDVS in Cantica. *Tibi*, inquit, ô homo, *vnde gloria? putide puluis vnde tibi? De vitæ ſanctitate? Sed Spiritus eſt qui ſanctificat:*

Baſ. hom. 3.

Deu. 15. 9. iuxta 70.

1. Cor. 4. 7.
2. Cor. 3. 5.

Ioan. 15. 5.
Oſ. 13. 9.
Bern. ſerm. 13.

eat: Spiritus, non dico tuus, ſed Dei. Et ſi prodigiis aut ſignis effulgeas, in manu tua ſiunt, ſed virtute Dei. An blanditur popularis fauor, quòd verbũ bonum, & bene forte deprompſeris? ſed Chriſtus donauit os & ſapientiam. Nam lingua tua quid niſi calamus ſcribæ? & hoc ipſum mutuo accepiſti, talentum creditum eſt, repetendũ cum vſura. Si dicas. Deum agnoſco auctoré omnium bonorum, quæ habeo, ſed interim mea ſunt, quæ mihi Deus dedit. Fateor tua eſſe, ſed ita, ſicut ille tua eſſe voluit. Voluit autem te illis rectè vti ad tuam aliorumq; ſalutem, non autem inde gloriari, ſicut Pater filio dat veſtes ad honeſtaté vel neceſſitatem, non vt inde inſoleſcat. Rides puerum ſi ob plumulã galero impoſitam ſibi vehementer placeat, quanto magis ridet te Deus, ſi ob ſcientiæ, nobilitatis, vel pietatis donum aliquod immodicè te efferas.

VIII. REMED. Quoad fieri poteſt virtutes tuas occulta, & occaſiones captandæ gloriæ refuge. Quod remedium ſuggeſſit Dominus ipſe cum apud Mathæum iubet orantem ſeſe recipere intra cubiculum, & ieiunantem lauare faciem, & eleemoſynã dantem ita dare vt neſciat ſiniſtra, quid faciat dextra. Sicut enim theſaurus abſconditus tutior eſt à latronibus, & virgo domi clauſa facilius caſtitaté ſeruat, quam quæ per vias vagatur, ita virtus occultata, à vana gloria & diaboli laqueis ſecurior eſt. *Sicut veſtem pretioſam,* inquit Chryſoſtomus, *cum in publico ponimus, plurimos ad inſidias prouocamus: Si verò domi recondamus, in tuto cuncta ſeruabimus: Sic ſi opes virtutum palam quaſi venales aſſiduè portemus in mente, inimicũ irritamus ad furtum, ſin verò nemo alter id ſcierit, niſi quem nulla occulta latent, tutiſſimo in loco conſiſtent.* Et B. GREG. in Euangelia. *Inuentus theſaurus abſconditur, vt ſeruetur: quia ſtudium cœleſtis deſiderij à malignis ſpiritibus cuſtodire non ſufficit, qui hoc ab humanis laudibus non abſcondit. In præſenti etenim vita quaſi in via ſumus, qua ad patriam pergimus. Maligni autem Spiritus iter noſtrum quaſi quidã latrunculi obſident: deprædari ergo deſiderat, qui theſaurum publicè portat in via. Hoc autem dico, non vt proximi opera bona noſtra non videant, cum ſcriptũ ſit: Videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt: ſed vt per hoc quod agimus, laudes exterius non quæramus. Sic autem ſit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto, vt & de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, qua Deo ſoli placere quærimus, ſemper optemus ſecretum.* Hom. 3. in Matt. / Greg. hom. 12. / Matth. 5. 16. / Matth. 5. 6.

IX. REMED. Aſſuefac te vt omnes actiones tuas, maxime mane ad gloriam [illegible] referas ſecundum conſilium Apoſtoli. *Siue manducatis,* inquit, *ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis, omnia in gloriã Dei facite.* Quod remediũ dedit IOAN. CASS. his verbis. *Athleta Christi qui verum & ſpiritualem agonẽ certare deſiderat [illegible] multi[illegible] beſtiam tali remedio poterit euadere, ſi primitus nihil propoſito [illegible]atis & inanis gloriæ capeſſendæ gratia fieri permittat. Deinde quæ bono initio fecerit, obſeruatione ſimili cuſtodire nitatur.* Quo autem conſtantius id facias, optimum erit Deum quaſi præſentem & operum noſtrorum 1. Cor. 10. 31. / Caſſ. lib. 10 inſt. c. 12.

 ſpecta-

Pſal. 15. 8. ſpectatorem cernere & dicere cum regio Propheta. *Prouidebam Dominũ*
Baſil. q. 34. *in conſpectu meo ſemper.* Ita conſulit S. Basilivs in regulis breuioribus. Nam poſita quæſtione, quomodo quis poſſit captandæ humanæ laudis vitium declinare? reſpondit. *Si ſibi certò perſuaſerit, vbique Deum adeſſe. Siquidem eſt nemo, qui cum in oculis Domini ſit, cum illius dedecore, cõſeruo ſuo malit*
Chry. hom. 43. ad pop. *gratioſus eſſe, quam Domino.* Idem ſuadet Chrysostomvs. *Cum aliquid boni faciens cogites, quod & hominibus oporteat oſtendere, & aliquos facti ſpectatores quæras, cogita quod Deus videt, & omnem illam extingues concupiſcentiam. de terra recede, ad illud cæleſte reſpicias theatrum. Homines etiam licet laudarint, mox tamen accuſant, vel inuident, vel carpunt; & vt non faciant hoc, tamen nihil laudato pro-*
Chry. hom. 5. in Gen. *ſunt. Deus verò non ita facit, ſed gaudet, noſtra laudans merita.* Et alibi. *Non vides in equorum ludis, quomodo hi qui equos agitant, non aduertunt plauſum populi aſſidentis, nec voluptatem ex eo plauſu capiunt, ſed in vnum Regem in medio ſedentem oculos intendunt, ac ad nutum illius attendentes totam multitudinem deſpiciunt. Hos & tu imiteris, non magni faciendo hominum famam, ſed ſententiam iudicis iuſti expectando, atque ad nutum eius omnia dirigendo.*

X. Remed. Conſidera exempla eorum quibus vanæ gloriæ aucupium malè ceſſit. Primum eſt Luciferi Angelorum principis, qui plus æquo ob naturæ gratiæque dona elatus cum ſociis ad tartara deturbatus
Luc. 10. 18. eſt: quo exemplo Chriſtus ad Lucam terruit 72. diſcipulos, cum gloriarentur, quod dæmonia ipſis ſubiicerentur, dicens. *Vidi Satanam, ſicut*
Gen. 3. 5. *fulgur de cælo cadentem.* Alterum eſt Adæ protoplaſti, qui paradiſo exter-
4. Reg. 20. 13. minatus eſt, quod diuinitatem in ſcientia boni & mali ſuaſu ſerpentis affectaſſet. Tertium eſt Ezechiæ regis, qui quod Babyloniæ regis legatis ex oſtentatione quadam theſauros omnes ſuos ſpectandos exhibuiſſet, à Domino per Iſaiam Prophetam grauiter increpitus eſt, eique denun-
Luc. 18. 14. ciatum eſt omnes illos vna cum filiis in Babylonẽ deportatũ iri. Quartum eſt Phariſæi apud Lucam, qui quod ex faſtu quodam bona ſua opera prædicaſſet, & ſe publicano peccatori antepoſuiſſet, Publicano à Domino poſthabitus eſt, & iuſtificationis beneficio priuatus.

XI. Remed. Conſidera indicia, ex quibus cognoſcas te expugnaſſe vanam gloriam. Primum eſt, ſi moleſtè feras te ab aliquo laudari. *Laus*
Greg. 26. moral. c. 23. *enim,* inquit B. Gregorivs, *iuſtos cruciat, iniquos exaltat: ſed iuſtos cũ cruciat purgat: iniquos verò dum lætificat, reprobos monſtrat.* Et poſt. *Cum verò iuſti ſua præconia in Dei laudem tendere ſentiunt, ea etiam delectabiliter amplectuntur.* Exem-
Aug. 10. confeſſ. c. 37. & ep. 64. plum habes in Avgvstino qui in libris Confeſſionum agens de tentatione gloriæ. *Quotidiana,* inquit, *fornax noſtra* [illegible] *humana* [illegible] *Tu noſti de hac re ad te gemitum cordis mei, & flumina oculorum meorum. Neque enim facile colligo quam ſim ab iſta peſte mundatior, & multũ timeo occulta mea, quæ norunt oculi tui, mei non.* Alterum eſt, ſi delecteris quidẽ aliquantulum laudibus tuis, plus

tamen

tamen ipſa veritate. *Contriſtor*, ait ibidem Auguſtinus, *aliquando laudibus meis, cum vel ea laudantur in me, in quibus ipſe mihi diſpliceo: vel etiam bona leuiora pluris æſtimantur, quam æſtimanda ſunt.* Et rurſum. *Quid igitur tibi in hoc genere tentationis Domine confiteor? quid? niſi delectari mè laudibus, ſed amplius ipſa veritate, quam laudibus?* Tertium eſt, ſi gaudeas, vel certe optes gaudere cum Apoſtolis in contumeliis & iniuriis pro Chriſto: quod altiſſimum genus eſt imitandi Chriſtum, qui opprobriis ſaturatus dicitur, vt non puderet nos aliquam ſubire pro eo ignominiam, maximè, cum ſæpe neceſſe ſit: nam vt docet Chryſoſtomus in Geneſin, *fieri non poteſt, vt qui virtuti dediti ſunt ab omnibus bene audiant.* Act. 5. 41. Thren. 3. 30. Chryſ. hom. 23.

XII. REMED. eſt oratio, ac Chryſoſtomus quidem exiſtimat non eſſe aliud remedium contra vanam gloriam. Ita enim loqitur in opere imperfecto. *Omnia mala quæ ſunt in mundo, habent contraria bona per quæ ſuperentur, veputa fornicatio caſtitatem, ſuperbia humilitatem, iracundia conſuetudinem. Et nullum eſt malum, quod non habeat contrarium bonum, excepta vana gloria. Ita quantauis bona feceris volens compeſcere vanam gloriam, tanto magis excitas eam. Et cauſſa eſt iſta, quia omne malum ex malo naſcitur, ſola autem vana gloria de bono procedit, & ideo non extinguitur per bonum, ſed magis nutritur. Denique inter homines peccatores tentatio vanæ gloriæ non habet locum. Fornicarius enim, aut raptor, quomodo tentetur in gloria vana, qui non habet vnde glorietur? Ergo nullum remedium poteſt eſſe contra vanam gloriam, niſi oratio ſola. Et hæc ipſa vanitatem generat, niſi cautè proſpexeris, ſi forte bene oraueris.* Chryſ. hom. 13. in Matth.

VIDE V. *Ambitio. Amor ſui. Immortificatio paſſionum. Præſumptio. Superbia. Veſtium luxus. Vindicatio iniuriæ.*

GVLA.

Remedia contra gulam.

I REMED. Conſidera Sacræ ſcripturæ dicta. Primo enim hortatur vt eam fugiamus, vt in Salomonis Prouerbiis. *Noli eſſe in conuiuiis potatorum, nec in comeſſationibus eorum, qui carnes ad veſcendum conferunt.* Et apud Eccleſiaſticũ. *Vtere quaſi homo frugi his, quæ tibi apponũtur, ne cũ manducas multum, odio habearis.* Et apud Apoſtolum, *Sicut in die honeſtè ambulemus, non in comeſſationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, &c. Sed induimini Dominum Ieſum Chriſtum, & carnis curam ne feceritis in deſideriis.* 2. docet eã prouocatam diuinam iram, vt ab Adam & Eua ob fructum arboris vetitæ deguſtatum. Huic enim dictum eſt. *Multiplicabo ærumnas tuas. in dolore paries filios*, Illi verò. *Maledicta terra in opere tuo. In ſudore vultus tui veſceris pane.* Prou. 23. 20. Eccl. 31. 19. Rom. 13. 13. Gen. 3. 16. & 17.

Digitized by Google

Luc.17.27. Deinde ab eorum filiis tempore Noë. *In diebus Noë*, inquit Lucas, *edebant*
& bibebant vſque ad diem, qua intrauit Noë in arcam, & venit diluuium, & perdi-
Num.11.33. *dit omnes*. Item à filiis Iſrahel faſtidientibus manna. *Adhuc carnes*, ait in Nu-
meris, *erant in dentibus eorum, & ecce furor* Domini *concitatus in populum percuſ-*
Deut.21.20. *ſit eum plaga magna nimis*. Et in Deuteronomio. *Filius veſter ſi comeſſationibus*
Iſa.22.13. *vacat & luxuriæ, atque conuiuiis, lapidibus obruet eum populus*. Et apud Iſaiam.
Comedamus & bibamus, aiunt guloſi, *cras enim moriemur. Et reuelata eſt in auri-*
bus meis vox Domini. Si dimittetur iniquitas hæc vobis, donec moriamini, dicit Do-
Gal.5.19. *minus exercituũ*. 3. excludit guloſos beatitudine æterna. nam in epiſt. ad
Galatas comeſſationes & ebrietates numerantur inter manifeſta opera
Luc.6.24. carnis regno cœlorum excludentia. Et Chriſtus apud Lucam ait. *Væ vo-*
bis diuitibus, qui habetis conſolationẽ veſtram. Væ vobis, qui ſaturati eſtis, quia eſu-
rietis. Et diues epulatus quotidiè ſplendidè, ſepultus eſt in inferno. Apo-
Luc.16.19. ſtolus quoq; affirmat comeſſatores non ſeruire Deo ſed ventri. *Huiuſmo-*
Rom.16.18. *di*, inquiens, *Chriſto Domino noſtro non ſeruiunt, ſed ſuo ventri*. Et. *Quorum Deus*
Phil.3.19. *venter eſt, & gloria in confuſione ipſorum, qui terrena ſapiunt*. 4. tradit hoc vitio
etiam iacturam fieri in bonis externis. Eſau enim nimia ardens cupidita-
Gen.25.33. te edulii lenticulæ primogenita fratri vẽdidit, vt eſt in Geneſi. Et Sapiẽs
Prou.21.17. ait. *Qui diligit epulas, in egeſtate erit: qui amat vinum & pinguia, non ditabitur.*

Baſil. II. REMED. Conſidera cenſuram SS. Patrum in gulam. S. BASILIVS
Gen.3.1. in ſermone de abdicatione rerum. *Caue ne te aduerſarius ſimilis atq; primũ pa-*
Matth.4.3. *rentem peccato circumueniat, & quamprimum de paradiſo deliciarum expellat. Nam*
qui callida eſcæ obiectione ita malitioſè vita illum ſpoliauit, & item IESVM eodem
modo ſupplantaturum ſperauerat, nihil eſt, quod is vereatur. etenim præſemiſſimum
hoc eſſe venenum ille intelligit, &c. Vt enim fons aquæ ſi in plures ſit riuulos diſſectus,
vicina omnia loca herbarum viriditate cõueſtit, ſic vitium gulæ, ſi per cordis tui venas
ſe diſtraxerit, indeque ſenſus tuos omnes irrigarit, & libidinum multarum ſyluam in
Amb.lib.1.c.5. *te conſeuerit, animum tuum ferarum habitaculum efficiet*. S. AMBROSIVS de
Cain & Abel. *Plurimos gula ſua occidit, nullum frugalitas. innumeris vina nocue-*
runt, nulli parſimonia. Plerique inter epulas fudere animas, & menſas proprio reple-
uere ſanguine. Aliis cruditas vocem ſimul rapuit & ſenſum, & ſi aliquibus cruditas
Luc.13.25. *noxia non fuit, his ruinam fecit ebrietas. Poſtremo audi, quos Chriſtus excludat. Cum*
intrauerit, inquit, paterfamilias, & clauſerit oſtium, incipietis foris ſtare, & pulſare
oſtium dicentes. Aperi nobis, & reſpondens dicit; Neſcio vos vnde eſtis, recedite à me
operarij iniquitatis. Tunc incipietis dicere. Manducauimus coram te & bibimus, &
in plateis noſtris docuiſti. Et dicet vobis. Neſcio vnde eſtis. Audiſtis quid de mandu-
Hier.lib.2. *cantibus dixerit?* S. HIERONYM. in Iouinianum. *Eſus carnium, & potus vini,*
ventrisq; ſaturitas ſeminariũ libidinis eſt. Et paulo poſt. *Quod ſi quis exiſtimat &*
abundantia ciborum potionumq; ſe perfrui, & vacare poſſe ſapiẽtiæ, hoc eſt, & verſari
Chry.hom.44. *in deliciis, & deliciarum vitiis non teneri, ſeipſum decipit*. S. CHRYS. in Ioannem

Nihil

Nihil gula pernicioſius, nihil ignominioſius eſt: hæc obtuſum & craſſum ingeniũ, hæc carnalem animam reddit: hæc cæcat intellectum, non ſinit, vt quicquã perſpiciat. IO A. CASS. in inſtitutionibus monaſticis. *Non ſola crapula vini mentem inebriare conſueuit, verumetiam cunctarũ eſcarum nimietas vacillantẽ eam ac nutabundã reddit, omniq́ integritatis ac puritatis contemplatione deſpoliat.* S. GREG. in moralib. *De vẽtris ingluuie inepta lætitia, ſcurrilitas, immunditia, multiloquiũ, hebetudo ſenſus circa intelligentiã propagãtur.* B. ISID. de ſummo bono. *Sicut oẽs carnales cupiditates per abſtinentiã reſecãtur, ita oẽs animæ virtutes edacitatis vitio deſtruũtur.* Caſſ.lib.5.c.6. Greg.l.31.c.31. Iſid.l.2.c.42.

III. REMED. Conſidera huncgulæ morbum ante omnes alios tibi eſſe curandum. Nam S BASILIVS dum inſtituit Virgines, & alios ad virtutis perfectionem tendentes. *Ante omnia,* inquit, *aduerſus guſtum virgo tota intentione pugnabit, fontesq́; voluptatũ ventris, & impudicitiæ fomitẽ inde manantem à principio caſtitatis ſtudio & odore ſiccabit, &c. Ventre enim diſtẽto epulis, neceſſe eſt, ea quæ ſub ipſo ſunt membra ex humoris redundãtia ad propria & naturalia officia moueri.* Et CASSIANVS, *Prima nobis calcanda eſt gula concupiſcentia, & eo vſq́ extenuanda mens non ſolum ieiuniis, verumetiam vigiliis, lectione quoque & crebra compunctione cordis, in quibus ſe forſitan vel illuſam, vel fictam reminiſcitur, &c. donec ipſius cibi refectionem non tam iucunditati conceſſam, quàm oneris vice ſibi impoſitam recognoſcat.* Et infra. *Ob quod ciborũ non ſolum ſuperfluus appetitus virtutum contemplatione calcandus, ſed etiam ipſi naturæ neceſſarius tanquam caſtitati contrarius, non ſine cordis anxietate ſumendus eſt.* Conſentit B. ISIDORVS de ſummo bono. *Nemo poteſt virtutum perfectionẽ attingere, niſi prius ventris edomuerit ingluuiem.* Et ante eum B. GREGORIVS in moralibus. *Nullus palmam ſpiritualis certaminis apprehendit, qui non in ſemetipſo prius per afflictam ventris concupiſcentiam carnis incentiua deuicerit.* Et iterum. *Dum venter non reſtringitur, per carnis concupiſcentiam ſimul cunctæ virtutes obruuntur.* Baſ.de vera Virgin. Caſſ.lib.5.inſt c.14. Iſid.l.2.c.42. Greg.30.mor. c.26.

IV. REMED. Conſidera modos, quibus gula delinquitur, vt vnicuique congruentia adhibeantur antidota. Eos accuratè expoſuit eodem loco B. GREG. *Quinq́ nos modis gulæ vitium tentat. Aliquando namq́ indigentiæ tempora præuenit, aliquando verò tempus non præuenit, ſed cibos lautiores quærit, aliquando qualibet ſumenda ſint præparari accuratius expetit. aliquando autẽ & qualitati ciborum & tempori congruit, ſed in ipſa quantitate ſumendi menſurã moderatæ refectionis excedit. nonnunquã verò & abiectius eſt quod deſiderat, & tamen ipſo æſtu immenſi deſiderij deterius peccat. Mortis quippe ſententiã patris ore Ionathas meruit, quia in guſtu mellis conſtitutũ edendi tempus anteceſſit. Et ex Ægypto populus eductus in eremo occubuit, quia deſpecto mãna cibos carniũ petiit, quos lautiores putauit. Et prima filiorũ Heli culpa ſuborta eſt, quod ex eorum voto ſacerdotis puer non antiquo more coctas vellet de ſacrificio carnes accipere, ſed crudas quærere, quas accuratius exhiberet. Et cum ad Hieruſal: dicitur. Hæc fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ, ſuperbia, ſaturitas panis & abundantia. aperte oſtenditur, q̃ idcirco ſalutẽ perdidit, quia cũ* Ib.c.27. 1.Reg.14.44. Num.11.33. 1.Reg.2.15. Ezechi.6.49.

ſuperbia

ſuperbia vitio menſuram moderatæ refectionis exceſſit. Et primogenitorum gloriam Eſau amiſit, quia magno æſtu deſiderij vilem cibum, ſcilicet lenticulam concupiuit: quam dum vendendis etiam primogenitis prætulit, quo in illam appetitu anhelaret, indicauit. Neque enim cibus, ſed appetitus in vitio eſt. CASSIANVS tres tantum modos ex dictis aſſignat, primum, ſecundum & quartum.

Caſſ. coll. 5. c. 11.

I. *Antidotum contra primum modum.*

PRIMO modo medeberis, ſi obſerues certum tempus comedendi, vt prandii & cœnæ. Vnde CASSIANVS. *Monachus hanc inprimis cautionem ſibi indicat, vt non potus quicquam, non eſus vlla oblectatione deuictus, ante ſtationem legitimam, communemque refectionis horam extra menſam percipere ſibimet prorſus indulgeat, &c. Similiter quoque canonicum ſomni tempus, menſuramque cuſtodiat.* Et alibi. *Ante horam canonicam*, inquit, *abſolutio ieiunij nullatenus præſumēda eſt, &c.* hinc enim *monaſterij odium gignitur, atq; exinde horror, & intolerantia eiuſdem concreſcit habitaculi: quam ſine dubio mox diſceſſio, aut fuga velociſſima ſubſequetur*. Quod ſi aliquando difficile tibi ſit vſque ad ſtatam horam ſuſtinere, imitare exemplum eius, qui in vitis Patrum cum autore dæmone fame vrgeretur hora prima diei, imperauit ſibi, vt expectaret vſque ad tertiam: & cum tertia eſſet, vſque ad ſextam: & cum ſexta, porrò vſque ad nonam, quæ erat ſtata prandii. Qua exercitatione ſecundo, tertioue repetita, ſic dæmonem, famemque vicit, vt nec poſt biduum eſuriret. Ad hoc antidotum pertinet illud Eccleſiaſtæ. *Væ tibi terra cuius Principes manè comedunt. Beata terra, cuius Principes veſcuntur tempore ſuo*, id eſt, ſtato, ait Gregorius Thaumaturgus in huius loci commentario.

Caſſ. l. 5. inſt. 5. 20. & 23.

Coll. 5. a. 11. & 17.

V. P. parte 2. c. 3.

Eccl. 10. 16.

II. *Antitodum contra modum 2. & 3.*

SECVNDO, contra lautitiem, & laborioſum apparatum eduliorum ama viliores & communes atque parabiles cibos. Sic enim monet B. BASILIVS. *Omnibus in locis*, inquiens, *cibus qui ſit ad victū neceſſarius ſolerti ratione inquirendus, condimentorumq; elaborata blanditiæ vt voluptatis illecebræ repudiandæ.* HIERONYM. contra Iouinianum. *Ne tales accipiamus cibos, quos aut difficulter digerere, aut comeſos magno partos & perditos labore doleamus. Holerum, pomorum ac leguminum, & facilior apparatus eſt, & arte impendiisq; cocorū non indiget, & ſine cura ſuſtentat humanū corpus, moderateq; ſumptus leuiori digeſtione cōcoquitur.* Et infra. *Epicurus voluptatis aſſertor omnes ſuos libros repleuit holeribus & pomis*

Baſ. de vet. virginit.

H. lib. 2.

Digitized by Google

& pomis, & vilibus cibis dicit eſſe viuendum, quia carres & exquiſitæ epulæ ingenti cura ac miſeria præparentur. CASSIANVS in inſtitution. monaſticis. *Eſt cibus eligendus non tantum qui concupiſcentiæ flagrantis æſtus temperet, minuſque ſuccendat, verumetiam qui ad parandum ſit facilis, & quem ad comedendum opportuniorem vilioris pretij compendium præſtet, quique ſit conuerſationi fratrum eſuique communis?* Et paulo poſt. *Quicquid autem extra conſuetudinem præſumitur vſumque communem, vt vanitatis & gloriæ, atque oſtentationis morbo pollutum antiquiſſima Patrum traditio notauit.* NEQVE ideo, ſiue ſecularis, ſiue religioſus ſis, arceris ab omnibus lautioribus menſis, quando vel neceſſitas, vel honeſtas, vel obedientia maioribus debita exigit. Conſtat enim Chriſtũ Dominũ & nuptiis, in quibus lautiores cibi apponi ſolent, aliisq́ conuiuiis diuitum interfuiſſe. Et caritas ſæpè perſuadet, vt de conſueta ſeueritate aliquid remittamus, ad recreandos hoſpites, quorum conuerſatio nobis proficua eſt, vel quibus conſuetudine noſtra commodare poſſumus. Id modo dico, dum hi reſpectus abſunt, nos quantum in nobis eſt ſubterfugere debere iſtas lautitias. Caſſ.lib.5.c.23.

III. *Antidotum contra modum 4.*

QVARTVS Gulæ morbus iuxta S. Gregorium erat, quando in quantitate ſumendi mẽſura moderatæ refectionis exceditur: cui medebere, ſi tantum cibi ſumas, quantũ ad vires corporis pro ratione ſtatus, & officii, quod exerces, corroborandas ſatis fuerit. Certa enim mẽſura, quæ omnibus ſit communis, præfigi non poteſt. Quod enim vni parum eſt, alteri ſatis eſt: & vbi hic peccat vitio gulę, ibi ille nimia ſe macerat abſtinentia. Ita tradit B. BASIL. *Quoniam,* inquiens, *innatum nobis corporis vehiculum, neque nimis laxando fræna, neq; rurſus immodicè illa retinendo ad virtutis curſum producere oportet, idcirco & corporum ſtatus, & habitus, & ciborum qualitates ſolerter explorare conueniet, vt valido quidẽ ac vegeto corpori frena immittamus, & per inediam frigidioresq́ cibos redundantiam caloris arceamus: porrò ſenili & frigeſcenti cibi potusq́ adiumentum ad ſuſtentandas vires ingeramus.* Idẽ habet Caſſianus. Vt verò cognoſcas, quantũ cibi cuiq́ ſufficere ad vires corporis tuendas debeat, S. DOROTHEVS, & alii ſancti præſcribunt: Vt quiſq́ experientia magiſtra diſcat & obſeruet, quanta cibi copia ſoleat ſtomachũ grauare, ac deinde paulatim de illa copia detrahat, donec nullam amplius in digeſtione ſentiat difficultatem. Cõtra quoq́ notet, quanta cibi tenuitas & parſimonia imbecilliorem reddat, vt officio quod ſuſtinet ægrè facere ſatis poſſit. Quo animaduerſo paulatim eo vſq́ commeatũ augeat, donec integræ ſuppetant vires ad omnes functiones conſuetas Baſ.de Virgin. Caſſ.coll.2.c.22. Dorot.ſerm.9.

explendas. Quam ergo quantitatem cibi ſufficere tibi reipſa cognoris, eam ordinariè vſurpa. Quod ſi dubius & anceps hæreas, quanta cibi copia tibi ſit neceſſaria, potius naturali inclinationi repugna, quam ſaue, eo quod, vt vulgo fertur, appetitus ſit nequam, & colore neceſſitatis
Ephes.5.29. facilè in fraudem inducamur. *nemo enim carnem ſuam*, inquit Apoſtolus, *vnquam odio habuit, ſed nutrit, & fouet eam.*

IV. Antidotum contra modum 5.

QVINTVS gulæ morbus erat nimio deſiderii æſtu ferri in viliores cibos, inſtar Eſau in edulium lenticulæ. quem morbum & alii Patres
Baſil. notarunt vt S. BASILIVS in ſermone de abdicatione, dum ait, *Gulæ vitium non in eſcarum copia naturæ ſuæ vim exerere nouit, ſed in voluptate, atque guſtatu*
Aug.c.12. *licet modicis admodum vtare.* Et B. AVGVSTINVS libro 3. de doctrina Chriſtiana. *Fieri poteſt, vt ſapiens pretioſiſſimo vtatur cibo ſine vitio cupiditatis: inſipiens autem fœdiſſima gulæ flamma in viliſſimum ardeſcat.* Antidotum autem huius morbi generale eſt, nempe, vt nimiam cupiditatem coerceas: quæ
Eccli.37.32. æquè in pretioſo, ac vili poteſt eſſe edulio. Vnde Sapiens. *Noli auidus eſſe in omni epulatione, & non te effundas ſuper omnem eſcam.* & Apoſtolus *Carnis cu-*
Rom.13.14. *ram ne feceritis in deſideriis.* Et loco citato AVG. *Sanius quiſq; maluerit more Domini piſce veſci, quam lenticula more Eſau nepotis Abraham, aut hordeo more iumen-*
Gen.25.33. *torum. Non enim propterea continentiores nobis ſunt pleræq; beſtiæ, quia vilioribus aluntur eſcis. Nam in omnibus huiuſmodi rebus, non ex earum rerum natura, quibus vtimur, ſed ex cauſa vtendi, & modo appetendi, vel probandū eſt, vel improbandum,*
Greg.30.mor. c.27. *quod facimus.* Et GREG. *Neq; cibus, ſed appetitus in vitio eſt. Vnde & lautiores cibos plerunq; ſine culpa ſumimus, & abiectiores non ſine reatu conſcientiæ deguſtamus. Eſau quippe primatum per lenticulam perdidit, & Elias in eremo virtutem Spiritus*
Gen.3. *carnes edendo ſeruauit. Vnde & antiquus hoſtis, quia non cibum, ſed cibi concupiſcentiam eſſe cauſam damnationis intelligit, & primum ſibi hominem, non carne ſed pomo*
Matth.4.3. *ſubdidit, & ſecundum non carne, ſed pane tentauit. Hinc eſt quod plerumque culpa committitur, etiam cum abiecta & vilia ſumuntur.*

V. REM. Quoniam neceſſitati cibi ſumendi coniuncta eſt ſemper voluptas, vide vt ne occaſione neceſſitatis ſinas te rapi vltra metas neceſ-
Greg.c.12. ſitatis. *Sic. n. voluptas.* ait B. GREG. loco allegato. *ſub neceſſitate ſe palliat, vt vix eam perfectus quiſq; diſcernat. Sæpe autē in edendi via furtiuè adiuncta voluptas ſubſequitur: nonnunquā verò impudenter libera etiā præire conatur. Facile verò eſt deprehendere, cum voluptas eius neceſſitatē præuenit: ſed valde difficile eſt diſcernere, cum in ipſo eſu neceſſariis ſe occulta ſubiungit. Nam quia præeuntē naturæ appetitum*
Aug.c.31. *ſequitur, quaſi à tergo veniens tardius videtur.* Et B. AVG. lib. 10. Confeſſionū.

In hi-

In his tentationibus conſtitutus certo quotidie aduerſus concupiſcentiam manducandi & bibendi. Quis.n.eſt Domine, qui non rapiatur aliquantulum extra metas neceſſitatis? quiſquis eſt, magnus eſt, magnificet nomen tuum. Ego autem non ſum, quia homo peccator ſum. Et iterum. *Hoc me docuiſti, vt quemadmodũ medicamenta, ſic alimenta ſumpturus accedam.* Et infra. *Quia quod ſaluti ſatis eſt, delectationi parũ eſt. Sæpe incertum fit, vtrum adhuc neceſſaria corporis cura ſubſidiũ petat, an voluptaria cupiditatis fallacia miniſterium ſuppetat. Ad hoc incertũ hilareſcit infelix anima, & in eo præparat excuſationis patrocinium, gaudens non apparere quid ſatis ſit moderatione valetudinis, vt obtentu ſalutis obumbret negotiũ voluptatis.* Et rurſus. *His tẽtationibus quotidie conor reſiſtere, & inuoco dextrã tuam, ad ſalutem meam, & ad te refero æſtus meos, quia conſilium mihi de hac re nondũ ſtat. Audiui vocẽ tuam. Poſt cõcupiſcentias tuas ne eas, & à voluptate tua auertere.* Eccli.18.30. *Omnia poſſũ, inquit Apoſtolus, in eo qui me cõfortat, Da ꝙ iubes, & iube ꝙ vis.* Phil.4.13. Hæc ille. Hęc autẽ non eo dicta sũt à Gregorio & Auguſtino, vt velint nullã debere eſſe in cibo oblectationẽ, ſed id tantũ contendunt, non eſſe oblectationẽ illam quærendã tanquã ſcopum & finem, ac ideo amplectendã tantum, quatenus ſeruit neceſſitati. Quanquã ſeruus Dei hoc longius à gulæ vitio diſcedet, quo ſincerius ſolã neceſſitatẽ in cibo ſpectarit, & quæſierit. Spectabit autẽ, quãdo veras voluptates in diuinarũ rerum contemplatione fuerit aucupatus. *Nequaquã enim*, inquit CASSIANVS, *poterimus eſcarum præſentiũ ſpernere voluptates, niſi mens contemplationi diuinæ defixa, amore virtutum potius, & pulcritudine cæleſtium delectetur.* Caſſ.lib.5.inſt. c.14. Deinde, ſi antequam cibum ſumat, ſtatuat ſe tantum rationem vtilitatis tanquam magiſtram & ducem in cibo ſumendo ſecuturum, vt habet BASILIVS in regulis breuioribus. Baſil.q.126.

VI. REMED. In omnibus cibis vita ſemper ſatietatem, ſiue pretioſi ſint, ſiue viles. Nam apud Ezechielem Hieroſolyma ob ſaturitatẽ panis Ezech 16.49. Sodomę comparatur. & B. HIER. in Iouinianũ ita ſcribit. Hier.lib.2. *Sed & ex viliſſimis cibis vitanda ſatietas eſt. Nihil enim ita obruit animum, vt plenus venter, & exæſtuans, & huc illucq; ſe vertens, & in ructus, vel in crepitus ventorũ efflatione reſpirans.* Et CASS. *Generalis hic continentiæ modus eſt, vt ſecundũ capacitatẽ viriũ, vel corporis, vel ætatis tantũ ſibimet cibi vnuſquiſq; concedat, quantũ ſuſtentatio carnis, non quantũ deſideriũ ſaturitatis expoſcit.* Caſſ.coll.2.c.22. 23. Palladius in hiſtoria Lauſiaca ſcribit, Pallad.c.2. ISIDORVM Sacerdotẽ, etiamſi quotidie tantũ cibi ſumeret, quantũ ſatis eſſet ad tuendã corporis incolumitatẽ, tamẽ magnã temperantiæ laudẽ apud oẽs meruiſſe, ꝙ nunquã ſatur è menſa ſurrexiſſet. CASS. quoq; non Caſſ.l.5.inſt. c.25. obſcurè laudat quendam eremi cultorẽ è Senioribus partiũ Syriæ, qui confeſſus ſit ſe, licet ſexies diuerſis aduenientibus fratribus menſam poſuiſſet, & cũ omnib. cibũ sũpſiſſet, nondũ eſſe faturũ, ſed adhuc eſurire. QVOD ſi cui difficile videatur ad tantã frugalitatis ꝑfectionẽ aſpirare, ob contrariã multorum annorũ conſuetudinẽ, quib. cõſuêrit largiori cibo

potuq́ſe reficere, is norit ſe inuocato diuino auxilio poſſe prauã conſuetudinem paulatim melioris beneficio expugnare. Exemplum habet
Aug. lib. 10. c. 31. B. AVGVSTINI, qui poſt conuerſionem ſuam, vt eſt in Confeſſionum libris, quotidianum in hoc genere contrà carnem bellum ſuſcepit. *In his tentationibus*, inquit, *poſitus certo quotidie aduerſus concupiſcentiam manducandi & bibendi. Non eſt enim, quod ſemel præcidere, & vlterius non attingere decernam, ſicut de concubitu potui. Itaque freni gutturis temperata relaxatione & conſtrictione*
Poſſ. c. 22. *tenendi ſunt.* Et POSSIDIVS in eius vita ſcribit eum menſa vſum frugali & parca, quæ inter olera & legumina, aliquando carnes propter hoſpites & infirmiores quoſque contineret. Deinde in ipſa menſa, magis lectionem vel diſputationem, quàm epulationem potationemque dilexiſſe.
C. 27. Adhæc ſecum commorantibus & conuiuantibus numerum poculorum præfixiſſe. Denique exemplo Ambroſii in ſua patria petitũ ad conuiuia non iuiſſe, ne temperantiæ amitteretur modus. ALTERVM exem-
Dor. in eius vita. plum eſt B. DOROTHEI, qui cum Doſitheum quendam viri primarii filium inter delitias ſæculi educatum inſtituendum ſuſcepiſſet, initium fecit ab expugnatione gulæ, ac principio copiã illi fecit comedendi quantum vellet. tum de conſuetæ portionis partibus duodecim vnam ademit, & poſt aliquot dies rogauit, num famem ſentiret. cumque reſpondiſſet exiguam ſe ſentire, iuſſit eum continuare, donec nullam amplius ſentiret. Dein cepit ex duodecim ſtatæ portionis partibus ſubtrahere binas, eoque plures, donec ad moderationem legibus temperantiæ conuenientem peruentum eſt.

VII. REMED. Conſidera ſedulo frugalitatem omnium ſanctorum
Hier. ep. 22. ab orbe condito, de quibus multa S. HIERON. in epiſt. ad Euſtochium,
Baſ. hom. de ieiun. de cuſtodia Virginit. libro ſecundo in Iouinianum, Baſilius, aliiq́; Patres. Primum Adam & Eua, eorumq́; poſteri ad duo annorum millia victitarunt arborũ fructibus, & terræ oleribus. Populus Iſraeliticus totos 40.
Num. 11. 34. annos manna & aqua vixit; morte punitus ſimulatq; carnes cõcupiuit.
3. Reg. 19. 6. Vnde & ſepulcra eorum dicta ſunt *ſepulcra concupiſcentiæ*. Eliæ Prophetæ ſub quercu laſſo per Angelũ mittitur prandium, collyrida panis & vas
4. Reg. 4. 39. aquæ. Eliſæus filios Prophetarum inuitat ad prandium herbarum agre-
Dan. 14. 35. ſtium. Danieli in lacum leonum mittitur *meſſorum prandium, vt arbitror*, inquit Hieronym. *ruſticanum.* Ananias, Miſael Azarias in Babylone captiui
Dan. 1. 12. contempta regis menſa leguminibus veſcũtur, aquamq́; bibunt & pulcriores fiunt. Chriſtus turbam quinq; millium pane pauit, quem nos ob
Ioan. 6. 13. vilitatem parui ducimus. Matthæus Apoſtolus, teſte Clemente Alexan-
Clem. l. 2. pædag. c. 2. drino, ſolis holeribus cum pane vitam tolerauit. Iacobus frater Domini
Euſ. l. 2. hiſt. c. 22. vino & carne, teſte Egeſippo, abſtinuit. Marci Euãgeliſtæ diſcipuli pane,
Hier. de viris ill. ſale, hyſopo, & aqua contenti fuere, & Euſebius & Hieronymus probãt

ex ſ hi-

ex Philone. Quam frugalitatem ſecutæ cum S. Antonio, & S. Hilarione, per aliquot ſecula multæ eremitarum myriades. Paulus primus eremita dactilis initio, poſt dimidiato pane per coruũ quotidie diuinitus miſſo, ſemel autem integro cum hoſpite S. Antonio vixit, vt habet in eius vita Hieronymus, qui & aſſerit in epiſt. ad Euſtochium, pro luxuria reputatum, ſi monachus coctum aliquid comederet. CASSIANVS ex ſententia Abbatis Moyſis dicit refectionem ordinariam monachorum à ſenioribus ſtatutum duo paximatia, id eſt, duos paruulos panes, *quos*, inquit, *vix libra vnius pondus habere certiſſimum eſt*. Denique quanta in parſimonia multi alii extra eremum, & cœnobia vixerint, oſtendunt vitæ ſanctorum.

Hier. ep. 22. Caſſ. l. 2. coll. c. 19.

VIDE V. *Amor ſui. Chorea. Ebrietas. Luxuria, Voluptas carnis.*

H

HÆRESIS.

Remedia contra hæreſin.

PRIMVM Remedium. Conſidera, quid de crimine hæreſeos, hereticiſq; diuina oracula pronuncient. Hæreſin ſane inter manifeſta lethalia crimina, quæ nos regno cœlorum arceant, annumerant. *Manifeſta*, inquit Apoſtolus, *ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, &c. rixæ, diſſenſiones, hæreſes, inuidiæ, &c. & his ſimilia, quæ prædico vobis, ſicut & prædixi, quoniã, qui hæc agunt, regnũ Dei nõ poſſidebunt.* Vnde B. Petrus, hæreſes vocat, *ſectas perditionis*, quia hæretici ſua doctrina ſe alioſq; in æternũ perdunt. 2. Chriſtus Saluator vocat hæreticos *falſos Prophetas, lupos rapaces, pſeudochriſtos, fures & latrones*. B. Paulus verò *pſeudapoſtolos, operarios ſubdolos, homines ſeipſos amantes, cupidos, elatos, blaſphemos, ſceleſtos, ſine affectione, proditores, proteruos, voluptatum amatores magis quã Dei, proprio iudicio condẽnatos*. S. Petrus, *pſeudoprophetas, magiſtros mendaces, ſeruos corruptionis, indoctos & inſtabiles*. S. Iohannes. *Antichriſtos & ſeductores*. B. Iudas, *nubes ſine aqua, arbores autumnales, infructuoſas, bis mortuas, fluctus feri maris, deſpumantes ſuas confuſiones, ſydera errantia, quibus procella tenebrarum ſeruata est in æternum.* 3. oracula diuina tradunt fidem, quæ contraria eſt hæreſi, neceſſariã eſſe

Gal. 5. 2. Pet. 2. Matth. 7. Matth. 24. Ioan. 10. 2. Cor. 11. 1. Tim. 3. Tit. 3. 1. Pet. 2. 1. Ioan. 2. 2. Ioan.

Hebr.11.6. ad ſalutĕ. *Sine fide impoſſibile* eſt, inquit Apoſtolus, *placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator eſt.*

II. Remed. Conſidera SS. Patrum dicta. Primò enim diabolum fa-
Igna.in ep.5. ciunt parentem auctoremque hæreſum vt B. Ignatius ad Trallianos, &
Cyprian.initio. Cyprianus de vnitate Eccleſiæ; nec iniuria, quia teſte Saluatore, diabo-
Ioan.8.44. lus *ab initio fuit mendax & pater mendacij.* quid enim aliud eſt hæreſis, niſi
mendax & fallax doctrina? 2. matrem hæreſum aiunt eſſe ſuperbiam.
Tertul.de præſcript. *Omnes, hæretici*, inquit Tertullianus, *tument, omnes ſcientiam pollicentur.* Et
Hier.in cap.1. Abdiæ. Hieronymus in Abdiam. *Quis hæreticorum non in ſuperbiam extollitur?* De-
Aug.c.8. inde Auguſtinus libro de Paſtoribus. *Diuerſis locis*, inquit, *ſunt diuerſæ, ſed
vna mater ſuperbia omnes hæreſes genuit, ſicut vna mater noſtra Catholica omnes
Chriſtianos fideles toto orbe diuiſos.* 3. negant appellandos Chriſtianos. Vt
Ignatius, Cyprianus locis citatis & Hieron. contra Luciferianos. *Si enim
hæretici ſunt*, inquit Tertullianus de præſcript. *Chriſtiani eſſe non poſſunt.* Et
Aug c.5. B. Avgvstinvs in Enchirid. *Si diligenter, quæ ad Chriſtum pertinent, cogiten-
tur, nomine tenus inuenitur Chriſtus apud quoſlibet hæreticos, qui ſe Chriſtianos vo-
Tertul. de præſ. cari volunt, re verò ipſa non eſt apud eos.* 4. conferunt idololatris, vt Tertull.
Orig. hom.12. in Ierem. Origenes, Irenęus, imò faciũt deteriores idololatris, vt Hieron. in Ezech.
Hieron. in c.9. Imò & Iudæis vt Ambroſius in ſermonibus, atque adeò ipſo diabolo,
Amb ſerm 92. vt idem libro tertio de fide. *Hæretici*, addit Hieron. in Iſaiam, *omnes vin-
Hier.in c.18. cunt impietate.* 5. comparant eoſdem fœdiſſimis ferociſſimiſque beſtiis.
Ignat.ep.ad Smyrnæos canibus rabidis, ſerpentibus, baſiliſcis, & ſqua-
Cypr.ep 52. moſis draconibus. B. Cypr. lupis & canibus. Ambroſius noctuis, & vul-
Amb. ſerm. 43. Aug. in Pſal. 80. pibus, Hieronymus Scarabæis, Vincentius Lyrinenſis ranis & muſcis
Hier. in c.2. Abac. morituris. Auguſtinus cimicibus, qui, vt habet libro 4. in Iulianum. c.9.
Vincent in commonit. *dum viuunt mordent, mortui autem fœtent.*

Tit.3.10. III. Remed. Abſtine à colloquio & conſuetudine hæreticorum.
Id præſcribit Apoſtolus Tito, licet Epiſcopo. *Hæreticum hominem poſt
vnam & ſecundam correctionem deuita, ſciens, quia ſubuerſus eſt qui eiuſmodi eſt, &
delinquit, cum ſit proprio iudicio condemnatus.* Dicitur autem proprio iudicio
Hieron. condemnatus, teſte B. Hieronymo, *propterea quod adulter, fornicator, homici-
da, & cætera vitia per Sacerdotes ab Eccleſia propellũtur. Hæretici antè in ſemetipſos
ſententiam ferunt arbitrio ſuo de Eccleſia recedentes, quæ receſſio propriæ conſcientiæ
1.Tim.2.16. videtur eſſe damnatio.* Et ad Timotheum. *Profana & inaniloquia deuita, multum
enim proficiunt ad impietatem, & ſermo eorum vt cancer ſerpit. Deuita*, inquit in
Vinc.Lyr. ſuo commonitorio Lyrinenſis, *quaſi viperam, quaſi ſcorpionem, quaſi baſiliſcũ,
ne te non ſolum tactu, ſed etiam viſu afflatu ſuo perentiant. Quid eſt prophana? quæ ni-
hil habent ſacri, nihil religioſi, ab Eccleſiæ penetralibus, quæ eſt templum Dei penitus
2.10. extranea.* Similiter monet B. Ioannes in altera epiſtola. *Si quis hanc doctrinam
non affert, nolite recipere eum in domum nec AVE ei dixeritis. Qui enim dicit illi*

AVE

AVE, communicat operibus eius malignis. In quæ verba idem Vincentius. *Quam doctrinam? niſi Catholicam & vniuerſalem, & vnam eandemque per ſingulas ætatum ſucceſſiones incorrupta veritatis traditione manentem, & vſque in ſecula ſine fine manſuram?* IDEM antidotum nobis præſcripſerunt Patres. Vt CYPRIANVS in epiſt. ad Cornelium. Cyprian. ep. 55 *Declinent fortiter & euitent dilectiſſimi fratres noſtri verba & colloquia eorum, quorum ſermo vt cancer ſerpit*. Et infra. *Nulla cum talibus commercia, nulla cõuiuia, nulla colloquia miſceantur, ſimuſque ab eis tàm ſeparati, quàm ſunt illi ab Eccleſia profugi*. AVGVSTINVS in epiſtola 62. *Hæreticum ficus vitandum monemus, ne infirmos, & paruulos fallat, ita non abnuimus quibuſcunque modis poſſumus corrigendum* LEO ſermone de paſſione Domini Leo ſerm. 19. *Viperea hæreticorum vitate colloquia, nihil vobis commune ſit cum eis, qui ſolo ſunt nomine Chriſtiani*. EXEMPLO quoq; ſuo omnes ſancti id declararunt. Ita de Apoſtolis teſtatur, eorumq; diſcipulis B. IRENÆVS. Irea. l. 3. c. 3. *Tantũ*, inquit, *Apoſtoli & horũ diſcipuli habuerunt timorem, vt neque verbo tenus communicarent alicui eorũ, qui adulterauerant veritatẽ. Ioannes diſcipulus Domini in Epheſo iens lauari, cum vidiſſet intus Cerinthum exiliuit de balneo non lotus, dicens, quod timeat ne balneũ concidat, cum intus eſſet Cerinthus inimicus veritatis. Et ipſe Polycarpus Marcioni aliquando occurrẽti, & dicenti ſibi, Cognoſce nos, reſpondit, cognoſco te primogenitũ Satanæ*. De S. ANTONIO eremita ita ſcribit Athanaſius. Ath. in eius vita. *Manichæis aut aliis hæreticis nunquam ſaltem amicabilia verba largitus eſt, denuncians talium amicitiam atq; ſermones perditionem eſſe animæ Sic etiã Arianos deteſtabatur vt omnibus diceret, ne iuxta quidem eos eſſe accedendum. Et ipſe B. Antonius iam moriturus. Hæreticorum, inquit, & ſchiſmaticorum venena vitate, meumq; circa eos odium ſectamini Scitis ipſi quod nullus mihi nec pacificus quidem ſermo cum eis vnquam fuerit*. S. HILARIVS, quantum abhorruerit ab ſui temporis hæreticis Arianis, non obſcurè declarat, cum ita ſcribit libro contra Auxentiũ. Chryſ. *Mihi non erit aliud quàm diabolus, quia Arianus eſt*. S. HIERONYMVS, quia Hier. lib. 3. ſummo odio proſequebatur hæreticos, ac viciſſim ſummoperè exoſus erat illis, ita ſcribit in Pelagianos *Fateor, me nunquam hæreticis peperciſſe, & omni egiſſe ſtudio, vt hoſtes Eccleſiæ mei quoque hoſtes fierent.*

IV. REMEDIVM. Abſtine & à librorum hæreticorum lectione, cum enim hæreſes nil aliud ſint, quam venenum peſtis, lepra, vt S. Patres docent, Cyprianus, Theodoretus, Auguſtinus & Gregorius Magnus, certè & à librorum, in quibus venenum illud peſtiferum continetur, abſtinendum eſt tractatione. Cypr. ep. 40. Th. in Pſal. 1. A. l. 2 quæſt. Euang. c. 40. G. 18. mor. c. 9. Naz. lib. de fide. *Vt ſolet*, inquit Nazianzenus agens de libris hæreticis, *lethale poculum mellis dulcedine temperatũ ſuauitate fallente perimere, ſic & hoc malum per blandimenta aurium audientium ſenſus quadam labe contaminans, contagione adhærentes inficit*. Quare Iſaias Abbas oratione. 4. Eſt in tom. 2. bibl. SS. Patr. Marg. monachis ſuis inter cetera præcipit his verbis. *Si librum inueneris, qui dicatur eſſe hæreticorum, caue illum legas, ne veneno mortifero cor tuum impleat,*

ſed

ſed in ea doctrina, quàm in Eccleſia ſancta didiciſti ita perſiſte, vt ei nihil addas, nihil
Apud Sur. *detrahas.* B. EPHRÆM, vt eſt in eius vita, duos peſtilẽtes Apollinaris hæretici libros, cum à fœmina quadã mutuo accepiſſet, ita ſingula folia conglutinauit, vt nunquam vſui cuiquam eſſe poſſent, ratus optimè ſe ea ra-
Prat. c. 46. tione de Eccleſia Catholica mereri. In PRATO Spirituali Sophronii tale narratur exemplum. *Abbas Cyriacus preſbyter Lauræ Calamonis narrauit nobis dicens. Die quadam vidi per ſomnum mulierem honeſta facie purpura indutam, & cum ea viros duos habitu venerando, & aſpectu præclaro. Arbitratus autem ſum mulierem illam eſſe dominam noſtram Dei genitricem, eoſque qui cum illa erant viros, S. Ioannem Baptiſtam, & S. Ioannem Theologum & Euangeliſtam. Egreſſuſque de cellula orabam illam vt ingrederetur: quæ non conſenſit. Permanſi ergò diutius obſecrans, ac dicens. Ne quæſo auertatur humilis factus confuſus, & alia plura huiuſmodi. Illa igitur, vt me vidit inſtare precibus, ſeuerius mihi reſpondit dicens. Habes intra cellam tuam inimicum meum, & vis vt ingrediar? Et his dictis abſceſſit. Euigilans autem ego affligi cœpi, & cogitabam, num peccatum aliquod mente contra illam admiſiſſem, nullus enim erat alius in cella. Nihil autem peccati inueniens, nimio mœrore abſorptus ſurrexi, arripuique librum vt lectione mœrorem leuarem, quem mutuo ab Iſichio Hieroſolymitanæ Eccleſiæ preſbytero acceperam. Euoluenſque librum inueni duos impij Neſtorij libros in fine voluminis ſcriptos, moxque agnoui hunc eſſe Dominæ noſtræ B. Mariæ inimicum. Tunc ſurgens abij, librumque Iſichio reddidi, dicens me plus detrimenti, quàm vtilitatis ex eo reportaſſe. Cum verò cauſam ille ſciſcitaretur, omnem rei ordinem illi retuli. Qui zelo Dei ſuccenſus protinus illos duos Neſtorij libros ex volumine præcidit, & igni tradidit, dicens. Non manebit in cella mea Dominæ noſtræ ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ inimicus.*

V. REMED. eſt humilitas, ſi enim hæreſum mater eſt ſuperbia, vt dictum eſt, neceſſe eſt vt humilitate eam à nobis arceamus. Hoc remediũ
Aug. ep. 56. pro amplectenda fide Catholica B. Auguſtinus dedit Dioſcoro his verbis. *Non aliam tibi ad capeſſendam & obtinendã veritatem viam munias, quàm quæ munita eſt ab illo, qui greſſuum noſtrorum tanquam Deus videt infirmitatem. Ea eſt autem prima humilitas, ſecunda humilitas, tertia humilitas: & quoties interrogares hoc dicerẽ: non quo alia non ſint præcepta, quæ dicãtur, ſed niſi humilitas omnia quæcunq; benefacimus, & præceſſerit, & comitetur, & conſecuta fuerit, & propoſita, quã intueamur, & appoſita cui adhæreamus, & impoſita, qua reprimamur, iam nobis de aliquo bono facto gaudẽtibus totũ extorquet de manu ſuperbia: vitia quippe cætera in peccatis; ſuperbia verò etiam in rectè factis timenda eſt, ne illa quæ laudabiliter facta ſunt, ipſius laudis cupiditate amittãtur. Itaq; ſicut Rhetor ille nobiliſſimus, cum interrogatus eſſet quid ei primũ videretur in eloquentiæ præceptis obſeruare oportere, pronunciationem dicitur reſpondiſſe; cum quæreretur, quid ſecundo, eandẽ pronunciationem: quid tertio, nihil aliud quam pronunciationẽ dixiſſe. ſic ſi interrogares & quoties interrogares de præceptis Chriſtianæ religionis, nihil me aliud reſpondere niſi humilita-*

Digitized by Google

tem liberet etſi forte alia dicere neceſſitas cogeret. Cur autem hoc antidotũ contra hæreſin ſit neceſſarium ex duplici capite liquet. Primo ex parte fidei Catholicæ. hæreticus ſiquidem ille dicitur, qui rectam fidem deſeruit: at recta fides haberi nequit ſine humilitate, qua in captiuitatem, vt loquitur Apoſtolus, redigatur intellectus. *Fides enim eſt ſubſtantia,* teſte eodem, vel fundamentum *rerum ſperandarum, argumentũ non apparentium.* Vnde B. Auguſtinus in Ioannem. *Quid eſt fides,* inquit, *niſi credere quod non vides?* Credimus enim altiſſima myſteria vt S. Trinitatis, Incarnationis, Euchariſtiæ, Reſurrectionis mortuorum & alia, licet ea non videamus, aut intelligamus. Secundò ex parte Catholicæ Eccleſiæ, quę eſt mater noſtra, & magiſtra fidei. *Non enim poteſt Deum habere Patrem, qui Eccleſiam noluerit habere matrem,* inquit B. Cyprianus. Et Auguſtinus. *Euangelio non crederem, niſi me Eccleſiæ commoueret auctoritas.* At hæreticus is dicitur, qui renuit audire Eccleſiam, eiuſque caput Pontificem Romanum, & Patres omnes, qui ſunt eius corpus, pluriſq; facit ſui cerebri in explanãdis ſcripturis commenta, quam totam antiquitatem. Quomodo autem talis adduci poterit, vt iudicium ſuum ſubiiciat ſummo Pontifici, Conciliis, S. Patribus, ſine antidoto magnæ humilitatis?

1. Cor. 10. Heb. 11. 1. Aug. tract. 40. Cyp. de vnit. Eccleſ. Aug. c. 5. in Epiſt. Man.

VI. REMEDIVM eſt ORATIO, vel diuini auxilii inuocatio. Eſt eiuſdem S. AVGVSTINI qui confitetur ſe hoc antidoto tandem è tenebris ſectæ Manichæorum emerſiſſe. Sic enim ſcribit in libro de vtilitate credendi. *Magnam deliberationem iam in Italia conſtitutus habui, non vtrum manerem in illa ſecta, in quam me incidiſſe pœnitebat, ſed quonam modo verum inueniendum eſſet.* Et paulo poſt. *Sæpè mihi videbatur nõ poſſe inueniri, magniq; fluctus cogitationum mearum in Academicorum ſuffragium ferebantur. Sæpè rurſus intuens, quantum poteram, mentem humanam tàm viuacem, tàm ſagacem, tàm perſpicacẽ non putabam latere veritatem, niſi quod in ea quærẽdi modus lateret, eundemq; ipſum modum, ab aliqua diuina auctoritate eſſe ſumendum. Reſtabat quærere, quænam eſſet illa auctoritas, cũ in tantis diſſenſionibus ſe quiſq; illam traditurũ polliceretur. Occurrebat igitur inexplicabilis ſylua, cui demum inſeri multum pigebat. Reſtabat autem ALIVD nihil in tantis periculis, quàm vt diuinam prouidentiã lachrymoſis & miſerabilibus vocibus, vt opem mihi ferret, deprecarer. Atq; id ſedulò faciebam.* Qua autem occaſione & via ad preces & lacrymas peruenerit prolixè narrat ipſe libro Confeſſionum octauo ſub finem, ac tandem cap. 12. *Ego,* inquit, *ſub quadã ficu arbore ſtraui me, neſcio quomodo, & dimiſi habenas lachrymis, & proruperunt flumina oculorum meorum, acceptabile ſacrificiũ tuum. Et non quidem his verbis, ſed in hac ſententia multa dixi tibi. Et tu Domine vſquequò? Vſquequo Domine iraſceris in finem? Ne memor fueris iniquitatum noſtrarum antiquarum. Sentiebam enim me ab eis teneri, & iactabã voces miſerabiles? Quamdiu, quamdiu, cras & cras. Quare non modo, quare non hac hora finis turpitudinis meæ? Et ecce audio vocem de vi-*

Aug. c. 8. Pſal. 6. Pſal. 78.

Rom.13.13. *cina domo tam cantu dicentis, tolle lege*. Aperuit ergo codicem Apoſtoli, legit quæ primò occurrerunt verba. Non in comeſſationibus & ebrietatibus, non in cubilibus, &c. *Nec vltra*, addit, *volui legere, nec opus erat. Statim quippe cum fine huiuſce ſentẽtiæ quaſi luce ſecuritatis infuſa cordi meo omnes dubitationis tenebræ diffugerunt*. Conuerſionem deinde ſuam per litteras patefecit S. AMBROSIO, à quo & baptizatus eſt.

VII. REMED: Non aliud crede, quã quod Eccleſia Catholica credit & credendum eſſe præcipit, rationemq; eius & cauſam redde, quod Spiritus S. in ſacris litteris doceat eam non poſſe errare vel deficere. Nã apud Matthæũ Chriſtus promiſit B. Petro ne inferi quidẽ portas prȩualituras contra Eccleſiã ſuper ipſum ædificandam. Et B. Paulus clarè teſtatur *Eccleſiam eſſe columnã & firmamentũ veritatis*. Nec hȩretici id negare poſſunt, niſi verbum Dei euertant. Vnde LVTHERVS in epiſtola contra Ioannem Wurſt docuit *Eccleſiam nõ poſſe mendacia & errores docere, ne quidem in vno articulo*: Si enim vel vnum mendacium in ea deprehendatur, totã fore falſam. Oecolampadius in Iſaiã. pag. 37. 285. & 286. *ſolam in luce verſari, Spiritumq; ſanctum ſemper habere præſentem, & non errare*. Caluinus in Pſ. 102. v. 19. & Pſal. 22. v. 31 32. & Petrus Martyr. in locis commun. 437. *eã variis modis ſeruari, perpetuam & inuictam eſſe*. Nec dicere poſſunt hæretici apud ſe eſſe illam Catholicam Eccleſiam: quia, vt monet VINCENTIVS Lyrinenſis. *In ipſa Catholica Eccleſia magnopere curandũ eſt, vt id teneamus, quod vbiq; quod ſemper, quod ab omnibus creditum eſt. Hoc eſt etenim verè proprieq; Catholicum, quod ipſa vis nominis ratioq; declarat, quæ omnia verè vniuerſaliter comprehendit: Sed hoc ita demum fit: ſi ſequamur vniuerſitatem, antiquitatem, conſenſionem. Sequemur autẽ vniuerſitatem hoc modo, ſi hanc vnam fidem verã eſſe fateamur, quam tota per orbem terrarum confitetur Eccleſia. Antiquitatẽ verò ita, ſi ab his nullatenus recedamus ſenſibus, quos ſanctos maiores ac Patres noſtros celebraſſe manifeſtũ eſt. Conſenſionẽ quoque itidem, ſi in ipſa vetuſtate omnium vel certè penè omnium Sacerdotum pariter & Magiſtrorũ definitiones, ſententiasq; ſectemur*. Et B. AVG. ſecundũ hanc expoſitionẽ dicit ſe in Catholicæ Eccleſiæ gremio teneri. *Multa*, inquit, *ſunt quæ in eius gremio me iuſtiſſimè teneant. Tenet conſenſio populorũ atq; gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata ſpe nutrita, caritate aucta, vetuſtate firmata. Tenet ab ipſa ſede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oues ſuas poſt reſurrectionẽ Dominus commendauit vſq; ad præſentem Epiſcopatũ ſucceſſio Sacerdotum. Tenet poſtremò ipſum Catholicæ nomen, quod nõ ſine cauſa inter tàm multas hæreſes ſic iſta Eccleſia ſola obtinuit, vt cũ omnes hæretici Catholicos ſe dici velint: quærenti tamẽ peregrino alicui, vbi ad Catholicam conueniatur, nullus hæreticorũ, vel baſilicam ſuam, vel domum audeat oſtendere*.

Math.16.18. 1.Tim.3.16. Lyrin. in commo. c. 3. Aug. con. ep. Man. c. 4.

VIII REM. In magna veneratione habeas omnes ſacros ritus & cerimonias, conſuetudines, & præcepta Catholicę Eccleſiæ. Quod. n. ſal præſtat carnibus, vagina gladio, cortex arbori, & folia fructibus, hoc cærimoniæ-

rimoniæ religioni Catholicæ; declarant enim non ſolũ illam, ſed etiam fouent, nutriunt, augent & cõfirmant. Vnde B. Auguſtinus lib. 19. cõtra Fauſtũ Manichæum, meritò ſcripſit abſq; externis cærimoniis impoſſibile eſſe ſeruare religionẽ. Accedit, ꝙ rudibus & imperitis vicẽ ſubeant ſcripturę & picturę. Sępeq; ex vna ceremonia Eccleſię intelligũt magnũ aliquod myſteriũ, ꝙ vix ꝓbari poſſit. Nã Auguſt. lib. 1. de peccatorũ meritis & remiſſione ꝓbat neceſſariò cõfitendũ peccatũ originale, (eſto ꝙ nullũ teſtimoniũ ſuppeteret ex ſcripturis) ex eo ſolũ, ꝙ paruuli exorcizãtur, & inſufflantur ante baptiſmũ, & iubentur per ora geſtantium renũciare diabolo & pompis eius. Si. n. nulli obnoxii ſint peccato, nõ dominatur eis diabolus, nec egent inſufflatione. Deinde per eas Catholici ab hæreticis diſtinguũtur. Cæremoniæ ſiquidẽ ſunt quaſi ſymbola militaria quibus caſtra ſanctorũ diſcernũtur ab agminibus dæmonũ. Vnde Eccleſia ſtatim initio mutauit Sabbathũ in d. ẽ Dominicum, ne cũ Iudęis cõueniret, & poſtea noluit Paſcha celebrari 14. luna menſis primi, ne, vt habet Euſebius libr. 5. hiſt. Eccleſiaſt. Iudaizare videremur. Atq; olim ſancti maluerũt quęlibet aduerſa tolerare, quàm ſymbola religionis abiicere, ne viderẽtur religionis deſertores. Sic. n. Eleazarus in ſecũdo Machabæorũ maluit crudeliter occidi, q̃ ſimulare ſe ediſſe ſuillam, dicebat enim, ſi id faceret, oẽs arbitraturos ſe deſeruiſſe Hebræorũ religionẽ, cuius exemplũ ſecuti ſunt ſeptẽ Machabęi fratres. Et Tertullianus in libro de corona militis cõmemorat quendã Chriſtianum militẽ maluiſſe innumeris ſuppliciis affici, quàm cum cæteris laurea coronari, eo ꝙ tunc cerimonia erat Chriſtianorũ, non coronari laurea, ne idololatræ iudicarentur. Sic hoc tempore apertè colligimus aliquẽ eſſe Caluiniſtã, ſi nolit ſe cruce conſignare, aut ad nomen Ieſu pronunciatum caput aperire. Aug. c. 19. Aug. c. 34. Euſ. c. 23. 2. Mach. c. 6. & 7.

IX. REMED. Si non potes effugere vel diſputationem, vel collationem de rebus fidei cum hæretico, (cui tamen te doctrina inferiorẽ non eſſe exiſtimas) primũ ab eo percõtare, vnde ſua argumenta velit depromere contra fidem Catholicam. Si reſpondeat, vt ſolent, ex ſcripturis diuinis. oppone illi nullam vel incertã ex ſcripturis ſperari victoriam, niſi prius conſtet, vtri ſint poſſeſſores ſcripturæ, illi an nos, & vbi ſit vera fides & poteſtas exponendi ſcripturas. Ita tradit TERTVLL. libro de præſcriptionibus. *Non, inquit, ad ſcripturas prouocandum eſt, nec in his conſtituendũ certamen, in quibus aut nulla aut incerta victoria eſt. Nã etſi nõ ita euaderet conlatio ſcripturarũ, vt vtramq; partẽ parẽ ſiſteret, ordo rerũ deſiderabat illud prius proponi, ꝙ nunc ſolũ diſputandum eſt, Quibus competat fides ipſa, cuius ſint ſcripturæ. A quo, & per quos, & quãdo & quibus ſit tradita diſciplina, quã fiunt Chriſtiani. Vbi enim apparuerit eſſe veritatem diſciplinæ & fidei Chriſtianæ illic erit veritas ſcripturarum & expoſitionũ & omnium traditionum Chriſtianarum.* SECVNDO nulla & incerta Tert. c. 19.

eſt ex ſcripturis pugna, niſi cõſtet de vero ſenſu & intelligentia ſcripturę. *De intelligentia enim hæreſis, nõ de ſcriptura eſt*, inquit Hilarius. *Senſus & non ſermo fit crimen.* Et Hieron. in epiſt. ad Galatas. *Non putemus in verbis ſcripturarum eſſe Euangelium, ſed in ſenſu: non in ſuperficie ſed in medulla, non in ſermonũ foliis, ſed in radice rationis.* Deinde AVGVSTINVS epiſt. ad Conſentium. *Intellectum*, inquit, *valde ama, quia & ipſæ ſcripturæ ſanctæ, quæ magnarum rerum ante intelligentiam ſuadent fidem, niſi eas rectè intelligas, vtiles tibi eſſe non poſſunt. Omnes enim hæretici, qui eas in auctoritate recipiunt, ipſas ſibi videntur ſectari, cum ſuos potius ſectentur errores, ac per hoc, non quod eas contemnant, ſed quod non intelligant hæretici ſunt.* Vnde autem veram intelligentiã hauriemus, ab ipſiſne nuper natis Lutheranis & Caluinianis, an ab Eccleſia Catholica, q̃ ante multa ſecula fuit? Non ab ipſis. *Quia* ipſi, vt habet S. Vincentius Lyrinẽſis, *ſcripturam ſacram, pro ipſa ſua altitudine nõ vno eodemq́; ſenſu vniuerſi accipiunt, ſed eiuſdem eloquia aliter atque aliter, alius atq; alius interpretatur, vt penè quot homines ſunt, tot illic ſententiæ erui poſſe videantur. Aliter namque illam Nouatianus aliter Photinus, aliter Sabellius intelligit.* Aliter Lutherus, aliter Caluinus, aliter Suenckfeldius. Nec valet exceptio, illam non à ſe petendam, ſed à collatione ipſarum ſcripturarum. Atqui alia collatione, v. c. de verbis Chriſti, *Hoc eſt corpus meum*, vtuntur Caluiniani, alia Lutherani ad aſtruendam ſuam hæreſin. Nullum ergò ad veram intelligentiam aſſequendam ſupereſt refugium, niſi ad Eccleſiam Catholicam, quàm ſcripturæ commendat autoritas. vt ſapiẽtiſſimè monuit Auguſtinus. *Quoniam*, enim, inquit libro 1. cõtra Creſconium, *ſancta Scriptura fallere non poteſt, quiſquis falli metuit huius obſcuritate quæſtionis, eandem Eccleſiam de illa conſulat, quã ſine vlla ambiguitate ſancta ſcriptura demonſtrat.* Cur autẽ potius Eccleſię Catholicæ (id eſt, expoſitioni omnium Patrum, quotquot poſt Chriſtum fuerunt eorundemque collationi), quam collationi nouitiorum Prædicantiũ ſubſcribere debeamus, clarè probat idem Auguſtinus in libro de vnitate Eccleſię. *Puto*, inquiens, *ſi aliquis Sapiens extitiſſet, cui Dominus Ieſus Chriſtus teſtimoniũ perhiberet, & de hac quæſtione conſuleretur à nobis, nullo modo dubitare deberemus id facere, quod ille dixiſſet, ne non tam ipſi, quàm Domino Ieſu Chriſto, cuius teſtimonio commendabatur, repugnare iudicaremur. Perhibet autem teſtimoniũ Chriſtus Eccleſiæ ſuæ. Ecce Euangelium, lege, vbi ait, Oportebat Chriſtũ pati, & reſurgere tertia die; & prædicari in nomine eius pœnitentiã & remiſſionem peccatorũ per omnes gentes incipiẽtibus ab Hieruſalem. Quomodo ergò ſuſcepit iſta Eccleſia per omnes gentes incipientibus ab Hieruſalẽ, remotis omnibus ambagibus & tergiuerſationibus, ſic ſuſcipiendus es. Quod ſi non vis, non mihi aut cuiquam hominum, qui vult ita ſuſcipere, ſed ipſi ſaluatori contra ſalutem tuam pernicioſiſſimè reluctaris, qui te ſic ſuſcipiendum eſſe non vis credere, quemadmodum ſuſcipit illa Eccleſia quã teſtimonio ſuo commendat ille, cui fateris nefarium eſſe non credere.* Agit autem Auguſtinus contra

tra

Marginal notes: Hil. lib. 2. de Trin. — Aug. ep. 222. — Lyrin. c. 2. — Auge. 33. — Id. c. 19. — Luc. 24. 26.

tra Donatiſtas, qui contendebant hæreticos non eſſe ſuſcipiendos ſine anabaptiſmo, cum enim illi vrgerent, ex ſcriptura non poſſe probari eſſe ita ſuſcipiendos, reſpondet Auguſtinus ſuſcipi ex conſuetudine Eccleſiæ, quam ſcriptura commendat. Nec aliter reſponderet de aliis omnibus quæ non ſunt in ſcriptura. Vt quod Euangelium Matthæi ſit verè Matthæi, quod vetus teſtamentum, & ſinguli eius libri ſint verè verbum Dei, id enim non ſcimus niſi traditione Eccleſiæ, quam vt ducem & Magiſtram infallibilem nobis commendat ſcriptura. Vnde non dubitauit ſcribere idem Auguſtinus. *Euangelio non crederem, niſi me Eccleſiæ commoneret auctoritas.* Aug. con. epiſt. Manch. c. 5. Primum ergò, vt omnes abſcindantur quæſtiones, quærendū eſt vbi ſit vera Eccleſia & vera fides: ea enim inuenta, conſtabit quæ ſint germanæ ſcripturæ, & quæ germana & vera expoſitio ſcripturarum, vt ſupra dicebat Tertullianus.

VIDE V. *Amor ſui. Contentio. Curioſitas. Iudicium proprium. Obſtinatio. Superbia.*

HYPOCRISIS.

Remedia aduerſus hypocriſin.

I. REMED. Conſidera quid Spiritus ſanctus in diuinis literis contra hypocritas, ſimulatores & doloſos homines enunciet. Primo enim arguit & vetat hypocriſin. Nam apud Iſaiam ait. *Omnis hypocrita eſt & nequam.* Iſa. 9. 17. Et apud Sapientem. *Ne fueris hypocrita in conſpectu hominum.* Eccli. 1. 37. Et Matthæum. *Hypocrita eiice primum trabē de oculo tuo.* Matth. 7. 5. Et Lucam. *Vos eſtis, qui iuſtificatis vos coram hominibus, Deus autem nouit corda veſtra,* Luc 16. 15. Et iterum. *Attendite à fermento Phariſæorum, quod eſt hypocriſis:* Luc. 12. 1. 2. comminatur eis, & maledicit, vt apud Iob. *Spes hypocritæ peribit. Non ei placebit vecordia ſua; & ſicut tela aranearum fiducia eius.* Iob. 8. 13. Et. *Simulatores & callidi prouocant iram Dei, neque clamabunt cum vincti fuerint.* Iob. 36. 13. Et apud Dauidem. *Virum ſanguinum & doloſum abominabitur Dominus.* Pſal. 5. 7. Et Salomonem. *Abominatio Domini eſt omnis illuſor.* Prou 3. 32. Et Ieremiam. *Pacē cum amico ſuo loquitur, & occultè ei ponit inſidias. Numquid ſuper his non viſitabo, dicit Dominus?* Ier. 9. 8. Et Malachiā. *Maledictus doloſus.* Certè apud Matthæū. in ſolo capite 23. octo maledictiones fulminat Spiritus ſanctus, vel Chriſtus in hypocritas. 3. declarat eos iacturā facturos in vita & bonis temporalibus, vt apud B. Iob. *Congregatio hypocritæ ſterilis.* Iob 15 34. Et. *Gaudium hypocritæ ad inſtar puncti.* Iob 20 5. Et apud Pſalmiſtā. *Doloſi non dimidiabunt dies ſuos.* Pſal. 54 24. Et Sapientem. *Ingrediens duas vias non habebit ſucceſſus.* 4. docet facturos iacturā gratiæ diuinæ & vitæ æternæ. Vt apud Iob. *Non veniet in conſpectum Dei omnis* Iob 13. 16.

Sap. 1. 5. *hypocrita.* Et apud Sapientem. *Spiritus ſanctus diſciplinæ effugiet fictum.* Et. *Quæ*
Iob. 27. 9. *eſt ſpes hypocritæ, ſi auarè rapiat, & ſi liberet Deus animam eius. Numquid audiet*
Matth. 24. 51. *Deus clamorem eius, cum venerit ſuper eum anguſtia?* Et apud Matthæum. *Partemq́ eius ponet cum hypocritis: illic erit fletus & ſtridor dentium.*

Cyp. ſerm. de ieiun. II. REMED. Conſidera S. Patrum teſtimonia. B. CYPRIANVS. *Tanta,* inquit, *eſt hypocritarum dementia vt fœtoribus pro odoribus abutantur, & pretioſa vilia, & aſpera ſuauia arbitrentur, & fauorum ſapor omniũ dulcedinum ſuperet con-*
Amb. ep. 44. *dimenta, omnisq́ delira ſenſualitas contrariis delectetur.* S. AMBROSIVS libro 7. Epiſtolarum ad Conſtantium. *Nemo etiam in dolo loquatur ad proximũ ſuum. Laqueus eſt in labiis noſtris, & ſæpè vnuſquiſq́ ſermonibus ſuis nõ explicatur, ſed inuoluitur. Fouea alta eſt os maleuoli, grande innocẽtiæ præcipitiũ, ſed maius maleuolentiæ. Innocens, dum credit facilè, cito labitur, ſed tamen iſte lapſus reſurgit: maledicus autẽ ſuis artibus præcipitatur, vnde nunquã exiliat, atq́ euadat. Ponderet ergo vnuſ-*
Lact. lib. 4. c. 17. *quiſq́ ſermones ſuos non cum fraude & dolo.* LACTANTIVS in libris inſtitutionum. *Circumciſio inſtituta eſt à Deo, vt figura eſſet ſecundæ circumciſionis, qua nudatur pectus, vt ſignificaret aperto & ſimplici corde debere nos viuere, ne aliquod facinus*
Baſ. hom. 7. *inter conſcientiæ ſecreta velemus.* S. BASIL. in Hexæmeron. *Non ſilebo polypi dolos ac furacitatem. Is cuicunq́ ſaxo adhæſerit, illius colorem ſubit, atq́ adeo vt piſcium complures ad ipſum de improuiſo nantes, tanquã ad Saxũ appellant, paratamq́ ſe prædam illi offerant. Tales ſunt (hypocritæ) qui ſobrietatẽ cum ſobriis laudant. intemperantes ſunt cum intemperantibus, atq́ ad id, quod cuiq́ placet ſuam omnino ſententiam vertunt. Quos euitare facile nemo poteſt, propterea quod pietatis prætextu prauitas eo-*
Chryſ. hom. 19. *rum fucata & adornata profundè latet.* S. CHRYS. in Matthæũ in imperfecto. *Nulla res ſic exterminat bonum, ſicut ſimulatum bonum. nam manifeſtum malũ quaſi malum fugitur & cauetur: malum autem ſub ſpecie boni cœlatum, dum non cognoſcitur, nec cauetur: ſed quaſi bonũ ſuſcipitur. Sic ſerui diaboli tunc peſſimè Chriſtianitatẽ corrumpunt, quando ſe ſimulant Chriſtianos, de quibus monet ſuos & nos Chriſtus.*
Matth. 7. 15. *Attendite à falſis Prophetis, qui veniũt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autẽ ſunt lupi rapaces. Quia magna virtus eſt hominũ cognoſcere malum, & firma tutela*
Id hom. 45. *ſalutis eſt ſcire quæ fugias.* Et rursũ in verba. væ vobis ſcribæ & Phariſæi hypocritę, q ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis. *Corpora,* inquit, *peccatorum ſepulcra dicũtur mortuorum, quia anima mortua eſt in corpore peccatoris. Sicut ergo ſepulcrũ, quamdiu clauſum eſt pulcrũ videtur foris; ſi vero fuerit apertũ, horribile eſt: ſic & ſimulatores bonorum, quandiu non cognoſcuntur laudabiles ſunt: cum autẽ cogni-*
Aug. in Pſal. 63. *ti fuerint, inueniũtur abominabiles.* S. AVG. in Pſalmos. *Simulata innocentia nõ eſt innocẽtia. ſimulata æquitas nõ eſt æquitas, ſed duplex iniquitas, quia & iniquitas eſt,*
Greg. lib. 8. c. 36. *& ſimulatio.* S. GREG. in libris Moralium. *Hypocritæ operaturi laudes ſuas cogitant: laudati autẽ ſecum taciti in cogitationibus verſant. Gaudent ſe præcipuos in humana æſtimatione claruiſſe. Cumq́ inflati fauoribus apud ſemetipſos intumeſcũt, ſæpè mirãtur taciti etiã ipſi quod ſunt. Videri quotidie ſemetipſis altiores cupiunt, ac miris*

inuentio-

Digitized by Google

inuentionibus in opere excreſcunt: quia ſicut virtus humilitatis omne vitium eneruat, ſic arrogantia roborat. Cogit namq́ mentē iuueneſcere, & contra vires valere, quia & quę negat vigor valetudinis, amor imperat laudis. Vnde & factis ſuis arbitros inquirunt. Si verò eorũ operi teſtes deeſſe cõtingat, narrant ipſi quę geſſerint. Cumq́ efferri fauorib. cœperint, ſæpe eiſdē ſuis operibus, q̃ egiſſe ſe referunt, mētiendo aliquid adiungũt. S. Bern. in Cãtica. *Hi (hypocritæ hæretici) oues ſunt habitu, aſtu vulpes, actu & crudelitate lupi. Hi ſunt q boni videri, non eſſe: mali nō videri, ſed eſſe volunt. Mali sũt, & boni videri volũt, ne ſoli ſint mali: mali videri timēt, ne parũ ſint mali. Etenim minus ſemp malitia palā nocuit, nec vnquã bonus, niſi boni ſimulatione deceptus eſt.* Bern. ſerm. 66.

III. Rem. Conſidera quis propriè dicatur Hypocrita. S. Bas. in homilia de ieiunio. *Hypocrita,* inquit, *dicitur hiſtrio, qui in theatro perſonã ſuſtinet alienã: ſæpè heri, cum ſit ſeruus: aut regis, cũ ſit priuatus. Itidē in hac vita plerique vitã ſuã velut è proſcenio ad oſtentationē componunt, aliud in corde gerentes, aliud in ſpecie hominum oculis præ ſe ferētes.* Et Avg. in ſermonē Domini in monte. *Sunt hypocritæ ſimulatores, tanquã pnunciatores alienarũ perſonarũ, ſicut in theatricis fabulis, &c. ſic in omni vita humana, quiſquis ſe vult videri quod nō eſt, hypocrita eſt. Simulat. n. iuſtum, & nō exhibet, quia totum fructum in laude hominũ ponit: quã poſſunt etiã ſimulantes percipere, dum fallunt eos quib. videntur boni, ab eiſq́ laudantur. Sed tales ab inſpectore cordis Deo mercedē non capiunt, niſi falla. iæ ſupplicium. rectiſſimeq́ his dicitur. Recedite à me operarij doloſi: nomen enim meum habuiſtis, ſed opera mea non feciſtis.* Greg. Nazianz. comparat hypocritam *meretrici, quæ ſicut, cum natiua pulcritudine deſtituta eſt, ad colores, pigmenta & fucos cõfugere ſolet: ita hypocrita cum ſpecie ſolida perfectæque virtutis careat, adumbrationem quandam pietatis externã ſimulat, qua eorum oculos retinet, qui adumbrata virtutis ſimulatione capiuntur.* Hinc colligit B. Hieronymus agens cõtra Pelagianos, *quamuis aliis vitiis carere poſſimus, hypocriſeos tamen maculam habere non poſſe, aut paucorum eſſe aut nullorum*; nam qui vult ſe videri quod non eſt, hypocrita eſt. Bas. hom. 1. Aug. lib. 2. c. 5. Hieron. in c. 23. Matth. Greg. orat. funebri Patris. Hieron. lib. 2. Aug. ſerm. 59. de temp.

IV. Remed. Conſidera, quam laudata ſit in ſcripturis, & S. Patribus virtus cõtraria hypocriſi, nempe ſimplicitas, qua is ſimplex dicitur; qui eſt omnis ſimulationis, fictionis & doli expers, qui non cogitat malum, nec ſuſpicatur de aliis, qui malũ malo nō repēdit, qui loquitur & agit ſicut ſentit. Ab hac. n. inprimis in diuinis literis laudatur Iob, Deo dicēte ad Satã. *Numquid conſideraſti ſeruũ meũ Iob q non ſit ei ſimilis in terra, vir ſimplex & rectus?* Et Patriarcha Iacob. *Iacob autē, inqt, vir ſimplex habitabat in tabernaculis.* Et in pſalmis, dicitur regno cœlorũ dign⁹, nã Dauid cũ dixiſſet. *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo* ſubiecit *Qui loquitur veritatē in corde ſuo: q nō egit dolũ in lingua ſua: nec fecit pximo ſuo malũ: q iurat pximo ſuo & nō decipit, &c.* Et Nathanael, quo cõſpecto Chriſt⁹ dixit. *Ecce verè Iſraelita, in quo dolus nō eſt.* Imò Chriſt⁹ ipſe, de quo B. Petrus. *Qui peccatũ nō fecit, nec inuētus eſt dolus in ore eius; q cũ malediceretur nō maledicebat.* Deinde hanc cõmendat Chriſtus Iob 1. 3. Gen. 25. 27. Pſal. 14. 2. Ioan. 1. 47. 1. Pet. 2. 22. Matth. 10. 16.

Apo-

1.Cor.14. Apoſtolis, dicens. *Eſtote ſimplices, ſicut columbæ.* Paulus Corinthiis. *Malitia*
1.Pet.2.2. *paruuli eſtote.* Petrus electis aduenis. *Deponentes,* inquiens, *omnē malitiam, & omnem dolum & ſimulationes, &c. ſicut modo geniti infantes, rationabiles, ſine dolo*
Prou.3.32.10.18. *lac concupiſcite.* Cōmendauit & ante illos Salomon. *Cum ſimplicibus,* inquit, *ſermocinatio eius.* id eſt, Dei. *Voluntas eius in his qui ſimpliciter ambulant. Qui ambulat ſimpliciter, ambulat confidenter. Qui ambulat ſimpliciter, ſaluus erit.* Tertio
Aug.q.53. tio commendant ſimplicitatem S. Patres, vt AVGVSTINVS in libro 83. quæſtionum. *Sicut prope ſumma & diuina virtus eſt,* inquit, *neminem decipere, ſic*
Amb.c.22.& 24. *vltimum vitium eſt, quem libet decipere.* Et AMBROSIVS libro ſecundo officiorum. *Quinetiam verborum ipſorum, & præceptorum eſſe menſurā conuenit, ne aut nimia remiſſio, videatur, aut nimia ſeueritas. Plerique enim remiſſiores malunt eſſe, vt videantur boni. Sed nihil ſimulatum & fictum veræ virtutis eſſe certum eſt, quinetiam & diuturnū eſſe non ſolet. In principio vernat, in proceſſu tanquā floſculus diſſipatur & ſoluitur: quod autē verum ac ſyncerum, alta radice fundatur.* Et infra: *Ergo bonis artibus, & ſyncero propoſito nitendum ad honorē arbitror, maximè Eccleſiaſticum, Ad omnia abundat animi directa ſimplicitas, ſatiſque ſe ipſa commendat.* Et
Hier.ep.13. HIERONYMVS ad Paulinum, de inſtitutione monachi. *Habeto ſimplicitatem columbæ, ne cuiquam machineris dolos, & ſerpentis aſtutiam, ne aliorum ſupplanteris inſidiis. Nam multum diſtat in vitio, vel decipere poſſe, vel decipi Chriſtia-*
Iſa.16. *num.* Et libro 7. in Iſaiam, ſub finem. *Si caſtum eſſe me ſimulo, & aliud eſt in conſcientia mea: habeo non gloriā mercenarij, ſed ſupplicia peccatoris. Et in comparatione duorum malorum, leuius malum eſt, apertè peccare, quàm ſimulare & fingere*
Chry.hom.7. *ſanctitatem.* Denique CHRYSOST. in Acta Apoſtolorum. *Quis non obſtupeſceret, quis non admiraretur hominem moribus ſimplicem, vel quis non iungeret ſe ei, qui ſubdolus non eſt? aut quorum aliorum eſt ſalus, quorū præter hos eximia illa felicitas? Nonnè Paſtoribus initio Euangelium prædicatum eſt? nonnè Ioſeph ſimplex homo erat, adeò vt nec per adulterij ſuſpicionem perterreretur, quo peccato perpe-*
Prou.10. *trando conſentiret? Nonnè agreſtes fuci expertes elegit* (in Apoſtolos?) *Anima enim, inquit, benedicta omnis ſimplex. Et iterum. Qui ambulat ſimpliciter, ambulat confidenter. Dicat aliquis. Nonnè & prudentia opus eſt? At quid aliud eſt ſimplicitas, quam prudentia? Quando enim nihil ſuſpicaris mali, neque moliris malum, quando nihil fers moleſtè, neq; vindictam meditari poteris Via quædam eſt ad Philoſophiā ſimplicitas.* Et paulo poſt. *Quid igitur, ſi in malos inciderit viros talis? Deus, qui præcepit eſſe ſimplices, porriget manum, quid ſimplicius erat Dauide? quid Saule malignius? Vter igitur ſuperauit? quid Ioſephus? nonnè ſimpliciter appellabat heram. illa cum contra callidè? & quid quæſo detrimenti inde paſſus eſt? Quid Abele fuit apertius? Quid Caino maleficentius? Idem Ioſephus nonne citra fucum agebat cum fratribus? nonne propter hoc probatus fuit, eo quod ipſe quidem omnia abſque ſuſpicatione loquebatur, illi autem malitioſè inſidiabantur? & poterat Deus permittere illum nō incidere in illos, ſed permiſit, vt oſtenderetur miraculum, quod illi quidē quod poterant, conarentur, ille tamen vicit.* V. Re-

Digitized by Google

V. REMED. Conſidera exempla eorum, quibus peſſimè ceſſit hy- Amb.2.offic.
pocriſis, vel ſimulatio. Primum eſt AMBROSII de Abſolone, *Abſolon*, in c.22.
quit, *erat Dauidis regis filius, decore inſignis, egregius forma, præſtans iuuenta: ita vt*
vir talis in Iſrabel non reperiretur, à veſtigio pedis vſq; ad verticē immaculatus. Is fe- 2.Reg 15.
cit ſibi currus & equos, & viros quinquaginta, qui præcurrerent ante eum. Surgebat
diluculo, & ſtabat ante portā in via: & ſi quem aduertiſſet regis iudicia quærentem,
accedebat ad eum, dicens: Ex qua ciuitate es tu? reſpondit ille. ex vna tribu ſum de tri-
bubus Iſrael, ſeruus tuus. Referebat Abſolon. Verba tua bona ſunt & directa, & qui
te audiat non eſt tibi datus à rege. Quis conſtituet me iudicē? Et quiſquis ad me ve-
niet, cuicunq; fuerit iudicium neceſſariū iuſtificabo illum. Talibus deliniebat ſingulos
ſermonibus. Et cum accederent adorare eum extendens manus ſuas, apprehendebat, atq;
oſculabatur eos. Sic conuertit in ſe corda omnium, dum blanditiæ huiuſmodi intimorū
tangunt viſcerū ſenſum. Sed delicati iſti & ambitioſi elegerunt honorabilia & grata
ad tempus & iucunda: vbi autē parua proceſſit dilatio, &c. non potuerunt tolerare ac
ſuſtinere, &c. Liquet igitur ea eſſe perpetua ac ſolida, quæ vera ſunt, & quæ ſyncerè
potius, quam dolo congregantur. Ea verò quæ ſimulatione atq; aſſentatione parta ſunt,
nō poſſe diu perſeuerare: ALTERVM eſt eiuſdem de Gabaonitis. *Vbiq; honeſta-* Id.l.3.offic.c.10.
tis præponderat conſideratio, quæ dolum excludit, fraudem eiicit. Vnde rectè generalem
David Propheta prompſit ſententiam, dicens. Nec fecit proximo ſuo malum. Non ſolū Pſal.14.
itaq; in contractibus ſed etiam generaliter in omnibus dolus abeſſe debet, aperienda ſim-
plicitas, intimanda veritas eſt. Veterem autem iſtam de dolo non Iuriſperitorum for-
mulam, ſed patriarcharum ſententiam ſcriptura diuina euidenter expreſſit in libro te-
ſtamenti veteris, qui Ieſu Naue inſcribitur. Nam cum exiſſet fama per populos ſicca-
tum eſſe mare in Hebræorū tranſitu, &c. corruiſſe muros Iericho, &c. Gabaonitæ me- Ioſ.3.4.&
tuentes validam manum venerunt cum verſutia ſimulantes ſe de terra longinqua eſſe,
diuq; peregrinatos dirupiſſe calciamenta, detriuiſſe amictus veſtium, quare veteraſcen-
tium indicia monſtrarunt. Cauſam autē tanti laboris, emerendæ pacis & ineundæ cum
Hebræis eſſe amicitiæ cupiditatem, & cœperunt ab Ieſu Naue poſcere, ſecum firmaret
ſocietatem. Et quia adhuc erat ignarus locorum, atq; incolarum inſcius, non cognouit
fraudes eorum, neque Dominum interrogauit, ſed cito credidit. Adeo ſancta erat illis Simplicitas.
temporibus fides, vt fallere aliquos poſſe non crederetur, &c. Hoc eſt, innocentem eſſe,
ignorare quod noceat: & ſi circumſcribitur ab aliquo, de omnibus tamen bene iudicat,
qui fidem eſſe in omnibus arbitratur. Hac igitur mentis ſuæ deuotione inclinatus vt
crederet, teſtamentum diſpoſuit, pacem dedit, confirmauit ſocietatem. Sed vbi in terras
eorū ventum eſt, deprehenſa fraude, quod cum eſſent finitimi aduenas ſe eſſe ſimulaue-
rant, circumſcriptū ſe populus patrū indignari cœpit. Ieſus tamen pacem quam dede-
rat reuocandā non cenſuit, quia firmata erat Sacramenti religione: ne dum alienā per-
fidiam arguit, ſuam fidem ſolueret. Mulctauit tamen eos vilioris obſequio miniſterij.
Clementior ſententia, ſed diuturnior. Manet enim officiis pœna veteris aſtutia hæredi-
tario in hunc diem miniſterio deputata. TERTIVM eſt eiuſdem de Anania & Ib.c.30.

R Sapphi-

Act. 5. 3. Sapphira. *Regula*, inquit, *iuſtitiæ manifeſta eſt, quod à vero declinare virum non deceat bonum, nec damno iniuſto afficere quenquam, nec doli aliquid annectere, fraudiſue componere. Quid euidentius eo, quod Ananias, quia fraudauit de pretio agri ſui, quem ipſe vendiderat, & portionem pretij tanquam ſummæ totius numerum ante pedes poſuit Apoſtolorum, ſicut reus fraudis interiit? Licuit vtique illi nihil offerre, & hoc ſine fraude feciſſet: ſed quia fraudem admiſcuit, non liberalitatis gratiam reportauit, ſed fallaciæ pœnam exoluit.*

Exempla tria ex hiſtoria Eccleſiaſtica.

Trip. lib. 9. c. 48. S. Epiph Cypr. Epiſcopus. PRIMVM eſt in hiſtoria Tripartita Caſſiodori. *Quidam pauperes ſtudentes Epiphanium arte deludere, vt eis aliquid daret, cum iter ageret, vnus eorum ſupinum ſe proſtrauit in terra, alter verò ſtabat quaſi mortuum deflens, nec habens vnde eum ſepelire poſſit. Epiphanius autem ſuperueniens orauit, vt ſub quiete dormiret, & ſepulturæ neceſſaria præbuit, ſimulque conſolatus eſt flentem dicens. Quieſce fili à lachrymis: non enim fletu reſuſcitari poterit. Cumque diſceſſiſſet Epiphanius, cœpit ille pulſare ſocium, vt reſurgeret. Et cum hoc ſecundo feciſſet, dicens. Surge hodie tuis laboribus epulemur: & ille penitus non ſentiret, cognoſcens verè mortuum, cucurrit ad Epiphanium flens & petens, vt eius ſocium ſuſcitaret. At ille conſolatus eſt eum, hortans ne ferret grauiter, quod euenerat, non tamen defunctum denuo ſuſcitauit. Hoc enim credo prouidè geſtum, vt miniſtri Dei non facilè deludantur.* SECVNDVM eſt

S. Greg. Neocæſ. Epiſc. priori ſimile in vita B. GREGORII Thaumaturgi deſcripta à GREGORII Nyſſeno de duobus pauperibus Hebræis, quorum alter ſe mortuum in via publica confinxerat, alter verò mortem fictè deplorans neceſſaria ad funus à Gregorio illac iter habente poſtulabat. cui pallium ſuum B. Gregorius ilico iniecit, & ceptum iter proſecutus eſt. At pallii iniectio animam è iacentis corpore eiecit. TERTIVM eſt B. GRE-

Greg. c. 38. GORII in quarto Dialogorum. *Eſt*, inquit, *apud nos nunc Athanaſius ex Iſauria preſbyter, qui in diebus ſuis Iconij rem terribilem narrat eueniſſe. Ibi namque, vt ait, quoddam monaſterium Thongolaton dicitur, in quo quidam monachus magnæ æſtimationis habebatur, bonis quippe cernebatur moribus, atque in omni actione ſua compoſitus, ſed ſicut ex fine res patuit, longe aliter, quàm apparebat, fuit. Nam cum ieiunare ſe cum fratribus demonſtraret, occultè manducare conſueuerat. Quod eius vitium fratres omnino neſciebant. Sed corporis ſuperueniente moleſtia ad vitæ extrema perductus eſt. Qui cum iam eſſet in fine, fratres ad ſe omnes, qui monaſterio inerant, congregari fecit. At illi tali, vt putabant, viro moriente, magnum quid ac delectabile ſe ab eo audire crediderant. Quibus ipſe afflictus & tremens compulſus eſt prodere, cui hoſti traditus cogebatur exire. Nam dixit. Quando me vobiſcum credebatis ieiunare, occultè comedebam: & ecce nunc ad deuorandum draconi*

traditus

Digitized by Google

traditus ſum, qui cauda ſua mea genua, pedeſque colligauit, caput verò ſuum intra meum os mittens Spiritum meum ebibens extrahit. Quibus dictis ſtatim defunctus eſt, atque vt pœnitendo ſe liberare potuiſſet à dracone, quem viderat, expectatus non eſt. Quod nimirum conſtat, quia ad ſolam vtilitatem audientium viderit, qui eum hoſtem, cui traditus fuerat & innotuit, & non euaſit.

VI. Remed. Conſidera exempla eorum, qui diſcrimen capitis adire maluerunt, quàm ſimulare ſe feciſſe, quod non fecerant. Primum eſt nonagenarii ſenis Eleazari, de quo in libris Machabæorum, cui cum 2.Matth.c.6. quidam perſuadere conarentur, ſecreto, vt veſceretur carnibus, quibus ei veſci licebat, vt ita ſimularetur manducaſſe, quod rex Antiochus imperauerat, de ſacrificii carnibus, reſpondit cito, ſe malle mori. *Non enim*, inquit, *ætati noſtræ dignum eſt fingere, vt multi adoleſcentes, arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum tranſiſſe ad vitam alienigenarum: & ipſi propter meam ſimulationem, & propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipiantur, & per hoc maculam atque execrationem meæ ſenectuti conquiram. Nam etſi in præſenti tempore ſupplicijs hominum eripiar, ſed manum omnipotentis, nec viuus, nec defunctus effugiam.* Alterum exemplum ſit S. Anaſtaſii Martyris, Perſæ, qui cum Cæſareæ Paleſtinæ à Marizabana Perſarum Duce poſt multos cruciatus, per certum hominem rogatus eſſet, vt verbo ſaltem vni o ſuam religionem inficiaretur: (quid enim, inquit, ea ex re detrimenti capies, cum cor non ſimul loquatur?) eum à carcere & ſuppliciis ſolutum iri. Ilico Anaſtaſius poſt fuſas preces reſpondit. Neque tu me, neque vllus alius impulerit me, vt hoc faciam: non ô rex & Deus, ne ſpecie quidem tuum nomen, neque in ſomnis, aut vllo alio modo videris negantem. Vnde & in Perſidem auectus eſt, & martyrii corona ibidem ornatus. In Surio. 22. Ianuar.

VII. Remed. Conſidera vitium hypocriſeos hoc magis tibi eſſe execrandum & fugiendum, quo hominem ſimiliorem reddit diabolo. Prima enim in ſcripturis ſanctis proprietas diaboli eſt, quod cum ipſe ſit Spiritus tenebrarum teterrimus, tamen ad fallendos homines *transfiguret ſe in Angelum lucis*: non ſecus hypocritæ, cum ipſi intus & in cute pleni ſint immunditia & iniquitate, tamen ſecundum externam ſpeciem venditant ſe tanquam probos & ſanctos. Altera proprietas eſt, quod ſit *mendax*; *imò pater*, & auctor, *mendacij*, ſic prorſus, vt *dum mentitur ex propriis loquatur*. Ita enim disertè teſtatur Chriſtus apud Ioannem. Vnde B. Auguſtinus in libris de ciuitate Dei ſcribit eos *ad decipiendum nos ſemper eſſe vigilantiſſimos*, imò *miris modis fallacia delectari*: Haud ſecus ſcribæ & Phariſæi, quos Christus toties vocat hypocritas, ſimulatione ſua nihil aliud faciebant reipſa, quam quod mentirentur, & conarentur per fraudem capere in ſermone Dominum. Quare & in eodem ſermone apud Ioannem, vbi diabolum patrem mendacii appellauit 2.Cor.11. Ioan.8.44. Aug.lib.3. c.7. & L.4.c.34. Matth.22.15. Ioan.8.44.

Matth.23.33. apertè eis obiecit. *Vos ex patre diabolo eſtis, & deſideria patris veſtri vultis facere.* Ac certe apud Matthæum iiſdem, multis alioquin ſceleribus coopertis, non ſolam hypocriſin cum tot maledictionibus exprobaſſet, & ſerpentes ac genimina viperarum nuncupaſſet, niſi flagitium in iis fuiſſet prorſus diabolicum.

VIII. Remed. Conſidera non omnes ſimulationes, fictionesúe imò etiam dolos ſemper eſſe vitioſos, vel mendacia, ſed quaſdã eſſe pias
2.Cor.12.16. ſimulationes & pios dolos, vt fuit ille de quo Apoſtolus. *Cũ eſſem aſtutus,*
Lucæ 24. *dolo vos cæpi.* Exempla ſuppetunt multa. Primum eſt Chriſti Domini, qui coram duobus diſcipulis euntibus in Emmaus ſimulauit ſe peregrinũ, finxitq́; ſe longius ire, vt eis hoſpitalitatis ſecũ exercendæ anſam præbe-
1.Cor.9.22. ret. 2. eſt B. Pauli, qui in priore Epiſtola ad Corinthios profitetur ſe infirmis infirmũ, Iudæis Iudæum, gentilibus gentilẽ, imò omnibus omnia factum, vt omnes lucrifaceret & faceret ſaluos. quod reipſa præſtitit, cũ
Act.16.3. Act.18.18. Timotheum curauit circumcidi, & ipſe in Cenchris palam totondit ca-
Aug. contra mendac. c.12. put, ne videretur legẽ Moyſis eiusq́; ceremonias abominari. Vnde Auguſtinus ad Conſentium. *Quod Paulus ait. Omnibus omnia factus ſum, vt omnes lucrifacerem, compatiendo id fecit, non mentiendo: Fit enim quiſque tanquam ille, cui vult ſubuenire, quando tanta miſericordia ſubuenit, quanta ſibi ſubueniri vellet ſi ipſe eſſet in eadem miſeria conſtitutus. Ita fit tanquã ille, non quia fallit illum, ſed quia ſe*
In Surio. 2. Maii. *cogitat ſicut illum.* 3. exemplũ eſt S. Athanaſii. Nam, vt eſt in eius hiſtoria,
Ruffin. lib.10. c.17. coacto ad Tyrum Concilio cum Ariani Epiſcopi subornaſſent mulierculam quæ accuſaret Athanaſium, quod hoſpitio acceptus ſibi ſtuprũ per vim intuliſſet: introductus eſt Athanaſius & vna cum eo, Timotheus presbyter, qui ſimulans ſe eſſe Athanaſium. Egoné, inquit, mulier apud te ſum diuerſatus? ego te violaui? cui illa petulanter. Tu mihi vim
In Sur. 16. Martii. & Ephræm. tom. 3. intuliſti. Qua fraude cognita reiecta eſt mulieris impudentia. 4. eſt B. Abrahami eremitæ, qui vt cognouit neptem ſuã Mariam, quam in omni pietate inſtituerat; ob lapſum in fornicationem, fuga elapſam, turpique quæſtu alicubi omnibus corpus ſuũ proſtituere, abiecto amictu heremitico aſſumpſit militarem, nullis ſumptibus laboribuſque parcens donec eam inueniat. Vbi inuenit in quodam diuerſorio, ſimulat apud hoſpitem ſe magno eius amore teneri, cœnam opiparã curat inſtrui, menſæ illã adhibet, libere vna cum illã carnibus, à quibus quinquaginta iam annos abſtinuerat, veſcitur, à cœna eam in intimum cubile abducit, remotisq́; arbitris detracto pileo è capite declarat quiſnã ſit, illa vbi veterem patruum & magiſtrum agnouit tota contremiſcere & ſupplex ad pedes illius labi. Senex contra eam erigere, veniam ſpondere de lapſibus, ſe rationem pro ipſa redditurum in die iudicii, ſi reſipiſcat. ergo ad mentem & eremum cum eo rediit, tantasq́; de ſe reliquo vitæ curſu pœ-

nas

nas exegit, vt etiam miraculis claruerit, & in cœlitum numerum relata ſit.

VIDE V. *Adulatio. Amor ſui. Immortificatio paſſionum. Inconſtantia. Linguæ abuſus. Mendacium. Timor humanus.*

I

ILLVSIONES SPIRITVALES.

Remedia pro illis diſcernendis à diuinis inſpirationibus.

PRIMVM Remedium eſt ex parte materiæ inſpiratæ. Conſidera, an viſiones, reuelationes, & quicquid tibi inſpiratur, ſit conſentaneum diuinis litteris, traditioni, communi doctrinæ Eccleſiæ Romanæ, & rectæ rationi. nam ſi non fuerit, certo ſcire debes non eſſe inſpirationem diuinam, ſed illuſionem dæmonis. Vnde Chriſtus Saluator omnes tentationes ſibi à dæmone in deſerto factas, quia non congruebant cum diuinis litteris, teſtimoniis earundum repreſſit. Matth. 4.

II. REMED. ex parte eorum, qui diſcernere poſſunt adulterinas inſpirationes, à veris & ſalutaribus, vti ordinariè ſunt viri doctrina & pietate præſtantes. Quales conſules, quoties ambigis de inſpiratione diuinané ſit an diabolica. Docet enim D. Paulus. *Omnia probate, quod bonum eſt tenete.* & S. Ioannes. *Nolite omni Spiritui credere, ſed probate Spiritus ſi ex Deo ſint.* Quod autem non quiuis ſimplex laicus probare poſſit, an Spiritus ex Deo ſit, inde liquet, quod Apoſtolus in priore epiſtola ad Corinthios diſcretionem Spirituũ numeret inter dona Dei, quæ Theologi vocant gratias gratis datas, quæ paucis dantur. Vnde & in eadem dicit. *Si quis videtur Propheta eſſe, aut ſpiritualis, cognoſcat, quæ ſcribo vobis. Sciat me,* inquit B. HIERONYMVS in epiſtola ad Minerium & Alexandrum, *illud Apoſtoli libenter audire. Omnia probate, quod bonum eſt tenete: Et Saluatoris verba dicentis. Eſtote probati numularij: vt ſi quis nummus adulter eſt, & figuram Cæſaris non habet, nec ſignatus eſt moneta publica, reprobetur. Qui autem Chriſti faciem claro præfert lumine, in cordis noſtri marſupium recondatur.* 1. Theſſ. 5. 21. 1. Ioan. 4. 1. 1. Cor. 12. 10. Ib. c. 14. 37. Hier. ep. 152.

III. Remed. eſt ex parte ſubiecti, vel perſonæ cui facta eſt inſpiratio. Hic enim Pater ſpiritualis, qui delectus erit in probatorem Spiritus, memor eſſe debet dicti Tertulliani, vt non fidem ex perſona, ſed perſonam ex fide æſtimet & probet. ac primo indagare, num is cui viſiones, vel inſpirationes illæ contingunt ſit integri & ſani cerebri; nam ſi non ſit, mox amandandus eſt, monendusque eſſe mera phantaſmata. 2. an ſit fœmina. cum ea enim longè cautius agendum erit, quam cum viro, quia dæmon per eam primum parentem decepit, ſicut initio Chriſtianiſmi per Maximillam, & Priſcillam Nouatianos & Montaniſtas, ac inter hos noſtrum doctiſſimum Tertullianum, vt apparet ex libro de anima, vbi probat animam noſtram eſſe corporeã ex viſione Priſcillæ, quæ in Eccleſia tempore diuini officii per extaſin rapiebatur, & loquebatur cum Angelis. 3. ſitné diues vel pauper: nam diuiti facile obrepit ſuperbia, pauperi verò ſimulatio. 4. an publicam cum multis, vel priuatam cum paucis: religioſis vel ſecularibus, probis vel improbis vitam agat. Nam vt ait Pſalmiſta. *Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente, innocens eris. Et cum electo electus eris, & cum peruerſo peruerteris.* Et Salomon. *Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit.* Et. *Qui communicauerit ſuperbo, induet ſuperbiam.* Secundo debet Pater ſpiritualis, eum qui ſuas vel viſiones vel inſpirationes patefecerit, potius obiurgare quam laudare, ſerioque monere ne fidem facile illis præſtet, ac docere, vt quoties contingunt dicat cum Petro ex humilitate. *Exi à me, quia homo peccator ſum.* aut cum eremita illo, qui dæmoni apparenti in ſpecie Gabrielis archangeli, dixit. Forte ad alium à Deo miſſus es, ego enim viſitatione Angelorum non ſum dignus. Quod ſi obiurgationem, vel monitionem hanc moleſtè ferat, facile probaueris an ſpiritus ex Deo fuerit. *Qui enim odit increpationes,* inquit Sapiens, *inſipiens eſt.* Et. *Qui odit correptionem, veſtigium eſt peccatoris.*

V. Remedium ex parte ſignorum, quæ ordinariè ſolent diuinam inſpirationem antecedere, quæ annotauit S. Bernardus in Cantica. Primum eſt, ſi homo intus, vel foris moueatur ad tuendam iuſtitiam. *Iuſtitia enim & iudicium præparatio ſedis tuæ*, ait Pſaltes. 2. eſt, ſi moueatur ad ſectandam humilitatem, caritatem fraternam, obedientiã erga prælatos, puritatemque maxime cordis & pacem. *Beati mundo corde*, ait Chriſtus, *quia ipſi Deum videbunt.* Et Dauid. *In pace factus eſt locus eius.* 3. Si ſentiat recordatione peccatorum conſcientiam pungi & vri, doleatque toto corde de peccatis. *Ignis ante ipſum præcedit*, inquit idem. Et. *Iuxta eſt Dominus iis, qui tribulato ſunt corde.* Ac Dominus apud Iſaiam. *Ad quẽ reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum Spiritu, & trementem ſermones meos?* 4. eſt B. Avgvstini in libris Confeſſionum, ſi initio quidem turbet, maxime hominem minus ſpiritualem, ac terreat, ſed mox cõſoletur. *Inhorreſco*

Tertull. de præſcript.
Tert. c. 9.
Pſal. 17. 26.
Prou. 13. 20.
Eccli. 13. 1.
Luc. 5. 8.
Vitæ PP. lib. de obed. c. 35.
Prou. 12. 1.
Eccli. 21. 7.
Bern. ſerm. 57.
Pſal. 88. 15.
Matth. 5. 8.
Pſal. 75. 3.
Pſal. 96.
Pſal. 33. 19.
Iſa. 66. 2.
Aug. lib. 11. c. 9.

eſco, inquit, *in quantũ diſſimilis ei ſum: inardeſco, in quantum ſimilis ei ſum*. Proprium enim Spiritus diuini conſolari: terror verò eſt tantum ſignũ boni Spiritus aduentãtis. Malus verò Spiritus in Angelũ lucis trãsfiguratus primo aſpectu exhilarat animã vt oculos aſpectus roſæ, ſed mox cõtriſtat, ac tandẽ eam in deſperationẽ & obſtinationẽ conatur inducere.

VI. Remed. eſt ex parte ſignorum, quæ comitantur vel ſequuntur diuinam inſpirationem. S. Gregorivs in quarto dialogorũ libro generatim vnum ſignũ proponit. *Sancti, inquit, viri inter illuſiones, atq; reuelationes ipſas viſionum voces, aut imagines quodam intimo ſapore diſcernunt vt ſciant, vel quid à bono Spiritu percipiant, vel quid ab illuſore patiãtur.* Sic B. Auguſtinus in 6. Confeſſ. libro c. 13. ſcribit S. Monicam matrem ſuam dicere ſolitam, *ſe neſcio, quo ſapore, quem verbis explicare non poterat, diſcernere, quid intereſſet inter Deũ reuelantem, & animam ſuã ſomniantem.* S. Bernardvs vero loco citato preſſius illa perſequitur his verbis. *Si non ſolũ compungeris in ſermone (ædificante ad pietatem,* vel inſpiratione) *ſed & conuerteris totus ad Dominum, iurans & ſtatuens cuſtodire iudicia iuſtitiæ eius, e: iã adeſſe ipſum iam noueris, præſertim ſi te inardeſcere ſentias amore eius. Etenim vtrũq; de illo legis, & ignẽ videlicet ante ipſum præcedere, & ipſum nihilominus ignem eſſe. Moyſes ſiquidem de illo dicit, quia Deus ignis conſumẽs eſt* Pergit deinde ad alterum ſignum, & ait. *Porro hoc igne conſumpta omni labe peccati, & rubigine vitiorũ, ſi iam emundata ac ſerenata conſcientia ſequatur ſubita quædã, atq; inſolita latitudo mentis, & infuſio luminis illuminantis intellectum, vel ad ſcientiam ſcripturarum, vel ad myſteriorũ notitiam, quorum alterum propter nos oblectandos, alterũ propter ædificandos proximos reor dari: oculus reſpicientis procul dubio eſt iſte eluceus quaſi lumen iuſtitiã tuam, &c.* Subiicit & tertium. *Poſt hunc*, inquiens, *tantæ dignationis ac miſerationis reſpectum ſequitur vox blandè & leniter diuinam inſinuans voluntatem, quæ non eſt alius, quàm ipſe amor, qui otioſus eſſe non poteſt, de his quæ Dei ſunt ſolicitans & ſuadens. Denique audit ſponſa, vt ſurgat & properet, haud dubium, quin ad animarum lucra. Hoc ſiquidem vera & caſta contemplatio habet, vt mentem, quam diuino igne vehementer ſuccenderit, tanto interdum repleat zelo, & deſiderio acquirendi Deo, qui eum ſimiliter diligant, vt otium contemplationis pro ſtudio prædicationis libenter intermittat.*

Greg c. 48. — I. Signum. — Deut. 4. 24. Heb. 12. 29. — II. — III. — IV.

VII. Remedivm eſt Oratio. Licet enim donum diſcretionis ſpirituum gratis detur, tamen à Deo rarò communicatur, niſi iis, qui ardenter illud ab eo poſtularint: atq; etiã ſanctitate vitæ morumq; ad illud ſe compararint. *Si quis noſtrũ*, inquit idem Bern. *integrè & perfectè iuxta verbum Sapiẽtis cor ſuum tradat ad vigilandum diluculo ad Dominũ, qui fecit illum, & in conſpectu altiſſimi deprecetur, ſimulq; votis omnib. ſtudeat ſecundum Iſaiã Prophetam parare vias Domini, rectas facere ſemitas Dei ſui, cui cũ Propheta ſit dicere. Oculi mei ſemper ad Dominum.* Et *Quia prouidebã Dominum in cõſpectu meo ſemper nõne hic accipiet benedictionẽ à Domino, & miſericordiam à Deo ſalutari ſuo? Viſitabitur*

Bern. ſ. 57. in Cant. — Eccli 39. 6. — Iſa. 40 3. — Pſal 24. 15. — Pſal 15 8. — Pſal 23. 5.

profecto

profectò frequenter, nec vnquam ignorabit tempus viſitationis ſuæ, quantum libet is, qui in Spiritu viſitat, clandeſtinus veniat, & furtiuus, vtpote verecundus amator.
Rich. p. 2. c. 33. Addit RICHARDVS Victorinus ſcribens in Cantica, non ſolum orandum Dominum, antequam veniat inſpiratio, ſed etiam poſtquam obtenta eſt, vt permaneat & nos perficiat, inq; in omni vitæ actione dirigat.

VIDE V. *Deſolatio ſpiritualis. Diſtractio in oratione. Indiſcretio Iudicium proprium. Præſumptio. Superbia. Voluntas propria,*

IMMODESTIA.

Remedia contra immodeſtiam.

I. REMED. Conſidera, quid nomine Modeſtiæ intelligatur, vt hoc certius innoteſcat morbus immodeſtiæ. Intelligitur autem compoſitio quædam externa morum ex virtutibus animo inhærentibus nata, & ad ædificandum proximũ idonea. Sicut enim poſt hanc vitam in cœlo ex interna animarum beatarũ gloria, eximius quidam ſplendor externus in corpus redundabit, ſic proportione quadam in hac vita ex interna animi compoſitione & pulchritudine, compoſitio quædam venuſta in externa corporis membra, actioneſque, vt vultum, inceſſum, habitum,
Amb. lib. 1. c. 18. ſermonemque ſtatui cuiuſq; congruentem deriuatur. Vnde B. AMBROSIVS in libris Officiorum virtutem modeſtię *à modo ſcientiæ quid deceret ap-*
Aug. non longe à fine. *pellatam* arbitratur. Cui conſentiens Auguſtinus in libro de vita beata. *Modeſtia,* inquit, *vtique dicta eſt à modo, & à temperie temperantia. Vbi autem modus eſt, atque temperies, nec plus eſt quicquam, nec minus.* Qui ergo compoſitionem illam externam, quam exigit cuiuſque ſtatus, vt Eccleſiaſticus vel Religioſus, non habet, eum ſcias morbo immodeſtiæ laborare.

II. REMED. Conſidera Spiritum ſanctum in ſacris litteris nos commonefacere, vt ex compoſitione externa morum coniecturã faciamus
Eccli. 19. 26. de ſtatu hominis. *Ex viſu,* ait Eccleſiaſticus, *cognoſcitur vir, & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus. Amictus corporis, & riſus dentiũ, & ingreſſus hominis, enũ-*
Eccl. 21. 23. *tiant de illo.* Et rurſum. *Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam: vir autem Sapiens vix*
Prou. 6. 12. *tacitè ridebit.* Salomon quoq; apoſtatã his notis vult cognoſci. *Homo apoſtata,* inquiens, *vir inutilis, graditur ore peruerſo, annuit oculis, terit pede, digito lo-*
Prou. 17. 24. *quitur, prauo corde machinatur malũ, & omni tempore iurgia ſeminat.* Et alibi. *Oculi ſtultorũ in finibus terræ.* 2. arguit incompoſitos mores, vt filiarum Sion
Iſa. 3. 16. apud Iſaiam. *Pro eo,* inquit, *quod eleuatæ ſunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo, & nutibus oculorum ibant & plaudebant: ambulabant pedibus ſuis & compoſito*
Prou. 10. 10. *gradu incedebant, decaluabit Dominus verticẽ earum.* Et in Prouerbiis. *Qui annuit oculo,*

lo, dabit dolorem. Et. *Qui feſtinus eſt pedibus offendit.* 3. varia præcepta variis Prou.19.2.
minum ſtatibus paſſim præſcribit, quæ longum eſſet percenſere, no-
inatim autem adoleſcentiæ. *Adoleſcens*, inquit, *loquere in tua cauſa vix.* Et *In* Eccli. 32. 10.
dio magnatorum non præſumas, & vbi ſunt ſenes non multum loquaris. Deinde v.13.
r Apoſtolum viris & mulieribus. *Omnis vir orans aut prophetans velato ca-* 1.Cor. 11.4.
, deturpat caput ſuum, omnis autem mulier orans & prophetans non velato capite,
turpat caput ſuum, &c. vir quidem non debet velare caput ſuum. Et per B. Pe- 1.Pet.3.3.
am. *Quarum non ſit extrinſecus capillatura, aut circundatio auri, aut indumenti ve-*
mentorum cultus. 4. commendat ſpeciatim modeſtiam, decorum & com-
ſitionem externam. *Omnia*, ait per B. Paulum, ad Corinthios, *honeſtè, &*
cundum ordinem fiant in vobis. Et ad Philippenſes. *Modeſtia veſtra nota ſit omni-* 1. Cor. 14. 40.
s hominibus. Et ad coloſſenſes. *Induite vos ſicut electi Dei, &c. humilitatem,* Phil. 4. 5. Col. 3. 12.
odeſtiam, patientiam. Et apud B. Petrum. *parati ſemper ad ſatisfactionem omni* 1. Pet. 3. 15.
ſcenti vos rationem. &c. ſed cum modeſtia & timore, conſcientiam habentes bonam,
t in eo quod detrahunt vobis confundantur, qui calumniantur veſtram bonam in Chri-
o conuerſationem. Et ad Titum. vult omnes eſſe *modeſtos, omnem oſtendentes* Tit.3. 2.
anſuetudinem ad omnes homines. Quæ enim deſurſum eſt ſapientia, ait B. Iacobus, Iac.3.17.
acifica eſt, modeſta, ſuadibilis, bonis conſentiens.

III. Remed. Conſidera S. Patrum ſententias S. Basilivs in re- Baſil. quæſt.22.
ulis fuſius diſputatis de modeſtia veſtitus ita ſcribit. *Imbecillioirib. veluti pæ-*
agogi diſciplina ſit quædam, qua inuiti etiam à rebus flagitioſis probibentur, hæc quæ
veſtitu foris apparet profeſſio. Vt igitur, peculiaris quidam in veſtitu eſt ornatus mi-
tis, alius Senatoris, itemq; aliorum alius, vnde vt plurimum de dignitate illorum ca-
itur conitectura: Sic decorum quoque ac conſentaneum eſſe videtur, hominem Chriſtia-
um in veſtitu etiam præcipuum aliquid à cæteris ſeruare oportere, per quod traditum
b Apoſtolo modeſtum illum ornatum conſeruet. Qui quidem modo cenſens ſtatuit Epi- 1. Tim. 2 & 3.
copum ornatum eſſe debere, modo mulieribus, vt in habitu ornato incedant, præcipit, ita
amen ſcilicet, vt ornatus ille cum vita Chriſtiani hominis congruere intelligatur. Ea-
em in calceamentis ratio eſt, vt videlicet, quod quam minimum præferat curioſitatis,
minimoq; ſumptu parari poſſit, & ad neceſſarium modo vitæ vſum ſit ſatis. Hic canon
erpetuo tenore ſeruetur. Et in epiſtola ad Gregorium Theologum. *Tunica* Baſ.ep.1.
inctu appreſſa ſit corpori & aſtricta, cinctus neque muliebrem in modum ilia exuperet,
eque prælaxus tunicam fluxam efficiat, Inceſſus eſto, nec ſegnis, ne animum diſſolutum
eclaret, nec rurſus inſolenter incitatus, ne conſternatos impetus animi ſignificet. Vnum
modo ſit veſtitus propoſitum, operimentum vt exiſtat, ab æſtus frigorisq; iniuria cor-
pus defendens. Et alibi de modeſtia riſus. *Illud etiam non mediocriter caueri debet* Id in reg.f. diſp.
ab iis qui colendæ pietati ſtudent, ne in riſum præter modum effuſi ſint; quia intempe- q.17.
rantiam non abeſſe à ſe ſignificat, & animi motus nequaquam ſedatos declarat At mo-
dice riſum deducere, eoq; animi ſui hilaritatem leniter ſignificare, non eſt contra deco-
rum, quatenus illud tantum indicetur, quod ſcriptum eſt. Cor gaudens exhilarat faciem Prou. 15. 13.

Illud autem, in immanes cachinnos prorumpere, & corpore ſubſaltare, nequaquam eſt eius qui animo compoſito ſit, aut plane probo, & compote ſui. Huiuſmodi genus riſus etiam Eccleſiaſtes damnans, tanquam rem animi conſtantiæ & grauitati maximè contrariam ſic dicit. Riſum reputaui errorem. Et ſicut ſonitus ſpinarum ardentium ſub olla, ſic riſus ſtulti. GREG. NAZIANZ. in oratione de moderatione in diſputationibus ſeruanda ita ſcribit de modeſtia in ſermone. *Modeſtiæ laudem ipſe certe huic tribuerim, non qui de ſeipſo pauca, idque apud paucos & rarò commemoret, nec qui humiliorem & abiectiorem humiliter affatur, ſed qui parcè & moderatè de Deo loquitur, ac quædã proloqui, quædam premere & retinere, quorundam etiã inſcitiam fateri nouit, atq; ei ſermone cedit, cui loquendi munus commiſſum eſt,* &c. *Turpe eſt profectò, cum in veſte ac victus ratione non magnificentiam, ſed vilitatẽ amplectaris,* &c. *in diuinis diſputationib. principatũ ac tyrannidem tibi vendicare, ac ſupra omnes legis Doctores ſupercilium attollere, vbi humilitas non ſolũ gloriam habet, verum etiã ſecuritatẽ.* De eadem & S. AMBROSIVS lib. 1. officiorũ. *Ne modum progrediaris loquendi, ne quid indecorũ ſermo reſonet tuus. ſpeculũ enim mẽtis plerunq; in verbis refulget. Ipſum vocis ſonũ libret modeſtia, ne cuiuſquam offendat aurem vox fortior.* Et paulo poſt. *oremus in incorruptione quieti & modeſti ſpiritus, qui eſt ante Deũ locuples, vt ait Petrus. Magna igitur modeſtia, quæ cum ſit etiã iuris ſui remiſſior, nihil ſibi vſurpans, nihil vindicans, & quodãmodo intra vires ſuas contractior, diues eſt apud Deũ, apud quẽ nemo diues. Diues eſt modeſtia, quia portio Dei eſt.* Et rurſus. *Eſt etiam in ipſo motu geſtu, inceſſu, tenenda verecundia,* vel modeſtia. *Habitus enim mentis in corporis ſtatu cernitur. Hinc homo cordis noſtri abſconditus aut leuior, aut iactantior, aut turbidior: aut contra grauior, & cõſtantior, & purior & maturior æſtimatur.* Itaq; vox *quædã eſt animi, corporis motus,* HIERONYMVS in epiſtola ad Ruſticũ monachũ. *De ludo monaſteriorũ huiuſcemodi volumus egredi milites, quorum habitus, ſermo, vultus, inceſſus, doctrina virtutũ eſt.* Et ſupra. *Sordidæ veſtes, candidæ mẽtis indicia ſint: vilis tunica contemptum ſeculi probet: ita duntaxat, ne animus tumeat, ne habitus ſermoq; diſſentiãt.* Et in epiſt. ad Marcellã de ægrotatione Bleſillæ. *Nos quia ſerica veſte nõ vtimur monachi iudicamur: quia ebrij non ſumus, nec cachinno ora diſſoluimus continentes vocamur & triſtes. Si tunica non canduerit, ſtatim illud è triuio. Impoſtor & græcus eſt.* B. PROSPER in libris de vita contemplatiua. *Temperantiæ eſt* (modeſtiæ) *ꝙ venerentiã ſenioribus exhibemus, æquales germanitus honoramus, iunioribus gratiã paternæ dilectionis impendimus, ꝙ præſtamus loquenti ſeniori ſilentiũ, quod ipſius ad loquendum præſtolamur imperiũ, quod non attollimus immoderatũ in collocutionibus ſonum, quod riſui prorumpere non permittimus in cachinnum.*

Eccl. 2. 2. Eccl. 7. 7. Naz. orat. Amb. c. 18. 1. Pet. 3. 4. Hier. ep. 4. Id. ep. 23. Proſ. lib. 3. c. 19.

IV. REMED. Conſidera exempla eorum, ex quorum prauis in adoleſcentia moribus ſapientes coniecere aliquando fore perditiſſimos Ea quidem complura ſunt, ſed duo exſtant maxime illuſtria. Alterum eſt de IVLIANO apoſtata Cæſare, de quo GREG. NAZIANZ. eius contubernalis

Naz. orat. 1. in Iulian.

Digitized by Google

lis ita ſcripſit. Cum Athenis cum eo verſarer, *non malum huius viri conie-*
rem me fuiſſe memini. Me morũ ipſius inconſtantia, atq; incredibilis quædam mentis
otio vatem efficiebat, ſi quidem vates ille optimus eſt, qui rectè conicere nouit. Ne-
enim mihi quicquam boni ominari videbantur, ceruix non ſtata, humeri ſubſul-
es, & ad æquilibrium ſubinde agitati, oculus inſolens & vagus, furioſeque intu-
, pedes inſtabiles & titubantes, naſus contumeliam & contemptũ ſpirans, vultus li-
menta ridicula idem ſignificantia, riſus petulantes, & effrænati, nutus & renutus
erarij. ſermo hærens, ſpiritusq; conciſus, interrogationes ſtultæ & præcipites, reſpon-
nes his nihilo meliores, &c. *Quid ſingula deſcribere neceſſe eſt? Talem ante opera con-*
atus ſum, qualem in operibus poſtea cognoui. Quod ſi quidam ex eis, qui tum ſimul
ant, quidq; dixerim audierunt, nunc mihi præſto eſſent, haud ægrè teſtarentur. Qui-
s, vt hæc conſpexi, ſtatim prolocutus ſum. Quale malum Romanorum terra nutrit?
fatus licet, ac mihi, vt falſus vates eſſem, imprecatus. ALTERVM exem-
lum affert B. AMBROSIVS libro primo Officior. *Meminiſtis*. inquit, *filij* Amb. c. 18.
uendam amicum cum ſedulis ſe videretur commendare officiis, hoc ſolo tamen in cle-
um à me non receptum, quod geſtus eius plurimum dedeceret. Alterum quoque, cum
clero reperiſſem, iuſſiſſe, ne vnquam præiret mihi, quia velut quodam inſolentis in-
eſſus verbere oculos feriret meos. Idque dixi, cum redderetur poſt offenſam muneri.
Hoc ſolum excepi. Nec fefellit ſententia. Vterque enim ab Eccleſia receſſit: vt qualis
nceſſu prodebatur, talis perfidia animi demonſtraretur. Namque alter Arianæ infeſta-
ionis tempore fidem deſeruit: alter pecuniæ ſtudio, ne iudicium ſubiret, ſacerdotem ſe
oſtrum negauit. Lucebat in illorum inceſſu imago leuitatis, ſpecies quædam ſeurrarum
percurſantium. Si dicas, hæc naturæ fuiſſe vitia, atq; ideo emendari non po-
tuiſſe, reſpondet ibidem Ambroſius. *Si quid ſanè in natura vitij eſt, induſtria*
emendet: vt ars deſit, non deſit correctio. Nam & in feris belluis, induſtria & pœ-
nis naturalia vitia ſæpe expugnata ſcimus.

V. REMED. Conſidera exempla eorum, de quorum virtute exi-
miaq; ſanctitate, ex vultu, inceſſu, habitu, ſermone aliiſq; externis morib.
coniectura facta eſt. Satis erunt duo. Primum Chriſti ſaluatoris, cuius
modeſtiam internam & externam nemo ſuperauit, cum fuerit ipſa mo-
deſtia. Vnde Apoſtolus ad conciliandã ſibi Corinthiorũ fidem ſic obte- 2. Cor. 10. 1
ſtatur illos. *Ipſe autem ego Paulus obſecro vos per manſuetudinem & modeſtiam*
Chriſti. Et Hieronymus in explanatione pſalmi 44. ad Principiam virgi- Hier. tom. 3.
nem. *Nulli dubium*, inquit, *eſt veritatem, & modeſtiam, & iuſtitiam, Chriſtum ap-* Io. 14. 6.
pellari, qui dicit. Ego ſum via, veritas, & vita. Et diſcite à me, quia mitis ſum & hu- Matth. 11. 29.
milis corde. Et quia factus eſt nobis à Deo iuſtitia, & redẽptio & ſanctitas. Hæc autem 1. Cor. 1. 30.
vniuerſa dicuntur in corpore, vt exigãtur in membris. Quanta autem vis in vultu Hier. In c. 9. Matt.
Chriſti fuerit, non ſemel idẽ auctor expoſuit, vt in Matthæũ. vbi agens de
ſubita conuerſione B. Matthæi. Certe, inquit, *fulgor ipſe, & maieſtas diuinita-*
tis occulta, quæ etiam in humana Chriſti facie relucebat ex primo ad ſe videntes

trahere poterat aſpectu. Si enim in magnete lapide & ſuccinis hæc eſſe vis dicitur, vt
anulos & ſtipulam, & feſtucas ſibi copulent: quanto magis Dominus omnium creatu-
Id in c. 21. Matth. *rarum ad ſe trahere poterat, quos volebat.* Et rurſus alibi. *Mihi inter omnia ſigna,*
quæ fecit, hoc videtur mirabilius eſſe, quod vnus homo, & illo tempore contemptibilis,
& in tantum vilis, vt poſtea crucifigeretur, Scribis & Phariſæis contra ſe ſæuientibus,
& videntibus lucra ſua deſtrui, potuerit ad vnius flagelli verbera tantam eiicere mul-
titudinem, menſasq; ſubuertere, & cathedras confringere, & alia facere, quæ infinitus
non feciſſet exercitus. Igneum enim quiddam atque ſydereum radiabat ex oculis eius, &
H. ep. 140. *diuinitatis maieſtas lucebat in facie.* Demum in Epiſt. ad Principiam. *Vniuer-*
ſis, inquit, *pulchrior eſt virgo de virgine qui non ex voluntate viri, ſed ex Deo natus*
eſt. Niſi enim habuiſſet, & in vultu quiddam ſydereum, nunquam eum ſtatim ſecuti
fuiſſent Apoſtoli, nec qui ad comprehendendum eum venerant corruiſſent. De vi SER-
Ioan. 7.46. MONIS habemus teſtimonium apud B. Ioannem, vbi Phariſæorum mi-
Luc. 4.22. niſtri dicunt. *Nunquam ſic locutus eſt homo, ſicut hic homo.* & apud Lucam, vbi
Nazareni *mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipſius.* Et apud
Matth. 7.29. Greg. lib. 23. mor. c. 7. Matthæum dicentem. *Erat docens eos ſicut poteſtatem habens, & non ſicut Scribæ*
& Phariſæi. Quem locum exponens B. GREGORIVS, *Cum imperio*, inquit,
docetur, quod prius agitur, quam dicatur. Nam doctrinæ ſubtrahit fiduciam, quando
conſcientia præpedit linguam; vnde etiam de Domino ſcriptum eſt. Erat enim docens,
ſicut poteſtatem habens, non ſicut Scribæ & Phariſæi. Singulariter namque & princi-
paliter ſolus ex poteſtate bona locutus eſt, quia ex infirmitate mala nulla cõmiſit. DE
Baſ. q. 17. RISV teſtatur B. BASILIVS in reg. fuſius diſputatis his verbis. Riſum
effuſum tanquam rem grauitati contrariam *Dominus oſtendit, qui ſuſceptis*
ceteris, quæ neceſſario corpus ſequuntur, affectionibus, iisq; omnibus, quæ virtutis teſti-
ficationem habent, veluti laſſitudinem, & miſericordiam aduerſus calamitoſos, riſu,
quantum ex Euangeliorum hiſtoria cognoſci poteſt, vſus nunquam ſit, contraq; omnes,
Luc. 6. 25. *quotquot ab eo tenentur, miſeros appellauerit.* ALTERVM exemplum ſit Dei-
Amb. l. 1. offic. c. 18. paræ Virginis, quod loco ſupra citato agens de modeſtiæ, vel verecundiæ
laude propoſuit AMBROSIVS dicens. *Hic pudor in ipſo cognitionis ingreſſu*
Domini matrem commendat legentibus, & tanquam teſtis locuples, dignam quæ ad ta-
Luc. 1. *le munus eligeretur, aſtruit: quod in cubiculo, quod ſola quod ſalutata ab Angelo tacet*
& mota eſt introitu eius, quod ad virilis ſexus ſpeciem peregrinam turbatur aſpectus
virginis. Itaq; quamuis eſſet humilis, præ verecundia tamen non reſalutauit, nec vllum
reſponſum retulit, niſi vbi de ſuſcipienda Domini generatione cognouit, vt qualitatem
Id. lib. 2. *effectus diſceret, non vt ſermonem refelleret.* Et in libris de Virginibus. *Sit*, inquit,
vobis tanquam in imagine deſcripta virginitas vitaq; MARIÆ, de qua velut in ſpe-
culo refulget ſpecies caſtitatis, & forma virtutis. Hinc ſumatis licet exempla viuendi,
vbi tanquam in exemplari magiſteria expreſſa probitatis &c. Virgo erat non ſolum
corpore, ſed etiam mente, quæ nullo doli ambitu ſyncerum adulteraret affectum. Corde
humilis, verbis grauis, animi prudens, loquendi parcior, legendi ſtudioſior. Intenta operi,
verecunda.

verecunda ſermone, arbitrum mentis ſolita non hominem, ſed Deum quærere, nullum lædere, bene velle omnibus, aſſurgere maioribus natu, &c. Quando iſta vel vultu læſit parentes? quando diſſenſit à propinquis? quando feſtidiuit humilem? quando deriſit debilem? quando vitauit inopem? Nihil toruum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inuerecundum, non geſtus fractior, non inceſſus ſolutior, non vox petulantior, vt ipſa corporis ſpecies ſimulachrum fuerit mentis, figura probitatis, &c. multa quæ ſequuntur. Refert DIONYSIVS Carthuſianus & alii, Dionyſium Areopagitam, cum ex Græcia aliquando in Iudæam veniſſet, & B. Virginem Mariam conueniſſet, tanta claritate fulgentem eius vultum conſpexiſſe, vt præ nimio ſtupore deficiens in terram ceciderit, dixeritq; niſi ratione naturali & fide cognouiſſet aliam eſſe diuinitatem, ſe hanc ipſam Virginem loco diuinitatis habiturum fuiſſe. Diony. in c. 3. de diuin. nomin. Areop.

VI. REMED. Conſidera non ſolum conſilii, ſed præcepti quoque videri homini, maximè Eccleſiaſtico & Religioſo, vt externa compoſitione talis ſtudeat videri ad maiorem Dei gloriam, eorumq; quibuſcum viuit ædificationem, qualem profeſſio ſtatus poſtulat. Huc enim pertinent illa Chriſti Domini ad Apoſtolos, omneſq; eorum ſucceſſores verba. *Vos eſtis lux mundi. Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, &c.* Et illa Apoſtoli. *Prouidentes bona, non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus.* Et. *Rogamus vos fratres, vt abundetis magis, & operam detis vt quieti ſitis, & vt honeſtè ambuletis ad eos qui foris ſunt.* Et. *Oportet autem illum* (nempe Epiſcopum, & Sacerdotem) *teſtimonium habere bonum ab iis qui foris ſunt.* Et. *De cetero fratres, quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iuſta, quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ: ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ hæc cogitate.* Neq; enim ſatis eſt tibi bonam habere conſcientiam, ſed etiam neceſſe eſt te tueri bonam tui famam, quod non poteſt fieri niſi internis virtutibus externa quoque reſpondeat conuerſatio, vt ex teſtimoniis allegatis fusè probat in libro de bono Viduitatis B. Auguſtinus. *Quiſquis*, inquiens, *à criminibus flagitiorum atque facinorum vitam ſuam cuſtodit ſibi bene facit: quiſquis autem etiam famam, & in alios miſericors eſt. Nobis enim neceſſaria eſt vita noſtra, aliis fama noſtra. Et vtique quod aliis miſericorditer miniſtramus ad ſalutem, ad noſtram quoque redundat vtilitatem.* Accedit, quod vt minima quæque labecula in facie maiorem adfert deformitatem, quam magnæ cicatrices in corporibus, ita quoque in hominibus Eccleſiaſticis ac Religioſis, qui ſunt quaſi facies Eccleſiæ Dei, minimus externæ compoſitionis defectus plus offenſionis damniq; afferat proximis, quam enormes etiam aliorum membrorum, hoc eſt, ſecularium lapſus. Vnde S. BASILIVS in regulis fuſius diſputatis. *NEQVE enim*, inquit, *ſi quid indecorum geritur, id ſimiliter & in obſcuris hominibus, & in iis qui illuſtres ſunt, animaduerti perinde ſolet. Nam de vulgo aliquem, aut alioqui obſcurum, ſi in publico quis pu-*

Matth. 5. 14. Rom. 12. 17. 1. Theſſ. 4. 11. 1. Tim. 3. 7. Phil. 4. 8. Aug. c. 22. Baſil. q. 22.

diſpenſatio & plerunque contingit, vt quibus maiora bona præſtat, minora non tribuat, vt ſemper eorum animus habeat vnde ſe reprehendat; quatenus dum appetunt perfecti eſſe, nec poſſunt, ſe minimè extollant: Sed diſcant, quia ex ſemetipſis maiora bona non habent, qui in ſemetipſis vincere parua vitia non poſſunt. ALTERVM eſt MVSÆ puellæ. *Probus,* inquit, *Dei famulus de ſorore ſua, nomine MVSA, puella parua narrare conſueuit, quod quadam nocte ei per viſionem ſancta Dei genitrix virgo Maria apparuit, atque coæuas ei in albis veſtibus puellas oſtendit. Quibus illa cum admiſceri appeteret, ſed ſe eis iungere non auderet, B. Mariæ Virginis eſt voce requiſita, an velit cum eis eſſe, atq; in eius obſequio viuere? Cui cum puella eadem diceret, volo: ab ea protinus mandatum accepit, vt nihil vltra leue & puellare ageret, & à riſu & iocis ſe abſtineret. ſciens per omnia, quod inter eaſdem virgines, quas viderat, ad eius obſequium die trigeſimo veniret. Quibus viſis in cunctis ſuis moribus puella mutata eſt, omnemq; à ſe leuitatem puellaris vitæ magna grauitatis deterſit manu. Cumq; eam parentes mutatā eſſe mirarentur, requiſita rem retulit, quid ſibi beata Dei genitrix iuſſerit, vel qua die itura eſſet ad obſequium eius indicauit. Tunc poſt vigeſimum quintum diem febre correpta eſt. Die autem trigeſimo, cum hora eius exitus propinquaſſet, eandem beatam genitricem Dei cum puellis, quas per viſionem viderat, ad ſe venire conſpexit. Cui ſe etiam vocanti reſpondere cœpit, & depreſſis reuerenter oculis aperta voce clamare. Ecce Domina venio, ecce Domina venio. In qua etiam voce Spiritum tradidit.* Greg. lib. 4. c. 17.

VIDE V. *Choreæ. Curioſitas. Ebrietas. Exemplum malum. Familiaritas nimia. Linguæ abuſus. Veſtium luxus. Voluptas carnalis.*

IMMORTIFICATIO PASSIONVM.

Remedia contra immortificationem.

I REMED. Conſidera, quid ſit propriè mortificare paſſiones animi, & facile intelliges, quid ſit immortificatio earum. Mortificas ſiquidē illas, cum perturbationes animi, v. c. iræ, vel odii ſimulatq; exortæ fuerint domas, cum carnis cupiditatem ad cibum vel potum immoderatum pronæ coërces, cum iudicium voluntatemque propriam ſpontè ſubiicis alienæ. Nam ſicut homo occiſus, vel mortuus, etiamſi contumeliis laudibusuè afficiatur, nullum mœroris vel gaudii indicium præbet: ita homo verè mortificatus, etiamſi multis incommodis iniuriiſue afficiatur, nullum ſignum iræ, vel impatientiæ prodit, imó magnam aliquando ex illis capit voluptatem. Perfectiſſimè autem mortificabis paſſiones illas, ſi nó modo cupiditates carnis & ſenſuum coërceas in illicitis, hoc eſt, in iis quæ lege diuina vel humana vetita ſunt, ſed etiam in licitis, vt ſi à licitis cibis, potu, ſumno, lecto, recreatione, aliiſque corporis commodis, quod eſt omnium

Aug. c. 3. 14. 42. omnium religioſorum, aliorumque Dei ſeruorum proprium, aliquid tibi ſubtraxeris. De quibus B. AVGVSTINVS in libro de Fide ad Petrum ita ſcripſit. *Humiles ſerui Chriſti, qui cupiunt Domino ſuo ſine impedimento abſque animi noxia cogitatione ſeruire, coniugia omninò non appetunt, & à carnibus & vino abſtinent, in quantum corporis valetudo permittit, non quia peccatum eſt aut coniugem habere, aut vinum carnesuè percipere, ſed quia mundioris vitæ inſtituta ſectantur, &* Greg. c. 11. *corpora caſtigare volunt.* Et S. GREGORIVS in quarto dialogorum agens de ſancto quodam presbytero, qui ad tuendam caſtitatem etiam piis & religioſis fœminis aditum ad ſe negabat. *Habent,* inquit, *quippe ſancti viri hoc proprium, vt quo ſemper ab illicitis longe ſint, à ſe plerumque etiam licita abſcindant.* Immortificationis itaque morbo laborat, qui ſuis paſſionibus animi, cupiditatibusque carnis, ſiue in illicitis, ſiue licitis facilè obſequitur, & indulget.

II. REMED. Conſidera quid S. ſcripturæ moneant. Primum enim
Rom. 8. 13. monent, vt cupiditates carnis mortificemus. *Si ſpiritu facta carnis mortifica-*
Coloſſ. 3. 5. *ueritis,* inquit Apoſtolus, *viuetis.* Et. *Mortificate membra veſtra quæ ſunt ſuper terram, fornicationem, immunditiā, &c.* 2. vt concupiſcentiis carnis, quod idem
Eccli. 18. 30. eſt, non pareamus. *Poſt concupiſcentias tuas.* ait Eccleſiaſticus, *non eas.* Et Pau-
Rom. 6. 12. lus, Non regnet *peccatum in veſtro mortali corpore, vt obediatis concupiſcentiis eius.*
Rom. 13. 14. Et. *Carnis curam ne feceritis in deſideriis.* Et. *Spiritu ambulate, & deſideria carnis non*
Gal. 5. 16. *perficietis.* Et B. Petrus. *abſtinete vos à carnalibus deſideriis, quæ militant aduerſus*
1. Pet. 2. 11. *animam.* 3. vt affligamus carnem. Nam Chriſtus ait. *Qui non accipit crucem*
Matth. 10. 38. *ſuam, & ſequitur me non eſt me dignus.* Apoſtolus clamat. *Caſtigo corpus meum*
1. Cor. 9. 27. *& in ſeruitutem redigo, ne quando reprobus efficiar,* Et. *Chriſto confixus ſum cruci.*
Gal. 2. 19. Et. *Qui autem ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis.*
Gal. 5. 24. 4. vt odiamus & abnegemus noſipſos. *Qui non odit animam ſuam,* ait Chri-
Luc. 14. 26. & 9. 23. ſtus, apud Lucam, *non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et. *Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me.* Per animam autem Chriſtus intellexit non eius naturam, ſed vitioſos eius affectus, & carnales inclinationes, ſicut & per abnegationem, cupiditatum carnalium refrenationem, vt expoſuit B. Baſilius in regulis fuſius diſputatis. 5. monent vt pœnitentiam agamus cum ieiunio, cilicio, cinere, lacrymis. deinde vt iram, effuſam lætitiam, mœrorem, deſperationem aliaſque animi paſſiones expugnemus, quæ ſunt particulares mortificationes.

III. REMED. Conſidera quid ſcripſerint S. Patres de mortificatio-
Cypr. de diſciplina, & p. ne paſſionum, vel cupiditatum. B. CYPRIANVS in libro de bono pudicitiæ. *Qui cupiditates tollit, & metus ſuſtulit, nam ex cupiditatibus metus veniunt, qui cupiditates vincit, de peccato triumphat, qui cupiditates vincit, malum generis humani ſub pedibus ſuis iacere oſtendit. qui cupiditates vicit, pacem ſibi perpetuam dedit, qui cupiditates vicit, libertatem ſibi, quod eſt etiam ingenuis difficillimum, reddidit.*

GREG.

[G]REG. NAZIANZ. in orationibus de Pace. *Nihil vnicuiq; tam expetendum,* Naz. orat. 3. de pace.
[qu]àm vt animi pace fruatur, affectibusq; imperet. BAS. in hexameron. *Sane in hoc* Baſ. hom. 11.
[cre]atus es princeps, vt imperites affectibus, vt dominere beſtiis, reptilib. & praſis ſimul Gen. 1.
[&] volatilibus, &c. Tuis fac imperes cogitationibus, imperator vt ſis quæ ſunt omniũ.
[A]d hanc doctrinæ formulam collatus nobis principatus per animalia mores noſtos con-
[ti]nuo ordine moderatur, & eo dirigit, vt noſtri ipſorum diſcamus eſſe Domini. Abſurdũ
[eni]m fuerit, ſi is non vni imperet genti, qui ipſe domi ex alieno pendeat arbitrio, is admi-
[ni]ſtrandæ reipublicæ præficiatur, qui in intimis ædibus captiuus premitur iugo viliſſi-
[m]i ſcorti, nec rem familiarem rite diſpenſat. Nemo quod venatu non prehenderit leonem,
[c]ontemptui patuit, aut morte multatus eſt. iræ intemperiem qui non domuit, nulli non
[f]uit deridiculus. EPHRÆM in ſermone Aſcetico. *Paſſiones in anima ex minima* Ephr. tom. 2.
[c]auſa generantur, & non exterminatæ infinitã quandã pariunt rerum diuinarum, pro-
[p]riæq; ſalutis dispēdium. Cernis in ære neuum viridem, rubiginemq; quemadmodum
[i]n profundum deprimatur, atq; altius penetret. Intelligis, quid efficiat in anima paſſio
[n]eglecta? niſi eraſeris rubiginem, non auferes maculam: & niſi carnis naturam attri-
[u]eris, fugare paſſiones non poteris. AMBROS. libro primo officiorum, de virtu- Amb. c. 47
[tũ] ſtudio ſo. *Caueat etiam motus animi ſui. Sunt enim motus, in quibus eſt appetitus*
[i]lle qui quaſi quodam prorumpit impetu. Vnde græcè ὁρμὴ dicitur, quod vi quadam ſe
[r]epente proripiat. Nõ mediocris in his vis quædã animi atq; naturæ eſt. Quæ tamen vis
gemina eſt. Vna in appetitu, altera in ratione poſita, quæ appetitum refrænet, & ſibi obe-
dientem præſtet, & ducat quo velit, & tanquã ſedulo magiſterio edoceat, quid fieri, quid
[e]uitari oporteat, & bonæ dominatrici obtemperet. Et rurſus. *Iure ea fortitudo vocatur,* Id. c. 36.
quãdo vnuſquisq; ſeipſum vincit, iram continet, nullis illecebris emollitur atq; inflecti-
tur, nõ aduerſis perturbatur, nõ extollitur ſecundis, & quaſi vento quodã, circumfertur
[v]ariarũ rerũ mutatione. Quid autẽ excelſius & magnificentius q̃ exercere mentem, affi-
cere carnẽ, & in ſeruitutẽ redigere, vt obediat imperio, conſiliis obtemperet, vt in adeun-
dis laborib. impigrè exequatur propoſitũ animi ac voluntatẽ? HIER. in Pelagianos. Hier. lib. 2.
Quatuor ſunt perturbationes, quib. vexatur genus humanum: duæ præſentis, & duæ fu-
turi. duæ bonorũ & duæ malorum. Ægritudo, quæ græcè dicitur λύπη, & gaudiũ, quod illi
χαρὰν vel ἡδονὴν vocant, alterũ boni, alterũ mali: excedimusq; menſurã, ſi gaudeamus
ſuper his quæ nõ debemus, diuitiis, potentia, honoribus, inimicorũ infelicitate, vel mor-
tibus: aut econtrario præſentiũ malorũ dolore cruciamur, aduerſis, exiliis, paupertate,
languore, & mortibus propinquorũ, quod Apoſtolus fieri prohibet: & rurſum, ſi cupiamus
ea quæ arbitramur bona, hæreditates, honores, proſperitates omnium rerum, & corporũ
ſanitatem, & cætera, quorum præſentia gaudio fruimur, & metuamus illa, quæ puta-
mus aduerſa. Quibus ad perfectum carere iuxta Stoicos, Zenonem videlicet & Chryſip-
pum, poſſibile eſt: iuxta Periapeticos autem & difficile, & impoſſibile, cui ſententiæ
omnis ſcripturæ ſanctæ conſentit auctoritas. Vnde & Ioſephus Machabæorum ſcriptor
hiſtoriæ, frangi & regi poſſe dixit perturbationes animi, nõ eradicari, & quinq; Tuſcu-
lanarum quæſtionum Ciceronis libri his diſputationibus referti ſunt. AVGVSTINVS Aug. ſerm. 13.

T de ver-

Rom. 8. 13. de verbis Apoſtoli. Si Spiritu actiones carnis mortificaueritis, viuetis. *Hoc eſt opus veſtrum in hac vita, actiones carnis Spiritu mortificare, quotidie affligere, minuere, frenare, interimere. Quam multos enim proficientes, non iam delectant, quæ antea delectabant? Quando ergo delectabat, & non ei conſentiebatur: quia iam non delectat, mortificatum eſt. Calca mortuum, tranſi ad viuum. calca iacentem, confige cum reſiſtente. Mortua eſt enim vna delectatio, ſed viuit altera: illam dum non conſentis mortificas. cum cœperis omnino non delectare, mortificaſti. Hæc eſt actio noſtra, hæc eſt,*
Greg. 6. moral. c. 22. Iob 5. 23. *militia noſtra.* GREGORIVS in verba Iob. Et beſtiæ terræ pacificæ erunt tibi. *Poſſunt per terræ beſtias motus carnis intelligi, qui dum mentem noſtram irrationabilia ſuadendo laceſſunt, contra nos beſtialiter inſurgunt. Sed cum cor diuina ſub lege deprimitur, etiam carnis incentiua detumeſcunt, vt etſi tentando ſubmurmurant, nequaquam tamen vſque ad effectum operum, quaſi ad aperti morſus rabiem exurgunt. Quis enim adhuc in hac corruptibili carne ſubſiſtens, has terræ beſtias plenè edomat,*
Rom. 7. 23. *cum ille ad tertium cœlum raptus egregius prædicator dicat. Video aliã legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati, quæ eſt in membris meis? Sed aliud eſt has beſtias in campo operis ſæuientes aſpicere, aliud intra cordis caueam frementes tenere. Redactæ namque intra clauſtra continentiæ, etſi adhuc tentando rugiunt, vſque ad morſum tamen, vt diximus, actionis illicitæ*
Cic. lib. 1. Tuſc. q. *non excedunt.* ADDE duos Ethnicos. M. T. CICERO in Tuſculanis. *Tota Philoſophorum vita. vt ait Plato, commentatio mortis eſt. Nam quid aliud agimus, cum à voluptate, id eſt, à corpore, cum à re familiari, quæ eſt famula & miniſtra corporis, cum à republ. cum à negotio ſeuocamus animum, quid, inquam, tum agimus, niſi animum ad ſeipſum aduocamus, ſecum eſſe cogimus? Secernere autem animum à corpore, nequicquam aliud eſt, quàm emori diſcere. Quare hoc commentemur, mihi crede, diſiungamusq; nos à corporibus, id eſt, conſueſcamus mori. Hoc & dũ erimus in terris, erit illi cœleſti vitæ ſimile: & cum illuc ex his vinculis emiſſi fuerimus, minus tardabitur*
Sen. ep. 113. *curſus animorum.* L. ANNÆVS SENECA ad Lucilium. *Alexander quidem Perſas, & Hyrcanos & Indos, & quicquid gentium vſque in Oceanum extendit Oriens, vaſtabat, fugabatq; Sed ipſe modo occiſo amico, modo amiſſo iacebat in tenebris, alias ſcelus, alias deſiderium ſuum mœrens, victor tot regum atq; populorum, iræ triſtitiæq; ſuccubuit. Id enim egerat, vt omnia potius haberet in poteſtate, quam affectus. O quam magnis homines erroribus tenentur, qui ius dominandi trans maria cupiunt mittere, feliciſſimosq; ſe iudicant, ſi multas per milites prouincias obtinent, & nouas veteribus adiungunt, ignari quod ſit illud ingens, paratumq; regnum. Imperare ſibi maximum Impe-*
Prou. 16. 32. *rium eſt.* Hæc ille, conuenienter ſanè cum dicto Salomonis. *Melior eſt patiens viro forti, & qui dominatur animo ſuo expugnatore vrbium.*

IV. REMED. Conſidera exempla eorum qui affectus ſuos etiam in rebus licitis coercuerunt. Primum eſt regis Dauidis à multis celebratum. Nam B. Ambroſius in libro primo de ſancto Iacob, & vita beata a-
Amb. c. 1. 2. Reg. 23. 17. gens de paſſionum coercitione. *Quem*, inquit, *de hominibus meliorem & fortiorem*

rem aſſumemus, quàm ſanctum Dauid, qui cupiditatem, quã concupierat aquam
Bethleem hoſtili interclusam exercitu ſibi auferre non potuit, potuit mitigare?
cum aliis vtiq; defuiſſe non inueniamus, id eſt, tanto exercitus numero, cum vtiq;
minus regi deeſſe potuerit ex ceteris fontibus aqua, irrationabilem quandam con-
ſentiam paſſus, deſiderauit eam, quæ hoſtium erat circumfuſione vallata: vnde ſine
mo periculo non potuiſſet deferri. Itaque ait. Quis mihi dabit potum de lacu, qui eſt
thleem, ad portam? Et cum eſſent reperti tres viri, qui hoſtium caſtra præciderent,
ferrent aquam, quam ſummo deſiderio deſideraſſet, cognoſcens quod periculo alieno
ſibi eadem conſtitiſſet, profudit illam Domino, ne ſanguinem illorum, qui eam de-
rant, bibere videretur. Quæ res indicio eſt, quod concupiſcentia quidem rationẽ præ- Amb. de obitu
at, ſed ratio cupiditati reſiſtat. ALTERVM eſt Valentiniani Imperatoris ab Imp.
lẽ Ambroſio in oratione funebri commemoratum. *Valentinianus quoq;* Pſal. 24. 7.
licto Prophetæ ſimilis ait. Delicta iuuentutis meæ, & ignorantiæ meæ ne memine-
Nec ſolum dixit, ſed etiam ante correxit errorem, quàm diſceret eſſe lapſum alicuius
ris. Et quid iam de aliis dicam, qui etiam ludo iuuentutis putauerit abſtinendum,
andam ætatis licentiam, ſeueritatis publicæ duritiem molliendam. Ferebatur primò
Circenſibus delectari, ſic iſtud abſterſit, vt ne ſolennib. quidẽ Principũ natalibus,
imperialis honoris gratia Circenſes putaret eſſe celebrandos. Aiebant aliqui ferarum
venationibus occupari, atq; ab actibus publicis intentionem eius abduci. Omnes feras
momento iuſſit interfici. Iactabant inuidi, quod præmaturè prandium peteret: cæ-
ita frequentare ieiunium, vt plerumq; ipſe impranſus conuiuium ſolenne ſuis Comi-
us exhiberet, quo & religioni ſacræ ſatisfaceret, & Principis humanitati. Scenicæ
uſtam forma ac decore deperire Romæ adoleſcentes nobiles nunciabatur. Iuſſit eam
comitatum venire. Deductam tamen, nunquam aut ſpectauit, aut vidit. Poſtea redi-
præcepit: vt & omnes agnoſcerent irritum eius non eſſe mandatum, & adoleſcentes
eret ab amore mulieris temperare, quam ipſe qui potuit habere in poteſtate, deſpexe-
. Et hæc fecit, cum adhuc non haberet vxorem. Eodem referre potes exem- Amb. lib. 83.
um CHRISTI Domini qui cum ſub horam ſextam, id eſt, circa me- quæſt. q. 64.
diem, vt exponit Auguſtinus, ex itinere fatigatus diſcipulos emendo-
um ciborum cauſa in ciuitatem Sichar miſiſſet, iis regreſsis nihil voluit Ioan. 4. 33.
omedere. *Interrogabant eum diſcipuli*, ait B. Ioannes, *dicentes. Rabbi manduca.*
Ille autem dixit eis: Ego cibum habeo manducare, quem vos neſcitis. Dicebant ergo di-
ſcipuli adinuicem. Nunquid aliquis attulit ei manducare? Dixit eis Ieſus. Meus cibus
eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me. NEQVE Gentiles deſunt, qui Fulgoſ. lib. 4. c. 6.
ac virtute morficandi ſe excelluerint. Fertur Catonem minorem, belli
mperatorem, grauiſſima ſiti cum toto exercitu in ſummo cœli æſtu la-
borantem, cum pauxillum aquæ in galea à milite oblatum eſſet, manu
quidem eam excepiſſe, ſed mox in terram abieciſſe, ne ſolus ſolatiolo il-
lo, quod aliis communicare nequibat, frueretur.

V. REMED. eſt, vt ſimulac quæ perturbationem aliquam in animo

Pſal.136.9. Aug.in Pſ.136. exortam ſenſeris, eam coerceas. *Beatus* inquit, Pſalmiſta regius, *qui tenebit, & allidet paruulos tuos ad petram*. In quæ verba AVGVSTINVS, *Qui ſunt paruuli Babyloniæ? Naſcentes malæ cupiditates. Sunt enim, qui cum veteri cupiditate rixantur. Quando naſcitur cupiditas, antequã robur faciat aduerſum te mala conſuetudo eum paruula eſt. Ne enim cupiditas nequã praua conſuetudinis robur accipiat, cum paruula*
.Cor .10. 4. Matth. 7. 25. *eſt, elide illam. Sed times, eliſa non moriatur, ad petram elide Petra autem erat Chriſtus.*
Ephr.tom. 2. *In Petra ædificamini, ſi non vultis tolli aut à ventis, aut à pluuia.* Et EPHRAEM in ſermone de perfectione Monachi. *Niſi citius paſſiones, quæ in te cernuntur, ſuſtuleris, bulcus efficiunt: niſiq́; paruam putredinem curaueris in infinitum exreſcet,*
Doroth. ſer. 11. *omnemq́; ſubſtantiam tuam corrumpet.* Huc facit quod B. DOROTHEVS commemorat ſenem quendam Monachorum Patrẽ diſcipulo ſuo imperaſſe, vt paruam cupreſſum in ſylua euelleret, quæ vna manu ſtatim euulſa eſt; deinde maiuſculã oſtendiſſe, eamq́; binis manib. euulſam: poſtea maiorem, donec ad quintam ventũ eſt, quæ non potuit ab eo ſolo euelli. Tum ſenem dixiſſe. Sic ſe habent paſſiones noſtræ; dum paruulæ ſunt, facile expugnantur: quo autẽ diutius conualuerint, ægrius, nec niſi ſummo adhibito ſtudio, & adiunctis ſanctioribus, qui oratione & cõſilio ſuccurrant.

VI. REMED. eſt, etiamſi in ortu compreſſæ ſint, non otiari ſed aſſi-
Bern. ſerm. 58. due renaſcentes cupiditatum ramos reſecare. *Quis enim ita ad vnguem,* inquit S. BERNARDVS in Cantica, *omnia à ſe ſuperflua reſecauit, vt nil ſe habere putet putatione dignum? Credite mihi, & putata repullulant, & effugata redeunt, & reaccenduntur extincta, & ſopita denuo excitantur. Parum eſt ergo ſemel putaſſe, ſæpe putandum eſt: imò ſi fieri poſſit, ſemper, quia ſemper quod putari oporteat, ſi non diſſimulas, inuenis. Quantumlibet in hoc corpore manens profeceris, erras, ſi vitia putas emor-*
Iud. 1. *tua, & non magis ſuppreſſa velis, nolis, intra fines tuos habitat Iebuſæus, ſubiugari*
Thren. 3. *poteſt, ſed nõ exterminari.* Et infra. *Scrutemur,* inquit, *iuxta Prophetã vias noſtras & ſtudia noſtra, & in eo ſe quiſq́; iudicet profeciſſe, non cum non inuenerit quod reprehendat, ſed cum quod inuenerit reprehendet. Tunc te nõ fruſtra ſcrutatus es, ſi rurſum opus*
Aug. lib. 14. c. 17. *eſſe ſcrutinio aduertiſti* Eodem tendit AVGVSTINVS, cum in libris de Trinitate exponens locum Apoſtoli. *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus eius, induite, nouum,* ita ſcribit. *Sane iſta renouatio non momento vno fit ipſius conuerſionis, ſicut momento vno fit illa in baptiſmo renouatio remiſſione omnium peccatorum: neq́; enim vel vnum quantulumcunq́; remanet, quod non remittatur: ſed quemadmodum aliud eſt carere febribus, aliud ab infirmitate, quæ febribus facta eſt, reualeſcere: itemq́; aliud eſt infixum telum de corpore demere, aliud vulnus, quod eo factum eſt, ſecunda curatione ſanare: ita prima curatio eſt cauſam remouere languoris, quod per omnium fit indulgentiam peccatorum, ſecunda ipſum ſanare languorem, quod fit*
2. Cor. 4. 16. *paulatim proficiendo in renouatione huius imaginis. De qua re apertiſſimè Apoſtolus locutus eſt, dicens. Et ſi exterior homo noſter corrumpitur, ſed interior renouatur de die in diem.*

VII. RE-

VII. REMED. eſt loco prauarum affectionum in animo plantare bonas, quod tradit Io. CASSIANVS, dicens. *Non poſſunt deſideria præſentium rerum, vel reprimi, vel auelli, niſi pro iſtis affectibus noxiis, quos cupimus amputari, alij ſalutares fuerint intromiſſi. Nullatenus enim valet viuacitas mentis abſq; cuiuſquam deſiderij, vel timoris, gaudij vel mœroris affectione ſubſiſtere, niſi hæc eadem fuerint in bonam partem immutata.* ET BERNARDVS in capite ieiunii tractans verba. *Conuertimini ad me in toto corde veſtro. Attende,* inquit, *ſolerter, quid diligas, quid metuas, vnde gaudeas, aut contriſteris, &c. Totum enim cor in his quatuor affectionibus eſt, & de his accipiendum puto, quod dicitur, vt in toto corde conuertaris ad Dominum. Conuertatur proinde amor tuus, vt nihil omnino diligas, niſi ipſum, aut certe propter ipſum. Conuertatur etiam ad ipſum timor tuus, quia peruerſus eſt timor omnis, quo metuis aliquid præter eum, aut non propter eum. Sic & gaudium tuum & triſtitia æquè conuertatur ad ipſum. Hoc autem ita fiet, ſi non niſi ſecundum eum doleas aut læteris.* Caſſ. coll. 12. c. 5 Bern. ſerm. 2. Ioel. 2. 12.

VIII. REMED. eſt, tempeſtiue, hoc eſt, à prima adoleſcentia domandarum animi affectionum, inſerendarumque virtutum ſtudium inchoare: quod præſcribit in pſalmum 118. S. AMBROSIVS his verbis. *Præcurrit ætatis maturitatem, quiſquis in adoleſcentia poſitus ſenilem grauitatem induit, & iuueniles annos veterana quadam continentia regit, feruoremque virentis corporis in cana morum maturitate componit. Nam quid poteſt habere laudis, ſi effætum corpus voluptatibus, & iam ſenectutis gelu frigidum deuotionis officia depoſito iam ſegnior vigore conuertat? nõ eſt corona, niſi vbi fuerit difficilioris lucta certaminis.* Et paulo poſt. *Bonus eſt enim Dominus ſuſtinentibus, Hieremias dicit. Et bonum eſt viro, qui graue portauit iugum à iuuentute, ſedebit ſingulariter, & ſilebit, quia tulit iugum verbi. Qui enim à iuuentute, iugum portauerit, & habens maturi moderaminis teneriora volens colla ſubdiderit, ſedebit ſingulariter, remotus à ſtrepitu interpellantiũ paſſionum, & quietus ſilebit: cui neceſſe iam non ſit iurgari cum corpore, decertare cum variis cupiditatibus, quia tulit iugum verbi anima, quæ quærit Deum, quæ captiuas ſibi fecit omnes delicias iuuentutis. Vnde fortaſſe & illud Dominicum. Non clamabit, neque contendet, neque audiet quiſquam in plateis vocem eius, non ſolum ad defenſionis ſilentium, abſolutioniſque contemptum, ſed etiam ad compreſſiones omnium accipere poſſumus corporalium voluptatum.* Amb. ſer. 19. Thren. 3. 25. & 27. Matth. 12. 19.

IX. REMED. eſt, in examine conſcientiæ quotidiano ſtudioſe, expendere, ad quas animi perturbationes à natura ſis propenſus, quibus cogitationbus mens tua ſæpius agitetur. Solemus enim de iis rebus crebrius cogitare, quas impenſius amamus. *Vis noſſe* ait. S. FVLGENTIVS in homilia quadam, *vbi ſit theſaurus tuus? attende quid ames. vis noſſe, quid ames? attende, quid cogites. Hoc eſt enim. Vbi eſt theſaurus tuus, ibi & cor tuum.* Itaque quemadmodum, qui vult ventos explorare, obſeruat nubes, nam ſi v. c. moueantur meridiem verſus, certum eſt ventum à ſeptentrionibus Fulg. de S. Confeſſ. Matth. 6. 21.

 flare:

ſtare: ſic qui vult cognoſcere quæ paſſio maximè in animo dominetur, notare debet quo ferantur cogitationes, ſi enim ferantur ad honores mundi, non dubium eſt in eius corde ſpirare Boream ſuperbiæ; ſi ad delicias & voluptates, Auſtrum concupiſcentiæ; ſi ad vindictam, iracundiæ typhonem. Breuiter quales ſunt fœtus, tales ſunt & eorum parentes, reſpondet enim fructibus arbor, cauſæ effectus. Hoc argumento Apoſtolus conuicit Corinthios eſſe carnales, dicens. *Cum ſit inter vos Zelus & contentio, nonne carnales eſtis, & ſecundum hominem ambulatis?* Accedit, quod dæmon infeſtus generis humani hoſtis, vt hominem citius præcipitem agit in flagitii voraginem, explorare ſolet cuiuſque propenſiones & affectus, vt tradit B. GREGORIVS libro 14. moralium. *Intuetur*, inquiens, *inimicus generis humani vniuſcuiuſque mores, cui vitio ſint propinqui, & illa opponit ante faciem, ad quæ cognoſcit facilius inclinari mentem, vt blandis ac lætis moribus ſæpe luxuriam, nonnunquam vanam gloriam: aſperis verò mentibus iram, ſuperbiam, vel crudelitatem proponat. Ibi ergo decipulam ponit, vbi eſſe ſemitam mentis conſpicit: quia illic periculum deceptionis inſerit vbi viã eſſe inuenerit propinquæ cogitationis.* Quamprimum ergo per examen prauam aliquam inclinationem eiuſmodi in te deprehenderis, ad eam domandam & expugnandam te accinge. *Ita enim nobis*, inquit CASSIANVS, *aduerſus vitia arripienda ſunt prælia, vt vnuſquiſque vitium, quo maximè infeſtatur explorans aduerſus illud arripiat principale certamen, omnem curam mentis ac ſolicitudinem erga illius impugnationem, obſeruationemque defigens.* Et infra *Cum principalis cordis noſtri intentio, velut ſpecialem ſibi pugnam aduerſus vnam exceperit paſſionem, pro ipſa orabit attentius, peculiari ſolicitudine ac ſtudio ſupplicans, vt eam diligentius obſeruare, & per hæc ſcelerem mereatur obtinere victoriam.* Et rurſum. *Cumque ſe ab ea* (paſſione,) *ſenſerit abſolutum, rurſum latebras ſui cordis ſimili intentione perluſtret, & exploret quam ſibi inter reliquas perſpexerit diriorem atque aduerſus eam ſpecialius omnia ſpiritus arma commoueat.*

1.Cor.3.3.

Greg. c.6.

Caſſ.5.coll.c.14.

Examen particulare.

X. REMEDIVM. Conſidera, quantæ ſint vtilitates mortificationis paſſionum .I. eſt, quod naturam corruptam in nobis quadantenus reſtituat. In eo enim præcipue ſita erat in ſtatu innocentiæ naturæ humanæ integritas, quod ratio Deo, corpus verò cum omnibus ſuis facultatibus ſentiendi, appetendique ſubiectum erat rationi, at beneficio mortificationis efficitur, vt paſſiones ad mediocritatem redigantur, & lineam rectæ rationis non excedant. Quod multi ſancti in hac vita conſecuti fuerunt, vt ille *ſenex* apud CASSIANVM, *qui cum apud Alexandriam turbis infidelium circumfuſus non ſolum maledictis, verumetiam grauiſſimis impellentium vrgeretur iniuriis, eique à ſubſannantibus diceretur. Quid miracu'i Chriſtus veſter quem colitis, fecit? Ille inq...., vt his ac maioribus, ſi intuleritis, non mouear*

Caſſ.coll.12.c.13

offendat iniurijs 2. eſt, quod preces noſtras reddat efficaciores. *Quot-* Cypr. ſerm. de ieiun.
ſt viros virtutum vidimus, ait B. CYPRIANVS, *ſine ieiunio non legi-*
t aſcendiſſe, nec aliquid magnum moliti ſunt, niſi prius abſtinencia præceſſiſſet.
uoties aliquid à Deo obtinere conati ſunt, ieiunijs incubuere & lacrymis, &
noctantes in orationibus cilicijs carni hærentibus ſupplices beneficia poſtularunt.
quod valeat ad ſatisfactionem pro Peccatis. *Cogitandum ſummoperè*
, inquit GREGORIVS in Euangelia, *vt qui ſe illicita meminit com-* Greg. ho. 34
iſſe, à quibuſdam etiam licitis ſtudeat abſtinere, quatenus per hoc conditori
o ſatisfaciat, & quia commiſit prohibita, ſibimet abſcindere debeat etiam con-
ſa. 4. quod proſit ad expugnandas dæmonis tentationes. Id docuit
hriſtus, cum dixit. *Hoc genus dæmoniorum non eijcitur niſi per ieiunium & o-* Matt. 17. 20. Aug. ſerm. 65. de temp.
tionem. In quæ verba Auguſtinus. *Vide quanta ſit ieiuniorum virtus, vt id*
cere ieiunia valeant, quod Apoſtoli nequiuerunt. 5. quod inprimis commo-
a. homines ad vitæ emendationem. Vnde B. Petrus, cum in epiſtola 1. Pet. 4. 4.
riore hortatus fuiſſet fideles, vt exemplo Chriſti armarent ſe contra i
nordinatas carnis cupiditates, mortificationemque crucis Chriſtiam-
lecterentur, mox addit. *In quo admirantur, non currentibus vobis in eandem*
uxuriæ confuſionem. Certe S. Iohannes Baptiſta, verus hominis morti-
icati typus, nouo ſeueritatis vitæ exemplo omnes Hieroſolymitas,
udæam totam & Iordanis accolas exciuit, vt confiterentur lapſus Matth. 3. 5.
uos, vellentque ab eo baptizari. Denique ad vitæ ſpiritualis perfe-
ionem nullum inſtrumentum, mediumuè aptius eſt affectionum
mortificatione: quo enim plus eas ſubegeris, eò minus à perfectio-
nis faſtigio aberis, hoc eſt, à caritate, *quæ* ſecundum Apoſtolum *eſt*
vinculum perfectionis. Nutrimentum enim charitatis, inquit alicubi Augu- Aug. l. 83. q. 36.
ſtinus, *eſt imminutio cupiditatis: perfectio nulla cupiditas. Quiſquis igitur eam*
nutrire vult inſtet minuendis cupiditatibus. Vnde BEATVS BERNARDVS Ber. ſerm. 30. in Cant.
non dubitat ſtudium mortificationis, quod vigere ſolet apud religioſæ Matt. 10. 38.
vitæ cultores comparare martyrio, nam exponens verba Chriſti. Qui
perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam. *perdet eam dixit,*
ſiue ponendo, inquit, *vt martyr, ſiue affligendo vt pœnitens. Quanquam genus*
martyrij eſt, ſpiritu facta carnis mortificare, illo nimirum, quo membra cæduntur
ferro, horrore quidem mitius, ſed diuturnitate moleſtius.

XI. REMED. Conſidera, quanta non modo vtilitas, ſed etiam neceſſi- Rem. 2.
tas ſit ſanandi morbum immortificationis, 1 quia teſtimonia S. ſcripturæ
ſupra citata docent, non eſſe dignos Chriſto, nec diſcipulos Chriſti, qui
non abnegant ſe & tollunt crucem ſuã, & qui non oderint animã, id eſt,
animales motus, qui carnem ſuã non crucifigunt cũ vitiis & concupiſcẽ-
tiis; at hæc præſtari nequeũt ſine mortificatione. 2. quia quotieſcũq; peri-
culum

cullum eſt præuaricandi legem diuinam vel humanã, tenemur ſub peccato mortali cohibere paſſionem in nobis dominantem. 3. quia Ariſtoteles, Plutarchus aliique philoſophi docent nulli mortalium aditum patere ad comprehendendas humanas ſcientias, niſi perturbationes animi compeſcuerit: quanto minus patebit ad diuinam: imò virtus omnis ſecundum S. Thomæ Aquinatis doctrinam requirit ſedatas in animo paſſiones, vt manſuetudo verbi cauſa, animum ab omni iracundia immunem. 4. quia paſſiones ſunt omnium vitiorum fontes. Vnde B. Iacobus: *Vnde bella & lites in vobis? nonne ex concupiſcentiis veſtris, quæ militant in membris veſtris.* Sunt ergo obſtruendi per mortificationem. *mortificatione voluntatum*, ait Caſſianus, *exterpantur atque marceſcunt vitia vniuerſa.* 5. quia proprium, ſi non cuiuſuis Chriſtiani, ſaltem religioſi, qui ſemel mundo renunciauit, ex doctrina Abbatis Pynuffii apud eundem Caſſianum, eſt, *mortificatas, & crucifixas cum Chriſto habere concupiſcentias, & affectus carnales vniuerſos. Sicut ergo*, inquit, *crucifixus quis iam non pro animi ſui motu membra ſua quoquam mouendi habet poteſtatem, ita & nos voluntates noſtras, ac deſideria, non ſecundum id quod nobis ſuaue eſt, ac delectat ad præſens, ſed ſecundum legem Domini, quo nos illa conſtrinxerit, applicare debemus.*

Iac. 4. 1.

Caſſ. l. 4. inſtit. c. 43.
lb. c. 34. & 35.

VIDE. V. *Ambitio, Amor ſui. Conſuetudo praua. Curioſitas. Familiaritas nimia. Immodeſtia. Impatientia in aduerſis, Inobedientia. Ira Iudicium proprium. Linguæ abuſus. Odium. peccatum. Superbia. Tentatio. Timor humanus. Triſtitia. Vindicatio iniuriæ. Voluntas propria. Voluptas carnalis.*

IMPATIENTIA IN ADVERSIS.

Remedia contra Impatientiam in aduerſis generatim.

PRIMVM Remedium. Conſidera ſpiritus ſancti oracula penè innumera de aduerſis patienter ferendis. Primo enim patientiam laudat, impatientiam reprehendit. *Qui patiens eſt*, inquit in prouerbus, *multa gubernatur prudentia: qui autem impatiens eſt exaltat ſtultitiam ſuam.* Et apud Eccleſiaſticum. *væ his, qui perdiderunt ſuſtinentiam.* 2. hortatur ad patientiam apud B. Iacobum. *Patientes eſtote fratres vſque ad aduentum Domini. Ecce agricola expectat pretioſum fructum terræ, patienter ferens donec accipiat temporaneum & ſerotinum.* & apud Salomonem. *Diſciplinam Domini fili ne abiicias, nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit Dominus corripit & quaſi pater in filio complacet ſibi.* 3. numerat eam in epiſt. ad Galatas inter fructus Spiri-

Prou. 14. 29.
Eccl. 2. 16.
Iac. 5. 8.

Pro. 3. 11.

Galat. 5. 22.

ſpiritus ſancti. Facit eam notam & characterem ſeruorum Dei. *Seruum e-* 2.Tim.2.24.
um Domini non oportet litigare, ait Apoſtolus, *ſed manſuetum eſſe ad omnes, do-* 2.Cor.6.4.
cibilem & patientem. Et. *In omnibus exhibeamus noſmetipſos, ſicut Dei miniſtros*
in multa patientia, in tribulationibus, &c. Imo & notam filiorum Dei. *Flagellat*
enim omnem filium quem recipit. Quis enim filius quem non corripit pater, ait idem? Heb.12.7.
Quia acceptus eras Deo, ait Angelus ad Tobiam, *neceſſe fuit, vt tentatio probaret* Tob.12.13.
te. 4. commendat patientiam afflictionum tanquam donum Dei. *vobis* Phil.1.29.
donatum eſt, ait per Apoſtolum, *pro Chriſto non ſolum vt in eum credatis, ſed vt*
etiam pro illo patiamini. Et apud B. Petrum. *Haec eſt gratia Dei, ſi propter Dei con-* 1.Pet.2.19.
ſcientiam ſuſtinet quis triſtitias patiens iniuſtè 5. docet Deum adeſſe in tribula-
tionibus & conſolari. *Clamabit ad me*, inquit ipſe, *& ego exaudiam eum, cum* Pſal.90.15.
ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum. Et Dauid, *Quantas oſtendiſti mihi tribulatio-* Pſal.70.20.
nes multas & malas? & mox ſubiicit. *multiplicaſti magnificentiam tuam, & con-*
uerſus conſolatus es me.

II. Remed. Conſidera dicta veterum Patrum. Cyprianvs. *Patientia eſt, quae nos Deo & commendat, & ſeruat: ipſa eſt, quae iram temperat, quae linguam frenat, quae mentem gubernat, pacem cuſtodit, diſciplinam regit, libidinis impetum frangit, tumoris violentiam comprimit, incendium ſimultatis extinguit, coercet potentiam diuitum, inopiam pauperum refouet, tuetur in virginibus beatam integritatem, in viduis laborioſam caſtitatem, in coniunctis & maritatis indiuiduam charitatem, facit humiles in proſperis, in aduerſis fortes, contra iniurias & contumelias mites, docet delinquentibus cito ignoſcere, ſi ipſe delinquas, diu & multum rogare, tentationes expugnat, perſecutiones tolerat, paſſiones & martyria conſummat.* Tertvlianvs. *Patientia fidem munit, pacem gubernat, dilectionem adiuuat, humilitatem inſtruit, poenitentiam expectat, exomologeſin aſſignat, carnem regit, ſpiritum ſeruat, manum continet, tentationes conculcat, ſcandala pellit, pauperem conſolatur, diuitem temperat, infirmum non extendit, valentem non conſumit, fidelem delectat, gentilem incitat, ſeruum Domino, Dominũ Deo commendat, foeminã exornat, virum approbat, amatur in puero, laudatur in iuuene, ſuſpicitur in ſene, in omni ſexu, in omni aetate formoſa eſt.* Et rurſus. *Matrix impatientia in omne delictum, diffundens de ſuo fonte varias criminum venas. Omne peccatum impatientiae aſcribendum. Malum impatientia eſt boni: nemo impudicus, non impatiens pudicitiae, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis.* Basilivs in admonitione quadam. *Fili patientiam arripe, quia maxima virtus animae, vt velociter ad ſublimitatem perfectionis poſſis aſcendere. Retributionem patientiae tuae ne quaeras ab homine, vt in futuro poſſis accipere ab aeterno Domino aeternam retributionem. Patientia grandis eſt medela animae: impatientia autem eſt pernicies cordis.* Hieronymvs in epiſtola ad Euſtochium. *Ne in immenſum volumẽ extendam, quaere & inuenies ſingulos* (ſanctos) *aduerſa perpeſſos. ſolus in delicijs Solomon fuit & forſitan ideo corruit. Quem enim diligit Dominus corri-*

Cypr. de bono patient. — Tertull. de patient. — Baſil. in admon. ad fil. ſpirit. — Hier. de cuſtod virgin. ep. 22. — Heb. 12. 6.

pit. Caſtigat autem omnem filium, quem recipit. Nonne melius eſt breui tempore dimicare, ferre vallum, arma ſumere, laſſeſcere ſub lorica, & poſtea gaudere victorem? quam impatientia vnius horæ ſeruire perpetuo. nihil amantibus durum eſt, nullus difficilis cupienti labor eſt. &c. Quando tibi videtur graue eſſe quod ſuſtines Pauli ſecundam epiſtolam ad Corinthios lege. In laboribus, plurimum, in carceribus abundan-
Chry. hom. 4. *tius, in plagis ſupra modum, &c. Quis noſtrum ſaltem minimam portionem de catalogo harum ſibi poteſt vindicare virtutum?* IOAN. CHRYSOST. in epiſtol. ad Philippenſes *Pro Chriſto pati,* inquit, *munus eſt maioris admirationis, quam ſit re-*
Id. hom. 1. *uera mortuos excitare, & ſigna miranda patrare. Nam illic quidē debitor ſum, hic verò debitorem habeo Chriſtum.* Et ad populum Antiochenum. *Si corpus rectè dicimus beatum, quod poteſt abſq; ſui offenſione ferre frigus, & calores, & famē, & inopiam, & viæ difficultates, aliaſque ærumnas, quanto magis beatam oportet vacare animam, quæ viriliter & fortiter omnes omnium moleſtiarum incurſus ferre poteſt, &*
Greg. hom. 35. *cor ſuum per omnia nulli ſeruituti obnoxiū ſeruare.* GREGORIVS in Euangelia. *Verè radix omnium, cuſtoſq; virtutum eſt patientia, cuius proprium munus aliena ma-*
Rom. 12. 21. Prou. 16. 32. *la æquanimiter perpeti, & contra eum quoq; qui mala irrogat, nullo dolore morderi, & quod ait Apoſtolus, non vinci à malo, ſed vincere in bono malum. Quanto autem culmine virtus patientiæ polleat, Salomon indicat, dicens. Melior eſt patiens viro forti, & qui dominatur animo ſuo expugnatore vrbium. Minor eſt ergo victoria vrbes expugnare, quia extra ſunt, qui vincuntur: maius autem eſt, quod per patientiam vincitur, quia ipſe à ſe animus ſuperatur, & ſemetipſum ſibi ſubijcit, quando eum patientia in humilitate tolerantiæ ſternit.*

III. REMED. Conſidera ſententias hominis Ethnici SENECÆ de hac re, quæ merito molles omnes & delicatos pudefacere poſſunt. nam in vnico ſolo libello, cuius inſcriptio eſt. *Quare bonis viris mala accidant cum ſit prouidentia,* hæc eius ſunt dicta. CAP. I. *Deus bonum virum in delicijs non habet, experitur, indurat, ſibi illum præparat. Quare multa bonis viris aduerſa eueni-*
Sen. lib. de prouidentia. *unt? nihil accidere bono viro mali poteſt.* CAP. II. *Omnia aduerſa exercitationes putat. Quis autem, vir modo, & erectus ad honeſta, non eſt laboris appetens iuſti, & ad officia cum periculo promptus? cui non induſtrio otium pœna eſt? Marcet ſine aduerſario virtus. Tunc apparet, quanta ſit, quantum valeat, polleatque, cum quid poſſit, patientia oſtendit.* Et infra. *Ego non miror, ſi quando voluptatem capiunt Dij, dum ſpectant magnos viros colluctantes cum aliqua calamitate. nobis interdum voluptati eſt, ſi adoleſcens conſtantis animi feram venabulo excepit, ſi leonis incurſum interritus pertulit, tantoque ſpectaculum eſt gratius, quanto honeſtior id fecit.* CAP. III. *Inter multa magnifica Demetrij noſtri & hæc vox eſt. Nihil mihi videtur infelicius eo, cui nihil vnquam euenit aduerſi. non enim licuit illi, ſe experiri. indignus viſus eſt, à quo vinceretur aliquando fortuna, quæ ignauiſſimum quemque refugit.* Et inferius. *Quid Regulo fortuna nocuit, quod illum documentum fidei, documentum patientiæ fecit? Figunt*

autem

tem claui, & quocunque fatigatum corpus reclinauit, vulneri incumbit, & in per-
tuam vigiliam ſuſpenſa ſunt lumina. Quanto plus tormenti, tanto plus erit glo-
a. CAP. IV. *Proſpera in plebem, ac vilia ingenia deueniunt; at calamitates,*
rroreſque mortalium ſub iugum mittere, proprium magni viri eſt. Et iterum.
Miſerum te iudico, quod nunquam fuiſti miſer. tranſiſti ſine aduerſario vitam. ne-
io ſciet, quid potueris. ne tu quidem ipſe, opus eſt enim ad notitiam ſui experimento.
ilitares viri gloriantur vulneribus. gubernatorem in tempeſtate, in acie militem in-
lligas. calamitatas virtutis occaſio eſt. Dux lectiſſimos mittit, qui nocturnis hoſtes ag-
rediantur inſidiis. Nemo eorum qui exeunt dicit. Male de me Imperator meruit, ſed,
ene iudicauit. præceptores plus laboris ab his exigunt, in quibus certior ſpes eſt. Nun-
uam virtutis molle documentum eſt. verberat nos & lacerat fortuna. Patiamur.
on eſt ſæuitia. certamen eſt. CAP. V. *Labor optimos citat. Senatus per totum di-*
m ſæpe conſulitur, cum illo tempore viliſſimus quiſque aut in popina lateat, aut
empus in aliquo circulo terat, &c. Ignis aurum probat, miſeria fortes viros. Vide
uam altè aſcendere debeat virtus. Scias illi non per ſecura vadendum eſſe. Humilis &
nertis eſt tuta ſectari. Eccli. 40. 1.

IV. REMED. Conſidera neminem in hoc mundo immunem eſſe
b afflictionibus. *Occupatio magna*, ait ſapiens, *creata eſt omnibus hominibus,*
& iugum graue ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, vſque in diem
ſepulturæ in matrem omnium. Quare nec infans immunis eſt. *Vnuſquiſque no-* Cypr. de bono patient.
ſtrum, ait Cyprianus, *cum naſcitur, & hoſpitio mundi huius excipitur, initium*
ſumit à lachrymis, & quamuis adhuc omnium ignarus, nihil aliud nouit in illa ipſa
prima natiuitate, quam flere. Neque reges & Principes. *Veruntamen nec rex* Chry. hom. 66.
inquit Chryſoſtomus ad pop. Antiochenum *procul à curis & cruce vitam*
egit, ſed vitam viuit plenam multis tribulationibus. Ecce Saul primus regnauit
apud Iudæos, quantis moleſtiis & vexationibus? Et poſt illum Dauid innumeris
probatus malis. Salomon, Abias, Ezechias, Ioſias ſimiliter. Salomon certe o- Eccli. 1. 14.
mnia huius vitæ commoda expertus dixit. *Vidi cuncta quæ ſunt ſub ſole, &*
ecce vniuerſa vanitas, & afflictio ſpiritus. Fortaſſis excipies improbos, qui
ſuis obſequuntur cupiditatibus: at illi pluribus afflictionibus ſunt obnoxii, quā alii. *Nam inter omnes tribulationes humanæ animæ*, inquit Auguſtinus Aug. in pſal. 45.
nulla maior eſt tribulatio, quàm conſcientia delictorum. Namque ſi ibi vulnus non ſit
ſanuſque ſit intus hominis, quod conſcientia vocatur, vbicunque alibi paſſus fuerit tri-
bulationes illuc confugiat, & ibi inueniet Deum. Si autem ibi requies non eſt, propter
abundantiam iniquitatis, quo confugiet homo?

V. REMEDIVM. Conſidera, licet afflictiones in hac vita communes Pſal. 33. 20.
ſint iuſtorū & improborum, eas tamē propriè eſſe iuſtorum & Chriſtia- Act. 14. 21. 2. Tim. 3. 12.
norum, ac ſemper fuiſſe *Multæ tribulationes iuſtorū*, ait Pſalmiſta. Et B. Lucas Aug. in pſal. 55
in Actis. *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* Et Paulus.
Omnes, qui piè viuere volunt in Chriſto Ieſu, perſecutionē patientur. Quæ verba ex-

pendens S. Auguſtinus. *Nemo ſibi dicat,* inquit, *fuerunt tribulationes apud patres noſtros, apud nos non ſunt. Si putas te nondum habere tribulationes nondum cœpiſti eſſe Chriſtianus. Et vbi eſt vox Apoſtoli. Omnes qui volunt in Chriſto piè viuere*
2. Tim. 3. *perſecutionem patientur. Si ergo non pateris pro Chriſto vllam tribulationem, vide,*
Luc. 14. 27. *ne nondum cœperis in Chriſto pie viuere.* Huic doctrinæ conſentiunt & illa verba Saluatoris. *Qui non baiulat crucem ſuam, & venit poſt me, non poteſt meus eſſe diſcipulus,* quod non eſt aliud dicere, quam expertem tribulationum non
Act. 11. 26. poſſe eſſe Chriſtianum. Omnis enim Chriſti diſcipulus Chriſtianus eſt,
Heb. 12. 6. & omnis Chriſtianus Chriſti diſcipulus. Diſcipuli enim Chriſti, in actis cognominati ſunt Chriſtiani. Conſpirant & illa Apoſtoli. *Quem diligit Dominus caſtigat. Flagellat autem omnem filium quem recipit. In diſciplina perſeuerate. Tanquam filiis vobis offert ſe Deus. Quis enim filius quem non corripit pater?*
Aug. lib. de Paſt. *Quod ſi extra diſciplinam eſtis, cuius participes facti ſunt omnes, ergo adulteri, & non filii eſtis.* Vnde AVGVSTINVS. *Flagellat Deus omnem filium quem recipit & tu forte exceptus eris? ſi exceptus es à paſſione flagellorum, exceptus es à numero filiorum.*
Amb. lib. 1. ep. 4. Quare non dubitat B. Ambroſius alicubi patientiam tribulationum appellare *matrem fidelium.*

VI. REMEDIVM. Conſidera cauſas, ob quas Deus voluerit filios &
Chry. hom. 6. ad pop. Ant. amicos ſuos, imò etiam alios, exerceri afflictionib. Prima eſt IO. A. CHRYSOSTOMI, vt animus noſter ab amore temporalium bonorum auocaretur ad amanda æterna. *Si enim,* inquit ille, *cum ſunt tot triſtia, tot pericula & curæ tam libenter præſenti immoramur vitæ: ſi nihil horum eſſet, & omnis ærumnæ expers eſſet vita noſtra, quando vnquam futura deſideraremus? Sic Deus permiſit Iudæos lateritio opere & luto in Ægypto grauari, vt ærumnarum ma-*
Aug. ſerm. 111. *gnitudine cruciati ad Deum clamarent,* & ad terram promiſſam aſpirarent.
de temp. & 149. *O infelicitas generis humani,* exclamat AVGVSTINVS, *amarus eſt mundus, & diligitur: putas ſi dulcis eſſet, qualiter amaretur? turbatur mundus, & amatur mundus, quid ſi tranquillus eſſet mundus? Flores eius quomodo colligeres, qui à ſpinis non reuocas manum?* II. Cauſa eſt, vt ſic probetur virtus
Prou. 17. 3. iuſtorum *ſicut* igne, inquit Salomon, *probatur argentum, & aurum camino, ita*
Eccli. 27. 6. *corda probat Dominus.* Et Eccleſiaſticus. *Vaſa figuli probat fornax, & homines iu-*
Iob. 23. 10. *ſtos tentatio tribulationis.* Hinc Iob ſe à Deo probatum dixit, *quaſi aurum quod*
Tob. 12. 13. *per ignem tranſit.* & Tobiæ cæcitate percuſſo Angelus dixit: *Quia acceptus eras Deo, neceſſe erat, vt probatio tentaret te.* Nec dubitauit rex Dauid eam à Do-
Pſal. 25. 2. mino poſtulare, dicens. *Proba me Domine, & tenta me, vre renes meos & cor*
Pſal. 16. 3. *meum.* Quomodo autem probatus fuerit, alibi teſtatur, dum ait. *Probaſti cor meũ & viſitaſti nocte. Quis ipſum cor meũ,* inquit ibidem Auguſtinus, *viſitatio-*
Rom. 5. 3. *ne tribulationis probatũ eſt, igne me examinaſti, & nõ eſt inuenta in me iniquitas.* Hinc eſt quod Apoſtolus tribulationis quaſi effectũ faciat probationem. *Tribulatio,* inquiens, *patientiã operatur, patientia autem probationem, probatio verò ſpem*

III. vt

III. Vt intellectus noſter, maximè dum adhuc in peccatis hæremus, illu- Iſa.28.19.
minetur. *Vexatio*, inquit Iſaias Propheta, *dabit intellectum*. Et Salomon. *Virga* Prou.29.15 Eccli.34.9
atque correptio tribuit Sapientiam. Et Eccleſiaſticus. *Qui non eſt tentatus, quid*
ſcit? Fratres Ioſeph non ante cognouerunt ſceleris ſui in ipſum patrati Gen.42.21
atrocitatem, quàm cum in afflictione dicerent. *Merito hæc patimur, quia pec-* Dan.4.34.
cauimus in fratrem noſtrum. Et rex Nabuchodonoſor, apud Danielem be-
neficio tribulationum obtinuit, vt verum Deum & regem in cœlis agno- Luc.15.18
ſceret. Filius prodigus quoque cauterio earundem inuſtus, agnouit mi-
ſeriam ſuam & ad domum paternam reuertit. IV. vt purgemur à peccatis.
Pius & miſericors eſt Deus, ait Eccleſiaſticus, *& remittet in die tribulationis pec-* Eccli.2.13
cata. Et. *In die tribulationis commemorabitur tui, & ſicut in ſereno glacies, ſoluentur* Eccli.3.17.
peccata tua. & Sara apud Tobam. *In tempore tribulationis peccata dimittis his,* Tob.3.13.
qui inuocant te. Vnde Chryſoſtomus ad populum Anthiochenum. *Pecca-* Chryſ.hom 6.
tum, inquit, *ſanies eſt: pœna ferrum medicinale; ſicut igitur ſaniem habens, ſi non ſe-*
catur, eſt in maioribus malis: ita peccans, ſi non puniatur, omnium eſt miſerrimus, &
Gregorius. *Pſalmiſta, ait. Ego ad flagella paratus ſum: quia enim viri ſancti mentis* Greg.7.mor. c.8
ſuæ corruptionis vulnus ſine putredine non eſſe conſiderant, libenter ſe ſub manum me-
dici ad ſectiones parant, vt aperto vulnere virus peccati exeat, quod ſana cute intus oc-
cidebat. Vbi aduerte, beneficio afflictionum etiam pœnas peccatis debi-
tas tolli, ſi patienter tolerentur. Nam ait B. Paulus. *A Domino corripimur, vt* 1.Cor.11.32.
non cum hoc mundo damnemur. Et quidam apud Iob. *In ſex tribulationibus libe-* Iob.5.19.
rabit te, & in ſeptima non tanget te malum. Quid enim ſenario numero, inquit B.
Gregorius, *quem ſeptimus ſequitur, niſi præſentis vitæ operatio, decurſusque ſigna-*
tur, &c. In ſex itaque nos tribulationibus Dominus liberat, ne nos in ſeptima, (qua
Dominus ab omni opere quieuit, & retributio æternæ quietis indicatur)
malum tangat, quia per paternæ pietatis eruditionem præſentis vitæ labore nos atterit,
ſed in aduentu iudicij à verbere abſcondit, vt tanto tunc ad ſalutem certiores exhibeat,
quanto nunc flagella durius ſecant.

VII. REMED. Conſidera nos per multarum ærumnarum toleran-
tiam fieri in hac vita beatos. *Beati*, inquit magiſter veritatis, *qui perſecutionem* Matth.5.10. 1.Pet.3.14.
patiuntur propter iuſtitiam. Si quid patimini, ait B. Petrus, *propter iuſtitiam, beati.* Iac.1.12.
Si exprobramini in nomine Chriſti, beati eritis. Et B. Iacobus. *Beatus vir, qui ſuffert*
tentationem. Et Iob *Beatus homo, qui corripitur à Deo*. At dices. In beatitudine, Iob 5.17.
ſummum eſt gaudium, ſolatium, & gloria. Et hæc ſunt in ærumnis pro
Chriſto perpeſſis. Nam cum Dominus dixiſſet. *Beati eſtis cum maledixerint* Matth.5.11
vobis homines, & perſecuti vos fuerint, mox addit, *gaudete & exultate quoniam mer-*
ces veſtra copioſa eſt in cœlis. Vnde Apoſtoli, vt eſt in eorum Actis, *ibant gau-* Act.5.41.
dentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati.
Et Paulus. *Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio in omni tribulatione no-* 2.Cor.7.4
ſtra. Et. *Sicut abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita & per Chriſtum abundat conſo-*

Pſal.93.19. *latio noſtra.* Haud ſecus rex Dauid. *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam.* Gloria quoq; ſumma il-
1.Pet.4.14. lis non deeſt. quia B. Petrus cauſam reddens cur opprobria paſſi ſint beati rationem ſubiicit. *Quoniã quod eſt honoris, gloriæ & virtutis, & qui eſt eius Spiritus, ſuper vos requieſcet.* Nemo ignorat in quantam gloriam B. Iob ceſſerit
Chry.hom.5.ad p. Ant. inuicta illa patientia in doloribus, vt non dubitet ſcribere B. Chryſoſtomus etiam *fimum in quo ſedebat Iob, omni tribunali regio eſſe venerabiliorẽ: & multi nunc*, inquit, *longam tranſmarinam peregrinationem à terræ finibus ſuſcipientes in Arabiam abeunt vt fimum illum cernant, & conſpicati terram deoſculentur, quæ illius victoris certamina, & cruorem omni auro pretioſiorem excepit.* Atque hac de cauſa Gregorius Nazianzenus in epiſtola 64. ad Philagrium Stoicos præ Peripateticis collaudat, quod res externas nullum ad beatitudinem impedimentum afferre dicant, ſed virum bonum beatum eſſe, etiamſi in Phalaridis tauro concremetur.

VIII. REMED. Conſidera in altera quoque vita nulli parata maiora
Matth.5.3. præmia, quã multa in nomine Chriſti paſſis. *Beati pauperes Spiritu*, ait Chriſtus, *quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Beati eſtis, cum maledixerint vobis homi-*
2.Cor.4.17. *nes, &c. quoniã merces veſtra copioſa eſt in cælis.* Et Apoſtolus *Quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate æternũ gloriæ*
Heb.12.11. *pondus operatur in nobis.* Et rurſus *Omnis diſciplina in præſenti quidẽ nõ videtur eſſe gaudij, ſed mœroris, poſtea autem fructum pacatiſſimum exercitatis per eam reddet iuſti-*
Iob. 19.25. *tiæ.* Hac conſideratione in calamitatib. ſuis erectus B. Iob, dicebat. *Scio, quod redemptor meus viuit, & in nouiſſimo die de terra reſurrecturus ſum Et rurſum circumdabor pelle mea & in carne mea videbo Deũ. Quem viſurus ſum ego ipſe, & oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius. repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo.* Idẽ ſpectabat
Tob.4.23. ſanctus Tobias, cũ in exilio his verbis filiũ ſolaretur. *Noli timere fili mi, pauperẽ quidem vitam gerimus, ſed multa bona habebim⁹, ſi timuerimus Deũ, & receſſerimus ab omni peccato, & fecerim⁹ bene.* Et S. Paulus, cũ Romanis promitteret eos
Rom.8.17. fore *filios Dei & hæredes, hæredes quidẽ Dei, cohæredes autẽ Chriſti*, addidit, *ſi tamẽ*
1.Cor.2.9. *cõpatimur, vt & conglorificemur. Exiſtimo. n. quod non ſunt condignæ paſſiones huius*
Iſa.64.4. *tẽporis ad futurã gloriã, quæ reuelabitur in nobis. Ocul⁹* ſiquidẽ, vt alibi ex Iſaia Propheta recitat, *nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit quæ præparauit De⁹*
Apoc.21.4. *iis, qui diligũt illũ.* Vbi Deus ipſe, vt eſt in Apoc. B. Ioannis, *absterget omnẽ lacry-*
Iſa.25.8. *mã ab oculis beatorũ, & mors vltra nõ erit, neq; luctus neq; clamor, neq; dolor erit vltra.*

IX. REM. Conſidera exemplũ vitæ & mortis Chriſti, *Qui enim dicit ſe in*
1.Ioan.2.6. *Chriſto manere*, inquit B. Ioannes. *debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare.* & B.
1.Pet.2.21. Petrus ait. *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplũ, vt ſequamini veſti-*
Heb.12.3. *ſtigia eius.* Et S. Paulus. *Recogitate eum, qui talẽ ſuſtinuit à peccatorib. aduerſus ſemetipſum contradictionem, vt ne fatigemini animis veſtris deficientes.* Quantos autẽ labores & afflictiones ſuſtinuerit Chriſtus nõ ſolum in morte, ſed etiam in

vita

vita tota fuſè proſequitur B. Cyp. *Omnes*, inquit, *actus eius ab ipſo ſtatim aduentu patientia comite ſignantur, quod primū de illa ſublimitate cœleſti ad terrena deſcendens nō aſpernatur Dei filius carnē hominis induere, & cū peccator ipſe nō eſſet, aliena peccata portaret, &c. Dominus baptizatur à ſeruo. dieb. quadraginta ieiunat, p quē ceteri ſaginantur. Cū diabolo tentante congreditur, & inimicū tantū viciſſe cōtentus, nil vltra verba conatur. Dignatus eſt etiā pedes Apoſtolorū lauare. Nec mirandū quod circa obedientes talis extiterit, q Iudā potuit vſq; ad extremū longa patientia ſuſtinere, cibū cū inimico ſumere, hoſtē domeſticū ſcire, nec palā oſtendere, traditoris oſculū non recuſare. In Iudæis vero tolerandis æquanimitas quanta, & quanta patientia? incredulos ad fidē ſuadendo flectere, obſequio ingratos fouere, cōtradicentib. reſpōdere leniter, ſuperbos ſuſtinere clementer, humiliter perſequentibus cedere, Prophetarū interfectores, & aduerſum Deū ſemp rebelles vſq; ad crucis & paſſionis horā velle colligere. Sub iſta antē paſſione, & cruce, priuſquā ad crudelitatē necis, & effuſionē ſanguinis veniretur, quā conuiciorū pbra patienter audita, quā contumeliarū tolerata ludibria, &c.* multa, ac tandē concludit. *Quid poteſt patientius quid benignius dici? Talis eſt Chriſti ac tanta patientia: quā niſi tanta ac talis exiſteret, Paulū quoq; Apoſtolū Eccleſia nō haberet.* Hoc Chriſti exēplū oēs ſancti, nō ſolū quotquot poſt Chriſtū fuerunt ſed etiā quotquot ab orbe condito floruerunt, ſunt imprimis imitati, vti docere pergit Cypr. *Inuenimus*, inquiēs, *& Patriarchas & Prophetas, & iuſtos oēs, q figurā Chriſti imagine præeunte portabāt, nihil magis cuſtodiſſe in laude virtutū ſuarū, quā quod patientiā forti & ſtabili æquanimitate tenuerunt. Sic Abel originē martyrij, & paſſionē iuſti hominis initians primus & dedicans aduerſus fratrē fratricidā nō reſiſtit, nec reluctatur, ſed humilis & mitis patienter occiditur. Sic Abrahā Deo credēs: & radicē ac fundamētū fidei prim⁹ inſtituēs tentatus in filio nō dubitat, neq; cūctatur, ſed pceptis Dei tota patiētia deuotionis obſequitur. Et Iſaac ad hoſtiæ Dominicæ ſimilitudinē præfiguratus, quando à patre immolandus offertur, patiens inuenitur, &c. Tot deniq; Prophetæ interfecti, tot glorioſi martyres glorioſis mortib. honorati, q oēs ad cœleſtes coronas patientiæ laude venerunt.* Cypr. l. de bo. par. Ibid. Gen. 4. 8. Gen. 22. 10.

X. Remed. eſt Oratio, quod Devs ipſe præſcripſit. *Inuoca me*, ait apud Pſalmiſtam, *in die tribulationis; eruam te, & honorificabis me.* Et, *Clamabit ad me, & exaudiam eum, cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Et apud Matthæū, & Marcum impendente captiuitate, dixit. *Vigilate, & orate, vt nō intretis in tentationem.* Et apud Lucam. *Vigilate, omni tempore orantes, vt digni habeamini fugere iſta omnia quæ futura ſūt.* 2. Dauid fatetur ſe in afflictionibus confugiſſe ad hoc antidotum, & exauditum. *Domine*, inquit, *quid multiplicati ſunt qui tribulant me? Voce mea ad Dominum clamaui, & exaudiuit me de monte ſancto ſuo.* Et *Cum inuocarem exaudiuit me Deus iuſtitiæ meæ, in tribulatione dilataſti mihi.* Fatetur & ſæpe de alijs, vt in Pſal. 106. vbi ſæpius repetitur hic verſus. *Clamauerunt ad Dominū cum tribularentur, & de neceſſitatib. eorū liberauit eos.* 3. In ſola ſcriptura multa exempla extant eorum, q ad hoc pſidiū refugerūt, vt in lib. primo, Reg. Annæ vxoris Elcanæ, quæ afflicta ab Pſal. 49. 15. Pſal. 90. 15. Matth. 26. 41. Mar. 4. 8. Luc. 2. 6. Pſal. 3. 2. Pſal. 4. 2. Pſal. 106. 13. 1. Reg. 1. 20.

æmula

1. Par. 20. 12. æmula oratione ſua meruit filium Prophetam Samuelem. Et in priore Paralipomenon, Regis Ioſaphat, qui ab hoſtibus vndique preſſus, ad preces confugiens. *Quum ignoremus*, ait, *quid agere debeamus, hoc ſolum habemus reſiduum, vt oculos noſtros ad te dirigamus.* Sic Suſanna caſtiſſima in extremo vitæ

Dan. 13. 42. & infamiæ periculo poſita ad orationem confugit dicens. *Deus æterne, qui abſconditorum es cognitor, qui noſti omnia antequam fiant, tu ſcis, quoniam falſum teſtimonium tulerunt contra me.* moxque Spiritum pueri Danielis Deus excitat, qui eam liberauit. Omitto cætera. Quare D. Auguſtinus non dubitat Orationem vocare *clauem cœli.* & B. Paulinus *naufragorum tabulam*, quæ inter fluctus tribulationum nos ad portum deducat. S. Chryſoſtomus *animæ ſolem*, quia vt ſol mundum, ſic oratio mentem illuminet.

Aug. ſerm. 226. de temp. Paul. ep. 31. Chry lib. 1. de orando Deum.

XI. REMED. eſt Sacra Communio, quæ dicitur Euchariſtia, hoc eſt, bona gratia, quia continet donum Dei maximum, quale ab orbe condito datum non eſt, nempe ipſum gratiæ auctorem: quem dubium non eſt in ſacramento piè acceptum magnas vires ſubminiſtrare in afflictione vel perſecutione exiſtentibus, tum quia typus eſt Dominicæ paſſionis, ratione ſacrificii incruenti, in quo Euchariſtia conficitur, tum quia Chriſtus mandauit illud in memoriam ſuæ paſſionis offerri & ſumi. Quare in primis Eccleſiæ Chriſtianæ incunabilis, quibus grauiſſimæ ob tyrannorum perſecutiones erant fidelium afflictiones, quotidiana communione ſe roborabant ad illas ſuſtinendas. Hoc antidotum præſcripſit B. CYPRIANVS ſui temporis Confeſſoribus, vt alacriores ad ſanguinem ſuum pro Chriſto profundendum eſſent. *Cum ad hoc fiat*, inquit in quadam epiſtola, *Euchariſtia, vt poſſit accipientibus eſſe tutela, quos tutos eſſe contra aduerſarium volumus, munimento Dominicæ ſaturitatis armemus. Nam quomodo docemus, aut prouocamus eos in confeſſione nominis ſanguinem ſuum fundere, ſi eis militaturis Chriſti ſanguinem denegamus?* Et infra. *Idoneus eſſe non poteſt ad martyrium, qui ab Eccleſia non armatur ad prælium; & mens deficit, quam non recepta Euchariſtia erigit & accendit.* Ad præfigurandum autem hoc myſterium iam olim Propheta Dauid cecinit. *Paraſti in conſpectu meo menſam aduerſus eos, qui tribulant me.* Et Elias ex perſecutione impiæ Iezabelis de via feſſus miniſterio Angelico pane ſubcineritio paſtus eſt, ſic vt dies quadraginta noctesque iter deinceps continuauerit. Quid enim aliud deſignat panis ſubcineritius, niſi corpus Domini ſub cineribus ſpecierum panis deliteſcens? Ad hæc Eliſæus pulmentum agreſtibus & amaris herbis pro filiis Prophetarum decoctum iniectione farinæ reddidit guſtatu ſaue. Denique Daniel inter feros leonum rictus prandio meſſorio Habacuc diuinitus refocillatus eſt.

Luc. 22. 19. Cypr. lib. 1. ep. 2. Pſal. 22. 5. 3. Reg. 19. 6. 4. Reg. 4. 41. Dan. 14. 38.

Greg. hō. 35 in Euangel.

XII. REMED. Præmeditatio futurarum afflictionum. *Minus enim*, inquit B. GREGORIVS *iacula feriunt, quæ præuidentur, & nos tolerabilius mund*

undi mala ſuſcipimus , ſi contra hæc præſcientiæ clypæum munimur. Ea de cauſa
hriſtus cum aliis, tum Apoſtolis imprimis futuras perſecutiones accu-
atè prædixit, vt ne poſtquam eueniſſent, aut ſcandalizarentur, aut con-
urbarentur. *Hæc,* inquiens, *locutus ſum vobis, vt nō ſcandalizemini. Abſq; Syna-* Ioan. 16. 14.
gis facient vos. Et. *Hæc locutus ſum vobis, vt, cum venerit hora, eorum reminiſca-*
mini, quia ego dixi vobis. Hoc antidotum gentiles quoq; Philoſophi magni
ecerunt: nam ita ſcribit SENECA. *Niſi quicquid fieri poteſt pro futuro habeas,* Sen. l. de tranquil. c. 11.
es in te vires rebus aduerſis, quas infregit quiſquis prior vidit. Et iterum in Natu- Id. lib. 6. q. 3.
alibus Quæſtionibus. *Quia naturam oculis, non ratione comprehendimus, nec co-*
itamus quid illa facere poſſit, ſed tantum quid fecerit, damus huius negligentiæ pœnas
unquam nouis territi, cum illa non ſint noua, ſed inſolita. Et in Epiſtolis. *Quæ alij* Ep. 77.
iu patiendo leuia faciunt, vir Sapiens leuia facit diu cogitando. ANAXAGORAS
erò hoc præſidio munitus, teſte Laertio, nunciata filiorum morte nihil Laert. l. 2.
urbatus reſpondit, *ſciebam me genuiſſe mortales.* Et Seuerus Imperator, au-
ore Dione Nicæo, vrnam ſibi parari voluit in qua ſepeliretur, quam cre- Dion. in eius vita.
ro manibus contrectans dicebat. *Tu virum capies, quē totus orbis capere non*
uit. idque fecit, vt memoriam mortis retineret. Eadem de cauſa ex no-
is S. Ioannes Eleemoſynarius Patriarcha Alexandrinus, iuſſit ſibi ex- Sur. in vita.
ui monumentum, licet imperfectum. Solennibus autem feſtis in con-
ectu multorum voluit ſibi à fabris dici. *Monumentum tuum Domine, adhuc*
perfectum eſt: iube ergo vt tandem perficiatur: incertum enim eſt, qua hora mors
entura ſit.

XIII. REM. eſt Pœnitentia vera, interna & externa, quo remedio di-
inæ literæ plenæ ſunt: Quoties. n. filii Iſrael in aliqua afflictione magna
uere, eā pœnitentiæ præſidio in ſacco, cinere & ieiunio actæ auerterunt,
liquet in hiſtoria Iudith, Machab. & alibi. Idē fecere Niniuitæ gentiles, Iud. 4 & 9.
um quibus & iumenta ſaccis induta ieiunarunt. *Si gens illa,* inquit Deus 1. Mach. 2. 3.
pud Ieremiam Prophetam, *pœnitentiam egerit à malo ſuo, quod locutus ſum ad-* Ion. 3.
erſus eam, agam & ego pœnitentiam ſuper malo, quod cogitaui vt facerem ei. Et Ierem. 18. 8.
pud Ioelem. *Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, in fletu, & in plan-* Ioel. 2. 12.
tu, &c. canite tuba in Sion, ſanctificate ieiunium, vocate cœtum, &c. Et reſpondit Do- v. 19.
minus, & dixit populo ſuo. Ecce ego mittam vobis frumentum & vinum, & oleum, &
eplebimini eis, & non dabo vos vltra opprobrium in gentibus. Hoc antidotum B.
GREG. NAZIANZENVS oratione in plagam grandinis commēdauit,
populo ſuo cum fruges iam maturę grandine percuſſæ fuiſſent. *Cum Deus*
inquit, non niſi coactus noſtris peccatis percutiat, quid afferri poteſt quin natiua ſui bo-
nitate vtens indulgentem ſe nobis præbiturus ſit, modo noſmetipſos noſtri misereat, in-
tiſque patris viſceribus viā patefaciamus. ac proinde in lacrymis ſeminemus, vt in
exultatione metamus. Niniuitas imitemur, non Sodomitas. peccato medeamur, ne Pſal. 125. 5.
cum peccato conficiamur. Ionam concionantem audiamus, ne ignis & ſulphuris diluuie

obruamur. Et iterum *In lacrymis animas veſtras poſſidete, iram cohibete, veſtra vita ſtudia meliora facite, ieiunium ſanctificate, curationem proclamate, quemadmodum vos mecum beatus Ioel cohortatur, cógregate ſeniores, infantes vbera lactantes, ætatem commiſerandam, Deiq; miſericordia præcipuè dignam.*

Ioel.2.16.

VIDE. V. *Amor ſui. Auaritia. Deſperatio. Impatientia in morbis. Impatientia in damnis temporalib. Impat. in morte aliorum. Ira. Maledictio. Mortis metus. Murmuratio. Obſtinatio. Odium. Puſillanimitas. Tentatio. Triſtitia. Vindicatio iniuriæ.*

IMPATIENTIA IN MORBIS.

Remedia contra impat. in morbis.

I. REMED. Conſidera ſacrarum litterarum teſtimonia. Primum enim docent Medicos non eſſe negligendos. *Honora*, inquit Eccleſiaſticus, *Medicum propter neceſſitatem, etenim illum creauit altiſſimus. A Deo eſt enim omnis medela.* Et. *Altiſſimus creauit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit ea.* 2. diuinum auxilium implorandum. *Fili* ait idem, *in infirmitate tuane deſpicias teipſum, ſed ora Dominum & ipſe curabit te.* 3. Sacerdotum quoq; opem requirendam pro ſacramentorum adminiſtratione. *Infirmatur quis in vobis*, ait Apoſtolus Iacobus, *inducat preſbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuabit eum Dominus.* 4. cauſam morborum eſſe ingluuiem, & alia peccata. Ait enim Sapiens. *In multis eſcis erit infirmitas.* Et Chriſtus cuidam ſanato dixit. *Noli amplius peccare, ne tibi aliquid deterius contingat.*

Eccli.38.1.
Ibid. 9.
Iac.5.14.
Eccli.37.33.
Ioan.5.14.

II. REMED. Conſidera SS. Patrum dicta. B. CYPRIANVS de bono Patientiæ. *Ad varia quoque carnis incommoda, & crebros corporis, duroſq; cruciatus, quibus humanum genus quotidie fatigatur, & patitur, patientia neceſſaria eſt. Examinandis autem nobis, atq; explorandis diuerſi importantur labores, & multiplex tentationum qualitas irrogatur, de iacturis facultatum, de ardoribus febrium, de cruciatu vulnerum, de amiſſione charorum. Nec aliud magis iniuſtos diſcernit & iuſtos, quam quod in aduerſis per impatientiam queritur & blaſphemat iniuſtus, patientia iuſtus probatur, ſicut ſcriptum eſt. In dolore ſuſtine, & in humilitate tua patientiam habe, quoniam igne probatur aurum atq; argentum.* S. BAS. in Hexameron. *Morbus, paupertas, ignobilitas, mors cæteraq; id genus, quæ hominibus ſunt triſtia, non propriè malis adnumeranda veniunt: propterea quod neq; ea, quæ iſtis aduerſantur, inter maxima bona numeramus quæ quidem partim à natura prodeunt, partim verò multis etiam vtiliter accidiſſe videntur.* S. GREG. NAZIANZ. ad Philagrium. *Honeſtum eſſe cenſeo te dolori reſiſtere, atque animo vel nunc maxime expurgari, ad morbum nihil aliud*

Cyp. ſerm. 3.
Ec. 2. 1.5.
Baſ. hom.2.
Naz. ep.70.

iud eſſe ducere, quam vtilem quandam inſtitutionem: hoc eſt, vt & corporea omnia, quicquid fluxum eſt & caducum aſpernans, totum ſecœleſti parti addicas, nec præ- nti tempori, ſed futuro viuas, mortiſque meditationem, vt Plato ait, hanc vitam ſtimes. IO A N. C H R Y S O S T. in homilia de Patientia. *Nihil eſt, nihil, quam, tam horridum, tamque tremendum, quod hi, qui vel morbo, aut pœnis diſcru- antur, non ſuperent, ſi diuino ſint amore incenſi: ita vt neque ignis, neque ferrum, ne- ue inopia, neque languor aliquis, neque mors, neque aliud quippiam huiuſmodi graue t moleſtum appareat ei, qui hunc ſit erga Deum amorem conſecutus.* S E N E C A ad ucilium. *Tria hæc,* inquit, *in omni morbo grauia ſunt: metus mortis, dolor corpo- is, intermiſſio voluptatum.* Contra primum hoc dat antidotum. *Non tan- m morbi, ſed totius vitæ remedium eſt, contemnere mortem. Multorum mortem iſtulit morbus, & ſaluti illis fuit videri perire. Morieris, non quia ægrotas, ſed quia iuis.* Contra ſecundum tale. *Magnos cruciatus habet morbus, ſed hos tolerabiles ntcrualla faciunt. Hoc ſolatium vaſti doloris eſt, quod neceſſe eſt deſinas illum ſentire, ſi imis ſenſeris. Vir magnus ac prudens animum deducit à corpore, & multum cum me- iore & diuina parte verſatur: cum hac querula & fragili, quantum neceſſe eſt. Leuis olor eſt, ſi nihil illi opinio ad ecerit. Contra, ſi exhortari te cœperis, ac dicere, nihil eſt, aut erte exiguum eſt. duremus. iam deſinet. leuem illum, dum putas facies. Omnia ex opi- ione ſuſpenſa ſunt. In ipſis poſitus difficultatibus dicat.* Forſan & hæc olim me- niniſſe iuuabit. *Toto contra illum pugnes animo. vincetur, ſi ceſſerit. vincet, ſi ſe ontra dolorem ſuum intenderit. Vtrum vis, longum eſſe morbum aut breuem? Si longus eſt, habet intercapedinem, dat refectioni locum. Breuis morbus ac præceps, al- terutrum faciet, aut extinguetur, aut extinguet. Quid autem intereſt, non ſit, an non ſim? in vtroque finis dolendi eſt. Illud quoque proderit ad alias cogitationes auerte- re animum, & à dolore diſcedere. Cogita quid honeſtè, quid fortiter feceris. Tunc tibi fortiſſimus quiſque & victor doloris occurrat. Ille, qui dum varices exſecandas præberet, legere librum perſeuerauit. Ille, qui non deſiit ridere, cum ob hoc ipſum ira- ti tortores omnia inſtrumenta crudelitatis experirentur. Non vincetur dolor ratione, qui victus eſt riſu?* Contra tertium, hoc eſt, intermiſsionem voluptatum tale ſubiicit antidotum. *Duo ſunt genera voluptatum. corporales morbus in- hibet, non tamen tollit. imò ſi verum æſtimes, incitat. Magis iuuat bibere ſitientem. gratior eſt eſurienti cibus. Quicquid ex abſtinentia contigit, auidius excipitur. Illas ve- rò animi voluptates, quæ maiores, certioreſq́; ſunt, nemo medicus ægro negat. has quiſ- quis ſequitur, & bene intelligit, omnia ſenſuum blandimenta contemnit. O infelicem ægrum. quare? quia non vinum niue diluit, &c.*

Plato. in Phædone.

Sen. ep. 78.

III. R E M E D. Operam medici, ſi morbus ſit grauior tuus, vel alio- rum implora, vt copioſè ſuadet S. B A S I L I V S in regulis fuſius diſputatis his rationibus. 1. quia diuina ſcriptura medicinam inter dona Dei nume- rat, medicoſq́; iubet propter neceſſitatem honorari. 2. quia aliis artibus ſine noxa vtimur, ad incommoda corporis depellenda, vt agricultura

Ba. quæſt. 55. Eccli. 38.

ad cauendam famem, textrina ad tegendam nuditatem, architectura ad declinandas cœli iniurias, ergo & arte medicinæ, ad arcendos morbos. 3. quia Deus idcirco herbis, aliisq; rebus in terra mariq; creatis varias indidit virtutes, vt induſtria humana iis vteretur ad curãdos morbos. 4. quia hæc ars valet etiam ad colendam continentiam. *Siquidem animaduerto*, inquit Baſilius, *ab ea & delicias amputari, & crapulam damnari, epularum præterea varietatem, & exquiſitam nimis condimentorum ſolertiam tanquam inutilem improbari. In ſumma deniq. indigentiam ab ea ſanitatis matrem appellari.* Hinc ſequitur ne religioſos quidem delinquere, ſi medicorum opera in profligandis morbis vtantur, cum Baſilius religioſus ipſe ad religioſos hæc ſcripſerit.

Aug. ep. 109. Et S. Auguſtinus in regula quam monachis præſcripſit, ita loquitur. *Cuius infirmitatis neceſſitas cogit lauandum corpus non longius differatur. Fiat ſine murmure de conſilio medici, ita vt etiamſi nolit, iubente Præpoſita faciat, quod faciendum eſt pro ſalute. Si autem velit, & forte non expedit, ſuæ cupiditati non obediatur. Aliquando enim, etiamſi noceat, prodeſſe creditur, quod delectat. Deniq. ſi latens eſt dolor in corpore famulæ Dei, dicenti quid ſibi doleat, ſine dubitatione credatur: ſed tamen vtrum ſanando illi dolori, quod delectat expediat, ſi non eſt certum, medicus conſolatur.*

IV. REMED. Ita require Medici induſtriam, vt tamen præcipue fiduciam colloces in diuino auxilio. *Etenim*, inquit idem BASILIVS loco citato, *cum illud, incolumitatis ſuæ ſpem omnem habere in manibus Medicorum, planè iumentorum ſimile ſit, (quod quidem vſu venire miſeris nonnullis animaduertimus, qui etiam non verentur apertè liberatores ſuos illos appellare) tum hoc, omnes penitus, quæ ab ea proficiſcantur, vtilitates fugere, hominum eſt valde in ſua ſententia peruica-*

Amb. lib. 1. c. 10. *cium.* Et AMBROSIVS de Cain & Abel. *Ne videamur de humanis artibus, hoc eſt medendi peritia, herbarumq; ſuccis ſperaſſe magis remedium, quam de Deo ſubſidium popoſciſſe, ad ipſum prius eſt confugiendum qui noſtræ curare poſſit animæ paſ-*

Hier. in c. 26. *ſiones, verum quidam præpoſtero ordine ante ab hominibus ſibi opem arceſcunt.* Et B. HIERONYMVS ſcribens in Iſaiam. *Nihil*, inquit, *abſque miſericordia Dei ars medendi valet.* Probat autem S. BASILIVS in miſericordia Dei imprimis fi-

4. Reg. 20. 7. dendum exemplo regis Ezechiæ. Licet enim Iſaias Propheta maſſam ficorum vlceri eius applicari iuſſiſſet, tamen ad eum dixit. *Quod erit ſignum quia Dominus me ſanabit.* Domino nimirum non ficubus tribuens ſanitatem. 2. quia Deus vult nos per media etiam naturalia curari, vt clarius Dei beneficium nobis innoteſcat, quippe cum & ficus & aliæ medicinæ autorem vendicent Deum. 3. quia non omnes morbi à natura, vel à vitioſa victus ratione ortum ducunt, qui ferè egent arte Medici, ſed ſæpe

Heb. 12. 6. ſunt peccatorum noſtrorum flagella. *Quem enim Dominus diligit, caſtigat.* Et

1. Cor. 11. 30. Apoſtolus ait, *Ideo inter vos* (indignè ſcilicet communicantes) *multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi*, Quales imitari debent eum, qui apud Mi-

Mich. 7. 9. Matt. 3. 8. chæam dixit. *Iram Domini portabo, quoniam peccaui ei.* Et fructus dignos pœnitentiæ

itentiæ facere:& verborum Domini meminiſſe. *Ecce ſanus factus es, iam no-* Ioan.5.14.
amplius peccare. Deinde quia Deus alios affligit morbis, vt teſtatam red- Iob.2.7.
at eorum virtutem vt B. Iob, alios vt copioſius in altero ſæculo eos re- Luc.16.20.
nuneret, vt Lazarum; alios vt ne quis aliquid faſtigio humano maius eis Act.14.11.
eſſe putet vt Paulum, cui Lycaones ſacrificare voluerunt. Qui certe o-
em medicorum non implorarunt. Hæc omnia Basilivs.4. quia non-
ulli ſancti, vt oſtenderent, quantam fiduciam haberent in Deo, medi-
inas neglexere. *Medicinam carnalem*, inquit S. Agatha, *corpori meo nunquam* In eius vita apud Sur.
xhibui, ſed habeo Dominum Ieſum Chriſtũ, qui ſolo ſermone reſtaurat vniuerſa. Et Sur. in eius vita
. Egidivs Athenienſis è ſtirpe regia ad Rhodani oſtia ſolitarius, cum à
enatoribus regis Francorum ſagitta in incertum miſſa ſauciatus eſſet,
on modo medicinam corpori admittere noluit, ſed etiam Deum ora-
it ne læſa caro ſanitatem reciperet, vt corporis dolor longius ab animo
rceret cogitationes voluptatum. Hæc in Deum fiducia cum maximè
neſſe debeat hominibus religioſis, vtpote qui maiorem ſanctitatem pro-
itentur, ita aliquando B. Bernard. ſcripſit ad fratres de S. Anaſtaſio, Bern.ep.321.
qui variis afflictabantur morbis. *Compatior vtique, & multum ego compatior
nfirmitati corporum, ſed timenda multo magis ampliuſque cauenda infirmitas ani-
marum. Propterea minimè competit religioni veſtræ medicinas quærere corporales,
ſed nec expedit ſaluti. Nam de vilibus quidem herbis, & quæ pauperes deceant inter-
dum aliquid ſumere tolerabile eſt, & hoc aliquando ſoles fieri. At verò ſpecies emere,
quærere medicos, accipere potiones religioni indecens eſt, & contrarium puritati; ma-* Matth.6.32.
ximeque ordinis noſtri, nec honeſtati congruis, nec puritati. Hæc enim omnia gentes Rom.8.9.
inquirunt. Scimus autem, quia qui in carne viuunt, Deo placere non poſſunt. Spiri- 2.Cor.2.13.
tualia proinde ſpiritualibus comparanda, & quærenda potio humilitatis, & claman- Pſal.40.5.
dum in toto corde. Sana animam meam Domine, quia peccaui tibi. Eodem tendunt, Id. ſerm.30. in Cant.
quæ alibi dixit, in eos qui plus æquo valetudini cõſeruandæ ſtudent. *Qui
voluerit, inquit Chriſtus, animam ſuam ſaluam facere, perdet eam. Quid hic vos dici-
tis ciborum obſeruatores, morum neglectores? Hyppocrates & ſequaces eius docent a-
nimas ſaluas facere in hoc mundo: Chriſtus & eius diſcipuli perdere. Quemnam vos ex
duobus ſequi magiſtrum eligitis? At manifeſtum ſe facit, qui ſic diſputat. hoc oculis,
hoc capiti, & illud pectori vel ſtomacho nocet.* Et infra. *Legumina, inquit, ventoſa
ſunt, caſeus ſtomachum grauat, lac capiti nocet, potum aquæ non ſuſtinet pectus, caules
nutriunt melancholiam, choleram porri accendunt, piſces de ſtagno, aut de lutoſa aqua
mea penitus complexioni non congruunt. Quale eſt hoc, vt in totis fluuiis, agris, hortis,
cellarijſue reperiri vix poſſit, quod comedas? puta te quæſo, monachum eſſe, non medi-
cum, nec de complexione iudicandum, ſed de profeſſione.* Conuenit cum hoc mo-
nito Bernardino exemplum è cænobio Bernardino, à Vincentio Bel- Vinc.lib.7. Spec.hiſtor.c.104.
louacenſi deſcriptum. Fuit, inquiens, in Clarâualle monachus corpore
infirmus, & in obſeruatione medicamentorum curioſus, qui noctu per

viſum,cum fratres omnes ad diuinum officium perſoluendum templum
intrarent, conſpexit B. V. Mariam iuxta Eccleſiæ fores ſingulis fratribus
cochlear ſuauiſſimo antidoto plenum è pixide porrigentem, ſibi autem
dicentem. nunquid tu meo medicaméto opus habes? nonne ſapiens ipſe medicus es,& tui curam geris? Vade ergo: mihi enim tantū curæ ſunt,
qui fiduciam ſuam iactant in Dominum & filium meum. Quo facto,cum
ille pudore ſuffuſus, veniam delicti ſupplex petiiſſet, benigna mater illi
idem antidotum obtulit. ſumpſit, conualuit, & deinceps abdicatis medicamentis, communibus cibis contentus fuit.

V. Remedium. Conſidera à Deo immitti morbos,ac proinde non
immitti niſi bono fine, vt tu ſcilicet reſipiſcas, & vitam tuam corrigas.
Aug.c.3. *Tuſſi laboras*,inquit, Augustinus in libro de viſitatione infirmorum,
*plumone deficis, cibum ſtomachus reſpuit, phtiſi decoqueris, vinum faſtidis, dyſenteria
ſauciaris, multimodo morborum genere afficeris? ſed & hæc, ſi oculum habes, ſi cordatus*
Prou.3.11. *es, Dei tota,ſunt. diſciplinam patris ne abijcias fili*, &c. *Vis ſcire, quia infirmitas*
2.Cor. 12. *corporis ſalutem animæ parturit? audi Dominum Apoſtolo reſpondentem. virtus
in infirmitate perficitur. ac ſi dicat. Complectere, quam pateris infirmitatem, quoniam*
Amb.lib.2.ep.9. *ita proficies de virtute in virtutem.* Exemplnm huius rei habes apud Ambroſium ad Bellicium ægrum ita ſcribentem. *Iactatum te graui ægritudine
ſignificaſti mihi te credidiſſe in Dominū Ieſum, & iam cœpiſſe reualeſcere. Ad ſalutem
igitur ea infirmitas fuit, plus aculei, quam periculi ferens, quia diu promiſſum remor-*
Deut.32.39. *debas. Hoc eſt, quod ait. Percutiam, & ſanabo. percuſſit infirmitate, & ſanauit fide.*
Hinc fit vt morborū, aliarumq; afflictionum expertes in ſuis peccatis ob-
Ierem.48.11. durati maneant, quod exprobrat B. Ieremias Moabitis docens ideo illos
in ſceleribus perſtitiſſe, quod nunquam, vti filii Iſrahel captiui abducti
ſint, aut cū aduerſa fortuna conflictati. *Feralis* inquiens, *fuit Moab ab adoleſcentia ſua & requieuit in fecibus ſuis: nec transfuſus eſt de vaſe in vas, & in transmigrationem non abijt, idcirco permanſit guſtus eius in eo, & odor eius non eſt immutatus.* Sicut enim vas prauo odore perfuſum, eundem ſemper retinet, niſi
fecibus eiectis aqua calida decoctum vel etiam ambuſtum nouo liquore imbuatur, ſic animus peccatis aſſuetus nouum ſaporem non ante induit, quam noua aliqua afflictione vexatus ſaniora conſilia acceptet. Facit nimirum Deus in peccatoribus lucrandis, quod peritus piſcator in
capiendis hamo piſcibus. Nam vt ille longa arundine piſcando, vbi eſcam piſcis magnus accepit, non ſtatim illum violenter ex aquis extrahit, ſed ſinit altius hamum in ſtomachum demitti. vbi autem infixus fuerit paulatim piſcem ad ripam trahit, ne filum abrumpatur: ſic Deus hominem ex peccati limo extracturus ad æternæ vitæ ripam, eſcam quidem ei proponit cœleſte præmium, ſed vt illam arripiat timorem inferni
velut hamum ſubiicit, vt partim præmii deſiderio accenſus, partim
du[illegible]

uino timore tactus, peccata deſerat. ſed quia ex affectionum prarum aquis, quibus immerſus eſt, ſtatim extrahi non poteſt, vt di timoris hamus altius infigatur pectori, graui & periculoſo corpo morbo, aliiſque afflictionibus eum exercet, vt poſtquam totus tiore Dei concuſſus fuerit, & deſiderio vitæ æternæ incenſus, facile viam rtutis capeſſat & ſanitati reddatur.

VI. Remed. Conſidera fructus ſpirituales, qui ex morbis oriuntur, educunt ſiquidem, vti generatim de omnibus afflictionibus ſupra ditum eſt, hominem, primo in notitiam ſui & Dei. 2. præſeruant à pecca. 3. augent, ſi patienter tolerentur, gratiam & meritum, ac proinde & ratiorem Deo reddunt. 4. ſimilem Chriſto & ſanctis efficiunt. Chriſtus enim apud Iſaiam, dicitur *vir dolorum*, qui noſtros languores & nfirmitates tulit. Iſa. 53. 5. ſupplent voluntariam ſatiſfactionem pro peccatis. Ex S. Marcello de eius vita. Hos fructus ſpirituales ſpectans S. Petrus Apoſtolus noluit propriam filiam S. Petronillam cum febri conflictantem ſanitati reſtituere, ſciens illi id prodeſſe ad ſeruandam virginitatem. Cum enim quidam valde mirarentur, cur cum alios etiam ſola vmbra curaret, non idem beneficium præſtaret filiæ, curauit quidem illam ad tempus, iuſſitque diſcumbentibus miniſtrare, ſed miniſterio peracto voluit eandem Trip. l. 8. c. 2. ad lectulum redire. Eadem de cauſa Beniamin eremita, cum ſola oratione alios infirmos curaret, noluit tamen ſeipſum intercutis morbo laborantem curare: rogabatque eos qui ſui miſerebantur, vt non tam corporis, quam animæ curam gererent, veniamque à Domino exorarent peccatorum quæ ſanus commiſiſſet. Itaque quod peccator foret angebatur, quod æger nihil. Eodem pertinet, quod in S. Thomae Cantuarienſis Archiepiſcopi vita proditum eſt, quendam ſcilicet valetudinis recuperandæ cauſa ſepulchrum eius adiiſſe, votique compotem factum. Deinde dubitare ſecum cæpiſſe, num ſanitas æquè ac prior morbus ad animæ ſalutem profutura foret, itaque ad ſepulchrum martyris rediiſſe, petiiſſeque ſi ſanitas non prodeſſet, in morbum priſtinum recideret, atque recidiſſe. De S. Romito quoque eremita legimus, cum V. pp. l. p. c. 148. quotannis graui morbo tentaretur à Deo, doluiſſe, quod vno anno liber eſſet, atque ſi à Deo tunc deſertus fuiſſet.

VII. Remed. Conſidera exempla ſanctorum, qui patienter morbos etiã grauiſſimos ſuſtinuerunt. Primus ſit Iob, toto prſus corpore tabidus & putridus, & a planta pedis vſque ad verticẽ capitis fœdo vlcere confectus, quem *vulnerum vaſtitas*, inquit B. Cyprianus *& tabeſcentes* Iob. 1. *ac defluentes artus, vermium quoque edax pœna conſumpſit*: & ſuper hæc Cypr. l. de patient. teſta ſaniem radens & ſedens in ſterquilinio, licet amicorum vxoriſque coniugiſque valde exaſperatus eſſet, nullum impatientiæ ſignũ dedit, ſed dixit.

Iob.2.10. Iob. 6. 10. Hier.ep.27.
dixit. *Si bona ſuſcepimus de manu Dei, mala quare non ſuſtineamus? Affligens me dolore non parcat, nec contradicam ſermonibus ſancti.* 2. PAVLA Romana, teſte Hieronymo ad Euſtochium, cum febri laboraret, & ſtomachi cruditate cibum non digereret, vt modico vino vteretur, nec medicorũ placitis, nec religioſorum ſuaſibus, immò nec S. Epiphanii, (quem Hieronymus ſubmiſerat) impelli potuit, nolens ab vitæ monaſticæ inſtituto ne in ægritudine quidem declinare. Multo enim tempore aquam bibens magis expauit vini guſtum, quàm infirmitatis periculum. Immo Epiphanius teſtatus eſt ſe ſenem ferre perſuaſum, ne vinum biberet. 3. SERVVLVS mendicus toto vitæ tempore paralyſi laborans, autore B. GREGORIO in libro 4. dialogorum, ita vt in lectica iacens omnino ſe commouere non poſſet, ſemper in doloris acceſſionibus Deo gratias agebat, & hymnos decantabat: quare & moriens angelorum recreatus eſt concẽtu, & mortuus odore ſuauiſſimo domicilii locum compleuit. 4. GALLA Romana Symmachi Conſularis viri filia, teſte eodem Gregorio, cum intra annos puellares marito viduata ægrotaret, corpore toto in tabificam ſcabredinem verſo, Medicis aientibus morituram, niſi coniugium iteraret, vel mentum piloſum viri inſtar habituram, neglexit medicorum conſilium, quiduis pati parata, quam nubere. Mammillam deinde vlceribus plenã ita tolerauit, vt morti proxima apparente ſibi B. Petro Apoſtolo, non vt curaretur rogarit, ſed an ſibi dimiſſa eſſent peccata. Quæ dimiſſa audiens, plus ex hoc conſolationis cæpit, quam ex morbo doloris. 5. S. HILDEGARDIS virgo nobiliſſima Bingenſis, vt eſt in eius vita apud Surium, licet morbis continenter vexata in lecto decumberet, ipſius mortis imago, tamen mirandis claruit viſionibus, futurorumque prædictionibus, omneſq; ægrotos tum ad ſe venientes, tum etiam abſentes in ſomnis eis apparens, ſanitati reſtituit. Quo exemplo, aliorumque multorum ſimilium, vt liquet ex vitis ſanctorum, diſcis ægrè iudicari poſſe, num ægritudo corporis poſthabenda ſit incolumitati.

Greg.c. 14. & hom.15.in Euang. — Greg.4.dial.c. 15. — Sur.17. Sept.

VIII. REMED. eſt Abſtinere à peccatis; ſcriptura enim ſacra clarè docet peccata noſtra plerumq; morborum cauſam eſſe, vt annotauit B. Hieronymus in cap. 9. Matthæi, vbi cum paralyticus iacens in lecto Chriſto oblatus eſſet ſanandus, Chriſtus reſpondit. *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua*, vt tanquam peritiſſimus medicus oſtenderet ſe cauſam & radicem paralyſis tollere. Vnde cum apud Iohannem, ægrum illum, qui per triginta octo annos ad piſcinam iacuerat, curaſſet, ait illi. *Vade & noli amplius peccare, ne quid tibi deterius contingat.* Sic Apoſtolus in priore epiſtola ad Corinthios indicat ob indignam Euchariſtiæ ſacræ perceptionem quoſdam morbis à Deo affligi. *Propter* hoc inquiens, *inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi.* Et mox antidotum ſubiiciens, ait *Si*

Matth. 9. 2. Ioan.5.14.

nos ipſos diiudicaremus, per examen conſcientiæ, & confeſſionem peccatorum, *non vtique iudicaremur*, id eſt, puniremur à Deo. Hoc ita firmum habuit Eccleſia Catholica, nempe peccata eſſe morborum cauſas, vt INNOCENTIVS III. Papa in Concilio Lateranenſi, vt habetur in Decretalibus, titulo *de Pœnitentijs & remiſſionibus*, legem tulerit, ne medicus ægro ante corporis medicamenta ſubminiſtret, quam ſacerdoti, medico ſpirituali, peccata confeſſus fuerit. c. cum infirmitas.

Antidota pro impatientia in morbo cæcitatis.

I. REMED. Conſidera, ſi cæcus ſis, te occaſionem habere multa peccata cauendi. Omnia enim peccata B. Ioannes, in epiſtola priore, ad tres fontes reuocat. concupiſcentiam carnis, oculorum, & ſuperbiam vitæ. Quare nec opus habes, aut cum Dauide dicere. *Auerte oculos meos, ne videant vanitatem.* aut conqueri cum Ieremia. *Oculus meus deprædatus eſt animam meam.* Certe melius fuiſſet Dauidi eſſe cæco, quam videre Bethſabee. Satis eſt, ſi interim oculi animi tibi non deſint, quibus eſſentia diuina contemplanda eſt, quam Angeli ſemper contemplantur in cœlo. Hoc antidotum etiam Ethnici Philoſophi ſuis in ſolatium præſcripſere. *Oculos te perdidiſſe ploras?* inquit SENECA, *habet & nox ſuas voluptates. Quam multis cupiditatibus via inciſa eſt, quam multis rebus carebis, quas ne videres, vel eruendi erant. Non intelligis partem innocentiæ eſſe cæcitatem? Huic oculi adulterium monſtrant, huic inceſtum, huic domum quam concupiſcat, huic vrbem & mala omnia. Certe irritamenta ſunt vitiorum ducesque ſcelerum.* Hæc ille. Cum quo congruit illud ſapientis. *Nequius oculo quid creatum eſt?* Vnde Hieronymus. *Quoſdam,* inquit, *philoſophos legimus effodiſſe ſibi oculos, ne à contemplatione philoſophiæ auocarentur.*

1. Ioan. 2. 16. Pſal. 118. 37. Thren. 3. 51. Matth. 18. 10. In excerptis. Eccl. 31. Hieron. lib. 2. in Iouin.

II. REMEDIVM. Conſidera exempla eorum qui cæcitatem æquo animo tulerunt. TOBIAS ſenior ſtercoribus calidis hyrundinum excæcatus nihil contriſtatus gratias agit Deo: ob quam patientiam anno quarto poſt viſum recipere meruit per angelum, rurſuſque gratias Deo agens ait. *Benedico te Domine Deus Iſrael, quia tu caſtigaſti me, & tu ſaluaſti me.* PYGMENIVS presbyter Romanus, teſte BEDA, æquo animo ferebat ſe oculis captum, quod poteſtas adempta eſſet hoſtes Eccleſiæ cernendi. vnde cũ Iulianus apoſtatata Cæſar ei obuiã factus, dixiſſet. Gratias ago Diis, ô Pygmeni, quod te video; contra ille. Gratias ago Deo meo, reſpondit, quod te non video, tam forti animo tyrannũ contemnens, quam cæcitatem. poſt martyrii corona donatus, cæpit videre, quæ oculus non vidit. DIDYMVS *Alexandrinus*, ait Hieronymus, *captus à parua ætate oculis, & ob id elementorum*

Tob. 2. 11. Tob. 11. 17. B. in martyrol. Hier. in cat. Script. Eccl.

torum quoque ignarus, tantum miraculum ſui omnibus præbuit, vt dialecticam quoque & geometriam, quæ vel maximè viſu indiget, vſque ad perfectum didicerit, & plura opera, ac nobilia conſcripſit. Et alibi. *Didymus vir eruditiſſimus captus oculis, cum iſſet ad B. Antonium Alexandriæ agentem, inter cæteras ſermocinationes, quas de Scripturis ſanctis habebant, cum Antonius admiraretur eius ingenium, & acumen animi collaudaret, ſciſcitans ait. Num triſtis es, quod oculis carnis careas? Cum ille pudore reticeret, ſecundo tertioque interrogans, tandem elicuit, vt mœrorem animi ſimpliciter fateretur. Cui Antonius. miror, ait, prudentem virum eius rei dolere damno, quam formicæ, & muſcæ & culices habent, & non lætari illius poſſeſſione, quam ſancti ſoli & Apoſtoli meruerunt. Ex quo peruides, quod multò melius ſit ſpiritu videre, quam carne, & illos oculos poſſidere, in quos peccati feſtuca non poſſit incidere.* S. GREGORIVS quoque in quarto dialogorum de venerabili Abbate, nomine SPE, tale refert exemplum. *Hunc omnipotens Deus ab æterno verbere flagellando protexit, & quantum eum diligeret, poſtmodum perfectè ſanando monſtrauit. Eius namq; oculos per 40. annorum ſpacium continuæ cæcitatis tenebris preſſit, &c. Qui cum flagello fatigaretur corporis, habebat per Spiritus ſancti cuſtodiam conſolationem cordis. Cum vero iam anni quadrageſimi fuiſſet in cæcitate tempus expletum, ei Dominus lumen reddidit, & vicinum ſuum obitum denunciauit, atque vt monaſterijs circumquaque conſtructis verbum vitæ prædicaret admonuit: quatenus corporis recepto lumine, viſitatis in circuitu fratribus cordis lumen aperiret. Quintodecimo autem die ad monaſterium ſuum reuerſus, corpore Chriſti ſuſcepto inter voces pſalmos cantantium fratrum animam Deo reddidit, exeunte eius ex ore columba in conſpectu omnium, in teſtimonium ſimplicitatis, qua Domino ſeruiuit.* In S. VEDASTI quoque hiſtoria, cum Atrebati corpus eius in alium locum transferretur, legimus Audomarum Epiſcopum cæcum, cum optaret videre ſancti oſſa, ilico viſum recepiſſe. Deinde, cum oraſſet ſi minus animæ conduceret donum videndi, rediret infirmitas, iterato oculis captum fuiſſe. Denique S. LVTGARDIS virgo, auctore Thoma Cantipratenſe, cæca facta magis quam ante viſionibus diuinis claruit, eamque monuit per viſum Chriſtus ipſe, vt patienter cæcitatem toleraret; liberandam ſiquidem fore à purgatorio, & multa viſuram in cœlis, quæ iam non videret.

Ep. ad Caſtrutium. 33.

Greg. c. 10.

Apud Surium tom. 1.

Apud Sur. tom. 3.

III. REMED. Conſidera, ſi forte reformides, te peccatis tuis cauſam dediſſe cæcitati, & ideo in magno mœrore ſis, quæ Hieronymus ſcripſit ad Caſtrutium eadem de cauſa mœrentē. *Obſecro, inquiens, ne imbecillitatem corporis, quam ſuſtines, de peccato tibi exiſtimes eueniſſe. Quod quidem & Apoſtoli ſuſpicantes de eo qui natus erat cæcus ex vtero, interrogantesque Dominum Saluatorem: iſte peccauit, an parentes eius, vt cæcus naſceretur? audiunt. Neque hic peccauit, neque parentes eius, ſed vt manifeſtentur opera Dei.* Et rurſus. *Si cæcitatis cauſam putas eſſe peccatum, & id Dei iræ ...*

Hier. ep. 33.

Ioan. 9. 2.

I'ſaac, qui intantum lucis expers fuit, vt etiam, cui nollet, errore deceptus, benedice-
. Reſpice etiam in Iacob, cuius caligauerat acies: & cum interioribus oculis, &
ritu propheticò longè poſt futura proſpiceret, & Chriſtum cerneret de ſtirpe regia eſſe
enturum, Ephraim & Manaſſen videre non poterat. Deinde ad Abigaum item Ep. 12.
ecum. *Nec doleas*, inquit, *ſi non habeas, quod formiculæ, & muſcæ & ſerpentes*
bent, id eſt, carnis oculos, ſed illum te oculum habere lætare, de quo in cantico dicitur Cant. 4.
an:teorum. Vulneraſti me ſoror mea ſponſa vno de oculis tuis, quo Deus videtur: de
uo à Moyſe dicitur. Tranſiens videbo viſionem hanc magnam. Denique quoſdam et- Exod. 3.3.
am mundi philoſophos legimus, vt totam cogitationem ad mentis cogerent puritatem,
ſibi oculos eruiſſe.

ANTIDOTA

Pro Impatientia in morbo podagræ.

I. REMED. Conſidera hunc morbum tibi cum multis etiam ſanctiſ-
ſimis viris eſſe communem, vndecunque tibi acciderit; ac imprimis,
cum S. GREGORIO Magno Romano Pontifice, qui ſe & alios podagri-
cos non ſemel cõſolatus eſt per epiſtolas. Et primum ad Italicam patritiã
& Venantiũ ita ſcribit. *Peccatis meis exigentibus ecce iã vndecim menſes ſunt, quod* Greg. 7. epiſt. 127.
valde rarum eſt, ſi de lecto ſurgere aliquando potuero. Tantis enim podagræ, tantiſ-
que moleſtiarum doloribus premor, vt vita mea mihi grauiſſima pœna ſit. Quotidie
enim in dolore deficio & mortis remedium expectando ſuſpiro. Et ad Eulogium pa-
triarcham Alexandrinum. *Ecce enim iam biennium pœnè expletur, quo lectulo te-* Id. l. 8. ep. 35.
neor, tantiſq; podagræ doloribus affligor, vt vix in diebus feſtis vſq; ad horarum trium
ſpatium ſurgere valeam Miſſarum ſolemnia celebrare, mox autem compellor cum graui
dolore decumbere, vt cruciatum meũ poſſim interrumpente gemitu tolerare. Qui dolor
interdũ mihi lentus eſt, interdum nimius. Sed neque ita lentus, vt recedat, neque nimius
vt interficiat. Vnde fit, vt qui quotidie in morte ſum, quotidie repellar à morte. Nec
mirum, quia peccator grauis talis corruptionis carcere diu teneor incluſus. Vnde com- Pſal. 141. 8.
pellor clamare. Educ de carcere animam meam, Et ad Venantium Epiſcopum G. lib. 9. ep.
Syracuſanum antidota præſcribit. *Podagræ doloribus torqueor, qui & mi-*
hi & vobis non diſpariliter nocui, dum apud nos vehementer excreſcunt, nos
decreſcere à vita fecerunt. Inter quos, quid aliud debemus, niſi ſemper delicta no-
ſtra ad memoriam reuocare, atque omnipotenti Deo gratias agere? Quoniam qui
ex carnis blandimento multa peccauimus, ex carnis afflictione purgamur. Sciendum
quoque eſt nobis, quia pœna præſens ſi ani mum afflictũ conuertit, finis eſt culpæ præ-
cedentis. Si autem ad timorem Domini minimè conuertit, initium eſt pœnæ ſequen-
tis. Curandum igitur nobis eſt, & in fletibus tota mentis conuerſione vigilandum,
ne de tormento ad tormenta tranſeamus. Conſiderandum quoque eſt, quantum

ergo nos diſpenſatione pietatis agit conditor noſter quod morte dignos aſſiduè percutit, Heb. 12.6. *& tamen adhuc minimè occidit. Nos ergo habemus indicium, quia derelicti non ſumus, qui aſſiduè flagellamur teſte ſcriptura, quæ dicit. Quem diligit Dominus, caſtigat, flagellat autem omnem filium quem recipit. &c.* Greg. c.6. Idem B. GREGORIVS in libro primo dialogorum commemorat Marcellini Anconitani Epiſcopi ſanctitati minimè obſtitiſſe podagræ morbum, quo minus miraculis illuſtris eſſet: quippe manibus licet geſtatus, alienis vrbis incendium ex aduerſo corpus ſuum flammis obiiciens de repente ceſſare fecit, virtute quam pedibus potentior. Scilicet terra denegata eſt illi calcanda, vt hoc liberius cœlum mente conſcenderet.

II. REMED. Conſidera, quid de articulorum doloribus conſtanter ferendis etiam Ethnici philoſophi ſenſerint, ſcripſerintq́ue. Cic. lib. 3. M. T. Cicero in Tuſculanarum quæſtionũ libris. *Solebat*, inquit, *narrare Pompeius, ſe cum Rhodum veniſſet, decedens ex Syria, audire voluiſſe Poſſidonium; ſed cum audiuiſſet eum grauiter eſſe ægrum, quod vehementer eius artus laborarent, voluiſſe tamen nobiliſſimum Philoſophorum viſere. Quem, vt vidiſſet, & ſalutauiſſet, honorificiſq́ue verbis proſecutus eſſet, moleſteq́ue ſe dixiſſet ferre, quod eum non poſſet audire. At ille. Tu vero, inquit, potes: nec committam, vt dolor corporis efficiat, vt fruſtra tantus vir ad me venerit. Itaque narrabat eum grauiter & copioſe de hoc ipſo, nihil eſſe bonum, niſi quod honeſtum eſſet cubantem, diſputaſſe: cumque quaſi faces ei doloris admouerentur, ſæpe dixiſſe. Nihil agis dolor: quamuis ſis moleſtus, nunquam te eſſe confitebor malum.* Eandem ſententiam amplectitur Tullius, nam mox ſubiicit. *Hoc igitur tibi proponea, mplitudinem, & quaſi quandam exaggerationem quàm altiſſimam animi quæ maximè eminet contemnendis & deſpiciendis doloribus, vnam eſſe omnium rerum pulcherrimam, eoque pulchriorem, ſi vacet populo, neque plauſum captans ſe tantum ipſa delectet, &c. quia nullum theatrũ virtuti conſcientia maius eſt.* Idem L. ANN. Sen. ep. 78. SENECA. nam ages de morborum doloribus fortiter perferendis, inde probat & podagræ dolores cõtemnendos, quod amantiſſima noſtri natura ita diſpoſuerit, vt dolorẽ aut tolerabilem aut breuẽ faceret. *Maximi*, inquiens, *dolores conſiſtunt in macerrimis corporis partibus. Nerui, articuliq́ue, & quicquid aliud exile eſt, acerrimè ſæuit, cum in arcto vitia concepit. Sed cito hæ partes obſtupeſcunt, & ipſo dolore ſenſum doloris amittunt. Sic podagra, & chiragra, & omnis vertebrarum dolor, neruorumque interquieſcit, cum illa quæ torquebat hebetauit. omnium iſtorum prima verminatio vexat, impetus mora extinguitur, & finis dolendi eſt, obtorpuiſſe.* Et alibi. In excerp. *Dolor imminet, ſi exiguus eſt, feramus: leuis eſt patientia. Si grauis eſt, feramus: non leuis eſt gloria. Dolor clamorem exprimat, dum ſecreta non exprimat. Non poteſt homo par dolori eſſe, nec rationi dolor. Dura res eſt dolor, imò tu mollis. Pauci dolorem ferre potuerunt. Simus ex paucis. Imbecilles natura ſumus. naturam infamare nolite. illa nos fortes genuit. Fugiamus dolorem. Quid, quod ille ſequitur fugientes?*

ANTIDOTA.

Pro impatientia in morbo lepræ.

ANTIDOTVM eſt Patientia, quia lepræ morbus opinione hominũ habetur maximus omnium & miſeratione digniſſimus. tum quia incurabilis eſt, tum quia totum hominis corpus deformat & exedit vſque ad oſſa, ac omnibus hominib. etiam parentibus, fratribus & amicis abominabile reddit, vt eius conſpectum & ſocietatem ferre non poſſint, vt ritè deſcribit GREGORIVS Nazianzenus in oratione de pauperum amore. Vnde AVGVSTINVS, vel ſi quis alius eſt auctor, in ſermonibus ad fratres in eremo, ſic alloquitur leproſos. *Fratres mei dilectiſſimi, ſcio quod percuſſit vos Deus, & leproſi facti eſtis vſq; ad diem mortis veſtræ. Ideo obſecro vos in Domino, ut non deficiatis in tribulationibus, quæ ſunt pro gloria veſtra. Si ſtomachus doleat, ſi venter infletur, ſi totius corporis dolor vos inquietat, ſi calamitas vos vndique vexat, ſemper vos lætificet in omnibus laboribus vitæ huius amor veſter in Deum, & pia patientia, & certa ſpes ſupernorum. Deſpiciamus ſanitatem, & æternã quietem & ſanitatem recipiemus. Vobis languentibus patientia ſummè neceſſaria eſt. Nullus enim beatus eſſe poterit, nullus cœlorum ciuis efficitur, nullus amicus Dei conſtituitur, qui inter mala patiens non inuentus fuerit.* Aug. ſerm. 32.

II. ANTIDOTVM. Conſiderare patientiam Iob, non ſolum quia D. Iacobus nominatim eius patientiam omnibus ſpectandam proponit, ſed quia S. Patres diſerte teſtantur Iob cum aliis plurimis morbis, tum quoque lepra exitiali, quam vocant elephantiaſin, laboraſſe. Vt Chryſoſtomus, Apollinaris, Beda, Philippus presbyter, & alii. Auguſtini loco citato verba ſunt hæc, *Ecce ſanctus Iob, iuſtus, ſapiens, diues, rectus & timens Deum, & tamen leproſus efficitur, non conqueritur, extra caſtra proiicitur, ab hominibus deſpicitur & deſeritur. Ab vxore blaſphematur.* Lex enim lata in Leuitico eſt. *Quicunq; maculatus fuerit lepra, omni tempore quo leproſus eſt & immundus ſolus habitabit extra caſtra.* Vnde & in libris Regum legimus regem Azariam, qui & Ozias, lepra percuſſum à Deo, vrbe & regno cedere, & in domo libera morari. Iob autem ſediſſe in ſterquilinio extra ciuitatẽ aperte habet editio LXX. interpretum & S. Patres fatentur ideo Iob figuram fuiſſe patientis Chriſti *extra portam paſſi.* Deinde, ſicut leproſi abominabiles eſſe ſolent etiam fratribus ſuis & amicis, ita & Iob. *Fratres meos*, inquit, *longe fecit à me, & noti mei quaſi alieni receſſerunt à me: dereliquerunt me propinqui mei, & qui me nouerunt obliti ſunt mei.* Denique ſicut leproſi implacabili pruritu vexari ſolent, ita & Iob, ſic vt coactus fuerit *teſta ſaniem radere*; ſolent enim in leproſis digiti intumeſcere & putreſcere, vt vnguibus ſe ſcabere nequeant.

Iac. 5. 11. Leu. 13. 46. 4. Reg. 15. 5. 2. Par. 26. 21. Heb. 13. 12. Iob. 19. 13. Iob. 18.

[..]lo illorum. Et. *Si diues fueris, non eris immunis à delicto.* & apud Apoſtolum. *Qui* 1.Tim.6.9.
volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & deſideria multa
inutilia & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. 3. docet diui- Bar.3.18.
[..]es auaros eſſe regno cœlorum excluſos. *Vbi ſunt,* ait Baruch, *qui argentum*
theſaurizant, & aurum, in quo confidunt homines? exterminati ſunt, & ad inferos de-
ſcenderunt. Et apud Lucam Chriſtus. *Væ vobis diuitibus, qui habetis conſolatio-* Luc.6.24. & 18.
nem veſtram. Et. *Facilius eſt camelũ per foramen acus tranſire, quam diuitem intrare* 25.
in regnum cœlorum. 4. monet ne ſoliciti ſimus de rebus temporalibus. Vt Matt.6.25.33.
[..]pud Matthæum. *Ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid manducetis, neq; corpori ve-*
ſtro, quid induamini. Quærite primum regnum Dei & hæc omnia adiicientur vobis. 5.
[..]t contenti ſimus victu & amictu. Vnde in prouerbiis Salomon. *Mendicita-* Prou.30.8.
tem & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo neceſſaria, ne forte ſatiatus il-
liciar ad negandum, & dicam. quis eſt Dominus? Et Apoſtolus. *Habentes alimenta* 1.Tim.6.8.
& quibus tegamur, his contenti ſimus. 6. conſulit omnibus perfectam pauper-
[..]atem, qua omnia deſerantur. Vt apud Matthæum, adoleſcenti diuiti. *Si* Matt.19.21. Pſal.36.16.
vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. 7. paupertatem
[..]audat. Vt in Pſalmis. *Melius eſt modicum iuſto.* Et in Prouerbiis. *Melius eſt pa-* Prou.15.16.
rum cum timore Domini, quam theſauri magni & inſatiabiles. 8. pauperibus pro-
[..]nittit regnum cœlorum. Nam Tobias ad filium ſic loquitur. *Noli timere* Tob.4.23.
fili mi, pauperem quidem vitam gerimus, ſed multa bona habebimus, ſi timuerimus
Deum. Et rex Dauid. *Paraſti in dulcedine tua pauperi Deus.* Et Chriſtus. *Beati pau-* Pſal.67.11. Matth.5.3.
peres Spiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Et Lucas *Factum eſt, vt more-* Luc.16.22.
retur mendicus, & portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ 9. denuntiat nos pau-
[..]peres in mundũ veniſſe, & pauperes exituros. *Nihil enim intulimus in hunc*
mundum, ait Apoſtolus, *haud dubium, quod nec auferre quid poſſumus.* Et IOB di- 1.Tim.6.7. Iob.1.21.
[..]tiſſimus, omnib. ſpoliatus. *Nudus,* inquit, *egreſſus ſum de vtero matris meæ, &*
nudus reuertar illuc. Dominus dedit, Dominus abſtulit. Sit nomen Domini benedictum.

II. REMED. Conſidera S. Patrum ſententias. CYP. ſermone de Oratio- Cypr. ſerm.6.
ne Dominica. Paulus in epiſtola ad Timotheum *docet non tantum contemnen-* 1.Tim.6.9.
das, ſed & periculoſas eſſe diuitias, illic eſſe radicem malorum blandientium, cæcitatem
mentis humanæ occulta deprædatione fallentium. Vnde & diuitem ſtultũ ſeculares co-
pias cogitantem, & ſe exuberantium fructuum largitate iactantem redarguit Deus di-
cens. Stulte hac nocte expoſtulatur anima tua, q̃ ergo paraſti, cuius erunt? Contra au- Luc.12.20.
tem Dominus perfectũ & conſummatũ docet fieri, qui omnibus ſuis venditis, atq; in v- Matth.19.21.
ſum pauperum diſtributis theſaurum ſibi cõdit in cælo. Eum dicit poſſe ſe ſequi, & glo-
riam Dominicæ paſſionis imitari. qui expeditus & ſuccinctus nullis laqueis rei fami-
liaris inuoluitur. Si dicas, vnde paup ille omnib. deſtitutus ſe alet? Reſpon-
[..]det Cypr. Dominum, ideo nos docuiſſe orare, Panẽ quotidianũ da nobis
hodie. *Neq; enim,* inquit, *deeſſe quotidianus cibus poteſt iuſto, cũ ſcriptũ ſit. Non oc-* Prou.10.3. Pſal.36.25.
cidet Dominus fame animã iuſti. Et iterũ. Iunior fui, ſenui, & nõ vidi iuſtum derelictũ,

neq;

uum cum Dei timore, quam theſauri magni ſine timore eius. Quantum eſt enim, quod
hominem alat? aut ſi quæris, quod etiam abundet aliis ad gratiam, id quoq; non multum
eſt. Avg. de verbis Apoſtoli. *Felicitas magna Chriſtianorum, quibus datum eſt, vt* Aug. ſerm. 29.
paupertate faciant pretium regni cœlorum. Non tibi diſpliceat paupertas tua, nihil ea
poteſt ditius inueniri. Vis noſſe, quam locuples ſit? Cœlum emit. Quibus theſauris con-
ferri poſſit, quod videmus paupertati indultum? Vt ad regnum cœlorum veniret diues,
poſſeſſione ſua obtinere poſſit: nunc obtinet vt contemptu perueniat. Et in ſermone Aug. ſerm. 7. de temp.
de Natali Domini. *Vobis dico pauperes, q mendicatis, qui de eleemoſyna Chriſtiano-*
rum viuitis. Conſolamini, conſolamini, tribulatio veſtra conuertetur in gaudiũ, & do-
lor veſter in lætitiam. Non vobis ſit ingratum, quod mendicatis, nec ideo in corde veſtro
aliquid contra Deum dicatis, quia ille iuſtus & pius eſt in omnibus ſuis. Et te ideo fecit
pauperem, vt ſufferendo breuem inopiam, æternam vitam acquireres. Et ideo patientes
eſtote, & expectate Dominum. Leo I. ſermone de Quadrageſima. *Semper diues eſt* Leo ſerm. 4.
Chriſtiana paupertas, quia plus eſt, quod habet quam quod non habet. Nec pauet in iſto
mundo indigentia laborare, cui donatum eſt in omnium rerum Domino omnia poſſidere.
Operantibus ergo quæ bona ſunt non eſt omnino metuendũ, ne eis deſit facultas operan-
di, cum & in duobus minimis Euangelicæ illius viduæ ſit laudata donatio, & pro calicе
aquæ frigidæ præmium habet gratuita largitio. Ex affectib. enim piorum benignitatis Luc. 21. 2.
menſura taxatur. Seneca ad Lucilium. *Multis ad Philoſophandum obſtitere di-* Sen ep. 7.
uitiæ: paupertas expedita eſt, ſecura eſt. Si vis vacare animo, aut pauper ſis oportet, aut
pauperi ſimilis. Non poteſt ſtudiũ ſalutare fieri, ſine frugalitatis cura. frugalitas autem
paupertas voluntaria eſt. At neceſſaria deerunt. Deeſſe non poterunt, quia natura mini-
mum petit. Naturæ autem ſe Sapiens accommodat. Et rurſum. *Nemo alius eſt Deo* Ep. 18.
dignus, quam qui opes contempſit: quarum poſſeſſione tibi non interdico, ſed efficere vo-
lo, vt eas intrepide poſſideas: quod vno conſequeris modo, ſi te etiam ſine illis beatè vi-
cturum perſuaſeris tibi, ſi illas tanquam exituras ſemper aſpexeris. Et. *Huc cogitationes* Ep. 20.
tuæ tendant, hoc cura, hoc opta, omnia alia vota Deo remiſſurus, vt contentus ſis temeti-
pſo, & ex te naſcentibus bonis. Quæ poteſt eſſe felicitas Deo propior? Redige te ad parua,
ex quibus cadere non poſſis. Ille ingentis animi eſt, qui diuitias, circum fuſas ſibi multum
diuq; miratus, quod ad ſe venerint, ridet, ſuasq; audit magis eſſe, quam ſentit. Multum
eſt non corrumpi diuitiarum contubernio. Magnus eſt ille qui in diuitiis pauper eſt: ſed
ſecurior, qui caret diuitiis.

III. Antidotvm. Conſidera paupertatem Chriſti, noſtri Ducis, & anteſignani, Paſtoris & magiſtri, imò creatoris & redemptoris: *qui propter vos*, inquit Apoſtolus, *egenus factus eſt cum eſſet diues, vt eius inopia vos diuites eſſetis. Qui cum in forma Dei eſſet ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Diues apud Patrem*, inquit Auguſtinus, *& pauper apud nos; diues in cœlo, pauper in terra; diues Deus, pauper homo.* Quam paupertatem, teſte B. Bernardo in ſermone de natali Domini, ſtatim in ortu in corpore ſuo dedicauit, cum infans in ſtabulo natus

2. Cor. 8. 9.
Phil. 2. 7.
Aug. in Pſal. 40.
Bern. ſerm. 4.

eſt, pannis inuolutus, & poſitus in præſepio: eamq́ue graphicè deſcribit
Cypr. ſerm. de natiu. B. CYPRIANVS. *Nulla domus ambitio, niſi reclinatorium in ſtabulo, mater in fœno, filius in præſepio. Tale elegit fabricator mundi hoſpitium: huiuſmodi habuit delicias ſacræ Virginis puerperium. Panniculi pro purpura, pro byſſo in ornatu regio laciniæ congeruntur. pediſſequas ſubſtantia familiaris non patitur, mancipiorum obſequia ſumptus tenuis, & inops menſa excludit.* Et infra. *Nihil in illa paupertate videbatur diuinum, non his quibus reuelatum eſt deſuper, quorum primi fuere paſtores, quorum innocentia & ſimplicitas electa eſt, vt laus Chriſti perficeretur, qui piſcatores & paſtores ſequentibus temporibus confunderent oratores, & à pauperibus & humilibus prædicatio paupertatis haberet exordium. Chriſtus pauper diſcipulos diuites aſpernatur. pauper mater, pauper filius, inops hoſpitium his, qui in forma huius ſcholæ in Eccleſia militant, præbens efficax documentum.* Hæc ille. Huic pauperi initio reſpondit reliquus vitæ progreſſus. Nam dixit *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet,* ac etiam exitus, cum nudus in cruce, expirauit.

Matth. 8. 20.

IV. ANTIDOTVM. Conſidera exempla innumerabilium ſanctorum, qui CHRISTI de paupertate conſilium & exemplum ſponte ſunt ſecuti. & primo quidem ſecuti ſunt Apoſtoli, quorum nomine exclamauit B. Petrus. *Ecce nos reliquimus omnia & ſecuti ſumus te.* 2. Primi Chriſtiani, qui pecuniam ex agris diuenditis confectam ad pedes Apoſtolorum depoſuerunt, nec amplius quicquam ſuum eſſe dixerunt. 3. Martyres, & alii, qui *rapinam bonorum ſuorum*, vt loquitur Apoſtolus, *cum gaudio ſuſceperunt*, ne CHRISTVM desererent. 4. Eremitæ, Paulus, Antonius, Hilarion, Arſenius, Macarii, & alii eorum ſectatores innumeri, qui omnibus opibus deſertis arctiſſimam in victu & amictu paupertatem profeſſi ſunt, ad exemplum præcurſoris Domini Ioannis Baptiſtæ, cuius paupertas ex Euangelica hiſtoria nota. 5. Ordinum religioſorum fundatores, Baſilius, Auguſtinus, Benedictus, Brunus, Franciſcus, Ignatius, & quotquot eorũ leges vel regulas ſuſceperunt. 6. Qui deſerto regno, principatu, vel magnis opibus extremam paupertatem vel mendicitatem elegerunt, vt S. Alexius, S. Rochus, S. Ioannes Calybita, S. Iudocus, & alii.

Matth. 19. 27. Act. 4. 35. Heb. 10. 34. Matth. 3. & 11.

V. ANTIDOTVM. Conſidera multos gentilium Philoſophos ſola natura ratione que naturali duce, non ſolum ſermone & ſcriptis, ſed etiam vitæ exemplo diuitias paupertati poſthabuiſſe. Hoc antidoto S. Baſ. ep. 169. BASILIVS egregiè pudefacit quendam Olympium, qui paupertatem *Philoſophiæ altricem* longè finibus ſuis profligarat, eamq́; inducit illum ſic alloquentem. *Vt quid iſti viro* (Olympio) *cohabitare volui, nunc Zenonem laudanti, qui cum in naufragio omnia abiiceret, nihil non virile loquebatur, ſed euge dicebat ô fortuna, conicis nos in veſtem attritam ac laceram: nunc Cleanthen, qui mercenariam*

Digitized by Google

riam operam ſuam locauit fontibus hauriendis, vnde & ipſe ſibi victum comparabat. Quin & Diogenem nunquam non celebrantis, qui tis tantum rebus viuere conatus, quæ eſſent ex ipſa natura, ita vt & paſtorale poculum abiecerit, cum à puero concauis manibus deflexo capite bibere didiciſſet. Sic HIERONYMVS ad Paulinum de inſtitutione monachi alios. *Crates ille Thebanus*, inquit, *homo quondam ditiſſimus cum ad philoſophandum Athenas pergeret, magnum auripondus abiecit, nec putauit ſe ſimul poſſe virtutes & diuitias poſſidere: nos ſuffarcinati auro CHRISTVM pauperem ſequimur, &c.* Et contra Iouinianum. *Crates ille Thebanus proiecto in mari non paruo auri pondere. Abiice, inquit, peſſum malæ cupiditates: ego vos mergam, ne ipſe mergar à vobis.* Et paulo ante. *Platonici quoque & Stoici in templorum locis & porticibus verſabantur, vt admoniti anguſtioris habitaculi ſanctitate, nihil aliud quam de virtutibus cogitarent. Sed & ipſe Plato cum eſſet diues & thoros eius Diogenes lutatis pedibus conculcaret, vt poſſet vacare Philoſophiæ, elegit Academicam villam ab vrbe procul, non ſolum deſertam, ſed & peſtilentem, vt cura & aſſiduitate morborum libidinis impetus frangeretur, diſcipulique ſui nullam aliam ſentirent voluptatem, niſi carum rerum, quas diſcerent.* Similiter pudefacit hoc antidoto B. AVGVSTINVS omnes Chriſtianos. *Quomodo,* inquiens, *ſe audebit extollere de voluntaria paupertate Chriſtianus, vt in huius vitæ peregrinatione expeditior ambulet viam, quæ perducit ad patriam, vbi veræ diuitiæ ipſe DEVS eſt, cum legat L. VALERIVM, qui in ſuo defunctus eſt Conſulatu vſque adeo fuiſſe pauperem, vt nummis à populo collatis eius ſepultura curaretur? Legat Q. Cincinnatum, cum quatuor iugera poſſideret, & eas ſuis manibus coleret, ab aratro eſſe abductum, vt dictator fieret, victiſq; hoſtibus ingentem gloriam conſecutum, in eadem paupertate manſiſſe. Aut quid ſe magnum feciſſe prædicabit, qui nullo præmio mũdi huius fuerit ab æternæ illius patriæ ſocietate ſeductus, cum Fabricium didicerit tantis muneribus Pyrrhi regis Epirotarum, promiſſa etiam quarta parte regni, à Romana ciuitate non potuiſſe diuelli, ibique in ſua paupertate priuatum manere voluiſſe?* Et infra. Hæc *propoſita* ſunt *neceſſariæ commonitionis exempla, vt ſi virtutes, quarum iſtæ vtcumque ſunt ſimiles quas iſti pro ciuitatis terrenæ gloria tenuerunt, pro Dei glorioſiſſima ciuitate non tenuerimus, pudore pungamur: Si tenuerimus, ſuperbia non extollamur. Quoniam ſicut dicit Apoſtolus. Indignæ ſunt paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ad humanam vero gloriam, præſentisq; temporis ſatis digna vita exiſtimabatur illorum.*

Hier. ep. 13.

Id. lib. 2.

Aug. l. 5. de ciui. c. 18.

Val. Max. l. 4. c. 4.

Rom. 8. 18

VI. ANTIDOTVM eſt eiuſdem Baſilii homilia in dictum Moyſis. Attende tibiipſi. *Victus quotidiani indigus es? ne tu proinde*, inquit, *deſponderis animum. Contemplare bona, tum quæ iam à Deo tibi collata, tum quæ in futurum promiſſione repoſita. Primum quidem homo es, ſolus Dei conditoris manibus formatus; adde, ad imaginem illius, & qui potes per vitæ probitatem prouehi ad Angelicã dignitatem. Animã fortitus es intelligentia præditam, cuius ſolertia Deum agnoſcis, omneſque res naturales. Tibi ſeruiunt vni animantia omnia terreſtria, & aquatilia, & quæ*

Baſ. hom. 3.

Digitized by Google

in aëre circumuolitant. Tuum inuentum ſunt artes vniuerſæ. nonne ciuitates condidiſti? nonne commoda, deliciaſq; vitæ huius excogitaſti? nonne maria ratione peruia reddidiſti? nonne cœlum ſuum aſtrorum chorum, ordinemq; tibi oſtentat? Quid igitur puſillo es animo? An quod deſit equus freno argenteo ornatus? at Solem habes aureum toto die, & Lunam argenteam nocte tibi præradiantem. Non dormis in lecto eburneo? At terra ebore pretioſior eſt, in qua requiem dulcem omnis curæ expertem capeſſis. Non ſunt laquearia aurea? At qui cœlo tegeris innumeris ſtellis radiante. Hæc humana ſunt, ſequuntur anguſtiora. Deus propter te inter homines verſatus eſt, Spiritum ſanctum miſit, mortem deleuit, ſpem reſurrectionis dedit. Præcepta promulgauit, quæ vitam perficiant tuam, quorum obſeruatio iter aperiat ad vitam æternam, & coronam paratam illis qui labores pro virtute non defugerint. Interim nec neceſſaria, ad præſentem vitam deerunt; quare cauſa non eſt, vt animo angaris.

VII. ANTIDOTVM. Conſidera quam multis & grauibus curis multæ opes mentem pungant & diſcrucient, vt meritò Dominus apud B. Matthæum eas appellet ſpinas & diuitias fallaces. SPINA enim primò & dolorem creat cum infigitur, & cum infixa manet, & cum extrahitur: ſic diuitiæ magno labore acquiruntur, maiore timore conſeruantur, & maximo dolore amittuntur, iuxta illud B. BERNARDI in ſermone de conuerſione ad clericos. *Diuitiarum*, inquit, *amor longè amplius deſiderio torquet animam, quam refrigeret vſu, vtpote quarum acquiſitio quidem laboris, poſſeſſio verò timoris, amiſſio plena doloris inuenitur.* 2. Spinæ ſuffocant ſemen, vt Chriſtus dicit, idq; propter tria. Primò quia humorem terræ exhauriunt, vt nihil ſuppetat ſemini. 2. ſolem & imbrem excludunt 3. creſcentes è terra ariſtas impediunt. Sic amor diuitiarum primò omnem diuini amoris pinguedinem exhaurit *Si quis enim diligit mundum*, inquit B. Ioannes, *Patris charitas non eſt in eo.* 2 ſolem diuinæ gratiæ non magis admittit, quam clauſa ſpelunca ſolis radios. *Mundus*, inquit Chriſtus, *quod ſuum eſt diligit.* Sed & imbrem diuini eloquii impedit, quo minus in cor defluat. *Nam vt vociferantium clamor*, inquit Gregorius Nazianzenus, *obuij flatus impetu frangitur, ſic interna mentis cogitatio, externorum ſolicitudine interpellatur.* Deinde conantem ſe ad cœleſtia cogitanda erigere, & de animæ ſalute ſerio tractare, ita amor ille opum deprimit, vt quod ſanctè propoſuit fortiter exequi non valeat. Totus ei rei deditus, cuius amore tenetur. *Vbi enim theſaurus tuus*, ait Chriſtus, *ibi & cor tuum.* Vnde S. Antonius de Padua vir Propheticò Spiritu plenus in concione funebri pro vſurario habita ait. Mortuus eſt hic diues, & ſepultus eſt in inferno. Ite ad theſaurum eius & in illius medio inuenietis cor eius corpore iam humato. Abierunt parentes & amici, & cor adhuc calidum inter nummos inuenerunt. 3. Spineta ſunt latibula venenatorum animalium, ſic diuitiæ vitiorum. Vbi enim magnæ opes, ibi faſtus, ambitio, luxus, gula, comeſſationes, ebrietates, & ipſe diabolu

Matth. 13. 22.

Bern. c. 12.

1. Ioan. 2.

Ioan. 15. 19.

Greg. lib. 2. de Theolog.

Matth. 6. 21.

In vita apud Sur. tom. 3.

bolus. *Diabolus*, inquit Chryſoſtomus, *veluti ſerpens ſpinis occultatur, intra di-* Chry.ho. 3. in ep. ad Rom.
uitiarum imposturam aſſiduè latitans. radix enim omnium malorum cupiditas. Re-
cte ergo apud Laertium Diogenes diuitias vocauit *velamentum malitiæ.* Laert.lib.6.
Quia verò ſecundum huius mundi iudicium paupertas & egeſtas magis
pungere & excruciare mentem videntur, quam opes: eo quod multi de
quotidiano victu ſuo & ſuorum anxii ſint, perpende & ſequens antido-
tum.

VIII. ANTIDOTVM. Conſidera etiamſi quidam ob inopiam plus
æquo anxii ſint, id tamen non eſſe probandum, quia Chriſtus apud
Matthæum diſerte vetat, ne de victu & amictu ſoliciti ſimus more gen- Matt.6.25.
tilium, promittitque neceſſaria non de futura, ſicut nec volatilibus cœli, ſi
primum quæramus regnum Dei. *Quærite*, inquiens, *primum regnum Dei, &* V.33.
iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Regnum Dei, eſt gratia Dei in qua Luc.17.21.
animarum noſtrarum vita conſiſtit, vnde apud Lucam dicitur. *Regnum*
Dei intra vos eſt. Iuſtitia verò *eius*, eſt obſeruatio mandatorum. quo ſenſu
Zacharias & Eliſabeth dicuntur *in omnibus iuſtificationibus*, id eſt, mandatis Luc. 1.7.
Dei, *ambulaſſe.* Inter mandata autem Dei computatur, vt homo ex parte
ſua non otietur, ſed primum à Deo in quotidianis precibus *Panem quoti-*
dianum, vt liquet ex oratione Dominica, hoc eſt victum & amictum, po- Luc.11.3.
ſtulet, deinde etiam laboret manibus ſuis. Nam in Adamo protoplaſto Gen. 3. 19.
omnibus à Deo dictum. *In ſudore vultus tui veſceris pane tuo.* Quod ſciens Iob.5.7.
Iob. *Homo*, inquit, *ad laborem naſcitur, ſicut auis ad volatum.* Et Salomon pi-
grum laborare nolentem amandat ad formicam æſtate colligentem vn- Prou.6.6.
de viuat in hyeme. Apoſtolus denique pœnam denunciat. *Qui*, inquiens,
non vult operari, non manducet. Conuenit id cum ſimilitudine de auibus cœ- 2.Theſſ.3. 10.
li, quas non ſerentes, neque metentes, Deus paſcit; videmus enim & illas
in victu quotidiano non parcere laboribus. Elegans huius rei exemplum
prodit AMBROSIVS in Hexæmeron, de aue verè cœleſti hirundine. *Illud*, Amb.lib.6.c. 17.
inquit, *in ea præclarum, qua gratia domos ſibi ſine vllo adiutore tanquam artis peri-*
ta componat. Legit enim feſtucas ore, eaſque luto illinit, vt conglutinare poſſit, ſed quia
lutum pedibus non poteſt deferre, ſummitatem pennarum aqua infundit, vt facile his
puluis adhæreat, & fiat limus, quo paulatim feſtucas colligat, atque adhærere faciat, eo
genere nidi totius fabricam ſtruit vt quaſi pauimenti ſolo pulli eius intra ædes ſuas ſine
offenſione verſentur. Sed hoc officium induſtriæ prope commune multis auibus: illud ve-
rò ſingulare, in quo eſt præclara cura pietatis, & prudentis cognitionis inſigne, tum
quædam medicæ artis peritia, quod ſi qua pulli eius fuerint cæcitate ſuffuſi oculos, ha-
bet quoddam medendi genus, quo poſſit eorum lumina intercepto vſui reformare. Ne-
mo igitur de inopia queratur, quod vacuas pecuniæ proprias ædes reliquerit. Pauperior
eſt hirundo, quæ vacua æris abundat induſtria. Ædificat, nec impendet: tecta attollit, &
nihil aufert proximi: nec indigentia & paupertate ad nocendum alij compellitur, nec in

nit. Vbi manus furum à tergo colligatas offendit, quod factum erat, cognouit, Deumque precatus, eorum manus ſoluit. eoſque hortatur, vt non ex iniquis, ſed ex iuſtis laboribus victum quærere contenderent. Arietem illis dat, & cum hoc facete dicto (vobis iſtum dono, ne fruſtra vigilaſſe videamini) liberos dimiſit. Simile exemplum eſt apud B. GREGORIVM in dialogis, primum de Stephano apud Reatinam vrbem venerabili. *Fuit*, inquiens, *vir nihil in hoc mundo poſſidens, nihil requirens, ſolam cum Deo paupertatem diligens, inter aduerſa ſemper patientiam amplectens. Is namque, cum quadam die meſſem, quam ſua manu ſecuerat deciſam ad aream deduxiſſet: nihilque aliud cum diſcipulis ſuis ad totius anni ſtipendium haberet. quidam peruerſæ voluntatis vir, antiqui hoſtis ſtimulis inſtigatus eandem meſſem ita vt erat igne ſuppoſito in area incendit. Quod factum dum alter conſpiceret, eidem Dei famulo cucurrit & nunciauit. Quod poſtquam indicauit, adiunxit dicens. Væ væ pater Stephane, quid tibi contigit? cui ſtatim vultu ac mente placida ille reſpondit. Væ quid illi contigit, qui mihi hoc fecit? num mihi quid contigit? In quibus eius verbis oſtenditur, in quo virtutis culmine ſedebat, qui vnum quod in ſumptum mundi habuerat, tam ſecura perdebat mente, magiſque illi condolebat, qui peccatũ commiſerat, quam ſibi, qui peccati illius damna tolerabat.* DEINDE de Libertino monaſterii Fundenſis præpoſito. *In prouincia Samnij*, inquit, *idem vir pro vtilitate monaſterij carpebat iter. Dumque Darida Gothorum dux cum exercitu in eodem loco veniſſet, Dei ſeruus ex caballo quo ſedebat ab hominibus eius proiectus eſt. Qui iumenti perditi damnum libenter ferens etiam flagellum, quod tenebat, diripientibus obtulit dicens. Tollite vt habeatis qualiter hoc iumentum minare valeatis. Quibus dictis protinus ſe in orationem dedit. Curſu autem rapido prædicti ducis exercitus peruenit ad fluuium, qui vocatur Vulturnus, ibique equos ſuos cœperunt ſinguli haſtis tundere, & calcaribus cruentare, ſed equi moueri non poterant. & vnus eorum intulit, quia ex culpa quam ſeruo Dei in via fecerunt illa ſui itineris diſpendia tolerabant. Qui ſtatim reuerſi poſt ſe Libertinũ repererunt in oratione proſtratum. Cui cum diceret. Surge tolle caballum tuũ. ille reſpondit Ite cum bono: ego caballi opus non habeo. Deſcendentes verò inuitũ eum in caballum, de quo depoſuerant, leuauerunt, & protinus abſceſſerunt. Quorum equi tanto curſu illud quod prius non poterant tranſire flumen tranſierunt, ac ſi ille fluminis alueus aquã minime haberet.* Eiuſdẽ generis eſt exemplũ S. MEDARDI Epiſcopi Nouiomenſis apud Surium. V. exemplũ ſit S. ELISABETHÆ Hungarorũ reginæ, Ludouici Landgrauii Cõiugis, q̃ mortuo marito ab Haſſiæ magnatibus arce pulſa cũ liberis, omnibuſq; facultatib. ſpoliata eſt. Philippus Montanus Spirenſis hiſtoriæ ſcriptor, *Magnates*, inquit, *qui Henrico defuncti Principis fratri per ætatẽ ad regni gubernacula nondum idoneo adhærebãt, poſthabito Dei timore, ac publica honeſtate Chriſti famulã fortunis omnib. exutã ceu ignobilẽ aliquã arce coegerũt excedere; id q; eo modo, vt vix quiſquã hoſpitio eiectã, excipere auderet propter ſæuitiã, qua crudeles illi in eã bacchabantur. Quo tempore ipſa humano ſolatio plane deſtituta ad cœnobiũ Fratrum Minorũ veniens, hymnũ, quem*

Greg. 4. c. 19.

Id. 1. dial. c. 2.

SVR. 8. IAN.

Sur. 19. Nou.

quem TE DEVM *laudamus vocant, decantari obnixè rogauit: præclarè ſecum ſta-
tuens Chriſti nomen multo magis in aduerſis, quam proſperis rebus hymnis & laudi-
bus perſequendum eſſe.*

II. REMEDIVM. Obfirma animum contra omnes calamitates aliquan-
do obuenturas. Iacula enim præuiſa, vt habet vulgare dictum, minus fe-
riunt. Hoc antidotum non ſolum à noſtris, ſed etiam ab Ethnicis dili gen-
Eccli. 11. 27. ter ſemper inculcatum eſt. Immò à diuino ſpiritu in ſacris litteris, dum a-
Iob. 3. 24. it. *In die bonorum, ne immemor ſis malorum, & in die malorum, ne immemor ſis bono-
rum.* Et Iob. *Antequam comedam ſuſpiro, & tanquã inũdantes aquæ ſic rugitus
Iob. 7. 4. meus. Quia timor, quem timebam, euenit mihi, & quod verebar accidit, nonne diſſi-
mulaui, nonne ſilui, nonne quieui & venit ſuper me indignatio?* Et rurſum. *Si dormi-
ero dicam, quando conſurgam? & rurſum expectabo veſperam, & replebor doloribus
Chry. hom. de auaritia. vſque ad tenebras.* Vnde CHRYSOSTOMVS. *Rebus proſperis expectes aduerſas.
In tranquillitate tempeſtatem expecta, in ſanitate morbum expecta, in diuitijs pauper-
Eccli. 18. 25. tatem ac mendicitatem expecta. Memento, inquit, ſcriptura, tempus famis in tempore
abundantiæ: mendicitatem & egeſtatem in diebus opulentiæ. Ad hunc modum ſi fueris
affectus, tum & diuitias, multa cum ſobrietate adminiſtrabis, & egeſtatem, ſi incidat,
fortiſſimè perferes. Malum enim inexpectatum perturbat animum, ſi incidat. Quod
autem expectabatur, ſi accidat, non multum affert perturbationis.* Et paulo poſt
Iob. 3. 6. *Huius rei teſtis Ionas Niniuitis prædicens interitum. Siquidem illi, dum expectant,
quod propheta prædixerat, ſibi imminere calamitatem inſanabilem, expectatione malo-
rum venturorum fregerunt iram numinis. Rurſus Iudæi non credentes prophetæ præ-
dicenti Hieroſolymorum excidium, acerba perpeſſi ſunt.* Et infra, exponens cur
IOB tam conſtans perſtiterit in aduerſis. *Nimirum,* inquit, *quia cum diues eſ-
ſet, expectabat egeſtatem: cum ſanus eſſet, expectabat ægrotationem: cũ tot liberorum eſ-
ſet pater, expectabat, vt ſubito fieret orbus. Et hanc anxietatem ſemper apud ſe aluit.
Iob. 3. 24. intelligens rerum humanarum naturam, & volubilitatem, eoque dicebat. Timor, quem
timebam, euenit mihi, & periculum quod metuebam occurrit mihi. Neque ſilui, in-
quit, neq; quieui, ſed mihi venit indignatio. Non dixit, non ſileo, neque quieſco præſen-
ti tempore, ſed non quieui, præterito tempore. Neque enim rerum proſperitas attulit ar-
rogantiam, ſed expectatio triſtium non ſinebat me quieſcere.* Ex Ethnicis, qui hoc
remedium crebrius inculcarunt eſt SENECA, ad Marciam ita ſcribens.
Sen. lib. de conſolat. c. 9. *Vnde pertinacia in deploratione? niſi quod nihil nobis mali, antequam eueniat, propon-
mus. Quæ multo ante prouiſa ſunt, languidius incurrunt. Non putaui futurum quic-
quam. tu putas non futurum, quod multis ſcis poſſe fieri quod multis vides eueniſſe?
Egregium verſum audi, & dignum Publio. Cuiuis poteſt accidere, quod cuiquam po-
teſt. Aufert vim præſentibus malis, qui futura proſpexit.*

III. REMEDIVM Conſidera, omnia bona fortunæ à Deo nobis
eſſe data commodato, atque aliena potius eſſe quam propria, quod indi-
cauit B. IOB. cum iis ereptis dixit, *Dominus dedit, Dominus abſtulit. Nudus
egreſſus*

Digitized by Google

greſſus ſum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc. Et Eccleſiaſtes. *Sicut* Iob.1.21. Ecc.5.14.
greſſus eſt nudus de vtero matris ſuæ, ſic reuertetur & nihil auferet ſecum de labore
ſuo. Et Apoſtolus. *Nihil intulimus in hunc mundum; haud dubium, quod nec au-* 1.Tim.6.7.
ferre quid poſſumus. Omnia autem bona huius mundi propria eſſe Dei, in-
dicant illa pſalmographi. *Domini eſt terra & plenitudo eius orbis terrarum, &*
vniuerſi, qui habitant in eo. Et illud. *Si eſuriero, non dicam tibi: meus eſt enim orbis* Pſal. 49.12.
terræ, & plenitudo eius. Deinde in Propheta Aggæo. *Meum eſt argentum, meũ eſt* Agg.2.9.
aurũ, dicit Dominus exercituum. Vnde S. Patres ex parabola de villico iniqui-
tatis, quæ eſt apud B. Lucam, collegerunt, diuites non eſſe opum ſuarum Luc.16.1.
Dominos, ſed diſpenſatores, vt Ambroſius, Beda, Theophylactus, Euty-
mius in eundem locum, ac etiam B. Auguſtinus in quæſtionibus Euan- Aug.l.2.q.34.
gelicis. Certe TERTVLLIANVS in libro de Patientia. *Quod noſtrum,* inquit,
videtur, alienum eſt: nihil enim noſtrum, quoniam Dei omnia, cuius ipſi quoq; nos. Ita-
que ſi damno affecti impatientes erimus, non de noſtro amiſſum dolentes, affines cupidi-
tatis deprehendemur. alienum quærimus, cum alienum amiſſum ægrè ſuſtinemus. Et
B. BASILIVS oratione in verba illa. *Deſtruam horrea mea.* ſic ſcribit. *Tu nonne* Baſil.
ſpoliator es, qui quæ diſpenſanda accepiſti propria reputas? eſt panis famelici, quem tu
tenes: nudi tunica, quam in conclaui conſeruas: diſcalceati calceus, qui apud te marce-
ſcit. Et AMBROSIVS, *Sed ais, quid iniuſtum eſt, ſi cum aliena non inuadam, propria* Amb.ſer.81.
diligentius ſeruem? O impudens dictum, propria dicis? quæ? ex quibus reconditis in
hunc mundum de:uliſti? Et CHRYSOS1OMVS ad pop. Antioch. *Tuarum* Chry. hom. 34.
rerum es, ô homo, diſpenſator, non minus, quam qui Eccleſiæ bona diſpenſat. Et S. LEO Leo.ſer.5.
de collectis. *Etiam terrenæ & corporeæ facultates ex D:i largitate proueniunt, . vt*
merito rationem eorum quæſiturus ſit, quæ non magis poſſidenda, quàm diſpenſanda
commiſit. Hoc antidoto SENECA Marciam ſuam conſolari conatus eſt. ita Sen. de conſol.
loquens. *Quicquid eſt hoc, Marcia, quod circa nos ex aduentitio fulget, liberi, honores,* c.10.
opes, ampla atria, & excluſorum clientium turba, referta veſtibula, clara, nobilis, aut
formoſa coniunx, ceteraq; ex incerta & mobili ſorte pendentia, alieni, commodatiq; appa-
ratus ſunt, nihil horum dono datur: collatitiis & ad Dominos redituris inſtrumentis
ſcæna adornatur. Alia ex his primo die, alia ſecundo referentur: pauca vſq; ad finem per-
ſeuerabunt. Ita non eſt, quod nos ſuſpicamus, tanquam inter noſtra poſiti; mutuo ac-
cepimus. Vſus fructus noſter eſt, cuius tempus ille arbiter muneris ſui temperat.

IV. REMED. Moderatus amor bonorum fortunæ, iuxta illud Pſal- Pſal. 61.
mi, *Diuitiæ, ſi affluant, nolite cor apponere,* quo enim impenſius ea amabis, hoc
eorum amiſſione vehementius percelleris. Vnde B. IOB. *Si putaui aurum* Iob 31.24.
robur meum: & obrizo dixi, fiducia mea? Si lætatus ſum ſuper multis diuitiis meis,
& quia plurima reperit manus mea? Humerus meus à iunctura ſua cadat, & brachiũ
meum cum ſuis oſſibus confringatur. Quod autem B. IOB. hoc remedio men-
tem ſuam contra omnia aduerſa impendentia roborarit docet B. CHRY- Chryſ.
SOSTOMVS in homilia de Auaritia. *Quoniam,* inquit, *B. Iob aduerſa animo*

longè ante præceperat, non eſt perturbatus, cum cerneret illa adeſſe, quoniam ne tum quidem, cum adeſſent læta, vehementer illis adhæſit. Audi quid dicat. Quod ſi delectatus
Iob 31.24. *ſum, cum mihi multæ affluerent diuitiæ, ſi repoſui copioſam auri vim mibi, ſi fiduciam habui in lapidibus pretioſis: ſi ad innumerabilia poſui animam meam. Quid ais homo? non delectatus es delitiis affluentibus tibi? Nequaquam, inquit. Quid ita? Quoniam videbam illarum inſtabilem fluxamque naturam, videbam poſſeſſionem haud durabi-*
Ibid. v. 26. *lem. Aut non video, inquit, quidem ſolem orientem ac deficientem, lunam verò intereuntem? non enim in eodem manet ſtatu. Quod autem dicit, tale eſt. Si ſtellæ, quæ ſunt in cœlis, perpetuoq́ lucent, recipiunt nonnullam mutationem: Sol deficiens, Luna interiens. an non extremæ ſit dementiæ terrena pro ſtabilibus fixisq́ ducere? Eoq́ nec præſentibus magnopere delectabar, nec decentibus vehementer contriſtatus ſum, quoniam probè noueram earum rerum naturam.* Idem remedium loco proximè allegato pro-
Cap. 10. ad Marciam. ponit SENECA. *Sæpè,* inquiens, *admonendus eſt animus, amet vt receſſura, imò tanquam recedentia. Quicquid à fortuna datum eſt, tanquam extemplo abiturum poſſideat.*

VIDE. V. *Amor ſui. Auaritia. Deſperatio. Immortificatio paſſionum. Impatientia in aduerſis. Ingratitudo. Ira. Puſillanimitas. Tentatio. Triſtitia. Veſtium luxus. Voluptas carnalis.*

ANTIDOTA

Pro Impatientia in morte parentum, liberorum fratrum, ſororum, mariti, vxoris, cognatorum, &c.

I. REMEDIVM. Conſidera diuinæ ſcripturæ teſtimonia. Ea imprimis declarat non eſſe illicitum luctum pro mortuis, eo quod ſanctiſ-
Gen. 23.2. ſimi quique exitum ſuorum deplorarunt, vt Abraham mortem Saræ v-
Gen. vlt. 10. xoris, & Ioſeph cum fratribus ſuis mortem patris ſui Iacob. Hebræi item
Deut. vlt. 8. mortem Moyſis. Dauid mortem Saulis, Ionathæ, & filii Abſolonis. Chri-
2. Reg. 1. 17. ſtus quoq; fleuit in morte Lazari. Et in Actorum Apoſtolicorum hiſto-
2. Reg. 19. 4. ria viri timorati dicuntur planxiſſe planctu magno ob mortem B. Ste-
Ioan. 11. 35. Act. 8. 2. phani. 2. docet moderatè eſſe lugendos mortuos. Nam Eccleſiaſticus
Eccli. 22. 11. cum dixiſſet. *Supra mortuum plora, defecit enim lux eius,* mox ſubiicit. *Modicum plora ſupra mortuum, quoniam requieuit.* Et paulo poſt. *Luctus mortui ſe-*
Eccli. 38. 16. *ptem dies: fatui autem & impii, omnes dies vitæ illorum.* Et rurſus. *Fili in mortuum produc lachrymas, & quaſi dira paſſus incipe plorare, & fac luctum ſecundum meritum eius vno die vel duobus propter detractionem,* id eſt, ne alii calumnientur te pro-
1. Theſſ. 4. 12. pter mortem lætari. Et B. PAVLVS, *Nolumus,* inquit, *vos ignorare fratres de dormienti-*

tientibus, vt non contriſtemini (nempe nimium) *ſicut & cæteri, qui ſpem non ha- bent*, alterius vitæ ſcilicet.

II. REMED. Conſidera priſcorum Patrum dicta. CYPRIANVS de mortalitate. *Nobis quoq; ipſis minimis & externis quoties reuelatum eſt, quàm frequenter atq; manifeſtè de Dei dignatione præceptum eſt, vt conteſtarer aſſiduè, & publicè prædicarem fratres noſtros non eſſe lugendos accerſione Dominica de ſeculo liberatos, cum ſciam non eos amitti, ſed præmitti: recedentes præcedere, vt proficiſcentes & nauigantes deſiderari eos debere, non plangi: nec accipiendas hic eſſe atras veſtes, quando illi ibi indumenta alba iam ſumpſerint.* BASILIVS de gratiarum actione. *Neque mulieribus, neq; viris permittit decori & honeſtatis ratio, vt vel luctũ ſtudio affectent, vel immodicis ſe conficiant lacrymis: tantum ſinuntur, rebus minus lætis eſſe quadantenus mœſti, leuesq; fundere lacrymas, idq; ſilentio, citra vllum eiulatum, veſtium lacerationem, neu puluere caput aſpergant, nec alio quouis pacto indecorè ſe gerant, eorum exemplum imitati, qui humanarum rerum prorſus ſunt rudes. Nonne Iob adamantino corde erat, cum momento temporis plaga vna eademq; ei obtriti ſunt liberi decem?* Et in martyrem Iulittam. *Filij cariſſimi, aut vxoris, quam ex animi ſententia duxeras aut alterius cuiuſdam ex amiciſſimis, obitus mœrore te affligit, nihil profectò graue homini prouido accidit, & ei qui rectam rationem vitæ ducem habet, nec ſecundum vulgi conſuetudinem viuit. Imperitorum certè, & parum à natura informatorum eſt, grauius ob conſuetudinis ſeparationem angi, id quod & animalia rationis expertia faciunt. Vidi etenim ipſe aliquando bouem ad præſepe lacrymantem, cum contubernalem ſuum morte ereptum cerneret.* AMBROSIVS de fide reſurrectionis. *Depone mœrorem, ſi potes: inclu de ſi non potes. Aut abſorbendus omnis, aut premendus eſt dolor. Cur enim mœſtitiam tuam non ratio potius quam dies leniat? nam quod obliteratura eſt temporis ſeries, melius prudẽtia mitigabit. Quinetiam hoc ipſum irreligioſum puto, erga ipſorum memoriam, quos dolemus amiſſos, vt obliuiſci eorum malimus, quàm conſolatione mulceri: aut cum horrore reminiſci, quàm meminiſſe cum gratia: recordationem timere quorum imago debeat eſſe voluptati.* HIERONYMVS ad Paulam ſuper obitu Bleſillæ filiæ plus æquo plagentem. *Deteſtandæ ſunt iſtæ lacrymæ, plenæ ſacrilegio, incredulitate pleniſſimæ, quæ non habent modum, quæ vſq; ad viciniam mortis accedunt. Vlulas & exclamitas, & quaſi quibuſdam facib. accenſa, quantum in te eſt, tui ſemper homicida es. Sed ad talem clemens ingreditur Ieſus, & dicit. Quid ploras? non eſt mortua puella, ſed dormit. irrideant circumſtantes. Iſta infidelitas Iudæorũ eſt. Te quoq; ſi ad ſepulchrum filiæ volueris volutari Angelus increpabit. Quid quæris viuentẽ cum mortuis?* CHRY. ad populũ Antiochenũ. *Migrantes lugeamus, non prohibeo. Lugeamus, ſed non indecenter, nõ comas vellentes, nõ detegentes brachia, oculos nõ diſſipantes, nõ pullis vtentes veſtibus, ſed tantũ in animo ſilenter amaras fundẽtes lacrymas. Licet n. & abſq; hoc exteriori cultu, amare lugere, nec illudere duntaxat. A ludibriis .n. minime differũt, q̃ gerũtur à nonnullis. Quod .n. nõ ex dolore ſint illi forenſes planct⁹, ſed ex oſtentatione potius, & inani gloria, inde clarũ eſt, ꝙ multæ p artem hoc faciunt. Amarè*

Cypr. de mort.

Baſ. hom. 4.

Id hom. 5.

Amb. orat. 2. de morte fratris.

Hier. ep. 25.

Chry. hom. 69.

Aug. c. 7. *plora domi, vbi nemo te ſpectet: hoc eſt miſericordiæ, hoc & tibi prodeſſe poteſt.* AVGV-
STINVS libro 19. de ciuitate Dei. *Quorum nos vita propter amicitiæ ſolatia dele-
ctabat, vnde fieri poteſt, vt eorum mors nullam nobis ingerat mœſtitudinem? Quam qui
prohibet, prohibeat, ſi poteſt, amica colloquia, interdicat amicabilem ſocietatem, vel in-
tercidat affectum omnium humanarum neceſſitudinum, vincula mentis immiti ſtupore
dirumpat; aut ſic eis vtendum cenſeat, vt nulla ex eis animum dulcedo perfundat. Quod
ſi fieri nullo modo poteſt, etiam hoc quo pacto futurum eſt, vt eius nobis amara mors
non ſit, cuius dulcis eſt vita?* BERNARDVS in Cantica. *Chriſtus certe ad tumu-
lum Lazari, nec flentes arguit, nec à fletu prohibuit: inſuper & fleuit cum flentibus.*
Bern. ſer. 26. *Et lachrymatus eſt, inquit, IESVS. Fuerunt lachrymæ illæ teſtes profecto naturæ,*
Ioan. 11. 35. *non indices diffidentiæ. Denique & prodiit mox ad vocem eius, qui erat mortuus, ne
continuo putes fidei præiudicium dolentis affectum. Sic nec fletus vtique noſter infide-
litatis eſt ſignum, ſed conditionis indicium. Nec quia percuſſus (morte fratris Gerar-
di) ploro, arguo ferientem, ſed prouoco pietatem, ſeueritatē flectere ſatago. Vnde & ver-*
Seneca c. 37. *ba mea dolore ſunt plena, nō tamē & murmure.* SENECA in conſolatatione ad Po-
lybium, cui frater obierat. *Aliquid à nobis natura exigit, plus vanitate contrahi-
tur. Nunquam autem ego à te, ne ex toto mœreas, exigam. Et ſcio inueniri quoſdam du-
ræ magis quam fortis prudentiæ viros, qui negent doliturum eſſe ſapientem. Hi verò
videntur, nunquam in huiuſmodi caſum incidiſſe. Satis præſtiterit ratio, ſi id vnum ex
dolore quod & ſupereſt & abundat, exciderit. Nam vt quidem nullum omninò eſſe eum
patiatur, nec ſperandum vlli, nec concupiſcendum eſt. Fluant lachrymæ, ſed eædem deſi-
nant: trahantur ex imo pectore gemitus, ſed iidem & finiantur. Sic rege animum tuum,
vt & ſapientibus te approbare poſſis & fratribus.* Et ad Marciam. *Aſpice mu-*
Id. c. 7. *torum animalium, quam ſint concitata deſideria, & tamen quam breuia. Vaccarum
vno die, alterôue mugitus auditur. Nec diutius equarum vagus ille, amenſque di-
ſcurſus eſt. Feræ cum veſtigia catulorum conſectatæ ſunt, & ſyluas peruagatæ, cum
ſæpè ad cubilia expilata redierint, rabiem intra exiguum tempus extinguunt. Aues
cum ſtridore magno inanes nidos circumfremuerunt, intra momentum tamen quie-
tæ volatus ſuos repetunt. Nec vlli animali longum fœtus ſui deſiderium eſt, niſi ho-
mini, qui adeſt dolori ſuo: nec tantum, quantum ſentit, ſed quantum conſtituit, affi-
citur.*

III. REMED. Conſidera eum qui plus æquo indulget luctui in ca-
1 Teſſ. 4. 12. rorum obitu iacturam quodammodo facere fidei in Chriſtum & ſpei, vt
Tertul. l. de pa-tient. indicat Apoſtolus, cum ait non contriſtandum de dormientibus inſtar
gentilium qui ſpem non habent. Vnde TERTVLLIANVS ita ſcribit. *Ne il-
la quidem impatientiæ ſpecies excuſatur in amiſſione noſtrorum vbi aliqua doloris
patrocinatur aſſertio. Præponendus eſt enim reſpectus denunciationis Apoſtoli, qui ait.
Ne contriſtemini dormitione cuiuſquam, ſicut nationes quæ ſpe carent. Et merito.
Credentes enim reſurrectionem Chriſti, in noſtram quoque credimus, propter quos ille
& obiit, & reſurrexit. Ergo cum conſtet de reſurrectione mortuorum vacat dolor
mortis,*

mortis, vacat & impatientia doloris. Et paulo poſt. *Cæterum impatientia in huiuſmodi, & ſpei noſtræ malè ominatur, & fidem præuaricatur.* Et CYPRIANVS. *Nobis reuelatum & præceptum eſt, occaſionem dandam non eſſe gentilibus, vt nos meritò ac iure reprehendant, quod quos viuere apud Deum dicimus, vt extinctos & perditos lugeamus, & fidem, quam ſermone & voce depromimus, cordis & pectoris teſtimonio reprobemus. ſpei noſtræ ac fidei præuaricatores ſumus: ſimulata, ficta, fucata videntur eſſe, quæ dicimus. Nihil prodeſt verbis proferre virtutem, & factis deſtruere veritatem. Improbat denique Apoſtolus Paulus & obiurgat & culpat, ſi qui contriſtentur in exceſſu ſuorum. Eos contriſtari dicit in exceſſu ſuorum, qui ſpem non habent.* Et B. GREGORIVS in epiſtolà ad Aregium Epiſcopum interitu ſuorum contriſtatum. *Hortor, quieſce dolere, deſine triſtis eſſe. Nam indecens eſt de illis tædio afflictionis addici, quos credendum eſt ad veram vitam moriendo perueniſſe. Nos qui nouimus, qui hoc credimus & docemus contriſtari nimium de obeuntibus non debemus: ne quod apud alios pietatis tenet ſpeciem, hoc magis nobis in culpa ſit. Nam diffidentiæ quodammodo genus eſt, contra hoc quod quiſque prædicat, torqueri mæſtitia, dicente Apoſtolo. Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus. vt non contriſtemini, ſicut & cæteri, qui ſpem non habent.*

Cypr. de mortalit.

Greg. 7. epiſt.

1. Theſ. 4. 12.

IV. REMEDIVM. Conſidera rationes, tum naturales, tum fide nixas, quibus S. Patres dehortati ſunt alios ab immodico luctu. I. eſt, quia pendere videtur ex mera hominum opinione. *Fuiſſe*, inquit B. AMBROSIVS, de morte fratris Satyri, *feruntur quidam populi qui ortus hominum lugerent, obituſque celebrarent. Nec imprudenter. Eos enim, qui in hoc vitæ ſalum veniſſent, mœrendos putabant: eos verò, qui ex iſtius mundi procellis & fluctibus emerſiſſent, non iniuſto gaudio proſequendos arbitrabantur. Nos quoque ipſi natales dies defunctorum obliuiſcimur, & eum quo obierunt diem celebri ſolennitate renouamus.* Et paulo poſt. *Denique Lyciorum feruntur eſſe præcepta, quæ viros iubeant muliebrem veſtem induere, ſi mœrori indulgeant, eo quod mollem & effœminatum iudicauerint in viro luctum. Deforme eſt enim eos, qui pro fide, pro religione, pro patria, pro æquitate iudicij atque intentione virtutis obuium morti debent pectus offerre, mœrere in alio grauius, quod in ſe, ſi cauſa exegerit, ſit expetendum.* Conſentit Seneca in conſolatione ad Marciam. *Mouet lugentem deſiderium eius, quem dilexit? Id per ſe tolerabile apparet. Abſentes enim, abſuturoſque, dum viuerent, non flemus, quamuis omnis vſus illorum nobis & conſpectus ereptus ſit. opinio eſt ergo, quæ nos cruciat: & tanti quodque malum eſt, quanti illud taxauimus. In noſtra poteſtate remedium habemus. Iudicemus illos abeſſe. & noſmet ipſi fallamus. Dimiſimus illos: imò conſecuturi præmiſimus.* Hoc dictum Senecæ verum eſſe, cognoſci poteſt ex ſimilitudine allatà B. CHRYSOSTOMO, dum dictum Apoſtoli. *Nolo vos ignorare de dormientibus*, exponit. *At conſuetudinem defuncti deſideras*, inquit, *& propterea lamentaris. Sed hoc vehementer abſurdum eſt. Si enim ſponſo alicui filiam in matrimonium copulaueris, deinde ille eam abducens in longinquam diſceſſerit regionem, atque*

Amb. orat. 2.

Seneca c. 19.

ibi in omnium rerum abundantia viuat, nequaquam hoc moleſtè feres, ſed dolorem, quem ex abſentiæ eius diuturnitate capis, proſperitatis illius communi fama mitigat. Nunc autem non homine, non ſeruo aliquo accipiente, ſed Domino requirente, quem debet, mœres, ac lamentaris. II. RATIO, quia immoderatio luctus multos coniecit in graues morbos vel etiam è medio ſuſtulit, licet conarentur illū ſup-

Baſil. hom. 4. primere. *Ipſi nouimus,* inquit B. BASILIVS de gratiarum actione, *non paucos, calamitatibus deploratis vtiq; nec curabilibus obuallatos, vt, ne diſtillarēt lacrymis, ſibi temperaſſe. Hi quidem in varios & immedicabiles affectus inciderunt, ceu ſunt, apoplexia, & paralyſis: alij verò in mortem prorſus collapſi ſunt, acſi fulcimento quopiam debili niterentur, diffractis eorum viribus immodico triſtitiæ pondere. Quod cernere poſſis in flamma, quæ incluſione proprij fumi ſuffocatur: nam cum liberè egredi nequeat, flammam ſuo ambitu opprimit: haud ſecus iſti contingere aiunt in ea facul-*

Amb. de morte ſatyri. *tate, quæ in animali vitalem actionem moderatur, nimirum eam vehementiori doloris acrimonia extingui, nulla illi ad exteriora perſpiratione conceſſa.* Et S. AMBROSIVS loco proximè allegato. *Non mediocre malum eſt immoderatio doloris, aut metus mortis. Quantos ad laqueum impulit, armauit ad gladium, vt in eo ipſo amentiam ſuam proderent, mortem non ferentes, & mortem appetentes, & quod pro malo fugerent, pro remedio adſciſcerent. Qui quoniam conſentaneum naturæ ſuæ ferre ac perpeti nequeunt, contrarium vero incidunt, vt ab his in perpetuum ſeparentur, quos ſequi deſideraverint. Sed hæc rara quoniam natura reuocat, etſi præcipitet amentia.* Deinde ſubiicit in quam fœdos mores immoderatio eadem coniiciat mulieres. *Illud verò,* inquiens, *frequens in mulieribus vt clamores publicos ferant, quaſi metuant, ne earum ignoretur ærumna: vt illuuiem veſtis affectent, quaſi in ea ſit ſenſus dolendi, vt impexum ſordibus immadident caput, vt poſtremò (quod pleriſq; in locis vulgo fieri ſolet) diſciſſo amictu, diloricata veſte, ſecreti pudoris nuda proſtituant, quaſi ipſum lenocinentur pudorem, quia pudoris ſui præmia perdiderunt.* III. ratio, quia illa immoderatione oſtendimus nos nō ſolū diuinæ, ſed etiam propriæ, quod ridiculū eſt, repugnare voluntati. De diuina liquet,

Baſ. hom. 5. in Iulittam. quia ea vnicuiq; ab omni æternitate ille vitæ terminus eſt præfixus, in quo diſcedit. *Tecum reputes velim,* ait BASILIVS, *quod is qui animam corpori indidit Deus, vnicuique animæ ſuum viuendi ſtatum præſtituit, & alijs quidem alios hinc emigrandi præſcripſit terminos. Hunc enim conſtituit diutius in carne permanere, illum contra corporeis vinculis decreuit ocyus exolui, iuxta ſapientiæ ac inſtitutæ ſue*

Tertul. de patientia. *rationes nulli prorſus enarrabiles.* Vnde TERTVLLIANVS. *Chriſtum lædimus, cum euocatos quoſque ab illo quaſi miſerandos non æquanimiter accipimus.* De noſtra voluntate probatur, quia quotidie in oratione Dominica dicimus. *Fiat voluntas tua; ſicut in cœlo, & in terra.* Et. *Adueniat regnum tuum.* Hinc

Cypr. de mortalit. CYPRIANVS. *Quam præpoſterū eſt, quamque peruerſum, vt cum Dei voluntatem fieri poſtulemus, quando euocat nos & accerſit de hoc mundo Deus, non ſtatim voluntatis eius imperio pareamus. Hoc nitimur & reluctamur & peruicatium more ſeruo-*

rum

rum ad conſpectum Domini cum triſtitia & mœrore perducimur, exeuntes iſthinc neceſſitatis vinculo, non obſequio voluntatis. Quid ergo rogamus & petimus vt adueniat regnum cælorũ, ſi captiuitas terrena delectat? QVOD autem Dei voluntate & prouidentia id fiat, quod non ſolum eſt iuſtiſſimum, ſed etiam quod eſt conſultiſſimnm & optimum, extra controuerſiam eſt, quia Deus æquè eſt ſapiens & bonus ac iuſtus. *Bonus eſt Deus,* inquit B. HIERONYMVS ad Paulam, de obitu Bleſillæ, *& omnia quæ bonus facit, bona ſint neceſſe eſt. Mariti orbitas irrogatur, plango quod occidit. Sed quia ſic placet Domino, æquo animo ſuſtinebo. Vnicus raptus eſt filius, durum quidem, ſed tolerabile, quia ſuſtulit ille qui dederat.* Et Sapiens loquens de iis qui in iuuenili vel puerili ętate moriuntur, quorum exceſſus maximè ſolet parentes affligere. *Raptus eſt,* inquit, *ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius.* Et *Conſummatus in breui expleuit tempora multa, placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatũ.* In quæ verba B. CYPRIANVS loco citato ita ſcribit, *Per Salomonem docet Spiritus ſanctus, qui Deo placeant maturius hinc eximi, & citius liberari, ne dum in iſto mundo diutius immorantur, mundi contactibus polluantur.* Vnde B. CHRYSOSTOMVS ad populum Antiochenum conſolandum dicere non dubitauit, eos qui in peccatis forte diſcedunt, ante pœnitentiam à Deo rapiendos non fuiſſe, ſi eos pœnitentiam acturos prænouiſſet. Verba eius ſunt. *Et ſi peccator quidem abijt, mala repreſſa ſunt.* (hoc eſt non poterit amplius peccare) *nec ſi Deus pœnitentiam acturum nouiſſet, ante pœnitentiam rapuiſſet. Si vero iuſtus vitam finiuit, in tuto bona conſecutus eſt: itaque planum eſt, quod non ex caritate tuæ ſunt lacrymæ, ſed ex irrationali motu.* IV. Ratio ſit quia euocari à Deo ex hac vita, quacunque ætate id fiat, non eſt aliud quam animam noſtram, quæ corpori tanquam carceri, ſecundum ſcripturam & S. Patres, incluſa eſt, liberare è carcere, & ex miſerrima carnis, mundi & diaboli ſeruitute imperfectam libertatem vindicare, non igitur plorandum, ſed gaudendum eſt in obitu piorum ſanguine vel amicitia coniunctorum. Immo magis gaudendum eſt de iis qui in puerili vel alia florenti ætate moriuntur, quam qui in ſenectute, quia citius è carcere vel captiuitate liberantur. Ratio eſt B. BASILII in martyrem Iulittam ita diſſerentis. *Quemadmodum eorum qui in carceres conijciuntur, hi quidem diutius vinculis carceralibus incluſi detinentur: illi verò ab ea calamitate ſubmouentur celerius: ſic & animæ. Etenim hæ diſtinentur in præſenti vita diutius, aliæ minus pro cuiuſque merito, iuxta diuinæ ſapientiæ arcanum, ſic vt mens nulla capere poßit, quæ de vnoquoque noſtrum creator ipſe præuidit. Non audis dicentem Dauid. Educ de carcere animam meam? multifarium angorem, moleſtiamque indicantem. Non audiſti, vt ſancti eius exoluta anima eſt? Quid Simeon Dominum noſtrum pio vlnarum aſtringens complexu eiuſmodi vocem emiſit? nonne hanc? Nunc dimittis ſeruum tuum Domine. Ei enim*

Hieron.

Cypr.

Chry. hom. 69.

Baſ. hom. 5.

Pſal 141. 8.
Luc. 2. 29.

enim qui ad cœleſte domicilium feſtinus contendit, ſupplicio omni carcere grauior eſt hæc inhabitatio corporis. Plures rationes habes in V. *Mortis metus immodicus.*

V. REMED. Conſidera exempla fidelium, qui ſiccis oculis liberorum, aliorumque funera pertulerunt. Primum eſt B. IOB. de quo S. BASILIVS de gratiarum actione. *Nonne Iob adamantino corde erat, non impacta ipſi erant ex lapide viſcera? memento temporis vna & eadem plaga obtriti liberi decem conciderunt in perquam amena domo. Non eiulauit, non ſibi diuulſit comam, vocem in generoſam nullam emiſit, magis verò celebrem illam, & omnium ore decantatam gratiarum actionem deprompſit, Dominus dedit, Dominus abſtulit. Sicut Domino placuit, ita factum eſt. Sit nomen Domini benedictum.* Et CHRYSOSTOMVS in dictū Apoſtoli. *Nolo vos ignorare de dorm.* IOB. *cum vniuerſa liberorum turba periiſſet, audi quid dicat, Dominus dedit, Dominus abſtulit: quemadmodum Domino placuit, ita factum eſt. Admirabilia hæc ſunt, cum audiuntur ſolum: ſi verò accuratè inquiras in illa, tum magis admiraberis.* Enumeratis deinde ſex calamitatibus, quas in hac re Iob paſſus eſt, concludit. *Hæc cum auditis, conturbamini, & lachrymatis. Conſiderate igitur quis ille fuerit, qui hæc vidit. Si enim nos tam longo interuallo non poſſumus ſine lachymis tragediam tam miſerabilem auditione accipere, idque aliena audientes mala: quiſnam tandem, & quàm adamantinus Iob fuit, qui cum oculis illa cerneret non in alienis, ſed in ſuis propriis malis tam temperans fuit: non enim indignabatur.* ALTERVM eſt Patriarchæ Abraham, qui teſte eodem, *cum vnicum filium haberet, vel parem vel etiam maiorem animi magnitudinem demonſtrauit; nam cum illum ſua manu, quod longe funeſtius, miſerabiliuſque erat interficere mandaretur, non reſtitit imperanti, non rationem facti popoſcit, ſed tanta cum alacritate paruit, vt & plura quoque, ſi imperata eſſent facturus fuiſſet* Et infra. *Interfecit filium & non interfecit, non manu, ſed voluntate interfecit. Deus autem propterea iuſſit, non vt ſanguinis effuſionem videret, ſed vt Abrahæ mentem tibi demonſtraret, vt illius promptitudinem in totius orbis medituллio celebraret, vt omnes ex eo doceret Dei mandata, tum liberis, tum naturæ, tum rebus omnibus, tum etiam ipſi animæ anteponenda eſſe.* Et poſt. *Sed dicet aliquis, At illi admirabiles viri erant. Certe admirabiles & magni erant. A nobis tamen maior requiritur religio, quam ab illis, qui antiquam viuendi formam ſequebantur. Niſi enim abundauerit iuſtitia veſtra plus quam ſcribarum, aut phariſæorum, non ingrediemini in regnum cœlorum.* TERTIVM eſt Dauidis regis, de quo B. AMBROSIVS in oratione de obitu Valentiniani Imperatoris. *Dauid moriturum filium flebat, mortuum non dolebat. Flebat, ne ſibi eriperetur, ſed flere deſiniit ereptum, quem ſciebat eſſe cum Chriſto. Et vt ſcias verum eſſe quod aſſero, inceſtum Ammon filium fleuit occiſum: parricidam Abeſſalon doluit interemptum, dicens. Filius meus Abeſſalon, filius meus Abeſſalon. Innocentem filium non putauit eſſe lugendum, quia illos ſibi periſſe ſciebat pro ſcelere, hunc pro innocentia credidit eſſe victurum.* QVARTVM eſt matris Machabæorum, de qua S. BASILIVS in oratione de morte. *Imitare Machabæorum,* inquit, *matrem, quæ*

Baſ. hom. 4.
Iob. 1. 21.
1. Theſ. 4. 12.
Matt. 5. 20.
Amb.
2. Reg. 12. 20. & 13. 31.
2. Reg. 18. 33.
Eſt. tom. 1.
Ephræm.

quam-

quamuis ſeptem filios morte deletos vidiſſet, non tamen lacrymis ac luctui ſeſe tradidit, neque vocem emiſit muliebrem; ſed Deo egit gratias, quod illos igne, ferro, aliiſque moleſtiſſimis vinculorum ſupplicijs ab hac carne diſſoluiſſet: quam etiam ob cauſam, & à Deo probata eſt, & ab hominibus in hunc vſque diem celebratur. Et S. AMBROSIVS libro primo Officiorum. *Quid de matre Machabæorum loquar? quæ ſpectabat læta filiorum, quot funera, tot trophæa, & morientem vocibus tanquam pſallentium cantibus delectabatur, pulcherrimam ventris ſui citharam in filijs cernens, & pietatis harmoniam omni lyræ numero dulciorem.* Idem dici poteſt de S. Felicitate ſpectatrice martyrii 7. filiorum, de qua B. GREGORIVS in Euangelia, & de S. Symphoroſa item. 7. filiorum martyrum matre, de qua in vita S. Getulii martyris eius mariti. QVINTVM ſit B. MELANIÆ iunioris, de qua S. HIERONYMVS in epiſtola ad Paulam ſuper obitu Bleſillæ. *Præſentia exempla ſectare. Sancta Melania noſtri temporis inter Chriſtianos vera nobilitas, cum qua tibi Dominus, mihique concedat in die ſua habere partem, calente adhuc mariti corpuſculo, & nec dum humato duos ſimul perdidit filios. Rem ſum dicturus incredibilem, ſed, teſte Chriſto, non falſam. Quis illam tunc non putaret more lymphatico, ſparſis crinibus, veſte conſciſſa, lacerum pectus inuadere? Lachrymæ gutta non fluxit, ſtetit immobilis, & ad pedes aduoluta Chriſti quaſi ipſum teneret, arriſit. Expeditius, inquit, tibi ſeruitura ſum Domine, quia tanto me onere liberaſti. Sed forſitan ſuperatur in cæteris. Quin immo, qua illos mente contempſerit in vnico poſtea filio probat, cui omni quam habeat poſſeſſione conceſſa ingruente iam hyeme Hieroſolymam nauigauit.* DICES ſanctos quoſdam videri plus æquo luxiſſe in quorundam exceſſu. vt S. Hieronymum ob obitum Bleſillæ, nam in epiſtola ad Paulam, vbi calamum ſtringit contra impatientiam lachrymantium, ſic exorditur. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo? non quod lugenda ſit illa, quæ abijt, ſed quod nobis impatientius ſit dolendum, qui talem videre deſiuimus.* Et paulo poſt. *Lachrymis ora complentur, ſingultus occupat vocem, & hærentem linguam viſcera commota non laxant.* Et ruſus. *Confiteor affectus meos: totus hic liber fletibus ſcribitur. teſtor ſanctos angelos, quorum conſortio Bleſilla fruitur, eadem me dolorum perpeti tormenta quæ pateris, & interdum dicere, pereat dies illa in qua natus ſum. Hei mihi mater vt quid genuiſti me virum, &c.* Deinde S. BERNARDVS lamentabili & longo ſermone deplorat mortem fratris Gerardi. *Quouſque, inquit, diſſimulo, & ignis, quem intra me ipſum abſcondo, triſte pectus adurit, interiora depaſcitur? clauſus latius ſerpit, ſæuit acrius. Quid mihi & cantico huic, qui in amaritudine ſum? vis doloris adducit intenſionem, & indignatio Domini ebibit Spiritum meum, ſubtracto ſiquidem illo, per quem mea in Domino ſtudia vtcumque libera eſſe ſolebant, ſimul & cor meum dereliquit me.* Et multo poſt. *Exite, exite lacrymæ iam pridem cupientes: exite, quia is qui nobis meatum obſtruxerat, commeauit. Aperiantur cata-*

Amb. c. 42.
Greg. hom. 3.
Sur. 18. Iulii.
Hier. ep. 25.
Hier. ep. cit.
Iob. 3. 2.
Bern. ſerm. 26. in Cant.

Gal. 6.1. *ractæ miſeri capitis, & erumpant fontes aquarũ, ſi forte ſufficiant ſordes diluere culparũ, quibus iram merui.* Verum mox reſpōdet pius Bernardus pro ſe & Hieronymo in hæc verba. *Condeſcendat mihi omnis ſanctus, & in ſpiritu lenitatis, qui ſpiritualis eſt; ſuſtineat lamentantẽ. Luctus meus humano quæſo penſetur affectu non vſu. Videmus nempe mortuos quotidie plangere mortuos ſuos, fletum multum, & fructũ nullum. Non culpamus affectũ, niſi cum excedit modũ, ſed cauſam. Ille nimirum naturæ eſt, & eius turbatio pœna peccati, hæc vanitas & peccatum. Etenim ibi ſola, niſi fallor, plorantur damna gloriæ carnis, vitæ præſentis incõmoda. Et plorandi, qui ita plorant. Nunquid ego ſic? Similis mihi affectus, ſed altera cauſa, diſſimiliſq; intentio. nulla ſane querela mihi de omnibus quæ ſunt mundi. In his profecto quæ ſunt Dei ademptum doleo fidele auxilium, ſalutare conſilium.*

Hier. ep. 3. VI. Remed. Conſidera exempla gentilium, qui ab immoderata illa ſuorum deploratione abſtinuerunt. Hieronymus ad Heliodorum, de Epitaphio Nepotiani. *Vbi*, inquit, *Anaxagoræ ac Telamonis ſemper laudata ſententia. Sciebam me genuiſſe mortalem?* ita reſponderunt, nunciata morte filii. *Cicero, Plato, Diogenes, Clitomachus, Carneades, Poſſidonius, proponunt innumerabiles viros, & maximè Periclem & Xenophontem Socraticum, quorum alter amiſſis duobus filijs coronatus in concione diſſeruit: alter cum ſacrificans filium audiſſet occiſum, depoſuiſſe coronam dicitur, & eandem capiti repoſuiſſe poſtquam fortiter in acie dimicantem reperit concidiſſe. Puluillus capitolium dedicans, mortuum vt nunciabatur ſubito filium, ſe iuſſit abſente ſepeliri. L. Paulus ſeptem diebus inter duorum exequias filiorum triumphans vrbem ingreſſus eſt. Prætermitto Maximos, Catones, Gallos, Piſones, Brutos, Scæuolas, Metellos, Scauros, Martios, Craſſos, Marcellos atque Aufidios, quorum non minor in luctu, quam in bellis virtus fuit, & quorum orbitates in conſolationis libro Tullius explicauit, ne videar potius aliena, quam noſtra quæſiſſe. Quamquam & hæc in ſuggillationem noſtri breuiter dicta ſint, ſi non præſtet fides, quod exhibuit fidelitas.*

Sen. c. 24. Seneca in conſolatione ad Marciam. *L. Bibuli*, inquit, *melioris, quàm fortioris viri, duo ſimul filij interfecti ſunt, Ægyptio quidem milici ludibrio habiti: vt non minus ipſa orbitate, auctor eius, digna res lacrymis eſſet. Bibulus tamen, qui toto honoris ſui anno ob inuidiam collegæ domi latuerat, poſtero die quam geminum funus renunciatum eſt, proceſſit ad ſolita in publicum officia. Quid minus poterat, quam vnum diem duobus filiis dare? C. Cæſar, cum Britanniam peragraret, nec Oceano felicitatem ſuam continere poſſet, audiuit deceſſiſſe filiam publica ſecum fata ducentem, tamen intra tertium diem imperatoria obijt munia, & tam cito dolorem vicit, quam omnia ſolebat.*

Cap. Et infra. *Diuus Auguſtus amiſſis liberis, nepotibus, exhauſta Cæſarum turba, adoptione deſertam domum fulſit. Tulit tamen fortiter, tanquam eius iam res ageretur, cuius cum maximè intererat, de dijs neminem queri. Ti. Cæſar, & quem genuerat, & quem adoptauerat, amiſit: ipſe tamen pro roſtris laudauit filium, ſtetitque in conſpectu poſito corpore, interiecto tantum modo velamento, quod Pontificis oculos à funere arceret.*

*t. & flente populo Romano non flexit vultum : experiendum ſe dedit Serano ad la-
ſtanti, quàm patienter poſſet ſuos perdere.*

VII. REMEDIVM. Propone, vti debes, apud animum tuum, te, amo-
n liberorum, vxoris, aliarumque rerum cariſſimarum amori Dei poſt-
biturum. Et merito, tum quia primum & maximum mandatum eſt de
o ex toto corde, anima, viſceribus diligendo: tũ quia diſerte Chriſtus Deut. 6.5.
nteſtatus eſt. *Qui amat patrem, aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus. Et* Matt. 22.37. Matt. 10.37.
i amat filium, aut filiam ſuper me, non eſt me dignus. Quod remedium quia ſer-
bat B. IOB. idcirco liberis omnibus vna clade ſublatis exclamauit. *Do-
inus dedit, Dominus abſtulit.* quem ſcilicet liberis prætuli. *Sicut Domino pla-
it, ita factũ eſt.* Vnde CHRYSOSTOMVS in commentario prioris epiſto- Iob 1. 21. Chry. hom. 6.
ad Theſſalonicenſes his verbis alloquitur mulierem lugentem obitũ 1. Theſſ. 4. 12.
ariti. *Quamobrem luges maritum? quod ſperabas forte te ſecuriorẽ in vita futuram?
t hoc ipſum quantæ eſt incredulitatis te de illo id ſperare, & non de Deo. Quomodo non
tas Deum irritari? nam plerunq; ob idipſum eos aufert, ne ſpem in illis colloces. Æmu-
tor enim eſt Deus, & vult à nobis omniũ potiſſimum adamari, idq; ea ratione, quod
s vehementer amet: Propterea & Deus tibi maritum abſtulit. Nam cuius gratia dic
ueſo olim non ita immaturæ fiebant viduitates & orbitates? Quamobrem Abrahã
r Iſaac multũ temporis viuere permiſit. Eo quod ille vnico etiam filio Deum prætulit.
Dicebat enim Deus. Macta filium, & mactauit. Quare Saram in tantam ſenectutem* Gen. 22. 2.
*eduxit, quia viuente etiã illa, Abraham Deo magis obediebat, quã illi. Propterea dice-
at ei Deus: Audi Saram vxorem tuã. Nunc verò quoniam adeò ad libidinem intem-
eranter ferimur, & mariti vxores plus amamus, quã Deum, & vxores maritos ſuos
Deo præferunt, horum gratia nos & inuitos quoq; ad amorem ſuũ trahit. Ne virũ plus
uel, quã Deum, & viduitatem non ſenties vnquam. Imò, etiamſi acciderit viduitas,
ullum tamen eius ſenſum capies. Quare? quia habes qui te magis amet, tutorem im-
mortalem.* Et infra. *Propterea & beatus Iob nihil acerbi paſſus eſt, cum intempeſtiuam
liberorum ſuorum mortem audiret, eo quod Deum plus amabat, quàm illos.*

VIII. REMED. *Cum cognoueris aliquem tibi coniunctum*, ait idem CHRY- Chry. in dictũ Apoſt.
SOST. exponens verba. Nolo vos ignorare de dormientibus, *ex hac vita diſ-
ceſſiſſe ne moleſtè feras: ſed cum dolore punctus fueris, te collige, in conſcientiam tuã in-
quire, conſidera quod te idem paulo poſt manebit exitus. Moderare, tibi, & ex alteri-
us morte timorem cape, ſocordiam omnem præcide, facta tua animo repete, errata
corrige, quàm optimam facito mutationem. Hoc enim diſcamus ab infidelibus, quod
iudicia de rebus alia, quam illi, habeamus. Aſpicit cœlum infidelis, & adorat: Deum
enim eſſe putat. Videt terram & colit, & in res mortales inhiat. Nos contrà cœlum
videmus, & cœli opificem admiramur: non enim Deum eſſe, ſed Dei opus credimus.
Ita & in morte facimus. Videt cadauer ille, & putat cadauer eſſe, video cadauer ego,
& puto ſomnum eſſe, & partem tantum mortis. Cogita, anima, ad quem abijt, & cape
conſolationem. vbi Petrus, vbi Paulus, vbi ſanctorum cœtus omnis eſt. Cogita corpus*

quomodo reſurget, quanta cum gloria & ſplendore. Cogita quod lugendo & lamentando, quod lacrhymis nihil profuites, & ad extremum teipſum lædes.

Baſil.hom. 4. IX. REMED. eſt D. BASILII in homilia de gratiarum actione. *Si quid vnquam eorum quæ nolis, & præter animi ſententiam ſint, tibi inciderit, maximè aduigila, nè qua intemperies in mentem illabatur. Sic enim, quæ inſtant vrgentque calamitates placidiore animo ferre poteris, futurorum ſpe bona ſubnixus. Sicut enim qui minus acri ſunt oculorum acie, eos auocant ab intuitu rerum ſplendidarum, defigunt verò in flores, & quæque viridantia, vt refocillentur: haud ſecus anima obtutum auertere debet à rebus moleſtis & mœroris plenis, obuertere verò ad eorum contemplationem quæ bona & iucunda ſunt. Tum autem aſſequeris vt ſemper gaudeas, ſi vitæ quidem tuæ inſtitutum ratione omni Deum collineet ac ſpectet: ſpes verò retributionis, quæ permoleſta ſunt vitæ iſtius & triſtia leniora efficiat. Afficit te aliquis ignominia? Quin tu ad eam ſuſpice gloriam, quæ repoſita in cœlis eſt, tibi paranda merito patientiæ. Iacturam rerum tuarum adiiſti? Imò oculos imprime fixius illis cœleſtibus diuitiis, & theſauro incomparabili, quem tibi ipſi pretio bonorum operum repoſuiſti. Patrione ſolo excluſus es? At patriam habes, cœleſtem illam Hieruſalem. periit tibi filius? ſed angelos habes, quibuſcum in circuitu diuini illius throni triplicies lætitia ſempiterna exhilarandus. Ad eum modum animam vtique tuam ſeruabis ab*

Theſſ.5.16. *omni turbationis intemperie longiſſimè ſubmotam, ad quod nos inuitat ſanctio legis Apoſtolicæ, ſemper gaudete.*

INCONSTANTIA.

Remedia contra inconſtantiam.

I. REMED. Conſidera quid ſacra ſcriptura de inconſtantia, & conſtantia prodiderit. Primò enim reprehendit inconſtantes. *Væ his,* ait

Eccl.2.16. Eccleſiaſticus, *qui perdiderunt ſuſtinentiam, & qui dereliquerunt vias rectas &*

Gal.1.6. *diuerterunt in vias prauas. Quid facietis cum inſpicere cœperit Deus?* Et Apoſtolus ad Galatas. *Miror quod ſic tam cito transferimini ab eo, qui vos vocauit in gratiam*

Iſa.57.20. *Chriſti, in aliud Euangelium, quod non eſt aliud, niſi ſunt aliqui, qui vos conturbant.*

Iac.1.7. & Iſaias. *Impij quaſi mare feruens, quod quieſcere non poteſt,* & Iacobus. *Vir du-*

Iud. *plex animo inconſtans eſt in omnib. viis ſuis.* Iudas, hæreticos quia inconſtantes

Eccl.27.12. ſunt vocat, *ſydera errantia quibus caligo tenebrarũ ſeruata eſt in æternum.* 2. com-

Luc.9.61. parat eos Lunæ. *Stultus*, ait ſapiens, *ſicut luna mutatur: homo autem ſanctus in*

Et 14.30. *ſapientia manet ſicut ſol.* Tum mittenti manum ad aratrũ, & reſpicienti retro.

Matt.13.20. Et, incipienti turrim ædificare, & nõ conſummanti apud Lucã. Et ſuper pe-

Iob.11.15. troſa ſeminato apud Matthæũ, qui orta perſecutione deficit à bono pro-

Eccl.5.11. ſito. 3. hortatur ſcriptura ad nõ fluctuandum. *Eris ſtabilis,* ait Iob, *& nõ time-*

Eccl.11.22. *bis.* Et ſapiens. *Non ventiles te in omnem ventum & non eas in omnem viam. Eſto*

firmus

firmus in via Domini. Et. *Conſide in Deo & mane in loco tuo.* Et Eccleſiaſtes. *Si Spi-* Eccl.10.4.
ritus poteſtate n habentis aſcenderit ſuper te, locum tuum ne dimiſeris. Et Paulus. 1.Cor.15.58.
Fratres mei dilecti ſtabiles eſtote & immobiles. Et. *Bonum facientes non deficiamus:* Gal.6.9.
tempore enim ſuo metemus non deficientes. Et. *Non ſimus paruuli fluctuantes, & cir-* Eph.4.14. Heb.12.7.
cumferamur omni vento doctrinæ. Et. *In diſciplina perſeuerate.* Et B. Ioannes. *Eſto* Apoc.2.10.
fidelis vſque ad mortem & dabo tibi coronam vitæ. 4. laudat nõ fluctuantes, bea-
tosq́ prædicat. Regi enim Dauidi dictum eſt. *Sic eſt Dominus meus rex, ſicut* 2 Reg 14.17.
Angelus Domini, vt nec maledictione nec benedictione moueatur. Et de Ioanne Ba-
ptiſta Chriſtus *Quid,* inquit, *exiſtis in deſertum videre? arundinem vento agita-* Matth.11.7.
tam? Et de Apoſtolis. *Vos eſtis, qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis, ideo* Luc 22.28.
diſpono vobis regnum. Et. *Qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit.* Et Paulus. Matth.10.22.
Qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium. Sic currite, vt 1.Cor.9.24.
comprehendatis. Et *participes enim Chriſti effecti ſumus, ſi tamen initium ſubſtantiæ* Heb.3.14.
eius vſque ad finem firmum retineamus.

II. Remed. Conſidera ſententias SS. Patrum. B. Cyprianvs in Cyp.lib.1.ep.5.
Epiſtolis. *Hortamur vos per communem fidem, per pectoris noſtri veram circa vos &*
ſimplicem charitatem, vt gloriam veſtram forti & perſeueranti virtute teneatis. Ad-
huc in ſæculo ſumus, adhuc in acie conſtituti de vita noſtra quotidie dimicamus: danda
opera eſt, vt poſt hæc initia ad incrementa quoque veniatur, & conſummetur in vobis,
quod iam rudimentis felicibus eſſe cepiſtis. Parum eſt adipiſci aliquid potuiſſe, plus eſt,
quod adeptum eſt, poſſe ſeruare. Sicut & fides ipſa & natiuitas ſalutaris, non accepta,
ſed cuſtodita viuificat. Nec ſtatim conſecutio, ſed conſummatio hominem Deo ſeruat.
Dominus hoc magiſterio docuit dicens. Ecce ſanus factus es, iam noli peccare, ne quid ti- Ioan.4.14.
bi deterius fiat. Salomon deniq; & Saul, & cæteri multi, quamdiu in viis Domini am-
bulauerunt, datam ſibi gratiam tenere potuerunt: recedente ab his diſciplina dominica,
receſſit & gratia. Et in libro de Exhortatione Martyrii. *Inſiſtendum eſſe & per-*
ſeuerandum in fide & virtute, & cœleſtis & ſpiritualis gratiæ conſummatione, vt ad
palmam & ad coronam poſſit conueniri. In Paralipomenon Dominus vobiſcum eſt, 2.Par.15.2.
quamdiu & vos eſtis cum ipſo. Si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Item apud Ezech. 33 12.
Ezechielem. Iuſtitia iuſti non liberabit eum, in quacunque die exorauerit. Item Domi- Matth.10.22.
nus in Euangelio loquitur. Qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit. Et iterum. Ioan.15.7.
Si manſeritis in verbo meo, verè diſcipuli mei eritis, & cognoſcetis veritatem. S. Ba- Baſ.ep.ad Chi-
ſilivs ad Chilonem anachoreticæ vitæ ſtudioſum. *Id tibi perſpectum ve-* lonem.
lim frater & perſuaſum, non eum qui bene cœpit continuo debere decerni perfectum ex
qualicunq; delineatione pij operis, ſed quiſquis legitimo curſu ſtadium iſtius ſemel ab-
ſoluit vitæ, hic Dei iudicio comprobatur. Ne igitur dederis ſomnum oculis tuis, neque
palpebris tuis dormitationem frater, vt dorcadis in morem liberere è reti, vtq; volucris è
laqueo Scito te ingredi inter medios quibus vndiq; cingeris, laqueos. S. Ambrosivs Amb. ep.11. ad
libro tertio epiſtolarum. *Si quis incola eſſe cœperit ciuitatis ſupernæ, incola vide-* Irenæum
licet, conuerſatione & moribus non diſcedat ab ea, non exeat non reflectat veſtigium,

Gen. 19. 17. *non corporis dico, ſed mentis veſtigium. Non reuertatur retro. Retro luxuria, retro impuritas eſt. Denique aſcendens ad montem Loth, retro reliquit Sodomitana flagitia.*
Lib. 4. c. 8. *Quæ autem reſpexit retro, non potuit ad ſuperiora euadere.* Et in Hexæmeron. *Si te luna contriſtat occaſus, quæ ſe ſemper reparat ac reformat: multò magis contriſtare te debet, ſi anima profectu virtutis impleta cum fuerit, poſtea per inconſtantiam mentis, atque incuriam à ſuo deflexa propoſito ſtudia ſua ſæpè commutet, quod eſt inſipientiæ, & inſcientiæ. Vnde & ſcriptura ait. Stultus vt luna mutatur. Et ideo ſapiens non*
Eccl. 27. 12.
Hier. ep. 16. *cum luna mutatur, ſed permanebit cum ſole.* HIERONYMVS ad Furiam, de viduitate ſeruanda. *Non quæruntur in Chriſtianis initia, ſed finis. Paulus male cœpit, ſed bene finiuit. Iudæ laudantur exordia, ſed finis proditione damnatur. Lege Ezechielem. Iuſtitia iuſti non liberabit eum, in quacunque die peccauerit: & impietas impij non nocebit ei, in quacunq; die conuerſus fuerit ab impietate ſua.* Et ad Lucinium.
Ezech. 33. 12.
Hier. ep. 28. *Obſecro te, & moneo parentis affectu, vt qui Sodomam reliquiſti, ad montana feſtinans poſt tergum ne reſpicias, ne aratri ſtiuam, nec fimbriam Saluatoris, ne cincinnos eius noctis rore madefactos, quos ſemel tenere cœpiſti, aliquando dimittas: ne de tecto virtutum priſtina quæſiturus veſtimenta deſcendas, ne de agro reuertaris domum, ne campeſtria cum Loth, & amœna hortorum diligas, quæ non irrigantur de cœlo, vt terra ſancta, ſed de turbido flumine Iordanis poſtquam dulces aquas maris mortui commixtione mutauit. Cœpiſſe multorum eſt, ad culmen perueniſſe paucorum. Qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt ſed vnus accipit brauium. At contra de nobis dicitur. Sic currite, vt apprehendatis. Non eſt inuidus agonotheta noſter, nec alterius palma alteri parat ignominiam. omnes athletas ſuos deſiderat coronari.* AVGVSTINVS ad fratres in eremo. *O fratres mei, non tædeat incipere magna, nec faſtidiat tenere inchoata, ſcientes, quod perſeuerantia informat meritum, colorat boni propoſitum, remunerat currentem, coronat pugnantem, ducit ad brauium, conducit cunctos ad portum. Hæc eſt tunica talaris S. Ioſeph vſq; ad finem contingens. Hæc eſt tunica ſacerdotalis vſq; ad pedes perueniens. Hæc eſt cauda hoſtiæ, quam tenemur reddere Deo & offerre. Hæc eſt calcaneum bonæ operationis, quod contra ſerpentis morſum debemus obſeruare. Hæc eſt virtus, quæ Deum ligat. Hæc eſt, quæ omne bonum informat. Hæc eſt perſeuerantia qua laureantur martyres, qua virgines coronantur, qua ſacerdotes ſublimantur & confeſſores.* Et paulo poſt. *Bonum inchoare, & malo fine concludere, quid aliud eſt, quam monſtroſas res conficere? Illa enim actio quaſi chymæra eſt, quæ initium habet à ratione, ſed finem à ſenſualitate. Cum enim ſic agitur, humano capiti ceruicē pictor equinam iungit, & ſuperinducit infructuoſas plumas.* BERN. epiſtola ad Ianuenſes. *Prorſus abſq; perſeuerantia, nec qui pugnat victoriam, nec palmam victor cōſequitur. Vigor virium virtutum conſummatio eſt, nutrix ad meritum, mediatrix ad præmium, Soror eſt patientiæ, conſtantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, propugnaculum ſanctitatis. Tolle perſeuerantiam, nec obſequium mercedem habet, nec beneficium gratiā, nec laudem fortitudo. Denique, non qui cœperit, ſed qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.*

2. Cor. 9. 24. (margin)
Aug. ſerm. 8. (margin)
Bern. ep. 129. (margin)
Matth. 10. 22. (margin)

III. RE.

III. Remed. Coſidera exempla magnorum virorum, qui ob inconſtantiam grauiter lapſi ſunt. Basilivs in epiſtola ſupra citata. *Tot tantiq́ labores à Moſe Dei famulo fortiter exantlati quo abierunt, quãdo illius petitio, qua enixè efflagitarat terram ingredi promiſſionis, per momentaneam contradictionem omni exceptione ſubmota eſt. Ipſi Giezi rurſus quid per hoc accreuit emolumenti, quod domeſtico vſus ſit Eliſæi congreſſu, cum ardor impotens cõgerendæ pecuniæ leprã illi aſciuit? Salomoni quid attulit comodæ frugis tanta ſapientia diuinitùs iuueni infuſa, quando is demum per illices mulierculæ complexus in ſenio vecors factus, in idololatriã lapſus eſt. Quin ne ipſum quidem B. Dauid futilis quædã incogitantia ſui ſiuit hinc emigrare irreprehenſibilem per piaculum in Vriam deſignatum. Et quidem Iudæ vnius execranda prolapſio, à meliore ſtatu ad ſortem deterrimã ſatis eſſe debuerat ad communiendos Dei famulos in ſancto vitæ propoſito. Itaq; non q bene cœpit, dicendus eſt perfectus, &c.* Addi hic poteſt ex eodẽ Baſilio homilia in 40. Martyres, exẽplum vnius qui per inconſtantiã in martyrio defecit. Nam cum omnes nudi hyeme prædura pernoctare cogerentur. *Vnum*, inquit, *erat omnium votũ. Quadraginta in ſtadium intrauimus, totidẽ Domine coronas tribue, Nõ deſit numero nec vnus quidem. Verum vnus ea repertus eſt animi mollitie atq; inconſtantia, vt ſtatim frigoris tolerantiã deſperans ad hoſtes transfugerit, miſerabile prorſus ſpectaculũ, miles transfuga, vir fortiſſimus captus, Chriſti ouis à lupo direpta, & q miſerabili' à vita perpetua cæleſtiq; excidens, ſed nec præſenti vita diu gaudens. Nã ſimulatq; in lauacrũ aq̃ calidæ ibi iuxta ſitum inſiliit, corpore q glacie torpebat diſſoluto ſtatim interiit.* S. Bern. quoq; tria commemorat huius generis exempla his verbis. *SAVL, cum eſſet paruulus in oculis ſuis, rex eſt ſuper Iſrael conſtitutus: non perſeuerans in humilitate, & regnum amiſit & vitam. Si cautela Samſon, ſi Salomonis deuotio, perſeuerantiam retinuiſſent, nec is profecto priuaretur ſapientia, nec ille viribus. Hoc ſummæ honeſtatis inſigne, hanc totius probitatis vnicam fidamq́ cuſtodem cuſtodiri à vobis firmiter hortor & precor.* Baſ. ep. ad Chil. Baſ. hom. 20. Bern. ep. 129. 1. Reg. 15.

IV. Remed. Conſidera exempla virorum conſtantiæ laude illuſtrium vt Ioſeph & Iob, de quibus B. Hieronym. in cõmentariis epiſtolæ Pauli ad Epheſios. *Ioſeph vnum habebat propoſitum placere Deo, hoc nulla varietate temporis immutatũ eſt, nec fratrũ inuidia, nec conditione ſeruitutis, nec ætatis illecebris, nec dominæ repromiſſis, nec ſqualore carceris, nec poſtea tumore Ægyptiæ poteſtatis, ſed ſemper vnus fuit & varietatem temporum redimens malos dies vertit in bonos. Hoc idem & de Iob ſentiendum eſt, quod per varia tentamenta vexatus, nec diuitiis, nec damnis, nec orbitate, nec vulnere, nec exprobratione amicorum, nec ſolitudine, nec poſtea bonorum omnium reſtitutione mutatus eſt.* Deinde exemplũ Moyſis de quo B. Cyprianvs. *Exemplum perſeuerandi deſignatur in Exodo, vbi Moyſes ad ſuperandum Amalech, qui figuram portat diaboli in ſigno, ſacramento crucis alleuat ſupinas manus. Nec vincere aduerſarium potuit, niſi poſtquam ſtabilis in ſigno alleuatis iugiter manib. perſeuerauerit. Et factũ eſt, inquit, cũ leuabat Moyſes manus præualebat Iſrael. Vbi autẽ ſubmiſerat man', inualeſcebat Amalech. Et accepto lapide* Hier. lib. 3. c. 5. Cyp. de exhort. mart. Exod. 17. 11.

ſuppo-

ſuppoſuerunt ſub eo, & ſedebat ſuper eum, & Aaron. & vt ſuſtentabant manus eius hinc & inde, & factæ ſunt manus Moyſi ſtabiles vſque in occaſum ſolis. Et fugauit Ieſus Amelech, & omnem populum eius. Eandem perſeuerantiam notauit B. Greg.lib.27. mor.c.7. GREGORIVS in Ioſue. *Cum contra*, inquit, *aduerſa mundi firmare mentẽ per conſtantiam nitimur, præcedentium conſideratione fulcimur. Quid enim Ioſue conſtantius, qui ad explorandam gentium qualitatem miſſus, nec proceritatis magnitudinem, nec numeroſitatis multitudinem expauit. Vnde & eaſdem gentes, quas explorando non timuit, etiam præliando proſtrauit.* Et S. AMBROSIVS in Apoſtolo Pau- Amb. exhort. ad Virg. Matth.10 & 24. lo. *Donec vita eſt iſta*, inquit, *certamen non deerit, non erit corona. Nullus probatur, niſi qui perſeuerauerit vſque in finem, vt poſtea poſſit, qui legitimè certauerit, coronari. Quis fortior Paulo? quis beatior? Ille tamen vas electionis Dominicæ non ante ſibi co-* 2.Tim 4.7. *ronam vindicauit, quàm certamen omne conſummaretur: ideoq; ait, Certamen bonum certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui: quod reliquum, repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ: quam non ſolum ſibi, ſed etiam omnibus diligentibus aduentum Domini dicit eſſe reddendam. Pulchrè dixit, aduentum Chriſti diligentibus. Nemo enim feſtinat ad iudicium, niſi de innocentia ſecurus, aut qui de labore præſumit, cui aut gratia Domini, aut pia pro Chriſto, certamina, ſuffragantur.* Eodem pertinent conſtantiæ exempla martyrum pœne innumerabilium vtriuſque ſexus, & cuiuſuis ætatis, conditionis & ſtatus, de quibus in Hiſtoria Eccleſiaſtica, & vitis ſanctorum.

V. REMED. eſt fortitudo animi, qua decernas nunquam, ſiue proſpera, ſiue aduerſa eueniant, à ꝓpoſito deflectere, ſed nec actu deflectas. Loquor autem, non tam de fortitudine ſpeciali, quæ numeratur inter 4. Ariſt.2.Eth.c.4. virtutes cardinales, quam de generali in omni virtute requiſita. Docet ſiquidem Ariſtoteles ad virtutem requiri *firmiter & immobiliter operari.* Quare non ſolum qua Chriſtiani, ſed etiam qua homines ea virtute muniti eſſe debemus. Qua Chriſtiani quidem, quia profeſſio noſtra conſiſtit in ad- Matth.11.12. Math.16 24. 2.Tim.3 12. uerſis fortiter ferendis. *Regnum cœlorum vim patitur, ait ſaluator; & violenti rapiunt illud.* Et. *Qui vult venire poſt me, tollat crucem ſuã.* Et. *Omnes qui piè viuere volunt in Chriſto Ieſu, perſecutionem patientur.* Et *Contendite intrare per anguſtam* Luc.13.24. Greg c.28. *portam.* Quæ verba exponens B. GREGORIVS libro 32. moralium. *Dicturus*, inquit, *anguſtæ portæ introitum, præmiſit, contendite, quia niſi mentis con-* Hier.lib.4 *tentio ferueat, vnda mundi non vincitur, per quam animus ſemper ad ima reuocatur.* Eodem ſpectant illa B. HIERONYMI contra Pelagianos. *Si paululum ſe quis remiſerit, quomodo qui aduerſo flumine lembum trahit, ſi remiſerit manus, ſtatim retrolabitur, & fluentibus aquis, quo non vult, ducitur; ſic humana conditio, ſi paululum ſe remiſerit, diſcit fragilitatem ſuam, & multa ſe non poſſe cognoſcit.* Qua homines verò ſumus, hoc robore animi quoq; deſtituti eſſe non debemus, quia & Philoſophi naturam ducem ſecuti, illud in virtutum exercitatione poſtularunt, imò omnibus animantibus, etiam brutis duplicem appetitum

Digitized by Google

petitum ineſſe docuerunt, alterum concupiſcibilem quo ferrentur in bonum naturæ ſuæ congruens; alterum iraſcibilem, quo contra hoſtem vi illata ſe tuerentur: quanto magis homini rationis compoti congruit tale robur adeſſe cum periclitatur de ſalute. *Auida eſt periculi virtus*, inquit SENECA, *& quo tendat, non quid paſſura ſit cogitat, quoniam & quod paſſura eſt gloriæ pars eſt. Militares viri gloriantur vulneribus. Calamitas virtutis occaſio eſt. Ignis aurum probat, miſeria fortes viros.* Quod ſi in omni virtute fortitudo hæc animi neceſſaria eſt, quanto magis inconſtantia, quæ nomen ſuum à fortitudine habet, & perſeuerantia, cum, teſte Ambroſio in oratione funebri fratris, & Proſpero in libro de vocatione gentium primo, nihil aliud ſit *perſeuerare, quam tentatione non vinci.* Sen. lib. de prouidentia. Amb. orat. de Satyro. Proſ. lib. 1. c. 24.

VI. REMED. Studium progrediendi de virtute in virtutem ſecundum cuiuſque ſtatum. Hoc tradit BASILIUS diſcipulo ſuo ita ſcribens. *Neceſſe eſt vt in percurrendo vitæ iſtius ſingularis* (anachoreticæ) *ſtadio, quod tanta alacritate ingreſſus es, acriores tibi ipſi quotidie addas aculeos. quo te inuitat exemplo Paulus agoniſtes eximius, ita loquens. Eorum quæ retro ſunt obliuiſcens, ad ea quæ priora ſunt me extendens ad deſtinatum perſequor, ad brauium ſupernæ vocationis. Sane ea eſt humanæ vitæ conditio, nunquam acceptis contentam ſpe ali continenti, & ſecurum præteritorum inhiare futuris. Quid enim animæ proſit, heſternum diem exegiſſe in actione virtutis, ſi hodie velut deſertor deſciueris ab opere iuſtitiæ? Qualem enim te inuenero, ait ſcriptura, talem te iudicabo.* Et GREGORIUS explanans verba Iob. *Et ſicut palma multiplicabo dies. Palma,* inquit, *vaſtior in ſummitate eſt, quam eſſe cœperit ex radice, quia ſæpe electorum conuerſio plus finiendo peragit, quam proponit inchoando, & ſi tepidius prima inchoat, feruentius extrema conſummat: videlicet ſemper ſe inchoare æſtimat, & idcirco infatigabilis in nouitate perdurat. Hanc ſcilicet iuſtorum conſtantiam Propheta intuens, ait. Qui confidunt in Domino mutabunt fortitudinem ſuam, aſſument pennas vt aquilæ: current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient. Mutant quippe fortitudinem, quia fortes eſſe ſtudent in ſpirituali opere, qui dudum fuerant fortes in carne. Aſſumunt autem pennas vt aquilæ, quia contemplando volant; currunt, & non laborant, quia velocibus magna celeritate prædicant: ambulant, & non deficiunt, quia intellectus ſui velocitatem retinent, vt tardioribus condeſcendant. In cunctis verò bona, quæ accipiunt, quanto aliis libenter accommodant, tanto ipſi incommutabiles in nouitate perdurant. & qui tenues à radice inchoationis exeunt, fortes in culminis perfectione conualeſcunt.* Baſ. epiſt. ad Chilon. Phil. 3. 13. Iob 28. Greg. 19. mor. c. 26. Iſa. 40. 31.

VII. REMEDIUM, ſit pro iis, qui ex puſillanimitate, vel ob crebros lapſus plus æquo timent, ne in cœpto ſemel piæ vitæ inſtituto perſeuerent. Hi enim primo conſiderare debent perſeuerentiam inter dona DEI numerari, vt B. Proſper fusè ex diuinis litteris in libro primo de vocatione gentium, & ante eum Auguſtinus in libro ſecundo de bono perſeuerantiæ, probant: imò Auguſtinus ex libello B. Cypriani de ora- Proſ. lib. 1. c. 24

tione Dominica oſtendit ſingulis fere eius petitionibus à Deo poſtulari perſeuerantiam. Vnde colligimus nihil frequentius ardentiùsue eſſe petendum, quam donum conſtantiæ & perſeuerantiæ. Nec mirum, quia vt ſapienter ſcripſit Petrus Bleſenſis *Omnes quidem virtutes currunt ad brauium, ſed vna perſeuerantia coronatur.* 2. in mentem reuocare debent exempla plurimorum, qui licet fragiles & imbecilles, tamen in piæ vitæ inſtituto vſque ad mortem perſtiterunt, dicereq́ quod S. AVGVSTINVS eodem timore perculſus olim ſibi dixit. *Tu non poteris quod iſti & iſtæ? an verò iſti & iſtæ in ſemetipſis poſſunt, ac non in Domino Deo ſuo?* 3. debent ſcire etiam ab Ethnicis Philoſophis irriſas fuiſſe trepidationes de futuris prorſus incertis. Epicteti dictum eſt, *homines perturbari non rebus. ſed iis, quas de rebus habent, opinionibus.* Et SENECÆ ad Lucilium. *Tibi præcipio, ne ſis miſer ante tempus, cum illa, quæ velut imminentia expauiſti fortaſſe nunquam ventura ſint: certè nondum venerunt. Quædam enim nos magis torquent, quàm debeant. Infirmi & imbecillis animi eſt timere id, quod nondum accidit vel longinquum eſt.*

Bleſ.ep.12. — Aug. 8. confeſſ. cap.11. — In Enchir. c.10. — Sen.ep.13.

VIDE. V. *Acedia. Adulatio. Hypocriſis. Immortificatio paſſionum. Puſillanimitas. Timor humanus.*

INDISCRETIO

Remedia contra Indiſcretionem.

I. REMED. Conſidera dicta S. ſcripturæ de indiſcretione, vel imprudentia, qua delinquis, quoties exceſſum vel defectum in exercitio boni operis committis. Nam vt ſcribit Poeta.

Hor.ſat.1.lib.1.

Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines,
Quos vltra citraque nequit conſiſtere rectum.

Primo ergò dehortatur nos ſcriptura ab hoc vitio. Nam Eccleſiaſtes dicit. *Noli eſſe iuſtus multum, neq́ plus ſapias, quàm neceſſe eſt.* Et Eccleſiaſticus. *Eſt, qui ſe nimium ſubmittit à multa humilitate.* Et Paulus. *Videte fratres, quomodo caute ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes. Propterea nolite fieri imprudentes.* Et. *Non plus ſapere, quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem. Nolite prudentes eſſe apud vosmetipſos.* 2. hortatur nos ad diſcretionem. Nam Salomon monet. *Prudentia tua pone modum.* Et. *Palpebræ tuæ.* id eſt, diſcretio, *præcedant greſſus tuos.* Et Chriſtus apud Matthæum. *Oportuit te committere pecuniam meam nummulariis*, ſeu trapezitis, quorum, teſte Caſſiano, eſt probare quod ſit aurum purum, & diſcernere verum ab adulterino. Et Apoſtolus. *Rationabile*

Eccl.7.17. — Eccl.19.24. — Eph.5.15. — Rom.12.3. — Prou. 23.4. — Prou.4.25. — Matth.25.27. — Caſ.coll.1.c.20. — Rom.12.1.

nabile ſit obſequium veſtrum. Qui & inter dona Spiritus ſancti numerat do- 1.Cor.12.10.
num diſcretionis ſpirituum. Et B. Ioannes. Nolite omni ſpiritui credere, ſed probate 1.Ioan. 4.1.
ſpiritus, ſi ex Deo ſint.

II. REMED. Conſidera ſententias SS. Patrum. S. CYPRIANVS, vt Cypr. de ſingularit. cleric.
probaret mulieres non eſſe arcendas ab Eccleſia, licet arceantur à coha-
bitatione clericorum, ita loquitur. Abſit abſit, vt vbiq; fœmina proſcribantur.
Habent loca ſua circa maritum, circa filios, circa parentes, circa fratres, circa ſeruos, &
in domo orationis tantummodo iuxta cunctos clericos. In manſione autẽ vna ſine cogna-
tione competentes non habent ſocios. Hæc eſt libra, quæ ſtat. Stare verò non poteſt quic-
quid inclinauerit libra, dicente ſcriptura. Non declinabis in dexteram, neq; in ſiniſtram.
Et Dominus in Euangelio. Quod amplius à malo eſt. Diſce nunc temperantiæ modum, Prou. 4. 27. Matth. 5. 37.
qui per licentiam quæris exceſſum. Ama fœminas inter Sacra ſolennia, & odio habe in
communione priuata, ſi vis Salomonis tenere doctrinam. Tempus, inquit, amandi & Eccl. 3. 8.
tempus odiendi. S. BASILIVS in principium Prouerbiorum. Vera prudentia eo- Baſ. hom. 12.
rum quæ agenda & non agenda ſunt cognitio eſt: quàm ſi quis rite ſectatus fuerit, nun-
quam ab officio, virtuteq; abſcedet, nunquam vitiorũ peſtem incurret. Igitur, qui pru-
dentiæ ſermones cognoſcit, &c. vt bonus trapezita, quod bonum fuerit, retinebit, & ab
omni ſpecie mala abſtinebit. Et in Conſtitutionibus monaſticis. In omni quæ ſu- Cap. 15.
ſcipitur actione antecedere prudentia debet. Nam ea remota, nihil cuiuſuis generis eſt, quod
licet bonum videatur, non in vitium recidat, ſi aut alieno tempore, aut non adhibita mo-
deratione fiat. Ratio verò & prudentia, vbi rebus bonis idoneum tempus ac modum de-
finiunt, mirabile eſt, quantus ex earum vſu cum in dantes, tum in accipientes fructus re-
dundet. S. AMB. lib. 1. officiorum. Decorum in noſtris ſcripturis primo conſtitui Amb. c. 10.
loco, quod græcè πρέπον dicitur, inſtruimur & docemur legẽtes. Te decet hymnus Deus Pſal. 64. 2.
in Sion. Et Apoſtolus ait. Loquere quæ decent ſanam doctrinam. Et infra. Sapiens, vt Tit. 2. 1.
loquatur, multa prius conſiderat: quid dicat, aut cui dicat, quo in loco quo tempore. Eſt
ergo & tacendi & loquendi modus, eſt etiã in factis modus. Pulchrum eſt igitur tenere
menſurã officij. Et libro de pœnitentia. Si virtutũ finis ille eſt maximus qui plurimo- Id. lib. 1. c. 1.
rũ ſpectat prouectũ, moderatio propè omnium pulcherrima eſt, &c. Nam Salomon ait. Eccl. 7. 17.
Noli iuſtus eſſe nimiũ. Debet enim iuſtitiã temperare moderatio. Nam quemadmodum
ſe tibi curandũ præbeat, quem faſtidio dedas, qui contemptui ſe, non compaſſioni medico
ſuo putet futurũ? Ideo Dominus Ieſus compaſſus nobis eſt, vt ad ſe vocaret, non de-
terreret. S. G. NAZIANZ. de moderatione in diſputando, vt probet in cau- Naz. orat.
ſa fidei diſcretione vtendum. Id probè, inquit, exploratũ habens. Salomon. Ne de- Prou. 4. 27. Eccl. 7. 17.
clines, ait, ad dexterã neq; ad ſiniſtrã, ne per contraria in æquale malum incidas, &c. Quod
etiã ſpectans alio loco inquit. Ne magnopere iuſtus ſis, nec ſupra modũ ſapiens. Par. n. iu-
ſtitiæ ſapientiæq; detrimentũ affert acris hæc tam circa actionem, quam circa ſermonem
animi affectio virtutis nomen propter exceſſum amittens. Hanc enim exceſſus & defe-
ctus peræquè labefactant, non ſecus ac regulam aliquam additio aliqua aut ſubtractio.
Nemo igitur ſapientior ſit, quam conueniat, nec luce ſplendidior, nec amuſſi rectior, neq; Rom. 12. 3.

præcepto diuino ſublimior. Et in oratione de laudibus S. Baſilii. Equidem, inquit, mihi verendum eſſe video ne in immodicæ prolixitatis crimen apud eos incidam,
Cleobuli ſent. ex 7. Sapienc. vnius. qui mediocritatem laudibus efferunt, quam nec ille contemnebat, ſententiam hanc. Modus omnis optimus, inprimis laudans, ac toto vitæ curriculo ſeruans. S. HIERONYMVS ad Demetriadem.
Hier.ep.8. Neque immoderata tibi imperamus ieiunia, & enormem ciborum abſtinentiam, quibus ſtatim corpora delicata franguntur. Philoſophorum quoque ſententia eſt, μεσότητας ἀρετὰς, ὑπερβολὰς κακίας εἶναι. quod latinus ita poteſt ſermo reſonare. moderatas eſſe virtutes: excedentes modum atque menſuram inter vitia reputari. Vnde & vnus de ſeptem ſapientibus, μηδὲν ἄγαν id eſt, ne quid, ait, nimis. Quod tàm celebre factum eſt, vt comico quoque verſu expreſſum ſit. Sic debes ieiunare, vt non palpites, & reſpirare vix poſſis, & comitum tuarum, vel porteris, vel traharis manibus: ſed vt fracto corporis appetitu, nec in lectione, nec in Pſalmis, nec in
Caſ.coll.2. ca. 1. vigiliis ſolito quid minus facias. IOAN. CASSIAN. Eſt diſcretio non mediocris quædam virtus, nec quæ humana paſſim valeat induſtria comprehendi, niſi diuina fuerit largitate collata. Et iterum. Quam niſi monachus omni intentione fuerit aſſecutus, neceſſe eſt eum velut in nocte cæca oberrantem, non ſolum pernicioſis foueis præruptisq; incidere, ſed etiam in planis ac directis frequenter offendere. Et rurſus.
Cap. 4. V.patrũ.p.3.c. 42. Tam B. Antonij, quam vniuerſorum ſententia definitum eſt, diſcretionem eſſe, quæ fixo gradu intrepidum hominem perducat ad Deum, prædictasque virtutes iugiter conſeruet illæſas, cum qua ad conſummationis excelſa faſtigia minore poßit fatigatione conſcendi, &c.
Greg. c.9. & 10. Omnium namque virtutum generatrix, cuſtos, moderatrixque diſcretio eſt. S. GREGORIVS, libro Moralium tertio. Bona quidem intentione amici Iob ad conſolandum venerant, ſed hoc quod pia mens Deo mundum obtulit, locutio præcipitata vi-
Gẽ. 4.iuxta 70. tiauit. Scriptum quippe eſt, Si recte offeras, non recte autem diuidas, peccaſti. Recte namque offertur, cum recta intentione quid agitur: ſed recte non diuiditur, ſi non hoc, quod piè agitur, etiam ſubtiliter diſcernatur. Oblata enim rectè diuidere, eſt qualibet bona noſtra ſtudia ſolicitè diſcernendo penſare. Sæpe ergo & quod bono ſtudio gerimus, dum diſcernere cautè negligimus, quo iudicetur fine neſcimus & nonnunquam hoc fit reatus
Greg. c.11. criminis, quod putatur cauſa virtutis. Et libro 28. Plerumque virtus cum indiſcretè tenetur amittitur: cumque diſcrete intermittitur, plus tenetur. Nec mirum, ſi in incorporeis id intelligimus, quod agi & in corporeis rebus videmus. Ex ſtudio namq; arcus diſtenditur, vt in ſuo tempore cum vtilitate tendatur. Qui ſi otium relaxationis non accipit feriendi virtutem ipſo vſu tentionis perdit. Sic aliquando in exercitatione virtus cum per diſcretionem prætermittitur reſeruatur, vt tanto poſt vitia valenter feriat,
Bern. ſerm. 49. quanto à percuſſione interim prudenter ceſſat. B. BERNARDVS in Cantica, Diſcretio omni virtuti ordinem ponit, ordo modum tribuit & decorem etiam & perpetuitatem, &c. Eſt ergo diſcretio non tam virtus, quàm quædam moderatrix & auriga virtutum, ordinatrixq; affectuum, & morum doctrix. Tolle hanc & virtus vitiũ erit. ipſaq; affectio naturalis in perturbationem magis conuertetur, exterminiumq; naturæ.

III. REMED. Rationem in omnibus actionibus tuis, maximè cum

dubitas

Digitized by Google

dubitas, quid conſideratis circumſtantiis expediat, ducem ſequare. Ita GREG. NAZIANZENVS. *Id verò* (nempe moderationem in omnibus rebus) inquit, *Ita demum aſſequemur, ſi modeſti & compoſiti eſſe curemus, naturæ leges comprobemus, rationem ducem ſequamur, ordinem diſciplinamque non aſpernemur.* Et alter GREG. Romanus. *Bene in Euangelio veritas dicit. Matth. 6. Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. Si oculus tuus ſimplex fuerit totum corpus tuum lucidum erit, &c. Quid enim per oculum exprimitur, niſi opus ſuum præueniens cordis intentio? quæ priuſquam ſe in actione exerceat, hoc iam quod appetit contemplatur. Et quid appellatione corporis deſignatur, niſi vnaquæque actio quæ intentionem ſuam quaſi intuentem oculum ſequitur? Lucerna itaque corporis eſt oculus, quia per bonæ intentionis radicem merita illuſtrãtur actionis. Et ſic oculus tuus ſimplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit, quaſi rectè intendimus per ſimplicitatem cogitationis, bonum opus efficitur, etiamſi minus bonum eſſe videatur.* Eodem ſpectant illa B. BERNARDI. *Deus vult ſe amari non ſolum dulciter, ſed & ſapienter. Vnde Apoſtolus rationabile, inquit, obſequium veſtrum. alioquin facillimè zelo tuo Spiritus illudet erroris, ſi ſcientiam negligas. Nec habet callidus hoſtis machinamentum efficacius, ad tollendum de corde dilectionem, quam ſi efficere poſſit, vt in ea incautè, & non cum ratione ambuletur.*

Naz. in orat. de moderat. diſpu.
Greg. 18. mor. c. 13.
Caſſ. coll. 2. c. 2.
Bern. ſer. 19. in Cant.
Rom. 12. 1.

IV. REMED. Maiorum & ſeniorum conſilia ſedulo requirere. *Ne innitaris*, inquit ſapiens, *prudentiæ tuæ.* Et. *Qui ſapiens eſt, audit conſilia.* Et. *Fili ſine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis.* Hoc remedium tradit Abbas Moyſes apud Caſſianum his verbis. *Vera, inquit, diſcretio non niſi vera humilitate acquiritur. Cuius humilitatis hæc erit prima probatio, ſi vniuerſa non ſolum quæ agenda ſunt, ſed etiam quæ cogitantur ſeniorum reſeruentur examini. Quæ inſtitutio non ſolum per veram diſcretionis viam iuuenem recto tramite docebit incedere, verumetiam cunctis fraudibus & inſidiis inimici ſeruabit illæſum. Nullatenus enim decipi poterit quiſque, ſi non ſuo iudicio, ſed maiorum viuit exemplo.* Et S. BASILIVS in oratione de felicitate. *Profectò*, inquit, *diuina quædam res eſt conſilium, eſt namq. animi coniunctio, caritatis fructus, mentis demiſſæ demonſtratio. Superbia enim magna habetur, exiſtimare nullius ſe egere auxilio, ac ſibiipſi penitus acquieſcere, quaſi vel ſolus ſapiat, vel quam optima in medium conſulere valeat. Quare nequaquam cunctemur ijs non ſubmittere, qui nobis ea quæ decora ſunt conſulant; nec vnquam turpe eſſe ducamus, confidere, alios quoad vitam inſtituendam nobis longè eſſe prudentiores. Magnam profectò affert hominibus vtilitatem conſilium, eo, quod nemo ſibi ſufficiat ad electionem rerum vtilium honeſtarumue, ſed pluribus ſane ſocijs ijſque ſolertibus opus habet.*

Pro. 3. 5. & 12. 15.
Eccl. 32. 24.
Caſſ. coll. 2. c. 10.
Baſ. orat. 21.

V. REMED. Conſidera exempla eorum qui neglecto aliorum conſilio per indiſcretionem miſerè perierunt. Ea commemorat accuratè idẽ CASSIANVS collatione ſecunda. Primum eſt Heronis, qui 50. annos in eremo ſolus commoratus, tandem à Satana transfigurante ſe in angelum

Caſſ. cap. 5.

lucis deceptus, ſe in puteum profundiſsimum præcipitem egit. ex eoque magno labore extractus, ne ſic quidem à ſenioribus ſibi perſuaderi paſ- Cap. 6. ſus eſt peruerſum angelum huius conſilii auctorem fuiſſe. Alterum eſt monachorum duorum, qui nullo aſſumpto cibo vaſtiſsimam ſolitudinē penetrare voluerunt, cogitantes ſe à Deo non deſerendos, cumque Mazices, homines ceteroquin feri, obuii facti illis panes obtuliſſent, vnus 7Cap. tantum accepit, alter noluit & fame periit, exiſtimabat enim non poſſe dinino inſtinctu fieri, vt homines tam barbari panem offerrent. Tertium eſt cuiuſdam, qui angeli praui conſilio in fraudem inductus proprium filiolum, quem ſecum in cella alebat, & erudiebat, exemplo A- Cap. 8. braham, Deo immolare voluit, ſed puer, vt aduertit patrem exacuere cultrum, aufugit. Quartum eſt monachi Meſopotameni, cui ſimilis ſpiritus perſuaſerat, vt circumciſionem Iudaicam reciperet; ſpectandum enim illi præbuerat populum Iudæorum cum Patriarchis candidum & fulgentem, Chriſtianum cum Apoſtolis & Martyribus tetrum & maci- Coll. 1. c. 21. lentum. Alibi item narrat CASSIANVS, cum Abbas Ioannes Lyci habitans poſt biduanum ieiunium refectionem ſumeret, Zabulum in tetri Æthiopis ſpecie ad genua eius aduolutum dixiſſe. Indulge mihi, quia ego tibi laborem tam diuturni ieiunii indixi. Vnde ille cognouit ſe ad tantam ſeueritatem à malo ſpiritu inductum.

VI. REMED. Conſidera exempla antiquorum Patrum, qui diſcre- Greg. c. 11. Iob. 38. 5. tionis laude excelluerunt. Hoc remedium tradit B. GREGORIVS libro 28. moralium in illa verba Iob. *Vel quis tetendit ſuper eam lineam? ſuper hanc terram,* inquiens, *linea tenditur, quando electæ cuique animæ ad ſumendam viuendi regulam Patrum præcedentium exempla monſtrantur: vt ex illorum vita conſideret, quid in ſuis actibus ſeruet, quatenus reſpecte iuſti limitis tramite, nec infra minima negligens deficiat, nec vltra maxima ſuperbiens tendat, nec minus conetur explere, quam ſufficit: nec plus arripiat, quam accepit, ne aut ad menſuram, quam debet,* Matth. 7. 14. *non perueniat, aut eandem menſuram deſerens extra limitem cadat. Anguſta quippe porta eſt, quæ ducit ad vitam: & ille hanc ingreditur, qui in cunctis quæ agit diſcretionis ſubtilitate propter hanc ſolicite coarctatur. Nam qui per voluntates proprias ſecura mente ſe dilatat, anguſtæ ſibi portæ aditum damnat.* Ac mox duo diſcretionis exempla ſubiicit: alterum B. Petri Apoſtoli, alterum B. Pauli. Petri quidem, pro eo qui ex indiſcretione ſua magis conſilia, quam ſeniorum, eligeret, & ſibi potius quam aliis crederet. *Hunc,* inquit, *Pe-* Act. 5. 29. *trus intra menſuræ lineam reuocat, qui poſtquam libertate vocis autoritatem Princi-* Act. 15. 10. *pum preſsit,* (dicens, oportet Deo magis obedire quam hominibus) *per humilitatem cordis de non circumcidendis gentibus Pauli conſilium audiuit. Sic enim ſemetipſum contra aduerſarios ex authoritate curabat erigere, vt tamen ſibimetipſi non crederet in his quæ non rectè ſentiret, & humilitate manſuetudinis obedientiam in*

recto conſilio etiam minoribus fratribus exhiberet. Pauli pro eo, qui per indiſcretionem vnum eundemque tenorem in agendo teneret, cum tamen *per momenta temporum ſæpe mutentur*, inquit Gregorius, *merita actionum. Quam diſcretionis lineam*, inquit idem, *bene ante oculos Paulus tetendit: qui & gentiles ad libertatem fidei venientes circumcidi prohibuit, & tamen Lyſtris, atque Iconium tranſiens ipſe Timotheum qui gentili patre editus fuerat circumcidit. Fecit quod fieri fidei amore prohibuit, ſed ad fidei retorſit miniſterium, quod quaſi non fideliter fecit. plerunque enim virtus, cum indiſcretè tenetur, amittitur, &c.* Act.16. 3.

VIII. Remedium. Conſidera geminas eſſe virtutum actiones, externas, & internas. Externæ ſunt, ieiunia, vigiliæ, cilicia, flagellationes, humicubationes, meditationes, orationes, lectiones, &c. in quibus propriè indiſcretio, vel exceſſus & defectus committitur. Aliæ ſunt internæ in animo, vt humilitas, caritas, patientia, mortificatio paſſionum, mutatio morum, in quibus propriè non committitur exceſſus. Nemo enim in interna humiltiate, caritate, patientia, &c. facile excedit. Hoc autem intereſt inter vtraſque, quod in internis conſiſtat perfectio Chriſtianæ religionis, & vitæ religioſæ, non item in externis, quæ ſunt tantum inſtrumenta ad perfectionem obtinendam: illæ finis, hæ mediorum rationem vendicant, illæ difficilius & non niſi longo vſu & exercitatione, hæ facilius acquiruntur. De quo diſcrimine eleganter ſane diſſerit auctor epiſtolæ ad Demetriadem ſumpto exemplo à lectione rerum ſacrarum, in qua minus periculum exceſſus videtur. *Sit*, inquiés, *ipſa lectio, cui finem conſilium, non laſſitudo imponat. Nam vt immoderata ieiunia, & ardor abſtinentiæ, & enormes inordinatæque vigiliæ intemperantiæ coarguuntur; idq; nimietate pariunt, vt hæc ipſa poſtea quidem nec mediocriter fieri poſſint, ita ſtudium lectionis intemperans in reprehenſionem cadit, quodque laudabile eſt in genere ſuo, fit de nimietate ſui culpabile. Generaliter quidem ſtrictimque, ſed breuiter dicendum eſt. In bonis quoque rebus, quicquid modum exceſſerit, vitium eſt. Magna eſt, magna, inquam, & quæ grandi ſtudio conſtat perfectæ vitæ ratio; conſummatæque ſapientiæ eſt ſcire, quid quo inſequaris modo, & ad omnem actum præferendo conſilium, nihil facere, quod feciſſe pœniteat.* Eodem tendit illud Hieronymi ad Demetriadem de virginitate ſeruanda. *Ieiuniū non perfecta virtus, ſed cæterarum virtutum fundamentū eſt: gradus præbet ad ſumma ſcandentibus.* Et Basilii de vera virginitate. *Si ipſam per ſe ciborū abſtinentiā ſpectemus (ſecundū Apoſtolum Paulum, dicentē. Eſca nos non commendari Deo) neque ſi non comedamus deficimus, neq; ſi comedamus abundamus: Neque enim, qui non comedunt ob id duntaxat plus aliquid comedentibus de virtute habent: neque qui comedunt, ex eo minus aliquid comedentibus habere putandi ſunt, ſi modo illorum virtus interior æqualis ſit. Oportet igitur ad animæ virtutem intentione directa cuncta exercitia corporis aggredi, quæ cum per ſe bona non ſint, eius tamen boni, cuius gratia arripiuntur ornata miniſterio bona & honeſta fiunt.*

In append. t. 2. Auguſt.

Hier. ep. 8.

1. Cor. 8. 8.

His

Caſſ. coll. 1. c. 7. His conſentit apud Caſſianum Abbas Moyſes. *Ieiunia*, inquit, *vigiliæ, meditatio ſcripturarum, nuditas ac priuatio omnium facultatum non perfectio, ſed perfectionis instrumenta ſunt, quia in ipſis non conſiſtit diſciplinæ illius finis, ſed per illa peruenitur ad finem.* Finem autem dicit eſſe, conſeruare cor ab omnibus noxiis paſſionibus illæſum, & ad perfectionem caritatis conſcendere. Ex hac doctrina diſcis ſeueriora ieiunia, aliaſque grauiores pœnitentias non eſſe probandas, quando communia pietatis exercitia impediunt. 2. mortificationem internorum affectuum anteponendam in genere ſuo caſtigationibus corporis. 3. virtutes internas plus ſectandas & exercendas, quam externas.

VIII. REMED. Conſidera exempla eorum, qui virtutes in quibus conſiſtit perfectio, ſuo tempore antepoſuerunt virtutibus, quæ ſunt inſtrumenta perfectionis; vt caritatem ieiuniis. Caſſ. cap. 24. 25. 26. Io. CASSIANVS monaſticarum inſtitutionum libro quinto imprimis tradit in prouincia Ægypti in aduentu fratrum peregrinorum indifferenter quotidiana ſolui ieiunia, eo quod ieiunium voluntarium muneris ſit oblatio, opus autem caritatis implere præcepti exigat neceſſitas; moxque duorum ſeniorum exempla ſubiungit. Theodor. c. 5. Vnius quidem, qui ſexies diuerſis aduenientibus menſam poſuerit, & cum iis comederit. Alterius verò, qui nunquam ſine peregrino, etiamſi in triduum ieiunium differendum eſſet, cibum ſumpſerit. THEODORETVS quoque in hiſtoria religioſa narrat Martianum monachum è regia ſtirpe oriundum panis libra in quartum vſque diem contentum, in aduentu tamen Auiti monachi ieiunium laxaſſe: cumq; Auitus affirmaret ſe à more ſuo in veſperã ieiunãdi non diſceſſurum, ingemuiſſe, & Aug. c. 33. dixiſſe ſe caritatem præferre ieiunio. Et B. AVGVSTINVS in libro de moribus Eccleſiæ, cum fuſe egiſſet de ſeuerioribus ieiuniis quorundam vtriuſque ſexus religioſorum cœtuum, quos Mediolani, Romæque vidiſſet, tandem ſubiicit. *Caritas præcipuè cuſtoditur, caritati victus, caritati ſermo, caritati habitus, caritati vultus aptatur: coitur in vnam, conſpiraturque caritatem. Hanc violare tanquam Deum nefas ducitur. huic ſi quis reſiſtit, eiicitur atque vitatur: hanc ſi quis offendit, vno die durare non ſinitur. Sciunt hanc ita commendatam eſſe à Chriſto & Apoſtolis, vt ſi hæc vna abſit, inania: ſi hæc adſit, plena ſint omnia.* Concludam hoc antidotum exemplo B. Ioannis Euangeliſtæ, ex quo intelliges diſcretionis virtutem etiam à religioſis hominibus expoſcere vt aliquando aliquid de conſueta vitæ ſeueritate remittant. Caſſ. coll. 24. c. 21. *Fertur,* inquit CASSIANVS *B. Euangeliſta Ioannes cum perdicem manibus molliter demulceret, quendam ad ſe habitu venatorio venientem dixiſſe. Tune es ille Ioannes cuius fama celeberrima me quoque ſummo deſiderio tuæ agnitionis illexit? cur ergo obblectamentis tam vilibus occuparis? Cui B. Ioannes. Quid eſt, quod manu tua geſtas? Ait ille. Arcus Et cur, inquit, non enim vbique cenſum circumfers? Cui ille reſpondit. Ne iugi curuamine rigoris fortitudo la-*

do laxata molleſcat atque depereat. Nec noſtri animi tam parua breuiſque laxatio te offendat ô iuuenis, inquit B. Ioannes, *nam niſi rigor intentionis remiſſione aliqua relaxetur, virtuti Spiritus cum neceſſitas poſcit, obſecundare non poterit.*

VIDE. V. *Conſcientia ſcrupuloſa. Deſperatio. Illuſiones ſpirituales. Immortificatio paſſionum. Inobedientia. Iudicium proprium. Iudicium temerarium. Præſumptio. Voluntas propria.*

INGRATITVDO IN DEVM, ET alios benefactores.

Remedia contra ingratitudinem.

I. REMED. Conſidera oracula diuini verbi, in quo primo ingrati ar-
guuntur, dignique pœnæ pronunciantur. nam apud Iſaiam prophe- Iſa.1.2.
tam de Iudæis ob ingratitudinem Deus queritur his verbis. *Filios enutri-
ui, & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me.* Apud Lucam verò Saluator ſimiliter Luc.17.17.
queritur de nouem leproſis à ſe mundatis, dicens. *Decem mundati ſunt, &
nouem vbi ſunt? non eſt inuentus, qui rediret, & daret gloriam Deo, niſi hic alienigena.*
B. Paulus in altera ad Timotheum epiſtola ingratos inſerit catalogo im- 2. Tim.3.2.
proborum. *Erunt*, inquit, *nouiſſimis temporibus homines ſeipſos amantes, cupidi,
ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati ſceleſti, &c.* Et ſapiens. *Ingrati* Sap.16.29.
ſpes tanquam hybernalis glacies tabeſcet, & diſperiet, tanquam aqua ſuperuacua. Et. Prou.17.13.
Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius. 2 gratiarum actionem 1.Theſ.5.18.
nobis commendat. Vnde Apoſtolus. *In omnibus gratias agite.* Et. *Grati eſto-* Col.3.15.16.
te. Et. *Omne quodcunque facitis in verbo aut in opere; omnia in nomine domini noſtri
Ieſu Chriſti, gratias agentes Deo & Patri per ipſum.* Et. *Gratias ſemper agentes pro o-* Eph.5.20.
mnibus in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Deo & Patri Ita fecit pſaltes regius Pſal.102.2.
dicens. *Benedic anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius.*

II. REMED. Conſidera SS. Patrum dicta de ingratitudine & gra-
titudine. S. BERNADVS in Cantica. *Ingratitudo inimica eſt animæ, exinani-* Bern. ſerm.52.
tio meritorum, virtutum diſperſio, beneficiorum perditio. ingratitudo ventus vrens, Id.ſerm.2.
ſiccans ſibi fontem pietatis, rorem miſericordiæ, fluenta gratiæ. Et de Euangelio
ſeptem panum. *Ingratitudinem prorſus odit anima mea. Peremptoria ſiquidem
res eſt ingratitudo, hoſtis gratiæ, inimica ſalutis. Dico ego vobis, quoniam pro meo ſa-
pere nihil ita diſplicet Deo, præſertim in filiis gratiæ, in hominibus conuerſionis, quem-
admodum ingratitudo, Vias enim obſtruit gratiæ.* S. AVGVSTINVS in ſolilo- Aug. c.18.
quiis. *Recolam ad mentem meam omnia bona Domine, quæ feciſti mihi à iuuentu-
te mea in omni vita mea. Scio namque quod ingratitudo multum tibi diſpliceat, quæ
eſt radix totius mali ſpiritalis, & ventus quidam deſiccans & vrens omne bonum,*

Digitized by Google

orum magnitudinem & multitudinem, & intelliges *ingratis nihil eſſe initius*, vt loquitur alicubi Ambroſius. Ea conſiderans B. Baſilius homi- Amb. in præfa Pſal. 35.
in martyrem Iulittam. *Si quando*, inquit, *lætius arridet vitæ inſtitutum,* Baſil. hom. 5.
am depromamus Dauidis vocem. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ re- Pſal. 115. 12.
ibuit mihi? Ex nihilo effecit vt eſſemus, ac produxit, dono rationis ornauit, inuen-
m artium ad vitam tuendam gratuito contulit. Et terræ viſceribus alimenta e-
ixit. In miniſterium dedit omnigenum pecus. Propter nos imbres, ſol montana,
mpeſtriſque regio pulchrè exculta. Propter nos amnes fluunt, promanant fon-
um ſcatebræ, mare ad negotiandum naues admittit, è fodinis effudiuntur opes. At
uid opus eſt hæc perſequi? Deus ipſe ſalutis noſtræ cauſa inter homines conuerſatus
ſt, verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Sol ipſe iuſtitiæ medius eorum
ctus eſt, qui ſedent in tenebris. vita ipſa venit ad mortem, mortem autem eru-
s: ob mortuos reſurrexit, Spiritus ſancti chariſmata diſtribuit, multiplices coronas
romiſit, delicias paradiſi, regni cœleſtis gloriam, & cætera, quæ numerari non
ueant. merito vt exclamemus. Quid retribuemus Domino pro omnibus quæ re-
ribuit nobis? Rectè dicis, retribuit. Quam enim rependis pro accepta gratia
ratiarum actionem, in numerum refert, & habet beneficij loco; qui licet ali-
d nil accipiat, quam quod ſuum eſt, ſolidam tamen retribuit gratiam, ac ſi pro-
riæ dediſſes. Hoc idem antidotum ad euellendam ingratitudinem vberius dilatat Chryſoſtomus homilia. 27. in Geneſin. & Ambroſius libro primo de Iacob & vita beata cap. 6. Vide meditationes de beneficiis diuinis in Enchiridio noſtro.

IV. REMED. Certa tempora tibi quotidie deſcribe, quibus Deo gratias agere conſueſcas, maximè cum nulla hora ſit, nullum momentum, quo non beneficio Dei vtamur, vt docet in Soliloquiis Au- Aug. c. 18.
guſtinus. *In Deo enim viuimus*, inquit Apoſtolus, *mouemur & ſumus;* Act. 17.
Ea tempora his verbis deſcripſit AMBROSIVS in ſermonibus. *Qui eſt* Amb. ſerm. 43.
vtilis Chriſtianus ſemper debet Domino ſuo laudes dicere, & in eius gloriam o- 1. Cor. 10. 31.
mnia procurare, ſicut ait Apoſtolus. Siue manducatis, ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei. Ergo cum in diluculo ſurgimus, debemus priuſquam procedamus è cubiculo gratias agere ſaluatori, & ante omnes actus ſeculi actus habere pietatis, qui nos quieſcentes & dormientes in lectulis cuſtodiuit. Vt enim ego ſecurus dormiam, ille peruigilat. Sed & cum veſpera diem claudit ipſi debemus per pſalterium laudem dicere, & gloriam eius modulata ſuauitate concinere. Hoc enim non ſolum docemur ratione, ſed etiam admonemur exemplis. Nonne enim videmus minutiſſimas aues, cum diem aurora producit in quibuſdam nidorum cubiculis varia dulcedine perſonare, vt creatorem ſuum, quia loquela non poſſunt, ſuauitate demulceant? Aues propter viliſſimas eſcas gratias agunt, tu pretioſiſſimis epulis paſceris, & ingratus es? Imitare ergo frater

milia octaua in epiſtolam ad Coloſſenſes. Baſilius loco allegato tractans Col. 3.
verba Pauli. *In omnibus gratias agite.* Auguſtinus concione prima in Pſalmum 32. Et in Pſalmi 48. partem ſecundam concione ſecunda. 1. Theſſ. 5. 18.

VI. REMEDIVM. Conſidera quam grata ſint pro exiguo beneficio bruta animantia, non domeſtica ſolum, ſed etiam ferociſſima. *Officia*, inquit Seneca libro primo de beneficiis, *etiam feræ ſentiunt. Nec vllum tam immanſuetum animal eſt, quod non cura mitiget, & in amorem ſui vertat. Leonum ora à magiſtris impunè tractantur.* Piger à Salomone ad formicam ablegatur, vt ab ea diſcat induſtriam, quanto magis ingratus ad ſimiles beſtias. Publii Mimi dictum eſt. *Dixeris maledicta cuncta, ſi ingratum dixeris.* Et M. Tullii. *In ingratitudinis vitio nihil mali non ineſt.* B. AMBROSIVS in Hexæmeron ablegat ingratos ad canes. *Quid*, inquit, *de canibus loquar, quibus inſitum eſt natura quadam referre gratiam, & ſollicitas excubias pro dominorum ſalute prætendere. Quis non erubeſcat gratiam bene de ſe merentibus non referre, cum videat etiam beſtias refugere crimen ingrati? Et illæ, imperitiæ alimoniæ ſeruant memoriam, tu non ſeruas ſalutis acceptæ?* Idem facit BASILIVS. *Memoria*, inquiens, *beneficiorum animantis huius, quem beneficiorum immemorem non pudore aſperſerit. Iam quidem & interfectis à latronibus in ſolitudine domitis complures à cadaueribus canes non receſſiſſe, ſed ibidem expiraſſe memoriæ traditur. Nonnullos etiam cæde adhuc recente duces illis fuiſſe, qui latrones inquiſierunt, & ad pœnam maleficos rapi fecerunt? Quid hic dicent, qui nullo ſuum opificem, altoremq; Deum proſequuntur amore?* De Leonum in gratitudine erga benefactores mira extant exempla apud Eccleſiaſticos & profanos ſcriptores. Vt apud Sophronium in prato ſpirituali, de Leone, qui ob ſpinam à B. Geraſimo Abbate è pede euulſam, recedere à cænobio noluit, ipſoq; mortuo magno rugitu edito & ipſe ſepulcro eius incumbens expirauit. Quod vulgo putatur. S. Hieronymo, ob ſimilitudinem nominis, accidiſſe. Deinde apud A. Gellium in noctibus Atticis de alio, qui paſſus eſt ſe ob ſimile beneficium ab Androdo ſeruo fugitiuo per vrbem Romam inſtar canis deduci acclamante populo. *Ecce leo hoſpes hominis: ecce homo medicus leonis.* Ac deniq; aqud Matthæum Paris in hiſtoria Anglicana de alio, cum ingenti ſerpente, & Ioanne Vitali ciue Veneto ingratiſſimo in foſſam altiſſimam delapſis, ex qua hiſtoria liquet, quanta hominis ingratitudo, ambarum verò illarum ferarum gratitudo in liberatorem ſuum extiterit. Eam, quia multis forte ignota, hic ſubiiciam, *VITALIS*, inquit, *Venetus ciuis, diues & auarus, cum daturus eſſet filiam ſuam nuptui, vt menſam præpararet lautiorem, venatum iuit in quandam foreſtam vaſtiſſimam & deſertam, mari conterminam. Et cum per deuia eremi ſolus vagaretur, arcum extentum baiulans cum ſagittis, cupiditate ferinæ ductus, incidit forte in foueam & pedicam, leonibus, vrſis, & lupis ſubtiliter præparatam. A qua, cum os ſtrictum eſſet, & pauimentum profundum & amplum, nullo modo potuit aſcendere, vel euadere. Inuenit*

Sen. c. 3.
Prou. 6. 6.
Ad Atticum 8.
Amb. lib. 6. c. 4.
Baſ. hom. 9. in Hexæm.
Pratum Spir. c. 107.
A. Gell. lib. 5.
Paris. pag. 241.

autem in ea, quæ eodem caſu in ipſam inciderant, duo crudelia animalia, leonem & magnum ſerpentem: ſed ipſum Vitalem, qui ſe ſigno crucis præmuniuit, nequaquam inuaſerunt, licet famelici nimis & proterui. Morabatur ergo illic tota illa nocte, & die ſequenti clamans & eiulans, & mortem ſuam tam probroſam lamentando deplorans. Accidit autem, vt quidam pauperculus carbonatorum ſyluicola, dum pergeret, quiſquilias ibidem lignorum colligendo, audiret clamorē & planctum quaſi ſubterraneum, & vocem ſequens peruenit ad os putei & introſpiciens ait. Quis es, quem audio? Et Vitalis gauiſus ſupra id quod dici poteſt, reſpondit alacriter. Ego ſum miſer, VITALIS cognomento, Venetus, qui ignarus muſcipularum harum in foueam iſtā incidi, feris nociuis deuorandus, qui fame & timore contabeſco. Sunt.n. hic duo, quæ nimium pertimeſco animalia, leo, ſcil. quidā & anguis: ſed adhuc Domino protegente, cuius ſigno me cōmunini, me non inuaſerunt: tibi reſeruatus ſum, vt tibi benefaciam, erue me & bene tibi erit: ecce tibi dimidium bonorum meorū concedo, videlicet quingenta talenta: ſunt enim mihi mille. At pauper. Si dictis facta compenſes faciam quod deſideras & hortaris. At Vitalis dicta ſua multis & magnis iuramentis, Domino interpoſito pro fideiuſſore, & fide media cōfirmauit. Et cum colloquerentur, Leo motu caudæ ſaltuq́ iucundo, & ſimiliter anguis blando ſibilo, & totius corporis volubilitate eidē pauperi applauſerunt, quaſi liberationem ſuam cum Vitale poſtulantes. Et ſtatim pauper domum ſuā feſtinus abijt, ſcalamq́ cum funiculis, quos nouerat neceſſarios cū ſumma feſtinatione præparauit, & rediens dimiſit eā in puteū ſolus. Et ſtatim, imò raptim & certatim Leo & Anguis per gradus ſcalæ aſcendentes ipſi pauperi applauſerunt, & circumeuntes pedes eius voluntabantur coram eo lætabundi, quaſi gratiarū actiones pro liberatione ſua referentes eidem. Poſtea verò pauper ipſius Vitalis aſcendentis manum apprehendit, & deoſculans ei dixit. Viuat manus hæc, eia eia gaudeo planè, quia voti compos effici merui, & duxit eum, donec ad notitiam itineris perueniret. Et Vitali recedēti ait Syluanus pauperculus. Quando, & vbi perſolues mihi debita? Et Vitalis intra diem quartum in Venetia, videlicet in palatio meo; ꝙ quidem famoſum eſt, & reperire nō eſt difficile. Redijt Syluanus ad domunculam ſuam vt pranderet. Quo ſedente ad menſam, ecce Leo, quē liberauerat, apportans hinnulū intrauit, & appoſuit menſæ prādentis blandus & manſuetus, quaſi offerens illum pro præmio beneficij liberationis, & applaudens mitiſſimus ſine rugitu, & ira, aut alicuius læſione receſſit. Et ſequebatur eum Syluanus ludentē corā eo, & lingentē pedes eius, vt ſciret vbinā fuerit cubile eius (admirabatur enim vehementer tantā Leonis manſuetudinem) & poſtea rediit, vt pranderet. Et cū cibū ſumeret, ecce & ſerpens liberatus adfuit, gemmā pretioſam in ore deferens, appoſuitq́ eidē Syluano, tanquā liberatori ſuo, & illā in diſco ſuo repoſuit, ſeſeq́ ſpiris volubilib. ante ipſum volutans & ludens applauſit, quaſi grates referens ei pro impenſo ſibi beneficio, & blando emiſſo ſibilo nullū lædens receſſit; quē ſimiliter ſequebatur Syluanus, ꝓ admiratione, vt de cauerna eius certificaretur. Elapſis igitur duob. vel trib. dieb, Syluanus ſecū deferens gemmā ſuā pretioſam, quam ſerpens ſuus attulerat, Venetiā adiit, vt à Vitali promiſſa reciperet. Et inuenit eum cum conciuib. & vicinis, ꝑ gaudio liberationis, conuiuantem. Quem Syluanus ſeorſim euocans, & ſecretius alloquēs, (quia ignotū ſe ſimulauit) dixit

ſixit, Amice, ꝗ debes. At ipſe toruo vultu reſpondit. Quis tu? quid exigis? At ille Quingenta talenta mihi à te ꝑ beneficio tibi facto, ex pacto ꝓmiſſa. At Vitalis. Ita tu lẽ ſiter velles lucrari, q̃ ego ꝑ longa tempora laborioſè acquiſiui? & ꝓcepit familæ ſuæ, vt caperetur quaſi delirans, ꝓ tanta temeritate incarcerãdus. Quod Syluanus intelligens repẽtino ſaltu à Domino exiliuit: & veniens ad Prætoriũ, hæc omnia ſeriatim iudicib: ciuitatis intimauit. Qui cũ nõ planè crederẽt, oſtendit gemmã ſibi à ſerpẽte gratiarũ loco latã, & illico vnus ciuiũ, quẽ virtus lapidis nõ latebat, ipſum magno pretio cõparauit. Vt antẽ oẽs inde redderet certiores Syluan⁹, aliquos de ciuib. duxit ad latibula Leonis et ſerpẽtis, q adhuc Syluano tanquã liberatori applauſerũt. Certificati igitur Iudices de rei veritate, cõpulerũt Vitalẽ reddere, q̃ ꝓmiſit, & ſatisfacere ꝓ iniuria. Hæc referebat rex RICHARDVS munific⁹, ingratos redarguẽdo. Hucuſq; Matthæus Paris. Richardus iſte rex Anglorũ fuit primus eius nominis circa annum Dom. 1195.

VII. REM. Cõſidera exẽpla eorũ, q ob ingratitudinẽ à Deo puniti ſunt, Primũ ſit primi hominũ parentis Adæ. De quo B. Aug. lib. 21. de ciuitate Dei. *Quanto magis homo fruebatur Deo, tanto maiore impietate dereliquit Deũ, & factus eſt malo dignus æterno, q hoc in ſe peremit bonũ, ꝗ eſſe poſſet æternũ. Hinc eſt vniuerſa generis humani maſſa damnata, quoniã q hoc primitus admiſit cũ ea, q̃ in illo fuerat radicata, ſua ſtirpe punitus eſt, vt nullus ab hoc debito, iuſtoq; ſupplicio, niſi miſericordia & indebita gratia liberetur.* Alterum eſt filiorũ Iſrael, vel Iudæorũ, de quib. Chryſoſt. in ſermone cõtra Iudæos, gẽtiles & hæreticos. *Vultis cognoſcere quãta Iudæis fecit Deus, & ꝑmanſerũt ſemp ingrati? Septuaginta & quinq; animæ Ægyptũ ingreſſæ fuerũt, & factæ ſunt ſexcenta millia. Mortuus eſt Ioſeph, & ſurrexit alius rex, q immemor Ioſeph afflixit eos valde. Clamauerunt ad Dominũ, & Domin⁹ miſit eos ad Moſen. Is eduxit eos ex terra Ægypti, & duxit in deſertũ. Et querũtur Moſi. Eduxiſti nos in deſertũ, vt occideres quaſi nõ ſint ſepulchra in Ægypto. Cognoſce ingratitudinẽ. Sed rẽ maiorẽ vide. Quadraginta annis fuerunt in deſerto, capillusq; ipſorũ nõ creuit, neq; vnguis, nõ veſtis ſordidata, nec calceus attritus, nõ ſeminauerunt, nec meſſuerunt, nõ pinſuerunt nec coxerunt panes, ſed panẽ de cœlo comederũt, & poſt tot beneficia dixerunt Aaroni. Da nobis Deos, q nos ꝓcedant, &c.* Tertiũ eſt Ezechię regis, de quo B. Hier. lib. 11. cõmentariorũ in Iſaiã. *Tradunt Hebræi ideo ægrotaſſe Iſaiã, quoniã poſt inauditã victoriã Iudæorũ, & Aſſyrij regis interitũ nõ cecinerit laudes Domino, quas cecinit Moſes Pharaone ſubmerſo, & Debbora interfecto Syſara, & Anna genito Samuele; vnde commonitum eſſe fragilitatis ſuæ.* Quartum Iudæ proditoris qui ſuſpenſus crepuit medius, de quo S. Ambroſius de Virginibus. *In proditore Dominus hoc grauiſſimum inuenit, quo eius condemnaret perfidiam, quod gratiæ vicem non repræſentauerit, & conuitiis, & amicitiæ venenũ malitiæ miſcuerit. Itaq; ſic ait. Tu vero homo vnanimis, dux meus & notus meus, qui ſemper mecũ dulces capiebas cibos, hoc eſt, nõ poteſt ſuſtineri iſtud, quia vnanimis appetiſti eũ qui tibi donauerit gratiam. Nam ſi inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique, & ab eo qui oderat abſconderem me. Inimicus vitari poteſt; amicus non poteſt, ſi inſidiari velit. Itaq; ad accumulandam peccati inuidiam, non dixit. Tu verò ſeruus meus,*

D.Aug.12

Chry.

Apoſtolus meus, ſed vnanimis meus, hoc eſt, non meus, ſed etiam tuus proditor es, qui
Amb. in c. 22. Lucæ *vnanimum prodidiſti.* Et libro 10. in Lucam ad verba Chriſti. *Iuda oſculo filium*
hominis tradis? Oſtendiſti Domine, quem traderet, dum dicis. filium hominis, quia ca-
ro non diuinitas comprehenditur. Illud tamen plus confutat ingratum, quod eum tradi-
derit, qui cum eſſet Dei filius, propter nos tamen filius hominis eſſe voluiſſet. Quaſi di-
cat. Propter te ſuſcepi ingrate, quod tradis in hypocriſi.

VIDE. V. *Amor ſui Immortificatio paſſionum. Superbia. Tepiditas.*

INOBEDIENTIA

Remedia contra Inobedieniam.

I. REMEDIVM. Conſidera verbi diuini teſtimonia. Primo enim te-
1. Reg. 15. 23. ſtatur graue eſſe crimē. *Quaſi peccatū ariolandi,* inquit Propheta Samuel,
Rom. 5. 19. *eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere.* Et Apoſtolus. *Per inobe-*
dientiam vnius hominis peccatores conſtituti ſunt multi. 2. pœna mortis corpora-
Deut. 17. 12. lis vel ſpiritualis dignum. *Qui ſuperbierit,* ait in Deuteronomio, *nolens obedire*
Deut. 21. 18. *ſacerdotis imperio ex decreto iudicis morietur homo ille.* Et. *Si genuerit homo filiū con-*
2. Theſſ. 3. 14. *tumacem, qui non audiat patris aut matris imperium, & coercitus obedire contempſe-*
rit, lapidibus eum obruet populus Et B. Paulus. *Si quis non obedit verbo noſtro, per*
Heb. 2. 2. *epiſtolam hunc notate, & ne commiſceamini cum illo, vt confundatur.* Et. *Omnis præ-*
1. Reg 8. 7. *uaricatio & inobedientia accepit iuſtam retributionem mercedis.* 3. docet per inobe-
dientiam non hominem, ſed Deum abiici. Vnde Dominus ad Samue-
Rom. 13. 2. lem. *Non te abiecerunt, ſed me, ne regnem ſuper eos.* Et Apoſtolus. *Qui poteſtati re-*
1. Reg. 15. 22. *ſiſtit, Dei Ordinationi reſiſtit.* 4. collaudat virtutem obedientiæ. *Melior eſt obe-*
Prou. 15. 28. *dientia,* ait Samuel ad Saul, *quam victimæ, & auſcultare magis, quàm offerre adi-*
Deut. 17. 10. *pem arietum.* Et Salomon. *Mens iuſti meditatur obedientiam.* 5. hortatur ad
illam. Vt in Deuteronomio. *Facies, quodcunque dixerint qui præſunt loco, quem*
Matth. 23. 3. Rom. 3. 1. *elegerit Dominus.* & apud Matthæum. *Omnia quæcunque dixerint vobis ſeruate*
Hebr. 13. 17. *& facite.* Et Paulum. *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit.* Et. *Obe-*
Tit. 3. 1. 1. Pet. 2. 13. *dite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis.* Et. *Admone illos principibus & poteſtatibus*
Deut. 11. 27. *ſubditos eſſe.* Et apud B. Petrum. *Subiecti eſtote omni humani creaturæ propter*
Deum. 6. promittit obedientibus mercedem. Vt in Deuteronomio. *En*
propono in conſpectu veſtro hodie benedictionem & maledictionem. Benedictionem, ſi
Prou. 3. 22. *obedieritis mandatis Dei veſtri.* Et in Prouerbiis. *Cuſtodi legem meam, atque conſi-*
Iſa. 1. 19. *lium, & erit vita animæ tuæ.* Et apud Iſaiam. *Si volueritis & audieritis me, bona*
terræ comedetis.

II. REMED. Conſidera SS. Patrum dicta. S. BASILIVS in princi-
pium

m prouerbiorum. *Præclara eſt obedientiæ merces. Obediamus igitur bono Patri*
aminum præmia nobis ex Spiritus oraculis proponenti, qui nos inſtar viatorum in
initiis, quaſi catuli cuiuſdam venatici indicio curſus noſtri experimentum vult ca-
. Et in ſermone de inſtitutione monachorum. *Vera perfectaq́ ſubiectorum* Baſil.orat.10.de principatu.
a moderatorem. Ordinis obedientia in eo cernitur, ſi ex eius conſilio, nō modo à rebus
itioſis abſtineat, ſed ſine ea quidē q̄ laudabilia ſunt ſine ſententia eius facias. Nā ab
ientia, & corporis incommodorū perpeſſio vtiliter quidē vſurpantur, at ſi quis ſpre-
ant iſtius cōſiliis facere voluerit, quicqd collibitū ſit, plus mali q̄ boni faciet. Qui.n.
teſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit, & præmiū maius debetur obedientiæ, quam re-
facto cum continentia. B. EPHRÆM parænesi decimaſexta. *Ipſe cariſſime,* Ephr.tom.1.
de ne reiicias Patrum quæ te genuerunt in Domino adhortationes. Ait enim Apoſto- Heb.13.17.
s. Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis, &c. Ideo in Pſalmo ait propheta. Corri- Pſalm.140.5.
et me iuſtus in miſericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet
aput meum. Si enim qui ſecundum carnem ægrotant, ſuæ vim inferunt naturæ, vt
ruent, quæcunque ipſis præſcripſerint medici: nonne multo magis decet morem iis gere-
, quibus cura animarum noſtrarum eſt credita? S. HIERONYMVS ad Ruſticum Hier.ep. 4.
monachum. *Nulla ars abſq́ magiſtro diſcitur. Etiam muta animalia, & ferarum*
reges ductores ſequuntur ſuos. In apibus principes ſunt. Grues vnam ſequuntur ordi-
ne litterato. Imperator vnus. Iudex vnus prouinciæ. Omnis ordo Eccleſiaſticus ſuis re-
ctoribus nititur. In naui vnus gubernator. In domo vnus Dominus. In quamuis grandi
exercitu vnius ſignum expectatur, & ne plura replicando faſtidium legenti faciam: per
hæc omnia ad illud tendit oratio, vt doceam te non tuo arbitrio dimittendum, ſed viuere
debere in monaſterio ſub vnius diſciplina patris, &c. præpoſitum monaſterij timeas vt
Dominum, diligas vt parentem. Credas tibi ſalutare, quicquid ille præceperit. B. AV- Aug.lib.8. c.4.
GVSTINVS de Geneſi ad litteram. *Mihi etiam atque etiam conſideranti dici*
non poteſt, quantum placeat illa ſententia, non fuiſſe arborem (in paradiſo) cibo noxiam:
neq́ enim qui fecerat omnia bona valde, in paradiſo inſtituerat aliquid mali: ſed malum
fuiſſe homini tranſgreſſionem præcepti. Oportebat autem, vt homo ſub Domino Deo po-
ſitus alicunde prohiberetur, vt ei promerendi Dominum ſuum virtus eſſet ipſa obedien-
tia: quam poſſum veriſſimè dicere ſolam eſſe virtutem omni creaturæ rationali agenti
ſub Dei poteſtate: primumq́ eſſe & maximum vitium tumoris, ad ruinam ſua poteſta Id. parte.2.
te velle vti, cuius vitij nomen eſt, inobedientia. Et concione ſecunda in Pſalmum
70. *Si Deus tibi,* ô homo, *debuit aliquid iubere, vt te, quod tibi expedit, ſentires eſſe*
ſub Domino, ab aliqua re prohibendus eras, non propter illius arboris malitiam, ſed pro-
pter tuam inobedientiam. Non potuit Deus perfectius demonſtrare, quantum ſit bonum
obedientia, niſi eum prohibuit ab ea re, quæ non erat mala. Sola ibi obedientia tenet pal-
mam: ſola ibi inobedientia inuenit pœnam. Et infra. *Dicatur mihi, quid illi deerat*
in paradiſo conſtituto in media opulentia mediiſq́ deliciis? cui magnæ deliciæ erant ipſa
viſio Dei, cuius faciem quaſi inimici timuit poſt peccatum. Quid illi deerat vt tangeret
arborem, niſi quia ſua poteſtate vti voluit, præceptum rumpere delectauit: vt nullo ſibi
Ee dominante

I. cap. 12. *dominante fieret ſicut Deus, quia Deo nullus vtiq; dominatur.* Et lib. 14. de ciuitate Dei. *Obedientia cōmēdata eſt in præcepto, quæ virtus in creatura rationali mater quodammodo eſt omnium, cuſtoſq; virtutum: quandoquidem ſic facta eſt, vt ei ſubditam eſſe* Greg. c. 12. 1. Reg. 15. 22. *ſit vtile: pernicioſum autē ſuam, non eius, à quo creata eſt, facere volūtatem.* S. GREG. lib. 35. moralium. *Sola virtus eſt obedientia, quæ virtutes cæteras menti inſerit, inſertaſque cuſtodit. Hinc Samuel ait. Melior eſt obedientia, quam victimæ, & auſcultare magis, quam offerre adipem arietū: quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, &* Prou. 21. 28. *quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere. Obedientia quippe victimis iure præponitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam verò volūtas propria mactatur.* Et paulo poſt. *Hinc per Salomonē in oſtenſione obedientiæ dicitur. Vir obediēs loquitur victorias. quia dum alienæ voci humiliter ſubdimur, noſmetipſos in corde ſuperamus.* B. Bern. BERN. in tractatu de præcepto & diſpenſatione. *In quo inobedientiæ crimen* 1. Reg. 15. 23. *abſq; dubio ſit, apud Samuelem aduertite. Quaſi, inquit, peccatum ariolādi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere: vt nō iuſſionis ſimplex ipſa tranſgreſſio, ſed voluntatis ſuperba contemptio ſcelus idololatriæ reputetur. Non eſt. n. idipſum nolle obedire, & non obedire. Hoc quippe interdum erroris eſt: nonnunquam & infirmitatis: illud* Climac. grad. 4. *vero aut odioſæ pertinaciæ, aut contumaciæ non ferendæ* B. IOANNES CLIMACVS in ſcala paradiſi, in gradu de obedientia. *Obedientia eſt animæ propriæ perfecta abnegatio, ſpontanea mors ſecurum periculum, tuta nauigatio, iter dormiēdo confectum, ſepulcrum voluntatis, & excitatio humilitatis.*

III. REM. Conſidera exempla eorum qui ob inobedientiā à Deo grauiter puniti ſunt: quorum complura ſola ſcriptura diuina ſuppeditat. Pri- Gen 3. Aug. c. 15. Phil. 2. 8. mū eſt primi parentis ADÆ, de quo ita B. AVG. lib 14. de ciuitate Dei. *Sicut obedientia ſecundi hominis* (Chriſti) *eo prædicabilior, quia factus eſt obediens vſque ad mortem: ita inobedientia primi hominis eo deteſtabilior, quo factus eſt inobediens vſq; ad mortem. Vbi n. magna eſt inobedientiæ pœna propoſita, & res à creatore facilis imperata, quiſnam ſatis explicet, quantum malum ſit non obedire in re facili, & tantæ poteſtatis* Gen. 19. 26. *imperio, & tanto terrenti ſupplicio?* II. eſt vxoris Loth, quæ ob inobediētiā conuerſa eſt in ſtatuā ſalis, nēpe quia contra mandatū angelicū reſpexit retro. Aug. c. 30. *Ad quid pertinet*, inquit idē Aug. lib. 16. de ciuitate Dei, *quod prohibiti ſunt qui liberabantur ab Angelis retro reſpicere, niſi quia non eſt animo redeundū ad veterē vitā, qua per gratiā renouationis exuimur, ſi vltimū iudiciū euadere cogitamus? Deniq; vxor Loth, vbi reſpexit, remanſit, & in ſalē conuerſa hominib. fidelib. quoddā præſtitit condi-* Num. 16. 32. *mentum, quo ſapiant aliquid, vnde illud caueatur exemplum.* III. eſt Chore, Dathan & Abiron, quos, quia Moyſi non obtemperarunt, terra viuos abſorpſit. 1. Reg. 15. 23. IV. Saulis regis, qui ob inobedientiā regno exutus eſt. *Pro eo, quod abieciſti ſermonē Domini*, inquit ad eū Propheta Samuel, *Proiecit te Dominus, nē ſis rex.* V. eſt Prophetæ de Iuda veniētis in Bethel, qui quoniā cōtra mandatū Domini in Bethel cū alio Propheta panē comedit & bibit aquā, à leone occi- 3. Reg. 13. 24. ſus eſt. VI. alteri⁹ Prophetæ itē à leone occiſi, quod filio Prophetarū dicēti,

Percute

rcute me,non obtemperarit. VII. Ionæ Prophetæ, quẽ fugientẽ in Thar Ib c.20.36. Ion.1.15.
nec aer,nec aqua,nec nauis ferre potuit ob inobedientiam,& tandẽ in
are proiectus eſt. VIII. eſt populi Iſraelitici,qui ob inobedientiã capti-
us abductus eſt in Babylonẽ,vt liquet ex Ieremia. *Benedixit.n.ibi Deus filios* Hier.35.18.
nadab, inquit Aug. *propter obedientiam eoſq́, obiecit inobedienti populo ſuo, expro-* Aug.in Pſal.70.
ans, quia cum filij Ionadab obedientes eſſent patri ſuo, illi non obedirent Deo ſuo.

IV. Rem. Conſidera quanta mala ex inobedientia profluxerint,& in
ies profluant. Nam primo ob vnã Adæ inobedientiã, quotquot homi-
es à condito orbe extiterunt,excepto Chriſto & B. Virgine Maria, pecca-
originali obnoxii,reiq; æternæ damnationis concepti vel nati ſunt,& ſi
tã in eodẽ peccato clauſerint,regno cœlorum in perpetuũ excluſi. Cla-
.n. docet Apoſtolus in epiſtola ad Romanos Oẽs homines in Adã pec- Rom.5.12.
auiſſe. *In quo*,inquit,*omnes peccauerunt*,& per inobedientiam eius peccato-
es factos. *Per inobedientiam vnius hominis*,inquit,*peccatores conſtituti ſunt multi.*
t ad Epheſios *Eramus natura filij iræ,ſicut & cæteri*. 2. ad expiandum hoc A- Eph.2.3.
æ, noſtrumq; peccatum neceſſe fuit filium Dei humanam naturam aſ-
umere,& in ea mortẽ oppetere. Vnde B. Bern. in natali Domini. *Ex conſi-* Bern.ſerm.3.
eratione remedij perum i mei æſtimo quantitatem. Neſciebam, ſanus mihi videbar, &
cce mittitur Virginis filius, filius Dei altiſsimi, & iubetur occidi, vt vulneribus meis
retioſo ſanguinis illius balſamo medeatur. Agnoſce ô homo, quam grauia ſunt vulnera,
ro quibus neceſſe eſt Dominum Chriſtum vulnerari. Si non eſſent hæc ad mortẽ & mortẽ
empiternam, nunquã pro eorum remedio Dei filius moreretur. 3. Omnia mala pœnæ;
t labores, morbi, fames, ſitis, bella, & mors ipſa, atq; adeo inobedientia Rom.7.19.
carnis & Spiritus, quæ dicitur concupiſcentia carnis,tota vita nobis inhæ-
rens, omnium peccatorum actualium fons & radix, ex vna inobedientia Aug 14. de ciuit.c.15.
Adæ manarunt. Vnde Augustinus: *In illius peccati Adæ pœna, quid inobe-*
dientiæ,niſi inobedientia retributa eſt? Nam quæ hominis eſt alia miſeria,niſi aduerſus
eum ipſum inobedientia eius ipſius, vt quoniam noluit, quod potuit quod non poteſt,
velit? In paradiſo enim, etiamſi non omnia poterat ante peccatum, quicquid tamen non
poterat, non volebat, & ideo poterat omnia quæ volebat. Nunc verò, ſicut in eius ſtir- Pſalm.143.4.
pe cognoſcimus, & diuina ſcriptura teſtatur, homo vanitati ſimilis factus eſt. Quis
enim enumeret, quam multa quæ non poteſt velit, dum ſibi ipſi, id eſt, voluntati eius
ipſe animus eius, eoque inferior caro eius non obtemperat? Ipſo namque inuito, & ani-
mus plerumque turbatur, & caro dolet, & veteraſcit, & moritur. 4. Deus in ſcri-
pturis atrociſſima quæque legis præuaricatoribus, id eſt, inobedientibus
minatur. *Maledictus*,inquit in Deuteronomio, *qui non permanet in ſermoni-*
bus legis huius,nec eos opere perficit. Et, *Si nolueris audire vocem Domini Dei tui, vt* Deut.27.26.
cuſtodias, & facias omnia mandata eius, venient ſuper te omnes maledictiones iſtæ, & c.28.15.
apprehendent te. Maledictus eris in ciuitate, maledictus in agro, maledictum horreũ tuũ,
&c. Et in Pſal. *Maledicti, qui declinant à mandatis tuis*. Et apud Eccleſ. *Væ vobis* Pſal.118.21.
viri impij, qui dereliquiſtis legẽ Domini altiſſimi. Deniq; quotquot à Magiſtratu Eccleſ.41.11.

politico vel Eccleſiaſtico *in ciuitatibus puniuntur, fere propter inobedientiam,*
Ephr.c.2.tō.2. vt bene animaduertit B. EPHRAEM in Tractatu de virtute, *atque contumaciam, duramq́ ceruicem plectuntur.*

V. REMED. Condſiera exempla eorum qui virtute obedientiæ excelluerunt. Primus eſt Abraham Patriarcha, quem obedientiæ ſtudioſis
Baſi.c.23. primo loco proponit B. BASILIVS in Conſtitutionibus monaſticis. *Conſidera,* inquit, *mihi Abraham, qui iubetur relinquere domum, patriam, poſſeſſiones, cognatos, amicos, & omnia quæ contraria his ſunt conſectari peregrinationem, obſcuritatem nominis, paupertatem, pericula: & tamen in his omnibus dicto audientem. Venit ille in Paleſtinam primum, ſed victus inopia coactus pergit in Ægyptũ, ibiq́ adempta licet vxore, non animo deiicitur, nõ queritur de Dei conſilio; Qui enim ſemel animũ obfirmarat ſuum, vt obediret Deo, totus in eo erat, vt perfectiſſimã illi præſtaret obedientiã, ideoq́ cum eo ipſo tenpore filium ſuum poſteritatis ſpem, in ætate florida iuberetur Deo in excelſo monte immolare, nihil mente conſternatus eſt, ſed perinde vt ſi agnum eſſet aliquem mactaturus, nihil neq́ curioſè iudicium Dei perueſtigans, neq́ ſecum obmurmu-*
Gen.22.1. *rans mandatum diuinum exequi tentauit, luculentamq́ obedientiæ coronam reportauit, nempe qui cunctis deinceps mortalibus fidei, obedientiæq́ veluti columna quædam erectus ſit.*
Bern.hom.1. SECVNDVS eſt Chriſtus Dominus. De quo B. BERN. ſuper Miſſus
Luc.2.51. eſt. *Diſce homo obedire, diſce terra ſubdi, diſce puluis obtemperare, &c. De auctore tuo loquens Euangeliſta. Et erat, inquit, ſubditus illis, haud dubium, quin Mariæ & Ioſeph. Erubeſce ſuperbe cinis, Deus ſe humiliat, & tu te exaltas? Deus ſe hominibus ſubdit, & tu dominari geſtiens hominibus tuo te præponis auctori? Si hominis, ô homo, imitari dedignaris exemplum, certe non erit tibi indignum ſequi auctorem tuum. Si non poteris forſitan ſequi eum quocunq́ ieris, dignare vel ſequi, quo tibi condeſcendit.* TERTII ſunt Apoſtoli, de quibus loco ſupra allegato BASILIVS. *Dixit eis Ieſus, cum*
Matth.10.16. *rudes adhuc in eius diſciplina eſſent, ac tantum nõ iam iam regnaturum illum putarent, ſeq́ conſortes regni eius nullo labore futuros. Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio luporum. Qua re audita illi nequaquam dixerunt. Nos requietẽ ſperauimus, & tu nos in pericula protrudis; honores expectauimus, & tu ingeris ignominias. Imo cum grauiora audiſſent, ſe odio futuros omnibus hominibus, ad præſides & reges trahendos & occidendos, ſubmiſſa mentis ceruice obedientiæ iugum ſubierunt, alacriq́ animo in pericula, in fora, in contumelias, in lapidationes, in cruces variasq́ neces proceſſere; tantaq́*
Act.5.41. *alacritate hæc ſuſtinebant vt mirificè exultarent ſe dignos habitos pro nomine Ieſu contumeliam pati. Hanc obedientiam is qui ſecundum Deum verè eſt monachus antiſtiti ſuo præſtet oportet. Siquidem diſcipulos Chriſtus in hoc elegit, qui hoc vitæ inſtitutum æmularentur, vt per eos formam relinqueret eandem ſecuturæ poſteritati.*

VI. REMED. Conſidera quæ ſint conditiones obedientiæ veræ & perfectæ: hoc ſiquidem longius à vitio inobedientiæ receſſeris, quo propius ad illas acceſſeris.

Condi-

Conditiones perfectæ obedientiæ.

PRIMA Conditio eſt, vt ſuperiori obedias tanquam Chriſti vicario,
imò vt Chriſto & Deo. Nam apud Lucam Chriſtus ait. *Qui vos audit,*
e audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit. Et Apoſtolus ad Romanos ſic ratioci- Luc. 10. 16.
atur, vt probet obtemperandum eſſe ſuperioribus etiam politicis, (qui
temporis erant infideles) *Non eſt poteſtas niſi à Deo. Quæ autem ſunt à Deo*
dinatæ ſunt. Itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Et paulo poſt Rom. 13. 1.
oteſtatem illam, vel ſuperiorem vocat *Dei miniſtrum.* Et in epiſtola ad
pheſios. *Serui,* inquit, *obedite Dominis carnalibus, cum timore & tremore, in* Eph. 6. 5.
mplicitate cordis veſtri, ſicut Chriſto, non ad oculum ſeruientes, ſed vt ſerui Chriſti
cientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate ſeruientes ſicut Domino. Et Col. 3. 23.
d Coloſſenſes, cum iterum ad obtemperandum Præpoſitis ſubditos
ortatus eſſet, ait. *Quodcunque facitis ex animo operamini, ſicut Domino, & non ho-*
minibus, ſcientes, quod à Domino accipietis retributionem hæreditatis. Domino Chri-
ſto ſeruite. Vnde B. BERNARDVS in tractatu de præcepto & diſpenſatio- Bern.
e. *Deus,* inquit, *Prælatos ſibi quodammodo æquare dignatus, ſibimet imputat illo-*
um & reuerentiam & contemptum. ſpecialiter conteſtans eis. Qui vos audit, me audit: Luc. 10. 16.
& qui vos ſpernit, me ſpernit. An non hoc ipſum & regula noſtra perhibet, vbi ait. O- Reg. S. Bened. c. 68. de obed.
edientia, quæ maioribus præbetur, Deo exhibetur. Quamobrem quicquid vice Dei
præcipit homo, quod non ſit tamen certum diſplicere Deo, haud ſecus omnino accipien-
dum eſt, quàm ſi præcipiat Deus. Et PETRVS Bleſſenſis ad Priorem de Monaſterio Bleſ. ep. 131.
o *Quicquid tibi Prælatus iniunxerit, quod animæ ſaluti non obuiet, ſic illud ample-*
ctidebes, ac ſi Deus ipſe præceperit. Beatuſq́; Benedictus proteſtatur Deo impendi obe-
dientiam quæ maioribus exhibetur. Et ante illos IOAN. CASSIANVS, agens de Caſſ. l. 4. inſt. c.
perfecta obedientia Tabenenſiotarum monachorum in Thebaide, ſcri- 10.
bit *eos ſic vniuerſa complere quæcunque à ſuperiore fuerint præcepta, tanquam ſi à Deo*
cælitus ſint edita. Illuſtre eius rei exemplum commemorat IOAN. CLIMA- Clim. grad. 4.
CVS. *Cum in menſa,* inquiens, *ego & ſuperior in quodam cœnobio conſediſſemus ad-*
uocat is quendam nomine Laurentium, qui fere 48. annos in monaſterio degerat; cum
aduenisſet, nihil illi penitus dixit, ſed ſic ante menſam ſine cibo per duas horas, cum
tamen initium eſſet prandij, ſtare permiſit, adeo vt ipſe quoque erubeſcerem, nec intue-
ri eum auderem. Erat enim canus totus iam octogenarius. Non omiſi ego poſtea à ſene
percunctari, quid aſtans cogitaſſet. Chriſti, inquit, imaginem Superiori impoſui: ne-
que enim ab illo hoc præceptum exiſſe, ſed à Deo penitus exiſtimaui. Quare, ô pater Io-
annes, non coram menſa hominum, ſed coram altari diuino aſtare me putãs orabam, nul-
lamque penitus malignã cogitationem contra Superiorem admittebam, pro ſyncera mea 1. Cor. 13. 5.
in eum fide & caritate, caritas enim non cogitat malum.

Ee 3 ALTE-

Matt 16.24. 1.Reg.15.22. Greg.35.mor.c.10. ALTERA Conditio eſt, vt abneges propriam voluntatem, eamque conformes ſuperiorum & Dei voluntati, iuxta illud Chriſti. *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & ſequatur me.* nam à Samuele propheta in hiſtoria Regum ideo, teſte B. Gregorio, anteferturobedientia victimæ, quia *per victimas aliena caro, per obedientiam verò voluntas propria mactatur.* Et habes in hac re perfectiſſimum exemplum Chriſti Domini, non ſuam, ſed Patris in omnibus perficientis voluntatem: Nam apud Ioannem ita loquitur. *Deſcendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius; qui miſit me.* Et. *Non poſſum ego à me ipſo facere quicquam: quia non quæro voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me.* Et iterum. *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me, vt perficiam opus eius.* Quod verò illud fuit opus? opus certè noſtræ redemptionis per voluntariam oblationem in cruce, *oblatus eſt enim, quia ipſe voluit.* ait Iſaias. voluit autem non ſua, ſed patris voluntate, cui ſuam conformauit. Nam in extremo ſermone poſt cœnam ad diſcipulos dixit. *Sicut mandatum dedit mihi pater, ſic facio.* Et paulo poſt in horto. *Pater, ſi vis, transfer calicem iſtum à me. Veruntamen non mea voluntas, ſed tua fiat.* Immò hoc opus Chriſtus voluit ſibi à Patre mandari, vt fieret *obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis.* Qua de cauſa B. Bernardus in ſermone exhortatorio ad milites templi ſcripſit Chriſtum *maluiſſe perdere vitam quam obedientiam.* Hanc conditionem in obedientia perfecta Patres omnes requirunt. S. BASILII verba ſunt in regulis breuioribus. *In vniuerſum vti propria voluntate alienum eſt à recta ratione.* Et in conſtitutionibus monaſticis. *Monachus ne ad punctum temporis poteſtatem ſui habere debet, vt faciat priuata negotia. nam & inſtrumentum ſine artifice, & manus reſecta à corpore ſuaſponte non mouentur.* CASSIANVS libro 12. inſtitutionum ſic loquitur. *Obedientiæ iugum & ſubiectio ſimplici corde, ac ſine vlla ſimulatione à monacho ſuſcipi debet, ita vt præter Abbatis mandatum nulla ſe ſtatus voluntas viuat in nobis.* vnde IOAN. CLIMACVS ſupra vocauit obedientiam *ſepulchrum voluntatis.* BERNARD. in Cantica obiurgans fratres ob inobedientiam. *Illam,* inquit, *quæ toties Deum conſcientijs veſtris teſtibus offendiſtis, propriam ſcilicet voluntatem veſtram, ecce nunc iterum magiſtram habetis, non me. Illa vos naturæ docet non parcere, rationi non acquieſcere, non obtemperare ſeniorum conſilio vel exemplo, non obedire nobis. Non legiſtis in regula veſtra, quicquid ſine voluntate, vel conſenſu Patris ſpiritualis fit, vanæ gloriæ deputabitur, non mercedi?* Hinc ſequitur longè à perfectione obedientiæ diſcedere eos, qui voluntatem Superioris ad ſuam detorquere conantur, vt idem Bernardus alibi obſeruauit. *Quiſquis,* inquiens, *vel apertè, vel occultè ſatagit, vt quod habes in voluntate, hoc ei ſpiritualis pater iniungat, ipſe ſe ſeducit, ſi forte ſibi quaſi de obedientia blandiatur: neque enim in ea re ipſe Prælato, ſed magis ei Prælatus obedit.* Et in ſermone de conuerſione S. Pauli, agens de eius verbis Domine quid me vis facere. *Sic profecto,* inquit, *ſic multorum vſque hodie pu-*

Ioan.6.38. Io.5.19. Io.4.34. Iſa.53.7. Ioan.14.31. Luc.22 42. Phil.2.8. Bern.c.13. Baſil. quæſt.123. Id.cap.28. Caſsian.c.32. Clim. gradu. 4. Bern.ſerm.19. Id.in ſerm.de tribus ordin. Id ſerm.I.

llanimitas & perverſitas exigit, vt ab eis quæri oporteat. Quid vis vt faciam tibi?
on ipſi quærant, Domine quid me vis facere? Conſiderare neceſſe habet miniſter &
icarius Chriſti, quid ſibi præcipi velint, non ipſi conſiderant, quæ voluntas ſit præcepto-
is. Non eſt obedientia eorum plena, non in omnibus parati ſunt obſequi, non per omnia
qui propoſuerunt eum, qui non ſuam, ſed Patris venit facere voluntatem. Dein-
e conſequens eſt, delinquere quoque contra hanc conditionem eos,
ui arbitrantur ſe in pietatis operibus exercendis, vt ieiuniis, vigiliis, &
ecationibus poſſe à voluntate Superioris nonnunquam diſcedere, vt
otauit benè IOAN. Caſſianus in collatione Danielis Abbatis. *Vnum* Collat.4.c.20.
nè, ait, atque idem obedientiæ genus eſt, vel propter operationis inſtantiam, vel pro-
ter otij deſiderium Senioris violare mandatum, tamque diſpendioſum eſt pro ſomno,
uam pro vigilantia Monaſterij ſtatuta conuellere: tantum denique eſt Abbatis
anſire præceptum, vt legas, quantum ſi contemnas, vt dormias. Vna tantum
autio hic notanda eſt, quam ſolers ille morum cenſor Gregorius fuſius Greg.35. mor.c.
roſequitur. Nempe obedientiam tuam maioris meriti fore, ſi cum ar- 13.
dua & carni aduerſa iubentur, propriæ voluntatis votum adiungas & li-
entius parcas: ſecus ſi proſpera & carni iucunda. Primi exemplum eſt
Paulus Apoſtolus, qui iuſſus à Deo aſcendere Hieroſolymam, licet in via Gal.2.2.
ex Agabo propheta intelligeret ſe ibi ligandum, reſpondit. *Ego non ſolum* Act.21.13.
ligari, ſed & mori in Hieruſalem paratus ſum pro nomine Ieſu. Secundi eſt Moyſes
qui per angelum à caulis ouium vocatus ad honores, vt eſſet dux populi, Exod.4.13.
ex humilitate tergiuerſatus eſt, dicens. *Obſecro Domine, non ſum eloquens. Mitte,*
quem miſſurus es. Moyſes itaque, concludit Gregorius, *ad proſpera de ſuo nihil ha-*
bet, quia precibus renititur. Paulus verò ad aduerſa etiam ex ſuo voto ducitur. Præ-
nte ergo vtrorumque Du:um infracta virtute inſtituimur, vt ſi obedientiæ palmam
apprehendere veraciter nitimur proſperis huius ſeculi ex ſola iuſſione, aduerſis autem et-
iam ex deuotione militemus.

TERTIA Conditio perfectæ obedientiæ eſt, vt abneges quoque pro- 2.Cor.10.
prium iudicium, vel vt Apoſtolus loquitur, captiues intellectum, ac con- Eph.6.5.
formes cum iudicio Superioris. Id enim *per ſimplicitatē cordis* qua ſerui in e- Col.3.23.
piſtola ad Epheſios & Coloſſenſes, *ſicut Domino* obedire iubentur *Dominis*
carnalibus, etiam Ethnicis, intelligi videtur. Deinde ſacræ literæ, non ſemel Prou.3.5.
monent ne *nitamur prudentiæ noſtræ* & iudicio, imò damnant *ſapientes in ocu-* Iſa.5.21.
lis ſuis, & ſuadent vt ſemper conſilium à ſapientibus perquiramus: quanto Rom.12.3.
magis ſtandū eſt conſilio iudicioq; ſuperiorū, quos tanquam Dei vicarios, Tob.4.19.
& diuinæ voluntatis interpretes venerari iubemur. 3. hæc conditio fuit in Eccli.32.24.
omnib qui perfectè Deo obedierunt. Vt in Abraham, de quo Paulus *Fi-* Heb.11.8.
de qui vocatur Abraham obediuit in locum exire, quem accepturus erat in hæreditatē, &
exiit neſciens quo iret. Et rurſus. *Nō infirmatus eſt fide, nec conſiderauit corpus ſuum*
emortuum, cum ferè centum eſſet annorum, & emortuam vuluam Saræ. Vt in Iſaia Rom.4.19.
qui

Iſa.20.2. Orig.7.contra Celſum. qui licet nobilitate & autoritate in vrbe Ieroſolymitana clarus, ex mandato Dei, nudus, & quidem per triēnium teſte Origene inceſſit. Vt in ipſo Chriſto Domino, quem non dubium eſt, vt voluntatem, ita iudicium quoque Patri cœleſti perfectiſſimè in obſequendo ſubieciſſe. vnde apud
Ioan.5.30. B. Ioannem. *Non poßum*, inquit, *à me facere quicquam. Sicut audio, iudico, & iudicium meum iuſtum eſt.* Sicut audio, nempe à Patre cœleſti. Vt denique in Apoſtolis, qui ſimulatque ad ſequendum Chriſtum vocati ſunt illico
Matth.4.2. relictis omnibus paruerunt: De iis certe B. BERNARDVS ſermone 2. de S. Andræa ita ſcribit. *Vis audire perfectæ obedientiæ formam? vidit Dominus, ait Euangeliſta, Petrum & Andream mittentes rete in mare, & ait illis. venite poſt me, faciā vos fieri piſcatores hominum. At illi continuo nihil diiudicantes, aut hæſitantes, non ſoliciti vnde viuerent, non conſiderantes, quonā modo rudes homines, & ſine literis prædicatores fieri poſſent, nihil denique interrogantes ſine omni mora relictis retibus & naui ſecuti ſunt eum. Agnoſcite fratres, quoniam propter vos ſcripta ſint hæc, vt diſcentes veræ obedientiæ formam caſtigetis corda veſtra in obedientia caritatis.* Ita docue-
Baſ.conſt.mon. c.20.& 23. runt & alii SS. Patres. BASILIVS. *Monachi libentiſſimè obtemperent ſuo Præpoſito, nec ab eo eorum, quæ ſibi imponuntur rationem repoſcant, &c. nihil omnino ipſorum iuſſa curioſius perſcrutando.* Addit monachos non ſecus obedire debere, quam oues paſtoribus, & inſtrumenta artificibus, quæ ad quemcunque vſum tractanda ſe præbēt. vt ergo inſtrumentū non deligit, quid faciat, ita nec monachum debere. Illud verò firmiſſimum tenendum illi eſſe, difficile eſſe ſe cognoſcere & curare, eo quod quiſque naturaliter ſe amet, & ideo iudicio fallatur. Ab alio autem cognoſci facile eſſe, eo quod illi in iudicando non obſtet amor ſui. HIERONYMVS epiſtola ad
Hier.ep.4. Ruſticum. *Credas tibi ſalutare, quicquid monaſterij præpoſitus præceperit, nec de*
Deut.6.5. *maiorum ſententia iudices, cuius officij eſt obedire, & implere quæ iuſſi ſunt dicente*
Caſſ.l.4. c.10.&41. *Moyſe. Audi Iſrahel & tace.* CASSIANVS. *Ægyptij monachi vniuerſa complere, quæcunque fuerint à Præpoſito ſuo præcepta, tanquam ſi à Deo cœlitus ſint edita ſine*
Id.cap.11. *vlla diſcuſſione feſtinant.* Et infra. *nihil diſcernens, nihil diiudicans ex ijs quæ tibi fue-*
Id.cap.5. *rint imperata.* Et alibi. *Nullo alio vitio*, ait Abbas Moyſes, *tam præcipitem diabolus monachum pertrahit, ac perducit ad mortem, quam cum eum, neglectis conſiliis*
Cap.11.coll.2. *ſeniorum, ſuo iudicio perſuaſerit, definitionique confidere.* Et collatione 18. Piamon Abbas cauſam reddit cur iuniores ſeniorum præcepta diſcutere non debeant, quia videlicet dæmon tales iudicio ſuo plus æquo fidentes facile in id vſque propellit, vt etiam ſaluberrima iudicent eſſe ſuperflua
Greg.c.2. Clim.grad.4. & noxia. GREGORIVS libro 2. in primum Regum. *Neſcit iudicare, quiſquis perfectè didicit obedire.* IO. CLIMACVS. *Cum obedientiæ ſtudium fueri nus ingreſſi, minime in aliquo diiudicare licebit inſtitutorem noſtrum, etiamſi in illo, homo enim eſt, modica aliqua delicta animaduertamus: ſi verò fecerimus, nihil nobis obedientia proderit.* Et infra. *Cum tibi cogitatio ſuggeſſerit, vt prælatum, aut diiudices, aut damnes,*

abea

ab ea non ſecus quam fornicatione reſili. BERNARDVS de præcepto & diſpenſatione. *Imperfecti cordis, & infirmæ prorſus voluntatis indicium eſt ſtatuta ſeniorũ ſtudioſius diſcutere, hærere ad ſingula, quæ iniunguntur, exigere de quibusq́ rationem, & malè ſuſpicari de omni præcepto, cuius cauſa latuerit, nec vnquam libenter obedire, niſi cum audire contigerit quod forte libuerit, aut quod non aliter licere, ſeu expedire mõſtrauerit, vel aperta ratio, vel indubitata auctoritas. Delicata ſatis, imò nimis moleſta eſt huiuſcemodi obedientia.* Et in ſermone de cõuerſione S. Pauli deplorat eos, qui nolunt quaſi cæci ad manum trahi cum Saulo. Immò ad fratres de monte Dei vocat *obedientiam indiſcretam*, eo quod non diſcernat, quid vel quale præcipiatur. 5. Conditionẽ hanc inobedientia eſſe neceſſariam demonſtrat & Ratio ipſa *Niſi hæc obedientia iudicii exiſtat*, inquit, B.P.N. IGNATIVS in aurea ſua epiſtola de obedientiæ virtute conſcripta, *fieri non poteſt, vt vel conſenſus voluntatis, vel executio talis ſit, qualem eſſe oportet: natura enim ita comparatum eſt, vt animi noſtri vires, quæ appetitiuæ dicuntur ſequantur apprehenſiuas, & niſi adhibita vi voluntas iudicio repugnante diu obtemperare non poterit. Quod ſi forte quis aliquo temporis ſpatio obediat per communem illam apprehenſionem, qua cenſetur perperam etiam præcipienti parendum eſſe, certe id ſtabile ac fixum eſſe non poteſt, atque ita perſeuerantia deficit, vel ſaltem obedientiæ perfectio, quæ in prompte & alacriter obediendo conſiſtit. Non enim ibi poteſt eſſe alacritas ac diligentia, vbi eſt animorum ſententiarumq́ diſſenſio: perit etiam exequendi ſtudium & celeritas, cum ambigitur, expediat necne facere quod iubemur, perit humilitas, quoniam etſi ex altera parte paremus, ex altera tamen noſmetipſos ſuperiori præferimus: perit in rebus arduis fortitudo: perit denique, vt ſummatim complectar, virtutis huius vis omnis ac dignitas: ſuccedunt autem in eorum locum dolor, moleſtia, tarditas, laſſitudo, obmurmurationes, excuſationes, aliaque vitia non ſane leuia, quibus Obedientiæ pretium ac meritum prorſus extinguitur.*

Si grauia & aſpera iubeantur?

DICES. Quid ſi grauia & aſpera à ſuperiore imperentur? reſpondet tibi B. LEO in ſermone de Epiphania Domini. *Nihil dilectiſſimi arduum eſt humilibus, & nihil aſperum mitibus, & facile omnia præcepta veniunt ad effectum, quando & gratia prætendit auxiliũ, & obedientia mollit imperium.* Et BERNARDVS in ſermone de circumciſione Domini. *Sed iam tibi in ipſa obedientiæ via aliqua fortaſſis dura & aſpera occurrere poſſunt, vt accipias interdum præcepta nonnulla, quæ licet ſalubria ſint, minus tamen ſuauia videantur. Hæc ſi moleſtè cœperis ſuſtinere, diiudicare, Prælatum, ſi murmurare in corde, etiamſi exterius impleas quod iubetur, nõ eſt hæc virtus patientiæ, ſed velamentũ malitiæ. Neceſſe eſt ergo vt illuceſcat dies patientiæ, per quam omnia dura & aſpera tacita amplectaris conſcientia, te magis diiudicãs & durius arguens, cui nimirum diſplicẽt, quæ ad ſalutẽ ſunt, & in cogitatione tua ſem-*

Bern. | Leo. ſerm. 6. | Bern. ſerm.

per partem Magiſtri quoad potes, aduerſus temetipſum iuuans, teq́ in omnibus accuſare, ipſum verò magis excuſare laborans. Si verò etiam ſupra vires tuas, & plus
Baſ. quæſt. 28. æquo aſpera tibi videantur imperata: reſpondet tibi B. BASILIVS in Regulis fuſius diſputatis. *VBI quis ſemel ſe in reliquum fratrum corpus cooptandum tradiderit, is ſi membrum poſtea adminiſtrandū aptum iudicatum fuerit, eſto quod ipſi impoſitum ſit, vires ipſius videatur ſuperare, de iudicij periculo prorſus illum eſſe ſolici-*
Phil. 2. 8. *tum ſinito, qui ea imperet, quibus vires ſuæ pares eſſe non poſſint: ipſe autem parendo alacritatem pro virili declaret ſtudij ſui vſq́ ad mortem, memor Domini, qui factus fuit obediens vſq́ ad mortem, mortem autem crucis. Illud autem antiſtitis imperium detrectare, & verbis aduerſum iuſſa ipſius litigare magno indicio eſt eum, qui id faciat, multis vitiis laborare, fidei debilitate ſpei ambiguitate, & morum arrogantia. Neque enim alterius dicto audiens quiſquam eſſe recuſat, niſi prius ipſum apud ſe ipſum deſpexerit. Neq́ qui ſibi certa fide perſuaſit, vera eſſe promiſſa Dei, etiamſi laborioſa imperentur,*
Rom. 8. 18. *grauatè illa faciet, vt qui certo norit, non eſſe condignas paſſiones huius temporis ad fu-*
Luc. 14. 11. *turam gloriam. Deinde verum eſſe illud, quod qui ſe humiliat, exaltabitur. Et. Quod eſt*
2. Cor. 4. 17. *in præſenti momentaneum, & leue tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operari.*

Si Impoſſibilia.

2. Cor. 3. 18. Caſſ. c. 10. AT porrò vrgebis, quid ſi prorſus impoſſibilia imperentur, ita vt fatuus videri poſſit, qui illa vel conetur perficere. Reſpondeo cum Apoſtolo. *Si quis inter vos Sapiens videtur in hoc ſeculo, fiat ſtultus vt ſit Sapiens.* CASSIANVS certe libro 4. inſtitutionum de hac ſtultitia laudat monachos Tabenenſiotas, ita ſcribens. *Sic vniuerſa complere quæcunq́ fuerint à Præpoſito, tanquam ſi à Deo ſint cælitus edita, ſine vlla diſcuſſione feſtinant, vt nonnunquam etiam impoſſibilia ſibimet imperata ea fide ac deuotione ſuſcipiant, vt tota virtute, ac ſine vlla cordis hæſitatione perficere ea, aut conſummare nitantur & ne impoſſibilitatē qui-*
Bened. c. 5. *dem præcepti pro ſenioris ſui reuerentia metiātur.* Et S. BENEDICTI regula ex-
Bern. de Præcep. & diſpenſ. preſsè monet vt obedientia præſtetur ex caritate Superiori etiā impoſſibilia imperanti. Cuius meminit & B. BERNARDVS ita ſcribens. *Perfecta obedientia legem neſcit, terminis non arctatur, neq́ contenta anguſtiis profeſſionis, largiori voluntate fertur in latitudinem caritatis, & ad omne quod iniungitur ſpontanea,*
1. Pet. 1. 22. *vigore liberalis alacrisq́ animi modum non conſiderans in infinitam libertatem extenditur. Hæc eſt illa de qua ſignanter Apoſtolus Petrus caſtificantes, inquit, corda veſtra in obedientia caritatis, pulchrè ipſam per hoc ſequæſtrans ab illa inerti & ſeruili obediētia, quodāmodo nec caritati prompta, ſed obnoxia neceſſitati Hæc iuſti illius cui lex poſita non eſt, propria eſt &c. Quanquam nec iſtam Regula ipſa* (Benedicti) *tacuerit, vbi*

vbi monet, ſi fratri impoſſibilia iniunganturvt, confidens de adiutorio Dei obediant ex caritate. NEQVE deſunt ſanctiſſimi viri, qui exemplo ſuo hoc genere obedientiæ religioſis omnibus præierunt. Vt Abbas Ioannes in Thebaide, *qui*, vt habet CASSIANVS, *propter obedientiæ virtutem vſq; ad Prophetiæ* Caſſ. 4. inſtit. c. 23. & 24. *gratiam ſublimatus ſic vniuerſo claruit orbi, vt etiam Regibus mundi huius merito ſuo redderetur illuſtris, vt Theodoſio Imperatori qui non ante præſumebat ad præpotentium bella tyrannorum procedere, quam oraculis illius animaretur atque reſponſis. Hic ergo ab adoleſcentia ſua vſque ad virilem ætatẽ Seniori ſuo deſeruiens, cum hic virgultum quoddam olim exciſum non modo aridum, ſed prope putre in terram defixum quotidie bis rigari iuſsiſſet, præceptum veneratione ſolita ſine vlla impoſſibilitatis conſideratione, quod in priſtinam arborem reuiuiſceret, ſuſcepit, & per totum anni ſpacium aqua per duo ferme milia, apportata bis quotidie rigauit. Cumq; eius ſedulitatem tacitus ſenex diebus ſingulis exploraret, & videret eum ſimplici cordis affectu mandatum ſuũ velut diuinitus emiſſum ſine vlla permutatione vultus, vel rationis diſcuſſione ſeruare, tandem ait: Ioannes, miſitnè radices hæc arbor, an non? Cumq; ille ſe neſcire dixiſſet, Senex quaſi tentans an ſuis radicibus niteretur, euulſit coram illo virgultũ, ſicq; proiiciens illud, præcepit, vt deinceps rigare deſineret.* Et paulo poſt ſubiungit. *Aliis rurſum* Cap. 26. *ædificari cupientibus huius exemplo, vocans eum Senior. Curre, inquit, Ioannes. Saxum illud huc admone quantocyus. Qui confeſtim ſaxum immane, quod turbæ multæ hominum, vel mouere non poſſent, applicata nunc ceruice, nunc toto pectore, tanto niſu atque conatu prouoluere contendebat, vt ſudore omnium membrorum ſuorum, non ſolum totum infunderet veſtimentum, ſed etiam ſaxum ipſum ſuis ceruicibus humectaret, in hoc quoque parum metiens impoſſibilitatem præcepti vel facti pro reuerentia Senioris, & obſequiis ſimplicitate ſincera, qua credebat Senem tota fide nihil poſſe incaſſum, ac ſine ratione percipere.* Similia exempla reperies apud Sulpitium Seuerum dialogo primo de virtutibus orientalium monachorum, etiam miraculis comprobata.

Si pugnantia cum lege diuina.

RVRSVS inſtabis, quid ſi, quæ imperantur, pugnent cum lege diuina. Reſpondet S. BASILIVS in regulis breuioribus. *Si quid ſit, quod à Superiore ex mandato domini dicatur, aut cum mandato conueniat, in eo licet mortẽ cum minis intentatã habeat, nihilominus obedientiã ſeruari conuenire. Sin contra aliquid pter mandatũ eſt, aut aliqua ex parte mandato aduerſatur, id licet Angelus de cœlo, aut de Apoſtolis aliquis imperet, licet vitã pmittat, aut mortẽ minetur, nullo pacto admittendũ eſſe: cum Apoſtolus dixerit. Licet nos ipſi, aut Angelus de cœlo euangelizet vobis pter* Gal. 1. 8. *id quod euangelizauimus vobis, anathema ſit.* Verũ quia aliquádo certũ eſſe poteſt ſubdito mandatũ aliquod pugnare cũ lege diuina, aliquando incer- Bern. de præcepto.

tum,cum diſtinctione reſpondet B.Bernard. *Quicquid*,inquiens, *vice Dei præcipit homo, quod non ſit tamen certum diſplicere Deo, haud ſecus omnino accipiendũ eſt, quam ſi præcipiat Deus.* Et infra. *Ipſum quem pro Deo habemus, tanquam Deum, in his quæ apertè non ſunt contra Deum, audire debemus.* Vnde ſequitur quoties certum eſt diſplicere Deo mandatum ſuperioris, non eſſe obediendum,
Act.5.29. quia Deo, iuxta dictum B Petri, *magis obedire oportet quam hominibus:* quoties autem dubium & incertum manet, eſſe obtemperandum, quia vt dixit
Hier.ep.41. Bern. ſuperius B Hieronymus, *ſubditi eſt obedire, non iudicare*, maximè de dubiis. Et B.Bernardus in ſermone de ſubiectione noſtræ voluntatis. *Si quis facere cogitat, vnde mandatum certum non habet, ſi voluntatem ſuam ſuſpenſam tenuerit, donec Prælatũ interroget, & ab eo q̃rat Domini voluntatẽ, cui vice ipſius obedit, non tur-*
De præc. & diſp. *babitur quicquid ei pcipiatur.* Et loco ante citato. *Sed homines, inquis, facile falli in Dei voluntate de reb. dubiis percipiẽda & in pcipiẽda fallere poſſunt. Sed enim, quid hoc refert tua, qui conſcius non es, præſertim cum teneas de ſcripturis, quia labia ſacerdotis*
Mal.2.7. *cuſtodiunt ſcientiam, & legem ex ore eius requirunt, quia angelus Domini exercituum eſt. Requirunt dixerim legem: non quam aut authentica vlla ſcriptura tradiderit, vel ratio manifeſta probauerit: de huiuſmodi quippe nec præceptor expectandus, nec prohibitor auſcultandus eſt; ſed quod ita latere, aut obſcurum eſſe cognoſcitur, vt in dubium venire poſſit: vtrumnam Deus ſic aut aliter forte velit, ſi non de labiis cuſtodienti-*
Sulp.dial.1. *bus ſcientiam, & ex ore angeli Domini exercituum certum reddatur.* Quod ſi inueniantur exempla quorundam, qui etiam mandatis cum diuina lege pugnantibus ardore quodam obtemperandi in omnibus paruerunt, ea ſuſpicienda magis, quam imitanda ſunt, & peculiaris inſtinctus diuini nomine excuſanda, vt eſt illius tyronis apud Severvm Sulpitium, qui ab Abbate iuſſus ingredi clibanum multo igne ad coquendos panes ſuccenſum, mox in eum inſiliit, & illæſus more Hebræorum puerorum ex eodem egreſſus eſt. *Sed quid mirum*, inquit Sulpitius, *ſi tuum Chriſte tyronem ignis ille non attigit, vt nec Abbatem pigeret dura mandaſſe, nec diſcipulum pœniteret imperia paruiſſe, qui eo die quo aduenerat perfectus inuentus eſt: merito felix, merito glorioſus, probatus obedientia, glorificatus paſſione?*
Caſſ.l.4.c.27.& 28. Deinde Abbatis Mutii apud Cassianvm, qui ex mandato ſui ſenioris proprium filium octennem in profluentem abiicere voluit. *Cuius fides & deuotio,* inquit ille, *in tantum Deo fuit accepta, vt diuino ſtatim teſtimonio comprobata ſit. Reuelatum namque eſt continuo ſeniori, hac eum obedientia Abrahæ Patriarchæ opus impleſſe.* Neq. fabuloſa tibi videri debent hæc exempla, cum ſimilia exſtent apud Ethnicos. Scipio ſiquidem maior, teſte
Plut. in Rom. apopht. Plutarcho, aliquando in Sicilia milites ſuos oſtendens dixit. Nullus horum eſt, qui non conſcenſa turri ſemet in mare præcipitaturus ſit, ſi iuſſero. Cuius obedientiæ reipſa præſtitæ exemplum commemorat Bap-
Fulg.lib.1.cap.1. tiſta Fulgoſius. Aſſaſinorum, inquit, in Syria princeps, Vetus dictus præ-

ſente

ente Henrico Campaniæ Comite,qui ad eum Legatus venerat,vt quanta ſubditorum ſuorum eſſet obedientia oſtenderet monſtratis in altæ turris ſummitate aliquot hominibus vnũ nominatim euocauit, qui nulla mora facta in ipſorum conſpectu ſe demiſit,caſuque obtritus vitam finiuit. Et cum alios etiam vocare vellet, Comitis precibus vix retentus fuit.

VIDE V. *Ambitio. Amor ſui. Immortificatio paſſionum. Iudicium proprium. Murmuratio. Præſumptio. Superbia Voluntas propria.*

INVIDIA.

Remedia contra Inuidiam.

I. REMED. Conſidera quid Spiritus ſanctus in diuinis literis contra inuidiam pronunciet. Primo enim prohibet illam,& inter grauia peccata numerat. Chriſtus enim inuidenti dixit. *An oculus tuus nequam eſt, quia ego bonus ſum?* Et Apoſtolus *Cum ſit inter vos zelus & contentio, nonne carnales eſtis?* Et. *Non in contentione, & æmulatione, ſed induimini Dominum Ieſum Chriſtum*. Et. *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes, inuicem inuidentes*. Et ibidem numerat inuidiam inter opera carnis à regno cœlorum excludentia. Et B. Iacobus. *Vbi zelus, & contentio, ibi inconſtantia, & omne opus prauum*. 2. docet eam noxiam eſſe inuido & aliis. *Paruulum*, inquit Iob, *occidit inuidia*. Et Salomon. *Vita carnium, ſanitas cordis; putredo oſſium inuidia*. Et Eccleſiaſticus. *Qui ſibi inuidet, nihil illo nequius, & hæc redditio eſt malitiæ illius*. Et Sapiens. *Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum*. Et B. Ioannes. *Propter quid Cain occidit Abel? quia opera eius erant maligna, fratris autem eius iuſta*. 3. tradit eam apud Deum non eſſe impunitam. Vnde Salomon. *Qui in ruina lætatur alterius, non erit impunitus*. Et. *Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina eius non exultet cor tuum, ne forte videat Dominus, & diſpliceat ei, & auferat ab eo iram ſuam*. Et. *Vir qui feſtinat ditari, & aliis inuidet, ignorat quod egeſtas ſuperueniet ei*. Et ſapiens. *Neq; cum inuidia tabeſcente iter habebo, quoniam talis homo non erit particeps ſapientiæ*.

Matth. 20. 15. 1. Cor. 3. 3. Rom. 13. 13. Gal. 5. 26. Iac. 3. 16. Iob. 5. 2. Prou. 14. 30. Eccli. 14. 6. Sap. 2. 24. 1. Ioan. 3. 12. Prou. 17. 5. c. 24. 17. c. 28. 22. Sap. 6. 25.

II. REMED. Conſidera SS. Patrum teſtimonia. S. CYPRIANVS *Nihil magis Chriſtiano cauendum, nihil cautius prouidendum, quam ne quis inuidia & liuore capiatur, ne quis dum zelo in fratris odia conuertitur, gladio ſuo neſcius ipſe perimatur*. Et infra. *Inuidia radix eſt malorum omnium, fons cladium, ſeminarium delictorum*. S. BASILIVS. *Inuidia eſt interitus vitæ, peſtis naturæ, aduerſa omnibus bonis ex Deo venientibus, demum ipſi Deo contraria*. Et infra. *Fugiamus intolerabile malum, Serpentis id eſt præceptum, diaboli inuentum, inimici ſatio, perditionis arrhabo,*

Cypr. ſerm. de zelo & liuore. Baſ. hom. 11.

pietatis impedimentum, via ad gehennam, regni cælorum priuatio. Nam & ipſo fatentur ore hoc vitiũ inuidi Aſpectus illis eſt aridus & obſcurus, vena ſubtriſtis, ſupercilium demiſſum, anima ipſo morbo ſuffuſa, prudentia deſtituta. B. GREG. NYSS. Inuidia malorũ princeps, mortis mater, prima peccati ianua, vitiorũ radix, doloris initiũ, calamitatis parens, inobedientiæ cauſa, ignominiæ principium, mortifer ſtimulus, mucro reconditus, naturæ morbus, bilis venenoſa, tabes ſponte adhibita, telũ amarũ, figens animam clauus, flamma cordis, inteſtinorũ ignis. Hanc qui habet, non ſuis malis, ſed alienis bonis infelix eſt. Miluis ſimilis, quos cadauerib. paſci & pretioſo vnguẽto emori aiunt. HIER. Inuidia aliena felicitate torquetur, & in duplicem ſcinditur paſſionẽ, cum aut ipſe eſt aliquid in eo, in quo aliũ eſſe non vult: aut aliũ eſſe videns meliorem, dolet ſe ei nõ eſſe conſimilem. Pulchrè quidã de inuidia luſit, dicens. Iuſtius inuidia nihil eſt, quæ protinus ipſum Auctorem rodit, diſcruciatq́ animum. IO. CHRYS. Inuidi peiores ſunt feris, dæmonib autem pares & forte deteriores: nam feræ eſcæ indigentes, vel à nobis irritatæ aduerſus nos armantur: inuidi verò etiam beneficiis allecti bene meritos maleficiis proſecuti ſunt. Dæmones quoque, licet contra nos bellum exerceant impacatum, conſortib. tamen generis non inſidiantur. Vnde Iudæis Chriſtus os occluſit cum eum in Beelzebub eiicere dæmonia calumniarentur. Inuidi verò neque naturæ communionem reueriti ſunt, neque ſibi pepercerunt. Et paulo poſt. Omni venia caret hoc peccatum. nam fornicator quidem concupiſcentiam prætendere poteſt, fur paupertatem, homicida furorem. Tu verò quam dices cauſam rogo? nullam penitus, niſi tantum intenſam nequitiam, &c. Hoc vitium & fornicatione peius eſt, & adulterio. Hoc enim in operato tantum ſiſtit, inuidia verò vis totam ſubuertit Eccleſiam, & toti nocet terrarum orbi. Hæc homicidij mater eſt, ita fratrem Cain occidit, ita Iacob Eſau, ita Ioſeph fratres, ita cunctos homines diabolus. AVGVSTINVS de Geneſi ad litteram. Cum ſuperbia ſit amor excellentiæ propriæ, inuidia verò ſit odium fælicitatis alienæ, quid inde naſcatur ſatis in promptu eſt. Amando enim quiſque excellentiã ſuam vel paribus inuidet, quod ei coæquantur, vel inferioribus, ne ſibi coæquentur, vel ſuperioribus, quod eis non coæquentur. B. PROSPER libro tertio de vita contemplatiua. Inuidi de bonorum malis gaudent, de profectibus lugent, de inimicitiis gratuitis ardent, deprehendi pectoris ſui malitiam timent, ſemper amari, nunquam certi, amici diaboli, inimici etiam ſui, omnibus odioſi, ad gaudenda anxii, ad plangenda læti, vtrobique peruerſi. Inter amicos diſcordias ſeminant, diſcordantes ad tempus, ſi poſſunt, in diſſenſione confirmant. Opinionem bonorum mendaciis decolorant, in ſpiritualibus carnalia laudant, vt ſpiritualia bona eis deeſſe perſuadeant. Amicitias ſimulant, vt eos, qui ſe incautè ſibi commiſerunt, qua poſſunt arte decipiant, &c. GREG. 5. Moral. Quamuis per omne vitium, quod perpetratur, humano cordi antiqui hoſtis virus infunditur, in hac tamen nequitia tota ſua viſcera ſerpens concutit, & imprimendæ malitiæ peſtem mouet. De quo nimirum ſcriptum eſt, Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. Nam cũ deuictum cor liuoris putredo corruperit, ipſa quoq́ exteriora indicant, quàm grauiter animũ veſania inſtigat. Color quippe pallore afficitur, oculi deprimuntur, mens accenditur, & membra

Nyſſ. in vita Moyſis.

Hier. in c. 5. ad Galat.

Chryſ. hom. 44. ad pop. Ant.

Matth. 12. 26.

Gen. 4. 27. & 37.

Aug. l. 11. c. 14.

Proſp. c. 9.

Greg. cap. 34.

Sap. 2. 24.

bra frigeſcunt: fit in cogitatione rabies, in dentibus ſtridor, eumq; in latebris cordis creſcens abſconditur odium, dolore cæco tenebrat conſcientiam vulnus incluſum, &c.

III. REMED. Conſidera, vt inter morbos corporales, quidam ſunt incurabiles, ita inter ſpirituales morbum inuidiæ quaſi eſſe incurabilem, atq; idcirco diligentior ſis in quærendo efficaci contra eum antidoto. Incurabilem quaſi eſſe notarunt plurimi Patres. CYPRIANVS. *Facilior cura eſt, vbi plaga perſpicua, & cito ad ſanitatem medela ſubueniente perducitur vulnus, quod videtur. Zeli vulnera obſtruſa ſunt & occulta, nec remedium curæ medentis admittunt, qui ſe intra conſcientiæ latebras cæco dolore clauſerunt.* Et infra. *Calamitas ſine remedio eſt odiſſe felicem.* BASILIVS. *Inuidus rogatus vt morbum ſuum manifeſtet, ſe accuſare omnino veretur, morbum in imo cordis receſſu rodentem atq; abſumētem viſcera retinens. Itaque nec medicum, nec medicinam ad eum fugandum aptam inuenire poteſt, quanquam curandorum ægrorum tot referti ſint libri.* CHRYS. ad populum Antioch. *Tam inſanabilis eſt iſte morbus, vt & innumeris medicaminibus ſuperpoſitis propriam ſcaturiat tabem.* B. PROSPER de vita contemplatiua. *Inuidioſum facit excellentia meriti, inuidum pœna peccati: nec ei ab homine poteſt remedium adhiberi cuius eſt vulnus occultum.* CASSIANVS. *Sciendum ſane eſt inuidiæ morbum difficilius ad medelam, quam cetera vitia peruenire. Nam eum quem ſemel veneni ſui peſte corruperit, pœne dixerim carere remedio.* Et poſt. *Vſq; adeo incurabilis eſt iſta pernicies, vt blandimentis exaſperetur, inſletur obſequiis, muneribus irritetur, quia vt Salomon ait. Nihil ſuſtinet zelus. Quanto enim amplius alius aut humilitatis ſubiectione, aut patientiæ virtute, aut munificentiæ laude profecerit, tanto ille maiorib. inuidiæ ſtimulis incitatur, qui non niſi ruinam, aut mortem eius cui inuidet concupiſcit.*

Cypr. de zelo & liuore. *Baſ. hom. 11.* *Chry. hom. 53.* *Proſp. l. 3 c. 5.* *Caſſ. coll. 18. 17* *prou. 6. 35.*

IV. REMED. Conſidera, quàm multa mala oriantur ex inuidia. Ea deſcribit B. CYPRIANVS. *Non eſt*, inquiens, *quod aliquis exiſtimet malum iſtud vna ſpecie contineri, aut breuib. terminis, & anguſto fine concludi. Latè patet zeli multiplex & fœcunda pernicies, radix eſt omniū malorū, &c. Inde odium ſurgit, animoſitas inde procedit, auaritiam zelus inflammat, dum quis non poteſt ſuo eſſe contentus, videns alterū ditiorem. Ambitionē zelus excitat, Dei timor ſpernitur, magiſterium Chriſti negligitur, iudicij dies non prouidetur. Inflat ſuperbia, exacerbat ſæuitia, perfidia præuaricatur, impatientia concutit, furit diſcordia, ira ferueſcit. Nec ſe poteſt iam cohibere, nec regere, qui factus eſt poteſtatis alienæ. Hinc Dominicæ vinculū pacis rumpitur, hinc charitas fraterna violatur, hinc adulteratur veritas, vnitas ſcinditur, ad hæreſes atq; ſchiſmata proſilitur, dum obtrectatur ſacerdotibus, dum Epiſcopis inuidetur, &c.* multa. CHRY. *Graue quid inuidia, graue & ſimulatione plenum. Hoc mundū innumeris repleuit malis. Ex hoc morbo litib. plena ſunt tribunalia, ex hoc pecuniarū amor, ambitio, & inanis gloria. hinc vrbes obſidentur, & mare piratas habet. hinc per orbē cædes, hinc genus noſtrū diſſipatū eſt. Quodcunq; malū videris ex hac radice producitur. Iam n. & in Eccleſias debacchata eſt, & prius innumera patrauit mala. Hoc auaritiā parit, vita omnia cōfundēs, & iuſtitiā corrumpens.* S. GREG. lib. 31. moral. hos numerat

Cyp. l. cit. *Chry. hom. 44. ad p. Ant.* *Greg. c. 17.*

inuidiæ

inuidiæ effectus. *Odium, ſuſurratio, detractio, exultatio in aduerſis proximi, afflictio autem in proſperis.*

Baſ. l. cit. V. Remed. Conſidera, quo plus ab hoc morbo abhorreas, quam tetris beſtiis hoc vitium S. Patres comparent. S. Basilivs confert cum viperis. *Sicut enim,* inquit, *viperas dicunt abrupto ventre matris naſci, ſic inuidia concipientem ſe animam corrodit & tabefacit.* Idem Auguſtinus. Deinde cum vulturibus & muſcis. *Sicut enim vultures pratis amœnis & odoratis deſertis ad tabida & fæculenta loca feruntur: muſcæ quoque, præteritis ſalubribus membris ad vlcera properant; ſic inuidi neglecto vitæ ſplendore & rebus magnificè geſtis, errata tantum obſeruant & diuulgant. Et ſupra. Quam beſtiã morum immanitate non ſuperant? Canes namq; educatione manſueſcunt, leones obſequio tractabiles fiunt, inuidi tantum officio agreſtiores euadunt.* Chryſoſtomus verò cum ſcarabæis, & canibus rabidis, & ſuibus. *Quemadmodum ſues,* inquit, *lutoſa immunditia, & dæmones noſtris damnis lætantur, ſic inuidi calamitate proximorum exultant, alienas iacturas ſuos quæſtus exiſtimant. Nonne igitur tales homines lapidibus petendi? nonne omni cruciatu torquendi? Non aliter profectò quam rabidi canes, dæmonisq; atroces furiæ. Nam velut ſcarabæi alieno ſtercore, ſic inuidi aduerſa aliorum fortunã nutriuntur. Inuidia peſtiferum malum, hominem in diaboli conditionem, ac in dæmonem immaniſſimum conuertit.* Immò alibi, vt diximus, facit inuidos pares feris & dæmonibus, imò deteriores.

Aug. ſerm. 83. de Temp.

Chryſ. hom. 41. in Matth.

Hom. 44. ad pop. antioch.

VI. Rem. Conſidera primam huius vitii originem. *Facilius enim malum,* inquit B. Cypr. *tam perniciosum à nobis vitabitur, ſi eiuſdem origo & magnitudo noſcatur. Hinc diabolus,* addit, *inter initia ſtatim mundi, & periit primus & perdidit. Ille Angelica maieſtate ſubnixus, ille Deo acceptus & carus, poſtquam hominem ad imaginem Dei factum conſpexit, in Zelum maleuolo liuore prorupit, non prius alterum deiiciens inſtinctu zeli, quã ipſe zelo ante deiectus, captiuus antequã capiens, perditus antequam perdens, dum ſtimulante liuore homini gratiam datæ immortalitatis eripit, ipſe quoq; id quod prius fuerat amiſit. Hinc nouæ fraternitatis prima odia, hinc parricidia cœperunt.* Basilivs in aliquot ſcripturæ locos. *Ad maiorem mali inuidiæ cuſtodiam, hoc addimus, ipſum eſſe proprium diaboli vitium. Non enim diabolus ſtatim creatus eſt diabolus ſed cum Angelicam poteſtatem accepiſſet, in dæmonis naturam conuerſus eſt; & à Dei familiaritate alienatus poſtquam vidit hominem, paruum quidem animal ſupra omnes creaturas honoratum, cum eſſet antiquior homine, hunc ei honorem inuidit; maximè cum videret eum à Deo tanquam delicias in paradiſo collocatum & Angelos ei adhibitos pædagogos, & Deum cum eo conuerſantem.* Cæteri quoque Patres vocant *vitium diaboli,* vt Auguſtinus in epiſtola ad Vincentium, *& diaboli filiam,* vt Chryſoſtomus.

Aug. ep. 48. Chry. h. 44. ad pop.

Aug in Pſal. 58. VII. Remed. eſt Humilitas, inuidia enim comes eſt ſuperbiæ. *Quoniam ſuperbiæ comes eſt inuidentia,* inquit Avgvstinvs, *fieri non poteſt, vt ſuperbus non inuideat.* Alii faciunt ſuperbiæ filiam. *Quæ in tantum,* vt habet Pro-

Proſper, *de ſuperbia fonte manauit, vt diabolus, qui per ſuperbiam periit, hominē primum ſtatim, ſuccenſus inuidiæ felle, perdiderit.* Greg. addit, ſemper eam ſolere naſci ex ſupbia. Quare nullo antidoto efficacius tollitur inuidia, q̄ cum hoc ſupbia. Superbia n. cedit humilitatis imperio, vt idē affirmat Proſper. Quo remedio Chriſt⁹ ſanauit inuidiam exortam inter ſuos diſcipulos, vt obſeruauit B. Cypr. *Huic periculo, inquiēs, conſulens Domin⁹, ne quis zelo fratris in laqueum zabuli incurreret, cum eum diſcipuli interrogaſſent, quis inter illos maior eſſet; Qui fuerit, inquit, minimus in omnibus vobis, hic erit magnus. Amputauit omnem æmulationem reſponſ. ſuo, omnē cauſam & materiam mordacis inuidiæ eruit & abſcidit. Exaltationis apud nos non poteſt eſſe contentio, de humilitate ad ſumma creſcimus.* Et B. Hier. *Vt doceamur in ſanctos quoque cadere poſſe inuidiam, & ſoli Deo puram clementiam derelinqui, filiorum zebedæi conſideremus exemplum, pro quibus cū mater mota pietatis affectu nimis grandia poſtulaſſet, reliqui decem diſcipuli indignati ſunt. Et Ieſus aduocans eos dixit. Quicunque inter vos voluerit eſſe primus, ſit veſter ſeruus: quoniam filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare.*

Proſp. 3. de vita cont. c. 9. Greg. 18. mor. c. 20. & 31. c. 31. Proſ. l. cit. c. 3. Cyp. l. cit. Matth. 20. 26. Hier. ep. 146. ad Damaſ. Matth. 20. 26.

VIII Remed. fraterna Caritas, quod ſedulo quoque inculcat libro ſæpe citato, (quem B. Hieronymus alicubi appellat *valde optimum*) Cyprianus dicens. *Quid inter ſalutaria monita & præcepta cœleſtia cuſtodienda ſeruandaq; magis mandauit diſcipulis Dominus, quam vt eadem dilectione, qua diſcipulos ſe dilexit, nos quoq; inuicem diligamus? Quomodo autem vel pacem domini vel caritatem tenet, qui intercedente zelo, nec pacificus poteſt eſſe, nec carus? Ideo & Apoſtolus Paulus cum pacis & caritatis merita depromeret, adiecit. & dixit. Caritas magnanima eſt, caritas benigna eſt, caritas non Zelat. docens ſcil. & oſtendens eum poſſe caritatem tenere quisquis magnanim⁹, & benign⁹, & à Zelo & liuore alien⁹ eſt.* Et Chrysost. ad pop. Ant. *Fugiamus inuidiæ peſtem. Non enim licet euadere ignem diabolo paratū à hoc malo non liberatos. Liberabimur autem, ſi cogitemus, quomodo Chriſtus & nos dilexit, & alterutrum amare præcepit. At quomodo nos dilexit? Pretioſum ſanguinem dedit pro nobis, qui eramus inimici, & modo peccaueramus: hoc etiam fac pro fratre. Nā ... dixit. Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, ſicut ego dilexi vos. Tu verò nec ita menſuram ſtatuis. Nam ipſe pro inimicis hoc fecit, at non vis tuum pro fratre ſanguinem effundere. Quid igitur illius ſanguinem fundis ex oppoſito mandatum impugnans.*

Cypr. l. cit. Hier. in c. 5. ad Gal. Ioan. 13 & 15. 1. Cor. 13. 4. Chry. hom. 53. Ioan. 13.

IX. Remed. Rerum humanarum, hoc eſt, opum, honorum & voluptatum contemptus. Eſt S. Basilii. *Quid faciendum, inquiens, vt hac peſte facile liberemur? Si nihil rerum humanarum magni æſtimemus: non enim in rebus fluxis bonum conſtituimus, ſed ad æternorum bonorum participationem vocati ſumus. Opes, honores, voluptates, eloquentia, inſtrumenta ſunt virtutis rectè vtentibus, nihil per ſe veræ felicitatis habentia. Qui ergo ita fuerit animatus vt nihil vſquam humanum admiretur, hunc proculdubio inuidia dominari non poterit.*

Baſil. cit.

X Remed. Amor æternæ beatitudinis. Eſt B. Gregorii libro Greg. c. 34.

Digitized by Google

quinto Moralium. *Qui*, inquit, *liuoris peſte plenè carere deſiderat, illam hæreditatem diligat, quam cohæredum numerus non anguſtat, quæ & omnibus vna eſt, & ſingulis tota: quæ tanto largior eſſe oſtenditur, quanto ad hanc percipientium multitudo dilatatur. Imminutio ergo liuoris eſt affectus ſurgens internæ dulcedinis, & plena morsęius eſt perfectus amor æternitatis. Nam cum mens ab eius rei appetitu retrahitur, quæ accipientium numero partitur, tanto magis proximum diligit, quanto minus ex profectu illius ſua damna pertimeſcit.*

Cyp. l.cit. XI. REMED. Conſidera exempla eorum qui per inuidiam perierunt, vel certe ob illam male audierunt. Præcipua perſtringit B. CYPRIANVS his verbis. *Quale malum eſt, quo Angelus cecidit, quo circumueniri, & ſubuerti alta illa & præclara ſublimitas potuit, quo deceptus eſt, qui decipit? Exinde inuidia graſſatur in terris, ſicut ſcriptum eſt. Inuidia zabuli mors introiuit in orbem terrarum* (Sap. 2. 24.) *imitantur ergo illum, qui ſunt ex parte eius. Hinc nouæ fraternitatis odia, dum Abel iuſtum Cain zelat iniuſtus* (Gen. 4. 8.), *dum bonum malus inuidia & liuore perſequitur. Iniuſtè oppreſſus eſt, qui iuſtitiam primus oſtenderat: occiſus eſt impiè, qui moriens non repugnabat. Et quod Eſau fratri ſuo Iacob inimicus extitit* (Gen. 27. 41.) *Zelus fuit. Nam quia ille benedictionem patris acceperat, hic in odium perſecutionis facibus liuoris exarſit. Et quod Ioſeph fratres ſui vendiderunt* (Gen. 37. 28.), *cauſa vendendi de æmulatione deſcendit, poſtquam id quod ſibi in viſionibus proſperum fuerat oſtenſum ſimpliciter vt frater fratribus expoſuit, in inuidiam maleuolus animus erupit. Saul quoque rex vt Dauid odiſſet* (1. Reg. 18. 11.), *vt perſecutionibus ſæpe repetitis innocentem, miſericordem, mitem, lenitate patientem necare cuperet, quid aliud, quam zeli ſtimulus prouocauit? quia Goliath interfecto & opere, ac dignatione diuina tanto hoſte deleto populus admirans in laudes Dauid prædicationis ſuffragio proſiliit. Saul ſimultatis atque inſectationis furias de liuore concepit. Et ne longum faciam, pereuntis ſimul populi attendamus interitum. Iudæi nonne inde perierunt, dum Chriſto malunt inuidere, quam credere? obtrectantes magnalibus quæ ille faciebat, zelo excæcante decepti ſunt, nec ad diuina noſcenda cordis oculos aperire potuerũt. Quæ nos conſiderantes, fratres chariſſimi, contra tantam mali perniciem vigilanter & fortiter dicata Deo & vegetata pectora noſtra muniamus. Aliorum mors proficiat ad noſtram ſalutem; imprudentium pœna prouidentibus conferat ſanitatem.*

ANTIDOTVM

Pro inuidioſo.

Hier. in c. 5. INTER *inuidum & inuidioſum, auctore* B. HIERONYMO libro tertio commentariorum in epiſtolam ad Galatas, *hoc inter eſt, quod inuidus feliciori inuidet. Inuidioſus autem is eſt, qui ab alio patitur inuidiam.* Illud vitii, hoc

virtutis

virtutis nomen eſt. Inuidus enim in inuidioſo non inuidet, niſi bonum,
felicitatem, virtutem. *Proſperitatem* inquit Ambroſius, *cito ſequitur in-* Amb. lib. 1. de Abraham. c. 7.
uidia. Et HIERONYMVS ad Euſtochium. *Semper virtutes ſequitur inui-* Hieron. ep. 27.
dia, feriuntq; ſummos fulgura montes. Nemo ſiquidem, vt bene dixit Auguſtinus Aug. in pſ. 44.
inuidet miſero. ANTIDOTVM ergo pro inuidioſo ſuppeditat duplex B. Hier. ibid. 1. Rem. fuga.
HIERONYMVS in Epitaphio S. Paulæ Romanæ: alterum ſuo, alterum Gen. 28. 5.
B. Paulæ nomine in hæc verba. *Ego aiebam liuori eſſe cedendum & dandum in-*
ſaniæ locum, quod feciſſet Iacob in fratre ſuo Eſau, & Dauid in pertinaciſſimo inimi- 1. Reg. 27. 2.
corum Saul: quorum alter in Meſopotamiam fugerit, alter ſe Allophylis tradiderit,
malens hoſtibus, quàm inuidis ſubiacere. At illa reſpondebat. Iuſte hæc diceres, ſi diabo-
lus contra ſeruos Dei & ancillas non vbique pugnaret, & ad omnia loca fugientes non
præcederet, ſi nõ ſanctorũ locorum amore retinerer, & Bethlehẽ meam in alia reperire
poſſem parte terræ. Cur. n. non patientia liuorẽ ſuperẽ: cur non humilitate frangam ſu- 2. patientia & humilias.
perbiam, & percutienti maxillam offeram alteram, dicente Apoſtolo Paulo. Vincite in Rom. 12. 21.
bono malum? Nonne Apoſtoli gloriabantur quando pro Domino ſunt paſſi contumeli- Act. 5. 41.
am? Nonne ipſe Saluator humiliauit ſe formã ſerui accipiens & factus eſt obediens pa- Phil. 2. 8.
tri vſq; ad mortem, & mortẽ crucis, vt nos ſua paſſione ſaluaret? Iob niſi certaſſet, &
viciſſet in prælio, non accepiſſet coronã iuſtitiæ, &c. Et poſt multa. *His & talibus te-*
ſtimoniis quaſi armatura Dei, & aduerſus omnia quidem vitia, ſed præcipuè inſtruebat
ſe contra inuidiam ſæuientem, & patiendo iniurias furorem rabidi pectoris mitigabat.
Denique vſque ad diem mortis, & huius patientia, & aliorum zelus omnibus patuit:
qui ſuum rodit auctorem, & dum æmulum lædere nititur, in ſemetipſum proprio furo-
re bacchatur.

VIDE. V. Amor ſui. *Auaritia, Immortificatio paſſionum. Superbia.*
Triſtitia.

IRA

Remedia contra Iram.

I. REMED. Conſidera ſententias diuinæ ſcripturæ quæ damnant illam
tanquã valde noxiam animæ & corpori. Nam Iob ait. *Verè ſtultũ inter-* Iob 5. 2.
ficit iracundia. Et. *Qui perdis animam tuam in furore tuo.* Et Salomon. *Vir iracundus* Iob 18. 4. Prou. 15. 18.
prouocat rixas, & qui patiens eſt mitigat ſuſcitatas. Et. *graue eſt ſaxum, & oneroſa* Prou. 27. 4.
arena, ſed ira ſtulti vtroque grauior. Et. *Ira non habet miſericordiam.* Et. Eccleſ. *Ira* Eccli. 27. 33. & 30. 26.
& furor, vtraq; execrabilia ſunt. Et. *zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus*
ſenectutem adducunt cogitatus. Et Chriſtus apud Matthæum. *Omnis qui iraſcitur* Matth. 5. 22.

Iac.1.20. Iob.36.18. Prou.22.24. Eccl.7.10.& 11. 10. *fratri ſuo, reus erit iudicio.* Et B. Iacobus. *Ira viri iuſtitiam Dei non operatur.* 2. dehortatur ab ira. Nam Iob ait. *Non te ſuperet ira, vt aliquem opprimas.* Et Salomon. *Noli eſſe amicus homini iracundo, neq; ambules cum viro furioſo.* Et Eccleſiaſtes. *Ne ſis velox ad iraſcendum, quia ira in ſinu ſtulti requieſcit.* Et. *Aufer iram à*

Rom.12.19. Eph.4.31. *corde tuo.* Et B. Paulus. *Non voſmetipſos defendentes, ſed date locum iræ.* Et. *Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blaſphemia tollatur à vobis cum omni*

Iac.1.19. Pſal.36.11. Prou.3.34. Matth.5.4. *malitia.* Et. *Iraſcimini, & nolite peccare. Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. Nolite dare locum diabolo.* Et Iacobus. *Sit omnis homo tardus ad iram.* 3. commendat manſuetudinem. *Manſueti,* inquit Dauid, *hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.* Et Salomon. *Manſuetis* (Deus) *dabit gratiam.* Et Chriſtus. *Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram.* Et *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde.* Et Apoſtolus. *Omnem oſtendentes manſuetudinem ad omnes homines.*

Naz. II. REMED. Conſidera dicta SS. Patrum. S. GREG. Nazianzenus in deploratione calamitatum animæ ſuæ. *Ira,* inquit, *ſi vehementius inflammetur, hominem de mentis gradu deiicit, atq; exturbat. quod ſi in apertam iram non prorumpit, verſutam certe ac ſubdolam cogitationem in imo pectore occultat, atque interim*

Baſ. hom. 11. *molles & ſuaues ore ſermones fundit.* S. BASILIVS in homilia de Ira. *Sicut diſcrepantia nomina ſunt Indignationis & Iræ, ſic diuerſa eorundem ſignificatio eſt. Indignatio enim eſt ſtimulus quidam breuis ac ſubitus, acutusq; paſſionis vapor. Ira verò per-*

Aug.l.4. de ciu. Dei c.16. *manens ac diuturna triſtitia, & veluti libido quædam ſe vindicandi. Animaduerte itaque, quod vtroq; affectu homines delinquant, vel furore ſubito contra irritantes commoti, vel per dolos eos à quibus patiuntur iniuriam, circumuenientes, quæ ambo nobis omnino cauenda.* Et rurſus. *Dolus & ſuſpicio, & infidelitas, & malignitas, & inſidiæ, & audacia, & omnia his ſimilia huius vitij germina ſunt atq; appendices. Itaq; fratres amantiſſimi ne obſecro tantum malum nobis inducamus, animæ morbum, rationis tenebras, à Deo alienationem, obliuionem familiaritatis, principium bellorum, plenitudinẽ calamitatum, dæmonem peſſimum noſtris animis innatum, incolam impudentem, noſtra interiora poſſidentem, & ſancti Spiritus iter ad nos impedientem. Vbi enim inimicitiæ ſunt, contentiones, indignationes, ſectæ, noſtris animis perpetuos gignentes tu-*

Amb. precat. 2. *multus, ibi Spiritus manſuetudinis non requieſcit.* S. AMBROSIVS in precatione ad Miſſam. *Ira inuidiam ſequitur, qua inter cætera vitia nihil aſperius, nihil inuenitur amarius: quæ dum vltra modum efferbuerit, atrociter mentem exulcerat, ſenſum hebetat, linguam immutat, oculos obumbrat, totumque corpus perturbat. Hinc*

In.Pſal.36. *protinus rixæ, contumeliæ, clamor, indignatio, tumor mentis, & blaſphemiæ ſuſcitantur.* Et in Pſalmos. *Ira grauis paſſio eſt: plerunque accendit inuitum, & volentem mitius vindicare in furorem rapit, vt perimat quem putauerit coercendum. Commotus gladio ſæpè tranſuerberat innocentem. Amicos & fratres per indignationem plurimi*

Prou.15. iuxta 70. Pſal.36.8. *peremerunt. Ideo Sapiens dicit. Ira perdit etiam ſapientes. Et Dauid ſapientem monet. Deſine ab ira & relinque indignationem. Relinque eam, finem impone, ne te in peccatum trahat.*

trahat. Hoc eſt, quod ſupra dixit, Iraſcimini & nolite peccare. Non enim hortatur vt Pſal. 45.
iraſcaris, ſed ad tempus cedit affectui. Dat tamen medicamentum, ne diutius vis vlceris
ſerpat. Medicus non ſtatim adhibet medicamenta languenti. Et in epiſtola ad Ver- Id.epiſt.82.li.10
cellenſem Eccleſiam. *Eſto ſit naturæ iraſci, aut plerumque cauſæ, hominis eſt*
tamen temperare iracundiam, non leonino raptari furore, non aſueſcere clamori, non
ſerere, nec acerbare familiare iurgium. Scriptum eſt enim. Vir iracundus effodit pec- Prou.15.
catum. S. CHRYSOSTOMVS ad populum Anthioch. *Nihil iracundo ho-* Chryſ. hom.29.
mine inſuanius, nihil grauius, nihil infeſtius, turpius nihil, ſicut contra nihil neſcio ira-
ſci iucundius. Feræ potius quam iracundo homini cohabitandum eſt. Nam illa, cum
ſemel manſuefacta fuerit ſuam ſeruat legem: hunc autem quoties mitigaueris, rurſum
efferatur. Et infra. *Noui multos ex ira morbos incurriſſe. multi oculos amiſerunt.*
Frequenter ex ira verbum aliquis emiſit, ad cuius remedium totius indiget vitæ. Ignis
eſt vehemens ira, omnia deuorans, nam & corpus perdit & animam corrumpit. Et Idemhom.30.
iterum. *Eſt & alia furoris ſpecies difficilior, cum nec iram dimittere ſuſtinent, ſed*
proprium malum apud ſe nutriunt, mali memoriam quaſi tortorem. Quantum eſſe pu- Caſſ.l.8.c.10.
tas tormentum homini præcordia percuſſo, quotidie qualiter inimicum vlciſcatur con-
ſiderante? Quam verò tuis viſceribus feram includis? Satius eſt viperam in corde tuo
latere, quam iram & rancorem. HIERONYMVS in commentariis ad Gala- Hier.l.3.c.5.11.
tas. *Ira, quæ iuſtitiam Dei non operatur, ſpecies eſt furoris. Inter iracundiam autem &* cap.1.ad.Titum
iram hoc intereſt, quod iracundus ſemper iraſcitur: iratus pro tempore concitatur. Et
neſcio quis poſſit regnum Dei poſſidere, cum is qui iraſcitur separetur à regno. Et in Id.l.3.c.29.
prouerbia. *Ianus vitiorum omnium iracundia eſt; qua clauſa virtutibus intrinſecus*
dabitur quies: aperta verò ad omne facinus armabitur animus. Et epiſtola ad Salui- Id.ep.9. & ep.8. ad Demetr.
nam de viduitate ſeruanda. *Iraſci hominis eſt, & iram non perficere Chriſtiani.* S. Aug.ep.115 &4.
AVGVSTINVS ad Nebridium. *Ira eſt, quantum mea fert opinio, turbulentus ap-* de ciuit.c.16.
petitus auferendi ea, quæ facilitatem actionis impediunt. Itaque plerunque non homi-
nibus tantum, ſed calamo iraſcimur in ſcribendo, eumque collidimus atque frangimus:
& aleatores teſſeris, & pictores penicillo, & cuique inſtrumento quilibet, ex quo diffi-
cultatem ſe pati arbitratur. Hac autem aſſiduitate fel creſcere etiam medici affirmant.
Cremento autem fellis rurſus & facile, ac prope nullis cauſis exiſtentibus iraſcimur.
S. GREGORIVS ad Leontium exconſulem. *Ira quæ animum perturbat,* Greg. lib.8. reg.
quanta conſideratione cauenda eſt monſtratur in ſcripturis. De qua ſcriptum eſt. Sit c. 51.
omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum & tardus ad iram. Ira Iac.1.19.
enim viri iuſtitiam Dei non operatur. Hinc rurſum ſcriptum eſt. Quis poteſt habitare
cum homine, cuius ſpiritus facilis eſt ad iraſcendum? Hinc iterum dicitur. Noli eſſe Prou.18.14.
cum homine iracundo, neque ambules cum viro furioſo. Contra hanc in laude patientiæ
dictum eſt. Melior eſt qui vincit iram, quam qui capit ciuitatem magnam. Hinc Dauid Prou.22.24.
perſonam in ſe infirmorum ſumens, ait: Turbatus eſt præ ira oculus meus. Atque ex
ipſa perturbatione quid ſequatur adiunxit dicens. Inueteraui inter omnes inimicos me- Pſal.30.10.
os. Ex ira quippe cum turbatus fuerit oculus cordis inter inimicos noſtros ad vetuſta-

tem reducimur, quia inter malignos Spiritus ad vetuſti hominis ſimilitudinem reuocamur. Cum igitur iram, quæ cor permouet ſacra eloquia tot teſtimoniis teſtentur, perpendamus qua intentione debeamus hoc vitium fugere.

Amb.l.1. c.21. III. REM. Firmiter in animo decerne, te temperaturum ab omni ira illicita, hoc eſt q̃ præueniat rationẽ. Eſt B. AMB. in libris officiorum. *Cauere debemus ne in perturbationes*, inquit, *prius incidamus, q̃ animos noſtros ratio componat. Exanimat.n. mentẽ plerunq; aut ira, aut dolor, & improuiſo percellit ictu. Ideo præuenire pulchrũ eſt cogitatione, q̃ voluendo mentẽ exerceat, ne repentinis excitetur commotionibus, ſed iugo quodã rationis & habenis conſtricta miteſcat.* Et B. GREG. in 5. Moral. *Solerter animus ante actionis ſuæ primordia cuncta debet aduerſa meditari, vt ſemper hæc cogitans, ſemper cõtra hæc thorace patientiæ munitus & quicquid acciderit prouidus ſuperet, & quicquid nõ acceſſerit, lucrũ putet.* Et in epiſtola ad regẽ Viſigothorũ. *Cura idũ quoq; eſt, ne ira ſubrepat. Ira quippe cum etiã deliquentiũ culpas exequitur, nõ debet menti quaſi domina pĩre, ſed poſt rationis tergũ velut ancilla famulari, vt ad faciẽ iuſſa veniat. Nã ſi ſemel mentẽ poſſidẽs cœperit, iuſtũ eſſe deputat etiã ꝙ crudeliter facit. Hinc.n. ſcriptũ eſt. Ira viri iuſtitiã Dei non operatur.* Vnde B. EPHR. in doctrina de perfectione monachi, ſuadet monacho, vt *optet potius inuadi gladio q̃ iracũdia corripi.* Et apud Caſſ. Abbas Pyamon tradit *patientẽ ꝓnunciari neminẽ poſſe, niſi eũ qui vniuerſa q̃ ſibi fuerint irrogata abſq; indignatione tolerauerit.*

Greg.c.33

Lib.7. c.26.

Iac.1.20.
Ephr.tom. 2.

Caſſ.coll.18. c.1.
Baſ.hom.11.

IV. REM. Iram ſimulatq; in animo orta fuerit, compeſce ſecundum illud Poëtæ. *Principiis obſta ſerò Medicina paratur.* Etſi enim *naturæ ſit iraſci*, inqt Amb. *hominis tamen eſt temperare irã* Vel vt ſupra Hier. *Iraſci hominis eſt, ſed iram non perficere Chriſtiani.* Hoc remediũ tradit B. BAS. *Quomodo*, inquiens, *iræ incõmoda fugiemus? Si eam nullo modo rationẽ occupare ſinamus: ſi forte animo oborta ſit, eam quaſi equũ iugalẽ freno ita ratione & cõſilio cohibeamus. Eſt.n. pars animi iraſcibilis nobis ad multa virtutũ opera neceſſaria.* Et AMB. *Si prius occupatus fuerit animus ab indignatione, q̃ cõſilio ꝓſpici ac ꝓuideri poterit, ne occuparetur, meditare quomodo motũ animi tui vincas, iracundiã temperes. Reſiſte iræ ſi potes; cede ſi non potes, quia ſcriptũ eſt. Date locũ iræ.* Et poſt. *Ergo ſi præuenerit mentem tuã iracundia, non relinquas locũ tuũ. Locus tuus Sapientia eſt, locus tuus ratio eſt, locus tuus ſedatio indignationis eſt. Non mediocre eſt mitigare iracundiã, non inferius, q̃ omnino non cõmoueri.*

Amb.l.10.ep.82.

Amb.1.offic.c. 21

Rom.12.19.

V. REM. Quod ſi non ſtatim irã compreſſeris, ſaltẽ caue diutius eam fouere & retinere. Hoc remediũ eſt Apoſtoli in epiſtola ad Epheſios, dũ ait, *Sol nõ occidat ſup iracundiã veſtrã. Nolite locũ dare diabolo.* Et B. AVG. in epiſtola ad Profuturũ. *Subrepit autẽ dum nulli iraſcenti ira ſua videtur iniuſta: ita.n. inueteraſcens ira fit odiũ, dum quaſi iuſti doloris admixta dulcedo diutius eam in vaſe detinet, donec totũ aceſcat, vaſq; corrumpat. Quapropter multo melius nec iuſtè cuiquã iraſcimur, quàm velut iuſtè iraſcendo in alicuius odiũ iræ occulta facilitate dilabimur. in recipiendis.n. hoſpitib. ignotis iſta ſolemus dicere, multò eſſe melius malũ hominẽ perpeti, q̃ forſitan per ignorantiam excludi bonum, dum cauemus ne recipiatur malus. Sed in affe-*

Eph.4.26.
Aug.ep.100.

in affectibus animi contra eſt. Nam incomparabiliter ſalubrius eſt etiam ira iuſtè pul- ſanti nõ aperire penetrale cordis, q̃ admittere nõ facile receſſurã, & pueniturã de fuieulo ad trabẽ. Audet quippe impudẽter etiã creſcere citius, q̃ putatur. Non.n.erubeſcit in te- nebris, cũ ſuper eã ſol occiderit. Conſentit Amb. in Pſalmos ita ſcribens. *Alii* me- Amb. in Pſal. 36. Eph. 4. 26.
dicus dicit. ſol nõ occidat ſuper iracundiã veſtrã: ne dum diu differs, veniat ille qui cale- factũ corporis ſomno excitare cõſueuit, & ſtimulet te, irſ rat tibi cogitationes, & in ſe- creta pectoris tui immergat dicens. Vindica iniuriã tuã. Virum te eſſe cognoſce. fœminea infirmitatis eſt, nõ capere vindictã. Ergo contemnere te debuit ſeruus ẽ frater decipere? Prou. 15.
amicus illudere? &c. His ſtimulis plus accenditur, plus mouetur, vt compleatur ꝙ ſcri- Hier. l. 2. comm.
ptũ eſt. Ira perdit etiã ſapientes. Idẽ B. Hier. in eadẽ Apoſtoli verba. *Nolite, ait* in ep. ad Eph. Eph. 4. 27.
Paulus, dare locũ diabolo, qui tanq̃ leo rugiens, quærit aditũ per quẽ poſſit irrumpere. Quomodo n. pater & filius ſtant ante oſtiũ & pulſant, vt introeant & cœnent cũ eo, qui ſe receperit: ita & aduerſarius ſemp in nos eſt paratus irrumpere, & cũ locum dederi- mus, ingreditur. Solet autẽ, anteq̃ veniat, q̃dẽ iacula pmittere, & pcurſorẽ aduentus ſui facere cogitationẽ. Hanc ſi nos in corde noſtro ſuſceptã nutrierimus intrinſecus, & cre- ſcere fecerim⁹, cum in nobis prolẽ ſuã auctam viderit, & ipſe audebit intrare. Deniq; in Iudæ Iſcariot cor, primã iecit ſagittam, vt traderet ſaluatorẽ: q̃ ſi exceptam ille miſerabi- Ioan. 13. 27.
lis non fouiſſet, nunq̃ poſt intinctũ panẽ in paropſide intraſſet in illum Satanas. Hoc an- Caſſ. 5. inſt. c. 27.
tidoto ad litteram vſus eſt Abbas Peſi⁹ de quo Caſſ. *Apud ſenẽ Peſiũ*, inquit, *in eremo vaſtiſſima cõmorantem, cũ ſenex Ioannes magno cœnobio ac multitudini fratrũ pꝓoſitus aduenisset, & ab eodem velut antiquiſſimo ſodale perquireret, quidnam poẽt quadraginta annos, quibus ab eodem ſeparatus in ſolitudine minimè à fratribus inter- pellatus egiſſet. Nunquam, ait, me ſol reficientem vidit. Et ille, nec me, inquit, iratum.*

VI. Remed. Nihil ſtatue vel decerne de vindicatione alicuius noxæ, niſi cum ira deferbuerit: nihil enim æquè obſcurat rationis vſum ac paſ- Greg. 5. mor. c. 31
ſio iracundiæ ſecundum B. Gregorium, congruenter illi dicto Pſalmi. *Con-* Pſal. 30. 10.
turbatus eſt in ira oculus meus. Nec diffitentur Ethnici Philoſophi *Iratos*, inqt, Cicero in 4. Tuſculana *pprie dicimus exiſſe de poteſtate, id eſt, de conſilio, de ratio- ne, de mente.* Huius remedii meminit Hier. epiſtola ad Saluinã ita ſcribens. Hier. ep. 9.
Hoc eſt, ꝙ aliis verbis Propheta ſignificat. Turbat⁹ ſum, & non ſum locutus. Et in eo- Pſal. 4. 5.
dẽ volumine. Iraſcimini, & nolite peccare. Et illud Architæ Tarentini ad villicũ negli- gentem. Iam te verberibus enecaſſem, niſi iratus eſſem. Ira enim viri iuſtitiam Dei non Iac. 1. 20.
operatur. Itẽ Amb. lib. 1. officiorũ. *Ferunt gentiles, vt in maius omnia verbis extol-* Amb. c. 21.
lere ſolẽt, Architæ Tarentini dictũ Philoſophi, ꝙ ad villicũ ſuũ dixerit. O te infelicẽ q̃ te afflictarẽ, niſi irat⁹ eſſem. Sed etiã Dauid & armatã dexteram in indignatione cõpſ- 1. Reg. 25. 32.
ſerat. Et quanto pl⁹ eſt nõ remaledicere q̃ nõ vindicare? Quod hi duo patres Archi- Sen. 3. de ira c. 12
tæ, Seneca Platoni attribuit, qui à verberatione ſerui eadẽ de cauſa abſti- nuerit. Idẽ antidotũ Leontio exconſuli pſcripſit Gregorius magnus *Quo-* Greg. l. 8. reg. c. 5.
ties, inquiẽs, *ira animum inuadit, mẽtẽ edoma, vice teisũ. Differ tẽp⁹ furoris, & cum tranquilla mẽs fuerit, ꝙ placet vindica. Ira n. in vindicta malorum ſeq; debet rationem*

animi

animi, non præire, vt quaſi ancilla iuſtitiæ poſt tergum veniat, & non laſciua ante faciem prorumpat. Qua de cauſa Ambroſius Mediolanenſis Archiepiſcopus quondam ab Imperatore Theodoſio, cum præcipiti ira ſe vltus eſſet contra Theſſalonicenſes, voluit condi legem, vt ſi qui ob maleficium Cæſaris edicto iuberentur occidi, id non niſi poſt trigeſimum diem fieret: vt interea temporis maturo ſedatoque animo, ac rebus omnibus rationis libra perpenſis, aut parcendum eſſe videretur, aut vindicandum. Et apud Ethnicos Athenodorus Philoſophus, teſte Plutarcho, ex aula Auguſti diſcedens monimenti loco id ei ita poſtulanti reliquit documentum, vt ira inflammatus nihil ante ſtatueret vel imperaret, quam viginti quinq; alphabeti græci litteras pronunciaſſet. Quod documentum Cæſar tanti fecit, vt illum ab aula dimittere noluerit.

Ioan. Coſterius in Amb. vita.

Plut in vita Auguſti.

Baſ. hom 21.

VII. REMEDIVM. Conſidera fœdos motus & geſtus iracundorum, quos deſcribit S. BASILIVS. *Scriptura, inquit, tibi dicit. Vir iracundus turpis eſt. Quomodo turpis eſt? quia humanam quaſi figuram amittit, feræ ſpeciem indutus. Conſidera parumper iratum. Furit, debacchatur, immutantur oculi turbidi, ſanguineiq; fiunt, cor accenditur, ſanguis commouetur. Hunc videas vt aprum dentes acuentem, loqui ſæpè incipientem, ac verba imperfecta relinquentem. O quam malum cum tali commiſceri, qui continuo lateat.* Et CHRYSOSTOMVS in Ioannem. *Videbis iratos non ſecus atque inſanos turpiter in medium præcipites ferri. Cum enim circa præcordia efferbuit ira, ignem emittit, tota inflatur facies, incompoſitè manus mouentur, ridiculè proſiliunt pedes, rixam dirimere conantib. inſultant, in eosq; nulla ab inſanientibus differentia irruunt.* Et GREGORIVS. *Ira ſtimulis accenſum cor palpitat, corpus tremit, lingua ſe præpedit, facies igneſcit, exaſperantur oculi & nequaquam recognoſcuntur noti. Lingua quidem clamorem format, ſed ſenſus quid loquatur ignorat. In quo itaq; iſte ab arreptitiis longè eſt, qui actionis ſuæ conſcius non eſt?* Similia habet SENECA & tandem concludit. *Qualem putas eſſe animum, cuius externa imago tam fœda eſt?* Et infra, ait profuiſſe aſpicere ſpeculum ob deformitatem vultus. Et M. T. Cicero. *An*, inquit, *eſt quicquam ſimilius inſaniæ, quam ira? quam bene Ennius initium dixit inſaniæ.*

Chry. hom. 3.

Greg. 5. mor. c. 31.

Sen. 2. de ira c. 3 & 36.

Cic. 4. Tuſ.

IIX. REMMED. Conſidera teterrimos effectus iracũdorum, quos latè proſequitur BASILIVS. *Effrenes linguæ*, ait, *ora incuſtodita, contumelia, probra, verbera & alia eiuſmodi ſunt iræ fructus. Ob iram enſis acuitur, mors homini ex homine venit, non eis ſenectus venerabilis, non vitæ virtus, non generis propinquitas, non parentes. Quin & maximum ſe in malum ſæpius coniiciunt, & ſtudio vindicandi ſeipſos negligunt. Nam & omni fera venenata impudentius ruũt, nec prius deſiſtunt quàm magno & intolerabili malo animum exatiarint. Membrorum mutilationes, vulnera, mortis præmium pugnæ ferunt.* Et B. GREGORIVS. *Per iram*, inquit, *ſapientia perditur, vt quid quòue ordine agendum ſit omnino neſciatur. Ira, ait Salomon, in ſinu ſtulti requieſcit. Per iram, vita mittitur, etiãſi ſapientia teneri videatur, ſicut ſcriptum.*

Baſ. hom. 10. de ira.

Greg. l. cit. prou. 22. 24.

tum eſt. Ira perdit etiam prudentes. Per iram iuſtitia relinquitur, ſicut ſcriptum. Ira Iac.1.20.
viri iuſtitiam Dei non operatur, per iram gratia vitæ ſocialis amittitur. Noli, inquit Prou. 22. 24. Prou.16. 28.
apiens, eſſe aſſiduus cum homine iracundo. Per iram concordia rumpitur, ſicut ſcriptum
ſt. Vir animoſus ſuſcitat rixas. Per iram lux veritatis amittitur, ſicut ſcriptum eſt. Eph.4.31.
ol non occidat ſuper iracundiam veſtram. Per iram ſancti Spiritus ſplendor excutitur: Iſa.66. 2.
uo contra ſcriptum eſt. Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem &
uietum? &c.

X. REM. Conſidera exempla manſuetudinis eorum, qui occaſione Baſ.hom. 10.
ræ data patientes fuere. *Talia*, inquit B. BASILIVS, *tibi ſuccurrant, men-*
iſque tuæ impetum ac iram compeſcant. Similes namque præparationes & animi di-
poſitiones morſus cordis & impulſus facile delebunt, & animi cogitationes in tran-
uillum ſtatum deducent. Hoc enim eſt quod Dauid ait. Paratus ſum & non ſum tur- Pſal. 118. 60.
atus, oportet itaque motus animi inſanos ac præcipites exemplo Sanctorum, ac beato-
um præceptorum memoria cohibere, quomodo magnus Dauid, & qua manſuetudine
niquitatem Semei tulerit: non enim iræ locum dedit, in Deum cauſam transferens.
Quoniam Dominus, inquit Semei mandauit vt maledicat Dauid. Eiuſdem exem- 2.Reg.16.11.
plum proponit CHRYSOSTOMVS in homilia de Dauid & Saule. *Si ima-* Chry.hom.3.
ginem Dauidis, inquiens, *præ oculis habeas & in hanc aſſidue defigas oculos, etiamſi*
millies obtundet ira, mentis oculum perturbans, ad hoc virtutis exemplar reſpiciens per-
fectam conſequeris ſanitatem. Ne quis igitur mihi dicat. Inimicum habeo ſceleſtum, im-
probum, incorrigibilem: quicquid dixerit, non eſt tamen Saule deterior, qui ſemel &
iterum, imò ſæpius ſeruatus à Dauide, cum ipſe mille modis illi ſtruxiſſet inſidias, ta-
men pro tot beneficiis acceptis, perſeuerauit in ſua malitia. Neque deſunt plura ex- Exod.15. 19.
empla alia, vt Moyſis, qui pro populo contra ſe murmurantē etiam Do-
minum exorauit, de quo Sapiens. *In fide & lenitate ipſius ſanctũ fecit illum, &* Eccli.45 4.
elegit eum ex omni carne. Vt Ioſeph, qui fratribus ſuis non ſuccenſuit, ſed
bonum pro malo rependit. Vt deniq; CHRISTI Domini, qui ad op-
probria & calumnias grauiſsimas, tanquam agnus coram tondente ſe, vt Iſa.53.7.
loquitur Iſaias obmutuit. *Qui cum malediceretur*, inquit B. Petrus, *non maledi-* 1.Pet.2.23. Heb. 12.3.
cebat; cum pateretur non comminabatur. Quare & merito Apoſtolus eum in
exemplum omnibus propoſuit, dicens. *Recogitate eum, qui talem ſuſtinuit à*
peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem. Alapa cæſus es? inquit BASI- Baſ.l.cit.
LIVS, *expuit aliquis in faciem? Eadem & Dominus eſt paſſus. Calumniam pate-*
ris? & Dominus. Tua laceratur veſtis? Et Domino extracta per vim eſt veſtis, & ſu-
per eã miſſæ ſortes. Nondum condemnatus es, nondum cruci affixus.
Multa tibi toleranda, vt ad eius imaginatio-
nem peruenias.

Digitized by Google

ANTIDOTA

Pro mitiganda vel auertenda aliena ira, vt patris in filios, Domini in ſeruos, & aliorum etiam æqualium.

Chry. hom. 18. I. ANTIDOTVM. Commiſeratio. Eſt CHRYSOSTOMI in Matthæum. *Medici*, inquit, *quando iniuriis & calcibus cæduntur furentum, tunc illorum magis miſerentur, ſcientes magnitudinem morbi hac iniuria ſignificari. Hoc nos & in ira percitis ſeruemus, illorum enim ſimiles ſunt iracundi, imò longe miſeriores, quia ſenſibus adhuc integris inſaniunt. Et ſi videamus aliquem horribiliter à bile vexatum, quiq; etiam malignum humorem vrgeatur euomere porrigimus manum, & huc illucq; iactatum ſupportamus. Et ſi veſtes ille noſtras polluat non abiicimus, ſed illud tantum requirimus, quemadmodum eum à tanta anguſtia liberemus. Hoc & erga iracundos faciamus, vt & foueamus ægros, & vomẽtes ſupportemus, nec prius eos deſeramus, quàm amaritudinem totam poſuerint, & tunc tibi maximas exoluent gratias. Vbi enim conualuerit, recognoſcet liquido, à quanta conturbatione illum liberaueris, & te vt Dominum venerabitur. Deus verò innumeris remunerabit te donis.* Et

Baſ. hom. 10. BASILII homilia de ira. *Tu enim fratri tuo ſine cauſa iraſceris. Quomodo autem ſine cauſa? Cum ſit alius, qui inſtigat dæmon, & alius qui inſtigatur homo, cui tu maledicis, ſimile quiddam canibus admittens, qui ſaxa mordere ſolent, quando iactantes attingere non valent. Inſtigatus enim miſericordia profectò dignus eſt: qui verò incitat maximo odio inſectandus. In hunc igitur iram transfer, hominum interfectorem, mendacii patrem, peccati miniſtrum, fratrem verò in te peccantem miſerabere.*

Prou. 15. 18. II. ANTIDOTVM Fuga. *Vir enim iracundus, teſte Salomone prouocat rixas.*
Prou. 21. 19. Et. *Melius eſt habitare in terra deſerta, quam cum muliere rixoſa & iracunda.* Et.
Prou. 22. 24. *Noli eſſe amicus homini iracundo, neq; ambules cum viro furioſo, ne forte diſcas ſemitas eius.*
Baſ. orat. 9. Vnde BASILIVS in oratione de ira & inimicitiis. *Cum viro iracundo ne habites, inquit Solomon, mala enim res eſt cum cane colligari, perpetuóque eius latratu frui. Fuge igitur conſuetudinem ipſius: nam niſi hoc feceris, neceſſe erit te aliquid de moribus eius haurire.*
Chryſ. hom. 29. Et CHRYSOST. ad populum Antiochenum. *Feræ potius, quam iracundo homini cohabitandum eſt. Nam illa cum ſemel manſuefacta fuerit ſuam ſeruat legem: hunc autem quotiescunq; mitigaueris, rurſum efferatur niſi quis in talem habitum ipſum induceret.*
Amb. c. 21. Et AMBROS. in primo officiorum.
Rom. 12. 19. *Reſiſte iræ ſi potes: cede, ſi non potes, quia ſcriptum eſt. Date locum iræ.*
Gen. 27. *Iacob fratri indignanti piè ceſſit, & Rebeccæ, id eſt, patientiæ inſtructus conſilio abeſſe maluit peregrinari, quàm excitare fratris indignationem, & tunc redire, cum fratrem mitiga-*

um putaret. Sic SENECA libro tertio de Ira. *Primam iram non audebimus* Sen.c.39.
ratione mulcere: ſurda eſt & amens. dabimus illi ſpatium. remedia in remiſſionibus
uerborum proſunt. QVOD ſi fugere, vel non licet, vel non expedit, tace. Hom.10.
contumeliam intulit iratus, inquit BASILIVS, *vince am one ą ſilentio malum, &*
cogita periculum de te fieri, an Deo per patientiam adhæreas, ſeu per iram in aduerſarii
partes inclines, Audi Dauid dicentem. Dum conſiſteret peccator aduerſum me, non irrita- Pſal.38.3.
tus ſum aut vltus, ſed ſurdus factus & humiliatus ſum, & ſilui à bonis.

III. ANTIDOTVM. Humilitas & manſuetudo, cum ira non nihil
deferbuit. *Reſponſio enim mollis,* inquit Salomon, *frangit iram.* Hoc antido- Prou.15.1. Gen.16.9.
tum Angelus Domini ſuggeſſit ancillæ Agar, vt Dominæ ſuæ Saræ ſeue-
ritatem mitigaret. *Reuertere,* inquiés, *ad Dominam tuam, & humiliare ſub manu* Matt.5.23.
illius. Imó ſuggeſſit Chriſtus ſuis diſcipulis. nam cum docuiſſet qua pœna Caſſ.coll.8.c.10. & 13.
digni eſſent iracundi, mox ſubiecit. *Si ergo offers munus tuum ad altare, &*
ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduerſum te, relinque ibi munus
tuum ante altare, & vade prius reconciliare fratri tuo, & tunc veniens offeres munus
tuum. Quæ reconciliatio ordinariè fieri ſolet humili & manſueta pe- Ephr.cap.93. tom.2.
titione veniæ. Hinc B. EPHRÆM in doctrina varia habet hoc docu-
mentum. *Quod ſi alius frater dicta tua refellerit, ne mouearis mente ſed voluntatem*
tuam caritatis pacisą gratia reprime. Si enim iram excandeſcentis dæmonis per man-
ſuetudinem reſpuis, nihil aduerſum te poterit. Vnde ſic tibi repugnantem alloquere. Ego
quidem benedicite tanquam idiota aliquis locutus ſum, ſic conſiderans, da veniam igno-
rantiæ meæ. Sit autem quemadmodum ipſe dixiſti, & in hoc retrocedet à te re infecta, Baſ.hom.10.
atque confuſus turbarum excitator diabolus. Sic BASILIVS, cum dixiſſet
iram eſſe libidinem quandam ſe vindicandi & quæſiuiſſet quomodo
illa caueri poſſet, reſpondet. *Quomodo inquis? ſi te demiſſum humilemą omnino*
gerere poteris, cum irritaris ab aliis, & *edoctus fueris, quod Dominus Ieſus & ver-*
bo præcepit & re oſtendit inquiens. Qui voluerit inter vos primus eſſe ſit omniũ poſtre-
mus. Item verberatus manſueto animo cædentem tulit, mitią reſponſo docuit, qua- Ioan.18.23.
les eſſe oporteat, laceſſitos. Si male locutus ſum, ait, teſtimonium perhibe de malo, ſi autẽ Id. quæſt. 15.
bene, cur me cædis? Et in regulis fuſiꝰ diſputatis. *Iracundia aliquis elatus eſt aduer-*
ſus æquaũ fratrẽ: hunc ille pro magnitudine delicti ſibi conciliare cogitur, ac miniſtra- Matth. 5. 24. Marc.11.25.
re. Siquidem hæc huiuſ.emodi ad humilitatẽ exercitatio iracundiæ veluti neruos elidit,
quãdo animi elatio illa eſt, q̃ iracundiã plerũą in nobis ingenerat. Et AMB. in preca-
tione ante Miſſá. *Quod ſi forte in immenſum ira ſuccerſa ad horã patientia ſu cubue-*
rit, nullum ne Domine remediũ erit? Erit certe. nam cum huius mali damnationẽ denun-
tiat dicens. Qui iraſcitur fratri ſuo, &c protinus recuperationẽ ſubiungit, cum dicit. Si
offers munus tuum ad altare, &c. & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens
offers munus tuũ. Et illud. Cum ſtatis ad orandũ, remittite ſi quid habetis aduerſus alte-
rum in cordib. veſtris. Hanc mihi Domine Deus ſecundam tribue victoriã, ſi furore cæ-
catus amiſero primã, cum non tuo zelo ſed meo vitio cuiuslibet animum offendo. Hoc

Ariſt.lib.2. c.3. antidotum non ignorarunt & Ethnici. Nam ARISTOTELES in Rhetoricis ſuis ita ſcribit. *Quod ſubmiſſione animi ira ſedetur & canes oſtendũt, qui ſedentes non mordent.* Et PLVTARCHVS in lib. de cohibenda ira, docet omnem *ſuſpicionem contemptus amouendã in facto, ſi velimus alienam iram mitigare.*

Plutarchus.

IV. ANTIDOTVM. Caritas & beneficentia. Quod tradit Apoſtolus in epiſtola ad Romanos. Nam cum dixiſſet. *Cum omnibus hominibus pacem habete: non voſmetipſos defendentes cariſſimi, ſed date locum iræ,* ſubdidit. *Sed ſi eſurierit inimicus tuus ciba illum: ſi ſitit potum da illi: hoc enim faciens carbones ignis congeres ſuper caput eius,* hoc eſt, beneficiis ita obrue inimicum tibi excandeſcentem, vt inflammetur non ira vel odio, ſed caritate, ignisq́ in eo accendatur, qui pro commiſſis conſcientiã eius torqueat & adurat, vt exponit Origenes, Theodoret. & Amb. *Carbones,* ait quoq; Aug. lib. 3. de doctrina Chriſtiana, *ſignificant vrentes pœnitẽtiæ gemitus, quib. ſuperbia ſanatur eius, qui dolet ſe inimicum fuiſſe hominis, à quo eius miſeriæ ſubuenitur.* Eiuſmodi carbones congeſſit rex Dauid, ſuper caput Saulis capitalis ſui inimici, quãdo egreſſo è ſpelunca orã chlamydis, quam occultè abſciderat, oſtendit. incredibili enim caritate illa commotus Saul, *leuauit vocẽ ſuam,* ait Regum hiſtoria, *& fleuit dixitq́ ad Dauid. Iuſtior tu es, quàm ego. tu enim tribuiſti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala. Et tu indicaſti hodie, quæ feceris mihi bona, quomodo tradiderit me Dominus in manum tuam, & non occideris me. Quis enim cum inuenerit inimicum ſuum, dimittet eum in via bona?* Quod factum copioſè pertractans D. CHRYSOSTOMVS. *Quid,* inquit, *eſſe poſſit hoc Propheta beatius, qui breui temporis momento ſic hoſtem è furore ad ſobrietatem compoſuit? & animum nactus cædis ac ſanguinis ſitientem, repente ad lamenta & eiulatus compulit? Non perinde miror Moyſen, quod è ſaxo prærupto fontes eliciut aquarum, vt admiror Dauidem, quod ex oculis lapideis fontes eduxerit lachrymarum. Siquidem ille quidem vicit naturam, at hic vicit animi decretum: ille virga percuſſit lapidem, hic ſermone pepulit cor, non vt contriſtaret, ſed manſuetum redderet.* HAVD ſecus Iacob Patriarcha quondam congeſſit carbones ardentes in caput infeſtiſſimi ſibi fratris Eſau. *Quibus obſequiis,* ait AMBROSIVS, *quantis muneribus fratrem ipſum reconciliauit ſibi, vt ille præreptæ benedictionis non meminiſſet, meminiſſet delatæ ſatisfactionis?* Et Abigail vxor Nabal in caput Dauidis, quem contra virum grauiter exacerbatum, quem humilitate, caritate, multorumq́ue *munerum oblatione ita commouit, vt diceret. Benedictus Dominus Deus Iſrabel, qui miſit hodie te in occurſum meum, & benedictum eloquium tuum, & benedicta tu, quæ prohibuiſti me hodie, ne irem ad ſanguinem, & vlciſcerer me manu mea, &c. Suſcepit ergo Dauid de manu eius omnia, quæ attulerat ei, dixitq́ ei. Vade pacifice in domum tuam. VNDE aduertimus,* inquit Ambroſius, *tempeſtiuis quoq; interceſſionibus non ſolum cedere nos, ſed etiam delectari oportere. Eouſq; autem delectatus eſt Dauid, vt benediceret interuenientem, quod ab ſtudio vindictæ reuocatus foret.*

Rom. 12. 30. Orig. & c. in c. 12. ad Rom. Aug. c. 16. 1. Reg. 24. 18. Chryſ. hom. 1. de Dau. & Saul. Exod. 17. 6. Amb. 1. offic. c. 21. Gen. 32. 1. Reg. c. 25. 32. Amb. l. cit.

V. AN-

V. ANTIDOTVM *Patientia. Pro quo* B. AMBROSIVS his verbis Amb. precat. 2. ante Miſſam.
implorat Dominum. *Obiice Domine cōtra tam amariſſimum iracundiæ malū ſuauiſſimum ſapientiæ bonum, in quo ſpecialiter animarum noſtrarū ſalus collocatur, cum nobis per Euangelium dicitur. In patientia veſtra poßidebitis animas veſtras.* Luc.21.19.
Quæ nimirum dum arcem & principatum in mente ſuſceperit, omnes mox perturbationes compeſcit. Rixas & contumelias in exhortationem conuertit, confuſum clamorem ſub ordinato ſilentio premit, indignationem, tumoremque mentis māſuetudine vincit, blaſphemias gratiarum actione repellit. Et GREG. quinto moralium. *Secundus ſer-* Greg. c. 22.
uandæ manſuetudinis modus eſt (contra iracundos) vt cum alienos exceſſus aſpicimus noſtra, quibus in aliis exceſſimus delicta cogitemus. Conſiderata quippe infirmitas propria, mala nobis excuſat aliena. Patienter namque illatam iniuriam tolerat, qui piè meminit quod fortaſſe adhuc habeat, in quo debeat ipſe tolerari. Et quaſi aqua ignis extinguitur, cum ſurgente furore animi ſua cuique ad mentem culpa reuocatur, quia erubeſcit ſibi peccata non parcere, qui vel Deo, vel proximo ſæpe ſe recolit parcenda peccaſſe.

VIDE V. *Ambitio. Amor ſui. Blaſphemia. Conſuetudo praua. Detractio. Diſcordia. Immodeſtia. Immortificatio paſſionum. Impatientia in aduerſis. Inuidia. Iuramentum. Linguæ abuſus. Maledictio. Murmuratio. Odium. Præſumptio. Superbia. Tentatio. Triſtitia. Vindicatio iniuriæ.*

IVDICIVM PROPRIVM

Remedia contra Iudicium proprium.

I. REMED. Conſidera diuinas ſcripturas, quæ monent ne nitamur iu-
dicio proprio. vt in Prouerbiis Salomonis. *Ne innitaris prudentiæ tuæ. Ne* Prou. 3.5.
ſis ſapiens apud temetipſum, Et. *Expedit magis vrſæ occurrere raptis fœtibus, quam fa-* Prou.17.12. Prou.28.26.
tuo confidenti in ſtultitia ſua. Et. *Qui confidit in corde ſuo ſtultus eſt.* Et apud Iſaiam Iſa. 5. 21.
Væ qui ſapientes eſtis in oculis veſtris. Et apud Apoſtolum. *Non plus ſapere, quā* Rom.12.16.
oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem. Nolite eſſe prudentes apud voſmetipſos. 2. mo-
nent, vt requiramus conſilia aliorum. Vt in Prouerbiis. *Salus, vbi multa con-* Prou. 11. 14. 12.
ſilia. Et. *Via ſtulti recta in oculis eius: qui autem ſapiens eſt, audit conſilia.* Et. *Aſtu-* v.15.16.
tus omnia agit cum conſilio. Et in Eccleſiaſtico. *Fili, ſine conſilio nihil facias, & poſt* Eccli.32. 24.
factum non pœnitebis. 3. monet vt nitamur conſilo maiorum, ſapientiorū & Deut.32. 7.
ſanctorum. Vt in Deut. *Interroga patrem tuum & annunciabit tibi, maiores tuos,*
& dicent tibi. Et in Eccleſiaſtico. *Iudicium patris audite filii, & ſic facite, vt ſalui ſi-* Eccli.3.2. Eccli.4.
tis. Et. *Stola ſancta auro, & hyacintho, & purpura, opus textile viri ſapientis iudi,* Eccli.37.12.
cio & veritate præditi. Et. *Cum viro irreligioſo tracta de ſanctitate & cum iniuſto de* v.15.
iuſtitia &c. Sed cum viro ſancto aßiduus eſto, quemcunque cognoueris obſeruantem ti-

Hh 3 *morem*

morem Dei. Anima viri ſancti enunciat aliquando vera, quam ſeptem circumſpecto-
Cypr. ſerm. de natiu. *res ſedentes in excelſo ad ſpeculandum.*

II. Remed. Conſidera iudicium SS. Patrum. S. Cyp. de natiui-
tate Chriſti. *Hic eſt primus religionis introitus: ſicut in mundum primus Chriſti in-
greſſus, vt quicunque piè vult viuere, humiliter de ſe ſentiat, neq. ſupra ſe in mirabili-
bus ambulare præſumat. Fundamentum ſanctitatis ſemper fuit humilitas, nec in cœlo*
G. Nazianz. *ſtare potuit ſuperba ſublimitas.* B. Greg. Nazianzenus de moderatione in
diſputationibus. *Sapientiæ genus eſt ſeipſum noſſe, ac non immodicè efferri. eo lem-
que modo quo voces affici, quæ ſi vehementius contendantur, propter immoderationem
penitus deficiunt. Præſtat cum doctrina inſtructus ſis, propter animi æquitatem facili-
tatemque conſulto cedere, quam cum eruditione careas per inſolentiam ac temeritatem*
Baſil. in c. 1. Iſa. *altius efferri.* B. Basilivs in verba Iſaiæ. Et conſiliarios tuos, ſicut ab
initio. *Sacra quædam res eſt conſilium, voluntatum vnio fructus dilectionis, humilita-
tis inſigne. E diuerſo intolerabilis eſt ſuperbiæ argumentum, exiſtimare ſe nullius ege-*
Orat. 21. *re conſilio: ſed ſibi vni attentum eſſe, quaſi ſolus poſſit ſibi conſilio decernere quæ opti-
ma ſunt.* Et oratione de felicitate. *Magnam meherclè affert hominibus vtilitatem
conſilium, eo quod nemo ſibi ſufficiat ad electionem rerum vtilium honeſtarumue. Vn-
de haud abſurde homo conſilii expers ſimilis cenſetur nauigio rectore carente, quod ven-
torum impetu huc illucque impellitur. Qui verò habens conſilium bonum ſuam potius*
3. Reg. 12. 13. *prauam ſequitur ſententiam, ſimilis profectò eſt regi Roboam, qui ſpreto ſalutari conſi-
lio ſenum, adoleſcentum, qui ſecum educati erant, opinionem ſecutus decem tribus Iſra-*
Baſ. q. 123. *hel ab imperio ſuo abſcidit.* Et in regibus breuioribus. *Non eſt rationi conſonum, ſi
quis in omnibus ſuo ſtare velit iudicio, nec periculo, aut contumaciæ ſuſpicione caret in
congregatione multorum nolle maioris partis ſententiæ acquieſcere.* Et in Epiſtola
ad Chilonem Anachoreten. *Ne primo mox aditu oculis in ſublime porrectis ve-
lis iſcendere ſuperciliosum apicem religioſæ exercitationis maxime omnium caue,
ne tuo vnius conſilio imprudenter innixus, tibi vni permittas plus æquo fiduciæ: ne quan-
do per rudem rerum inexperientiam è ſublimi faſtigio religionis, quam ex profeſſo per-*
Amb. lib. 2. c. 47 *colendam accepiſti, deturbere.* B. Ambrosivs in libris officiorum. *Non
deſpiciat, quid de ſe vnuſquiſque & maximè vir optimus ſentiat. Hoc enim modo di-*
Id. cap. 43. *ſcit bonis deferre reuerentiam. Nam negligere bonorum iudicia, vel arrogantiæ vel diſ-
ſolutionis eſt: quorum alterum ſuperbiæ aſcribitur, alterum negligentiæ.* Et rurſus.
*Sequatur conuerſationis electio, vt adiungamur probatiſſimis quibusque ſenioribus.
Namq. vt æqualium vſus dulcior, ita ſenum tutior eſt. Nam ſibi qui ſunt ignari lo-
corum cum ſolertibus viarum iter adoriri geſtiunt, quanto magis adoleſcentes cum ſe-
nibus debent nouum ſibi iter vitæ aggredi, quo minus errare poſſint, & à vero tramite
virtutis deflectere? Nihil enim pulchrius, quam eoſdem & magiſtros vitæ & teſtes*
Hier. ep. 4. *habere.* Hieronymvs in epiſtola ad Ruſticum monachum. *Credas
tibi ſalutare quicquid monaſterii Præpoſitus præceperit, nec de maiorum ſententia iu-*
Caſſ. cap. 11. *dices, cuius officii eſt obedire.* Cassianvs collatione ſecunda. *Nullo alio vitio
tam*

præcipitem diabol⁹ monachum pertrahit ac perducit ad mortem. quàm cum negle-
conſiliis ſeniorum ſuo iudicio perſuaſerit, definitioniq; confidere. B. BERN. ſermo- Bern. ſerm. 2. & 3.
de reſurrectione. *Quæ maior ſuperbia eſſe poteſt, quam ſi vnus ſuum iudicium*
ferat vniuerſæ congregationis iudicio, quaſi ſolus haberet Spiritum Dei? Et ite-
In corde duplex eſt lepra, propria voluntas & proprium conſilium. Lepra vtra- Ep. 87.
nimis peſſima, eoque pernicioſior, quo magis interior. Et in Epiſtola ad Oge- Serm. 13.
Qui ſe ſibi magiſtrum conſtituit, ſtulto ſe diſcipulum ſubdit. Et in Pſalmum
habitat. *Non piget quoties datur occaſio, ab hac tam graui peſte (obſtinationis)*
munire vos, vt eam omnimodis fugiatis, quod hæc quidem ſit ſumma quædam
onis ſubuerſio, & verè iuxta teſtimonium legiſlatoris venenum aſpidum inſana-
re.

I. REMED. Ne facile iudicio proprio delinquas in vitæ tuæ inſti-
ne, vnius vel plurium conſilio ac iudicio, iuxta diuinæ ſcripturæ Pa-
que monita iam citata vtare. Nec enim deſunt exempla eorum, qui
erint. S. BASILIVS in Iſaiam ex ſacris litteris depromit duo. *Quan-* Baſ. in c. 1.
nquit, *emolumenti obueniat ex accepto conſilio declarat vel maximè Moyſes,*
in ſapientia Ægyptiorum eruditus, qui familiari colloquio cum Deo congredie- Exod. 18. 24.
perinde atque ſi amicus loquatur cum ſuo amico. Hic tantus conſilium ſibi red 2. Reg. 15. 33.
à Iethro ſocero ſuo accepit, &c. Dauid inſuper conſiliario eſt vſus Chuſi, per quē Caſſ. coll. 2. c. 14. & 15.
it militare conſilium Achitophel. Alia duo CASSIANVS. Alterum Pro- 1. Reg. 3. 5.
Samuelis, quē *cum Dominus nollet,* inquit ille, *per ſemetipſum diuini collo-*
ciplina crudire, recurrere ſemel & iterum paſſus eſt ad ſenem, indicans ſe etiam
ſi offenderat Deum, dummodo ſenioris, doctrina eum velle inſtitui, vt & il-
ad diuinum miniſterium vocabatur, probaretur humilitas, & iunioribus for-
ectionis huius proponeretur exemplo. Alterum Apoſtoli Pauli. *Quem,* Act. 9. 7.
ſemetipſum vocans & alloquens Chriſtus, cum poſſet ei perfectionis viam reſe-
ſtim, dirigere ad Ananiam mauult, & ab eo iubet viam veritatis agnoſce-
ie poſteris malum præſumptionis præberet exemplum, dum vnuſquiſque ſi-
ſuaderet. ſimili modo ſe quoque debere DEI ſolius magiſterio atque do-
tius quam ſeniorum inſtitutione formari. Quam præſumptionem omnimo-
ndam etiam ipſe Apoſtolus non ſolum litteris, ſed etiam opere atque exem-
ob hoc ſolummodo ſe aſſerens Ieroſolymam aſcendiſſe, vt Euangelium, quod
gratia Spiritus S. cum poteſtate ſignorum & prodigiorum gentibus prædica-
is coapoſtolis & anteceſſorib. priuata quodāmodo ac domeſtica examinatione
Et contuli, inquiens, cum illis Euāgelium, quod prædico inter gentes, ne forte Gal. 2. 2.
currerem, aut cucurriſſem. Qui ergo tam præſumptor & cæcus ſit, qui ſe au-
dicio ac diſcretioni cōmittere cum vas electionis indiguiſſe ec. poſtolorū ſuo-
itione teſtetur? Hoc admirandæ ſubmiſsionis exemplum ſecutus
licet ad miraculū eruditus, tum ita de ſe ſcribit ad Pammachium Hier. ep. 65.
um. *Cano,* inquiens, *iam capite iui Alexandriam, vt audirem Dydimum*

tum

Ep.4. tum alios inſtruxit, vt Ruſticum monachum his verbis. *Mihi quidem placet, vt habeas ſanctorum contubernium, nec ipſe te doceas, & abſque doctore ingrediaris viam quam nunquam ingreſſus es, ſtatimq; in partem alteram tibi declinandum ſit, & Ep.27. errori pateas.* Et Paulam Romanam. *De ſcripturis*, ſcribit ad Euſtochium, *docui eam, quod didiceram non à meipſo, id eſt, à præſumptione peſſimo præceptore, ſed ab* Bern. in vita eius. *illuſtribus Eccleſiæ viris.* S. BERN. in S. Malachia Hyberniæ antiſtite, hoc maxime laudat, quod cum ab ineunte pueritia daclaraſſet ſe Doctorem habere Deum, inſtitutioni tamen cuiuſdam ſolitarii, nomine Ymari, qui in vrbe Ardinacha iuxta Eccleſiam commorabatur ieiuniis & obſecrationibus ſeruiens die ac nocte, humiliter ſe ſubiecerit. *Legant*, inquit, *hoc qui docere, quæ non didicere conantur, diſcipulos ſibi coacernantes, qui nunquam diſcipu-* Gal.2.2. *li extitere cæci duces cæcorum. Si Malachiæ exemplum eis pro minimo eſt, Pauli opus attendant. Nonne Euangelium ſuum, quod non ab homine acceperat, ſed à Chriſto, cum* Metaph. in eius vita. *hominibus tamen cenſuit conferendum, ne forte in vacuum curreret, aut cucurriſſet? Vbi ille ſecurus non eſt, nec ego.* SIMEON Metaphraſtes ſcribit B. ARSENIVM eremitam, licet doctiſsimum, tamen maioris humilitatis exercendæ cauſa, conſueſſe etiam in rebus leuioribus iuniorum conſilia ſciſcitari, & ſe- Sen.ep.11. qui. Verum & SENECA homo gentilis hoc antidotum ſuis diſcipulis præſcripſit. *Accipe*, inquit ad Lucilium, *& quidem vtilem & ſalutarem* epiſtolæ clauſulam, *quam te affigere animo volo. Aliquis vir bonus nobis eligendus eſt, ac ſemper ante oculos habendus, vt ſic tanquam illo ſpectante viuamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Hoc, mi Lucili, Epicurus præcepit, cuſtodem nobis & pædagogum* Sen.lib.6.de benef.c.32. *dedit. Opus eſt, inquam, aliquo, ad quem mores noſtri ſe ipſi exigant. Niſi ad regulam, praua non corriges.* Et alibi refert Auguſtum Cæſarem, cum quidpiam feciſſet, cuius poſtea pœniteret, ſæpe exclamaſſe: *Horum mihi nihil accidiſſet, ſi aut Agrippa, aut Mecænas vixiſſet.*

IV. REMEDIVM. Conſidera, quales eſſe debeant, quorum vti conſilio, & iudicio niti decreueris, nempe ſapientia & pietate conſpicui, vi- Amb.c.8. tæque probatiſſimæ, vt congruenter ſcripturis citatis tradunt iidem SS. Patres. Nam B. AMB. ita ſcribit in officiorum libro altero. *Huiuſmodi viro ſalutem noſtram & exiſtimationem committimus, qui ſit iuſtus & prudens. Facit enim iuſtitia, vt nullus ſit fraudis metus: facit etiam prudentia, vt nulla ſit erroris ſuſpicio. Promptius tamen nos iuſto viro quam prudenti committimus, vt ſecundum v-* Cap.17. *ſum vulgi loquar. Ceterum ſapientum definitione, in quo vna virtus eſt, concurrunt cæteræ, nec poteſt ſine iuſtitia eſſe prudentia.* Et rurſum. *Talis eſſe debet, qui conſilium alteri det, vt ſeipſum formā aliis præbeat ad exemplum bonorū operū in doctrina, in integritate, in grauitate: vt ſit eius ſermo ſalubris atq; irreprehenſibilis, conſiliū vtile, vi-* 1.Cor.7.27. *ta honeſta, ſententia decora. Talis erat Paulus, qui conſilium dabat virginibus, magiſteriū ſacerdotibus, vt primū ſeipſum præberet nobis formā ad imitandū.* Et paulo poſt. *Talis igitur debet eſſe conſiliarius, qui nihil nebuloſum habeat, nihil fallax, nihil fabuloſum*

loſum, nihil ſimulatum, quod vitam eius ac mores refellat, nihil improbum, ac maleuolum quod auertat conſulentes. His addit B. Basil. in tractatu de renunciatione. *debere eſſe ab auaritia abhorrentem, quietum, egentium ſtudioſum, minimè iracundum, iniuriarum immemorem, natura propenſum ad eos docendos, qui ad ipſum accedunt, quem gloria inanis non inflet, adulatio non frangat, ſeuerũ & conſtantem, cui denique nihil ſit præſtantius honore Dei.* Cassianvs verò ita ſcribit. *NON omnium ſeniorum, quorũ capita canities tegit, quosq́ue vitæ longeuitas ſola commendat nobis, ſunt imitanda veſtigia ſeu traditiones ac monita ſuſcipienda, ſed eorum, quos laudabiliter vitam ſuam, ac probatiſſimè, compērimus in iuuentute ſignaſſe, nec præſumptionibus propriis, ſed maiorum traditionib. inſtitutos.* Ac deinde ſubiicit exemplum monachi in ſummam deſperationẽ ex ſeueriore cuiuſdam ſenioris reſponſo coniecti, cum ei tentationem quandam grauem patefeciſſet. Meliorem ſe conſiliarium quondam præbuit Greg. magnus Venantio Italiæ Cancellario, qui conſilio quorundam fautorum mortis, (ita ipſe vocat eius conſiliarios) habitum monaſticum excuſſerat. *Qui fautores*, inquit, *non te ſed res tuas diligunt, nulla tibi niſi quæ ad tempus placeant loquuntur. Tales enim fuerũt dudùm conſiliarii qui te ad tanti facinus perduxerunt delicti. Vt tibi aliquid ſecularis authoris loquar. Cum amicis omnia tractanda ſunt. ſed prius de ipſis. Si verò in cauſa tua hominẽ conſiliariũ quæris, conſiliarium rogo me ſuſcipe. Nullus tibi fidelior eſſe ad conſilium poteſt, quàm qui non tua, ſed te diligit. Omnipotens Deus cordi tuo indicet cor meum, quanto te amore, quantaque caritate amplectitur, in quantum tamen diuina gratia non offendatur. Nam ſic culpam tuam inſequor, vt te diligam: ſic perſonam diligo, vt culpæ vitium non amplectar, &c.*

Baſil.

Caſſ. coll. 2. c. 13.

Greg. lib. 1. c. 33.

V. Remed. Conſidera cauſas, cur in vitæ totius, maximè ſpiritualis inſtitutione potius alieno, quã proprio iudicio nitendum ſit. Prima cauſa eſt, ſumma noſtra ignorantia earum rerum quæ ad vitam piè ſanctèq́; inſtituendam pertinent. Pauca enim ſunt, quorum certam & firmam notitiam conſecuti ſumus. Excipio quæ vel fidei Catholicæ autoritatè, vel ex communi SS. Patrum ſententia, vel euidenti ratione credimus, vel vera eſſe cognoſcimus. Deinde complura ex iis, quæ nobis quondã certiſſima veriſſimaq́ue viſa ſunt, nunc accuratius ad veritatis trutinam expenſa, aut falſa aut parum videntur probabilia. Ad hæc in vna eademque quæſtione, ſiue theorica, ſiue practica, quanta eſt opinionum etiam inter eruditiſſimos varietas? quid autem facies, ſi diiudicare nequeas, quæ verior ſit, niſi ducem aliquem ſequare? Quare meritò B. Gregorivs in libros Regum ſcribens, dixit, *magnum eſſe ignorantiæ humanæ pelagus*: & in Iob ait, *à luce veritatis in tantas nos ignorantiæ tenebras corruiſſe, vt nos ipſos ignoremus*. 2. Cauſa, ſunt ingenitæ omnibus paſſiones amoris ſui, iræ, & ſimilium, quæ, dici nequit quam obſcurent rationem, quo minus rectè iudicare poſſit. *Nã ſæpe*, inquit idem Gregorius, *recto ſtudio contra delinquentium*

Greg. in 1. Reg. l. 5. c. 14.

Et 11. mor. c. 23.

Id. 9. mor. c. 18.

culpas accendimur, & cum vltra æquitatis metas per iram rapimur, hoc zelũ iuſtæ diſtrictionis æſtimamus. Sæpe officium prædicationis aſſumimus, vt per hoc fraternæ vtilitati ſeruiamus: ſed niſi placeamus, cui loquimur, nequaquam libenter accipitur quod prædicamus. Cumq́ placere mens vtiliter ſtudet, ad amorem laudis propriæ turpiter defluit, &c. Quaſi latrunculus quippe eſt appetitus laudis humanæ, qui recto itinere gradientibus ex latere iungitur, vt ex occultis educto gladio gradientium vita trucidetur.

Dor. ſerm. 19. Vnde S. DOROT. *Cum ſubiectiſſimus multis paſſionibus, prauisq́ affectibus, noſtro iudicio non debemus omnino fidere. Quando enim norma, vel regula curua eſt & inflexa, nunquam quod ſecundum eam dirigitur, rectum efficitur, ſed diſtortũ.* Quocirca humanis quoque legibus cautum eſt, ne quis iudicem in cauſa propinquorum, vel amicorum agat, propterea quod in eiuſmodi cauſis Iudices affectu potius quam ratione duci ſoleant. *Quod ſi* autem *culpam amici,* inquit B. BERN. *in tuo iudicio amor illius aut minuit, aut prorſus abſcondit, quanto magis amor tui tuum contra te iudicium fallet?* Bern. tract. de grad. humil.

VI. REMED. Conſidera hanc doctrinam de iudicio proprio non ſectando, inprimis religioſi inſtituti cultoribus debere eſſe commendatam. Et ratio eſt manifeſta. Quia illorum vocatio poſtulat, vt ſeipſos abnegent, & non modo iudicium ſuum & voluntatem, verumetiam totos ſe anima & corpore Deo offerant, & ſuperioribus tanquam DEI Vicariis, vt fecêre quondam illi, de quibus ſcribit Apoſtolus. *Semetipſos dederunt, primùm Domino, deinde nobis per voluntatem Dei.* Et omnes Apoſtoli, qui in perſona Petri exclamarunt. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. Quia enim non ſufficiebat relinquere omnia; (hoc enim & Crates fecit Philoſophus & alij multi qui diuitias contempſerunt) iunxere quod perfectum eſt*, inquit B. Hieronymus: *Et ſecuti ſumus te: fecimus quod iuſſiſti.* Ita S. BASILIVS in regulis fuſius diſputatis. *Qui ſeipſum*, inquit, *abnegauit, ſeſeq́; voluntatib. omnibus ſpoliauit, is non quod vult faciet, ſed quod docetur. Neque verò ratio permittit eum ſibi ipſi, quod expediat, eligere, qui gubernationem ſui aliis tradiderit.* Et iterum. *Etenim cui animas noſtras gubernandas commiſimus tanquam Deo de iis rationẽ reddituro, prorſus abſurdiſſimè facimus, ſi huic fidem in rebus contemptiſſimis abrogamus.* Et S. BERN. inuehẽs in quoſdã religioſos, q plus ęquo ſuo fidebãt iudicio. *Qui veſtri*, ait, *curã ſemel nobis credidiſtis, qd rurſum de vobis vos intromittitis?*

2. Cor. 8. 5.

Matth. 19. 27.

Hier. lib. 3. in Matth.

Baſil. q. 41.

Id. q. 48.

Bern. ſerm. 19. in Cant.

VII. REMED. Conſidera exempla eorum, quibus malè ceſſit, quod in ſuo iudicio pertinaciores fuerint. Primum eſt apud B. GREGORIVM in quarto dialogorum. Cum adhuc eſſem iuuenculus, inquit, narrari à maioribus audiui, quod Paſchaſius huius Apoſtolicæ ſedis diaconus miræ ſanctitatis vir fuerit, cultor pauperũ, & contemptor ſui. Sed hic in ea contentione, quæ in ardeſcente zelo fideliũ inter Symmachũ atque Laurentium facta eſt, ad Pontificatus ordinem Laurentium elegit, & omnium poſt vnanimitate ſuperatus in ſua tamen ſententia vſque ad diem

Greg. c. 40.

diem ſui exitus perſtitit illum amando atque præferendo, quem Epiſcoporum iudicio præeſſe ſibi Eccleſia refutauit. Hic itaque cùm temporibus Symmachi Apoſtolicæ ſedis præſulis eſſet defunctus, eius dalmaticam feretro ſuperpoſitam dæmoniacus tetigit, ſtatimque ſanatus eſt. Poſt multum verò temporis Germano Capuano Epiſcopo medici pro corporis ſalute dictauerant, vt in angularibus thermis lauari debuiſſet. Qui ingreſſus eaſdem thermas prædictum Paſchaſium ſtantem & obſequentem in caloribus inuenit. Quo viſo vehementer extimuit, & quid ille vir tantus faceret, inquiſiuit. Cui ille reſpódit. Pro nulla alia cauſa in hoc pœnali loco deputatus ſum, niſi quia in parte Laurentii contra Symmachum ſenſi: Sed quæſo te, pro me dominum deprecare. Atque in hoc cognoſces quod exauditus ſis ſi huc rediens me nó inueneris. Qua de re vir Domini Germanus ſe in precibus ſtrinxit, & poſt paucos dies rediens Paſchaſium in eodem loco minimè inuenit. ALTERVM eſt apud Io CASS. collatione ſecunda ita ſcribenté. Recolite id quod nuper geſtum oculorum veſtrorũ vidiſtis obtutibus, ſenem videlicet Heronem ante paucos admodum dies illuſione diabolica à ſummis ad ima deiectum, qué quinquaginta annis in hac eremo commoratum ſingulari diſtrictione continentiæ rigoré tenuiſſe meminimus. Hic igitur quo pacto poſt tantos labores grauiſſimo corruens lapſu cunctos in hac eremo conſtitutos luctuoſo dolore perculit? Nonne quia minus diſcretione poſſeſſa, ſuis definitionib. regi, quã conſiliis, vel collationib. fratrum, atque inſtitutis maiorũ, maluit obedire? Qui præſumptione deceptus Angelum Satanæ velut Angelũ lucis cum ſumma veneratione ſuſcipiens, eiuſque pcepti's prono obediens famulatu, ſemetipſum in puteũ, cuius profunditatem oculorũ non attingit intuitus, præcipité dedit, de Angeli videlicet ſui ſponſione non dubitans, qui eum pro merito virtutum, ac laborum ſuorum nequaquã poſſe firmauerat vlli iam diſcrimini ſubiacere. De quo ingenti fratrum labore extractus vitam die tertia finiturus, in deceptionis ſuæ obſtinatione permanſit, non credens, quod dæmonum calliditate fuiſſet deluſus. Idem Caſſ. collatione decimaſexta, non dubitat affirmare, *impoſſibile eſſe quenquam qui proprio fidit iudicio diaboli illuſione non decipi.* Sicut contra Abbas Moyſes apud eundem. *Nullatenus, fraudibus & inſidiis inimici decipi poſſe, qui non ſuo iudicio, ſed maiorum viuit exemplo.* TERTIVM eſt apud B. Dorotheum, qui commemorat MACARIVM abbatem, cum aliquando dæmonem vidiſſet multis onuſtum ollis, rogaſſe illum, quis ollarum foret vſus ac reſpondiſſe, ſe ſolere monachos variis illecebris à virtutis cultu abducere, & iam vnum eorum in naſſam pellexiſſe, cuius & nomen prodidit. Quem monachum mox Macarius conuenit, cognouitque eũ tentationes ſuas Patri ſpirituali nó patefeciſſe, atque ideo monuit, ne deinceps ſuo iudicio fideret,

Caſſ.c.5.

Id.c.11.

Coll.1.c.10.

Doroth.ſerm.1.

quod & fecit. Cum verò poſtea dæmon iterum ſe ſpectandum præbuiſſet, percunctatus ab eo eſt, num dictus monachus adhuc inter amicos eſſet. Ille furioſè reſpondit, ex amico factum hoſtem.

VIDE V. *Amor ſui. Curioſitas. Illuſiones ſpirituales. Immortificatio paſſionum. Inobedientia. Præſumptio. Superbia. Voluntas propria.*

IVDICIVM TEMERARIVM

Remedia contra Iudicium temerarium.

I. REMED. Conſidera Spiritus ſancti oracula contra Iudicium intem-
Iob. 13. 7. peſtiuum & temerarium. *Nunquid Deus,* ait Iob, *veſtro indiget mendacio,*
vt pro illo loquamini dolos? Nunquid faciem eius accipitis, & pro Deo iudicare nitimini?
Pſal. 57. 1. Iſa. 5. 20. Et Dauid. *Si verè vtique iuſtitiam loquimini, recta iudicate filij hominum.* Et
Iſaias. *Væ qui dicitis bonum malum, & malum bonum, ponentes tenebras lucem, & lu-*
Matth. 7. 1. *cem tenebras:* Et Chriſtus apud Matthæum. *Nolite iudicare, vt non iudicemini.*
Ioan. 7. 24. *In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini.* Et apud Ioannem. *Nolite iudicare*
Rom. 2. 1. *ſecundum faciem, ſed iuſtum iudicium iudicate.* Et Paulus ad Romanos. *Propter*
Rom. 14. 4. *quod inexcuſabilis es ô homo omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alterũ, teipſum condemnas: eadem enim agis, quæ iudicas.* Et. *Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum? Domino ſuo ſtat, aut cadit.* Et. *Non ergo ampliùs inuicem iudicemus: ſed hoc iudicate ma-*
1. Cor. 4. 3. *gis, ne ponatis offendiculum vel ſcandalum fratri.* Et ad Corinthios. *Mihi autem pro minimo eſt, vt à vobis iudicer, aut ab humano die: ſed neq; meipſum iudico. Qui*
me iudicat Dominus eſt. Itaque nolite ante tempus iudicare, donec veniat Dominus
1. Cor. 11. 3. 1. Cor. 4. 5. *&c.* Et. *Quod ſi noſmetipſos diiudicaremus, non vtiq; iudicaremur.* Et. *Nolite ante tem-*
1. Cor. 5. Iac. 4. 13. *pus iudicare.* Et. *Quid mihi de his, qui foris ſunt, iudicare?* Et B. Iacobus. *Tu autem*
quis es, qui iudicas proximum?

Ephr. paræn. 4. II. REMED. Conſidera SS. Patrum ſententias. B. EPHRAEM. *Non iudicemus quenquam, quia non nouimus eius pœnitentiam: neq; ſi quid ridentem, aut loquentem aſpexerimus, cum nobis exploratum non ſit, quomodo in ſua cella vitã degat, aut cuiuſmodi erga Deum laborem ſubeat. Ideo vnumquemque noſtrum oportet ſibi*
Amb. ſerm. 20. Luc. 6. 37. *ipſi attendere, quia ſinguli noſtrum Deo rationem reddituri ſunt.* AMBROSIVS in pſalmum 118. *Graue eſt de alio iudicare. Vnde etiam ſcriptum eſt. Nolite iudicare & non iudicabimini. cum enim vnuſquiſq; ſit ſuorum conſcius peccatorum, quomodo poteſt de alterius iudicare peccato? Iudicet de alterius errore, qui non habet, quod in ſeipſo condemnet. Iudicet ille, qui non agat eadem, quæ in alio putauerit punienda, ne cum de alio iudicas, in ſe ferat ipſe ſententiam. Iudicet ille, qui ad pronunciandum nullo odio, nulla*
Baſ. q. 164. Matth. 7. 1. Ioan. 7. 24. *offenſione, nulla leuitate ducatur.* BASILIVS in regulis breuioribus. *Cum Dominus aliâs dicat. Nolite iudicare, & non iudicabimini: aliâs verò iuſtum iudicium iu-*

d candum

andum eſſe præcipiat, nequaquã in vniuerſum interdicitur nobis, quo minus iudi-
mus, ſed in iudicio faciendo iubemur delectum habere, quem dilucide monſtrauit nobis
poſtolus; qui de his quidem, quæ poſita ſunt in libera cuiuſq; poteſtate ſunt dixerit. Rom.14.4 3.
nantem quid iudicas fratrem tuum? Et iterum. Non ergo amplius inuicem iudice-
us. In his verò quæ diſplicent Deo, eos reprehendat qui non iudicant. H E R. contra Hieron.
uciferianos. Nemo poteſt Chriſti palmam ſibi aſſumere. nemo ante diem iudicij de
mnibus iudicare. Si iam mundata eſt Eccleſia, quid Domino reſeruamus? Eſt via Prou.14.12.
æ videtur eſſe apud homines recta, nouiſſima autẽ eius veniunt ad profundum infer- Hier.ep.39.
. In hoc errore iudicii quæ poteſt eſſe certa ſententia? Et ad virgines Hermonen- Rom.14.4.
s, Apoſtolus ait. Nolite iudicare ante tempus. Tu enim quis es, qui alienum ſeruum Gal.6.2.
dices? ſuo Domino ſtat, aut cadit. Et qui ſtat, videat, ne cadat, Et inuicem onera ve-
portate. Aliter ſorores cariſſimæ hominum liuor, aliter Chriſtus iudicat. Non ea-
m eſt ſententia tribunalis eius, & anguli ſuſurronum. Multæ hominibus viæ viden-
r iuſtæ, quæ poſtea reperientur prauæ. Et in teſtaceis vaſis aurum ſæpe reconditur. Pe-
um ter negantem amaræ in ſuum locum reſtituere lacrymæ. Cui plus dimittitur
us amat. A V G V S T I N V S de ſermone Domini in monte. Duo ſunt, in qui- Aug. lib.2. c.28.
s temerarium iudicium cauere debemus: cum incertum eſt quo animo quidque fa-
um fuerit: vel cum incertum ſit qualis futurus ſit, qui nunc vel bonus, vel malus ap-
ret. Si ergo quiſpiam, verbi gratia, conqueſtus de ſtomacho ieiunare noluit, & tu id
n credens edacitatis vitio tribueris, temere iudicabis. Item ſi manifeſtam edacitatem
oſitatemq; cognoueris, & ita reprehenderis, quaſi nunquam illa poſſit corrigi atque
uari, nihilominus temerè iudicabis. Non ergo reprehendamus ea quæ neſcimus quo
imo fiant, neq; ita reprehendamus, quæ manifeſta ſunt, vt deſperemus ſanitatem. Eui- Caſſ.l.5.c.30.
imus iudiciũ, de quo nunc dicitur. Nolite iudicare, ne iudicetur de vobis. IO. C A S-
A N V S in inſtitution. monaſticis Oportet vnumquemque ſeipſum iudicare
ntummodo, non aliorum conuerſationem vitamq; diſcutere, ſecundum illud Apoſtoli Rom.14.
æceptum. Tu autem quid iudicas fratrem tuum? ſuo Domino ſtat, aut cadit. Et il- Matth.7.
d. Nolite iudicare, vt non iudicemini In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini.
 hoc enim iudicare de aliis periculoſum eſt, quod ignorantes vel neceſſitatem, vel ra-
nem, qua illi hæc, in quibus offendimus, aut rectè coram Deo, aut venialiter agunt,
ensmur eos temerè iudicaſſe & per hoc admittimus non leue peccatum. B. P R O- Proſp. c.21.
E R libro Epigrammaton.

Culpare in quoquam, quæ non ſunt nota, malignum eſt,
Præſertim, quæ ſunt cognita, ſi bona ſunt.
Non pateant faciles ſæuis rumoribus aures:
Quæ neſcire iuuat, credere non libeat.
Linquantur ſecreta Deo, qui, ſi quid opertum eſt,
Inſpicit, & nullis indiget indiciis.

III. R E M E D. Conſidera, quàm graue peccatum ſit, temere iudica-
de aliis. Solus enim Deus ſcrutatur corda & renes, ſolus illuminat ab-

 ſcondita

ſcondita tenebrarum. Qui ergo de corde alterius, id eſt, de intentione & Aug.l. 9 c. 5. fine, quo hoc vel illud facit, iudicat, Dei partes & iudiciũ vſurpat. *In diſciplina Chriſtiana*, inquit Aug in libris de Ciuitate Dei. *non tam quæritur, vtrum quis iraſcatur, quam quare iraſcatur: nec vtrum ſit triſtis ſed vnde ſit triſtis. nec vtrum timeat, ſed cur timeat.* Qui ergo affectus iræ, triſtitiæ, timoris, & ſimiles iudicat Iac. 4. 12. vitioſos, cũ ſint interni & occulti, Dei ſibi partes vſurpat. Hoc ſenſu & B. IAC. ſcripſit. *Qui iudicat fratrẽ, iudicat legem.* Legis. n. ſibi partes vſurpat, ſecundũ quam debet iudicari. *Si autem iudicas legẽ*, addit, *non iam legis factor es, ſed iudex.* Aug. hom. 50. ex 50. At lex Dei nobis data eſt vt eã faceremus, non vt quoslibet ſecũdum eam iudicaremus. Vnde Auguſtinus. *Noluit Deus hominem ab homine iudicari ex arbitrio ſuſpicionis, vel etiam extraordinario vſurpato iudicio, ſed potius ex lege Dei ſecundum ordinem Eccleſiæ. ſiue vltro confeſſum. ſiue accuſatum atque conuictum.* 2. qui temere iudicat de alio, apertè delinquit, contra præceptum caritatis de diligendo proximo; poſtulat enim caritas vt bonam opinionem habeamus de proximo, & bonam eius famam tueamur, quam iudicii temeritate, violamus. Matth. 7. 12. Deinde peccat contra illud CHRISTI Aug. in Pſal. 118. Edictum, legi naturæ conſentaneum, & à gentili Cæſare Alexandro laudatum. *Omnia quæcunque vultis, vt faciant vobis homines & vos facite illis.* Vnde AVGVSTINVS exponens verba Pſaltis regii. Amputa opprobrium meum, quod ſuſpicatus ſum. *Profecto*, inquit, *contra hoc malum, quo quisq; libenter de homine malum, quod non proſpicit. ſuſpicatur, caritas habenda eſt, quæ non* Ioan. 13. 34. Id. ſerm. 20. *æmulatur, quam Dominus præcipue commendat dicens. Mandatum nouum do vobis, vt vos inuicem diligatis.* Et in ſermone de tempore. *Maxima enim pars generis humani indiſcreto iudicio ad reprehendendum prompta & parata eſſe probatur, cum* Eccli. 11. 7. *tamen non ita ſe velit ab aliis iudicari, quo modo vult alios iudicare. Propter hoc ſcriptura diuina admonet dicens. Priuſquam interroges, ne vituperes quenquam. & cum interrogaueris, corripe iuſtè. Omnis homo prius ſe vult interrogari, & poſtea ſi reus eſt, patienter tolerat reprehendi. Et quicquid nobis oẽs volumus ab aliis fieri, iuſtũ eſt* Matth. 7. 12. *vt hoc in aliis ſtudeam⁹ implere, propter illud quod ſcriptũ eſt. Oĩa quæcunq; vultis, &c.*

IV. REMED. Occcupa te potius in propriis vitiis, vtpote certis & notis, cenſendis & iudicandis, quàm in alienis, vtpote incertis & occultis. Hoc antidotum non obſcurè CHRISTVS dedit Phariſæis & Scribis apud B. Ioannem, temere accuſantibus adulteram, cum ipſi pleni eſſent Ion. 8. 6. peccatis. Scripſit enim in terra, nempè eorum ſcelera, vt quidam expo-Matth. 7. 3. nunt, & dixit. *Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat*, & ilico dilapſi ſunt. Deinde apud Matthæum, cum poſt verba illa. *Nolite iudicare vt non iudicemini*, ſubiecit; *Quid vides feſtucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Hypocrita eiice primum trabem de oculo tuo.* In quæ verba B. Aug. c. 30. AVGVST. lib. 2. de ſermone Domini in monte. *Quantum ait, inter feſtucam & trabem, quaſi tantum inter iram diſtat & odium. Odium enim eſt ira inueterata, quaſi*

uaſi quæ vetuſtate ipſa tantum robur acceperit, vt merito appelletur trabes, Et in-
Piè cauteq; vigilandum eſt, vt cum aliquẽ reprehendere vel obiurgare nos neceſſi-
tas egerit, primum cogitemus, vtrum tale ſit vitium, quod nunquam habuimus, vel
iam caruimus. Et ſi nunquam habuimus, cogitemus, & nos homines eſſe & habere
iſſe, &c. Si autem cogitantes noſmetipſos inuenerimus in eo vitio, in quo eſt ille
m reprehendere parabamus, non reprehendamus, neq; obiurgemus ſed tamen conge-
amus, & non illum ad obtemperandum nobis, ſed ad pariter cauendum inuitemus.
REG. vero idẽ antidotum eruit ex verbis de adultera. *Qui ſemeti-* Greg.14. mor. c.15.
m, inquit, *prius non iudicat, quid in alio rectum iudicet ignorat. Et ſi nouit forte*
uditum, quod rectè iudicare debeat, rectè tamen iudicare aliena merita non valet,
onſcientia innocentiæ propriæ nullam iudicii regulam præbet. Hinc eſt enim, quod
diantibus quibuſdam, & puniendam adulterã deducentibus dicitur. Qui ſine peccato
eſtrum, primus in illam lapidem mittat. Ad aliena quippe peccata punienda ibant, Ioan.8.7.
ua reliquerant. Nec exempla huius remedii deſunt. *Senex quidam,* vt eſt in Pratum.c.134.
to Spirituali, *à fratre rogatus, quid cauſæ eſſet, cur aſſiduè iudicaret fratres mo-*
nos, reſpondit. Quia nec dum teipſum cognouiſti. Nam qui ſeipſum nouit, fratrum
a non aſpicit. Et Abbas Moyſes vt eſt in Vitis Patrum, in libro. *Quod non* Vitæ PP.
eet iudicare quenquam. in deſerto Scethi celebris, accerſitus vt ſententiam
eret in fratrem lapſum, aduenit ſacco arena pleno onuſtus, rogatusq;
d ferret, reſpondit. Peccata ſua, quæ quoniam vix ferre valeret, multo
us aliena iudicare poſſet. Sic præpoſiti memores ſe quoq; eſſe pec-
ores, noxam fratri condonauere. Et iterum. Cum Ioſeph quidam per- Ibid.
ctatus eſſet Abbatem Paſtorem, qua ratione requiem in hoc ſeculo
uturo obtinere poſſet, reſpondit. Si in omni cauſa diceret. Quis ſum
? & ne iudices quenquam.
V. REM. Facta aliorum dubia & incerta, hoc eſt, de quibus non con-
quo animo fiant, ſi tamen in ſpeciem ſint bona, ſemper interpretare in
am partem. Ita B. Auguſtinus loco citato in verba. *Nolite iudicare. Hoc* Aug c.30. Matth.7.1.
inquiens, *nihil aliud nobis præcipi exiſtimo, niſi vt ea facta, quæ dubium eſt quo*
o fiant: in meliorem partem interpretemur. Quod enim ſcriptum eſt. Ex fructib Ibid.20.
m cognoſcetis eos, de manifeſtis dictum eſt, quæ non poſſunt bono animo fieri, ſicut
ſtupra, vel blaſphemiæ, vel furta, vel ebrioſitas, & ſi qua ſunt alia, de quibus nobis
icare permittitur, dicente Apoſtolo. Nonne de iis qui intus ſunt vos iudicatis?
od ſi verò facta aliorũ certò conſtet eſſe mala, etiamſi ea iudicare poſ- 1.Cor.5.12.
us & corrigere, tamẽ conueniens eſt caritati Chriſtianæ vt conſiliũ S.
N. ſequamur ita ſcribẽtis in Cãtica. *Caue alienæ cõuerſationis eſſe aut curio-* Bern.ſerm.4.
explorator, aut temerarius iudex, etiam ſi deprehẽdas, nec ſic iudi-
roximũ, magis autẽ excuſa. Excuſa intentionẽ, ſi opus nõ potes, puta ignorantiã, pu-
brepsionẽ, puta caſũ. Quod ſi omnem omnino diſſimulationẽ rei certitudo recuſat,
nihilominus ipſe tibi, & dicito apud temetipſum. Vehemens fuit nimis tentatio; Gal.6.1.

Quid

Id. ſerm.12. *Quid de me illa feciſſet, ſi in me accepiſſet ſimiliter poteſtatem?* Et iterum. *Si is qui de clauſtro eſt, eum qui verſatur in populo interdum minus diſtrictè, minusue circumſpectè ſeſe agere deprehenderit, verbi gratia in verbo, in cibo, in ſomno, in riſu, in ira, in iu-*
Eccli.42.14. *dicio, non ad iudicandum confeſtim proſiliat, ſed meminerit ſcriptum. Melior eſt iniquitas viri, quam benefaciens mulier. Nam tu quidem in tui cuſtodia vigilans bene*
Iac.5.20. *facis, ſed qui iuuat multos, & melius facis & virilius. Quod ſi implere non ſufficit, abſq; aliqua iniquitate, id eſt, abſque aliqua inæqualitate vitæ & conuerſationis ſuæ, memento, quia caritas operit multitudinem peccatorum. Hæc dicta ſint contra geminam tentationem, qua ſæpe viri religioſi Epiſcoporum vel ambire gloriam, vel exceſſus*
Luc.23.34. *temere iudicare diabolicis inſtigationibus incitantur.* Nec deſunt huius antidoti exempla illuſtria. Christvs enim Dominus crucifixorum ſuorum facinus execrandum leniuit excuſatione ignorantiæ, cum ita oraret. *Pater*
Dor. doct. 6. *dimitte illis, non enim ſciunt quid faciunt.* Et apud Dorothæum Anachoreta quidam, vt cognouit fratris ſui lapſum, dixit. Hei mihi, quia ille hodie, cras
Bern. ſerm.3. de reſurr. ego. Quàm cito, inquit, ille inuenit, ne fratrem ſuum iudicaret? Hoc enim verbo ego cras, iniecit ſibi metum, vt caueret à lapſu ſimili. Sic Bern. de eodem. *Quia exemplum efficacius perſuadet, & altius imprimit animo, mitto vos ad ſanctum illum ſenem, qui cum audiſſet peccaſſe vnum ex fratribus, amariſſimè flebat, inquiens, Ille hodie, & ego cras. Qui ſic flebat ſuper ſe, [illegible], quia [illegible] fratri?*

VI. Remed. Conſidera multis, perper[illegible]
Num.12.10. ceſſiſſe. Nam inprimis Maria ſoror [illegible] Moyſe propter vxorem eius Æthiopiſſam, pe[illegible] eſt lepra [illegible]
1.Reg.1.13. Sacerdos, quia Helcane coniugem Annam Dominum [illegible] toto p[illegible] deprecantem ex motu labiorum temerè cenſuit temulentam, è ſella [illegible] ſuum lapſus fractis ceruicibus expirauit. Ad hæc Michol vxor [illegible],
2. Reg. 6. 20. quia leuitati non humilitati attribuit, cum Dauid [illegible] lineo accinctus ante arcam Domini ſaltauit, perpetuam ſterilitatis contumeliam incur-
2.Reg.10.4. rit. Et Hanon Rex filiorum Ammon, cum ex vana ſuſpicione, quaſi exploratum terram ſuam veniſſent, legatis regis Dauidis partem barbæ abradi iuſſiſſet, & veſtes vſque ad nates ſuccidi, pro barbis raſis capitis ſui
V. PP. p.2 de non iudicando. diadema, pro ſuccisis verò veſtibus regnum amiſit. In Vitis Patrum, Iſaac Abbas è Thebaide ad congregationem fratrum veniens, & in ea fratrem quendam temere iudicarat. Hunc ad eremum egreſſum Angelus aditu cellæ prohibuit, dicens. Non permitto te intrare. Quare? inquit ille. Tum Angelus. Quo ergo iubes ire quem iudicaſti fratrem? Tum Abbas ſupplex Angelo factus, Peccaui, inquit, ignoſce mihi. Et Angel⁹. Surge, ignoſcit tibi Deus: ſed deinceps ne iudices fratrem, antequam ſit iudicatus à Deo. Addo aliud. *VITALI monacho* de proſtibulo egredienti, quidam, qui temere iudicabat eum libidinis exercendæ cauſa in illo fuiſſe, cola-

um infregit,& illico à dæmone obſeſſus eſt. Adibat enim Vitalis proſtibula, vt meretrices à turpi corporis quæſtu auocaret, pecuniaque paciſcebatur vel vnius noctis continentiam. Quæ res clarius patuit, cum perſecutorem ſuum à dæmone liberauit. Deniq; hoc remedium conuenit cum comminatione Chriſti apud Matthæum. *Nolite iudicare vt non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini.* Nam credibile eſt Chriſtum hic iudicium, non hominum, ſed Dei temerariis iudicibus comminari voluiſſe, multò enim eſt terribilius, vti exponunt multi patres. Atq; poſtulat antitheſis. Nolite de hominib. iudicare, ne à Deo iudicemini. Qua enim ſeueritate de aliis iudicauerimus, eadem de nobis iudicabit, eadem, inquam, non re, ſed quadam proportione, vt ſenſus ſit, quo ſeueriores nos fuerimus erga alios, hoc ſeueriorem Deum nobis fore. Matth. 7. Chryſ.hom. 14. Aug.l. 2. de ſer. in monte. Beda.

Antidota contra temerarium iudicium aliorum de nobis.

I. ANTIDOTVM. Conſidera à condito orbe omnes bonos & ſanctos obnoxios fuiſſe temerario iudicio aliorum, maximè improborum, & imperfectorum. Sic temere iudicauit de Abele Cain, de Iacob Eſau, de Ioſepho fratres. De Moyſe ſoror & alii. de matre Samuelis Heli, de Dauide Saul, de Mardocheo Aman, de prophetis Iudæi. Et in nouo idem de S. Ioanne Baptiſta, & maximè de Chriſto Saluatore, qui apud Lucam ea de re queritur, dicens. *Venit Ioannes Baptiſta, neque manducans panem neque bibens vinum, & dicitis. Dæmonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicitis. Ecce homo deuorator, & bibens vinum, amicus publicanorum & peccatorum.* Ibidem Simon Phariſæus, iudicauit Chriſtum non eſſe prophetam, eo quod permiſiſſet ſe attingi à muliere peccatrice. Denique Apoſtoli ipſi cum Iuda fractionem alabaſtri in caput Chriſti malè interpretati ſunt, eorumq; iudicium temerarium Chriſtus multis verbis redarguit. Itaque quotieſcunque idem tibi euenerit, hoc eſt, vt homines facta tua etiam optima interpretentur in deterrimam partem, dic cum ELIA propheta. *Non ſum melior quam partes mei.* Et cum Chriſto. *Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domeſticos eius?* Luc. 7. 33. v. 39. Matth. 26. 9. Mar. 14. 8. 3. Reg. 19. 4. Matth. 10. 25.

II. ANTIDOTVM. Contemne aliorum iudicia, ſi ſint temeraria. Sic enim docuit Apoſtolos Dominus. Nam cum illi renunciaſſent Domino, Phariſæos eius ſermone fuiſſe ſcandalizatos, reſpondit. *Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum.* Et B. Paulus ſeruauit. *Mihi*, inquiens ad Corin- Matth. 15. 1. Cor. 4.

thios, *pro minimo eſt, vt à vobis iudicer, aut ab humano die.* Docent etiam SS. Pa-
Naz. orat. de ſeipſo. tres GREG. NAZIANZENVS in oratione de affectatione Cathedræ Conſtantinopolitanæ. *Quid mea intereſt* (nempe quod homines calumniëtur de mea affectatione) *qui rei veritatem magis curo, imò ſolum curo: hoc enim vel me condemnauerit, vel abſoluerit: hoc miſerum vel beatũ reddiderit. At quid aliis videatur, nihil ad nos, quemadmodum nec alienum ſomnium. Non ita aliis videtur, ais. Quid verò? an iis qui vertigine correpti ſunt, terra fixa & ſtabilis eſſe videtur? Quo circa fac prius fidem, ſanos eos eſſe, qui de nobis ita ſentiunt, ac tum nos admone, vt meliorem mentem induamus.* HIERONYMVS in Iſaiam. *Spernentes hominum iudicia, nec laudibus eorum extollamur, nec obtrectationibus contriſtemur, ſed ingrediamur*
Hier. l. 1. c. 3. *rectam viã, & tritas à ſanctis prophetis ſemitas.* Et ad Pammachiũ ſuper obitu
Id. ep. 26. vxoris. *Prima virtus eſt monachi contemnere hominum iudicia, & ſemper Apoſtoli recordari dicentis. Si adhuc hominibus placere vellem, Chriſti ſeruus non eſſem.* Cauſam autem cur contemnere debeamus humana iudicia, reddit Auguſtinus in ſermone Domini in monte, *quia temerarium iudicium plerumq; nihil nocet ei, de quo temere iudicatur: ei autem qui temere iudicat ipſa temeritas neceſſe eſt vt*
Aug l. 2. c. 29. *noceat.* 2. quia ſi conſcii nobis nõ ſimus mali de quo iudicamur, Deum ha-
1. Reg. 16. 7. bemus Patronum, qui, vt eſt in regum hiſtoria, non vt homines iudicat ſecundum faciem, ſed intuetur cor. *Caius iudicium*, ait dicto loco Nazianzenus. *cordatis hominibus pluris faciendum, magisq; curandum eſt, quam omnium hominum in vnum coactorum.*

III. ANTIDOTVM. Conſidera innocentium hominum exiſtimationem ſæpenumero etiam per miraculum contra iudiciorum temeritatem
Pſal. 7. 10. tem defenſam. *DANIEL Abbas Ægyptius*, vt eſt in PP. Vitis, ruſtici domum ingreſſus vxori eius ſterili ſobolem à Deo impetrauit; cuius tumeſcente vtero rumor ſparſus eſt eam ex Abbate concepiſſe. Quo cognito Daniel, conuocato toto populo infante natum percunctatus eſt, eſſetne ipſius parens? Qui reſpondit. Non. Atq; ita ſupicio criminis in admira-
S. Daniel. tionem ſanctitatis erupit. Simile exemplum eſt de S. *Goare confeſſore*, qui
Apud Surium in eius vita. cùm falsò à duobus clericis excuſatus eſſet apud Ruſticum Treuirenſem
S. Goar. Epiſcopum de gulæ crimine, multis miraculis ſanctitatem ſuam conteſtatus eſt, tum apud ipſos clericos quos ſiti in itinere pene enectos lacte trium ceruarum precibus in loco deſerto aduocatarum, fugitiuiq; fontis aquis recreauit: tũ apud Epiſcopum, qui cum Goari mandaret, vt pro ſuæ innocentiæ patrocinio ediceret quis infantuli expoſititii tum forte ad Epiſcopum allati parens foret, ille inuocata diuina ope infantulum in nomine S. Trinitatis adiurauit vt genitorem ſuum proderet, & mox infans protenta in antiſtitem Ruſticum manu clarè dixit, iſte eſt pater meus. Qui hoc reſponſo obſtupefactus, ad pedes S. Goari ſe abiecit, & noxam temerarii iudicii ſibi condonari, & pœnam ſibi iniungi pro expianda [illegible]

la [illegible]

lapſu poſtulauit. Haud ſecus diuinitus defenſus eſt *S. Brictius Turonicus* S. Brictius Sur. in eius vit-
Epiſcopus, nam cum à furente populo reus ag retur ſtupri, infantulo pu-
blicè in conſpectum allato dixit. Adiuro te per IESVM Chriſtum Dei
filium, vt palam edicas, num ego genitor tuus ſim? Et mox reſpondit.
Non es. Cum verò populus acclamaret prodendum eſſe genitorem, re-
ſpondit, ſatis ei eſſe debere, quod famam ſuam vindicaſſet at quia nec ſic
quieuit, prunas ardentes in veſte illæſa detulit, ad S. Martini ſepulchrum
dicens. vt veſtis hæc ab igne illæſa eſt, ſic corpus meum impollutum eſt
à tactu mulieris. Verum ille magicis artibus omnia tribuens Epiſcopatu
eum & vrbe eiecit. Sic poſt ſeptennium, duobus eius ſucceſſoribus iam
defunctis, ſedi ſuæ diuino nutu reſtitutus eſt.

VIDE V. *Immortificatio paſſionum. Indiſcretio. Iudicium proprium. Præ-
ſumptio. Superbia.*

IVRAMENTVM.

Remedia contra iurandi conſuetudinem.

I. REMED. Conſidera quid Spiritus ſanctus de iuramentis & periu-
riis in verbo diuino patefecerit. Primò enim declarat iuramentum Deu. 6.13.
aliquando eſſe licitum: vt in Deuteronomio. *Dominum Deum tuum timebis,* Iſa. 65.16.
& illi ſoli ſeruies, ac per nomen illius iurabis. Et apud Iſaiam. *Qui iurat in terra, iu-*
rabit in Deo Amen. Et apud Ierem. *Et iurabis. Viuit Dominus, in veritate & iu-* Ierem. 4. 2.
ſtitia, & iudicio. Et in epiſtola ad Hebræos. *Homines enim per maiorẽ ſui iurant,* Heb. 6.16.
& omnis controuerſiæ eorum finis, ad confirmationem, eſt iuramentum. 2. prohibet Exod. 20.
iuramentum, maximè vanum & falſum. vt in Exod. *Non aſſumes nomen*
Domini Dei tui in vanum. Nec enim habebit inſontem Dominus eum, qui aſſumpſe-
rit nomen Domini Dei ſui fruſtra. Et. *Per nomen Deorum externorũ nõ iurabitis.* Et in Exod. 23.13.
Leuit. *Anima quæ iurauerit, & protulerit labiis ſuis, vt vel male quid faceret vel bene* Leu. 5. 4.
& ipſum iuramento & ſermone firmauerit, oblitaq; poſtea intellexerit delictum ſuum, Leu. 19.12.
agat pœnitentiam pro peccato. Et. *Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei*
tui. Ego Dominus. Et in Deuteron. *Non vſurpabis nomen Dei tui fruſtra: quia* Deut 5.11.
non erit impunitus, qui ſuper re vana nomen eius aſſumpſerit. Et apud Zachariam. Zach. 8 17.
Iuramentum mendax ne diligatis: Et apud Matthæum. *Audiſtis quia dictum eſt* Matth. 5.33.
antiquis. Non periurabis, reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis
non iurare omnino, neq; p cœlũ, quia thronus Dei eſt: neq; per terrã, quia ſcabellũ eſt pe-
dũ eius, &c. Sit ſermo autẽ veſter, eſt, eſt: non, non: quod ẽ his abundantius eſt, à malo Iac 5.12.

eſt. Et in epiſtola Iacobi. *Ante omnia fratres mei nolite iurare, neque per cœlum, neque per terram, neque aliud quodcunque iuramentum. Sit autem ſermo veſter, eſt, eſt: non, non: vt non ſub iudicio decidatis.* 3. dehortatur à iurandi conſuetudine, vt

Eccli. 23. 9. in Eccleſiaſtico. *Iurationi non aſſueſcat os tuum. Multi enim caſus in illa. Nominatio verò Dei non ſit aſsidua in ore tuo, & nominibus ſanctorum non admiſcearis, quoniam non eris immunis ab eis. Sicut enim ſeruus interrogatus aſsiduè, à liuore non minuitur: Sic omnis iurans & nominans in toto à peccato non purgabitur. Vir multum iurans implebitur iniquitate, & non diſcedet à domo ipſius plaga. Et ſi fruſtrauerit, delictum illius ſuper ipſum erit: & ſi diſsimulauerit, delinquit dupliciter, & ſi in vacuum iurauerit, non iuſtificabitur. Replebitur enim retributione domus illius. Indiſci-*

Eccli. 27. 15. *plinatæ loquelæ non aſſueſcat os tuum: eſt enim in illa verbum peccati.* Et rurſus. *Loquela multum iurans, horripilationem capiti ſtatuet, & irreuerentia ipſius obturatio aurium.*

Baſ. hom. in Pſal. 14.

II. REMED. Conſidera dicta SS. Patrum. BASILIVS in verba Pſalmi. *Qui iurat proximo ſuo & non decipit. Quid hoc tandem eſt? Hic iuramentum homini perfecto inter eas virtutes, quæ illum decent, concedi videtur: in Euangelio verò prorſus prohibetur. Quid igitur dicemus? Quod vbique Dominus, tam in veteri, quam in noua lege eandem habet præceptionis conſiderationem. Cupit enim peccatorum effectibus occurrere, & à primis initiis malignitatem excindere. Vt enim vetus lex ait. Non mœchaberis. Dominus verò. Non concupiſces. Illa item, Non occides. Dominus perfectiora inſtituens. Non iraſcaris. Sic itaque in hoc loco contentus erit Propheta iuramento, quod iuſtum ſit ac rectum. Dominus verò vel occaſionem ipſam reſecat periurii. Qui enim vel rectè iurat, forte & is poſsit interdum falli: qui verò non iurat, periculum vi-*

Greg. Neocæſ. ca. 8. *tauit periurij.* GREG. in Eccleſiaſten. *Regis ſermonibus diligenter aduertere conuenit, ac iuſiurandū omni ratione refugere, idq; præſertim quod in Dei nomen concipi-*

Ephræm. tom. 1. *tur. Interim tamen æquum fuerit ſermoni malo imminere: verum cauere, ne blaſphemiam vllam in Dominum effundamus.* EPHRÆM de morbo linguæ. *Si iuriſiurandi vis tanta fuit, vt ab Eſau potuerit auferre primogenita: cum enim iuraſſet ſolum, noluit periurii notam incurrere: quibus tradentur ſuppliciis, qui non ſolum iureiurando ſe obſtringunt, ſed & periuriis iuſiurandum violant. Si Eſau ab iis, quæ cum damno ſuo pepigerat recedere noluit, quomodo tu pacta, quæ pro ſalute tua feciſti rum-*

Ambr. *pere audebis?* AMBROSIVS in exhortatione ad Virgines. *Non iurandum,* inquit ſcriptura, *facile, quia plerunque multi caſus accidunt, vt non poſsimus implere*

Pſal. 115. 11. *quod iurauerimus. Qui autem non iurat, vtique non peierat: qui autem iurat, aliquando neceſſe eſt incidat periurium, quia omnis homo mendax. Noli ergo iurare, ne incipias*

Hieron. ep. 14. *peierare.* HIERONYMVS ad Celantiam, de inſtitutione matriſfamilias.

Matth. 5. 34. *Mentiri & iurare lingua tua prorſus ignoret, tantusq; in te ſit veri amor, vt quicquid dixeris iuratum putes. De quo Saluator ad diſcipulos ait. Ego autem dico vobis. Non*

Id. lib. 1. commentar. *iurate omnino. Et paulo poſt. Sit autem ſermo veſter. Eſt, eſt, non, non: quod autem his abundantius eſt, à malo eſt.* Et in caput quintum Matthæi. *Conſidera quod hic Sal-*

uator

uator non per Deum iurare prohibuerit, ſed per cœlum & terram, & Hieroſolymam & per caput tuum. Et hoc quaſi paruulis fuerat lege cōceſſum, vt quo modo victimas immolabant Deo, ne eas idolis immolarent: ſic iurare permitterentur in Deum: non quod recte hoc facerent, ſed quod melius eſſet Deo id exhibere, quam dæmonibus. Euãgelica autem veritas non recipit iuramentum, cum omnis ſermo fidelis pro iureiurando ſit. CHRYSOSTOMVS in Acta Apoſtolica. *Age dic, ob quã cauſam introductum eſt iuramentum? &c. Fecit olim pacta Abraham & immolauit victimas & nondum erat iuramentum. Vnde igitur ingreſſum eſt? quando mala creuerant, quando omnia ſimul ſurſum ac deorſum confuſa ſunt, quando ad idololatriam inclinarunt, tunc ſane, quando infideles aparuerunt, Deum vocabant teſtem quaſi fideiuſſorem dantes dictis ſatisfacturum. Iuramentum enim eſt fideiuſſio, vbi mores fidem non habent. Vnde primum taxatur is qui iurat, ſi ei fides non habeatur abſq; fideiuſſore, eoq; maximo, & quia tam parum homines ſibi mutuo credunt, non hominem quærunt fideiuſſorem, ſed Deum. Secundo idem crimen eſt eius, qui iuramentum recipit, ſi pro contractibus Deum ad fideiuſſionem trahat, & dicat ſe non crediturum, niſi illum accipiat. O excellentem ſtuporem, ô contumeliam.* AVG. de ſermone Domini in monte. *Ita intelligitur præcepiſſe Dominum ne iuretur, ne quiſquam ſicut bonum appetat iuſiurandum, & aſſiduitate iurandi ad periurium per conſuetudinem delabatur. Quapropter qui intelligit, non in bonis, ſed in neceſſariis iurationem habendam, refrenet ſe, quantum poteſt, vt non ea vtatur, niſi neceſſitate: cum videt pigros eſſe homines ad credendum quod eis vtile eſt credere, niſi iuratione firmentur. Ad hoc itaq; pertinet, quod ſic dicitur. Sit autem ſermo veſter. Eſt, eſt: non, non. Hoc bonum eſt & appetendum. Quod autem amplius eſt, à malo eſt: id eſt ſi iurare cogeris, ſcias de neceſſitate venire infirmitatis eorum, quibus aliquid ſuades. Quæ infirmitas vtiq; malum, vnde nos quotidie liberari deprecamur, cum dicimus. Libera nos à malo. Sed nemo nouit, niſi qui expertus eſt, quam difficile ſit; & conſuetudinem iurandi extinguere, & nunquam temere facere, quod nonnunquam facere neceſſitas cogit.*

Chry. hom. 9.
Aug. lib. 2. c. 30.
Matth. 5.

III. REMED. Conſidera, etiamſi difficile ſit conſuetudinem iurandi expugnare, & nunquam temere iurare, vt iam dixit Auguſtinus, non tamen idcirco tibi deſpondendum animum: quia vtrumq; poſſumus diuina adiuuante gratia. *Omnia poſſum in eo,* dicebat gratiæ prædicator, *qui me confortat.* Et ipſe Auguſtinus in ſermone de decollatione Ioannis Baptiſtæ fatetur ſe adiutorio Domini ita conſuetudinem quotidie iurandi extinxiſſe, vt nihil ſibi facilius ſit, quàm non iurare. CHRYSOST. verò crebrius docet facile eſſe vincere conſuetudinem, ſi in meliorem commutetur. vt in homilia ad baptizandos. *Sicut te praua,* inquit, *conſuetudo poſſidet, ita poterit melior obtinere, vt & volentem iurisiurandi lapſibus non permittat euinci. Nam reuera multum conſuetudo præualet, & iura didicit immutare naturæ. Vt igitur non aſſiduè doleamus, ad aliam conſuetudinem demigremus.* Et ad populum Antiochenum. *Eia ex veteri hodie, loquamur teſtamento. Quod vero dicit. Iurationi non*

Phil. 4. 13.
Aug. ſerm. 10.
Chryſ.
Hom. 27.
Eccleſ. 23. 9.

aſſuefacias os tuum: nominatio verò Dei non ſit aſſidua in ore tuo. Non dixit non aſſuefacias mentem, ſed os tuum: totum enim eſt oris, nam facile corrigi poteſt. Conſuetudo enim eſt, quæ iam ſine voluntate patratur. Verbi gratia, multi thermas ingreſſi, cum primum fores tranſcenderint, conſignant ſe ſigno crucis. Hoc nonne manus, vel nullo iu-
Hom. 28. *bente ex conſuetudine facere. Ita quidem & os, non cum anima loquitur, ſed ex conſuetudine. In lingua totum eſt poſitum.* Et iterum. *Quis quæſo labor iuramentum fugere? nunquid opus eſt pecuniis? num ſudore & ærumna? Satis eſt tantum velle, & actum eſt. Si verò mihi conſuetudinem obiicis, propter hoc ipſum maxime facile meritum eſſe dico. Si te namque in aliam tranſtuleris conſuetudinem, totum præſtitiſti. Cogita ſaltem quod apud gentiles multi balbutientes multa meditatione linguam ſibi claudentem*
Hom. 19. *correxere. Alii autem humeros ineptè ſe motantes iugiter apponentes enſem reſtituerunt.* Et rurſum. *Ne mihi aliquis conſuetudinẽ prætendat. Propter hoc enim indignor & iraſcor, quoniam conſuetudinẽ vincere non poſſumus. Niſi conſuetudinem vincamus, quomodo concupiſcentiã vincemus, cuius radix habet à natura principium? Concupiſcere enim naturale: malè verò concupiſcere iam eſt voluntatis. Iurare verò non cœpit à voluntate principium, ſed ex negligentia ſola. Quod enim non ex difficultate, ſed ex neglectu hoc peccatũ proceſſerit, cogitemus multo difficiliora ab hominib. ſine vlla mercede tentari. Quid enim difficilius eſt, quam rotæ more totum flectere corpus, & in pauimento verſari, quod multi iuuenes faciunt? gladios alternatim in aëra iaculantes, & omnes rurſum per manubrium capientes, quem nõ confundant, nullũ pro virtute laborem ſuſcipere volentium? Vel quid de illis dicas viris, qui contum in fronte geſtantes, velut arborem in terra radicatam, ſic immotum conſeruant? quid q; puer ſuper funem anguſtiſſimum tanta ambulet ſecuritate, cum quanta ſupinos percurrentes campos. Hæc quæ & mentib' impoſſibilia videntur facta ſunt arte poſſibilia. Quid horum in iuramentis prætendere poſſumus? quam difficultatem, quem ſudorem? q; periculũ? exiguo*
Aug. l. 1. ſerm. dom. in monte c. 32. *tantũ ſtudio opus eſt.* Adde cum Aug. magno animo & zelo aggrediendum certamẽ. *Quis n. tantos labores,* inquit, *inire audeat, niſi qui ſic flagrat amore iuſtitiæ, vt tanquã fame & ſiti vehementiſſimè accenſus, & nullam ſibi vitam, donec ea ſatietur exiſtimãs, vim faciat in regnũ cœlorum. Non enim aliter poterit eſſe fortis ad tolerandæ omnia, quæ in præſcindendis conſuetudinibus laborioſa, & ardua, & omninò difficilia ſæculi huius amatores putant.*

Aug. ſerm. 30. IV. REM. eſt timor Dei. Vnde idem AVG. de verbis Apoſtoli, *Iurauimus & nos, paſſim habuimus iſtam teterrimam conſuetudinem & mortiferam. Dico caritati veſtræ: ex quo Deo ſeruire cœpimus, & quantum mali ſit in periurio vidimus, timuimus vehemẽter & veternoſiſſimã conſuetudinẽ timore frænauimus: Frænata reſtringitur, reſtricta langueſcit, langueſcens emoritur, & malæ conſuetudini bona ſuccedit. Deniq; nõ vobis dicimus nos non iurare. Si .n. hoc dicimus, mentimur. Quantũ ad me pertinet, iuro; ſed quantũ mihi videtur, magna neceſſitate cõpulſus.* Et ſermone de ſan-
Id. ſerm. 10. *ctis: Timendo Dñ abſtulimus iuratiõnẽ de ore noſtro. Ecce vobiſcũ viuim'. Quis nos audiuit aliquando iurantes? Nunquid nõ conſueuerã quotidie iurare? At vbi legi, & timui,*

nui, luctatus ſum contra conſuetudinē meā, in ipſa luctatione inuocaui Dominū adiutorē. Præſtitit mihi Dominus adiutoriū non iurandi. Nihil mihi facilius eſt, q̄ non iurare. Hoc ideo admonui caritatē veſtrā, ne dicatis: quis poteſt? O ſi Deus timeatur, ô ſi iurari expaueſcant, lingua frænatur, veritas tenetur, iuratio tollitur. Confirmat hoc antidotum B. CHRY. appoſita ſimilitudine his verbis. *Ciuitatis balnea rex* Chry. hom. 14. ad pop. *conſtruxit, & lauari iuſſit neminē, & legē tranſgredi auſus eſt nemo, aut factū incuſare, aut conſuetudinē prætendere, verū & ægri pueri & ſenes, & mulieres part⁹ dolorib. ſolutæ, ſolutati & inuiti mandatū hoc ſuſſerunt, & neq; morbū, neq; conſuetudinis tyrannidē, nec aliud quicquā prætendunt, ſed contenti ſunt hac vltione, quia maiora timebant mala. Vides, quod vbi eſt timor, facile ſoluitur conſuetudo, etiamſi valde diuturna ſit & neceſſaria? Atqui non lauari graue, non iurare verò valde facile, & nullum affert nocumentum, nec corpori, nec animæ. Quomodo igitur non abſurdū rege iubente difficillima ſuſtinere, Deo verò ſtatuente etiam facilia deſidere? Non exhortor, ne in tantum ſalutem noſtram contemnamus, ſed timeamus Deum, ſicut hominem timemus.*

V. REMED. Cenſura aliorum, vel comminatione pœnæ ſubeundæ teipſum, vel alios à iurandi conſuetudine cohibeas. Hoc antidotū nō ſemel Chry. hom. ad baptizandos. in cōcione præſcripſit idē Chry. *Ab omnib.* inquiens, *coniunctis hoc poſtula, hoc me beneficiū, vt te iurantē arguant, & confundant. Nā & q alterū ne iuret arguit, non ... ſe præcipitari patietur in periuriū.* Et infra. *Vt igitur hoc crimine liberemur inuicē ... moneamur, certū tēpus conſtituamus, & tēpus decē dieē. Volentib. n. & vigilantib. ... ſufficiūt, quo penitus à conſuetudine liberemur. Si autē poſt 10 dies illaqueati reperiamur, pœnā nobis cōſtituamus. Sed inquis, dic pœnā, ꝓpone vindictā. Hoc iam nō meū ... veſtrum eſt.* Et alibi. *Vis diſcere, quomodo ab impia conſuetudine liberari liceat? Ego* Hom. 5. ad pop. *quendā docebo modū, quē ſi tenueris, ſupabis omninò. Cum videris teipſum, vel alium ... vel ſeruorū, vel filiorū, vel vxorē hoc malo captos, & conſtitutè commonefactos, ... correctos, iube non pranſos cubare, & hanc tibi illisq; damnationem impone, damnationē non damnum, ſed lucrum ferentem. Tota enim ſpiritualia, & lucrum ferunt & ... acerrimam correctionem: lingua enim, vel nemine commonente ſufficientem capit admonitionem, ſi fame vel ſiti vexetur. Lau laſtis dicta, verū & facilis laudē demonſtrate*

VI. REMED. Conſidera ſummum periculum huius prauæ conſuetudinis, & timorem Dei magis in te auge bis. Quod intelligi poteſt ex eo; q̄ Iac. 5. 12. B. Iacobus diſerte dicat. *ANTE omnia nolite iurare.* Quæ verba ponderans Aug. ſerm. 30. AVG. in ſerm. de verbis Apoſtoli. *Iſto verbo*, inquit, *q ait, Ante omnia, cautos ... fecit aduerſus linguam noſtram. Ante omnia ait, vt attendatis præ cæteris, vt vigiletis, ne ſurrepat vobis conſuetudo iurandi: Tanq̄ in ſpecula ita te poſuit contra te. Conſidera enim te iurare per Deum, per Chriſtum occidi illum, & hæc quoties per diē, quoties per horam? Non aperis ..., niſi à tali iuratione. Nolles vt diceret tibi ante omnia, ... te aduerſus conſuetudinem intentiſſimum redderet, vt omnia tua inſpiceres omnes ... us linguæ tuæ diligentiſſimè cuſtodires, eſſes cuſtos malæ conſuetudinis tuæ. Ad ... infringendam, ante omnia.* Et rurſus in epiſtola ad Hilarium. *Iu-* Id ep. 89.

raticnem.

omnes cadunt funiculo per medium diſrupto, & hi quidem capite, illi verò alia corporis parte feriuntur, ſic & inter ſe contraria iurantes, iuramento pro rerum neceſſitate diſrupto in periurii baratrum vterq; cadunt, hi quidem peierando, vt Saul: *alij verò vt* populus, *periurij cauſam præbendo.* ALTERVM exemplum eſt IEPHTE in Iud. 11. 32.
hiſtoria Iudicum, qui pugnaturus aduerſus filios Ammon temere iurauit & vouit, ſe ſi victor euaſerit, oblaturum Deo quicquid de prælio redeunti primum è domo ſua occurrerit. occurrit autem vnigenita filia. Vnde hæc incommoda mox conſecuta. Primo enim pœnituit eum voti, nam conſpecta filia *ſcidit*, teſte ſcriptura, *veſtimenta ſua, & ait. Hei me, filia mi, decepiſti me, & ipſa decepta es.* 2. filia approbante Patre cum ſodalibus ad duos menſes infauſtum hunc caſum planxit in montibus. 3. oblata eſt Deo & mactata 4. homicidii reus factus Iephte. nec enim ſolum ſtultè iurauit, ſed etiam impiè impleuit iuramentum. 5. perpetuus luctus quotannis per quatuor dies repetitus. *Vt ſempiterna memoriæ calamitas eſſet*, in- Chry. hom. 14 ad pop.
quit CHRYSOST. *ne malum obliuioni traderetur, apud Iudæos lex eſt lata, vt virgines illo tempore conuenientes 40. dies commiſſam cædem deplorarent, vt luctu cædis memoriam renouantes poſteros omnes prudentiores faciant, & diſcant quod de mente Dei non erat, vt hoc fieret: neque enim lugere & plorare virgines permiſiſſet. Poſt illud enim ſacrificium nemo tale Deo votum vouit.* TERTIVM exemplum eſt HERO- Matth 14. 7.
DIS regis apud Matthæum, qui recreatus ſaltatione filiæ Herodiadis, *cum iuramento pollicitus eſt ei dare, quodcunque poſtulaſſet ab eo. At illa præmonita à matre ſua, da mihi, inquit, hic in diſco caput Ioannis Baptiſtæ.* Ex quo temerario iuramento longè maiora, quam ex antegreſſo, incommoda ſunt inſecuta. Primò enim doluit rex de facto iuramento, diſertè enim ait Matthæus contriſtatum fuiſſe regem. 2. ex eo ſecuta eſt mors innocentiſſimi & ſanctiſſimi Prophetæ, quo teſtimonio Chriſti inter natos mulierum maior Matth. 11. 11.
non ſurrexerat. 3. Herodes reus factus eſt atrociſſimi homicidii: Satius enim erat hic peierare, quàm iuramentum cuſtodire. *Eſt contra officium*, Amb. 1. offic. c. 50.
inquit B. Ambroſius, *nonnunquam, ſoluere promiſſum, ſacramentum cuſtodire, vt Herodes qui iurauit, quoniam quicquid petitum eſſet, daret filiæ Herodiadis, & necem Ioannis præſtitit, ne promiſſum negaret. Sic Iephte melius fuerat nihil tale promittere,* Iud. 11. 31.
quàm promiſſum parricidio ſoluere. Et Auguſtinus. *Herodes, ne Deum offenderet* Aug. ſerm. 11. de ſanctis.
peierando, Deum offendit ſæuiendo. Et paulo poſt ſubiicit exemplum Dauidis regis, qui cum temerè iuraſſet ſe occiſurum Nabal, exorari ſe ab Abigail vxore Nabal paſſus eſt, ne iuramentum præſtaret *Iurauit*, inquiens, *temere*, 1. Reg 25. 22.
ſed non impleuit iurationem maiore pietate. imò gratias Deo de ea re egit dicens. *Benedictus Dominus Deus Iſrahel, qui miſit hodie te in occurſum meum, & benedicta tu, quæ prohibuiſti me hodie, ne irem ad ſanguinem, & vlciſcerer me manu mea* 4. rea homicidii quoq; facta eſt Herodias mater cum filia, quia per hanc petiit dari caput: imò & omnes conuiuæ, quia *propter eos qui pariter diſcumbebant*,

& paulo poſt cognouiſſet, ſe ab illis deceptũ; (finxerant enim ſe de terra
longinqua venire, cum eſſent vicini) fidem tamen datam ob diuini no-
minis reuerentiam infringere noluit, cum tamen populus vehementer Amb. 3. offi
ea de cauſa in eos exacerbatus eſſet. *IESVS*, inquit AMBROSIVS, *pa-* c.10.
cem, quam dederat, reuocandam non cenſuit, quia firmata erat Sacramenti religione: ne
dum alienam perfidiam arguit, ſuam fidem ſolueret. Ex quo diſcimus, ait Hierony- Hier. lib. 5.
mus iu Ezechielem, *etiam inter hoſtes ſeruandam fidem, & non conſiderandum cui,*
ſed per quem iuraueris. Multo enim fidelior inuentus eſt ille, qui propter nomen Dei ti-
bi credidit, & decept⁹ eſt, te, qui per occaſionẽ diuinæ maieſtatis hoſti tuo imò iam ami-
co es molitus inſidias. Et infra ſubdit. *Ergo qui contemnit iuramentum, illum deſpi-*
cit per quem iurauit: illique facit iniuriam, cuius nomini credidit aduerſarius. IN-
TER Ethnicos autem pro iureiurandi fide etiam hoſtibus cum iactura
vitæ & fortunarum ſeruata eminet M. Attilius Regulus, de quo in primo Aug. c.16.
libro de ciuitate ſic ſcribit AVGVSTINVS. *M. Attilius Regulus Imperator* Val. Max. lib. 9 Cic. 1. offic.
populi Romani captiuus apud Carthaginenſes fuit. Qui cum ſibi mallent à Romanis
ſuos reddi, quam eorum tenere captiuos, ad hoc impetrandum etiam iſtum præcipuè Re-
gulum cum legatis ſuis Romam miſerunt, prius iuratione conſtrictum, ſi quod vole-
bant minimè peregiſſent, rediturum eſſe Carthaginem. Perrexit ille, atq; in Senatu con-
traria perſuaſit, quoniam non arbitrabatur vtile eſſe Romanæ Reipub. mutare captiuos.
Nec poſt hanc perſuaſionem à ſuis ad hoſtes redire compulſus eſt, ſed quia iurauerat id
ſponte repleuit. At illi eum horrendis cruciatibus necauerunt. Incluſum quippe anguſto
ligno, vbi ſtare cogeretur, clauisq; acutiſſimis vndiq; confixo, vt ſe in nullã eius partem
ſine pœnis atrociſſimis inclinaret, etiam vigilando peremerunt. Meritò certè laudant
virtutem tam magna infelicitate maiorem. Eandem cum REGVLO laudem Id. c 20.
iuratæ fidei conſtanter vſq; ad mortem cuſtoditæ tribuit idem AVG. in
altero libro de ciuitate in Hiſpania fœderatis Romanorum ſociis Sagun-
tinis. *Quorum ciuitatis interitum legere, quanto magis ſcribere*, inquit ille, *horrori* Liuius lib. 21.
eſt. Primo contabuit, nam etiam ſuorum cadaueribus paſta eſt. Deinde feſſa omnium re-
rum, ne ſaltem captiua in manus Hannibalis perueniret, ingentem rogum publicè ſtru-
xit, in quem ardentem ferro etiam trucidatos omnes ſe ſuosq; miſerunt. Octauo au-
tem, vel nono poſt obſidionem menſe à pœnis deleta eſt. Et infria. *Hoc in-*
ter eſt (inter Regulum, & Saguntinos) quod ille vnus homo, hæc tota ciuitas, vtriusq;
tamen interitus cauſa conſeruatio fidei fuit.

VIDE V. *Blaſphemia. Colloquia otioſa Conſuetudo praua. Diſcordia.*
Ebrietas. Exemplum malum. Immodeſtia. Impatientina in aduerſis. Ira.
Linguæ abuſus. Maledictio. Mendacium. Murmuratio. Odium, Super-
bia. Vindicatio iniuriæ.

L

LINGVÆ ABVSVS

Remedia contra Lignuæ abuſus.

PRIMVM Remedium. Conſidera, quanta ſit in coercenda
Eccli.19.17. lingua difficultas vt hoc diligentius idonea cóquiras reme-
Eccli.14.1. dia. *Quis eſt*, inquit Sapiens, *qui non deliquerit in lingua ſua?* Et.
Iac.3.7. *Beatus vir qui non lapſus eſt verbo ex ore ſuo.* Sic B. Iacobus. *Si quis
in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir.* Et. *Omnis natura beſtiarum, & volucrum
& ſerpentium, & ceterorum domantur, & domita ſunt à natura humana. linguam
autem nullus hominũ domare poteſt.* Haud aliter SS. Patres. Nam B. GREG. NA-
Nazianz. ZIANZENVS de ſuo quadragenarii ieiunii ſilentio ſcribens. *Linguã*, in-
quit, *nõ homo, non nix, non torrens, non ſcopulus, non deniq; res vlla coercere poteſt. Ni-
hil*, eſt, *quod à linguæ ſagitta tutum atq; immune ſit. Quam quiſquis domuerit, is ni-
mirum ſapientiæ artem & principatum tenet.* Et circa finem queritur ſe, licet
*morbo affectum, & ſenectute fractum & debilitatum, tamen non potuiſſe effugere lin-
guæ indomitæ calamitatem, vtpote cui amicorum omnium inuidiam conflarit.* Et in
Naz.ep.22. epiſtola quadam ad Baſilium. *Nemo, ait, linguæ libertatem coercebit.* Et D. AV-
Aug. ſerm.3. GVSTINVS de verbis Domini in Mathæum. *Linguam nullus hominum doma-
re poteſt. Et homo domat feram, non domat linguam, domat leonem, & non refrænat
ſermonem. domat ipſe, & non domat ſeipſum. Domat, quod timebat, & vt ſe domet, non
Id.l.10.c.37. timet, quod timere debebat.* Et in libris confeſsionum. *Tentamur his tentationi-
bus* (linguæ) *quotidie Domine, ſine ceſſatione tentamur. Quotidiana fornax noſtra eſt
humana lingua. Imperas nobis & in hoc genere continentiam. Eſt qualiſcunque in alijs
generib. tentationum mihi facultas explorandi me, in hoc pœne nulla eſt.* AVGET dif-
ficultatem quod nulli hominis membro æquè atque linguæ inſidiatur
Chry. hom. ad baptizand. dæmon teſte Chryſoſtomo. *Poſt lauacrum vndique*, inquit, *hoſtis inſidias præ-
parare conſueuit, ſed facilius lingua & ore peccante. Nullum enim æquè congruum illi
organum in miniſterium eſt interitus atque peccati.*

II. REMED. Implora auxilium diuinum pro cohibenda lingua. *Ho-
Prou.16.1. minis enim eſt*, vt ait Salomon, *animam præparare, & Domini gubernare linguam.*
Pſal..40.3. Id implorauit Dauid, cum oraret. *Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circum-
cium, Tam-*

ſtantiæ labÿs meis. Hoc antidoto Virginem munit B. BASILIVS in li- Baſil.
de vera Virginitate, ſic monens. *Virgo intra cordis ſui ſecreta cubilia quie-*
ſed iugiter, atq; plus altis orans. Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circum- Aug. de verb. d.
tiæ labiis meis. Atq; in hunc modum os ſuum orationibus communiet. Et Auguſt.
o ſupra citato. *Intelligamus,* inquit, *cariſſimi, ſi linguam nullus hominum do-*
e poteſt, ad Deum confugiendum eſt, qui domet linguam noſtram. Si enim tu eam do- Iac. 3. 7.
e volueris, non potes, quia homo es: linguam nullus hominum domare poteſt. At-
tte ſimilitudinem ab ipſis beſtiis, quas domamus. Equus non ſe domat, camelus non
omat, elephantus non ſe domat, aſpis non ſe domat, leo non ſe domat, ſic & homo non
omat, ſed vt equus dometur, bos, camelus, elephantus, leo, aſpis quæritur homo. Ergo Pſal. 89. 1.
EVS quæratur, vt dometur homo. Ergo Domine refugium tu factus es nobis, con-
imus nos ad te & bene nobis erit de te. Malum eſt nobis de nobis quia dimiſimus Cap. 37.
dimiſiſti nos nobis. Inueniamur ergo in te, quia perieramus in nobis. Domine refu-
im factus es nobis. VNDE in libro decimo Confeſsionum, cum dixiſſet,
Deo quoq; imperari nobis continentiam linguæ, mox adiunxit. *Da quod*
bes. & iube quod vis. Tu noſti de hac re gemitũ cordis mei, & flumina oculorũ meo- Naz. de ſilent.
m. Neq; enim facile colligo, quam ſim ab iſta peſte mundatior, & multum timeo occul- 40. dier.
tes, quæ norunt oculi tui, mei autem non. Verum quia hæc linguæ frenatio,
unum quidem *ductu, auſpicioq; diuino* vt loquitur Nazianzenus, *deinde verò*
ſtem mentis noſtræ clauo indiget, ſubiicienda ſunt alia remedia.

III. REMED. Antequam ad loquendum proſilias, expende & præ- Aug. in Pſ. 38. 2.
meditare quid ſit loquendum. Quo pertinere putat B. AVGVSTINVS
la verba regii prophetæ. *Dixi cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua*
ea. Non enim, inquit, *lingua fruſtra in vdo eſt, niſi quia facile labitur. Videns ergo*
uàm eſſet difficile, vt neceſſitatem loquendi haberet homo, & in loquendo non aliquid
ceret, quod ſe dixiſſe nollet, ſtatuerat non loqui, ne aliquid diceret, quod locutum ſe eſſe
eniteret, &c. Cuſtodi ergo vias tuas ô Idithum & noli delinquere in lingua tua: per-
ende quod dicturus es, examina, conſule interiorem veritatem, & ſic profer ad exterio-
m auditorem. Et in pſalmum. 51. ait, *Sicut eligis quo veſcaris, ſic elige quod loqua-*
is. Eodem modo verba illa exponit AMBROSIVS. *Audiamus,* inquit,
cautionis magiſtrum. Dixi cuſtodiam vias meas, hoc eſt, tacito cogitationis præcepto in- Pſalm. 38.
dixi mihi, vt cuſtodirem vias meas. Aliæ ſunt viæ, quas debemus ſequi, aliæ quas cu-
ſtodire. Sequi vias Domini, cuſtodire noſtras, ne in culpam dirigantur. Potes autem cu-
ſtodire, ſi non cito loquaris. Idem remedium populo Antiocheno proponit Chry. hom. 71
alicubi Chryſoſtomus. *Et linguæ,* inquiens, *regulas quaſdam & leges pona-* Greg. mor. 8. 6.
mus, vt prius verba ruminet, & ita proferat. Et Greg. magnus. *Qui in dictis ſuis re-*
probari metuit, ipſe prius debet examinare quod dicit, quatenus inter cor & linguam
quaſi quidam diſcretusq; arbiter ſedeat, ſubtiliter penſans, ſi recta verba cor offerat.

II. REMEDIVM. Prius diſce tacere, maxime ſi adhuc adoleſcens ſis Eccli. 20. 7. & 32. 10.
quam loqui, ſecundum illud Sapientis. *Homo ſapiens tacebit vſque ad tempus.*

Et. *Adoleſcens loquere in tua cauſa: ſi bis interrogatus fueris, habeat caput reſpon-*
Iac. 1.19. *ſum tuum. in multis eſto quaſi inſcius, ſed audi tacens.* Et B. Iacobi. *Sit autem omnis*
homo velox ad audiendum: tardus autem ad loquendum. Hoc antidotum maximè
Amb. l.1. c.2. inculcat B. AMBROSIVS initio ſuornm librorum de officiis. *Quid, inquit,*
præ ceteris debemus diſcere, quàm tacere, vt poßimus loqui, ne prius me vox condemnet
Matth. 12. 37. *mea, quam abſoluat aliena? Scriptum eſt enim; ex verbis tuis condemnaberis. Quid*
opus eſt igitur, vt properes periculū ſuſcipere condemnationis loquēdo cum tacēdo poſ-
ſis eſſe tutior? Complures vidi loquendo peccatū incidiſſe, vix quenquam tacendo. Ideo-
que tacere noſſe, quam loqui difficilius eſt. Scio namq; loqui pleroſq;, cū tacere neſciant.
Rarum eſt tacere quenquā, cum ſibi loqui nihil proſit. Sapiens eſt ergo qui nouit tacere.
Iſa 50.4. *Deniq; Sapientia Dei dixit Dominus dedit mihi linguam eruditionis, vt ſciam quando*
oporteat ſermonē dicere. Merito ergo Sapiens, qui à Domino accipit, quo tempore ſibi lo-
Eccli. 20. Pſal. 38.2. *quendū ſit. Vnde bene ait ſcriptura; Homo ſapiens tacebit vſq; ad tēp᷒. Deniq; ſanct᷒*
Id. cap. 3. *Domini ait. Dixi cuſtodiā vias meas, vt nō delinquā in lingua mea.* Et infra. *Quid igi-*
Eccl. 3.7. *tur mutos nos eſſe oportet? Minimè. eſt. n. tempus tacendi, & eſt tempus loquendi. Eſt. n.*
Dan. 13. 35. *magnū & negotioſum ſilentiū: vt erat Suſannæ quæ plus egit tacendo, quā ſi eſſet locuta. Ta-*
cendo. n. apud homines locuta eſt, Deo nec vllum maius indicium ſuæ caſtitatis inuenit
quàm ſilentiū. Conſcientia loquebatur, vbi vox non audiebatur: nec quærebat pro ſe ho-
minū iudicium quæ habebat Domini teſtimonium. Ab illo igitur volebat abſolui, quē ſcie-
bat nullo modo poſſe falli. Ipſe Dominus in Euangelio tacens operabatur ſalutē hominū.
Id. c. 10. Et multo poſt. *Ipſe Pytagoras, qui legitur Socrate antiquior Prophetā ſecutus Dauid*
legē ſilentij dedit ſuis. Sed ille, vt per quinquenniū diſcipulis vſum inhiberet loquendi.
Dauid autē non vt naturæ mun᷒ imminueret, ſed vt oſtendā proferendi ſermonis doceret.
Et Pythagoras quidē vt nō loquendo loqui doceret. Dauid, vt loquēdo magis diſcere-
Hier. ep. 2. *mus loqui.* HIER. ad Nepotianū. *Hipocrates adiurat diſcipulos ſuos anteq̄ doceat,*
& in verba ſua iurare, cōpellit, extorquet Sacramento ſilentiū, ſermonem, inceſſū, habi-
Hier. in. c. 3. *tū, moreſq; præſcribit, quāto magis nos?* Et in verba Eccl. *Tēpus tacendi & tēp᷒ loquē-*
di. Pythagoricos, inquit, reor, quorū diſciplina eſt tacere per quinquenniū, & poſtea erudi-
tos loqui, hinc originē ſui traxiſſe decreti. Diſcam᷒ itaq; & nos prius nō loqui, vt poſtea ad
loquendū ora reſerem᷒. Sileam᷒ certo tēpore, ad præceptoris eloquia pēdeam᷒. Nihil nobis vi-
deatur rectū eſſe, niſi quod diſcim᷒, vt poſt multū ſilentiū de diſcipulis efficiamur magiſtri.
Eccli. 28. V. REM. Conſidera, quot mala creet licentia linguæ. Ea digitus Dei,
Iac. 3.5. cum alibi, tum copioſè apud Eccleſiaſticū, & B. Iacobum Apoſtolū de-
pinxit. *Lingua,* inquit, *modicū quidem membrum eſt, & magna exaltat. Ecce quantus*
ignis, quàm magnam ſyluā incendit. Et lingua ignis eſt vniuerſitas iniquitatis. Lingua
conſtituitur in mēbris noſtris, quæ maculat totum corpus, & inflāmat rotam natiuitatis
noſtræ inflāmata à gehenna. Linguam nullus hominū domare poteſt. inquietū malū, ple-
na veneno mortifero. In ipſa benedicim᷒ Deū & patrem: & in ipſa maledicim᷒ homines
Greg. Naz. *qui ad ſimilitudinē Dei facti ſunt. Ex ipſo ore procedit benedictio & maledictio.* GREG
NAZ. de ieiunii ſilentio ſui. *Certe nulla res eſt, quæ maiorē hominib. perniciē afferat*

quā

quàm lingua. Equus eſt perpetuo curſu mentē anteuertens telū ꝓmptiſſimum ac para-
tiſſimū. Et paulo poſt. *Lingua in ꝓpinquo eſt ſagittarius, ſagitta in arcu eſt: nerui*
ipſi quàm maximè interſi. Protinꝰ vt mēs tela emiſerit, ſtatim ꝓuolat, omniaq; feriunt,
cœlites, terreſtres, viuentes, poſteros nō minus eos, qui ab huiuſmodi ſagittis ſibi cauent,
eaſq; ſedulo obſeruant, q̃ qui nihil mali ſuſpicantur, nō minꝰ bonos q̃ malos, non minus
amicos, q̃ hoſtes, non minus exteros longeq; diſſitos, quàm ꝓpinquos: deniq; nihil eſt, ꝙ à
linguæ ſagitta tutū atq; immune ſit. Et infra. *Quis autē, quot mala ex ea oriātur, ora-*
tione cōſequi poſſit? Domū cū domo, ſi ita voluerit, vrbē cum vrbe, principē cū populo,
populū rurſus cum principe ſtatim ac ſine vllo negotio cōmittit, non aliter atq; igniculus
ſtipulæ admotus in magnū incēdiū cito excreſcens. HIER. *Lingua nihil medium habet,* Hier.in Pſa.119.
aut grande malū eſt, aut grande bonum. Grange bonum, ſi Chriſtum Deum confitetur.
grande malū, ſi Chriſtū Deum negat. Ergo ne putet aliquis, & dicat interim; opere non
peccaui: ſi peccaui, lingua peccaui. Quod eſt maius peccatū, quàm blaſphemia in Deū? &
tamē lingua peccat. Et infra. *Grande ſcelus eſt, quando detraho fratri meo, lingua mea*
fratrem interficio. Qui enim odit fratrem ſuum, homicida eſt. Videte quid dicat Salomō Prou. 18.21.
In manu linguæ mors & vita. EPHR. de linguæ malo. *Peruulgatum eſt totis ca-* Ephr. tom.1. Num.12.10.
ſtris Mariā repente lepra correptā eſſe, ꝙ linguà in mitiſſimū fratrē, qui ꝓ ipſa depreca-
batur Dominū, exacuiſſet. Vnde iuſtus vltor meritas de propheteiſſa propter petulantiā
linguæ eius pœnas ſumpſit. Suſurrationes.n. & detractationes abominatur, quibus ho-
mines inſipientes delectantur. Plurimis licet miraculis claruiſſet Moyſes, vbi modicè Num. 20. 12.
linguæ lapſꝰ eſt è terra promiſſionis excidit. Magnū & horrendum mare viā ei præclu- Exod. 14. 21.
dere non potuit, ſed verbū vnicum ini quē ab eo ꝓlatū, velut murꝰ aliquis ipſi obſtitit, Num.11.14.20.
ne vlterius progredi poſſet. Si Moyſen, qui Dei inſtar factus erat Pharaoni vel ſolū ver-
bū excluſit à terra promiſſionis, quanto magis nos maledicentia linguæ noſtræ, quam in
Deum & homines quotidie exacuimus ac ſtringimus, à regno Dei arcebit? BERN. de Bern. in ſerm.
triplici cuſtodia, manus, linguæ & cordis. *Quis ſane numeret, quantas modicum*
linguæ membrum contrahat ſordes: quàm multiplex in labiis incircumciſis immundi-
tia coaguletur, quàm ſit grauis pernicies oris incircumſpecti? Eſt enim lingua diſſoluta
in ſermonibus ocioſis, eſt lingua impudica, eſt & magniloqua, quarum prima laſciuiæ
ſequens arrogantiæ famulatur. Eſt etiam lingua doloſa, & item lingua maledica, qua-
rum altera in falſiloq̃ & adulatoriā ſubdiuiditur, altera vera nunc in facie contumelias
irrogat, nunc detrahit in occulto. Quod ſi de omni vel otioſo verbo, quodcunq; locuti fu-
erint homines, Deo ſunt reddituri rationē in die iudicij, quāto diſtrictiꝰ de verbo mēdaci,
mordaci, & iniurioſo, de elato vel laſciuo, de adulatorio, aut detractorio iudicabuntur?

VI. REM. Propter hæc linguæ mala, ſerio propone te cuſtoditurum
linguam tuam, exemplo Dauidis dicentis. *Poſui ori meo cuſtodiam. Qui enim* Pſal.38. 2.
cuſtodit os ſuum, ait Salomon, *cuſtodit animam ſuam.* Et *qui moderatur ſermones* Prou.13. 3.
ſuos doctus & prudens eſt. Et. *qui cuſtodit os ſuum & linguam ſuam, cuſtodit ab an-* Prou.17.27. Prou.21. 23.
guſtiis animam ſuam. Et. *Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia mea ſignaculum* Eccli.22.33.
certum, vt non cadam in ipſis, & lingua mea non perdat me? Et B. Petrus. *Qui vult* 1.Pet.3.10.

vitam

vitam diligere, & dies videre bonos, coerceat linguam ſuam à malo, & labia eius ne loquantur dolum. GREGORIVS NAZIANZENVS. *Quemadmodum ſi quis obliquam plantam manu paulatim in contrariam partem inflectat, hoc aſſequitur, vt quam primum violentam ab eo manum ſubduxerit, rigida ſtet, ſic ego cum præcipitis ſermonis impetum mediocritatis regulam exceſſiſſe perſpicerem, nullum melius remedium inueni, quàm vt eum excelſo pectore premerem: vt lingua mea, & quæ dicenda, & quæ tacenda ſunt, addiſceret. Ob eam itaq. cauſam omni eam loquendi facultate ad certum tempus orbaui, ſic fiet, vt mediocritatem poſtea minimè aſpernetur. Hæc lex omnibus immodice erga rem aliquam affectis poſita ſit. O quantum fructum affert, pulſato intus atq. incitato pectore linguam loqui geſtientem cohibere?* AMBR. *Rectè Dauid non ſilentium ſibi indixit perpetuum, ſed cuſtodiam* (dicens. Dixi cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea) *Cuſtodiamus ergo cor noſtrum, cuſtodiamus os noſtrum. Vtrumq. enim ſcriptum eſt hic, vt os cuſtodiamus. alibi: Omni cuſtodia ſerua cor tuum. Si cuſtodiebat Dauid, tu non cuſtodies?* Et paulo poſt. *Alliga ſermonem tuum, ne luxuriat, ne laſciuiat, & multiloquio peccata ſibi colligat. Sit reſtrictior, & ripis ſuis coerceatur. Cito lutum colligit amnis exundans. Sit ori tuo oſtium, vt claudatur vbi oportet, & obſeretur diligentius, ne quis in iracundiam excitet vocem tuam, & contumeliam rependas contumelia.* Et alibi ſcribens in eadem verba regia. *O*, exclamat, *validum ſcutum, circumſpectæ munitionis ſilentium O fidiſſimum ſtabilitatis fundamentum, in quo ſi quis potuerit ſtare, lubricum verbi timere non poſſit. Multi enim etiam ſtabili corde firmati, incauti tamen ſermonis fluctuantis errore ſæpe ciderunt. Videns igitur huiuſmodi inſidias ſe propheta tentari, vltra ſe ipſe tacitus conferebat, legem ſibi taciturnitatis imponens dicens. Poſui ori meo cuſtodiam, hoc eſt, propoſui, confirmaui, imperaui mihi, locutus ſum cordi meo. Vias meas cuſtodiam. Si aliis dixiſſem, ſermo meus ſtare deberet: quanto magis ſtabile eſſe debet quod mihi ipſi conſtitui?* CHRYSOSTOMVS ad baptizandos. *Quidam*, nempè ſapiens, ob *mentium lapſus ex garrulitate venientes ſuadet multam ori adhiberi cautelam dicens. Sepi aures tuas ſpinis, & linguam nequam noli audire, & ori tuo facito oſtia, & feras auribus tuis. Non vt oſtia corpori faciamus, ſed vt non facile verba proferantur, & ad incongrua dicenda ſeſe lingua cum omni cautela contineat.* Et [illegible] *Nam & dentium tegmine, & labiorum cuſtodia lingua continetur, ne verba improuida garrulitate proferantur. Refrena igitur linguam, & ſi non patitur reticere, dentium morſu quieſcat, & tanquam carnifici dentibus tradatur.*

Naz.l.cit.

Amb.1.offic.c.3. Pſal.38.2. Prou.4.23.

Id in Pſal.38. initio.

Chryſ. Eccli. 28.28.

VII. REMED. Prudentia vel diſcretio in loquendo, hoc eſt, vt libeas in ſermone tuo, vel ſilentio rationem circunſtantiarum, temporis, loci, perſonarum, modi, & ſimilium. *Qui enim inconſideratus eſt ad loquendum*, ait Salomon, *ſentiet mala.* Et Eccleſiaſticus. *Lingua imprudentis ſubuerſio eſt ipſius.* Et. *Verbis tuis facito ſtateram, & frenos oris tui rectos, & attende ne forte labaris in lingua tua* Et Apoſtolus. *Sermo veſter in gratia ſit ſale conditus, vt ſciatis, quomodo oporteat vos vnicuiq. reſpondere.* S. BASILIVS ad Gregorium Theologum. *In primis*

Prou.13.3. Eccli.5.15. Eccli.28.29.

Baſ.ep.1.

primis magno ſtudio id comparandum habemus, ſcitè vt ſermocinari poßimus, vt nec
ntentiſius percunctemur, nec affectantius reſpondeamus, vt diſſerenti non obloqua-
ur, nec interfari geſtiam⁹ abſurda oſtentatione, faſtumq́ præ ſe ferẽte, vt modũ tenea-
us & ſermocinandi & auſcultandi. S. GREGORIVS in Eccleſiaſtem. *Lin-* Neocæſ.c.5.
ſa parcè vti præclarum, atq́ ad loquendi ſtudium grauitatem, conſtantiamq́ adhibere.
on. n. nos inconſulto loquendi ſtudio teneri oportet, eaq́ quæ in mentẽ veniũt, quamuis
ſurda, proferre atq́ emittere: verum cogitare, quod licet magno interuallo à cœlo diſte-
us, certum eſt tamen ſermones noſtros à Deo exaudiri. S. AMBROSIVS. *Sapiens,* Amb.1.offic. c.10.
loquatur, multa prius conſiderat, quid dicat, aut cui dicat, quo in loco, quo tempore. Eccl 3.7.
ſt ergo tacendi & loquendi modus. Eſt etiam in factis modus. Pulchrum eſt igitur te-
re menſuram officii. Et in pſalmum 118. *Periculum non eſt ſolum falſa dicere, ſed*
am ver , ſi quis ea inſinuet, quibus non oportet. Quod vitium quadripartitum eſt, vel
ulationis, vel auaritia, vel iactantiæ vel loquacitatis incautæ. Plerîq́ dum ſine præ-
dicio loquuntur, verbum emittunt, quod reuocare non poſſunt. Ideo vir laudatur ſe- Id.ſerm.2.
us & non otioſus. Erat homo abſcondens ſermones ſuos; vt Apoſtolus Paulus, qui ne- 1.Cor 3.2.
t quid loquatur ſingulis, & quando quid loqui debeat. Vnde & Corinthiis dicit. Lac Eccl. 3. 7.
bis potum dedi, non eſcam. nondum enim poteratis, &c. Ideo & Salomon tempus ta-
ndi, & tempus loquendi eſſe docet. S. GREG. lib. 24. moral. *In omni quod dicitur,* Greg. c. 29.
mmopere intuendum eſt, quid dicatur, cui dicatur, quando dicatur, quomodo dicatur. Ep. 2
t in Epiſtola ad quinq́; Patriarchas. *Cum me ad conſiderandum debitum paſto-*
verbum ac ſilentium confero, pauenti cura perpendo, quod valde neceſſe eſt, vt & di-
tus ſit in ſilentio, & vtilis in verbo, ne aut tacẽda proferat, aut proferenda retice-
at. Nam ſicut incauta locutio in errorem pertrahit: ita indiſcretum ſilentium hos, qui
ndiri poterant, in errore derelinquit.

ANTIDOTA

Pro Religioſorum ſilentio.

ANTIDOTVM. Conſidera quid Spiritus ſanctus in diuinis literis
de ſilentio patefecerit. Apud Iſaiam. *In ſilentio,* ait, *& in ſpe erit fortitudo* Iſa.30.15. Iſa.32. 17.
ſtra. Et. *Erit opus iuſtitia pax & cultus iuſtitiæ ſilentium.* Et apud Ieremiam. Thren. 3.26.
num eſt cum ſilentio præſtolari ſalutare Dei. Bonum eſt viro cum portauerit iugum
adoleſcentia ſua. Sedebit ſolitarius & tacebit quia leuauit ſuper ſe. Ponet in puluere
ſuum. Quibus verbis ad viuũ deſcribi videtur religioſæ vitæ cultor, ſo-
tudinis amans, vt notauit Hieronymus ep. ad Euſtochium. Apud Salo- Prou.10.19.
nonem verò non ſemel laudem ſapientiæ attribuit ſilentio. *Qui moderatur* Prou.17.28.
bia ſua, inquit, *prudentiſſimus eſt.* Et. *Stultus, ſi tacuerit, ſapiens reputabitur.* Et.

Eccli. 20.7. Iob 13. 5. *Homo Sapiens tacebit vſque ad tempus.* Nec ſecus apud Iob dicentem. *Vtinam taceretis, vt putaremini Sapientes.*

Baſil. II. ANTIDOTVM. Conſidera, quibus verbis laudarint ſilentium SS. Patres. S. BASILIVS de vera Virginitate. *Natura loquendi audiendique modum ad proportionis regulam metiens duas aures, linguam vnam nobis affinxit: quaſi & duplum diſciplinæ cauſa audire debeamus, & ad ea quæ rogamur ſeſquialtera proportione contractum referre ſermonem.* (Loquitur de virginitatem profeſſis.) *Caſtigata itaque locutione prudens virgo vtetur: cumque tempeſtiuè quempiam oportuerit alloqui, multo audiet plura, quam dicet: omniſque ſermo eius cum procedet ex labiis ſolam vtilitatem audientium feret: aut, ſi interrogandum fuerit inſtruendi animi gratia ſobriè ex ore ac verecundè prodibit.* Naz. NAZIANZENVS de moderatione in diſputatione ſeruanda. *Loquere ſanè,* inquit, *ſi quid ſilentio melius, & excellentius habes: at vbi ſilere præſtat, quam loqui, ſilentio acquieſce. Noſti enim laudatū illud, ordinem labiis conſtituere, atque alia dicere, alia audire.* Et paulo poſt. *Neſcitis, quantum Dei donum ſit ſilentium, quamque benignè cum eo agatur, qui loquendi neceſſitate conſtrictus non eſt, vt arbitratu ſuo alterum eligere, alterum fugere queat, atque ſibi & ſermonis & ſilentij promus condus ſit.* Amb. in exhort. AMB. ad Virgines. *Grauiora ſunt verbera cum ex multiloquio peccatum incurrimus. Et ideo cuſtodi virgo vias tuas, vt non delinquas in lingua tua. Et* 1. Tim. 2. 11. Dan. 13. 35. Gen. 39. Dan. 14. *bona loqui plerunq; crimen eſt virginis. Sed quid miraris de Virgine, cum mulier in ſilentio iubeatur diſcere? Bonus eſt pudor, quem commendant ſilentia. Suſanna periclitabatur, & tacebat, vt melius tacito pudore loqueretur, &c. Quid de fœminis dicimus?* Aug. in Pſal. 38. *Ioſeph tacuit accuſatus, vt melius eum innocentia, quàm lingua defenderet. Tacuit Daniel omnibus ſapientior, & ora clauſit leonum.* AVG. *Plerunque in perturbatione rerum, dum ipſa infirmitas animæ quam aggrauat corpus quod corrumpitur, & audire* Sap. 9. 15. *vult & dicere, audire intus, dicere foras: aliquando perturbata ſtudio dicendi deficit in diligentia agnoſcendi, & in his dicit aliquid quod forte non eſſet dicendum. Contra hæc,* Climac. gradu. 11. *remedium optimum eſt ſilentium.* Io. CLIMACVS agens de loquacitate. *Taciturnitas in cogitatione mater eſt orationis, captiuitatis reuocatio, ignis diuini amoris obſeruatio, cogitationum diligens inſpectio, ſpecula hoſtium, carcer luctus, lacrymarū amica, memoriæ mortis operatrix, ſuppliciorū pictor, iudicij indagatrix, ſagax mœroris ſubminiſtratrix, inimica fiduciæ, quietis coniunx, ambitioſæ doctrinæ aduerſatrix, ſcientiæ* Bern. ep. 89. *adiectio, ſpeculationis opifex, ſecretus in Deum profectus, occultus aſcenſus.* BERN. Iſa. 32. 17. Thren. 3. 26. in epiſtola ad Ogeriū. *Silentium, dicente Iſaia, cultus iuſtitiæ eſt. & bonum eſt expectare, vt docet Ieremias, ſalutare Dei cum ſilentio. Ad hunc ego iuſtitiæ cultum, ad hanc omnium virtutum matrem, nutricem, cuſtodem, te inuito & prouoco.*

III. REMED. Conſidera, ſi religioſam vitam profiteris, hoc expoſcere à te ipſum religioſi nomen, quod à religando originem traxit teſte B. Aug. c. 55. & 1. Retra. c. 13. AVG. in libro de vera religione, vt illud inprimis membrum religare ſtudeas, quod religatione maximè opus habet, hoc eſt. linguam. Vnde Eccli. 28. 29. Sapiens monet. *Verbis tuis facito ſtaterā, & frenos oris tui rectos,* & religioſiſſimus

Dauid orat. *Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labiis* Pſal.140.3.
Beatus verò Iacobus peremptoriā fert ſententiam. *Si quis autem putat* Iac.1.26.
ioſum eſſe non refrænans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuū, huius vana eſt reli-
cet.n. hęc verba ad oēs Chriſtianos, qui Deo religati ſunt per pcepta,
ci poſſint, *ἀντονομαστικῶς* tamē videtur Apoſtolus ea retuliſſe ad illos,
plo Apoſtolorū pfectiorē vitā pfitebantur, ſeq; Deo p pcepta & vo-
āgelica religabāt 1. quia numero ſingulari inqt, *Si qs autē*. 2. quia grę-
dices habēt. *Si quis inter vos*. 3. quia B. Iac. mox ſubiicit. *Religio mūda, &*
culata apud Deū & Patrē hæc eſt: viſitare pupillos & viduas in tribulatione eo-
im maculatū ſe cuſtodire ab hoc ſæculo. Qui autem pprie poſſunt ſe ab opi-
honorib. & voluptatibus huius ſeculi cuſtodire immaculatos, & mū-
inſtituere vitam, niſi religioſæ vitæ profeſſores, qui ſęculo renuncia- Caſſ. coll. 14. c. 9
& caſtitatē animi & corporis perpetuā Deo vouerunt? 4. quia Io.
SIANVS in Collationibus ita alloquitur monachos ſuos. *Obſeruate im-*
is & maximè tu Ioannes, cui ætas adhuc adoleſcentior ſuffragatur, ne ſtudium le-
is ac deſiderii tui labor vana elatione caſſetur, vt indicas ſummum ori tuo ſilentiū
. eſt primus diſciplinæ actualis ingreſſus. Oīs quippe labor hominis in ore i ſius, &
nium ſeniorum inſtituta atq; ſententias intento corde & quaſi muto ore ſuſci ias
ligenter in pectore tuo condens, ad perficienda ea potius, quam ad docenda feſtines,
V. REMED. Conſidera exempla eorum, qui ſilentium arctiſſime
eligioſa vita eremitica vel cænobitica coluerunt. In Vitis Patrum ha-
diſcipulum S. Antonii Paulum ſimplicem ob linguæ lapſum, quia
eſierat, num Chriſtus ante prophetas vixiſſet, in triennium nihil locu-
n. Et Agathonē Abbatem, lapillo ori indito, tacere didiciſſe, idq; ad
os tres obſeruaſſe. PAMBO Abbas, vt eſt in hiſtoria Tripartita, cum Trip. lib. 8. c. 1.
m ipſe diſcere prius quā loqui propoſuiſſet, ad illū, qui 38. Pſalmum
legere cæperat. Dixi, cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lin-
a mea. Sat eſt, inquit, reliqua audiā, cum illud opere impleuero. Multo
inde tempore poſt reuerſus, cum interrogaretur, cur tantum ad Magi-
um redire diſtuliſſet, nondum ſe illud quod didicerat perfeciſſe, dixit.
poſtolicum eſſe præceptum. Eſtote factores verbi, & non auditores Iac. 1. 22.
atum. Idem Theophilo Epiſcopo ſe aliquando adeunti, & aliquo ſer-
one ab ipſo ſpiritualiter refici petenti reſpondit. Si taciturnitate ſua non
ficiebatur, nec ſermonibus eum refici poſſe. Hinc quidem die vitæ ſuæ
m ſupremo audacter affirmauit, ex quo eremū incolere cœpiſſet, nul-
m ſe vnquam protuliſſe verbum, quo probatum nollet. AMMONA,
e Palladio in hiſtoria Lauſiaca, pater ter mille monachorum, quos Pall. c. 48.
cabat Tabenneſiotas tantum cum illis exercuit ſilentium, vt videren-
eſſe in ſolitudine, vnoquoq; occultè peragente ſuum vitæ inſtitutum.
HEONA quoq; Abbas, teſte eodem, vir ſanctus in domuncula incluſus c. 50.

Greg. de 40. ſilentio.

tempore 30. annorum ſilentium exercuit. Vultum habebat Angeli, & cum plurimis virtutes ageret habebatur Propheta. GREG. Nazianzenus toto aliquando Quadrageſimæ tempore ſilentium ſibi indixit, in ſolitudinem digreſſus. *Cuius facti mei*, inquit, *ſi cauſam quæris, idcirco à ſermone prorſus abſtinui, vt ſermonibus meis moderari diſcam. Etenim vt res ſimilitudine illuſtrior fiat, is qui in ingentem hominum numerum furibundam haſtam vibrarit, idem haud dubie paucos quoq; facile profligabit: & qui ex longo interuallo ſagittam mittens, ſcopum tamen attigerit, ille vtique propius collimans à ſcopo haud quaquam aberrabit. ac deniq; is, qui ampliſſima maria naui tranſmiſerit, idem quoque vicina littora legere minimè dubitabit.* S. ARSENIVS quondam filiorum Theodoſii Cæſaris inſtitutor, vt habet Methaphraſtes in eius vita, cum in eremum ſeceſſiſſet, fratri cupidè eum inuiſenti, poſt ſalutationem peractam, nihil locutus eſt, cum tamen diu ſermonẽ exhortatorium vna cum ſocio ab eo expectaſſet. Sæpe ſecum ipſe loquebatur in hunc modum. *Arſeni cur egreſſus es?* hoc eſt, quis tibi ſcopus fuit, vt mundo renunciares? Illud verò frequentius. *Locutum fuiſſe ſæpe pœnituit, tacuiſſe nunquam.* S. IOANNES Silentiarius ex Epiſcopo ſolitarius, teſte Cyrillo monacho eius Synchrono. totos 47. annos, vſque ad annum ætatis 104. ſiluit. Seuerus SVLPITIVS, auctore B. HIER. in Catalogo illuſtrium virorum, *à Pelagianis deceptus agnoſcens loquacitatis culpam ſilentium vſque ad mortem tenuit, vt peccatum quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.* S. ROMVALDVS anachoreta, teſte Petro Damiani Cardinale, cum montem Sytriæ ſolitarius incoleret, ſeptenni ſilentio in ſumma vitæ auſteritate traducto, ſpiritalem Pſalmorum intelligentiam promeruit. B. THOMAS Aquinas in adoleſcentia tantus ſilentii cultor fuit, vt apud condiſcipulos bouis muti nomen obtinuerit. Albertus verò Magnus cum diſputatiunculis quibuſdam eximium eius exploraſſet ingenium, deprehenderetq; quorſum tenderet iſtud ſilentium; Bos, inquit ille talem aliquando edet mugitum, vt ſonum eius totus orbis exaudiat. THOMAS Cantipratenſis eius æqualis in libro ſecundo de Apibus in Affligenio S. Benedicti in Brabantia monaſterio ſcribit fuiſſe monachum ita ſilentio deditum, vt intra annos 16. ne verbulum quidem elocutus ſit. Orto autem grauiſſimo incendio, quod humano præſidio extingui non poterat, illum cella egreſſum, & fuſa in ſilentio ad Deum oratione, linguam diu mutam laxaſſe & dixiſſe. Stes ignis hac hora, flamma penitus conquieſcas; ac ilico ignem totum exſtinctum.

Apud Sur. 19. Iul. — Apud Sur. 13. Maii. — Sulpit. — In eius vita. — Sur in eius vita 7. Mart. — Cantip. c. 13. Radulphus tacens dictus eſt.

V. REMED. Conſidera, quæ monita dederint SS. Patres, cum ſacris Virginibus, tum omnibus religioſis de ratione ſilendi & loquendi. Inter quos iure eminet S. BASILIVS ipſe religioſorum peritiſſimus magiſter & dux. In conſtitutionib. quidem monaſticis ita ſcribit. *Virtutes, quæ quotidianos quaſi in conſuetudine mores commendant, & in facili admodum cognitione verſantu*

Baſ. c. 12. & 13.

ſantu

ur, veluti maturitas temporis ad loquendum, & verborum habita vtilitatis ratio-olatio. Verborum autem ea opinor vtilitas fuerit, ſi aut de virtute in loco differa-ut ſi ad alicuius rei quæ facienda inſtet vſum ſermo accõmodetur, aut deniq; ad au-tium ædificationem referatur. Vitandæ autem omnes omnino in ſermone facetiæ, & ilis dicacitas ſunt. Siquidem fieri plerumq; ſolet, vt qui ſeſe in talibus occupant, m rationem deſerant. nam facile animi ad ridicula diffunduntur, & grauitatis i eliduntur, quinetiam ad verborum turpitudinẽ ſermo dilabitur. Cæterum, ſi ad ndum mœrorem hilariore opus ſit ſermone, tum ſpirituali lepore, & Euangelico ſi- ſale condiri debet oratio, vt & relaxatione animi & intelligentiæ feſtiuitate dele-

Et in libro de vera Virginitate, cum inſtruit virgines ſacras virginita-i profeſſas. *Illa*, inquit, *tantum loqui Virginem decet, quæ audientium animos re poſſint, & per ſermonis puri veritatem atq; rectitudinem ad intelligentiam diui-m rerum vbertim inſtruere: fluentum quippe ſermonis, quod miniſterio linguæ teriora deducitur, fontis, ex quo manat, index ac teſtis eſt. Ex corde enim exeunt co-tiones malæ, homicidia, adulteria, & cætera, ex quibus fructibus arbor cognoſcitur.* paulo poſt. *Talem itaq; ſe exhibeat virgo cum loquitur, ſi quando tamen loqui erit. Sedulo enim obſeruandum eſt, cui, quomodo, & quando, eam loqui deceat.* Et ſum. *De quib. moleſtiam non pateris, noli contendere acriter, nec te conſueſcas con-udine peſſima, quia mos longo vſu firmatus non paruo labore vitatur. Noli diſſolu-labiis riſum proferre: amentia namq; eſt cum ſtrepitu ridere, ſed ſubridendo tantum tis lætitiam indica: nec in modum paruuli iocari velis aſſiduè, quia non conuenit ei ad perfectionem nititur. Iocus remiſſam efficit animam, & erga Dei præcepta ne-gentem.* Et in ſermone de inſtitutionib. monachorũ. *Sermo futilis & quæ è iliaribus congreſſionibus mentis importuna naſci ſolet diſtractio, prorſus extermi-atur, at ſi quid ad animarum ædificationem vtile ſit, de hoc tantum ſermo habeatur. in in iis ipſis quæ vtilia ſunt. ordinis, modeſtiæq; & temporis ad loquendum idonei enda electio, & quæ dicenda ſunt, ab iis dici debent, quibus permiſſum ſit loqui. uod ſi inferior ſit, expectet donec à ſuperiore ad loquendũ inuitetur. Suſurrationes ve- & in aurem locutiones, & quæ per nutus fieri ſolent ſignificationes, hæc à fratrum nentu longiſſimè ſubmouentur. Nam quæ nutu fit ſignificatio, ea indicio eſt mali-ſum aliquem dolum in re latere. Ex quibus rebus odia ſuſpitionesq; naſcuntur. Quo-is verò colloquendum eſt, modum neceſſitas definiet, vt ſcilicet cum eo qui propinquior t, preſſius agatur: qui autem remotior eſt, altiore voce appelletur.* S. AMBROSIVS Amb.c.22. fficiorum libro primo; *Sermo diuiditur in colloquium familiare & in tracta-n, diſceptationemq; fidei atque iuſtitiæ. In vtroq; ſeruandum, ne ſit aliqua perturbatio, tanquam mitis & placidus, & beneuolentiæ plenus & gratiæ ſine vlla ſermo duca-r contumelia. Abſit pertinax in familiari ſermone contentio: quæſtiones enim magis citare inanes, quam vtilitatis aliquid afferre ſolet. Diſceptatio ſine ira, ſuauitas ſine itudine ſit, monitio ſine aſperitate, hortatio ſine offenſione. Et ſicut in omni actu vi-a ideauere debemus, ne rationem nimius animi motus excludat, ſed ſeruemus conſilij*

locum: ita etiam in ſermone formulam eam tenere conuenit, ne aut ira excitetur, aut
odiũ, aut cupiditatis noſtræ, aut ignauiæ aliqua exprimam' indicia. Sit igitur ſermo hu-
Cap.23. iuſmodi de ſcripturis maximè. Quid enim magis nos oportet loqui, quam de conuerſatio-
ne optima, adhortatione obſeruationis, diſciplinæque cuſtodia? Et paulo poſt. Licet
interdum honeſta ioca ac ſuauia ſint, tamen ab Eccleſiaſtica abhorrent regula; quo-
niam quæ in ſcripturis ſanctis non reperimus, ea quemadmodum vſurpare poſſumus?
Non ſolum profuſos, ſed etiam omnes iocos declinandos arbitror: plenum tamen ſuaui-
Hier.l.3.c.5. tatis & gratiæ ſermonem eſſe non indecorum. HIERON. in epiſtolam ad Ephe-
ſios. Inter ſtultiloquium & ſcurrilitatem apud Paulum, hoc intereſt, quod ſtultilo-
quium nihil in ſe ſapiens & corde hominis dignum habet. Scurrilitas vero de prudenti
mente deſcendit & conſulto appetit quædam, vel vrbana verba, vel ruſtica, vel turpia,
vel faceta, quam nos iocularitatem alio verbo poſſumus appellare: vt riſum moueat au-
dientibus, verum & hæc à ſanctis viris penitus propellenda, quibus magis conuenit fle-
re atq; lugere: vt in Hebraico quoq; Euangelio legimus Dominum ad diſcipulos lo-
quentem. Et nunquam, inquit, læti ſitis, niſi cum fratrem veſtrum videritis in carita-
Greg.l.22.c.16. te. GREG. in Moralibus Sancti viri cum aliquid dicunt prudenter, non quærunt
gloriam ſuam, ſed auditorum vitam, cum vero conſpiciunt, quia auditorum vitam lo-
quendo lucrari non poſſunt, tacendo abſcondunt ſententiam ſuam. Ad imitandum quippe
viam Domini, quaſi ad quoddam nobis propoſitum ſignum currimus. Ipſe enim, quia
Luc.23.8. Herodem vidit non profectum quærere: ſed ſigna, vel ſcientiam velle mirari, requiſitus
ab eo tacuit, & quia conſtanter tacuit, ab eo irriſus exiuit. Scriptum namq; eſt. Hero-
des autem viſo Ieſu gauiſus eſt valde: erat enim cupiens ex multo tempore videre eum,
eo quod audiret multa de illo & ſperabat ſignum aliquod videre ab eo fieri. vbi ſubdi-
tur. Interrogabat autem illum multis ſermonibus: at ipſe nihil illi reſpondebat. Tacens
verò Dominus quàm ſit deſpectus oſtenditur, cum illic protinus ſubinfertur. Spreuit
autem illum Herodes cum exercitu ſuo, & illuſit. Quod videlicet factum oportet nos
audientes diſcere, vt quoties auditores noſtri noſtra volunt quaſi laudanda cognoſcere,
non autem ſua peruerſa mutare, omnino taceamus, ne ſi oſtentationis ſtudio verbum Dei
loquimur, & illorum culpa quæ erat, eſſe non deſinat: & noſtra, quæ non erat, fiat. Et
Id.p.3.admon.15. in Paſtorali. Lingua diſcretè frenanda eſt, non inſolubiliter obliganda. Scriptum
Eccl.20.7. namq; eſt: Sapiens tacebit vſq; ad tempus, vt nimirum, cum oportunum cõſiderat pro-
poſita cenſura ſilẽtij, loquendo quæ congruunt, in vſum ſe vtilitatis impendat. Et rur-
Eccl.3.7. ſum quoq; ſcriptum eſt: Tempus tacendi, & tempus loquendi. Diſcretè quippe viciſſi-
tudinum perſanda ſunt tempora, ne aut cum reſtringi lingua debet, per verba inutiliter
deſluat, aut cum loqui vtiliter poteſt, ſemetipſam pigrè reſtringat. Quod bene pſalmiſta
Pſal.140.3. conſiderans dicit. Pone Domine cuſtodiã ori meo, & oſtium circumſtantiæ labiis meis.
Non enim poni ori ſuo parietem, ſed oſtium petit, quod videlicet aperitur, & clauditur.
Vnde & nobis cautè diſcendũ eſt, quatenus os diſcretè & congruo tempore vox aperiat,
Bern.lib.2. in fin. & rurſum congruo taciturnitas claudat. S. BERN. de conſideratione. Præferen-
dus ille & magnus eſt, cui inter proſpera ſaltem riſus indecentior, aut ſermo inſolentior,

m moderatior cura veſtis vel corporis non irrepſit. Et ſi rectè ſapiens hortatur ſa-
iam ſcribi in otio, cauendum & in otio otium eſt. Fugienda proinde otioſitas, ma-
u garum, nouerca virtutum. Inter ſeculares nugæ nugæ ſunt, in ore ſacerdotis blaſ-
iæ. Interdum tamen, ſi incidant, ferendæ fortaſſis, referendæ nunquam. magis
ueniendum cautè & prudenter nugacitati. Prorumpendum ſanè in ſerium quid
non modo vtiliter, ſed libenter audiant & ſuperſedeant otioſi. Conſecraſti os tu-
uangelio: talibus iam aperire illicitum: aſſueſcere ſacrilegum eſt. Labia Sacer- Malac.2.7.
, ait cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirunt de ore eius, non nugas profectò vel
las. Hæc ille. Quæ ſi rectè dicuntur in ſacerdotes & Pontifices, quantò
is in monachos & religioſos?

IDE, V. *Adulatio. Blaſphemia. Colloquia otioſa. Curioſitas. Detractio.*
Diſcordia Ebrietas. Familiaritas nimia. Hypocriſis. Immodeſtia. Impa-
tientia in aduerſis Immoderatio paſſionum. Indiſcretio. Ira. Inuidia. Iu-
ramentum. Luxuria. Maledictio. Mendacium. Murmuratio. Otium.

LVDVS ALEÆ.

Remedia contra ludum aleæ, & ſimiles.

REMED. Conſidera, quibus diuinæ ſcripturæ monits aduerſetur
Ludorum vetitorum vanitas. Ac primum quidem iis, quibus luſus Exod.32.6.
iis, abſtinentia verò à luſu piis attribuitur. Vt in Exodo. *Sedit*, inquit 1.Cor.10.9.
yſes, *populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere*, Et apud Iob. *Tenent* Iob21.12.
panum & cytharam, & gaudent ad ſonitum organi. Ducunt in bonis dies ſuos, &
uncto ad inferna deſcendunt. Pius verò Tobias ſenior ſic de ſe loquitur. Tob.3.17.
nquam cum ludentibus miſcui me, neq; cum his, qui in leuitate ambulant, partici- Ier.15.17.
me præbui. Et S. Ieremias. *Non ſedi in conſilio ludentium, & gloriatus ſum à fa-*
manus tuæ. Vnde propheta Dauid. *Beatus vir, qui non abiit in conſilio impio-*
, & in via peccatorum non ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ non ſedit. Quo teſti- Tert.l.de ſpectac.
nio theatrica ſpectacula cōfixit Tertullianus. 2. Ludorū vanitas repu-
at iis ſcripturis, quibus riſus, immodicaq; lætitia damnatur, commen- Eccl.2.2.
ur verò triſtitia & luctus. Eccleſiaſtes ait. *Riſum reputaui errorem, & gau-*
dixi, quid fruſtra deciperis? Et Saluator apud Lucam. *Væ vobis qui ridetis* Luc.6.25.
, quia lugebitis & flebitis. Et Matthæum. *Beati qui lugent. quoniam ipſi conſo-* Matth.5.5.
buntur. Et Ioannē. *Amen amen dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus* Ioan.16.20.
tem gaudebit: ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudium.

II. REMED. Conſidera S. Patrum ſententias. S. CYPRIANVS tracta- Cypr. de aleatoribus.
m integrum ſcripſit in aleatores, in quo hæc eius dicta. *Multæ ſunt tenta-*
nes diaboli, quorum primordia ſunt idololatria, mœchiæ, furta, rapinæ, auaritia, &c.
quæ ſunt ſimilia, quæ his congruunt, ex quibus eſt alea tabula. Præſto eſt diaboli la-
eus manifeſtus, venenum portans letale ſerpentis, & inductio corrumpens, quæ cum
detur nihil eſſe magna amplexi operitur deletio. Et iterum. *Alea ne luſeris,*
i luſus nocituus eſt, & crimen mortale, vbi dementia ſine conſideratione, vbi nulla
veritas

veritas, ſed mendaciorum mandra. Abſcinde inde manum tuam, & auerte inde cor tuum, extrahe caliginem inimici ab oculis tuis, & purifica manum tuam à ſacrificiis
Baſ.hom.2. *Zabuli: abige abs te furaces mores, puras manus ad Chriſtum extende, vt promereri Dominum poſſis. Aleam noli reſpicere. Amen.* S. BASILIVS in Hexæmeron. *Si vot dum ſero & conſilium hoc diſſoluero, ſunt qui protinus ad teſſeras aleasq́ ſe conferent. Iuramenta ſunt illic, contentionesq́ pergraues, ac auaritiæ partus: Spiritus malignus aſſiſtit, furorem punctis oſſibus illis ludentiũ, inſaniamque accendens. Eaſdem ille pecu-*
Ephr.tom.1. *nias nunc ad hunc, nunc ad alterum transfert, atque modo hunc victoria effert, illum victum mæſtitia premit: modo contra, illum elatum, hunc demiſſum oſtendit.* S. EPHR. de abrenunciatione in baptiſmo facta. *Abrenunciatio, quam in baptiſmo facimus, nominata quidem apparet parua: cæterum intellecta, admodum magna. Quam qui ſeruare valuerit, beatiſſimus erit. Paucis namque verbis cuncta, quæ nominantur mala, quæq́ odit Deus, valere iubemus & abrenunciamus. puta. Abrenuncio Satanæ & cunctis operibus eius. Quibus, inquam, operibus? audi. Fornicationi, adulterio, immunditiæ, mendacio &c. abrenuncio alearũ otio. & tabularum luſui, ſicut etiam ſancti Apoſtoli hiſce operam dantes atq́ vacantes, excommunicatos eſſe ordinarunt ſuis canonibus, ſi laici fuerunt. At ſi clerici, vt deponantur.* Et infra. *Væ alearũ luſoribus, quandoquidẽ ſe à corpore & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti alienos reddunt, ſicut Spiritus S. per ſanctos admonuit Apoſtolos.* VBI nota inter 85. Apoſtolorũ canones, quos VI. Synodus in can. 2. recepit atq; ꝓbauit Canonẽ 42. eſſe hunc. *Epiſcopus aut presbyter, aut Diaconus aleæ atq́ ebrietati deſeruiẽs, aut deſinat, aut cõmunione pri-*
c. Epiſcopus diſt. 35. *uetur.* 43. verò eſt. *Subdiaconus, aut Lector, aut Cantor ſimilia faciens, aut deſinat, aut certè cõmunione priuetur: ſimiliter etiã laicus.* Hos recitat Gratianus in Decreto. Idem repetitum eſt in Synodo VI. Conſtantinop. can. 50. his verbis *Nul-*
Iuſt. nouell. 123. *lum omnino ſiue clericum, ſiue laicum ab hoc deinceps tempore alea ludere: qui ſecus fecerit excommunicetur.* Nec Cæſarea lex IVSTINIANI Imperatoris ab his canonibus diſſentit, nam inconſtitut. Nouella prohibet *Epiſcopis, presbyteris, diaconib. Lectoribus, & aliis Eccleſiaſticis perſonis, ne ad tabulas ludant, aut tali ludo ludentibus ſe aſſocient, aut ſpectatoris ſint, aut ad quodcunque ſpectaculum, ſeu theatrum ſpectandi gratia veniant.*

Hoſt. §. clericus. III. REMED. Conſidera quam pernicioſus ſit alearum vel taxillorum luſus. HOSTIENSIS Cardinalis in ſua ſumma, tit. de Exceſſibus Prælatorum, notauit 16. vitia illo produci, his verſibus comprehenſa.

Hæc cum taxillis ludendo crimina ſumit,
Eccleſiæ ſpretus, vſuraq́, ſiue rapina,
Scandala, vel nugæ, blaſphemia, ſeu faciendi
Furti doctrina, violentia, crimina falſi,
Et mortis cauſa, deceptio, perditioque
Temporis, & deſiderium, corruptio, iunges
Iſtis prædictis adulatio, vitaque turpis.

S.AN.

ANTONINVS autem Archiepiſcopus Florentinus in altera ſummæ Ant.tit.1.c.19. §.6.
ologicæ parte tot crimina ex ludo naſci arbitratur, & probat, quot
in taxillis puncta. Priſci certè Patres fusè ea deſcripſerũt. vt B. CYPR. Cypr. de aleat.
, inquit, *tabula eſt diaboli venabulum, & delicti vulnus inſanabile. Alea tabu-
dico, vbi diabolus præſto eſt, ad capiendũ ſummiſſus, & cum cœperit de captiuo tri-
bium, perfidia, falſa teſtimonia. Tabulam aleæ dico: vbi dementia & furia, & ve-
periurium, imperium & colloquium ſerpentinum. Illic rabioſa amicitia, illic atro-
mi ſceleris fraternitas diſcordans, illic conuitia & audacia ſæua, & mens inſana, &
impatientia. Alea tabulam dico, vbi poſſeſſionũ amiſſio & pecuniarum ingentium
ditio, monſtrum, & demonſtrans litigioſum, furax dementia. O aleatorum noxia ſe-
taria & pigra nequitia. ô manus crudeles, & ad periculum ſui armatæ, quæ bona
erna, & opes auorum ſudore quæſitas, ignominioſo ſtudio dilapidant: manus trux,
ia & inſomnis, noctè dieque continuis inſtrumentorum ſuorum armigera, quæ pec-
do ſe ipſam damnauit, & poſt peccata non deſinit ire.* Et paulo poſt. *Eſt & quando
aleatores cum proſtitutis mulieribus penes auctorem ſuum nocturnas vigilias clau-
ſoribus celebrant: armantur aduerſum ſe miſeri, Spiritu diaboli repleti, & illic du-
aut geminum crimen admittunt. Hic concrepat aleæ ſonus, illic ſilentio operatur in-
lus: hic ſine ulla dignitatis ſuæ reſpectu, ſine vlla excuſatione, peſtifero ſtudio cedere
ſuis cogitur; illic ſecreto mortale venenum bibitur.* S. AMB. in libro de To- Amb.c.11.
agens contra fœneratores *Obſeruant*, inquit, *iſti aleatorum conuenticula, &
dentis ærumnam commoditatem ſuam iudicant, ſpondent pro ſingulis. Varios primo
ludit euentus, ad diuerſos ſæpè transfertur victoria, ſtipendiaque eius viciſſim, atque
umna mutantur, Omnes vincuntur & vincunt, fœnerator ſolus acquirit. Penes alios
ne manet nomen, quod vicerint, penes fœneratorem ſolum fructus eſt, non annuus,
momentarius. Illi ſolum lucrum faciunt in omnium detrimento, illis ſolis eſt vſuræ
flora. Videas reliquos ſubito egentes, repente diuites, deinde nudos, ſingulis iactibus
tum mutantes. Verſatur enim eorum vita, vt teſſera. Voluitur cenſus in tabula, fit
dus de periculo, & de ludo periculum: quot propoſitiones, tot proſcriptiones. Clamor
udentium, fletus deſpoliatorũ, gemitus deplorantium. Sed & hoc creditor vt tyran-
s damnat vnumquemque ſorte capitali, agitat haſtas, feralem inſtituit de ſingulorum
uis auctionem. Alios proſcriptioni addicit, alios ſeruituti, non tanti occiſi ſub tyran-
ſunt. Vitæ igitur hanc aleam rectius dixerim, quam pecuniæ: ſub momento fertur,
od valeat in æternum. Ebrietas iudicat. Et nullus appellat. Habet & alea ſuas leges
s fori iura non ſoluunt. Notatur, ſi credi poteſt, infamia, qui putauerit renitendum.
inſanium ſententia grauius, quam cenſura iudicialis inurit opprobrium: quoniam
apud Iudicem damnantur, apud illos glorioſi ſunt: quia apud illos damnantur, apud
icem crimenoſi ſunt.*

IV. REMED. Conſidera exempla eorum quibus peſſimè ceſsit con-
tudo ludendi aleis. Primum narrat B. Ambroſius loco citato. *Ferunt,
quit, Hunnorum populos omnibus bellum inferre nationibus, fœnatoribus tamen*

eſſe ſubiectos: & cum ſine legibus viuant, aleæ ſolius legibus obedire, in procinctu ludere teſſeras ſimul & arma portare, & plures ſuis, quam hoſtilibus ictibus interire: in victoria ſua captiuos fieri, & ſpolia ſuorum perpeti, quæ pati ab hoſte non meruerint. Ideo nunquam belli ſtudia deponere, quod victi aleæ ludo cum totius prædæ munus amiſerint, ludendi ſubſidia requirunt bellandi periculo. Frequenter autem tanto ardore rapi, cum ea, quæ ſola magna æſtimant, victus arma tradiderit, ad vnum aleæ iactum vitam ſuam poteſtati vel victoris vel fœneratoris addicat. Deniq; conſtitit, quod quidam eorum & Imperatori Romano cognitus in fide pretium ſeruitutis, quam ſibi tali ſorte
Cæſ. lib 5.c.34. ſuperatus intulerat, ſupplicijs imperatæ mortis exoluerit. ALTERVM narrat Cæſarius in libro Exemplorum ſui ſeculi. IN Suſato, quæ ciuitas eſt Colonienſis diœceſis, miles quidam Thyemo nomine habitabat, qui ſic totus deditus erat ludo teſſerarum, vt non die, non nocte quieſceret: ſemper ſacculum cum nummis ſecum portabat, vt ſecum ludere volentibus obuiaret. Ita in ludis expeditus & fortunatus erat, vt vix aliquis ab illo ſine damno recederet. Vt autem poſteris oſtenderetur, quantum Deo tales ludi in quibus iræ, inuidia, rixæ, & damna ſuſcitantur, & peccati verba rotantur, contrarij forent, permiſſum eſt diabolo, vt cum eo luderet, qui multos illuſerat atq; excæcarat, qui multorum marſupia euacuarat. Nocte ergo quadam domum eius in ſpecie hominis cuiuſdam ludere volentis intrans, ſacellumq; nummis refertum, ſub aſcella portans ad tabulam ſedit, denarios liberaliter appoſuit, teſſeras iactauit & multa acquiſiuit. Cui cum proſperè ſuccederet, & militi iam pecunia, quam apponeret, defuiſſet, iratus ait. Nunquid non diabolus tu es? Et ille. Nunc ſatis eſt. appropinquat enim tempus matutinale: oportet nos ire: tollensq; illum per tectum traxit, cuius viſcera tegulis extrahentibus miſerabiliter excuſſit, & quid de eius corpore factum ſit, vel quem in locum illud proiecerit, vſque hodiè tàm à filio eius, quàm à cæteris, qui illum nouerant, ignoratur. Mane verò viſcerum eius reliquiæ tegulis inhærentes repertæ ſunt, &
Cantip. lib.2.c. 49. & in cœmiterio ſepultæ. TERTIVM commemorat his verbis, THOMAS Cantipratenſis in Apiario ſuo. Fui in quadam villa Campaniæ, vbi Iudæus cum Chriſtiano ſacra nocte Paraſceues in teſſerarum ludo conſedit. Cumque Iudæus multam pecuniam perderet & ex hoc impatientius turbaretur, tandem in CHRISTVM retorquens iniuriam, blaſphemauit. Et mox cum ad iactandum haſardum teſſeras collegiſſet, manus eius cum teſſeris fit contracta. Qui reprobo furore ſuccenſus, cum ipſa manu contracta menſam luſoriam percutere niteretur, iteratò in CHRISTVM & matrem eius blaſphemiam turpiſſimam euomens, ſtatim euerſis terribiliter oculis cecidit & expirauit. Chriſtianus verò colluſor illius pauore nimio in amentiam verſus, elanguit, & vitam miſeram dira morte finiuit. QVARTVM eſt eiuſdem. Frater quidam, inquit, ordinis Prædicatorum, bonus & veridicus narrauit mihi, quod quidam ludo teſſerarum nudatus adeo deſperatus eſt, vt arrepto arcu ſagittã ſurſum in aërem iaceret, quaſi ipſum cœli Dominum percuſſurus: & mox ſagitta reuerſa ante faciem iacentis, ſanguine recenti totaliter infecta reperta eſt. Qui mox in maximas lachrymas reſolutus fratrem, qui mihi hæc narrauit, ad duo milliaria quæ-

ſi um

um, inuenit, & confeſſus vitam ſuam cum mira pœnitentia ac deuotione correxit.
QVINTVM eſt THEODORI GRESMVNDI Iureconſulti, apud Bred.lib. 3. col. c.18.
Gulm. Bredenbachium. *Anno, inquit, M. CCC. L XXXIII. fuit homo quidam nomine Schelkropff ex infima plebe, qui in luſtris & tabernis agebat ludi ſpetentiſſimus. Hic cum aliquando in publico diuerſorio ſuburbii Moguntini, Filtzbach appellati, taxillorum luſu pecuniam ferè omnem perdidiſſet, cœpit tandem, vt ſolebat, grauiter ſtomachari, & poſt conuitia in colluſores iacta, Deum & ſanctos blaſphemare. A ſociis autem nihil placatiore animo digreſſus, cum perueniſſet ad ſacellum inter D. Albani & D. Mariæ in campis ædem* (nunc S. Crucis dictam) *CHRISTI è cruce pendentis ligneam ſtatuam atrociter vulnerauit, & vnico ictu ceruicem crucifixi diſſecuit. Mox & diuæ Virginis, aliorumque ſanctorum ſignis [illegible]ci aſtantibus cæſim & punctim plæraque vulnera inflixit. Ac illico multus cruor fluxit, haud ſecus quam ſi viui homines eam iniuriam perpeſſi forent. Schelkropff verò expleta impietate ſua ſiue nutu DEI affixus, ſiue ipſo crucis miraculo exterritus, [illegible]e pedem non mouit, donec à ſuperuenientibus in flagranti crimine deprehenſus, & in vrbem Moguntinam deductus, viuus in conſpectu populi non longè ab vrbe in loco, quem Iudæorum arenam vocant, exuſtus eſt. Imagines deinde vulneribus & cruore inſignes in D. Virginis, vel S. Crucis templum ſacerdotum manibus tranſlata fuerunt, vbi in hodiernum vſque diem ille cruor viſitur, & admodum religioſè colitur, multique mortales variè afflicti ſuſceptis votis DEI Opt. Max. clementiam & ſalutem experti ſunt.* Extat hæc hiſtoria eleganti carmine ab eodem THEODORICO deſcripta, & ante centum annos in tabula eiuſdem ſacræ [illegible]s appenſa. Cui aliam non abſimilem habes apud Bredenbach. cap. eiuſdem libri 5. Collat.

V. REMEDIVM. Conſidera dicta factaque Gentilium. ARISTOTELES in Ethicis ad Nicomachum ſcribit aleatores, fures & latrones [illegible]e illiberales, eo quod in turpi lucro verſentur, & quæſtus cauſa omnia [illegible]am probra ſuſtineant. PLATO annotauit alicubi aleam & reliquas perniciosas artes à dæmone, quem apellat Theut. inuentas eſſe, & ad Thamum Æpygti regem delatas. HORATIVS libro primo odarum aſſeue[illegible] vetitum legib. aleæ vſum. OCTAVIVS Cæſar in iuuentute ex aleæ lu[illegible] ignominiam contraxit, teſte Suetonio, de quo & vulgatum diſtichon.

Ariſt. 4. Eth.c.1.
Plato in Phædro.
Hor.od.25.
Suet.c.71. in Octau.

> *Poſtquam bis claſſe victus naues perdidit,*
> *Aliquando vt vincat, ludit aſſidue alea.*

[illegible]mendauit autem vitium ſenex. Eo enim tempore luſit quidem talis & [illegible], ſed tantum oblectamenti cauſa inter cœnam γεροντικῶς. Notatus ab [illegible]dem eſt Imperator Caligula, quod non contempſerit quæſtum etiam [illegible] vſu aleæ factum. VLPIANVS ex Prætoris edicto in eum animaduerti

Suet c.41. in Calig.

Nn 2 vult,

L. 1. de alear. tit. 5. vult, qui compulit alea ludere, vt aut mulctetur, aut in latumias vel vin-
Ibid. cula publica ducatur. Vnde denegatur actio pro ſubtracto in domo lu-
dentium: nec, ſi quis verberauerit eum, qui ad ludendum habitationem
Iuſtin. l. fin. de relig. & ſumpt. funeb lib. 3. C. præbuit, iniuriarum nomine tenetur. IVSTINIANI quoque exſtat conſti-
tutio, qua ſtatuit nulli licere in publicis vel priuatis domibus vel locis lu-
Cuſpin. c. de mor. Tur. dere, vel ludentes inſpicere. IOAN. Cuſpianus in libro de Turcarum
inſtitutis, ſcribit Agarenos ſeu Turcas quocunque genere ludi depoſita
pecunia inſtituti ignominia affici, & deinceps ſupplicio grauiori.

VI. REMED. Conſidera diligenter, cum ludus ſit res adiaphora in
ſe, quando ſecundum moralis Theologiæ tractatores reddatur licitus vel
illicitus. Hi verò decernunt ludum, etiam alearum & chartarum, ſi con-
Ariſt. c. 8. Tho. 22. q. 168. a. 2. uenienter rectæ rationi inſtituatur, poſſe non ſolum alienum eſſe à repre-
henſione, ſed etiam virtutis nomen obtinere, quam Ariſtoteles in 4. Ethi-
corum εὐτραπελίαν, hoc eſt, vrbanitatem, S. Thomas iucunditatem ap-
pellet. Rationi autem conſentaneum eſſe, ſi non vitietur acceſſione per-
uerſæ circumſtantiæ: vitiari autem, ſi in quantitate pecuniæ pro victoris
mercede depoſitæ excedatur. 2. ſi ludus cum offendiculo circumſtan-
tium inſtituatur. 3. ſi loco vel tempore alieno, vt dum frequentandæ ſunt
conciones, diuinaque officia. 4. ſi occaſionem præbeat iurgiis, periuriis,
blaſphemiis. 5. ſi ludo interueniant fraudes & doli. quoniam enim hæc
vitia ludum inprimis alearum comitari ſolent, idcirco legibus tàm poli-
ticis quàm Eccleſiaſticis vetitus videtur. Quod verò ad clericos, religio-
ſosque attinet, ſub lethali culpa alearum ludus eis eſt interdictus. Nam
cap. inter dilectos. extra. de Exceſſibus Prælatorum, ob aleæ vſum cleri-
C. Trid. ſeſſ. 22. c. 1. cus iubetur deponi, quæ pœna non infligitur niſi ob noxam mortalem.
Et Concil. quidem Tridentinum, agens de Reformatione, omnes cano-
Nau. c. 19. n. 9. Mol. diſp. 522. nicas pœnas & leges innouauit. Idem ſentit NAVARRVS cum aliis, quos
in Manuali allegat. *Cæterum*, inquit noſter LVD. MOLINA tractatu. 2. de
Contractibus, *cum pœnæ illæ publicis aleatoribus ſint impoſitæ, qui non ſemel, aut
raro ludunt, ſed ludo ſunt dediti non iudico condemnandos eſſe culpæ lethalis eos clericos,
qui ſine aliorum ſcandalo, recreationis gratia chartis ludunt quantitates modicas, quæ
conditionem ac ſtatum ipſorum, ſpectatis eorum redditibus ac bonis, non dedeceant. Neq;*
n. 9. *hos damnare lethalis culpæ videtur Nauarrus, qui eos ſolos culpæ lethalis damnat, qui
notabilem quantitatem ludunt. Eiuſmodi tamen ludus chartarum & multò magis teſ-
ſerarum indecens valde illis eſt, atque omnino diſſuadendus: præſertim cum multi Pa-
tres de hac re loquantur, & ego loquerer, ſi Eccleſiaſticorum mores non adeò ab antiquo
illo ſtatu primitiuæ Eccleſiæ deflexiſſent. Quare & religioſis longe magis indecens eſt, &
ſcandaloſus aliis, eo ipſo, quod arctiorem vitam profitentur, maiorq; in populo opinio eſt
de ipſorum obſeruantia ac ſanctitate.* Hæc ille.

VII. REMED. Conſidera aleæ nomine intelligendos eſſe ludos
omnes

omnes, qui pendent à caſu ancipiti, vt foliorũ, teſſerarum, talorũ, aſtragalorum, tabularum, & ſimilium. Eodem quidam referunt ludum ſcachorum, vel latrunculorum. Nam S. BERNARD. Militum templi Ordinem laudat, quod à luſu ſcachorum & alearum abhorreant. Sic enim loquitur in ſermone exhortatorio ad illos. *Verbum inſolens, opus inutile, riſus immo leratus, murmur vel tenue, ſiue ſuſurrium neqnaquã ibi deprehenditur inemendatum. Scachos & aleas deteſtantur, abhorrent venationem, nec ludicra illa auium rapina, vt aſſolet delectantur. Mimos & magos, & fabulatores, ſcurrilesq; cantilenas, aut ludorum ſpectacula tanquam vanitates & inſanias falſas reſpuunt & abominantur.* B. PETRVS Damianus Cardinalis verò in epiſtola ad Alexandrum II. Pontificem Romanum, & Hildebrandum Cardinalem data, contendit aleæ nomine in canonibus Eccleſiaſticis comprehendi ſcachos. Cum enim Epiſcopum quendam ſui itineris comitem deprehendiſſet in diuerſorio ſcachis ludentem, his verbis eum aggreſſus eſt. *Librata manu virgas exero, plagas infigere quæro: ſi ſit qui terga ſubiciat. Et ille. inferatur inquit, culpa, non recuſabitur pœnitentia. Rectene. inquam, tuiq; erat officij veſpere in ſcachorum vanitate colludere, & manum Dominici corporis oblatricem, linguam inter DEVM, & populum mediatricem ſacrilegi ludibrij contaminatione fœdare? præſertim cum canonica decernat authoritas, vt aleatores Epiſcopi deponantur. Et quid prodeſt ei, quem efficaciter auctoritas damnat, etiamſi iudicium extrinſecus non accedat? Ille autem ex diuerſitate nominum defenſionis ſibi faciens ſcutum, ait, aliud ſcachum, aliud aleam eſſe. Aleas autem auctoritas illa prohibuit, ſcachos vero tacendo conceſſit. Ad quod ego. Scachum, inquam, Scriptura non ponit, ſed vtriuſq; ludi genus aleæ nomine comprehendit. Quapropter dum alea prohibetur, & nominatim de ſcacho nihil dicitur, conſtat procul dubio vtrumq; genus vno vocabulo comprehenſum, vnius ſententiæ autoritate damnatum. Tunc ille vt mitis eſt animi & perſpicacis ingenii redditis rationib. humiliter acquieuit, culpam nullatenus iterandam certa pollicitatione conſtituit, iniungi ſibi pœnitentiam poſtulauit. Cui mox præcepi vt ter Pſalterium meditando percurreret, ac duodecim pauperum pedes ſuas poſt* à culpæ contagio manus ablueret & imprimens alienis veſtigiis ora pacem ſibi cum Domino, quem per flendos iocos offenderat, reformaret. Hoc autẽ diximus, vt quàm inhoneſtum, quàm abſurdum, quàm deniq; fœdũ ſit hoc in ſacerdote ludibrium, ex alterius emendatione noſcatur.* Ex recentioribus Doctoribus MARTINVS NAVARRVS capite 19. Manualis, ſcribit ludum ſcachorum eſſe quidem magis licitum, quam aliquot alios lege prohibitos, inter omnes tamen ludos eſſe ineptiſsimum, eo quod magis arti & induſtriæ, quam fortunæ nitatur, atq; ideò minus, quam alii, animum relaxet. Quam cenſuram alii improbant, docentq; optimum eſſe ludum, vt in quo coniungatur induſtria cum fortuna. Ludus ſiquidẽ nomen ſuum retinere nequit niſi ad animi relaxationem referatur, at maior relaxatio capitur, vbi induſtriæ & ingenio locus eſt, Vtut ſit, ſecurius eſt, quando

Bern. c. 4.

Dam. l. 1. ep. 10.

Nau. 2. 4.

diſcrepantes de hoc genere ludi extant ſententiæ, in totum propter allegatos Auctores ab eo abſtinere.

Cyp.l.cit. VIII. R e m e d. eſt B. C y p. loco ſupra citato, quod adſcribam eius verbis. *Eſto*, inquit, *potius, non aleator, ſed Chriſtianus: pecuniam tuam adſidente Chriſto, ſpectantibus angelis, & martyribus præſentibus, ſuper menſam Dominicam ſparge: patrimonium tuum, quod forſitan ſæuo ſtudio perditurus eras, pauperibus diuide: diuitias tuas Chriſto vincenti committe: ſeruus cum Domino tuo vocare, ſtudio deifico obſequere, artem Domini imitare, quæ non perdit, ſed potius acquirit. Deſine ab illis tuis furaciſſimis moribus, cohibe præcipitem nequitiam tuam: ſit tibi cum pauperibus quotidianus luſus: ſit tibi cum viduis frequens operatio: cenſum & apparatus tuos omnes ad ſtudium Eccleſiæ diſtrahe: aurum tuum & argentum, & pecunias tuas in theſauris cœleſtibus repone, fundos & villas tuas iuſta operatione ad paradiſum remoue, vt peccata donentur tibi, eleemozynis & operationibus continuis incumbe.*

IX. R e m e d. Conſidera antidota vitiorum in hoc ipſo opere tradita, quorum occaſione vel ad perniciosos ludos excitamur, vt eſt, *acedia, auaritia, choreæ, colloquia otioſa, conſuetudo praua, ebrietas, otium, ſocietas praua, voluptas carnalis:* Vel in quæ per varios in ludo exceſſus incidimus, vt eſt *Scandalum*, vel *exemplum prauum, iuramentum, blaſphemia, periurium, fraudes, mendacia, ira, odia, diſcordia, homicidia, adulteria, vindicatio iniuriæ, contumelia, detractio, deſperatio*, & alia huiuſmodi.

LVXVRIA.

Remedia contra Luxuriam.

I. R e m e d i v m. Conſidera quid de Luxuria, vel libidine, laſciuia, concupiſcentia carnis, (quæ nomina eiuſdem rei ſunt) diuinæ litteræ
prodiderint. Primo enim prohibent, vt liquet ex ſexto Decalogi præce-
Exod.20.14. pto fornicationem & adulterium, quæ ſunt ſpecies luxuriæ, ac ſub iis
Leuit.19.20. nominibus omnem illegitimum concubitum, & impuram quamcunque
Deut.5.17. Eccli.5.2. libidinem, eiuſque occaſiones. Ait enim Sapiens. *Ne ſequaris in fortitudine*
Eccli.9.5. *tua concupiſcentiam cordis tui.* Et. *Virginem ne conſpicias, ne forte ſcandalizeris in de-*
Eccli.18.30. *core illius.* Et. *Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere* Deinde
Matth.5.28. Chriſtus. *Audiſtis, quia dictum eſt antiquis Non mœchaberis. Ego autem dico vobis,*
quia omnis qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in
Rom.13.14. *corde ſuo.* Et Paulus. *Carnis curam ne feceritis in deſideriis.* Et. *Fornicatio & omnis*
Eph.5.3. *immunditia aut auaritia, nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos, aut turpitudo.* Et
1.Pet.2.11. D. Petrus. *Chariſſimi obſecro vos tanquam aduenas, abſtinere vos à carnalibus deſide-*
2.Pet.1.4. *riis, quæ militant aduerſus animam.* Et. *Efficiamini diuinæ naturæ conſortes, fugien-*

tes

tes eius, quæ in mundo eſt concupiſcentiæ corruptionem. 2. produnt luxurioſos excluſos eſſe regno cœlorum. *Si ſecundum carnem vixeritis*, ait Apoſtolus, *moriemini.* Et. *Nolite errare, neq; fornicarij, neq; idolis ſeruientes, neq; adulteri, neq; molles,* Rom. 8.13. *neq; maſculorum concubitores regnum Dei poßidebunt.* Et. *Manifeſta ſunt opera car-* 1.Cor.6.9. *nis, quæ ſunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, &c. quæ prædico vobis. ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non conſequentur.* Gal.5.19. Et Beatus Iacobus. *Concupiſcentia cum conceperit parit peccatum: peccatum verò cum conſummatum fuerit generat mortem.*

II. REMEDIVM. Conſidera SS. Patrum teſtimonia. CYPRIANVS. Cyp. de bono pudicitiæ. *Pudicitia,* inquit, *eſt honor corporum, ornamentum morum, ſanctitas ſexuum, vinculum pudoris, fons caſtitatis, pax domus, concordiæ caput.* Et paulo poſt. *Sed vt mature & in viris probata ſemper, & à fœminis appetenda: ſic inimica eius impudicitia ſemper eſt deteſtanda, obſcænum ludibrium reddens miniſtris ſuis, nec corporibus parens nec animis. Debellatis enim proprijs moribus, totum hominem ſuum ſub triumphum libidinis facit: blanda prius, vt plus noceat, cum placet, exhauriens rem cum pudore, hoſtis continentiæ, frequenter perueniens ad ſanguinem, cupiditatum infeſta rabies, incendium conſcientiæ bonæ, mater impœnitentiæ, ruina melioris ætatis, contumelia generis, &c.* LACTANTIVS in libris inſtitutionum. Lact.l.6.c.23. *Mens inquinata contagione impudici corporis non poteſt, niſi & longo tempore, & multis bonis operibus à colluuione, quæ inhæſerit purgari.* Et rurſum. Id.c.24. *Nec tamen deficiet aliquis, ſi ſemel à voluptate victus ſit: poteſt enim reduci, ſi eum pœniteat actorum. Nihil enim officiunt peccata* Amb.l.1.c.5. *vetera correcto, quia ſuperueniens iuſtitia labem vitæ prioris abolenit.* AMBROSIVS de Cain & Abel. *Sæuus criminum ſtimulus libido eſt, quæ nunquam manere quietum patitur affectum: nocte feruet, die anhelat, de ſomno excitat, à negotio abducit, à ratione reuocat, aufert conſilium, amentes inquietat, lapſos inclinat, nullus peccandi modus & inexplebilis ſcelerũ ſitis niſi morte amantis extingui nõ poteſt.* Id.in.c.4. Et in Lucam. *Etenim quaſi clauis ſuffigitur anima corporeis voluptatibus, & cum ſemel adhæſerit vtilitatibus demerſa terrenis, difficile in altum poteſt, vnde deſcendit ſine Dei fauore* Hier. lib.1. ſub *euolare. Actuum enim ſuorum vincta laqueis, & ſecularium deliciarum illecebris* finem *obnoxia iam tenetur.* HIERONYMVS aduerſus Iouinianum. *Amor formæ rationis obliuio eſt, & inſaniæ proximus, fœdum minimeq; conueniens animo ſoſpiti vitium: turbat conſilia, altos & generoſos ſpiritus frangit, à magnis cogitationibus ad humillimas detrahit; querulos, iracundos, temerarios, durè imperioſos ſeruiliter blandos, omnibus inutiles, ipſi nouißimè amori facit. Nam cum fruendi cupiditate inſatiabilis flagrat plura tempora ſuſpicionibus, lachrymis, conqueſtionibus perdit, odium ſui facit, & ipſi nouißimè ſibi odio eſt.* Et poſt. *Doctißimi viri vox eſt, pudicitiam imprimis eſſe retinendam: qua amiſſa omnis virtus ruit. In hac muliebrium virtutum principatus eſt. Hæc pauperem commendat, diuitem extollit, deformem redimit, exornat pulchrã: bene meretur de maioribus, quorum ſanguinem furtiua ſobole non vitiat, &c.* AVGVSTINVS libro 14. de ciuitate Dei. Aug. c.16. *Cum ſint multarum libidines rerum,*

tamen

tamen cum libido dicitur, nec cuius rei libido ſit, additur, non fere aſſolet animo occurrere niſi illa qua obſcœnæ partes corporis excitantur. Hæc autem ſibi non ſolum totum corpus, nec ſolum extrinſecus verumetiam intrinſecus vēdicat, totumq; commouet hominem animi ſimul affectu cum carnis appetitu coniuncto atque permixto. Vt ea voluptas ſequatur, qua maior in corporis voluptatibus nulla eſt, ita vt momento ipſo temporis quo ad eius peruenitur extremum, pœne omnis acies & quaſi vigilia cogitationis obruatur. Et contra Iulianum Pelagianum. *Vide quid in Hortenſio dialogo Tullius pro viuacitate mentis contra voluptatem corporis dicat. An verò, inquit, voluptates corporis expetendæ, quæ verè & grauiter à Platone dictæ ſunt illecebræ eſſe, atque eſcæ malorum? Quæ enim confectio eſt, inquit, valetudinis, quæ deformatio coloris & corporis, quod turpe damnū, quod dedecus, quod non euocetur atque eliciatur voluptate? cuius motus vt quiſque eſt maximus, ita eſt inimiciſſimus Philoſophiæ. Congruere enim cum cogitatione magna voluptas corporis non poteſt. Quis enim, cum vtatur voluptate, ea, qua nulla poſſit maior eſſe, attendere animo, inire rationem, cogitare omnino quicquam poteſt? Quis autem tantus eſt gurges, qui dies & noctes ſine vlla minima temporis intermiſſione velit ita moueri ſuos ſenſus, vt mouentur in ſummis voluptatibus? Quis autem bona mente præditus, non mallet nullas omninò nobis à natura voluptates datas? Hæc ille dixit, qui nihil de primorum hominum vita, nihil de paradiſi felicitate, nihil de corporum reſurrectione crediderat.* S. Greg. lib. 31. moralium. *De luxuria cæcitas mentis, inconſideratio, inconſtantia, præcipitatio, amor ſui, odium Dei, affectus præſentis ſeculi, horror autem vel deſperatio futuri generantur.* B. Isidorvs de ſummo bono. *Principaliter his duobus vitiis diabolus humano generi dominatur: id eſt, ſuperbia mentis, & luxuria carnis.*

I. lib. 4. c. 14.

Greg. c. 31.

Iſid. l. 2. c. 39.

III. Remed. Conſidera, quanta ſit in morbo luxuriæ ſanando difficultas, vt eo plura & efficatiora antidota conquiras. B. Hier. ad Furiam ita ſcribit. *Omnia alia peccata extrinſecus ſunt, & quod foris eſt facile abiicitur. Sola libido inſita à Deo ob liberorum procreationem fines ſuos egreditur, redundat in vitium, & quadam lege naturæ in ſcelus erumpit. Grandis virtutis eſt, & ſollicitæ diligentiæ ſuperare quod natus ſis, in carne, non carnaliter viuere tecum pugnare quotidie & incluſum hoſtem Argi vt fabulæ ferunt, centum oculis obſeruare. Hoc eſt quod Apoſtolus verbis aliis loquebatur. Omne peccatum, quod fecerit homo, extra corpus eſt: qui autē fornicatur, in corpus ſuum peccat.* Alibi verò, vt in epiſtola ad Euſtochium, de cuſtodia Virginitatis ſuo exemplo difficultatem illam exaggerat. *O quoties,* inquit, *ego ipſe in eremo conſtitutus, & in illa vaſta ſolitudine, quæ exuſta ſolis ardoribus horridum monachis præſtat habitaculum putabam me Romanis intereſſe deliciis. Sedebam ſolus, quia amaritudine repletus eram. Horrebant ſacco membra deformia, & ſquali lacunis ſitū Æthiopicæ carnis obduxerat. Quotidie lachrymæ, quotidie gemitus: & ſi quando repugnantem ſomnus imminens oppreſſiſſet, nuda humo vix oſſa hærentia collidebam. Ille igitur ego, qui ob gehennæ metum tali me carcere ipſe damnaueram, ſcorpionum tantum ſocius & ferarum ſæpe choris intereram*

Hier. ep. 10.

1. Cor. 6. 18.

Id. in ep. 22.

m puellarum. Pallebant ora ieiuniis, & mens deſideriis æſtuabat in frigido corpore, ante hominem ſuum iam carne præmortua, ſola libidinum incendia bulliebant, &c. eronymo conſentit AVGVSTINVS, dum in libro de honeſtate mu- Aug c.4. rum ſic loquitur. *Inter omnia certamina Chriſtianorum ſola dura ſunt prælia ca- atis, vbi quotidiana eſt pugna & rara victoria. Grauem namque ſortita eſt caſtitas micum, cui quotidie reſiſtitur & ſemper timetur.* Quam autem ipſe ſuæ con- rſionis tempore in hoc vitio difficultatem ſenſerit, ipſe tam lamenta- iter in libris Confeſſionum exponit, vt vel ex horrore capilli erigi poſ- Id. lib. 8. confeſſ. c. 11. & ſeq. & l. 7. t lectori, maximè cum libido conſuetudine longa iam callum quaſi duxiſſet. *Dum ſeruitur, inquit, libidini facta eſt conſuetudo, & dum conſuetudi- non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas.* PALLADIVS quoque in hiſtoria Lauſiaca Pallad. c. 34. ibit S. Pachomium optaſſe ferarum dentibus laniari, eo quod 40. an- rum ſolitudine, ieiuniorum, aliarumque rerum aſperitate non potuerit nc hoſtem expugnare, licet nunquam hoſti ſuccubuiſſet. Deinde & Moſen è latrone eremitam, cuius vita quondam parum continens fue Id. c. 22. , nulla ieiunii ſeueritate potuiſſe laſciuiam carnis domare. imò cum ſt ſexennium ieiunio vigilias diuturnas, longas preces, multasque la- ymas iunxiſſet, nihil tamen obtinuiſſe, donec tandem poſt exantlatos ultos alios labores benedictione Patris ſui ſpiritualis quietem aliquam mente licet Satanâ, meruiſſet. Quibus exemplis DEVS videtur oſten- re voluiſſe, quàm ſit arduum, initum ſemel cum luxuria fœdus diſ- luere.

IV. REMED. Vt primum animum tuum titillauerit cogitatio libidi- , confeſtim eam expelle. Quemadmodum enim miles ianuam domus Cypr. ſerm. de ieiunio. greſſus, facile totam domum occupat, ſic carnis tentatio. Vnde B. CY- PRIANVS. *Diaboli primis titillationibus obuiandum eſt, nec coluber foueri debet, in ſerpentem formetur.* HIERONYMVS in Eccleſiaſten. *Diabolus ſer- lubricus eſt, cuius capiti, hoc eſt, primæ ſuggeſtioni ſi non reſiſtatur, non eſt du- andum, quin in penetrale cordis furtim illabatur.* Et in epiſtola citata ad Euſto- um. *Nolo ſinas cogitationem libidinis creſcere, nihil in te Babylonium, nihil con- ſionis adoleſcat. Dum paruus eſt hoſtis interfice. nequitia, ne Zizania creſcant, elida- r in ſemine. Audi pſalmiſtam dicentē. Filia Babylonis miſera: beatus qui retribuet retributionem tuam. Beatus qui tenebit, & allidet paruulos tuos ad petram. Quia* Pſal. 136. 8. *m impoſſibile eſt, in ſenſum hominis non irruere innatum medullarum calorem, ille datur, ille prædicatur beatus, qui vt cœperit cogitare ſordida, ſtatim interficit cogi- nes, & allidit ad petram, Petra autem Chriſtus eſt.* Et CASSIANVS in libro Caſſ. c. 13. Prou. 4. 23. Gen. 3. 15. o inſtitutionum. *Illius præcepti iugiter meminiſſe debem⁹. Omni cuſtodia ſerua tuum, & ſecundum DEI principale mandatum ſolicitè ſerpentis obſeruare no- um caput, id eſt, cogitationum malarum principia, quibus ſerpere in animam noſtram bolus tentat: ne ſi caput eius per negligentiam penetrauerit cor noſtrum, reliquum

eius corpus, id eſt, oblectationis aſſenſus illabatur. Qui proculdubio ſi fuerit intromiſſus morſu virulento mentem interimet captiuatam. Emergentes etiam peccatores Pſal. 136. 8. *terræ noſtræ, id eſt, ſenſus carnales in matutinis ſui ortus nos oportet extinguere, & dum adhuc paruuli ſunt allidere filios Babylonis ad petram. Qui niſi dum teneriſimi ſunt fuerint enecati, adulti per conniuentiam in perniciem noſtram validiores inſurgent.*

V. Remed. Si aditum fortè cogitationi tua incuria dederis, & periculum ſit conſenſus, magno affectu clama ad Dominum, more eorum, Pſal. 69. 2. qui orta tempeſtate in diſcrimine ſunt naufragii; ac breuia aliqua efficacia Hier. ad Euſtoch. ciaq; S. ſcripturæ dicta vſurpa, vt, *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me feſtina. IESV fili Dauid miſerere mei.* Ita conſulit B. Hieronymus epiſtola citata. *Non ſoluatur, inquiens, faſcia pectoralis ſed ſtatim vt libido titillauerit ſenſum, aut blandum voluptatis incendium dulci nos calore perfuderit, erumpamus* Pſal. 117. 6. Pſal. 41. 12. *in vocem. Dominus auxiliator meus, non timebo, quid faciat mihi caro. Cum paululum interior homo inter vitia atq; virtutes experit fluctuare, dicito. Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me? ſpera in Domino, quia confitebor illi, ſalutare vultus mei, & Deus meus.* Nec mirum, quod ad Deum confugias, qui inter Sap. 8. 21. omnes virtutes maximè caſtitas doni diuini nomen obtinuit. Vnde Sapiens. Dan. 13. 35. 2. Cor. 12. 8. *Sciui,* inquit, *quoniam aliter non poſſem eſſe continens, niſi Deus det, & adii Dominum & deprecatus ſum illum.* Sic B. Suſanna in anguſtiis conſtituta Aug. 10. confeſſ. c. 29. ad ſolum Deum perfugium habuit. Sic Apoſtolus ter Deum rogauit, ne ſtimulos carnis pateretur. Sic Auguſtinus clamauit. *O amor, qui ſemper ardes, & nunquam extingueris. Caritas Deus meus accende me. Continentiam iubes. Da* Greg. orat. in laudem Cypriani *quod iubes, & iube quod vis.* Sic B. Iuſtina teſte Nazianzeno, cum eius pudicitiam attentaret Cyprianus magus deploratis omnibus aliis remediis ad Sur. in vita. Deum, & B. Virginem Mariam confugit, & magum dæmon obſedit. Sic S. Thomas Aquinas, cum procax ſcortum in eius cubiculum immiſſum eſſet, ſtatim auxilium Christi & B. Virginis implorauit, [illegible] hunc modum. *Ne ſinas quæſo Domine IESV, & tu ſanctiſſima mater & virgo Maria, vt tam immani me ſcelere obſtringam.* Et ilico titione ex igne rapto illud fugauit, oſtioq; concluſo à duobus Angelis lumbos ſibi conſtringi ſenſit, ad perpetuam continentiam ſeruandam, quam & impetrauit. Matth. 6. Sic deniq; nos ipſi quotidie in Dominica oratione Deum precari, vt ne inducamur in tentationem, à ſaluatore inſtituti ſumus. Eodem pertinet, ſi feruente tentatione aliquando ob oculos ponas Chriſtum quaſi præſen Hugo lib. 3. de anim. c. 23. tem, & cruci pro te ſuffixum. Quod ſuadet pius Hvgo de S. Victore *Quoties,* inquiens, *te ſentis turpibus cogitationibus pulſari, & ad illicitam delectationem affici, toties pone ante mentis oculos quomodo Chriſtus in cruce crucifixus eſt pro te. Intuere quomodo à Iuda Iudæis traditur, & quam viliter pertractetur, blaſphemetur & colaphizetur, iudicetur, & condemnetur, expolietur, & flagelletur, ad vltimum*

contumeliis affectus inter duos latrones ſuſpenditur, clauis crucis affixus, ſputis
as, ſpinis coronatus, lancea perforatus, ex omnibus partibus ſanguis emanat &
eo capite emittit ſpiritum. Ita redemptor tuus moritur pro te, & tu neſcis, cuiuſ-
ſordida cogitatione ſordidaris in mente?

I. REMEDIVM eſt Fuga. Hoc remedium præſcripſit Apoſtolus
ns in priore Epiſtola ad Corinthios. *Fugite fornicationem.* Vnde AV- 1.Cor. 6. 18.
STINVS in ſermone quodam Dominicæ 25. poſt Trinitatem. *Quod* Aug. ſerm. 21. Et l. de honeſt.
inem fugiendam eſſe ſuggerimus, Apoſtolus Paulus euidenter oſtendit, qui cum mul. c. 1.
bus vitiis prædicauerit reſiſtendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit.
ite, ſed fugite fornicationem. Sic & alibi in ſcripturis diuinis legimus. Noli, in- Eccli. 9. 5.
in faciem virginis intendere, ne te ſcandalizet vultus eius. Et beatus Ioſeph, vt Gen. 39. 12.
licam dominam poſſet euadere, pallium, quo apprehenſus fuerat reliquit & fugit.
contra libidinis impetum apprehende fugam, ſi vis obtinere victoriam. Nec tibi
cundum ſit fugere, ſi caſtitatis palmam deſideras obtinere. Sic & AMBRO- Amb. l. 1. c. 14.
s in libro de Pœnitentia. *Tranſeamus & nos ignem libidinis, quem timens*
lus, ſed nobis timens, qui caſtigando corpus ſuum fecerat, vt iam non timeret ſibi
ſcit nobis. Fugite fornicationem, Fugiamus ergo tanquam ſequentem, quæ non 1.Cor. 6. 18.
nos, ſed in nobis ſequitur. Noſmetipſos ergo videamus diligenter, ne dum illam fu-
us, nobiſcum eam portemus. Volumus enim plerumque fugere, ſed ſi non penitus ex-
imus animo, tollimus eam magis, quam relinquimus. CAVSA autem cur hoc
um fuga magis, quam congreſſu & pugna expugnetur, illa videtur,
od cum naturali affectione noſtra maximam habent coniunctionem,
ita iucunda quadam neceſſitate voluntatem trahat ad peccatum.
usquiſque enim, ait B. IACOBVS Apoſtolus, *tentatur à concupiſcentia ſua ille-* Iac. 1. 14.
& abſtractus. Vnde CASSIANVS alicubi vocat *pugnam inexercitatam.* Caſſ. l. 4. c. 7.
inde, quia delectatio moroſa imprimis viget in hoc peccato: neque
m ſolum actio externa ab interno deſiderio in eo diſtinguitur, de quo
d Chriſti intelligitur *Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mæ-* Matth. 5. 28.
chatus eſt eam in corde ſuo, ſed etiam ipſa delectatio, qua oblectatur animus
cogitatione turpi, ſæpe eſt mortalis, etiamſi factum repudietur. *Totus*
mo, inquit Auguſtinus in libris de Trinitate, *damnabitur, niſi hæc quæ ſine* Aug. 12. de Trinit. c. 12.
luntate operandi, ſed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi ſolius cogita-
nis ſentiuntur eſſe peccata, per mediatoris gratiam remittantur. Vnde illud He- Hier. ep. ad Fauſt.
onymi. *Perit & mente virginitas.* Et Caſſianus diſtrictam, vt ipſe vocat, S. Caſſ. l. 6. c. 19.
ilij ſententiam laudat dicentis. *Et mulierem ignoro, & virgo non ſum.* Quare
em S. Patres primo hoc vitium conuenienter phraſi Paulinæ vocant
em, quis. n. ignem forte in ſinu exortum non ſtatim excludat? ac Ambro- Amb. c. 13.
quidem in libro priore de pœnitentia allegat illud. *Bonum eſt nubere ma-* 1.Cor. 7. 10.
quam vri. Eſt enim flamma, inquit, quæ interna vrit. Baſilius verò in

Eph. 6. 16. Conſtitutionibus monaſticis, illud. *Sumentes ſcutum fidei, in quo poßitis o-*
mnia tela nequiſſimi ignea extinguere. Deinde conferunt cum voluptate peſti-
Baſil q. 19. lenti. Quid verò ſtudioſius fugimus quam peſtem? Ita idem Baſilius in
Amb. de Ioſeph. cap. 5. regulis fuſius diſputatis. Et Ambroſius ſic ſcribens de fuga Ioſephi pa-
triarchæ. *Qui cum ab vxore Domini conueniretur, teneri veſte potuit, animo capi non*
potuit: ac ne ipſa quidem verba diu paſſus eſt. Contagium enim iudicauit, ſi diutius
moraretur, ne per manus adulteræ libidinis incentiua tranſirent.

VII. Remed. Caſtigatio corporis per ieiunia, vigilias, flagellatio-
nes, aliaq; id genus, ſemper à ſanctis omnibus vſurpata exemplo Apoſto-
1. Cor. 9. 27. li ſcribentis. *Caſtigo corpus meum & in ſeruitutem redigo, ne quando reprobus effi-*
Naz. de laud. S. Cypriani. *ciar.* Hoc antidotum teſte B. Greg. Nazianzeno, vſurpauit poſt preces
B. Iuſtina cum à Cypriano mago pelliceretur ad libidinem. *Ieiunii, atq; hu-*
micubitationis, inquit, *pharmaco ſeſe communiit vt formæ venuſtatem tanquam in-*
ſidioſam obſcuraret, ſicq; flammæ materiam ſubtraheret ac libidinis facem abſumeret:
partim vt humilitate ſua propitium ſibi Deum & exorabilem redderet. Nulla
enim vlla re perinde, atq; corporis animiq; afflictione conciliatur DEVS, lachrymisq;
miſericordia viciſſim rependi ſolet. Imo vſurpauit & ipſe Gregorius. Nam
carmine quo deplorat animæ ſuæ calamitatem ita loquitur. *Cœleſtem re-*
gem, qui omnia imperio tenet ſupplex obteſtor, vt corporis animæq; bellum in me com-
primat, nimirum præſtabiliori parti, vt æquum eſt, deteriorem ſubiiciens, &c.
clauſtra impono, animum mœrore conficio, lacrymarumq; vim profundo, ſemper
regi debilitata genua flecto, ac ſordidatus incedo, &c. pro lecto mihi thorus eſt,
Amb. l. 1. c. 14. *cilicium, & pauimentum lacrymis perfuſum.* Ambrosivs libro de Pœniten-
tia. *Libido grauis ignis eſt, & ideo non demus illi alimenta luxuriæ. Paſcitur li-*
Hier. ep. 10. *conuiuiis, nutritur deliciis, vino accenditur, ebrietate flammatur.* Hieron. ad Fu-
riam, de viduitate ſeruanda. *Ardentes diaboli ſagittæ, ieiuniorum & vigilia-*
1. Cor. 9. 27. *rigore reſtinguendæ ſunt.* Et poſt. *Quid neceſſe eſt nos iactare pudicitiam, quæ ſine*
ſuis comitibus & appendiciis ſuis continentia & parcitate, fidem ſui facere non poteſt. Apo-
ſtolus macerat corpus ſuum, & animæ ſubiicit imperio, ne quod aliis præcepit ipſe
Ep. 22. de cuſt. Virg. *ſeruet, & adoleſcentula feruente cibis corpore de caſtitate ſecura eſt?* Et ad Euſto-
chium ſe vſum hoc antidoto fatetur. *Omni auxilio in eremo deſtitutus ad*
iacebam, pedes, ait, *rigabam lacrymis, crine tergebam, & repugnantem carnem hebdo-*
madarum inedia ſubiugabam. Memini me clamantem diem crebro iunxiſſe cum nocte
prius à pectoris ceſſaſſe verberibus, quam rediret Domino increpante tranquillitas. Et
infra. *Si quid itaque in me poteſt eſſe conſilii, ſi experto creditur, hoc primum moneo,*
hoc obteſtor, vt ſponſa Chriſti vinum fugiat pro veneno. Hæc aduerſus adoleſcentiam
prima arma ſunt dæmonum. Facile aliis caremus vitiis, hic hoſtis nobis incluſus eſt.
Quocunque pergimus, nobiſcum portamus inimicum. Vinum & adoleſcentia duplex
Greg. l. 5. c. 24. *incendium voluptatis eſt. Quid oleum flammæ adiicimus?* B. Greg. Romanus in
primum Regum. *Abſtinentia ciborum contra hoc vitium fortiſſima eſt.* Sic enim

ſs libido eſt, ſubtrahis igni materiam, cum cibos ſubtrahis, & vinum præſertim, in ..., vt eſt apud Apoſtolum, luxuria eſt. Eph. 4.

Exempla Sanctorum qui libidinem in carne ſubito exortam, vel à dæmone excitatam extraordinariis pœnis profligarunt.

PRIMVS fit S. BENEDICTVS, cui cum malignus Spiritus, teſte B. GREGORIO, in dialogis, ſpeciem feminæ quam aliquando videt obiecisset, tantoq; libidinis igne animum eius accendiſſet, vt pœnè de ſerenda eremo deliberaret, abiectis ilico veſtib. nudum ſe in vrticas & vepres abiecit, & tam diu in illis ſe volutauit, *donec per cutis vulnera*, inquit GREGORIVS, *eduxiſſet vulnus mentis. Ex quo tempore, ſicut poſt ipſe diſcipulis perhibebat, ita in eo eſt tentatio voluptatis edomita, vt tale aliquid deinceps minimè in ſe ſentiret.* Greg. l. 2. dial. cap. 2.

SECVNDVS fit S. BERNARDVS. Is, vt legere eſt in eius vita apud Surium, antequam monaſticen profeſſus eſſet, fixius aliquando mulierem quandam erat intuitus: Vbi autem ſe collegit, tanta cupiditate vindicandi hanc curioſitatem exarſit, vt ſubito in vicinum lacum temperate præfrigida deſiliret. In eo immerſus collo tenus vſq; eo conſiſtit, dũ exanguis, & tantum non conglaciatus omnem libidinis calorem extinguerent. Vnde poſtea in religione, teſte Guilhelmo abbate S. Theorici vitæ eius ſcriptore, ad eum ſtatum peruenit, vt non modo caro ſe aduerſus Spiritum non commoueret, ſed Spiritus etiam vltro dominaretur carni. Lib. 1. c. 3. & 4.

TERTIVS eſt S. FRANC. qui, vt ſcribit B. Bonauentura in eius vita, circa conuerſionis ſuæ primordia tempore hyemali in foueam glacie plenam ſeipſum plerunq; mergebat, vt domeſticum ſuum hoſtem perfectè ſubigeret. Alias verò apud eremum de Sarthiano nocte orationi vacantem dæmon cum tentatione libidinis accendere cœpiſſet, chorda ſe verberauit fortiſſime, dicẽs. Eia frater aſine, ſic te decet manere, ſic ſubire flagella: cellam deinde egreſſus in medias niues ſe abiecit. Qua pœna *ardorem extinxit libidinis*, inquit ille, *vt deinceps tale aliquid minimè ſenſerit.* Bon. c. 4.

QVARTVS & quintus ſint SS. eremitæ, MARTINIAN. & IACOB. qui internam libidinis flammam ex præſentia meretriculæ, quæ per fraudem intempeſta nocte in eorum cellas irrepſerat, ortam corporali incẽdio tum in ſe tum in ſcorto depulere; cum alter ſiniſtram manum, alter totum corpus igni ex ſarmentis excitato immiſiſſet, vt eſt in eorum vita apud Surium. Vtroq; exemplo admirabilius eſt, quod commemorat ſuo Sur. 4. Febr. & 14. Ian.

Cantip. lib. Apum. 2. c. 30. ſeculo in Hiſpania accidiſſe THOMAS Cantipratenſis de quodam Dominico Ordinis S. Dominici monacho, qui ab impuriſſimo ſcorto inuitatus ad cõcubitum, ſimul atq; aduenit, ſe totum in ardentiſſimas prunas lecti inſtar compoſitas abiecit, nec tamen vlla corporis parte læſus eſt, quo facto diuulgato mirificè familia Dominicanorum propagata eſt.

VIII. REMEDIVM. Conſidera fœditatem huius vitii quæ tanta eſt, vt propriè ei competat nomen turpitudinis & flagitii, cuius cauſam
In 22. q. 156. a. 4. reddit B. THOMAS Aquinas, quod omnia ſenſu, & cupiditate carnali,
Ariſt. 7. quæ nobis communis eſt cum beſtiis, non ratione, metiatur. Vnde &
Eth. c. 6. Ariſtoteles, aliiq; Ethnici Philoſophi luxuriam inter belluina vitia enu-
Pſal. 31. 9. 2 Pet. 2. 22. merant. ac diuina ſcriptura luxurioſos confert apud Pſalmographum *equis & mulis, quibus non eſt intellectus*, & apud B. Petrum, *ſui lotæ in volutabro*
Phil. 3. 19. *luti*. Eorum verò actus appellat confuſiones, vt in epiſtola Apoſtoli Iudæ. *Fluctus feri maris*, inquit, *deſpumantes ſuas cõfuſiones*. Et B. Pauli. *Quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione ipſorum, qui terrena ſapiunt*. Vnde pudefacti re-
Clem. 4. ſtrom. fugiunt lucem, ſemperque reformidant, ne in fœditate ſua deprehendantur. CLEMENS Alexandrinus in libris Stromatum comparat libi-
Ambr. l. 1. c. 7. dinoſum centauro, qui ſurſum hominis, deorſum equi effigiem refert. AMBROSIVS in libro de Abraham Patriarcha cauſam reddit, cur equo rectè comparetur. *Equus enim*, inquit *ſtare neſcit, velox ad impetum, ceruicem exaltans ſuam, hinniens ad libidinem. Quid tam ſimile peccati? Feruet enim primo culpa impetu & omnem recti cogitationem præuenit, motuq; immaturo exilit, vt eam difficile ratio reuocare poſſit. Fertur in præceps, & aſcenſorem eius proiicit in mare iſtud huius ſeculi, ceruice tumida recuſans iugum correctionis. Et ſpecialis quædam forma libidinis, quæ vocem mutet hominis, verba amantis corrumpat, ſuiſque ſe pro-*
Ier. 13. 27. *dat ſermonibus. Denique ad Iudam per Ieremiam dicit Dominus Deus. Nunc vide bi-*
Cæſar hom. 3. In eius vita. *tur ignominia tua, & adulterium tuum, & hinnitus, & alienatio fornicationis tuæ ſupra colles*. CAESARIVS in homilia quadam, fœtorem huius vitii confert
Pallad. c. 29. cloacæ. *Si bene*, inquit, *ac rectè iudicas, incomparabiliter grauiorem putorem reddunt cogitationes luxurioſæ, quàm cloaca*. RAIMVNDVS Capuanus S. Catharinæ Senenſis Confeſſarius ſcribit eam, ſi aliquando à viris vel fœminis opulentis ſed flagitioſis ſalutaretur, nihil reſpondiſſe, nec eos aſpexiſ-
In Sur. 10 Ianuar. ſe, imò tergum obuertiſſe, & dixiſſe ſe ex anima illorum tantum fœtorem efflantem ſenſiſſe, vt ad vomitum prouocaretur. Palladius in hiſtoria Lauſiaca commemorat S. Pachomiũ, cum dæmoni, qui in ſpecie Æthiopiſſæ ad tẽtandum ipſum aduenerat, colaphum infregiſſet, fœtorem manu contractum duobus vix annis eluere potuiſſe. Et S. Euthymius Abbas, vt refert Cyrillus monachus in eius vita, cum forte tranſiret quendam qui turpi ſuggeſtioni aſſenſerat, tantum ſenſit fœtorem, vt à dæmone poſſeſſus videretur.

IX. Re-

IX. Remed. Conſidera quam grauiter à Deo punitum ſit crimen
luxuriæ. Quod ad ſcripturas ſacras attinet. Propter illud diluuio totus or- Gen. 7.21.
bis periit. Sodomæ igne & ſulphure de cœlo conſumptæ. Hemor ſubito Gen. 19.25.
occiſus, Sichem euerſa. Tota tribus Beniamin ad internecionem deleta. Gen. 34.26.
Samſon excæcatus. Amnon à fratre Abſolon occiſus. Dauid ipſe dece- Iud. 20. 48. & 16. 21.
ptus. Salomon idololatra factus. Saræ ſeptem mariti occiſi, ſenes Suſannæ 2. Reg. 13.32.
accuſatores lapidati. Populi Iſraelitici hominum 24. millia interfecti. In Ec. 11. 4. 3 Reg. 11. 4.
aliis hiſtoriis ſiue Eccleſiaſticis, ſiue ſecularibus, exempla eiuſdem generis Tob. 3.8.
ſunt quam plurima. In B. Greg. dialogis primũ eſt de Florentio presby Dan. 13.62. Num. 25. 9.
tero, qui inuidens fœlicibus Ordinis S. Benedicti auſpiciis ſeptem puel Greg. 2. dial. c. 8.
las nudas manibus conſertis choreas agentes in hortum monaſterio eius
vicinum immiſit, vt monachorum mentes ad peruerſitatem libidinis in
flammarét. At Benedictus non ignarus id propter ſe factum, cum paucis
fratribus locum deſeruit. Quod vbi Florentius ſtans in ſolario cognouit,
vehementer exultauit, ſed confeſtim ſolarium caſu ſuo hominẽ obtriuit.
Alterum eſt, de Epiſcopis Africanis, qui, Iuſtiniani Cæſaris æuo, cum 3. dial. c. 32.
ab Ariano Wandalorum rege ob fidei conſtantiam illis linguæ excectæ eſ-
ſent, vacuo tamen ore integra verba formantes clamarunt. Ecce videte,
linguas non habemus & loquimur. *Quorum vnus*, inquit Greg. *Conſtantino-
poli poſtea in luxuriam lapſus mox priuatus eſt dono mirabili: recto videlicet omnipo-
tentis Dei iudicio, vt qui carnis continentiam neglexerat ſeruare, ſine lingua carnea non
non haberet verba veritatis.* Palladius in hiſtoria Lauſiaca, agẽs de S. Maca- Pall. c. 20.
rio Alexandrino. *Ego*, inquit, *ad eum acceſſi aliquando & extra cellam inueni ia-
centem quendam vici presbyterum, cuius caput ita erat exeſum à morbo, qui dicitur
cancer, vt etiam os totum appareret in vertice. Is acceſſit ad ipſum vt curaretur; nec
eum admittebat ad colloquium. Rogaui autem eum dicens. Miſerere huius miſeri, &
ſaltem da ei Reſponſum. Is verò mihi reſpondit dicens. Eſt indignus qui curetur Quod
ſi velis eum curari perſuade ei, vt deinceps abſtineat à miniſterio ſanctorum Sacramen-
torum. Ego autem ei dico. Quamobrem quæſo? Is verò dicit. Fornicans ſacrum pere-
git miniſterium, & ideo caſtigatur. Nunc ergo ſi metu deſiſtat ab eo quod auſus eſt fa-
cere per contemptum, DEVS ipſum curabit. Cumque ſpopondiſſet ſe facturum, ſan-
ctus ei manus impoſuit, & paucis diebus curatus eſt, capilliq́ue eius creuerunt, & ſa-
nus domum rediit.* Deinde de B. Abbate Innocentio. *Cum is fuiſſet illuſtris in* ibid. c. 103.
*palatio inter magiſtratus Conſtantini Imperatoris mundo renunciauit, profectus à ma-
trimonio. In quo etiam habuit filium Paulum nomine domeſticum, qui militabat. Is
cum peccaſſet in filiam presbyteri imprecatus eſt proprio filio Innocentius Deum rogans
& dicens. Domine, da ei Spiritum, ne amplius inueniat eius caro tempus peccandi:
melius arbitratus eum pugnare cum dæmone, quam cum intemperantia. Quod etiam
factum eſt. Nam nunc quoq; adhuc eſt in monte oliuarum ferrum geſtans, & caſtiga-
tus à Spiritu.*

X. Re-

X. REMED. Crebra meditatio mortis, aliorumq́; nouiſſimorum.
Greg. 16. mor. c. 30. *Nihil enim ſic*, ait GREG. magnus, *ad edomandum deſideriorum carnalium appetitum valet, quàm vt vnusquiſq́; hoc quod viuum diligit, quale ſit mortuum, penſet.* Et B. ISIDORVS de ſummo bono. *Quando impulſu dæmonum mens ad delectationem fornicationis impellitur, diuini iudicii metus, & æterni tormenta incendii ante oculos proponantur, quia nimirum omnis pœna grauioris ſupplicij formidine ſuperatur. Sicut enim clauus clauum expellit, ita ſæpe recordatio ardoris gehennæ ardorem excludit luxuriæ.* Idem remedium ſuis præſcripſit, teſte B. Athanaſio, olim S. Antonius: *Ceſſabis*, inquiens, *amor mulierum, libidinis extinguetur incendium, ſi ante oculos ſemper habebimus vltimæ retributionis aduentum, quia maior formido iudicii, & pœnarum timor horridus ſimul & lubrica carnis incentiua diſſoluit & ruentem quaſi ex alta rupe ſuſtentat.* Vnde CASSIAN. *Continentes multos exiſtere non dubitamus, qui impugnationem carnis, quam vel rarò, vel quotidiè ſuſtinent ſeu metu gehennæ, ſeu deſiderio regni cœlorum extinguunt, atq́; compeſcunt.* THO. Cantipratenſis in libro Apum tale narrat exemplum. *VIDI ſanctum Virum M. Guidonem presbyterum Monialium Niuellenſium, de quo certiſſimè ferebatur, quod cum in Schonegio Hannoniæ oppido ſcholas regeret adoleſcens, incautè ſemel fœminam contemplatus per annos tres, etiam ipſa mortua in tantum tentatus eſt, vt excepto eo, quod vigilans ſuſtinebat, omni nocte in ſomnis crederet eſſe præſentem. Sentiens ergo diabolum circa ſe non ceſſare, de nocte clam tumulum mortuæ mulieris aperuit, nareſq́; & faciem in cœno putrefacti corporis tamdiu tenuit, vt pœnè fœtore nimio ſuffocatus quaſi mortuus caderet reſupinus. Quæ res in tantum valuit ſancto viro, vt nullum poſtea ſtimulum in carne ſentiret.* NON abſimile exemplum habes in Vitis Patrum de pio eremita Scythiæ, qui cum non ignoraret ſepultam feminam, cuius memoria ſæpè animo recurrebat, ingreſſus ſepulchrum abſtulit putridi cadaueris partem, eamq́; panno inuolutam ſeruabat, vt cum ſentiret libidinis commotiunculam, hunc fœtorem ſubito applicaret ad nares non minore ſui victoria, quam ſenſuum moleſtia.

Athan. in vita. — Caſſ. l. 6. inſtit. c. 4. — Cantip. lib. 2. c. 30. — V. P. p. 2. de fornic. n. 10.

XI. REMED. Otii deteſtatio. *Otioſitas*, inquit Eccleſiaſticus, *multam malitiam docuit.* Eam præcipuè quam Salomon deſcribit dum ait. *Deſideria occidunt pigrum. Tota die concupiſcit, & deſiderat.* Vnde Ezechiel exponens cauſas peccati Sodomorum, quod erat luxuriæ: *Hæc*, inquit, *fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ. Superbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius & filiarum eius.* Legimus Dominum Deum idcirco noluiſſe omnes Cananæorum populos delere, *vt erudiret in eis Iſraelem*, hoc eſt, vt occupati in oppugnandis illis non indulgerent otio. Vnde B. GREG. in primum Regum ita ſcribit. *Inter opera & labores ſpirituales contra ſtimulos carnis fortes ſtimus: ſed ſi quaſi feſſi à ſolitæ conuerſationis rigore torpeſcimus, vel remittimus, [illegible] paulatim negligimus, aculei carnis inſurgunt, qui quaſi depoſitis Moyſi manibus Iſraelem vincunt.* Cuius cauſam paulopoſt ſubiicit. *Quum duas ſimul res cogitare*

Eccli. 33. 29. — Prou. 21. 25. — Ezech. 16. 40. — Iud. 2. 22. — Greg. li. 4. c. 1. — Ib. c. 2.

[illegible]

n poſſumus, ſit vt aliquid aliud cogitando non cogitemus immunda. Celer ergo & fa-
is victoria libidinis eſt, cirumſpectio cogitationis, ſi quoties carnalia obuiant ad ali- Baſil. reg. breu.
id aliud recurramus, quod libidinis non ſit incitamentum. In quem ſenſum BA- q.30.
LIVS quæſtione poſita, quod ſit, tentationis carnalis remedium, re- Hier. ep. 4.
ondet. *Deſiderium rerum meliorum*. Et S. HIERONYMVS in Epiſtola ad
uſticum monachum, docet ex Philoſophorum ſententia *amorem vete-*
m, amore nouo, quaſi clauum clauo, expellendum. Quarum autem rerum no-
amore & ſtudio otium, omneſque carnales cupiditates excludi que-
t eadē epiſtola fusè proſequitur. *Nunquā*, inquit, *de manu & oculis tuis re-*
dat liber, diſcatur Pſalterium ad verbum, oratio ſine intermiſſione, vigil ſenſus, nec
anis cogitationibus patens. Ama ſcientiam Scripturarum, & carnis vitia non amabis.
acito aliquid operis, vt te ſemper diabolus inueniat occupatum, &c. Scribantur libri
& manus operetur cibum, & animus lectione ſaturetur. In deſideriis eſt omnis otio-
s. Ægyptiorum monaſteria hunc morē tenent, vt nullum absq; operis labore ſuſcipiāt,
n tam propter victus neceſſitatem quàm propter animæ ſalutem. Ne vagetur perni-
oſis cogitationibus mens, & inſtar fornicantis Hieruſalem omni tranſeunti diuaricet
des ſuos. Dum eſſem iuuenis, & ſolitudinis me deſerta vallarent, incentiua vitiorum,
rdoremq; naturæ ferre non poteram, quem cum crebris ieiuniis frangerem, mens ta-
en cogitationibus æſtuabat. Ad quam edomandam cuidam fratri, qui ex Hebræis cre-
iderat, me in diſciplinam dedi, vt alphabetum diſcerem & ſtridentia anhelantiaq; ver-
a meditarer. Quid ibi laboris inſumpſerim, quid ſuſtinuerim difficultatis, quoties de-
ſperauerim, quotiesq; ceſſauerim, & contentione diſcendi rurſus inceperim, teſtis eſt con-
ſcientia.

XII. REMEDIVM eſt Cuſtodia ſenſuum, maximè viſus & tactus. Matth. 5. & 18.
Hoc remedium præſcripſit Chriſtus Dominus apud Matthæum. *Si oculus*
tuus ſcandalizat te, erue eum. Et. *Si manus tua ſcandalizat te, abſcinde eam.* Manu Aug. hom. 35.
enim fit tactus. Et SS. Patres. *Si Virginitatem*, ait AVGVSTINVS in libro 50.
homiliarum. *animæ integram ſeruare deſideras, quantum potes, obſerua blandi-*
menta draconis, ne forte ſi incautus fueris, quinq; ſenſus, qui in te ſunt quaſi quinq;
virgines permittas à ſerpente corrumpi, &c. Et. B. GREG. in verba Iob. Pepigi Greg. 21. mor.
fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de Virgine. *Cum ſit in-* c. 2.
quit, inuiſibilis anima, nequaquam corporearum rerum delectatione tangitur, ſed per Iob. 30. v. 1.
quinq; corporis ſenſus, quaſi per feneſtras interiora reſpiciens concupiſcit. Hinc etenim
Ieremias ait. Aſcendit mors per feneſtras noſtras, ingreſſa eſt domus noſtras. Mors quip- Ier. 9. 21.
pe feneſtras aſcendit, & domum ingreditur, cum per ſenſus corporis concupiſcentia
veniens habitaculum intrat mentis, &c. *Vt ergo ſanctus Iob cogitationes cordis caſtè*
ſeruare potuiſſet, fœdus cum oculis pepigit, ne prius incaute aſpiceret, quod poſtmodum
inuitus amaret. Ne ergo quædam lubrica in cogitatione verſemus, prouidendum nobis
eſt, quia intueri non decet, quod non licet concupiſci. Idem habet B. BASILIVS lib.
de vera virginitate, & CASSIANVS libro 6. inſtitutionum. cap. 3. Neglecti

PP huius

huius antidoti exempla non deſunt luctuoſa. Primum communis om-
Gen. 3. 6. nium parentis Euæ. *Neq; enim Eua*, ait loco iam citato Gregorius, *vetitum
lignum contigiſſet, niſi hoc prius incautè conſpiceret. Scriptum quippe eſt. Vidit mulier
quod bonum eſſet lignum ad veſcendum & pulchrum oculis, aſpectuq; delectabile, & tu-*
Hier. epiſt. 22. *lit de fructu illius & comedit.* Alterum eſt Dauidis regis, de quo Hieronymus
2. Reg. 11. 2. ad Euſtochium. *Dauid ſecundum cor Domini electus, & qui venturum Chriſtum
ſancto ſæpe ore cantauerat, poſtquam deambulans ſuper tectũ domus ſuæ Bethſabeæ ca-
ptus eſt nuditate, adulterio iunxit homicidium. Vbi & illud breuiter attende, quod nul-
lus ſit etiam in domo tutus aſpectus. Quapropter ad Dominum pœnitens loquitur. Tibi
ſoli peccaui, & malum coram te feci. Rex enim erat, & aliũ non timebat.* Omitto alia,
Samſonis, Salomonis, Holofernis, duorũ ſeniorum apud Danielem, &c.

XIII. Remed. Conſidera exempla eorum, qui pro caſtitate corpo-
ris tuenda atrociſſima quæq;, etiam mortem ipſam, perpeſſi ſunt. In veteri
Euſ. l. 8. c. 4. Amb. l. 3. de virgin. Et exhort. ad Virgin. teſtamento habemus exemplum B. Ioſeph, & Suſannę. In nouo S. Teclę,
Agnetis, Agathæ, Ceciliæ & aliarum. Euseb. Cæſarienſis refert de Ro-
mana quæ ſe transfodit, ne à Maxentio tyranno vitiaretur. Ambroſius
de Antiochena, quæ vna cum filiabus ſe præcipitauit in profluentem. Et
de adoleſcente Etruſco, *qui cum ob admirandam oris proprii pulchritudinem in*
Hier. in Paulo eremita. *amorem accenderet fœminas, fertur ſtigmatibus inaraſſe vultum ſuum, ne quacum ad-
amaret poſſet.* Hieron. de iuuene, qui *præciſam morſu linguam in oſculantis ſe*
Prat. c. 60. *ſcorti faciem expuit, ac ſic libidinis ſenſum ſuccedente doloris magnitudine ſuperauit.*
Pratum ſpirituale de virgine Alexandrina, quæ aduertens ſuorum o-
culorum pulchritudine captum adoleſcentem oculos ſibi eruit. Iacob
de Vitriaco Cardinalis de virginibus Leodienſibus, quæ ne opprime-
Plut. in vita Demet. rentur à militibus ſe in aquas & cloacas præcipites egerũt. Plutarch.
de Democle adoleſcente formoſo, qui cum lauaturus in balneo aduerte-
ret regem Demetrium ſua forma captum, detracto vicini aheni operculo
in feruentem aquam inſiliit. Quid mirabilius quam tanti principis pro-
miſſis & blanditiis puerum non cedere?

XIV. Remed. Recurſus ad Patrem Spiritualem, maximè pro Reli-
Caſſ. c. 10. gioſis. Eſt Ioannis Caſsiani collatione ſecunda, cauſamq; reddit *quia non
valebit*, inquit, *ignorationi eius (religioſi) callidus hoſtis illudere, qui vniuerſas cogi-
tationes in corde naſcentes pernicioſa verecundia neſcit obtegere, ſed eas maturo examine
ſeniorum vel reprobat, vel admittit. Illico namq; vt patefacta fuerit, cogitatio mali-
gna marceſcit, & antequã diſcretionis iudicium proferatur, ſerpens teterrimus, velut è
tenebroſo ac ſubterraneo ſpecu virtute confeſsionis protractus ad lucem, & traductus
quodammodo ac dehoneſtatus abſcedit. Tamdiu enim ſuggeſtiones eius noxiæ dominan-
tur in nobis, quamdiu celantur in corde* Illuſtre huius antidoti exemplũ extat
Hier. ep. 4. apud B. Hieron. in epiſtola ad Ruſticum monachum his verbis. Dicam
& aliud quod in Ægypto viderim. *Græcus adoleſcens erat in cœnobio, qui nulla*

[illegible]

tontinentia, nulla operis magnitudine flammam carnis poterat extinguere. Hunc pericli-tantem Pater monaſterii hac arte ſeruauit. Imperat cuidam viro graui, vt iurgiis atq; conuitiis inſectaretur hominem, & poſt irrogatam iniuriam primus veniret ad queri-moniam. Vocati teſtes pro eo loquebantur qui contumeliam fecerat. Flere ille contra mendacium. Nullus alius credere veritati, Solus Pater defenſionem ſuam callidè oppo-neret, ne abundantiori triſtitia abſorberetur frater. Quid multa? Ita annus ductus eſt. Quo expleto, interrogatus adoleſcens ſuper cogitationibus priſtinis, an adhuc moleſtiæ aliquid ſuſtineret. Papæ, inquit. Viuere mihi non licet, & fornicari libeat? Hic ſi ſolus fuiſſet, quo adiutore ſuperaſſet? IN PATRVM quoq; vitis eiuſmodi narratur V.PP.part. 1. contra fornic
exemplum. Monachus quidam exagitatus à dæmone cogitatione forni-candi nocte ſe contulit ad Patrem ſpiritualẽ qui eum conſolatus eſt, mo-nuitq; vt quoties tentatio repullulaſceret ad ſe quoq; rediret; nihil.n. æque affligere dęmonẽ, quàm cũ fœdæ cogitationes Patri ſpirituali patefiunt, cõtra verò nulla re magis exultare quàm earũdem occultatione. Itaq; fa-ctũ eſt vt vndecies, repetita tẽtatione redierit, ac tandẽ dæmonẽ fugauerit.

VIDE V. *Amor ſui. Choreæ. Colloquia otioſa. Conſuetudo praua. Ebrietas. Exemplum malum. Familiaritas nimia. Gula. Immortificatio paſſio-num. Linguæ abuſus. Otium. Societas praua. Tentatio. Veſtium luxus. Voluptas carnalis.*

M

MALEDICTIO.

Remedia contra Maledictiones.

PRIMVM Remedium. Conſidera diuinæ ſcripturæ ſenten-tias. Primo enim iubet nos benedicere, vetat autem maledi-ctionem, Vt in Pſalmis. *Maledicent illi, & tu benedices.* Et apud Pſal. 108. 28.
Tobiam. *Omni tẽpore benedic Deum.* Et in Eccleſiaſtico. *Ab inope* Tob. 4. 20. Eccli. 4. 5.
auertas oculos tuos propter iram, & non relinquas quærentib. tibi retro maledicere, eſt, ſecreto, vt faciunt pauperes dum negatur eis eleemoſyna. Et apud Rom. 12. 14.
poſtolũ. *Benedicite perſequentib. vos: benedicite, & nolite maledicere.* 2. damnat aledicendi conſuetudinẽ, vti animæ & corpori noxiã. Dicit.n. Prophe-
Dauid. *Dilexit maledictionẽ & veniet ei. Et induet maledictionẽ ſicut veſtimentũ.* Pſal. 108. 18.

Leuit. 20. 9. & 24. 15. Et Moſes in Leuitico *Qui maledixerit patri ſuo aut matri, moriatur.* Et. *Homo qui maledixerit Deo ſuo, portabit peccatum ſuum, & qui blaſphemauerit nomen Domini*
Eccl. 3. 11. Et 4. 6. *morte moriatur.* Et Sapiens *Maledictio matris eradicat fundamenta,* id eſt, euertit totam familiam ſuam. Et. *Maledicentis tibi in amaritudine animæ exaudietur*
Eccli. 21. 30. 1. Cor. 5. 11. *deprecatio illius: exaudiet autem eum, qui fecit illum.* Et. *Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipſe animam ſuam.* Et B. Paulus. *Nunc autem ſcripſi vobis ſi is qui frater nominatur, eſt fornicator, aut auarus, aut idolis ſeruiens, aut maledicus, aut*
Ib. c. 6. 10. *ebrioſus, aut rapax, cum eiuſmodi nec cibum ſumere.* Et rurſum. *Neque auari, neque ebrioſi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei poſſidebunt.*

Ephr. tom. 1. II. REMED. Conſidera SS. Patrum dicta. B. EPHRÆM in libro de Virtutibus & vitiis. *Verè beatus iterumque beatus ille eſt, qui à deterrimo hoc maledicendi genere ſe integrum cuſtodierit, quoniam Spiritus ſanctus in eo habitabit. Homo maledicus vtroque & odij & ſuſurrationis morbo laborat. Et qui talis eſt, fratricida, &*
1. Cor. 6. 10. *crudelis atque immitis cenſetur. Quid hoc ſcelere grauius? Vnde quoque ſanctus Apoſtolus nefaria impiorum opera prohibens, etiam maledicos iis annumerat. Neque maledici, neque ſaeuientes neque rapaces regnum Dei poſſidebunt.* Et libro de linguæ malo. *Quemadmodum latro vel vnico confeſſionis verbo factus eſt ciuis paradiſi, ita vno verbo blaſphe-*
Num. 12. 10. *mia redditur quis reus gehennæ ignis. Vt propter vnum maledicentiæ verbum Maria, quamuis eſſet alioquin vates, damnaretur lepra multata eſt: quo tandem genere ſup-*
Greg. c. 5. *plicii digni ſunt illi, qui ſine vllo delectu contumelioſi?* B. GREG. lib. quarto Moralium. *Sciendum eſt, quod ſcriptura ſacra duobus modis maledictum memorat aliud videlicet, quod approbat, aliud quod damnat. Aliter enim maledictum profertur iudicio iuſtitiæ, aliter liuore vindictæ. Maledictum quippe iuſtitiæ iudicio ipſi primo*
Gen. 3. 17. *homini peccanti prolatum eſt cum audiuit. Maledicta terra in opere tuo. Maledictum*
Gen. 12. 3. *iudicio iuſtitiæ, profertur, cum ad Abraham dicitur; Maledicam maledicentibus tibi. Rurſum, quia maledictum non iudicio iuſtitiæ, ſed liuore vindictæ promitur, voce Apo-*
Rom. 12. 14. 1. Cor. 6. 10. *ſtolis Pauli prædicantis admonemur, qui ait. Benedicite, & nolite maledicere. Et rurſum neque maledici regnum Dei poſſidebunt. Deus ergo maledicere dicitur, & tamen maledicere homo prohibetur. quia quod homo agit malitia vindictæ, Deus non facit niſi exami-*
Cap. 6. *ne & virtute iuſtitiæ. Cum ergo ſancti viri maledictionis ſententiam proferunt, non ad hanc ex voto vltionis, ſed ex iuſtitia examinis erumpunt. Intus enim ſubtile Dei iudicium aſpiciunt, & mala foris exurgentia, quia maledicto debeant ferire cognoſcunt, &*
Act. 8. 20. *eo in maledicto non peccant, quo ab interno iudicio non diſcordant. Hinc eſt quod Petrus in offerentem ſibi pecunias Simonem ſententiam maledictionis intorſit dicens. Pecunia tua tecum ſit in perditionem. Qui enim non ait, eſt, ſed ſit, non indicatiuo ſed optatiuo*
4. Reg. 1. 12. *modo ſignauit ſe hæc dixiſſe. Hinc Elias duobus quinquagenariis ad ſe venientibus dixit. Si homo Dei ſum, deſcendat ignis de cælo & conſumat vos. Quorum vtrorumque ſententia quanta ſeueritatis ratione conualuit, terminus cauſæ monſtrauit. Nam vt*
S. Thom. 2a 2æ q. 76. a. 3. *Simō æterna perditione interiit, & duos quinquagenarios deſuper veniens flamma conſumpſit.* S. THOMAS AQVINAS. *Maledictio, de qua loquimur, eſt per quam pro-*

nun·

nunciatur malum contra aliquem, vel imperando vel optando. Velle autem, vel imperio mouere ad malum vlterius ſecundum ſe repugnat charitati, qua diligimus proximum volentes bonum ipſius: & ita ſecundum ſuum genus eſt peccatum mortale, & tanto grauius, quanto perſonam, cui maledicimus, magis amare & revereri tenemur. Vnde dicitur Leuitici 20. Qui maledixerit patri ſuo aut matri, morte moriatur. Contingit tamen verbum maledictionis prolatum eſſe veniale peccatum, vel propter paruitatem mali, quod quis alteri maledicendo imprecatur, vel etiam propter affectum eius, qui profert maledictionis verba, dum ex leui motu, vel ex ludo, aut ex ſurreptione aliqua talia verba profert; quia peccata verborum maximè ex affectu penſantur.

III. Remedium. Conſidera ingentia mala, quæ ex imprecatione, ſiue iuſta, ſiue iniuſta, nonnuquam ſunt ſecuta, vt merito ſit extimeſcenda. Præter duo exempla ex ſcriptura à B. Gregorio commemorata, eſt illud Eliſæi Prophetæ, quo iter habente in Bethel, inquit Regum hiſtoria, 4. Reg. 2.24.
pueri parui egreſſi ſunt de ciuitate, & illudebant ei dicentes. Aſcende calue, aſcende calue. Qui cum reſpexiſſet, vidit eos, & maledixit eis in nomine Domini, egreſſique ſunt duo vrſi de ſaltu, & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros. Deinde B. Pauli in Actis Apoſtolicis. Act.13.10. Cum enim Proconſul Sergius Paulus deſideraret audire verbum Dei à Saulo & Barnaba, *reſiſtebat illis*, inquit B. Lucas, *Elymas magus quærens auertere Proconſulem à fide. Saulus autem, qui & Paulus, repletus Spiritu ſancto intuens in eum dixit. O plenè omni dolo & fallacia fili diaboli, inimice omnis iuſtitiæ, non deſinis ſubuertere vias Domini rectas. Et nunc ecce manus Domini ſuper te, & eris cæcus non videns ſolem vſque ad tempus. Et confeſtim cecidit in eum caligo & tenebræ, & circuiens quærebat, qui ei manum daret. Tunc Proconſul cum vidiſſet factum, credidit admirans ſuper doctrina Domini.* Tertium exemplum ſit B. Avgvstini in libris de ciuitate Dei ita ſcribentis. Aug l.22.c.8. *VNVM eſt apud nos factum tam clarum atque illuſtre miraculum, vt nullum arbitrer eſſe Hipponenſium, qui hoc non vel viderit, vel didicerit; nullum qui obliuiſci vlla ratione potuerit. Decem quidam fratres fuerunt, quorum ſeptem ſunt mares, tres fœminæ de Cæſarea Capadociæ ſuorum ciuium non ignobiles maledicto matris recenti patris eorum obitu deſtitutæ, quæ iniuriam ſibi ab eis factam acerbiſſimè tulit, tali pœna ſunt diuinitus coerciti, vt horribiliter quaterentur omnes tremore membrorum. In qua fœdiſſima ſpecie oculos ſuorum ciuium non ferentes, quaquauerſum cuique ire viſum eſt, toto pœne vagabantur orbe Romano. Ex his etiam ad nos venerunt duo, frater & ſoror, Paulus & Palladia, multis aliis locis miſeria diffamante iam cogniti.* Deinde fusè narrat, quemadmodum ambo ad memoriam S. Stephani martyris, à tremore liberati ſint, toto populo ſpectante, & maximo clamore Deo & martyri gratias agente. Qvartvm eſt. B. Greg. in tertio dialogorum, de Greg c.15. ſeruo Dei Florentio tanta ſanctitate prædito, vt ei vrſus in omnibus pareret; quem cum quatuor monachi è vicino monaſterio eius ſanctitati inuidentes per inſidias occidiſſent. *Florentius*, inquit ille, *ſeſe in lamentum dedit,*

fratrum malitiam magis quam vrſi mortem deplorans. Quem venerandus vir Euthicius ad ſe deductum conſolari ſtuduit, ſed idem vir Domini coram eo doloris magni ſtimulis accenſus imprecatus eſt dicens. Spero in omnipotenti Deo, qua in hac vita ante oculos omnium ex ſua malitia vindictam recipiant, qui nihil ſe lædentem vrſum meum occiderunt: Cuius vocem protinus vltio diuina ſecuta eſt. Nam quatuor monachi, qui eundẽ vrſum occiderant, ſtatim elephantino morbo percuſſi ſunt, vt membris putreſcentibus interirent. Quod factum vir Dei Florentius vehementer expauit, ſeq; ita fratribus maledixiſſe pertimuit. Omni enim vitæ ſuæ tempore flebat, quia exauditus fuerat ſe crudelem, ſe in eorum morte clamauit homicidam. Quod idcirco omnipotentem Dominum feciſſe credimus, ne vir miræ ſimplicitatis quantolibet dolore commotus intorquere vltra præſumeret iaculum maledictionis. Subiicit deinde Gregorius quæſtionem Petri dialogiſtæ, ſitnè graue peccatum ex ira alicui maledicere? Et 1 C 6. 10. reſpondet eſſe, quia Paulus dicat maledicos regnum Dei nõ poſſeſſuros. cumq; Petrus exciperet. quid ſi non ex malitia, ſed linguæ incuria male- Matth. 12. 36. dictio fiat? Reſpondet, ſi de otioſo ſermone reddenda ſit ratio, multo In. Sur. 25. Maii. magis de noxio. QVINTVM & ſextum eſt in vita S. Zenobii Epiſcopi Florentini à Ioanne Aretino conſcripta. Filii duo æquo indulgentius educati, matrem verberarant. Quod ſcelus illa execrata genibus procumbens, & terram manibus pulſans furias infernales in vindictam inuocauit. Exaudita eſt, mox iuuenes à dæmonibus obſeſſi veluti rabidi canes mordaciter inuicem ſua membra corrodunt. Catenis vinciuntur, mater miſericordia mota, licet pagana, refugit ad S. Zenobium, qui in baſilica Saluatoris, cum per horas duas corã vexillo S. crucis pro filiorũ ſalute oraſſet ſigno crucis dæmones fugauit. Qui ſanitatem conſecuti vna cum ma- Ibid. tre totaq; familia ſunt baptizati & Chriſto adiuncti. ALIVD. Mater, cum filio febribus laboranti quadragies vna nocte poculum porrexiſſet, pueroque adhuc potum petenti irata dixiſſet. Vna cum hoc diabolum bibe, puer ſtatim à dæmone poſsidetur, qui tam crudeliter eum exagitauit, vt vix vllis vinculis conſtringi, remedio nullo liberari poſſet, donec tandem ad S. Zenobii monumentum deportatus eſt. Simili imprecatione parentum noſtro ſæculo multi alii in poteſtatẽ dæmonis deuenere, vt celebris illa dæmoniaca Laudunenſis in Gallia, anno 1566 liberata: & Montenſis in Hannonia anno 1584. HADRIANVS Iunius in hiſtoria Batauiæ com- Iun. c. 20. memorat Hollandiæ comitiſſam Anno Domini 1276. ex imprecatione mulieris mendicæ vno partu edidiſſe 364. proles, easque omnes in vna pelui, quia viuebant, ſacris baptiſmi aquis elutas. Nam cum Comitiſſa mendicæ gemellos geſtanti temere obiiceret, quod alterum ex adulterio concepiſſet, illa mox imprecata ei eſt, vt vno partu tot proles effunderet, quot ſunt dies in anno.

IV. REM. Conſidera, quando iniuſta eſt imprecatio, eam refundi in

ſuum

ſuum auctorem, ſpiritualiter quidem ſemper, quia grauiſſimè delinquit,
& ideo ab Apoſtolo regno cœlorum excluditur; ſæpenumerò verò et- 1. Cor 6.10. Eccli. 27. 28.
iam corporaliter. Vnde Sapiens dicit. *Qui in altum mittit lapidem, ſuper caput*
eius cadet. & Isaac Patriarcha ad filium Iacob. *Qui maledixerit tibi ſit ille* Gen 27. 29.
maledictus. Exemplum habemus in Magno Speculo Exemplorum, quod Spec. diſt. 10. ex 27.
accidit in diœceſi Moguntina. *Sacerdos quidam, Eccleſiæ Paſtor, acriter inuectus*
eſt in calceos roſtratos, in publica diei feſti concione. Id moleſte ferens ſutor quidam, im-
precatus eſt coram aliis vulgari idiomate concionatori epilepſiam, vel morbum comitia-
lem in capitis coronam, & mox indignabundus ſe ex templo proripuit. Verum, quia ple- Dæmon is erat.
rumq; recidunt in ſuos maledicta magiſtros, ecce in reditu ad ſuos obuium habuit virum
ſtatura procerum, aſpectu terribilem, qui eum per capillos arreptum tanta vi deiecit in
terram, vt auulſam vna cum pelle capitis comam manu retinuerit. Cumq; per horam in-
tegram maledicus omni ſenſu deſtitutus humi iacuiſſet, tandem à quibuſdam eiuſdem
concionis auditoribus in ſuas ædes deductus eſt; & menti reſtitutus cauſam rei geſtæ il-
lis ingenuè aperuit. Cætera remedia pete ex verbo *Blaſphemia.*

Conſuetudo praua. Detractio. Diſcordia. Ira. Iuramentum. Linguæ abuſus.
Superbia. Vindicatio iniuriæ.

MENDACIVM.

Remedia contra Mendacium.

I. Remed. Conſidera Spiritus S. dicta in diuinis litteris. Primo enim de-
clarat mentiri eſſe improborum, imò dæmonis ipſius. Nam Salomon Prou. 13. 5. Prou. 10. 4.
ait. *Verbum mendax iuſtus deteſtabitur.* Et. *Qui nititur mendaciis paſcit ventos.* Et. *nō* Prou. 17. 7. 4.
decet principem labium mentiens. Et. *malus obedit linguæ iniquæ, & fallax obtempe-* Prou. 29. 12.
rat labiis mendacibus. Et. *Princeps, qui libenter audit verba mendacii, omnes miniſtros* Prou. 12. 17.
habet impios. Et. *Qui mentitur, teſtis eſt fraudulentus.* Et. *Vanitatem & verba men-* Prou. 30. 8.
dacia longe fac à me. Et in libro Paralipomenon. *Egrediar,* ait Satan, *& ero Spi-* 2. Paral. 18. 21.
ritus mendax in ore omnium Prophetarum eius. Et Chriſtus apud Ioannem, Dia- Ioan. 8. 44.
bolus *cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur. quia mendax eſt, & pater eius,*
id eſt autor mendacii. 2. prohibet omne mendacium. Vt in Exod. *Men-* Exod. 23. 7.
dacium fugies. Et Leuit. *Non mentiemini nec decipiet vnuſquiſq; proximum ſuum.* Leu. 19. 11.
Et apud Eccleſiaſticum. *Noli velle mentiri omne mendacium, aſſiduitas enim il-* Eccli. 7. 14.
lius non eſt bona. Et. *Ante omnia verbum verax præcedat te.* Et apud Zachariã. *Iu-* Eccli. 37. 20.
ramentum mendax ne diligatis, Et apud Apoſtolũ. *Deponentes mendacium, loqui-* Zach. 8. 17. Eph. 4. 25.
mini veritatem vnuſquiſq; cum proximo ſuo, quoniam ſumus inuicẽ membra. Et. *No-* Col. 3. 9.
lite mentiri inuicem 3. docet Deo eſſe exoſum & dignum pœna æterna. nam Pſal. 5. 7.
Pſalmiſta ait. *Perdes omnes qui loquũtur mendaciũ.* Salomõ verò. *Sex ſunt, q̃ odit* Prou. 6. 16.
Dominus, oculos ſublimes, linguã mendacẽ, &c. Et. *Os bilingue deteſtor.* Et. *Abomina-* Prou. 8. 13.
tio eſt Domino labia mẽdacia. Et. *Qui mẽdacia loquitur, nõ effugiet. Et q loquitur mẽda-* Prou. 12. 22. Prou. 19. 5.
cia peribit. Et Sap. *Os quod mẽtitur, occidit animã.* Et. *Væ duplici corde, & labiis ſceleſtis.* Sap. 1. 11. Eccli. 2. 14.

iniquitatem; nec lingua mea meditabitur mendacium. *Quod prius iniquitatem, hoc poſtmodum repetens mendacium dicit, nam & omne mendacium iniquitas eſt, & omnis iniquitas mendacium; quia profectò ab æquitate diſcrepat, quicquid à veritate diſcordat. Sed inter hoc, quod ait, loqui: & poſtmodum ſubdit, meditari, magna diſtantia eſt. Nonnunquam enim peius eſt meditari mendacium, quam loqui. Nã loqui plerunq; præcipitationis eſt, meditari verò ſtudioſæ prauitatis. Et quis ignoret, in quanta diſtãtia culpa diſtinguitur: vtrum præcipitatione aliquis, an ſtudio mentiatur.*
B. DOROTHEVS. *Tria ſunt mendacii genera. Primum eſt, cum quis animo; ſecundũ, cum verbo mentitur: tertium, cum in vitam ſuam quis mendax eſt. Qui mentitur animo, is eſt, qui facile quaſcunq; ſuſpiciones admittit, vtpote cũ fratres viderit colloquentes ſuſpicatur, ne de ſe colloquantur. &c. Sermone autem quis mendax eſt, cum verbi gratia torpeſcens aliquis ad nocturnas vigilias ſurgere: febrem, inquit, paſſus ſum & vertiginem, caput dolebam, ſtomachi tormina patiebar. Et decies mentitur, ne vnicam pœnitentiam agat, atq; humilietur, &c. Mentitur autem in vitam ſuam, cum turpis & luxurioſus continentiam ſimulat, auarus & tenax de eleemoſyna loquitur.* Dorot. doctr. 6.

III. REMED. Conſidera mendacium propriè diabolicum eſſe vitium, & ideo homini maximè cauendum. Nam Chriſtus apud B. Ioannem affirmat diabolum eſſe patrem mendacii, id eſt, autorem primum & inuentorem; quia quodammodo illud peperit, vt exponit Chryſoſtomus, Ammonius, Auguſtinus, Beda, Eutymius, Rupertus. Vnde ſequitur mendacium, eſſe filium diaboli ac ſimiliter omnes mendaces rectè dici filios diaboli, ſicut hic Chriſtus appellauit Scribas & Phariſæos, dicens. *Vos ex patre diabolo eſtis.* Filios diaboli vocat, inquit Epiphanius aduerſus Caianos & Archonticos, *non natura, ſed imitatione*, vel vt Ambroſius in Lucam, *non carnis ſucceſſione, ſed criminis.* Dicitur autem primus auctor mendacii, ſecundum eoſdem Patres. quia Euæ in paradiſo dixit illa verba. *Eritis ſicut Dii ſcientes bonum & malum*, quibus ſine dubio mentitus eſt. Quid enim veri dixerit ante illa verba non inuenimus. Cum ergo Chriſtus hic addit. *Cum diabolus loquitur mendacium ex propriis loquitur*, ſenſus eſt. Cum mẽtitur, propria vtitur inuentione, eo quod nemo ipſum mentiri docuit, ipſe verò primus docuerit alios quicunq; mentiuntur. Vnde colligit Origenes, diabolum, cum quicquid habet boni à DEO acceperit, mendacium tamen à Deo non accepiſſe ſed ipſum per ſe illud excogitaſſe. Cyprianus verò ad Antonium. *hoc eſſe ſemper opus diaboli, vt ſeruos Dei mendacio laceret.* BASILIVS ad Euſtathium Sebaſtiæ Epiſcopum, & ad clericos Neocæſarienſes, *mendacium eſſe diaboli fœtum.* B. Cæſarius, mendacem à diabolo poſsideri. *Quod omnis mendax, inquit, ſine maligno Spiritu eſſe non poſſit, ſcriptura teſtis eſt. Perdes, inquit, omnes, qui loquuntur mendacium. Et iterum. Os quod mentitur occidit animam. Et in libro regnorum legimus ſpiritum malignum dixiſſe Domino. Ego, inquit, decipiam Achab. Cui dixit Dominus. In quo decipies? Et ille re-*

Ioan. 8. 44.
Aug. tract. 42 in Ioan.
Epip. hær. 38. & 40.
Amb. l. 4.
Gen. 3. 5.
Ioan. 8. 44.
Orig in c. 8 Ioan.
Cyp. l. 4. ep. 2.
Baſil. ep. 79. & 64.
Cæſ. hom. 16.
Pſal. 5. 7.
Sap. 1. 11.
3. Reg. 22. 22.

ſine dolo lac concupiſcite. 2. quia S. Patres conuenienter verbo Dei docent
non ſolum omnia mendacia officioſa eſſe peccata, ſed ne quidē pro ſalu-
te corporali vel ſpirituali vnius hominis, ciuitatis, prouinciæ, imò totius
orbis eſſe mentiendū, quia *non ſunt facienda mala*, teſte Apoſtolo, *vt eueniant* Rom. 3. 8.
bona. Vnde AVGVST. ad Conſentiū cum probaſſet ex loco pſalmi. *Perdes* Aug. de mendac. c. 6.
omnes qui loquuntur mendaciū, mentiri eſſe peccatū: *Quo conſtituto*, inquit, *quis*
cōmouebitur illis exemplis, cum dicitur. Quid ſi homo ad te confugiat, qui mendacio tuo
poſſit à morte liberari? Illa enim mors, quā ſtulti timent homine, qui peccare non timēt,
non animā, ſed corpus occidit, ſicut Dominus in Euangelio docet, vnde præcepit, ne ipſa
timeatur. Os autē quod mētitur, non corpus, ſed animā occidit. His enim verbis aperiſ-
ſimè ſcriptum eſt. Os quod mentitur occidit animā. Quomodo ergo non peruerſiſſimè
dicitur, vt alter corporaliter viuat, debere alterū ſpiritualiter mori? Nam & ipſa dile- Matth. 10. 28.
ctio proximi ex ſua cuiuſq; dilectione terminū accepit. Diliges, inquit, proximū tuū ſicut
teipſum. Quomodo ergo quiſquis diligit tanquā ſeipſum, cui vt præſtet vitā tempora- Sap. 1. 11. Matth. 22. 39.
lē, ipſe amittit æternā, non eſt iam diligere ſicut ſeipſum, ſed plus quā ſeipsū. Alibi tamē
docet idē AVG. etiāſi mentiendo non poſſimus aliquē à morte liberare,
poſſe tamen veritatem tacendo. *Aliud enim eſt*, inquit, *mentiri aliud verum oc-*
cultare. Siquidem aliud eſt falſum dicere, aliud verum tacere. vt ſi quis forte vel ad iſtā Id. in Pſal. 5.
viſibilem mortem non vult hominē prodere, paratus eſſe debet verum occultare, non fal-
ſum dicere, vt neque prodat neque mentiatur, ne occidat animam ſuam pro corpore
alterius. Si autem hoc nondum poteſt, vel ſola huius neceſſitatis habeat mendacia,
vt etiam ab iſtis, ſi ſola remanſerint, liberari mereatur, & Spiritus ſancti robur acci-
pere, quo quicquid perpetiendum eſt pro veritate, contemnat. Et infra. *Verum au-* Ioan. 16. 12. 1. Cor. 3. 1.
tem occultauit & Dominus, cum diſcipulis nondum idoneis dixit. Multa habeo vobis
dicere, ſed nunc non poteſtis portare illa. Et Apoſtolus Paulus cum ait. Non potui loqui
vobis quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus. Vnde manifeſtum eſt, non eſſe culpan-
dum, aliquando verum tacere, falſum autem dicere non inuenitur conceſſum eſſe perfe-
ctis. Et S. GREG. in moralibus. *Summopere cauendum eſt omne mendacium;* Greg. 18. mor. c. 2.
quamuis nonnunquam ſit aliquod mendacii genus culpæ leuioris, ſi quiſquam vitam Sap. 1. 11.
præſtando mentitur. Sed quia ſcriptum eſt. Os quod mentitur, occidit animam. Et Per- Pſal. 5. 7.
des omnes qui loquuntur mendacium, hoc quoq; mendacii genus perfecti viri ſummope-
re fugiunt, vt nec vita cuiuſlibet per eorum fallaciam defendatur, ne ſuæ animæ noceāt,
dum præſtare vitam carni nituntur alienæ, quanquam hoc ipſum peccati genus facilli-
mè credimus relaxari. Nam ſi qualibet culpa ſequenti ſolet pia operatione purgari,
quanto magis hæc facilè abſtergitur, quam mater boni operis pietas ipſa comitatur?
HIER. ad Lætam. *Virgo mentiri ſacrilegium putet*. Hier. ep. 7.

VI. REM. Conſidera exempla eorum, qui acerbiſſimos cruciatus
ſubire & mori maluerūt, quam vnicum proferre mendacium. Illuſtre Hier. ep. 45 ad Innocentum.
huius rei exemplum exſtat apud B. HIERON. de muliere ſepties icta, quæ
falſo accuſata de adulterio *ſexu fortior ſuo, cum aculeus corpus extenderet. & ſer-*

Digitized by Google

ſ eſt homo, qui viuet, & non videbit mortem? Et Sapiens. *Vnus introitus omni-* Sap.7.6.
ad vitam, & ſimilis exitus. Et. *Omnia quæ de terra ſunt, in terram conuertentur.* Eccli. 4. 13. Heb.9.27.
B. Paulus. *Statutum eſt hominibus ſemel mori.* 2. hortatur ne timeamus
ortem. Nam Eccleſiaſticus ait. *Noli metuere iudicium mortis, memento quæ* Eccli. 41.3.
e fuerunt, & quæ superuentura ſunt tibi. Et Chriſtus Dominus. *Nolite timere* Matth. 10.28.
qui occidunt corpus: timete autem eum, qui poteſt animam & corpus mittere in
ennam. 3. anteponit proborũ mortem vitæ. Pretioſa, inquit Rex Dauid, Pſal. 115.15.
conſpectu Domini mors ſanctorum eius. Et Eccleſiaſticus. *Laudaui magis mor-* Eccl. 4.2.
s, quàm viuentes, & feliciorem vtroq; iudicaui, qui nec dum natus eſt, nec vidit ma-
quæ ſub ſole fiunt. Et. *Melior eſt dies mortis die natiuitatis.* Et Sapiens. *Iuſtus ſi* Eccl.7.2.
orte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Et Syracides. *Ante mortem ne laudes* Sap.4.7. Eccli.11.30.
minem quenquam. Et. *Melior eſt mors, quàm vita amara.* Et. *O mors bonum eſt* Eccli.30.17.
licium tuum homini indigenti. Et Chriſtus apud Ioannem. *Qui credit in me,* Eccli.41.3.
amſi mortuus fuerit, viuet, & omnis qui credit in me, non morietur in æternum. Et Ioan. 11.25.
Ioannes *Beati qui in Domino moriuntur.* 4. docet ſanctos optaſſe mor- Apoc 14.13.
m; Nam Dauid ita loquitur. *Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt.* Et. Pſal. 119.
Quemadmodum ceruus deſiderat ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te DE- Pſal. 41.1.
S. Et Simeon iuſtus apud Lucam, vt Chriſtum in carne vidit. *Nunc,* in- Luc. 2.29.
uit, *dimitte ſeruum tuum Domine ſecundum verbum tuum in pace.* Et B. Apoſto- Phil. 1.21.
s. *Mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum.* Et. *Deſiderium habens diſſolui, & eſſe*
cum Chriſto, multo magis melius.

II. REMED. Conſidera priſcorum Patrũ ſententias. TERTVLLIANVS. *Non eſt timendum, quod nos liberat ab omni timendo. Si times vitá decedere,* Tert. l. de teſt. animæ.
quia optimam noſti, certè mortem timere non debes, quam malam neſcis. At cum times,
cis malam. Non ſcires autem malam, quia nec timeres, ſi non ſcires aliquid eſſe poſt
mortem, quod eam malam faciat, vt timeas. CYPRIANVS de mortalitate. Cypr. ſerm.4.
Mori planè timeat, ſed qui ex aqua & ſpiritu non renatus gehennæ ignibus mancipa-
tur: mori timeat, qui non Chriſti cruce & paſſione cenſetur: mori timeat, qui ad ſecun-
dam mortem de hac morte tranſibit: mori timeat, quem de ſeculo recedentem perenni-
bus pœnis æterna flamma torquebit: mori timeat, cui hoc mora longiore confertur, vt
cruciatus eius & gemitus interim differatur. Mortalitas iſta, vt Iudæis & gentibus, &
Chriſti hoſtibus peſtis eſt, ita Dei ſeruis ſalutaris exceſſus eſt. Et rurſum. *Eius eſt in*
mundo diu velle manere, quem mundus oblectat, quem ſeculum blandiens atq; deci- 1 Ioan.2.15.
pient illecebris terrenæ voluptatis inuitat. Porrò cum mundus oderit Chriſtianum, quid Naz. orat.
amas eum, qui te odit, & non magis ſequeris Chriſtum, qui te redemit & diligit? Ioan-
nes in epiſtola ſua clamat, & loquitur: & ne, carnalia deſideria ſectantes mundum dili-
gamus, hortatur. Nolite, inquit, diligere mundum, neq; ea quæ in mundo ſunt. GREG.
NAZ. in funere Patris. *Mors, quæ non modo nos à præſentibus malis vindicat, ve-*
rum ad ſupernam quoq; vitam ſæpe traducit, haud ſcio an propriè mors appellari queat,
vtpote nomine magis, quam re formidabilis. Atque abſurde ſanè, & præpoſterè affecti

Digitized by Google

eſſe videmur; quia ea quæ formidoloſa non ſunt ex timeſcamus: ea autem quæ metuenda ſunt, vt meliora magiſq́ expetenda cōplectamur. *Vna vita eſt oculos ad vitam coniectos habere: Vna mors peccatum, animæ enim eſt interitus.* AMB. de bono mortis. *Non habemus, quod in morte metuamus, ſi nihil quod timendum ſit, vita noſtra commiſit. Etenim prudentibus delictorum ſupplicia terrori ſunt, delicta autem non mortuorum actus ſunt, ſed viuentium. Vita igitur ad nos refertur, cuius actus in noſtra poteſtate eſt: mors autem nihil ad nos. Eſt. n. ſeparatio animæ & corporis. Anima abſoluitur, corpus reſoluitur. Quæ abſoluitur gaudet: quod reſoluitur in terram ſuam, nihil ſentit; quod nihil ſentit, nihil agnoſcit. Tamen ſi mors malum, quomodo iuuenes non timent*

[illegible] hom. 5. *fieri ſenes, nec ſintimam mortis verentur ætatem?* CHRYS. ad populum Antiochenum. *Puerilem timemus pauorem mortē timentes. Pueri enim laruas quidem timent, ignem verò non timent: Sic quidem & nos timemus mortē, quæ eſt larua contēptu digna, peccatum verò non timemus, quod eſt verè timendū. Quod ſi cogitemus quid tandē ſit mors, nunquā eam timebimus. Quid. n. mors eſt? quod eſt, veſtem exuere: corpus. n. animæ quaſi veſtis circumdatū eſt.* Et paulo poſt. *Vis ſcire cauſam, cur mortē*

Aug. quæſt 25. *timeamus? Non viuimus cum diligentia, nō habemus conſcientiam puram: quod ſi hoc eſſet, nihil nos mors terruiſſet.* AVG. in lib. 83. quæſt. *Pertinet ad vitam rectam, ea quæ non ſunt metuenda non metuere. Mors autē metuēda non eſt. Oportuit ergo idipſum illius hominis, quem Dei ſapientia ſuſcepit, morte monſtrari. Sunt autem homines, qui quamuis mortem ipſam non timeant, genus tamen aliquod ipſius mortis horreſcunt. Nihilominus autem vt ipſa mors metuenda non eſt, ita etiā nullū genus mortis bene & rectè viuenti homini metuendum eſt, quod quoq́ illius hominis cruce oſtendendū fuit. Ni-*

Bern. ep. 105. *hil. n. erat inter omnia genera mortis illo genere execrabilius, & formidoloſius.* BERN. in epiſt. ad Romanum. *Volo te mortem, etſi non effugere, certe vel non timere. Iuſtus quippe mortem, etſi non cauet, tamen non pauet. Deniq́ ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Moritur quidē & iuſtus, ſed ſecurè: quippe cuius mors vt præſentis eſt exitus vitæ, ita introitus melioris.* Et infra. *Bona mors iuſti propter requiem; melior*

Pſal. 33. 32. *propter nouitatem, optima propter ſecuritatem. E contra, mors peccatorum, peſſima. Et audi, vnde peſſima. Mala ſiquidem eſt in mūdi amiſſione, peior in carnis ſeparatione, peſ-*

Sen. ep. 24. *ſima in vermis ignisq́ duplici contritione.* SEN. ad Lucilium. *Mihi crede, Lucili, adeo mors timenda non eſt, vt beneficio eius nihil anteferendum ſit. Quod vides accidere pueris, hoc nobis quoq́ maiuſculis pueris euenit. Illi, quos amant, quibus aſſueuerunt, cum quibus ludunt, ſi perſonatos vident, expaueſcunt. Non hominibus tantum, ſed & rebus perſona demenda eſt, & reddenda facies ſua. Quid mihi gladios & ignes oſtendis, & turbam carnificum circa te frementium. Tolle iſtam pompam ſub qua lates, & ſtultos territas. mors eſt, quam nuper ſeruus meus, quam ancilla contempſit.*

III. REM. Conſidera legi naturæ conſentaneam eſſe moriendi neceſ-

Cypr. tract. 1. ſitatē, ac proinde non extimeſcendam. CYP. contra Demetrianum. *Hæc ſententia mundo data eſt; hæc Dei lex eſt, vt omnia orta occidant, & aucta ſeneſcant: vt infirmentur fortia & magna minuantur, vt cū infirmata & diminuta fuerint, finiantur*

tur. BAS. in Pſal. 114. *Mundus mortalis eſt, & morientium regio. Quoniam n. viſibilium ſubſtantia compoſita eſt: omne verò compoſitum diſſolui eſt aptum. Nos qui in mundo ſumus, cum ſimus partes mundi, neceſſario efficimur conſortes naturæ vniuerſi. Idcirco prius quàm anima per mortem à corpore ſeparetur, morimur ſæpe homines. Id ne paradoxum tibi videatur, conſidera parumper rei veritatem. In tribus n. annorum hebdomadis tres vitæ mutationes ſuſtinet homo. Pueli ætas dentium abiectione primã explet hebdomadam. Pueri deinde diſciplinis addiſcendis traditi, terminus extenditur ad pubertatem. Puberis hinc ætas ad annum vſque primũ & viceſimum ſe porrigit. Lanugine inde prima genas veſtiente adoleſcentia clam in virũ tranſit. Senex rurſus aliꝰ ſine dubio à primis ætatib. apparet. Ex quo vita hominis per multas mortes expleri conſueuit.* Idem docuere Ethnici à lege naturæ ſola inſtituti. Vt M. Tullius. *Mortem,* inquit, *omnib. natura propoſuit.* Et. *Commorandi nobis natura diuerſorium non habitandi dedit.* Et. *Pellantur iſtæ ineptiæ pene aniles ante tẽpus mori miſerũ eſſe. Quod tandem tempus? naturæ ne? At ea quidem dedit vſuram vitæ tanquam pecuniæ nulla præſtituta die. Quid igitur eſt quod querare, ſi repetit cum vult? ea enim conditione acceperas.* SENECA in naturalium quæſtionum ſexto. *Mors naturæ lex eſt, mors tributum, officiumque mortalium, malorumque omnium remedium eſt. optabit illam quiſquis timet.* Et epiſtola citata. *Quotidie morimur, quotidie enim demitur aliqua pars vitæ, & tunc quoque cum creſcimus vita decreſcit. Infantiam amiſimus, deinde pueritiam, deinde ad[...]entiam: vſque ad heſternum, quicquid tranſiit temporis periit. Hunc ipſum quem agimus diem cum morte diuidimus. Quemadmodum clepſydram non extremum ſtillicidium exhaurit, ſed quicquid ante defluxit, ſit vltima hora, qua eſſe deſinimus, non ſola mortem facit, ſed ſola conſummat.* DICES Apoſtolum clarè teſtari peccato primi parentis mortem intraſſe in orbem terrarum. Et Auguſtinum in libris de ciuitate Dei ſic loqui. *Conſtat inter Chriſtianos veraciter Catholicam tenentes fidem etiam ipſam nobis corporis mortem, non lege naturæ ſed merito inflictam eſſe peccati.* Reſpondeo, his verbis Auguſtinum tantum ſignificare moriendi neceſſitatem quæ ex hominis natura ſecutura erat, per Dei gratiam Adamo, in ipſa creatione gratuito communicatam, fuiſſe ſublatam, & ideo mortem, quæ poſt eius lapſum regnat in nobis, non lege naturæ, ſed merito inflictam eſſe peccati. Et eodem ſenſu per peccatum Adæ mors intrauit in orbem.

Baſ. in hom.
Cic. Philip. 4.
In Catone.
Tuſcul. 1.
Sen. c. 32.
Id ep. 24.
Rom. 5. 12.
Aug. l. 13 c. 15.
Bellarm. t. 3. l. 4. c. 9.

IV. REMED. Conſidera à moriendi neceſſitate, nullum quantumuis Chriſtianum, ſanctum, pium, potentem, aliiſue donis prædıtũ eſſe exceptum, imò nihil in rerũ natura certius eſſe morte vniuſcuiuſq. *Quid nobis Chriſtianis,* inquit Cypr. *non commune cum ceteris, quamdiu adhuc ſecundum legem primæ natiuitatis manet caro iſta communis? Quoadusq. iſtic in mundo ſumus, cum genere humano carnis æqualitate coniungimur, ſpiritu ſeparamur. Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,* ait Horatius. *Regumq. turres.* Et alius. *Mors dominos ſeruis, & ſceptra ligonib. æquat.* Et Cicero. *Omnib. definita eſt mors.* Et Seneca.

Cyp. de mortal.
Horat. l. 1. car. od 4.
Cic. pro Sextio.
Sen. ep. 77.

Digitized by Google

*Eo ibis, quo omnia eunt. Quid tibi nouum eſt? ad hanc legem natus es: hoc patri tuo ac-
cidit, hoc matri, hoc maioribus, hoc omnibus ante te, hoc omnibus poſt te. Quantus te po-
pulus mortuo ſequetur? quantus comitabitur? Fortior, vt opinor, eſſes, ſi multa mil-
lia tibi commorerentur. Atqui multa millia hominum & animalium hoc ipſo momen-*
In excn. *to, quo tu mori dubitas animam variis generibus emittunt.* Et iterum. *Stultum eſt
timere, quod vitare non poſſis. Morieris. Nec primus, nec vltimus. Multi me anteceſſe-
runt, omnes ſequentur. Morieris, hic eſt humani officij finis. Quo tranſit orbis, ego tran-
ſibo. Ad hanc conditionem cuncta, gignuntur. Quod cœpit, & deſinit.* QVOD autem
Aug. in Pſal. 38. nihil certum ſit præter mortem, docet clare B. AVG. in Pſalmos. *Quid,* in-
quiens, *in hac terra certum eſt niſi mors? Profeciſti? qui ſis hodie ſcis, quid facturus
ſis craſtino neſcis. Peccator es? quid ſis hodie ſcis, quid ſis craſtino neſcis. Speras pecu-
niam? incertum eſt an proueniat. Speras vxorem? incertum eſt an accipias, vel qua-
lem accipias. Speras filios? incertum eſt, an naſcantur. Nati ſunt, incertum eſt, an vi-
uant. Viuunt? incertum eſt, an proficiant, an deficiant. Quocunque te verteris, incerta
omnia, mors certa. Natus es, certum eſt quia morieris. Itaque hæc incerta, vbi ſola mors
eſt certa: & in hoc ipſo quia mors certa eſt, dies mortis incertus eſt.*

Eccli. c. 40. 1. V. REMED. Conſidera, quot quantisq; malis beneficio mortis libe-
remur. Ea deſcribit primò Eccleſiaſticus. *Occupatio*, inquiens, *magna crea-
ta eſt omnibus hominibus, & iugum graue ſuper filios. Adam à die exitus de ventre
matris eorum vſque in diem ſepulturæ matris omnium. [illegible]cationes eorum, & timo-
res cordis: &c. furor, zelus, tumultus, fluctuatio, & timor mortis, iracundia perſeuerans*
Cypr. ſer. 4. *& contentio*, &c. multa. Deinde SS. Patres CYPRIANVS de mortalitate.
*Quid aliud in mundo, quam pugna aduerſus diabolum quotidie geritur? quam aduer-
ſus iacula eius & tela conflictationibus aſſiduis dimicatur? Cum auaritia nobis, cum
impudicitia cum ira, cum ambitione congreſſio eſt, cum carnalibus vitiis, cum illecebris
ſecularibus aſſidua, & iugis, & moleſta luctatio eſt. Si auaritia proſtrata eſt, exurgit li-
bido: ſi libido compreſſa eſt, ſuccedit ambitio: ſi ambitio contempta eſt, ira exaſperat, in-
flat ſuperbia, vinolentia inuitat, inuidia concordiam rumpit, amicitiam zelus abſcindit.
Tot perſecutiones animus quotidiè patitur, tot periculis pectus vrgetur, & delectat hic*
Amb. c. 2. *inter Zabuli gladios diu ſtare?* Et AMBROSIVS de bono mortis. *Quid enim
eſt, quo hæc vita delectet, plena ærumnarum & ſolicitudinum, in qua innumera calu-
mniæ, & multa moleſtiæ & multæ lachrymæ eorum, qui affligantur moleſtiis, &c.
Quid boni eſt homini in hac vita, qui in vmbra viuit, nec expleri poteſt cupiditatibus
ſuis? Et ſi expleatur diuitiis, fructum quietis amittit, quia cogitur cuſtodire, quod mi-
ſera auiditate quæſierit, vt miſerius eas poſſideat, cui prodeſſe non poterunt. Itaque ſi
plena oneris vita, vtiq; finis eius alleuamentum eſt, alleuamentum autem bonum mors.*
Cap. 7. Et infra. *Quotidie ad edendum & bibendum ſurgimus, & nullus expletur vt non poſt
momentum eſuriat ac ſitiat. Quotidie lucrum quærimus, & nullus cupiditati modus*
Eccl. 1. 8. *ponitur. Non ſatiabitur, inquit, oculus viſu, nec auris auditu. Qui diligit argentum,
non ſatiatur argento. Nullus finis laboris, & nullus eſt fructus abundantiæ. Cupimus*

quotidie

quotidie ſcire nєua, & quid eſt ipſa ſcientia, niſi quotidianis dolori adiectio? Omnia quæ ſunt, iam fuerunt, & nihil eſt ſub ſole nouum, ſed omnia vanitas. Totam vitam odio habui dixit Eccleſiaſtes. Qui vitam odio habuit, vtiq; mortem prædicauit. Et SENECA ad Marciam. Mors omnium dolorum & ſolutio eſt, & finis: vltra quam mala noſtra non exeunt, quæ nos in illam tranquillitatem, in qua antequam naſceremur iacuimus, reponunt, &c. O ignaros malorum ſuorum, quibus non mors, vt optimum inuentum naturæ laudatur, quæ ſiue fœlicitatem includit, ſiue calamitatem repellit ſiue ſatietatem, aut laſſitudinem ſenis terminat, ſiue iuuenile æuum, dum meliora ſperantur, in flore deducit, ſiue pueritiam ante duriores gradus reuocat, omnibus finis, multis remedium, de quibuſdam votum, de nullis melius merita, quam de his ad quos venit, antequam inuocaretur. Hæc ſeruitutem inuito Domino remittit: hæc captiuorum catenas leuat: hæc è carcere educit, quos exire imperium impotens vetuerat. Eccl. 2. 17. Sen. conſolatio

VI. REMED. Conſidera, quot bonis beneficio mortis locupletemur. Quantum proſit, inquit Cyprianus, exire de ſeculo, Chriſtus ipſe ſalutis atque vtilitatis noſtræ magiſter oſtendit, qui cum diſcipuli eius contriſtarentur, quod ſe iam diceret receſſurum, locutus eſt ad eos dicens. Si me dilexiſſetis gauderetis, quoniam ad patrem vado: docens & oſtendens, cum chari, quos diligimus de ſeculo exeunt, gaudendum potius, quam dolendum. Cuius rei memor Apoſtolus Paulus in epiſtola ſua ponit & dicit. Mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum. Lucrum maximum computans iam ſeculi laqueis non teneri, iam nullis peccatis & vitiis carnis obnoxium fieri, exemptum preſſuris agentibus & venenatis diaboli faucibus liberatum ad lætitiam ſalutis æternæ Chriſto vocante proficiſci. Et iterum. Quis non peregrè conſtitutus properet in patriam regredi? Patriam noſtram paradiſum computamus, parentes noſtros Patriarchas habere iam cœpimus, quid non properamus & currimus, vt Patriam noſtram videre, vt parentes ſalutare poſſimus? Magnus illic nos carorum numerus expectat, parentum, fratrum, filiorum frequens nos & copioſa turba deſiderat, iam de ſua immortalitate ſecura, & adhuc de noſtra incolumitate ſolicita. Ad horum conſpectum & complexum venire, quanta & illis, & nobis in commune lætitia eſt? qualis illic cœleſtium regnorum voluptas ſine timore moriendi & cum æternitate viuendi, quam ſumma & perpetua felicitas? AMB. de fide reſurrectionis. Morte vnius plerunque accepimus maximos populos liberatos: morte imperatoris fugatos exercitus hoſtium quos viuus vincere nequiuiſſet. Morte martyrum religio defenſa, cumulata fides, Eccleſia roborata eſt, vicerunt mortui, victi perſecutores ſunt. Itaque quorum vitam neſcimus, mortem celebramus. Morte etiam inimicorum odia ſoluuntur. Quid plura? Vnius morte mundus redemptus eſt. Potuit enim Chriſtus non mori, ſi voluiſſet. Mors eius vita eſt omnium. Morte eius ſignamur, mortem eius orantes annunciamus, mortem eius offerentes prædicamus. Mors eius victoria eſt. Mors eius ſacramentum eſt, mors eius annua ſolemnitas mundi eſt. Et libro de bono mortis. Mors hæc tranſitus vniuerſorum eſt, opus eſt, vt conſtanter tranſeas. Tranſitus autem à corruptione ad incorruptionem, à mortalitate ad immortalitatem, à perturbatione ad tranquillitatem. Non Cyp. l. cit. Ioan. 14. 28. Phil. 1. 21. Amb orat. 1. de morte fratris. Id. c. 4.

igitur nomen te mortis offendat, ſed boni tranſitus beneficia delectent. Quid eſt.n. mors niſi ſepultura vitiorum, virtutum ſuſcitatio? Ethnicorum quoq; plerique, lumine naturali edocti, non omnino ignorarunt probis poſt hanc vitam
Cic.1.Tuſcul. magnum aliquod bonum deſtinatum. Sic enim ſcribit in Tuſculanis ſuis
M. TVLLIVS: *Duæ ſunt viæ, vt ait Socrates, duplicesq; curſus animorum è corpore excedentium. Nam qui ſe humanis vitiis contaminarunt & ſe totos libidinibus dediderunt, iis deuium quoddam iter eſt ſeclusum à concilio Deorum. Qui autem ſe integros caſtosque ſeruarunt, quibusque fuit minima cum corporibus contagio, ſuntque in corporibus humanis vitam imitati Deorum, his ad illos, à quibus ſunt profecti, facilis patet reditus.*

VII. REM. Conſidera quibus rebus mors bonorum æquè à prophanis, atq; ſacris ſcriptorib. comparetur. Primo autem comparatur ſomno
Ioan.11.11. 1.Theſſ.4.13. Apoc.14.13. Chry.hom.5. & quieti. Vnde Chriſtus de Lazaro mortuo: *Lazarus amicus noſter dormit.* Et B. Paulus. *Nolo vos ignorare de dormientibus.* Et S. Ioannes. *Beati mortui qui in Domino moriuntur. Amodo iam dicit Spiritus, vt requieſcant à laborib ſuis.* CHRY. ad populum Antioch. *Quid tandem eſt mors? Somnus conſueto longior. Itaque*
Hier.ep.29. *ſi mortem times, time & ſomnum: ſi propter morientes angeris, & propter comedentes & bibentes angere, ſicut enim hoc naturale, ſic & illud.* HIER. ad Theodoram. *Aduerſum mortis duritiam & crudeliſſimam neceſſitatem hoc ſolatio erigimur, quod breui viſuri ſimus eos, quos dolemus abſentes. Neq;.n. mors, ſed dormitio & ſomnus appel-*
Bas.hom.18. *latur. Vnde & beatus Apoſtolus vetat de dormientib. contriſtari.* BAS. de Barlaam
Cic. de ſeneƈt. Martyre. *Somnus iuſtis eſt mors, imò magis migratio ad vitã meliorem. Hinc eſt, quod*
Ouid.l.2.eleg. *martyres exultant dũ trucidantur.* Sic Cicero in Catone Maiore. *Morti nihil eſt ſimile, quàm ſomnus.* OVIDIVS. *Stulte quid eſt ſomnus? gelidæ niſi mortis imago?*
Pſal.38.13. Heb.13.14. Cyp. de mort. *Longa quieſcendi tempora fata dabunt.* 2. cõparatur peregrinationi, qua reditur ad patriã. Vnde propheta. *Aduena ego ſum apud te, & peregrinus ſicut omnes patres mei. at peregrinus optat in patriam redire. Non.n. habemus, inquit Apoſtolus, permanentem ciuitatẽ. ſed futurã inquirimus.* CYP. *Conſiderandũ eſt fratres dilectiſſimi, & identidẽ cogitandũ renunciaſſe nos mundo, & tanquã hoſpites & peregrinos hic degere. Amplectamur diẽ, q aſſignat ſingulos domicilio ſuo: qui nos iſthinc ereptos, & laqueis ſecularib. exutos paradiſo reſtituit, & regno cœleſti. Quis nõ peregre conſtitutus properet*
Chry.hom.7. *in patriã regredi? Quis non ad ſuos nauigare feſtinans ventũ proſperũ cupidius optaret, vt velocius charos liceret amplecti?* CHRY. ad pop. Ant. *Nihil aliud mors eſt, quam*
Id.hom.45. *ſomnus, & migratio, & tranſlatio, & requies, & tranquillus portus, & perturbationum liberatio, & à vitæ curis abſolutio* Et in Geneſin. *Nihil mors eſt vltra q̃ ſomnus &*
Phil.1.23. *peregrinatio, & trãſmigratio à deteriorib. ad meliora, adeo vt multi exiliãt & feſtinẽt*
Amb.cap.2. *cũ hinc migrandũ. proinde & Paulus clamat dicens. Diſſolui cupio, & cum Chriſto eſſe multo melius.* AMB. de bono mortis. *Deniq; feſtinabat etiã ſanctus Dauid de hoc*
Pſal. 38.13. *loco peregrinationis exire, dicens. Aduena ego ſum apud te in terra & peregrinus, ſicut oẽs patres mei. Et ideo tanquam peregrinus ad illã ſanctorum cõmunem omnium patriam*

feſti-

feſtinabat, petens ꝑ huius cōmorationis inquinamento remitti ſibi peccata priuſquā diſcederet vita. Quid igitur tantopere vitam iſtam deſideramus; in qua quanto diutius quis fuerit, tanto maiore oneratur ſarcina peccatorum? Sic Cicero de Senectute. Commorandi nobis natura diuerſoriū, non habitandi dedit. Ex ipſa vita diſcedendum eſt tanquam ex hoſpitio, non ex domo? Et. Mihi tam iucunda ſenectus eſt, vt quo propius ad mortē accedam, quaſi terram videar videre, aliquandoque in portum ex longa nauigatione eſſe venturus. SENECA. Si quis in mortem ante primos annos delatus eſt, non magis conqueri debet, quā qui cito nauigauit. Et. In freto viximus, moriamur in portu.

Cicero in Catone.

Sen. ep. 71. & 20.

VIII. REMED. Conſidera exempla ſanctorum, qui mortem non reformidarunt. Omitto exempla ſcripturæ ſupra relata. POSSIDIVS in vita S. AVGVSTINI primo laudat D. Ambroſium, quod dum vſque ad mortem decumberet rogatus ab aſtantibus, vt Deum pro longiore vita precaretur, reſponderit: Non ſic vixi, vt me pudeat inter vos viuere ſed nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus, quæ verba, inquit, Auguſtinus vt elimata & librata laudabat, ideoq; dicta putabat, ne videretur præfidere ſuis meritis. Deinde Auguſtinum, cum ad Coepiſcopum familiarem morti proximum veniſſet, & is geſtu manus ſe de ſeculo exiturum indicaret, dixiſſe. Poſſes diutius viuere, cum ſis Eccleſiæ neceſſarius: illum verò reſpondiſſe, ne videretur huius vitæ cupiditate teneri. Si nunquam, bene: ſi aliquando, quare non modo? Et mirabatur, inquit, hominem non doctum Auguſtinus, & in villā nutritum talia protuliſſe, & laudabat. Poſtremo addit, Auguſtinum ſolitum referre in hanc rem exemplum cuiuſdam Epiſcopi, de quo B. CYP. ita ſcribit. Cum quidam de collegis & conſacerdotibus noſtris iam infirmitate defeſſus, & de appropinquante morte ſollicitus commeatum ſibi precaretur, aſtitit deprecanti & iam penè morienti iuuenis honore & maieſtate venerabilis, ſtatu excelſus & clarus aſpectu, & quem aſſiſtentem ſibi vix poſſet humanus aſpectus oculis carnalibus intueri, niſi quod talem videre iam poterat de ſeculo receſſurus. Atq; ille non ſine quadam animi & vocis indignatione infremuit, & dixit. Pati timetis, exire non vultis, quid faciam vobis? Increpantis vox eſt, & monentis, qui de perſecutione ſollicitis, de acceſſione ſecuris, non conſentit ad præſens deſiderium, ſed conſulit in futurum. Audiuit frater noſter & collega moriturus quod cæteris diceret. Nam qui moriturus audiuit ad hoc audiuit, vt diceret: non ſibi audiuit ille, ſed nobis. Nam quid diſceret iam receſſurus? De B. HILARIONE eremita ita ſcribit S. HIER. Cum habitaret adhuc in tuguriolo annos natus decem & octo, latrones ad eum nocte venerunt, vel exiſtimantes habere aliquid quod tollerent, vel in contemptum ſui reputantes fieri, ſi puer ſolitarius eorum impetus non pertimeſceret. Itaq; inter mare & paludem à veſpere vſq; ad ſolis ortum diſcurrentes nunquam locū eius cubiculi inuenire potuerunt. Porrò clara luce reperto puero, quaſi per iocum; quid inquiunt, faceres, ſi latrones ad te venirent? Quibus ille reſpondit. Nudus latrones non timet. Et illi certe aiunt, occidi potes. Poſſum inquit, poſſum: & ideò latrones non timeo, quia mori paratus ſum. Tunc admirati conſtantiam eius & fidem,

Poſſid.

Cyp. de mortal.

Commeatum i. vitæ prorogationem.

Hier. in eius vita.

confeſſi ſunt noctis errorem, cæcatosque oculos, correctiorem deinceps vitam pollicentes.
Sulp. in eius hiſt. c. 4. Non abſimile eſt quod Sulpitius Seuerus de S. Martino Turonenſi antiſtite commemorat. *B. Martinus,* inquit, *inter alpes deuia ſecutus incidit in latrones. Cumq́ue vnus ſecurim eleuatam in caput eius libraſſet, ictum ferientis dextera ſuſtinuit alter. Vinctis tamen poſt tergum manibus vni ſeruandus & ſpoliandus traditur. Qui cum eum ad remotiora duxiſſet, percontari ab eo capit, quiſnam eſſet. Reſpondit, Chriſtianũ ſe eſſe. Quærebat etiã ab eo, an timeret. Tum verò conſtantiſſimè profitetur, nunquam ſe fuiſſe tam ſecurum, quia ſciret miſericordiam Domini maximè in tentationibus affuturam: ſe magis illi cõdolere, qui Chriſti miſericordia, vtpote latrocinia exercens, eſſet indignus. Ingreſſusq́ue Euangelicam diſputationem verbum Dei latroni prædicabat. Quid longius moror? Latro credidit proſecutusq́ue Martinum viæ reddidit, orans vt pro ſe Dominum precaretur, idemq́ue poſtea religioſam agens vitam viſus eſt, vt hæc quæ ſupra retulimus, ab ipſo audita dicantur.* Et multo poſt ſubiungit de eo iam Epiſcopo. *In pago Æduorum dum templum B. Martinus euerteret, furens gentilium ruſticorum in eum irruit multitudo. Cumq́ue vnus audacior cæteris ſtricto eum gladio peteret, reiecto pallio nudam ceruicem percuſſori præbuit. Nec cunctatus ferire gentilis ſ[...] dextram altius extuliſſet, reſupinus ruit, conſternatusq́ue diuino metu veniam precabatur.* Sur. 4. Aug. Eiuſdem generis eſt exemplum B. DOMINICI apud Theodorum de Apolda. *Cum, inquiens, multo tempore apud Toloſanos hæreſin expugnaſſet, ſcelerati illæ nonnulli ſatellites de nece Dominico inferenda conſilia captarunt, Itaque poſiti in certo loco inſidijs aduentum eius præſtolabantur. At ille cognita eorum malitia cantans & alacer iter refecit, eorumq́ue furorem vltro etiam audacius prouocauit. Quo reſtupefacti carnifices. An non, inquiunt, mortem pertimeſcis? Quid facies, ſi nos te ad mortem abripiamus? Quibus ille: Rogarem, inquit, vos, ne mortem mihi celerem afferretis, ſed paulatim ſingula membra ferro præſcinderetis, atque ad extremum euulſis luminibus ſineretis ita mutilatum corpus in ſuo ſanguine volutari vel pro ſuis pro veſtro arbitratu vita omni priuaretis.* Eodem pertinent exempla innumerabilium martyrum qui atrociſſimam etiam mortem non timuerunt.

IX. REMED. ſit crebra meditatio mortis coniuncta cum quotidiano
Eccli. 14. 12. Luc. 12. 40. moriendi affectu, iuxta monitum Sapientis. *Memor eſto, quoniam mors non*
Tertull. de anima. *tardat.* Et Chriſti. *Eſtote parati, quia qua hora non putatis filius hominis veniet. Per*
Chry. hom. 5. *imaginem mortis,* inquit TERTVLLIANVS. *fidem imitaris, ſpem meditaris, diſcis mori & viuere, diſcis vigilare dum dormis.* CHRYSOST. ad pop. Antioch. *Chriſtus docebat. Si quis non tollit crucem ſuam, & ſequitur me non eſt me dignus. Hoc autem dicebat, non vt lignum ſuper humeros feramus, ſed vt mortem ſemper ante oculos habeamus. Sicut igitur & Paulus, quotidie morere, & mortem deride, præſentemque contemne vitam. Es enim miles ſemper in conflictu conſtitutus: miles verò mortem ti-*
Amb. orat. 2. *mens nunquam generosè ſe geret.* AMBROSIVS de fide reſurrectionis. *Sit quidam quotidianus vſus in nobis affectusq́ue moriendi, vt per illã quod diximus ſegregationem à corporis cupiditatib. anima noſtra ſe diſcat extrahere, & tanquam in ſublimi*

locata

locata quo terrenæ adire libidines, & eã ſibi glutinare non poſſint, ſuſcipiat mortis ima- Hier. tom. 3.
ginem, non pœnam mortis incurrat. HIER. epiſt. ad Cypr. presbyterũ exponens
verſum Pſalm 89. *Dexteram tuam ſic notam fac, & eruditos corde in ſapientia. vbi*
alii vertunt, Dies noſtros ſic oſtende; vt veniamus corde ſapienti. *Eſt autem,*
inquit, *ſenſus numerũ annorum, dierumq́ noſtrorum, quibus in hoc ſæculo nos viuere*
decreuiſti, oſtende nobis, vt præparemus nos aduentui tuo, & contempto errore mortaliũ
ad te pergere feſtinemus, cupiamusq́ præſentiam tuam, & ad te feſtinemus corde ſa-
pienti. Nihil enim ita decipit humanum genus, quam quod dum ignorant ſpatia vitæ
ſuæ longiorem ſibi ſeculi huius promiſsionem repromittunt. Vnde & illud egregiè dictũ
eſt: nullum tam ſenem eſſe, & ſic decrepitæ ætatis, vt non ſe adhuc vno plus anno viue- Eccli. 7. 40.
re ſuſpicetur. Ad hunc ſenſum pertinet & illud quod dicitur. Memento mortis tuæ &
non peccabis. Qui enim ſe recordatur quotidie eſſe moriturum, contemnit præſentia, & Pſal 101. 25.
& ad futura feſtinat. Hoc eſt, quod Dauid in alio precatur loco dicens. Ne auferas me
in dimidio dierum meorum, priusquam abeam & non ſubſiſtam: quod ita exponitur.
Ne eo tempore facias me mori, quando adhuc putabam me victurum, vt poſſim peccata
corrigere pœnitentia. Si enim hoc feceris, inuentus in delictis meis eſſe deſiſtam. ANTI- In epitap. Marcellæ ep. 16.
DOTO hoc præmeditandi mortem præclarè vſa eſt in vita ſua B. MAR-
CELLA vidua, de qua idem Hieronymus ad Principiam Virginem. *Annis,*
inquit, *plurimis ſic ſuam tranſegit ætatem, vt ante ſe vetulam cerneret, quam adole-*
ſcentulam fuiſſe meminiſſet, laudans illud Platonicum, qui Philoſophiam, meditationẽ
mortis eſſe dixit. Vnde & noſter Apoſtolus. Quotidie morior propter veſtram ſalutem. 1. Cor. 15. 31.
Et Dominus iuxta antiqua exemplaria. Niſi quis tulerit crucem ſuam quotidie, & ſe-
cutus fuerit me, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Multoque ante per Prophetam Spiritus
ſanctus. Propter te mortificamur tota die: æſtimati ſumus vt oues occiſionis. Et poſt Pſal. 43. 22.
multas ætates illa ſententia. Memento ſemper diem mortis, & nunquam peccabis. Eccli. 7. 40.
Diſertiſsimique præceptum Satyrici. Viue memor lethi, fugit hora, hoc quod loquor Perſ. ſat. 5.
inde eſt. Sic ergo, vt dicere cœperamus, ætatem duxit, & vixit: vt ſemper ſe crederet eſſe
morituram. Sic induta eſt veſtibus, vt meminiſſet ſepulchri, offerens hoſtiam rationabi-
lem, viuam placentem Deo. Denique hoc remedium apud omnes fere Ethni-
cos Philoſophos fuit vulgatum, poſtquam Socrates apud Platonem in
Phædone germanam omnis Philoſophiæ rationem poſuit in meditatio-
ne mortis. Vnde M. TVLLIVS in Catone maiore. *Hoc meditatum ab ado-* Cic. de ſenect.
leſcentia debet eſſe, mortem vt negligamus, ſine qua meditatione tranquillo eſſe animo
quis non poteſt. Et in Tuſculanis. *Quæ poteſt eſſe in vita iucunditas, cum dies &* Tuſcul. 1.
noctes cogitandum ſit iam iam eſſe moriendum? SENECA ad Lucilium. *Moleſtum* Seneca ep. 12.
eſt, inquis, mortem ante oculos habere. Primum, iſta tam iuueni ante oculos debet eſſe,
quàm ſeni. Non enim citamur ex cenſu. Deinde nemo tam ſenex eſt, vt improbè vnum
diem ſperet. Et infra. *In ſomnum ituri læti hilaresq́ dicamus.*

Vixi & quem dederat curſum fortuna, peregi.

Craſtinum ſi adiecerit Deus, læti recipiamus. Ille beatiſſimus eſt, & ſecurus ſui poſſeſ-

ſor, qui craſtinum ſine ſollicitudine expectat. Quiſquis dixit, vixi, quotidie ad lucrum ſurgit. Et rurſum. *Mortem venientem nemo hilaris excipit, niſi qui ſe ad illam diu compoſuerit.* Et. *Incertum eſt, quo te loco mors expectet. Itaque tu illam omni loco expecta. Egregia res eſt, mortem condiſcere. Semper diſcendum eſt, quod an ſciamus experiri non poſſumus. Meditare mortem. Qui hoc dicit, meditari libertatem iubet. Qui mori didicit, ſeruire dedidicit. Quid ad illum carcer, & cuſtodia, & clauſtra? liberum oſtium habet.*

Ep. 30. Ep. 26.

X. REMED. Conſidera, quot bonorum, maximè ſpiritualium, iacturam facias, ſi plus æquo, ſiue ſanus, ſiue æger reformides mortem. Primò enim apertè repugnas non ſolum diuinæ voluntati, ſed etiam tuæ propriæ, vt bene oſtendit B. CYPRIANVS. *Meminiſſe debemus*, inquit, *voluntatem nos non noſtram, ſed Dei facere debere, ſecundum quod nos Deus quotidie iuſſit orare. Quam præpoſterum eſt, quamque peruerſum, vt cum Dei voluntatem fieri poſtulemus, quando euocat nos, & accerſit de hoc mundo Deus, non ſtatim voluntatis eius imperio pareamus. Hoc nitimur & reluctamur, & peruicacium more ſeruorum ad conſpectum Domini cum triſtitia & mœrore perducimur, exeuntes iſthinc neceſſitatis vinculo, non obſequio voluntatis, & volumus ab eo præmiis cœleſtibus honorari, ad quem venimus inuiti. Quid ergo rogamus & petimus vt adueniat regnum cœlorum, ſi captiuitas terrena delectat? Quid precibus frequenter iteratis rogamus & poſcimus vt acceleret dies regni?* 2. Id conſequeris, vt minus placeas Deo. *Sic in Geneſi*, inquit idem, *Pater, teſtatur & loquitur ſcriptura diuina. Et placuit Enoch Deo, & non eſt inuentus poſtmodum, quia Deus illum tranſtulit. Hoc fuit placuiſſe in conſpectu Dei, de hac contagione ſeculi meruiſſe transferri. Sed & per Salomonem docet Spiritus ſanctus qui Deo placeant maturius hinc eximi, & citius liberari, ne dum in iſto mundo diutius immorantur, mundi contactibus polluantur. Raptus eſt, inquit, ne malitia mutaret intellectum eius. placita enim erat Deo anima eius: propter hoc properauit educere eum de media iniquitate. Eius eſt in mundo diu velle manere, quem mundus oblectat, quem ſeculum blandiens atque decipiens illecebris terrenæ voluptatis inuitat.* 3. quo plus times mortem, hoc minus oſtendis te paratũ ad martyrium, eiusq́; meritum, cum tamen quilibet Chriſtianus ſecundum profeſsionẽ ſuam paratus eſſe debeat potius ſanguinẽ ſuum profundere, quam Chriſtum negare, vel aliud peccatum mortale committere. Vnde Chriſtus. *Qui odit animã ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et. *Qui non renũciauerit, omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Vt nihil aliud*, inquit idem Cyprianus, *mortalitas iſta contulerit, hoc Chriſtianis & Dei ſeruis plurimum præſtitit, quod martyrium cœpimus libenter appetere, dum mortem diſcimus non timere.* 4. quia coniicis te in periculum ne à ſalute excidas, maximè cum ab vltimo vitæ momento pendeat vel ſalus vel exitium ſempiternum. Dicit enim Eccleſiaſtes. *Si ceciderit lignum ad auſtrum, aut ad aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit. Illud quoque egregium*, ait Cyprianus, *quod ait ſcriptura. Ante mor-*

Cyp. de mortal. Fiat voluntas tua. Cyp. ib. Gen. 5. 24. Eccli. 44. 16. Sap. 4. 11. Luc. 14. 26. 33. Ibid. Eccli. 11. 3. Cyp. de mort.

tem non laudaueris quenquam. Vnuſquiſque enim in nouiſſimis ſuis cognoſcitur, & quia vnuſquiſq; quamdiu viuit, obnoxius eſt lapſui, nec ſenectus immunis à crimine. Nam ſi laudari ante gubernator non poteſt, quam in portum nauem deduxerit, quomodo laudabis hominem, priuſquã in ſtationem mortis ſucceſſerit. Dux ipſe niſi confecto prælio non ſumit lauream, nec miles arma deponit, nec ſtipendii mercedem adipiſci- Aug.ep.80.
tur niſi hoſte ſuperato. Et vulgatum eſt dictum Auguſtini ad Heſychium. *In quo quemq; inuenerit ſuus nouiſſimus dies, in hoc eum comprehendet mundi nouiſſimus dies: quoniam qualis in die iſto quiſq; moritur, talis in die illo iudicabitur.* Conſentit
& hic, quod mirũ eſt, SENECA. *Omnis dies*, inquiens, *velut vltimus ordinan-* Sen.ep.
dus eſt. De felicitate hominis vltimus dies iudicat. Quod ſi in periculum ſalutis te nõ adducat nimius metus mortis, ſaltem imminuet patientiæ, ſpei, deuotionis, caritatis in Deum, ceterarumq; virtutũ meritum, quia, mœrore, metuq; immoderato mortis, potius auges morbum corporalem quã imminuis, imò mortem ipſam accerſis, quam animi lætitia & tranquillita-
te multi depulerunt. *Multos enim*, ait Eccleſiaſticus, *occidit triſtitia, & non eſt* Eccli.30.25.
vtilitas in illa. Et. *A triſtitia feſtinat mors, & cooperit virtutem, & triſtitia cordis* Sen.ep.24.
flectit ceruicem. Et SENECA. *Inquietam nobis vitam facimus metu mortis, & tanta eſt hominum dementia, vt quidam timore mortis cogantur ad mortem.*

XI. REMED. Conſidera etiamſi laudandi non ſint, qui plus æquo reformidant mortem, eos tamen laudãdos eſſe, qui moderate id faciunt, propter iudicii diuini ſeueritatem poſt mortem ſecuturi, ſuamq; de ſalute
incertitudinem. *Beatus enim* homo, inquit Salomon, *qui ſemper eſt pauidus* Prou. 28.14. Eccli 1.13.
Et Eccleſiaſt. *Timenti Dominum bene erit in extremis, & in die obitus ſui benedi-*
cetur. Et Chriſtus. *Timete eum, qui poteſt animam & corpus mittere in gehennam* Matth.10.28. Iſa. 38.3.
Exemplum habemus pii regis Ezechiæ, qui non ſolum mori timuit, cum ex Iſaia Propheta mortẽ ſibi decretam didicit, ſed etiam multis lachrymis
eã eſt deprecatus. Deinde Chriſti Domini qui in horto Gethſemani hor- Mar.14.33. Luc.22.44.
rore mortis ita cœpit pauere & tædere, vt exudarit ſanguinem. Vnde B. Cyp. ſerm. de
CYP. *Domine triſtem te vſque ad mortem præ nimia anxietate ſanguineo ſudore per-* paſſione.
fuſus coram Apoſtolis es profeſſus. Audiens hæc ego expaui. Quis enim non timeat, ſi timet ille, quem omnia timent, ſi pauet ille, cui omne genu ſeruatur, ſi ille qui mors eſt mortis & morſus inferni morte propinquante pertimeſcit? nonne tu docueras & inſtruxeras fideles tuos, vt non timerent, eos qui corpus occidunt, quia vſq; ad animam tyrannica violentia non attingit. Sed metus ille infirmitatis humanæ cõmunem exprimebat affectũ, & generalitatẽ omnium in carne viuentium hoc dolore vrgeri, & diſſolutionẽ corporeæ ſpiritualiſq; naturæ hac moleſtia non poſſe carere, & hanc pœnam vniuerſæ ſucceſſioni Adam ſine exceptione impoſitam vt difficultas extremi tranſitus timeretur. Et hæc quidem moleſtia in eos, qui Dei iudicio rationem reddituri occurrunt, non im-
meritò cadit. Et HIERON, libro 11. commentariorum in Iſaiam occaſione Hieron. c.38. Iſa.
pii regis Ezechiæ deprecantis mortem, annotauit, *etiam ſanctos viros morte terreri.*

tereri propter incertum iudicij & ignorationem ſententiæ Dei, quam ſedem habituri ſint. Et in vita B. Hilarionis eremitæ hæc habet de eo iam morti proximo verba. *Iamque modicus calor tepebat in corpore nec præter ſenſum quicquam viui hominis ſupererat, & tamen apertis oculis loquebatur. Egredere, quid times? egredere anima mea, quid dubitas? Septuaginta prope annis ſeruiſti Chriſto, & mortem times?*
Chry. hom. 45. Gen. 20. *In hæc verba exhalauit Spiritum.* CHRYSOSTOMVS in commentariis in Geneſin profert exemplum Abraham Patriarchæ exponens verba illa. *Dixit autem Abraham de Sara vxore ſua. Soror mea eſt: ne forte occiderent eum viri ciuitatis propter illam. Vide,* inquiens, *quomodo à violentis affectionibus anima iuſti impugnetur, & timor eum inceſſat. Vide quomodo propter mortis metum iuſtus ille tulit. Cæterum non ideo condemnes iuſtum ob puſillanimitatem, quod mortem timuerit, ſed potius admirare conditorē vniuerſi, qui tantæ erga nos eſt miſericordiæ, quod mortem illis & ſanctis tunc terribilem, eandem nunc ita contemptibilem fecerit Chriſtus, vt quam formidabant illi virtute clari, nunc derideant, & iuuenes, & teneræ virgines.* Et
Id. hom 67. Gen. 50. 1. alibi cum agit de planctu magno ſeptem dierum quem Ioſeph Patriarcha fieri iuſſit in morte patris ſui Iacob. *Verum tu hæc,* inquit, *audiens [illegible] ne ſimpliciter prætercurre, ſed tempus cogita, quo facta ſunt, & ab omni culpa libera Ioſeph. Nondum enim fuerunt portæ inferni confractæ, neq; inferni vincula diſſoluta, neq; mors dicebatur dormitio.* Ex his verbis minimum habes ex ſententia Chryſoſtomi veteres patres mortem timuiſſe. Quod autem ex nouo teſtamento aliqui etiam timuerint mortem ſaltem violentam liquet exemplo Pauli,
Id. hom. 6. quem in homilia de laudib. D. Pauli fatetur mortem timuiſſe, his verbis. *Sed & mortem, inquis, Paulus aliquando pertimuit. Quod ſi ego Paulum fuiſſe hominem denegarem, merito mihi has naturæ eius fragilitates opponeres ſi vero ipſe confitemo, quia homo fuit, & nulla etiam naturæ conditione nobis præſtantior, fuit tamen [illegible] melior voluntate, fruſtra mihi iſta proponis. Ipſe enim, qui mortem timuit, dicebat. Quamdiu ſumus in hoc tabernaculo ingemiſcimus grauati,* &c. AVGVSTINVS libro primo de Ordine in fine ait, *horrore mortis non terreri, viris etiam doctiſſimis [illegible] difficillimum, licet omnes confiteantur ſummam Philoſophiæ arcem eſſe, non terreri [illegible]* libro de immortalitate animæ *Nihil,* inquit, *difficilius, quam non metuere mortem, & ab illecebris huius mundi, ſicut pericula poſtulant, temperare. Tanta eſt tamen anima, vt etiam hoc poſſit adiuuante ſane iuſtitia ſummi & veri Dei.* Addit deinde poſſe eam in virtute eouſque proficere, vt etiam *pro ſummo munere mortem deſideret.* In libris quoque de Ciuitate Dei approbat Philoſophorum
Aug. l. 10. c. 4. Cic. 1. offic. & de fin. 4. & 5. Greg. c. 17. ſententiam, dum dicunt *hanc eſſe naturæ primam quodammodo & maximam vocem, vt homo concilietur ſibi, & propterea mortem naturaliter fugiat.* GREG. libro 24. moralium. *Sæpe creſcit pauor mortis in electis vicina retributione iuſtitiæ, & vrgente ſolutione carnis, quanto magis diſtrictum iudicium iam iamque quaſi tangitur, tanto vehementius formidatur. Et ſi ea quæ ſciunt, nunquam ſe prætermiſiſſe meminerunt, formidant tamen illa quæ neſciunt: quia videlicet ſemetipſos diiudicare &*

compre-

comprehendere omninò non poſſunt, atq; vrgente exitu ſubtiliori terrentur metu. Vnde redemptor noſter ſolutioni carnis appropinquans, & membrorum ſuorum ſeruans ſpe- Cap. 18.
ciem, factus in agonia, cœpit prolixius orare. Et paulo poſt. *Conſideramus etiã, quia nec hoc quidem ſine aliquo reatu noſtro eſt, quod laudabiliter geßimus, ſi remota pietate iudicemur. Quis enim noſtrum vitam præcedentium Patrum valeat vel ſuperare vel aſſequi? & tamen Dauid dicit. Ne intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſtifi-* Pſal. 142. 2.
cabitur in conſpectu tuo omnis viuens. &c. *Quid ergo facient tabulæ, ſi tremunt columnæ?* Et alibi ſic ſcribit. *Cogitandum valde eſt, quantum nobis erit terribilis hora noſtræ reſolutionis, qui pauor mentis, quanta tunc omniũ malorum memoria, quæ obli-* Id. hom. 39. in Euang.
uio tranſactæ fœlicitatis, quæ formido & conſideratio iudicis. Quid ergo eſſe nobis de præſentib. ad delectationem debet, quando cunctis ſimul tranſeuntibus non vales tranſire quod imminet? quando & hoc funditus finitur, quod diligitur, & illud incipitur, vbi dolor nunquam finitur? Tunc maligni ſpiritus egrediente anima ſua opera requirunt. Tunc mala, quæ ſuaſerunt, replicant, vt ſocium ad tormenta trahant. Sed cur hoc de peruerſa ſolummodo anima dicimus, cum ad electos quoque egredientes veniant, & ſuum in illis, ſi præualeant, aliquid requirant? Quod autem metus mortis quibuſ- Id. c. 46.
dam ſanctis viris ſit ſalutaris docet in quarto dialogorum. *Plerumque, in-*quiens, *de culpis minimis, ipſe ſolus pauor egredientes iuſtorum animas purgat, ſicut narrari de quodam ſancto viro meum frequenter audiſti. Qui ad mortem veniens vehementer timuit, ſed poſt mortem diſcipulis in ſtola candida apparuit, & quam preclare ſit ſuſceptus indicauit. Nonnunquam verò omnipotens DEVS trepidantium men-* Cap. 47.
tes quibuſdam prius reuelationibus roborat, vt in morte minimè pertimeſcant. Nam quidam mecum in monaſterio frater Antonius nomine viuebat, qui multis quotidianis lacrymis ad gaudia patriæ cœleſtis anhelabat. Huic per viſionem nocturnam dictum eſt. Paratus eſto, quia Dominus iuſſit migrare te, cumque ille non habere ſe ſumptus ad migrandum diceret, reſponſum protinus audiuit dicens. Si de peccatis tuis agitur, dimiſſa ſunt. Quod cum ſemel audiſſet & magno adhuc metu trepidaret, nocte quoq; alia eiſdem verbis eſt admonitus. Tunc poſt quinq; dies febre correptus cunctis fratribus orantibus & flentibus defunctus eſt. Hæc ille. Illuſtre exemplum metus mortis habemus in B. ARSENIO eremita Arcadii quondam Theodoſii imperatoris filii magiſtro, de quo ſic loquitur Simeon Metaphraſtes. *Poſtquam adfuit tem-* Sur. 19. Iul.
pus tranſlationis, licuit videre illum totum Arſenium, qui erat paulo ante vel angelis virtute ſimilis metu pulſari & opprimi, & ad lachrymas effundendas moueri. Rogantibus ergo diſcipulis: Et tu pater times mortem? Reuera, inquit, hic metus, qui nunc me videtis affici, nunquam omnino à me receßit, ex quo factus ſum monachus. Hoc cum dixiſſet, & præſentibus Patribus quam fieri potuit iucundißimè, quæ in exitu dici ſolent verba eſſet elocutus, ſanctorum angelorum manib. verè beatam tradidit animam, cum vixiſſet quidẽ inter monachos quinquaginta quinq; annos, omnes autem centũ viginti.

VIDE. V. *Amor ſui. Immortificatio paßionum. Impatientia in aduerſis. In morbis. In morte carorum. Puſillanimitas. Timor humanus. Triſtitia.*

MVLIERVM COMMORATIO MAXIME CVM CLERICIS ET MONACHIS.

Remedia contra Mul. Commorat.

I. Remed. Conſidera ſacrarum litterarum teſtimonia. Primò enim
Prou. 2. 16. abſterrent nos à ſocietate mulierum: Vt in prouerbiis Salomonis. *Si intrauerit*, aiunt, *ſapientia cor tuum, conſilium cuſtodiet te, vt eruaris à muliere aliena, & ab extranea, quæ mollit ſermones ſuos, & pacti Dei ſui oblita eſt, inclinata eſt enim*
Prou. 5. 3. *ad mortem domus eius, & ad inferos ſemitæ ipſius.* Et. *Ne attendas fallaciæ mulieris, fauus enim diſtillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouiſſima autem illius amara quaſi abſynthium, & acuta quaſi gladius biceps.* Et iterum.
Prou. 6. 24. *Conſerua fili præcepta patris tui, vt cuſtodiant te à muliere mala & à blanda lingua extraneæ. Non concupiſcat pulchritudinem eius cor tuum, nec capiaris nutibus illius: pretium enim*
Eccli. 9. 2. *ſcorti vix eſt vnius panis.* Et in Eccleſiaſtico. *Non des mulieri poteſtatem animæ tuæ, ne ingrediatur virtutem tuam, & confundaris. Ne reſpicias mulierem multi[illegible] lam, ne forte incidas in laqueos illius. Virginem ne conſpicias, ne forte ſcandalizeris in decore illius. Auerte faciem tuam à muliere compta, & ne circumſpicias ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit. Cum aliena muliere ne ſedeas omninò, nec accumbas cum ea ſuper [illegible] ne forte declinet cor tuum in illam, & ſanguine tuo labaris in perditionem.* 2. deſcribunt nequitiam mulierum. Vt in Eccleſiaſtico.
Eccli. 25. 22. *Non eſt caput nequius ſuper caput colubri, & non eſt ira ſuper iram mulieris. Commorari leoni & draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam. Nequitia mulieris immutat faciem eius, & obcæcat vultum ſuum tanquam vrſus, & quaſi ſaccum oſtendit. Breuis omnis malitia ſuper malitiam mulieris.* Et rurſus.
Eccli. 26. 10. *Sicut boum iugum, quod mouetur, ita & mulier nequam. qui tenet illam, quaſi qui apprehendit ſcorpionem. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnoſcetur. A bonum ne[illegible] oculorum eius caue, & ne mireris, ſi te neglexerit.* Et iterum.
Eccli. 42. 12. *In medio mulierum noli commorari de veſtimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri. Melior eſt enim iniquitas viri, quam mulier benefaciens, & mulier, confundens in opprobrium.* Et in prouerbiis
Prou. 6. 27. *Numquid poteſt homo abſcondere ignẽ in ſinu ſuo, vt veſtimenta illius non ardeant, aut ambulare ſuper prunas, vt non comburantur plantæ eius? ſic qui ingreditur ad mulierem proximi ſui non erit mundus, cum te[illegible]*
Prou. 7. 6. *eam.* Quomodo autem mulier adoleſcentem in laqueos ſuos inducat, paulo poſt ibidem prolixe declaratur.

II. Remedivm. Conſidera S. Patrum ſententia. Ac imprimis S. Cyprianvs in libro de ſingularitate Clericorum aſſerit diuina re-

u[illegible]

ſelatione ſe cognouiſſe, ne clerici cum feminis commorentur. *Quia*, in- C. Baron. tom. 2. Anal. Eccl. probat eſſe genuinum. Cyp. patrum.
quit, *nunc de feminarum commoratione vulgariter inter vos quidam ignominioſè deuoluti ſunt, etiam de hac re ſpecialiter vobis Domini correptionem ſcribere compulſus ſum, qui miſerum me pro veſtra negligentia cum ſeueritate conueniens, mandare precepit, ne clerici cum feminis commorentur. Et licet hæc admonitio ſola litterarum mearum auctoritate ſufficeret, tamen ne ſomniatorem irrideat quiſquam ſicut Ioſeph fratres irriſerunt, ſcripturarum addimus firmitatem, vt omnes ſciant hoc etiam modo per reuelationem Dominum iubere, quod litteris cognoſcitur, ante iuſſiſſe.* His verbis inchoat librum, terminauit autem hiſce. *Perditionis meditatio eſt, frequentatiuum inter mulieres celebrare proceſſum: de qua re nobis Salomon moderamen impoſuit dicens. In medio mulierum noli aſſiduus eſſe. Sic igitur ambulate, ſic agite,* Eccli 42. 12.
vt ſemper in clericis Eccleſiæ ſenatus candidus conſtet. Seueritas in vobis circa feminas vigeat, auctoritas polleat, vigor teneatur, grauitas veneretur. Vt ſemel omnia colligamus ad claùſulam, breuiarium relegimus vobis, quod ad copioſam plenitudinem redigens Paulus Apoſtolus inſinuat. De cetero fratres, quæcunque ſunt vera, quæ- Phil. 4.
cunque pudica, quæcunque iuſta, quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ, hæc cogitate, quæ accepiſtis Baſil.
& didiciſtis, & audiſtis, & vidiſtis in me. Hæc agite, & Deus pacis & dilectionis erit vobiſcum? Amen. S. BASILIVS in admonitione ad filium ſpiritualem. *Ab aſpectu nefando auerte oculos tuos, & ne delecteris pulchrarum vultibus feminarum, ne per talem oblectationem vltima exoluas ſupplicia. Memento cui dedicaſti membra tua, & ne commiſceas illa meretricibus. Reflecte amorem ab amore mulieris, neque ab amore Domini te amor excludat. Non te ſimules ſimpliciter accedere ad virginum domus, nec velis cum eis vti longis & otioſis fabulis, ne per plurimas ſermocinationes vtrorumque mens polluatur. Si ad feminarum domus importunè acceſſerit clericus, vel monachus, vt virgo patiatur huiuſmodi introire ad ſe, ſtatim immutant priſtinam dignitatem, & quod Domino polliciti ſunt ſua voluntate amittunt. Nec enim potuerunt huiuſmodi manſionem in ſe Domino præparare,* Ephr. tom. 2.
ſed deſolabuntur vt lignum aridum. B. EPHRAEM in Doctrina varia. *Non decet monachum vllam habere cum femina ſocietatem: ad eam verò quæ virginitatem profitetur prorſus ne acceſſeris, ſiquidem vllus in te carnalis ſenſus viget. Nam monachum inter epulas cum feminis verſari, idem eſt ac ſe in ignem proiicere. Qui autem earum fugit conſuetudinem, fugiat tanquam damma ex retibus, & velut auis ex la-* Matth. 5. 28.
queo. Et in ſermone aduerſus improbas mulieres. *Chriſtus ipſe dicit in Euangelio. Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Verè tremenda hæc eſt admonitio, & multa vigilantia opus habet. Quid enim eſt mulier? Laqueus comptus, & homines in voluptate alliciens, quæ ſplendida quidem facie, & excelſo collo oculis annuit, & genis arridet, lingua verò dulciter canens voce alios decipit, & ſermone pellicit, &c. Quid eſt mulier? naufragium ſuper terram,*

fons nequitiæ, theſaurus immunditiæ & malitiæ, mortifera conuerſatio atque confabulatio, oculorum pernicies, animarum exitium, cordis ſpiculum, iuuenum perditio, ſceptrum inferni, & concupiſcentia præceps. Quid eſt mulier? cauſa diab[illegible], r[illegible] ſerpentis, diaboli conſolatio, dolor inconſolabilis, caminus ſuccenſus, ma[illegible]
Hier epiſt. 2. *diurna confabulatio, hoſpicium laſciuorum, & officina dæmonum.* &c. S. H[illegible] ad Nepotianum, de vita clericorum & Sacerdotum. *Hoſpitiolum tuum, aut rarò, aut nunquam mulierum pedes terant. Omnes puellas, & virgines Chriſti, aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Ne ſub eodem tecto manſites: ne[illegible] in præterita*
Idem lib. 1. Prou. 30. 15. *caſtitate confidas. Nec ſanctior Dauid, nec Salomone fortior, nec Salomone po[illegible]es eſſe ſapientior. memento ſemper, quod paradiſi colonum de poſſeſſione ſua mulier eiecerit.* Et in Iouinianum. *Illud vero quis taceat quod ſub ænigmate ſcribitur. Sanguiſugæ tres filiæ erant dilectione dilectæ: ſed iſtæ non ſaturauerunt eam: & quarta non ſufficit dicere, ſatis eſt. Infernus & amor mulieris, & terra, quæ non ſatiatur aqua & ignis exæſtuans. Non hic de meretrice, non de adultera dicitur: ſed amor mulieris generaliter accuſatur, qui ſemper inſatiabilis eſt, qui extinctus accenditur, & poſt copiam rurſus inops eſt, animumq; virilem effeminat, & excepta paſſione, quam ſuſtinet, aliud non ſi-*
Chryſ. hom. 14. *nit cogitare.* B. IOAN. CHRYSOST. homilia de muliere mala ad varia loca Mathæi. *Ego exiſtimo nullam eſſe in hoc mundo beſtiam comparabilem mulieri malæ. Sed nunc mihi de tali ſermo eſt, non de bona & honeſta. Quid enim inter quadrupedia animalia leone ſæuius? ſed nihil ad hanc. Aut in ſerpentibus, quid dracone atrocius? ſed ne hoc quidem iuxta mulierem malam & linguoſam conferri poteſt. Nam & leo & draco in malo inferiores ſunt. Teſtificatur huic ſermoni meo ſapientiſſimus Salomon dicens. Cohabitare leoni & draconi melius eſt, quàm cum muliere mala & lingo-*
Eccli. 25. 22. *ſa.* Et infra. *Mulier impudens nemini parcit, non Leuitam honorat, non Sacerdotem reueretur, non Prophetæ defert. O malũ omni malo peius mulier mala, ſiue illa pauper [illegible], ſiue diues; duplex malum eſt, ſi habeat facultates malitiæ ſuæ cooperantes. Intolerabilis vipera, immedicabile venenũ. Scio ego & aſpides blandimentis incantantiũ [illegible]*
Aug. ſerm. 250. *& leones, & tygres, & pardos domita feritate manſueſcere. Mulier mala, etſi iniuriam patitur, etſi honorẽ accipiat, extollitur* &c. B. AVG. in ſermonib. de tempore. *Contra libidinis impetum apprehende fugam ſi vis inuenire victoriã. Nec tibi verecund[illegible] fugere, ſi caſtitatis palmam deſideras obtinere. Vnde fratres cariſſimi ab omnibus Chriſtianis præcipue tamen clericis, ſiue monachis indigna & honeſta familiaritas fugienda eſt, quia ſine vlla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare ſuſpectam, cito delabitur in ruinam. Sed forte negligens quiſq; & minus de animæ ſuæ ſalute ſollicitus reſpondet & dicit. Ecce ego & familiaritatem habeo mulierum & extranearum,*
Greg lib. 11. ep. 41. *& tamen caſtitatis ornamenta cuſtodio. Infelix eſt nimium periculoſa iſta præſumptio. Multi enim dum ſe putabant vincere, victi ſunt.* S. GREG. Chriſanto Epiſcopo Spoletano. *Ex quorundam relatione cognouimus ſacerdotes territorij. Nurſiæ cum mulieribus extraneis commanere. Pro qua re valde nos fraternitas tua contriſtatos agnoſcat: quæ dudum talia, ſi tamen cognouit, minimè paſſa eſt coerceri. Sed quo-*

niam

niam præcipimus Defenſori vt hæc debeat modis omnibus emendare, ſi quiſquam ex eis in tali capitulo contumax voluerit apparere ad fraternitatis tuæ eum debent euocare iudicium. Ideoque ſanctitati tuæ neceſſariò duximus ſcribendum, vt ſi quos de ſacerdotibus ad tuam diœceſin pertinentibus procaces inueneris, admonitioni ſacerdotali præmiſſa & ſi res ita exegerit, etiam & canonicam adhibens diſciplinam de cætero emendare feſtinet.

III. Rem. Conſidera exempla eorum, qui occaſione mulierum turpiter lapſi ſunt, vel perierunt. Quæ commemorat B. Ephræm in ſermone aduerſus improbas mulieres & iiſdem verbis Chryſoſtomus loco ſupracitato. *Leones*, inquiunt, *in lacu Danielem veriti ſunt, at Naboth Iezabel occidit. Cete ventre ſuo Ionam ſeruauit: Dalila vero Samſonem ſeptem crinibus capitis eius abraſis tradidit alienigenis. Dracones & aſpides ac beſtiæ cornutæ Ioannem in eremo timuerunt. Herodias verò in conuiuio ipſum decollauit. Corui Eliam in monte ſuſtentarunt: at Iezabel ipſum poſt beneficium pluuiæ acceptum ad necem perſecuta eſt.* Et paulo poſt. *Diabolus per mulierem à principio Adamum in paradiſo peruertit, per mulierem caſtiſſimum Ioſeph in carcere concluſit. Per mulierem Dauidem ad Vriam Hethæum dolo occidendum concitauit. Per mulierem ſapientiſſimum Salomonem ad præuaricandum induxit. Per mulierem cunctos expugnat, cunctos dedecorat, cunctos occidit.* Similiter B. Hier. ad Euſtochium, de cuſtodia Virginitatis. *Samſon leone fortior, & ſaxo durior, qui & vnus, & nudus mille perſecutus eſt armatos in Dalilæ molleſcit amplexibus. Dauid ſecundum cor Domini electus, & qui venturum Chriſtum ſancto ſæpe ore cantauerat, poſtquam deambulans ſuper tectum domus ſuæ Bethſabeæ captus eſt nuditate, adulterio iunxit homicidium. Vbi & illud breuiter attende, quod nullus ſit etiam in domo tutus aſpectus. Salomon, per quem ſe cecinit ipſa ſapientia, qui diſputauit à cedro Libani vſque ad hiſſopum, quæ exit per parietem, receſſit à Domino, quia amator mulierum fuit Et ne quis ſibi de ſanguinis propinquitate conſideret in illicitum Thamar ſororis Amnon frater exarſit incendium* Idem ad Cteſiphontem aduerſus Pelagium ſcribens non dubitat aſſirmare & hæreſes natas occaſione mulierum. *Simon*, inquit, *magus hæreſin condidit, Helenæ meretricis adiutus auxilio. Nicolaus Antiochenus omnium immunditiarum repertor choros duxit femineos. Marcion Romam præmiſit mulierem, quæ decipiendos ſibi animos præpararet. Appelles Philomenem ſuarum comitem habuit doctrinarum. Montanus immundi ſpiritus prædicator multas Eccleſias per Priſcam & Maximillam, nobiles & opulentas fœminas primũ auro corrupit, deinde hæreſi polluit. Dimittam vetera, ad viciniora tranſcendam. Arius, vt orbem deciperet, ſororem Principis ante decepit. Donatus per Africam, vt infelices quoſque fœtentibus pollueret aquis, Luciliæ opibus adiutus eſt. In Hiſpania Agape Elpidium, mulier virum, cæcum cæca duxit in foueam, ſucceſſoremq́ ſui Priſcillianum habuit, Zoroaſtris magi ſtudioſiſſimum, & ex mago Epiſcopum. cui iuncta Galla, non gente ſed nomine, Germanam huc illucq́ currentem alterius & viciniæ hæreſeos reliquit hæredem. Nunc quoq; miſterium iniquitatis*

Ephr. tom. 1. Chryſ. hom. 1. Dan. 6. 22. 3. Reg. 21. 13. Ioan. 2. 1. Iud. 16. 27. Marc. 6. 27. 3. Reg. 17. 6. Gen. 3. 4. Gen. 39. 20. 2. Reg. 11. 3. Reg. 11. 7. Hier. ep. 22. Iud. 16. 15. 2. Reg. 11. 4. 3. Reg. 4. 11. 2. Reg. 13. 14.

V. Rem. Conſira, quam paradoxa ſit excuſatio eo[illegible], qui pericula vel contemnunt, vel quia ſperant ſe ab eis immunes fore, vel quia iam dudum experti ſint, ſe ab omni lapſu immunes fuiſſe. At vt fuerint à lapſu grauiori, an ideo à laſciuis oſculis, à choreis, quas illi vocant honeſtas, an ab omni petulanti contactu, an à cogitationibus impudicis? Certè S Patres eam non admittunt. *Lubrica ſpes eſt*, ait B. Cyprianus *quæ inter fomenta peccati ſaluari ſe ſperat: incerta victoria eſt, inter hoſtilia arma pugnare. Et impoſſibilis liberatio eſt, flammis circumdari, nec ardere. Quod Salomon non negat dicens. Quis alligabit in ſinu ſuo ignem, veſtimenta autem ſua non comburet? aut quis ambulabit ſuper carbones ignis, pedes verò non comburet? &c. Difficile quis venenum bibet, & viuet. Verendum eſt dormienti in ripa ne cadat cum dicat Apoſtolus Qui ſe putat ſtare, videat ne cadat. In hac parte expedit, plus bene timere, quàm malè fidere. Et vtilius eſt infirmum ſe homo cognoſcat, vt fortis exiſtat, quàm fortis videri velit, & infirmus emergat.* Et S. BASILIVS in conſtitutionibus monaſticis. *Quod ſi quis dicat ex aſſiduo ſe cum mulieribus colloquio, congreſſuq; & conuictu non admodum lædi, hic ſine dubio, aut maris natura particeps non eſt, & portentum eſt quoddam excellentiſſimum, & præter omnium opinionē admirabile & in vtriuſq; ſexus, vt ita dicam, confiniis poſitum: cuiuſmodi eſſe illos ferunt, qui nati Eunuchi ſunt: ſiquidem hoc illis etiam velimus tribuere, quod nullo modo feminarum libidine moueantur.* Et S. BERN. in Cantica *Cum femina ſemper eſſe, & non cognoſcere feminam, nonne plus eſt, quam mortuum ſuſcitare? Quod minus eſt non potes, & quod maius eſt, vis credam tibi? Quotidie latus tuum ad latus iuuenculæ eſt in menſa: lectus tuus ad lectum eius in camera, oculi tui ad illius oculos in colloquio, manus tuæ ad manus ipſius in opere, & contineus vis putari? Eſto vt ſis, ſed ego ſuſpicione non careo.* DICENT forte, humana quidem virtute id fieri non poſſe: Nemo enim poteſt eſſe continens niſi Deus dederit, poſſe tamen diuina & virtute, & gratia, quam quotidie in precibus implorent. Sed audiant quid reſpondeat B. CYPRIANVS. *Cuſtos nobis datus eſt ſpiritus, ſed vt contrariis declinantibus aſſiſtendo ſubueniat, non vt contraria eligentibus faueat, nec vt voluntarios & pronos in aduerſa conſortet: ſed vt ab aduerſis nitentes ſeparari confirmet. Nam quicunque perniicioſis conatibus audet exercere virtutem, iuuamen non habet Spiritus ſancti, qui neminem vult vltroneum virum fortem ad fraudulentas victorias coarctari, nec protegit eum quinimo, ſed deſerit, quem periculis irruentem per illicitos euentos exquirere triumphos agnouerit, ſicut ipſe iam tunc per Salomonem locutus eſt dicens. Amans periculum in ipſo peribit. Ordine ſuo igitur, non noſtro arbitrio virtus ſancti ſpiritus miniſtratur, & ſecundum inſtitutum eius prælia, proſperantur. Væ, qui per præſumptionem aliquid faciunt, & non per Deum.*

Cyp. l. cle. — Prou. 6. 27. — 1. Cor. 10. 12. — Baſil. c. 4. — Bern. ſerm. 65. — Sap. 8. 21. — Cyp. l. cle. — Eccli. 3. 27.

VI. REMEDIVM. Conſidera, eſto abſit omne periculum, tamen non abeſſe ſcandalum. Vnde B. BAS. *Verum quod ratio non dat,* inquit, *hoc de-* Baſil. c. 4.

mus

mus nos in d[illegible]atione, poſſe videlicet aliquem exiſtere, qui nullis libidinum aculeis pungatur. Verum etſi hoc ipſe ſentit, qui quaſo hoc ita eſſe, ceteris item facilè poterit perſuadere? Porrò quod quis nulla propoſita vtilitatis ſpe multitudinem ſcandalizet, hoc ei arbitror non vacare periculo. Et B. CYPRIANVS. *Si alicui tanta fiducia*
Cypr. ci. *eſt de immobilitate propriæ firmitatis, ſaltem ſolicitus reformidet, ne ipſe ſit ſcandalum viſibus alienis, ſed terreatur voce Domini comminantis. Væ, inquit, huic mundo*
Matth. 18. 7. *ab ſcandalis: veruntamen, væ homini illi, per quem ſcandalum venit. Si has Domini comminationes religioſo corde metuimus & reueremur, plus de aliis, quam de nobis extimeſcamus periculum noſtrum qui mutuis teſtante Apoſtolo Paulo, vtilitatibus obligamur.*
Phil. 2. 4. *Non quæ ſua ſunt, inquit, ſinguli cogitantes, ſed quæ aliorum. Et iterum,*
1. Cor. 10. 13. Hier. ep. 47. *Ne quod ſuum eſt quærat, ſed quod alterius* Et B. HIERON. *Quod ſi dixeris. Et mihi ſufficit conſcientia mea: habeo Deum iudicem, qui meæ vitæ eſt teſtis: non curo, quid*
Rom. 12. 17. Bern. l. cit. *loquantur homines. Audi Apoſtolum ſcribentem Prouidentes bona non ſolum coram Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus.* Et S. BERN. *Eſto vt ſis,* continens, *ſed ego ſuſpicione non careo. Scandalo mihi es. tolle ſcandali cauſam, qui te præbes verum, vt iactitas, Euangelij æmulatorem. Qui ſcandalizauerit vnum de Eccleſia, nonne Euangelium condemnat illum?* Et infra. *Cohabitationem, ſi neſcis, virorum & feminarum in iis qui vouere continentiam vetat. Si non vis ſcandalizare Eccleſiam, eiice feminam. Alioquin ex hoc vno cetera, quæ non adeo manifeſta ſunt, procul dubio credibilia fiunt. Sed quo mihi, inquit, Euangelij loco monſtras prohibitum iſtud? Euangelium appellaſti, ad Euangelium ibis.*
Matth. 5. 29. *Si obedias Euangelio, non facies ſcandalum. Prohibet enim plane Euangelium ſcandalum fieri, &c. Nam hoc mandatum habes ex Euangelio, non parcere nec proprio oculo ſcandalizanti ſe, non manui, non pedi, ſed eruere illum, abſcindere*
Matth. 18. 17. *iſta & proiicere abſe. Si, inquit, Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus*

VII. REMED. Conſidera peſſimos effectus commorationis muliebris cum hominibus ſacris, & contra, optimos ſingularitatis Eos graphi-
Cyp. l. cit. cè deſcribit vnus B. CYP. his verbis. *Reſpicite quanta mala conuerſatio pluralitatis huius acquirat, quæ non niſi corruptionem ſeminat, pullulat vitia, cupid[illegible] concipit, ignominiam parit, rabiem concitat, porrigit furtum, laſciuiam paſcit, petulantiam nutrit, caſus exaltat, ruinas ædificat, ripas erigit. præcipitiis inſtr[illegible] p[illegible] vbi nauigat, naufragiis velificat, perditione gaudet, interitum f[illegible], confuſio[illegible] mercatur, theſaurizat opprobrium, criminationes exaggerat, accuſationes inflammat, & cate[illegible] natim ſemel in faciem glomerans nu[illegible]roſas indagines capitonum, per infinita del[illegible]rum multiplices mortes inuehit i[illegible]perditorum. TOT itaque & tantas ſtrages calamitatis & peſſimæ conuerſationis, nemo proſternit, nemo calcat, nemo ſureſtat, niſi ſingularis caſtitas ſola, quæ n[illegible] tamen [illegible]tum eſt ſanctimoniæ & ex [illegible]io fortis infamiæ, ſor[illegible] firmitas, & la[illegible]ſeculantis infirmit[illegible], probitatis præ[illegible]m, & improbitatis exci[illegible]um, animæ victoria, & cor[illegible] [illegible], vbertas gloriarum, & ſterilitas criminum, pronuba ſanctitatis, & repudium turpitudinis, ſi[illegible] in [illegible]ctum, & abolitio ſcandalorum, &c.*

VIII. RE-

VIII. Remed. Conſidera dignitatem ſtatus Eccleſiaſtici, & mo-
naſtici, quamq́; dedeceat in eorum domiciliis exercitia muliebria videri.
Hoc antidotum non omiſit idem Cyprianus. *Contenti eſtote*, inquit ad Cle- Cyp l.cit.
ricos, *ſingularitatem laborioſam pro pudore ſeruando potius ſuſtinere, quam ſine labo-
re ad dedecus peruenire. Contemplamini, quid ſit populo ſancto præeſſe, & conſiderate
quale ſit diuinis ſacramentis inſiſtere. Altaribus placere debent, qui de altarib. viuunt,
& talis conuenit cura ſinceritatis ſacratis, qualia ſunt ſacra ipſa, quibus exhibent offi-
cia ſeruitutis: ne circa Dominum offendant ipſi, quod tractant, aut circa populum inci-
piant impedire, quod prædicant. Propter quod Paulus Apoſtolus ſic teſtificatur. Et o-* 1.Cor 9.12.
mnia, inquit, ſuſtinemus, ne quod impedimentum demus Euangelio Chriſti. Et iterum, 2.Cor.6.3.
*Nemini dantes vllam offenſionem, vt non vituperetur miniſterium noſtrum. Hac igitur
inſtitutione vobis quam plurimum laborandum eſt, de iis, quibus ad manifeſtandam
grauitatem ſingularitas magis quam pluralitas teſtis vera eſt.* Et multo ante. *Quan-
do libera non eſt ſimplex reuerentia, quid illic geritur, vbi libertatis ſumit mulier in
contubernalitate conſtantiam, quando in domeſticis negotiis, nunc lacertos ac femora la-
nificis operibus nudat, nunc æſtuans detegit membra, nunc fatigata iactatur, aut in ri-
ſum aliquando diſſoluitur? nunc blanditias exhibet & quod eſt venenoſius ſuper cun-
cta pſallere delectatur, aut canere? cuius cantu tolerabilius eſt audire baſiliſcum ſibi-* Eccli.9.4.
*lantem. Contra quam Salomon ſic nos cautos efficit dicens. Cum ſaltatrice noli aſſiduus
eſſe, nec audias illam, ne forte diſpereas in efficatia illius. Taceo reliqua, quæ magis pu-
denda ſunt, quàm dicenda.* Et Chry. in ſermone contra clericos qui ſorores Chryſ.
adoptiuas ſecum habent. *Quale eſt ſi in domum viri ſolitarij itur, videre calceos
muliebres ſuſpenſos, & cingula & mithras, calathiſcos, & circulos, & pectines, & fuſa
& alia, quæ particulatim omnia numerare non datur. Sin autem vlterius de his quæſie-
ris, plurimus eſt riſus. Primum quidē in puellarum tanta turba ſolus paciſcitur, qua-
ſi choraules in orcheſtra, qui in choro mulierum ſaltantium concinit, quo quid turpius
& inhoneſtius? Deinde diſrumpitur tota die familiaribus ſuccenſens ob res quæ ad mu-
lieres ſpectant, &c.* multa. C Nic.can.9.

IX. Remed. Conſidera, etiamſi canones Eccleſiaſtici, ex Concilio C.Carth.3.c.17.
Nicæno, Carthaginenſi & aliis, clericis indulgeant cum quibuſdam mu-
lieribus commorationem, vt cum matre, auia, amita, matertera, ſorori-
bus filiabus fratrum aut ſororum, earumq́ue ſimilibus, (*in quibus natu-
rale fœdus*, vt loquitur Innocentius III, *nihil permittat ſæui criminis ſuſpicari*) C.à nobis, de
tutius tamen & conſultius eſſe ab omni femineo contubernio, quoad cohab. cle.
fieri poſſit abſtinere, exemplo D. Avgvstini de quo Possidivs ita Poſſid. in vita
ſcribit. *Feminarum intra domum eius nulla vnquam conuerſata eſt, nulla manſit, nec* c.26.
*quidem germana ſoror, quæ vidua Deo ſeruiens multo tempore vſque in diem obitus ſui
præpoſita ancillarum Dei vixit. Sed neque patrui ſui filiæ, & fratris ſui filiæ, quæ pa-
riter Deo ſeruiebant: quas perſonas ſanctorum Epiſcoporum Concilia in exceptis poſue-
runt. Dicebat verò, quia etſi de ſorore, & neptibus ſecum commorantibus nulla naſci*

poſſit mala ſuſpicio, tamen quoniam illa perſona ſine aliis neceſſariis ſecumq́ manentibus feminis eſſe non poſſent, & quod adeas etiam aliæ à foris intrarent, de iis poſſe offendiculum aut ſcandalum infirmioribus naſci, & illas, qui cum Epiſcopo, vel quolibet clerico forte manerent, ex illis omnibus feminarum perſonis vna commorantibus, aut aduentantibus tentationibus humanis poſſe perire, aut certe malis hominum ſuſpicionibus peſſime diffamari. Ob hoc ergo dicebat nunquam debere feminas cum ſeruis etiam caſtiſſimis in vna manere domo. IDEM conſuluit mult's B. GREG. in epiſtola ad Romanum defenſorem & alios. *Si qui*, inquiens, *Epiſcoporum quos commiſſi tibi patrimonii finis includit, cum mulieribus degunt, hoc omnino compeſcas, & de cetero eas illic habitare nullo modo patiaris, exceptis eis, quos ſacrorum canonum cenſura permittit, id eſt, matrem, amitam germanam, & alias huiuſmodi, de quibus praua non poſſit eſſe ſuſpicio. Melius tamen faciunt, ſi etiam à talium ſe cohabitatione contineant. Nam legitur quod Beatus Auguſtinus nec cum ſorore habitare conſenſerit, dicens. Quæ cum ſorore mea ſunt, ſorores meæ non ſunt. Docti ergo viri cautela magna nobis debet eſſe inſtructio. Nam incautæ præſumptionis eſt, quod fortis pauet, minus validum non timere, ſapienter enim illicita ſuperat, qui didicerit etiam vti non conceſſis.* Sic B. HIERONYMVS Ruſtico monacho ſuadet, ne vel matri cohabitet.

Greg. l. 7. ep. 39.

Hier. ep. 4.

X. REMED. Conſidera, quid SS. Patres faciendum conſuluerint, cum neceſſitas incidit adeundi feminas, ſiue clerico ſiue monacho. B. CYPRIANVS ita loquitur. *Sunt equidem neceſſitates aliæ, quæ nos quoque priuatim feminas videre compellant, ſed etiam ipſi diuini operis vel præcepti imperant efficaciam, vt viſitemus, vt ſolatia præbeamus, vt hortamenta vitalia ſalubriter intimemus: nec tamen & in his officiis minor cura agenda eſt pro moribus noſtris, vt clareſcant in noſtra operatione indicia puritatis. Seueritas non deſit, quæ ſub clerico feminam poſſit aſtringere, vt ipſam conſolationem noſtram ſuſcipiat cum tremore, & ita ſentiat viſitationis affectum, vt clericum veneretur. Ac ne tardius ſit euagari per ſingula totum quicquid agimus, honeſtum eſſe poteſt, ſi ſemper in nobis ſigna honeſtatis eluceant; ſicus Paulus Apoſtolus vniuerſa complexus eſt dicens. Omnia veſtra honeſte fiant.* Et ſub finem. *Si quis autem modo profeſſione cogente, apud fratres, vel apud extraneos hoſpitatur, vbi mulieres interſunt, omnino ſe arctet, ne paſſibilitate aliqua vitietur. Semotus ac ſecretus Deo vacet & ſibi, ne intus capiatur à diabolo, & qui foris capi non potuit, apud ſuos cadat. Qui hoſtes effugit, ad tempus pro ſalutaribus cauſis procedat ad faciem, & iterum diſcedere de conſpectu feſtinet. Vbique guſtanda eſt cum mulieribus, non continuanda præſentia, ſed quaſi tranſeunter feminis exhibenda eſt acceſſio quodammodo fugitiua.* S. BASILIVS in conſtitutionibus monaſticis. *Danda eſt opera, vt ſi fieri poſſit mulierum colloquia congreſſusque funditus fugiamus. Sin id non poſſit, in eo enitendum eſt certè, vt quam rariſſima illa, & quam breuiſſima fiant: neque id ex odio ſexus, apage, neque vt qui cognationem illarum abiegemus: quin potius earum etiam patrocinium ſuſcipiamus, &c. congreſſum tamen defugiamus*

Cyp. l. cit.

1. Cor. 14. 40.

Baſ. c. 4.

mus, ne ex ipſarum aſpectu in memoriam cites, cuius ſemel nuncium remiſimus, libidinis, re lute cogamur. S. AMBROSIVS de clericis ſic cauet. *Viduarum ac virginum domos, niſi viſitandi gratia, iuniores adire non eſt opus: & hoc cum ſenioribus,* Amb. offic. c.20.
hoc eſt, vel cum Epiſcopo, vel ſi grauior eſt cauſa, cum presbyteris. Quid neceſſe eſt, vt demus ſecularibus obtrectandi locum? Quid opus eſt, vt illæ quoque viſitationes crebræ accipiant authoritatem? Quid ſi aliqua illarum forte labatur? cur alieni lapſus ſubeas inuidiam? Quam multos etiam fortes illecebra decepit? Quid nobis cum alienis domibus? Vna eſt domus, quæ omnes capit. Illi potius ad nos veniant, qui nos requirunt. Quid nobis cum fabulis? Miniſterium altaris Chriſti, non obſequium hominibus deferendum recepimus. S. HIERONYMVS ad Nepotianum. *Si propter* Hier. ep. 2.
officium clericatus, aut vidua viſitatur, aut virgo, nunquam domum ſolus introeas. Tales habeto ſocios, quorum contubernio non infameris. Solus cum ſola, ſecretò & abſque arbitrio vel teſte non ſedeas. Si familiarius eſt aliquid loquendum, habet nutricem maiorem domus, virginem, viduam, vel maritatam: non eſt tam inhumana, vt nullum præter te habeat, cui ſe audeat credere De S. AVGVSTINO ita Poſſidius. Poſſid. in vita c.26. & 27.
Si forte ab aliquibus feminis, vt videretur, vel ſalutaretur, rogabatur, nunquam ſine clericis teſtibus ad eas intrabat, vel ſolus cum ſolis vnquam eſt locutus, niſi ſecretorum aliquid intereſſet. In viſitationibus verò modum tenebat ab Apoſtolo definitum, vt non niſi pupillos & viduas in tribulationibus conſtitutas viſitaret. Et ſi forte ab ægrotantibus ob hoc peteretur, vt pro eis in præſenti Deum rogaret, eiſque manus imponeret, ſine mora pergebat. Feminarum autem monaſteria non niſi vrgentibus neceſſitatibus viſitabat. 1 Tim. 5. Iac. 1. 27.

XI. REMED. Conſidera miſerabilem exitum quorundam Clericorum qui in concubinatu vitam traduxerunt. Vnum ſit omnium inſtar, quod PETRVS Venerabilis Abbas Cluniacenſis S. BERNARDI æqualis, ſuo tempore accidiſſe refert in libris miraculorum. *APVD Caſtrum Liziniacum,* inquit, *quod in Pictauenſi pago ſitum eſt, nuper quidam præsbyter erat, qui ſacerdotalis ordinis ſuper cœleſtem dignitatem miſerrimæ vitæ conuerſatione deturpans, non ad animarum, quibus præerat curam, ſed ad carnis ſuæ voluptatem explendam ſacro miniſterio vtebatur. Qui iuxta Prophetam lac gregis ſui comedens, & eius ſe lanis operiens abſque vlla ſpe æternorum mercedibus mercenarii auidiſſimè paſcebatur. Mundiſſimam atque omnia mundantem CHRISTI carnem & ſanguinem in altaris ſacramento frequenter officio, non deuotione ſumebat, nec ab immundis tamen carnis operibus ſeſe cohibebat. Cumque vt ſus immunda multo tempore in cœno luxuriæ verſaretur, & ſui ipſius fœtoribus delectaretur, territus conſcientiæ malo (ſicut aliquando & mali ad horam compunguntur) familiaritatem quorundam bonorum virorum expetiit, & Abbati Bonæuallis ac fratribus eiuſdem monaſterii ſe in amicitiam ſpecietenus copulauit. Qui longo tempore cum de vitæ emendatione commonentes, & vt ſeculo renunciaret aſſiduè exhortantes, nihil ab eo impetrare præter inanem ſpem aliquando potuerunt.* P. Cluniac. lib. 1 c. 25. Ezech. 34.

Nam libenter quæ dicebant, audire ſe, fingens, & ſemper eos de conuerſione ſuſpendens, de ſocietate ſanctorum illorum gloriabatur, nec admonitione, vel exemplis eorum à malis retrahebatur. In his atque aliis perditæ atque perdendæ vitæ ſuæ actibus perdurans & obſtinatione impia iram ſibi in die iræ theſauriZans in morbum incidit, quo poſt aliquot dies ingraueſcente ad extrema peruenit. Aderat eum viſitationis gratia Prior iam dicti monaſterii atq; cum eo aliquantum diei ſpatium, ipſo quoq; rogante, permanſerat. Et ecce nocte ſuperueniente, cum cunctis diſcedentibus ſolus lecto eius aſſideret, clamare terribiliter æger ille ad Priorem cœpit. Succurre, ita, ſuccurre, ecce duo ſuper omnem feritatem expaueſcendi Leones in me impetum faciunt biante ore ac ritu feroci per fruſtra diſcerpturi me totum conſumere volunt. Deprecare citò Dominum, vt ab his eripiar, antequam morſibus eorum conſumar. Dicebat hæc & tremebat, ac velut deuoraturos fugiens timore defecto corpori vires addente, retro cedebat. Prior verò vocis illius ac geſtus terrore turbatus, non ſine multo & ipſe timore erat: ad preces tamen ipſa neceſſitate impellente conuerſus pro miſero illo, vt poterat, Dominum exorabat. Quo orante, mutata voce æger. Bene, inquit, bene: receſſerunt crudeles beſtiæ, & per orationes tuas iam vltra nuſquam apparent. Et quia vſque ad vltimum ſpiritum ſemper compos ſui extitit, (nec vt quidam morientium ſolent, vel in modico ſenſu imminutus fuit) conuerſus ad Priorem, loqui cum eo de quibuſlibet velut ſaniſſimus cœpit. Cumq; tam de his, quam de aliis multa inter ſe verba conferrent, horæ ferè vnius ſpacio elapſo, rurſus inclamare longè terribilius, quam primo, exorſus eſt. En, inquit, en ignis de cœlo, vt torrens inundans deſcendit, & ſuper hunc meum lectum veniens iam iam me in fauillam vſque comburet. Feſtina, adiuua, ora, ſi forte & ab hac morte eripi valeam. Et hæc dicens manibus & brachiis opertoria ſubleuabat, eaq; velut aliquid iuuare poſſent, inuiſibilibus ignibus turbatus opponebat. Sed ne quicquam: non enim corporalia tegmina à ſpiritualibus incendiis tegere poterant, quem cœleſti vindictæ impia opera exponebant. Prior adaucto timore denuo ad orationem conuertitur, & quantum in tali caſu poſſibile erat, Domini miſericordiam deprecatur. Illo, vt ſupra, orationi inſtante poſt paululum patiens grauiſſimis vocibus preces eius interrupit dicens. Quieſce, iam ab igne tutus ſum: nam dum ſuper me, vt dixi, eum impetu deſcenderet, interpoſitus eſt linteus, vſque ad quem ignis peruenit, ſed eum tranſire non potuit. Iam & ab iſto periculo ereptus, oro ne à me diſcedas, quouſque quis iſtorum finis futurus ſit agnoſcas. Tum Prior qui tam timore, quam hoſpitaneæ neceſſitate recedere volebat, ſubſtitit, & ab oratione ſurgens rurſum ei aſſedit. Cumq; eum tantis terroribus anxium conſolaretur, & vterq; ad inuicem, vt prius, colloquerentur, ſubito ægrotus ad inuiſibilia raptus obmutuit. Prior raptum eum ab humanis intelligens rei exitum præſtolabatur. Cum ecce poſt multum noctis ſpacium homo ad ſe rediit, & miſerabiliter ingemiſcens ait. Ha, ha, ad iudicium æternum raptus ſum: & heu miſer æterna morte damnatus ſum. Traditus ſum horrendis tortoribus, igne inextinguibili cum diabolo & angelis eius perpetuò cruciandus. Ecce, ecce ignita ſartago plena bulliente adipe quam coram me tormentorum miniſtri detulerunt, eamq; ad me figendum vndiq; ſuccenderunt. Et cum Prior orationi, ſicut

iam bis fecerat, tertiò quoque incubuiſſet, ille ait. Ceſſa ceſſa pro me orare, nec pro illo vltra fatigeris, pro quo nullatenus exaudieris. Priore verò dicente. Frater redi ad cor, & miſericordiam, dum adhuc viuis, à Deo require: ille adiecit. Putas ait, me vt inſanum loqui? Non inſanio, ſed ſana mente, quæ dixi confirmo. Et cucullam Prioris manu tenens eum interrogauit. Nonne hoc, quod manu teneo, cuculla tua eſt? Quo reſpondente, eſt: adiunxit. Sicut hæc veſtis cuculla eſt? & ſicut hoc, quod mihi ſubſtratum eſt, palea eſt: ſic & hoc, quod coram cerno, ignita ſartago eſt. Et dum hæc loqueretur, gutta inuiſibilis ignis de illa, quam dicebat, ſartagine exiens, in manum eius, Priore vidente, cecidit. Et mirabile dictu, cutem & carnem vſq; ad intima oſſa conſumpſit. Tum ille acri cum gemitu En, inquit, indubia rei probatio. Nam ſicut iſta, quam vides, de ſartagine proiecta gutta carnis partem conſumpſit: ſic confeſtim totum me ignea vorago conſumet. Priore ad iſta ſtupente iterum dixit. Ecce ſartaginem iſtam miniſtri infernales propius afferunt, vt me in illam conijciant, iam namq; manus adaptant. Et poſt modicum. Ecce linteum, in quo iaceo, vndiq; concurrentes accipiunt & me in ignitam ſartaginem æternam frixuram proijciunt. Hoc velut vltimum valeo mox vt Priori, atq; his, qui ad hoc horrendum ſpectaculum conuenerant dixit, ſubtracta voce, ac reflexa ceruice puniendum Spiritum condemnatis ſpiritibus tradidit. Tantus verò terror omnes inuaſit, vt illico vniuerſi aufugerent, neque aliqui in domo, vbi cadauer mortis remanſerat, remanere auderent. Facto mane miſerum cadauer ſepulturæ mandatum eſt. Poſt aliquot autem dies, cum ad vniuerſos circumpoſitos hæc tam terribilis fama peruenisset, rei veritatem probare volentes tumulum aperuerunt, atque foſſam illam, quæ in manu presbyteri adhuc viuentis gutta prænuntia damnationis fecerat, in mortui cadauere inuenerunt Hæc Petrus. Plura huius generis, & vetuſtiora exempla habes apud PETRVM Damiani Cardinalem tomo primo nuper edito; vt epiſtola tertia & octaua libri quarti, & 16 libri quinti.

VIDE *Conſuetudo praua. Exemplum malum. Familiaritas nimia. Luxuria. Præſumptio. Societas praua. Tentatio. Voluptas carnis.*

MVNERVM CORRVPTELA.

Remedia contra munerum corruptelam.

I. REMED. Conſidera oracula Spiritus ſancti de acceptione munerum, maximè ſi fiat à iudicibus, aduocatis & aliis iuſtitiæ patronis. Primò enim vetat hanc acceptionem, eo quod noxia ſit accipienti. Vt in Exodo. *Nec accipies,* inquit, *munera, quæ etiam excæcant prudentes, & ſubuertunt verba iuſtorum.* Et in Deuteronomio. *Non accipies perſonam, nec munera, quia munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba iuſtorum* Et in Numeris. *Non* Exod 23.8. Deut.16. 19. Num. 35.31.

manus ad accipiendum iudicium linguæ alienæ, & perdidit iudicium conſcientiæ ſuæ.
Ergo in quorum manibus iniquitates ſunt, dextra eorum repleta eſt muneribus. B. Greg.c.26. Iſa.33.15.
GREG. lib. 9. Moralium. *Rectè de iuſto per Prophetam dicitur Beatus, qui excutit*
manus ſuas ab omni munere. Quia enim non ſolum fraus in acceptione pecuniæ eſt, mu-
nus procul dubio vnum non eſt. Tres vero ſunt acceptiones munerum, ad quas ex frau-
de feſtinatur. Munus namque à corde eſt, captata gratia à cogitatione. Munus ab ore,
eſt gloria per fauorem. Munus ex manu eſt præmium per dationem. Sed iuſtus quiſq;
ab omni munere manum excutit, quia in eo, quod rectè agit, nec ab humano corde ina-
nem gloriam, nec ab ore laudem nec à manu recipere donationem quærit. PETRVS P.Bleſen.ep. 10.
BLESENSIS ad Sacellanum regis Siciliæ. *Peremptorium eſt in Principe*
vel auram adorare munerum, vel fauorem quærere perſonarum, teſte ſiquidem Pro-
pheta, in quorum manibus iniquitates ſunt, dextera eorum repleta eſt muneribus. Pſal. 25. 10.
Tranſibunt verò iniquitates in pœnam, & munera in dolorem: quia teſtimonio Iob, Iob.15.34.
ignis deuorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt.

III. REMEDIVM. Conſidera exempla ſanctorum, qui munera
accipere renuerunt. Primus eſt propheta Samuel, qui iam ſenex vni-
uerſum Iſrael, vt eſt in prima Regum, ſic allocutus eſt. *Loquimini de me* 1.Reg.12.3.
coram Domino, & coram CHRISTO eius, vtrum bouem cuiuſquam tulerim, aut
aſinum: ſi quempiam calumniatus ſum, ſi oppreſſi aliquem, ſi de manu cuiuſquam
munus accepi, & contemnam illud hodie, reſtituamque vobis. Et dixerunt. Non es ca-
lumniatus nos, neque oppreſſiſti, neque tuliſti de manu alicuius quippiam. Dixitque ad
eos: Teſtis eſt Dominus aduerſum vos, & teſtis CHRISTVS eius in die hac,
quia non inuenietis in manu mea quippiam. Et dixerunt. Teſtis. Cur autem Sa-
muel ſpeciatim ſe purget de hoc vitio accipiendi munera, illa cauſa vi-
detur, quia Prælatorum improborum ferè proprium hoc crimen eſt,
quod laborent auaritia, & diligant munera. Quod non obſcure indi-
cauit ISAIAS cum arguens ciuitatem Hieroſolymorum, poſtquam Iſa.1.23.
dixit. *Principes tui infideles, ſocij furum,* mox ſubiicit. *Omnes diligunt mu-*
nera. Hanc cauſam reddit B. GREGORIVS, dum exponens verba Greg l.5.c.2. in 1.Reg.
Samuelis ait. *Cum reprobi paſtores præſunt, principale eis præpoſitum eſt in rapina*
ſubditorum. Quia enim æternorum bonorum abundantiam aſpicere neſciunt: quo præ-
ſentia ardentius concupiſcunt, eo auidius oblata recipiunt, non oblata violenter tol-
lunt, innocentibus inſidiantur, debiles opprimunt, munera accipiunt, iuraque per-
uertunt. SECVNDVS eſt, Propheta Eliſæus, cui, cum Naaman princeps mi- 4.Reg.5.16.
litiæ regis Syriæ, vt eſt in quarto Regum, ob mundationem à lepra eius
ſtudio impetratam, grati animi ergò magna munera offerret, reſpondit.
Viuit Dominus, ante quẽ ſto, quia non accipiã: cumq; vim faceret, penit° non acquieuit.
Et paulo poſt ſubditur. *Dixitq; Giezi puer viri Dei.* Naamã iam digreſſo. *Do-*
min° meus miſit me ad te dicẽs. Modo, venerũt ad me duo adoleſcẽtes ex filiis Prophetarũ, v.20.

da eis

ultis verbis in priore ad Corinthios probat) ſibi debita repudiauit, 1.Cor.9.7.14. Deut.25.4.
io ibidem declarauit ſe potius fame mori malle, quam ea ob labores Matth.10.10.
ædicationis acceptare. Nam in primis maiores notu Eccleſiæ Epheſio-
m, apud quos triennium integrum noctu diuq; in prędicatione Euan-
lica poſuerat, vt eſt in Actorum Apoſtolicorum hiſtoria, ita allocutus Act.20.33.
t. *Argentum & aurum, aut veſtem nullius concupiui, ſicut ipſi ſcitis, quoniam ad ea*
æ mihi opus erant, & his qui mecum ſunt, miniſtrauerunt manus iſtæ. Et in pri- 1.Cor.9.15.
a Epiſtola ad Corinthios proteſtatur ſe non vſum poteſtate accipien-
i ſtipendium, quantumuis multis nominibus iuſtiſſima. Et in altera ad
oſdem addit, ſe nec voluiſſe vti in magna inopia. *Cum eſſem,* inquiens, *apud* 2.Cor.11.9.
os & egerem, nulli oneroſus fui: nam quod mihi deerat ſuppleuerunt fratres, qui ve-
runt à Macedonia, & in omnibus ſine onere me vobis ſeruaui, & ſeruabo. Eſt veri-
s Chriſti in me, quoniam hæc gloriatio non infringetur in me in regionibus Achaiæ.
Deinde in priore ad Theſſalonicenſes ſic ſcribit. *Memores eſtis fratres labo-* 1.Theſſ.2.9.
s noſtri & fatigationis nocte ac die operantes, ne quem veſtrum grauaremus prædica-
imus in vobis Euangelium Dei. Vos teſtes eſtis, & Deus quam ſanctè, & iuſtè, & ſine
erela vobis, qui credidiſtis fuimus. Atq; in poſteriore. *Ipſi ſcitis,* inquit, *quo-*
tam non gratis panem manducauimus ab aliquo, ſed in labore, & in fatigatione, nocte
& die operantes, ne quem veſtrum grauaremus. QVOD Pauli exemplum alicu-
i admiratus GREG. Magnus. *Penſemus ergo,* inquit, *ſi poſſumus, cuius hoc* Greg.hom.18. in Ezech.
anſuetudinis fuerit, panem ſpiritus prædicare & panem carnis non accipere, corda au-
dientium de diuitiis æternis inſtruere, & inter eoſdem diſcipulos fideles & abundan-
es fame laborare, inter ſatiatos pati inopiam, nec tamen quod patiebatur dicere, nec ta-
men dolere: videre dura erga ſe corda audientium tenacium, nec à prædicatione deſiſtere. Act.18.11.
Nam ſicut Apoſtolorum Acta teſtantur, anno & ſex menſibus continuè in eadem ciuita- 2.Cor.11.9.
te prædicauit. &c. Verè in hoc Paulus, vere magiſter gentium: ſua negligens, aliena cu- 1.Cor.10.24.
rans, impleuit quod prædicauerat. Nemo quod ſuum eſt quærat, ſed quod alterius. Et Phil.2.4.
non quæ ſua ſunt ſinguli cogitantes, ſed ea quæ aliorum.

IV. REMED. Conſidera CAVSAS Paulini huius facti, quas Apoſto-
lus locis iam allegatis reddit complures. I. eſt in Actis. *Quoniam,* inquit, *ſic* Act.20.35.
laborantes oportet ſuſcipere infirmos, ac meminiſſe verbi Domini IESV, quoniam ipſe
dixit. Beatius eſt magis dare, quam accipere. 2. Eſt in 1. epiſt. ad Corinthios. *O-* 1.Cor.9.12.19.23.
mnia ſuſtinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Chriſti id eſt, ne curſum
prædicationis noſtra culpa retardemus, vt exponit Chryſoſtomus &
Theodoretus. 3. ibid. vt plures lucrifaceret. *Cum liber,* inquit, *eſſem ex omni-*
bus, omnium me ſeruum feci, vt plures lucrifacerem. 4. ibidem, vt Particeps fieret
mercedis in Euangelio promiſſæ. *Omnia* inquit, *facio propter Euangelium, vt*
particeps eius efficiar. Ita Sedulius & B. Anſelmus. 5. in 2. epiſt. Vt pſeudo- 2.Cor.11.
apoſtolis omnem anſam ſe calumniandi præriperet. *Quod autem facio,* in-
quiens, *& faciam* (hoc eſt, gratis prædicabo Euangelium) *vt amputem occa-*

nauit ei equum, quo Piſas vſq; vbi eramus, tunc peruectus eſt. Poſtridie eredo ſecutus Epiſcopus, (erat enim illi cauſa cum aduerſario, & agendi erat dies) cœpit requirere ſuffragia amicorum. Cumq; per ſingulos ſolicitaretur, ventum eſt ad Martinum. Fiducia erat maior in illo, qui non poſſet immemor eſſe recentis beneficii. Tum Martinus. Decepiſti me, inquit, neſciebam tibi imminere negotium. Tolle equum tuum: ecce in ſtabulo eſt, & hora eadem reſignauit illi. Quid dicis mi Eugeni? Nonne alterius ſeculi res eſt, rediſſe Legatum de terra auri ſine auro, tranſiſſe per terram argenti, & argentum neſciſſe donum inſuper, quod poterat eſſe ſuſpectum illicò reieciſſe? Deinde ſubdit alterum exemplum. *Sed ô mihi locum ſuauem, vbi incidit occaſio memorandi & nominandi ſuauiſſimi odoris virum, Epiſcopum loquor, Gaufredum Carnotenſem, qui legationem in partibus Aquitaniæ propriis ſumptibus ſtrenuè adminiſtrauit, idq; annos plures. Rem loquor, quam vidi ipſe. Eram cum eo in terra illa, cum à quodam præſbytero præſentatus eſt illi piſcis, quem vulgo vocant ſturgionem. Percunctatus Legatus, quanti venierit. Non accipio, inquit, niſi receperis precium, & reſignauit ſolidos quinque inuito & verecundo. Item cum eſſemus in quodam oppido. Domina illius oppidi obtulit ei pro deuotione cum manutergio duas vel tres paropſides pulchras, ligneas tamen. Quas aliquandiu intuens homo ſcrupuloſæ conſcientiæ, laudauit eas ſed non acquieuit accipere. Quando argenteas recepiſſet, qui ligneas refutauit? non fuerunt, qui poſſent legato dicere. Ditauimus Abraham.*

VIDE. V. *Auaritia, Perſonarum acceptio. Simonia.*

MVRMVRATIO.

Remedia contra Murmurat.

I. REMED. Conſidera diuinæ ſcripturæ ſententias. Primo enim dehortatur à murmuratione. *Cuſtodite vos,* inquit Sapiens, *a murmuratione, quæ nihil prodeſt.* Et Chriſtus apud Ioannem. *Nolite murmurare in inuicem.* Et B. Paulus ad Corinthios. *Neq; murmurauer itis, ſicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore.* Et ad Philippenſes. *Omnia facite ſine murmurationibus & hæſitationibus vt ſitis ſine querela, & ſimplices filii Dei.* Et B. Petrus. *Hoſpitales inuicem ſine murmurationibus.* 2 declarat murmur contra ſuperiores, fieri contra Deum. Nam Moyſes in Exodo ſic loquitur. *Non contra nos eſt murmur veſtrum, ſed contra Dominum.* Et in Numeris. *Vſquequo multitudo peſſima murmurat contra me?* 3. declarat murmuratores grauiter à Deo punitos. Nam in lib. Num. legimus Moyſis ſororem Mariam ob murmur lepra percuſſam: Dathan & Abiron viuos terræ hiatu abſorptos. Chore igni conſumptum: ignitos ſerpentes in Populum immiſſos, extremam caſtrorum partem ab igne deuoratam, ac denique maiorem filiorum Iſrahel partem ingreſſu terræ promiſſionis excluſam in deſerto periiſſe. Apoſtolus quoque Iudas hæreticos, de quibus futuris

Sap. 1. v. Ioan. 6. 43. 1. Cor. 10. Phil. 2. 14. 1. Pet. 4. 9. Exo. 16. 8. Num. 14. 27. Num. 12. 10 Num. 16 31. Num. 21. 6. Num. 11. 33. Num. 14. 30.

Iud. ep. vaticinatur, appellat *murmuratores querulosos ſecundum deſideria ſua ambulantes*: eorumque pœnam præmittit, dicens. *quibus procella tenebrarum ſeruata eſt in æternum.*

Baſ.q.39. II. REMED. Conſidera dicta SS. Patrum. S. BASILIVS in regulis breuioribus, poſita quæſtione, quid agendum ſit cum eo, qui dicto audiens tamen obmurmurarit antiſtiti, reſpondet. Phil.2.14. *Cum Apoſtolus dixerit Omnia facite ſine murmurationibus & hæſitationibus, abalienandus eſt qui murmurat à coniunctione fratrum, & ſimiliter opus eius ab vſu eorundem. Planeque qui huiuſmodi, hunc & diffidentiæ, & circa ſpem ambiguitatis morbo apparet laborare.* Id q 51.2. Idem fuſius habet in regulis fuſius diſputatis. Et rurſus infra, poſita quæſtione, quid faciendum, ſi quis condemnetur, vt ii qui in Euangelio murmurarunt aduerſus nouiſſimos in vineam conductos? Matth. 20 11. Id q breu.63. Reſpondet. *Vnuſquiſque ob proprium ſuum peccatum damnatur: ita & qui murmurarint ob murmurationem. Verum ſæpe alij alia de cauſa murmurant. Nam hi quidem propterea murmurant, quod vnde ventrem ſuum diſtendant, non habent, (vt qui gulæ prætermodum dediti ſunt, & ventrem faciunt Deum ſuũ; illi verò, quod in pari honore habeantur cum nouiſſimis, in quo apertè indicant ſuam inuidiam, quod vitium multis in locis ſolet Scriptura coniungere homicidio. Alii præterea alia de cauſa.* Chryſ. in c.2. CHRYSOST. homilia 8. in epiſtolá ad Philippenſes, in verba illa. *Omnia facite ſine murmurationibus. Vides,* inquit, *quod eos erudiat, ne murmurent? Eſt enim ſeruorum improborum & inſenſatorum murmurare. Cogita, ait, quod tibi ipſi, laboras, quod tibi ipſi colligis. Illorum eſt proprium murmurare, qui aliis laborant. Qui verò ſibi ipſi colligit cuius gratia murmurat? Melius fuerit nihil operari, quam cum murmuratione. Sæpe malumus miniſterio priuari, quam murmurantem ſuſtinere. Grauis enim, grauis, inquam, eſt murmurator, & vicinus blaſphemiæ; alioqui cuius gratia illi tantum ſupplicii dederunt? Ingratitudo eſt res iſta. Qui murmurat ingratus eſt Deo. Qui autem Deo ingratus eſt, blaſphemus quoque eſt,* Amb.lib.10. ep. 82. AMB. in epiſtola ad Vercellenſem Eccleſiam, tractans de Num.16 31. murmuratione Chore contra Aaronem. *Conſideratis igitur quæ offenſionis cauſæ extiterint, quod Sacerdotio fungi indigni vellent, & propterea diſſiderent, quod immurmurarent improbantes in ſacerdotis ſui electione iudicium Dei: propterea populum totum metus ingens corripuit, pœnæ terror inuoluit vniuerſos. Obſecrantibus tamen omnibus, ne paucorum inſolentia omnes perirent, deſignantur ſceleris rei, & à totius populi corpore ducenti quinquaginta cum auctoribus ſuis ſeparantur viri, immugiens terra in medio plebis ſcinditur, aperitur in profundum ſinus, abripiuntur noxii, & ita ab omnibus mundi huius ablegantur elementis, vt nec aërem hauſtu nec cœlum viſu, nec mare tactu, nec terram contaminarent ſepulchro. Ceſſauit pœna, non ceſſauit malitia. ex hoc ipſo immurmuratio exorta populi, quod per Sacerdotes periſſet populus. Qua indignatione Dominus perdidiſſet omnes, niſi Moyſi & Aaron primo precibus infle-* Num.12.10. *xus, poſt etiã obiectu ſui Sacerdotis Aaron maluiſſet ingratos maiore veniæ pudore donare iis, quorũ abnuebant gratiam. Ipſa prophetiſſa Maria, quæ cum fratribus pede tranſmiſeras*

miſerat freta maris, quia Æthiopiſſæ myſterium adhuc neſciens immurmurauerat aduerſus fratrem Moyſen, lepræ maculis inhorruit, vt vix tanto abſoluta eſſet contagio, niſi Moyſen rogaſſet. Greg in 7. Pſal. pœnit.
GREGORIVS exponens verba illa ſeptimi Pſalmi Pœnitentialis. *Et non intres in iudicium cum ſeruo tuo. Qui contra conditoris,* inquit, *flagella murmurat, quaſi cum eo in iudicium intrat. Dei namque accuſat iudicium, qui ſe æſtimat iniuſtè percuſſum. Et quaſi cum Deo in iudicio contendit, qui inter flagella innocentem ſe oſtendit, &c. Vel certe ille cum Deo iudicium ingreditur, qui cum orauerit, murmurat ſi non exauditur. Quibus dicitur. An vultis mecum iudicio contendere? Quaſi enim iudicio contendebant, qui dicebant. Quare ieiunauimus, & non aſpexiſti? humiliauimus animas noſtras, & neſciſti? Siquidem ſtultum eſt ab oratione deficere, ſi Deus differat cum rogatur exaudire. Et iniquum arguere conditorem, ſi effectus non ſequitur orationem, præſertim cum quid oremus ſicut oportet neſciamus. Nonnullis quippe impatientibus Dominus, quod petebant ſæpe conceſſit iratus, ſicut econtra Apoſtolo negauit propitius. Dedit enim regem petentibus ſecundum deſideria cordis eorum; dedit etiam poſtulanti diabolo, vt Iob ſimplicem & rectum & timentem Deum, tentaret.* Pſal. 142. 2. Ierem. 2. 29. Iſa. 58. 3. 2. Cor. 12. 9. 1. Reg. 8. 22. Iob. 2. 6.

S. BERN. *Ante omnia ſine murmuratione ſint fratres. Forte aliqui leue peccatum æſtimant murmurare, ſed non hic, qui ante omnia monet eſſe cauendum. Puto autem ne illum quidem leue reputaſſe, qui murmurantibus aiebat. Non contra nos eſt murmur veſtrum, ſed contra Dominum: nos enim quid ſumus? ſed ne illum quoque qui dixit. Non murmurauerітis, ſicut quidam murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore: illo nimirum exterminatore, qui poſitus eſt in hoc ipſum, vt à terminis beatæ illius ciuitatis arceat murmurantes, & longè faciat à finibus eius, cui dicitur. Lauda Hieruſalem Dominum, lauda Deum tuum Sion, qui poſuit fines tuos pacem. Nihil enim commune habent, murmur & pax.* Bern. in ſententiis. Phil. 2. 14. Exod. 16. 8. 1. Cor. 10. 10. Pſal. 147. 12.

REMEDIA plura vide in Verbo *Detractio. Ingratitudo. Inobedientia Ira. Iudicium temerarium. Linguæ abuſus Maledictio. Superbia. Tentatio. Vindicatio iniuriæ. Voluntas propria.*

N

NEGOTIATIO ILLICITA.

Remedia contra Negotiat. illicitam.

PRIMVM Remedium. Conſidera, quid Spiritus ſanctus de iniqua negotiatione, vel mercatura in diuinis litteris prodiderit. Ac primò quidem ſerio prohibet illam. *Nolite*, inquit in Leuitico, *facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere & menſura Statera iuſta, & æqua ſint pondera, iuſtus modius æquuſq; ſextarius. Ego Dominus Deus veſter, qui eduxi vos de terra Ægypti.* Et iterum. *Quando vendes quippiam ciui tuo, vel emes ab eo, ne contriſtes fratrem tuum.* Et in Deuteronomio. *Non habebis in ſacculo diuerſa pondera, maius & minus, nec erit in domo tuo modius maior & minor.* Et Apud Apoſtolum. *Hæc eſt*, ait, *voluntas Dei, ſanctificatio veſtra, vt ne quis ſupergrediatur, neq; circumueniat in negotio fratrem ſuum.* 2. docet ea grauiter offendi Deum. *Pondus habebis*, inquit in Deuteron, *iuſtum & verum, & modius æqualis & verus erit tibi, vt multo viuas tempore ſuper terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi: abominatur enim Dominus tuus eum, qui facit hæc & auerſatur omnem iniuſtitiam.* Et rurſus. *Maledictus, qui transfert terminos proximi ſui, & dicet omnis populus, Amen.* Et in Salomonis Prouerbiis. *Statera doloſa, abominatio eſt apud Dominum, & pondus æquum voluntas eius.* Et. *Vir fidelis multum laudabitur, qui autem feſtinat ditari non erit innocens.* Et apud Eccleſiaſticum. *Qui quærit locupletari auertit oculum ſuum.* nempe à Deo, eiuſque mandatis. *Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur: Sic & inter medium venditionis & emptionis anguſtiabitur peccatum.* Et in Michæa. *Ignis in domo impij theſauri iniquitatis, & menſura minor iræ plena. Nunquid iuſtificabo ſtateram impiam, & ſacculi pondera doloſa? Et ego ergo cepi percutere te perditione ſuper peccatis tuis.* 3. docet lucri iniqui cupidos non diteſcere. Vt apud Salomonem. *Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt: alij rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt. Qui abſcondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem ſuper caput vendentium.* Et rurſus. *Vir qui feſtinat ditari, & aliis inuidet, ignorat, quod egeſtas ſuperueniet ei.* Et aput Eccleſiaſticũ. *Qui acervat ex animo ſuo iniuſtè, aliis congregat, & in bonis illius alius luxuriabitur.* Et in Iſaia. *Væ qui prædaris nonne & ipſe prædaberis? cum conſummaueris deprædationem, deprædaberis.*

Leu. 19. 35. Leu. 25. 14. Deut. 25. 13. 1. Theſſ. 4. 6. Deut. 25. 16. Deut. 27. 17. Prou. 11. 1. Prou. 28. 20. Eccli. 27. 1. Mich. 6. 10. Prou. 11. 24. Prou. 28. 22. Eccli. 14. 4. Iſa. 33. 1.

II. Remedivm. Conſidera, quid S. Patres de negotiatione licita vel illicita ſcripſerint. S. Gregorivs Nazianzenus de laudibus B. Baſilii ag-ns. *Nihil*, inquit, *grauius atque acerbius, quam crudelitas, cupiditasque inexplebilis eorum, qui rei frumentariæ copia circumfluunt. Obſeruant enim temporum difficultates atque ex annonæ pœnuria lucrum captant, & ex aliorum calamitatibus meſſem faciunt, nec illud audientes, eum qui pauperes commiſeratur, Deo fœnori dare. Nec rurſus illud. eum qui frumentum abſcondit, plebi execrabilem eſſe: nec denique quicquam aliud eorum quæ vel humanis & benignis hominibus pollicetur ſcriptura, vel duris & inhumanis comminatur. Verum immodica quadam cupiditate flagrant, maleque ſibi conſulunt, vt aliis ſua, ita ſibiipſis Dei, cuius ope non multo magis ſe indigere ſentiunt, quam alii ipſorum auxilio egeant, viſcera præcludentes*, S. Ambrosivs libro de officiis primo. *Nonne vanum eſt, vt mercator noctibus ac diebus conficiat iter, quo aggerare poſſit theſauri aceruos, merces congerat, conturbetur ad pretium, ne forte minoris vendat, quàm emerit, aucupetur locorum pretia, & ſubito aut latrones in ſe inuidia famoſæ negotiationis excitet, aut non expectatis ſerenioribus flatibus, dum lucrum quærit, naufragium impatiens moræ incidat?* B. Chrysostomvs de compunctione cordis. *Quid verò maris vſum & nauigandi vtilitatem loquar? per quam omnem penè orbem, qui longis à ſemetipſo dirimitur ſpatiis, non ſolum ſibi inuicem notum, ſed ſocium quodammodo & communicabilem facit, vt vnuſquiſque paruum apud ſe poſſideat terræ ceſpitem per iſtud mercandi miniſterium, quaſi totius mundi per omnia Dominus efficitur, & vniuerſæ terræ fructibus vtitur. Et quid plura dicam? Vniuerſus orbis efficitur tanquam menſa vna omnibus, nullo prohibente ſumere, quod vbiq; eſt, ſed parua ſunt hæc in muneribus Dei.* Avctor operis imperfecti in Matthæum exponens verba illa. Et eiiciebat vendentes & ementes de templo. *Homo mercator*, inquit, *vix aut nunquam poteſt Deo placere. Et ideo nullus Chriſtianus debet eſſe mercator, aut ſi voluerit eſſe, proiiciatur de Eccleſia Dei, dicente Propheta. Quia non cognoui negotiationes, introibo in potentias Domini. Quemadmodum enim, qui ambulat inter duos inimicos, ambobus placere volens, & ſe commendare, ſine maleloquio non poteſt eſſe: neceſſe eſt enim, vt & iſte malè loquatur de illo, & ille male loquatur de iſto: Sic qui emit & vendit ſine mendacio & periurio eſſe non poteſt: neceſſe eſt enim, vt è negotiatoribus hic iuret, quia non tantum valet res, quantum comparat eam, & ille iuret, quia plus valet res, quam vendit.* Quia verò ex hac doctrina ſequi videtur, multos non poſſe placere Deo, vt agricolas qui emunt boues & arant, vt ſegetes vendant & fabros lignarios ementes ligna, vt vendant vtenſilia, imò nec Paulum Apoſtolum potuiſſe placere, qui fuit ſutor tabernaculorum, vt ea venderet: Reſpondet hos non eſſe veros mercatores. *Quicunq; enim*, inquit, *rem comparat, non vt ipſam rem, integram & immaculatā vendat, ſed vt opus faciat ex ea, ille non eſt negotiator, quia qui materiam operandi ſibi comparat, vnde faciat opus, ille nō rem ipſam vendit, ſed magis artificium ſuum. Qui autem comparat rem vt*

illam

Naz. orat. in laudem Baſil.
Prou. 19. 17.
Eccli. 29. 1.
Prou. 11. 24.
Amb. c. 49.
Chryſ. l. 2. longè poſt med.
Chryſ. hom. 18. in Matth. 21.
Pſal. 70. 16.

Eam ipſam integram & immutatam dando lucretur, ille eſt mercator, qui de templo
Pſal. 70. 16. *eiicitur.* S. Avg. in verba Pſalmi. Quoniam non cognoui negotiationes. Nos
legimus, *litteraturam. Quæ ſunt,* inquit, *iſtæ negotiationes? Audiant negotiatores*
& mutent vitam, & ſi fuerint, non ſint; non cognoſcant, quod fuerunt, obliuiſcantur:
poſtremò non approbent, non laudent, improbent, damnent, mutentur, ſi peccatum eſt ne-
gotiatio. Hinc enim auiditate neſcio qua acquirendi ô negotiator, quando damnum paſ-
ſus fueris, blaſphemas, & non erit in te quod dictum eſt (à Pſalmiſta) tota die laudem
tuam. Quando autem pro preciis rerum, quas vendis non ſolum mentiris, verumetiam
Greg. hom. 24. *falſum iuras, quomodo in ore tuo tota die laus Dei?* S. Greg. in Euangelia. *Quæ-*
ri poteſt, cur Petrus, qui Piſcator ante conuerſionem fuit, poſt conuerſionem ad piſcatio-
nem rediit? Sed ſi virtus diſcretionis inſpicitur, cito videtur, quia nimirum negotium,
quod ante conuerſionem ſine peccato extitit, hoc etiam poſt conuerſionem repetere culpa
non fuit. Nam piſcatorem Petrum, Matthæum verò telonearium ſcimus. Et poſt con-
uerſionem ſuam ad piſcationem Petrus rediit, Matthæus verò ad telonei negotium non
reſedit, quia aliud eſt victum per piſcationem quærere, aliud autem telonei lucris pecu-
nias augere. Sunt enim pleraque negotia, quæ ſine peccatis exhiberi, aut vix aut nul-
latenus poſſunt. Quæ ergo ad peccatum implicant, ad hæc neceſſe eſt, vt poſt conuerſionem
animus non recurrat.

III. Rem. Refuge quoad fieri poteſt, negociandi, mercimoniaq; tra-
ctandi artem & officium, tum ob prǫſentiſſima pericula, mentiendi, peie-
randi, & fraudes faciendi cum eo coniuncta, vti Patres monuerunt, & di-
Eccli. 26. 27. uina ſcriptura non tacuit. *Duæ ſpecies* inquit, *difficiles & periculoſæ mihi appa-*
ruerunt, difficile exuitur negotians à negligentia, & non iuſtificabitur caupo à peccatis
Eccli. 5. 27. *labiorum.* Delinquit autẽ negligentia mercator, cum vitia mercium ſuarum
reticet, feſtos dies non obſeruat, &c. *Qui autem amat periculum,* ait Sapiens,
Ariſt. c. 6. *peribit in illo.* Tum quia omnis propriè dicta negotiatio etiam cum dicta
vitia abſunt, ſpeciem quandam turpitudinis habet, auctore Ariſtotele in
libro primo Politicorum, eo quod ſeruiat cupiditati lucri, quæ nullum
habet terminũ. De ea enim negotiatione loquimur, qua vt Auctor oper.
imperf. apud Chryſoſt. monuit, aliquid emitur, vt prorſus non mutatum
carius vendatur. Vnde & in ſacris canonibus eiuſmodi negotiatio vetita
14. q. 4. c. canonum. & c. nunquam. de conſ. diſt. 5. eſt Clericis. Non autem vetita eſt ea negotiatio, qua aliquid ante em-
ptum, poſtea induſtria vel labore ſuo mutatum diuendunt, nec enim
tam rem emptam, quam artificium ſuum & laborem vendunt.

IV. Remed. Quod ſi negotiandi officium refugere non potes, aut
quia à parentibus cogeris, vel quia iam multo tempore id exercuiſti.
Conſtitue apud animum tuum te enumerata vitia, quæ non negotiatio-
nes, ſed negotiantium vitia ſunt, & in quoſuis opifices, qui non ſunt mer-
catores, dũ res labore ſuo confectas vendunt, cadere poſſunt; euitaturũ.
Deinde non immodico & iniquo lucro, ſed quantum ad familiam ho-
neſtè

neſtè ſuſtentandam,ad pauperes iuuandos,& Rempub. promouendam ſatis ſit, vacaturum. Hoc antidotum ſuggeſſit Auguſtinus alicubi, dum ita ratiocinatur. *Sed ait mihi negotiator. Ecce ego affero quidem ex longinquo merces ad ea loca, in quibus non ſunt ea quæ attulero, vnde viuam, tanquam mercedem laboris mei peto vt carius vendam, quam emerim. Vnde enim viuam cum ſcriptum ſit, dignus eſt operarius mercede ſua? ſed agitur de mendacio, de periurio: hoc vitium meum eſt non negotiationis: neq; enim non ſi vellem, poſſem agere ſine iſto vitio. Non ergo culpam auctor ad negotium transfero, ſed ſi mentior, ego mentior, non negotium. Poſſem enim dicere: tanto emi, tanto vendam, ſi placet eme. Non enim iſtam veritatem audiens emptor repelleretur, & non omnes potius accurrerent? quia plus fidem, quam mercedem diligerent. Hoc ergo, inquit, me mone, ne mentiar, ne periurem, non vt abiiciam negotium, vnde me tranſigo.* Et mox addit. *Quo enim vocas, quando hinc reuocas? forte ad artem aliquam? Ero ſutor, calciamenta faciam hominibus. mendaces & ipſi non ſunt? Periuri & ipſi non ſunt? nonne locatis ab alio calciamentis, cum acceperint ab alio pretium dimittunt quod faciebant, & ſuſcipiunt alteri facere, & fallunt cui promiſerant cito ſe facturos? nonne ſæpe dicunt, hodie facio, hodie impleo? Deinde id ipſa futura tantas fraudes non faciunt? Faciunt iſta, & dicunt iſta, ſed ipſi mali ſunt, non ars quam profitentur. Omnes ergo artifices mali Deum non timentes, vel pro lucro, vel pro timore damni aut egeſtatis mentiuntur, periurant.* Et infra *Poteſt mihi hoc dicere negotiator. Quære ergò Epiſcope, quemadmodum intelligas negotiationes, quas legiſti in pſalterio, ne forte tu non intelligas, & me à negotiatione prohibeas. Mone ergo, quemadmodum viuam. Si bene, bene mihi erit. Vnum tamen ſcio, quia ſi malus fuero, non negotiatio mihi facit, ſed iniquitas mea.* Aug. in Pſ. 70. Pſal. 70. 16.

V. Remed. Conſidera, earum opum quæ iniqua negotiatione, per mendacia, fraudes, periuria, vſuras congeſtæ ſunt infauſtum eſſe prouentum vti non ſolum ſpiritus ſanctus ſupra in ſcripturis admonuit, ſed etiam veteres Patres annotarunt, vt Chryſoſtomus in opere imperfecto. *Talium*, inquit, *ſubſtantia, aut ipſis viuentibus peritura eſt, aut à malis hæredibus diſſipanda eſt, aut ad extraneos & inimicos hæreditas ipſorum ventura eſt. Non poteſt ad bonum proficere, quod congregatur de malo. Quemadmodum ſi triticum, aut aliam blandi ſpeciem cernas in cribro, dum huc illucque iactas cum, grana omnia paulatim deorſum cadunt, & in fine in cribro nihil remanet, niſi ſtercus ſolum: ſic & ſubſtantia negotiatorum, dum vadunt & veniunt inter emptionem & venditionem minuitur, & in nouiſſimo nihil illis remanet, niſi ſolum peccatum.* Et B. Amb. *An non conturbatur etiam ille vanè, qui ſummo labore coaceruat, quod neſciat cui hæredi relinquat? Sæpe quod auarus ſumma congeſſerit ſolicitudine, præcipiti effuſione dilapidat hæres luxurioſus: & diu quæſita turpis helluo, præſentium, cæcus, futuri improuidus, quadam abſorbet voragine. Sæpe etiam ſperatus ſucceſſor inuidiam parte acquirit hæreditatis, & celeri obitu extraneis alita ſucceſſionis tranſcribit compendia. Quid ergò vanè araneas texis, quæ inanis & ſine fructu eſt, & tanquam caſſes ſuſpendis inutiles diuitia-* Chry. in Matt. hom. 38. Amb. 1. offic. c. 49.

rum copias quæ & ſi fluant, nihil proſunt, imò exeunt te imaginem Dei & induunt Aug ſerm.215. *terreni imaginem. Si tyranni aliquis imaginem habeat, nonne obnoxius eſt damnationi?* Eodem pertinet & illud B. AVG. in ſermon. de tempore. *Nemo habet iniuſtum lucrum ſine iuſto damno. Vbi lucrum, ibi & damnum. Lucrum in arca, damnum in conſcientia.*

VI. REMED. eſt negotiationem ad maiorem gloriam Dei, qui præſtantiſſimus omnium bonorum operum finis eſt, inſtituere, iuxta conſilium Apoſtoli dicentis. *Siue manducatis, ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis, omnia* 1. Cor.10.31. *in gloriam Dei facite.* Eſt Ioannis Chryſoſtomi oratio in Kalendis habitam in hæc verba concludentis. *Si animum aduertere voluerimus, ſiue emendum, ſiue vendendum ſit, per omnem vitam ſpiritualem hanc mercaturam faciemus, vt ſi tolerabili pretio nihil amplius requiramus: ſi difficultatem annonæ nequaquam obſeruemus, & tum egentibus diuendamus. Maledictus enim, inquit ille, qui rei frumentariæ caritatem auget. Sed quid oportet ſingula percenſere? Vno verbo omnia colligenda fuerant. Quemadmodum enim ædificatores, cum murum extructuri ſunt, amuſſim ab angulo ad angulum ducunt, atque ita murum pertexunt, vt minimæ inæqualis eius ora exiſtat, ſic & nos pro amuſſi verbum hoc adhibeamus quod apud Apoſtolum eſt. Siue editis ſiue bibitis, ſiue quid aliud facitis, omnia ad gloriam Dei facite. Siue ergo precemur, ſiue ieiunemus, ſiue accuſemus ſiue condemnemus: ſiue laudemus ſiue vituperemus, ſiue ingrediamur, ſiue exeamus, ſiue vendamus ſiue emamus, ſiue taceamus, ſiue diſputemus, ſiue aliud quid faciamus, omnia ad gloriam Dei faciamus. Et ſi quid ad gloriam Dei non pertineat, illud neque facto, neque dicto à nobis vſurpetur. Sed pro baculo magno, pro armis pro præſidio, pro theſauris inexplicabilibus hoc dictum animo inſcribentes nobiſcum, quamcunque viam ingreſſi fuerimus, circumferamus: vt o-* 2. Reg.2.30. *mnia ad gloriam Dei facientes, loquentes, ſuſcipientes, tum hic, tum poſt huius vitæ peregrinationem gloriam ab eo conſequamur. Ait enim, Gloria afficientes me, glorificabo. Non dictis ergò ſed factis ipſis illum aſſiduè gloria afficiamus, quia illum decet gloria ad omnem æternitatem. AMEN.*

Aug. in Pſal.103. VII. REMED. eſt B. Auguſtini, vt quoties in mentem venit de illicito aliquo contractu ineundo, ilicò cogitationem repellas, & abomineris. Exponens enim verba Dei in Geneſi, Ipſa conteret caput tuum, & tu inſidiaberis calcaneo eius. *O Eccleſia,* inquit, *caput ſerpentis obſerua. Quod eſt caput ſerpentis? prima peccati ſuggeſtio. Venit tibi in mentem neſcio quid illicitum: noli* Gen. 3.15. *ibi tenere mentem tuam, noli conſentire. Hoc quod venit in mentem, caput ſerpentis eſt. caput calca, & euades cæteros motus. Quid eſt caput calca? ipſam ſuggeſtionem contemne. Sed lucrum ſuggeſſit magnum ibi lucrum eſt, magnum ibi aurum eſt. Si hanc fraudem feceris, diues eris. Caput ſerpentis eſt, calca. Quid eſt, calca? contemne, quod ſuggeſſit. Sed magnum aurum ſuggeſſit. Et quid prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ autem ſuæ detrimentum patiatur? pereat mundi lucrum, ne fiat animæ damnum. Hæc dicens obſeruaſti caput ſerpentis & calcaſti. Ille autem diabolus*

Calca Cic.

calcaneum tuum obſeruat. Quid eſt obſeruat calcaneum tuum? Quando laberis à via Dei tu obſeruas primam ſuggeſtionem: ille obſeruat lapſum tuum. Si enim lapſus fueris, cades: Si cecideris, poſſidebit.

VIDE V. *Auaritia. Mendacium. Simonia. Vſura.*

O

OBSTINATIO.

Remedia contra Obſtinationem.

PRIMVM Remedium. Conſidera Spiritus ſancti oracula in ſcripturis. Primò enim dehortatur ab omni animi obſtinatione, obduratione, & impœnitentia. Vt in Pſal. *Hodie ſi* Pſal. 94. 8.
vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra. Et Zacharia. *Con-* Zach. 1. 4.
uertimini de vijs veſtris malis. Et in Ezechiele. *Conuertimini, & agite pœnitentiam* Ezech. 18. 30.
ab omnibus iniquitatibus veſtris. Et in Ieremia. *Laua à malitia cor tuum.* Et in Ier. 4. 14.
epiſtola ad Hebræos. *Non obduretur quis ex vobis fallacia peccati.* 2. declarat, quam graue ſit crimen obſtinationis, & quam graui pœna dignum. *Ducunt in bonis dies ſuos,* ait B. Iob, *& in puncto ad inferna deſcendunt: qui dixerunt* Iob 21. 13. Pſal. 51. 3.
Deo, recede à nobis, & ſcientiam viarum tuarum nolumus. Et Propheta Dauid. Pſal. 57. 5.
Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? proptereà Deus deſtruet te in finē. Et. *Furor illis ſecundum ſimilitudinē ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdæ & obturantis aures ſuas. Quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis ſapienter, Deus conteret dentes eorum in ore ipſorum.* Et Salomon. *Impius cum venerit in profundum* Prou. 18. 3.
peccatorum contemnit. Et *Viro, qui corripientem dura ceruice contemnit, repentinus ei*
ſuperueniet interitus, & eum ſanitas non ſequetur. Et Eccleſiaſticus. *Cor durum* Prou. 29. 1. Eccli. 3. 27.
habebit malè in nouiſſimo. Et. *Tunde latera filij tui, dum infans eſt, ne forte induret, &* Eccli. 30. 12.
non credat tibi. Apud Iſaiā obſtinatorum verba ſunt. *Percuſſimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum.* Et in Zacharia de iiſdem. *Cor ſuum poſue-* Iſa. 28. 15. Zach. 7. 12.
runt vt adamantem, ne audirent legem, &c. Et facta eſt indignatio magna à Domino exercituum. 3. de obduratione cordis præcipue ſugillat Pharaonem, & filios Iſrahel. Pharaonem quidē in Exodo ſæpius. *Ego,* inquit Domninus, Exod. 4. 21. Exod. 10. 1.
indurabo cor eius, & nō dimittet populū meū. Et *Ego induraui cor eius, & ſeruorū il-* Exod. 14. 4.
lius. Et. *Et indurabo cor eius, & perſequetur vos.* Filios Iſrael verò in eorū maioribus, primū in l. Gen. *Simeō & Leui, vaſa iniquitatis bellātia, &c. maledictus furor* Gen. 49. 5.

eorum, quia pertinax & indignatio eorum, quia dura, diuidam eos in Iacob. Deinde
Iſa.48.4. Ierem.5.3. in Iſaia. *Sciui enim,* inquit Dominus, *quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea,* & Ieremias. *Percuſſiſti eos (Domine) & non doluerunt: attriuiſti eos, & renuerunt accipere diſciplinam: indurauerunt facies ſuas ſupra petram, &*
Act.7.5. *noluerunt reuerti.* Et S. Stephanus ad Iudæos. *Dura ceruice, & incircumciſis cordibus & auribus, vos ſemper Spiritui ſancto reſiſtitis.*

Baſ.q.9. II. REMED. Conſidera SS. Patrum teſtimonia. BASILIUS in regulis
Matth.18.17. breuioribus. *QVÆSTIO. Aduerſus eum, qui obſtinatè pergit peccare, quomodo erimus animati? RESPONSIO. Eo nempe, quo Dominus iuſſit, cum dixit Si*
2.Theſſ.3.6. *autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus; & vt Apoſtolus docuit, cum ſcripto reliquit. Vt ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate,*
Id.q.7. *& non ſecundum traditionem quam accepiſtis à nobis.* Et paulo ante, poſita quæſtione, quod eorum ſit iudicium, qui peccantes defendunt, reſpondet.
Luc.17.2. *Grauius illo opinor de quo dictum eſt. Expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria circa collum eius, & proiiciatur in mare, quam vt ſcandalizet vnum de puſillis iſtis. Siquidem non iam obiurgationem ad correctionem, ſed defenſionem ad confirmationem peccati accepit ille qui peccauit, & alios ad ſimilia flagitia excitat. Ex quo fit vt niſi fructus pœnitentiæ dignos ediderit, qui alium defendit, in eum conueniat illud, quod à Domino di-*
Matth.18.9. Hier.ep.48. *ctum eſt. Quod ſi oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum & proiice abs te.* S. HIERONYMVS ad Sabinianum. *Liber quem Propheta deuorat, omnis ſeries ſcriptu-*
Ezech.3.3. *rarum eſt. In quibus & pœnitens plangitur, & iuſtus canitur, & maledicitur deſperans. Nihil ita repugnat Deo, quam cor impœnitens. Solum crimen eſt, quod veniam conſequi non poteſt. Si enim ei ignoſcitur poſt peccatum, qui peccare deſiſtit, & ille flectit iudicem qui rogat: impœnitens autem omnis ad iracundiam prouocat iudicantem. So-*
Iſa.22. *lum deſperationis crimen eſt, quod mederi nequeas.* Et libro quinto commentariorum in Iſaiam. *Nihil ſic offendit Deum, quàm poſt peccata erecta ceruix, & ex*
Amb.1.3. *deſperatione contemptus. Quod & per Amos loquitur. Super tres & quatuor impietates non auerſabor eum: quod & cogitauerit & fecerit, & non egerit pœnitentiam: inſu-*
Iſa.22.14. *per & docuerit malum. Vnde & nunc dicitur. Si dimittetur iniquitas hæc vobis donec*
Aug.l.2.c.18. *moriamini, dicit Dominus.* AVG. in Exodum. *Vt tale cor haberet Pharao, quod patientia Dei non moueretur ad pietatem, ſed potius ad impietatem, vitii proprii fuit. Quod verò facta ſunt ea, quibus cor ſuo vitio tam malignum reſiſteret iuſſionibus Dei, hoc eſt enim quod dicitur, induratum. quia non flexibiliter reſiſtebat diſpenſatio-*
p.c.83. *nis fuit diuinæ, qua tali cordi non ſolum iuſta, ſed euidenter iuſta pœna parabatur, qua timentes Deum corrigentur.* Et in Enchiridio ad Laurentium. *Qui in Eccleſia remiſſi peccata non credens, contemnit tantã diuini muneris largitatẽ, & in hac obſtinatione mentis diẽ claudit extremũ reus eſt ille irremiſſibili peccato in Spiritum ſanctum, in*
Pſal.58.6. *quo Chriſtus peccata dimittit.* Et in Pſalmi verba. Non miſerearis omnium, qui operantur iniquitatem. *Eſt quæ ſam iniquitas* inquit, *quam qui operatur* [illegible]

ſo-

ſi peccatorum. Quando quiſque defendit peccata ſua magnam iniquitatem operatur. Hoc defendit, quod Deus odit. S. GREG. in Ezechielem. *Non cor peccantis Dominus obdurat, ſed obdurare dicitur, cum ab obduratione non liberat. Miſericors enim Deus tempus nobis ad pœnitentiam relaxat, ſed cum eius gratiæ patientiam nos ad augmentum* [illegible] *culpæ, hoc ipſum tempus, quod ad parcendum piè diſpoſuit, diſtrictius* [illegible] *rtit, vt quia reuerti quis etiam ſpatio temporis accepto noluerit per hoc* [illegible] *tum augeat, per quod ea diluere potuit, ſi conuerti voluiſſet. Vnde ſcriptum eſt. Ignoras, quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? ſecundum duritiam autem tuam & cor impœnitens theſaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iuſti iudicii Dei.* S. BERN. de conſideratione ad Eugenium Papam. *Solum eſt cor durum, quod ſemetipſum non exhorret, quia nec ſentit. Quid me interrogas? Interroga Pharaonem. Nemo duri cordis ſalutem vnquam adeptus eſt, niſi quem forte miſerans Deus abſtulit ab eo iuxta prophetam cor lapideum & dedit cor carneum. Quid ergo cor durum? Ipſum eſt, quod nec compunctione ſcinditur, nec monetur, precibus, minis non cedit, flagellis duratur, ingratum ad beneficia eſt, ad conſilia infidum, ad iudicia ſæuum, inuerecundum ad turpia, impauidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad diuina, præteritorũ obliuiſcens, præſentiũ negligens, futura nõ prouidẽs. Ipſum eſt, cui præteritorum præter ſolas iniurias, nihil omnino non præterit, præſentium nihil non perit, futurorum nulla niſi forte ad vlciſcendum proſpectio, ſeu præparatio eſt. Et vt in breui cuncta horribilis mali mala complectar, ipſum eſt, quod nec Deum timet, nec hominem reueretur.* Et in ſermone de conuerſione ad clericos. *An verò grauior vlla phreneſis iudicatur, quam in pœnitentia cordis, & peccandi obſtinata voluntas? ſiquidem manus nefarias inticit ſibi ipſi: nec carnem, ſed mentem lacerat & corrodit.*

Greg hom. 11. Rom. 2. 4. Bern l. 1. Ezech. 36. 26. Id. c. 4.

III. REMED. Conſidera nullum morbum obſtinationis, impœnitentiæ vel contemptus diuinæ gratiæ, alteriuſuè criminis licet atrociſſimi poſſe eſſe tam grauem, quam diu homo viuit, quin curari poſſit. Nam cum quidam apud Ezechielem de ſalute deſperantes dicerent. *Iniquitates noſtræ ſuper nos ſunt, & in ipſis nos tabeſcimus, quomodo ergo viuere poterimus?* Dominus ſic reſpondit. *Dic ad eos. Viuo ego, dicit Dominus Deus. nolo mortem impii, ſed vt conuertatur impius à via ſua & viuat. Conuertimini à viis veſtris peſſimis & quare moriemini domus Iſrahel?* CHRISTVS quoque ſine exceptione omnes inuitat ad ſe. *Venite omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Et Apoſtolis generatim dicit. *Quæcunque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis.* Et ne quis ob crebriores lapſus peccata aliqua irremiſſibilia crederet, ibidem monuit non ſolum ſepties, ſed ſeptuagies ſepties peccata eſſe remittenda, numerum certum pro incerto & infinito ponens, vt ibidem Hilarius, Hieronymus, & alii annotarunt. Nec aliud Patres ſenterunt. AMBROSIVS libro de pœnitentia. *Omnibus conuerſis pollicetur veniam,* [illegible] *Omnis qui* [illegible] *cauerit nomen Domini ſaluus erit.* AVG. in

Ezech. 33. 10. Matth. 11. 28. Matth. 18. 18. Amb l. 1 c. 4. Ioel. 2. 32.

Xx 3 libris

Aug. l.1.c.19. libris Retractionum. *De quocunque peſſime in hac vita conſtituto non eſt vtique*
Id.ſerm.88. de temp. *deſperandum: nec pro illo imprudenter oratur, de quo non deſperatur.* Et alibi. *Hoc fide-*
liter & firmiter credat dilectio veſtra, quia nunquam DEVS deſerit hominem niſi
Chry. hom.2. *prius ab homine deſeratur.* CHRYSOSTOMVS in pſalmum 50. *Nolo excuſatio-*
nes mihi afferas. Millies peccaſti? millies pœnitere; etiamſi animam efflans iam de hoc
Cyp. de cœna Domin. *mundo exire debeas. Non impeditur temporis anguſtia miſericordia Dei.* CYPRIA-
Hier. ep.7. & 25. NVS & HIERONYMVS clamant *nunquam ſeram eſſe pœnitentiam, modo vera ſit.*
Quod ergo ſuperius dixit Hier. *Solum crimen cordis impœnitentis eſſe, quod ve-*
niam conſequi non poteſt: Et quod Bern. *neminem duri cordis ſalutem vnquam con-*
ſecutum, id intelligendum eſt de iis qui in obduratione cordis vſque ad
finem vitæ Perſtiterunt.

IV. REMED. Refugium ad DEVM per ardentes preces, qui promiſit,
ſi conuertamur ad ſe, ſe cor noſtrum lapideum mutaturum in carneum.
Ezech. 36.26. *Auferam*, inquit apud Ezechielem, *cor lapideum de carne veſtra, & dabo vobis*
cor carneum, & ſpiritum meum ponam in medio veſtri, & faciam vt in præceptis meis
ambuletis. Hoc remedio vſus eſt regius propheta cum à lapſu obduratio-
nis periculum metueret, ita exclamans. *In multitudine miſericordiæ exaudi me*
Pſal. 68.14. *in veritate ſalutis tuæ. Exaudi me Domine quoniam benigna eſt miſericordia tua, ſe-*
cundum multitudinem miſerationum tuarum reſpice in me. Eripe me de luto, vt non
infigar, libera me ab iis qui oderunt me & de profundis aquarum. Non me demergat
tempeſtas aquæ, neque abſorbeat me profundum, neque vrgeat ſuper me puteus os ſuum.
Greg. l. 26. c. 30. & 31. Quæ verba exponens B. Gregorius in libris moralium ita ſcribit. *Quem*
mali operis iniquitas à bona ſtabilitate commouit, quaſi tempeſtas aquæ rapuit, ſed ſi-
adhuc longa conſuetudine non præualuit, non demerſit. Iam in puteum eccidit, qui hoc
quod diuina lex prohibuit perpetrauit. Sed ſi adhuc longa conſuetudo non deprimit, ne-
Pſal. 129.1. *quaquam os ſuum puteus coanguſtauit. Tanto ergo facilius egreditur, quanto minori*
conſuetudine coarctatur. Lapis verò puteo ſuperponitur, cum etiam dura conſuetudi-
ne mens in peccato deuoratur, vt etſi velit exurgere iam vtcunque non poſſit, quia mo-
les deſuper malæ conſuetudinis premit. Idem in perſona magni peccatoris alibi
erupit in hæc verba. *De profundis clamaui ad te Domine, Domine exaudi orationem*
Aug. ib. *meam.* Vbi Auguſtinus. *Quis eſt, qui clamat? peccator. Et qua ſpe clamat? quia*
qui venit ſoluere peccata, dedit etiã ſpem in profundo poſito peccatori. Ideo quid ſequi-
tur poſt iſtas voces? (Si iniquitates obſeruaueris Domine, Domine quis ſuſtinebit?)
Ecce apperuit, de quo profundo clamaret. Clamat enim ſub molibus & fluctibus iniqui-
tatum ſuarũ. Circumſpexit ſe, circumſpexit vitam ſuam, vidit illam vndiq; flagitiis &
facinoribus coopertam. Quacunq; reſpexit, nihil in ſe bonum inuenit, nihil illi iuſtitiæ
ſerenum potuit occurrere. Et cum tanta & tam multa peccata vndiq; & caternas ſcele-
rum ſuorum videret tanquam expaueſcens exclamauit. Si iniquitates obſeruaueris Do-
mine, &c. Eodẽ antidoto vſa eſt B. MONICA vt cariſſimum filiũ ſuum Au-
guſtinum ex luto deterrimæ hæreſis Manichæorum, in qua per nouem
annos

annos demerſus iacebat, tandem vindicaret. Aſſiduis enim precibus pro ſalute filii Deum orauit, donec tandem, vt eſt in libro tertio Confeſſionum, iuuenis ſplendidus ſomnianti matri apparuit, dicens. *Vbi tu, ibi ille.* Quod miratus Auguſtinus. *O tu bone Deus omnipotens*, inquit, *qui curas vnum quenq; noſtrum, tanquam ſolum cures, & ſic omnes tanquam ſingulos.* Quare cum rogaſſet aliquando S. Ambroſium Mediolanenſem antiſtitem, vt eum in via conferre dignaretur. Is reſpondit, nec dũ oportunũ tempus eſſe eum docendi, propterea quod æquo pertinacius adhuc ſuo errori adhæreret, pergeret tantum ipſa orare, ipſumq; legendo ſuum errorem deprehenſurum. Et cum illa porrò inſtaret, Epiſcopus ait. *Vade, ita fac, fieri enim non poteſt, vt filius tantarum lacrymarum pereat.* Aug. c. 11. & 12.

V. REMED. eſt Pœnitentia vera. Ait enim apud Ezechielem Dominus. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iuſtitiam, vita viuet, & non morietur. Omnium iniquitatum eius quas operatus eſt, non recordabor.* Exemplum illuſtre habemus in latrone cum Chriſto crucifixo, qui licet vsq; ad extremã vitæ horam perſtitiſſet in peccatis, beneficio tamen orationis & pœnitẽtiæ indulgentiam eorum conſecutus eſt. *Ipſe Dominus noſter*, ait CYP. *derelictorum perſonam gerens in cruce ſe queritur derelictum, & ne deſperarent etiam in vltimis conſtituti, feſtinans in adiutorium ilico adeſt, & re in arcto poſita non differt beneficium ſed repente indulgentiæ celeris documentum eiuſdem ſtatuit & exemplum, latroni inquiens: Hodie mecum eris in paradiſo. Latrocinium damnationem meruerat & ſupplicium, ſed cor contritum pœnam mutauit in martyrium & ſanguinem in baptiſmum.* HIER. Sabinianum diaconum luxurioſum, cum iam pœne obduratus eſſet in ſceleribus, his verbis inuadit. *Facies meretricis facta eſt tibi, neſcis erubeſcere. Conuertere miſer ad Dominũ, vt ad te Dominus conuertatur. Age pœnitentiã, vt & ille agat pœnitentiã ſuper omnib. q̃ locutus eſt malis, vt faceret tibi. Fluant paululũ de oculis lachrymæ. Nunquam ſera eſt pœnitentia. Quãuis de Hieroſolimis deſcenderis, & ſis in itinere vulneratus, inde te Samaritanus impoſitum iumento, curandumq; ad ſtabulũ referet. Sed & ſi mortuus iaces in ſepulchro, tamẽ & fœtentẽ Dominus ſuſcitabit. Cũ conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris, & tũc ſcies vbi fueris. Tangat modicè cicatrices tuas. Licet ab vtero ſit genitus ſis, & in delictis conceperit te mater tua, aſperget te hyſopo & mundaberis: lauabit te, & ſup niuẽ dealbaberis. Quid incuruus terræ hæres, & totus in cœno iaces? Illa, q̃ decem & octo annis ſatanas vixerat, poſt q̃ à ſaluatore curata eſt, cœlũ erecta ſuſpexit. Quod ad Cain dictũ eſt, tibi dictũ puta. Peccaſti, quieſce.* At quæres, quo timore, & lacrymis recedere quis debeat à peccatis, in quib. obſtinate diu vixit, & qua ſpe, quauè affectione ad Deũ accedere? Reſpõdet S. BAS. in regulis breuiorib. *Primũ quidẽ is male anteactã vitã ſuã odiſſe debet, eiuſq; memoriã abhorrere ac deteſtari. Scriptũ eſt.n. Iniq̃tatẽ odio habui, & abominat⁹ ſum, legẽ autẽ tuã dilexi: deinde etiam timoris quidẽ magiſt. ã ſi t*

Ezech. 18. 21.

Cyp. ſerm. de cœna.

Luc. 23. 42.

Hier. ep. 48.

Iſa. 30. iuxta 70.

Luc. 13. 16.

Gen. 4. 7.

Baſil. q. 1e.

Pſal. 118. 163.

a'. ſ e

aſciſcere comminationem æterni iudicij, ſupplicijque: lachrymarum autem locum agno-ſcere locum pænitentiæ oportunum eo modo, quo docuit Dauid in 6. pſalmo firmiſſime
Iſa.1.18. *credens purgationem peccatorum ſuorum factam eſſe per ſanguinẽ Chriſti in magnitudine miſericordiæ, & multitudine miſerationum Dei, & vt ille, qui dixit. Quod ſi fuerint peccata veſtra vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur: & ſi fuerint rubra ſicut ver-*
Pſal.29.6.12. *miculus, velut lana alba erunt. Tunc enim nacta poteſtatem placendi Deo illud dicit. Ad*
Id.q.55. *veſperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Et illud. conuertiſti planctum meum in gaudium mihi.* Addit in regulis fuſius diſputatis. *Sicut morbi corporis inueterati, non niſi longa & acri curatione ſanantur, ſic peccata inueterata, diuturna patientia, aſſidua oratione, & acerrima animi contentione curari oportet. Quod repetitis vicibus ac multo cum labore intinctum eſt, tincturam excipit preſſius inhærentem, & quæ vix elui queat: obiter autem colore aliquo infectum tincturam bibit facile mobilem: ſic anima ſanie peccatorum ſupperata, & in habitu conſtituta malitiæ vix ac multo negotio elui poteſt.*

VI. REMED. Quo longius à periculo obſtinationis, impœnitentiæ
Eccli.21.1. & contemptus abſis, da operam vt quoties in crimen aliquod lapſus fueris, reſipiſcas & pœnitentiam agas iuxta conſilium Sapientis. *Fili peccaſti.* inquit, *non adiicias iterum: ſed & de priſtinis deprecare vt tibi dimittantur.* Et. *Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius.*
Eccli.5.8. Greg l.25.c.12. Rationem huius reddit B. GREGORIVS in libris moralium. *Omne quippe* inquiens, *peccatum, quod tamen citius pænitendo non tergitur, ipſo ſuo pondere mox*
Aug. ſerm. 88. *ad aliud trahit.* Qua autem via trahat ad obdurationem explanat Auguſtinus, dicens in ſermone quodam de tempore. *Cum enim & ſemel & ſecundo*
Ezech.33.11. *& tertio vnuſquiſque grauia peccata commiſerit, expectat tamen illum DEVS, ſicut per prophetam dicit, vt conuertatur & viuat. Cum verò in peccatis ſuis cœperit permanere, de multitudine peccatorum naſcitur deſperatio, ex deſperatione obduratio generatur. Dum homines negligentes inprimis deſpiciunt peccata ſua quia parua ſunt ci ſ.entibus minutis peccatis adduntur etiam crimina, & cumulum faciunt, & demergunt.*
Prou.18.3. Rom.2.4. *Quod cum factum fuerit, impletur hoc quod ſcriptum eſt. Peccator, cum venerit in profundum malorum, contemnit. De talibus & Apoſtolus dicit. Ignoras, quod patientia*
Bern. ſerm. 42. *Dei ad pænitentiam te adducit? Tu autem ſecundum duritiam cordis tui, & cor impœnitens theſauriZas tibi iram in die iræ.* De eadem via in religioſis correptionum contemptoribus ſic ratiocinatur B. Bernardus in cantica Salomonis. *Volui nimirum perimere hoſtem, & eripere fratrem: & non feci ſic, magis autem contra-*
Ezech 3.7. *rium accidit, nam læſi animam, & culpam auxi. Siquidem acceſſit & contemptus. Nolunt audire te, inquit Dominus, quia nolunt audire me. Vides quæ maieſtas contemnitur?* Et mox. *Plerumque etiam impatientia contemptui iungitur, ita vt aliquis non ſolum non curet corrigi obiurgatus, ſed inſuper obiurganti indignetur more phrenetici manum medici repellentis. Mira peruerſitas, medicanti iraſcitur, qui non iraſcitur ſagittanti. Eſt enim qui ſagittat in obſcuro rectos corde.* Et paulo poſt. *Aliquoties adeo-*

tur

tur & impudentia, vt non modo impatienter ferat, quod corripitur, ſed etiam id vnde
reprehenditur impudenter defendat. Hoc plane deſperatio. Frons, inquit, mulieris mere- Ier.3.3.
tricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere. Et ait. Receſſit zelus meus à te, vltra non iraſcar Ezech.16.42.
tibi. Solo auditu contremiſco. Sentiſnè quanti periculi quantiq; horroris & tremoris
res ſit peccati defenſio? Dicit iterum. Ego quos amo, arguo & caſtigo. Si ergo te Zelus Apoc.3.19.
deſeruit, & amor, nec eris amore dignus qui indignus caſtigatione cenſeris. Vides, quia
tunc magis iraſcitur Deus, cum non iraſcitur? Et infra. *An non ex hac odioſa impu-*
dentia pullulabit mox impœnitentia mater deſperationis? Quem enim pœniteat ſuper
bono quod putat?

VII. Remed. Conſidera inter omnia peccata obſtinationem eſſe
præcipuum ſignum æternæ reprobationis, quod intelligere potes ex tri-
bus exemplis in diuina ſcriptura maximè celebratis. Primum eſt Lucife-
ri & omnium ſociorum eius, qui, à quo tempore lapſi ſunt nunquam re-
ſipuerunt, de quo S Bern. exponens verba pſalmi 90 *Quoniam angelis ſuis* Bern.ſerm.11. Pſal.90.11.
mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis. Videamus, inquit, *& dæmonum*
vias: videamus, & fugiamus eas. Siquidem viæ illorum præſumptio & obſtinatio.
Propter præſumptionem ſtare non potuerunt; propter obſtinationem, qui cecidit non
adiiciet vt reſurgat. Ex hac namque ſpiritus vadens, ex illa non rediens eſt. Et mira qui-
dem præſumptio dæmonum, ſed non minus mira obſtinatio eſt, quod ſuperbia eorum
ſemper aſcendat, propterea non eſt illis commutatio. Quia enim conuerti noluerunt à via
præſumptionis, inciderunt in viam obſtinationis, Quam peruerſo & euerſo ſunt corde
filij hominum, quicunque ſectantur veſtigia dæmonum, ingrediuntur dæmonum vias?
Et infra. *Et viæ quidem hominum ipſe ſunt de quibus dicitur. Tentatio vos non ap-* 1.Cor.10.13.
prehendat niſi humana, & quia humanum eſt peccare. Porrò vias diabolicas à natura
homines alienas eſſe quis neſciat, niſi quod in nonnullis ipſa ſibi conſuetudo induiſſe na-
turam videatur? Cæterum, & ſi quorundam hominum ſit, non humanum tamen, ſed Rom.9.17.
diabolicum eſt in malo perſeuerare. Alterum exemplum eſt Pharaonis, quem
Apoſtolus Paulus, quia tot verbis & ſignis per Moyſen editis moueri
non potuit vt populum Dei dimitteret, in typum obduratorum & re-
proborum in epiſtola ad Romanos propoſuit, allegans verba Domini ex
libro Exodi. *Dicit enim ſcriptura, inquit, Pharaoni. Quia in hoc ipſum excitaui te,* Exo.9.16.
vt oſtendam in te virtutem meam, & vt annuncietur nomen meum in vniuerſa terra
Ergo cuius vult miſeretur: & quem vult indurat. Senſus eſt cum præuiderim
ò Pharao, fore te mihi contrarium, & obſtinato animo præceptis meis
reluctaturum, ac potuerim impedire, ne naſcereris, aut ne regno potire-
ris, vel etiam ſtatim è medio tollere, cum primum peccare cæpiſti, ideo
tamen & vitam & regnum conceſſi tibi, idque non ad breue tempus, vt
malitia tua vterer ad exercitationem populi mei, ſimulque ad demon-
ſtrandam in tuo ſupplicio interituque iuſtitiam atq; potentiam. Ita expo- Aug.q.32.
nit B. Avg. in quæſtionibus ſuper Exodum, & concludit. *Nouit ergo Deus*

vti malis, in quibus tamen humanam naturam non ad malitiam creat, ſed eos perfert
patienter, quouſque ſcit oportere, non inaniter, ſed vtendo eis ad admonitionem, vel exer-
citationem bonorum. TERTIVM exemplum eſt Iudæorum de quorum per-
petua obſtinatione conſtat ex ſcripturis ſupra allegatis, & maximè ex
Act.7.51. illo dicto S, Stephani. *Dura ceruice & in circumciſis cordibus & auribus, vos ſem-*
per ſpiritui ſancto reſtitiſtis. De iiſdem verò, velut reproborum typo non ob-
ſcurè agit D. Paulus in Epiſtola ad Romanos, capitulo nono, decimo &
Aug ep.200. vndecimo. Et B. AVG. in epiſtola ad Aſellicum. *Doctrina*, inquit, *Apoſtolica*
atque Catholica ſatis euidenter indicat nobis ſecundum myſterium ſpiritus, ad Eſau
Iudæos, ad Iſrahel pertinere Chriſtianos. Ita quippe impletur, quod ſcriptum eſt, maior
Mala.1.2. *ſeruiet minori, id eſt, prior natus populus Iudæorum poſteriori nato populo Iudæorum.*
Conſtat autem Iſrahel vel Iacob typum eſſe prædeſtinatorum. Eſau ve-
rò reproborum, ſecundum illud quod in manu Malachiæ Dominus di-
xit. *Iacob dilexi, Eſau autem odio habui*, idq́; ab omni æternitate, *cum nondum*
Rom.9.12. *nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent aut mali*, vt interpretatur Apoſtolus.

VIDE. V. *Conſuetudo praua. Deſperatio. Immortificatio paſſionum. Iudi-*
cium proprium. Præſumptio. Superbia. Voluntas propria.

ODIVM.

Remedia contra Odium Proximi.

Leuit.19.17. I. REMED. Conſidera diuinæ ſcripturæ ſententias, quibus proximi
Prou.10.12. odium prohibetur & damnatur. vt in Leuitico. *Non oderis fratrem tuum*
Prou. 26. 26. *in corde tuo, ſed publicè argue eum, ne habeas ſuper illo peccatum.* Et in Prouerbiis.
1.Ioan.2.11. *Odium ſuſcitat rixas, & vniuerſa delicta operit caritas.* Et. *Qui operit odium fraudu-*
lenter, reuelabitur malitia eius in concilio. Et apud Beatum IOHANNEM
1.Ioan.3.10. *Qui odit fratrem ſuum in tenebris eſt, & in tenebris ambulat, & neſcit quo eat, quia*
1.Ioan.3.15. *tenebræ obcæcauerunt oculos eius. Et. Omnis qui non eſt iuſtus, non eſt ex Deo, & qui*
non diligit fratrem ſuum. Et. Qui non diligit, manet in morte. Omnis qui odit fratrem
ſuum, homicida eſt. Et ſcitis, quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in ſe-
1.Ioan. 4. 20. *manentem.* Et. *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem ſuum oderit, men-*
dax eſt. 2. quibus imperatur dilectio omnis proximi, etiam inimici. vt in
Leu.19.18. Leuitico, & Euangelio Matthæi. *Diliges*, inquit Deus, *amicum tuum ſicut te-*
Matth.22.39. *ipſum.* Et CHRISTVS. *Ego autem dico vobis. Diligite inimicos veſtros, vt ſitis*
Matth.5.44. *filij patris veſtri.* Et. *Hoc eſt præceptum meum vt diligatis inuicem ſicut dilexi vos.*
Ioan.15.12. Et Paulus. *Si eſurierit inimicus tuus ciba illum, ſi ſitit potum da illi: hoc enim*
Rom.12.20. *faciens carbones ignis congeres ſuper caput eius.* Et Beatus IOAN. *Hæc eſt annun-*
1.Ioan.3.11. *tiatio, quam audiſtis ab initio, vt diligatis alterutrum; non ſicut Cain, qui ex maligno*
erat

Digitized by Google

erat, & occidit fratrem ſuum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera eius maligna erant, fratris autem eius iuſta.

II. REMED. ex SS. Patribus. B. EPHRÆM. *Quemadmodum omnium virtutum excellentiſſima eſt Caritas, ita vniuerſorum vitiorum grauiſſimum eſt, odiſſe proximum. Nam qui fratrem ſuum odit, homicida eſt, ſicut ait Apoſtolus. Qui odit fratrem, Deum ipſum odio habet. Qui odit fratrem ſuum, in tenebris eſt, & in tenebris ambulat, & neſcit, quo vadat, quoniam tenebræ obſcurarunt oculos eius. Ecce quantorum malorum ſit cauſa odium.* S. BASILIVS, de inſtitutione monachorum. *Vbi deliquium patitur charitas, eo prorſus eius loco odium ſuccedit. Quod ſi, vt IOANNES ait, DEVS caritas eſt, ſine dubio neceſſe eſt diabolum odium eſſe. Vt igitur qui caritatem habet, is DEVM habet, ſic qui odium habet, diabolum in ſe nutrit.* S. AMBROSIVS præcatione ad Miſſam. *De inuidia odium, ſuſurratio, detractio, exultatio in aduerſis proximi, afflictio autem in proſperis eius propagatur. O mala progenies quæ ſi animo intromiſſa dominari cœperit, omnem ſanctitatis ſobolem extinguit. Qui itaque inuidet vel odit, non alium prius, quàm ſeipſum occidit. Qui exultat in aduerſis proximi, & affligitur in proſperis eius, alieno proximum ſe petit gladio. Hoc ſecundum ſuperbiæ virgultum tunc primo fuit exortum, cum ille de quo ſcriptum eſt, Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum: Cain perſuaſit vt liuoris odio fraternum funderet ſanguinem* S. HIER. ad Caſtorinam materteram. *Ioannes idem Apoſtolus & Euangeliſta in epiſtola ſua ait. Quicunque odit fratrem ſuum homicida eſt. & rectè. Cum enim homicidium ex odio ſæpe naſcatur: quicunque odit, etiamſi necdum gladio percuſſerit, animo tamen homicida eſt. Cur, ais, tale principium? Scilicet vt veteri rancore depoſito mundum pectoris Deo paremus habitaculum. Iraſcimini, inquit, Dauid, & nolite peccare. Hoc quid velit intelligi, Apoſtolus plenius interpretatur. Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. Quid agemus nos in die iudicij, ſuper quorum iram, non vnius diei, ſed tantorum annorum ſol teſtis occubuit?* S. AVG. in lib. 50. homiliarum. *Iratus es? noli peccare. Iraſcimini & nolite peccare. Iraſcimini quaſi homines, ſi vincimini, & nolite peccare, vt iram in corde teneatis. Quid eſt ira? libido vindictæ. Quid odium? ira inueterata ſi facta eſt, iam odium dicitur. Quod videtur confiteri ille, qui cum dixiſſet, turbatus eſt præ ira oculus meus, addidit. inueteraui in omnibus inimicis meis? Quod erat ira, cum erat noua, odium factum eſt, quia in vetuſtatem conuerſum. Ira feſtuca eſt, odium trabes eſt. Aliquando reprehendimus iraſcentem, & odium tenemus in corde, & dicit nobis Chriſtus. Feſtucam in oculo fratris tui vides, & trabem in oculo tuo non vides? vnde creuit feſtuca vt trabem faceret? quia non ſtatim euulſa eſt.* CHRYSOSTOMVS in pſalm. 7. *Nec Chriſtus hoc iuſſit nos non habere inimicos. ſed non odiſſe: hoc enim eſt in noſtra poteſtate, illud verò omnino non eſt. Ne autem ſine cauſa odio habeamus, non eſt in noſtra poteſtate, ſed in eorum qui oderunt. Improbi enim bonos nulla de cauſa omninò odiſſe conſueuere. Non eſt enim hoc ſpectandum vt non habeamus inimicos, ſed ne iuſtè & cum cauſa, & vt licet millies odio habeamur, non habeamus odio, neque auerſemur. Sunt hæc*

Ephr. in interrogat, tom. 1.
1. Ioan. 3. 15.
1. Ioan. 2. 11.
Baſ. in ſerm.
1. Ioan. 4. 9.
Amb. prec. 1.
Sap. 2. 24.
Gen. 4.
Hier. ep. 36.
1. Ioan. 3. 15.
Pſal. 4. 5.
Eph. 4. 26.
Aug. hom. 42.
Matth. 7. 3.
Chryſoſt.

Digitized by Google

eſt, remittet vobis peccata veſtra. Hinc admonet dicens: Cum ſtabitis ad orandum, dimittite ſi quid habetis aduerſus alterum. Hinc contra inſtitutionem poſtulationis, conditione m poſuit pietatis, dicens. Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris, vt profectò bonum, quod à Deo compuncti petimus, hoc primum cum proximo conueniſſe faciamus. Mar.11.25. Luc.6.37. Matth.6.12.

IV. REMED. Conſidera, quam crebro, ſedulo & ſerio Spiritus ſanctus nobis in verbo ſuo commendet mandetq́ virtutem odio è diametro contrariam, nempe dilectionem proximi. Primò enim Chriſtus Dominus apud Matthæum declarauit mandatum de proximo diligendo ſimile eſſe mandato de diligendo Deo, ac proinde omnibus reliquis mandatis anteponendum. 2. indicauit & modum diligendi, vt nempe eum diligamus, *ſicut nos ipſos*, non ſecundum æqualitatem, ſed ſecundum ſimilitudinem, conuenienter illi alteri Chriſti dicto legi naturæ conſentaneo. *Omnia quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Hæc eſt lex & Prophetæ.* 3. etiamſi Chriſtus vtramque dilectionem Dei & proximi à nobis poſtulet, præcipuè tamen videtur exigere illam proximi. Nam apud B. Ioannem migraturus ex hac vita diſcipulis dixit *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos.* Et. *Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem ſicut dilexi vos.* Cur nouum, quod erat vetus, cur ſuum, quod erat Dei Patris, vocat præceptum, niſi quod velit illis tanquam præcipuum, & tanquam ſuum & nouum commendatum? Vnde S. Ioannes huius teſtamenti Chriſti archigrammateus. auctore B. HIERONYMO in commentariis epiſtolæ ad Galatas, *cum Epheſi moraretur vſque ad vltimam ſenectutem, & vix inter diſcipulorum manus ad Eccleſiam deferretur, nec poſſet in plura verba vocem contexere, nihil aliud per ſingulas ſolebat proferre collectas, niſi hoc. Filioli, diligite alterutrum. Tandem diſcipuli & fratres qui aderant tædio affecti, quod eadem ſemper audirent, dixerunt. Magiſter, quare hoc ſemper loqueris? Qui reſpondit dignam Ioanne ſententiam. Quia præceptum Domini eſt, & ſi ſolum fiat ſufficit.* Hinc & Apoſtolus Paulus non ſemel in vna dilectione proximi plenitudinem legis poſuit. Ad Galatas enim ſic loquitur. *Alter alterius onera portate, & ſic ad implebitis legem Chriſti.* Ad Romanos verò. *Nemini quicquam debeatis, niſi vt inuicem diligatis. Qui enim diligit proximum, legem impleuit.* Et. *Si quod eſt aliud mandatum, in hoc verbo inſtauratur. Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* B. IOANNES quoq; ex dilectione proximi vult nos venire in notitiam dilectionis Dei. *Si quis dixerit*, inquit, *quoniam diligo Deum, & fratrem ſuum oderit, mendax eſt. Qui enim non diligit fratrem ſuum, quem videt, Deum quem non videt, quomodo poteſt diligere?* Hæc conſiderans B. AVG. in libris de Trinitate ita ſcribit. *Manifeſtum eſt, quod (B. Ioannes) iuſtitiæ perfectionem in fratris dilectione poſuerit. Nam in quo ſcandalum non eſt, vtique perfectus eſt. Et tamen dilectionem Dei videtur tacuiſſe, quod nunquam faceret, niſi quia in ipſa fraterna dilectione vult intelligi Deum.* Et

Matth.22.39. Matth.7.12. Ioan.13.34. Ioan.15.12. Hier.l.3.c.6. Gal.6.2. Rom.13.8. 1.Ioan.4.20. Aug.l.8.de Trin.c.8.

Digitized by Google

Id.tract. 17. in Euangelium Ioannis. *Dilectio Dei prior eſt ordine præcipiendi, ſed dilectio proximi prior eſt ordine faciendi. Neq; enim qui præciperet tibi dilectionem illam in duobus præceptis prius tibi commendaret proximum, & poſtea Deum ſed primò Deum, & poſtea proximum. Tu autem quia Deum non vides, diligendo proximum promereris quem*
1 Ioan. 4. 20. *videas: diligendo proximum purgas oculum ad videndum Deum euidenter Ioanne dicente. Qui diligit fratrem ſuum, quem videt, Deum quem non videt, quomodo poteſt diligere?*

V. Remed. Quo perfectius obſerues mandatum de diligendo proximo, & longius abſis ab odio, da operam vt etiam ex corde diligas ini-
Aug. hom. 5. micos. Antidotum eſt B. Avgvstini in libro 50. homiliarum. Et ratio eſt, quia diuinum præceptum de diligendo proximo, non ad amicos tan-
Matth. 5. 45. tum, ſed etiam ad inimicos ſe extendit. Cuius cauſam, duplicem Dominus ipſe reddidit. *Diligite inimicos*, inquiens, *vt ſitis filij Patris veſtri, qui in cælis eſt, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos.* Et. *Si diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habetis? nonne & publicani hoc*
Matth. 22. 39. *faciunt?* Modus autem diligendi conſiſtit in eo. Primum, vt eos diligas, ſicut teipſum; quia indefinitè iubemur diligere proximum ſicut nos ipſos.
Leu 19. 17. 2. vt ex corde remittas, ſi qua in re te offenderint. Nam in Leuitico dicitur. *Ne oderis fratrem tuum in corde tuo.* Et apud Matthæum. Cum Chriſtus retuliſſet ſeruum nequam, qui conſeruo ſuo debitum dimittere nolebat,
Matth. 18. 35. traditum tortoribus. *Sic*, inquit, *& pater meus cæleſtis faciet vobis ſi non remiſe-*
Eccli. 8. 8. *ritis vnuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris.* 3. vt non gaudeas de inimici miſeria: vel doleas de proſperitate. Ait enim Sapiens. *Noli de mortuo inimico*
Prou 24. 17. *tuo gaudere.* Et Salomon. *Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas, & in ruina eius ne*
Iob. 31. 29. *exultet cor tuũ.* Vnde B. Iob vt auerteret à ſe hoc ſcelus dixit. *Si gauiſus ſum ad ruinam eius, qui me oderat, & exultaui, quod inueniſſet eum malũ.* 4. vt pro iis ores, eoſque dum obuii fiunt, æquè atq; alios, ſalutes, & beneficiis deuincias.
Exod. 23. 4. Sic enim Deus iuſſit in Exodo. *Si occurreris boui inimici tui, aut aſino erranti, reduc eum. Si videris Aſinum odientis te iacere ſub onere, non pertranſibis, ſed ſubleuabis*
Matth. 5. 44. *cum eo.* Et Chriſtus. *Benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos.* Et. *Si ſalutaueritis fratres veſtros tantum, quid amplius faci-*
Rom. 12. 14. *tis, nonne & Ethnici hoc faciunt?* Et Paulus. *Benedicite perſequentibus vos: be-*
1. Cor. 13. 4. *nedicite, & nolite maledicere. Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum.* Et. *Cari-*
Greg. c. 8. *tas patiens eſt, benigna eſt, non cogitat malum. Patiens eſt caritas*, inquit. B. Gregorivs. decimo moralium. *quia illata mala æquanimiter tolerat: benigna verò eſt, quia pro malis bona largiter miniſtrat.* Verum dices. Non poſſum diligere inimicum meum, quem quotidie velut hoſtem patior crudeliſſi-
Aug. ſerm 5. de SS eph. mum. Reſpondet B. Avgvstinvs in ſermonibus de ſanctis. *O quicunque ille es, attendis quid tibi fecerit homo, & non conſideras, quid tu feceris Deo Cum enim tu multa grauiora in Deum peccata commiſeris, quare non dimittis homini*

mini paruum, vt tibi Deus digne tur dimittere multum? Recole quid tibi in Euangelio Matth. 6. 14.
veritas ipſa promiſerit, & quam tibi quodammodo cautionem fecerit. Si enim, inquit,
dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater veſter cæleſtis peccata
veſtra. Si autem non dimiſeritis, nec pater veſter dimittet debita veſtra. Videtis fratres,
quia cum Dei gratia in poteſtate noſtra poſitum eſt qualiter à Domino iudicemur? Nam
ſæpe dixi, fratres, & frequentius dicere debeo, nemo ſe circumueniat, nemo ſe seducat.
Qui vel vnum hominem in hoc mundo odio habet, quicquid Deo in operibus bonis ob-
tulerit, totum perdet, qui non mentitur Paulus Apoſtolus dicens. Si dedero omnes facul- 1. Cor. 13. 3.
tates meas in in cibos pauperum, & ſi tradidero corpus meum, ita vt ardeam, caritatem
autem non habuero, nihil mihi prodeſt, &c. Nemo ſine caritate de virginitate præſumat
nemo de ieiuniis, nemo de orationibus confidat, quia quamdiu inimicitiam in corde te-
nuerit, neque in iſtis quibuſlibet operibus bonis placare ſibi Dominum poterit. Sed di-
cet aliquis. Grandis labor eſt inimicos diligere, pro perſecutoribus ſupplicare? Nec nos ne-
gamus fratres. non paruus quidem labor eſt in hoc ſeculo, ſed grande erit præmium in
futuro. Per amorem enim hominis inimici, efficeris amicus Dei: imò non ſolum ami- Matth. 5. 45.
cus, ſed etiam filius, ſicut ipſe Dominus dixit. Diligite inimicos veſtros, benefacite his Chry. hom. 51.
qui oderunt vos, vt ſitis filij Patris veſtri, qui in cælis eſt. Deinde, vt habet B.
Chryſoſtomus in quadam homilia ad populum Antiochenum, *Nihil ita*
Deum reddit propitium ſicut inimicos diligere, & calumniantibus benefacere.

VI. REMED. Conſidera exempla eorum, qui in dilectione etiam ini-
micorum excelluerunt, ac proinde longiſſimè ab odii noxa abfuerunt. Amb. c. 1.
Primum ſit Patriarchæ Ioſephi de quo B. AMB. in lib. de Ioſeph Patriar-
cha ita ſcribit *Ioſeph à parentibus plus quam cæteri filij diligebatur. Sed ea res inui-*
diæ fuit, quod ſilentio prætereundum non fuit. Hinc enim argumentum totius hiſtoriæ
proceſſit: ſimul vt cognoſcamus perfectum virum non moueri vlciſcendi doloris inui- Pſal. 7. 5.
dia, nec malorum rependere vicem. Vnde & Dauid ait: Si reddidi retribuentibus mihi
mala. Quid autem eſſet, quod præferri Ioſeph mereretur cæteris, ſi aut lædentes læſiſſet,
aut diligentes dilexiſſet. Hoc enim plerique faciunt. Sed illud mirabile, ſi diligas inimi-
cum tuum: quod Saluator docet. Iure ergo mirandus, qui hoc fecit ante Euangelium, Matth. 5. 45.
vt læſus parceret, appetitus ignoſceret, venditus non referret iniuriam, ſed gratiam pro
contumelia ſolueret: quod poſt Euangelium omnes didicimus, & ſeruare non poſſumus.
Diſcamus ergo & ſanctorum inuidiam, vt imitemur patientiam, & cognoſcamus illos
non natura præſtantioris fuiſſe, ſed obſeruationis: nec vitia neſciſſe, ſed emendaſſe. AL-
TERVM ſit protomartyris Stephani, de quo AVG. loco citato. *Poſitis geni-* Aug. ſerm. 5. Act. 7. 59.
bus, inquit ſcriptura, clamauit dicens Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum. Videte dile-
ctiſſimi affectum beati viri, videte magnam & admirabilem caritatem. In perſecutione
poſitus erat, & pro perſecutoribus deprecabatur, atque in illa lapidū ruina, quando alius
obliuiſci poterat etiā cariſſimos ſuos, tunc ille Domino commendabat inimicos. Quid.n.
dicebat cū lapidaretur? Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatū. Plus itaq; tunc illorū dolebat
peccata, q̄ ſua vulnera. Plus illorū impietatem, quam ſuam mortem dolebat. Imitemur
ergo.

Digitized by Google

*ergo in aliquo dilectiſſimi fratres tanti magiſtri fidem, tam præclari martyris carita-
tem. Diligamus nos hoc animo in Eccleſia fratres noſtros, quo ille tunc dilexit inimicos.
Sed quod peius eſt, aliquoties non ſolum inimicos non diligimus, ſed ne amicis quidem
fidem integram cuſtodimus.*

VII. REMED. pro Religioſis, vt etiam in minimis offenſiunculis, ca-
ueant ſimultatem, rancorem, amarulentiam vel auerſionem animorum
Caſſ. coll. 16. c. 16. 17. 18. à fratribus ita enim apud CASSIANVM Abbas Ioſeph differit. *In tantum
non vult nos Deus noſter alterius deſpectui habere triſtitiam, vt ſi aliquid aduerſum
nos frater habuerit, nec munera noſtra ſuſcipiat, id eſt, nec orationes ſibi à nobis permit-
tat offerri, donec de animo eius triſtitiã iuſtè, iniuſteue conceptam celeri ſatiſfactione tol-*
Matth 5. 23. *lamus. Neque enim ait. Si habet veram querelam aduerſum te frater tuus, relinque
ibi munus tuum ad altare, & vade prius reconciliari fratri tuo: ſed ſi recordatus fue-
ris, inquit, quia frater tuus habet aliquid aduerſum te, id eſt, etiamſi leue aliquid ac vi-
le ſit, quo fratris in te fuerit excitata commotio, & hoc memoriam tuam ſubita recor-
datione pulſauerit, ſcias te offerre precum tuarum ſpiritalia munera non debere, niſi
prius qualibet ex cauſa ortã triſtitiã de corde fratris benigna ſatisfactione depuleris.* Et
c. 17. paulo poſt. *Illud quoq; quib. lacrymis eſt deſlendum, quod nonnulli dicunt. Si ſecula-
ris hoc feciſſet, aut dixiſſet, rectè debuit ſuſtineri. Quis autem ferat fratrem tam inſolens
de ore conuicium proferentem? Quaſi verò patientia non omnibus ſit generaliter exhi-
benda, cum vtique perturbatæ mentis commotio obſtinata non diſſimile, contra quem-
uis fuerit excitata, ſibi inferat detrimentum. Deinde ſignificanter expreſſit Euangeli-*
c. 18. *cus ſermo dicens. Omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio.* Et rurſus. *Illud ve-
rò quale eſt, quod interdum patientes eſſe nos credimus, quia reſpondere contemnimus
laceſſiti, vel motu geſtuque irriſorio fratrem ſubſannamus? Quaſi verò apud Deum
verba tantummodo, & non præcipuè voluntas vocetur in culpam, & opus ſolum pecca-
ti & non etiam votum ac propoſitum habeatur in crimine. Quid enim differt, vtrum
quis gladio peremerit fratem, an aliqua ad mortem fraude compulerit, cum ipſius eum
dolo vel crimine conſtet extinctum?* Et infra. *Sæpe autem ficta patientia etiam acrius
ad iracundiam, quam ſermo ſuccendit, & atrociſſimas verborum tranſcendit iniurias
maligna taciturnitas: leuiuſque tolerantur inimicorum vulnera, quàm irridentium*
Pſal 54. 22. *ſubdola blandimenta. De quibus propriè dicitur per Prophetam. Molliti ſunt ſermones*
Prou. 18. 8. *eius ſuper oleum, & ipſi ſunt iacula.* Et alibi. *Verba callidorum mollia, hæc autem fe-*
Bern. ſerm. 29. in Cant. *riunt in penetralia ventris.* Deinde B. BERN. tractans locum illum Cantico-
Cant. 1. 6. rum. *Filij matris meæ pugnauerunt contra me.* cum fratres ſuos magno feruo-
re ſpiritus ita allocutus eſſet. *Ante mihi contingat mori, quam audire in vobis
quempiam iuſtè clamitantem: Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Nonne præ-
ſentis congregationis tanquam vnius matris filii omnes vos eſtis?* Paulo poſt ſubie-
cit. *Proinde dilectiſſimi, pacem habete ad vos & nolite lædere inuicem, non facto, non
verbo, non ſigno qualicunque. Sic enim peccantes in fratrem, in Chriſtum peccatis, qui*
Matth. 25. 40. *ait. Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Nec cauendum à grauioribus tan-
tum*

tum offenſis, verbi gratia, ab aperto conuitio, ſeu maledicto, ſed à clandeſtino quoque & venenato ſuſurrio. Non, inquam, ſufficit os cuſtodire ab his, & his ſimilibus. cauenda ſunt & leuia: ſi tamen leue debeat dici, quodcunque in fratrem præſumpſeris voluntate lædendi, cum hoc ſolo, ſi iraſceris illi diuini reus iudicij tenearis. Merito quidem; nam quod tu leue putas, & ob hoc leuius præcipitas, plerumque alius aliter accipit, tanquam homo videns in facie, & ſecundum faciem iudicans paratus feſtucam trabem ſuſpicari, & ſcintillam putare fornacem. Non enim eſt omnium caritas illa, quæ omnia 1.Cor.13. 7.
credit, &c. Non poteſt orare, non poteſt legere, non ſanctum aut ſpiritu ale aliquid meditari. Et ita intercepto vitali ſpiritu, dum ſuis deſtituta alimentis vadit ad mortem anima, pro qua Chriſtus mortuus eſt, quid tu interim quæſo animi habes? Et infra. *Quod ſi dixeris illum non tam grauiter pro tam leui cauſa debuiſſe turbari. Reſpondeo, quanto leuior eſt, tanto à te leuius potuit non committi: quanquam neſcio, quomodo leue dicas, vt iam dixi, quicquid amplius eſt, quam iraſci, cum vel hoc ipſum obnoxium eſſe iudicio ex ore ipſius acceperis iudicis. Quid enim? tunè leue dixeris, in quo offenditur Chriſtus, vnde ad Dei iudicium pertrahi habes, cum horrendum ſit incidere in manus* Heb. 10. 31.
Dei viuentis? Tu ergo accepta forte iniuria (quod quidem interdum non accidere in his conuentibus difficile eſt) non continue more ſecularis obliquè referire fratrem reſpõſione feſtines, ſed neque ſub ſpecie quaſi corripiendi, verbo acuto & vrenti transfigere audeas vllatenus animam, pro qua Chriſtus affigi cruci dignatus eſt, non grunnire quaſi increpando, non labiis muſſitare quaſi murmurando, non narem contrahere, aut cachinnare quaſi ſubſannando, non frontem rugare quaſi inuehendo aut comminando. Sane commotio tua ibi moriatur, vbi oritur, nec permittatur exire, quæ mortem portat, ne perimat, vt dicere poſſis & tu cum Propheta. Turbatus ſum & non ſum locutus. Pſal. 76. 5.

VIII. Remedivm eſt Humilis poſtulatio veniæ ab eo qui tibi offenſus eſt. Eſt B. Avgvstini in libro 50. homiliarum. *Ipſos imprimis admoneo, quicunque habetis diſcordiam cum fratribus veſtris, & renocatis ad vos, & conſideratis vos, & iuſtum iudicium fertis in vobis intus in cordibus veſtris, & inuenietis vos non debuiſſe facere, quod feceſtis, non debuiſtis dicere, quod dixiſtis. Petite veniam fratres à fratribus veſtris: facite fratribus, quod ait Apoſtolus. Donantes vobis ipſis,* Aug.hom.40. Eph.4.32.
ſicut & Deus in Chriſto donauit vobis. Nolite erubeſcere veniam petere. Proinde omnibus dico viris & feminis, minoribus & maioribus, laicis & clericis. Dico & mihi ipſi. Omnes audiamus, omnes timeamus, ſi peccauimus in fratres noſtros. Si adhuc inducias viuendi accepimus, non ideo morimur. adhuc enim viuimus, nondum damnati ſumus. Dum viuimus, facimus quod iubet pater, qui erit Deus iudex omnium, vt petamus veniã à fratribus, quos forte peccando in eos aliquid offendimus, aliquid læſimus. Subiicit deinde de dominis peccantibus in ſeruos, à quibus ait non petendam veniam, ne ſuperbiant. *Quid ergo? Ante oculos Dei pæniteat eum, ante oculos Dei puniat cor ſuum: & ſi non poteſt dicere ſeruo ſuo, quia non oportet, da mihi veniam, blãde illum alloquatur: blanda enim appellatio veniæ eſt poſtulatio.* Denique & ſubdit, quid agendum ei qui læſus eſt, & non læſit. *Quid ergo dicturus ſum? Vade ad*

illum & tu pete veniam, abſit nolo mentiaris, nolo dicas, da mihi veniam: qui te noſti non peccaſſe in fratrem tuum. Quid enim prodeſt tibi, cum tu tuus fueris accuſator? quid expetis tibi ignoſci ab eo quem non læſiſti, aut in quo non peccaſti? Debent inter vos eſſe alij pacifici, qui illum obiurgent, vt à te prius veniã petat: tu tantum paratus eſto ignoſcere: prior paratus eſto ex toto corpe dimittere. Si paratus es dimittere iam dimiſiſti: habes adhuc quod ores. Ora pro illo, vt petat à te veniam, quam ſcis ei nocere ſi non petat, Dic Domino in oratione tua- Domine ſcis me non peccaſſe in illum fratrem meum, ſed illum potius peccaſſe in me: ſi veniam non petat à me. Ego bono animo peto, vt ignoſcas ei.

VIDE. V. *Amor ſui. Blaſphemia. Conſuetudo praua. Diſcordia. Immortificatio paſſionum. Impatientia in aduerſis. Ingratitudo, Ira Maledictio. Murmuratio. Superbia. Vindicatio iniuriæ.*

OTIVM.

Remedia contra Otium.

Prou.12.11. Prou.28.19. Eccli 33 29. Ezec.16.49. Matth.7.19.

I. REMED. Conſidera quid diuina ſcriptura aſſerat de otio. Primo enim reprehendit illud, declaratque multorum malorum eſſe cauſam. vt in Prouerbiis Salomonis. *Qui ſectatur otium*, inquit, *ſtultiſſimus eſt*. Et. *Qui ſectatur otium replebitur egeſtate.* Et in Eccleſiaſtico. *Multam malitiam docuit otioſitas.* Et apud Ezechielem. *Hæc fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ, ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius & filiarum eius.* Et apud Matthæum. *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur*, Et. *Quid hic ſtatis tota die otioſi?* Et apud Lucam. *Succide illam*, ſ. arborem fici, in qua fructus nullus inuentus erat, *vt quid etiam terram occupat?* 2. commendat laborem, vt homini congruentem. *Tulit enim Deus*, vt eſt in Geneſi, *Dominus Deus hominem & poſuit eum in paradiſum voluptatis, vt operaretur, & cuſtodiret illum.* Et Iob ait. *Homo naſcitur ad laborem, & auis ad volatum.* Et Eccleſiaſticus. *Non oderis laborioſa opera, & ruſticationem creatam ab altiſſimo.* Et Paulus. *Vnuſquiſque propriam mercedem accipiet ſecundum ſuum laborem.* Et. *Rogamus vos fratres vt operemini manib. veſtris ſicut præcepimus vobis.* Et *Quoniam ſiquis non vult operari nec manducet.* 3. monet, vt tempus bene impendamus. vt in Eccleſiaſtico. *Fili, conſerua tempus & deuita à malo.* Et. *non defranderis à die bono, & particula boni doni non te prætereat.* Et. *Nemini Deus dedit ſpatium peccandi.* Et in Apoſtolo. *Videte fratres quomodo cautè ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt.*

Matth.20.6. Luc.13.7. Gen.2.15. Iob.5.7. Eccli.7.16. 1.Cor.3 8. 1.Theſſ.4.11. 2.Theſſ.3.10. Eccli.4.23. Eccli.14.14. & c.15.21. Eph.5.15.

Baſ. in cap. 1. Iſa.

II. REMED. Conſidera ſententias SS. Patrum, BASILIVS in verba Iſaiæ. *Ieiunium, otium, & Neomenias veſtras odit anima mea. Inter ea quæ odio*, inquit, *proſequutus Dominus, vnum hoc eſt, ſegne & iners otium, nimirum ...*

bos,

bis, quæ nos ex officio attinet facere. Et mox ſubdit. *Quomodo enim non odio proſe-quendum otium, quod formica & api peiorem efficit hominem, qui vtique initio condi-tionis ſuæ poſitus in paradiſo eſt, vt operaretur & cuſtodiret eum. Primum igitur & maximè proprium humanæ conditioni ſtudium eſt, vt operetur, ita vt iners otium ſit propemodum præter hominis naturam id quod aſſerit ſe Dominus odiſſe.* CHRYSO-STOMVS in epiſtolam ad Epheſios. *Otium malitiæ pars eſt, imò verò non pars ſed cauſa & mala radix. Omnem quippe malitiam docuit otium; itaque cauendum, ne ſtultè quæſtiones iſtas indagemus, nempe quem ſit habiturus locum, qui nihil boni fecit, Nihil enim boni facere, hoc ipſum eſt malum facere. Dicas enim velim, ſi famulum ha-beres, qui & ſi nec furaretur, nec conuitiaretur, nec contradiceret, imò nec inebriaretur, nec reliquorũ malorũ quicquam deſignaret, ſederet tamen perpetuò otioſus, nec aliqd eo-rũ quæ ſeruus hero ſuo præſtare debet, faceret, non flagellares illũ vt peruerſum?* AM-BROSIVS de Cain & Abel. *Apud ignauos nulla ſunt inſignia virtutis: apud Sa-pientes prima habentur. Studia enim virtutis quædam inſtrumenta ſunt. Itaq; ſicut bel-lator ſine armis eſſe non poteſt, ita nec ſine exercitatione virtus. Vnde & Dominus in Euangelio ait. A diebus Ioannis Baptiſtæ regnum cælorum cogitur & cogentes diri-piunt illud. Et alibi. Quærite regnum Dei, & ecce omnia præſto ſunt vobis, non dor-mientibus, neque otiantibus, ſed vigilantibus & laborantibus pollicentur præmia, & labori merces parata eſt: qui licet non ſuauis ad gratiam, tamen fructuoſus ad præ-mium eſt.* Et infra. *Nulla enim ſine labore virtus, quia labor proceſſus virtutis eſt.* HIERONYMVS. ad Ruſticum monachum. *Facito aliquid operis vt te ſemper diabolus inueniat occupatum. Si Apoſtoli habentes poteſtatem de Euangelio viuere, laborabant manibus ſuis, ne quem grauarent, & aliis tribuebant refrigeria, quorum pro ſpiritualibus debeant metere carnalia, cur tu in vſus tuos ceſſura non præpares?* Et paulo poſt. *Texantur lina capiendis piſcibus: ſcribantur libri, vt & manus ope-retur cibum, & animus lectione ſaturetur. In deſideriis eſt omnis otioſus.* AVGVST. ad Abbatem inſulæ Capariæ. *Si quam operam veſtra mater Eccleſia deſidera-uerit, nec elatione auida ſuſcipiatis, nec blandiente deſidia reſpuatis, ſed miti corde ob-temperetis Deo, cum manſuetudine portantes eum, qui vos regit, qui diriget mites in iu-dicio, qui docet manſuetos vias ſuas. Nec veſtrum otium neceſſitatibus Eccleſiæ præ-ponatis, cui parturienti ſi nulli boni miniſtrare vellent, quomodo naſceremini non inue-niretis. Sicut autem inter ignem & aquam tenenda eſt via, vt nec exuratur homo, nec demergatur: ſic inter apicem ſuperbiæ, & voraginem deſidiæ iter noſtrum tem-perare debemus, ſicut ſcriptum eſt. Non declinantes neque ad dexteram, neque ad ſini-ſtram, &c. Sic ergo dilectiſſimi diligite otium vt vos ab omni terrena delectatione re-tineatis.* Et in libris de ciuitae Dei. *Quid eſt, quod cum labore meminimus, ſine la-bore obliuiſcimur, cum labore diſcimus, ſine labore neſcimus: cum labore ſtrenui, ſine labore inertes ſimus? Nonne hinc apparet, inquit velut pondere ſuo procliuis & prona ſit vitioſa natura, & quanta ope, vt hinc liberetur, indigeat? Deſidia, ſegnities, pigritia, negligentia, vitia ſunt vtique, quibus labor fugitur, cum labor ipſe etiam*

Chry. hom. 16.
Amb. lib. 1. c. 4.
Matth. 11. 12.
Matth. 6. 33.
Id. l. 2. c. 2.
Hier. ep. 4.
Aug. ep. 81.
Prou. 4. 27.
Aug. l. 22. c. 22.

Caſſ.lib. 10. c.6. *qui eſt vtilis, pœna ſit.* CASSIANVS in inſtitutionibus monaſticis. *Mens otioſi,*
(monach) *nihil aliud cogitare nouit, quam de eſcis ac ventre, donec inuenta quandoq;*
ſodalitate cuiuſquam viri, vel fœminæ æquali tempore torpentis, rebus eorum ac neceſſi-
tatibus inuoluatur, & ita paulatim reddatur noxijs occupationibus irretitus, vt tan-
quam ſerpentinis ſpiris obſtrictus nunquam deinceps ad perfectionem profeſſionis anti-
Bern. lib.2. in fin. *quæ ſe valeat enodare.* BERN. de Conſideratione ad Eugenium Papam. *Si re-*
cte Sapiens hortatur ſapientiam ſcribi in otio, cauendum & in otio, otium eſt. Fugienda
Eccl. 38. 25. *proinde otioſitas, mater nugarum, nouerca virtutum. Inter ſeculares nugæ nugæ ſunt;*
in ore ſacerdotis blaſphemiæ. Interdum tamen ſi incidant, ferendæ fortaſſis, referendæ
Sen. ep.82. *nunquam* SENECA ad Lucilium. *Otium ſine litteris mors eſt, & viui hominis*
ſepultura.

Iob. 5.7. III. REMED. Conſidera quam turpe ſit hominem, alioquin ad la-
borem natum, teſte Iob, aſpirare ad otium, cum nihil in mundo otio va-
cet, ne Deus quidem totius mundi opifex. *Pater meus vſque modo operatur*
Ioan. 5. 18. inquit apud B. Ioannem Chriſtus, *& ego operor. Angeli omnes,* teſte Apoſtolo
Heb. 1. 14. in epiſtola ad Hebræos, *ſunt adminiſtratorii ſpiritus, in miniſterium miſſi propter*
eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis. Cœleſtes orbes nulla quiete interpoſita
Serm. 16. continenter agitantur. *Ecce enim ſol,* vt eſt apud Auguſtinum in ſermonib.
ad fratres in eremo, *curſum anni perficit, Luna etiam menſibus & viciſſitudini-*
bus diſcurrit, & ceteræ ſtellæ. Omnia enim ſibi deputata officia ſine quiete exercẽt. Nũ-
quid etiam animalia bruta ad ſuæ naturæ induſtriam otium fugiũt? nunquid etiam la-
borant, vt conſeruentur meſſe? Nunquid in ſuis neceſſitatibus deficere & pigreſcere ea
videmus? Abſit. Omnia enim ſub obedientia ſunt, omnia agunt, quod agere debent.
Quæ ergo dementia eſt, vt ſolus homo de ignauo otio agendo cogitet.
Baſil. c.5. *Neque enim eo conſilio,* inquit, S. BASILIVS in conſtitutionibns monaſticis
Gen. 2. 15. *Dominus hominem finxit, vt ſegnis ac languens deſideret, ſed contra potius, vt eſſet, qui*
ſe in laboribus honeſtis exerceret: quandoquidem & primo Adæ in paradiſo præcepit
vt laboraret, & paradiſum ipſum cuſtodiret: & tum deinde poſtquam ex illo eiectus
exulauit, ſententiam tulit, vt pane ſuo in ſudore vultus ſui veſceretur. Quod autem
quæ Adæ dicta tum fuerint, ea omnibus etiam dicta ſint, qui ab eo ſunt oriundi, ex hoc
liquidò perſpici poteſt. quod cum illum tantummodo tum nominatim Deus morte mul-
ctaſſet, quando dixit, Terra es, & in terram reuerteris: nihilominus tamen omnes, quot-
quot ab eo originem duxere eiusdem ſimiliter vna cum eo calamitatis participes exti-
tere. Quamobrem conuenit vnumquemq; neque naturæ ordinem, neque præſcriptos ab
natura opifice limites tranſilire, potiusq; in his continere ſe, & corpus in actione aliqua
occupatum tenere: illudq; prouidere, ne ipſum dum grauius, quam par eſt, premit, oppri-
Amb. in præf. *mat.* Et. S. AMB. in Lucam. *Neque enim otiosè dictum eſt homini, quod nulli alio-*
Gen. 3. 19. *rum animantium. In ſudore vultus tui manducabis panem tuum. His enim animali-*
bus, quæ natura irrationabilia ſunt, iuſſu Dei terra pabulũ miniſtrare præcepta eſt. So-
li autẽ homini, vt rationabile quod accepit, exerceat, vitæ curſus in labore præſcribitur.

Qui-

*Qui enim non eſt contentus animalium pabulo ceterorum, cui non ſatis eſt lignum fru-
ctiferum commune omnibus ad eſcam datum, ſed delicias ſibi variarum exquirit epula-
rum, delicias ſibi transmarinis arceſſit è terris, delicias verrit è fluctibus, recuſare non
debet, qui labore victum requirit breuem, ſi laborem pro vita ſubeat æterna.*

IV. REMED. Conſidera otio patefieri ianuam diabolo & omnibus
vitiis. Otium enim, vt vulgo dicitur, eſt puluinar diaboli. *Aliquid operis faci-* Hier. ep. 4.
to, ſupra monuit B. HIER. monaſtices cupidum, *vt ſemper te diabolus inue-* Caſſ. c. 25.
niat occupatum. Et IOAN. CASSIANVS lib. 10. inſtitutionum monaſticarum
Hæc, inquit, *apud Ægyptum ab antiquis Patribus ſancita eſt ſententia, operantem
monachum dæmone vno pulſari: otioſum verò innumeris ſpiritibus deuaſtari. Otium*
autem *maleficij eſſe principium nemo eſt qui ignoret*, *ſcribit* B. BASILIVS in hexe- Baſ. hom. 7.
meron. Imo teſte Spiritu ſancto magiſter & doctor eſt ipſius malitię. *Mul-* Eccli. 33. 29.
tam malitiam, inquit, *docuit otioſitas.* Neque enim leuiora tantum delicta,
ſed etiam grauiſſima & nefaria crimina in otii ludo diſcuntur, quæ no- Chry. hom. 36.
mine *multæ malitiæ* hic intelliguntur. Hinc B. CHRYSOST. in Matth.
ſcribens. *Valde*, inquit, *deſidero vos bonis operibus eſſe occupatos: omnium enim vi-* Aug. ſerm. 16.
tiorum quaſi magiſtra quædam atque origo eſt otioſitas. Et AVG. loco ſupra alle-
gato. *Per hanc accendimur frequenter ad luxuriam, per hanc animamur ad ſuperbiam,
per hanc ducimur ad mundi gloriam, per hanc tentamur delicatè paſci, per hanc ſuffoca-
mur precioſè veſtiti, per hanc ad ſuperfluam dormitionem trahimur, per hanc ad verba
ſecularia ducimur. Nunquam quis ciuis cœlorum erit, ſi otioſitatem amauerit.* Atque Amb. ſerm. 12.
hæc cauſa eſt, cur B. AMBR. in expoſitione pſalmi 118. non dubitet, tem-
pus belli & perſecutionis, tempori pacis, quo etiam viget, anteponere.
Cito enim fides, inquit, *inexercitata langueſcit, & crebis otioſa tentatur incommodis.
Remiſſas excubias callidus inſidiator irrumpit; aſſuetum autem bello virum externa
fraus inſtruit, & glorioſæ prouehit palma victoriæ. Pax ergo fideli corruptelæ materia
eſt. Quam pulchrè nobis perſecutionis proceſſere tempora? Intentus ſicut medicus erat
intimæ ad Deum mentis affectus, illi adhærebat, nec vllas cogitationes obſtrepentes ſibi
precantis animus ſentiebat, totis viſceribus fundebatur oratio; & quidem miſcebatur
ſermo cum Domino: quotidiana meditatio habebat iam contemptum periculi, & vſum
calcandæ mortis receperat, quod amiſimus exercitium. Tentant otia, quos bella non fre-
gerant. Periculoſa igitur & pacis otia. In pace plures perſecutiones eſſe ceperunt. Nul-
lus erat tempore perſecutionis adulator; non vacabat animo, corporis delectatione diſſol-
ui, & huiuſmodi, quæ ſecundis rebus excitari ſolent, admittere paſſiones.* Eadem de
cauſa HIER. non ſemel otium appellauit *rubiginem ſapientiæ & ingenii*; vt Hier. in c. 10. Eccleſ. & ep. ad
enim tempore pacis videmus arma bellica, ſplendore ſuo deſtitui, & ru- Innoc.
bigine obduci, ſic in otio animus noſter exercitatione virtutum deſtitu-
tus quaſi torpeſcit & rubiginem contrahit, ac ſitum ſpiritualem.

V. REMED. Conſidera exempla eorum qui propter otium in gra-
uiſſima crimina lapſi ſunt. Nam ſi religionem ſpectes, quid grauius idolo-

latria, adhuc otium filios Iſrahel pellexit, vt Moyſe in monte cum Deo
Exo.32.6. agente aureum vitulum impiè adorarent. *Sedit populus*, inquit ſcriptura, *manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere.* Si vero temperantiam, quid ſceleſtius eo libidinis genere, ob quam Sodoma & Gomorrha aliæque vrbes
Ezech.16.49. cœleſti fulmine abſumptæ ſunt, cuius cauſam Ezechiel Propheta ſaturitati panis & otio ipſarum, & filiarum tribuit. *Quem tædet orare vel pſallere*, in-
Aug.ſerm.16. quit AVGVSTINVS, ad fratres in eremo, *laborare manibus non differat, cogitantes, quod quamdiu Dauid exercitauit ſe in militia, non inſultauit ei luxuria, ſed poſt-*
2.Reg.11.4. Iud.16.21. *quam in domo otioſus remanſit laborauit adulterio, & homicidium commiſit Samſon, dum cum Philiſtæis pugnauit, non potuit capi ab hoſtibus, ſed poſtquam dormiuit in ſi-*
3.Reg 11.4. *nu feminæ, & otioſè cum ea remanſit, mox capitur, & cæcatur ab hoſtibus. Salomon dum occupatus eſſet in ædificatione templi, non ſenſit luxuriam; ſed mox recedens ab opere perſenſit inſultum luxuriæ, & deficiens, femina inſtigante, ad idola, adorauit in thalamo vitulum aureum. Vigilate ergo fratres mei, & nolite deficere: quia nec ſanctiores Dauide, nec fortiores Samſone, nec ſapientiores Salomone vos eſſe cognoſco.*

VI. REMED. Conſidera in verbo diuino non otioſis, ſed laborantibus promitti mercedem, vt liquet ex parabola conductorum ad vineam
Matth.20.8. apud Matthæum, vbi Dominus vineæ ait. *Voca operarios, & redde illis merce-*
Matth.16.27. *dem.* Et apud eundem Chriſtus. *Filius hominis venturus eſt in gloria Patris ſui,*
1.Cor.3.8. *cum Angelis ſuis & tunc reddet vnicuique ſecundum opera eius.* Et Paulus. *Vnuſ-*
Apoc. vlt.12. *quiſque mercedem recipiet ſecundum ſuum laborem.* Et Ioannes. *Ecce venio cito, &*
Ba' orat. ad diuites. *merces mea mecum eſt, reddere vnicuique ſecundum opera ſua.* Vnde B. BASILIVS *Opera oſtende, & exige retributionem.* Deinde promittitur maior merces ſecundum maiorem laborem, vt liquet ex parabola ſeminis apud eundem
Matth.13.8. 2.Cor.9.6. Matthæum; nam aliud triceſimum, alud ſexageſimum, aliud centeſimum fructum profert. Et Paulus, ait. *Qui parce ſeminat, parce & metet, & qui ſeminat in benedictionibus*, hoc eſt liberaliter, *de benedictionibus & metet.* Vnde
Greg.4. mon. c.42. B. GREG. *Quia in hac vita nobis eſt diſcretio operum, erit in illa procul dubio diſcretio dignitatum: vt quo hic alius alium merito ſuperat, illic alius alium retributione tranſcendat.* Denique in eodem verbo declaratur exiguos eſſe labores noſtros, ſi cum excellentia mercedis vitæ æternæ conferantur. *Non ſunt condignæ paſ-*
Rom.8.18. *ſiones huius temporis*, Ait Apoſtolus, *ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.*
2.Cor.4.17. Luc.6.38. *Et, Id enim quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Imò Chriſtus Dominus. *Menſuram bonam, & confertam, & coagitatam, & ſuperfluentem dabunt in*
Aug tract. 3. *ſinum veſtrum.* Vnde B. AVG. ſcribens in epiſtolam B. Ioannis. *Quid mihi poſtea dabit*, decet aliquis, *qui in hoc ſeculo video me laborare inter tentationes, dicam*
Pſal.16.4. *Deo meo; Propter verba labiorum tuorum cuſtodiui vias duras. Ad quam ergo mercedem? Audi, & noli deficere. Si deficiebas in laboribus, promiſſa mercede fortis eſto. Homo promiſit, qui te poteſt fallere. Quanto fortior eſſe debes in agro Dei, quando promiſit veritas,*

ritas, cui nec ſuccedi poteſt, nec mori, nec fallere poteſt cum cui promiſſum eſt. Et quid promiſſum? Aurum eſt, quid hic multum amant homines, an argentum? An poſſeſnes ob quas homines fundunt aurum? An amœna prædia, amplæ domus, multa manſia, animalia numeroſa? Non eſt hæc merces quædam, ad quam nos hortatur, vt in ore duremus. Quid dicitur merces iſta? vita æterna. Audiſtis & gauiſi exclamaſtis. tate quod audiſtis, & liberamini à laboribus veſtris in requiem vitæ æternæ. Ecce id promittit Deus? vitam æternam. Ecce quid minatur DEVS? Ignem æternum.

VII. Remedium. Da operam, vt non facile facias iacturam aliam temporis, quod etiam Ethnici maximi fecerunt. Pittaci enim vnius ptem ſapientibus dictum eſt, γνῶθι καιρὸν, noſce tempus, hoc eſt, oportunè age omnia. Theophraſtus apud Laertium. *Sumptus præcioſiſſimus,* Laert. l. 1. *mpus:* nam elapſum nullo pretio recuperari poteſt. Democritus Mile*s. preci. ſiſſimum impendium tempus.* Seneca ad Lucilium. *Non tam benignum* Sen. ep. 118. *liberale natura nobis tempus dedit, vt aliquid ex illo vacet perdere.* Et Plinius aior, cum aliquando nepotem ſuum cerneret ambulationi vacantem. *eras*, inquit, *has horas non perdere.* Recte ergo Apoſtolus ad Galat. *Bonum, facientes, non deficiamus: tempore enim ſuo metemus non deficientes. Ergo dum tẽ* Galat. 6. 9. *habemus operemur bonum ad omnes.* In quæ verba B. Hier. *Tempus ſemen-* Hier. l. 3. comment. *tempus eſt præſens, & vita quam currimus. In hac licet nobis quod volumus ſemi-* Ioan. 9. 4. *re. Cum iſta vita tranſierit, operandi tempus auſertur. Vnde & ſaluator ait. Operani, dum dies eſt, veniet nox, quando iam nullus poterit operari.* Et infra. *Breue eſt viiſtius curriculi. Hoc ipſum quod loquor, quod dicto, quod ſcribo, quod emendo, quod lego, de tempore meo mihi aut creſcit, aut deperit. TITVS filius Veſpaſiani, qui in ionem Dominici ſanguinis ſubuerſis Heroſolymis Romam victor ingreſſus eſt. ntæ dicitur fuiſſe bonitatis, vt cum quadam nocte ſero recordaretur in cæna, quod nil boni die illa feciſſet dixerit amicis. Hodie diem perdidi. Nos putamus non perire nohoram, diem, momenta, tempora, ætates, cum otioſum verbum loquimur, pro quo redturi ſumus rationem in die iudicij? Quod ſi hoc ille ſine lege, ſine Euangelio, ſine Saluaris & Apoſtolorum doctrina naturaliter & dixit & fecit, quid nos oportet facere?* lem in epiſtolam ad Epheſios, dum exponit verba illa. *Videte quomodo* Id. lib. 3. comm. Eph. 5. 15. *nte ambuletis, redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt. Qui ſapiens eſt,* inquit, *idcirco cautè ambulat, redimit tempus. Tempus autem redimit, quia dies mali ſunt. uando in bono opere tempus conſumimus, emimus illud & proprium facimus, quod litia hominum venditum fuerat. Nemo autẽ vitæ huius quærens neceſſaria, & de uitiis & ſolicitudinibus, quam Euangelium ſpinas nuncupat, poteſt ſibi tempus redi-* Matth. 13. 22. *re. Redimentes autem tempus, quod in diebus malis eſt, quodammodo immutamus d, & dies malos in bonos vertimus, & facimus illos non præſentis ſeculi, ſed futuri.* eniquein caput primum Aggæi. *Stoici,* inquit, *dixerunt omne tempus eſſe corrtionis. Omne enim tempus, in quo non virtutibus deſeruimus, ſed vitiis, perit, & ſi non fuerit, ſequatur in nihilum.*

VIII. Re-

VIII. REMED. Prouide,vt ad cauendum otium,tempusq; redimendum ita te occupes actionibus & laboribus inſtituto tuo conſentaneis ne quod præcipuum eſt, negligas, nempe animæ ſalutem: id enim eſſet vitium vitio pellere & vnum diabolum pro alio admittere. Qua in re halucinantur, qui vt otium fugiant, dedunt ſe potationibus, luſibus, ambulationibus, aliiſque rebus ipſo otio ſæpe deterioribus, iſta enim oblectamenta grauibus nonnunquam tentationibus fomenta ſubminiſtrant. Stultiſsimum verò eſt, in iis occupationibus vitam agitare, quæ ita tempus omne eripiant, vt cum ad exitum vitæ peruentum ſit, minimam temporis partem noſtram fuiſſe dicere poſsimus. Quid enim ſtultius, quam vt tum reperiamur ſerui fuiſſe hominum, & occupationum, de animæ verò ſalute, quæ imprimis quærenda erat, nullam curam habuiſſe? Etſi enim hoc genus occupationum ſuapte natura vel bonum eſſe poſsit, vel adiaphorum, vti ſunt omnia ſtudia litterarum, nobis quidem certe hoc

Tit.2.12. ipſo bonum non eſt, quod nos ipſos nobis ſuffuratur. Hoc certe omnium actionum, vitæq; totius fundamentum eſſe debet, vt ſobriè, piè & iuſte ſecundum Apoſtolum hanc vitam inſtituamus in hoc ſeculo. Atque idcir-

Aug. de verbis Apoſt. ſerm.16. co ſapienter monet AVG. dum locum Paulinum de tempore redimen-

Eph.5.15. do ante citatum exponit, vt occupationibus, ſiue litterarũ, ſiue negotiationum, ſiue litium, ſiue aliis quibuscunq; nos dedamus, tempus tamen aliquod eripiamus curandæ ſaluti noſtræ, id enim eſſe apud Apoſtolum redimere tempus. *Expectatis*, inquit, *à me forte ſcire quid eſt tempus redimere. Dicturus ſum, quod pauci audiunt, pauci ferunt, pauci aggrediuntur, pauci agunt: tamen dicam, quoniam ipſi pauci, qui me audituri ſunt inter malos viuunt. Redimere tempus hoc eſt. Quando aliquis tibi infert litem, perde aliquid, vt Deo vaces non litib[us] perde. Ergò ex eo, quod perdes, pretium eſt temporis. Certe quando pro tuis neceſſitatib[us] procedis ad publicum, das nummos, & emis tibi panem, aut vinum, aut oleum, aut [ali]quam ſuppellectilem, das & accipis, aliquid amittis, & aliquid acquiris: hoc eſt em[ere]. Nam ſi nihil amittas, & habeas quod non habebas, aut inueniſti, aut donatum acce[pi]ſti, aut hæreditate acquiſiſti. Quando autem aliquid amittis, vt aliquid habeas, [e]mis: quod habes, emptum eſt: quod amittis pretium eſt. Quomodo ergo perdis numm[os] vt emas tibi aliquid: ſic perde nummos, vt emas tibi quietem. Ecce hoc eſt tempu[s re]dimere.*

IX. REMED. Conſidera exempla eorum qui otii hoſtes fuere. [Pri]mus ſit B. PAVLVS Apoſtolus, qui tum vt otium caueret, tum ne[]quam offendiculo vel oneri eſſet etiam labore manuum victum par[aret], & aliis vt idem facerent verbo exemploq; hortatus eſt, quemadmod[um]

Caſſ.l.10.c.7. & 17. prolixè ex ſcripturis probat in libro de Spiritu acediæ IOAN. CASS[IA]-

1.Theſſ.4.11. NVS. Sic enim in priore ad Theſſalonicenſes epiſtola loquitur. *Rog[amus] autem vos fratres, vt quieti ſitis, & vt veſtra negotia agatis, & operemini ma[nibus]*

veſtris ſicut præcepimus vobis & vt honeſtè ambuletis ad eos qui foris ſunt, & vt nullius aliquid deſideretis. In poſteriore verò ſic. *Denunciamus vobis fratres in nomine Domini noſtri IESV Chriſti, vt ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinatè, ipſi enim ſcitis, quoniam non inquieti fuimus inter vos neque gratis panem manducauimus ab aliquo, ſed in labore & fatigatione nocte & die operantes, ne quem veſtrum grauaremus. Non quaſi non habuerimus poteſtatem, ſed vt noſmetipſos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam & cum eſſemus apud vos hoc denunciabamus vobis, quoniam ſi quis non vult operari, nec manducet.* Et in actis Apoſtolicis conuocatis Eccleſiæ præſbyteris dixit. *Aurum & argentum nullius concupiui, ipſi ſcitis, quoniam ad omnia, quæ mihi opus erant, & his qui mecum ſunt miniſtrarunt manus iſtæ.* SECVNDVS ſit B. HIER. qui qua arte otium & libidinem vicerit ita ſcribit ad Ruſticum monachum. *DVM eſſem iuuenis, & ſolitudinis me deſerta vallarent, incentiua vitiorum, ardoremq; naturæ ferre non poteram, quem cum crebris ieiuniis frangerem, mens tamen cogitationibus æſtuabat. Ad quam edomandam cuidam fratri, qui ex Hebræis crediderat, me in diſciplinam dedi, vt poſt Quintiliani acumina, Ciceronis fluuios, grauitatemque Frontonis, & lenitatem Plinii, alphabetum diſcerem, & ſtridentia anhelantiaque verba meditarer. Quid ibi laboris inſumpſerim, quid ſuſtinuerim difficultatis, quoties deſperauerim, quotiesq; ceſſauerim & contentione diſcendi rurſus inceperim, teſtis eſt conſcientia, tam mea, qui paſſus ſum, quam eorum, qui mecum duxerunt vitam.* De Ægyptiorũ verò monaſteriis ibidem ſic ſcribit. *Ægyptiorum monaſteria hunc morem tenent, vt nullum abſque operis labore ſuſcipiant, non tam propter victus neceſſitatem, quam propter animæ ſalutem, ne vagetur perniciofis cogitationibus mens* Conſentit lib. citato CASSIANVS. *His exemplis*, inquiens *per Ægyptum Patres eruditi, nullo modo otioſos eſſe monachos, ac præcipuè iuuenes ſinunt, actum cordis ac profectum patientiæ & humilitatis ſedulitate operis metientes; & non ſolum à nullo quicquam ad vſum victus ſui accipere patiuntur, ſed etiã de laboribus ſuis non tantum ſuperuenientes, & peregrinos reficiunt fratres, verum etiam per loca Lybiæ, quæ ſterilitate ac fame laborant, nec non etiam per ciuitates his, qui ſqualore carcerum contabeſcunt, immanem conferentes dirigunt alimoniæ victusque ſubſtantiam, de fructu manuum ſuarum rationabile ac verum ſacrificium Domino tali oblatione ſe offerre credentes.* Addit deinde exemplum Abbatis Pauli inter Patres probatiſſimi, qui ſingulis annis omne opus manuum ſuarum (hoc eſt, folia palmarum in antrum ſuum collecta) ſuppoſito igne concremabat, *in tantum*, inquiens *probans ſine opere manuum, nec in loco poſſe monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquando conſcendere, vt cum hoc fieri nequaquam neceſſitas victus exigeret, pro ſola purgatione cordis & cogitationum ſoliditate ac perſeuerentia cellæ vel acediæ ipſius victoria & expugnatione perficeret.* IAM VERO de S. MARTINI monaſterio in Galliis ad Ligerim conſtructo, quemadmodum otium fugerit, in hunc modum ſcribit SEVERVS Sulpicius. *Diſcipuli octoginta erant qui*

2. Theſſ. 3. 6.

Act. 20. 33.

Hier. ep. 4.

Caſſ. c. 18.

cap. 24.

Sulp. in vita S. Mart. c. 7.

ad exemplum beati magiſtri inſtituebantur. Nemo ibi quidquam proprium habebat. omnia in medio conferebantur. Non emere aut vendere, vt plerisq; monachis moris eſt. quicquam licebat. Ars ibi, exceptis ſcriptoribus, nulla habebatur: cui tamen operi minor ætas deputabatur. Maiores orationi vacabant. Rarus cuiquam extra cellulam fuit egreſſus, niſi cum ad locum orationis conueniebant. Cibum vna omnes poſt horam ieiunij In Surio. 20. Auguſt. *accipiebant. Vinum nemo nouerat, niſi quem infirmitas coegiſſet.* TERTIVS eſt S. BERN. qui vti Guilielmus Abbas Bonæuallis in eius vita ſcribit, cum omnes ſuos fratres corporali labore quotidie exerceri vellet, ne ſe quidem excipi voluit, & ſi quando ob virium imbecillitatem, eoſdem cum aliis labores ſuſtinere non valeret, ſimiles tamen, vt cædendi, vel portandi ligna, vt humilitate onus compenſaret, ſuſtinebat: Cumque aliquando fratres foras demetendi fœni frumentiue cauſa abituri eſſent, cum lacrymis Th. Cantipr. lib. 2. c. 5. metendi gratiam à Deo impetrauit. Idem cum de ſuis quendam ardenter operi inſtantem vidiſſet, diuinitus prædixit, eum ob hunc laborem à Purgatoriis pœnis liberum futurum. Secuti ſunt hos alii, inter quos S. FRANCISCVS, Bonau. in eius vita. teſte B. Bonauentura, & ſua ipſe manu perſæpe laborabat, & otioſum quendam, fugitantemq; laboris appellauit, *fratrem muſcam*, & ab Ordine ſuo remouit.

VIDE V. *Acedia. Chorea. Colloquia otioſa. Curioſitas. Exemplum malum. Immodeſtia. Lingua abuſus. Pigritia. Tepiditas. Voluntas propria,*

P

PECCATVM.

Remedia contra Peccata.

PRIMVM Remedium. Conſidera quid Spiritus S. generatim de peccatis in diuinis ſcripturis patefecerit. Primo declarat omnes homines conceptos in peccato (excipe Psal. 50. 7. Christum & eius matrem). Vnde Dauid. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum.* Et Apoſtolus. *Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit.* 2. procliues ad peccandum. Vt in Geneſi. Gen. 8. 21. Gal. 5. 17. *Senſus & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua.* Et in Epiſtola ad Galatas. *Caro concupiſcit aduerſus Spiritum, & Spiritus aduerſus carnem.* 3. neminem eſſe, qui non 3. Reg. 8. 46. Prou. 24. 16. peccet. Vt in libris Regum. *Non eſt enim homo, qui non peccet.* Et in prouerbiis.

Septies.

Septies cadit iuſtus. 4. prohibet peccatũ. Vt in Eccleſiaſtico. *Noli facere ma-* Eccli.7.1.
la, & non te apprehendent. Et. *Fili peccaſti, non adiicias iterum: ſed & de priſtinis depre-* Eccli.21.1.
care, vt dimittantur tibi. Et in epiſtola ad Romanos. *Non regnet peccatum in ve-*
ſtro mortali corpore. 5. damnat illud, vt Deo exoſum. Nam Iſaias ait. *Væ qui* Rom.6.12.
trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. Et Dauid. *Odiſti omnes, qui operantur ini-* Iſa.5.18.
quitatem. Et. *longe à peccatoribus ſalus* Et B. Ioannes. *Qui facit peccatum ex diabolo* Pſal.5.7.
eſt Et Chriſtus. *Diſcedite à me maledicti. in ignem æternum.* Pſal.118.155.
1.Ioan.3.8.
Matth.25.41

II. REMED. Conſidera Patrum veterum ſententias TERTVLIANVS. Tertul.lib.de
Omne peccatum impatientiæ aſcribendum. Malum impatientia eſt boni. Nemo impu- patient.
dicus non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis & inquietus
quietis S. BASILIVS in martyrem Iulittam. *Peccatum animæ eſt ægritudo: pec-* Baſil.hom.5.
catum mors eſt animæ alioqui immortalis: peccatum luctu eſt & implacabilibus la-
mentis dignum. Ob peccatum profluant effuſiſſimæ lachrymæ, neu deſinat ex imo pecto-
ris receſſu iugiter proſilire ſuſpirioſus gemitus. Et in pſalmum 32. *Quando in cor-* Contraria con-
pore peccauimus, membra noſtra ſerua peccati ad iniquitatem præbendo, corpore item trariis curanda.
confitebimur, eodem in peccati diſſolutionem vtentes organo. Maledixiſti? benedicas.
circumueniſti proximum in negotio? redde In ebrietatem incidiſti? ieiuna. arroganter
egiſti? humiliare inuiſiſti? obſecra. Occidiſti? aut teſtimonio tuo profitere te reum, aut Naz.orat.
certe per confeſſionem tuum ipſius corpus affligito. S. GREG. NAZ. in plagam
grandinis. *Omni quidem vitio carere eiuſmodi procul dubio eſt, vt humanum mo-*
dum excedat, ſolique Deo conueniat: contra perditè ac profligatè peccare impuræ &
a[illegible] de monum naturæ eſt, atque eorum qui ipſius afflatu impelluntur: at verò Tetraſt.52.
è [illegible] emergere, atque ad meliorem frugem redire, hominum eſt, verum probo-
rum. Et in ſententiis tetraſtichis. *Quid nos omnibus in rebus miſerum hoſtem*
(diabolum) *accuſamus, eique noxas omnes noſtras aſcribimus, cum ipſi ſcelerata no-*
ſtra viuendi rationi e poteſtatem demus? Tibi ipſi vel ſoli, vel potiſſimum ſuccenſe.
Ignis [illegible] noſter eſt Flamma autem aduerſi Spiritus. S. AMBR. lib. de paradiſo. Amb.
Et dixit Deus. Factus eſt Adam tanquam vnus ex nobis, quia aperuit oculos. Et hic
quidem aperuit oculos vt culpam ſuam videret, quam vitare non potuit. Magis enim
poſtquam peccauimus, neſcio quomodo noſtra delicta cognoſcimus: & tunc peccatum
eſſe intelligimus, quod antequam peccaremus non putabamus eſſe peccatum. Certe non
quaſi peccatum putabamus eſſe damnandum: nam ſi damnaremus, non admitteremus.
Deus autem omnium videt culpas, & omnium delicta cognoſcit: ſuper omnem ani-
mam, ſuper omnium oculta oculos habet. S. HIER. in Epiſtolam ad Epheſios. Hier.lib.1.com.
Quærimus, quid ſignificent delicta, quoue diſtent à peccatis, id eſt, quid interſit inter c.2.
παραπτώματα, καὶ ἁμαρτίας. Aiunt enim quod παραπτώματα quaſi initia peccato-
rum ſint, cum cogitatio tacita ſubrepit, & ex aliqua parte conniuentibus nobis necdum
tamen nos impulit ad ruinam. Vnde & in XVIII. pſalmo ſcribitur. Delicta, hoc eſt,
παραπτώματα quis intelligit? quia ſcilicet difficile ſit radices & initia intelligere
peccatorum. Peccatum vero eſſe, cum quid opere conſummatum peruenit ad finem.

Lib.15. com. c.41. Et in verba Ezechielis. Septem diebus facies hircum pro peccato quotidie, & vitulũ, & arietem. *In hirco,* inquit, *& vitulo & ariete tria generalia delicta*
Aug l.22.c.27. *monſtrantur, quibus omne mortalium ſubiacet genus. Aut enim cogitationibus, aut ſermone aut opere peccamus.* S. Avg. contra Fauſtum Manichæum. *Peccatum eſt factum, vel dictum vel concupitum aliquid contra æternam legem. Lex verò æterna, eſt ratio diuina vel voluntas Dei ordinem naturalem conſeruari iubens, perturbari*
Id.cap 64. *vetans.* Et in Enchiridio. *Neq; quia peccatum eſt omne crimen, ideo crimen eſt etiam*
1 Ioan. 1.8. *omne peccatum. Itaq; ſanctorum hominum vitam, quamdiu in hac morte viuitur inue-*
Chry. ep.5. *niri poſſe dicimus ſine crimine: peccatum autem ſi dixerimus, quia non habemus, vt ait ſanctus Apoſtolus, noſmetipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* S. Chrys. ad Theodorum lapſum. *Nullum peccatum eſt, quod medicinam refugiat,*

III. Remed. Conſidera quanto odio Devs peccatum, maximè le-
Sap.14.9. thale, proſequatur. *Similiter enim,* auctore Sapiente, *odio ſunt Deo impius & impietas eius.* Tanto verò proſequitur, vt eius magnitudo nulla intelligentia humana vel angelica compræhendi queat. Ratio huius liquet. Quo ſiquidem aliquis maiori bonitate præditus eſt, hoc vehementius execratur malitiam, & complectitur bonitatem. Cum igitur Devs infinita bonitate ſit præditus, conſequens eſt vt infinitè & oderit malitiam, & amet bonitatem: quare & malos ſpoliat infinito bono in inferno, & bonos boni infiniti participes facit in cœlo. Accedit quod infinita quædam prauitas & peruerſitas ſit in mortali peccato. Nam qui peccat offendit Deum infinita maieſtate præditum. Reſtat ergo vt Deus quoque infinito odio abhorreat ab illo. Hinc verò efficitur hominem in hac vita nunquam poſſe condigno odio proſequi peccatum, cum infinito odio dignum ſit. Tu ergo tanto odio illud ſemper proſequare, quanto potes, ſemperque à Deo poſtula, vt in te odium illud adaugeat, quandoquidē in illo magna veræ pœnitentiæ & iuſtitiæ Chriſtianæ portio conſiſtat.

IV. Remed. Conſidera manifeſta tanti odii ſigna & effectus, hoc eſt,
Luc.10.18. horrenda ſupplicia, quibus Devs peccata inde à conditarum creaturarum initiis caſtigauit. Lvcifer enim angelus nobiliſſimus ob vnum ſuperbiæ lapſum cum multis angelorum millibus, ex ſummo Dei amico repente factus eſt capitalis eiuſdem inimicus; ex pulcherrima creatura
Gen.3.24. teterrima & ſceleſtiſsima inferni beſtia. Adam ſimiliter omnium hominum parens ad imaginem & ſimilitudinem Dei conditus, ob diuini mandati de non edendo pomo quodam, præuaricationem, & paradiſo exturbatus, & cum tota poſteritate in huius mortalis vitæ ærumnas quas
Gen.7.21. indies experimur, præceps actus eſt. Conſtat & totum mundum quon-
Gen.19.24. dam ob peccata inundatione aquarum extinctum. Pentapolin igni &
1 Reg 15.26. ſulphuræ cœlitus demiſſo deletam. Saulem ob inobedientiam, Dauidem
2.Reg.12.14. ob adulterium & cædem factam, aliosq́ue innumerabiles grauiſſimè à

Deo punitos; & omnes impios, imò quotquot in peccato lethali vitam hanc claudũt, ſempiternis ardere flamminis apud inferos ſine vlla ſpe ſalutis aliquando conſequendæ.

V. REMED. Conſidera attrocitatem paſſionis Chriſti Domini, neque enim Chriſtus tam dira perpeſſus eſt, niſi ad expianda peccata noſtra, atque vt nos grauitatem peccati inde diſceremus, & ab eo deinceps maiore ſtudio abſtineremus. Vnde Iſaias. *Ipſe autem*, inquit, *vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra.* & B. PETRVS. *Chriſto igitur paſſo in carne, & vos eadem cogitatione armamini: quia qui paſſus eſt in carne deſiit à peccatis, vt iam non deſideriis hominum, ſed voluntati Dei, quod reliquum eſt in carne viuat temporis.* Hoc antidotum vt efficaciſsimum ad deteſtanda peccata præſcribit B. BERN. in ſermonibus de natali Domini his verbis. *Ludebam ego foris in platea, & in ſecreto regalis cubiculi ſuper me ferebatur iudicium mortis. Audiuit hoc vnigenitus eius, exiit poſito diademate, ſacco veſtitus, aſperſus cinere caput, nudus pedes, flens & eiulans, quod morte damnatus eſſet ſeruulus eius. Intueor illum ſubito procidentem, ſtupeo nouitatem, cauſam percunctor & audio. Quid facturus ſum? adhuc ne ludam, & deludam lachrymas eius? Plane ſi inſanus ſum, & mentis inops non ſequar eum, nec cum lugente lugebo. Ecce vnde pudor? timor & dolor vnde? vtiq; quia ex conſideratione remedii, periculi mei æſtimo quantitatem. Neſciebam ſanus mihi videbar, & ecce mittitur Virginis filius, filius Dei altiſſimi, & iubetur occidi, vt vulneribus meis pretioſo ſanguinis illius balſamo medeatur. Agnoſce ô homo quam grauia ſunt vulnera, pro quibus neceſſe eſt Dominum Chriſtum vulnerari. Si non eſſent hæc ad mortem, & mortem ſempiternam, nunquam pro eorum remedio Dei filius moreretur.*

Iſa. 53. 52. 1. Pet. 4. 1. Bern. ſerm. 3.

VI. REMED. Conſidera, quot bonis donisq; Spiritualibus peccatum mortale hominem Chriſtianum ſpoliet, & contra quot quantisq; malis & calamitatibus eundem afficiat & obruat. Quod ad bona attinet, primo eum exturbat è gratia & amicitia Dei O. M. & familiaritate Spiritus ſancti. 2. paterna Dei prouidentia. 3. participatione meritorum Chriſti, donec pœnitentiam egerit. 4. exuit donis Spiritus ſancti, & virtutibus infuſis. 5. pace & ſerenitate conſcientiæ, ac conſolatione Spiritus ſancti. 6. participatione meritorum Chriſti. 7. communione bonorum Eccleſiæ, piarumq; Sodalitatum, quibus nomen forte dederit. 8. merito & fructu bonorum operum. 9. vita æterna 10. cuſtodia Angeloruum, teſte BASILIO in Pſal. 33. QVOD verò attinet ad mala ea tam multiplicia & atrocia ſunt, vt vel ad auditum tantum peccati lethalis nomen merito exhorreſcere debeamus, atque ſi fulmen de cœlo caderet, vel infernus ad nos abſorbendos dehiſceret. Primo enim hominem ex ſummo amico facit capitalem Dei hoſtem. *Adulteri*, inquit B. Iacobus, *neſcitis, quia amicitia huius mundi inimica eſt Dei?* Et Chryſoſtomus de prouidẽtia Dei. *Peccata ſeparant à*

Iac. 4. 4. Chry. lib. 3.

nobis Deum, conſtituuntq. nobis illū inimicum. II. facit mancipium diaboli. *Qui.n. peccatū facit* ait B. Ioannes Euangeliſta, *ex diabolo eſt, quoniā ab initio diabolꝰ peccat.* Vnde TERTVL. *Peccator traditur diabolo quaſi carnifici in pœnam, vt Saul.* AVG. in expoſitione propoſit. epiſtolæ ad Romanos. *Vnuſquiſq. peccando animā ſuā diabolo vendit, accepto tanq. pretio dulcedine tēporalis voluptatis.* CHRY. hom 30. ad populū Antioch. ait hominē per peccatū deteriorē reddi diabolo. HIER. in epiſtolā ad Epheſios. *Porta diaboli eſt peccatū, ſicut homo iuſtus Spiritus S. Porta eſt.* Et ad Damaſum. *Dæmonū cibus eſt ebrietas, luxuria, fornicatio, & vniuerſa vitia.* III. facit ſeruum peccati *Qui n. facit peccatū,* ait apud B. Ioannē Chriſtus, *ſeruus eſt peccati.* & B. Petrus. *A quo. n. quis ſuperatus eſt, huius & ſeruus eſt.* Vnde AMB. de Ioſeph Patriarcha. *Seruile eſt omne peccatum, libera eſt innocentia. Quomodo enim non ſeruus omnis auarus, qui pro exiguo pecuniæ lucello ſeipſum auctionatur? timet enim ne congeſta amittat. Quomodo autem non & ille ſeruus, qui ſubditus eſt libidini? primum ſuis ardet incendiis, & peccati ſui facibus exuritur.* Et libro de Iacob. *Qui facit peccatum ſeruus eſt peccati, & quod peius eſt, multorum ſeruus eſt: qui ſubiectus eſt vitiis, multis ſe dominis addixit, vt ſeruitio ei ex re vix liceat.* Et CHRYSOSTOMVS in alteram epiſtolam Pauli ad Corinthios. *Barbarum eſt peccatum, tyrannidem exercens in animam ſemel captam, ſed in perniciem eorum, qui ipſum ſuſcipiunt.* Quam tyrannidē graphicè deſcribit oratione. 4. de Lazaro. Eãdem in ſe expertus AVG. ita ſcribit in libris Confeſſionum. *Suſpirabam, ligatus non ferro alieno, ſed mea ferrea volũtate. Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & conſtrinxerat me.* Et poſt. *Nec plane volebam, nec plenè nolebam, ideo mecum contendebam & diſſipabar à meipſo.* Idem libro ſecundo de ciuitate Dei. *Bonus,* inquit, *etiā ſi ſeruiat, liber eſt: malus autem, etiam ſi regnet, ſeruus eſt: nec vnius hominis, ſed quod eſt grauius tot dominorum, quot vitiorum, De quibus vitiis cum ageret ſcriptura diuina. A quo. n. quis,* inquit, *deuictus eſt, huic & ſeruus addictus eſt.* IV. dignum hominem reddit, vt deleatur è libro vitæ, & in æternum damnetur. *Malorum enim amatores digni ſunt morte,* ait Sapiens. Et Apoſtolus *Stipendia peccati mors.* Et. *Per vnius delictū mors regnauit in omnes homines in condemnationem.* BASILIVS in martyrem Iullittā, *Peccatū mors eſt animæ alioqui immortalis.* Et AMB. in epiſtola ad Studiū. *Chriſtus ſcribebat in terra digito quo legē ſcripſerat. Peccatores in terra ſcribuntur, iuſti in cœlo.* V. Facit hominē ex ſapiente ſtultū. *Cogitatio. n. ſtulti,* ait Salomon, *peccatum eſt.* Vnde BASILIVS in pſalmum 37. *Omne peccatū per ſtultitiam fit.* Et AMBR. in 38. *Quis eſt inſipiens niſi qui peccatum facit & eligit mala pro bonis?* 2. ex manſueto ferum & crudelem. Vnde CHRY. in pſalmum 139 *Nemo nos condemnet, ſi dicamus vitioſum hominem fera eſſe improbiorem: ea enim & ſi naturalem non habet manſuetudinem, poteſt tamen facile decipi. Homo autem qui ſcelus meditatur, & multis perſonis ſe induit, longe difficilius cauetur quam fera.* Et Auctor in imperfecto in Mathæum, *Si beſtiis hominem malum comparare volueris,*

Margin notes: 1. Ioann 3. 8. Tertul. de fuga. Hier. in c. 4. Ioan. 8. 34. 2. Pet. 2. 19. Amb. c. 4. Id. lib. 2. 3. Chry. hom. 9. Aug. l. 8. c. 5. & 10. Id. c. 3. 2. Pet. 2. 19. Sap. 15. 6. Rom. 6. 23. & 5. 18. Baſ. hom. 5. Amb. ii. ep. 77. Prou. 24. 9. Chryſ. A hom. 24. Matth. 10

tis peiorem inuenies eum, &c. Imò *homo malus peior eſt, quàm ipſe diabolus. Diabolus enim hominem iuſtum non audet accedere, homo autem non ſolum non timet ſanctum hominem ſed etiam contemnit.* 3. ex puro & nitido ſordidum & fætentem. B. 2. Pet.2.22.
Petrus enim in altera epiſtola peccatorem comparat *ſui lotæ in volutabro luti.* Cuiuſmodi fuit apud Lucam filius prodigus, qui vescebatur porco- Luc.15.16. Amb.c.12.
rum ſiliquis. Vnde AMBR. lib. 1. officiorum. *Interroga conſcientiam peccatoris,* Hier.lib.6.c.14.
nonne grauius omnibus fætet ſepulchris? Et HIER. in Iſaiam. *Cadauer diaboli putridum ob magnitudinem peccatorum dubitare non poterit, qui legerit peccatum eſſe fætidiſſimum, ipſo peccatore dicente. Computruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ à* Pſal.37.6.
facie inſipientiæ meæ. E contrario Virtus boni odoris eſt. 4. reddit hominem è ſano Aug c.8.
ægrum, & viuo mortuum. Vnde B. AVG. in libro de decem chordis pec- Chry. hom. 40.
cata vocat animæ febres CHRY. ad populum Antioch. grauem paraly-
ſim. BASIL. in Iſaiam, elephanticum morbum, aut lepram animarum. Baſil. in. c. 1. Greg.c.6.
Greg. 12. moralium. & Ambroſius in epiſtolam ad Romanos, mortem Amb.in c.12.
ipſam. DENIQ. peccata hominum ſunt cauſæ omnium calamitatum &
malorum. Vnde CHRY. homilia 5. de Pœnitentia. *Malorum omnium cauſam conſtat eſſe peccatum. Ex peccato triſtitia, ex peccato tumultus, ex peccato bella,* Chry.
morbi, atque omnes quotquot nos premunt paſſiones. Vnde Dominus oſtendere volens malorum omnium cauſam eſſe peccatum, paralytico dicit, vbi anima & corpore paralyticum eſſe vidiſſet, vade, ſanus factus es, noli amplius peccare, ne tibi aliquid deterius fiat. HIER. epiſt. ad Heliodorum. *Noſtris peccatis barbari fortes ſunt, noſtris vi-* Hier.ep.1.
tiis Romanus ſuperatur exercitus & quaſi non hæc ſufficerent cladibus, plus pene bella ciuilia, quàm hoſtilis mucro conſumpſit &c. non amputamus cauſas morbi, vt morbus pariter auferatur ſtatimque cerramus ſagittas pilis, tiaras galeis, caballos equis cedere. Naz.
Et GREG. NAZ. oratione in plagam grandinis, ſic Deum cum populo
precatur. *Peccauimus, iniquitatem fecimus, impiè egimus, quoniam mandatorum tuorum memoriam abiecimus. Miſerationes tuas, & clementiam tuam, & viſcera miſericordiæ Dei noſtri vitiis noſtris, & conſiliorum noſtrorum nequitia nobis preclusimus. Tu bonus, at nos iniquè egimus. Tu lenis, at nos verberibus digni. Lenibus flagris pro peccatorum noſtrorum atrocitate affecti ſumus, &c.*

VII. REMED. Primis peccati initiis reſiſte, ſecundùm illud Poetæ con- Ouid.l.1.dè rem. am.
ſilium. *Principiis obſta, ſero medicina paratur, cum mala per longas inualuère moras.* Amb.
Ita AMB. in pſalmum 1. *Vt in ſtipulam ignis exiliens inhæret ac permanet, donec omne quod corripuit abſumat, ita vel exigua ſcintilla peccati, ſi quo vitiorum fomite fuerit excitata incendium grande excitat. Cauenda ergo prima ſunt vitia, ne in plura deinde grauiora proſerpant. Etenim ſicut ii qui ſe in luto verſant, quo magis volutantur, eo amplius inquinantur, ita qui ſemel ſe luto improbitatis aſperſerit, niſi ab eo velociter exiliat, grauius ſibi dedecoris ſui cœnum per ſingulos dies lutulentæ conuerſationis obducit.* CHRYSOSTOMVS contra gentiles. *Vt ſcintilla ignis, ſi fortè iam materiam corripuerit, non ante ſubſiſtit, quam totam depaſcatur: ſic &* Chry. lib. contra gent.

peccati

ſi non infidelitate grauaretur. CLIMACVS. *Sicut qui eſurit recordatur panis, ſic qui ſaluari cupit non poteſt non recordari extremum iudicium.* Hoc antidoto contra peccata muniuit ſe S. IOB. dicens. *Quid faciam cum ſurrexerit ad iudicandum Deus? & cum quæſierit, quid reſpondebo illi? ſemper quaſi tumentes ſuper me fluctus timui Deum, & pondus eius ferre non potui.* Hoc à Deo petiuit beatus rex Dauid, cum ſic precatur. *Cōfige timore tuo carnes meas, à iudiciis enim tuis timui.* Hoc vſus eſt B. HIER. cuius hoc dictum celebratur. *Siue comedam, ſiue bibam ſiue aliud aliquid agam, ſemper inſonat auribus meis vox illa horrifica. Surgite mortui, venite ad iudicium.* De INFERNI recordatione, vnicam tantum B. PROSPERI in lib. de vita contemplatiua perpende ſententiam. *Cogitare quā malum ſit ab illo gaudio diuinæ contemplationis excludi, beatiſſima ſanctorum omnium ſocietate priuari, fieri patriæ cæleſtis exterrem, mori vitæ beatæ, morti viuere ſempiternæ, in æternum ignem cum diabolo & angelis eius expelli vbi ſit mors ſecunda, damnatio exilium, vita ſupplicium, non ſentire in illo igne quod illuminat, ſentire quod cruciat, exundantis incendii terribilis crepitus pati, barathri fumantis cæca caligine oculos obcæcari, profundo gehennæ fluctuantis immergi, edaciſſimis in æternum dilaniari vermibus, nec finiri: hæc & ſimilia multa cogitare, nihil eſt aliud, quam vitiis omnibus repudium dare, & omnia blandimenta carnalia refrænare.* Clim. grad. 20. Iob. 31. 14. 23. Pſal. 118. 120. Hier. reg. mon. c. 10. Proſp. lib. 3. c. 12

IX. REMED. Oratio frequens ad Deum & Sanctos, maxime ad B. Virginem. Quod remedium Chriſtus præſcripſit ſuis nocte paſſionis, dicens. *Vigilate & orate vt non intretis in tentationem.* Imo eo ipſo præſcripſit, quod docuit in oratione Dominica nos dicere. *Dimitte nobis debita noſtra Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Propterea,* inquit B. AVG. propheta Dauid *dixit. Benedictus Deus meus, qui non amouit deprecationem meam, & miſericordiam ſuam à me. Cum enim videris non à te amotam deprecationem tuam ſecurus eſto, quia non eſt à te miſericordia eius.* Et in Epiſtola ad Hilarium. *Omnibus neceſſaria eſt oratio Dominica, quam etiam ipſis arietibus gregis, id eſt, Apoſtolis ſuis dominus dedit, vt vnusquiſque Deo dicat. Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Cui enim hæc in oratione verba neceſſaria non fuerint, ipſe hic ſine peccato viuere pronunciandus eſt.* De inuocatione autem B. Virginis matris Dei nota illa D. BERN. monita ſuper Miſſus eſt. *Si inſurgant,* inquit, *venti tentationum, ſi incurras ſcopulos tribulationum, reſpice ſtellam, voca MARIAM. ſi iactaris ſuperbiæ vndis ſi ambitionis, ſi detractionis, ſi æmulationis, reſpice ſtellam, voca Mariam. Si iracundia aut auaritia, aut carnis illecebræ nauiculam concuſſerit mentis, reſpice ad Mariam. Si criminum immanitate turbatus, conſcientiæ fœditate confuſus, iudicii horrore perterritus, barathro incipias abſorberi triſtitiæ, deſperationis abyſſo, cogita Mariam. In periculis, in anguſtiis, in rebus dubiis, Mariam cogita, Mariam inuoca. Non recedat ab ore, non recedat à corde, & vt impetres eius orationis ſuffragium, non deſeras conuerſationis exemplum.* Matth. 26. 41. Aug. in Pſal. 65. in fine. Aug. ep. 89. Bern. hom. 2.

X. REMED. Lectio diuinæ ſcripturæ aliorumque librorum piorum

Digitized by Google

ba diuina, quamuis ruſtica, ſint, & incompoſita, viua ſunt, quia intus in ſenſibus ſuis Ioann. 6. 69.
habent poſitam veritatem Dei, quaſi ſanguinem in venis incluſum & ideo viuificant
audientem, ſicut teſtatur B. Petrus dicens. Quo ibimus? verba viua habes. Omnia autem verba ſecularia, quoniam non habent in ſe virtutem Dei, quamuis compoſita ſint & ingenioſa mortua ſunt. Efficaciam huius antidoti poſt Chriſtũ oſtendit B. Act. 2. &c.
Apoſtolus Petrus, qui concione ſua ad populum, vt eſt in Actis Apoſtolorum, vna die tria, altera quinque hominum millia à peccati tyrannide ad Chriſti regnum traduxit, & exemplo B. Petri deinceps Apoſtoli alii, ac imprimis B. Paulus aliique ſancti, vt liquet ex eorum Vitis.

XII. REMEDIVM. Pœnitentia, vel dolor animi de peccatis, quam Theologi vocant Contritionem. Hoc remedium Deus non ſolum creberrimè per Prophetas contra peccata præſcripſit, ſed & præcurſor Matth. 3 &c.
CHRISTI Ioannes baptiſta ipſeque Saluator ab eo prædicationem ſuam ſunt auſpicati, dicentes. *Pœnitentiam agite appropinquauit enim regnum cælorum.* Et B. Petrus. *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum.* Da- Act. 2. 38. Pſal. 50. 19.
uid Propheta. *Sacrificium Deo*, inquit *Spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum non deſpicies.* Et Iſaias. *Quacunque hora ingemuerit peccator ſaluus erit.* Et. Iſai. 30. iuxta 70. Iſa. 61. 1.
Spiritus Domini ad annunciandum mansuetis miſit me, vt mederer contritis corde. Et. Iſa. 66. 2.
Ad quem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos? B. EPHR. lib. de iudicio extremo. *Compunctio ſanitas animæ eſt, illuminatio mentis compunctio remiſſionem delictorum nobis acquirit: compunctio vnigenitum Ieſum facit in nobis habitare.* [illegible] *Grandis eſt virtus lachrymarum, multumq́ præualent lachrimæ, quæ ſecundum Deum ſunt.* CHRY. de pœnitentia, *Pœnitentia eſt medicamentum peccatum extinguens, donum cœlitus datum, virtus admirabilis, gratia vim legum ſuperans.* Et de compunctione cordis. *Sola eſt cordis compunctio, quæ ſicut ignis omne animæ vitium perurit, & quantacunq́, in ea reperit mala abſtergit vniuerſa & penitus delet.* HIER. in Epitaphio Fabiolæ. *Quæ peccata fletus iſte* Fabiolæ *nõ purget? quas inueteratas maculas hæc lamenta nõ abluant?* Ephr. c. 9. Chry. hom. 5. Id lib. 2.

XIII. REMED. Confeſſio peccatorum coram Deo, vel coram Sacerdote, quæ dicitur ſacramentalis. Eo vſus eſt rex Dauid, cum ait. *Dixi, confitebor aduerſum iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei.* Pſal 31. 5.
Nam cum in Regum. 2. dixiſſet ad Nathan prophetam, *Peccaui Domino.* 2. Reg 12. 13.
mox ſubiecit Nathan *Dominus quoque transtulit peccatum tuum.* Et Salomon. Prou. 28. 13.
Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur: qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur. Et B. Ioannes. *Si confiteamur peccata noſtra, Deus fidelis eſt, & iuſtus vt remittat nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate* Et B. 1. Ioan 1. 9. Iac. 5 16.
Iacobus. *Confitemini alterutrum peccata veſtra* Leuia quidem, inquit ibi B. Beda, æqualibus, grauiora autẽ ſacerdotibus. ORIGENES in Lucam. *Si reuelauerimus peccata noſtra nõ ſolũ Deo, ſed & his qui poſſunt mederi vulnerib. noſtris atq́ peccatis delebuntur peccata noſtra ab eo, qui ait. Ecce deleo, vt nubẽ iniquitates tuas, &* Orig. hom. 17.

uerſationis. *Qui enim tetigerit picem*, inquit Eccleſiaſticus, *inquinabitur ab ea. & Eccli.13.1.*
qui communicat ſuperbo, induet ſuperbiam. Et Apoſtolus. *Ne commiſceamini for- 1.Cor.5.10.*
nicariis, & cum huiusmodi nec cibum ſumite. Et paulo ante. *An neſcitis, quod modi-*
cum fermentum totam maſſam corrumpit? Et. *Corrumpunt bonos mores colloquia 1.Cor.15.33.*
mala. Fuaque conſpecta, ait Poeta, *liuorem ducit ab vua* Hinc Chriſtus apud B.
Marcum ſanaturus ſurdum & mutum, eum à turba prius ſub mouit in- Marc.7.35.
dicans hominem in peccato obduratum in vita ſancta perſeuerare non
poſſe, niſi conuerſationem noxiam declinet. Vnde S. Wolſtanus, vt eſt
apud Surium in eius vita, Vigornienſis in Anglia Epiſcopus cuidam in-
eadem peccata identidem relabenti, reſpondit. *Occaſio, vt video, facit latro- Sur.tom.1.*
nes; ideo conſulo vt monachus fias, & ſic vitiorum importunitate carebis. Deinde fu-
gienda occaſio otii, ludorum, ſpectaculorum, colloquiorum cum fœmi-
nis, negotiorum, officiorum, & ſtatuum, vt mercatorum, &c. in quibus
crebriora ſunt peccandi pericula. *Qui amat periculum*, ait Sapiens, *peribit in Eccli.3.27.*
illo. Ideo oramus, ne intremus in tentationem, ait Chyſoſtomus in Matthæum, Chry.hom.13. Sen.ep.117.
quia eas quærere non debemus. Et SENECA ad Lucilium. *Quantum poſſumus à Caſſ.lib.5.c.32.*
lubrico recedamus: in ſicco quoque parum firmi ei ſtamus. Refert CASSIANVS in
monaſticis inſtitutionibus eremitam quendam miſſum ad ſe litterarum
faſciculum expatria ne reſignare quidem voluiſſe, ſed in ignem conieciſ-
ſe, ac dixiſſe. *Ite cogitationes patriæ pariter concremamini, ne me vlterius ad illa quæ*
fugi reuocare tentetis. Idem fecit P. Ignatius noſter, vt eſt in eius vita Lege li-
brum P. Ioannis Dauid, qui inſcribitur *OCCASIO arrepta, neglecta.*

XVII. REMED. Examen conſcientiæ quotidianum. *Quod ſi noſmet-*
ipſos iudicaremus, non vtique iudicaremur, inquit Apoſtolus ad Corinthios, id 1.Cor.11.31.
eſt, ſi de nobis ipſis iudicium & examen conſcientiæ quotidie inſtituere-
mus, non opus haberemus terribili iudicio extremo. Vnde B. ATHANA- Athan. in eius vita.
SIVS de S. Antonio eremita ita ſcribit. *Illius quoque admonebat præcepti, quo*
dicit Apoſtolus. Diiudicate voſipſos & probate, & rationem diei noctisque facientes ſi in
ſe delictum deprehendiſſent, peccare deſiſterent. Sin autem nullus error deceiſſet, perſe-
uerantes inſtarent potius incæpto, quam arrogantia tumidi aut alios contemnerent, aut
ſibi iuſtitiam vendicarent, iuxta ſupradicti Doctoris eloquium, dicentis. Nolite iudica-
re ante tempus, ſæpe noſtra non poſſe recte intelligere peccata, ſæpe falli in ratione geſto-
rum, &c. nec non addebat magnam eſſe ad virtutem viam, ſi ſinguli obſeruarent quod
gererent, vel vniuerſas mentium cogitationes fratribus referrent: non enim poſſe ali-
quem peccare, cum relaturus eſſet ad alium, quæcunque peccaſſet. Ad hæc examen Pſal.4.5.
reſpexiſſe videtur & rex Dauid, cum ait. *Iraſcimini & nolite peccare: quæ dici-*
tis in cordibus veſtris, in cubilibus veſtris compungimini. Qua de cauſa & hic
pſalmus ſemper forte dicitur ab Eccleſia ad Completorium. Vnde
CHRYSOSTOMVS in Pſalmum 50. exponens verba Quoniam iniqui- Chry hom.2.
tatem meam ego cognoſco *Habeto, inquit, iudicem eius ſcientiam tuam, & ſcribe*

cognoſcit de moribus ſuis? Vtor hac poteſtate, & quotidie apud me cauſam dico. Cum ſublatum è conſpectu lumen eſt, & conticuit vxor, moris iam mei conſcia, totum diem mecum ſcrutor, facta ac dicta mea remetior. Nihil mihi ipſe abſcondo, nihil tranſeo: quare enim quicquam ex erroribus meis timeam, cum poſſim dicere Vide, ne iſtud amplius facias, nunc tibi ignoſco. In illa diſputatione pugnacius locutus es? Noli poſtea congredi cum imperitis.

XVIII. REMED. Conſidera ſemper te verſari in conſpectu Dei, tanquam operum noſtrorum obſeruatoris & teſtis, iudicis vitæ, & infirmitatis noſtræ baculi & firmamenti, ab eoque humiliter pete, ne ſinat te in aliquod peccatum labi. Hoc antidoto cõtra lapſum in peccatum vtebatur David dicens. *Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper.* Et. *Oculi mei ſemper ad Dominum, quoniam ipſe euellet de laqueo pedes meos.* Et Elias in libris Regum. *Viuit Dominus Deus Iſrael, in cuius conſpectu ſto.* Et Salomon. *In omnibus viis tuis cogita Dominum, & ipſe diriget greſſus tuos.* Hac conſideratione munita quondam B. SVSANNA grauiſſimam tentationem vicit. Nam cum ſceleſti ſenes illi dicerent. *Ecce oſtia pomerij clauſa ſunt, & nemo nos videt: ingemuit Suſanna & ait. Melius eſt mihi abſque opere incidere in manus veſtras, quam peccare in conſpectu Domini.* Eadem B. EPHRÆM impudentem meretriculam ipſum ad libidinem ſolicitantem expugnauit. Nam cum hæc dixiſſet. Volo tecum dormire, & ille reſpondiſſet, ſe contentum, modo id fiat in medio ciuitatis: hæc verò contra obtendiſſet id ſine pudore coram hominibus fieri non poſſe. Ephræm reſpondit, quanto minus fieri debet coram Deo, qui omnia etiam occultiſſima intuetur. Quo reſponſo meretrix perculſa, veniam ſupplex petiit facti, & conſilio Ephræm monaſticæ vitæ ſe addixit. SENECA ad Lucilium. *Accipe vtilem, & ſalutarem clauſulam, quam te affigere animo volo. Aliquis vir bonus nobis eligendus eſt, ac ſemper ante oculos habendus, vt ſic tanquam illo ſpectante viuamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Hoc, mi Lucili, Epicurus precepit, cuſtodem, nobis & pædagogum dedit; nec immerito. Magna pars peccatorum tollitur, ſi peccaturis teſtis aſſiſtat. Aliquem habeat animus, quem vereatur, cuius auctoritate etiam ſecretum ſuum ſanctius faciat. O felicem illum, qui non aſpectus tantum, ſed etiam cogitatus emendat, &c. Opus eſt aliquo, ad quem mores noſtri ſe ipſi exigant. Niſi ad regulam praua non corriges.* Hæc ille. Quod ſi tam vtile eſt ad non peccandum, cogitare hominem grauem nobis præſentem, quando magis cogitare præſentes eſſe nobis Angelos cuſtodes, Imo ipſum DEVM qui verè ſemper pſens eſt. Sicut.n. diſcipulus corã præceptore, filius coram parente, ſeruus corã Domino, quiuis ſubditus corã Principe vel rege non audent quicquã agere, quo illi offendantur, ſic nec deberemus corã Deo, rege omniũ Regum.

Pſal. 15. 8.
Pſal. 24. 15.
3. Reg 17. 1.
Prou. 3. 6.
Dan. 13. 20.
Metaphr. in eius vita.
Sen. ep. 11.

XIX. REMED. Frequens S. Euchariſtiæ communio. Nam in ea non ſolum diuinam gratiam, ſed etiam ipſum gratiæ auctorem ſuſcipis. Pro-

prium

Digitized by Google

peccatum aliquod ſcientes prudentes committere. Primum ſit Apoſtoli ita loquentis in epiſtola ad Romanos. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio, an anguſtia, an fames, an nuditas, an periculum, an perſecutio, an gladius? Certus ſum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à caritate Dei quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro.* Separatur autem à caritate Chriſti, qui conſentit peccato. 2. eſt Ambroſii. nam cum Ruffinus magiſter militum, teſte Theodoreto in hiſtoria Eccleſiaſtica, hortaretur Theodoſium Imperatorem de ſua excommunicatione valde triſtem ac ſolicitum, vt bono animo eſſet, curaturũ ſe dicens; vt Epiſcopus Ambroſius etiam ſua ſponte ſua vincula ei laxaret, reſpondit Theodoſius. *Noui ego conſtantiam Ambroſii, & quod nullo regiæ maieſtatis terrore diuinam legem tranſgredietur.* 3. eſt Ioannis Chriſoſtomi Archiepiſcopi Conſtantinopolitani, cui cum Eudoxia imperatrix Arcadii coniunx per ſuos legatos multas minas intentaret, eo quod iniquis eius conatibus ſe oppoſuiſſet, Legati ei reſponderunt. *Fruſtra illum hominem terres. nihil ille niſi peccatum timet.* 4. LVDOVICI noni Regis Gallorũ, qui ab ineunte ætate ex inſtitutione matris Blanchę hoc perſuaſum habuit, potius *mortem oppetere, quam in peccatum lethale conſentire.* 5. S. Emundi Cantuarienſis Arpiſcopi, cuius hæc vox erat. *Malo inſilire in rogum ardentiſſimum, quam peccatum vllum ſciens admittere in Deum meum.* 6. S. Anſelmi item Cantuari. Archiep. qui dicere ſolebat. *Si hinc peccati horrorem, inde inferni dolorem corporaliter cernerem, & neceſſario vni eorum immergi deberem, prius infernum, quam peccatum appeterem.* Idem ſcribit in lib. de beatitudinibus, c. 190. *Mallem* inquiens *purus à peccato & innocens gehennam intrare, quam peccati ſorde pollutus cœlorum regna intrare.* Eodem pertinent exempla omnium Martyrum, qui maluere extremos cruciatus, mortemq́ perpeti, quàm idolum aliquod, facto, verbo, vel nutu, diuino honore afficere, aut Chriſtum negare. Illud verò maximè admirandum eſt, non defuiſſe ex Ethnicis Philoſophis, qui docuerint potius moriendum, quam contra rationem naturalem, ipſamque honeſtatem peccandum. ARISTOTELIS ſiquidem in Ethicis dictum eſt. *Melius eſt mori, quam facere aliquid contra bonum virtutis.* Et PVBLII mimi. *Tolerabilior, eſt, qui mori iubet, quam male viuere.* Papinianus Iureconſultus, teſte Ælio Spartiano, mori maluit, quam parricidium Antonini Caracallæ Imperatoris, qui occiderat fratrem Getam, defendere. Illuſtre exemplum apud Plutarchum eſt in hoc genere de puero. DEMOCLES, inquit, puer formoſus lauandi corporis cauſa ingreſſus erat ſolus priuatum balneum. Hoc vbi rex Demetrius deprehendit forma eius captus locum clanculum adiit vt eo abuteretur. Democles autem horrens lapſum, cum nullũ pateret effugium, detracto aheni, ꝙ ibi erat operculo

Rom. 8. 35.

Theod. lib. 5. c. 18.

Metaphr. in eius vita.

Sur. in vita.

Sur. in vita.

Sur. in vita.

Ariſtot. lib. 3. Ethic.

Maximus ſerm. 6.

Spart. in Caracalla.

Plut. in vita Demetrii.

in aquam feruentem nudus inſiliit facinus dignum patria, dignum forma, dignum pudicitia perpetrans. Quid mirabilius, quam tanti Principis promiſſis & blanditiis puerum non cedere, vt pudicitiam læderet?

VIDE V. *Amor ſui. Conſcientia ſcrupuloſa. Conſuetudo praua Exemplum malum. Immortificatio paſſionum Indiſcretio. Inobedientia. Iudicium proprium. Linguæ abuſus. Otium. Tentatio. Voluntas propria.*

PECCATVM VENIALE.

Remedia contra peccata veniala.

I REMED. Conſidera diuinæ ſcripturæ ſententias de leuioribus peccatis. Sunt enim quædam peccata grauiora, quæ dicuntur mortalia & hominem planè auertunt à Deo, quibus pœna debetur æterna, iuxta
Rom. 6. 23. illud Apoſtoli. *Stipendia peccati Mors.* Alia verò ſunt leuiora, quæ quidem nonnihil impediunt curſum ad Deum, non tamen ab eo auertunt, & dicuntur venialia, quia facili negotio expiantur. Priora dicuntur crimina,
Aug. c. 64. 1. Ioan. 1. 8. poſteriora peccata, vtç. AVGVSTIN. monet in Enchiridio, vbi ſcribit, *ſine crimine iuſtos homines viuere, ſine peccato non viuere*, iuxta illud B. Ioannis. *Si dixerimus quia peccatum* (ſaltem veniale) *non habemus ipſi nos ſeducimus*. Inter venialia numerantur ab omnibus Patribus verba vel colloquia otioſa
Matth. 12. 36. de quibus apud Matthæum dixit Chriſtus, *De omni verbo otioſo, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicii*, Deinde ira contra fratrem, ſed
Matth. 5. 21. Greg. 21. mor. c. 5. animo hærens, nulloque conuitio expreſſa. De qua idem Chriſtus. *Qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio: qui dixerit, raca, reus erit concilio: qui autem dixerit fatue, reus erit gehenna ignis.* Hinc enim apparet, vltimum tantum propriè eſſe peccatũ mortale, priora verò cenſeri leuiora, quia mortale eſt quod meretur pœnam gehennæ. *Per gradus enim culpæ ait Greg. euenit ordo ſententiæ.*
1. Cor. 3. Apoſtolus quoque cum in prima ad Corinta ſcribit. *Si quis ſupædificat ſuper fundamentum hoc* (Chriſtum) *aurum, argentum, lapides pretioſos, ligna, fœnũ ſtipulam, vniuſcuiuſque opus manifeſtum erit. Dies enim declarabit, quia in igne reuelabitur, & vniuſcuiuſque opus quale ſit, ignis probabit.* peccata venialia compa-
Amb. ſerm. 20. Hier. lib. 2. Aug. l. 21. c. 26. Greg. c. 39. rat rebus natura ſua leuiſſimis, ligno, fœno, ſtipulis vt intellexit Ambroſius in pſalm. 118. Hieronymus contra Iouinianum. Auguſtinus in libris de ciuitate Dei. Et Gregorius in quarto dialogorum quia leuiora peccata detrimentum quidem afferunt & purgatione indigent, non tamen excludunt à ſalute.

Orig. hom. 35. II. REM. Conſidera SS. Patrũ teſtimonia ORIGINIS in Lucam. *Vnuſquiſque pro qualitate & quantitate peccati diuerſam mulctæ ſententiã expendit, Si parum eſt,*

eſt, quod peccas, ferieris damno minuti, vt Lucas ſcripſit: vt verò Matthæus, quadran- Luc.12.59. Matt.5.26.
tis. Veruntamen neceſſe eſt hoc ipſum, quod extitiſtis debitor ſoluere Non enim inde
exies, niſi & minima quæque perſolueris. LACTANTIVS libro quinto inſtitu- Lact.c.19
tionum. *In religione Chriſtiana pro ſacrificio exigitur bona mens, purum pectus, in-*
nocens vita Hic communi & leui peccato locus eſt nullus. BASILIVS in ſermone Baſil.de abdicat rerum.
commonitorio, *Nullum*, inquit ad nouitium, *ſit omnino erratum, quod parui*
pendas. & in proœmio regularũ fusè diſputatarum. *Qui vt filius, & non vt ſer-* Chry.hom.87.
uus obedit Deo, etiam in minimis timet offendere. CHRY. in Matthæum putat
parua magis timenda, quam magna. *Magna enim*, ait, *vt auerſemur, ipſa peccati*
natura efficit: parua autem hac ipſa re quia parua ſunt, deſides reddunt, & dum conte- Hier.ep.3.
mnuntur non poteſt ad eorum expulſionem animus generoſe inſurgere. HIER. ad He-
liodorum. *Mens Chriſto dedita æquè & in maioribus, & in minoribus intenta eſt,*
ſciens etiam pro otioſo verbo reddendam eſſe rationem. AVG. in ſermonibus de Aug.ſerm.41.
ſanctis. *Quibus peccatis* (minutis & quotidianis) *licet occidi animam non creda-*
mus, ita tamen eam veluti quibuſdam puſtulis, & quaſi horrenda ſcabie replentes de-
formem faciunt, vt eam ad amplexus illius ſponſi cœleſtis, aut vix, aut cum grandi con-
fuſione venire permittant. CASSIANVS in collationibus. *Cæterum ab iſtis minu-* Caſſ.coll.20.c.11.
tis peccatis, in quibus ſepties, iuſtus cadit vt ſcriptum eſt, & reſurgit, nonquam deerit
pœnitudo. Aut enim per ignorantiam, aut per obliuionem, aut per cogitationem, aut per Prou.24.16.
ſermonem, aut per obreptionem, aut per neceſſitatem, aut per fragilitatem carnis ſingu-
lis diebus vel inuiti vel volentes frequenter incurrimus, pro quibus & Dauid orans
Dominum, purificationem atque indulgentiam deprecatur, dicens Delicta quis intelli- Pſal.18.13.
git? ab occultis meis munda me. S. BARN. de præcepto & diſpenſatione. *Si iu-* Bern in tract.
bente ſeniore vt ſileam, verbum mihi forte per obliuionem elabitur, reum me fateor ino-
bediẽtiæ, ſed venialiterr. Si ex contemptu ſciens & deliberans ſponté in verba prorupero,
& rupero ſilentii legem, præuaricatorem me conſtituo & criminaliter: & ſi impœni-
tens perſeuero, vſque ad mortem, peccaui, & damnabiliter.

III. REMED. Conſidera peccato veniali quantumuis leuiſſimo Iac.3.2.
offendi Deum. Vnde B. Iacobus. *In multo offendimus omnes* Quis autem ve-
lit Deum, hoc eſt, conditorem ſuum, benefactoremq́; tantum vel in mi-
nimo offendere? Quod autem offendat Deum, inde liquet, quod repu-
gnet legi, ac proinde voluntati diuinæ. *Peccatum* enim, teſte Auguſtino Aug lib. 22.1.c 27
contra Fauſtum Manichæum, *eſt dictum, vel factum, vel concupitum contra le-*
gem Dei. Et Ambroſius in lib. de Paradiſo. *Quid eſt peccatum, niſi præuaricatio* Amb.c.8. Ioan 3.
legis diuinæ, & cœleſtium inobedientia præceptorum? BEDA in epiſt. Ioannis. *Cum*
dicit Ioannes. Quia omnis qui facit peccatum & iniquitatem facit. hoc eſt, ἀνομίαν, &
peccatum eſt iniquitas, manifeſtè inſinuat, quia omne quicquid peccamus contra legem
Dei facimus, iuxta illud Pſalmiſtæ. Præuaricantes reputaui omnes peccatores terræ. Pſal.118.119.
Vnde Bernardus in tarctatu de præcepto. *Omne peccatum contra Dei, manda-* Bern.de præc. & diſpenſ.
tum præſumitur. Quod autem contra mandatũ præſumitur, inobedientia dicitur. Hinc

colligitur, quod iraſci fratri, & inobedientia ſit, & crimen non ſit. En vnum inuentum eſt monacho leue ac veniale peccatum, quodque non humani ſed diuini mandati ſtatuat tranſgreſſorem. In hoc genere tranſgreſſionis ſunt nonnulla ſtultiloquia, ſeu vaniloquia, & quæque otiosè dicta, facta, & cogitata. huiuſmodi enim nunquam niſi contra mandatum, & Dei mandatũ vſurpantur. Peccata quippe ſunt, & Deus prohibet omne peccatum, & tamen venialia, non criminalia reputantur. Deinde offendit DEVM & oculos diuinos à nobis quadantenus auertit, quia animam noſtram verè, licet non lethaliter vulnerat, & ſordidam ac fœdam reddit. Vnde AVGVSTINVS ſcribens in caput XIII. Ioannis Euangeliſtæ & B. BERN. in ſermone de cœna Domini comparant eam ſordidis pedibus Apoſtolorum, de quibus Chriſtus apud Ioannem. *Qui lotus eſt, non indiget, niſi vt pedes lauet.* Licet enim Apoſtoli iam mundi & iuſti facti eſſent p̃ baptiſmum, tamen adhuc lauacro alio pœnitentiæ, propter contracta poſt illum leuiora peccata indigebant ſi vellent participes reddi regni cœleſtis. *Nihil*
Apoc. 21. 27. *enim coinquinatum*, vt eſt in Apocalypſi, *introibit in regnum Dei.* Quo ſenſu &
Ioan. 13. 8. Chriſtus Petro dixit. *Si non lauero te, non habebis partem mecum.* Adhæc idem
Aug. hom. 50. Auguſtinus ita ſcribit in libro 50. homiliarum. *Quamuis ſingula* (peccata venialia) *non lethali vulnere ferire ſentiantur, ſicut homicidium & adulterium, vel cetera huiuſmodi, tamen omnia ſimul congregata, velut ſcabies, quo plura ſunt, necant, & noſtrum decus ita exterminant, vt ab illius ſponſi ſpecioſi forma præ filiis hominum caſtiſſimis amplexibus ſeparent, niſi medicamento quotidianæ pœnitentiæ diſſecentur.*

Baſil. orat. 3. IV. REMED. Conſidera, peccata quædam, quæ noſtra opinione ſunt leuiſſima, apud Deum ſæpe eſſe grauia, quod B. BASILIVS prolixè in quadam oratione de peccato multis ſcripturarum exemplis inde probat, quod acerbiſſime quædam in ſpeciem leuia caſtigarit. Vt in Numeris
Num. 15. 36. illius, qui ob collecta Sabbatho ligna à populo lapidatus eſt. 2. in Ioſue
Ioſue 7. 25. Achan, qui ob exiguum furtum non ſolum ſibiipſi, ſed etiam coniugi,
Num. 12. 10. liberis, toti domui, & omnibus denique ſuis exitii cauſam præbuit. 3. in
Num. 20. 12. Numeris Mariæ ſororis Moyſis, cuius leui licet noxæ, ipſo quoque Moyſe manus ad Deum tendente, non condonata eſt mulcta. 4. Ibidem Moyſis, qui cum tantus eſſet Dei amicus, tamen ob exiguam incredulitatem
1. Reg. 4. 10. aditu terræ promiſſionis excluſus eſt. 5. Heli ſacerdotis qui ob omiſſam aſperiorem filiorum obiurgationem, ipſe cum filiis infauſta morte mul-
Act. 5. 5. tatus eſt. 6. Ananiæ & Sapphiræ, qui ob retentam aliquam pecuniolam
Ioan. 13. 8. repentina morte temporali ab Apoſtolo Petro ſublati ſunt. 6. Petri eiuſdem, cui Chriſtus apud Ioannem negauit vitam æternam, ſi non obediret in acceptanda lotione pedum. 7. omnium qui eſurientes non pauerunt, ſitientes non potarunt, ęgros non inuiſerunt, &c. quibus apud Ma-
Matth. 25. 41. thæum dicitur. *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum.* De eadem re ſic B

AVG-

AVG. in Enchiridio. *Sunt quædam, quæ leuiſſima putarentur, niſi in ſcripturis de* Aug. lib. 2. c. 79.
monſtrarentur opinione grauiora. Quis enim dicentem fratri ſuo, fatue, reum gehennæ
putaret, niſi veritas diceret? cui tamen vulneri ſubiecit continuo medicinam, præce-
ptum fraternæ reconciliationis adiungens, &c. Aut quis æſtimaret, quam magnum
peccatum dies obſeruare, & menſes, & annos, & tempora, ſicut obſeruant, qui certis die-
bus, ſiue menſibus ſiue annis volunt, vel nolunt aliquid inchoare, eo quod ſecundum va-
nas doctrinas hominum fauſta vel infauſta exiſtiment tempora, niſi huius mali magni-
tudinem ex timore Apoſtoli penſaremus, qui talibus ait. Timeo, ne forte ſine cauſa labo-
rauerim in vobis. Deinde mox addit. *Hinc accidit, quod peccata quamuis magna &*
horrenda cum in conſuetudinem venerint, aut parua, aut nulla eſſe credantur, vſque adeo,
vt non ſolum non occultanda, verum etiam iam prædicanda ac diffamanda videantur.
Eodem pertinent illa CHRYSOTOMI in libro de compunctione cordis Chry. lib. 2.
exponentis verba Dauidis. *Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum. Ob hoc* Pſal. 6. 3.
beatus ille, qui tantorum bonorum ſibi conſcius erat tali vtitur confeſſione, quia ſcie-
bat, quod nemo iuſtificabitur in conſpectu Dei: ſciebat quia iuſtus vix ſaluus fiet. Hæc
eſt enim humiliati cordis vera compunctio, magna agere & humilia loqui; iuſta opera-
ri, & ſuper peccatores timere. Et vis ſcire, quantus in eo ſit timor diuini iudicii? audi Pſal. 129. 3.
quid dicit. Iniquitates ſi obſeruaueris Domine, Domine quis ſuſtinebit? Nouerat enim
& valde nouerat quia in multis criminibus obnoxij ſumus Deo, & quia etiam parua
peccata, & ea etiam, de quibus nec ſuperamur, deducentur ad iudicium.

V. REMED. Conſidera, quod ſi non ſedulò caueas peccata leuiora,
te in periculum coniicies admittendi grauiora & læthalia. *Qui autem amat* Eccli. 3. 27.
periculum, peribit in illo, inquit Sapiens. Peɪiculi autem huius cauſa poteſt
eſſe multiplex. Primo conſuetudo peccandi. *Qui enim ſpernit modica,* ait
idem, *paulatim decidet.* Quæ verba explanans. B. GREG. in decimo mora- Greg c. 14.
lium. *Si enim curare parua,* inquit, *negligimus inſenſibiliter ſeducti, audenter etiam*
maiora perpetramus. Et in tertia parte paſtoralis admonitione 34. *Qui enim*
minima peccata flere ac deuitare negligit à ſtatu iuſtitiæ non quidem repente ſed par-
tibus totus cadit. 2. Cauſa eſt natura peccati. Peccatum enim ſua natura eſt Chryſ.
graue, & ideo pondere ſuo ſemper ad grauiora trahit. Vnde CHRY. in Zach. 5.
homilia de Iona propheta. *Nihil graue æquè & oneroſum inuenies, quam pecca-* Pſal. 37.
tum, & idcirco Zacharias plumbo peccatum figurauit, & Dauid naturam eius deſcri-
bens, ait. Iniquitates meæ ſuperauerunt caput meum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt
ſuper me. Et B. GREG. lib. 25. Moralium. *Peccatum, quod pænitentia non diluit,* Greg. c. 12.
ipſo ſuo pondere mox ad aliud trahit 3. Cauſa, quia quædam peccata natura
ſua excitare ſolent maximas lites & bella, vtleue aliquod conuitium,
non ſecus quam parua ſcintilla magna ſolet excitare incendia, de quo B. Iac. 3. 5.
IACOB. *Lingua modicum quidem membrum eſt, & magna exaltat. Ecce quantus*
ignis quam magnam ſyluam incendit? Et lingua ignis eſt, vniuerſitas iniquitatis.
Hæc de cauſa Chriſtus prohibuit iram etiam corde tantum conceptam Matth. 5. 22.

Digitized by Google

tu de præcepto & diſpenſatione. *Stultiloquia, & quoq; otioſè dicta, facta & cogitata peccata ſunt, & tamen venialia & non criminalia reputantur, excepto, cum per contemptum vertuntur in vſum & conſuetudinem, & tunc non peccati ſpecies, ſed peccantis intentio penſatur. Elatio quippe contemnentis, atq; impœnitentis obſtinatio in minimis quoq; mandatis culpam facit non minimam, & conuertit in crimen grauis rebellionis nęuum ſatis leuem ſimplicis transgreſſionis.* Et de conuerſione. S. Pauli. *Si dicas non eſt magnum, ſi in his maneam venialibus, minimiſq; peccatis. Hæc dilectiſſimi impœnitentia, hæc blaſphemia in ſpiritum ſanctum, blaſphemia irremiſſibilis.* Id. ſerm. 1.

VI. REMED. Conſidera, etiamſi peccato veniali Deus non eo vſq; offendatur, vt hominem ſua gratia & amicitia deſtituat, tamen pietatis amantibus fugiendum eſſe ob ſequentes eius effectus. Nam primo obligat hominem ad pœnam huius vitæ, vel futuræ in Purgatorio luendæ. nullum ſiquidem peccatum manet impunitum, vt probauimus ſupra ex S. Patribus. 2. animam ſordidiorem reddit, vt diximus. 3. imminuit caritatis feruorem, vt aqua frigida iniecta in calidam. 4. vires animi debilitat, ſicut onus ambulantem. 5. retardat gloriam æternam. 6. minuit meritum & vitæ æternæ gloriam. 7. diſponit ad peccatum mortale. 8. obſtaculum aliquod ponit augmento gratiæ. 9. impedit deuotionem in orando, & in vita ſpirituali progreſſum. 10. diſplicet Deo & Angelis, & ideo nunquam licet peccatum veniale committere, etiamſi ſpes affulgeret totum mundum per illud conuertendi. 11. placet dæmoni, & ideo ſæpe occaſionem captat per illud nos perdendi, vt notauit B. Chryſoſtomus in epiſtolam ad Epheſios, dum exponit verba illa. *Nolite locum dare diabolo.* *Quamdiu*, inquit, *lapides bene compacti ſunt, nihilq; vacuum inter ſe habent, firmi & infracti perſtant; ſi verò vel foramen acus duntaxat, quod vtrinq; penetret, aut ſciſſura, quæ capilli locum habeat, fieri contigerit, omnia diſſoluuntur ac pereunt. Ita & diabolus, donec compacti quidem, ac bene cōpoſiti fuerimus, nihil ſuorum omninò poterit inferre. Quampri mū verò vel modicū nos relaxare poterit, non aliter q̄ quaſi quidā torrēs toto impetu infunditur. Nā vbiq; illi ſolis duntaxat initiis opus eſt. Si verò nactus fuerit initium nocendi oīa ſibiipſi ſubinde ſuopte ingenio veſtigat & amplificat.* Et B. EPH. in tractatu de virtutib. & vitiis. *Vos hortor, obteſtorq; fratres, vt nō ſolū à grauiorib. peccatis tēperetis, quod quidē vos facere noui, ſed etiā ab illis q̄ parua apparent ac leuia q̄ tanq̄ minimi ac nullius momenti fere ab hominib. negligi ſperniq; ſolent, quaſi nulla de ſimilib. reddēda foret ratio, cū interim per eiuſmodi nos perdere etiā quærat diabolus.* V. Peccatum. Rom. 14. Chry hom. 14. in c. 4. Eph. 4. 27. Ephr. c. de intemperantia.

VII. REM. Vſurpa frequenter antidota à S. Patribus, aliiſq; Eccleſiæ Doctoribus præſcripta. Ea autem ſunt. Oratio Dominica omnib. à Chriſto præſcripta, tunſio pectoris à publicano & aliis vſurpata, eleemoſyna, & quilibet actus feruens caritatis, ieiuniū, & aliæ caſtigationes corporis, pœnitētia vel dolor animi, gemitus lacrymę, confeſsio, examē conſcientiæ, aquæ benedictæ aſperſio, benedictio Epiſcopi, & id genus ſimilia. Luc. 18. 13.

Vnde

..g.ep.108. Vnde B. Avg. epiſtola ad Seleucianam. *Eſt etiam pœnitentia bonorum & humiliũ pœna quotidiana, in qua pectora tundimus dicentes, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitorib. noſtris. Neque. n. ea nobis dimitti volumus q̃ dimiſſa nõ dubitamus in baptiſmo, ſed illa vtique, q̃ humanæ fragilitati, quamuis parua, tamen crebra ſubrepunt.* Et in ſermone de ſanctis. *Quib. operib. minuta peccata redimantur, plenius vobis inſinuare deſidero. Quoties infirmos viſitamus, incarcere clauſos, & in vinculis poſitos requirimus, diſcordes ad concordiam reuocamus, indicto Eccleſiæ ieiunio ieiunamus, pedes hoſpitibus abluimus, ad vigilias frequenter cõuenimus, eleemoſynam ante oſtium prætereuntib. pauperib. damus, inimicis noſtris quoties petierint veniam indulgemus. Iſtis. n. operibus, & his ſimilib. minuta peccata remittuntur quotidie* Et paulo ante. *Ita peccata ipſa in hoc ſeculo purgantur vt in futuro ille ignis purgatorius, aut non inueniat, aut certe parum inueniat, quod exurat. Si autem bonis operibus peccata non redimimus, ipſi tamdiu in illo purgatorio igne moras habebimus, quamdiu ſupradicta peccata minuta tanquam ligna, fœnum, ſtipula conſumantur. Sed dicit aliquis. Non pertinet ad me quamdiu moras habeam, ſi tamen ad vitam æternam perrexero, Nemo hoc dicat, fratres chariſſimi, quia ille purgatorius ignis durior eſt, quam quicquid poteſt in hoc ſeculo pœnarum videri, aut cogitari, aut ſentiri. Et cum de die iudicii ſcriptum ſit, quod erit dies vnus tanquam mille anni, & mille anni tanquam dies vnus vnde ſcit vnuſquiſque, vtrum diebus, an menſibus, an forte etiam & annis per illum ignem ſit tranſiturus? Et qui modo nec vnum digitum ſuum in ignem vult mittere, timeat neceſſe eſt, vel tunc paruo tempore cum anima & toto corpore cruciari.*

Serm. 41. 1. Cor. 3. 12. Pſal. 89. 4.

Chry. hom. 60. in c. 15. Et Chry. in Geneſin. *Neque peccata quæ nobis videntur parua contẽptim prætereamus, ſed quotidie à nobis rationes repetamus & verborum & ſpectationum, & pœnas de nobiſipſis ſumamus, vt nos à futuro ſupplicio liberemus. Nam propter hoc & Paulus inquit, Nam ſi noſipſos iudicauerimus, non vtique iudicabimur. Ita ſi noſipſos hic condemnauerimus propter quotidiana peccata, imminuemus ſupplicium, quod alibi futurum eſt, quod ignaui fuerimus. Qui iudicamur, inquit, à Domino erudimur. Prius igitur noſmetipſos condemnemus magna cum gratitudine, & nullo ſciente in tribunali conſcientiæ ſedeamus, & ſic examinemus noſtras ipſorum cogitationes, & rectã ſententiam proferamus, vt mens timens magnum illum terrorem non patiatur nos amplius decipi, ſed impetum refrenet, & prauidens illum indeceptum oculum præcludat diabolo ingreſſum.*

1. Cor. 11. 31. Examen conſcientiæ.

VIII. Remed. Conſidera exempla Sanctorum, qui ſeduli fuere in cauendis peccatis venialibus, & forte lapſi, grauiter in ſe ea vindicarunt. Primum ſit B. Paulæ Romanæ, quam Hier. Epiſtola ad Euſtochium affirmat *leuia peccata ita planxiſſe, vt illam grauiſſimorum criminum crederes ream.* Eam quoque dicere ſolitam, *quod inter ſeculi homines vel leue putatur, vel nihil, hoc in monaſteriis grauiſſimum delictum eſſe.* Alterum ſit B. Euſebii eremitæ, de quo Theod. in hiſtoria Sanctorum ſic ſcribit. *Sedebat ſuper quandam petram Euſebius & Ammianus admirabilis, & diuinorum Euangeliorum hiſtoriam alter*

Hier. ep. 27. Theodor. ſect. 4.

Digitized by Google

alter quidem legebat, alter vero eorum, quæ erant obſcuriora, explacabat ſententiam. Cum autem agricolæ in ſubiecto campo terram colerent ad hanc contemplationem magnus tractus eſt Euſebius. Cum autem diuinus Ammianus locum legiſſet Euangelicum, ſciſcitaretur autem interpretationem, iuſſit magnus Euſebius, vt repeteret lectionem. Cum is autem dixiſſet, iis qui arant forte delectatus, minimè exaudiiſti, vt eſt veriſimile: ſuis deinceps oculis legem tulit, vt neque campum illum vnquam intuerentur, neque cœleſti pulchritudine & chori aſtrorum aſpectu fruerentur: ſed anguſtiſſima vtens ſemita, cuius menſuram aiunt fuiſſe vnius palmi ferente ad oratorium, extra eam deinceps egredi non eſt paſſus. Dicunt autem eum pluſquam quadraginta annis vixiſſe poſt hanc legem. Vt autem cum animi ſui ſententia ad hæc quoque eum traheret aliqua neceſſitas, cum lumbos zona ferrea alligaſſet, & grauiſſimum collare collo impoſuiſſet, aliquo alio ferro coniunxit zonam collari, qui erat collo impoſitus, vt hoc modo inclinatus conaretur aſſiduè in terram deſpicere. Has ipſe de ſe exegit pænas, quod illos eſſet contemplatus agricolas. TERTIVM ſit eorum, qui in Confeſſione ſa-
cerdoti facta peccata venialia multis cum lacrymis deplorarunt, vt S. EL- 27. Septem. 23. Iunii.
ZEARIVS Comes Ariani in Galliis, S. Maria Oegniacenſis in Belgio, &
alii apud SVRIVM in eorundem vitis. Vnde B. ISIDORVS in libro de ſum Iſid. lib. 2. c. 18.
mo bono ita ſcripſit. *Quid peccatores de magnis ſceleribus agere debent, quando perfecti leuia quoque delicta quaſi grauiſſima lugent?*

PERSONARVM ACCEPTIO.

Remedia aduerſus eam.

I. REMED. Conſidera, quid Spiritus S. de hoc vitio in diuinis litteris
patefecerit. Ac primo quidem declarat, quando acceptione, vel re-
ſpectu perſonarum delinquatur, nempe, cum in adminiſtranda iuſtitia,
non ad cauſæ merita, ſed ad perſonam, id eſt, conditionem externam, vt
diuitias, potentiam, nobilitatem generis, ſexum, &c. reſpicitur. Sic enim Deut. 1. 16.
MOYSES ſuos alloquitur. *Audite illos* (ſcilicet Principes) *& quod iuſtum eſt
iudicate, ſiue ciuis ſit ille, ſiue peregrinus. Nulla erit diſtantia perſonarum: ita paruum
audietis, vt magnum, nec accipietis cuiuſquam perſonam, quia Dei iudicium eſt.* 2. vel
improbat, vel prohibet reſpectum perſonarum: Vt in Exodo. *In iudicio* Exo. 23. 3.
non acquieſces plurimorum ſententiæ, vt à verò deuies. Pauperis quoque non miſere- Leu. 19. 15.
beris in iudicio. Et in Leuitico, *Non conſideres perſonam pauperis, nec honores vul-* Deu. 16. 19.
tum potentis. Iuſtè iudica proximo tuo. Et in Deuteron. *Non accipies perſonam, nec
munera.* Et in prouerbiis Salomonis. *Accipere perſonam impij non eſt bonum, vt* Prou. 18. 5.
declines à veritate iudicij. Et. *Qui cognoſcit in iudicio faciem, non bene facit: iſte & pro* Prou. 28. 21.
buccella panis deſerit veritatem. Et apud B. Ioannem ait Chriſtus ipſe. *Nolite iu-* Ioan. 7. 24.

ſanctos repellat, nomen Dei deſpicis, & panem polluit doctrinarum, & in ipſum Deum iacit contumelias, S. AMBROSIVS libro de officiis. *Cum in omnibus iniuſtitia citò offendat, tum maximè in Eccleſia, vbi æquitatem eſſe oportet, vbi æqualitatem haberi decet, vt nihil ſibi potentior plus vendicet, nihil vſurpet ditior. Siue enim pauper ſiue diues, in Chriſto vnum ſunt: nihil ſanctior plus ſibi arroget: ipſum enim par eſt eſſe humiliorem Sed nec perſonã alterius accipiamus in iudicio: gratia abſit; cauſam merita decernant. Nihil ſic opinionem, imò fidem grauat, quam ſi in iudicando potentiori dones cauſam inferioris, vel pauperem innocentem arguas, diuitem excuſes reum culpæ. Pronum quippe eſt genus hominum fauore honoratioribus, ne læſos ſe putent ne victi doleant.* S. AVGVSTINVS ad Hieronym. *Nec ſane, quantum arbitror putandum eſt leue peccatum in perſonarum acceptione habere fidem Domini noſtri IESV Chriſti, ſi illam diſtantiam ſedendi ac ſtanti ad honores Eccleſiaſticos referamus. Quis enim ferat eligi diuitem ad ſedem honoris Eccleſiæ contempto paupere inſtructiore atque ſanctiore? Si autem de quotidianis conſeſſibus loquitur, quis non hic peccat, ſi tamen peccat, niſi eum apud ſeipſum intus ita iudicat, vt ei tanto melior, quanto ditior ille eſſe videatur? Hoc enim videtur ſignificaſſe cum dicit. Nonne iudicatis apud voſmetipſos, & facti eſtis iudices iniquarum cogitationum?* B. ISIDORVS de ſummo bono. *Non eſt perſona in iudicio coſideranda, ſed cauſa. Sic enim ſcriptum eſt. Non accipias perſonam in iudicio. Et iterum. Non miſereberis pauperis in iudicio. Qui enim conſanguinitatis, vel amicitiæ fauore, ſiue inimicitiarum odio iudicium peruertunt, ſine dubio in Chriſtum, qui eſt veritas & iuſtitia, peccare noſcuntur. Iniqui iudices errant in veritate ſententiæ, dum intendunt in qualitatem perſonæ, & exulcerant ſæpe iuſtos, dum improbè defendunt iniquos* S. BERNARDVS de Conſideratione agens de idoneis hominibus ad Curiam admittendis ab EVGENIO Papa. *In talibus*, inquit, *reſpiciet Spiritus tuus, qui non ſunt attritæ frontis, ſed verecundi, ſed timorati, qui præter Dominum timeant nihil, nihil ſperent niſi à Deo: qui aduentantium non manus attendant, ſed neceſſitates. Qui ſtent viriliter pro afflictis, & iudicent in æquitate pro manſuetis terræ, & qui miſſi poſt aurum non eant, ſed Chriſtum ſequantur; qui quæſtum legationem non æſtiment, nec requirant datum, ſed fructum: qui diuites non palbent, ſed terreant, pauperes non grauent, ſed foueãt: minas Principum non paueant, ſed contemnant.*

mAb.c.24. Aug.ep.19. Iac.2. Iac.2.4. Iſid.l.3.c.55. Deu.16.19. Exo.23.3. Bern.lib.4.

III. REMED. Conſidera & explora virium tuarum facultatem, ſpere ſnè te poſſe tueri iuſtitiam contra potentes, diuites, conſanguineos. *Pronum enim eſt genus hominum*, vt ſupra notauit Ambroſius, *fauere honoratioribus* Si non ſperes, refuge Iudicis ſecularis vel Eccleſiaſtici munus, ſecundum coſilium Sapientis, *Noli quærere fieri iudex, niſi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimeſcas faciem potentis, & ponas ſcandalum in æquitate tua.* & B. Ambroſii. *Sed primum, inquiens, ſi offenſam vereris, non recipias iudicium: ſi ſacerdos, aut ſi quiſpiam alius, non laceſſas. Licet tibi ſilere in negotio dutaxat pecuniario, quanquam ſit conſtantia, adeſſe æquitati. In cauſa autem DEI, vbi communionis*

Amb.1.offic. Eccli.7.6. Aug l. cit.

nionis periculum eſt, etiam diſſimulare peccatum eſt non leue. Hoc conſilium ſe-
Baſ.in.c 6.Iſa. cutus Moyſes, qui cum à Deo mitteretur ad iudicandum populum Iſra-
heliticum, imbecillitatis ſuæ conſcius, ſe excuſauit. *Moyſes ille*, inquit S.
Baſilius, *vir Dei magnus, qui cum omnibus in rebus obedientem ſe præberet Domi-
no tamen quando ad populum Iſraheliticum mitteretur, inquit, Obſecro Domine, alium
quem mittas pares. At ex eo ipſo, quod excuſatione & confeſſione imbecillitatis ſuæ,*
Eccli.7. *quaſi cum quadam contentione Deo reſiſteret, Deus eum dignum eſſe iudicauit, qui po-
pulo præeſſet ſuo. Quamobrem præclare ſe habet præceptum illud. Ne quæras eſſe iudex
ne aliquo modo non valeas tollere iniuſtitiam.* Idem conſilium ſecuti ſunt ſancti
omnes, quotquot ad Epiſcopatum, aliaſue Prælaturas vocati, vt S. Chry-
ſoſtomus, S. Ambroſius, S Auguſtinus, S. Gregorius & alii, ſeſe in late-
bras abdiderunt, aut omnino eas reſpuerunt.

IV. REMED. Conſidera, ſi dignitatem vel magiſtratum huiuſmodi,
Deut.1.26. in quo ſit periculum crebrius in acceptione perſonarum delinquendi,
iam ſuſceperis, vices te tenere Domini Dei; Vox ſiquidem Moyſis eſt.
Non accipietis cuiuſquam perſonam, quia Dei iudicium eſt. Et regis Ioſaphat ad
2.Par.19.6. iudices in Vrbibus conſtitutos. *Videte, quid faciatis: non enim hominis exerce-
Aug.p.86. in Exod. *tis iudicium, ſed Domini, & quoſcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor
Domini vobiſcum, & cum diligentia cuncta facite.* Quamobrem Iudices in iiſ-
dem diuinis ſcripturis non ſemel Dii appellantur vt obſeruarunt SS. Pa-
Exo.22.28. tres. vt in Exodo, cum dicitur. *Diis non detrahes, & Principi populi tui non ma-
Exo.7.1. ledices.* quo ſenſu inquit Auguſtinus, ibidem Moyſes conſtitutus dicitur
Pſal.81.1. *DEVS Pharaonis.* Et in Pſalmo. *Deus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio autem
Deos diiudicat.* Nam mox ſequitur. *Vſque quo iudicatis iniquitatem, & facies pec-
Deut.10.17. catorum ſumitis?* Iam autem conſtat Deo in vtroque teſtamento crebro
Sap.6.8. attribui, quod non ſit acceptor perſonarum, vt in Deuteronomio, Sapi-
Eccli.35.16. entia, Eccleſiaſtico, Beato Paulo & Petro Apoſtolo, Quam cauſam rex
Rom.2.11. Ioſaphat in ſuo ad Iudices ſermone expreſſit, nam cum dixiſſet ideo eos
Gal.2.6. abhorrere debere ab acceptione perſonarum, quod Dei iudicium exer-
Eph.6.9. Col 3.26. cerent, ilico ſubiunxit. *Non eſt enim apud Dominum Deum noſtrum iniquitas, nec
Act.10.34. 1.Pet.1.17. perſonarnm acceptio, nec cupido munerum.* Sed nec ſubticuit Spiritus ſanctus cur
in Deum non cadat acceptio perſonarum. *Qui non accipit perſonas Princi-
Iob.34.19. pum,* ait Iob, *nec cognouit tyrannum, cum diſceptaret contra pauperem: Opus enim
Sap.6.8. manuum eius ſunt vniuerſi.* & Sapiens. *Non enim ſubtrahet perſonam cuiuſquam
Deus, nec verebitur magnitudinem cuiuſquam, quoniam puſillum & magnum ipſe fe-
cit, & æqualiter cura eſt illi de omnibus.*

V. REMED. Conſidera omnibus iudicibus, Principibus, & ſupe-
rioribus ſupremum conſtitutum eſſe Iudicem DEVM qui exactam ſeue-
ramque omnium rerum in iudiciis ferendis geſtarum rationem ſit initu-
rus. Nam, vt ante dixit Pſaltes regius, *DEVS, qui ſtetit in ſynagoga Deorum, in
medio*

Digitized by Google

medio DEOS diiudicat. hoc eſt, maiores iudex minores *qui de hominibus iudicandi poteſtatem habent.* vt exponit lib. 13. in Ezechielem B. Hieronymus. vt ſenſus ſit. Quamuis huius mundi iudices, ſint quaſi Dii quidam; ſupremus tamen eorum Iudex Deus ſedulo attendit, quemadmodum munere tibi commiſſo perfunguntur. Hoc monitum vel Remedium ipſa Sapientia diuina tradidit, cum agit de cauenda in iudiciis perſonarum acceptione his verbis, ſane pertimeſcendis. *AVDITE reges & intelligite, diſcite iudices finium terræ. Præbete aures vos, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum, quoniam data eſt à Domino poteſtas vobis, & virtus ab altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur, quoniam cum eſſetis miniſtri regni illius, non rectè iudicaſtis, nec cuſtodiſtis legem iuſtitiæ, neque ſecundum voluntatem DEI ambulaſtis. Horrende & citò apparebit vobis, quoniam iudicium duriſſimum his qui præſunt fiet. Exiguo enim conceditur miſericordia, potentes autem potenter tormenta patientur.* Quis non horreat ad hoc iudicium, in quo non ſolum opera ſed etiam cogitationes ad ſeueriſſimum examen vocabuntur? Certè ſic horruit rex Dauid, vt alicubi dixerit. *Non intres in iudicium cum ſeruo tuo Domine, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.* H.in c.44.Ezec. Sap.6.2. Pſal.142.2.

VI. REMED. eſt S. BASILII, in principium Prouerbiorum, dum Iudicem deterret à reſpectu perſonarum, ita ſcribentis. *Huic iudici pſalmus ait. Itaq; ſi verè iuſticiam loquimini, rectè iudicate fili hominum. Argumentum namque iuſti, affectus eſt in iudicando rectitudo. Quod idem in orationis proceſſu innuere videtur, dicens. Pondus magnum & paruum, abominatio apud Deum ſunt vtraque, non æquum circa iudicium ponderum id appellatione prouerbii modo figurans.* Et infra. *Quomodo igitur ex Salomonis ſententia, cogitationes iuſtorum iudicia ſunt viro ſapienti, omnino ſatagendum erit intra cordis arcana tribunal conſtituere, rectaque facere iudicia mentemque velut in trutina ſuſpendere ad ea quæ conueniunt. Et quando ſingula Dei mandata contra aduerſantem ſibi malitiam coram te iudicium experiuntur, da legi diuinæ contra vitium victoriam. Iniquum & æquum apud te iudicantur. Reſponde contra concupiſcentiam alienorum bonorum. Da vt vincat virtus. Contumelia & patientia inuicem pugnant? vitupera contumeliam, lauda patientiam. Odium item & caritas? alterum procul reiice, alterum verò, id eſt, caritatem, propriam, familiaremque tibi redde. Simulatio & ſimplicitas, fortitudo & timiditas, iuſtitia & iniuſtitia, temperantia & intemperantia iudicantur. Tunc denique in tuæ mentis receſſu iudiciorum rectitudinem oſtende, & veluti in tribunali tibi ipſi aſſidere mandatum Dei faciens, monſtra te vitium abhorrere ac omninò ab eo eſſe auerſum, virtuti verò fauentem. Si enim in rebus omnibus quas agis, apud te meliora vincere permittas, beatus in die illa fueris, quando DEVS occulta hominum iudicabit, vt teſtatur Euangelium cogitationibus corda ſimul hominum accuſantibus & defendentibus.* Hucuſque Baſilius. Baſ.hom.12. Pſal.57.2. Prou.20.10. Prou.12.5. Rom.2.15.

VII. REMED. Conſidera exempla vtriuſque teſtamenti. E veteri habes.

uerunt. Nam Dione Caſsio teſte, Traianus Imperator, cum Tribunũ militum renunciaſſet ſtrictum enſem in manus eius porrigens dixit. *Cape ferrum hoc, & ſiquidem rectè imperium geſſero, pro me; ſin aliter contra me hoc vtere.* Et cum mulier quędam aliquando eum rogaſſet vt ſe audiret, & ille reſpondiſſet. Otium ſibi non eſſe. illa clamans ait. Noli ergò imperare. Quo audito, continuò cauſæ eius aures dedit. THEMISTOCLES, auctore Plutarcho. cum ab eo Simonides Poeta propter æquum quiddã poſtulaſſet. *Neq; tu,* inquit, *bonus poeta eſſes, ſi modos & numeros in canendo contemneres: neq; ipſe bonus prætor, ſi gratiam cuiuſq; legibus præferrem.* PAPINIANVS, teſte Spartiano, iuſſ° à Caracalla Imp. occiſi fratris Getæ facinus in Senatu, & apud populum diluere, recuſauit, dicens. *Non tam facilè parricidiũ excuſari poſſe, quàm fieri.* In his exemplis, nec Traianus, illicet imperator, æquitati perſonam ſuam præponderare voluit, nec Themiſtocles etſi Athenis potẽtiſsimus: nec Papinianus etſi Iureconſultus diſertiſsimus, perſonam aut magni Poetæ aut Imperatoris contra iuſtitiam reſpexerunt. VERVM neque defuerunt, qui in hoc genere & conſanguineorum, fratrum atque filiorum ſalutem æquitati poſthabuerunt. Nam vt habet Plutarchus, PHOTION Athenienſium Princeps ne genere quidem Charillo repetundarum dicturo cauſam adeſſe ſuſtinuit, inquiens. Equidem mihi generum te hominem iuſtum & probum optaui. Quo dicto deſerto genero inde ſe proripuit. Eodem autore EPAMINONDAS Thebanorum Dux filium corona primum impoſita ſecuri feriri iuſsit, quod Præceptorum paternorum immemor cum hoſte conflixiſſet, eumque viciſſet. Idem habes in Valerio Maximo de Bruto & Torquato, qui ad ſartam tectam tenendam iuſtitiam liberis quoque non pepercerunt. Et de Seleuco Locrenſium Rege, qui cum legem tuliſſet de adultero vtroque oculo orbando, filiusque in adulterio deprehenſus eſſet, ſe vno, filium altero oculo priuauit, ne ob acceptionem perſonæ lex ab ipſo lata violaretur.

Dion in Traiano.

Pl. in Themiſt.

Sp. in Caracalla.

Plut. in polit.

Id. in Paral.

Val. lib. 5. c. 8. & lib. 6. c. 5.

IX. REMED. eſt S. AVGVSTINI in Tractatu 30. in Ioannem. Exponens enim verba Chriſti. *Nolite iudicare perſonaliter, ſed rectum iudicium iudicate. Hoc vitium,* inquit, *fratres, quod Dominus notauit hoc loco, euadere in hoc ſeculo magni laboris eſt, non perſonaliter iudicare, ſed rectũ retinere. Admonuit quidem Dominus Iudæos, ſed monuit & nos: illos conuicit, & nos inſtruxit; redarguit, nos exacuit.* Et infra. *Quis eſt qui non iudicat perſonaliter? Qui diligit æqualiter. Dilectio æqualis facit non acceptari perſonas: nam cum homines diuerſo modo pro ſuis gradibus honoramus tunc timendum eſt, ne perſonas accipiamus.* Quod remedium æqualis dilectionis omnium Et hoc obſeruatu facilius eſt quo magis eſt conſentaneum præcepto Dei mandantis, vt diligamus proximum ſicut nosipſos & nouo mandato Chriſti relicto diſcipulis, vt diligerent inuicem, ſicut

Aug. in c. 7. Ioan.

Matth. 22. 39. Ioan. 13. 34.

eos

eos ipſe dilexiſſet. Ex hac doctrina non obſcurè efficitur, non poſſe iudicem, dum cauſa diuitis iuſtior eſt, quam pauperis, etiam ex miſericordia potius patrocinari pauperi, quàm diuiti, quia peccaret non modo contra iuſtitiam ſecundum merita cauſæ iudicantem, ſed etiam contra
Aug. con. 1. caritatem æqualiter omnes diligentem, vt eruditè idem annotauit Auguſtinus ſcribens in Pſalmum 32. *Aliquando, inquit, audis cauſam inter duos, quorum duorum vnus eſt diues, & alius pauper, & contingit, vt pauper habeat cauſam malam, diues autem, bonam. Iam ſi tu non es eruditus in regno Dei, videris tibi benefacere, ſi quaſi pauperem miſeratus abſcondas, & contegas iniquitatem illius, & voles eum iu-*
Exo. 23.3. *ſtificare vt quaſi bonam cauſam habere videatur. Et ſi reprehenſus fueris, quod malè iudicaſti, reſpondes. Noui, & ego ſcio, ſed pauper erat, miſericordia ei debebatur. Ait tibi Deus. Ne accipias perſonam pauperis in iudicio. Illud eſt, vbi fallitur (homo) veluti qui vult placere Deo, ſi perſonam pauperis in iudicio accipiat, & dicat, faui pauperi. Imò ſi teneres vtrunq, & miſericordiam & iudicium, placeres Deo. Primo, qualem miſericordiam feciſti in eum, cuius iniquitati fauiſti? Ecce ſacello peperciſti, & cor percuſſiſti: pauper iſte iniquus remanſit, & tanto iniquior, quanto te quaſi hominem iuſtum fauere vidit iniquitati ſuæ. Qualem miſericordiam præbuiſti ei, quem iniuſtum feciſti? Ecce crudelior inueniris, quàm miſericordior. Quid ergo, inquis, facerem? Iudicares primò ſecundum cauſam, argueres pauperem, flecteres diuitem Alius eſt iudicandi, alius petendi locus. Quando te ille diues videret tenuiſſe iuſtitiam, non erexiſſe iniqui pauperis ceruicem, nonne flecteretur ille potens ad miſericordiam petenti, qui lætus redditus erat te iudicante?*

X. Remed. Quando cauſa, quæ inter diuitem & pauperem agitatur anceps & dubia eſt, laudabilius eſt in pauperis partes potius, quam diuitis inclinare, quod Spiritus ſanctus in diuinis ſcripturis non ſubticuit,
Deut. 10. nam cum in Deuteronomio dixiſſet. *Deus magnus & potens, & terribilis, qui perſonam non accipit, nec munera;* mox ſubiungit. *Facit iudicium pupillo & viduæ, amat peregrinum, & dat ei victum atque veſtitum: & vos ergo amate peregrinos,*
Pſal. 81.3. *quia ipſi fuiſtis aduenæ in terra Ægypti.* Et cum in pſalmis dixiſſet. *Vſquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum ſumitis?* addit. *Iudicate egeno & pupillo: humilem & pauperem iuſtificate. Eripite pauperem & egenum de manu peccatoris*
Eccli. 4.10.3. *liberate.* Vnde & Eccleſiaſticus. *In iudicando eſto pupillis miſericors vt pater, & pro viro matri illorum: & eris tu velut filius altiſſimi obediens, & miſerebitur tui magis quam mater.* Rationi quoque id valde conſentaneum eſt. Primo quia pauper diuite miſerior eſt, ac proinde & miſericordia atque ſubſidio dignior. 2. quia ex parte Iudicis laudabilius eſt potius in animi moderationem, quam in ſeueritatem, ad commiſerationem magis quam in ſummi iuris acerbitatem propendere. 3. quia natura procliuior eſt homo in diuitem & potentem, à quo aliquid commodi expectat, quàm in egentem qui beneficii compenſandi facultatem non habet, vt ſapienter animaduertit

uertit B. Ambroſius, dum ita ratiocinatur. *Quid autem tibi prodeſt fauere diui-* Amb. 2. offic. 25.
ti, nempe in iudicando? *An quia citius amantem remuneret? His enim fauemus frequentius, à quibus referendæ vicem ſperamus gratiæ. Sed eo magis infirmo & inopi nos ſtudere conuenit, quia pro eo qui non habet, remunerationem ſperamus à Domino IESV: qui ſub ſpecie conuiuij generalem virtutis edidit formam, vt his potius noſtra* Luc. 14.
conferamus beneficia, qui nobis ea non poſſunt repræſentare. ATQ. hac de cauſa DEVS toties expoſtulat cum Iudæis, quod tam exiguam curam gerant pauperum, aduenarum, & pupillorum, quia communiter à diuitibus opprimebantur, vt apud Ieremiam, dum ita quæritur. *Cauſam viduæ non iu-* Ier. 5. 28.
dicauerunt, cauſam pupilli non direxerunt, & iudicium pauperum non iudicauerunt. Ob eandem & Ethnici Principes ſanxerunt quando ſubdito lis eſt cum Principe, ſubdito potius fauendum quàm Principi. Vnde Iulius Capitolinus ſcribit. M. Antoninum, Philoſophum dictum, in cauſis compendii & quæſtus nunquam fauiſſe fiſco, vt bene annotauit doctiſſimus Couar- Cou. lib. 1. var. reſol. c. 16.
ruuias Sebogienſis Epiſcopus. Plinius verò laudauit Imp. Traianũ, quod Plin. in Paneg.
eo imperante fas eſſet contra fiſcum iudicare. *Quæ*, inquit, *præcipua gloria tua eſt, ſæpius vincitur fiſcus: cuius mala cauſa nunquam eſt, niſi ſub bono Principe.* L. non puto ff. de iure fiſci.
Hinc Modeſtinus Iureconſultus ait. *Non puto delinquere eum, q in dubiis quæſtionibus contra fiſcum facile iudicauerit.* Qua autem de cauſa laudabilius eſt in acceptioni controuerſia egenti potius fauere, quàm potenti, ſubdito quàm Principi, eàdem laudabilius eſt in iudicio ferendo fauere potius iis qui infirmitate naturę ex impetu potius & inuoluntariè, quàm ex malitia delinquerunt. Deinde iis qui occaſiones labendi graues habuerunt, quam qui maleficiis anſas quæſiuerunt: ac etiam iis qui cæteroquin pacis & quietis amantes ſunt, quàm factioſis, qui Reſpub. facile conturbant.

XI. REMED. eſt deteſtatio Auaritiæ, & corruptelæ munerum. Vnde Dominus DEVS Moyſen his verbis monuit. *Prouide de omni plebe viros po-* Exod 18. 21.
tentes & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiam, & conſtitue ex eis tribunos, &c. qui iudicent populum omni tempore. Deinde acceptionem perſonarum ſæpè cum aceptione munerum coniunxit, eo quod acce- Deut. 16. 19.
ptio perſonarum fere fiat ob auaritiam & munera. Vt in Deuteronomio. *Non accipies perſonam, nec munera, quia munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba iuſtorum.* Et apud Salomonem. *Qui cognoſcit in iudicio faciem, non be-* Prou 28. 21.
ne facit: iſte & pro buccella panis deſerit veritatem. Et in Iſaia, cum Deus dixiſ- Iſa. 1. 23.
ſet. *Principes tui infideles, ſocii furum, omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones*, mox addit. *Pupillo non iudicant, & cauſa viduæ non ingreditur ad illos.* Imò vtraque acceptio coniuncta eſt, cum mentio fit de Deo. Vt cum in Deu- Deut. 10. 17.
teronomio Moyſes ait. *Deus magnus, & potens, & terribilis, qui perſonam non accipit, nec munera.* Et rex Ioſaphat. *Non eſt apud Dominum noſtrum iniquitas, nec perſonarum acceptio, nec cupido munerum.* Hoc antidotum inſinuauit B. AM- 2. Par. 19. 6.

Omnis arbor, inquit Chriſtus, *quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem* Matth. 3.10.
mittetur. Et *Inutilem ſeruum eiicite in tenebras exteriores: illic erit fletus & ſtridor* Matth. 22.13.
dentium. Et *Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum*. Ioan. 15.2.

II. REMED. Conſidera quid SS. Patres. B. EPHRAM in ſecundum Ephr. tom 1.
Domini aduentum. *Ne ſimus hic negligentes cariſſimi mei, vt non per infinita ſe-
cula poſtmodum pœnitentiam agere cogamur, vbi nihil proderunt lachrymæ ac gemitus,
vbi non erit amplius vlla pœnitentia. In ſtudiis atque laboribus veſtris, gaudent &
exultant angeli atq; archangeli: ſicut contra in torpore ac negligentia veſtra gaudet ini-
micus*. GREG. Nazianz oratione de pace. *Hanc à nobis in hac virtute adhiben-* Naz. orat. 3.
*dam eſſe rationem cenſeo, vt nec ſegniores ſimus, quam modus poſtulet, nec rurſus acrio-
res & ardentiores, vt nec ob lenitatem temerè nos quibuſlibet aggregemus, nec ob petu-
lantiam ab omnibus deſciſcamus. Vt enim iners eſt ſupina ſegnities, ita leuitas agreſtis
& à ſocietate abhorrens*. AMBROSIVS in epiſtola ad Irenæum, agens Amb. lib. 1. ep. 4.
de Lia & Rachel à Laban dimiſsis cum Iacob. *Ecce*, inquit, *primum, quia* Gen. 31.
*ignauus & inuidus laborioſam & diſciplinæ tenacem alienat à ſe ac defugit, ſeſeq; cu-
pit ſeparare, quoniam eas oneri eſſe cernit ſibi & putat ſe lucrum feciſſe, quod alienauit
eas, &c. Nunc audiamus, quomodo quæ habet virtus, non habeat ignauia. Aiunt enim.
Omnes diuitiæ & gloria, quam tulit DEVS patri noſtro nobis erit, & filiis noſtris.
Merito Dei arbitrio dicunt eſſe ſublata quia ipſe eſt auctor bonorum, cuius gratia igna-
ui exuuntur*. IO. CHRY. ſermone de virtutibus & vitiis. *Satis eſt mali, hoc* Chry.
*ipſum nihil feciſſe boni. Sit nobis agricola quidam, nihil porrò peculii noſtri diſsipet, neq;
dolis furto ſurripiat, tantum ille manus compreſſas tenens domi ſedeat, ſemina non ſpar-
gat, rura non ſcindat, vites non colat, & quod præterea ad agriculturam pertineat, nihil
prorſus efficiat, nonne ab eo ſupplicium ſumemus? & tamen nihil intulit iniuriæ, nec
habemus omnino, quod illum accuſare poſſimus*. Et tractans dictum Apoſtoli,
oportet hæreſes eſſe, ita ſcribit. *Quid eſt, dic ſodes, diabolo peius? & tamen licet omnes
machinas in Iob conuerteret omnemque pharetram in corpus iuſti exinaniret, ipſum
non ſolum non ſubuertit, ſed & clariorem fecit. Iudæ autem, quia negligens erat ac
deſes, neque Chriſti conſuetudo profuit. Nam poſt tot conſilia, poſt que plurimas illas ad-
monitiones manſit, qualis erat, proditor. Cauſa autem eſt, quia Deus non adigit vi-
neque cogit inuitos. Ita nec nobis, ſi modo prudentes ſimus, nocere poterit diabo-
lus at ſi non fuerimus prudentes, ſed ignaui, etiam illa quæ prodeſſe poſſent, non pro-
derunt, ſummamque interim faciemus iacturam. Tantum malum eſt ignauia, Quo
circa & iudæis præſentia Chriſti non ſolum non profuit, ſed & nocuit, non ob Chri-
ſtum, ſed ob ipſorum ipſorum malitiam & ſtuporem*. Sanctus BERNARDVS Bern. ſerm. 63.
in Cantica. *Viro ſapienti ſua vita vinea eſt, ſua mens, ſua conſcientia: nil quippe
incultum deſertumuè ſe ſapiens derelinquet. Stultus non ita. cuncta apud eum ne-
glecta inuenies, cuncta [illegible] entia, cuncta inculta & ſordida. Vbi vitis virtutis? vbi bo-
tri bonorum operis? vbi vinum lætitiæ ſpiritualis? Per agrum hominis pigri tranſiui, in-* Prou. 24.30.
quit, & per vineam viri ſtulti, & ecce totum repleuerant vrticæ, & operuerunt

V. Remed. Conſidera quanta remuneratio parata ſit in cœlo ſtre- Baſil. reg. 37.
nuè laborantibus in vinea Domini. Eſt S. Basilii in Regulis breuiori-
bus. Poſita enim interrogatione. Quomodo piger ad mandatū excita-
ri poſſit, vt nauus ſit? reſpondet his verbis. *NEMPE ſi ei perſuaſum ſit, vbi-*
que Dominum Deum adeſſe, & omnia cernere. & comminationem illam veram eſſe, Matth. 25. 30.
quæ facta eſt aduerſus pigrum & ſimiliter contra ſpem magnæ mercedis futuræ ab il- 1. Cor. 3. 8.
lo, qui per Paulum pollicetur e accepturum vnumquemq́ propriam mercedem ſecun-
dum laborem ſuum, & quæ vnque in hanc ſententiam ſcripta ſunt ad ſtudium vniuſ-
cuiuſque, ſiue patientiam excitandam ad gloriam Dei. Hoc antidotum non
dubium eſt, quin ſit valde efficax. Si enim huius ſeculi homines, pro exi-
gua mercede & quæſtu ingentes ſæpè labores ſubeunt, eoq́; maiores, quo
maior quæſtus vel remunerationis ſpes affulget, quanto magis nos parati
eſſe debemus ad laborem aliquem ſuſtinendum pro regno Dei, & feli-
citate æterna. Quæ remuneratio tanta eſt, vt nihil ſint omnes noſtri labo- Rom. 8. 18.
res, ſi cum illa conferantur. Vnde Apoſtolus. *Non ſunt condignæ paſſiones hu-* Athan. in eius
ius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Et apud B. Athana- vita.
sium ſanctus Antonius. *Nec vniuerſo orbi renunciantes dignum aliquid habita-* Emiſ. hom. 5.
culis poſſumus compenſare cœleſtibus. Evsebius Emiſenus ad monachos.
Totis licet animi & corporis laboribus deſudemus, totis licet obedientiæ viribus exer-
ceamur, nihil tamen condignum merito pro cœleſtibus bonis compenſare & offerre vale-
bimus. Avg. *Quanto labore digna eſt requies quæ non habet finem? Si verum vis com-* Aug. in Pſal. 93.
parare, & verū iudicare, æterna requies æterno labore rectè emitur. Fvlgentivs Fulg. lib. 1. c. 10.
ad Monimum *Tantum ibi* (in cœlo) *gratiæ diuinæ retributionis exuberat, vt in*
comparabiliter atq́; ineffabiliter omne meritum, quantumuis bonæ & ex Deo datæ hu-
manæ voluntatis atque operationis excedat.

VI. Remed. Conſidera torporem & ignauiam vniuerſæ naturæ, ac Iob. 5. 7.
imprimis humanæ eſſe contrariam. *Homo*, inquit B. Iob. *naſcitur ad laborem,*
& auis ad volatum. Nihil ſine magno inquit Hier ad Paulinum, *labore, vita de-*
dit mortalibus. Iupiter apud Ethnicos omnia labore habuit venialia. B. Hier. ep. 13.
Pavlvs apud Chriſtianos denuntiat Theſſalonicenſibus. *Si quis non velit* 2. Theſſ. 3. 10.
operari, nec manducet. B. Bern. epiſtola ad Henricum Senonenſem Archie- Bern. ep. 42.
piſcopum. *Labor*, inquit, *& laborare, & voluntaria paupertas, hæc ſunt monacho-* Hier. ep. 4.
rum inſignia. Ægyptiorum monaſteria, ait Hier. in epiſtola ad Ruſticum mo-
nachum, *hunc morem tenent, vt nullum abſque operis labore ſuſcipiant.* Ad ope-
rarios & opifices ſi reſpicimus, nullus bonus agricola eſt, niſi gnauus &
induſtrius, & ruſticarum rerum ſtudio incenſus. Opifices, qui non de
multa nocte vigilant, mercator ignauus, miles ſegnis, nec rem facere, nec
aliquid laude dignum exequi poſſunt. Artium maximarum ſtudia ſine Laer. lib. 6.
vigilantia & labore fruſtra tractantur. Solon, apud græcos, præcipit, pa-
rentem à filio nullum vitæ ſubſidium accipere, qui nullam artem filium

 docuiſſet.

Diod.Sicul. docuiſſet. Lex Ægyptiis fuit, qua ſinguli cogebantur nomina apud præſidem profiteri,& qua arte ſuſtentarentur, oſtendere. Quod ſi quis mentiretur, aut iniuſto quæſtu viueret capite plectebatur. Catonis ſententia erat. *Homines nihil agendo male agere diſcere*. Tota laus Ducis belli & Imperatoris erat in vigilantia & celeritate. Hinc Veſpaſiani dictum, *Imperatorem ſtantem debere mori*. Adhæc labor ipſe omnes artes adinuenit, domos ædificat, agros colit & vineas, terram peragrat, mare nauigat, naturam ipſam excolit, litteras tractat, religionem conſeruat, fera & ſyluestria animalia manſueta reddit, ingenium acuit, memoriam perficit, & vt nobilis Poeta ait, *labor improbus omnia vincit*. Demum terra nullo labore culta, nihil niſi ſpinas & tribulos profert. Aer non commotus corrumpitur. Domus non habitatæ corruunt. Viæ non tritæ ſylueſcunt. Inſtrumenta Muſica, quæ non pulſantur, deſtruuntur. Ferrum ſine exercitio rubiginem contrahit. Aqua ſtagnans non niſi ranas, bufones & ſerpentes gignit. Equus generoſus in ſtabulo quieſcens marceſſit. *Nulla virtus ſine labore perficitur*, ait Abbas Serenus apud Caſſianum.

Sueton.

Virg.1.Georg.

Caſſ.coll.7. c.6.

VII. REMED. Conſidera ignauos & ſegnes dæmonum dolis & tentationibus maximè eſſe obnoxios. Quod liquet ex parabola à Christo apud Matthæum allata de bono ſemine, in ea enim dicitur. *Cum autem dormirent homines venit inimicus & ſuperſeminauit zizania in medio tritici*: inimicum autem illum eſſe diabolum Chriſtus ipſe interpretatur. Dormientes autem, qui alii ſunt, quam qui ſegnes ſunt in operibus bonis! Et ex alio dicto Chriſti apud Lucam de more dæmonis. *Cum immundus Spiritus exierit de homine*, nempe iam conuerſo, *perambulat per loca inaquoſa, quærens requiem*, hoc eſt executionem impiarum ſuarum fraudum. *et non inueniens dicit. reuertar in domum meam vnde exiui*, nam ob peccati conſuetudinem ſperat ſe poſſe redire ad eum, ex quo eiectus eſt, *Et cum venerit, inuenit eam vacantem*, id eſt, otioſam, & ſegnem, *ſcopis mundatam*, leuiter tantum purgatam, quia non ſerio conuerſus fuit. *Tunc aſſumit ſeptem Spiritus nequiores ſe & ingreſſi habitant ibi*. & noua zizania bono ſemini ſuperſeminat, quæ vix deinceps extrahi poſſint. *Nam vt piratæ*, inquit B. CHRYSOSTOMVS de verbis Iſaiæ, *his potiſſimum nauibus inſidiantur, quas auro & pretioſis mercibus onuſtas eſſe intelligunt: ita dæmon his potiſſimum laqueos obtendit, quos bono accepto ſemine ſpiritualibus diuitiis abundare cognoſcit*. Exemplo poteſt eſſe DAVID rex & Propheta, qui cum eſſet vir Dei, & multo bono ſemine excultus, tamen ei diabolus ſuum libidinis zizanium otio domi vacanti inſeuit, ſic prorſus, vt adulterium & homicidium, ſimul vno fere vt ita loquar, halitu perpetrarit. Quare B. HIER. monaſtices & perfectæ vitæ ſtudioſum Ruſticum his verbis monuit, *aliquid operis facito, vt ſemper te diabolus inueniat occupatum*.

Matth.13.25.

Luc.11.24.

Chry.hom.4.

2.Reg.11.4.

Hier.ep.4.

VIII.RE-

VIII. Remed. Conſidera, obrepente torpore & ſomnolentia; quantum omnes beſtiæ quotidie laborent pro vili aliquo pabulo conſequendo: quamdiu araneus pro muſca, felis pro muſculo capiendo ad foramen aduigilet: quantum ſupra vires formica æſtate ſudet pro eſca hyberna: quod exemplum Salomon ad pudefaciendos ignauos protulit. Prou. 6. 6. Aut ſi illa exempla non arrident, quantum huius ſeculi homines noctu diuq; ſe fatigent, vt mundo placeant. Idcirco enim Chriſtus Saluator noſter apud Lucam villicum iniquitatis laudauit, dixitque *filios huius ſeculi prudentiores eſſe filiis lucis in generatione ſua*, Luc. 16. 8. vt ab iis vigilantiam & ſolertiam non in malo ſed in bono diſceremus. Illuſtre huius antidoti exemplum habes in vita S. Pelagiæ Antiochenæ, quam Iacobus diaconus Heliopoleos conſcripſit. Pelagia Antiochena meretrix, inquit, adeo compta per vias ibat, vt nihil in eius veſtibus præter aurum, & gemmas ingenti ſplendore micantes cerneretur. Apud Surium. 8. Octob. Ipſi quoque pedes auro & margaritis fulgebant. Stipabant verò eam ingens comptulorum puerorum puellarumque turba. Tanta autem formæ eius erat venuſtas, vt ſpectatores nullo eius aſpectu ſatiari poſſent. Epiſcopi aliquot ei obuiam facti, cum gemitu vultum auerterunt, velut à re execrabili, ſolus Nonnus Edeſſenus Epiſcopus oculos in eã diu defixit, alioſque Epiſcopos ea re obſtupefactos rogauit, quid de ea venuſtate illis videretur? Illis vero ſilentibus vultum in genua demiſit ſudario tectum, multaſque cum longo ſuſpirio lacrymas profudit: erectus vero dixit ſe mirifice ea venuſtate delectatum. Quot enim horas, inquit, hæc mulier expendere putanda eſt, dum ſe comit & ornat, tota mentis cogitatione in id intenta, vt ſua pulchritudine mundi amatoribus placeat? Et nos habentes Patrem omnipotentem in cœlis, Dominum immenſæ maieſtatis, ampliſſima promittentem præmia bene operantibus, nihil ſtudemus ornandis miſeris animabus noſtris, nec ſordibus earum expiandis: ſed patimur eis ſpinas iacere, deſidiaque marceſcere. His dictis apprehenſa manu diaconi ſui abiit in cubiculum, ibique humi proſtratus, nullum plorandi finem faciens cœpit coram Deo ſuam ſocordiam deteſtari dicens: Ecce vnius diei ornatus, quam hæc femina corpori ſuo excolendo adhibet vincit omnem animæ meæ ornatum. Hanc Pelagiam S. Nonnus paulo poſt, cum forte eius concioni intereſſet, ad Christum conuertit, ſacris aquis abluit, ſuaq; e inſtitutione effecit, vt poſt duriſſimam actam pœnitentiam in monte Oliueti, vbi ignota in habitu virili vſque ad mortem delituit, in Sanctarum numerum ab Eccleſia ſit relata.

IX. Remedium. Conſidera exempla Sanctorum, qui & ipſi manibus ſtrenue laborarunt, & alios ad idem faciendum ſunt cohortati.

PRIMVM

Act.20.32. PRIMVM ſit Apoſtoli Pauli, qui vt eſt in Actis Apoſtolicis, Epheſi maiores natu ita allocutus eſt. *Vigilate memoria retinentes, quoniam per triennium nocte & die non ceſſaui, cum lachrymis monens vnumquemq; veſtrum. Argentum & aurum, aut veſtem nullius concupiui. Ipſi ſcitis, quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui mecum ſunt, miniſtrauerunt manus iſtæ.* Et in priore epiſtola
1.Cor.9.15. ad Corinthios, multis rationibus probat ſe ex ordinatione etiam Do-
2.Theſſ.3.8. mini potuiſſe Euangelii ſumptibus viuere, & labore manuum abſtinere, ſed ob maiorem ædificationem noluiſſe. Et in poſteriore ad Theſſalonicenſes cohortans alios ad ſe imitandum. *Ipſi ſcitis,* ait, *quemadmodum oporteat imitari nos, quoniam non inquieti fuimus inter vos, neque gratis panem manducauimus ab aliquo, ſed in labore & fatigatione nocte & die operantes, ne quem veſtrum*
Pallad.c.10. *grauaremus. Non quaſi non habuerimus poteſtatem, ſed vt noſmetipſos formam daremus vobis ad imitandum nos.* II. eſt Abbatis PAMBONIS apud Palladium in Lauſiaca hiſtoria. *Pambo,* inquit, *cum eſſet moriturus in ipſa hora exceſſus, eum circumſtantibus Beato præſbytero & Ammonio viris inclytis & reliquis fratribus, dicitur hoc dixiſſe. Ex quo veni in hunc locum ſolitudinis, & meam ædificaui cellam, & hic habitaui, nulla fuit dies, quo non aliquid operis fecerim meis manibus: nec memini me ab aliquo panem gratis datum comediſſe: nec me in hanc horam pœnitet alicuius ſermonis quem dixerim. & ſic ad Deum recedo, vt qui nec prius quidem ac religioſus eſſe*
Caſſ.l.10.c.24. *cœperim.* III, Abbatis PAVLI apud Caſſianum de inſtit. monaſt. *Abbas Paulus probatiſſimus Patrum, cum in eremo vaſtiore conſiſtens, quæ Porphyrio nuncupatur, palmarum fructibus, & horto modico ſecurus, haberet ſufficientem alimoniæ ſuæ victusque ſubſtantiam, nec poſſet aliquid aliud vnde ſuſtentaretur operis exercere, eo quod ab opidis, & habitabili terra ſeptem manſionibus, vel eo amplius deſerti illius ſepararetur habitatio, plusq; expeteretur pro mercede vecturæ, quàm valere poſſet pretium operis deſudati collectis palmarum foliis quotidianum penſum velut ex inde ſuſtentandus à ſemetipſo iugiter exigebat. Cumque opere totius anni antrum eius fuiſſet impletum id quod ſolicita cura laborauerat ſingulis annis ſuppoſito igne concremabat: in tantum probans ſine opere manuum nec in loco poſſe monachum perdurare, nec ad per-*
Cæſar.l.12.c.47. *fectionis culmen aliquando conſcendere.* IV. eſt RIHCARDI cuiuſdam apud Cæſarium. *In Arnſberga monaſterio ordinis Præmonſtratēſis ſicut audiui à quodam ſacerdote einſdem congregationis, Scriptor quidam erat, Richardus nomine, Anglicus natione: hic plurimos libros in eodem cœnobio manu propria conſcripſerat, mercedem ſui laboris præſtolans in cœlis. Hic cum fuiſſet defunctus, & in loco notabili ſepultus, poſt viginti annos tumba eius aperta manus eius dextera tam integra & tam viuida eſt reperta, ac ſi recenter de corpore animato fuiſſet præciſa reliqua caro in pulnerem redacta fuit. In teſtimonium tanti miraculi manus eadem vſque hodie in monaſterio reſer-*
Cantip.l.2. *uatur.* V. B. BERN. apud Thomam, Cantipratenſem *Narratur,* inquiens,
Apum.c.5. *de beatiſſimo BERNARDO Clareuallenſi Abbate, quod aliquando in meſſione ſegetum fratrem conuerſum viderit, deuote quidem & vltra vires in agro cum mona-*

chis

tbis laborantem. Tactus ergo Spiritus ſancto intrinſecus B. Bernardus, dixit coram omnibus laborantititibus. Eia frater, age quod agis, nullum aliud poſt hanc vitam purgatorium ſuſtinebis.

VIDE. V. *Acedia. Colloquia otioſa. Curioſitas. Immortificatio paſſionum. Inconſtantia. Otium. Procraſtinatio. Tepiditas.*

PRÆSVMTIO.

Remedia contra præſumtionem.

I. REMED. Conſidera oracula diuini verbi ſacris litteris conſignata.
Verbum enim diuinum reprehendit præſumptionem de miſericor-
dia diuina & propriis donis, & ab ea dehortatur. *Ne dixeris*, ait apud Ec- Eccli. 5. 4.
cleſiaſticum, *peccaui, & quid mihi accidit triſte? altiſſimus enim eſt patiens redditor.*
De propitiato peccato noli eſſe ſine metu, neque adiicias peccatum ſuper peccatum. Et ne
dicas. Miſeratio Domini magna eſt, multitudinis peccatorum meorum miſerebitur.
Miſericordia enim & ira ab illo cito pximant. Et apud Eccleſiaſten. *Quia non pro-* Eccli. 8. 11.
fertur cito contra malos ſententia, abſque timore vllo filii hominum perpetrant mala.
Et apud Ieremiam. *Maledictus homo, qui confidit in homine.* Et apud Apoſto- Ier. 17. 5. Rom. 2. 4.
lum. *An diuitias bonitatis Dei & patientiæ & longanimitatis contemnis? Ignoras,*
quoniam bonitas Dei ad pœnitentiam te adducit? 2. docet Deum eſſe miſericor- Pſal. 100. 1.
dem & iuſtum, ac præſumentes de ſe derelinquere. Vt in Pſalmis. *Miſeri-*
cordiam & iudicium, ait, Dauid, *cantabo tibi Domine.* Et, *Honor regis iudicium dili-* Pſal. 98. 4. Iud. 6. 15.
git. Tu paraſti directiones, iudicium & iuſtitiam in Iacob tu feciſti. Et in hiſtoria Iu-
dith totus populus fidelis ſic orat. *Oſtende Domine, quoniam non derelinquis*
præſumentes de te, & præſumentes de ſe, & de ſua virtute gloriantes humilias. 3. vbi
que commendat nobis timorem, humilitatem, & diffidentiam noſtri.
Beatus homo, ait Salomon, *qui ſemper eſt pauidus.* Et Paulus. *Noli altum ſapere ſed* Prou. 28. 14. Rom. 11. 20.
time. Et Eccleſiaſticus. *Quanto magnus es, humilia te in omnibus.* Et Salomon. Eccli. 3. 21. Prou. 28. 26.
Qui confidit in corde ſuo ſtultus eſt.

II. REMED. Conſidera ſententias priſcorum Patrum. TERTVLLIA- Tert. lib. de pœnit.
NVS *Audientes optare intinctionem, non præſumere oportet. Qui enim optat, honorat:*
qui præſumit, ſuperbit. in illo verecundia, in iſto petulantia apparet. ille ſatagit, hic ne-
gligit. ille mereri cupit, at hic vt debitum ſibi repromittit: ille ſumit, hic inuadit. Et
paulo poſt. *Præſumptio inuerecundiæ portio eſt: inflat petitorem, deſpicit datorem.*
Itaque decipit nonnunquam. Ante enim quam debeatur, repromittit, quo ſemper is qui
eſt præſtaturus, offenditur. CYPR. *Ita nobis ſpiritualis fortitudo collata eſt, vt pro-* Cypr. de ſingular. clericorum
uidos, non nos præcipites tueatur: vt illos muniat, qui renunciant importunitatibus de-
lictorum, non eos qui ſe magis importunis delictis immergunt, &c. Sicut Spiritus ſan-

Eccli.3.27. *Etus iam tunc per Salomonem locutus eſt, dicens. Amans periculum, in ipſo periet. Nun-*
quam niſi præcipitatus exercitus cecidit, qui auidus facere, Ducis vel Imperatoris
ſui diſpoſitiones irrupit. Multo magis per perituram erogat fortitudinem, qui ſine
armis doctrinæ magiſtri ſpiritus præſumpſerit triumphare, cum dicat. Væ, qui per
præſumptionem ſuam aliquid faciunt. HIERONIMVS ad Demetriadem, de
Hier.ep.8. virginitate ſeruanda. *Bonum eſt obedire maioribus, parere perfectis, & poſt regu-*
Id in c.4. *las Scripturarum vitæ ſuæ tramitem ab aliis diſcere, nec præceptore vti peſſimo, ſcilicet*
præſumptione ſua. Et in Danielem ad verba. forſan ignoſcet Deus delictis
Aug.in lib.2.c.1. tuis, &c. *Cum beatus Daniel præſcius futurorum de ſententia Dei dubitet, rem teme-*
rariam faciunt, qui audacter peccatoribus indulgentiam pollicentur. AVGVSTI-
NVS de Trinitate. *Duo ſunt quæ in errore hominum difficilimè tolerantur: præ-*
ſumptio priuſquam veritas pateat: & cum iam patuerit, præſumptæ defenſio falſitatis
A quibus duobus vitiis nimis inimicis inuentioni veritatis & tractationi diuino-
Id in Pſal.58. *rum ſanctorumque librorum, ſi me Deus defenderit, &c.* Et in pſalmos *Videte, vtrum*
de vlla re præſumendum ſit homini, quando nec de iuſtitia præſumendum eſt. Iam videte,
vbi iaceant præſumentes de diuitiis, de viribus corporis, de nobilitate generis, de digni-
Id tract.33. *tate ſeculi: ſi quis de ipſa iuſtitia tanquam ſua præſumpſerit, cadit.* Et in Ioannem
Ex vtroque homines periclitantur, & ſperando, & deſperando, contrariis rebus, contra-
riis affectionibus. Sperando qui decipitur? Qui dicit. bonus eſt Deus, miſericors eſt
Deus, faciam quod mihi placet, quod libet, laxem habenas cupiditatibus meis, impleam
deſideria animæ meæ. Quare hoc? quia miſericors eſt Deus, bonus eſt Deus, manſuetus
eſt Deus. Spe iſti periclitantur. Deſperatione autem, qui cum inciderint in grauia pecca-
ta, putantes ſibi non poſſe iam ignoſci pœnitentibus, & ſtatuentes ſe ad damnationem ſi-
ne dubio deſtinatos, dicunt apud ſemetipſos. Iam damnandi ſumus, &c. Metuendum eſt,
ne te occidat ſpes, & cum multum ſperas de miſericordia incidas in iudicium, &c.
Greg.lib.33.c.18. GREGORIVS in Moralibus *Neque ita iuſtitiam timeat peccator, vt nulla ſpei*
conſolatione conualeſcat: neque ita confidat de miſericordia, vt adhibere vulneribus ſuis
dignæ pœnitentiæ negligat medicinam, ſed quem præſumit ſibi piè parcere, ſemper etiam
Id in c.3.lib.1. *cogitet & diſtrictè iudicare.* Et in libros Regum. *O quanti ſunt adhuc imitatores*
Heli, qui cum minantem ſibi omnipotentem Deum quotidie de ſacro eloquio ſentiunt,
& tamen hominibus diſplicere trepidant, & diuinæ indignationis minas incurrere non
formidant, & dum inimicitias hominum velut implacabiles metuunt, de Dei miſeri-
dia etiam peccando confidunt. Sed inordinata fiducia apud omnipotentem Deum vindi-
ctæ locum habere poteſt, indulgentiæ verò obtinere non poteſt. BERNARDVS in
ſermone de ligno, fæno & ſtipula. *Nuſquam eſt ſecuritas, nec in cælo, nec in para-*
diſo, nec in mundo. nam de cælo angelus, de paradiſo Adam, de ſchola Chriſti Iudas exci-
dit. Non locus ſed homines locum ſanctificant.

III. REMED. eſt Timor Domini. Deus enim miſericordiam ſuam,
non peccantibus aut præſumentibus. ſed timentibus eum promiſit,
Pſal.102.11. iuxta illud. *Corroborauit miſericordiam ſuam ſuper omnes timentes ſe. Quomodo*
miſeretur

miſeretur pater filiorum, miſertus eſt Dominus timentibus ſe. Et iterum *Non eſt* Pſal.33.10.
inopia timentibus eum. Vnde TERTVLLIANVS in libro de cultu femi-
narum. *Qui præſumit, minus veretur, minus præcauet, plus periclitatur. Timor*
fundamentum ſalutis eſt: præſumptio impedimentum timoris. Vtilius ergo, ſi ſpe-
remus nos poſſe delinquere, ſperando enim timebimus, timendo cauebimus, cauendo
ſalui erimus. contra, ſi præſumamus, neque timendo, neque cauendo, difficile ſaluè
erimus. Qui ſecurus agit, non eſt ſolicitus, non poſſidet tutam & firmam ſecuritatem.
At qui ſolicitus eſt, is verè poterit eſſe ſecurus. Hoc antidotum præſcripſit B.
GREGORIVS Gregoriæ cubiculariæ Auguſtæ, quæ optabat ſuorum
peccatorum remiſſionem ipſi reuelari, dum ita reſpondet. *Rem & diffi-*
lem, etiam & inutilem poſtulaſti. Difficilem quidem, quia ego indignus ſum, cui reue-
latio fieri debeat: inutilem vero, quia ſecura de peccatis tuis fieri non debes, niſi cum
iam in die vitæ tuæ vltimo plangere eadem peccata minimè valebis. Quæ dies, quo-
uſque veniat, ſemper ſuſpecta, ſemper trepida metuere culpas debes, atque eas quoti-
dianis fletibus lauare. Certe Paulus Apoſtolus iam ad tertium cœlum aſcenderat: 2.Cor.12.4.
in paradiſum quoque ductus fuerat, arcana verba audierat, quæ homini loqui non
liceret, & tamen adhuc trepidans dicebat. Caſtigo corpus meum, & ſeruituti ſubiicio, 1.Cor.9.27.
ne forte alijs prædicans, ipſe reprobus efficiar. Adhuc timet, qui iam ad cœlum duci-
tur: & iam timere non vult, qui adhuc in terra conuerſatur? Perpende dulciſſima
filia, quia mater negligentiæ ſolet eſſe ſecuritas. Habere ergo in hac vita non debes
ſecuritatem, per quam negligens reddaris. Scriptum eſt enim. Beatus vir, qui ſem- Prou.28.14.
per eſt pauidus. Et rurſus, ſcriptum eſt. Seruite Domino in timore, & exultate ei Pſal.2.11.
cum tremore.

IV. REMEDIVM. Humilitas. Vnde CYPRIANVS de ſingularitate Cypr.
Clericorum. *Vtilius eſt infirmum ſe homo cognoſcat, vt fortis exiſtat, quam fortis*
videri velit, & infirmus emergat. De qua re præſumptores obiurgat Apoſtolus di-
cens. Si quis putat ſe aliquid eſſe, cum nihil ſit, ſeipſum implanat. Pro certo implana- Gal.6.3.
tor proprius ſuam animam decipit, qui non cauendo contraria noxiis rebus ſemetipſe
commiſerit. Et AVGVSTINVS de ſermone Domini in monte. *Quid er-* Aug.lib.1.c.1.
go dici: Beati pauperes Spiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Legimus ſcri- Eccli.6.9.
ptum de appetitione rerum temporalium. Omnia vanitas, & præſumptio Spiritus. Præ-
ſumptio autem Spiritus audaciam & ſuperbiam ſignificat. Vulgo etiam magnos Spiri-
tus ſuperbi habere dicuntur, & recte, quandoquidem Spiritus etiam ventus vocatur.
Vnde ſcriptum eſt. Ignis, grando, nix, glacies, Spiritus procellarum. Quis verò neſciat Pſal.148.8.
ſuperbos inflatos dici, tanquam vento diſtentos? Vnde eſt etiam illud Apoſtoli. Sci- 1.Cor.8.1.
entia inflat, caritas verò ædificat. Quapropter recte hic intelliguntur pauperes Spiritu,
humiles & timentes DEVM, id eſt, non habentes inflantem Spiritum. Nec aliun- Eccli.1.16.
de omnino incipere oportuit beatitudinem, ſiquidem peruentura eſt ad ſummam ſapien- Pſal.110.10.
tiam. Initium autem ſapientiæ timor Domini. Quoniã & econtrario, initium oĩs peccati Eccli.10.15.

Digitized by Google

Bern.ſerm.12. *ſuperbis ſcribitur.* Vnde B. Bern. exponens pſalmum. Qui habitat in adiutorio, docet proximum lapſum in voraginem præſumptionis prouenire ex defectu humilitatis, *Nolo*, inqniens, *ignorare vos fratres, quonam modo deſcendatur, imo cadatur in illas. Primus enim gradus deſcenſionis huius, diſſimulatio eſt* Gal. 6.3. *propriæ infirmitatis, iniquitatis, inutilitatis, dum ſibi parcens, ſibi blandiens, ſibi perſuadens homo ſe aliquid eſſe, cum nihil ſit, iam ipſe ſe ſeducit, Secundus gradus, ignorantia ſui. Vbi enim in primo gradu inutilia ſibi conſuerit perizomata foliorum, quid ſupereſt, niſi vt vulnera tecta non videat, præſertim cum ad hoc ſolum texerit, ne videret. Ex hoc tandem fit, vt etiam alio reuelante, vulnera non eſſe contendat conuerſus in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis. Atque hic quidem tertius gradus eſt admodum vicinus, imò contiguus præſumptioni. Quid enim mali iam actitare veretur, qui præſumit & defenſare?* Huc pertinet diffidentia ſui, quæ eſt, primus quaſi humilitatis actus, de qua integrum libellum ſcripſit Franciscvs Arias Societatis noſtræ Theologus, lectu digniſſimum.

Aug. in Pſal. 85. V. Remed. Præſumptio, vel confidentia in ſolo Deo, Eſt S. Avgvstini, dum exponit verba illa Pſalmi. Inclina Domine aurem tuam & exaudi me quoniam egenus & inops ego ſum. *Videte*, inquit, *quia meritum exauditionis ſuæ, id eſt, quo exaudiretur in eo poſuit, vt diceret. Quoniam egenus & inops ego ſum. Obſerua, ne non ſis egenus & inops: ſi non fueris, non exaudiris. Quicquid eſt circa te, vel in te, vnde poſſis præſumere, abiice à te, & tota præſumptio tua DEVS ſit: illius indigens eſto, vt in ipſo implearis. Quicquid enim aliud habueris ſine ipſo latius, inanis eris.* Id hom. 31. Exemplum huius præſumtionis illuſtre commemorat S. Auguſtinus in libro 50. homiliarum de Dauid, qui cum Goliath prouocaſſet populum Iſraeliticum ad monomachiam, *auſus eſt non præſumens*, inquit, *de viribus ſuis, ſed in nomine Dei ſui procedere aduerſus eum. Nec rex Saul abnuit. Intellexit cum videret audentem puerum, aliquid in eo diuinitatis eſſe, nec illum tenera ætate ſine diuino inſtinctu talia poſſe præſumere. Libenter accepit, proceſſit aduerſus Goliam. In omnibus ergo, qui erant in ea parte, vnde procedebat Dauid, non erat præſumptio niſi de Deo: in illis autem tota ſpes in vnius hominis viribus. Sed quid eſt homo, niſi quod in iſto pſalmo cecinit. Homo vanitati aſſimulatus eſt, dies eius velut* Pſal. 143. 4. *vmbra prætereunt.* B. Gregorivs quoque hanc præſumptionem de ſo- Greg. 22. mor. c. 10. lo Deo laudauit, cum expoſuit verba illa Iob, *Et oſculatus ſum manum meam, ore meo. Sancti*, inquit, *viri ſciunt poſt primi parentis lapſum de corruptibili ſtirpe ſe editos, & non virtute propria, ſed præueniente ſuperna gratia ad meliora ſe vota vel opera commutatos, & quicquid ſibi mali ineſſe cognoſcunt, de mortali propagine ſentiunt meritum: quicquid verò in ſe boni inſpiciunt, immortalis gratiæ cognoſcunt donum, &c. Beatus ergo Iob, quia ſic bona, quæ operatus eſt, narrat, vt tamen hæc ſuæ operationi non tribuat, ſed ad auctoris laudem recurrat, manum ſuam ore ſuo oſculatum fuiſſe ſe denegat: ac ſi patenter dicat. Ego mea opera tanquam mea non profero, quia auctoris ſui gratiam negare conuincitur, quiſquis ſibi tribuit quod operatur. Vnde & protinus.*

Digitized by Google

tinus ſubdit. Quæ eſt iniquitas maxima, & negatio contra Deum altiſſimum. Liquet etenim, quia illum negat, cuius deſpecta gratia ſibi vires boni operis arrogat. Quod rectè quoque & iniquitas maxima vocatur: quoniam omne peccatum, quod ex infirmitate eſt, ſpem nequaquam perdit, quia à ſuperno iudice veniam requirit. Præſumptio autem virtutis propriæ tanto grauius in deſperatione eſt, quanto longius ab humilitate.

VI. Remed. Pœnitentia non dilata. Eſt contra præſumptionem de miſericordia diuina, quæ eſt peccatum in ſpiritum ſanctum. Eccleſiaſticus ait. *Ne dicas. Miſeratio Domini magna eſt, &c. non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: ſubito enim veniet ira illius & in tempore vindictæ diſperdet te.* Avg. in libro 50. homiliarum. *Si quis poſitus in vltima neceſſitate ægritudinis ſuæ voluerit accipere pœnitentiam & accipit, & mox reconciliabitur, & hinc vadit, fateor vobis, non illi negamus, quod petit, ſed non præſumimus, quia bene hinc exit. Agens pœnitentiam & reconciliatus cum ſanus eſt, & poſtea bene viuens, ſecurus hinc exit. Agens pœnitentiam ad vltimum, & reconciliatus, ſi ſecurus hinc exit, ego non ſum ſecurus.* Et infra. *Vis te dubio liberare, vis quod incertum eſt euadere? age pœnitentiam dum ſanus es, & inuenerit te nouiſſimus dies, curre vt reconcilieris: ſi ſic agis, ſecurus es.* Fvlgentivs de fide ad Petrum diaconum. *Nullus hominum debet ſub ſpe miſericordiæ Dei in ſuis diutius remanere peccatis, cum etiam in ipſo corpore nemo velit ſub ſpe futuræ ſalutis diutius ægrotare. Tales enim qui ab iniquitatibus ſuis recedere negligunt & ſibi De Deo indulgentiã repromittunt, nonnunquam ita præueniuntur repentino Dei furore, vt nec conuerſionis tempus nec beneficium remiſſionis inueniant. Ideo vnumquemque noſtrum ſacra ſcriptura benignè præmonet. Ne tardaueris conuerti ad Deum, &c. Dicit etiam B. Dauid. Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra.* Greg. in primum Regum. *De omnipotentis Dei miſericordia ordinatè confidit, qui hoc quod peccando deliquit, pœnitendo corrigit.* B. Isidorvs de ſummo bono. *Qui vult de remiſſione peccatorum ſecurus eſſe in hora mortis, faciat pœnitentiam cum ſanus eſt, & tunc iniquitatem ſuam plangat Sed qui male vixit, & pœnitentiam in hora mortis agit, certum eſt, quod in ſummo verſetur periculo. Quemadmodum enim eius damnatio eſt incerta, ſic ſalus illius eſt dubia.*

Eccli. 5. 4. Aug. hom. 41. Fug. c. 3. Eccli. 5. 4. Pſal. 94. 8. Greg. in c. 3. libri 1. Iſid. l. 2. c. 13.

VII. Remed. Conſidera ſcopum & finem omnium tentationum diaboli eſſe, vt ſub ſpe protectionis diuinæ peccatorum periculis ſe obiiciat peccator, & ideo Chriſtum quoque hac præſumptione tentauit dicens. *Si filius Dei es, mitte te deorſum. Angelis enim ſuis mandauit de te, & in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidẽ pedem tuum.* Proponens nempe exemplum diuinæ miſericordiæ & patrocinii, cum ait, *Angelis ſuis mandauit de te,* vt ex eo præſumeret ſe præcipitare deorſum. *Verè diabolica vox eſt. Mitte te deorſum,* inquit Ambroſius in Lucam, *quæ mentem hominis de gradu altiori meritorum præcipitare contendit. Simul etiam infirmitatem ſuam diabolus cum malitia*

Matth. 4. 6. Pſal. 90. 11. Amb. lib. 4. c. 4.

Chryſ. hom. 5. *deſignat, quia nemini poteſt nocere, niſi ipſe ſe miſerit.* Similiter Chryſ. opere imperfecto in Matthæum. *Dicis, mitte te: quia diabolus hortari poteſt, cogere non poteſt.*
Bern. ſerm. 12. Et B. BERNARDVS in pſalmum. *Qui habitat.* dum exponit verba illa. Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis. *Non dixit in præcipitiis*, inquit. *ſed in viis tuis. Qualis via hæc, de pinnaculo templi mittere ſe deorſum? Hæc eſt via Luciferi cadentis de cælo.* Et ibidem. *Via dæmonum præſumptio & obſtinatio. Scire vultis vnde id ſciam? Conſiderate illorum principem; qualis ille eſt, tales & domeſtici eius. Conſiderate viarũ ipſius principia, ſi non manifeſtè in immaniſſimam ſtatim præſumptionem proſilieris, dicens.*
Iſa. 14. 13. *Sedebo in monte teſtamenti, in lateribus Aquilonis; ſimilis ero altiſſimo Quam temeraria, quamq; horrenda præſumptio? Propter præſumptionem ſtare non potuerunt.* Et infra. *Fuge homo præſumptionem, ne gaudeat de te inimicus tuus Nempe in his vitiis maximè gaudet, in ſeipſo expertus, quam difficile poſſis ab hac tanta voragine reſpirare.*

VIDE V. *Amor ſui. Gloria vana. Illuſiones ſpirituales. Immodeſtia. Indiſcretio. Iudicium proprium. Iudicium temerarinm. Superbia.*

PROCRASTINATIO.

Remedia contra procraſtinationem.

Eccli. 5. 4. I. REMED. Conſidera monita diuina in ſacris ſcripturis. Vt in Eccleſiaſtico. *Ne dixeris peccaui, & quid mihi accidit triſte? Altiſſimus enim eſt patiens redditor.*
Eccli. 17. 26. *Ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius.* Et. *Non demoreris in errore impiorum. ante mortem confitere, à*
Eccli. 21. 2. *mortuo quaſi nihil perit confeſſio.* Et. *Fili peccaſti? non adiicias iterum: ſed & de priſtinis deprecare, vt tibi dimittantur.* Et apud Apoſtolum.
2. Cor. 6. 2. Heb. 3. 13. *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis.* Et. *Adhortamini voſmetipſos per ſingulos dies, donec Hodie cognominatur, vt non obduretur quis ex vobis fallacia peccati.* Sic enim loquitur
Pſal. 94. 8. Apoc. 3. 20. pſaltes regius. *Hodie ſi vocem eius audieritis nolite obdurare corda veſtra.* Et in Apocalypſi Deus ipſe. *Ecce ſto ad oſtium & pulſo: ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum.*

Baſ. orat. 4. II. REMED. Conſidera monita SS. Patrum BASILIVS oratione de Pœnitentia. *Suſcipiamus tandem aliquando curam animarum noſtrarum ô fratres, mærcamus ob ſtultitiam vitæ antegreſſæ, decertemus pro futuris, nec amplius in hac ſocordia perſtemus, nec præſens ſemper per negligentiam amittendo, in craſtinum verò & conſequens initium actionis differendo, reuocati ab eo, qui repoſcit animas noſtras, nec bonis operibus præparati à gaudio ſponſi excludamur, ſi ſtratum peſſimè actam vitam lugebimus, cum nihil amplius hoc pœnitentibus proderit.* GREG. NA-
Naz. ZIANZ. in ſanctum baptiſma. *Quod ſi hodiernum diem ſemper præteriens ſalut.*

lutem in poſterum reiicias, tacitus nimirum dilationibus à peſtifero Spiritu deceptus, vt illius conſuetudo fert dicetis. Da mihi id, quod nunc fluit temporis, futurum Deo: mihi ætatis florem, Deo ſenectutem, mihi voluptates, Deo corpus effætum, nulliſq; vſibus aptum, quando miſer in periculo verſaberis, quot, quamq; inopinati rerum caſus te abripient? AMBROSIVS libro de pœnitentia. *Eos qui pœnitentiam differunt, ſatis* Amb.lib.2.c.11
ipſe Dominus admonuit dicens. Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cœ- Matth.4.17.
lorum. Neſcimus, qua hora fur veniat, neſcimus an proxima nocte à nobis repoſcitur anima. Adam poſt culpam ſtatim de paradiſo Deus eiecit, non diſtulit, ſed ſtatim ſepara- Gen.3.24.
uit à deliciis, vt ageret pœnitentiam; ſtatim tunicam veſtiuit pelliceã, non ſericam. Quid enim, quod differas? An vt plura peccata committas? Ergo quia Deus bonus eſt, ideo tu malus, & diuitias bonitatis eius & patientiæ contemnis? ſed bonitas Domini magis Rom.2.4.
ad pœnitentiam te debet adducere. CHRYS. de Pœnitentia ad populum An- Chry hom.50.
tioch, *Deus rurſum præuaricatos venia dignos efficit, & pœnas ſtatim non infert, vt per omnia nos trahat ad pœnitentiam. Multum peccaſti, iam deſiſte, & in contrarium reuertere. Deo age gratias, quod te non in mediis rapuit peccatis. Noli & alium quærere terminum, vt malè operis. Ne dicas. Erit tempus, cum ſit opus conuerti. Multi dum aliena vſurpant, interea rapti ſunt & migrauere impræparati.* AVGVSTINVS de ſalutaribus documentis *Ne de miſericordia Domini tantum ſecuri exiſtamus, vt peccatis peccata augeamus, neq; dicamus, donec viget ætas noſtræ carnis concupiſcentias noſtras exerceamus, & poſtremo in ſenectute malorum noſtrorum pœnitentiam agamus: pius eſt enim Dominus & miſercors, nec vltra facinorum noſtrorum recordabitur. Ne quæſo taliter cogitemus, quia ſumma ſtultitia eſt hæc cogitare, cum & impium ſit talem licentiam à Deo poſtulare quempiam velle, cuius initium eſt, nos ſeparare à Deo. Ideo, inquam, talia ne cogitemus, cum neſciamus, qua die morituri ſimus.* GREG. in Greg hom.12.
Euangelia. *Tunc,* id eſt in extremo die iudicii, *regni ianua lugentib. claudetur, quo modo, quotidie pœnitentibus aperitur. Erit namq; & tunc pœnitentia, ſed fructuoſa iam non erit, quia nequaquam tunc veniam inuenit, qui modo aptum veniæ tempus perdit, Hinc etenim Paulus dicit. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis.* 2 Cor.6.2.
Hinc Propheta ait. Quærite Dominum dum inueniri poteſt, inuocate eum, dum prope Iſa.55.6.
eſt, &c. Hinc eſt, quod per Salomonem Dominus dicit. Vocaui & renuiſtis: extendi Prou.1.24.
manum meam, & non fuit, qui aſpiceret. Deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis. Ego quoque in interitu veſtro ridebo & ſubſannabo, cum vobis id quod timebatis aduenerit, cum irruerit repentina calamitas. ALCIMVS Aui- Auitus.c.30.
tus libro quinto de tranſitu maris rubri.

O ſi compunctas humana ſuperbia mentes
Ante obitum mutare, nec expectare ſuprema
Fata velis, quando infelix infelicior eſſet?
Pœnitet ambiguè quem ſero pœnitet. ergo
Præſentis ſpacium nobis dum creditur æui
Dum patulam cunctis Chriſti clementia ſeſe

Præbet,

Prabet , præteritæ plangamus crimina vitæ
Pæniteatque olim negligenter temporis acti
Dum licet, & ſano ingenioque animoque valemus.
Nam qui peccatum moriens dimittere, & ipſa
In ſerum tempus differt admiſſa fateri,
Non tam dimittit, quam dimittatur ab illis.

Matth. 24. 43. III. REMED. Conſidera, quam incertum ſit tempus mortis. Chriſtus enim Dominus, primo illud confert furi, apud Matthæum. *Si ſciret,* inquit, *Paterfamilias qua hora fur venturus eſſet, vigilaret vtique, & non fineret*
1. Theſſ. 5. 2. *perfodi domum ſuam. Ideo & vos eſtote parati, quia qua neſcitis hora filius hominis*
2 Pet. 3. 10. *venturus eſt.* Et Paulus. *Sicut fur in nocte ita veniet.* Item Petrus. *Adueniet dies*
Luc. 21. 35. *Domini vt fur.* 2. Dominus confert laqueo. *Attendite*, ait apud Lucam, *ne ſuperueniat in vos repentina dies illa. tanquam laqueus enim ſuperueniet in omnes.*
Eccl. 9. 12. Vnde Eccleſiaſtes. *Neſcit homo finem ſuum, ſed ſicut piſces capiuntur hamo, &*
Matth. 24. 37. *ſicut aues laqueo comprehenduntur, ſic capiuntur homines in tempore malo, cum eis ex templo ſuperuenerit.* 3. declarat illud exemplo diluuii. *Sicut*, inquit, *in diebus Noe, ita erit & aduentus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes vſque ad eum diem, quo intrauit Noe in arcam, & non cognouerunt donec venit diluuium, & tulit omnes, ita erit &*
Aug. in. Pſ. 114. Id tract. 13. Ioan. 8. *aduentus filii hominis.* Hinc B. AVG. *Verum quidem dicis, quod Deus pænitentiæ tuæ indulgentiam promiſit: ſed huic dilationi tuæ diem craſtinum non promiſit.* Et in Ioannem. *Rectè dicis in corde tuo, quando me correxero, Deus mihi omnia peccata mea dimittet. Negare non poſſumus, quod correctis atque conuerſis indulgentiam Deus promiſit: nam in quo propheta mihi legis, quia promiſit correctio indulgentiam non mihi legis, quia promiſit tibi Deus longam vitam.* Et infra. *Propter illos, qui deſperatione periclitantur, Dominus propoſuit indulgentiæ portum. propter illos qui*
Greg. hom. 12. *ſpe periclitantur, & dilationibus illuduntur, fecit diem mortis incertum. Quando veniat vltimus dies, neſcis. Ingratus es, quia hodiernum habes, in quo corrigaris.* Idem habet S. GREG. in Euangelia. *Si ſciret*, inquit, *quiſque de præſenti ſeculo quo tempore exiret, aliud tempus voluptatibus, atque aliud pænitentiæ aptare potuiſſet: ſed qui pænitenti veniam ſpopondit, peccanti diem craſtinum non promiſit. Semper*
Sen. ep. 26. *ergo extremum diem debemus metuere, quem nunquam poſſumus prævidere. Ecce hunc ipſum diem, de quo loquimur, ad inducias conuerſionis accepimus.* Vnde SENECA ad Lucillium. *Incertum eſt, quo te loco mors expectet. itaque tu illam omni loco expecta.*

Aug. hom. 41. IV. REMED. Coſidera dicta Patrum parum fidentium pœnitentiæ dilatæ in vitæ finem, quoniam coacta non voluntaria videtur. AVG. in lib. 50. homiliarum. *Agens pænitentiam, & reconciliatus, cum ſanus eſt, & poſtea bene viuens, ſecurus hinc exit. Agens pænitentiam ad vltimum, & reconciliatus, ſi ſecurus hinc exit, ego non ſum ſecurus. Vnde ſecurus ſum dico & do ſecuritatem:*

Digitized by Google

tem: vnde non ſum ſecurus pœnitentiam dare poſſum, ſecuritatem dare non poſſum. Et infra. *Debeo illud planius exponere, ne me aliquis male intellexiſſe intelligat. Nunquid dico, damnabitur? non dico. Sed dico etiam liberabitur? non. Et quid dicis mihi? neſcio. Non præſumo, non promitto, neſcio. Vis te dubio liberare? vis quod incertum eſt euadere? Age pœnitentiam dum ſanus es, quando peccare potuiſti, &c. Si autem vis agere pœnitentiam ipſam tunc, quando peccare non potes, peccata te dimiſerunt, non tu illa. Sed vnde ſcis, inquis, ne forte Deus dimittat mihi? Verum dicis. Vnde? neſcio. illud ſcio, hoc neſcio. Nam ideo tibi do pœnitentiam, quia neſcio. Nam ſi ſcirem tibi nihil prodeſſe, non tibi darem. Item ſi ſcirem tibi prodeſſe, non te admonerem, non te terrerem. Duæ res ſunt. Aut ignoſcitur tibi, aut non ignoſcitur. Quid horum tibi futurum ſit, neſcio: ergo tene certum, dimitte incertum.* Et in ſermonibus de Tempore. *Datur quidem etiam in extremis pœnitentia, quia non poteſt denegari, ſed auctores tamen eſſe non poſſumus, quod qui ſic petierit, mereatur abſolui. Quomodo enim pœnitentiam agere poſſit, qui nulla tum pro ſe opera ſatisfactionis operari poteſt? Et ideo pœnitentia, quæ ab infirmo petitur infirma eſt. Pœnitenia, quæ à moriente tantum petitur, timeo ne ipſa moriatur.* SALVIANVS ad Eccleſiam Catholicam. *Propheta dicens ad regem, Peccata tua in miſericordiis redime, & forſan propitiabitur Deus delictis tuis, hoc ipſum, quod dicit, forſitan ſpem indicat, non fiduciam pollicetur. Ex quo intelligi poteſt, quam difficile iam in ſupremis poſiti peccatores qualibet munificentia ad perfectam intelligentiam peruenire poſſint, quando Propheta ipſe, qui ſuadet propitiationem Dei inquirendam, promittere tamen non auſus eſt, promerendam: dat conſilium de actu, & tamen dubitat de effectu. Hortatorem ſe agendi, non impetrandi auctorem facit. Quare ita? Quia omnes ſcilicet peccatores debent pro ſe vel in ſupremis cuncta tentare, etſi non poſſunt vlla præſumere. Si enim Regi Propheta ille per ſolam bonorum operum largitatem abſolutam indulgentiam non promittit, intelligere peccator non actaerrorum pænitentia poteſt, quanta ei & quàm larga munificentia opus eſt, qui vult à Domino obtinere per ſeram deuotionem, quod nõ poteſt vſurpare per legem.* B. BERN. in ſermonibus paruis. *Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum, poſtea accelerauerunt. Quid diſſimulant homines in vita ſua agere pœnitentiam & extrema de confeſſione præſumunt? Quomodo ſub vnius horæ articulo reuocari poſſe æſtimant omnia animæ membra, cuius concupiſcentiæ & deſideria per totum mundum ſparſa ſunt? &c. Si bene memini, in toto canone ſcripturarum vnum latronem inuenies ſic ſaluatum. Noli ergo huic tam periculoſæ expectationi credere temetipſum. Et quidem Spiritus non modo vbi vult, ſed quando vult ſpirat: nec ei difficile eſt de ſubito perfectam dare contritionem cordis, quam vix multo tempore alij conſequuntur: ſed vnde ſcis, quod tunc tibi ita ſubuenire velit, quem tu interim ſic repellis? Benignus eſt quidem Spiritus ſapientiæ, ſed non liberabit maledictum à labiis ſuis. Audi quis ille ſit maledictus, qui peccat in ſpe.*

Id ſerm. 57.

Saluian. lib. 1 in fin.

Dan. 4. 24.

Bern. ſerm. 38

Pſal 15. 4.

Ioan. 3. 8.

V. REMED. Conſidera cauſas, cur procraſtinatio emendationis vitæ non ſolum vana, ſed etiam valde periculoſa ſit. Prima eſt quia, qui toto

vitæ curſu immemor fuit Dei, eiusq; monita & præcepta contempſit, me-
reri videtur, vt & ipſe obliuioni viciſſim à Deo tradatur, atq; cõtemnatur.
Iſa.33.1. Ezech.16.42. *Væ quis ſpernis* ait apud Iſaiam, *nonne & ipſe ſperneris*? Et apud Ezech. *Auferetur zelus meus à te, & quieſcam, nec iraſcar amplius, eo q non fueris recordata dierum*
Pſal.80.13. *adoleſcentiæ tuæ. Nõ iraſcar*, id eſt, non te caſtigabo vt emẽderis. Et in Pſalmis
de quibuſdã dicitur. *Dimiſit eos ſecundũ deſideria cordis ipſorũ in adinuentionibus*
Aug.ſerm.10. *ſuis*. Vnde AVG. in ſermonibus de ſãctis. *Veniet illis* (peccatorib.) *dies nouiſſima, veniet dies iudicii, quando eis nec pœnitentiam licebit agere, nec bonis operib. ſe ab*
Iob.24.20. *æterna morte poterunt redimere: quia percutitur etiam hac animaduerſione peccator, vt*
Greg 16. mor. c.31. *moriẽs obliuiſcatur, ſui qui dum viueret, oblitus eſt Dei.* Et GREG. dũ exponit ver-
ba Iob *Obliuiſcatur eius miſericordia. Omnipotẽs*, inquit, *Dei miſericordia obliuiſci*
eius dicitur, qui omnipotentis Dei iuſtitiæ fuerit oblitus, quia quis quis eũ nũc iuſtũ nõ
timet, poſtea inuenire non valet miſericordẽ. II. cauſa eſt, quia quo quis diutius
in peccato perſeuerat, hoc grauius delinquit, diuinamq; in ſe iram magis
accendit, ac proinde & minus ſe indulgentia dignum oſtendit, quo diu-
Rom.2.4. tius vixerit. Hinc Apoſtolus ad Rõanos. *An diuitias bonitatis eius, & patiẽtiæ*
& longanimitatis contemnis, ignorans, quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor theſaurizas tibi iram in
Greg.c.a. *die iræ.* Et in eadem verba GREG. libro 25. Moralium. *Peccatorem tanto ſequitur diſtrictior ſententia, quanto peccanti ei magna eſt patientia prorogata: quia diuina ſeueritas eo iniquum acrius punit, quo diutius pertulit. Sæpè vero euenit, vt dum peccatores ſuperna clementia expectat, in maiorem cordis cæcitatem proſiliant. Vnde ſcriptum eſt. An ignoras, quia benignitas dei ad pœnitentiam te adducit? Tu autem, &c.*
III. Cauſa eſt, quia ex procraſtinatione tandem in peccandi conſuetudi-
Ier.13.23. nem venitur, quæ difficillimè expugnatur. Vnde Ieremias. *Si mutare poteſt Æthiops pellem ſuam, aut pardus varietates ſuas, & vos poteritis bene facere, cum didiceritis malum.*
Iob.20.11. Et B. Iob. *Oſſa eius implebuntur vitiis adoleſcentiæ eius, & cum eo*
Prou.22.6. *in puluere dormient* Et Salomon. *Prouerbium eſt: adoloſcens iuxta viam ſuam,*
Aug.l.8. confeſſ. *etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea.* Difficultatem hanc prolixè AVGVSTINVS declarauit in narratione ſuæ conuerſionis. Nam in libro octauo
Confeſſionum, cum primis capitibus docuiſſet ſe exemplo Victorini
recens conuerſi vehementer commotum ad mutandam turpem vitam
tandem cap. 5. ait, *Sed voluntas vetus pugnabat contra nouam. Ex voluntate peruerſa facta eſt libido, & dum ſeruitur libidini, facta eſt conſuetudo, & dum conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas. Differens dicebam, modo, ecce modo, ſine paululum, ſed modo & modo, non habebat modum.* Deinde cap. 8 exponit, quantam pu-
gnam habuerit in ſe vincendo. *Fremebam mecum*, inquiens, *quod non parerem tibi DEVS.* Et cap. 9. *Imperat animus, & non obſequitur corpus.* Et cap. 10. *nolebam, & volebam, & diſſidebam à meipſo*, Et cap. 12. *Sub fico ſtraui me flens. quamdiu*

quamdiu

Digitized by Google

quam diu? cras & cras. quare non modo, quare non hac horâ finis turpitudinis meæ? Audio vocem. Tolle lege, tolle lege. Legit codicem B. Pauli, & tandem conuertitur. IV. Cauſa eſt, quia neque ſenectus, neque tempus mortis idoneum eſt ad veram pœnitentiam agendam. Non ſenectus, quia Eccleſiaſtes. *Memento,* inquit, *creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis, & apropinquent anni, de quibus dicas, non mihi placent.* Et S. BASILIVS oratione de pœnitentia. *Quid facis ô homo cum multum valeas in agendo, iuuentutem tuam in peccatis traducis, vbi verò labore fracta fuerint inſtrumenta, tunc ipſa ad Deum adducis, cum iam illorum nullus ſit vſus, ſed neceſſario labant ac torpent ob longi temporis tabem. Temperantia in ſenecta non eſt temperantia, ſed potius incontinentia quædam impotentia. Dum vires ac robur ſuppetit, ratione dominare peccato: nam virtus eſt, declinare à malo & facere bonum. Si vitio ætatis ceſſas à peccatis, imbecillitati hoc eſt acceptum ferendum.* AMBROSIVS in pſalmum 118. *Quid poteſt habere laudis, ſi effætum corpus voluptatibus, & iam ſenectutis gelu frigidum ad ſera deuotionis officia depoſito iam ſegnior vigore conuertat? Non eſt corona, niſi vbi fuerit difficilioris lucta certaminis, ad quam rari contingere poſſunt, nec omnes qui ingreſſi fuerint ſtadium, peruenire.* Et paulo poſt. *Hieremias dicit. Et bonum eſt viro, qui graue portauit iugum à iuuentute, ſedebit ſingulariter, & ſilebit, quia tulit iugum verbi. Qui enim à iuuentute iugum portauerit, & habenis maturi moderaminis tenerioꝛa volens colla ſubdiderit, ſedebit ſingulariter remotus à ſtrepitu interpellantium paſſionum.* Addo SENECAM in libro de breuitate vitæ ita differentem de ſtudio virtutis non prorogando in ſenectam. *Non pudet te reliquias vitæ tibi reſeruare, & id ſolum tempus bonæ menti deſtinare, quod in nullam rem conferri poſſit? Quam ſerum eſt, tunc viuere incipere, cum deſinendum eſt?* NEQ. tempus mortis idoneum eſt. *Quid enim expectas,* inquit, loco citato Baſilius, *vt te tum febris ad pœnitentiam vocet, cum neque ſalutaria verba amplius proloqui, neque quidquam auribus accipere poteris cum in ipſo capite morbus inhabitet, non manus ad cælum amplius tollere, non in pedes erigi, non genu flectere, cum precatio erit habenda. non commodè doceri, non certo confiteri, non redire in gratiam cum DEO, non renunciare inimicitiis, & fortaſſis neq; intelligentia & animo comprehendere myſteria diuina poteris, ſi quidem præſentes ambigant, an acceperis beneficium, an aliquem ſenſum eorum, quæ fiunt, habeas. Quod ſi certo & aperte gratiam ſuſceperis, tunc talentum quidem habes, quæſtum verò non affers.* Et infra. *Quis tum te pœnitentiæ, ex perturbatione mente captum ac ſtupidum commonefaciet? tui mœrore conficiuntur, alieni ſpernunt atque nihili pendunt, amicus etiam ad monendum tardus eſt, timens ne te magis perturbet. Quod ſi medicus ſanitatem promittendo te decipiat, tu de ſanitate non deſperas, eo quod natura vitæ ſis cupidus. Mors impendet, & qui abducũt vrgẽt. Quis te amabo, eximet, ac exſtantis malis eripiet? Deuſne ille, quem contempſiſti? at hic minime preces tuas audiet, cum & tu ipſum non exaudieris. Nemo te inanibus verbis circumueniat: imminebit enim tibi ſubita pernicies, & mors procellæ inſtar aderit. Angelus mœ-*

Eccli. 12. a.

Baſil. orat. 4.

Amb. ſerm. 19.

Thren. 3. 27.

Seneca.

Digitized by Google

ſtus & horridus violenter abducens ac trahens animam tuam peccatorum vinculis conſtrictam, &c.

VI. REMED. Conſidera exempla eorum, qui cum ſalutis diſpendio vitæ emendationem procraſtinarunt. PRIMVM ſit, quod commemorauit pro concione B. GREG. de procraſtinatione agens. *Quidam*, inquiens, *vir nobilis in Valeria prouincia nomine Chriſaurius fuit, vir valde idoneus ſed tantum plenus vitiis, quantum rebus, ſuperbia tumidus, carnis ſuæ voluptatibus ſubditus, in acquirendis rebus auaritiæ facibus accenſus. Sed cum tot malis Dominus finem ponere decreuiſſet, ſicut à religioſo quodam viro, qui nunc ſupereſt, propinquo illius didici, corporis languore percuſſus eſt. Qui ad extremum veniens, eadem hora qua iam de corpore erat exiturus, apertis oculis vidit tetros & nigerrimos ſpiritus coram ſe aſſiſtere, & vehementer imminere, vt ad inferni clauſtra ſe raperent. Cœpit tremere, palleſcere, ſudare, & magnis vocibus inducias petere, filiumq; ſuũ nomine Maximum, quem ipſe iam monachus monachum vidi, nimiis & turbatis clamoribus vocare dicens. Maxime curre, Maxime curre, nunquam aliquid tibi mali feci. in tuam fidem me ſuſcipe. Turbatus mox Maximus affuit, lugens & perſtrepens familia conuenit. Ipſi malignos ſpiritus videre non poterant ſed eorum præſentiam in confuſione, in pallore ac tremore illius qui trahebatur, videbant. Iacebat in ſiniſtro latere, aſpectum eorum ferre non poterat, vertebatur ad parietem, ibi aderant. Cumq; conſtrictus nimis relaxari ſe iam poſſe deſperaret, cœpit magnis vocibus clamare, dicens. Inducias vel vſque mane; inducias vel vſque mane. Sed cum hæc clamaret, in ipſis ſuis vocibus de habitaculo ſuæ carnis euulſus eſt. Nos ergo fratres chariſſimi nunc ſolicitè iſta cogitemus, ne nobis in vacuum tempora pereant, & tunc quæramus ad bene agendum viuere, cum iam compellimur de corpore exire.* Hucuſque GREG. SECVNDVM ſit BEDÆ in hiſtoria Eccleſiaſtica de gente Angelorum *NOVI fratrem quẽdam peſſimum in monaſterio nobili ſed ignobiliter viuentem. Corripiebatur quidem ſedulò à fratribus ac maioribus loci: & quamuis eos audire noluiſſet, tolerabatur tamen longanimiter ob neceſſitatem operum ipſius exteriorum, (Erat enim fabrili arte ſingularis) ſeruiebat autem multum ebrietati, & ceteris vitæ remiſſioris illecebris, magisque in officina die noctuque reſidere quàm ad pſallendum atque orandum in Eccleſia, audiendumque cum fratribus verbum vitæ concurrere conſueuerat. Vnde percuſſus languore, atque ad extrema perductus vocauit fratres, & multum mærens, ac damnato ſimilis cæpit narrare, quia videret inferos apertos, & Sathan demerſum in profundis tartari. Caypham quoq; cum ceteris, qui occiderunt Dominum, iuxta eum flammis vltricibus traditum. In quorum vicino, inquit, heu miſero mihi locum conſpicio æternæ perditionis eſſe præparatum. Audientes hæc fratres diligenter cæperunt exhortari, vt pænitentiam ageret. Reſpondit ille deſperans. Non eſt mihi tempus mutandi vitam, cum ipſe viderim iudicium meum iam eſſe completum. Talia dicens ſine viatico obiit ſalutis, & corpus eius in vltimis eſt monaſterij locis humatum: neque aliqui pro eo miſſas facere, vel pſalmos cantare, vel ſaltem orare præſumebant.* Et infra. *Factum eſt hoc nuper in prouincia Berni-*

Greg. hom. 12. in Euang.

Bed. lib. 5 c. 15.

Berniciorum, ac longè lateque diffamatum multos ad agendam, & non differendam ſcelerum ſuorum pœnitudinem prouocauit. TERTIVM ſit ex epiſtolis PETRI Damiani Cardinalis. *In Peruſino monaſterio*, inquit, *ſancti videlicet Saluatoris, cui nuper & ipſe præfui, monachus paulò ante fuerat, nomine Gunizo, aſtutus nimis, ſecularibus contentionibus vehementer intentus. Hic dum & in immutandis Abbatibus & fratribus perturbandis aſtuans non quieſceret, ad hoc vſque peruenit, vt diaboli ad ſuperandos æmulos patrocinium quæreret, eius ditioni ſe etiam corporaliter manciparet: cui tamen ſeductor Spiritus exigenti ante promiſit, quod tertio die priuſquam moreretur, ſuum exitum ſibi nunciaret. Credit infelix, & diu poſtmodum viuens ita ſub hac deceptoria ſecuritate permanſit. Tandem in ægritudinem lapſo adeſt fideiuſſor iniquus, & poſt futurum, ſicut ſpoponderat, obitum innoteſcit. Protinus aduocatis ille fratribus cuncta hæc, quæ cũ nequiſſimo pepigerat Spiritu, per ordinẽm narrat, cũq; illi inſtarent, dicentes. Eſto confeſſus, age pœnitentiam, repente ille obdormiuit: & ſiue pulſantibus, ſiue clamantibus, euigilare non poterat. Si verò vel illi conticeſcerent, vel aliud quid præter pœnitentiam loqui vellent, mox ille expergefactus, inuicem loquebatur. Sed rurſus audito nomine pœnitentiæ protinus obrigeſcebat inſenſibili ſopore correptus, donec horrendæ morti traditus ad eum, cui deuotionem fecerat, ſit deuolutus. Poſtmodum verò perplures noctes nigra canum turba non ceſſauit ſepulturæ eius aſſiſtere, & quaſi depoſitum cuſtodire, ita vt non minimo videntes horrore concuterentur* P. Damian. in 3 tom. Bibl. Ss Patr.

VIDE. V. *Acedia. Conſuetudo praua Deſperatio. Immortificatio paſſionum. Inconſtantia. Præſumptio. Tepiditas. Voluntas propria.*

PROPRIETAS RELIGIOSORVM

Remedia contra Propriet. Religioſ.

IREM. Conſidera ſacrarum litterarum ſententias. Primo enim laudant & conſulunt voluntariam paupertatem religioſorum, quæ conſiſtit in abdicatione proprietatis. *Beati*, inquit Chriſtus ad Apoſtolos, *pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Pauperes enim ſpiritu hoc loco vocari voluntariè pauperes docent S. Patres. Et ad adoleſcentẽ prædiuitem ait. *Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo.* Quæ verba etiam de conſilio voluntariæ paupertatis, qualem religioſi profitentur S. patres intellexere, nominatim B. Auguſtinus & S. Bernardus in declamatione ſuper verba. *Ecce nos reliquimus omnia. Hæc ſunt verba*, inquit Bern. *quæ contemptum mundi in vniuerſo mundo & voluntariam perſuaſere paupertatem: ſunt quæ Monachis clauſtra replent, deſerta Anachoretis.* 2. docent, qui voluntariam illam paupertatem, vel abdicationem proprietatis ſint ſecuti, & primò quidem ſecuti ſunt omnes Apo- Matth. 5. 3. Hier & Beda ibi Amb. in c. 6. Luc. S. Leo. ſerm. in hæc verba. Et alii. Matth 19. 21. Aug. ep 87. q. 4. & in Pſal. 109. conc. 5. Bern. Matth. 19. 27.

Digitized by Google

poteſt meus eſſe diſcipulus. Cur timido animo Chriſtianus es? reſpice Petro relictum re- Luc. 9. 5.
te: reſpice ſurgentem de telonio publicanum ſtatim Apoſtolum. Filius hominis non ha-
bet vbi caput reclinet, &c. cum derelicta militia te caſtraſti propter regnum cœlorum,
quid aliud quam perfectam ſecutus es vitam? Perfectus autem ſeruus Chriſti, nihil
præter Chriſtum habet, aut ſi quid præter Chriſtum habet, perfectus non eſt. B. CHRY- Chry. lib. 5.
SOSTOMVS contra vitæ monaſticæ vituperatores. Qui in monaſteriis
degunt conuerſationem planè cœleſtem elegerunt, nihilque deterius Angelis affecti
ſunt: nullus ibi paupertatem exprobrat, nullus diuitiis honeſtior eſt. Inde id quod
omnia peruertit, & perturbat MEVM & TVVM penitus eliminatum eſt.
Cuncta quippe illis communia ſunt, menſa, domus, indumentum, & quod ſanè
mirabilius eſt, vnus etiam idemque animus omnibus eſt. Omnes eadem nobilitate ſunt
nobiles, omnes eadem ſeruitute ſerui, eadem libertate liber, vnæ illic omnibus diuitiæ,
quæ vera diuitiæ ſunt: vna gloria, quæ verè gloria eſt. Ibi velut quadam ex regula
& libra cuncta diligentiſſimè ſunt ordinata. Nulla ibi inæqualitas, cæterum ordo ſum-
mus & moderatio, & ineffabilis concordiæ ſeruandæ diligentia, iugisque ac perpetua
lætitiæ materia. Quocirca omnes omnia patiuntur & faciunt, vt vna lætentur & gau-
deant. Idem habet homilia 33. in Geneſin, & hom. 7. in Acta Apoſto- Caſſi. l. 4. c.
rum. IOAN. CASSIANVS de inſtitutis renunciantium, vel nouitio-
rum. Ambiens, inquit, quis intra cœnobij recipi diſciplinam, diligentia ſumma
perquiritur, ne de priſtinis facultatibus ſuis inhæſerit ei vel vnius nummi contagio.
Sciunt enim eum ſub monaſterii diſciplina diuturnum eſſe non poſſe, ſed ne humilita-
tis quidem, aut obedientiæ apprehenſurum eſſe virtutem, nec illa cœnobii paupertate
ac diſtrictione contentum fore, ſi in conſcientia eius pecuniæ quantulumcunque latue-
rit. Et infra. Illam ſane virtutem inter cæteras monachorum inſtitutiones vel comme- Id. c. 13.
morare ſuperfluum puto, quod ſcilicet nulli ciſtellam, nulli peculiarem ſportellam liceat
poſſidere, nec tale aliquid, quod velut proprium retinens ſuo debeat communire ſignacu-
lo. Quos ita nouimus omni ex parte nudos exiſtere, vt præter collobium, mafortem, ca-
ligas melotem ac pſiathium, nihil amplius habeant: cum in aliis quoque monaſteriis in
quibus aliqua remiſſius indulgentur, hanc regulam videamus ſtrictiſſimè nunc vſque
ſeruari, vt ne verbo quidem audeat quis dicere aliquid ſuum, magnumque ſit crimē ex ore
monachi proceſſiſſe codicem meum, tabulas meas, graphium meum, tunicam meam, ca-
ligas meas, proque hoc digna pœnitentia ſatis facturus ſit, ſi caſu aliquo per ſubreptionem Greg. l. 10. ep. 20.
vel ignorantiam huiuſmodi verbum de ore eius effugerit. S. GREG. in epiſtola ad
Ioannem ſubdiaconum Rauennæ. Hoc prædicto fratri & coepiſcopo Marinia-
no omnino dicere ſtude, vt peculiaritatem à quatuor aut quinque monaſterij monachis, in
quibus corrigi hactenus minimè potuit, ſtudioſiſſimè compeſcat, & hoc ipſum monaſte-
rium à tali peſte mundare feſtinet: quia ſi illic peculiaritas à monachis habetur, nec con-
cordia, nec caritas in congregatione eadem poterit permanere. Quid eſt autem habitus
monachi, niſi contemptus mundi? Quomodo igitur mundum deſpiciunt, qui in mona-
ſterio poſiti aurum quærunt?

IIII. Re-

approprient, nec domum, nec locum nec aliquam rem. Sed tanquam peregrini & aduenæ in hoc ſeculo, in paupertate & humilitate Domino ſeruientes, vadant pro eleemoſynis confidenter. Deinde Formula faciendi profeſſionem hæc eſt. *EGO frater, N. voueo & promitto Deo omnipotenti, &c. toto tempore vitæ meæ ſeruare Regulam fratrum Minorum per Dominum Papam Honorium confirmatam viuendo in obedientia, ſine proprio, & in caſtitate.* Vſit B. P. IGNATIVS Societatis IESV Fundator, 3. parte. c. 2. ſect. 7. & 8.
qui in Conſtitutionibus Societatis ita ſcripſit. *Vt experiri incipiant ſanctæ Paupertatis virtutem doceantur omnes, quod nulla re tanquam propria vti debeant.* Et paulo poſt. *Intelligant etiam, quod mutuo dare vel accipere, vel diſpenſare quidquam de iis, quæ domi ſunt, minimè poſſunt, niſi ſuperior conſcius conſenſum præſtiterit.* Idem habent Regulæ aliorum religioſorum, quos magno numero allatis eorum verbis citat Ioan. Trithemius in libello de Proprietate monachorum. Trith. c. 5.

IV. REMED. Conſidera quam grauiter ipſi ſummi Pontifices Romani animaduerti voluerint in Proprietarios, nam Innocentius III. vt eſt in Decretalibus ita loquitur. *Prohibemus diſtrictè in virtute ſanctæ obedientiæ ſub obteſtatione diuini iudicii, ne quis monachorum proprium aliquo modo poſſideat: ſed ſi quis aliquid habet proprium totum incontinenti reſignet. Si verò poſt hoc proprietatem aliquam habere deprehenſus quis fuerit, regulari monitione præmiſſa de monaſterio expellatur; nec recipiatur vlterius, niſi pœniteat ſecundum monaſticam diſciplinam. Quod ſi proprietas apud quenquam reperta fuerit, ipſa cum eo in ſignum perditionis extra monaſterium in ſterquilinio ſubterretur, ſecundum quod B. Gregorius Papa in libro dialogorum feciſſe legitur. Vnde ſi quicquam alicui fuerit ſpecialiter deſtinatum non præſumat illud accipere ſed Abbati, vel Priori, aut Cellario aſſignetur.* Ibidem & ALEXANDER III ita imperat. *Monachus, qui peculium habuerit, niſi ab Abbate fuerit ei pro iniuncta adminiſtratione permiſſum, à communione remoueatur altaris. Et qui in extremis cũ peculio inuentus fuerit, & digne non pœnituerit nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres recipiat ſepulturam. Abbas autem qui diligenter iſta non curauerit, officii ſui iacturam ſe nouerit incurſurum.* Si verò Monachus dicat, ſi quid proprium habet, habere cum Abbatis ſui facultate audiat, quid Vicarius Chriſti de hac re decreuerit in iiſdem decretalibus. *Nec æſtimet,* inquit, *Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo monacho diſpenſare, quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeo annexa eſt regulæ monachali vt contra eam nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* CONCILIVM quoq; Tridentinum ſeſſione viligema quinta decreuit. *Quod ſi quis* ſiue inferior, ſiue ſuperior religionis de proprietate vſurpata vel permiſſa *conuictus fuerit, is biennio actiua & paſſiua voce priuatus ſit, atque etiam iuxta ſuæ Regulæ & Ordinis conſtitutiones puniatur.*

C. cum ad monaſterium de ſtatu. mo. 1.

Greg. lib. 4. c. 55.

C. monachi. de ſtatu. mon.

C. cum ad monaſterium.

C. Trid. c. 2.

V. REMED. Conſidera exempla eorum qui ob vſurpatam proprietatem poſt voluntariæ paupertatis promiſſionem grauiſſimè puniti ſunt

Caſſ.lib.7. inſt. c.14. Tria commemorat IOAN. CASSIANVS ſecundum tria genera pro-
4. Reg 5.27. prietariorum. *Nam Giezi,* inquit, *quæ ne antea quidem poſſederat volens acquire-*
re non modo gratiam prophetiæ non meruit poſſidere, quam per ſucceſſionem velut hæ-
reditariam à ſuo habuit magiſtro ſuſcipere, verum etiam è contrario æterna lepra ſan-
cti Eliſæi maledictione perfunditur. IVDAS autem volens reſumere pecunias, quas
Matth.16.15. *antea Chriſtum ſecutus, abiecerat, non ſolum ad proditionem Domini lapſus, Apoſtola-*
tus perdidit gradum, ſed etiam vitam ipſam communi exitu finire non meruit, eumque
Act.5.1. *biothanati morte concluſit, ANANIAS verò & Saphira reſeruantes partem quan-*
dam ex his quæ poſſederant Apoſtolico ore morte mulctantur. Quod autem id fa-
ctum ſit ab vtroque poſt factam de voluntaria paupertate ſponſionem
Baſil. docet his verbis S. BASILIVS in ſermone de inſtitutionibus monacho-
rum. *Licebat initio Ananiæ poſſeſſiunculam ſuam Deo non polliceri ac vouere, ſed poſt-*
quam humanæ gloriæ cupiditate inductus, quicquid in bonis habebat per profeſſionem
Deo conſecrauit, quo videlicet egregio iſtiuſmodi facto hominum de ſe admirationem
excitaret, de pretio autem callidè neſcio qui poſtea interuertit, eiuſmodi aduerſum ſe in-
dignationem Dei prouocauit, cuius Petrus miniſter fuit, vt nec ad pænitentiam aditum
Hier ep.22. *inuenire potuerit.* QVARTVM exemplum profert B. HIERONYMVS
ex Nitriæ partibus *quidam,* ait, *ex fratribus parcior magis, quam auarior, & ne-*
ſciens triginta argenteis Dominum venditum, centum ſolidos, quos lina texendo
acquiſierat, moriens dereliquit. Initum eſt inter monachos conſilium, (nam in eo-
dem loco circiter quinque millia diuiſis cellulis habitabant) quid facto opus eſſet.
alij pauperibus diſtribuendos eſſe dicebant, alii dandos Eccleſiæ, nonulli parentibus
remittendos. Macarius verò & Pambo, & Iſidorus, & ceteri, quos Patres vo-
cant, ſancto in eis loquente ſpiritu, decreuerunt infodiendos eſſe cum eodem, dicentes.
Act 8.20. *Pecunia tua tecum ſit in perditionem. Nec hoc crudeliter quiſquam putet factum:*
tantus cunctos per totam Ægyptum terror inuaſit, vt vnum ſolidum dimiſiſſe ſit cri-
minis. QVINTVM eſt in ſermonibus ad fratres in eremo B. AVGV-
Aug ſerm.5. STINO adſcriptis. *Annis,* inquit, *duodecim & amplius Ianuarius noſter,*
qui columna obedientiæ & paupertatis inter nos eſſe videbatur, vt vidiſtis & audi-
ſtis, malè vixit, & malè moritur. Quare, vel quomodo malè vixit, niſi quia, quod
ſuum nouerat ſecretè tenuit? Quomodo etiam male moritur, niſi quia in fine ſe non
cognouit, & obſtinatus in ſuo ſenſu nobis ignorantibus teſtamentum fecit, & filium,
quem habeat in ſeculo, ditauit? O vtinam ſaltem in fine hoc nobis dixiſſet, vt oran-
tibus nobis veniam impetraſſet: ſed nec confeſſus fuit, nec eum feciſſe pænitenit: pro-
pterea de meis non eſt, nec dum viueret erat, Ligate igitur manus cadaueris eius, po-
nentes in panno ligatos centum & vndecim ſiclos, quos in pariete cellulæ retinebat,
flentes & dicentes. Pecunia tua tecum ſit in perditionem. Non enim licet nobis ſeruis
DEI eam collocare, vel ponere in victu, vel in veſtitu, vel in opere monaſterii, quia
Greg l 4.c.55. *pretium damnationis eſt.* SEXTVM exemplum eſt B. GREGORII
in dialogis, *Quidam,* inquit, *monachus, Iuſtus nomine medicinali arte fuerat*
imbutus

imbutus, qui mihi in eodem monaſterio conſtituto ſedulè obſequi, atque in aſſiduis ægritudinibus meis excubare conſueuerat. Hic itaque languore corporis præuentus ad extremum deductus eſt. Cui in ipſa ſua moleſtia frater germanus nomine Copioſus ſeruiebat, qui ipſe quoque nunc in hac vrbe per eandem medicinæ artem temporalis vitæ ſtipendia ſectatur. Sed prædictus Iuſtus, cum iam ſe ad extremum perueniſſe cognouiſſet, eidem Copioſo fratri ſuo, quia occultatos tres aureos haberet, innotuit. Quod nimirum fratribus non potuit cœlari, ſed ſubtiliter indagantes, atque illius omnia medicamenta perſcrutantes, eoſdem tres aureos inuenerunt abſconſos in medicamine. Quod mox vt mihi nunciatum eſt, tantum malum de fratre, qui nobiſcum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valui: quippe quia eiuſdem mei monaſterii ſemper regula fuerat, vt cuncti fratres ita communiter viuerent, quatenus eis ſingulis nulla habere propria liceret. Tunc nimio mœrore percuſſus cogitare cœpi, vel quid ad purgationem morientis facerem, vel quid ad exemplum viuentibus fratribus prouiderem. Pretioſo igitur eiuſdem monaſterij Præpoſito ad me accerſito dixi. Vide, vt nullus ex fratribus ſe ad eum morientem iungat, nec ſermonem conſolationis ex cuiuſlibet eorum ore percipiat, ſed cum in morte conſtitutus fratres exquiſierit, ei frater ſuus carnalis dicat, quia propter aureos, quos occultatos habuit, à cunctis fratribus abominatus ſit, vt ſaltem in morte de culpa ſua mentem ipſius amaritudo tranſuerberet, atque à peccato, quod perpetrauit, purget. Cum verò mortuus fuerit, corpus illius cum fratrum corporibus non ponatur, ſed quolibet in ſterquilinio foſſam facite, & in ea corpus eius proiicitè, ibique ſuper eum tres aureos, quos reliquit, iactate, omnes ſimul clamantes. Pecunia tua tecum ſit in perditionem, & ſic eum terra operite. Act. 8. 20. *In quibus vtriſque rebus, vnam volui morienti, alteram verò volui prodeſſe fratribus viuentibus, vt & illum amaritudo mortis à culpa ſolubilem faceret & iſtos auaritiæ tanta damnatio terreret, & à culpa prohiberet: quod ita factum eſt. Nam cum idem monachus perueniſſet ad mortem, atque anxiè ſe quæreret commendari fratribus & nullus è fratribus ei applicari & loqui dignaretur, ei carnalis frater, cur ab omnibus fratribus eſſet abominatus, indicauit. Qui protinus de reatu ſuo vehementer ingemuit, atque in ipſa ſua triſtitia è corpore exiuit, qui ita ſepultus eſt, vt dixeram. Sed fratres omnes ex eadem eius ſententia conturbati, cœperunt ſinguli extrema quæque & vilia, quæ iis habere regulariter ſemper licuerat, ad medium proferre, vehementerque formidare, ne quid apud eos eſſet, vnde reprehendi potuiſſent.* Deinde ſubiicit quomodo eidem Pretioſo mandarit, vt 30. continuis diebus ſacrificium Miſſæ pro Iuſto fieret, quibus peractis per viſionem ipſe defunctus patefecit ſe ex Purgatorii pœnis liberatum.

VI. REMED. Conſidera, quibus de cauſis S. Patres vitium Proprietatis in Religioſis, non ſolum verbis ſint abominati. (nam Baſilius, Caſſianus, & Hugo Victorinus conferunt cum furto IVDÆ proditoris, B. Bene-

nedictus vocat nequiſſimum vitium, S. Gregorius monaſteriorum pe
ſtem) verum etiam pœna tam infami caſtigarint. S. BASILIVS aliquot re-
Baſil c.35. I. cauſa. citat cauſas in Conſtitutionibus monaſticis. *Pietatis cultor,* inquit, *niſi ab*
omni priuata rerum poſſeſſione liber ſit primum quidem ſocietatis exactam diſciplinam
II. *priuata poſſeſſione corrumpit: tum etiam ipſe magnopere de ſe indicio eſt, vt qui Deum*
perpetuo iis alimenta ſuppeditaturum diffidat, qui in nomine ipſius congregati ſint neque
Pſal. 36.25. *illud audiuerit, quod dicitur à Propheta. Iunior fui, etenim ſenui, & non vidi iuſtum*
derelictum, nec ſemen eius quærens panes, vel eos nimirum, qui intelligentia percipiun-
Matth. 18.20. *tur, prudentiæ ſcilicet, vel qui ſenſu, quibus corpus alitur. Nam ſi vbi duo vel tres con-*
gregati ſunt in nomine Chriſti ibi ipſe in medio illorum eſt, multo certe veroſimilius
III. *ibi idem eſſe credendus eſt, vbi multo frequentior hominum multitudo ſit. Porrò in-*
commodum, quod ex iſtiuſmodi poſſeſſione naſcitur, nequaquam hic tantum ſiſtit, ſed
vlterius etiam progreditur. Etenim qui proprium aliquid habere ſtudet, is ſine dubio
nihil aliud, quam diſiunctionem ac defectionem à ceteris meditatur. Nam cui hoc in
animo non eſt, quid eſt tandem, quod ipſe poßidere ſeorſim velit? cum id certum ſciat
Chriſti beneficio ſeruos ipſius in neceſſariarum rerum copia aßiduè verſari. Proinde per-
ſpicuum eſt, qui talis ſit, eum de præcidenda, ac morte afficienda anima ſua meditari, qui
exiguis obolis ſalutem ſuam prodere paratus ſit, & alter Iudas efficiatur, nempe qui à
furto exordiatur, (Furtum enim eſt priuata poſſeßio) & in proditionem deſinat: quan-
IV. *do vt ille Dominum, ſic iſte etiam veritatis verbum prodit.* Alibi & aliam ratio-
In reg. breu. q. 85. nem aſſignat. *quia,* inquit, *qui dicit ſuum aliquid eſſe, is ſeipſum alienum reddit*
ab Eccleſia Dei, & charitate Domini, qui quidem & verbo & re docuit ponendam eſſe
Reg. c. 33. *animam pro amicis, nedum res externas.* S. BENEDICTVS, cum in regula iubet,
vt monachus nihil omninò tanquam proprium ſibi vendicet, aut pro li-
V. bito aliquid det vel accipiat, illam cauſam reddit, *quia nec corpus ſuum, nec*
voluntatem ei licet habere in ſua poteſtate. VERVM acutius grauitatis huius
Caſſ. l. inſt. c. 6. 7. vitii cauſam perſpexiſſe videtur IOAN. CASSIANVS in inſtitutionibus
monaſticis, quam & fuſius perſecutus eſt. *Nulli vilis,* inquiens, *deſpectuſque*
videatur hic morbus, qui ſicut poteſt perfacilè declinari, ita ſi quenquam poſſederit, ad
VI. 1. Tim. 6.10. *ſanitatis remedia vix peruenire concedit. Receptaculum namque eſt vitiorum, malo-*
rumque omnium radix & inextricabilis nequitiæ fomes efficitur, dicente Apoſtolo, ra-
dix omnium malorum eſt philargyria, id eſt, amor pecuniæ. Hæc igitur cum remiſſam,
tepidamq; poſſederit monachi mentem, primitus eum in exigua ſumma ſolicitans, iuſtos
quoſdam, & velut rationabiles ei colores, ob quos vel reſeruare ſibi aliquid pecuniæ de-
beat, vel parare deſcribit. Nam & ea quæ præbentur in monaſterio, queritur non eſſe
ſufficientia, & ſano, robuſtoq; corpore vix poſſe tolerari, &c. Si proprium aliquid non
fuerit, quo cura corpori ægro valeat adhiberi, miſere eſſe moriendum. Poſtremo nec diu
poſſe in eodem monaſterio commorari, & niſi parauerit ſibi viatici ſumptus, non poſſe,
cum voluerit, tranſmigrare. Itaque eum huiuſcemodi cogitationibus laqueauerit (?) men-
tem, qualiter vnum ſaltem denarium acquirere poſſit excogitat: Tunc peculiare opus
quod

quod exerceat Abbate inſcio ſolicita mente perquirit. Quod vendens clam, & optato tandem potitus nummo, qualiter eum duplicet, acrius, vehementiusque torquetur: vbi reponat, cuiue illum credat ambiguus. Cum pecuniæ incremento deinde rabies cupiditatis augetur. Tum vita longæua promittitur, ſenectus incurua, infirmitates diuerſæ atque prolixæ, quæ niſi maior ſumma in iuuentute fuerit præparata, tolerari in ſenecta non poſsint. Et infra. *Talibus igitur deceſsionum profectib. in deterius creſcens, nullam de-* Id.c.8.
inceps humilitatis, nullam caritatis, nullam obedientiæ, non dicam virtutem, ſed ne vmbram quidē virtutis retinere contentus indignatur ad omnia, & ad ſingula opera murmurat, atque ſuſpirat, &c. Deinde occaſiones, quibus offendi vel iraſci debeat ſtudioſè c.9.
perquirit, ne leuiter motus de cœnobij diſciplina videatur exire. Nec ſolus tamen tranſmigrare contentus, ne tanquam ſuo vitio deſeruiſſe credatur, quantos potuerit ſuſurrationibus clandeſtinis deprauare non deſinit. Et poſt. *Agitur itaque facibus pecunia-* c.10.
rum ſuarum magis ac magis accenſus: quæ poſſeſſa nunquam monachum, vel in monaſterio reſidere, vel viuere ſub regulæ inſtitutione permittunt.

VII. REMED. Da operam in poſterum, vt non ſolum non proprium aliquod vſurpes, vel rem exigui licet pretii citra ſuperioris conſenſum aliis des, vel accipias, verum etiam vt radicitus ex animo tuo cupiditatem omnium rerum temporalium, etiam viliſſimarum exſtirpes. Eſt an- Caſſ.lib.7.c.21.
tidotum eiuſdem CASSIANI libro paulo ante citato De Philargyriæ vel proprietatis vitio, *hæc erit,* inquit, *ſumma victoria, triumphusque perpetuus, vt quemadmodum dicitur, nec minuto quidem nummo conſcientia monachi polluatur. Impoſsibile namque eſt eum, qui victus in exigua ſtipe, concupiſcentiæ ſemel in corde ſuo radicem ſuſceperit, non maioris deſiderij protinus incendio conflagrari. Tamdiu namque miles Chriſti, victor ac ſecurus, cunctaque cupiditatis impugnatione erit externus, donec initia concupiſcentiæ huius hic nequiſsimus Spiritus in eius corde non ſeuerit. Quapropter eum in cunctis generibus vitiorum, generaliter ſerpentis caput oporteat ſeruari, in hoc præcipuè diligentius conuenit præcaueri. Quodſi fuerit intromiſſum, ſua materia conualeſcens, ipſum ſibimet vehementiora ſuſcitabit incendia. Ideoque non ſolum pecuniarum eſt cauenda poſſeſsio, verumetiam voluntas ipſa ab animo penitus extrudenda. Non enim tam effectus Philargyriæ vitandus eſt, quam affectus ipſius radicitus amputandus. Nihil enim proderit pecunias non habere, ſi voluntas in nobis fuerit poſsidendi.* Et mox ſubdit. *Poſsibile namque eſt etiam non habentem pecunias ne-* c.22.
quaquam Philargyriæ morbo carere, nihilque ei prodeſſe beneficium nuditatis, quia cupiditatis vitium reſecare non valuit, paupertatis bono, non virtutis merito delectatus, & neceſsitatis onere, non ſine cordis languore contentus. Et inferius. *Reſpice Iu-* c.24.
dam Apoſtolorum numero deputatum, quia noluit ſerpentis huius caput lethale conterere, qualiter eum ſuo veneno peremerit & concupiſcentiæ laqueis irretitum, ad quantum abrupti præcipitij crimen impegerit, vt redemptorem mundi, & humanæ ſalutis auctorem triginta argenteis perſuaſerit vendere. Vniuerſas enim diuitiarum moles cupiditatis huius rabies expuerat. Et rurſus. *Denique Princeps Apoſtolorum hic*

eruditus exemplis , ſciens habentem quippiam cupiditatis frena non poſſe moderari, nec finem eius in parua ſumma magnaue conſiſtere, ſed in ſola virtute nuditatis, Act.5. *Ananiam & Saphiram, quia ſibi quippiam de ſua facultate ſeruauerant morte multauit, vt interitum, quem ille vltro ſibi pro reatu Dominicæ proditionis intulerat, hi pro* c.28. *mendacio cupiditatis exciperent.* Et paulo poſt. *Hæc eſt igitur de philargyria perfecta victoria, vt paruiſſimæ cuiuſlibet ſtipis in corde noſtro reſidere non ſinamus igniculum, certi quod reſtinguendi eum non habebimus vlterius facultatem, ſi quantulamcunque ſcintillæ huius in nobis materiam fouerimus. Quam virtutem non aliâs retinere* c.29. 1.Timoth.6. *valebimus illibatam, niſi in monaſterio conſiſtentes ſecundum Apoſtolum habentes victum & veſtitum, his contenti fuerimus.*

VIDE. V. *Auaritia. Conſuetudo praua. Impatientia in paupertate. Inobedientia. Tentatio.*

PVDOR NOXIVS.

Remedia contra Pudorem Noxium.

I REMED. Conſidera Spiritus ſancti monita in vtroque teſtamento. • In veteri monet, vt pudorem vel confuſionem noxiam, hoc eſt, quæ ſecum affert peccatum, (quo ſcilicet â dicendo vel faciendo quod æquitas poſtulat retrahimur) fugias: vtilem verò & honeſtum, qui homini gratiam & gloriam apud Deum conciliat, vt quo aliquem pudet male Eccl.4.24.25. agere, amplectaris. Sic enim loquitur ſapiens. *Pro anima tua, ne confundaris dicere verum.* id eſt, non pudeat te veritatem confiteri etiam cum periculo vitæ *Eſt enim confuſio,* addit, *adducens peccatum, & eſt confuſio adducens gloriam &* V.26.27.28.30.33. *gratiam.* Deinde prioris confuſionis noxiæ 4. ſubiicit exempla. vt ſi quis, reueritus alicuius potentiam, mentiatur: ſi prætermittat, quos debet cor- Cap 22.31. ripere: ſi negligat indoctum, cum ſpes eſt promouendæ ſalutis, erudire; Cap.42.v.1.2.3.4.5. ſi nolit peccata confiteri. *Non confundaris,* inquiens, *confiteri peccata tua.* Et alibi. *Amicum ſalutare non confundar, à facie illius non me abſcondam.* Et iterum *Et ne pro his omnibus confundaris, & ne accipias perſonam, vt delinquas. De lege altiſſimi, & teſtamento, & de iudicio iuſtificare impium, de verbo ſociorum & viatorum & de datione hæreditatis amicorum, & de æqualitate ſtateræ & ponderum, de corruptione empti nis & negotiatorum.* Quibus verbis monet ſapiens, ne quis pudore ſinat ſe auocari ab obſeruatione præcepti diuini, vel à iuſta ſentẽtia in iudicio ferẽda, vel ab hæreditate ſecundũ æquitatem diſtribuenda,

vel

vel ab emptione venditioneque iuſta. IN NOVO vero teſtamento per os Chriſti ſaluatoris non leuem comminatur pœnam pudori noxio. *Qui me confuſus fuerit*, ait apud Marcum, *& verba mea in generatione iſta adultera & peccatrice, & filius hominis confundetur eum, cum venerit in gloria Patris ſui cum angelis ſanctis.* Et apud Lucam. *Qui me erubuerit, & meos ſermones, hunc filius hominis erubeſcet, cum venerit in maieſtate ſua, & patris, & Sanctorum angelorum.* Deinde per os B. Pauli hortatur Timotheum Epiſcopum, vt hunc pudorem horreat, dicens. *Noli erubeſcere teſtimonium Domini noſtri, neque me vinctum eius.* Et iterum. *Solicitè cura teipſum probabilem exhibere Deo, operarium inconfuſibilem.* Idque ſuo exemplo, *Promptum eſt*, inquiens, *ad Romanos, & vobis, qui Romæ eſtis, Euangelizare. Non enim erubeſco Euangelium.* Atque familiæ Oneſiphori, de qua ita ſcribit. *Det miſericordiam Dominus Oneſiphori domui, quia ſæpe me refrigerauit, & catenam meam non erubuit.* Denique & B. PETRVS nos ab hoc inutili pudore deterret. *Nemo*, inquiens, *veſtrum patiatur vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem vt Chriſtianus, non erubeſcat: glorificet autem Deum in iſto nomine.*

Marci 8. 38. Luc. 9. 26. 2. Timot 1. 8. 2. Tim. 2. 15. 2. Timot 1. 16. 1. Pet 4. 14.

II. REMED. Conſidera ſententias priſcorum Patrum. TERTVLLIANVS in Scorpiaco. *Plus eſt autem, quod Chriſtus & confuſioni confuſionem comminatur. Qui me confuſus fuerit coram hominibus, & ego confundar eum coram patre meo, qui in cœlis eſt. Sciebat enim à confuſione vel maximè formari negationem, mentis ſtatum in fronte conſiſtere, priorem eſſe pudoris, quam corporis plagam.* Et in libro de pœnitentia agens de iis quos pudet patefacere peccata in confeſſione ſacramentali. *Pleroſque*, inquit, *hoc opus, vt publicationem ſui, aut ſuffugere, aut de die in diem differre, præſumo, pudoris magis memores, quam ſalutis: velut illi qui in partibus verecundioribus corporis contracta vexatione conſcientiam medentium vitant, & ita cum erubeſcentia ſua pereunt. Intolerandum ſcilicet pudori, Domino offenſo ſatiſfacere ſaluti prodactæ reformari.* B. CYPRIANVS de lapſis. *Chriſtus in præceptis ſuis dicit. Qui confuſus me fuerit, confundet eum filius hominis. Et Chriſtianum ſe putat, qui Chriſtianus eſſe, aut confunditur aut veretur? Quomodo poteſt eſſe cum Chriſto, qui ad Chriſtum pertinere, aut erubeſcit, aut metuit?* S. AMBROSIVS ad Valentinianum Imperatorem. *Non erubeſco cum toto orbe longæua conuerti. Verum certè eſt, quia nulla ætas ad perdiſcendum ſera eſt. Erubeſcat ſenectus, quæ emendare ſe non poteſt. Non annorum canicies eſt laudanda, ſed morum. Nullus pudor eſt, ad meliora tranſire.* S. HIERONYMVS in Eccleſiaſten, agens de confeſſione ſacerdoti facienda. *Si enim*, inquit, *ægrotus erubeſcat vulnus medico confiteri, quod ignorat, medicina non curat.* D. AVGVSTINVS ad Vincentium, quem pudebat corrigere errorem. *Quid adhuc dubitas tenere quod ſentis, niſi quia in quod non ſentis, vel aliquando ſenſiſſe vel aliud defendiſſe confunderis & dum erubeſcis corrigere errorem, non erubeſcis permanere in errore, quod vtique potius erubeſcendum fuit? Hoc eſt illud, quod ſcri-*

Tert. in Gnoſticos. Marc. 8. 38. Cypr. ſerm. 5. Ambr. l. 5. ep. 31. Hier. ad c. 10. Aug. ep. 48.

tur, &

ptura non tacuit. Eſt confuſio adducens peccatum, & eſt confuſio adducens gratiam & Eccli 4.24. gloriam. Confuſio adducit peccatum, cum erubeſcit quiſque prauam mutare ſententiam, ne aut inconſtans putetur, aut diu erraſſe ſeipſo iudice teneatur. Confuſio autem adducit gratiam & gloriam, cum erubeſcit quiſque de propria iniquitate, & pœnitendo Gal.2.18. in melius commutatur: quod te facere piget illa pernicioſa confuſione ſuperatum, ne tibi ab hominibus neſcientibus quid loquantur obiiciatur illa Apoſtolica ſententia. Si enim, quæ deſtruxi, hæc eadem iterum ædifico, præuaricatorem meipſum conſtituo. B. Greg.hom. 10. GREG in Ezechielem. Sicut verecundia laudabilis eſt in malo, ita reprehenſibilis eſt in bono. Erubeſcere enim malum ſapientiæ eſt: bonum verò erubeſcere, fatuitatis. Eccli.4.24. Vnde ſcriptum eſt. Eſt confuſio adducens peccatum: & eſt confuſio adducens gloriam. Qui enim erubeſcit pœnitendo mala quæ fecit, ad vitæ libertatem peruenit. Qui verò erubeſcit bona facere, à ſtatu rectitudinis cadit atque ad damnationem tendit, ſicut per Luc.9.26. redemptorem dicitur. Qui me erubuerit, & meos ſermones, hunc filius hominis eru- Bern.c.12. beſcet, cum venerit in maieſtate ſua. S.BERN. ad milites templi exponens eundem locum Sapientis. Bonus pudor eſt, inquit, quo peccaſſe, aut certè peccare confunderis. Huiuſmodi procul dubio pudor fugat opprobrium, parat gloriam, &c. Quod ſi quiſpiam confiteri confunditur, id quoque vnde compungitur talis pudor peccatum adducit, & gloriam de conſcientia perdit. quando malum, quod ex profundo cordis compunctio conatur expellere pudor ineptus obtruſo labiorum oſtio, non permittit exire.

III. REMED. Conſidera exempla ſanctorum, qui noxio pudori lo- Heb.11.24. cum nullum dederunt. Primum ſit Moyſis, de quo Apoſtolus. Fide Moyſes grandis factus negauit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem, maiores diuitias æſtimans theſauro Ægyptiorum improperium Chriſti. Vnde AMBR ſcribens in pſalmum 118. Amb.ſerm.8. Et ep 46.ad Sabinum. Moyſes ait, noluit rex eſſe cum poſſet, ſed opprobrium Chriſti theſauris Ægypti arbitratus eſt præferendum, ſed fugiendo potentiam, potentior factus eſt. Factus eſt enim in Deum regi Pharaoni, hoc eſt, regi terribilis, quem rex timeret. Et tu ſi vis, tanquam DEVS, peccatoribus eſſe terrori, regibus reuerentia, &c. contemne quæ ſeculi ſunt, & Dominicæ paſſionis opprobrium contende omnibus præferre diuitiis. opprobrium dico, quod illis videatur opprobrium, hoc eſt, Iudæis ſcandalum, gentibus ſtultitia, nobis autem virtus Dei atque ſapientia. Sed hoc Pharao opprobrium putans, hoc eſt, inopiam, 2.Reg.6.14. ignobilitatem, contumelias, maluit diaboli eſſe quam Dei portio. II eſt DAVIDIS regis, qui omni pudore contempto non dubitauit ante arcam Domini ephod lineo accinctus, vt eſt in Sacra Regum hiſtoria totis viribus ſaltare, quod cum coniux eius Michol filia regis Saul tanquam ſcurrile factum ei exprobraſſet, reſpondit. Ante Dominum, qui elegit me potius quam patrem tuum, & quam omnem domum eius, vilior fiam plus quam factus ſum, & ero humilis in oculis meis, & cum ancillis de quibus locuta es, & glorioſior apparebo. Et mox ſu- Id.ſerm 7 & ep. 30.ad Sabin. biicitur. Igitur Michol filiæ Saul non eſt natus filius vſque in diem mortis ſuæ. Vnde concludit AMB. loco ante citato. Euidens itaque exemplum, quo & Propheta

qui

qui percutiebat in organis, & ſaltauit ante arcam Domini iuſtificatus eſt, & illa quæ reprehendit eum ſterilitate damnata eſt. Et B. GREG. in libro 27. Moralium. Greg.c.17.
Ecce, inquit, *quem Dominus cunctis ſingulariter prætulit, ſeſe ſub Domino, & exæquando minimis & abiecta exhibendo contemnit. Non poteſtas regni ad memoriam reducitur, non ſubiectorum oculis ſaltando vileſcere metuit, non ſe honore prælatum cæteris, ante eius arcam, qui honorem dederat, recognoſcit. Coram Deo egit vilia vel extrema, vt illa ex humilitate ſolidaret, quæ coram hominibus geſſerat fortia. Quid de eius factis ab alijs ſentiatur ignoro, ego Dauid plus ſaltantem ſtupeo, quam pugnantem.* Pugnando *quippe hoſtes ſubdidit: ſaltando autem coram Domino ſemetipſum vicit.* III. exemplum eſt Prophetarum, qui non veriti ſunt Domino obedire in materia ſummæ confuſionis. Nam ISAIAS iuſſus eſt nudus incedere. Ita enim ſcribit ipſe. *In tempore illo locutus eſt Dominus in manu Iſaiæ filij Amos dicens, Vade, & ſolue ſaccum de lumbis tuis, & calceamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit ſic vadens nudus & diſcalceatus.* Ac Origenes quidem contra Celſum teſtatur eum per triennium integrum nudipedem ambulaſſe. 2. IEREMIAS iuſſus eſt primo ſe præcingere lumbari lineo, ireq; ad Euphratem & ibi illud abſcondere in foramine petræ, donec computreſceret: putrefactum verò rurſus effodere & populo oſtentare. Deinde iuſſus eſt à ſenioribus accipere laguunculam teſteam, eamq; frangere in oculis virorum ipſum comitantium. Tum geſtaree collo catenam ligneam & alia vincula, quod & fecit, licet à populo irrideretur. 3. EZECHIEL iuſſus eſt ſartaginem ferream inter ſe & ciuitatem ponere, & dormire in latere ſiniſtro 390 dies, in dextro verò 40. Deinde iuſſus eſt comedere panem ſubcineritium opertum ſtercore humano, & cum illud deprecaretur, ſaltem bouino. Tertio gladio acuto radere pilos capitis & barbæ, vnamq; eorum partem igni comburere in medio ciuitatis: alteram gladio concidere in eius circuitu, tertiam verò diſpergere in ventum, & paruum numerum ex eadem ligare in ſummitate ſui pallii, & rurſum eos in ignem proiicere. Quæ omnia licet ridicula videri poſſent, hominemq; pudefacere, tamen fecit. Eodem pertinent, quæ Apoſtolus de veteris teſtamenti Sanctis ſcribit, *Alij,* inquiens, *ludibria & verbera experti, inſuper & vincula & carceres, lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt, circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus.* IV. exemplum ſit Chriſti Domini, cuius vita ſecundum mundi iudicium videri poteſt plena cõfuſionis, non noxiæ, ſed ſalutaris. Natus enim eſt in loco viliſſimo, nempe ſtabulo inter beſtias & depoſitus in præſepio. adoratus ab infimo genere hominum, nempe paſtoribus nocte ſuper gregem vigilantibus. educatus ab egenis parentibus in ſumma rerum inopia, ſic vt iam adultus vixerit ex aliena liberalitate, teſtatusq; ſit ſe nec habere, vbi caput ſuum reclinare poſſet. Non erubuit publicè detractis

Margin: Iſai.20.1. — Orig lib.7. — Ier.13.1. — Ier.19.1. — Ier.27.1. — Ezech.c.4. — Ezech.5.1. — Heb.11.36. — Luc.2.12. — Matth.8.20. — Matt.3.16.

Matth. 3. 5. veſtibus in Iordane baptiſmum à B. Ioanne recipere. Permiſit vt ab ipſo Satana in pinnaculum templi, & in montem excelſum deferretur. Aſino
Ioan. 12. 15. quaſi triumphans Hieroſolymam acclamantibus pueris inuectus eſt: cum infamibus hominibus publicanis & meretricibus conuerſari non
Matth. 4. 18. detrectauit: rudes & pauperes piſcatores in diſcipulos adſciuit: contumeliis multis à Scribis & Phariſæis affectus, ac tandem captus, conſputus, velatus, flagellatus, ſpinis coronatus, per ludibrium veſte purpu-
Matth. 26. 67. rea & alba indutus & velut rex flexo poplite ſalutatus, ac demum in medio latronum, velut mortalium deterrimus, cruci affixus. Vt merito B. Paulus præceteris iam dictis exemplis hoc admirandum de contempta confuſione exemplum CHRISTI nobis proponat, dicens,
Heb. 12. 2. *aſpicientes in Auctorem fidei & conſummatorem IESVM, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem, confuſione contempta, atque in dextera DEI ſedet. Recogitate enim eum, qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſum ſemetipſum contradictionem.*

V. exemplum ſit Apoſtolorum, qui inſiſtentes magiſtri ſui veſtigiis libenter omnis generis contumelias & ludibria poſt acceptam Spiritus
Act. 5. 41. ſancti gratiam ſuſtinuere. Nam cum ob prædicationem Euangelii cæſi fuiſſent, *ibant*, inquit B. Lucas in hiſtoria Apoſtolica, *gaudentes à conſpectu conſilii, quoniam digni habiti ſunt pro nomine IESV contumeliam pati*. Idem
Heb. 10. 32. ſcribit B. Paulus de eorum imitatoribus primis Chriſtianis, dum ait ad Hæbreos. *Rememoramini priſtinos dies, in quibus illuminati magnum certamen ſuſtinuiſtis paſſionum, & in altero quidem opprobriis & tribulationibus ſpectaculum facti: in altero autem ſocii taliter conuerſantium effecti. Nam & vinctis*
1. Cor. 1. 23. *compaſſi eſtis, & rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis, cognoſcentes vos habere meliorem & manentem ſubſtantiam.* Scribit & de ſe, *Nos*, inquiens, *prædicamus CHRISTVM crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam, ipſis autem vocatis Iudæis atque Græcis Chriſtum Dei virtutem, & Dei*
Ib. c. 4. 9. *ſapientiam, quia quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt hominibus, & quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus.* Et rurſus. *Puto quod Deus nos Apoſtolos nouiſſimos oſtendit, tanquam morti deſtinatos, quia ſpectaculum facti ſumus mundo, & Angelis & hominibus. Nos ſtulti propter Chriſtum, &c. purgamenta huius mundi facti ſumus, omnium peripſema vſque adhuc.* Quin nec gloriari ac exultare dubitat in his
2. Cor. 12. 9. irriſionibus & probris. *Libenter*, inquit in poſteriore ad Corinthios, *gloriabor*
Gal. 6. 14. *bor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti: Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, &c. Et ad* Galatas. *Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri IESV CHRISTI, per quem mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Eodem pertinent exempla innumerabilium Martyrum & Confeſſorum ſimiles confuſiones pro Chriſto & veritate paſſorum.

IV. REMEDIVM. Conſidera cauſam, cur Sancti nullo pudore, vel

vel confuſione abſterriti ſint à prædicatione Euangelii, vel confeſſione veræ fidei, vel veritatis defenſione, vel obſeruatione diuinorum mandatorum, aliorumùe bonorum operum, nempe quia ob oculos poſitam habebant copioſam remunerationem in cœlis paratam, & in ſcripturis ſacris promiſſam. Vt apud Matthæum, dum Chriſtus ait. *Beati eſtis cum maledixerint vobis, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduerſum vos, mentientes propter me: gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis.* Matth. 5.12
Et apud Paulum ita ſcribentem. *Id quod in præſenti eſt momentaneum, & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, ſed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia ſunt: quæ autem non videntur, æterna ſunt.* Signanter hoc antidotum notauit idem Apoſtolus cum in aliis, tum in exemplo ſupra allato de Moyſe. nã cum dixiſſet, Moyſen maiores diuitias æſtimaſſe theſauro Ægyptiorum improperium Chriſti, mox addit. *Aſpiciebat enim in remunerationem.* Deinde cum cauſam reddere vellet, cur Primi Chriſtiani, cum gaudio opprobriis & tribulationibus ſpectaculum facti eſſent, & rapinam bonorum ſuorum ſuſtinuiſſent, ſubiunxit: *cognoſcentes vos habere meliorem & manentem ſubſtantiam. Nolite itaque amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis neceſſaria eſt, vt voluntatem Dei facientes reportetis promiſſionem.* Imò docet & IESVM Chriſtum. *propoſito ſibi gaudio ſuſtinuiſſe crucem confuſione contempta, atque in dextra ſedis Dei ſedere.* Quod enim illud fuit gaudium, niſi felicitatis æternæ, quod per confuſionem ignominioſæ mortis ſecundum humanitatem promeruit, teſte eodem Apoſtolo in epiſtola ad Philippenſes? nam cum ibi dixiſſet. *Humiliauit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis.* ſtatim addit. *Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen.* Quem locum tractans B. AVG. in Ioannem. *Humilitas,* inquit, *claritatis eſt meritum, claritas humilitatis eſt præmium, ſed hoc factum eſt in forma ſerui.* Et commentarius Ambroſii. *Quid,* inquit, *& quantum humilitas mereatur, hic oſtenditur.*

2. Cor. 4.17 — Heb. 11.26 — Heb. 10.34 — Heb. 12.2 — Phil. 2.8 — Aug. tract. 104 — AmB. in ep. ad Philip.

V. REMED. Conſidera et aliam cauſam, cur ſancti dictam confuſionem contempſerint, priori contrariam, nempe qui reformidarunt confuſionem æternam in die iudicii extremi futuram, quam item diſertè Chriſtus comminatus eſt apud Lucam & Marcum ſupra citatos. *Qui me confuſus fuerit,* inquiens, *& verba mea, & filius hominis confundetur eum, cum venerit in gloria Patris ſui cum Angelis ſanctis.* Ad quam confuſionem reſpexit SALOMON, cum in Prouerbiorum initio ſic loquentẽ inducit Dei filium. *Quia vocaui, & renuiſtis: extendi manum meam, & non fuit qui aſpiceret. Deſpexiſtis omne cõſiliũ meũ, & increpationes meas neglexiſtis, ego quoq; in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo, cum vobis id, quod timebatis, aduenerit. Cum irruerit repentina calamitas,*

Marc. 8.38 — Prou. 1.24.

Digitized by Google

& interitus quaſi tempeſtas ingruerit; quando venerit ſuper vos tribulatio & anguſtia. Et IEREMIAS. *Idcirco, qui perſequuntur me, cadent & infirmi erunt: quia non intellexerunt opprobrium ſempiternum, quod nunquam delebitur.* Et iterum. *Dabo vos in opprobrium ſempiternum, & in ignominiam æternam, quæ nunquam obliuione delebitur.* Tanta verò tunc confuſio eſt futura eorum, qui exiguam confuſionem pro defenſione veritatis, & diuinorum mandatorum obſeruatione in hac vita ſuſtinere noluerunt, vt, teſte ISAIA Propheta, ingreſſuri ſint *ſciſſuras petrarum & in cauernas ſaxorum à facie formidinis Domini, & à gloria maieſtatis eius.* dicturiq; perhibente Iohele Propheta, B. Luca, & B. Ioanne in Apocalypſi, *montibus. Operite nos, & collibus. Cadite ſuper nos, & abſcondite nos à facie ſedentis ſuper thronum, & ab ira Agni. Quanta*, inquit B. EPHR. in ſermone de patientia & conſummatione ſeculi, *eos confuſio coram iuſto iudice tunc apprehendet, nullam habentes excuſationis ſuæ viam? quanta eos, cum ad ſiniſtram Regis ſegregabuntur, verecundia corripiet? quantæ in eos tenebræ irruent, quando in ira ſua loquetur ad eos, & in furore ſuo conturbabit ipſos, dicens. Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui præparatus eſt diabolo & angelis eius?* HOC antidoto impulſus quondam eſt celeberrimus apud Romanos Rhetor M. VICTORINVS, (qui & ſtatuam in foro meruit), vt poſt conuerſionem ſuam ad Chriſti fidem omni poſt habito pudore publicè in Eccleſia Catechumenum ſe profeſſus ſit. quod commemorat AVGVSTINVS in libris Confeſſionum his verbis. *Legebat ſanctam ſcripturam, omnesq; Chriſtianas litteras inueſtigabat ſtudioſiſſimè & perſcrutabatur, & dicebat Simpliciano, non palam, ſecretius & familiarius Noueris me iam eſſe Chriſtianum. Et reſpondebat ille. Non credam, nec deputabo te inter Chriſtianos, niſi in Eccleſia Chriſti te videro. Ille autem irridebat eum, dicens. Ergone parietes faciunt Chriſtianos? Et hoc ſæpe dicebat, iam ſe eſſe Chriſtianum, & Simplicianus illud ſæpe reſpondebat, & ſæpe ab illo parietum irriſio repetebatur. Amicos enim ſuos verebatur offendere ſuperbos dæmonicolas. Sed poſtquam legendo & inhiando auxit firmitatem, timuitq; negari à Chriſto coram angelis ſanctis, ſi cum timeret coram hominibus confiteri, reusq; ſibi magni criminis apparuit, erubeſcendo de ſacramentis humilitatis verbi tui, & non erubeſcendo de ſacris ſacrilegis ſuperborum dæmoniorum, quæ imitator ſuperbus acceperat, depuduit vanitati, & erubuit veritati. Subitoque & inopinatus ait Simpliciano, vt ipſe narrabat. Eamus in Eccleſiam, Chriſtianus volo fieri. At ille non capiens ſe lætitia perrexit cum eo. Vbi autem imbutus eſt primis inſtructionum ſacramentis, non multo poſt etiam nomen dedit, vt per baptiſmum regeneraretur, mirante Roma, gaudente Eccleſia.*

Ier. 20. n. c. 23. 40. — Iſa. 2. 21. — Iohel. 10. 8. — Luc 21. 11. — Apoc. 6. 16. — Ephr. tom. 1. — Matth. 25. 41. — Aug. lib. 8. c. 2

VI. REMED. Conſidera, pudorem ſalutarem, vel confuſiones pro Chriſto, vel veritate perpeſſas, vti & certas afflictiones, habendas loco gemmarum, aliorumque pretioſorum lapillorum, quia illis inprimis promeremur gratiam & gloriam, hoc eſt, contexímus coronam vitę æternæ. Qua de cauſa Eccleſiaſticus ſupra allegatus dixit. *Eſt confuſio adducens gloriam*

Eccli. 4. 25.

gloriam & gratiam. 2. Chriſtus Saluator vocauit beatos, adiuncta promiſ- Matth.5.11.
ſione copioſæ mercedis qui contumelias & maledicta hominum patien-
ter ſuſtinuerint. Similiter & B. Petrus. *Si quid patimini propter iuſtitiam*, in- 1.Pet.3.14.
quit, *beati*. & B. Iacobus. *Beatus vir, qui ſuffert tentationem, quoniam cum proba-* Iac.1.12.
tus fuerit, accipiet coronam vitæ. 3. B. Paulus teſtatur etiam leuem & momen- 2.Cor.4.17.
taneam tribulationem, cuiuſmodi eſt irriſio verbis facta, æternum gloriæ
pondus in ſublimitate operari in nobis 4. Eccleſia in ſumma veneratio-
ne habuit huc vſq; etiam inſtrumenta paſſionis Chriſti vel aliorum Mar-
tyrum, quibus illis aliqua illata eſt contumelia, atque imprimis crucem
Chriſti, clauos & ſpinas, quibus nihil in tota Chriſti paſſione contem-
ptius, ignominioſius, & quod iudicio mundi maiorem afferret confuſio-
nem. Quare B. CHRYSOSTOMVM non puduit de D. PAVLI catenis fer- Chry.hom 16.
reis, quibus vinctus fuit ita ſcribere & ad populum Antiochenum loqui.
PAVLVS vinctus IESV Chriſti inquit, (Apoſtolus initio epiſtolæ ad Phi-
læmonem) *& Timotheus frater, Magnum Pauli oraculum, non principatus & ho-
noris nomen, ſed vincula & catenæ. Vere magnum ipſum & ſplendida alia multa fa-
ciunt, in cœlum rapi tertium, in paradiſum deferri, verba audire ineffabilia, ſed horum
nihil poſuit, ſed pro omnibus catenam: hæc enim magis, quam illa, illuſtrem reddebat
& ſplendidum. Non ita rex diademate gloriatur, vt ille vinculis delectabatur: & valdé
congruè. Diadema nempe ſolum coronato capiti ornatum affert catena veró & orna-
tum multó maiorem & tutelam. Corona ſæpe regia innumeros allexit inſidiatores, & in
tyrannidis concupiſcentiam incitauit. Catena veró, cum ſit pugna contra dæmones, illo-
rum repellit inſidias*. Et paulo poſt. *Qualia veró erant vincula, quæ tantum vinctis
gloriæ tulerunt? Nonne é ferro fabricata erant? E ferro quidem fabricata, ſed mul-
tam habebant ſpiritus gratiam efflorentem, quoniam propter Chriſtum illis Paulus
circumdatus erat. O miraculum. ſerui vincti ſunt, Dominus crucifixus, & prædicatio
quotidie creſcit, & per quæ opera putabatur prohiberi. per hæc accerſa eſt. Et Crux &
vincula, quæ eſſe videbantur abominatio, nunc ſalutis ſigna ſunt facta. Et quolibet
auro ferrum illud nobis pretioſius erat, non propter naturam propriam, ſed propter cau-
ſam dictam* Et multo poſt. *Iudici*, in Actis Apoſtolorum, *dixit. Optarem te vti-* Act.26.29.
que fieri Chriſtianum abſque vinculis his. Dixit, abſque vinculis his non ipſe vincula Rex.Agrippa.
*recuſans, abſit. ſed illius condeſcendens infirmitati. quoniam ipſe ſic illa diligebat. vt
ambitioſa mulier monilia ſua. Vnde hoc manifeſtum? Gaudeo in paſsionibus meis, in-
quit. Et. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, in contumeliis, &c. Sic vbiq; glo-
riatur in tribulationibus Paulus, & ea re nimium delectatur. Et merito. Nam hoc eſt,
quod maximé Chriſti virtutem demonſtrat, & per illa Apoſtoli omnia mala vicerunt*,
DENIQ ipſi impii in extremo Iudicii die fatebuntur omnibus piis irri-
ſiones & ſannas ab ipſis perpeſſas ceſſiſſe in ſummam gloriam. Nam ita
loquuntur apud Sapientem, *præ anguſtia ſpiritus gementes. Hi ſunt, quos ali-* Sap.5.2.
quando habuimus in deriſum, & in ſimilitudinem improperij. Nos inſenſati vitam il-

Digitized by Google

tem redigere, vt obediat imperio, conſiliis obtemperet, vt in adeundis laboribus impigrè exequatur propoſitum animi ac voluntatem? AVG. ad Paulinum. *Omnis quæſtio, quæ agentes quærentesq; conturbat homines, qualis ego ſum, illa eſt, quonam modo viuendum ſit, vel inter eos, vel propter eos, qui nondum viuere moriendo nouerunt. Plerunque enim videtur nobis, quod niſi eis aliquantulum congruamus ad ea ipſa, vnde illos extrahi cupimus, nihil cum eis ſalubriter agere poterimus: quod cum facimus, talium delectatio ſubrepit & nobis, vt ſæpe etiam loqui vana delectet, auremque præbere loquentibus, nec arridere tantum, ſed etiam riſu vinci ac ſolui.* Et infra. *Qui in his omnibus timor, mi Pauline ſancte homo Dei? quis tremor? quæ tenebræ? nonne putamus de his eſſe dictum. Timor & tremor venerunt ſuper me, & contexerunt me tenebræ. Ecce elongaui fugiens & manſi in deſerto. Veruntamen in deſerto ipſo fortaſſis expertus eſt, quod adiungit, Expectabam eum, qui ſaluum me fecit à puſillanimitate & tempeſtate. Quid? ipſa diuina eloquia, nonne palpantur potius à nobis, quam tractantur? nonne in multis & dicere quid ſentias, periculoſiſſimum, & non dicere, laborioſiſſimum, & aliud quam ſentis, dicere pernicioſiſſimum eſt.* Et poſt alia concludit. *Quis mihi dabit pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam? ſiue quia pericula, in quibus quiſque verſatur grauiora ſunt quàm inexperta, ſiue quia reuera ita eſt, qualibet puſillanimitas, tempeſtaſque deſerti mihi videtur minus eſſe moleſta, quam ea, quæ vel patimur, vel timemus in turbis.* GREG. in moralibus. *Sunt nonnulli, qui cum cæleſtia appetunt, atque huius mundi noxia facta derelinquunt, ab inchoatione ſua quotidie inconſtantiæ puſillanimitate deficiunt. Quibus hos niſi arbuſtis reliquis ſimiles dixerim, qui nequaquam tales ſuperius ſurgunt, quales inferius oriuntur? Hi quippe ad conuerſionem venientes, non tales, quales cœperunt, perſeuerant, & quaſi more arborum inchoatione vaſti ſunt, ſed tenues creſcunt: quia pauliſper per augmenta temporum patiuntur detrimenta virtutum. Senſim quippe in eis deſideria ſuperna langueſcunt.* Et in paſtorali. Aliter admonendi ſunt proterui, atque aliter puſillanimes. *Illi enim dum valde de ſe præſumunt exprobrando ceteros dedignantur: iſti autem dum nimis infirmitatis ſuæ ſunt conſcii plerunque in deſperationem cadunt. Illi ſingulariter ſumma æſtimant cuncta quæ agunt; iſti vehementer deſpecta putant eſſe quæ faciunt, & idcirco in deſperatione franguntur.* S. BERNARDVS ad Abbatem S. Nicaſii. *Nec immerito his, quos in anxietate poſitos videmus amicis noſtris compatimur, quibus vtique dum exitum ignoramus, defectum metuimus, quoniam quidem ſicut ſanctis & electis tribulatio operatur patientiam, patientia probationem, probatio ſpem, ſpes autem non confundit, ſic damnatis & reprobis tribulatio parit è contrario puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem, perturbatio deſperationem, & illa interimit.* B. ISAAC de mundi contemptu. *Puſillanimitas mater eſt cruciatus: patientia verò mater eſt conſolationis. Quando vult Deus aliquem amplius tribulari permittit etiam venire ad manus puſillanimitatis. Hæc autem in eo parat potentiam acediæ, in qua geſtat ſuffocationem animæ, quæ eſt guſtatio gehennæ, & ex hac ſuperinducitur ſpiritus exceſſus: ex quo naſcuntur plurimæ*

tetra.

Aug. ep. 250. Pſal. 54. 6. Greg. l. 19. c. 26. 3. p. admon. 8. Bern. ep. 32. Iſaac. presbyt. c. 42.

num caligine te confundas. Eodem ſpectat oratio CHRY. in lib. de prouiden- Chry. lib. 2.
tia. *Eſt maximæ puſillanimitatis, eorum gratia, quæ nec dum contigerunt, incertumq́;
eſt, an euentura ſint mærore iam nos ac dolore concedere.* Pro ſananda autem aliena Greg. 3. p. pa-
puſillanimitate hoc antidotum ſuggerit idem GRE. *Puſillanimes,* inquiens, ſtor. admon. 8.
*aptius ad iter bene agendi reducimus ſi quædam bona illorum ex latere requiramus, vt
dum in eis alia reprehendendo corripimus, alia amplectendo laudemus, quatenus eorum
teneritudinem laus audita nutriat, quam culpa increpata caſtigat. Plerunq; autem vti-
lius apud illos proficimus ſi & eorum bene geſta memoramus. Et ſi qua ab eis inordina-
tè geſta ſunt, non iam tanquam perpetrata corripimus, ſed quaſi adhuc ne perpetrari de-
beant prohibemus: vt & illa quæ approbamus illatus fauor augeat, & contra ea quæ
reprehendimus magis apud puſillanimes exhortatio verecunda conualeſcat. Vnde Pau-
lus eum Theſſalonicenſes in accepta prædicatione perdurantes, quaſi de vicino mundi* 2. Theſſ. 1.
*termino quadam cognoſceret puſillanimitate turbatos, prius in eis, quæ fortia proſpi-
cit, laudat, & cautè monendo poſtmodum, quæ infirma ſunt roborat. Ait enim. Gra-
tias agere debemus Deo ſemper pro vobis fratres, ita vt dignum eſt, quoniam ſupercre-
ſcit fides veſtra, & abundat caritas vniuſcuiuſque veſtrum inuicem, &c.* Atque hoc
antidotum ipſe Gregorius in conſolando Cyriaco Conſtantinopolitano
antiſtite, de quo ſupra, ſeruauit.

VI. REMED. Præuiſio omnium periculorum, quæ incidere poſ- Amb. l. 1. c. 38.
ſent, & animi contra ea obfirmatio. Eſt S. AMBROSII in libris officio-
rum. *Hæc diligentiæ eſt, vt quis ita ſe comparet, illud ingenij ſi quis poteſt vigore men-
tis prouidere, quæ futura ſunt, & tanquam ante oculos locare, quid poſſit accidere: &
quid agere debeat, ſi ita acciderit, definire.* Et paulo poſt. *Vt in bello improuiſus hoſtis
vix ſuſtinetur, & ſi imparatos inueniat, facilè opprimit: ita animum mala inexplora-
ta plus frangunt. In his ergo duobus illa eſt animi excellentia, vt primum animus ſuus
bonis exercitatus cogitationibus, mundo corde quod verum & honeſtum eſt videat. Bea-* Matth. 5. 8.
*ti enim mundo corde, quia ipſi etiam Deum videbunt, atque id quod honeſtum eſt ſo-
lum bonum iudicet. Deinde nullis occupetur occupationibus, nullis cupiditatibus flu-
ctuet, &c. Deinde vt ſi quid acciderit aduerſi, idq́; graue & acerbum putetur, ita feras
vt nihil præter naturam accidiſſe putes, cum legeris. Nudus ſum natus, nudus exibo.* Iob. 1. 21.
*Quæ Dominus dedit, Dominus abſtulit. ſic Domino placuit ita factum eſt. Sit nomen
Domini benedictum.* Hoc remedium aduerſus puſillanimitatem præſcripſit Sen. c. 11.
inter Ethnicos & SENECA in libro de animi tranquillitate. *Niſi,* inquit,
*quicquid fieri poteſt, pro futuro, habeas, das in te vires rebus aduerſis: quas infregit,
quiſquis prior vidit.* Et. *Quicquid fieri poteſt, quaſi futurum proſpiciendo malorum
omnium impetus mollies, qui ad præparatos expectantesq́; nihil afferunt noui.* Et. *Sero
animus ad periculorum patientiam poſt pericula inſtruitur. Non putaui hoc futurum:
nunquam hoc euenturum crediſſem. Quare autem non? Quod regnum eſt, cui non ſit
parata ruina? &c.*

VII. REMED. Perfugium ad Patrem ſpiritualem, ſi aduertas te alieno

 indigere

Galat.6.1. indigere auxilio ad ſuperandam puſillanimitatem. Apoſtolus enim in epiſtola ad Galatas omnes, qui ſpirituales ſunt hortatur, vti in hoc genere officium caritatis præſtent *Fratres*, inquit, *ſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris.* Quo loco S. Avg. *Nihil ſic probat ſpiritualem virum, & peccati alieni tractatio cum liberationem eius potius, quam inſultationem, potiusq; auxilia, quam conuitia meditatur, & quantum facultas tribuitur ſuſcipit*, B. Pauli monito

Greg.2.p.c.2. conſenſit B. Greg. in Paſtorali. *Tales ſeſe*, inquit, *qui præſunt exhibeant, quibus ſubiecti occulta quoque ſua prodere non erubeſcant, vt cum tentationum fluctus paruuli tolerant, ad paſtoris mentem quaſi ad ſinum matris recurrant: & hoc quod ſe inquinari pulſantis culpæ ſordibus præuident, exhortationis eius ſolatio, & lachrymis*

Aug ep.250. *orationis lauent.* Remedium hoc præſcribit B. Avg. in epiſtola ad Paulinum, & S. Basilivs in oratione de renunciatione & abdicatione.

VIII. Remed. Conſideratio illuſtrium exemplorum, hoc eſt, ſanctorum fortitudinis & conſtantiæ laude illuſtrium, qui omnium puſillanimitatem ab animo ſuo excluſerunt, vt fuit S. Iob, pueri Machabæi, Paulus, Stephanus, S. Agnes, Laurentius, quorum robur eleganter deſcribit B. Amb. libro primo officiorum à capite 35. vſque ad 41. & alii innumerabiles Confeſſores & Martyres, quorum res geſtæ exſtant,

Vide V. *Conſcientia ſcrupuloſa. Deſolatio ſpiritalis. Illuſiones ſpirituales. Immortificatio paſſionum. Impatientia in aduerſis. Inconſtantia. Timor humanus. Triſtitia.*

R

RECIDIVA PECCATORVM.

Remedia aduerſus Recidiuam.

Prov.26.11. 2.Pet.2.22. Primvm Remedium. Conſidera ſacrorum Bibliorum ſententias à Spiritu ſancto dictatas: è quibus primo illa occurrit Salomonis. *Sicut canis, qui reuertitur ad vomitum ſuum: ſic imprudens qui iterat ſtultitiam ſuam.* Quam B. Petrvs in altera epiſtola detorſit in eos, qui ab agnita ſemel veritate in priſtinos errores relapſi erant, dicens. *Contigit enim eis illud veri prouerbii. Canis reuerſus ad ſuum vomitum.*

vomitum, & ſus lota in volutabro luti. IEREMIAS in Dei perſona his verbis Ier.2.35.
alloquitur populum Iudaicum. *Ecce ego iudicio contendam tecum eo quod dixe-
ris. Non peccaui. Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas?* Et Chriſtus apud B.
Matthæum. *Cum immundus Spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, quæ- Matth. 12. 34.
rens requiem, & non inuenit. Tunc dicit reuertar in domum meam, vnde exiui. Et ve- Luc.11.24.
niens inuenit eam vacantem, ſcopis mundatam & ornatam. Tunc vadit & aſſumit ſe-
ptem alios ſpiritus ſecum nequiores ſe, & intrantes habitant ibi, & fiunt nouiſſima ho-
minis illius peiora prioribus.* Et apud Ioannem dixit paralitico, *Ecce ſanus fa- Ioan.5.14. Ioan 8.11.
ctus es: iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Et mulieri in adulterio
deprehenſæ. *Vade, & iam amplius noli peccare.* Deinde apoſtolus ad Hebræ- Heb.6.4.
os ita ſcribit. *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati, guſtauerunt etiam donum
cæleſte, &c. prolapſi ſunt, rurſus renouari ad pœnitentiam.* Et paulo poſt. *Terra enim
ſæpe venientem ſuper ſe bibens imbrem & generans herbam opportunam illis, á quibus
colitur, accipit benedictionem à Deo, proferens autem ſpinas ac tribulos, reproba eſt, &
maledicto proxima.*

II. REMED. Conſidera Sanctorum Patrum pronunciata. B. CYP. Ioan.5.14.
lib. de diſciplina & habitu Virginum. *Soſpitantis Domini verba ſunt, & docen-
tis, curantis pariter & monentis. Ecce, inquit, ſanus factus es, iam noli peccare, ne quid
tibi deterius fiat, Dat viuendi morem dat innocentiæ legem, poſtquam contulit ſanita-
tem, nec habenis liberis & ſolutis vagari poſtmodum patitur. ſed ipſis potius, quibus ſa-
natus fuerat, mancipato, grauius comminatur; quod ſit ſcilicet minor culpa deliquiſſe
ante, cum necdum noſces diſciplinam Dei, nulla ſit venia vltra delinquere poſtquam
Deum noſſe cœpiſti.* Nullam autem veniam, vt bene monet Pamelius in ſcho-
lus, peccantibus relinquit, quia ſatiſfactionem longam requirit. S. HIER. Hier.ep.10.
ad Furiam. *Egeſſiſti aceſcentes & morbidos cibos, releuaſti æſtuantem ſtomachum:
quid vis rurſum ingerrere, quod tibi noxium fuit? Canis reuertens ad vomitum & ſus
lota ad volutabrum luti. Bruta quoque animalia, & vagæ aues ineaſ em pedicas, retia-
que non incidunt.* D. CHRY. in Matthæum. exponens verba illa. Tunc aſſu- Chry.hom. 44.
mit ſeptem alios ſpiritus. *Hæc,* inquit, *non ad ipſos ſolum, verumetiam ad nos di- Matth.12. Ioan.5.
cta credamus. Nam ſi diuina luce illuminati, & á prima delictorum miſeria erepti, rur-
ſus ad eandem malignitatem reuertimur, grauior punitio nos profecto expectabit: ideo
Chriſtus paralyticum quoque admonebat, dicens. Sanus iam factus es, noli ergo amplius
peccare. ne quid peius tibi eueniat. Sed quid peius, inquies, illi accidere poterat, qui
38. annos ægrotus iacuit? Multa profecto peiora & grauiora diuturno illo morbo poſ-
ſent excogitari Vtinam quæ tot tantaque nobis accidant, quot quantaque pati poſſumus.
Magna enim punitionum apud Deum copia eſt, licet per ineffabilem eius miſericordiam
iuſta eius ira clementer mitigetur, quod ad Hieruſalem per Ezechielem dicit.* AVG. li- Ezech.16
bro 50. Hom. *Qui iam mortuus eſt carne, deſinat peccare, vt iam non hominum de- Aug.hom.20.
ſideriis, ſed voluntate Dei reliquum in carne viuat. Sufficit enim præteritum tempus
voluntates gentium conſummaſſe in libidinibus, & voluptatibus & commeſſationibus,*

potatione, & nefandis idolorum ſeruitutibus. Sufficit enim præteritum tempus luteis operibus peccatum, tanquam Ægyptiorum dominatione ſeruiſſe. Et infra. Deteſtamini, auerſamini canes conuerſos ad vomitum ſuum: deteſtamini & auerſamini mundatam & vacantem domumquo nequiores alij ſpiritus ſeptem adduntur, vt ſint nouiſ-
Gre. admon 31. ſima hominis peiora, quam erant prima: vos veſtrum mundatorem tenete habitatorem.
S. GREG. tertia parte curæ Paſtoralis. Admonendi ſunt, qui admiſſa plangunt, nec tamen deſerunt, vt conſiderare ſolicitè ſciant, quia flendo inaniter mundant, qui viuendo ſe nequiter inquinant, cum idcirco ſe lacrymis lauant, vt mundi ad ſordes redeant.
Prou. 26. 11.
2 Pet. 2. 22. Hinc enim ſcriptum eſt. Canis reuerſus ad ſuum vomitum, & ſus lota in volutabro luti. Canis quippe cum vomit, profectò cibum, qui pectus deprimebat, proiicit: ſed cum ad vomitum reuertitur, vnde leuigatus fuerat, rurſus oneratur. Et qui admiſſa plangunt, profectò nequitiam de qua malè ſatiati fuerant, & quæ mentis intima deprimebat, confitendo proiiciunt, quam poſt confeſſionem dum repetunt reſumunt. Sus verò in volutabro luti cum lauatur ſordidior redditur. Et qui admiſſum plangit, nec tamen deſerit pœnè grauiori culpæ ſe ſubiicit: qui & ipſam, quam flendo potuit impetrare veniam contemnit, & quaſi in lutoſa aqua ſemetipſum voluit, quia dum fletibus ſuis vitæ munditiam ſubtrahit, ante Dei oculos ſordidas ipſas etiam lachrymas facit. Hinc rurſus
Eccli. 7. 15. ſcriptum eſt. Ne iteres verbum in oratione tua. Verbum namque in oratione iterare,
Eccli. 34. 30. eſt, poſt fletum committere, quod rurſum neceſſe ſit flere. Hinc quoque per quendam Sapientem dicitur. Quid prodeſt, ſi baptizatur á mortuo, & iterum tangit illum, quid proficit lauatio eius? Baptizatur quippe á mortuo qui mundatur fletibus á peccato: ſed
Bern ſerm. 4. poſt baptiſma mortuum tangit, qui culpam poſt lacrymas repetit. S. BERN. in Cantica. Si dixerit mihi IESVS, dimittuntur tibi peccata tua, niſi ego peccare deſero, quid proderit? Exui tunicam meam; ſi reinduero eam, quantum profeci? Si rurſus pedes meos, quos laueram, inquinauero, nunquid aliquid lauiſſe valebit? Sordens omni genere vitiorum iacui diu in luto fæcis: ſederit ſine dubio recidenti quam iacenti deterius. Denique qui me ſanum fecit, ipſum mihi dixiſſe recordor. Ecce ſanus factus
Ioan. 5. es. Vade, iam amplius noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Qui autem dedit voluntatem pœnitendi, opus eſt vt addat & continendi virtutem ne iterem pœnitenda, faciamq́; nouiſſima peiora prioribus PETRVS BLESENSIS de Confeſſione Sacramentali. Propoſitum pœnitentiæ, ait, perſeuerantia comitetur. Quid enim omnia
Eccli. 34. 28. & prædicta proderunt pœnitenti, ſi ad vomitum reuertatur? Verbum Sapientis eſt. Vnus ædificans, & vnus deſtruens, quid eſt niſi labor? Ita & qui baptizatur à mortuo, & ite-
c. inanis diſt. 3. de Pœnit. rum tangit mortuum, quid profuit ei lauatio? Verbum Auguſtini eſt. Inanis eſt pœnitentia, quam ſequens culpa coinquinat Vulnus iteratum ſanatur tardius, ſic lugens
Greg. l. cit. & peccans veniam non meretur: nihil proſunt lamenta, ſi replicantur peccata: nec valet de malis veniam poſcere, & mala denuo iterare. Gregorius. Qui admiſſa plangunt nec tamen deſerunt, ſed inaniter mundant; & nequiter inquinant, idcirco lacrymis ſe lauant, vt mundi ad ſordes redeant.

III. REMED. Conſidera, quam periculoſa ſit recidiua peccati, maximè

lethalis

lethalis, idq; ex triplici capite. Et primo ex parte DEI. Nam vt probat B. Cyp.lib.3.c.27. & 28.
CYP. ad Quirinum. *In βασιλειῶν primo dicitur. Si delinquendo peccet vir aduer-*
ſus virum orabunt pro eo Dominum; ſi autem in Deum peccet homo, quis orabit pro 1. Reg.2.25.
eo? Et Paralipomenon. Deus vobiſcum eſt, dum eſtis vos cum ipſo: ſi dereliqueri- 2.Par.15.2.
tis eum, derelinquet vos. Et paulus in epiſtola ad Corinthios prima. Neſcitis, quia tem- 1.Cor.3.17.
plum Dei eſtis, & ſpiritus Dei habitat in vobis? Si quis templum Dei violauerit, di-
ſperdet illum Deus. Hæc ille. His teſtimoniis conſentit illud Eccleſiaſtici, *Ite-* Eccli.34.31.
rum eadem peccans, quid proficit humiliando ſe? Orationem eius quis exaudiet? Et
illud Dei apud Ieremiam. *Quis miſerebitur tui Ieruſalem, aut quis ibit ad rogan-*
dum pro pace tua? tu enim me dereliquiſti, dicit Dominus, retrorſum abiiſti. Cauſa Ier.15.5.
autem huius periculi ex parte Dei eſt Ingratitudo, quæ aggrauat peccata
eorum qui eodem ſæpius relabuntur. Cum enim iuxta Chriſti dictum, Luc.7.47.
Cui plus dimittitur, plus diligit: profecto, cui plus dimittitur, ſi offendere per-
git, plus per ingratitudinem peccat. Quod & illa parabola apud Mat-
thæum docuit, qua conſeruus, cui Dominus roganti decem milia talenta
remiſerat, ſtatim conſeruum propter centum denarios in carcerẽ cõie- Matth.18.32.
cit. Vbi Dominus eidem ob ſummam ingratitudinem hoc facto demon-
ſtratam dicit. *Serue nequam omne debitum dimiſit tibi, quoniam rogaſti me: nonne*
ergo oportuit & te miſereri conſerui tui, ſicut & ego tui miſertus ſum? Et iratus Do-
minus eius tradidit eum tortoribus, quoadusque redderet vniuerſum debitum. SE-
CVNDO, periculoſa eſt Recidiua ex parte Dæmonis. Sicut enim Magi-
ſtratus captiuum incuria cuſtodem è carcere forte elapſum, ſummo ſtu-
dio connititur in vincula retrahere, retractumq; arctius vigilantiuſq; cu-
ſtodit: ſic dæmon peccatorem ſemel è ſeruitute ſua per ſacram exomo-
logeſin elapſum & acrius perſequitur, & captum vigilantius cuſtodit,
grauiuſque infeſtat. Vnde apud B. Matthæum ſemel ex homine egreſſus,
non inuenta requie dicit. *Reuertar in domum meam vnde exiui. Deinde aſſumit* Matth.12.43.
ſeptem alios ſpiritus ſecum nequiores ſe, & intrantes habitant ibi, hoc eſt, maiori
vigilantia in eo cuſtodiendo vtitur, ne reſipiſcat, & ideo *nouiſſima hominis*
illius, vt ibi ſubiungit Chriſtus *ſunt peiora prioribus.* Eodem pertinet, quod
de relapſis ſcribit B. PETRVS apoſtolus *A quo,* inquiens, *quis ſuperatus eſt,* 2.Pet 2.20.
huius & ſeruus eſt. Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione Domi-
ni noſtri, & ſaluatoris IESV Chriſti his rurſus implicati ſuperantur, facta ſunt eis
poſteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ
quam poſt agnitionem retrorſum conuerti ab eo, quod illis traditum eſt, ſancto mandato.
TERTIO demum periculoſa eſt ex parte Peccatoris. Primo, quia ex cre-
briore lapſu praui gignuntur habitus, ipſaque conſuetudo. Quod exper-
tus in adoleſcentia AVG in lib. Confeſſionum ita ſcripſit *Velle meum tene-*
bat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & conſtrinxerat me. Quippe ex voluntate Aug 8. confeſſ
peruerſa facta eſt libido, & dum ſeruitur libidini, facta eſt conſuetudo, & dum conſue- c.5.

tudini non reſiſtitur facta eſt neceſſitas. Vnde fit.vt cum cæteris peccatoribus tantum incumbat onus expugnandi tres hoſtes, carnem, mundum & dæmonem, huic quartus quoque expugnandus veniat, nempe inueterarata conſuetudo. Quæ hoc expugnatur ægrius, quo mentem peccatoris quaſi ſopore grauius opprimit, vt minus antidotum admittat. Quemadmodum enim qui iuxta fabros ferrarios habitant, longo tempore ictibus malleorum aſſuefacti nihil moleſtiæ percipiunt ſic peccator poſt diuturnam conſuetudinem, nullo ſenſu malorum, quæ in peccato ſunt,
Baſ.hom.9. commouetur. *Sicut in peſtilentibus locis*, inquit B. BASILIVS *ſenſim attractus aer latentem corporibus morbum inicit: ſic in praua conſuetudine maxima nobis mala hauriuntur, etiamſi ſtatim incommodum non ſentiatur.* II. periculoſa eſt, quia
G.lib.25.c 12. *peccatum*, teſte B. GREG. in Moralibus, *quod pœnitentia non diluit ipſo ſuo pondere mox ad aliud trahit. Iuſto enim iudicio omnipotens DEVS cor peccantis obnubilat,*
H.lib 7.c.22. *vt praecedentis peccati merito etiam in aliis cadat.* Vnde auctore B. HIER in
Zach.5. Ezechielem, *In Zacharia* ſcribitur, *Iniquitas ſedere ſuper talentum plumbi. Et in*
Exo.15. *Exodi cantico dicitur. Dimerſi ſunt quaſi plumbum in aqua violentiſſima Graui enim pondere peccatorum premebantur, & loqui poterant. quaſi onus graue grauatæ*
Pſal 37. *ſunt ſuper me.* Quo oneris vel ponderis lapſu, ſi ſæpius iteretur, tandem anima dilabitur in contemptum, & ex contemptu in deſperationem,
Prou.18.3. hoc eſt, ipſam inferorum portam. *Impius enim*, inquit Salomon, *cum in profundum venerit peccatorum contemnit.*

IV. REMED. Conſidera exempla eorum, qui diuinitus ob crebriores lapſus puniti fuere. Primum eſt PHARAONIS regis Ægypti, qui poſt
Exo.15.28. promiſſa & fædera de populo Dei dimittendo frequenter violata tan-
Chry.hom 44. dem cum vniuerſo ſuo exercitu maris rubri fluctibus obrutus miſerrimè periit. Vnde B. CHRY. in Mathæum. *Pharao ſi confeſtim prima percuſſione fuiſſet admonitus, neque poſteriores plagas habuiſſet, neque tandem cum eo tantus exercitus demerſus periſſet. Hæc ideo dico, quia non ignoro multos etiam nunc in Pharaonis*
4.Reg.12 8. *impietate viuere, & luto ac lateribus ſibi obnoxios affligere. Qui non in rubro mari de-*
2.Reg 24. *mergentur, ſed in ignis pelagus in quo ignei fluctus montium inſtar erigentur.* Secundum ſit DAVIDIS regis Iſrahel, quem cum Dominus primum in vxore Vriæ peccantem ſolo pueri ex ea nati interitu caſtigauiſſet, poſtea repetito in numeratione populi grauiore lapſu multorum millium nece per-
3.Reg 21.29. cuſſit. Tertium eſt regis ACHABI, qui cum prius ob ſublatam vineā Naboth ab Elia Propheta grauiter increpatus fuiſſet. & pœnitentia acta ve-
3.Reg.22.34. niam à Domino obtinuiſſet, poſtea tamen in priſtinam impietatem relapſus, eo quod Prophetam Michæam in carcerem compegiſſet, flagrantis belli tempore nutu diuino vita ſublatus eſt. ADDAM exemplum recentius à S. BONAVENTVRA in vita S. FRANCSCI Seraphici deſcriptum.
Pona.c.11. Canonicus quidā poſt hanc vitam diuturno tēpore turpiter & libidinosè actam

aſtam in grauem ægritudinem prolapſus fuerat. Eum S. Franciſcus
lecto affixum adiit, & poſtquam ſalutari Crucis ſigno conſignaſſet, priſti-
næ valetudini reſtituit, hominemq; ſedulo commonuit, vt deinceps à fœ-
da illa viuendi conſuetudine abſtineret, nec ad vomitũ aliquando redi-
ret. At ille piæ admõitionis oblitus, ad veteres impudicitiæ ſordes rediit,
& cum in ædibus cuiuſdam canonici forte cœnaſſet, tota ædium ſtru-
ctura ſubito ruente, ſolus repentina morte, cæteris conuiuis illæſis, extin-
ctus eſt.

V. REMED. eſt Pœnitentia. Pro qua hæc tria tene documenta. PRI- Prou. 24. 16.
MVM eſt, vt quoties cadis, reſurgas. *Septies enim*, ait Sapiens, *cadet iuſtus, & re-*
ſurget. Et Dominus apud Ieremiam. *Numquid qui cadit, non reſurget?* Et Ier. 8. 4.
apud Ezechielem. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ ope-* Ezech. 18. 21.
ratus eſt, &c. vita viuet, & non morietur. Et Chriſtus apud Matthæum. *Pœni-* Matt. 4. 17.
tentiam agite, appropinquauit enim regnum cælorum. S. CHRY. in Pſal. 50. *Nolo ex-* Chry. hom. 2.
cuſationes mihi afferas, nolo ignauiam prætendas. Peccaſti? pœnitere. millies peccaſti?
millies pœnitere, hæc aſſidue infundo medicamenta. B. AVG. in ſerm. de Tempore. A. ſerm. 58.
Nemo poſt centum peccata, nec poſt mille crimina de miſericordia diuina deſperet. B. Leo. ep. 91.
Leo ad Theodorum *Miſericordiæ Dei nec menſuras poſſumus ponere, nec tempo-*
ra definire, apud quem nullus patitur veniæ moras vera conuerſio, dicente Spiritu Dei
per Prophetam. Cum conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris. II. Documentum eſt, Iſa. 30. iuxta 7.
vt quoties cadis, cito reſurgas. Primò, quia neſcis quamdiu ſis victurus.
Vnde Eccleſiaſticus, *Non tardes*, inquit, *conuerti ad Dominum, nec differas de die*
in diem. Subito enim venit ira eius, & in tēpore vindictæ diſperdet te. Vnde B. AVG. Eccli 5. 8. A. in Pſal. 144.
Verum quidem dicis, quod Deus pœnitentiæ tuæ indulgentiam promiſit, ſed huic dila-
tioni tuæ craſtinum non promiſit. Secundo, quia, etſi viuas diutius, tamen pro-
craſtinatione ipſa in dies magis magiſque iram Dei prouocas iuxta illud
Apoſtoli. *An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis, igno-* Rom. 2. 4.
rans, quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam
tuā, & impœnitens cor theſaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iuſti iudicij Dei.
III. Documentum eſt, vt nunquam deſperes, etiamſi in atrociſſima chri-
mina lapſus fueris & ſæpiſſimè relapſus. Nam Spiritus ſancti apud Eze- Ezech. 33. 12.
chielem vox eſt. *Impietas impij nō nocebit ei, in quacunq; die conuerſus fuerit ab im-*
pietate ſua. Et Iſaiam. *Si fuerint peccata veſtra vt coccinum quaſi nix dealbabuntur*. Iſai. 1. 18.
Et in Pſalmis. *Miſerator & miſericors Dominus patiens, & multũ miſericors. Sua-* Pſal. 144. 8.
uis Dominus vniuerſis, & miſerationes eius ſuper omnia opera eius B. IO. CHRY. ad Chry. ep. 5.
Theodorum lapſum. *Caue dicas, iis tantum veniæ locum concedi, qui modicè deli-*
querunt. Nam finge, ſi lubet, aliquem vniuerſa malitia redundantem, & patrarit oĩa,
quæ à regno excludunt, is vt demus non ſit extra fidem, ſed fidelis aliquando fuerit accep-
tusq; Deo, poſtea verò factus ſcortator, adulter, mollis, pædico, fur, ebrius, calumniator,
& quæq; id genus flagitia ſedulo cõmittat, equidē illi non ero deſperãdi autor, etiamſi perſe-
uerāſſet.

neraſſet in his flagitiis ad extremam vſque ſenectam. Et infra. *Tanta eſt Dei humanitas, & erga nos amor, vt nunquam auerſetur pœnitentiam ſyncerè factam, imò ſi quis ad malitiæ fines olim penetrarit, illinc eum ad virtutis viam reducere conatur, & ſuſcipit redeuntem, & ſuauiter amplectitur, nihilque non facit, quo in priſtinam dignitatem reformet. Quodque eſt maioris facilitatis argumentum, etiamſi non omnem præ ſe fert pœnitentiam, breuem illam & exiguo tempore factam non abnuit, ſed magna mercede compenſat.* Et rurſus. *Quamdiu enim hic ſumus, etiamſi peccamus decies millies, ſemper erit ſpei locus, omnia dabitur abluere ſcelera dignam exhibentibus pœnitentiam. Etenim non eſt cur alibi ſperemus pœnitentiam in inferno conſtituti, quo in loco pharmacum hoc infirmum eſt. Vnde diabolus omnem, quod aiunt, lapidem mouet, quo in nobis altè radicem agat cogitatio deſperationis, quoniam nouit, quamlibet exiguum pœnituerimus, nullo id pacto facturos irremuneratos à DEO.* Cum Chryſoſtomo conſpirat B. AVGVSTIN, in hæc verba ſcribens. *Sed forte cogitat aliquis tam grauia ſe admiſiſſe peccata, vt iam Dei miſericordiam promereri non poſſit. Abſit hoc à ſenſibus omnium peccatorum. O homo, quicunque illam peccatorum multitudinem attendis, cur & omnipotentiam cœleſtis medici non attendis? Cum enim DEVS velit miſereri, quia bonus eſt, & poſſit, quia omnipotens eſt, ipſe contra ſe diuinæ pietatis ianuam claudit, qui Deum ſibi miſereri, aut non velle, aut non poſſe credit, eumque aut bonum, aut omnipotentem eſſe diffidit.* Et rurſus *Donec ſumus in hac vita, quantacunque nobis acciderint peccata poſſibile eſt omnia abluí per pœnitentiam.* Et S. BASILIVS in regulis breuioribus. *Si fieri poteſt,* inquit, *vt multitudo miſerationum Dei numeretur, & magnitudo miſericordiæ vlla menſura comprehendatur, collata cum magnitudine peccatorum, adhibeatur ſane ſi libet, deſperatio. Si autem hæc & magnitudine poſſunt, & numero definiri. (miſericordia autem Dei & miſerationes, neque magnitudine vlla poſſunt, neque numero circumſcribi) ſine dubio non eſt, cur deſperatio adhibenda ſit: ſed agnoſcenda miſericordia Dei, & commiſſa peccata deteſtanda, quorum condonatio propoſita eſt in ſanguine Chriſti, ſicut ſcriptum eſt.*

Aug. ſerm. 51. de Temp.

Id. ſerm. 181.

Baſ. quæſt. 13.

VIDE V. *Conſuetudo praua. Contemptus. Deſperatio. Ingratitudo. Peccatum. Procraſtinatio.*

SIMO-

S

SIMONIA.

Remedia aduerſus Simoniam.

PRimvm Remedium. Conſidera, ſi quid in diuinis ſcriptu-
ris de Simoniaca labe patefactum ſit: quam infecti ſunt, qui
exemplo Simonis Magi rem ſpiritualem, vt gratiam, Sacra-
mentum Ordinis, vel Eccleſiaſticum beneficium pecunia
emunt vel vendunt. Patefecit verò Chriſtus Saluator tum verbis, tum fa-
ctis, id non eſſe faciendum. Verbis quidem, cum apud B. Matthæum
Apoſtolis mandauit, vt prædicandi, miraculaque patrandi munus nullo Matt. 10. 8.
accepto pretio obirent. *Gratis*, inquiens, *accepiſtis gratis, date*. Factis verò Matt. 21. 12.
cum apud eundem, & B. Ioannem ſecundo omnes vendentes & emen- Ioann. 2. 14.
tes templo eiecit, menſaſq; numulariorum & Cathedras vendentium
columbas euertit, Vtrumque enim locum S. Patres de Simoniaca emp- Hilar. Hieron. & Theop. in c. 21 Matth.
tione & venditione expoſuerunt. Deinde in Actis Apoſtolorum de Si-
mone, primo huius vitii autore & parente, ita ſcribit B. Lvcas. *Vir quidã* Amb. in c. 19. Luc.
nomine Simon, qui ante fuerat in ciuitate magus, ſeducens gentem Samariæ, dicens ſe Aug. tract. 10. in Ioan.
eſſe aliquem magnum, cui auſcultabant omnes à minimo vſque ad maximum, dicen-
tes. Hic eſt virtus Dei, quæ vocatur magna. Et paulo poſt. *Quum vidiſſet autẽ Simõ* Greg. lib. 4. ep. 51.
quia per impoſitionem manus Apoſtolorum daretur Spiritus ſanctus, obtulit eis pecuni- Act. 8. 9.
am, dicens. Date & mihi hanc poteſtatem, vt cuicunque impoſuero manus, accipiat
Spiritum ſanctum. Petrus autem dixit ad eum. Pecunia tua tecum ſit in perditionem,
quoniam donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri, Non eſt tibi pars, neque ſors in ſer-
mone iſto: cor enim tuum non eſt rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab hac
nequitia tua, & roga Deum, ſi forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. In felle e-
nim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te eſſe. Reſpondens autem Simon di-
xit. Precamini vos pro me ad Dominum, vt nihil veniat ſuper me horum, quæ dixiſtis.

II. Remed. Conſidera S. Patrum ſententias. B. Cyp. his verbis con-
queritur. *Etiam in ſinu ſacerdotum ambitio dormit, ibi ſub vmbra recubat, in ſecreto* Cyp. de ieiun. & tent.
calami, ſe fraudulenter occultat. Simon Apoſtolorum temporibus venalem putans Spi- Act. 8. 18.
ritum ſanctum, Petrum donis aggreditur, & tentat emere poteſtatem, per quam plura
lucretur. Hæc ſacrilegii forma per omnia officia, graduſq; diſcurrit, & nihil intentatum

ambitio prætermittit. Nec dubitet quiſquam diaboli hæc eſſe negotia, & nundinatores
eius, quicunq; hæc exercent commercia, nec quicquam huiuſmodi, niſi præmiſſa apoſta-
Baſ. ep. 78. ſia, donari. S. BASILIVS ad Epiſcopos ſuæ curæ commiſſos. *Feruntur quidam*
ex vobis ab illis qui ordinantur accipere pecuniam, idque quod peius eſt pietatis nomine
palliare. Duplo namq; puniendus venit, qui prætextu boni quod malum eſt facit, tum quod
operatur quod bonum non eſt, tum quod ad perficiendum peccatum, bono vt dicitur vti-
Act. 8. 20. *tur cooperator. Hæc ſi ita habent, poſthac non fiant, ſed emendentur. alioqui neceſſario di-*
Simon. *cetur ad accipientem pecunias, quod ab Apoſtolis ad eum dictum eſt, qui pecuniam dare*
volebat, vt communicationem emeret Spiritus ſancti videlicet: Argentum tuum tecum
ſit ad perditionem. Leuius enim deliquit, qui propter inexperientiā emere volebat, quàm
qui iam donum Dei vendit. Anctio namq; eſt. Et ſi, quod gratis accepiſti, vendideris, tan-
quam Satanæ venundatus Dei gratia priuaberis. Cauponis enim ritu quæſtum reb. ſpi-
Am. c. 19. lib. 9. *ritualib. infers & Eccleſiæ, vbi corpus nobis & ſanguinem Chriſti concreditum habemus.*
S. AMB. in Lucam. *Admonet dominici forma baptiſmatis, quando deſcendit Spiritus*
Matth. 10. 8. *ſanctus in columbæ typo, eiectorum de templo huiuſmodi mercatorum in Eccleſia Dei*
conſortium eos habere non poſſe, qui ſancti Spiritus gratiam nundinentur. Gratis, in-
quit, accepiſtis, gratis date. Deniq; Simoni, qui ſanctificandi munus pretio in ſe putauit
poſſe conferri, reſpondit Petrus. Pecunia, inquit, tua tecum ſit in interitum, quoniam
Chry. hom. 38. *gratiam Dei putas te pecunia conſequi poſſe: non eſt tibi pars, neque ſors in hac fide.*
in Matth. 21. CHRY. in opere imperfecto. *Quotidie ingreditur Ieſus: in templum ſuum, id eſt*
in ſanctam Eccleſiam, & eiicit omnes vendentes gratiā Dei de Eccleſia Epiſcopus preſ-
byteros, diaconos, omneſq; Eccleſiaſticos, nec non laicos, quia vnius criminis habentur
pariter Dei dona vendentes & ementes, quia ſcriptum eſt. Gratis accepiſtis, gratis date.
Columbas quoque vendentium cathedras euertit, vt quod honor ſacerdotalis debet ab eis
auferri doceret, qui pro terrena mercede opus Dei faciendum exiſtimant. Eadem ha-
Hier. in c. 21. bet B. Hier. libro 3. in Matthæum. & addit. *Obſerua propter auaritiam ſacer-*
Matth. *dotum altaris Dei nummulariorum mēſas appellari. Cathedraſque vendentiū columbas*
euertere, qui vendunt gratiam Spiritus ſancti, & omnia faciunt, vt ſubiectos populos
Aug in c. 2. *deuorent.* S. AVG. tractatu. 10. in Ioannem. *Qui vendunt columbas, fratres? Qui*
Ioan. *dicunt, nos damus Spiritum ſanctum. Quare enim hoc dicunt, & quo pretio vendunt?*
pretium honoris ſui accipiunt. Accipiunt pretiū cathedras temporales, vt videantur ipſi
vendere columbas Caueant à flagello de reſticulis. Columba non eſt venalis, gratis da-
tur, quia gratia vocatur. D. Greg. Caſtorio Notario. *Nulla ſit in hac electione*
G. lib. 4. ep. 25. (Epiſcopi) *venalitas: ne dum præmia appetunt, diſcretionem electionis amittant: &*
illum dignum ad hoc eſſe arbitrentur officium, qui nō emerit, ſed datione placuerit. Spe-
cialiter enim & abſolute cognoſcant, quia non ſolum indignus eſt ſacerdotio, ſed & aliis
profecto culpis erit obnoxius, quiſquis Dei donum pretij præſumpſerit venalitate mer-
cari. Non itaque largus præmiis, ſed dignus meritis eligatur: nam & electum & eli-
gentes par pœna reſpiciet, ſi ſacerdotij ſinceritatem mente ſacrilega violare tentaue-
rint.

III. Re.

III. Remed. Conſidera, quam graue & abominabile ſit crimen Simoniæ: ſiquidem S. Patres in Simonis Magi facto ſupra cõmemorato quatuor notarunt flagitia. I. Auaritiæ, quæ, teſte Apoſtolo, eſt *idolorum ſeruitus*. *Quum enim Simon*, inquit Epiphanius in Panario, *non haberet rectum cor, neq; cogitatione m rectam, ſed turpi lucro, & ſtudio pecuniarum intentus eſſet & à prauo propoſito ſuo nuſquam decederet, offerebat pecunias Petro Apoſtolo, vt daret ipſi poteſtatem exhibendi Spiritum ſanctum per manuum impoſitionem, ita ratione ſecum inita, quod vellet dare multis pro modica pecunia, atque ſic per exhibitionem Spiritus multas pecunias cumulare ac lucrari*. Et B. Avg. in Ioannẽ. *Simon ille ideo volebat emere Spiritum ſanctum, quia vendere volebat Spiritum ſanctum: & putabat Apoſtolos mercatores tales eſſe, quales Dominus de templo flagello eiecit: talis enim ipſe erat, & quod venderet emere volebat: de illis erant, qui columbas vendebant: etenim in columba apparuit Spiritus ſanctus*. II. eſt Ambitionis, quod præter S. Cyprianum loco ſupra citato notauit B. Greg. *Talis*, inquit, *erat Simon Magus ab Apoſtolis baptizatus, ſed poſtea ab Apoſtolorum principe propter nefandæ venalitatis ambitionem reprobatus. Vnde & dictum eſt ei. Non eſt tibi pars in ſermone iſto. Dum enim Spiritus ſancti gratiam pretio comparare voluit, à doctrina Chriſti miſer ſe alienauit*. Et rurſus. Avg. in pſalmos. *Quoniam Simon ille magnus in mirabilibus ingredi volebat ſuper ſe, propterea plus illum delectauit potentia Apoſtolorum, quam iuſtitia Chriſtianorum, vbi vidit per manus impoſitionem Apoſtolorum & per orationes eorum Deum dare Spiritum ſanctum*. III. flagitium eſt ſacrilegii, quia vt D. Petrus ei obiecit, donum Dei exiſtimauit pecunia poſſideri poſſe, hoc eſt, rem profanam ſacratiſſimam, imò rem omninò cum pecuniæ mercede pugnantem, nempe diuinam gratiam. Vnde B. Amb. quendam Epiſcopum, qui pecunia Epiſcopatum emerat, ſic alloquitur. *Dic mihi pauliſper frater Epiſcope, cum dares pecuniam, quid accepiſti? Gratiam epiſcopalem accepi. Ergo interrogo te: hæc gratia cur tali vocabulo nuncupatur? reſpondet. cur inquis? Vt reor, pro eo, quod gratis datur, ideo gratia vocitatur. Ergo ſi gratia gratis datur, & auro non æſtimatur, unde cur gratia pecuniis comparatur?* IV. eſt Hæreſeos, quia diſertè dicit B. Petrus eum exiſtimaſſe donum Dei pecunia poſſe poſſideri, quæ opinatio, ſi pertinax ſit, hæretica eſt. Deinde ſubiecit. *Non eſt tibi pars, neque ſors in fide iſta*, vt legit B. Amb. & Auguſtinus, nec diſſentit textus Syriacus. Tum cauſam addidit. *Cor enim tuum non eſt rectum corã Deo puram* enim *conſcientiã fidei* non habuit, vt in libro altero de Pœnitentia expoſuit Ambroſius. Ac B. quidem Greg. cum Tertulliano indicat hanc hæreſin Simoniacam omnium fuiſſe primam in Eccleſia. *Hæc eſt*, inquit, *hæreſis, quæ ipſa naſcentis Eccleſiæ rudimenta tentauit, & ante alias hæreſes prima apparuit. Cuius erroris veſania, licet extunc damnata fuerit, poſtea tamen in Eccleſia germine peſtifero pullulauit*, Et in epiſtola ad Clotharium regem Francorum. *Peruenit ad nos, quod ſacri illic ordines cum datione pecuniæ conferantur. Et vehementer affligimur, ſi ad Dei dona non meritis*

Act. 8. 18.
Eph. 5. 5.
Epip. hær. 21.
A. tract. 10. in 2. cap.
Cyp. de ieiun.
G. in 4. Pſal. pœnit.
A. in Pſal. 90.
A. de dignit. Sacerd. c. 5.
Amb. c. 19. Luc.
Aug. tract. 6. in Ioan.
A. c. 5.
Tertull. de præſcrip.
G. in 4. Pſal. pœnit.
Id. lib. 9. ep. 55.

acceditur, ſed præmiis proſilitur. Et quia hæc Simoniaca hæreſis prima in Eccleſia ſurgens Apoſtolorum eſt auctoritate damnata, petimus vt congregari Synodum faciatis, &c. HAS ob cauſas PASCHALIS Papa apud Gratianum Simoniacos

c. patet. 1. q. 7. hac cenſura perculit. *Patet*, inquiens, *Simoniacos veluti primos & præcipuos hæreticos ab omnibus fidelibus reſpuendos, & ſi commoniti non reſipuerint, ab exteris etiam poteſtatibus opprimendos, omnia etiam crimina ad comparationem Simoniacæ hæreſis quaſi pro nihilo reputantur.*

IV. REMED. Conſidera deterrimos Simoniacæ labis effectus vel fructus. Primò enim extrema fœditate animam hominis conſpurcat, quã

Amb. c. 5. deſcripſit in libro de dignitate ſacerdotali B. AMB. his verbis, dum agit de Epiſcopo Simoniacè ordinato. *Oculis quidem carnalibus videtur quaſi Epiſcopus magnus, & diuinis obtutibus videtur leproſus magnus. Per pecuniam acquiſiuit indebitum ordinem, & Deum perdidit in interiore homine. Caro ſuſcepit dignitatem, & anima perdidit honeſtatem. Caro ancilla domina facta eſt animæ, & anima, quæ erat Domina, facta eſt famula carni. Caro dominatur populis, & anima ſeruit dæmoni. Carni ſacerdotium comparauit, & animæ detrimentum parauit. Quod dedit vt ordinaretur Epiſcopus, aurum fuit, & quod perdidit, anima fuit. Cum alium ordinaret, quod accepit, pecunia fuit, & quod dedit, lepra fuit. Hæc ſunt mercimonia iniquorum in perniciem eorum. Et quid prodeſt homini huiuſmodi, ſi totum mundum lucretur, & animæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima ſua?*

Matth. 16. 26. Matth. 5. 14. Et infra. *Ecce ad quæ mala voluitur deificus ordo. ecce ad quæ probra ſunt prolapſi ſacerdotes, qui audire meruerunt à iudice mundi. Vos eſtis lux huius mundi.* SECVNDO hæc labes ſua contagione plures ſolet inficere, ac minimum duos. Vnde

G. lib. 7. ep. 110. B. GREG. quibuſdam Epiſcopis ita ſcribit. *Tamen exerit adhuc nequitiæ* (Simoniacæ) *prauitas vires ſuas. Nam cogit vendere, quos decipit vt emerent. Et dum*

Matt. 10. 8. *non attenditur, quod diuina voce præcipitur, Gratis accepiſtis, gratis date: agitur vt creſcat, & geminata fiat in vno eodemq; delicti contagio, ementis ſcilicet & vendentis.* Et alibi Caſtorio. *Non largus præmiis, ſed dignus meritis, (in Epiſcopum) eligatur.*

Ep. 23. lib. 4. *Nam & electum & eligentes par pœna reſpicit, ſi ſacerdotij ſinceritatem mente ſacrilega violare tentauerint.* TERTIO vniuerſum Ordinem Eccleſiaſticum in ſummum adducit contemptum, & à fundamentis euertit. Vnde idem

Id. ep. 113 lib. 7. GREG. mærens ita ſcribit ad Brunichildem Francorum Reginam. *Illud omninò execrabile & eſſe grauiſſimum deteſtamur, quod ſacri illic Ordines per Simoniacam hæreſin, quæ prima contra Eccleſiam orta, & diſtricta maledictione damnata eſt, conferantur. Hinc igitur agitur, vt ſacerdotii dignitas in deſpectu, & ſanctus ſit honor in crimine. Perit vtique reuerentia, adimitur diſciplina: quia qui culpas debuit emendare committit, & nefaria ambitione honorabilis ſacerdotij ducitur in deprauatione cenſura. Nam quis denuò veneretur, quod venditur? aut quis non vile putet eſſe, quod emitur? Vnde valde contriſtor, & terræ illi condoleo, quia dum ſanctũ Spiritum, quem per manus impoſitionem omnipotens DEVS hominibus largiri dignatur, diuino munere*

nere habere deſpiciunt, ſed præmiis aſſequuntur, ſacerdotium illic ſubſiſtere diu non arbitror. Nam vbi dona ſupernæ gratiæ venalia iudicantur, ad Dei ſeruitium non vita Id.ep.53. l. 4. *quæritur, ſed magis contra Deum pecuniæ venerantur.* Et ad Ioannem Epiſcopum Corinthiorum. *Peruenit*, inquit, *ad nos, quod in illis partibus nullus ad ſacrum Ordinem ſine commodi datione perueniat. Quod ſi ita eſt, flens dico, demens denuntio, quia cum ſacerdotalis Ordo intus cecidit, foris quoque diu ſtare non poterit. Scimus* Matth.21.12. Ioan.2.14. *quippe ex Euangelio, quid redemptor noſter per ſemetipſum fecerit: quia ingreſſus templum cathedras vendentium columbas euertit. Columbas enim vendere, eſt de ſancto ſpiritu, quẽ Deus omnipotens conſubſtantialem ſibi per impoſitionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo vt prædixi, malo, tam innuitur quid ſequatur: quia qui in templo Dei columbas vendere præſumpſerunt, horum Deo iudice cathedræ ceciderunt.*

V. REMED. Conſidera quam graues pœnæ in ſimoniacos primum ab Apoſtolis, deinde à ſummis Pontificibus, Epiſcoporumq́ue plurimis conciliis partim Oecumenicis, partim prouincialibus ſint decretæ. Ac Apoſtolorum quidem coriphæus B. PETRVS primum Simoniæ parentem damnatione æterna dignum pronunciauit, cum dixit. *Pecunia tua te cum ſit in perditionem*, vt interpretatus eſt poſt B. Gregorium, Venerabilis Act.8.20. BEDA. *Imprecatio*, inquit Beda, *& maledictio eſt præuidentis diuinam de Simone* Gr. l.4.mor. c.8. Beda in Acta. *ſententiam, & huius reprobationẽ, atque æternam perditionem.* Deinde & fulmine excommunicationis à fidelium cœtu, cui per baptiſmum iam inſertus erat, eum ſeparauit, cum ait. *Non eſt tibi pars, neque ſors in ſermone iſto*, vel in Can.21. fide iſta. Nam Apoſtoli omnes poſtea canonem condiderunt his verbis. *Si quis Epiſcopus, aut Præſbyter, aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, deiiciatur & ipſe & ordinator, & à communione modis omnibus abſcindatur, ſicut Simon magus à Petro.* Apoſtolorum exemplum vniuerſa deinceps ſecuta eſt Eccleſia. *Hanc nefandiſſimam prauitatem*, inquit Magnus GREG. *ſancta* Gr.ep.55. lib.4. *vniuerſalis omnino damnat Eccleſia.* Ita damnauit Synodus Oecumenica Chalcedonenſis, & Synodus quæ dicitur ſexta. Ita aliæ generales quæ Eccleſiam vniuerſalem repræſentarunt. Ita variis ſanctionibus Romani antiſtites. Omnes autem pœnæ quas in Simoniacos fulminarunt, numerantur ferè ſex. Prima eſt de qua dixi, Excommunicationis latæ ſententiæ. 2. ſuſpenſio ab ordine per Simoniam ſuſcepto. 3. Reſtitutio pretii dati, & ſpiritualis rei reſignatio cum poteſt reſignari. 4. infamia. 5. inhabilitas ad beneficium Simoniacè acceptum. 6. priuatio omniũm beneficiorum etiam iuſtè acquiſitorum & ad omnia inhabilitas. De quibus multa inuenies apud Gratianum in decreto, Decretalibus, & Extrauagantibus.

VI. REMED. Conſidera exempla eorum, qui ob res ſacras emptas venditaſue diuintus olim in veteris vel noui teſtamenti ſcriptura puniti

 legun-

Hi ep.126 & Trad.c.27.& 49 leguntur. PRIMVM producit B. HIER. ad Euagrium, & in Traditionibus *Hebraicis* de ESAV, qui ius primogenituræ, id eſt, Sacerdotii, vili cibo lenticulæ vendidit. Hebræi enim *tradunt*, inquit, *quod vſque ad Sacerdotium Aaron omnes primogeniti ex ſtirpe Noe, cuius ſeries & ordo deſcribitur, fuerint ſacerdotes & Deo victimas immolarint, & hæc eſſe primogenita, quæ Eſau fratri ſuo vendiderit* Gen 25.8. *Iacob.* Qua de cauſa Apoſtolus forte in epiſtola ad Hebreos ESAV *profanum.* id eſt ſacrilegum appellauit, dicens. *Ne quis fornicator, aut profanus, vt* Heb 12.16. *Eſau, qui propter vnam eſcam vendidit primitiua ſua. Scitote enim, quoniam & poſtea cupiens hæreditare benedictionem reprobatus eſt: non enim inuenit pœnitentiæ locum quanquam cum lachrymis inquiſiſſet eam,* id eſt, benedictionem. Vnde non ſolum propheta Malachias, verum etiam B. Paulus ad Romanos ESAV Mal.1.2. proponit velut typum ſpiritualem omnium reproborum, ſicut IACOB electorum, iuxta Dei oraculum. *Iacob dilexi Eſau autem odio habui. DVO fratres erant,* ſcribit B. AVG. in enarratione pſalmi 46. *Eſau & Iacob, in vtero* Rom.9.13. *matris ambo confligebant, & de conflictu viſcera materna quatiebãtur, & illi cum duo eſſent, electus eſt minor, & præpoſitus eſt maiori, & dictum eſt. Duo populi ſunt in vtero tuo, & maior ſeruiet minori. Per omnes gentes maior, per omnes gentes minor. Sed* Gen.25.23. *minor in bonis Chriſtianis, electis, piis, fidelibus: maior in ſuperbis, indignis, peccatoribus, contumacibus, ſua peccata defendentibus magis, quàm confitentibus: qualis etiam ipſe populus Iudæorum fuit, ignorans Dei iuſtitiam, & ſuam volens conſtituere.* ALTERVM exemplum producit B. AMB. in lib. nuper citato de dignitate Act.c.5. Sacerdotali de GIEZI Eliſæi prohetæ famulo lepra diuinitus percuſſo, quod à Naaman Syro, quem magiſter eius miraculosè à morbo lepræ ſanare, munera accepiſſet, de quo in quarti Regum libri hiſtoria. *Licet,* inquit, *tam coarctet nos libelli huius prolixitas, ſolicitudo tamen fraterni nos retardat* 4 Reg.5.14. *amoris illorum præcipue ſacerdotum, qui mẽtis tepore hebetati ſacerdotalem diffamant honorem & Giezi ſectantes & Simonis ſententiam ſancti Epiſcopatus gratiam pecuniis coemerunt, nequaquam timentes ſe lepram cum Giezi à ſancto ſuſcepiſſe Eliſæo Quibus cum iſta dixerimus, ſufficere debuit ſuam comparando lepram poßidere.* Et alibi in Lucam ita loquitur. *Cito turpem ſequitur lepra mercedem, & pecunia corpus* Id.lib 4.c.4. *animumque malè quæſita commaculat. Accepiſti, (inquit Eliſæus) pecuniam, & poſſidebis ex ea agrum, & vineas, & oliueta, & greges, & lepra Naaman adhærebit tibi & ſemini tuo vſque in ſempiternum. Vides quia facto auctoris ſucceſſio damnatur hæredis. Inexpiabilis eſt enim venditi culpa miniſterii, & gratiæ vindicta cœleſtis tranſit ad poſteros.* TERTIVM ſit Iudæ proditoris, quod in medium afferunt Cyp de ieiun. Baſ.up.76. Cyp.catec.16. Matth:26.14: B. Cyprianus, S. BASILIVS. & B. Cyrillus Hyeroſolimitanus, Is enim non reformidauit ipſum ſanctum ſanctorum triginta argenteis vendere. *Iudas ille proditor,* inquit Cyprianus, *venditurus magiſtrum prætaxatum pretium à Principibus exegit ſacerdotum. Quid mihi, inquit vultis dare & ego eum vobis tradam? vſque ad mortem Domini amor lucri ſe ingerit, nec vitæ Saluatoris quæſtus de-*

detium

decium parcis. Etiam in ſinu ſacerdotum ambitio dormit, &c. Et Baſilius. *Propter auaritiam iſta fiunt,* id eſt, poſt manum impoſitionem pecunia accipitur. *Auaritia verò maiorum omnium radix eſt, & idololatria vocatur. Ne velitis igitur medicæ pecuniæ gratia idola Chriſto præferre, neque IVDAM ſectantes quæſtus gratia ſecundo illum prodere, qui ſemel pro nobis cruci eſt affixus. Alioqui & ipſi agri & manus eorum qui hoſce fructus metunt, Acheldama vocabuntur.* Cuiuſmodi autem interitus fuerit IVDÆ exponit B. LVCAS in Actis Apoſtolicis. *Et hic* (Act. 1.18.) *quidem,* inquiens, *poſſedit agrum de mercede iniquitatis, & ſuſpenſus crepuit medius,* (Oecum. in c. 1. Act.) *& diffuſa ſunt omnia viſcera eius.* PAPIAS S. Ioannis diſcipulus, apud Oecumenium, aſſerit rupto laqueo ſuperuixiſſe, ac poſtea crepuiſſe curru compreſſum, cum corpore inflatus progredi non poſſet, capite oculis que tumuiſſe, vermes è corpore cum ſanie ſcaturiſſe, & demum ex mortui cadauere tàm tetrum odorem exhalaſſe, vt locus in quo deceſſit, (Act. 8.20.) non niſi obturatis naribus præteriri poſſet. POSTREMVM ſit Simonis Magi, cuius miſerrimum exitum B. PETRVS ſua imprecatione non obſcurè præſagiiſſe videtur; deſcripſerunt autem ex Patribus quamplurimi. Adſcribam tantum verba B. Maximi Taurinenſis Epiſcopi. *Cum* inquit, *SIMON ſe Chriſtum diceret, & tanquam filium ad Patrem aſſereret volando* (Tom 3 Amb. hom. 66.) *ſe poſſe conſcendere, atque elatus ſubito Magicis artibus volare cœpiſſet, tunc Petrus, fixis genibus precatus eſt Dominum, & precatione ſancta vicit magicam leuitatem. Prior enim aſcendit in cœlum ad Dominum oratio, quam volatus, & ante peruenit iuſta petitio, quam iniqua præſumptio. Ante Petrus in terris obtinuit quod petebat, quam Simon perueniret ad cœleſtia, quæ tendebat. Tunc igitur Petrus velut victum illum de ſublimi aëre depoſuit, & quodam præcipitio in ſaxo elidens eius crura confregit. Et hoc in opprobrium facti illius: vt qui paulo ante volare tentauerat, ſubito ambulare non poſſet: & qui pennas aſſumpſerat, plantas amitteret.*

VII. REMED. Conſidera exempla Simoniacorum, qui ob Epiſcopatus, aliaſue dignitates Eccleſiaſticis pretio cóparatas vel diſtractas puniti leguntur in hiſtoria Eccleſiaſtica. Deſcribam hic terna tantũ exempla ex vndecimo tomo Annalium Cæſaris Baronii. Primũ ſumptum eſt ex Wilhelmo Malmesburienſi de geſtis Regum Angliæ *Tempore,* inquit: *Conradi* (Baron. ad ann. 1047.) *Patris* (Henricus II. Imperator) *à quodã clerico fiſtulam tulerat argenteã, qua pueri ludo aquam iaculantur, pactus Epiſcopatũ, cũ foret Imperator, adultus repetenti pollicitum impigrè dederat. Nec multo poſt aſpera valetudine correptus decubuit, morbo creſcente, triduo exſenſus & mutus tacuit, cũ in ſolo pectore vitalis halitus palpitaret. Nec aliud vitæ inditiũ erat, quã quòd manu ad nares appoſita quãtuluſcunque ſentiebatur anhelitus. Epiſcopi præſentes triduano indicto ieiunio, lacrymis & votis pro vita regis ſuperos pulſabant. Quibus, vt credi fas eſt, remediis conualeſcens, accitum Epiſcopum, quem iniuſtè fecerat, ſententia Concilij depoſuit, profeſſus ſe toto triduo dæmones infeſtos vidiſſe flammam in ſe per fiſtulam iaculantes adeò pertinacẽ, vt noſter ignis in comparatione illius tepens putetur, & nihil calere. Iuuenẽ inter hæc ſemiuſtulatũ lætũ aduenta ſſe*

ferentem immenſæ magnitudinis calicem aureum aqua plenum, cuius viſione, & latici eſpergine delinitum extinctis ardoribus in ſanitatem euaſiſſe. Ephæbū illum beatum
fuiſſe Laurentium, cuius Eccleſiæ tectum longa carie diſſolutum compaginauit, & præ
ter alia xenia calice aureo honorificauit. Idem refert VINCENTIVS Bellouacenſis in ſpeculo hiſtoriali. ALTERVM ſumptum eſt ex Nicolao Aragonio Cardinale, qui colligens res geſtas Romanorum Pontificum ita ſcribit.

Reſidentibus in ſynodo Lugdunenſi Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliarum Eccleſiarum Prælatis Archiepiſcopus quidam, vir litteratus & eloquens accuſatus eſt de crimine Simoniæ. Qui ſequenti nocte omnes ſuos accuſatores pecunia corrupit, & ſibi amicos fecit. Mane autem facto rediens ad Synodum audacter dixit. Vbi ſunt qui me accuſant ex at in publicum quicunque me voluerit damnare. Tunc obmuteſcentibus cunctis (Archidiaconus Hildebrandus, quem à latere ſuo Pontifex in Franciam miſerat) *tanquam vir diſcretus & ſapiens conuertens ſe ad illum, dixit. Credisne ô Archiepiſcope Spiritum ſanctum cum Patre & Filio vnam eſſe ſubſtantiam Deitatis? quo reſpondente, Credo: addidit Archidiaconus. Dic Gloria Patri & filio, & Spiritui ſancto. Tunc ille, Gloria Patri & filio, expeditè dicebat ſed ſpiritum ſanctum nullatenus proferre poterat. Quem cum frequenter inchoaret, & nihil proficeret, videns ſe per diuinum iudicium omninò confuſum, procidit ad pedes Archidiaconi, & confeſſus eſt proprio ore ſe Simoniacum eſſe. Poſtquam verò à ſacerdotali & Epiſcopali officio eſt depoſitus, Gloria Patri & filio & ſpiritui ſancto libera & clara voce decantauit. Quod factum ſimoniacos in tantum perterruit, quod præter alios Prælatos Eccleſiarum viginti ſeptem, Epiſcopi quadraginta quinque Simoniacos ſe eſſe confeſſi ſunt, & ſuis honoribus abſque vlla alia accuſatione renunciauerunt.* Hæc ibi. PETRVS Damiani eandem hiſtoriam breuiter recitans, addit, tam hunc, quam quinque alios Epiſcopos ab eodem Hildebrando tunc fuiſſe Apoſtolica autoritate depoſitos. TERTIVM ab eodem Cardinale Baronio ſumptum ex GLABRO Hiſtorico de Henrico II. Imperatore, quomodo crimen Simoniæ occultè & ignoranter admiſſum in ſe vindicarit. *Contigit, inquit, tunc temporis, vt Abbas cuiuſdam monaſterii honeſtæ poſſeſſionis æquum valde optimum præſentaret, quatenus in loco ſibi commiſſo ipſius* (Imperatoris) *amicitiā conciliaret. Fuerat autē idem equus, ignorante Abbate, cuidam militi clam ſublatus ſil iq. pretio vænundatus. At Imperator gratanter illum ſuſcipiens, ſuimet euectioni mancipauit. Quodā igitur die eidem equo inſidens iter agebat: obuiā fit ei miles, cui præfatus equus furtim ſublatus fuerat: qui imprudenter aggrediens Imperatorē, in huiuſmodi prorupit verba. Tu, inquiens, ô Rex, qui cenſuram debes tenere totius iuſtitiæ, equum modo fraudulenter abſtractū cerneris poſſidere. Cui illico Rex tale protulit reſponſum. Si tuus, inquit, eſt equus vt ais, accipe illū cum ſeſſore, & educ tecū, quo melius optas & habeas vtrumq. quouſq. perſolutionem furti accipias. Miles exiſtimans ſibi illudi harebat ſtupens. At rex cōpulit eum, vt manu iniecta duceret vtrumq. in ſuum dominium. Aſpicientes verò, qui circumſtabant ingenti admiratione ſtupuerunt.* Ita nēpe voluit

Marginal notes: Vinc. lib. 25. c. 19. — Bar. anno 1055. — Dam. lib. 1. ep. 9. ad Nicol. II. Pap. — B. anno Christi 1047.

voluit ſuo exemplo admonere ſibi ſubditos Imperator, magno ſui periculo poſſideri alienum, crimenq́ Simoniæ, in ipſo quoque Principe vindicandum: obidque ſic queſtus eſt. *Quæ grates referendæ ſunt illi viro, qui me tam ſubdolè in hanc impulit captionem? Qui dum ab vniuerſis horribiliter deteſtaretur, ait Rex, adducite illum, vt ſecundum illuſionem, quam in me geſſit, in eo vindicetur.* Ita quidem fremens Imperator, tamen in ſeipſum, qui munus accepiſſet in Abbatiæ inueſtitura, maluit pœnam illam conuertere, priuans ſeipſum Abbatiæ collatione. pergit enim Glaber. *Dumq́ præfatus Abbas accerſitus fuiſſet, ait ei. Depone baculum regiminis paſtoralis, quem credis largitione mortalis hominis debere geſtari. Quem cum à ſe proieciſſet, ſuſcipiens illum Rex, impoſuit dextræ imaginis Saluatoris. Vade, inquiens Abbati, & ſuſcipe illum de manu omnipotentis Regis, nec vltra pro eo debitor ſis alicuius mortalis, ſed liberè vtere eo, vt decet culmen tanti nominis.* Hucuſque ille.

VIII. REMED. Cum propter auaritiam, vt B. BASILIVS aliiq́ Patres monuerunt hoc crimen Simoniæ pręcipuè incurratur, firmiter apud animum tuum decerne, te nullam in vlla re remunerationem quæſiturum. Hoc remedium præſcripſit B. GREG. in Euangelicis homiliis. *Sunt,* inquiens, *nonnulli, qui quidem nummorum præmia ex ordinatione non accipiunt, & tamen ſacros ordines pro humana gratia largiuntur, atq́ de largitate eadem laudis ſolummodo retributionem quærunt. Hi nimirum, quod gratis acceptum eſt, gratis non tribuunt: quia de impenſo officio ſanctitatis nummum expetunt fauoris. Vnde bene cum iuſtum virum deſcriberet Propheta, ait. Qui excutit manus ſuas ab omni munere. Neq́ enim dicit: qui excutit manus ſuas à munere, ſed adiunxit, ab omni: quia aliud eſt munus ab obſequio, aliud munus à manu, aliud munus à lingua. Munus quippe ab obſequio, eſt ſubiectio indebitè impenſa. munus à manu, pecunia eſt. munus à lingua, fauor. Qui ergo ſacros ordines tribuit, tunc ab omni munere manus excutit, quando in diuinis rebus, non ſolum nullam pecuniam, ſed etiam humanam gratiam non requirit.* G.hom. Iſa 33.15.

IX. REMED. Cum verò & ſuperbia, honorumq́ cupiditas cum Simone Mago multos ſtimulet ad aucupandos pecunia Epiſcopatus, aliaſque Prælaturas Eccleſiaſticas, alio antidoto opus habes nempe Humilitatis & gloriæ humanæ contemptus. Id tradit B. AVG. in Pſalmum 130. Nam cum dixiſſet Simonem Magum ideo deliquiſſe, quod voluerit ingredi in mirabilibus ſuper ſe, plusq́ delectatum fuiſſe potentia Apoſtolorum quam iuſtitia, quod viſibiliter darent Spiritum S. ſubiicit hæc verba. *Si, fratres, vnusquisque, quod poteſt iuſtè egerit, & in eo quod alius plus poteſt* (nēpe miraculum faciendo) *non inuiderit, ſed congratulatus fuerit, tanquam in vno corpore cum eo conſtitutus, pertinet ad eum vox iſta Pſalmi. Domine non eſt exaltatum cor meum, neq́ in altum elati ſunt oculi mei, neq́ ingreſſus ſum in magnis, neq́ in mirabilibus ſuper me. Quod enim exceſſit vires meas, ait, non quæſiui, non ibi me extendi, nolui ibi magnificari. Nā iſta exaltatio de abundantia gratiarum quàm ſit timenda, ne* Aug. Pſal. 130.

qs de dono Dei ſuperbiat, ſed magis ſeruet humilitatē & faciat, quod ſcriptū eſt. Quanto
Eccli.3.20. Luc.10.7. *magnus es, tanto humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam.* Probat de inde hoc antidotum ſuum exemplo Apoſtolorum. *Apoſtoli, ait, dixerūt Domino, cum miſſi eſſent à Domino. Ecce Domine in nomine tuo etiam dæmonia nobis ſubiecta ſunt. Vidit Dominus, quod tentaret eos ſuperbia ex potentia miraculorum, & ille qui medicus venerat ſanare tumores noſtros, & ferre infirmitates noſtras continuò ait. Nolite in hoc gaudere, quia dæmonia vobis ſubiecta ſunt, ſed gaudete, quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cælo. Non omnes Chriſtiani boni dæmones eiiciunt, omnium tamen nomina ſcripta ſunt in cælo. Non eos voluit gaudere ex eo, quod proprium habebant ſed ex eo, quod cum cæteris ſalutem tenebant. Inde voluit gaudere Apoſtolos, vnde gaudes & tu. Intendat caritas veſtra. Nullus fidelis habet ſpem, ſi nomen eius non eſt ſcriptum in cælo. Omnium fidelium, qui diligunt Chriſtum, qui ambulant viam eius humiliter, quam ipſe docuit humilis nomina ſcripta ſunt in cælo. Cuiuſuis contemptibilis in Eccleſia, qui credit in Chriſtum, & diligit Chriſtum, & amat pacem Chriſti, nomen ſcriptum eſt in cælo, cuiuſlibet quem contemnis.* Sic Auguſtinus.

VIDE V. *Ambitio. Auaritia. Munerum corruptela. Superbia. Vſura.*

SOCIETAS PRAVA

Remedia contra Prauam Societatem.

Prou.1.10. I. REMED. Conſidera teſtimonia diuinæ ſcripturæ, Primo enim diſſuadet conſortium malorum. *Fili mi,* inquit Salomon, *ſi te lactauerint*
Eccli.7.2. Eccli.13.1.20. *peccatores ne acquieſcas eis, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à ſemitis eorum.* Et Eccleſiaſticus *Diſcede ab iniquo, & deficient mala abs te.* Et. *Omnis homo ſimili ſui ſociabitur. Si communicabit lupus agno aliquando, ſic peccator iuſto. Quæ com-*
2.Cor.5.6. 2.Cor.6.14. *municatio ſancto homini ad canem?* Et. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, & qui communicauerit ſuperbo induet ſuperbiam.* Et B. Paulus. *Modicum fermentum totam maſſam corrumpit.* Et. *Quæ participatio iuſtitiæ cum iniquitate? aut quæ ſo-*
2.Theſſ.3.6. *cietas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio Chriſti ad Belial?* Et. *Denunciamus vo-*
Pſal.17.26. *bis fratres in nomine Domini noſtri IESV Chriſti, vt ſubtrahatis vos ab omni fratre inordinate ambulante.* Deinde hortatur ad conſortium bonorum. *Cum ſancto*
Prou.13.20. Eccli.37.15. ait Rex Dauid, *ſanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & cum electo electus eris, & cum peruerſo peruerteris.* Et Salomon. *Qui cum ſapientibus graditur ſapiens erit: amicus ſtultorum ſimilis efficitur.* Et Syracides. *Cum viro ſancto aſſi-*
Baſil.quæſt.6. *duus eſto, quemcunque cognoueris obſeruantem timorem Dei.*

II. REMED. Conſidera SS. Patrum dicta. BASILIVS in regulis fuſius diſputatis. *Pro miſſus vitam agere cum iis, qui ſecuri perfectam illam Domini mae-*

ceptorum obſeruationem contemnunt pernicioſum eſſe etiam ipſe Salomon docet. Sic enim eſt apud ipſum. Noli amicus eſſe homini iracundo, neque habitaueris cum viro furioſo, ne forte diſcas vias eius, & ſumas laqueos animæ tuæ. Et item illud. Exite de medio eorum, & ſeparamini, nimirum eodem pertinet. Et in homilia, Quod Deus nó ſit autor malorum. *Rursus noxiæ ſunt amicitiæ, quæ cum malitia contrahuntur. Nam ea eſt amicitiæ huius lex & vis, & per ſimilitudinem malitiam coniunctis indat. Quamobrem rectè prouerbium dicit. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. Vt enim in peſtilentibus locis ſenſim attractus aer latentem corporibus morbum inijcit: ſic in praua conſuetudine ac conuerſatione maxima nobis mala hauriuntur, etiamſi ſtatim incommodũ non ſentiatur.* GREG. THAVMATVRGVS in Eccleſiaſten. *Qui contubernii neceſsitudine iuncti ſunt, & proſperi ſucceſſus voluptatem ſibi inuicem conduplicant, & rerum præter voluntatem fluentium tempeſtatem leniunt: adeo vt & diu mutua libertate ſplendeſcant, & noctu honeſtate & grauitate fulgeant. Contra, qui vitam ab omni hominum ſocietate ſemotam ducit, horrendam quandam vitam traducit, non intelligens eum temerè, ac periculoſè ſibi conſulere, qui multos homines mutuo præſidio circumſeptos adortus fuerit, ac preterea funem triplici nexu contextum haud quaquam facile perfringi ſolere.* AMB. ad Irenæum. *Noxiæ ſunt conuerſationes cum inſipientibus, & inficiunt ſobriam mentem, ac decolorant: quia ſicut adhærens ſancto ſanctus eris, ita cum peruerſo peruerſus eris. Frequenter enim accidit, vt quis contra propoſitum ſuum intemperantem audiens, cum velit ipſe continentiæ diſciplinam tenere, fuco inſipientiæ coloretur, meritoque contrariæ ſibi ſunt, & repugnantes, diſciplina atque inſolentia.* HIER. ad Furiam, de viduitate ſeruanda. *Iuuenum fuge conſortia. comatulos, comptos, atque laſciuos, domus tuæ tecta non videant. Cantor pellatur vt noxius. Fidicinas & pſaltrias, & iſtius modi chorum diaboli, quaſi mortifera Sirenarum carmina, proturba ex ædibus tuis, &c. Sanctarum viduarum ſocietatem appete.* Et in epiſtola ad Damaſum Papam, tractans verba illa Iſaiæ. In medio quoque populi immunda labia habentis habito. *Iſaias*, inquit, *qui compunctus eſt, & ſe miſerum conteſtatur, purgatione dignus efficitur. Populus verò non ſolum non agens pœnitentiam ſed neſciens quidem, quia labia habebat immunda, purgationis remedium non meretur. Prouidendum igitur ſub hoc exemplo, non ſolum vt ipſi ſimus iuſti, ſed ne cum peccatoribus moremur, quia hos in peccati ac miſeriæ parte ducit propheta.* BERN. de conuerſione S. Pauli. *Agnoſcite dilectiſſimi, & expaueſcite conſortia eorum, qui ſalutem impediunt animarum. Horrendum penitus ſacrilegium, quod & ipſorum videtur excedere facinus, qui Domino maieſtatis manus ſacrilegas iniecerunt.*

Prou. 22. 24. — Iſa 52. 11. — Id. hom. — Greg. Neocæſ. in c. 4. — Amb. lib. 1. ep. — Hier. ep. 10. — Hier. ep. 142. Iſa. 6. — Bern. ſerm. 1.

III. REMED. Da operam vt ſi inter malos viuas, quam primum, ſi fieri poteſt, te ab illis ſepares: ſi vero degas inter bonos nequaquam te malis adiungas, tum quia Spiritus Sanctus conſulit & mandat locis ſcripturæ iam citatis, tum quia in luculentum ſalutis diſcrimen te conijcies. *Qui autem amat periculum*, ait Sapiens, *peribit in illo.* HIERON in hanc

Eccli. 3. 27. — Hier. in c. 3. Ezech.

Mmm 2 rem

rem affert exempla duorum maximorum Prophetarum, Ezechielis & Moyſis, qui ſeparata à populo Iſrael peccatore domicilia habuerunt. *Scriptum eſt* inquit de Ezechiele. *Ego eram in medio traſmigrationis iuxta fluuium Chobar. Separata enim erat Prophetæ conuerſatio, & iniquorum offendebatur aſpectu. Hoc idem faciebat & Moyſes, procul à caſtris multitudinis figens tabernaculum.* Eadem de cauſa in veteri teſtamento Deus noluit filios Iſrael coniugia, vel fœdera inire cum vicinis gentibus, ne ab eis peruerterentur. *Non accipies*, mandat in Exodo, *vxorem de filiabus eorum filiis tuis ne fornicari faciant fi-*
Exod.34.16.12. *lios tuos in Deos ſuos.* Et. *Caue ne vnquam cum habitatorib. terræ illius iungas amici-*
2.Cor.6.14. *tias, quæ ſint tibi in ruinam.* in nouo verò idem vetuit Apoſtolus Chriſtianis. *Nolite*, inquiens, *iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio iuſtitiæ cum iniquitate?* Et Eccleſia Chriſti eadem de cauſa inhibuit matrimonia cũ hæreticis. Imo Chriſtus voluit etiam filios à parentibus, & amicos ab amicis
Luc.14.26. ſeparari, cum ex commoratione periculũ eſt ſalutis. *Si quis venit ad me*, ait,
Hier.ep.11. *& non odit patrẽ ſuum & matrẽ & vxorem; & filios, & fratres & ſorores, adhuc autẽ & animam ſuã non poteſt meus eſſe diſcipulus* Hier. ad Gerontiam, de monogamia. *Si ſcandalizat, inquit Apoſtolus, eſca fratrem, in æternum carnem non manducabo. Dicamus & nos ſi ſcandalizat ſoror, vel frater, non vnum & alterũ, ſed totã Eccleſiã nec ſororem videbo, nec fratrẽ. Melius eſt rem familiarem minui, quàm ſalutem animæ perire Melius eſt amittere, quod velimus, nolimus, aliquando periturũ eſt. Melius*
Id.ep.1. *ſponte dimittere, quàm id amittere, pro quo omnia dimittẽda ſunt.* Eodẽ ſpectãt illa eiuſdem ad Heliodorũ, de laude vitæ ſolitariæ. *Recordare tyrocinii tui diem, quo Chriſto in baptiſmate conſepultus in ſacramenti verba iuraſti, pro nomine eius non te patri parciturum eſſe, non matri. Ecce aduerſarius in pectore tuo Chriſtum conatur occidere licet paruulus ex collo pendeat nepos: licet ſparſo crine & ſciſſis veſtibus vbera, quibus te nutrierat, mater oſtendat: licet in limine pater iaceat, per calcatum perge patrem, ſiccis oculis ad vexillum crucis euola. Solum pietatis genus eſt in hac re eſſe crudelem.*

IV. Rem. Si non potes facile defugere Societatem malorum, vt ſi habites in ditione hæretica, (ſicut tempore Apoſtolorum pauci Chriſtiani
1.Cor.5.10. non poterant defugere cohabitationem gentilium, de quibus. B. Paulus dicit. (*alioquin debueratis de hoc mundo exiſſe*) fac ex neceſſitate virtutẽ, hoc eſt,
2.Cor.2.15. ita vitã inſtituas tuam, vt non ſolũ nemini ſis offendiculo, verum etiã præ-
Phil.2.15. claro virtutis exẽplo: multis ſis *Chriſti bonus odor Deo*, vt loquitur Apoſtolus, *vita in vitã, & ſine reprehenſione in medio nationis prauæ & peruerſæ degas, inter quos lucetis*, ait ad Phil. *ſicut luminaria in mundo verbũ vitæ continentes. Habentes*
1.Pet.2.12. inquit B. Petrus, *conuerſationẽ inter gentes bonã, vt in eo quod detrectant de vobis tanquam de malefactoribus, ex bonis operib. vos conſiderantes glorificent Deum in die viſitationis.* Vnde triplex potes capere ſolatium. Primũ, quod inter malos
Greg. in Ezec. hom.9. inculpate viuendo coniicere potes te numerandũ inter perfecte bonos. *Neque enim perfecte bonus*, inquit B. Greg. in Ezechiel. *niſi qui fuerit & cum*

malis bonus. Hinc beatus Iob. addit, *de ſemetipſo aſſerit dicens. Frater fui draconum,*
& ſocius ſtruthionum. Hinc Paulus Apoſtolus diſcipulis dicit. In medio nationis pra-
uæ, inter quos lucetis, &c. Tolerandi ergo vbique ſunt proximi, quia Abel fieri non va- Iob.30.29.
let, quem Cain malitia non exercet. Et ad Theoctiſtam patritiam. *Penſate quæſo,* Phili.2.15.
inquit: *vbi erit patientia, ſi deeſt, quod toleretur? Ego Abel eſſe non ſuſpicor, qui Cain* Greg l.9. ep.39.
non habuerit. Boni enim ſi ſine malis fuerint, perfecti eſſe boni non poſſunt, quia minimè
purgantur. Ipſa autem malorum ſocietas purgatio bonorum eſt. Alterum ſolatium
eſt, quod à condito orbe ſemper mali mixti bonis ad eos exercēdos fue-
rint. *Tres in arca,* ait ibidem Gregorius, *filii Noe fuerunt. Vnus irriſor patris ex-* Ibid.
titit. Duos Abraham filios habuit, ſed tamen carnalis eius filius eſt repromiſſionis fi-
lium perſecutus. Duos Iſaac filios habuit, ſed vnus qui Spiritualis extitit ante minas
carnalis fratris fugit. Duodecim filios Iacob habuit, ſed vnum, qui rectius viuebat vn-
decim in Ægypto vendiderunt. Addit exemplum Dauidis, Iob, Ezechielis,
Loth, 12. Apoſtolorum, &c. Tertium eſt, quod inter malos viuendo
piè, plus poſſis apud Deum mereri. *Neque enim valde laudabile eſt,* ait idem
GREG. *bonum eſſe cum bonis, ſed bonum eſſe cum malis. Sicut enim grauioris culpæ* Greg.lib.1.mor.
eſt inter bonos bonum non eſſe: ita immenſi preconii eſt, bonum etiam inter malos exti- c.1.
tiſſe. Hinc Petrus magni laudibus Loth extulit, quia bonum inter reprobos inuenit di-
cens. Et iuſtum Loth oppreſſum à neſandorum iniuſta conuerſatione eripuit. 2.Pet.2.7.

V. REMED. Delectum habe in bonis ſociis eligendis, ac primo eiuſ-
modi elige, quorum contubernio non infameris, vt monet Nepotia-
num Hier. & iterum Gerontiam his verbis. *Fuge perſonas, in quibus poteſt* Hier.ep.11.
malæ conuerſationis eſſe ſuſpicio, nec paratum habeas illud è triuio. Sufficit mihi con-
ſcientia mea, non curo quid de me loquātur homines. Et certe Apoſtolus prouidebat bo- Rom.12.17.
na non tantum coram Deo, ſed etiā corā hominibus, ne per illum nomen Dei blaſphema-
retur in gentibus. 2. dilige potius ſeniores & ſapientiores, quam iuniores.
Ita ſuadet AMBR. in officiorum libris. *Sequatur,* inquit, *conuerſationis electio-* Amb.lib.1. 43.
vt adiungamur probatiſſimis quibusque ſenioribus. Namque vt æqualium vſus dul-
cior, ita ſenum tutior eſt: qui magiſterio quodam & ductu vitæ colorat mores adole-
ſcentium, & velut murice probitatis inficit. Namque ſibi qui ſunt ignari locorum
cum ſolertibus viarum iter adoriri geſtiunt, quanto magis adoleſcentes cum ſenibus
debent nouū ſibi iter vitæ aggredi, quo minus errare poſſint, & à verò tramite virtutis
deflectere? nihil enim pulchrius, quam eoſdem & magiſtros vitæ & teſtes habere. Et
rurſum. *Adoleſcentibus quoque vtile vt claros & ſapientes viros ſequantur: quo-*
niam qui congreditur ſapientibus, ſapiens eſt: qui autem cohæret imprudentibus im-
prudens agnoſcitur. Et ad inſtructionem itaque bonis iungi plurimum proficit, & ad
probitatis teſtimonium. Oſtendunt enim adoleſcentes ſe imitatores eſſe quibus adhæſe-
rint, & ea conualeſcit opinio, quod ab his viuendi acceperint ſimilitudinem, cum quibus
cōuerſandi hauſerint cupiditatem. Hinc delectum probauit quondam ſa- Baſ.capita mo-
pientiſſimus Orientis Imperator BASILIVS, cum ad Leonem filium co- nitoria.

gnomento Philoſophum ita ſcripſit. *Vtere medicis animorum aſſiduè, vt ipſe animo valeas: ab eis enim diſcere poteris, quas res expetere, & à quibus abſtinere debeas: quibuſcum hominibus aſſueſcere, & à quorum conſuetudine abhorrere, & quomodo vitam totam diſpenſare oporteat, vt ne in frequentes morbos incidas. Si hanc inſtiteris viam, ad ſolidæ germanæque virtutis veros limites breui peruenire poteris.* 3. Si iuniorum conſuetudinem effugere non poſſis, vt ſi in ludo litterario verſeris, adiunge te iis, quos cognoueris eſſe probatiſſimos, vt fere ſolent eſſe, qui nomen Sodalitati Partheniæ Annunciatæ, vel alii congregationi piæ dederunt. Vtut ſit, quoniam in nullo hominum cœtu deſunt qui lupum ſub ouina pelle tegant, generatim vnum illud documentum tenendum eſt, quod alicubi PLVTARCHVS auctor licet Ethnicus præſcribit. *Vna, inquit, cauendi inſidias occulte malorum ratio eſt, quod in promptu ſemper habendum memoria. Cum animi noſtri pars vna veritati atque honeſtati dedita rationi recte obtemperet, altera bruta ſit falſi appetens, incertiſque obnoxia motibus, amicū ſemper meliori parti ſe accomodare conſiliarium atq; monitorem, inſtar medici ſanitatem augentis atq; conſeruantis: adulatorem, (is eſt pernicioſus ſodalis) brutæ & cupiditatibus addictæ parti ſe applicare, eamq; prauis voluptatibus ſubmittendis ſcabere ac titillare, & à rectæ rationis obſequio auertere.* Particulatim autem loquendo, congruenter huic monito, eos tantum adſciſce in tuum contubernium qui à flagitiis retrahant, & ad virtutis ſtudium accendant verbo & exemplo; idcirco velut peſtes fuge, qui à litterariis exercitationibus, à concionibus, à piorum librorum lectione, ab ineunda piorum ſodalitate, à frequentatione Sacramentorum, à viſitatione templorum abſterrent, qui tabernas, conuiuia, nocturnas emanſiones è domo, mulierum amicitias ſaltationes, aucupia, & eiuſmodi alia cum iactura ſtudiorum ſuorum, imò & ſalutis, amant & complectuntur.

P. de diſcrim. adulat. & amici.

VI. REMED. Conſidera, quot quantaq; mala pariat praua ſocietas, Filii Seth, vt conſtat ex Geneſi, boni erant, ſed poſtquam coniugia inierunt cum filiis Cain, tantis ſe inquinarunt ſceleribus, vt totum orbem Deus illuuione deleuerit. LOTH à pia Abraham ſocietate diuulſus quanta pertulit incommoda? A barbaris raptus eſt, facultates eius Sodomis accenſæ ſunt, inebriatus ſtuprum duabus filiabus intulit. Propheta quidam ſanctus à Deo in Samariam miſſus, vt eſt in tertio Regum, cum altare, in quo impius Hieroboam thus adolerat, per medium ſcuiſſet, & arefactam eiuſdem manum reſtituiſſet, tamen quia in reditu Societate Pſeudoprophetæ in ſumendo cibo vſus eſt, à leone occiſus eſt. Ioſaphat quoque rex, quia cum rege impio Achab fœdera amicitiæ iniit, diuinam reprehenſionem incurrit. S. Petrus item Apoſtolus ſimulatque Societatem reliquorum Apoſtolorum deſeruit, & in domo Caiphæ impiis militibus aggregauit, Dominum tertio negauit. Adoleſcens ille quem S. Ioannes

Gen. 4. 6. 7.
Gen. 19.
3. Reg. 13.
2. Par. 19.
Matth. 26. 70.

Ioannes Euangeliſta Epiſcopo cuidam commendarat tanquam ſuum depoſitum, teſte Euſebio Cæſarienſi, conſuetudine peruerſorum Euſ.lib.3 c.33.
ſodalium non latro modo, ſed princeps latronum factus eſt. GORDIANA Gregorii Magni amita, vt ipſe deplorat in libro dialogorum, licet ſanctiſſimo ſororum ſuarum Tharſillæ & Æmilianæ exemplo frueretur, Gre.4 dial.c. 16.& hom.38. in Euang.
tamen quia plus æquo gaudebat puellarum laicarum, & huic mundo addictarum conſuetudine, à morte ſororum miſerè ſeducta eſt. AVGVSTINVS denique in libris Confeſſionum fatetur ad furtum pomorum, ſe non pellectum, niſi vt placeret ſociis malis. Aug.l.3.c.8.& 9.
Quem fructum, inquit, *habui miſer aliquando in iis quæ nunc recolens erubeſco, maximè in illo furto: in quo ipſum furtum amaui, nihil aliud, cum & ipſum eſſet nihil, & eo ipſo ego miſerior? Et tamen ſolus id non feciſſem, ſic recordor animum tunc meum: ſolus omnino id non feciſſem. Ergo amaui ibi etiam conſortium eorum cum quibus id feci.* Et infra. *Ecce eſt coram te Deus meus viua recordatio animæ meæ. Solus non facerem furtum illud, in quo libebat id quod furabar, ſed quia furabar, quod me ſolum facere prorſus non liberet, nec facerem. O nimis inimica amicitia, ſeductio mentis inueſtigabilis ex ludo & ioco nocendi auiditas, & alieni damni appetitus, nulla lucri mei, nulla vlciſcendi libidine, ſed cum dicitur. Eamus, faciamus, & pudet non eſſe impudentem. Quis aperit tortuoſiſſimam iſtam & implicatiſſimam nodoſitatem? Fœda eſt, nolo in eam intendere, nolo eam videre*.

VII. REMED. Conſidera quot, quantaque bona pariat bonorum ſocietas. Quæ agnoſcens regius Propheta in Pſalmis exclamauit. Pſal.132.1.
Ecce quam bonum, & quã iucundum eſt habitarare fratres in vnum, *Quemadmodũ*, inquit Baſ.hom.
B. Baſilius in Gordianum Martyrium, *ſuauia aromatum odoramenta proprium quiddam per aerem continentem ſpirant, quib. præſentes recreantur, ita vir bonus toti ſibi commemorantium contubernio ſalutaris & iucundus eſt*. Luculentam certe Chriſti Domini promiſſionẽ apud D. Matthæum habes. Matth 18.20. Baſ.c.35.
Vbi duo vel tres fuerint congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. De quo dicto diſſerens B. Baſilius in Cõſtitutionibus monaſticis. *Si hoc*, inquit, *Dominus promiſit vbi duo vel tres fuerint cõgrègati, multo veriſimilius eſt idem facturum, vbi frequentior hominum piorum multitudo congregata fuerit*. Quod autem bonum nó habeãt, qui in medio ſui habent, in quo ſunt omnia bona? Completa eſt ad oculum reipſa hæc promiſſio mox poſt Chriſti reſurrectionem. Luc.24.15.
nam cum duo diſcipuli in Emaus proficiſcerentur interuenit eorum colloquio Chriſtus. Ib.36.
cumque omnes Apoſtoli ſemel atque iterum licet ianuis clauſis vna eſſent, continuo in medio eorum conſtitit Chriſtus dicens *Pax vobis*. In Pentecoſte verò cum 120. in vnó loco conſediſſent omnes repleti ſunt Spiritu ſancto. Act.2.4.
Quare non dubium eſt, quod tunc viſibiliter actum eſt, in piis hominum cœtibus in nomine CHRISTI coactis nunc ſpiritualiter agi. Multas alias vtilitates ſocietatis bonorum perſe-

q[illegible]

Baſ.q.7. quitur B. BASILIVS in regulis fuſius diſputatis, cũ demonſtrat vitam cœnobiticam ſolitaria multo eſſe tutiorem, & ſalubriorem. Et poſt eum Hier ep.4. Hier. ad Ruſticum monachum. & CASSIANVS in collationibus. Quantum verò conuerſatio cum ſenioribus fructum iuuenibus conciliarit, Caſſ.coll.19. c.6. Amb.2.offic. c.20. aliquot exemplis declarat AMB. *Inde*, inquiens, *tantus IESVS Naue, quod eum non ſolum erudiuit ad legis ſcientiam Moyſi copula, verum etiam ſanctificauit ad gratiam, Moyſes cum Deo loquebatur. Ieſus pariter nube ſacra tegebatur, &c. Vnde factum eſt, vt qui fuerat ſocius conuerſationis, fieret ſucceſſor poteſtatis.* Et poſt. *Omitto, quod Abrahæ adhæſit Loth adoleſcentulus etiam proficiſcenti, ne forte hoc propinquitatis magis fuiſſe exiſtimetur, & neceſſariæ potius, quàm voluntariæ adiunctionis. Quid de Elia atque Eliſæo loquamur? Licet enim non expreſſe Eliſæum iuuenem ſcriptura ſignificarit, aduertimus tamen, & colligimus iuniorem fuiſſe. In Actibus Apoſtolorum Barnabas Marcum aſſumpſit. Paulus Silam, Paulus Timotheum, Paulus Titum. Sed illis ſuperioribus videmus diuiſa officia, vt ſeniores conſilio præualerēt, iuueniores miniſterio.* Demum proborum contubernium aliquando & malis profuit. Nam vt eſt in Geneſi. *Benedixit Dominus domui Ægyptii propter Ioſeph, & multiplicauit tàm in ædibus, quam in agris cunctam eius ſubſtantiam.* Saul quoque cum malus eſſet, & Dauidem perſequeretur, tamen vbi ad cuneum prophetarum venit, *factus eſt etiam ſuper eum ſpiritus Domini, & ambulabat ingrediens, & prophetabat cum ceteris coram Samuele, & cecinit nudus tota die & nocte. Vnde & exiuit prouerbium. Num & Saul inter prophetas?* Eliſeus item propheta, rogatus ab impio rege Ioram, vt Deum pro ſe deprecaretur contra Moab, reſpondit. *Viuit Dominus exercituum, in cuius conſpectu ſto, quod ſi non vultum Ioſaphat regis Iuda erubeſcerem, non attendiſſem quidem te, nec reſpexiſſem.* Ita ob ſocietatem pii regis Ioſaphat rex impius Ioram ſeruatus eſt. Seruata eſſet & Sodoma ab excidio precibus patriarchæ Abraham, ſi vel decem iuſti in ea reperti fuiſſent vt liquet ex capite 18. Geneſeos. AVG. adhuc Manichæus, vt primum ſocietatem cum Epiſcopo Mediolanenſi Ambroſio *orbi terræ tum in optimis*, vt ipſe loquitur, *noto, pioq; Dei cultore inire* cœpit, initium quoque fecit emergendi ab erroribus, fœdiſque moribus. Sacris vero baptiſmi aquis ab Ambroſio tandem ablutum, ſocietatis ante initæ beneficio ſecuti ſunt mox Alipius & Euodius.

Deut.31.7. Gen.13.1. 3.Reg.19.19. Act.12.25. Act.15.27. Act.16.3. Gal.2.1. Gen.39.5. 1 Reg.19.23. 4.Reg.3.14. Gen.18.32. Aug.lib.5. confeſſ.c.13. Et l.9.c.6.& 8.

VIDE. V. *Choreæ. Colloquia otioſa. Conſuetudo praua. Exemplum malum. Familiaritas nimia. Immodeſtia. Immortificatio paſſionum.*

SPE-

SPECTACVLA ILLICITA.

Remedia contra Spectacula illicita.

I. REMED. Conſidera, quamuis expreſsè in diuinis litteris nihil ſit de ſpectaculis, ea tamen Spiritus ſancti oracula pugnare cum ſpectaculis illicitis, quibus impii hominum cætus, vanitates huius mundi, ſcurrilitates & fœdæ voluptates paſſim improbantur & damnantur, quibusq; felices prædicantur, qui ab iis abſtinuerint. Tertullianus producit illud Regii Pſaltis. *Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum, & in via peccatorum nō ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ non ſedit.* B. Ambroſius verò illud eiuſdem. *Beatus vir, qui non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas.* Et *Auerte oculos meos, ne videant vanitatem.* Chryſoſtomus illud Apoſtoli. *Fornicatio autem, & omnis immunditia, aut auaritia, nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos, aut turpitudo aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas, quæ ad rem non pertinet.* Et. *Gaudete in Domino ſemper, iterum dico gaudete,* non in diabolo. Tertul. de ſpectac. c. 3. Pſal. 1. Amb. in Pſal. 118. Pſal. 39. 5. Pſal. 118. 37. Chry. hom. 6. & 38. in Matt. Eph. 5. 3. Phil. 4. 4.

II. REMED. Conſidera, quam acri cenſura ſpectacula vetita perſtringantur ab antiquis Patribus. B. Theophilus Antiochenus ad Autolycum. *Nec monomachias, nec cetera ſpectacula ſpectare audemus, ne oculi noſtri inquinentur, & aures noſtræ audiant profana, quæ ibi decantantur, carmina, nempe dum Thyeſtis tragica facinora, commemorat. & Terei liberos deuoratos recitāt. Nec fas nobis eſt audire adulteria Deorum, hominūque, quæ ſuaui verborum modulantur mercede, & præmiis inducti celebrant. Verum abſit, inquam, à Chriſtianis, penes quos modeſtia & temperantia florent, continentia viget, &c.* Clemens Alexandrinus in pædagogo. *Prohibeantur ſpectacula & acroamata, quæ nequitia verbisque obſcænis temere profuſis vana ſunt. Quod enim turpe factum non oſtenditur in Theatris? Quod aut impudens verbum non proferunt, qui riſum mouent ſcurræ & hiſtriones?* Tertullianus de Corona militis. *Circa voluptates ſpectaculorum infamata conditio eſt ab iis qui natura quidem Dei omnia ſentiunt, ex quibus ſpectacula inſtruantur, ſcientia autem deficiunt. Illud quoque intellige, omnia à diabolo eſſe mutuata.* CYPRIANVS de ſpectaculis. *Scriptura omnia ſpectaculorum genera damnauit, quando idololatriam ſuſtulit, ludorum omnium matrem: vnde hæc vanitatis & leuitatis monſtra venerunt. Quod enim ſpectaculum ſine idolo? quis ludus ſine ſacrificio? quod certamen non conſecratum mortuo? Quid inter hæc Chriſtianus fidelis facit, ſi idolatriam fugit, quid loquitur? qui iam ſanctus ſit de rebus criminoſis voluptatem capit? Quis contra DEVM ſuperſtitiones probat, quas amat, dum ſpectat? Cæterum ſciat hæc omnia inuenta dæmoniorum eſſe non DEI.* B. AMBROSIVS exponens illud Pſalmi. Auerte oculos meos, ne videant vanitatem. *Vanitas,* inquit, *eſt illa quam cernis in theatralibus ludis Pantomimum* Theoph. lib. 3. Clem. 3. c. 11. Tertul. c. 6. Cypr. A. in Pſal. 118.

aſpicis, vanitas eſt. luctatores aſpicis, vanitas eſt, quia cernis eos de viridi luctantes corona. Illi enim veri ſunt luctatores, qui aduerſum huius ſeculi luctantur illecebras. Non capiat oculos tuos paleſtra membrorum. Equos currentes aſpicis, vanitas eſt, quia vane currunt, qui aſcendentem ſaluare non poſſunt. S. CHRYSOSTOMVS in Mathæum. *Non eſt noſtrum aſſidue ridere, reſolui cachinnis, molliri deliciis; ſed eorum potius & earum, quæ ſpectantur in theatris, quæ in lupanaribus inquinantur, eorum qui ad hoc ſunt facti, paraſitorum, & adulatorum. Non eſt, inquam, hoc eorum, qui ad æternum regnum vocati ſunt, quique in cæleſti illa ciuitate conſcripti: non eſt ſpiritalia arma geſtantium, quòd certe proprium eſt diabolo militantium. Ille enim eſt, qui etiam in artem iocos, luſuſque digeſſit, vt per hæc ad ſe traheret milites CHRISTI. virtutisque eorum neruos faceret molliores: propterea in vrbibus etiam theatra conſtruxit.* B. HIERONYMVS agens de B. Hilarione *Credens*, ait, *in Dominum IESVM non Circi furoribus, non arenæ ſanguine, non theatri luxuria delectabatur, ſed tota illi voluntas erat in congregatione Eccleſiæ.* S. AVGVSTINVS libro tertio Confeſſionum. *Rapiebant me ſpectacula theatrica, plena imaginibus miſeriarum mearum, & fomitibus ignis mei. Quid eſt, quod homo ibi vult dolere, cum ſpectat luctuoſa atque tragica, quæ tamen pati ipſe nollet? Et tamen pati vult ex eis dolorem ſpectator, & dolor ipſe eſt voluptas eius. Quid enim eſt, niſi miſerabilis inſania? Nam eo magis eis mouetur quiſque, quo minus à talibus affectibus ſanus eſt, quanquam cum ipſe patitur, miſeria: cum aliis compatitur, miſericordia dici ſolet.* B. BERNARDVS de conuerſione ad Clericos. *Ceterum*, inquit, *ſpectacula vanitatis, quid corpori præſtant, quidue animæ conferre videntur? At certe nihil in homine, cui curioſitas proſit, inuenies. Friuola prorſus, & inanis ac nugatoria conſolatio, & neſcio quid illi durius imprecer, quam vt ſemper habeat, quod requirat, qui iucundæ quietis pacem fugitans, curioſa inquietudine delectatur*

Chry. hom. 6. — H. in vita. — A. c. 2. & 3. — Bern. c. 11.

III. REMED. Conſidera, quam indigna homine Chriſtiano agantur in theatris. Ea deſcribit B. CYP. ad Donatum. *Paratur*, inquit, *gladiatorius ludus, vt libidinem crudelium luminum ſanguinis oblectet. Homo occiditur in hominis voluptatem, & vt quis poſſit occidere, peritia eſt, viſus eſt, ars eſt: ſcelus non tantum geritur, ſed & docetur. Quid poteſt inhumanius, quid acerbius dici? diſciplina eſt, vt perimere quis poſſit, & gloria, quod perimit:* Et infra. *Deinde morum quanta labes, quæ probrorum fomenta, quæ alimenta vitiorum hiſtrionicis geſtibus inquinari? videre contra fœdus iuſq; naſcendi patientiam inceſtæ turpitudinis elaboratam. Euirantur mares, honor omnis & vigor ſexus eneruati corporis dedecore mollitur, pluſque illi placet, quiſquis virum in feminam magis fregerit in laudem creſcit ex crimine, & peritior quo turpior iudicatur, &c. Exprimunt impudicam Venerem. adulteram Martem, Iouem illum ſuum, non magis regno, quam vitiis principem.* Et beatus CHRISOSTOMVS in Mathæum. *Cuncta ſimpliciter, quæ tibi fiunt, turpiſſima ſunt verba, veſtitus, tonſura, inceſſus, voces cantus, modulationes, ocu-*

Cyp lib. 2. ep. 2. — Chry. hom. 38.

lorum euerſiones ac motus, tibiæ, fiſtula, & ipſa fabularum argumenta, omnia in-
quam, turpi laſciuia plena ſunt. Non enim ignoramus, quot ibi fornicationes pera-
gantur, quot adulteriis matrimonia maculentur, quot viri muliebria patiantur, quot
iuuenes effeminentur, cuncta iniquitatis ſummæ, cuncta prodigiorum, cuncta impu-
dentiæ plena ſunt. Quas ob res non cachinnis diffluere ridentes, ſed lachrymis gemere
ac dolore oportet. Et SALVIANVS de prouidentia. *Quicquid immunditia-* Saul.lib.6.
rum eſt, hoc exercetur in theatris, quicquid luxuriarum, in paleſtris. Quicquid immode-
rationis in Circis. Quicquid furoris, in caueis. Alibi eſt impudicitia, alibi laſciuia,
alibi intemperantia, alibi inſania. Vbique dæmon, imò per ſingula ludorum
loca vniuerſa dæmonum monſtra. Hæc Saluianus. Qua de cauſa B. Chry- Chry.hom.62.
ſoſtomus in homilia quadam populo Antiocheno perſuadere cona-
tus eſt, ſatius eſſe in carcere verſari, quam in theatro. *Vis*, inquit, *carce-*
res & theatra perquiramus? Ille quidem tribulationis, hic autem voluptatis locus
eſt. Illic Philoſophiæ multum: poſtquam enim timor & triſtitia quaſi quidam ignis
in hominis animum inciderit, & duritiam emollierit, tunc humilis fit & exorabilior, ac
ad omnia patiens. In theatro autem omnia contraria, riſus, ineptitudo, diabolicus fa-
ſtus, temporis impendium, adulterii meditatio, fornicationis gymnaſium, intemperan-
tiæ ſchola, riſus materia, inhoneſtatis exempla. At in carcere non ita, ſed humilitas
ſupplicatio, ſecularium contemptus, & tanquam infanti pedagogus adeſt timor ad om-
nia congruus eum dirigens.

IV. REMED. Conſidera non ſolum ſpectacula iſta à Patribus iam
deſcripta, & ab Ethnicis primum excogitata, ſed etiam quæuis alia hi-
ſtrionica, turpia, magica, deriſoria, ſatyrica, quæ hodieque in vſu ſunt
apud quoſdam, eſſe legibus æque politicis atque Eccleſiaſticis iam
olim prohibita. Synodi Conſtantinopolitanæ ſextæ in Trullo verba S.Conſt.c.51.
ſunt. *Prohibet omnino hæc ſancta Synodus vniuerſalis eos, qui dicuntur, mimos*
& eorum ſpectacula. Deinde venationum quoque ſpectationes, eaſque quæ fiunt in
ſcæna ſaltationes perfici. Qui ſecus fecerit, ſi ſit clericus, deponatur: ſi laicus ſegrege-
tur. Et Concilium Laodicænum, de clericis. *Non oportet*, inquit, *miniſtros al-* c.non. oportet. conſ.d.5.
taris, vel quoſlibet clericos ſpectaculis aliquibus quæ aut in nuptiis, aut in ſcenis ex-
hibentur intereſſe, ſed antequam thymelici ingrediantur, ſurgere eos debere de con-
uiuio, & abire. Alibi Hiſtriones, qui artem illam exercent, vtpote impœ- c.pro dilectio-
nitentes, à ſacroſancta corporis Dominici communione pelluntur. Qui ne.de Conſ.2.
canon ſumptus eſt ex Cypriano, qui hiſtrionem quendam Chriſtianum, Cyp.lib.1.ep.10.
licet ipſe hiſtrioniam non exerceret, ſed alios tantum doceret, à com-
munione excludi voluit *Puto*, inquiens, *nec maieſtati diuinæ, nec Euangelicæ di-*
ſciplinæ congruere, vt pudor & honor Eccleſiæ tam turpi & infami contagione fæde-
tur. Conſti. Magnus, primus Chriſtianus Imperator ſuſtulit ludum Ve- l.ad beſtias.51.
natorium, quo cum beſtiis depugnabatur á ſeruis ad beſtias damnatis. Cod.

Th.l.10.hiſt.c.2. Nic.l.7.c.46. Honorius verò & Arcadius gladiatorium, teſte B. Theodoreto & Nicephoro, cum monachum quendam Thelemachum contra hos ludos declamantem populus Romanus temerè lapidaſſet. Iuſtinianus quoque Imperator in Authentica, *Interdicimus*, vitio & crimini adſcribit, intereſſe ſpectaculorum ludis. Idem mulieres ſcenicas, quæ in ſpectaculis publicis ſe exhibent, pronunciat infames. Iuſt.de.Epiſc. & cleric l. Imperialis 23. de nupt.lib.5.C. tit 4.

V. Remed. Conſidera eadem ſpectacula ne Ethnicis quidem, ſiue Principibus, ſiue Philoſophis, ſemper fuiſſe probata. Nam, teſte Suetonio Octauianus Auguſtinus muliebrem ſexum ab ſpectaculis athletarũ mouit. P. Sempronius Sophus, vt eſt libro 5. Codicis, tit. 17. coniugem repudii nota affecit, quod ſe ignorante auſa fuiſſet ludos theatricos ſpectare. Tiberius Cæſar, auctore Dione Caſſio, hiſtriones Roma exturbauit, arteq; ea interdixit, quia & mulieres ignominia afficerẽtur, & turbas darent. *SCIPIO Naſica*, vt refert B. Auguſtinus, *ſine vlla ſententiarum diſcrepantia vir optimus, eam eam Theatri Senatum conſtruere molientem ab hac diſpoſitione & cupiditate compeſcuit, perſuaſitque oratione grauiſſima, ne Græcam luxuriam virilibus patriæ moribus paterentur obrepere, & ad virtutem labefactandam, eneruandamque Romanam peregrina conſentire nequitiæ: tantumque auctoritate valuit, vt eius verbis commota Senatoria prouidentia, etiam ſubſellia, quibus ad horam congeſtis in ludorum ſpectaculo iam vti ciuitas cœperat, deinceps prohiberet apponi.* M. T. Cicero quoque, eodem teſte, Roſcium Amerinum *cum laudaret, hiſtrionem ita peritum dixit, vt ſolus eſſet dignus, qui in ſcenam deberet intrare: ita virum bonum, vt ſolus eſſet dignus, qui eo non deberet accedere, aperti ſſimè oſtendens illam ſcenam eſſe tam turpem, vt tanto minus ibi eſſe homo debeat, quanto fuerit magis vir bonus.* Valerius Maximus item, Plutarchus & alii, agentes de Floralibus ludis, id eſt, turpiſſimis ſcribunt tales fuiſſe, vt præſente Catone Minore Actores agere noluerint. Laudatur & Alcibiades, qui propter verſus quoſdam Eupolin Comædum in mare iuſſit demergi cum hoc dicto. *Tu me in ſcena ſæpe merſiſti Eupoli, ego te ſemel in mari.* Seneca ad Lucilium. *Nihil eſt tam damnoſum bonis moribus, quam in aliquo ſpectaculo deſidere. Tunc enim per voluptatem facilius vitia ſurrepunt.* Barbari, ait B. Chryſoſtomus. *ipſi, cum de theatralibus his ludis, & importuna delectatione fabularum audiſſent, dixiſſe feruntur verba omnibus Philoſophiæ inſtitutis digniſſima. Prudenter enim Romanos dixerunt quaſi liberis atque vxoribus careant, tales ſibi excogitaſſe voluptates. Quibus verbis oſtendebant nihil vxore modeſta, nihil liberis eſſe poſſe ſuauius.*

S.in.octau.c.44 L.conſenſus. § vir quoque. Dio.l.57.hiſt. A.l.1.de ciu.c.33 Liu lib.48. A.l 1.de conſ. Euang.c 33. Sen.ep.7. Chry.hom 38. in Matth.

VI. Remed. Conſidera omnes ludos fœdos & vanos è diametro pugnare cum prima nominis Chriſtiani profeſſione in baptiſmo facta, dum renunciauimus diabolo & pompis eius. *CVM aquam ingreſſi*, inquit Tertullianus, *Chriſtianam fidem in legis ſuæ verba profitemur, renunciaſſe nos diabolo*

Tert.de ſpectac c.4.

bolo, & pompæ, & angelis eius ore noſtro conteſtamur. Quid erit ſummum ac præcipuum, in quo diabolus, & pompæ & angeli eius cenſeantur, quam idololatria? Igitur ſi ex idololatria vniuerſam ſpectaculorum paraturam conſtare conſtiterit, indubitatè præiudicatum erit etiam ad ſpectacula pertinere renunciationis noſtræ teſtimonium in lauacro, &c. Pergit deinde ſingulorũ origenes oſtendere. Et, B. CYP. *Impudenter in Eccleſia dæmonia exorcizat, quorum voluptates in ſpectaculis laudat, & cum ſemel illi renuncians recisa ſit res omnis in baptiſmate, dum poſt Chriſtum ad diaboli ſpectaculum vadit, Chriſto tanquam diabolo renunciat. Idololatria, vt iam dixi, ludorum omnium mater eſt: quæ vt ad ſe Chriſti fideles veniant blanditur illis per oculorum, & aurium voluptatem. Diabolus artifex, quia idololatriam per ſe nudam ſciebat horreri, ſpectaculis miſcuit, vt per voluptatem poſſet amari.* Clarius SALVIANVS. *In ſpectaculis quædam apoſtatio fidei eſt à ſymbolis ipſius, & cæleſtibus Sacramentis lethalis præuaricatio. Quæ eſt enim in Baptiſmo ſalutari Chriſtianorum prima confeſſio? Quæ ſcilicet, niſi vt renunciare ſe diabolo, ac pompis eius atque ſpectaculis & operibus proteſtentur? Nam ſpectacula & pompæ etiam iuxta noſtram profeſſionem opera ſunt diaboli. Quomodo igitur, ô Chriſtiane, ſpectacula poſt baptiſmum ſequeris, quæ opus eſſe diaboli confiteris? Renuntiaſti ſemel diabolo & ſpectaculis eius ac per hoc neceſſe eſt, prudens & ſciens, dum ad ſpectacula remeas, ad diabolum redire te cognoſcas. Vtrique enim rei ſimul renunciaſti, & vnum vtrunque eſſe dixiſti. Si ad vnum reuerteris, ad vtrumque remeaſti. Abrenuncio enim, inquis, diabolo, pompis, ſpectaculis & operibus eius. Et quid poſtea? Credo, inquis, in Deum Patrem omnipotentem, & in Ieſum Chriſtum filium eius. Ergo primum renunciatur diabolo, vt credatur Deo: quia qui non renunciat diabolo, non credit Deo, & ideo qui reuertitur ad diabolum, relinquit Deum. Diabolus autem eſt in ſpectaculis, pompis ſuis, ac per hoc, cum redimus ad ſpectaculum, relinquimus fidem Chriſti. Hoc itaque modo omnia Symboli ſacramenta ſoluuntur, & totum quod in Symbolo ſequitur, labefactatur & inquinatur. Nil enim ſequens ſtat, ſi principale non ſteterit. Dic mihi tu Chriſtiane, quomodo tenere te ſequentia Symboli putas, cuius principia perdidiſti.*

Cyp. de ſpectac.

Salu lib. 5. de Prouid.

VII. REMED. Conſidera, eadem ſpectacula prorſus aduerſari Chriſtianæ religionis perfectioni, quæ in hoc conſiſtit, vt nihil fœdum ad animum & mentem, ne dum oculorum, auriumùe ſenſum admittamus. Vnde TERTVL. libro citato. *Similiter impudicitiam omnem amoliri iubemur. Hoc igitur modo etiam à theatro ſeparamur, quod eſt priuatum conſiſtorium impudicitiæ, vbi nihil probatur, quàm quod alibi non probatur.* Et paulo poſt. *Quod ſi nobis omnis impudicitia execranda eſt, cur liceat audire, quæ loqui non licet? Cum etiam ſcurrilitatem & omne vanum verbum iudicatum à Deo ſciamus, cur æquè liceat videre, quæ facere flagitium eſt? cur quæ ore prolata communicant hominem, ea per oculos & aures admiſſa non videantur hominem communicare? cum ſpiritui appareant aures & oculi, nec poſſit mundus præſtari, cuius apparitores inquinantur?* Et B. CYP. *Ab omnibus ad ſpectaculum conuenitur, commune dedecus delectat videlicet, vel reco-*

Tert. de ſpect. c. 17.

Cyp. de ſpect.

gnoſcere otia vel diſcere, &c. Quid inter hæc Chriſtianus fidelis facit, cui vitia non licet nec cogitare? Qui oblectatur ſimulacris libidinis, vt in ipſis depoſita verecundia audacior fit ad crimina? Diſcit facere dum conſueſcit videre. Quam autem in theatris multæ & variæ ſe offerant occaſiones grauiter & mente, & lingua &

Salu l. cit. oculis & auribus delinquendi fuſe deſcribit SALVIANVS. *Talia ſunt, quæ iſtic fiunt,* inquit, *vt ea non ſolum dicere, ſed etiam recordari aliquis ſine pollutione non poſſit. Alia quippe crimina ſingulas ſibi fermè in nobis vendicant portiones, vt cogitationes ſordidæ animos; vt impudici aſpectus oculos: vt auditus improbi aures: ita vt cum ex his vnum aliquid errauerit, reliqua poſſint carere peccatis. In theatris verò nihil horum reatu vacat, quia & concupiſcentiis animus, & auditu aures, & aſpectu oculi polluuntur. Quæ quidem omnia tam flagitioſa ſunt, vt etiam explicare ea quiſquam atque eloqui ſaluo pudore non valeat, &c. Nonnulla quippe etiam maxima ſcelera incolumi honeſtate referuntur, & nominari, & argui poſſunt, vt homicidium, latrocinium, adulterium, ſacrilegium, cæteraque in hunc modum Solæ theatrorum ſunt impuritates, quæ honeſtè non non poſſunt vel accuſari: ita noua in arguenda harum turpitudinum probroſitate res euenit arguenti: vt cum abſque dubio honeſtus ſit, qui accuſare ea velit, honeſtate tamẽ integra ea loqui & accuſare non poſſit. Alia quoque mala omnia agentes polluunt, non videntes, vel audientes. Siquidem etſi blaſphemum quendam audias ſacrilegio non pollueris, quia mente diſſentis. Et ſi interuenias latrocinio, non inquinaris actu, quia abhorres animo. Solæ ſpectaculorum impuritates ſunt, quæ vnum admodum faciunt & agentium & aſpicientium crimen. Nam dum ſpectantes hæc comprobant, ac libenter vident, omnes ea viſu, audituque agunt, vt*

Rom 1.32. *vere in eos Apoſtolicum illud peculiariter cadat: quia digni ſunt morte, non ſolum, qui faciunt ea, ſed etiam qui conſentiunt facientibus.*

VIII. REMEDIVM. Conſidera in quantum ſalutis diſcrimen, ho-

Cyp. de ſpectac. mo alioquin ad vitia procliuis, & *cito ad ſcelus auditum,* vt loquitur Cy-

Chry. hom. 5. de Dauid. & Saul. prianus, *aſſueſcens,* ſe coniiciat, ſi ludos eiuſmodi ſpectauerit. Coniicit enim ſe in periculum committendi adulterii: quod vt B. Chryſoſtomus probaret populo, quem ob ſpectacula à Sacra menſa arcebat, ita locutus

Matth. 5.28. eſt. *Quod ſi auetis adulterij modum cognoſcere, non mea verba vobis referam, ſed illius, qui de tota hominis vita iudicaturus eſt. Qui viderit, inquit, mulierem ad concupiſcendam illam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo Quod ſi mulier ſponte, ac forte in foro obuia, & neglectius culta ſæpenumero curioſius, intuentem capit ipſo aſpectu vultus iſti qui non ſimpliciter, neque fortuito, ſed ſtudio & tanto ſtudio, vt Eccleſiam quoque contemnant, & hac gratia pergunt illuc, ac totum ibi deſidentes diem in facies fœminarum nobilium defixos habent oculos: qua fronte poterint dicere, quod eas non viderint ad concupiſcendum? vbi verba quoque accedunt fracta, laſciuaque, vbi cantiones meretriciæ, vbi voces vehementer ad voluptatem incitantes, vbi ſtibio picti oculi, vbi coloribus tincta genæ, vbi totius corporis habitus fucorum impoſtura plenus eſt, aliaque inſuper multa lenocinia ad fallendos ineſcandosque intuentes inſtructa. Acce-*

dunt

dunt huc irritamenta per fiſtulas, ac tibias, aliaque huius generis modulatio in fraudem illiciens, mentiſque robur emolliens. Et rurſus alibi reſpondens exceptioni quorundam. *Sed ego* inquit, *turpia hæc & incentiua voluptatum, nec dixi, nec cecini vnquam, dicis. Et quæ iam vtilitas eſt, ſi cum non dicas, libenter audis? imò verò vnde id ipſum planum facies, quod non dicas? cum libenter hæc cum riſu audias, & ad percipiendum magno curſu contendas? Dic mihi oro, cum blaſphemantes audis, gaudes aut exultas, aut potius perhorreſcis, & aures obſtruis? non dubito quin perhorreſcas. Quamobrem? quia videlicet nunquam tu blaſphemare ſoleas: pariter ergo in turpiloquio etiam facito, ſi perſuadere nobis omninò vis non libenter turpiſſima te verba proferre: tunc tibi credimus, cum nec audire quidem perſpeximus. Nam ſi vix quæ longe ab huiuſcemodi cantibus remota eſt anima, caſtimoniæ honeſtatem amplectitur, quomodo continenter viuere poterit, qui in his viuit? An ignoratis procliuiores nos eſſe ad vitia? Cum igitur etiam arte & ſtudio ad ea curramus, quomodo fornacem æterni ignis effugiemus?* VERVM, quia non deſunt, qui reſpondeant, ſe ad ocu- Chry. hom. 2. in Pſal. 50.
lum quidem & aures, non tamen ad animum admittere huiuſmodi ſpectacula, iis quoque alibi ita occurrit idem Chryſoſtomus. *Audiant*, inquit, *curioſi, qui pulcritudines conſiderant alienas, audiant, qui ſpectaculis inſaniunt in theatris, qui ad excuſandas excuſationes in peccatis dicunt. Spectemus quidem, ſed nihil nocemur. DAVID talis ac tantus læſus eſt, & tu te putas non poſſe lædi? ille nocumentum paſſus eſt, qui tantam habebat ſpiritus gratiam, & te quomodo credere potero ſine vulnere euaſiſſe? & ille quidem in ſolario domus ſuæ, tu autem in theatro vbi & locus condemnat animam ſapientis, in quo cum tanta ſint præcipitia, tantæ corruptela, quomodo poſſum tibi credere quod à talibus beſtiis vulneratus non ſis? Nunquid lapideus es, aut ferreus? igni coniungeris, & non ardebis?* Exemplum huius rei illuſtre habes apud B. AVGVSTINVM in Confeſſionum libris de A. lib. 1. c. 8.
ALIPIO eius contubernali, qui licet abhorreret à ſpectaculis, ac inuitus à familiaribus ſemel ad ludum gladiatorium pertractus eſſet, tamen vna ſpectatione ſic faſcinatus eſt, vt ſine theatris poſtea vitam ſibi acerbam duceret. *Spectauit*, inquit, *clamauit, exarſit, abſtulit inde ſecum inſaniam, qua ſtimularetur videre non tantum cum illis, ſed etiam præ illis à quibus erat adductus.*

IX. REMEDIVM. Conſidera, eſto omne periculum lapſus abſit, multa tamen alia abſterrere te merito ab illis Ludis debent. Primò, quod non abſit publicum ſcandalum, ac proinde nec peccandi periculum. *Qui* Matth. 18. 6.
enim ſcandalizauerit, inquit Chriſtus, *vnum de puſillis iſtis qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum, maris. Væ mundo à ſcandalis.* TERTVLLIANVS quidem inde probat Tert. de ſpect. c. 24.
manifeſtum eſſe ſcandalum, quod ſuo æuo ex repudio ſpectaculorum agnoſcerentur Chriſtiani. *Illi*, inquit, *iam nobis renuncient an liceat Chriſtianis ſpectaculo vti? At quin hinc vel maximè intelligunt factum Chriſtianum, de repudio*

ſpecta-

ſpectaculorum. Itaque negat manifeſtè qui per quod agnoſcitur, tollit. Quid autem ſpei ſupereſt in huiuſmodi homine? nemo in caſtra hoſtium tranſit, niſi proiectis armis ſuis Chry. hom. 38. *niſi deſtitutus ſignis & ſacramentis principis ſui, niſi pactus ſimul perire.* S. CHRY. de hoc ſcandalo ita ſcribit in Matthæum. *Etſi tu quodam excelſi animi robore, nihil inde tibi mali contraxiſti, attamen quoniam alios imbecilliores exemplo tui ſpectaculorum ſtudioſos feciſti, quomodo non ipſe commiſiſti, qui cauſam committendi aliis præbuiſti?* Et alibi. Id. hom. 7. *Si hæc aſpiciendo nil pateris, culpa nihilominus teneris obnoxius, factus ſcilicet ſcandalum cæterorum, & talium adhortatio voluptatum, tuamque faciem ipſe confundis, animamque cum facie.* SECVNDO abſterrere te debet, quod ſpectatores potius quam actores germana ſint cauſa ſpectaculorum, quia ſi ulli ſpectandi cupiditate tenerentur, nulla etiam ſpectacula exhiberentur; ſi nihil mercedis hiſtrionibus ſolueretur, tota periret hiſtrionia. Chry. hom. 6. in Matth. *Qui enim,* inquit aureum os, *laudant iſta ſpectacula, ipſi hiſtrionibus perſuadent, vt ea exhibeant, & ideo ipſi potius propter hæc merentur ſubire ſupplicium: Si enim nullus eſſet talium ſpectator ac fautor, nec eſſent quidem, qui aut dicere illa, aut agere curarent. Quando verò nos cernunt & artes proprias, & ipſa exercendi quotidiani operis loca, & illum, quem ex his paratis quæſtum, & prorſus omnia ſimul vaniſſimi illius ſpectaculi amore deſerere, auidiore & illi ad hæc intentione rapiuntur ſtudiumque his maius impendunt. Et hæc dico, non vt illos à crimine videar vindicare, ſed vt vos diſcatis initium & caput iniquitatis huius vos eſſe potiſſimum, qui totam prorſus diem in tam ridicula, tamque pernicioſa voluptate conſumitis.* Quod autem A. tract. 100. c. 16. non leue delictum ſit hiſtrionibus dare mercedem, audi Auguſtinum in Ioannem ita ſcribentem. *Donare res ſuas hiſtrionibus, vitium eſt immane, non virtus. Qui enim venatori.* (hiſtrioni) *donat, non homini donat,* inquit in pſalmum 102. *ſed arti nequiſſimæ. Nam ſi homo tantum eſſet, & venator non eſſes, non donares: honoras in eo vitium, non naturam.* TERTIVM quod abſterrere te debet eſt, iactura temporis, quam facis, vacando ſpectaculis. Nullus enim inter 1. Cor. 7. 29. Chriſtianos eſt, cui non dictum ſit. *Tempus breue eſt.* Et. Gal. 6. 10. *Dum tempus habemus operemur bonum.* Vnde Chryſoſtomus loco ſæpe citato. Chry. hom. 38. in Matth. *Sed ego, inquies, oſtendam multis nihil huiuſmodi ludos obfuiſſe, imo verò,* inquit, *id maximè nocet, quod fruſtra & incaſſum tempus conſumis, & ſcandalum aliis offers:* Hæc de malis culpæ, quæ oriuntur ex ſpectaculis, nunc de malis pœnæ.

X, REMEDIVM. Conſidera mala pœnæ tam ſpiritualia, quam temporalia, quæ conſecuta ſunt ex ſpectaculis. T. lib. de ſpect. c. 26. Spiritualia recenſet duo TERTVLLIANVS his verbis, dum agit de Chriſtianis eorum Ludorũ ſpectatoribus. *Cur ergo,* inquiens, *non eiuſmodi etiam dæmoniis penetrabiles fiant? Nam & exemplum accidit, Domino teſte, eius mulieris quæ theatrum adiit, & inde cum dæmonio rediit. Itaque in exorciſmo cum oneraretur immundus Spiritus, quod auſus eſſet fidelem aggredi, conſtanter & iuſtiſſimè quidem inquit feci, in meo eam inueni, Conſtat & alii linteum in ſomnis oſtenſum eius diei nocte, qua tragœdum audierat, cum exprobra-*

probratione nominato tragœdo, nec vltra quin tum diem eam mulierem in ſeculo fuiſſe. Quo vtique & alia documenta ceſſerunt de his, qui cum diabolo apud ſpectacula communicando, à Domino exciderunt. Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire. Subiicit deinde. *Quid facies in illo ſuffragiorum impiorum æſtuario deprehenſus, non quaſi aliquid illic pati poſſis ab hominibus, nemo te cognoſcit Chriſtianum, ſed recogita, quid de te fiat in cœlo, Dubitas enim illo momento, quo in diaboli Eccleſia fueris, omnes Angelos proſpicere de cœlo, & ſingulos denotare quis blaſphemiam dixerit, quis audierit, quis linguam, quis aures diabolo aduerſus Deum adminiſtrauerit?* TEMPORALIA verò mala deſcribit B. CHRY. *Vnde credis*, inquit, *nuptiarum inſidiatores proficiſci? nonne ab huiuſmodi ſcenis? Vnde illos, qui domos, ac thalamos aliorum effodiunt? nonne ab orcheſtra illa? An non hinc vxoribus viri moleſtiſſimi, & viris mulieres contemnendæ fiunt? &c. Imò, quis non adulter modo factus eſt? Nam ſi poſſem nomine omnes appellare, cito tibi oſtenderem. Quot quaſi captiuos ſcorta inde abduxerunt, quot aut ab vxoribus abſtraxerunt, aut ad legitimum omnino thorum peruenire non dimiſerunt? Quid igitur, inquis an leges omnes euertemus, quib. hæc conſtituta ſunt? imò verò his theatralibus ludis euerſis, non leges ſed iniquitatem euertetis, ac omnem ciuitatis peſtem extinguetis. Hinc enim ſeditiones excitantur, ſine tumultus oriuntur. Qui enim his ludis aluntur, omnes vocem ventris cauſa collocant, qui dicere, facere, omnia promptiſſimi ſunt, hi maxime ſolent rumoribus populos inflammare, & tumultum in ciuitates immittere. Otioſa. n. iuuentus impudenter educata omni ferociſſima beſtia immanior eſt. Malefici autem nonne à theatralibus ludis multi conſtituuntur? Nam vt vniuerſum populum ad hæc poſſint inflāmare, vt tripudiantes ſuas conſequantur voluptates vt modeſtas mulieres meretricibus commixtas corrumpant, ad tantum maleficii genus perueniunt, vt nec ab oſſibus quidem mortuorum abſtineant. Quid dicam, quod ad diabolicas has ſodalitates innumeras multi conſummant pecunias? Quid de laſciuia, quid de aliis malis? Ani maduertis te illum eſſe, qui vniuerſam vitam hominum euertis, cum ad hæc ceteros hortaris, non me, qui huiuſcemodi omnes ludos ommittendos cenſeo.* Multo plura ſui æui mala enumerat SALVIANVS, putatq; vniuerſam Galliam, Sardiniam, Siciliam ob hanc ſpectaculorum turpitudinem & inſaniam Barbarorum irruptione caſtigatam, nobiliſſimas Germaniæ vrbes Coloniam, Moguntiam, Treuerim crudeliſſimè deletas, Vandalosq; communem orbis perniciē in ipſam vſq; Africam penetraſſe *Circumſonabant*, ait, *armis muros Carthaginis populi barbarorum, & Eccleſia Carthaginenſis inſaniebat in Circis, luxuriabatur in theatris. Alii foris iugulabantur, alii intus fornicabantur: pars plebis erat foris captiua hoſtium, pars intus captiua vitiorum.*

Matth. 6. c. 27.

Chry. hom. 38. in Matth.

Salu. l. 7. de Prouid.

XI. REM. Conſidera iniuriā à quibuſdam politicis obtendi, imprudenter populo Chriſtiano eripi ſpectaculorū voluptates & gaudia. Nam primò conſtat profeſſionis Chriſtianæ eſſe in hac vita potius luctui & lacrymis, quam voluptati operam dare, idq; prudenter, quia luctui huius vitæ ſuccedunt gaudia ęterna, voluptati verò gentiliū ſucceſſerunt æterna

Tert. de ſpect. c. 28. ſupplicia. Vnde TERTVLLIANVS *Vicibus diſpoſita res eſt: nunc illi* (gentiles) *lætantur, nos conflictamur. Seculum, inquit, gaudebit, vos triſtes eritis. Lugeamus ergo, dum Ethnici gaudent, vt cum lugere cœperint gaudeamus, ne pariter nunc gaudentes, tunc quoq; pariter lugeamus. Delicatus es, Chriſtiane, ſi & in ſeculo voluptatem concu-*
Ioan. 16.
Philip. 4. 1. I. SPECTAC. Christian. *piſcis.* Deinde ſi quæris voluptates, quæras non vanas, ſed ſalutares; ſi gaudia, non in diabolo ſed in Domino. *Gaudete,* inquit Apoſtolus, *in Domino, Habet Chriſtianus,* inquit B. CYP. *ſpectacula meliora, ſi velit; habet veras & profuturas voluptates, ſi ſe recollegerit, & vt omittam illa, quæ nondum contemplari poteſt habet iſtam mundi pulchritudinē, quam videat, atq; miretur: Solis ortum aſpiciat, rurſus occaſum mutuis vicibus dies noctesq; reuocantem, globum Lunæ, temporum curſus incrementis ſuis, decrementisq; ſignantem, aſtrorum micantium choros, & à ſummo de ſumma mobilitate fulgentes, anni totius per vices membra diuiſa, & dies ipſos cum noctibus per horarum ſpatia digeſtos, & terræ molem libratam cum montibus, & profluа flumina cum ſuis fontibus, extenſa maria cum ſuis fluctib. atq; littoribus interim conſtantem pariter ſumma conſpiratione, nexibusq; concordiæ: extenſum aërem medium tenuitate ſua cuncta vegetantem, nunc imbres contractis nubibus profundentem, nunc ſerenitatem refecta raritate reuocantem & in omnibus iſtis incolas proprios; in aere auem, in aquis piſcem, & in terra hominem; hæc, inquam, & alia opera diuina, ſint Chriſtianis fidelibus ſpectacula. Quod theatrum humanis manibus exſtructum iſtis operibus*
A in Pſal. 118. ſerm. 4. *poteris comparari?* Haud ſecus B. AMB. *Sicubi,* inquit, *populares cognoueris plauſus, auerte oculos tuos ab his, inflecte, deprime, & ſerua eos, vt erigas melioribus. Erige ad cælum, vel nocte ſtellarum monilia, orbem lunæ decorum, vel die ſolem aſpice. Specta mare, terram circumſpice, vt opere facta diuino omnis creatura te paſcat. Quæ formarum gratia in ipſis beſtiis? Quantus decor in hominibus? Quanta in auibus pulchritudo?*
II *Hæc vide, & non introibit mors per feneſtras oculorum tuorum.* ALTERVM ſpectaculum Chriſtiano homine dignum proponit idem Cyprianus, dum ita loco citato pergit. *Scripturis inquā ſacris incumbat Chriſtianus fidelis, ibi inueniet condigna fidei ſpectacula. Videbit inſtituentem Deum mundum ſuum, & cum cæteris animalibus hominis illam admirabilem fabricam, melioremq; facientem, ſpectabit mundum in delictis ſuis, iuſta naufragia, piorum præmia, impiorumq; ſupplicia: maria populo ſiccata, & de petra rurſus populo maria porrecta, ſpectabit de cælo deſcendentes meſſes non ex areis: inſpiciet flumina tranſitus ſiccos refrenatis aquarum agminib. exhibentia. Videbit in quibuſdā ignem cum fide luctantem: religione ſuperatas feras, & in manſuetudinem conuerſas; intuebitur & animas ab ipſa morte reuocatas, & in his omnibus iam maius videbit ſpectaculum, diabolum illum, qui totum detriumphauerat mundum ſub pedibus Chriſti iacentem. Quam hoc decorum ſpectaculum fratres, quàm iucundum? quam neceſſarium? intueri ſemper ſpem ſuam & oculos aperire ad ſalutem ſuam. Hoc eſt ſpectaculū, quod videtur etiam luminibus amiſſis: hoc eſt ſpectaculum, quod non exhibet Prætor, aut Conſul, ſed qui eſt ſolus, & ante omnia, & ſuper omnia,*
III *& vnde quo omnia, Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Tertium ſpectaculū ob oculis

ponit

ponit B. AVG. in libris de Symbolo ad Catechumenos. *Fugite*, inquit, *dile-* Aug. lib. 2. cap. 1. & 2.
ctiſſimi ſpectacula, fugite caueas turpiſſimas diaboli, ne vos vincula teneant maligni.
Sed ſi oblectandus eſt animus, & ſpectare delectat, exhibet vobis ſancta mater Eccleſia
veneranda hæc ſalubria ſpectacula, quæ & mentes veſtras oblectent ſua delectatione, &
in vobis non corrumpant, ſed cuſtodiant fidem. Amator eſt quiſpiam Circi? quid delectat
in circo? aurigās videre certantes, populos inſana furia anhelantes, quemlibet celerem
præcedentem, aduerſarii ſui equum frangentem: iſta eſt omnis delectatio: clamare quia
vicit, quem diabolus vicit. Vide è contra noſtra ſancta, ſana, ſuauiſſima ſpectacula. In-
tuere in libro Actuum Apoſtolorum claudum ex vtero matris nunquam ambulantem, Act. 3. 8.
quem Petrus fecit currentem. Vide ſubitò ſanum, quem antea intuebaris infirmum.
Et ſi in te eſt ſanitas mentis, ſi in te fulget ratio æquitatis, ac delectatio ſalutis, vide quid
debeas expectare: Vide vbi debeas exclamare, illic vbi equi ſani franguntur, an hic, vbi
homines fracti ſaluantur? Sed ſi te pompa illa, figura eſt equorum, compoſitio curruum,
ornatus, & aurigæ ſuperſtantis equos regentis, vincere cupientis: ſi hæc te, vt dixi, pom-
pa delectat, nec hanc tibi denegauit qui pompis diaboli renunciare præcepit. Habemus &
nos ſpiritalem noſtrum aurigam ſanctum Prophetam Eliam, qui quadrigæ igneæ ſu-
perimpoſitus tantum cucurrit, vt metas prehenderet cæli. Et infra. *Illic inueniuntur ſpe-* 4. Reg. 2.
ctatores propoſitum neſcio quem confictum Deum, Iouem & adulterantem & tonan-
tem: hic reſpicimus verum Deum Chriſtum caſtitatem docentem, immunditiam de-
ſtruentem, ſalubria prædicantem. Illic fingitur, quod idem Iouis Iunonem habeat, ſoro-
rem & coniugem: hic prædicamus ſanctam Mariam, matrem ſimul & Virginem. Il-
lic ſtupor ingeritur viſu: ex vſu hominem videre in fune ambulantem: hic magnum
miraculum, Petrum mare pedibus tranſeuntem. Illic per inimicam turpitudinem ca-
ſtitas violatur: hic per caſtam Suſannam, caſtumque Ioſeph libido comprimitur, mors
conteritur, Deus amatur, caſtitas exaltatur. Et rurſus alibi. *Spectare vis? eſto ſpecta-* Id. in Pſal. 38. & 39.
culum, Ne deficias vide præcedentem & dicentem. Spectaculum facti ſumus huic mun- 1. Cor. 4.
do, & Angelis & hominibus, Angelis laudantibus, hominibus opprobrantibus: imò &
Angelis laudantibus & vituperantibus; quia & apud Angelos ſunt ſancti Angeli, qui-
bus bene viuendo placemus: & ſunt præuaricatores Angeli, quibus bene viuendo diſpli-
cemus. Et inter homines ſunt ſancti viri, quibus placeat vita noſtra: ſunt nequiſſimi
homines, qui irrident bonā vitam noſtram. Et hæc & hæc arma ſunt, illa dextra illa ſini-
ſtra, vtraq; tamen arma ſunt. In his vtriſq; armis confligo cum diabolo, vtriſq; eum fe-
rio: proſperis, ſi non corrumpor, aduerſis, ſi nō frangor. Addo QVARTVM & poſtre- IV
mū ſpectaculum Tertulliani in hunc modū ſcribentis de nouiſſimo Iudi- Tert. de ſpect.
dicii extremi ſpectaculo. *Superſunt alia ſpectacula, ille vltim⁹ & perpetuus iudicij*
dies, ille nationib. inſperatus, ille deriſus, cū tanta ſeculi vetuſtas, & tot ei⁹ natiuitates
vno igni haurietur. Quæ tūc ſpectaculi latitudo? qd admirer, qd rideam? vbi gaudeam,
vbi exultē tot ac tātos Reges, q in cælū recepti nunciabātur, cū ipſo Ioue, & ipſis ſuis te-
ſtib. in imis tenebris congemiſcētes? itē Præſides pſecutores Dominici nominis ſæuiorib.
q ipſi flāmis ſæuierūt, inſultantib. cōtra Chriſtianos, liqueſcentes? quos præterea ſapientes

 illos

illos Philoſophos coram diſcipulis ſuis vna conflagrantib. erubeſcentes, quibus nihil ad
Deum pertinere ſuadebant, quibus animas, aut nullas aut non in priſtina corpora redi-
turas adfirmabant, etiam Poëtas, non ad Rhadamanti, nec ad Minois, ſed ad inopinati
Christi tribunal palpitantes? Tunc magis tragœdi audiendi, magis ſcilicet vocales in
Ironiæ venuſtæ *ſua propria calamitate. Tunc hiſtriones cognoſcendi ſolutiores multo per ignem; tunc*
ſpectandus auriga in flammea rota totus rubens: xyſtici contemplandi, non in gymna-
ſijs ſed in igne iaculati, niſi quod nec tunc quidem illos velim viſos, vt qui malim ad eos
potius conſpectũ inſatiabilem conferre, qui in Dominum deſæuierunt. Hic eſt ille (di-
cam) fabri, aut quæſtuarij filius, Sabbathi deſtructor, Samarites, & Dæmonium habens.
Hic eſt, quem à Iuda redemiſtis, hic ille arundine & colaphis diuerberatus, ſputamen-
tis dedecoratus, felle & aceto potatus. Hic eſt, quem clam diſcentes ſubripuerunt, vt re-
ſurrexiſſe dicatur, vel hortulanus detraxit, ne lactucæ ſuæ frequentia commeantium
læderentur. Vt talia ſpectes, vt talibus exultes, quis tibi Prætor, aut Conſul, aut Quæ-
ſtor, aut ſacerdos de ſua liberalitate præſtabit? & tamen hæc iam quodammodo habe-
mus per fidem Spiritu imaginante repræſentata. Cæterum qualia illa ſunt, quæ nec ocu-
lus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt? Credo, circo & vtraque ca-
uea, & omni ſtadio gratiora.

VIDE V. *Blaſphemia. Choreæ. Colloquia otioſa. Curioſitas. Exemplum malum. Immodeſtia. Linguæ abuſus. Luxuria. Luſus aleæ. Otium. Societas praua. Voluptas carnalis.*

SVPERBIA

Remedia contra Superbiam.

I REMED. Conſidera quid tradat diuina ſcriptura de ſuperbia. Tra-
Prou. 6. 16. • dit autem primò eam eſſe Deo exoſam, & omnium peccatorum
Prou. 8. 13. originem. Vt in prouerbiis Salomonis. *Sex*, inquit, *ſunt, quæ odit Dominus,*
Prou. 16. 5. *& ſeptimum deteſtatur anima eius. Oculos ſublimes, linguam mendacem, &c.* Et. *Ar-*
Eccli. 10. 7. *rogantiam & ſuperbiam ego deteſtor.* Et. *Abominatio Domini eſt omnis arrogans.* Et
Iac. 4. 6. in Eccleſiaſtico. *Odibilis coram Deo eſt, & hominibus ſuperbia.* Et. *Initium omnis*
1 Pet. 5. 5. *peccati eſt ſuperbia.* Et apud B. Iacobum & Petrum. *Deus ſuperbis reſiſtit, humili-*
Iob. 40. 6. *bus autẽ dat gratiã.* 2. tradit eam grauiter puniri à Deo. B. Iob dictum eſt. *O-*
Eccli. 10. 18. *mnem arrogantem humilia.* Eccleſiaſtici verò. *Radices gentium ſuperbarum areſecit*
Iſa. 2. 12. *Deus, & plantauit humiles ex ipſis gentibus. Quid ergò ſuperbis terra & cinis?* Et Iſaiæ.
Dies Domini ſuper omnem ſuperbum, & excelſum, & arrogantem, & humiliabitur. Et
Soph. 1. 9. Sophoniæ. *Viſitabo ſuper omnem qui arrogãter ingreditur.* Et Chriſti apud Mat-
Matthæi 23. 12. thæum. *Qui ſe exaltauerit, humiliabitur.* 3. dehortatur à ſuperbia, & prouo-
Tob. 4. 14. cat ad ſectandam humilitatem. Vt apud Tobiam. *Superbiam nunquam in tuo*
ſenſu, aut in tuo verbo dominari permittas: in ipſa enim initium ſumpſit omnis perdi-

tio. Et in Eccleſiaſtico. *Quanto magnus es humilia te in omnibus, & coram Deo in-*
uenies gratiam. Et apud Matthæum. *Diſcite à me*, ait Chriſtus ipſe, *quia mitis* Eccli.3.20. Matth.11.29
ſum & humilis corde.

II. REMED. Conſidera quid S. Patres de ea ſcribant. B. CYP. ad Cor- Cyp.lib.1.ep.3.
nelium. *Ille qui præſumit & contumax eſt, vir ſui iactans, nihil omnino proficiet,*
qui dilatauit tanquam inferus animam ſuam, &c. Exaltatio & inflatio, & arrogans
ac ſuperba iactatio non de Christi magiſterio, qui humilitatem docet, ſed de Antichriſti Iſai.14.13. Baſil.
ſpiritu naſcitur, cui exprobrat per prophetam Dominus. Tu autẽ dixiſti in animo tuo.
in cælum aſcendam, ſuper ſtellas Dei ponam ſedem meam, &c. Baſilius in admoni-
tione ad filium ſpiritualem, *Vir humilis, Deo eſt ſimilis: ſuperbus autem cum*
ſit Deo odibilis, diabolo ſimilis eſt. Humilis licet in habitu videatur viliſſimus, glorio-
ſus eſt in virtutibus. Superbus autem, & ſi decorus videatur aſpectu, tamen in vilem
eum manifeſtant opera ipſius, & per inceſſum & motus dignoſcuntur eius ſuperbia, &
ex verbis publicatur eius leuitas. Cupit ſemper laudari ab hominibus, & virtutibus, à
quibus eſt alienus, ſe prædicari geſtit. Non ſe patitur cuiquam eſſe ſubiectum, ſed ſem-
per primatum cupit, & ad maiorem gradum emergere: & quod ex meritis non poteſt,
ambiendo feſtinat obtinere. Ambulat ſemper tumens, vt vter vacuus, & vt nauis gu-
bernatore deſtituta à fluctibus iactatur huc illuc. Chry. in Matthæũ *Nihil certe arro* Chry.hom.59.
gãtia atque ſuperbia peius, quæ mentis quoque vires natura hominibus conceſſas ita de-
iiciat, vt amentes ex prudentia, ac animo ſtolidos efficere videatur. Nam ſi quis cum
ſtatura cubitum non ſuperet, inſtar montium, imò altiorem ſe putet, ac ideò ſe quaſi
montes exceſſurus erigat, nullum aliud argumentum ſuæ inſaniæ quæremus. Sic cum
inflatum videris hominem, qui meliorem ſe cæteris arbitretur, contemniq; opinetur, ſi
cæteris hominibus conferatur, nullum iam aliud ſignum vecordiæ hominis exquiras
Tanto quippe ridiculoſior his eſt, qui natura inſaniunt, quanto ipſe ſponte hunc ſibi
morbum inijcit: nec hac re ſolum miſer, verum etiam quia in miſeriæ fundum ſe de-
truſit, vt nihil ſentiat. Quando enim is peccata ſua, vt oportet, cognoſcet? Quando
nimium ſe delinquere ſentiet? Certe quaſi vile mancipium, & miſerum, captiuum dia-
bolus eum abduxit, agitatq; verberibus & mille contumeliis, quocunque velit. Am- Amb.ſerm.10.
broſius in ſermonibus. *Ad imperiũ cælorũ non peruenitur ſuperbia, diuitiis, præ-*
fecturis? ſed humilitate paupertie, lenitate. Arcta enim & anguſta via eſt, quæ ducit
ad regnum. Quiſquis ergo honorib. inflatus fuerit, & auri theſauris dilatatus, tan-
quam onuſtum & impeditum animal per anguſtum regni iter tranſire non poterit. Si- Matth.7.14.
mul etiam vt ſe exiſtimant perueniſſe, ſarcinam eius exigua porta non capiens, repercuſſa
limine retrorſum redire cogit. Tam enim eſt anguſta diuiti porta cæleſtis, quam eſt ca- Id ſerm.7.
melo acus foramen exiguum. Et in pſalmum 118. *Scriptura dicit, Dominus ſuperbis* Iac.4.6.
reſiſtit. Tanquam ſuæ contumeliæ propulſator veluti quoddam ſuſcepit aduerſus ſu-
perbiam ſpetiale certamen: tanquam dicat. Meus iſte aduerſarius eſt, qui me laceſſit,
mihi debetur iſta congreſſio. Hier ad Antonium. *Scriptura ait. Superbis Deus re-* Hier.ep.45.
ſiſtit, humilibus dat gratiam. Vide frater, quale malum ſit quod aduerſarium habet

Luc. 18. 14. *Deum. Ob quod in Euangelio & Phariſæus arrogans ſpernitur, & humilis publica-*
Id. manſ. 41. *nus auditur.* Et ad Fabiolam de 40. manſionibus. *Nihil, vt crebro diximus tam*
periculoſum eſt, quàm gloriæ cupiditas, & iactantia, & animus conſcientia virtutum
Aug. c. 13. *tumens.* AVG. libro 14. de ciuitate Dei. *Initiũ omnis peccati ſuperbia. Quid eſt au-*
tem ſuperbia, niſi peruerſæ celſitudinis appetitus? Peruerſa n. celſitudo eſt, deſerto eo, cui
debet animus inhærere principio; ſibi quodammodo fieri atque eſſe principium. Hoc fit,
cum ſibi nimis placet. Sibi verò ita placet, cum ab illo bono immutabili deficit, quod ei
2. Pet. 2. 10. *magis placere debuit, quam ipſe ſibi.* Et paulo poſt. *Vnde ſuperbi ſecundum ſcriptu-*
ras ſanctas alio nomine appellantur, ſibi placentes. Et rurſum. *Ideo audeo dicere, ſuper-*
bis eſſe vtile, cadere in aliquod apertum, manifeſtumque peccatum, vnde ſibi diſplice-
Matth. 26. 75. *ant, qui iam ſibi placendo ceciderant. Salubrius enim Petrus ſibi diſplicuit, quando fle-*
Pſal. 82. 17. *uit, quam ſibi placuit, quando præſumpſit. Hoc dicit & ſacer pſalmus. Imple facies eo-*
Greg. c. 31. *rum ignominia & quærent nomen tuum Domine.* GREG. lib. 31 Moralium. *Radix*
Eccli. 10. 7. *cuncti mali ſuperbia eſt, de qua ſcriptura atteſtante dicitur. Initium omnis peccati eſt*
ſuperbia. Primæ autem eius ſoboles, ſeptem nimirum principalia vitia de hac virulen-
ta radice proferuntur: ſcilicet inanis gloria, inuidia, ira, triſtitia, auaritia, ventris in-
gluuies, luxuria. Sed habent contra nos hæc ſingula exercitum ſuum. Nam de inani glo-
ria inobedientia, iactantia, hypocriſis, contentiones, pertinaciæ, diſcordiæ, & nouitatum
Proſp. lib. 3. c. 2. *præſumptiones oriuntur.* B. Proſper de vita contemplatiua. *Initium, inquit*
ſcriptura, non alicuius, ſed omnis peccati ſuperbia, vt euidenter oſtenderet, quod ipſa ſit
peccatorum omnium cauſa: quoniam non ſolum peccatum eſt ipſa ſed etiam nullum
peccatum fieri potuit, poteſt, aut poterit ſine ipſa: ſiquidem nihil aliud omne peccatum
niſi Dei contemptus eſt, quo eius præcepta calcantur.

Amb. lib. 10. ep. 84. III REMED. Conſidera ſuperbiam inter peccata eſſe & primum &
omnium grauiſſimum ſecundum doctrinam priſcorum Patrum. AMB.
ad Demetriadem *Inter omnes lapſus hominum, inter omnia commiſſa peccantium*
nulla eſt grauior, quam ſuperborum ruina, maxime cum ipſa elatio in Dei tendit iniu-
Id. ſerm. 7. *riam.* Et in pſalmum 118. *Maximum peccatum in homine ſuperbia eſt, quandoqui-*
dem inde manauit noſtri origo delicti. Hoc telo nos primum diabolus vulnerauit & per-
culit. Nam niſi ſerpentis perſuaſione deceptus, ſicut Deus eſſe voluiſſet, &c. nun-
quam feralis culpæ ad nos tranſiſſet hæreditas. Quid igitur hoc peccato poteſt eſſe dete-
Chry. hom. 39. *rius, quod à Dei capit iniuria?* CHRY. ad populum Antiochenum. *Magnum*
eſt elationis malum, ſtultum eſſe melius eſt, quam inſolentem Illic enim ſtultitia tan-
tum eſt, mentisque tarditas: hic autem ſtultitia peior eſt, & fatuitas cum furore. Stul-
Aug. lib. 2. c. 8. *tus ſibimetipſi malum eſt: elatus & aliis peſtis. Ex amentia hoc vitium naſcitur. Non*
poteſt eſſe ſuperbus, qui fatuus nõ ſit Stultitiæ verò plenus eſt ſuperbus. AVG. contra
Academicos. *Superbiæ vitio nihil immanius.* Et libro quarto de Trinitate,
Nullum vitium eſt, cui magis diuina lege reſiſtitur, & in quod magis accipiat domi-
Id. lib. 3. c. 23. *nandi ius ille ſuperbiſſimus Spiritus,* Et doctrina Chriſtiana. *Nulla fere eſt*
pagina ſanctorum librorum, in qua non ſonet, quod Deus ſuperbis reſiſtit. Et in pſal-
mum

mum 58. *Omnia vitia in maleſactis timenda ſunt, ſuperbia in benefactis plus me-*
tuenda eſt. Et in 93. cum dixiſſet Phariſæum ſuperbum fuiſſe in bonis fa- Luc. 18. 14.
ctis, publicanum verò humilem in malis factis. *Videte, inquit, fratres: magis*
placuit Deo humilitas in malis factis, quam ſuperbia in bonis factis. Sic odit DEVS
ſuperbos: & ideo ſic concluſit. Amen dico vobis, deſcendit iuſtificatus publicanus
magis, quam phariſæus. CASSIANVS libro 12. Inſtitutionum. *Tantum eſt* Caſſ. c. 7.
malum ſuperbiæ, vt non angelum, non alias virtutes contrarias, ſed ipſum Deum ad-
uerſarium habere mereatur. GREGORIVS 14. Moralium. *Quia redemptor noſter* Greg. c. 23.
corda regit humilium, & Leuiathan Rex dicitur ſuperborum, apertè cognoſcimus, quod
euidentiſſimum reproborum ſignum ſuperbia eſt, at cõtra humilitas, electorum. Quod
autem hac conſideratione mederi poſſis ſuperbiæ morbo, inde liquet,
quod S. BASILIVS quæſtione poſita, quomodo ſanari poſſit ſuperbus re- Baſ. reg. breu.
ſpondet. *Si fidem habeat ſententiæ illius, qui dixit. Dominus ſuperbis reſiſtit* q. 35.

IV. REMED. Conſidera, quàm grauiter à Deo punita ſit ſuperbia. Iac. 4. 6.
Primo in Lucifero, eiusque fœderatis ſociis. de quo apud Iſaiam. *Quomodo* Iſa. 14. 13.
cecidiſti de cœlo Lucifer, qui manè oriebaris? corruiſti in terram, qui vulnerabas gen-
tes? qui dicebas in corde tuo. In cælum conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſòlium
meum, ſedebo in monte teſtamenti, in lateribus aquilonis: aſcendam ſuper altitudinem
nubium: ſimilis ero altiſſimo. Verum tamen ad infernum detraheris in profundum la-
ci. Quo exemplo morbum ſuperbiæ ſanauit in Apoſtolorum cordibus
Chriſtus. Cum enim illi apud Lucam animo elati gauderent, *quod ſpiritus* Luc. 10. 18.
mali eis ſubiicerentur, ilico reſpondit. *Videbam Satanam, ſicut fulgur de cœlo ca-*
dentem. in hoc nolite gaudere, quia ſpiritus ſubiiciuntur vobis. 2. exſtructori-
bus turris Babel Gen. 11. 3. in Core, Dathan, Abiron. Num. 16. 4. in re-
ge Saul. 1. Reg. 15. 5. in Senacherib. Iſa. 37. 6. in Nabuchodonozore.
Danielis quarto. 7. in Holopherne Iudith. 6. 8. in Aman, Eſter quarto.
9 in Antiocho. 5. Machab. 9. 10. in Herode. Actorum 12. His addi po-
teſt apoſtata Chriſtianorum Iulianus, qui cum lethali vulnere, incerto Niceph. lib. 10.
auctore telo diuinitus directo percuſſus in Perſide ad fluminis ripam ia- cap. 37.
ceret, tametſi ob ſpretam Chriſti religionem mori ſe confiteretur, &
à Nazareno victum agnoſceret, conſilio tamen cum Sacerdotibus ſacri-
legis inito ſe clam in fluuium præcipitare voluit, vt diuinitus raptus vide-
retur. Verum cum ſuo duce ſatana in tartara præceps actus eſt, atque im-
pletum pſalmi vaticinium. *Superbia eorum, qui te oderunt aſcendit ſemper.* Pſal. 73. 23.

IV. REM. Conſidera deterrimos ſuperbiæ effectus & mores. CHRY- Chry. hom. 40.
ad pop. Antioch. *Nullum malum par elatiom. Hominem reddit dæmonem, blaſphe-*
mũ, contumelioſum periurum, cupidũ cæ lium & homicidiorũ. Elatus ſemper in dolo-
rib. viuit. ſemp indignatur, ſemper mæret, nihil eſt q̃ ei⁹ poſſit explere libidinẽ. Sicut. n.
auari, quanto plura acceperint, tanto plurib. egent: ſic ſuperbi, quanto maiori funguntur
honore, tanto plus cõcupiſcunt. AMB. lib. de Noe & arca. *Superbia ſe extollit in hac* Amb. c. 26.
terrena.

terrena fragiliq́ue ſubſtantia, & immemor diuinorum humana deſpiciens ipſum arrogantis viri habitum inceſſumq; deformat; quales deſcribit Iſaias Iudeæ filias oculorum
Iſa.3.16. *micantes nutibus: & alta ſe ceruice iactantes. Sunt enim huiuſmodi erigentes ſupercilia, inflato corde, elato pectore, ceruice reſupina: qui ſolum quidem veſtigiis pedum perſtringat, toto autem ſe librent corpore, & inani ſuſpendant examine: in priora greſſu procedant, ad poſteriora verticem reclinantes: cœlum ſpectent, terram autem faſtidiant, tanquam ceruicis dolore ſuffixi, vt ea reclinare eã non poſſint.* Greg in Moralibus *A-*
Greg.lib.14.c.48. *lia vitia. eas ſolummodo virtutes impetunt, quibus ipſa deſtruuntur. Superbia autem, quam vitiorum radicem diximus, nequaquam vnius virtutis extinctione contenta contra cuncta animæ membra ſe erigit & quaſi generalis ac peſtifer morbus corpus omne corrumpit, &c. Quiſquis eius tyrannidem in ſe captiua mente ſuſceperit, hoc primum damnum patitur, quod clauſo cordis oculo iudicij æquitatem perdit. Nam cuncta quæ ab aliis bene geruntur diſplicent, & ſola ei quam ipſe vel praue geſſit placent. Semper aliena opera deſplicit, ſemper miratur, quæ ipſe facit.* Et inferius. *Cunctis ſuperba apud ſe*
cap.20. *cogitatione tumentibus ineſt clamor in locutione, amaritudo in ſilentio, diſſolutio in hilaritate, furor in triſtitia, inhoneſtas in actione, honeſtas in imaginatione, erectio in inceſſu, rancor in reſponſione. Horum mens ſemper eſt ad arrogandas contumelias valida, ad tolerandas infirma ad obediendum pigra, ad laceſſendos verò alios importuna* Cas. libro 12. inſtitutionum monaſticarum, de moribus monach ſuperbi ſic loquitur.
Caſſ.c.27. *Quiſquis ſuperbiæ morbo fuerit occupatus, non ſolum nullã ſubiectionis aut obedientiæ regulam cuſtodire dignatur, verum ne ipſorum aurib us quidem ſuis doctrinam perfectionis admittit: tantumq́ue concreſcit in corde eius ſpiritualis verbi faſtidium, vt cum forte talis fuerit oborta collatio, vno in loco ſtare neſciat eius obtutus, ſed huc illucq́ue circum feratur intuitus.* Et infra. *Dum pro conſcientia ſua totum contra ſe ſuſpicatur eſſe prolatum, vehementiori cordis obſtinatione obduratur: iræ quoque ſtimulis actus inſtigatur: deinde poſt hæc excelſa vox ſermo rigidus, amara & turbulenta reſponſio inceſſus erectus ac mobilis, lingua facilis procax loquela, nec vnquam taciturnitatis amica, &c.*

V. Remed. Conſideratio vitæ Chriſti vel maximè paſſionis. *Vniuer-*
Baſ hom.22. *ſam namque Domini diſpenſionem* inquit, Baſilius in humilia de humiliate, *ad humilitatem nos inſtruere deprehendimus. Cum infans eſſet mox in ſpelunca, nec lecto, ſed præſepi imponitur. Deinde in Domicilio fabri & matris pauperculæ enutritur, ſubditus matri & illius ſponſo. Docetur audiens, quorum non egebat: interrogans verò, & interrogando admirabilem declarabat ſapientiam. Subditur Ioanni, & baptiſmum ſuſcipit à ſeruo Dominus. Nemini aduerſariorum reſiſtit, neque inenarrabilem ſuam poteſtatem in quenquam vibrat, ſed quaſi potentioribus cedit, & poteſtati temporariæ potentiam, quam illa habebat permittit. Principibus Sacerdotum in forma rei ſiſtitur, ad præſidem ducitur, & iudicium illius ſuſtinet. Et cum poſſet calumniatores ſuos arguere, ſilentio tolerat illorum calumnias. Conſpuitur à ſeruis ac viliſſimis pueris. Morti traditur, eiq́ue hominum iudicio turpiſſimæ. Ita hominem cuncta ab ipſa natiuitas*

tinitate ad mortem vſque exercuerunt. Avg. lib. 8. de Trinitate. *Hoc nobis prodeſt* Aug. c. 5.
credere, & firmum atque inconcuſſum retinere, ſcilicet humilitatem, qua Chriſtus natus
eſt Deus ex fœmina, & à mortalibus per tantas contumelias perductus ad mortem,
ſummum eſſe medicamentum, quo ſuperbia noſtræ ſanaretur tumor, & altum ſacra-
mentum, quo peccati vinculum ſolueretur, Greg. lib. 34. moralium, & ad Ioan- Greg. c. 21. & lib. 4. ep. 83.
nem Conſtantinopolitanum Epiſcopum. *Contra huius languoris* (ſuperbiæ) Matth. 11. 29.
peſtem audiamus cuncti, quod magiſtra veritas docet, dicens. Diſcite à me, quia mitis
ſum, & humilis corde. Ad hoc namque vnigenitus Dei filius formam infirmitatis no-
ſtræ ſuſcepit, ad hoc inuiſibilis, non ſolum viſibilis, ſed etiam deſpectus apparuit, ad hoc
contumeliarum ludibria irriſionum opprobria, paſſionumq́; tormenta tolerauit, vt ſu-
perbum non eſſe hominem doceret humilis Deus. Quanta ergo humilitatis virtus eſt,
propter quam ſolam veraciter edocendam, is qui ſine æſtimatione magnus eſt, vſque ad
paſſionem factus eſt paruus?

VI. Remed. Conſidera vanitatem opum, honorum, donorumque corporis & animi, quæ ſolent præbere occaſionem ſuperbiæ. Chry. ad Chry. hom. 45.
populum Antiochenum diſputans, qua ratione mederi poſſimus morbo ſuperbiæ. *Cogita,* inquit, *gehennam, cogita multo meliores te, cogita præſentia, ipſam humanam naturam, quàm nihil ſit homo. Cum videris in foro mortuum efferri orphanos ſequentes filios, vxorem viduam plangentem, plorantes ſeruos, amicos mœrentes, præſentium rerum vanitatem cogita, & quod ab vmbra, ſomniſque nihil differunt. Sed non vis hoc? cogita prædiuites in bellis temerè pereuntes, magnatum & illuſtrium domos conſidera, nunc ſolo proſtratas: conſidera quantum potuerint, & nunc ne eorum quidem memoria remanet. Per ſingulos enim dies, ſi velis, horum exempla reperies, magiſtratuum ſucceſſiones, proſcriptiones diuitum. Multi tyranni conſederunt humi, non exiſtimatus autem geſtauit diadema. Hæc nonne quotidie fiunt? Nonne noſtra rotæ cuidam ſimilia ſunt? &c. Exempla ſi velis vbique reperies. Si verò nihil horum velis, penſa naturam noſtram, ex quibus conſtat, & quo deſinit. Cogita cum dormis, quo ſis dignus: nonne vel minima beſtia te poſſet interimere?* Et rurſum alibi ad eundem. Id. hom. 59.
Fortis es, & altum ſapis, nonne propterea magis humiliari debes? Quare ſapis altum in re viliſſima? Nam & leo te eſt audacior, & aper fortior, nec es ad eos culex. At & latrones & fures, & gladiatores, & ſerui tui fortiores ſunt: hoc igitur laude dignum? Sed pulcher es & ſpecioſus. Cornicum oſtentatio, non es pauone pulchrior, neque propter florem, neque propter alas. Verum & cygnus valde pulcher eſt, & aliæ aues multæ, quibus ſi fueris comparatus, aſpicies te q. nihil. Frequenter autem & viles pueri, & innuptæ virgines, & meritoriæ mulieres, & molles viri gloriam hanc habuerunt. At es locuples, vnde? quid poſſidens? Aurum argentum, lapides pretioſos. hæc eſt, & latronum, & metalla ſcrutantium gloria. Sed ornaris & comeris. Verum & equos comptos videre licet, apud Perſas quoque camelos, hominum verò ſcenicos omnes. Non confunderis in his alta ſapiens, in quibus bruta tecum ſociantur, & ſerui, & homicidæ, & molles, & latrones & fures? Sed propter vocem altum ſapis. Cygno, luſciniæue nun-

quem tu ſuauius canere poteris. At in artis varietate. Et quid ape in hoc ſapientius? Quis phrygio, quis pictor, quis geometres huius opera poterit imitari? Sed in veſtis ſubtilitate. Verum hac araneæ tibi præſtant. At in pedum velocitate, rurſum primas ferunt bruta, lepus & capres. Sed acutè cernis, tamen non ſicut dorcas, nec vt aquila. At auditum habes acutum, ſed aſinus acutiorem. At olfactum. Verum canis te præcedere non ſinit &c. Vides quantum nobis rerum examinatio conferat. Omnibus hominibus altiora ſapiens etiam brutis vilior inuentus eſt. Et multo poſt. *Vnde igitur, ô*

Aug ſent 388. *homo dignus es brutis imperare? Ex ratione. Sed non ineſt ſuperbo: cum enim ea non vt debet vtatur etiam illis peior eſt.* AVG. in ſententiis à B. Proſpero collectis. *Diuitiis flores & maiorum nobilitate te iactas, & exultas & patria & pulchritudine corporis, & honoribus, qui tibi ab hominibus deferuntur? reſpice teipſum, quia mortalis es, & quia terra es & in terram ibis. Circumſpice eos, qui ante te ſimilibus ſplendoribus fulſere. Vbi ſunt, quos ambiebant ciuium potentatus? Vbi inſuperabiles Imperatores? Vbi, qui conuentus diſponebant & feſta? Vbi equorum ſplendidi inuectiores? exercituum duces? ſatrapæ, tyranni? Non omnia puluis? non omnia fauillæ? non in paucis oſſibus eorum vitæ memoria eſt. Reſpice ſepulchra, & vide quis ſeruus, quis Dominus, quis pauper quis diues? Diſcerne, ſi potes vinctum à Rege, fortem à debili,*

Bern ſerm 36. 1.Cor.8.2. *pulchrum à deformi Memor itaque naturæ, non extollaris aliquando. Memor autem eris, ſi teipſum reſpexeris.* BERNARDVS in Cantica. *Qui ſe inquit Apoſtolus putat aliquid ſcire, nondum ſcit, quomodo oporteat eum ſcire. Vides quoniam non probat multa ſcientem, ſi ſciendi modum neſcierit? Sunt namque qui ſcire volunt eo fine tan-*

Perſius Sat. 1. *tum vt ſciant, & turpis curioſitas eſt. Et ſunt, qui ſcire volunt vt ſciantur ipſi, & turpis vanitas eſt. Qui profecto non euadent ſubſannantem Satyricum, ei qui huiuſmodi eſt decantantem. Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter. Et ſunt item, qui ſcire volunt vt ſcientiam ſuam vendant, verbi cauſa pro pecunia, pro honoribus: & turpis quæſtus eſt. Sed ſunt quoque, qui ſcire volunt vt ædificent, & caritas eſt. Et item, qui ſcire volunt, vt ædificentur, & prudentia eſt. Horum omnium ſoli vltimi duo non*

Pſal. 110.10. Iac. 4.17. *inueniuntur in abuſione ſcientiæ, quippe qui ad hoc volunt intelligere, vt benefaciant. Denique intellectus bonus omnibus facientibus eum, reliqui omnes audiant. Scienti bonum, & non facienti, peccatum eſt ei.*

VII. REMEDIVM. Conſidera præſtantiam virtutis humilitatis, quæ è diametro pugnat cum ſuperbia, & eſt antidotum efficaciſſimum ad ſa-

Hier. ep. 14. nandum morbum ſuperbiæ, ſi mente non ſolum pura, ſed verbo quoque & factis præſtetur. HIER. ad Celantiam. *Nihil habeas humilitate præſtantius,*

Eccli. 3.20. *nihil amabilius. Hæc eſt enim præcipua conſeruatrix, & quaſi cuſtos quædam virtutum omnium: nihilque eſt, quod nos ita, & hominibus gratos & Deo faciat, quam ſi vitæ merito magni, humilitate infimi ſimus. Propter quod ſcriptura dicit: Quanto ma-*

Iſa. 66.2. *gnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Et Dominus loquitur per prophetam. Super quem alium requieſcam, niſi ſuper humilem & quietum, & trementem verba mea? Veruntamen humilitatem ſequere, non quæ oſtenditur & ſimu-*

ſimulatur geſtu corporis, aut fracta voce verborum, ſed quæ puro affectu cordis exprimitur. Multo deformior eſt illa ſuperbia, quæ ſub quibuſdam humilitatis ſignis latet. Neſcio enim quomodo turpiora ſunt vitia, quæ virtutum ſpecie cælantur. Aug. ep. 56.
AVGVSTINVS ad Dioſcorum. *Niſi humilitas omnia, quæcunque bene facimus & præceſſerit, & comitetur, & conſecuta fuerit, & propoſita quam intueamur, & appoſita, cui adhæreamus, & impoſita qua reprimamur, iam nobis de aliquo bono facto gaudentibus totum extorquet de manu ſuperbia: vitia quippe cetera in peccatis, ſuperbia verò etiam in rectè factis timenda eſt, ne illa quæ laudabiliter facta ſunt, ipſius laudis cupiditate amittantur. Itaque ſicut Rhetor ille nobiliſſimus, cum* Demoſthenes *interrogatus eſſet, quid ei primum videretur in eloquentiæ præceptis obſeruari oportere, pronunciationem dicitur reſpondiſſe: cum quæreretur quid ſecundo, eandem pronunciationem: quid tertio, nihil aliud, quam pronunciationem dixiſſe: ſic ſi interrogares, & quotiens interrogares de præceptis Chriſtianæ religionis, nihil me aliud reſpondere niſi humilitatem liberet.* Quomodo autem practicè & in particulari Baſ. hom. 21. de humilit. factis ipſis humilitas illa declaranda ſit, accuratè docet B. BAS. *Omnino veræ memor eſto parœmiæ. Superbis inquit, reſiſtit Deus, humilibus verò dat gratiam. In* Iac. 4. 6. Matth. 23. 12. *promptu habe dictum illud Domini. Quiſquis ſeipſum humiliauerit, exaltabitur, & qui ſeipſum exaltauerit, humiliabitur, &c. Si quando te præſens benefactum non nihil elatum reddit ad memoriam reuoces, quid olim male feceris, & ceſſabit inſenſata illa animi inflatio. Et ſi quempiam in præſentiarum delinquere videris, ne hoc ſolum in illo ſpectes ſed cogita ſimul, quæ rectè vel feceris olim vel nunc quoque facias, & deprehendes ſæpe numero talem ſi ſingula, inquiſieris, nec particulas quaſdam tantum ſcrutatus fueris, te eſſe meliorem. Neque Deus exem hominem particulariter examinat. Nam ego inquit, & opera, & cogitationes ipſorum coniunctim producturus venio. Et cum Ioſaphat regem aliquando propter peccatum recens commiſſum reprehenderet, ſimul & rectè factorum mentionem fecit, dicens. Veruntamen & actus quidam boni inuenti ſunt in te.* Et infra. *Quonam igitur pacto ad ſalutarem hanc animi humilitatem pernicioſa ſuperbiæ elatione relicta deſcendimus? Si perpetuo ſtudium modeſtiæ exerceamus, &c. Vide ne in ſermone arrogantiam vſurpes ſophiſticam, neque dictionem oſtentes ſuperbam: ſed in omnibus ſplendori, ac magnificentiæ detrahas, comis erga amicum, manſuetus erga domeſticum, patiens erga temerarios, humanus erga humiles patronus afflictis, inuiſens in dolore conſtitutos: in ſumma, neminem contemnens. Suauis in appellatione, alacer in reſponſione, dexter & expoſitus vniuerſis, neq; tua ipſius celebrans encomia, neq; alios qui hoc faciant ſubornans, ne q; inhoneſtam de proximo famam admittens, & virtutes tuas ac prærogatiuas, quantum fieri poteſt, obtegens, peccatorum verò gratia teipſum accuſans, nec expectans vt ab aliis reprehendare: vt idem facias, quod iuſtus, qui in principio ſermonis ſeipſum accuſat; & ſis qualis erat Iob, quē non puduit vrbis tumultuationem* Prou. 18. 17. *propriam contra ſe deprecari ruinam. Ne ſis increpando moleſtus ac ſeuerus neque ſtatim, aut cum animi commotione quenquam reprehendas (reſipit enim hoc contumaciam quandam). Neque propter modica delicta condemnes aliquem, quaſi rigidus iuris*

2. Paral. 19. 3.

exactor, ſed eos, qui deliquerunt, complectare, & ſpiritualiter inſtruas, quemadmodum admonet Apoſtolus, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris, & tantum ſtudij impendas, ne apud homines glorioſus habeare, quantum impendunt alij, vt glorificentur, ſiquidem Chriſti memor fueris. Qui mercedem apud Deum amittit, dicit, ſi ſponte apud homines cupias illuſtris haberi & bonum ad hoc facias, vt conſpicuus ſis hominibus. Abſtulerunt enim, inquit, mercedem ſuam. At prælatus es alijs & comitantur te homines, & glorificant? Par eſto ſubiectis, non tanquam Dominans in cleris, vt Apoſtolus inquit, neque ſecularibus Principibus te conformes. Qui namque primus eſſe cupit, omnium hominum ſeruum eſſe iubet Chriſtus. BERN. ad Ogerium canonicum regularem. *Humilitas, ad quam vtique ducit humiliatio, totius eſt ſpiritualis fabricæ fundamentum. Siquidem humiliatio via eſt ad humilitatem, ſicut patientia ad pacem, ſicut lectio ad ſcientiam. Si virtutem appetis humilitatis, viam non refugias humiliationis. Nam ſi non pateris humiliari, non poteris ad humilitatem prouehi. Terret me Apoſtolus, qui & ipſe territus dicit. Parco autem, ne quis me exiſtimet ſupra id quod videt in me, aut audit aliquid ex me. Quam pulchrè dixit. Parco. Non parcit ſibi arrogans, non parcit ſibi ſuperbus non cupidus vanæ gloriæ, & iactator actuum ſuorum, qui vel ſibi arrogat, quod eſt, vel mentitur de ſe, quod non eſt. Solus qui verè humilis eſt, parcit animæ ſuæ: qui, ne putetur, quod non eſt, ſemper quantum in ſe eſt vult neſciri quod eſt. Grande reuera periculum, audire quenquam de ſe ſupra quam ſentit in ſe. Quis dabit mihi apud homines tantum de veris dignè humiliari, quantum vel de falſis datum eſt indignè exaltari? Illam mihi vocem Propheticam iure aſſumerem. Exaltatus autem humiliatus ſum & conturbatus. Et illud. ludam, & vilior fiam. ludam ſcilicet vt illudar. Bonus ludus, quo Michol iraſcitur, & DEVS delectatur. bonus ludus, qui hominibus quidem ridiculum, ſed Angelis pulcherrimum ſpectaculum præbet. Bonus inquam ludus, quo efficimur opprobrium abundantibus, & deſpectio ſuperbis. Nam reuera quid aliud ſecularibus, quam ludere videmur, cum quod ipſi appetunt in hoc ſeculo, nos per contrarium fugimus; & quod ipſi fugiunt, nos appetimus? More ſcilicet ioculatorum & ſaltatorum, qui capite miſſo deorſum, pedibusque ſurſum erectis, præter humanum vſum, ſtant manibus, vel incedunt, & ſic in ſe omnium oculos defigunt. Non eſt hic ludus puerilis, non eſt de theatro, qua fœmineis fœdisque anfractibus prouocet libidinem, actus ſordidos repræſentet: ſed eſt ludus iucundus, honeſtus, grauis, ſpectabilis, qui cœleſtium ſpectatorum delectare poſſit aſpectus. Hoc caſto & religioſo ludo ludebat, qui dicebat. Spectaculum facti ſumus Angelis & hominibus.*

Gal. 6. 1. — Matth. 6. 2. — 1. Pet. 5. 3. — Matth. 20. 27. — Bern. ep. 87. — 2. Cor. 12. 6. — Pſal. 87. 16. — 2. Reg. 6. 22. — 1. Cor. 4. 9.

Greg. c. 28. VIII. REMEDIVM. Simulatq; aduerteris obortam aliquam in animo tuo ſuperbiam, falce humilitatis præſcinde. Eſt B. GREG. in lib. 24. Moralium. *Vitium ſuperbiæ, inquit, ab ipſa mox radice ſecandum eſt: vt cum latenter oritur, tunc vigilanter abſcindatur, ne prouectu vigeat, ne vſu roboretur. Difficile enim in ſe quiſq; inueteratam ſuperbiam deprehendit: quia nimirum hoc vitium, quanto magis patimur, tanto minus videmus. Sic quippe in mente ſuperbia, ſicut in oculis caligo generatur. Quo ſe hæc latius dilatat, eo vehementius lumen anguſtat. Pauliſper*

liſper ergo elatio in præcordijs creſcit, & cum ſe vaſtius extenderit oppreſſæ mentis oculum funditus claudit, vt captiuus animus typum elationis & pati poſſit, & tamen id quod patitur videre non poſſit.

VIDE V. *Ambitio. Amor ſui. Curioſitas. Gloria vana. Immodeſtia. Inobedientia. Ira. Iudicium proprium Iudicium temerarium. Obſtinatio Præſumptio. Veſtium luxus. Vindicatio iniuriæ. Voluntas propria.*

SVPERSTITIO.

Remedia aduerſus Superſtitiones.

I. REM. Conſidera quid Spiritus S. in S. litteris commonefecerit de ſuperſtitionibus. Primum vetat omnes ſuperſtitiones diabolicas. Nam in Leuitico Dei mandatum eſt. *Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid ſciſcitemini, vt polluamini per eos, ego Dominus Deus veſter.* Et in Deuteronomio *Non inueniatur in te, qui ariolos ſciſcitetur, & obſeruet ſomnia atque auguria, nec ſit maleficus, neque incantator, nec qui Pythones conſulat, nec diuinos, aut quærat à mortuis veritatem. Omnia enim hæc abominatur Dominus.* Et apud Ieremiam Prophetam. *Hæc dicit Dominus. Iuxta vias gentium nolite diſcere, & à ſignis cœli nolite metuere, quæ timent gentes, quia leges populorum vanæ ſunt.* Et apud Apoſtolum. *Nolo vos ſocios fieri dæmoniorum. non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum.* Et. *Nolite locum dare diabolo.* 2. declarat ſuperſtitionibus dictis grauiter offendi DEVM, nam in Exodo, *Maleficos,* inquit, *non patieris viuere.* Et in Leuitico. *Anima, quæ declinauerit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam eam de medio populi ſui.* Et. *Vir, ſiue mulier, in quibus Pythonicus, vel diuinationis fuerit ſpiritus, morte moriantur: lapidibus obruent eos: ſanguis eorũ ſit ſuper illos.* Et apud Iſa. *Ego ſum Dominus, irrita faciens ſigna diuinorum, & ariolos in furorem vertens, conuertens ſapientes retrorſum, & ſcientiam eorum ſtultam faciens.* Et apud Michæam. *Auferam maleficia de manu tua, & diuinationes non erunt in te, &c. Et faciam in furore, & in indignatione vltionem in omnibus gentibus, quæ non audierunt.* Apoſtolus quoq; in Epiſtola ad Galatas *veneficia* numerat inter *manifeſta opera carnis* à regno cœlorum excludentia. Et in Ioannis Apocalypſi *veneficis, idololatris, & omnibus mendacibus,* dicitur, pars futura *in ſtagno ardenti igne & ſulphure.*

[Leu. 19. 31. Deu. 18. 10. Ier. 10. 2. 1. Cor. 10. 20. Eph. 4. 27. Exo. 22. 18. Leu. 20. 6. & 27. Iſa. 44. 25. Mich. 5. 12. Gal. 5. 20. Apoc. 21. 8.]

II. REMED. Conſidera quid SS. Patres de ſuperſtitionibus cenſuerint. S. BASILIVS in verba Iſaiæ. Quia repleta eſt, vt ab initio, terra eorum auguriis. *Videsne, quantum mali importet auguratio? Qui huic incumbit, ſtudiumq; adhibet Dei prouidentia ac ſolicitudine deſtituitur. Plerique autem Chriſtianorum ſusque deque habent talibus commentis aures accomodare, & illinc aucupari famam,*

Baſ. in c. 2. Iſa.

nec pudet iſti ominoſæ ſuperſtitioni ac ſignis attentos eſſe. Et paulo poſt. *Sed enim audi tu, quia abiectus eſt populus, talia futiliter & curioſè operatus. Olim ſiquidem*
Deu.18.10. *Moſaica lege, iſtiuſmodi auguria, diuinationes, ominationes atque auſpicia infamia notabantur tanquam inuenta dæmonum. Ait enim ſcriptura. Non hariolabimini, neq; captabitis auguria; hæc enim gentes faciunt. A morum probitate eſt alienum prorſus, eum qui penes ſe habet conſultationem de Dei iuſtificationibus, ad decernendum de rebus agendis, ſibi in conſiliarios adhibere brutas animantes, imò his uti ut doctoribus & legum latoribus. Quando ipſa auis periculum ſibi ob oculos impendens non nouit:*
Id.hom.6. *quanam ratione hæc tibi quod futurum eſt, prædicet?* Et in Hexæmeron, agens de vanitate Genethliacorum. *Deridendi profectò,* inquit, *non mediocriter eſſe videntur. tam ij qui ſtudio huius artis indulſerunt, quam in ratione dierum nuſquam eſſe conſtat, quam ij, qui hiantes ab illorum ore pendent intenti, perinde quaſi omnia illi ſcire poſſint, quæ ipſis ſunt euentura. At qui tandem illi effectus ſunt, qualeſuè genitalis iſtius prædictionis? Ille talis, inquiunt, criſpanti decorabitur capillitio, eritq; aſpectu mirè gratioſus: eſt enim in lucem editus arietis tempore, Tale autem ipſum animal aſpectu quodammodo eſſe videtur. At erit & animo grandi, atq; elato, quippe cum & aries dux ſit gregis.* Et infra. *Iſtis quid ineptius, aut deridiculum magis?* S. Greg. Nazianz. orat. 40. in S. Baptiſma. *Nihil tibi amuletis, nec incantamentis opus eſt, cum quibus prauus ille in leuiorum hominum animos ſimul irrepit, venerationem Deo*
Hier.in.c. 2. *debitam furtim ad ſe tranferens. Trinitatem ipſi da. magnum inquam illud & pulchrum amuletum.* S. Hier. in Danielem. *Videntur mihi incantatores eſſe, qui verbis rem peragunt. Malefici, qui ſanguine utuntur, & victimis, & ſæpe contingunt corpora mortuorum. Porrò in Chaldeis γενεθλιαλόγους ſignificari puto, quos vulgus Mathematicos vocat. Conſuetudo autem & ſermo communis magos pro maleficis accipit: qui aliter habentur apud gentem ſuam, eo quod ſint Philoſophi Chaldæorum, & ad artis huius ſcientiam. Reges quoque & principes eiuſdem gentis omnia faciunt.* S. Ioan.
Chry. Chrysost. in Pſalmum 9. exponens verba, exultabo in ſalutari tuo. *Hoc,* inquit, *eſt mihi corona, hoc diadema, propter te trophæum erigere, propter te ſalutem adipiſci. Hoc autem dico propter eos, qui in morbis utuntur incantationibus, & alias exquirunt impoſturas & præſtigias ad ſuam leuandam ægritudinem. Hoc enim*
Id hom.21. *non eſt ſaluari, ſed perire. Maxima enim ſalus eſt per Deum eſſe ſeruatum.* Et ad pop. Antiochenum. *Pompa ſatanica ſunt, theatra, Circenſes, & omne peccatum, dierum obſeruatio, & præſagia, & omnia. Et quid tandem ſunt omnia? Sæpe domũ quis ſuam egreſſus hominem vidit monoculum vel claudicantem & ominatus eſt. Hæc eſt Pompa ſatanica: non enim hominis occurſus malum facit eſſe diem, ſed in peccatis viuere, &c. Dicamne & aliud ridiculoſius? Confundor nempe & erubeſco, ſed cogor propter ſalutem veſtram dicere. Si Virgini, inquit, occurreris, ſterilis dies erit: ſi verò meretrici, dextera & bona, & multa mercatione plena. Occultamini, & frontem excutite, & ad terram inclinate. ſed non nunc, dum dicuntur verba, ſed cum fiunt opera.* Et paulo poſt. *Quid verò diceret aliquis de his, qui carminibus & ligaturis utuntur, & de circumli-*

gantibus aurea Alexandri Macedonis numiſmata capiti, vel pedibus? Dic mihi, hæ id ſunt expectationes noſtræ, vt poſt crucem & mortem Dominicam in gentilis Regis imagine ſpem ſalutis habeamus? S. Avg. altero de doctrina Chriſtiano libro. *Superſtitioſum eſt, quicquid inſtitutum eſt ab hominib. ad facienda & colenda idola pertinens, vel ad colendam ſicut Deum creaturam, partemue vllam creaturæ, vel ad cōſultationes & pacta quædam ſignificationũ cum dæmonib. placita atq; fœderata, qualia ſunt molimina Magicarum artium quæ quidem commemorare potius, quam docere aſſolent Poetæ. Ex quo genere ſunt, ſed quaſi licentiore vanitate Aruſpicum & Augurũ libri. Ad hoc genus pertinent omnes etiam ligaturæ, atque remedia, quæ Medicorum quoq; diſciplina condemnat, ſiue in præcantationibus, ſiue in quibuſdã notis, quas characteres vocant, ſiue quibuſdam rebus ſuſpendendis atque ligandis, vel etiam ſaltandis quodammodo, non ad temperationem corporum, ſed ad quaſdam ſignificationes, aut occultas aut etiam manifeſtas: quæ mitiore nomine Phyſicam vocant, vt non quaſi ſuperſtitioſe implicare, ſed natura prodeſſe videãtur: ſicut ſunt in aures in ſummo auriũ ſingularum, aut de ſtruthionum oſſib. anſulæ in digitis aut cum tibi dicitur ſingultienti, vt dextera manu ſiniſtrum pollicem teneas. His adiungunt millia inaniſſimarũ obſeruationum, ſi membrũ aliquod ſalierit, ſi iunctim ambulantib. amicis, lapis, aut canis, aut puer medius interuenerit.* Et paulo poſt. *Neq; illi ab hoc genere pernicioſæ ſuperſtitionis ſegregandi ſunt qui Genethliaci propter natalitũ dierũ conſiderationes, nunc autẽ vulgò Mathematici, vocantur. Nam & ipſi quamuis verã ſtellarum poſitionẽ, cum quiſq; naſcitur, conſectentur, & aliquando etiam perueſtigent, tamen quod inde conantur, vel actiones noſtras, vel actionum euenta prædicere, nimis errant, & vendunt imperitis hominib. miſerabilem ſeruitutem.* B. Gaudentius Epiſcopus Brixienſis de lectione Exodi. *Nec ſufficit,* inquit ad Neophytos, *vt à mortifero dæmonum cibo vitam ſuã cuſtodiat Chriſtianus, ſed vt oĩa abominamẽta Gentiliũ & omẽs idololatriæ tramites, ſicut quædã ſerpentis diaboli venena, diffugiat. Partes.n. idololatriæ ſunt veneficia, præcantationes, ſuballigaturæ, vanitates, auguria, ſortes, obſeruatio ominum, parentalia.* Aug c. 20. Gaud. tract. 4.

III. Remed. Conſidera, quam grauiter, Eccleſiaſticis æque ac Cæſaræis legibus, quicquid ſuperſtitionum à SS. PP. enumeratũ eſt, vetitum ſit atque damnatum. B. Greg. III. ſanctio eſt. *Si quis ariolos, haruſpices, vel incãtatores obſeruauerit, phylacteriis eorũ vſus fuerit anathema ſit.* Et Synodi Anchyranæ. *Qui diuinationes expetunt, vel in domos ſuas huiuſmodi homines introducunt exquirendi aliquid arte magica, aut expiandi cauſa, ſub regula quinquennij iaceant, ſecundũ gradus pœnitentiæ definitos.* Et Laodicenæ. *Non oportet ſacris officiis deditos vel clericos magos aut incãtatores exiſtere, aut facere phylacteria, quæ animarũ ſuarũ vincula probantur: eos autẽ, qui talibus rebus vtũtur, proiici ab Eccleſia iuſſimus.* Et Carthaginenſis. *Auguriis & incantationibus ſeruientẽ, ſimiliter Iudaicis ſuperſtitionib. vel ferijs inhærentem à conuentu Eccleſiæ ſeparandum ſtatuimus.* Et Arelianenſis. *Si quis clericus, monachus, vel ſecularis diuinationes, vel auguria crediderit obſeruãda, vel ſortes, quas mentiuntur eſſe ſanctorũ quibuſcunq; putauerint imitandas, cũ his qui* c. Si quis. 26. q. 5. c. qui ibid. c. non oportet. ib. c. auguriis. ib. c. Si quis. ib.

cum.

cum eis crediderint, Ab Eccleſiæ communione pellantur. Hactenus Eccleſiaſticæ leges, ſequntur Cæſareæ. Imperator Conſtantinus A. ad Maximum. *Nullus aruſpex, nullus ſacerdos, nullus eorum, qui huic ritui adſolent miniſtrare, ad limen alterius accedat, nec ob alteram cauſam, ſed huiuſmodi hominum amicitia, quamuis vetus repellatur concremando illo aruſpice, qui ad domum alienam acceſſerit: & illo in inſulam deportando eſt ademptionem bonorum, qui eum aduocauerit ſuaſionibus vel præmiis* IMP. Conſtantinus, A. & Iulianus Cæſar ad populum. *Nemo aruſpicem conſulat, aut mathematicum (* id eſt iudiciariæ aſtrologiæ ſtudioſum, *) nemo ariolum. Augurum & Vatum praua confeſſio conticeſcat. Chaldei ac Magi, & ceteri, quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appellat, nec ad hanc partem aliquid moliantur. Sileat omnibus perpetuo diuinandi curioſitas. Etenim ſupplicio capitis ferietur gladio vltore proſtratus, quicunque iuſſis noſtris obſequium denegauerit,* Denique iidem ad Taurum præfectum prætorio. *Etſi homines magi in quacunque ſint parte terrarum humani generis inimici credendi ſunt, quoniam tamen, qui in comitatu noſtro ſunt ipſam pulſant propemodum maieſtatem, ſi quis magus, vel magicis carminibus adſuetus, qui maleficus vulgi conſuetudine nuncupatur, aut aruſpex aut ariolus, aut certe augur, vel Mathematicus, aut enarrandis ſomniis occultans aliquam artem diuinadi, aut certe aliquid ſimile horum exercens in comitatu meo, vel Cæſaris fuerit deprehenſus præſidio dignitatis exutus, cruciatus & tormenta non fugiat. Si vero conuictus fuerit, & ad proprium facinus detegentibus repugnauerit per negando, ſit eculeo deditus vngulisque ſulcantibus latera perferat pœnas proprio dignas facinor.*

L. nullus. Cod. t. de malef.

L. nemo. ibid.

L. etſi. ib.

IV. REMED. Conſidera omnium ſuperſtitionum auctorem & parentem eſſe Satanam, iuratum humani generis hoſtem. *Horum,* inquit B. CYP *(* auguriorum & auſpiciorum *) omnium ratio eſt illa, quæ fallit & decipit, & præſtigiis cæcantibus veritatem ſtultum & prodigum vulgus inducit. Spiritus inſinceri & vagi, qui poſtea quam terrenis vitiis immerſi ſunt, & à vigore cæleſti terreno contagio receſſerunt, non deſinunt perditi perdere & deprauati errorem prauitatis infundere.* Et infra. *Hi ergo Spiritus ſub ſtatuis atque imaginibus conſecratis delitescunt, hi afflatu ſuo vatum pectora inſpirant, extorum fibras animant, auium volatus gubernant, ſortes regunt oracula efficiunt, falſa veris ſemper inuoluunt: nam & falluntur, & fallunt: vitam turbant, ſomnos inquietant, irrepentes etiam in corporibus occultè mentes terrent, membra diſtorquent, valetudinem frangunt, morbos laceſſunt, vt ad cultum ſui cogant. nec aliud illis ſtudium eſt, quam à Deo homines auocare, & ad ſuperſtitionem ſui ab intellectu veræ religionis auertere, cum ſint ipſi pœnales, quærere ſibi ad pœnam comites, quos ad crimen ſuum fecerint errore participes.* De iiſdem agens S. BASILIVS ita ſcribit. *Qui anguſti eſt & illiberalis animi, nihilque ſapiens niſi ſordida & abiecta, eiuſmodi motiones,* auium, *brutarum animantium ſuo vnius ſcopo dum molitur accommodare, Deo interim relicto, perfidis dæmonibus & inſidioſis vltro ſeipſum deuouit. Qui porro imaginantur, aues hac ratione occupare aerē hac item*

Cyp. de idol. vanit.

B. in c. 2. Iſa.

cauſa

cauſa & ſic circumagi, errore prorſus incurabili tenentur eorum, qui mente capti ſunt,
& parum cordati. Haud ſecus paulo ante cenſuit. B. Avg. cum ſcripſit *pa-* A l. 2. de doct. Chr. c. 20. & 23.
cta quædam ſignificationum cum dæmonibus placida atque fœderata, expreſsè ſcili-
cet vel tacite magicis ſuperſtitionibus interuenire. Vnde & in libro de Id. c. 5.
vera religione his verbis nos monuit. *Non ſit nobis religio cultus dæmonum, quia*
omnis ſuperſtitio, cum ſit magna pœna hominum & periculoſiſſima turpitudo, honor eſt
ac triumphus illorum. Et in libro quinto de ciuitate Dei. *Non immeritò credi-* Id. c. 7.
tur, cum aſtrologi (iudiciarii) *mirabiliter multa vera reſpondent, occulto inſtinctu*
fieri Spirituum, non bonorum, quorum cura eſt has falſas & noxias opiniones de aſtra-
libus fatis inſerere humanis mentibus atque firmare, non horoſcopi notati & inſpecti
aliqua arte quæ nulla eſt. Ac rurſus libro ſecundo de Geneſi ad litteram. *Fa-* Id. c. 17.
tendum eſt quando ab iſtis, Aſtrologis iudiciariis, *vera dicuntur, inſtinctu quodam*
occultiſſimo dici, quem neſcientes humanæ mentes patiuntur. Quod cum ad decipiendos
homines fit, ſpirituum ſeductorum operatio eſt: quibus quædam vera de temporalibus
rebus noſſe permittitur, partim quia ſubtilioris ſenſus acumine, partim quia corpori-
bus ſubtilioribus vigent, partim experientia callidiore propter magnam longitudinem
vitæ, partim à ſanctis Angelis, quod ipſi ab omnipotente Deo diſcunt etiam iuſſu eius
ſibi reuelantibus, qui merita humana occultiſſimæ iuſtitiæ ſeueritate diſtribuit. Ali-
quando autem iidem nefandi Spiritus etiam quæ ipſi facturi ſunt, velut diuinando
prædicunt. Quapropter bono Chriſtiano, ſiue Mathematici, ſiue quilibet impiè diuinan-
tium, maximè dicentes vera cauendi ſunt, ne conſortio dæmoniorum animam deceptam
pacto quodam ſocietatis irretiant. Hæc ille. Qui ergo ſuperſtitionibus vtuntur, 1. Cor. 10. 20.
quid aliud agunt, quam vt conſilia ſequantur hoſtis ſui capitalis dæmo
nis, & ſocii fiant, quod Apoſtolus vetuit, dæmoniorum?

V. Remed. Conſidera, in quantum periculum animam, in quan-
tas cruces conſcientiam tuam ſis deturbaturus, ſi Deo creatore deſerto
per ſuperſtitiones te deuoueris diabolo. *Si,* inquit B. Chry. in oratione Chry. orat. 5.
quadam aduerſus Iudæos, *leui aliquo morbo tentato ilico reſiliens à Domino ad*
dæmones accurras, quam tandem veniam conſequeris? Quo pacto valebis illum denuo
tibi propitium reddere? Quin potius nec alius quiſquam pro te deprecari poterit, etiam-
ſi tantum valeat autoritate apud Deum, quantum Moſes. Non eſt inquam quiſquam
qui hoc facere poterit. Non audis quid Deus loquatur ad Ieremiam de Iudæis? Ne de-
preceris pro populo iſto, quoniam ſi ſurrexerit Moſes & Samuel, non exaudiam illos.
Adeo ſunt peccata omnem remiſſionem ſuperantia, quæ nullam recipiãt excuſationem. Ier. c. 7. & 15.
Itaq; ne tantam in nos prouocemus iram, etiamſi videantur aliqui febrem incantamen-
tis ſedare, non enim vere ſedant, tamen aliam in conſcientiam inducunt febrem, ratione ac
conſcientia quotidie flagellante, & dicente. Impie feciſti, iniquitatem perpetraſti, viola-
ſti fœdus cum Chriſto ictum, ob paululum bonæ valetudinis pietatẽ deſeruiſti. Num tu
ſolus hæc paſſus es? an non alij multo quàm tu acerbiora paſſi ſunt? At tamen nullus
illorum tale quid auſus, tu mero mollis ac diſſolutus animam tuam (dæmoni) *oppi-*

gneraſti. Quomodo excuſaberis Chriſto? quomodo illum implorabis precibus? qua conſcientia poſthac ingredieris Eccleſiam? quibus oculis videbis ſacerdotem? qua manu ſacram attinges menſam? quibus auribus audies ſcripturas, quæ illic leguntur? Quum his ſtimulis quotidie ratio te punget, vrgebitque, cum conſcientia flagellabit, rurſus ipſe dices. Quæ hæc eſt ſanitas, quum intus tam multas habeam cogitationes accuſatrices?

VI. REMED. Conſidera, quanto cum gaudio tuo, meritoque apud Deum ac bonorum etiam gratulatione ſis victoriam ex hoſte reportaturus, ſi excelſo animo quamuis ſuperſtitionem reſpueris. Sic enim concionari pergit AVREVMOS, *Quod ſi perduraueris paulisper, eosque qui vel incantationem aliquam canere voluerint, vel applicationes aliquas adhibere corpori, multa etiam cum contumelia tuis ex ædibus eieceris, protinus ab ipſa conſcientia refrigerationem acceperis. Etiamſi millies exurat febris, anima tua quouis liquore, quauis irroratione meliorem, vtilioremque mitigationem adducet. Quemadmodum enim poſtquam receperis incantationem, ſanusque factus fueris, miſerius affectus es iis, qui febre laborant, dum tecum reputas peccati magnitudinem: ſic nunc quoque etiam ſi febricitaueris innumeraque patiaris mala, repulſis impiis illis, quouis ſano melius eris affectus animo geſtiente præ gaudio conſcientia, ac laudante te, probanteque ac dicente, euge euge bene homo Chriſti ſeruus, fidelis vir, atletha pietatis, qui malueris moleſtiis immori quam deſerere tuam pietatem, proximo ſecundum Martyres loco ſtabis illa die. Quemadmodum enim martyres præoptarunt cædi flagris, torquerique vt ad honorem peruenirent: ita tu quoque hodie præoptaſti flagellari, torquerique à febri ne abiiceres pietatem Nam & ſi te non auferat hæc febris, alia prorſus auferet, & ſi nunc non moriamur, tamen poſtea moriemur.* Et mox poſt. *Cum eieceris incantationes multa cum contumelia ex ædibus tuis, omnes hoc audito collaudabunt, mirabuntur, & inter ſe dicent. Ille ægrotans plurimis hortantibus, incantantibus, conſulentibus, vt magicis quibuſdam incantamentis vteretur, non aſſenſit, ſed reſpondit, ſatius eſt hoc pacto mori, quam deſerere pietatem. Ad hæc conſequentur multi plauſus ab his qui audierint, cunctis ſtupentibus, Deumque glorificantibus. Hoc quot ſtatuis erit tibi honorabilius? quot imaginibus magnificentius? quanto honore inſignius? Omnes laudabunt, omnes tuam felicitatem prædicabunt omnes te corona dignum iudicabunt. Præterea ipſi quoque meliores fient, ac viciſſim tuum exemplum æmulabuntur, imitabunturque fortitudinem, & ſi quis alius tale quippiam fecerit, tu mercedem feres, qui exempli fueris auctor. Neque tantum conſequentur laudes rectè factorum, verum etiam celerrima morbi leuatio, quum ipſa tua præclara voluntate conciliante tibi Deum ad maiorem beneuolentiam, tum ſanctis omnibus gratulantibus tuæ promptitudini, atque ex intimo corde pro te preces fundentibus Quod ſi hic talia ſunt præmia fortitudinis huius, cogita quantas illic recipies coronas, cum angelis omnibus præſentibus, omnibus archangelis, Chriſtus adueniens prehenſa manu tua in medium illud theatrum te produxerit, cunctisque audientibus dixerit. Hic homo cum aliquando febre correptus eſſet, multis exhortantibus vt à morbo liberaretur propter nomen meũ, ac reuerentiam quam habet erga me ne quid offen-*

Chry. ibid.

deret meam bonitatem, omnes qui polliceebantur ipſi damnatarum artium præſidio ſanitatem, repulit, cumque ignominia reiecit, ac præoptauit emori potius morbo, quam meam deſerere amicitiam. Hactenus ille.

VII. REMED. Contra dæmonum inſidias, quotidie antequã domo egrediaris munias te horum verborum clypeo. *Abrenuncio tibi Satana, & coniungor tibi Chriſte.* Eſt eiuſdem Chryſoſtomi in hæc verba ad populum Antiochenum declamantis. *Sicut ſine calceamentis, vel veſtimentis veſtrum nemo in forum deſcendere eligeret, ita ſine verbo hoc nunquã in forum prodeas, ſed cum es ianuæ veſtibula tranſgreſſurus hoc prius loquere verbum. Abrenuncio tibi Satana & coniungor tibi Chriſte. Nec vnquam abſque hac voce exeas, hæc erit tibi baculus, hæc armatura, hæc turris inexpugnabilis. Cum hoc verbo & crucem in fronte imprime: ſic enim non tantũ homo occurrens, verum nec ipſe diabolus te quicquam lædere poterit, cũ his te cernens armis vbiq; apparentẽ.* Sic B. AVG. de Symbolo agẽs ad Catechumenos. *Parata ſunt,* inquit, *corda veſtra, qa excluſus eſt inimicus de cordibus veſtris. Huic vos renunciare profeſſi eſtis* (in baptiſmo) *in qua profeſſione non hominibus ſed Deo & angelis eius conſcribentibus dixiſtis, Renuntio. Renunciate non ſolum vocibus ſed etiam moribus, non tantũ ſono linguæ, ſed & actu vitæ, nec tantũ labiis ſonantibus, ſed operibus pronunciantibus.* Et B. Ephræm de abrenũciatione. *Abrenunciatio,* inquit, *quã in baptiſmo facimus, nominata quidem apparet parua, ceterũ intellecta admodũ magna, quam qui ſeruare voluerit, beatiſſimus erit. Paucis namq; verbis cuncta quæ nominantur mala, quæque odit DEVS, valere iubemus & abrenunciamus: cuiuſmodi ſunt, non vnũ duntaxat, non duo nec decem, ſed quodcunq; appellatur malum, puta, Abrenuncio Satanæ & cunctis operibus eius. Quibus, inquam operibus? Audi. Fornicationi, adulterio, immunditiæ, furto, inuidiæ, veneficio, diuinationi, incantationibus, &c. augurationibus, ſpirituum immundorum interrogationibus. Quibus omnibus & horum ſimilibus abrenunciat Chriſtianus quicunque in abrenunciatione ſancti baptiſmatis, quæ cuncti nouimus opera atque doctrinas eſſe diabolorum.*

Chry. hom.

Aug. lib. 1. c. & 10.

VIII. REMED. eſt conſignatio S. Crucis, quod vti potentiſſimum, & Satanæ exoſiſſimum plærique omnes Patres oppoſuere ſuperſtitionibus Magicis, ac S. ANTONIVS quidem apud B. Athanaſium vnicum ſatis eſſe credidit ad profligandas eius technas. Et ipſe Athanaſius de Incarnatione verbi. Signum crucis vult tollere omnem Magiam. Huius ſigni crucis inquit S. CYP. in ſermone de paſſione Domini, *hodie tanta eſt auctoritas & poteſtas, vt non ſolum Iſraelitica limina muniat, ſed etiam ab his, qui Iſraeliticè non viuunt, ſolum ſacramenti ſignum repellat dæmonia: & vbicunq; conſpecta fuerit terribilis eis ſacri nominis virtus & ſanguinis nota.* Quid CHRY. totus more ſuo ardet alloquens Coloſſenſes ſuperſtitionib. deditos. *Superſtitioſa,* ait, *illa quæ ægrotis applicatis, etiamſi mille modis Philoſophentur, qui quæſtum ex his faciunt, dicentes, Deum inuocamus, & præterea nihil facimus & quicquid eiuſmodi prætendunt, & Chriſtiana eſt hæc anus, & fidelis, idololatriã tamẽ ſapiunt. Fidelis es? Crucis ſignaculo vtere. Dic. Hoc duntaxat habeo ſcutum, hoc ſolum pharmacum, aliud ignoro. Dic mihi,*

In vita.

Chry. hom.

ore profertur conſurgunt ſerpentes, & artes maleficæ ad bella nos prouocant. Sed nos qui habemus pretioſiſſimum theſaurum in vaſis fictilibus, quæ frangi poſſunt, ita vt quælam vix teſta remanſerit, in qua hauriri poſſit aquæ puſillum, omnia cuſtodia cir- Chry. orat 3. *cumdemus cor noſtrum.* Pro eodem remedio ſic iterum philoſophatur CHRY. contra Iudæos *Non audiſti, quid dicat ſcriptura? Fili, ſi accedis ſeruiturus Domino, præpara animam tuam ad tentationem: dirige cor tuum, & perdura in morbo ac paupertate: in illo fidens eſto. Sicut in igne probatur aurum, ſic homo probatur in camino deiectionis. Si tu famulum flagris cecideris, & ille triginta aut quinquaginta plagis acceptis illico prouocet ad libertatem, aut deſerat tuum dominium, & ad alios ſe conferat, qui te oderint, eoſque in te concitet: dic mihi num is abs te veniam impetraturus ſit? an quiſquam pro illo poterit eſſe patronus? nequaquam. cur ita tandem? Quoniam officium eſt heri punire talem famulum. Non ob id tantum, verum etiam ob hoc; quod ſi fugiendum erat, non ad hoſtes & oſores Domini prioris oportebat fugere, ſed ad amicos & cognatos. Proinde tu quoque, ſi videris te puniri à Deo, ne profugias ad inimicos Iudæos, ne magis etiam illos in te prouoces, ſed ad amicos illius Martyres, ac ſanctos, qui illi placuerunt, quique multam apud illum habent auctoritatem. Sed quid loquor de famulis & heris? Filius non poterit hoc facere, nec abnegare cognationem, quam habet cum patre. Nam & naturæ leges, & leges ab hominibus inſtitutæ ſic præſcribunt, etiam ſi flagris cædat pater, ſi à menſa depellat, ſi ædibus exigat, ſi quocunque modo puniat, iubent omnia fortiter perpeti, nec vllam illi veniam concedunt, ni paruerit, pertuleritque. Etiamſi filius cæſus innumeras querimonias deplorans proferat, hæc verba audit ab omnibus. Pater eſt, qui cæcidit ac Dominus, habetque poteſtatem in te quod vult faciendi, & oportet omnia placidè ferre. Ergo famuli quidem ferunt dominos, filij parentes, frequenter & præter æquum punientes: tu vero non ſuſtines Deum te corripientem? qui plus habet in te iuris, vtpote vere Dominus, qui plus te diligit, quam pater, quique nihil per iracundiam ſed omnia facit in tuam vtilitatem.* Adhæc Aug. ſer. 241. de & B. AVG. in ſermone aduerſus auguria inſtituto. *Si ſemel,* ait, *aut ſecundo* temp. *nequitias quas diabolus immiſerit cum animo & tota fide contempſeritis, ita ipſum diabolum poſtea à veſtra infeſtatione Deus dignabitur repellere, vt nunquã poſſit vos ſua calliditate decipere. Homines enim negligentes & faciles languida deſideria, & fidem deſidem habentes, & ideo etiam ſi incipiant, non diu perſeuerant in operibus Dei, ſed vbi ſe antedictis ſacri legis abſtinuerint, vel vnam nequitiam diaboli pertulerint, ſtatim pœnitent ſe ad Dominum conuerſos eſſe, machinamenta diaboli reliquiſſe, iterum reuertuntur ad obſeruationes auguriorum, velut canes ad vomitum ſuum.* Exemplum huius fiduciæ contra Magicas artes illuſtre habemus in B. Am- 1. tom. Amb. broſio, qui ob hanc firmiſſimam in Deum fiduciam nnnquam Magorum artibus lædi potuit. *Morina Iuſtina,* inquit PAVLINVS in eius vita, *quidam aruſpex, Innocentius nomine non opere, cum pro cauſa maleficiorum à iudice torqueretur, aliud quam interrogabatur fateri cœpit. Clamabat enim ab Angelo maiora tormenta ſibi adhiberi, eo qui cuſtodiret Ambroſium, quoniam temporib. Iuſtinæ* (Im-

tiſſet beati Iob, non dixit, diabolus abſtulit, ſed, Dominus dedit, Dominus abſtulit. vir enim ſanctus noluit iſtam gloriam diabolo dare, vt aliquid potuiſſet tollere, quod Dominus non permiſiſſet auferri. Hucuſq; Auguſtinus. qui & alibi ſaluberrimè monuit, magis cauendos eſſe Mathematicos iudicarios, alioſuè, qui ſæpius vera prædicunt, quam alios, quia inde liquet eos arctiori cum Dæmone ſocietate eſſe coniunctos. Et ſimiliter Chryſoſtomus maleficas illas anus, quæ Chriſtianæ ſunt, & ſacris omnino verbis ſuas incantationes perficiunt, magis eſſe deteſtandas quàm alias. *Non ligaturas verò tantum,* inquit, *ſed etiam excantamenta tibi conducis, vetulas ebrias, & titubantes in domum agens. Nec confunderis, nec erubeſcis, poſt tantam ad hæc trepidans diſciplinam: & quod grauius eſt errore, quando hæc admonemus, & diſſuademus, putantes ſe excuſare, dicunt: quod Chriſtiana eſt mulier hæc excantans, & nihil aliud loquitur, quam Dei nomen. Propterea namq; magis ipſam odi & auerſare, quod Dei nomine ad contumeliam vtitur: quod ſe dicens eſſe Chriſtianam, gentilium opera facit. Etenim & dæmones Dei nomen fatebantur, ſed tamen erant dæmones, & ita Chriſto dicebant. Nouimus te, quoniam es ſanctus Dei, & tamen ipſos increpauit, & eiecit.* I. de. Gen. ad lit. c. 17. Chry. hom. 21. ad pop. Luc. 4. 34.

XI. Remed. Conſidera apud Ethnicos non ſolum ſuperſtitionibus deditis, ſed etiam idololatriæ, (quam Hier. alicubi vocat præſtigia & Magicarum fontem) deditiſſimos, maximas fraudes in auguriis, diuinationibus, aliiſq; obſeruationibus fuiſſe deprehenſas & idcirco irriſas. B. Cyp. *Regulus,* inquit, *auſpicia ſeruauit, & captus eſt, & Mancinus religionē tenuit, & ſub iugum miſſus. Et pullos edaces Paulus habuit, & apud Cannas tamen cæſus eſt. C. Cæſar, ne ante brumam in Africam nauigia tranſmitteret, auguriis & auſpicijs retinentibus ſpreuit, & eo facilius nauigauit, & vicit.* B. Aug. de Catone ita ſcribit. *CATO cum eſſet conſultus à quodam qui ſibi à ſoricibus eroſas caligas diceret: reſpondit non eſſe illud monſtrum, ſed verè monſtrum habendum fuiſſe, ſi ſorices à caligis roderentur.* Et alibi de Cicerone. *CICERO Augur irridet auguria, & reprehendit homines coruí, & corniculæ vocibus vitæ conſilia moderantes.* Quod facit in altero diuinationū libro, vbi addit, quod Pompeio, Craſſo & Cæſari ab omnibus Chaldæis fuerat prædictum, nempe eos domi ætate iam affecta immenſa cum gloria ex hac vita exceſſuros, minime eueniſſe; ſiquidē Craſſus apud Euphratē ſumma cum ignominia obiit. Pompeius cum maiore apud Ægyptum trucidatus, Cæſar plurimis vulneribus in ipſo Senatu confoſſus fuit. Seneca quoque in libello de morte Claudii Cæſ. conſcripto commemorat Aſtrologos quotannis, imò ſingulis menſib. conſueſſe prænunciare mortem Claudii, cum tamen per annos quatuordecim eos deluſerit. Et Phauorinus apud A. Gellium affirmat vera à Mathematicis prænunciata non eſſe partē milleſimam mendaciorū, quæ effutiunt quotidie. Denique & Ioannes Picus in libris contra Aſtrologos ſuperiore ſeculo editis aſſeuerat ſe, cum longo tempore temporum H. in proœm. ep. ad Eph. Cyp. de idol. van. A. l. 2. doct. Chriſt. c. 20. Id 4. de ciuit. de c. 30. Cic. l. 2. diuin. Gell. lib. 14. c. 1.

mutatio-

mutationem obſeruaſſet, & ante oculos ſemper haberet alicuius Aſtrologi prædictiones, intra 130. dies continuos non deprehendiſſet ſeptem, in quibus non fuerint hallucinati.

XII. REMED. Conſidera exempla ſanctorum, ac primo eorum, qui
Act. 13. 10. abhorruerunt ab omni ſuperſtitione Magica, vt Apoſtoli Pauli, qui cum, vt eſt in Actorum Apoſtolorum hiſtoria, incidiſſet in Elymam magum, repletus Spiritu ſancto his verbis eum inuaſit. *O plene omni dolo, & omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis iuſtitiæ, non deſinis ſubuertere vias Domini rectas? Et nunc ecce manus Domini ſuper te, & eris cæcus, non videns ſolem vſque ad tempus. Et confeſtim*, addit B. LVCAS, *cecidit in eum caligo & tenebræ, & circuiens quærebat, qui ei manum daret. Tunc proconſul*, Sergius Paulus, *cum vidiſſet factum, credidit admirans ſuper doctrina Domini.* Et rurſum, cum ei obuiam facta eſſet puella quædam habens Spiritum Pythonem, quæ quæſtum magnum præſta-
Act. 16. 16. bat Dominis ſuis diuinando, clamaretque poſt Apoſtolum eiuſque comites. *Iſti homines ſerui Dei excelſi ſunt, qui annuntiant vobis viam ſalutis*, idemque multis diebus repeteret, Paulus grauate ferens etiam veritatem enunciari à dæmone per fœminam, *conuerſus*, inquit Lucas *ſpiritui dixit. Præcipio*
Apud Surium 10. Aug. *tibi in nomine Ieſu Chriſti exire ab ea. Et exiit eadem hora.* ALTERVM exemplum ſit S. BERN. de quo Guilielmus Abbas Bonæuallis in vita eius ita ſcribit. *Cum Bernardus adhuc puerulus graui capitis dolore vexatus in lectum deci-diſſet, & mulier quædam dolorem carminibus mitigatura ad eum acceſſiſſet, ille acri indignatione commotus incantatricem clamoribus à ſe repulit, abegitque: & impetu quodam Spiritus è lecto exiliens mox diuinitus ab omni dolore ſe liberatum agnouit.* Deinde expende exempla Sanctorum, qui licet grauiſſimis morbis afflicti, non tamen confugerunt ad præſidium incantationum. B. Ioannes Chryſoſt. dum tractat hoc argumentum producit quatuor, nempe Dauidis regis mœſtiſſimi ex graui ægritudine filii. Iobi omni calamitatum genere obruti. Lazari mendici, & eius, qui totos 38. annos
Chry. hom. 10. æger motum aquæ ad piſcinam Betſaidam præſtolatus fuerat. *DAVID Rex*, inquit in epiſtolam ad Coloſſenſes. *diligebat filiolum ægrotum, & in ſacco quidem & cinere iacebat: verum neque diuinos, neque incantatores adduxit; quanquam tum tales eſſent, id quod in hiſtoria Saulis liquet. ſed Deo ſupplicauit. Vt*
Id. orat 5. Ioann. 5. 5. *vt diligas filium, non tantum diliges, quantum ille tum diligebat.* Et in oratione aduerſus Iudæos. *Ille 38. annis detentus fuerat infirmitate ſua, ſingulis annis currebat ad piſcinam, & ſingulo quoque anno repellebatur, nec aſſequebatur ſanitatem, in perpetua paralyſi manens. Nec tamen confugit ad diuinos, non adiit incantatores, aut proſiliit ad eos, qui per applicaturas promittunt ſanitatem, ſed expectauit diuinam opem, eoque tandem admirandam quandam & inauditam ſanitatem adeptus eſt. LAZARVS autem cum fame, cum morbo, cum ſolitudine per omnem vitam colluctatus eſt, non triginta & octo annos verſatus in his, ſed per omne vitæ*

tempus

tempus. Sic igitur & expirauit in diuitis veſtibulo iacens, contemptus, irriſus, eſuriens, canibus pabulum obiectus. Sic autem illius corpus debilitatum erat, vt nec canes irruentes, vlceraq; illius lingentes poſſet abigere. Haud tamen quærebat incantationem, non petala circumligauit, non expertus eſt impoſturas, non veneficos ad ſe vocauit, nec aliud quicquam vetitarum artium tentauit, ſed prius habuit illis immori malis, quam vlla parte deſerere pietatem. Quam igitur veniam nos impetrabimus, qui cum illi in tantis malis perdurarint, ob febriculam, aut leue vulnus procurrimus ad Synagogas Iudaicas, veneficos & impoſtores in ædes noſtras accerſimus?

VIDE. V. *Curioſitas. Illuſiones ſpirituales. Veneficia.*

T

TENTATIO

Remedia contra Tentationes.

PRIMVM Remedium. Conſidera ſacræ ſcripturæ teſtimonia.
Ea autem teſtatur aliquando Deum tentare. Vt in Deut, Deut. 13. 3.
Tentat vos Dominus Deus veſter, vt palam fiat, vtrum diligatis eum,
an non? Et in Sap. *Quoniã Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos ſe.* Sap. 3. 5. Iac. 1. 13.
Aliquando verò Deum non tentare, nempe ad decipiendum, vt apud B.
Iacobum. *Nemo cum tentatur, dicat, quoniam à Deo tentatur. Deus. n. intentator*
malorum eſt: ipſe autem neminem tentat. 2. docet diabolum tentare, nempe ad Act. 5. 3.
decipiendum. Vt in Actis Apoſtolorum cum B. Petrus dicit. *Anania, cur*
tentauit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui ſancto? Et B. Matthæus. *Tunc Ieſus* Matth. 4. 1. 1. Theſſ. 3. 5.
ductus eſt in deſertum, vt tentaretur à diabolo. Tunc accedens tentator dixit. Et D.
Paulus. *Ne forte tentauerit vos is, qui tentat, & inanis fiat labor noſter.* 3. teſtatur
nos etiam tentari à propria carne. *Vnuſquiſque,* inquit B. Iacobus, *tentatur* Iac. 1. 14.
à concupiſcentia ſua, abſtractus & illectus. Et Paulus. *Caro concupiſcit aduerſus Spiri-* Gal. 5. 17.
tum. 4. monet vt paremus nos ad tentationem. vnde Eccleſiaſticus. *Fili,* Eccli 2. 1.
inquit, *accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in iuſtitia & timore, & præpara animam tuam*
ad tentationem. Deinde, vt oremus, ne ab ea vincamur. *Vigilate & orate* ait, Matth. 26. 41.
Chriſtus, *vt non intretis in tentationem,* Et in oratione Dominica iubet nos Matth. 6. 13.
dicere. *Et ne nos inducas in tentationem.* ei ſcilicet conſentiendo. Addit, Dei
auxilium nunquam defuturum. *Fidelis Deus eſt,* ait Apoſtolus, *qui non pa-* 1. Cor. 10. 13.

Deut.13.5.
Ipſe autem neminẽ tentat. Nec contraria eſt iſta ſententia ei quæ dicitur. Tentat vos Dominꝰ Deus veſter: ſed ſoluitur quæſtio. cũ vocabulum tentationis diuerſas intelligentias habeat, eo ꝙ alia tentatio deceptionis, alia tentatio probationis: ſecundum illã non in- Id. quæſt.65.
telligitur qui tentat, niſi diabolꝰ: ſecundũ hanc verò tentat Deus. Et in Quæſtionib. Eccli.2.1.
ex nouo teſtamento *Salomon ait. Fili accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in iuſtitia & timore, & ꝑpara animã tuã ad tentationem, Quoniam tentationib. proficit homo, hæc data ſunt monita. Vnde Apoſtolus, per tribulationes, inquit, oportet nos intrare in regnum* Act.14.
Dei. Hæ tribulationũ tentationes, diuerſis modis accidũt, vt perſeuerantis animus in accepta fide poſſit coronari. Nõ ſolũ .n. in fide tentatur homo, ſed & in ægritudine, & in damno, & in ꝑſecutione, & in morte charorũ GREG. lib. 21. Moral. *Mentẽ nequaquã cogitatio immũda inquinat, cũ pulſat. ſed cũ hanc ſibi ꝑ delectationẽ ſubiungat. Hinc et-* Greg.c.3.
enim ꝓdicator egregiꝰ dicit, Tẽtatio vos nõ apprehẽdat niſi humana. Humana quippe tẽta- 1.Cor.10.13.
tio eſt, qua plerunq; in cogitatione tãgimur, etiã nolẽtes: qa vt nõnunq̃ & illicita ad animũ veniãt, hoc vtiq; in nobiſmetipſis ex humanitatis corruptibilis pondere habemus. Iã verò dæmoniaca eſt, & nõ humana tẽtatio, cũ ad hoc ꝙ carnis corruptibilitas ſuggerit, ꝑ Rom.6.12.
cõſenſũ ſe animꝰ aſtringit. Hinc iterũ dicit. Nõ regnet peccatũ in veſtro mortali corpore.

III. REMED. Conſidera nullum hominem, quantumuis pium, inde ab orbe condito, ne quidem Chriſtum, immunem fuiſſe à tentatione, nec vnquam futurum. Nam vt Iob, ſecundum LXX ait. *Tentatio eſt vita hominis* Iob.7.1. Hier.lib.4.c.26.
ſuper terram. Vnde B. HIERONYMVS in Matthæum. *Impoſſibile eſt humanam animam non tentari. Vnde & in oratione Dominica dicimus. Ne nos inducas in tentationem, non tentationem penitus refutantes, ſed vires ſuſtinendi in tentationibus depre-* Id.l.3.c.6.
cantes. Et in Epiſtolam ad Galatas. *Vinci vel vincere tentationem nonnunquam eſt in noſtra poteſtate: cæterum tentari in poteſtate tentantis eſt. Si enim Saluator tenta-*
tus eſt, quis poteſt eſſe ſecurus, intentatum ſe vitæ huius maria tranſire? CHRY- Chry.lib 1.
SOSTOMVS de prouidentia Dei. *Prorſus ſi quis omnia enumerare velit, plurima tentationum emolumenta reperiet, nullusq; vnquam ex his, qui Deo maximè chari atq;* 2.Cor.11. & 12.
acceptabiles fuerunt ſine preſſuris vixit, etiamſi nõ ita nobis videatur. Nam ſi B. Paulus tantum negotii ſuſtinuit, (nullus verò Paulo maior eſt, aut etiam æqualis) qua Aug in Pſal.62.
tandem ratione alii credantur huiuſmodi auxilio non indiguiſſe? S. AVG. in Pſalmos. *Vita noſtra in hac peregrinatione non poteſt eſſe ſine tentatione, quia profectus noſter per tentationem noſtram fit: nec ſibi quiſq; innoteſcit niſi tentatus: nec poteſt coronari, niſi vicerit: nec poteſt vincere, niſi certauerit, nec poteſt certare, niſi inimicum &*
tentationes habuerit. Et de ciuitate Dei. *Sciamus, quantalibet virtute præliandi vi-* Id.l.22.c.23.
tiis repugnemus, vel etiam vitia ſuperemus & ſubiugemus, quamdiu ſumus in hoc corpore, nobis deeſſe non poſſe, vnde dicamus Deo. Dimitte nobis debita noſtra. B. GREG. Greg.c.23.
lib. 23. Moral. *Quia in hac vita adhuc homo poſitus in cuiuſlibet ordinis loco, in cuiuſlibet ſecreti receſſu vincere ſine tentationib. nullatenus poteſt, plerunq; in id, ꝙ ad requiẽ conſtituitur maior dolor tentationis inuenitur, &c. Via quippe eſt vita ꝓſens, qua ad patriã tendimus, & idcirco hic occulto iudicio frequenti perturbatione cõterimur, ne viã ꝓ*

patria diligamus. Solent etenim nonnulli viatores, cum amœna fortaſſe prata in itinere conſpiciunt, pergendi moras inneſtere, & à cœpti itineris rectitudine declinare: eorumque greſſus tardat pulchritudo itineris, dum delectat. Electis ergo ſuis ad ſe pergentibus Dominus huius mundi iter aſperum facit, nedum quiſque vitæ præſentis requie quaſi amœnitate viæ paſcitur, magis eum diu pergere, quam citius peruenire delectet: ne dum oblectatur in via, obliuiſcatur, quod deſiderat in patria. NOTANDVM autem eſt hoc loco tentationibus dæmonis magis obnoxios eſſe probos, quàm improbos, nouitios in religione, quàm veteranos. *Non quærit diabolus,* ſcribit B. HIERONYMVS ad Euſtochium, de cuſtodia virginitatis, *homines infideles, non eos qui foris ſunt, & quorum carnes rex Aſſyrius in olla ſuccendit: de Eccleſia Chriſti rapere feſtinat. Eſcæ eius, ſecundum Abacuc electæ ſunt. Iob ſubuertere cupit, & deuorato Iuda ad cribrandos Apoſtolos expetit poteſtatem.* Et B. GREG. in Moralibus. *Ne ſecuritas negligentiam generet, ſcriptum eſt. Fili accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in iuſtitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Non enim ait, ad requiem, ſed ad tentationem: quia hoſtis noſter adhuc in hac vita nos poſitos, quanto magis nos ſibi rebellare conſpicit, tanto amplius expugnare contendit. Eos enim pulſare negligit, quos quieto iure poſſidere ſe ſentit. Contra nos verò eo vehementius incitatur, quo ex corde noſtro quaſi ex iure propriæ habitationis expellitur.*

Hier. ep. 22.
Abac. 1. 16.
Greg. l. 24. c. 13.
Eccli. 2. 1.

IV. REMED. Conſidera Deum idcirco noluiſſe vitam noſtram immunem eſſe à tentationibus, quia ex iis magnæ ad nos deriuantur vtilitates. PRIMA eſt, quod reddant nos doctiores, nobiſque ipſis notiores. *Qui non eſt tentatus,* ait Sapiens, *quid ſcit?* AMBROSIVS de fide reſurrectionis. *Petrus quamuis plenus fide deuotionis, tamen quia nondum conſcius noſtræ infirmitatis præſumptiue dixerat Domino. Animam meam pro te ponam: tentationem præſumptionis antequam tertio gallus cantaret, incurrit. Licet ipſa tentatio documentum fuerit ad ſalutem, vt diſcamus non contemnere carnis infirmitatem, ne contemnendo tentemur.* Et AVG. in pſalmum 36. *Vnuſquiſque ſe tentatione tanquam interrogatus agnoſcit ſicut Petrus, quas vires haberet fides eius vtique neſciebat, quando dixit Domino, Tecum paratus ſum vſque ad mortem. Dominus autem, qui nouerat eum, prædixit vbi deficeret, prænuncians illi infirmitatem eius tanquam tacta vena cordis eius. Proinde Petrus, qui ante tentationem præſumpſit de ſe, in tentatione didicit ſe.* II. Vtilitas eſt, quod reddant nos humiliores. CHRYSOSTOMVS ad populum Antiochenum. *Quoniam ſancti & admirabiles Paulus & Petrus, & omnes quicunque tales qualeſcunque ſunt, tamen homines ſunt: & multæ cautionis ne facile extollantur indigent, & maximè omnium ſancti: (nihil enim ſic in arrogantiam extollere conſueuit, vti officiorum conſcientia, & anima cum libertate viuens) Ne quid igitur tale illi patiantur, tentationes & tribulationes eſſe conceſſit, quæ poſſent ipſos corripere, & perſuadere, vt in omnibus moderatè agerent.* Et GREG. libro ſecundo Moralium. *Mira hoc nobiſcum diſpenſatione agitur, vt mens noſtra culpæ*

Eccli. 34. 9.
Amb. orat. 2.
Ioan. 13. 37.
Aug conc. 1. de 1 parte.
Luc. 22. 33.
Chry. hom. 1.
Greg c. 37.

culpæ nonnunquam pulſatione feriatur. Nam eſſe ſe magnarum virium homo crederet, ſi nullum vnquam earundem virium defectum intra mentis arcana ſentiret. Sed cum tentatione irruente quatitur, & quaſi vltra, quam ſufficit, fatigatur, ei contra hoſtis ſui inſidias munimen humilitatis oſtenditur, & vnde pertimeſcit eneruiter cadere, inde accepit fortiter ſtare. III. eſt quod augeant in nobis meritum gratiæ & vitæ æternæ. *Beatus vir*, inquit B. Iacobus, *qui ſuffert tentationem, quonian cum probatus fuerit accipiet coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe.* Et iterum. *Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis: ſcientes, quod probatio fidei veſtræ patientiam operatur: patientia autem opus perfectum habeat.* AMBR. in Lucam *Non timeamus tentationes, ſed magis gloriemur in tentationibus di entes. Quando infirmamur, tunc potentes ſumus: qui tūc enim nectitur corona iuſtitiæ, &c. Ergo vult coronare, tentationes ſuggerit. Et ſi quando tentaris, cognoſce quia paratur corona. Nonne tentatio Ioseph virtutis eſt conſecratio? nonne iniuria carceris, corona eſt caſtitatis?* Et IOAN. CASSIANVS. *Maiora nobis per colluctationem tentationum laudis contulit præmia benigna erga nos gratia ſaluatoris, quam ſi omnem à nobis neceſſitatem certaminis abſtuliſſet. Etenim ſublimioris præſtantiorisq́; virtutis eſt, paſſionibus ærumnisq́; vallatum manere ſemper immobilem, & acquirere quodammodo de infirmitate virtutem, quia virtus in infirmitate perficitur.* IV. eſt quod ex iis cognoſcamus Deo nos curæ eſſe, ab eo diligi & amari. *Quem enim diligit Dominus*, inquit Apoſtolus, *caſtigat: flagellat autem omnem filium, quem recipit.* vnde Angelus ad Tobiam. *Ego obtuli orationem tuam Domino. Et quia acceptus eras Deo, neceſſe fuit vt tentatio probaret te.* CHRY. in Geneſin. *Ne exiſtimemus eſſe ſignum, quod nos dereliquerit & deſpiciat Dominus, ſi tentationes nobis inferantur, sed hoc maximum ſit nobis indicium, quod Deus noſtri curam gerat. Nam & ſi habemus peccatorum ſarcinas, quæ nos premant, poterimus magnam patientiam & gratitudinem declarando leuiores eas facere, & ſi non multa habeamus peccata, iterum maiori fruemur gratia, ſi grato animo tulerimus. Quia enim Deus noſter liberalis eſt, & noſtræ ſalutis curam gerit, ea de cauſa quaſi luctam & exercendi materiam nobis proponit, vt ſi quod noſtrum eſt declaremus largiore dignetur nos cura. Quod cum ſcimus, ne triſtemur in tentationibus, ſed gaudeamus cum B. Paulo dicente. Nunc enim gaudeo in afflictionibus. Si autem in afflictionibus gaudebat, quomodo vnquam potuit in triſtitia eſſe?* Etſi vero tentationes vtiles ſint & ſalutares, quando fortiter ſuſtinentur, & dū ad peccatum inuitant, vincuntur: tamen quia multi illis ſuccumbunt, deinceps antidota aliqua adſcribam, quibus in iis expugnandis vti poſſis.

Iac. 1. 12. v. 2. — Amb. l. 4. c. 4. — 2. Cor. 12. 10. — Caſſ. coll. 24. c. 25. — 2. Cor. 12. 9. — Heb. 12. 6. — Tob. 12. 13. — Chry. hom. 32. — Coloſſ. 1. 24.

V. REMED. Tentationi ad peccatum admittendum incitanti illico in ipſis foribus reſiſte, iuxta illud Ouidii. *Principiis obſta, ſerò medicina paratur, cum mala per longas inualuere moras.* HIER. ad Euſtochium, de cuſtodia virginitatis. *Nolo ſinas cogitationem (*libidinis*) creſcere, nihil in te Babylonium, nihil confuſionis adoleſcat. Dum paruus eſt hoſtis interfice, nequitia, ne zizania creſcant, eli-*

Ouid. de remed. — Hier. ep. 22.

Pſal. 136. 8. *datur in ſemine. Audi pſalmiſtă dicentem. Filia Babylonis miſera: beatus qui retribuet*
tibi retributionē tuă. Beatus qui tenebit, & allidet paruulos tuos ad petră. Quia n. im-
poſſibile eſt, in ſenſum hominis non irruere innatum medularum calorem, ille laudatur,
ille prædicatur beatus, qui vt cœperit cogitare ſordida ſtatim interficit cogitatus, & alli-
2. Cor. 10. 4. *dit ad petram: petra autē Chriſtus eſt.* S. GREG. in hanc rem affert exemplū B.
Greg. 21. mor. c. 7. IOB. *Quanti culminis vir iſte Iob fuerit, ex noſtri cordis deiectione videamus. Ecce ſi*
qua illicita ait quando cogitauit, quia ea citius inter arcana cordis gladio ſancti vigoris
Iob 31. 7. *extinxit, peruenire illa vſq; ad opera non permiſit: Vnde illico ſubiungit. Et ſi in manibus*
meis adhæſit macula. Quomodo enim macula in manibus, id eſt, culpa actionib. inhæ-
I 32. mor. c. 17. *reret, quam cenſura diſciplinæ non ſinebat in cogitatione proficere?* Et alibi. *Prima ſer-*
pentis (diaboli) *ſuggeſtio mollis ac tenera eſt, & facilè virtutis pede conterenda, ſed ſi*
hæc inualeſcere negligenter permittitur, eique ad cor aditus licenter præbetur, tanta ſe
virtute exaggerat, vt captam mentem deprimens vſq; ad intolerabile robur excreſcat.
Cyp. ſerm. de ieiun. Eodem ſpectant verba illa B. CYP. dum agit de tentationib. Chriſti. *Dia-*
boli titillationib. obuiandum eſt, nec coluber foueri debet, donec in ſerpentem formetur.
Matth. 4. VI. REM. Gladio verbi Dei obortă tentationē confice. Hoc antidoto
Eph. 6. 17. enim Chriſtus Saluator disiecit omnes tētationes diaboli. Et Apoſtolus
Epheſiis conſuluit vt eodē cōtra tētatiōes dæmonis vterentur. *Et galeă,* in-
quiēs, *ſalutis aſſumite, & gladiū ſpiritus qd eſt verbū Dei. Reſiſtere tentationibus,* in-
Greg. 19. mor. c. vlt. quit B. Greg. alicubi. *omnino non ſufficit, qui hunc verbi Dei tenere gladiū malè vi-*
uendo poſtponit. Vnde HIER. loco citato. *Statim vt libido titillauerit ſenſum, aut*
Hier. ep. 22. *blandū voluptatis incendiū dulci nos calore perfuderit, erūpamus in vocem. Dominus au-*
Pſal. 117. 6. Pſal. 42. 5. *xiliator meꝰ nō timebo, quid faciat mihi caro. Cū paululū interior homo inter vitia atq;*
virtutes, cœperit fluctuare, dicito. Quare triſtis es anima mea, & quare cōturbas me? Spe-
ra in Domino, quia confitebor illi ſalutare vultus mei, & Deus meus. Et multo poſt.
Si quando ſenſeris exteriorē hominē florē adoleſcentiæ ſuſpirare, & accepto cibo, cū te in
Luc. 24. 32. *lectulo compoſită dulcis libidinū pōpa cōcuſſerit, arripe ſcutū fidei in quo ignitæ diaboli*
extinguuntur ſagittæ. Oēs adulterantes quaſi clibanus corda corū. At tu Chriſti comitata
pſal. 118. 40. *ta veſtigijs, & ſermonib. eius intenta, dic. Nonne cor noſtrū ardēs erat in via, cū aperiret*
nobis Ieſus ſcripturas? Et illud: Ignitum eloquium tuum, & ſeruus dilexit illud. Diffi-
cile eſt humană animă aliquid nō amare, & neceſſe eſt, vt in quoſcūque mēs noſtra tra-
hatur affectus. Carnis amor, Spiritus amore ſuperatur. deſiderium deſiderio reſtinguitur.
Id. ep. 27. *Quicquid inde minuitur, hic creſcit, &c.* Idē in epiſtola ad Euſtochiū Virginem,
de Epitaphio Paulæ matris ꝓlixè oſtendit quemadmodū B. Paula mater
oīa tētationū & afflictionū genera, gladio verbi Dei, hoc eſt, variis ſcriptu-
Deu. 13. 3. ræ ſententiis, quaſi monſtra domuerit. *In tētationibus,* inquit, *Deuteronomij*
verba voluebat. Tētat vos Dominus Deus veſter, vt ſciat ſi diligatis Dominū Deum
veſtrū de toto corde veſtro, & de tota anima veſtra. In tribulationib. & anguſtiis repli-
Iſai. 28. 9. *cabat eloquia. Qui ablactati eſtis à lacte, qui abſtracti ab vbere, tribulationē ſuper tribu-*
lationem expectato, ſpem ſuper ſpem, &c multa. Ac tandē ſubdit. *His & talib. teſti-*
moniis

moniis, quaſi armatura Dei & aduerſus eiꝰ quodā vitia, ſed præcipuè inſtruebat ſe contra iniuſtā ſæuientiū, & patiēdo iniurias furorē rabidi peſti... mitigabit. Sic S. Bas. Baſ. 55. reg. breu.
poſita quæſtiōe, quomodo ſuperbiæ tētatio vel vitiū ſanetur reſpōdet. *Sanatur, ſi fidē quis habeat ſententiæ illius, qui dixit. Dominus ſuperbis reſiſtit.* Idē reme- Iac 4.6. Id. hom. 22.
diū præſcribit in homilia de humilitate. *Omnino, inquens, veræ memor eſto parœmiæ. Superbis reſiſtit Deus, humilib. verò dat gratiam. In promptu habe dictū illud Domini. Quisquis ſeipſū humiliauerit exaltabitur, & qui ſeipſū exaltauerit humiliabitur.* Matt 23 12.
Io. Cas. collatione 22. cū docuiſſet Chriſtū tres diaboli tētationes S. Scripturæ teſtimoniis expugnaſſe. *His autē, inquit, teſti moniis edocemur, vt fraudulētis ſuggeſtionib. inimici nos quoq; ſimiliter auctoritate ſcripturarū debeamꝰ obſiſtere.* Caſſ c. 10.

VIII. Rem. Oratio & diuini nominis inuocatio. Quod Chriſtus ipſe Matth. 26. 41.
diſcipulis ſuis ingruente tentatione præſcripſit, dicēs. *Orate ne intretis in ten-* Eph. 6. 13.
tationem. Et Apoſtolus Paulus, dum ait. *Induite vos armaturam Dei vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli.* exponens autem illam armaturam, ſubiicit. *Per omnem orationē & obſecrationes orantes omni tempore in ſpiritu, & in ipſo vigilantes in omni inſtātia & obſecratione pro omnibus ſanctis.* Imò Chriſtus hoc remediū Matth. 6. 13.
intra ipſam orationem Dominicam incluſit, cum iuſſit in ea nos orare. *Et ne nos inducas in tentationem. Et libera nos à malo.* Idemque omnes ſancti in ſuis tentationibus ſemper vſurparūt, vt pſaltes regius paſſim in pſalmis, Chriſtus Saluator paſſione impendente, D. Paulus in 2. ad Corinth. cum ter- 2. Cor. 12. 8.
Dominum rogauit, vt à ſtimulo carnis liberaretur: & alibi. Vnde B. Proſper lib. 2. de vocat. gentium. *Nunquam debet in auribus fidelium vox illa Domini non ſonare, qua Apoſtolis dicitur. Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem. Vbi ſi de vigilando tantū, non etiam de orando diſcipulos admoneret, ſolas liberi arbitrij* Matth. 26. 41.
vires videretur hortatus. Sed cū addidit, orate, ſatis docuit superni futurū muneris, vt eos etiā vigilantes tentationis procella non vinceret. Chry. in lib. de prouidentia Chry l. 3.
Dei. *Quemadmodum pueruli perterrefacti ſtatim confugiunt in ſinum matris, ſic nos, cum aliqua tentatione pulſamur per preces confugiamus ad Deum.* S. Antonius, teſte B. Athanaſio dæmonum tentationibus opponebat quaſi telum illū Athan. in eius vita.
verſiculum pſalmographi. *Dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi* Pſal 117. 6.
homo. Dominus mihi adiutor & ego deſpiciā inimicos meos. Et illum. *Exurgat Deus* Pſal. 67. 2.
& diſſipentur inimici eius, & fugiant, qui oderunt eum, à facie eius. Isaias Abbas Caſſ. coll 10. c. 10.
apud Caſſianum, exiſtimat verſum pſalm. 69. quo horas omnes canoni- Pſal 69. 2.
cas inchoamus, nempe *Deus in adiutorium meū intende, Domine ad adiuuandū me feſtina,* eſſe potentiſſimum ad expugnandas omnes tentationes. *Habet ſiquidem, inquit, aduerſus vniuerſa diſcrimina inuocationem Dei, habet humilitatem piæ confeſſionis, habet ſolicitudinis ac timoris perpetui vigilantiā, habet conſiderationē fragilitatis ſuæ, exauditionis fiduciā, confidentiam præſentis, ſemperq; aſtantis præſidij. Hic verſiculus omnib. infeſtatione dæmonum laborātib. inexpugnabilis murus eſt, & impenetrabilis lorica, ac munitiſſimus clypeus.* Huc pertinet quoque inuocatio

DEIPARÆ Virginis, Angeli cuſtodis, & aliorum ſanctorum. IN periculis, inquit deuotus BERN. *in anguſtiis, in rebus dubiis, Mariam cogita, Mariam inuoca. non recedat ab ore, non recedat à corde, &c.*

Bern. hom. 3. de B. Virgine.

VIII. REMED. Fortitudo & patientia in iis tolerandis. *Reſiſtite diabolo*, ait B. Iacobus, *& fugiet à vobis.* Et B. Petrus. *Sobrii eſtote, & vigilate, quia aduerſarius veſter diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret: cui reſiſtite fortes in fide.* Neminem enim niſi ignauum & timidum, ac de Dei auxilio parum fidentem diabolus opprimit. Ita S. Antonius in hoc genere exercitatiſſimus docuit. *Si quod*, inquit apud S. Athanaſium, *in pectoribus noſtris malæ mentis & pauoris ſemen inuenerit, dæmones mox quaſi latrones, qui deſerta obtinent loca, cæptos cumulant timores, & crudeliter imminentes infelicem vexant animam. Sin autem alacres fuerimus in Domino, & futurorũ bonorũ nos cupido ſuccenderit, ſi ſemper omnia manib. Dei committimus, nullus dæmonũ ad expugnandum valebit accedere.* B. EPHR. de fide. *Quemadmodũ incus aliqua, licet quidẽ ſemper verberetur, non tamen dat tergum, neq; concauitatis formã in ſe recipit, ſed eadẽ ſemp manet; ſic & qui verũ ſe vult gerere Chriſtianũ, inter diuerſas tribulationes atq; tentationes, ſiue extrinſecus illatas ab hominibus contumelias, perſecutiones, damna atq; alia eiuſmodi, ſiue intrinſecus à ſpiritib. malignis inductas anguſtias, vnus & idem maneat oportet, fortiter quæcunque obuenientia perferens. Pro munitione ac caſtro ſemper Chriſtum Dominum habeat, ad eumque belli tempore confugiat, & illud ſcripturæ vſurpet. Eſto mihi in Deum protectorem, & in locum refugii, vt ſaluum me facias. Sic enim quaſcunque poterit ſuperare tentationes ingruentes.* S. BASILIVS ad diſcipulum Chilonem. *Primum frater, aduerſus omnigenam tentationẽ animum præmunias tuum, & obfirmes patientia. At quo genere tentationum, inquies, fidelis probari ſolet? Nimirum per rerum vitæ iſtius ingentem iacturam, per delationes criminum falſo in te concinnatorum, per immorigeros, obtrectatores, & perſecutores. Per huiuſmodi afflictionem tolerantiam fidelis quiſque probatur.* CHRY. in dictum Apoſtoli. Habentes autem eundem ſpiritum. *Hoc generoſæ ac Deum amantis animæ officium eſt, afflictiones & aduerſitates ferre, cæterum generosè tolerare tentationem, atque inſuper gratias agere ei, qui ſe tentari permittit, id demum ſummæ fortitudinis merito videri poteſt, animæq; vigilantis, & quæ omnibus humanis affectibus ſit ſuperior.* Si exempla requiras fortitudinis in variis tentationibus ea habes ex ſolis ſcripturis valde illuſtria, vt Iob, Abrahæ, Ioſeph, Dauidis, Eliæ, Danielis, Machabæorum, Pauli Apoſtoli, &c. Vnum tantum commemorabo S. Antonii, cui poſt dura diuturnaq; cum dæmonibus truculentiſſimis certamina, (à quibus ad mortem vſq; multiplicibus plagis confectus erat) tandem lucidiſſimus quidam de cœlo radius illuxit, in ſignum fugatæ turbæ dæmonum, & præſentiæ Chriſti. ac mox ex imò pectore longa trahens ſuſpiria his verbis compellauit Chriſtum. Domine IESV, vbi quæſo eras, cum tam immanes plagas corpore meo exciperem?

Iac. 4. 7. 1. Pet. 5. 8. Ath. in eius vita. Ephr. hom. 1. Pſal. 30. 3. Baſ. in ep. Athan. in vita.

Qui

Qui reſpondit. Eram præſens, ô Antoni, & certamen, quod excelſo inuictoque animo geſſiſti, ſpectabam. Nunc autem, quia tanta conſtantia pro mei nominis amore decertaſti, ego viciſſim nomen tuum toto terrarum orbe celeberrimum reddam.

XI. REMED. Firma ſpes & fiducia in Deo, ſine qua nec oratio, nec
fortitudo eſſe poteſt. *In ſilentio & in ſpe,* inquit Iſaias, *erit fortitudo veſtra.* & Iſa.30.
Dauid. *In Domino ſperans non infirmabor.* Et. *Si exurgat aduerſum me prælium, in* Pſal 25. 1.
Domino ſperabo. Et Apoſtolus. *Fortiſſimum ſolatium habeamus, qui confugimus* Pſal.26.13.
ad tenendam propoſitam ſpem. Vnde HIER ad Euſtochium. *Quod ſi dæmonum te* Heb.6. 18.
multitudo turbauerit, & ad ſingula incitamenta vitiorum cœperis æſtuare, & dixerit Hier. ep. 22. de cuſtod.
tibi cogitatio tua. Quid faciemus? reſpondebit tibi Eliſæus. Noli timere, quia plures no- 4. Reg.6 16.
biſcum ſunt, quàm cum illis, & orabit, & dicet. Domine aperi oculos puellæ tuæ, vt vi-
deat: & apertis oculis videbis igneum currum, qui te ad exemplum Eliæ in aſtra ſuſtol- Pſal.123.7.
lat, & tunc læta cantabis. Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium. Et Chry. hom. 32.
CHRY. in Geneſin. *Audi Chriſtum dicentem. In mundo afflictionem habebitis, ſed* Ioann. 16. 33.
confidite. Vt ne audita triſtitia ſpe excidant, ſtatim fiduciam eis affert, & ſuam pollice-
tur gratiam. Sed confidite, ego vici mundum. Habes, inquit, eum qui grauia alleuiet,
qui non permittet te ſubmergi ab illatis tentationibus, qui cum tentatione & exitum
præbet, & non permittet ſupra noſtras vires inferri grauia. Quid triſtaris? quid mœ-
res? quare tam abiecto animo es? Si quæ noſtra ſunt attulerimus: patientiam dico, &
fortitudinem & mentis gratitudinẽ, nos ſinet deſpici? num & ſi deſperatæ ſint res, vin-
cere poſſunt ſapientiam Domini noſtri? ROBORARI autem poteſt fiducia tua
mirum in modum in tentatione. Primò, ſi cogites, quod vt nauclerum
tempeſtas, athletam ſtadium, ducem pugna, ita Chriſtianum tentatio
probet, vt loquitur B. Baſilius, an conſtans ſit, & fiduciam habeat in Baſ. hom.8. in auaros.
Deo. 2. ſi cogites dæmonem nihil poſſe niſi ei permittatur, vt liquet ex
eo, quod apud Lucam refertur eos ne porcos quidem, niſi annuente Luc. 8 32.
Chriſto, ingredi potuiſſe 3 ſi cogites, nec Deum pati, vt grauius hominem
tentet, quam ferre queat. *Nõ patitur nos tẽtari,* inquit Apoſtolus, *ſupra id,* 1. Cor. 10.13.
quod poſſumus. 4. ſi cogites, ex mandato diuino Angelos nobis pugnanti- 2. Cor.60.11.
bus adeſſe. *Angelis ſuis mandauit de te,* ait Dauid, *vt cuſtodiant te,* in omnibus
viis tuis. 5. quia interno ſolatio non deſtituit aflictos. *Conſolatur nos,* inquit Chry. hom. 1.
Apoſtolus, *in omni tribulatione noſtra,* quod omnibus armis fortius eſſe do- Pſal.90.15.
cet Chryſoſtomus in epiſtolam ſecundam ad Corinthios. 6. Deus ipſe
adeſt nobiſcum in tribulatione, ſicut erat cum S. Antonio. *Cum ipſo* Pſal. 90. 15.
ſum, inquit in Pſalmis, *in tribulatione.* 7. ſi cogites te gratia Dei munitum Greg. c.7.
longè eſſe fortioem dæmone, vt docet B. Gregorius in libro 34 mora-
lium 8. dæmonem non ante homini præualere, quam bonis cogitationi- Caſſ c.19.
bus eum exuerit, vt apud Caſſianum collatione octaua tradit S. Anto-
nius, Hoc autem facere ipſe, aut reſciſcere non poteſt, niſi nos ipſos exter-

nis geſtibus prodamus. 9. eundem dæmonem intrare quidem mentes iuſtorum poſſe. tamen in eis non poſſe morari, vt docet idem Gregorius in 27. moralium. Nam licet illicita ſuggerere poſſit. præualere tamen non poteſt. 10. imo B. Chryſoſtomus in epiſtolam ad Epheſios ſcribit nos ne quidem ad luctam cum dæmone cogi, niſi ex noſtra ſocordia.

Greg. c. 27.
Chry. hom. 22. & hó. 54. in Act. Apoſt.

X. REMED. Vſus conſignandi ſe ſigno crucis in tentatione. Omnes enim Patres docent plurimum valere formationem crucis, etiam ad ipſos dæmones pellendos. S. Ephræm. Hoc ſigno conſpecto aduerſariæ poteſtates conterritæ trementesque recedunt. S. CYRILLVS monet vt hoc ſignum oſtentemus audacter. *Quando enim dæmones*, inquit, *viderint crucem, recordantur crucifixi*, S. Aug. quoque docet, *omnia dæmonum machinamenta virtute crucis ad nihilum redigi*. Exempla eorum, qui ſigno crucis tentationes dæmonis repulerint, ſunt innumera. Primum ſit S. ANTONII, qui teſte B. Athanaſio in ſummo tentationum æſtu dicebat. *Si quid valetis, ſi vobis in me poteſtatē Dominus dedit, ecce præſto ſum deuorate conceſſum: ſi verò non poteſtis, cur fruſtra nitimini? Signum enim crucis & fides ad Dominum inexpugnabilis nobis murus eſt*. Alterum eſt S. Hilarionis, de quo, cum mirè agitaretur à dæmonib. ita ſcribit Hier. *Intellexit dæmonum ludibria & prouolutus genib. Chriſti crucem ſignauit in fronte, talique armatus caſſide, & lorica fidei circumdatus, iacens fortius præliabatur*. Tertium B. Martini, de quo Sulpitius. *Frequenter diabolus dum mille nocendi artibus ſanctum virum conabatur illudere, viſibilem ſe ei formis diuerſis ingerebat, aduerſus quem ſemper interritus ſigno ſe crucis & orationis auxilio protegebat*. Adde quartum Iuliani Cæſaris, qui licet apoſtata eſſet Chriſtianæ religionis, tamen ſigno crucis ex more contra terrores expreſſo dæmones fugauit, Ita docet Greg. Nazianzenus. *Ad crucem*, inquit, *confugit, eaque ſe aduerſus terrores conſignat, eumq; quem perſequebatur in auxilium adſciſcit. Valuit ſignaculum, cedunt dæmones, pelluntur timores. Quid deinde? reminiſcit malum, rurſus ad audaciam redit, rurſus aggreditur, rurſus iidem terrores vrgent, rurſus obiecto ſignaculo dæmones conquieſcunt, perplexusq; hæret diſcipulus*. Idem habet Theodoretus libro 3. hiſt. c. 3.

Ephr. lib de pœnit.
Cyril. catech. 13.
Aug. l. de Symb. c. 1.
Athan. in eius vita.
Hier. in vita.
Sulp. in vita.
Greg. orat. 1. in Iulian.

XI. REMED. Prudentia ſpiritualis in cognitione ſui, ſuarumq; affectionum & propenſionum. Magis enim, vt monet alicubi Aug. dæmon *timendus eſt cum fallit, quàm cum ſæuit*. Fallit autem, cum inſidias ſuas nobis ſtruit accomodatè ad noſtras propenſiones & affectus. *Multimodæ* inquit B. Baſilius, *ſunt diaboli inſidiæ & alios aliter decipit. Ad quod enimproniorem conſpexerit, ad id propriis vtitur delinimentis atque illecebris*. Et AMB.. *Tunc enim maximè inſidiatur aduerſarius, quando videt nobis paſſiones aliquas generari: tunc fomites mouet, laqueos parat, &c. Explorat aduerſarius noſtra arma, concutit ſua tela. Si viderit moueri me: inſerit aculeos ſuos, vt ſeminaria iurgiorum excitet Si emiſero verbum indecorum, laqueum ſuum ſtringit. Iste dum mihi quaſi eſcam propo*- *vindictæ*

Aug. in Pſal. 39.
Baſ. in varios ſcrip locos.
Amb. 1 offic. c. 4

vindictæ poſſibilitatem: vt dum vindicare cupio, ipſe me inſeram laqueo, & nodum mihi mortis aſtringam. Et B. Greg. *Prius conſperſionem vniuſcuiuſque antiquus aduerſarius perſpicit, & tunc tentationis laqueos opponit. Alius namq; lætis alius triſtibus, alius timidis, alius elatis moribus exiſtit. Quia enim lætitiæ voluptas iuxta eſt, lætis moribus luxuriam proponit. Et quia triſtitia facile in iram labitur, triſtibus poculum diſcordiæ porrigit. Quia timidi ſupplicia formidant pauentibus terrores intentat. Singulis igitur hominibus vitiis conuenientibus inſidiatur.* Vbi ergo eiuſmodi propenſiones malas in te cognôris, coneris eos per quotidianum Examen conſcientiæ euellere, vt fuſe docet Caſſianus collatione quinta, ſic enim obſequeris monito Apoſtolico Epheſiis dato, dum ait, *Nolite locum dare diabolo.* Qui enim animi ſui inordinatas affectiones non coercet, materiam illi tentandi præbet. Greg. 29. mor. c. 14. Caſſ. c. 14. Eph. 4. 27.

XII. REMED. Expugnata vna tentatione, ne putes te ſecurum ab alia. Hoc enim ingenium dæmonis eſt, quemadmodum liquet ex tentationibus Chriſti, vt vna diſcuſſa, comparet ſe ad aliam, *Dormitantes nos,* inquit Chry. *expergefacere ſolet, & religioſores facere tentationum natura. Cum igitur videris dilecte tentationem nunc quidem extinctam, rurſum autem accenſam, ne concidas, neu refugias: ſed bonam ſpem teneamus, illud intra nos ratiocinantes, quod Deus non auerſatus nos inimicorum manibus tradit, ſed ſtudioſores, & ſibi magis familiares facere volens.* Et S. BAS. *Falle voluptates, ab eis te per gradus auocans, illarumq; ſingulatim exinaniens conſuetudinem, vt ne confertim, & veluti agmine facto ad vnam omnes in te irritatæ cooriantur, turbulentamq; tentationum intemperiem tibi accerſant. Vnam talium illicium voluptatum, ſi viceris, mox ad alterã accingitor, aciemque inſtruito ſpiritualem: ſic enim non intempeſtiuam de ſingulis vitæ priſtinæ illecebris conſequere victoriam.* Matth. 4. Chry. hom. 1. ad pop. Baſ. ep ad Chilonem.

XIII. REMED. Fuge occaſiones omnes tentationum. *Qui enim amat periculum,* ait Sapiens *peribit in illo. Et qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Ideo,* inquit B. Chry. in Matthæum *oramus, ne intremus in tentationem, quia eas quærere non debemus* Appoſitè Seneca, ad Lucilium. *Quantum poſſumus, à lubrico recedamus. in ſicco quoque parum ſi miter ſtamus.* Illuſtre exemplum huius antidoti exſtat apud Caſſianum, de eremita, qui miſſum ad ſe ex patria faſciculum litterarum ne reſignare quidem voluit, ſed in ignem coniecit dicens. *Ite cogitationes patriæ pariter concremamini, nec me vlterius ad illa quæ fugi, reuocare tentetis.* Idem fecit noſter B. P. Ignatius teſte Ribadineira in eius vita. Eccli. 3. 27. & 13. 1. Chry. hom. 13. Sen. ep 117. Caſſ. l. 5. c. 32. Rib. l. 5. c. 1.

XIV. REM. Refugium ad Patrem ſpiritualem. Quod eſt pro tyronibus religioſarum familiarum, & ſcrupuloſis, de quo plura in V. Conſcientia ſcrupuloſa Et V. Iudicium proprium.

VIDE V. *Curioſitas, Illuſiones Spirituales, Impatientia in aduerſis. Luxuria. Peccatum.*

TEPIDITAS SPIRITVALIS.

Remedia contra Tepiditatem.

Prou.18.9.
Ier.48.10.
Matth.3.10.
Matth.25.30.
Matth.11.12.
Iac.4.17.
Apoc.3.15.

I. REMED. Conſidera hanc Tepiditatem vel languorem ſpiritualem à Spiritu ſancto improbari in ſacris litteris. Nam Salomon in Prouerbiis ſuis ait. *Qui mollis & diſſolutus eſt in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſſipantis.* Et Ieremias *Maledictus, qui opus Dei facit negligenter.* Et Chriſtus apud Matthæum. *Omnis arbor, quæ non facit bonum fructum excidetur & in ignem mittetur.* Et. *Inutilem ſeruum eiicite in tenebras exteriores.* Et. *Regnum cælorum vim patitur & violenti rapiunt illud.* Et B. Iacobus. *Scienti bonum facere, & non facienti peccatum eſt illi.* Et B. Ioannes in Apocalypſi. *Vtinam frigidus eſſes, aut calidus, ſed quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo.*

Caſſ. c. 1. 2. 3. 4.
Pſal.90.6.

II. REMED. Conſidera, quemadmodum tepidorum Religioſorum mores (nam de his maximè agimus) deſcripſerint religioſi Patres. Ac IOAN. Caſſianus quidem libro monaſticarum inſtitutionum decimo deſcribit his verbis. *Tepiditatem hanc nonnulli ſenum eſſe pronunciant meridianum dæmonem qui in pſalmo nonageſimo nuncupatur. Qui cum miſerabilem obſederit mentem, horrorem loci, faſtidium cellæ, fratrum quoque qui cum eo vel eminus commorantur, tanquam negligentium ac minus ſpiritalium aſpernationem gignit atque contemptum. Ad omne quoque opus, quod intra ſepta ſui cubilis eſt, facit deſidem & inertem. Non eum in cella reſidere, nec operam ſinit impendere lectioni, nihilque ſe proficere tanto tempore in eadem commorantem ingemiſcit, donec fuerit illi cõſortio copulatus conqueritur atque ſuſpirat, & ab omni ſe dolet ſpiritali quæſtu inanem, in locoque vacuum conſiſtere, vtpote qui cum poſſet etiam alios regere ac prodeſſe plurimis, nullum ædificauerit; nec quenquam inſtitutione ſua doctrinaque lucratus ſit, Abſentia, longeque poſita magnificat monaſteria. econtra vniuerſa quæ habentur in manibus aſpera. Poſtremo non poſſe ſe ſaluari putat in eo loco durantem, niſi relicta cella. Tum præterea huc illucque anxius circumſpectat, & nec fratrem ſibi quenquam aduentare ſuſpirat, ſic vt nulla re alia tantæ oppugnationis remedium, quam viſitatione fratris cuiuſpiam, ſeu ſomni ſolius ſolatio poſſe æſtimet inueniri. Deinde honeſtas idem morbus ac neceſſarias ſuggerit ſalutationes fratribus exhibendas, viſitationesque infirmorum vel eminus, vel longius poſitorum. Quædam etiam pia ac religioſa dictat officia, illos vel illas debere parentes inquiri, & ad ſalutandos eos crebrius properari illam religioſam, deuotamque Deo feminam, omni præſertim parentum præſidio deſtitutam magnum opus eſſe pietatis frequentius inuiſere, ac ſi quid ei ſit neceſſarium, quæ à propriis parentibus negligitur atque deſpicitur, ſanctiſſimum procurari, magiſque oportere in his operam pietatis impendi, quam infructuoſe, ac ſine vllo profectu in cellula reſidere.* S. Bern. vero

Bern. ſerm. 6.

in ſermone de Aſcenſione Domini ita ſcribit, *Aduertere potes in omnibus fere religio-*

religioſis congregationibus viros repletos conſolatione, ſuperabundantes gaudio, iucundos ſemper & hilares, feruentes Spiritu die ac nocte meditantes in lege Dei, crebro ſuſpicientes in cœlum, & puras manus in oratione leuantes, ſolicitos obſeruatores conſcientiæ, & deuotos ſectatores bonorum operum, quibus amabilis diſciplina, dulce ieiunium vigiliæ breues, labor manuum delectabilis, & vniuerſa deniq; huius conuerſationis auſteritas refrigerium videatur. Contra ſanè inuenire eſt homines puſillanimes & remiſſos, deficientes ſub onere, virga & calcaribus indigentes, quorum remiſſa lætitia, puſillanimis triſtitia eſt, quorum breuis & rara compunctio, animalis cogitatio, tepida conuerſatio: quorum obedientia ſine deuotione, ſermo ſine circumſpectione, oratio ſine cordis intentione, lectio ſine ædificatione, quos denique, vt videmus, vix gehennæ metus inhibet, vix pudor cohibet, vix frænat ratio, vix diſciplina coercet. Idem ſermone quodam in Cantica circa finem in hunc modum depingit mores frigidorum vel tepidorum nouitiorum. *Hoc frigus*, inquiens, *ſi ſemel animam inuaſerit, mox (vt in corpore ſolet euenire febricitantibus) ſubit quidam animi rigor, & vigor lenteſcit, languor ſingitur virium, horror auſteritatis intenditur, timor ſolicitat paupertatis, contrahitur animus, ſubtrahitur gratia, protrahitur longitudo vitæ, ſopitur ratio, Spiritus extinguitur, deferueſcit nouitius feruor, ingraueſcit tepor faſtidioſus, refrigeſcit fraterna caritas, blanditur voluptas, fallit ſecuritas, reuocat conſuetudo. Quid plura? diſſimulatur lex abdicatur ius, fas proſcribitur, derelinquitur timor Domini. Dantur poſtremo impudentiæ manus, præſumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpiſſimus, plenus ille ignominia & confuſione ſaltus de excelſo in abyſſum, de pauimento in ſterquilinium, de ſolio in cloacam, de cœlo in cœnum, de clauſtro in ſeculum, de paradiſo in infernum.* S. BERNARDO adiunge BERNARDINVM Roſignolium Societatis Ieſu Theologum, qui accommodate ad hæc tempora in libris de diſciplinæ Chriſtianæ perfectione accuratè perſecutus eſt hominis tepidi indicia, nempe hæc

Id ſerm. 63.

Bernardin. lib. 2. c. 19.

1. Orare ſine attentione & feruore Spiritus.
2. Meditari res diuinas ſine animi ſenſu, affectu, fructu.
3. Difficulter ſe expedire ab hominum frequenti, nec vtili congreſſione & colloquio.
4. Ægrè redire ad ſeipſum, & nunquam aut rarò admodum in cor ſuum diſſipatum animum cogere.
5. Examinare conſcientiam, & ſeipſum inſpicere quaſi per tranſennam, & ſtrictim abſque compunctione, propoſito, & emendatione.
6. Latè, libenterq; ſe diffundere in omnes res exteriores, non hominum ſalutis procurandæ, ſed tedii ſui mitigandi cauſa.
7. Conſolari ſe, quæſitis ſolatiis ex rebus creatis, aut excogitationibus inanibus.
8. Liberè de aliis loqui, & eadem libertate aliorum facta, dictaúe obſeruare & reprehendere.

9. Grauiter ferre diſciplinam religioſam, ſi religioſus ſis, & omnem admonitionem aut correctionem, quæ olim iucundiſſima fuiſſet, inſuauem, intempeſtiuam, intolerabilem exiſtimare.

10. Ad otioſam vitam aſpirare, & ſubterfugere labores ad animarum auxilium fructuoſos & neceſſarios: permittereque, vt earundem zelus omninò langueſcat: quæ grauis eſt culpa iis, quibus animarum cura aliqua commiſſa eſt.

11. Obedire maioribus, patribus ſpiritualibus, aut etiam legibus, quibus tenetur, ſine vlla animi conſolatione, imò cum faſtidio lentè, frigide, inuitè.

12, Optare ſibi ab hominibus honorem haberi, & ab illis ſe multum amari, hominum blanditiis, & forte etiam aſſentationibus delectari.

13. Exiſtimare vocationem laborum ſuis meritis iam deberi, & immunitatem, qua careant alii, dandam ſibi. Et ſi hæc forte alicui minima videantur, illa ſine dubio maiora ſunt, videlicet.

14. Frigere iam ſacramentorum vſum, nec ea amplius frequentare, vt inceperas.

15, Sacras conciones non audire: ſpirituales & vtiles libros non euoluere, vel certè raro & faſtidioſius.

16 Occaſiones peccatorum minimè vitare vt antea, idcirco quia tibi multum, tuiſque viribus fidis, quæ temeritas eſt maxima, atque occultior ſuperbia. ita enim tepidus imprudens prouehitur in altum mundanorum fluctuum; fitque quo minus ſecum reputat, eo magis periculo propior.

17 Indulgere tibi, tuoq; corpori deſeruire, & paulatim quicquid ſalutari pœnitentia aſtrinxeras, relaxare molliore viuendi ratione.

18. Memoria replicare priſtinos mores, & mundanorum hominum felicitatem, eoque mentis cæcitate induci, vt mundi voluptates, & delicię, quæ prius ſomnia, ludibriaque, vti ſunt, videbantur, non diſpliceant, vt antea, arridere & incipiant potius, ac præclara, quædam bona videantur.

19. Diuinos inſtinctus, quibus ad ſeueritatem vitæ, & Chriſtianam diſciplinam ſubinde excitaris & impelleris, vel non aduertere, vel diſſimulare, & in aliud tempus differre, vel quod deterrimum eſt tepiditatis genus, etiam negligere.

20 Spiritualibus Patribus non auſcultare, vti conſueueras, & quanquam eorum conſilia præſens probas, abſentem facto ab eis diſcrepare, clam te ſubtrahere, & ab eorum magiſterio, curaque refugere.

III. Remed. Conſidera tepiditatem è diametro pugnare, cum inſtituto & profeſſione hominis religioſi. Proprium ſiquidem religioſi, imò Chri-

Chriſtiani hominis eſt tendere ad perfectionem vitæ Chriſtianæ, ac proinde & proficere in dies in ſtudio virtutis. DEVS enim vult omnes ſuos
diſcipulos eſſe perfectos, dicens. *Eſtote perfecti, ſicut pater veſter cœleſtis perfe-* Matth. 5. 48.
ctus eſt. Et S. Iacobus. *Vt ſitis perfecti & integri in nullo deficientes.* Tepidi verò Iac. 1. 4.
ſunt, qui nihil cogitāt de progreſſu in pietate, nec ad maiorem perfectio- Aug. in pſal. 69.
nem aſpirant. Contra quos ita ſcribit AVG. *Quantumcunq; hic vixerimus, quā-*
tumcunq; hic profecerimus, nemo dicat, ſufficit mihi, iuſtus ſum: qui dixerit, remanſit
in via, non nouit peruenire. Vbi dixerit, ſufficit, ibi hæſit. Attende Apoſtolum, cui non Phil. 3. 13.
ſufficit. Fratres, inquit, ego me non arbitror apprehendiſſe. Et rurſum dicit. Qui ſe putat 1. Cor. 8. 2.
aliquid ſcire, nondum ſcit, quemadmodum eum oporteat ſcire. Vnum autem quæ retro
ſunt oblitus, in ea quæ ante ſunt extentus ſecundum intentionem ſequor ad palmam ſu-
pernæ vocationis. Ille ergo currit, tu hæſiſti? ille dicit nondum ſe perfectum, & tu iam
de perfectione gloriaris? Confundantur qui dicunt tibi, euge, euge. Confundaris & tu
inter illos, qui tibi dicis, euge, euge. Clarius S. BERN. ad Abbatem Garinum. Bern. ep. 253.
Nunquam, inquit, *iuſtus arbitratur ſe comprehendiſſe, nunquā dicit, ſatis eſt: ſed ſem-*
per eſurit ſititq; iuſtitiam, ita vt ſi ſemper viueret, ſemper quantum in ſe eſt, iuſtior eſ-
ſe contenderet, ſemper de bono in melius proficere totis virib. conaretur. Et paulo poſt
Vbi ſunt, qui dicere ſolent. Sufficit nobis, nolumus eſſe meliores, quàm Patres noſtri, O
monache, non vis proficere? Non. Vis ergo deficere. Nequaquam. Quid ergo? Sic mihi,
inquis, viuere volo, & manere in quo perueni, nec peior fieri patior, nec melior cupio. Hoc
ergo vis, quod eſſe non poteſt. Quid enim ſtat in hoc ſeculo? Ipſe denique hominis ſeculi-
que auctor, quamdiu in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus nunquam ſte- Act. 10. 38.
tit. Et quidem, teſte ſcriptura, pertranſiit bene faciendo, & ſanando omnes. Pertranſiit
ergo, ſicut non infructuosè, ita non remiſſè, non pigrè, non lento greſſu, ſed quemadmo-
dum item de eo ſcriptum eſt. Exultauit vt gigas ad currendam viam. Porrò currentem Pſal. 18. 6.
non apprehendit, qui & ipſe pariter non currit. Et quid prodeſt Chriſtū ſequi, ſi non con-
tingat conſequi? Ideò Paulus aiebat. Sic currite, vt comprehendatis, &c. Quod ſi illo cur- 1 Cor. 9. 24.
rente tu gradum ſiſtis, non Chriſto appropias, ſed te magis elongas, timendumq; tibi eſt, Pſal. 72. 27.
quod ait Dauid Ecce, qui elongant ſe à te Domine peribunt. Itaq; ſi proficere currere eſt,
vbi proficere, ibi & currere deſinis. Vbi verò non currere, ibi & deficere incipis. Hinc
planè colligitur, quia nolle proficere, non niſi deficere eſt.

IV. REMED. Conſidera tepiditatis pericula, præcipue tria. Primum
eſt, faciendi præteritorum meritorum iacturam, vt monuit B. GREG. in Greg. 3 p. c. 35.
Paſtorali. *Admonendi ſunt,* inquit, *qui inchoata bona minime conſummant, vt cau-*
ta circumſpectione conſiderent, quia dum propoſita non perficiunt, etiam quæ fuerant
cœpta conuellunt. Si enim quod videtur gerendum ſolicita intentione non creſcit,
etiam quod fuerat bene geſtum decreſcit. In hoc quippe mundo humana anima qua-
ſi more nauis eſt contra ictum fluminis condeſcendentis, quæ vno loco nequaquam
ſtare permittitur, quia ad ima relabitur, niſi ad ſumma conetur. Si ergo inchoa-
ta bona fortis operantis manus ad perfectionem non ſubleuat, ipſa operandi remiſſio

ſentiat

contra hoc quod operatum eſt pugnat. Hinc eſt enim, quod per Salomonem dicitur. Qui mollis & diſſolutus in opere ſuo fuerit, frater eſt ſua opera diſſipantis. ALTERVM eſt, dandi occaſionem grauiori ruinæ. Qui enim in virtute progredi non vult, quaſi ianuam occludit inſpirationi diuinæ ac proinde exponit ſe periculo ne abiiciatur vel euomatur, vt loquitur Apocalypſis, à Deo., vt bene notauit IOA. CASSIANVS. *Lapſus, quiſpiam,* inquiens, *nequaquam ſubitanea ruina corruiſſe credendus eſt, ſed aut prauæ inſtitutionis deceptus exordio, aut per longam mentis incuriam paulatim virtute animi decidente & per hoc ſenſim vitiis increſcentibus caſu miſerabili concidiſſe. Ante contritionem enim præcedit ruina, & ante ruinam mala cogitatio: quemadmodum domus nunquam ſubitaneo ad ruinam procumbit, impulſu, niſi aut antiquo vitio fundamenti, aut longa inhabitantiũ deſidia ſtillicidiis primum paruiſſimis penetrantib. corrupta ſenſim fuerint munimenta tectorum.*

Prou. 18. 9. Apoc. 3. 16. Caſſ. coll. 6. c. 17. Prou. 16. 18.

TERTIVM periculum eſt, nunquam emergendi ex gurgite tepiditatis. Vnde GREG. loco iam citato. *Sicut ante teporem frigus ſub ſpe eſt, ita poſt frigus tepor in deſperatione. Qui enim adhuc in peccatis eſt, conuerſionis fiduciam non amittit. Qui verò poſt conuerſionem tepuit, & ſpem quæ eſſe potuit, de peccatore ſubtraxit.* Fuſius CASSIANVS. *Qui ſemel tepido exorſus initio monachi capit abuti vocabulo, nec tamen humilitate ac feruore, quod debuit, iter huius profeſſionis arripuit, infectus ſemel hac miſerabili lue, & in ea quodammodo reſolutus, nec ex ſe vlterius perfecta ſapere, nec alterius poterit monitis erudiri. Dicit enim in corde ſuo ſecundum illam Domini ſententiam, quia diues ſum & locuples, & nullius egeo. Cui illud quoque, quod ſubſequitur conſequenter aptabitur. Tu autem es miſer & miſerabilis, & pauper, & cæcus, & nudus: in eo factus etiam ſeculari deterior, quod nec miſerum ſe, nec cæcum aut nudum, aut emendatione dignum, vel egere monitis alicuius, aut inſtitutione cognoſcit, & ob hoc nec exhortationem quidem vllam verbi ſalutaris admittit, &c. Frequenter enim vidimus, de frigidis atque carnalibus, id eſt, de ſecularibus atque paganis ad ſpiritalem perueniſſe feruorem: de tepidis atque animalibus omnino non vidimus.* Cum qua ſententia congruit illud B. BERN. ad Richardum Fontanenſem Abbatem, eiuſq; ſocios. *Multo facilius,* inquit, *reperias multos ſeculares conuerti ad bonum, quam vnum quempiam de Religioſis tranſire ad melius. Rariſſima auis in terris eſt, qui de gradu, quem forte in religione ſemel attigerit, vel parum aſcendat.*

Caſſ. coll. 4. c. 19. Apoc. 3. 16. Bern. ep. 96.

V. REMED. Conſidera, quam infelix & miſerabilis ſit tepidorum ſtatus. *Non tibi horum,* ait BERN. in ſermone de aſcenſione Domini, *vita inferno penitus appropinquare videtur, dum intellectu affectui, & affectu intellectui repugnante neceſſe habent mittere manum ad opera fortium, qui cibo fortium minimè ſuſtentantur, ſocij plane tribulationis, ſed non conſolationis. Exurgamus obſecro, quicunque eiuſmodi ſumus, reſarciamus animas, Spiritum recolligamus abiicientes pernicioſam tepiditatem, etſi non quia periculoſa eſt & Deo ſolet, (vt interdum miſerabiliter plangimus) etiam vomitum prouocare: certe quia moleſtiſſima: plena miſeriæ & doloris, & inferno planè proxima vmbra mortis iure cenſetur.*

Id. ſerm 6.

VI. RE

VI. Remed. Conſidera, quanti Deus faciat feruorem Spiritus è diametro repugnantem ſpiritui tepiditatis. *Neque enim Spiritus & caro*, inquit alicubi B. Bern. *ignis & tepiditas in vno domicilio commorantur, præſertim cum tepiditas ipſi Domino ſoleat vomitum prouocare.* Primum, Deus ipſe *ignis conſumens eſt*. vt eſt in Deuteronomio. Conſumens, nimirum tepiditatem, omnesq́ imperfectiones noſtras. *Eſt Deus in nobis*, ait quidã Poeta Ethnicus, *agitante caleſcimus illo.* Deus nunquam à labore ceſſator eſt. *Pater meus* inquit Chriſtus apud Ioannem, *Vſque modo operatur, & ego operor.* Deinde Deo proximi Angeli ab ardore, vel incendio, teſte B. Hieronymo, dicuntur Seraphin. Et omnes pinguntur alati, ob promptitudinem in exequendis Dei mandatis ſalutèque noſtra procuranda. Quod ad homines attinet, fidelis populi Duces ſummi non alii electi ſunt, quam qui zelo diuino arderent; vt in veteri teſtamento Iudaici populi Moyſes, Dauid & alii. In nouo gentilis, B. Paulus & Petrus. Ex Apoſtolis quoque Chriſtus cariores habuit Petrum, Ioannem & Iacobum maiorem, ob eorum ardorem. Martyrum memoriam omnibus ſanctis anteponit Eccleſia ob eximium in fide & caritate, qua flagrarunt, ardorem. Quid aliud primos anachoretas Paulum, Antonium, Macarios, Arſenium, Pachomiũ, alioſq́ue innumerabiles, ac imprimis Ordinum religioſorum primos auctores & fundatores tam celebres reddidit, niſi ignis cœleſtis, quo pectora eorum arſerunt, totumq́ue mundum ad imitandum inflammarunt? S. Franciſcus Seraphicus, totus in amore Dei vt carbo ignitus, auctore B. Bonauentura, etiam hyeme vnica tantum veſte contentus erat, affirmans, *non poſſe frigere foris, qui intus caleſceret*. Noſter quoque Franciſcus Xauerius inter labores conuerſionis Indiarum nonnunquam ita ardebat, vt acclamare cogeretur ad Dominum. *Satis eſt*. Nemini hunc ignem negat, qui apud Lucam dixit. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt accendatur?*

Bern. ſerm. 3. de aſcenſ.
Deut. 4. 24.
Heb. 12. 29.
Ouid. 6. faſt.
Ioan. 5. 17.
Hier. ep. ad Damaſ. 162
Bonau. in eius vita.
Horat. in eius vita.
Luc. 12. 49.

VII. Remed. Si exiſtimes te in eiuſmodi tepiditatem labentibus annis incidiſſe, aut non longe ab ea abeſſe, ſecurim ad radicem pone, hoc eſt ſeriò labora, vt ad priſtinum feruorem Spiritus reuertare, non neglecto ſpiritualis Patris, ſi ad manum ſit, conſilio. Primum autem firmum in animo de vita emendanda renoua propoſitum, diuinumq́ auxilium implora, vti ſancti in omnibus tribulationibus & negotiis grauibus fecere, quo fortiter illud, ſuperatis omnibus, quæ incidere ſolent, difficultatibus, exequi poſſis. Secundo confeſſionem generalem, vel de tota vita, vel de eo temporis interuallo, quo langueſcere cepiſti, cum ſingulari cordis contritione inſtitue, & ad ſacram Euchariſtiam accede. Qua ſumpta tibi ipſe ordinem rationemque meditandi, orandi, pios libellos lectitandi, & alia huiuſmodi deſcribe, deinceps accurate obſeruanda. Tertio ſingulis

tum timoris non reſiſtet. Et Chriſtus apud Lucam. *Dico vobis, amicis meis, ne ter-* Luc.12.4.
reamini ab his, qui occidunt corpus, & poſt hæc non habent amplius quid faciant. Et B.
Petrus. *Quis eſt, qui vobis noceat, ſi boni æmulatores fueritis? Timorem autem eorum* 1.Pet.3.13.
ne timueritis & non conturbemini. Et B. Ioannes. *Timor non eſt in caritate, ſed per-* 1.Ioan.4.18.
fecta caritas foras mittit timorem, quoniam timor pœnam habet. Et in Apocalypſi. Apoc.21.8.
Timidis autem & incredulis, & execratis, & homicidis, & fornicatoribus & venefi-
cis, & idololatris, & omnibus mendacibus pars illorum erit in ſtagno ardenti igne &
ſulphure.

II. Remed. Conſidera SS. Patrum ſententias. S. Basilivs *Non quiuis* Baſ. in Pſal. 33.
timor bonus eſt aut ſalutaris. Eſt enim quidam hoſtilis timor, quem propheta depreca-
tur, ac petit, vt ne animæ inferatur ſuæ, dicens. A timore inimici eripe animam meam.
Hoſtilis enim hic timor nobis ingignis mortis timorem, atque vt toti contrahamur pa- Pſal.63.2.
uore ad faſtum perſonæ eminentis perſuadet. Quomodo ergo hæc metuens martyrij tem- Amb. de Io-
pore poterit vſque ad mortem aduerſus peccatum reſiſtere? S. Amb. *Nihil tam ſpeciale* ſeph. c. 4.
ſeruitutis eſt, quam ſemper timere. Ille verò in quauis conditione ſeruiens ſemper liber,
qui amore non capitur, auaritiæ vinculis non tenetur, metu criminis non alligatur, qui Chry hom. 6 ad
ſecurus ſpectat præſentia, quem futura non terrent. S. Chry. *Hæc autem nunc dico* pop. A.
& omnes excipio hiſtorias, in quibus tentationes & tribulationes, & regum iræ & in-
ſidiæ ſunt, vt nihil timeamus, niſi tantummodo DEVM offendere. Etenim & tunc for-
nax accenſa erat: illi verò hanc quidem contempſerunt, peccatum autem timuerunt. S.
Hier. *Non diſcam mulierem, ſed hominem formidare, de animi perturbatione deſcen-* Hier lib. 2. in Pelag
dit, quæ vitio carere non poteſt, dicente Dauid. Dominus auxiliator meus, non timebo,
quid faciat mihi homo. Et rurſus *Duo ſunt timores Domini. Prior ſeruilis, qui prin-* Id in c. 1. Prou.
cipium ſcientiæ vel ſapientiæ vocatur, ſecundus amicalis qui perfectiorem ſapientiam
comitatur. Timor ſeruilis principium ſapientiæ eſt, quia quiſquis poſt errorem delicto-
rum ſapere incipit, primo timore diuino corripitur, ne ad tormenta ducatur: ſed hunc 1.Ioan.4.18.
timorem perfecta dilectio foras mittit: ſuccedit autem timor Domini ſanctus perma- Pſal.18.10.
nens in ſeculum ſeculi, quem non excludit ſed auget caritas. Ipſe eſt, quo timet filius bo-
nus, ne vel in modico oculos amantiſſimi patris offendat. Nam inchoatiuo timore ſer-
uilis adhuc animus metuit, ne ab irato Domino pœnis ſubigatur. S. Avg. *Illi, qui Chri* Aug in Pſal. 52
ſto dixerunt, non eſt DEVS, ibi timuerant vbi non eſt timor. Dixerunt enim. Si dimi- Pſal.13.1.
ſerimus eum, venient Romani, & tollent nobis locum & regnum. O ſtultitia & im- Ioan.11.48.
prudentia, dicens in corde ſuo, non eſt Deus. Timuiſti perdere terram, & perdidiſti cælum:
timuiſti ne venirent Romani, & tollerent tibi locum & gentem, nunquid tibi tollerent
Deum? Quid ergo reſtat? Quid, niſi vt iam fatearis, quia tenere voluiſti & tenen-
do malè amiſiſti. Perdidiſti enim & locum & gentem occidendo CHRISTVM. Et Id in Pſal 118.
iterum. *Timor, quo non amatur iuſtitia, ſed timetur pœna, ſeruilis eſt, quia car-* conc. 25.
nalis eſt. Viuit enim peccandi voluntas, quæ tunc apparet in opere, quando ſperatur
impunitas, Cum verò pœna creditur ſecutura, latenter viuit, viuit tamen. Mal
let enim licere, & dolet non licere, quod lex vetat: quia non ſpiritaliter delectatur

eius bono, ſed carnaliter malum metuit, quod minatur. Timore autem caſto ipſa quæ hunc timorē foras mittit peccare timet caritas, etiamſi ſequatur impunitas. S. Bern.
Bern ep. 87. ad Ogerium canonicum regularem. *Vides certe, quem timorem tibi incutere nitor, non qui tibi ſit laqueus deſperationis, ſed qui ſpem acquirat beatitudinis. Talis timor generat, nutrit & ſeruat humilitatem, ſed manſuetudinem, ſed patentiam, ſed longanimitatem. Quem non delectat tam inclyta proles? Alterius verò miſera ſoboles eſt pertinacia, immoderata triſtitia, rancor, horror, contemptus & deſperatio.*

III. Remed. Cogita Deum præſentem omnibus actionibus tuis adeſſe, & non facile metu alicuius alterius diuinam legem præuaricabe-
Pſal.15 8. re. Hoc vtebatur rex Dauid, ne à ſuo propoſito facile dimoueretur. *Prouidebam*, inquiens, *Dominum in conſpectu meo ſemper, quoniam à dexteris eſt mihi ne*
3 Reg.17. *commouear.* Eodem ſe muniebat Elias Thesbites, cum diceret ad Achab. *Viuit Dominus Deus Iſrael, in cuius conſpectu ſto, ſi erit annis his ros & pluuia, niſi iuxta oris mei verba.* Hoc clypeo tectus B. Paulus in prædicando Dei verbo omnem timorem principum & aliorum abiiciebat. Vnde cum aliquan-
Act.23.11. do vt eſt in Actis Apoſtolorum, periculum eſſet ne diſcerperetur à Saducæis *ſequenti nocte*, inquit Lucas *aſſiſtens ei Dominus ait. Conſtans eſto. Sicut enim teſtificatus es de me in Ieruſalem, ſic te oportet & Romæ teſtificari.* In epiſtola verò
2.Thim.4.16. altera ad Timotheum ipſe de ſe ita ſcribit. *In prima defenſione, nemo mihi affuit. Dominus autem mihi aſtitit, & confortauit me, vt per me prædicatio impleatur.* Quæ loca S. Patres etiam de viſibili præſentia Chriſti intellexerunt. Eadem de cauſa in ſummo cum dæmonibus certamine S. Antonio aſtitit Chriſtus, eiuſque vulnera ſanauit, vt narrat in eius vita S. Athanaſius. Sic Romæ aſtitit Petro ante paſſionem, vt robur illi adderet ad omnia mala perferenda pro Chriſti nomine. Nam cum Petrus diceret *Domine quo vadis?* reſpondit. *Vade Romam iterum crucifigi.* Ita refert S. Ambroſius in oratione contra Auxentium, & Athanaſius in Apologia pro fuga ſua. Vnde B.
Baſ. Pſal 33. Basilivs in quadam homilia, hoc remedium indicans ſic loquitur. *Qui dæmonum imaginatione facile conſternatur & expaueſcit hoſtilem in ſe timorem habet. Omninò autem timor huiuſcemodi perturbatio, nimirum animæ eſſe videtur prognata ex infidelitate. Nam qui Deum vt adiutorem fortiſſimum credit ſibi adeſſe, nullius vim ſe inuadentis pertimeſcit, nec facile commouetur.*

IV. Remedivm. Clauum clauo pelle, hoc eſt, timorem minoris Domini, expugna timore maioris, nempe Dei: & timorem minoris confuſionis vel pœnæ, timore confuſionis maioris, nempe futuræ in die iudicii extremi, vel pœnæ maioris, nempe ſempiternæ inferni. Hoc antidoto poſt acceptum Spiritum ſanctum vſus eſt B. Petrus Apoſtolus,
Act.5.29. cum, vt eſt in Actis Apoſtolorum, Sacerdotum Principe præcipiente, ne amplius docerent in nomine Iesv, audacter reſpondit. *Obedire oportet DEO magis quam hominibus.* Et ante illum caſta Suſanna, cum, vt eſt apud

Digitized by Google

apud Danielem, ſola à peruerſis duobus ſenibus deprehenſa in pomario, Dan.13.22.
ait. *Anguſtiæ mihi ſunt vndique. Si enim hoc egero mors mihi eſt. ſi autem non egero,*
non effugiam manus veſtras. Sed melius eſt mihi abſque opere incidere in manus veſtras,
quàm peccare in conſpectu Domini: & exclamauit voce magna. Deinde Eleazarus
in Maccabæorum hiſtoria, è ſcribarũ primoribus vnus, ætate nonagena- 2.Mach.6.26.
rius, dum coactus ab impio rege carnes porcinas comedere contra Dei
legem, reſpondit, *Etſi* (vel carnes vorando porcinas, vel ſimulando me
vorare) *in præſenti tempore ſupplicijs hominum eripiar, ſed manum omnipotentis nec*
viuus nec defunctus effugiam. Eodem remedio vſi ſunt plerique omnes mar- Matth 10.28.
tyres pro Chriſti fide trucidati, memores dicti Chriſti. *Noli timere eos,*
qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere, ſed potius timete eum, qui po- Chry.hom.6.
teſt & animam & corpus perdere in gehennam. Eodem pertinet quod B. Chry-
ſoſtomus ad populum Antiochenum occaſione trium puerorum ab
Nabuchodonozore ad clibanum ardentem damnatorum dixit. *Tunc*
inquiens, *fornax accenſa erat, illi verò hanc quidem contempſerunt, peccatum autem*
timuerunt. Magnum enim ſupplicium peccare, etiamſi non puniamur; peccata enim nos
à Deo ſeparant ſicut & ipſe dicit, Nonne peccata veſtra ſeparant inter vos & me? Pœnæ Sap.1.3.
verò nos ad Deum perducunt. Inquit enim. Da nobis pacem, omnia enim retribuiſti no-
bis. Si quis vulnus habeat, quid timere dignum eſt? ſaniem, an medici ſectionem? pec-
catum, ſanies eſt pœna ferrum medicinale. Sicut igitur ſaniem habens, & ſi non ſecatur,
male habet, & cum non ſecatur, tunc eſt in maioribus malis: ita peccans, etiamſi non
puniatur omnium eſt miſerrimus, & tunc maximè miſer, cum non punitur, & graue ni-
hil patitur. Sic S. BASILIVS loco citato. *Si quando ſenſeris te ad aliquod cieri* Baſ. in pſ. 33.
peccatum, in mentem reuoca nulli mortalium tolerabile Chriſti iudicium, in quo qui-
dem præſidet iudex in ſublimi throno: aſtabit porro omnis creatura ad eius aduentum
contremiſcens Eo ſinguli ſiſtentur examinandi de his, quæ geſſerint in viuis. Eos autem
qui multa perperam in vita admiſerunt horrendi quidam circumſtabunt angeli ignem
expirantes, & vultum nocti ſimilem præferentes, pro hominum mœrore atque odio.
Deinde conſpicient barathrum inimum patens impermeabiles quidem illas, ignemque
obſcurum, cauſticas quidem vires habentem, luce verò deſtitutum. Inde vermes innu-
merabiles venenoſos & carniuoros, ſemper eſitantes nunquam ſaturos, & intolerabiles
dolores morſu infligentes. Poſtremo omnium duriſſimam pœnam, probrum
illud & confuſionem ſempiternam. Hæc tu time, & eiuſmodi timore eruditus quaſi fre-
no quopiam, animam tuam ad vitioſam concupiſcentiam procliuem cohibe. Hæc con-
tra timorem humanum.

V. REMED. contra timorem ſeruilem, qui etſi malus non eſt, eſt ta-
men imperfectus. & ideo cum perfecta caritate, teſte B. Ioanne conſiſte- 1 Ioan.4.18.
re nequit. Ad illum autem repellendum B. GREG. in Paſtorali ſuggerit Greg.3.p.c.14.
remedium his verbis. *Admonendi ſunt, qui flagella metuunt, vt ſi malis veraciter*
carere deſiderant, æterna ſupplicia perhorreſcant, neque in ſuppliciorum timore per-

 *manean*t

maneant, ſed ad amoris gratiam nutrimento caritatis exereſcant. Scriptum quippe eſt
1 Ioan.4.18. Rom.8.15. *perfecta caritas foras mittit timorem. Et rurſum ſcriptum eſt. Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore ſed ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba*
2.Cor.3.17. *pater. Vnde idem Doctor iterum dicit. Vbi ſpiritus Domini, ibi libertas. Si ergo adhuc á praua actione formidata pœna prohibet, profecto formidantis animum nullus ſpiritus libertas tenet. Nam ſi pœnam non metueret, culpam proculdubio perpetraret. Ignorat itaque mens gratiam libertatis, quam ligat ſeruitus timoris. Bona enim pro ſemetipſis amanda ſunt & non pœnis compellentibus exequenda. Nam qui propterea bonum facit, quia tormentorum mala metuit, vult non eſſe, quod metuat, vt audacter illicita committat. Vnde luce clarius conſtat, quod coram Deo innocentia amittitur, ante cuius oculos deſiderio peccatur.*

VI. REMED. contra eundem eſt, Conſideratio diuinorum beneficiorum, quorum tanta eſt magnitudo & multitudo, vt nullus animus
Aug.l.7.c.31. concipere, nulla lingua ea exprimere poſſit teſte B. AVG. qui in libris de Ciuitate Dei ita ſcribit, *Habemus à Deo præter huiuſcemodi beneficia, quæ ex hac adminiſtratione naturæ bonis malisq́ largitur, magnum & bonorum proprium magnæ dilectionis indicium. Quanquam enim quod ſumus, quod viuimus, quod cælum terramq́ conſpicimus, quod habemus mentem atq́ rationem, qua eum ipſum, qui hæc omnia condidit, inquiramus, nequaquam valeamus actioni ſufficere gratiarum: tamen quod nos oneratos, obrutosq́ peccatis, & à contemplatione ſuæ lucis auerſos, ac tenebrarum, id eſt, iniquitatis dilectione cæcatos non omninò deſeruit: miſitque nobis verbum ſuum qui eſt eius vnicus filius, quo pro nobis in aſſumpta carne nato atque paſſo, quanti Deus hominem pendere noſceremus, atque illo ſacrificio ſingulari à peccatis omnibus mundaremur, eiusque ſpiritu in cordibus noſtris dilectione diffuſa omnibus difficultatibus ſuperatis in æternam requiem, & contemplationis eius ineffabilem dulcedinem veniremus: qu*[illegible] *quos linguæ ad agendas ei gratias ſatis eſſe contenderint?* Hucuſque A[illegible] [illegible]neficia ſi diligenter perpenderis, non poteris non puro & ſyn[illegible] Deum diligere, eiusque præceptis excluſo omni timore ſeruili[illegible] [illegible]nim bonus filius ſuo parenti, & bonus diſcipulus præceptori, m[illegible] beneficiorum exiguorum quæ ab iis acceperunt, libenter obſeq[illegible] in omnibus non formidine pœnæ, ſed virtutis amore, ne eos offen[illegible], quanto magis nos, qui veri filii Dei ſumus, & germani diſcipuli Chriſti puriſsimo amore debemus obſequi diuinis præceptis, & non ſeruili, ſed ſancto vel caſto timore Deum timere?
Aug.ſerm.19. *Seruilis*, inquit idem Auguſtinus de verbis apoſtoli, *timor eſt, quo times cum diabolo ardere, timor caſtus eſt, quo times Deo diſplicere.*

VII. REMED. contra omnem metum, etiam naturalem eſt, bona
Iob.15.21. Sap.17.10. conſcientia. Vnde Iob de impio ſic loquitur. *Sonitus terroris ſemper in auribus illius, & cum pax ſit, ille ſemper inſidias ſuſpicatur.* Et Sapiens. *Cum enim ſit timida nequitia, dat teſtimonium condemnationis: ſemper enim præſumit ſæua perturbat*

bata conſcientia. Et CHRYSOSTOMVS in homila de nequitia depulſa. *Quid* Chry. hom. 22
improba conſcientia moleſtius? nihil profectò. Nihil adeo nos frangere, vel vrgere con-
ſueuit, quàm rei aduerſæ, aut mali imminentis expectatio: nihil vnquam adeo nos ſub-
leuat, & quaſi volitare facit, quam recti conſcientia. Quod quidem facile poteſt in rebus
humanis videri. Nam qui in carcere ſunt capitis damnati, vel ſi deliciis abundè fruan-
tur, vitam agunt longè moleſtiorem, quam qui mendicando, nullius mali conſcii victi-
tant. Ita M. TVLLIVS. *Magna eſt vis conſcientiæ, & magna in vtramque partem,* Cic. pro Milone
vt neque timeant, qui nil commiſerint, & pœnam ſemper ante oculos verſari putent, Sen. ep. 97.
qui peccauerint. Et SENECA ad Lucilium. *Bona conſcientia prodire vult, & con-*
ſpici. Ipſas nequitia tenebras timet. Et infra. *Proprium eſt nocentium trepidare.*

VIII. REM. eſt magna fiducia in Deum, cum inuocatione diuini no-
minis, & ſanctorum coniuncta. Qua munitus rex Dauid dicebat. *Domi-* Pſal. 26. 1.
nus protector vitæ meæ à quo trepidabo. Et. *In te Domine ſperaui, non confundar in æ-* Pſal. 30. 2. Pſal. 12. 41.
ternum. Et. *Qui confidunt in Domino ſicut mons Sion, non commouebitur in æternum.*
In quæ verba ita CHRY. *Montem Sion vocat ſpem in Deum immutabilem, firmam,*
& conſtantem, inuincibilem & inexpugnabilem. Quemadmodum enim, etiamſi quis in-
numerabiles adhibeat machinas, montem nec conuellere, nec labefactare poterit, ita et-
iam, qui eum aggreditur, qui fiduciam in Deum collocauit, reuertetur domum vacuis
manibus. Monte enim longè tutior eſt fiducia in Deum. Hoc remedio contra ter-
rores omnes vſi ſunt ſanctiſſimi quique prophetæ, vt Moyſes, Elias, Da-
niel, quorum exempla producit S. BASILIVS in oratione de patientia, Baſ. orat. 12.
aliique innumerabiles.

VIDE. V. *Amor ſui. Conſcientia ſcrupuloſa. Immortificatio paſſionum. Impatientia in aduerſis. Mortis metus immodicus. Puſillanimitas. Tentatio. Triſtitia.*

TRISTITIA

Remedia contra Triſtitiam.

I. REMED. Conſidera, quid diuina ſcriptura de ea diſſeruerit. Primo,
duplicem tradit eſſe triſtitiam, bonam & malam. Nam Apoſtolus ita 2. Cor. 7.
alloquitur Corinthios. *Gaudeo, non quia contriſtati eſtis, ſed quia contriſtati eſtis*
ad pœnitentiam. Contriſtati enim eſtis ſecundum Deum. Quæ enim ſecundum Deum tri-
ſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur: ſeculi autem triſtitia mortem
operatur. 2. docet triſtitiã ſeculi vel malam, (de qua nos hic loquimur,) eſ-
ſe noxiam animo & corpori. *In mœrore animi,* ait Salomõ, *dicitur Spiritus.* Et. Prou. 15. 13. Prou. 12. 25.
Mœror in corde viri humiliabit illum, & ſermone bono lætificabitur. Et. *Spiritus tri-* Prou. 17. 22.
ſtis exſiccat oſſa. Et. *Sicut tinea veſtimẽto, & vermis ligno, ita triſtitia viri nocet cordi.* Prou. 25. 20.
Et Eccleſiaſticus. *Omnis plaga eſt triſtitia cordis.* Et. *A triſtitia feſtinat mors, &* Eccli. 25. 17. Eccli. 38. 19.

corpus

Eccli.30.22. Eccli.7.9. *cooperit virtutem, & triſtitia cordis flectit ceruicem.* 3. dehortatur à triſtitia. *Triſtitiam*, ait Sapiens, *non des animæ tuæ. Triſtitiam longe repelle à te. Multos enim occidit triſtitia, & nõ eſt vtilitas in illa.* Et. *Noli eſſe puſillanimis in animo tuo.* 4. commendat gaudium. Psal.31.11. Vt in Pſalmis. *Letamini in Domino & exultate iuſti.* Eccl.3.12. Et in Eccleſiaſte. *Cognoui, quod non eſſet melius niſi lætari, & facere bene in vita ſua.* Eccli.30.16. Et. *Non eſt oblectamentum ſuper cordis gaudium.* Rom.12.15. Et in B. Paulo. *Gaudete cum gaudentibus.*

Baſ. orat.12. II. REMED. Conſidera verba SS. Patrum. S. BASILIVS oratione de mœrore. *Quemadmodum vermes maximè in lignis tenerioribus naſcuntur, ſic mœrores vt plurimum in homines molliores cadunt. Neque tamen feminis, neque viris conceſſus eſt nimius luctus, ac ingens vis lachrymarum, ſed vt paululum tantum rebus in aduerſis triſtitiæ ſedent, & modicas quaſdam lachrymas profundant, atque hoc ita quiete, vt nec dentibus infrendant, neque vlulent, neque veſtes diſcindant.* Amb. orat. 2. in Satyrum. S. AMB. de fide reſurrectionis. *Depone mœrorem, ſi potes: include, ſi non potes. Aut abſorbendus omnis, aut premendus eſt dolor. Cur enim mæſtitiam tuam non ratio potius, quam dies leniat? Nam quod obliteratura eſt temporis ſeries, melius prudentia mitigabit. Quin etiam hoc ipſum irreligioſum puto, erga ipſorum memoriam, quos dolemus amiſſos, vt obliuiſci eorum malimus, quàm conſolatione mulceri: aut cum horrore reminiſci, quam meminiſſe cum gratia: recordationem timere, quorum imago debeat eſſe voluptati.* S. CHRY. ad Olympiam. *Triſtitia animarum crudele tormentum eſt,* Chry. ep.7. *dolor quidam inexplicabilis, & iudicium omni iudicio vindictaque deterius. Nam & vermi ſimilis eſt venenato, non ſolum carnem, ſed & animam ipſam perimens: & tinea non ſolum ad oſſa, ſed ad corda pertingens, & perpetuus quidam carnifex non animã dilanians, ſed vires animæ conſumens: & iugis nox, ac tenebræ profundæ, & tempeſtas & turbo, febris non apparens, omni igni validius incendens, & pugna requiem non habens, & languor plurimos obſcurans videntum. Non enim noctis tenebræ tales ſunt, qualis nox mœroris exiſtit, non quidem veniens ex lege naturæ, ſed ex cogitationum obſcuritate collecta, faciem omni tyranno crudeliorem præferens, nulli facile obtemperans eorum qui eam diſſoluere moliuntur.* S. AVG. de Geneſi ad litteram. Aug.lib.12.c.33. Gen.44.29. *Illud quod Iacob dicit ad filios ſuos. Deducetis ſenectutem meam cum triſtitia ad inferos. Videtur hoc magis timuiſſe, ne nimia triſtitia ſic perturbaretur, vt non ad requiem beatorum ire: ſed ad inferos peccatorum. Neque enim paruum animæ malum eſt triſtitia, cum etiam Apoſtolus cuidã tam ſolicitè timuerit, ne maiore triſtitia abſorberetur.* 2.Cor.2.7. Greg.c.31. S. GREG. lib.31. Moralium. *Radix cuncti mali ſuperbia eſt, de qua ſcriptura atteſtante dicitur.* Eccl.10.15. *Initium omnis peccati eſt ſuperbia. Primæ autem eius Soboles, ſeptem nimirum principalia vitia, de hac virulenta radice proferuntur: Scilicet, inanis gloria, inuidia, ira, triſtitia, auaritia, ventris ingluuies, luxuria.* Et paulo poſt. *De triſtitia malitia, rancor, puſillanimitas, deſperatio, torpor circa præcepta, vagatio mentis erga illicita naſcitur.* CASSIANVS lib. 9. inſtitutionum. Caſſ.c.1. *Triſtitiæ Spiritus orationes explere cum ſolita cordis alacritate non permittit, non ſacrarum lectionum ſinit remediis incubare*

tran-

tranquillum quoque ac mitem fratribus eſſe, non patitur, & ad cuncta operationum, vel religionis officia impatientem & aſperum reddit. Etiterum. *Abſque illa triſtitia, quæ vel pro ſalutari pœnitentia vel pro ſtudio perfectionis, vel pro deſiderio ſuſcipitur futurorum, omnis triſtitia tanquam ſeculi, & quæ mortem inferat æqualiter repellenda eſt, ac ſicut fornicationis ſpiritus, vel philargyria, vel ira, de noſtris cordibus penitus extrudenda.* cap. 11.

III. REMED. Propone in animo tuo, ſi virtutis cultor ſis, ſemper in Domino gaudere, vti hortatur Apoſtolus. *Semper*, inquiens, *in Domino gaudete.* Nihil enim præter peccatum contriſtare poteſt iuſtum, vel eum, cuius cor Dei amor vel timor poſſidet. *Anima*, inquit B. BASILIVS in oratione de gratiarum actione, *quæ ſemel ſe modis omnibus deſiderio ſui aſtrinxit conditoris, iamq́; inſueuit oblectare ſe tantæ illius pulchritudinis contemplatione, prorſus non ſinet vehemens illud gaudium animi ſui per multiplicem carnalium affectionum mutationem intercipi. Quin potius quæ aliis mœrorem afferunt in cumulum lætitiæ ſibi conuertet.* Hoc gaudio exultans Apoſtolus Paulus ſcripſit. *Propter quod placeo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in neceſſitatibus, in perſecutionibus, in anguſtiis pro Chriſto.* Et rurſum. *Nunc gaudeo in paſſionib⁹ meis.* Sic de Petro & Ioanne ſcribit B. Lucas. *Ibant à conſpectu concilii, gaudentes, quod digni habiti eſſent pro nomine Ieſu contumeliam pati.* Imò Chriſtus ita faciendum docuerat. *Cum perſecuti*, inquit, *vos fuerint, & dixerint omne malum aduerſum vos mentientes propter me, gaudete, & exultate.* Et B. Iacobus. *Omne gaudium*, ait, *exiſtimate fratres, ſi in varias tentationes incideritis.* Rationem huius gaudii reddens B. CHRY. ita locutus eſt ad populum Antiochenum. *Deum, ſicut oportet, timens & in ipſo confidens voluptatis radicem lucratus eſt, & omnem habet lætitiæ fontem. Et ſicut in mare immenſum decidens exigua ſcintilla facile deletur, ſic quantacunq́; Deum timenti illidantur velut in vaſtum lætitiæ pelagus incidentia extinguuntur atq́; perduntur.* Vnde coniicere potes quantum ſit diſcrimen inter hoc quod eſt in Domino, & mundi gaudium. Mundi enim gaudium, non poteſt perfectè mederi triſtitiæ. Nam diues, honoratus, ſanus, vno aliquo infortunio, vt morte filii, ita turbatur, ac ſi omni ex parte miſer eſſet. Exemplo ſit Aman, qui cum eſſet ditiſſimus, & inter omnes principes regni Aſſueri primus, tamen mœrore contabeſcebat, quod vnicus homo Iudæus Mardochæus illum non honoraſſet. At gaudium in Domino animum communit contra omnia aduerſa. Qui enim eſt in gratia Dei, vel timet Deum, nihil reformidat niſi peccatum, ſciens omnia mala potius augere lætitiam animi, quam minuere.

Phil. 4. 4. Baſ hom. 4. 2. Cor. 12. 10. Coloſſ. 1. 24. Act. 5. 41. Matth. 5. 11. Iac. 1. 2. Chry. hom. 18. Heſter. 5. 13.

IV. REMED. Conſidera, ſitne futurum, præteritum, an præſens malum, ob quod mœrore afficeris. Si enim ſit futurum, præmeditatione potes illud reddere mollius. *In die bonorum*, inquit Sapiens, *ne immemor ſis malorum*, non quaſi euentura ſint, ſic enim animum cruciares, contra illud Eccli. 11. 25.

Matth. 6.34. Amb.c.31. Chriſti. *Sufficit diei malitia ſua*, ſed quod euenire poſsint. Vnde AMB. in lib.
de Noe & arca. *Sapiens, non ſolum præterita recordatur, ſed etiam futura conſiderat*,
Gen. 9.23. additq; id ſignificatum à filiis Noe, Sem & Iaphet cum incedentes retror-
Greg. hom. 35. ſum, anteriora tamen videbant. Et B. GREG. in Euangelia. *Minus iacula*
feriunt, quæ præuidentur, & nos tolerabilius mundi mala ſuſcipimus, ſi contra hæc per-
Tuſcul. 4. *præſcientiæ clypeum munimur*: Sic M. T. Cicero, in Tuſculanis. *Præmeditatio*
Sen. ep. 77. *futurorum malorum lenit eorum aduentum.* Et SENECA *Præcogitati mali mollis*
ictus venit. Exemplum huius antidoti commemorat Plutarchus in lib. de
tranquillitate animi. Scribit enim Vlyſſem peregrè reuerſum cognita re-
pentina ſui canis morte illacrymaſſe, non autem cognita mortè vxoris,
quia multo ante præſumpſerat morientis vxoris imaginem. Eadem præ-
ſumptione munitus ANAXAGORAS. teſte Cicerone loco citato, nuncia-
Chry. lib. 2. de prouid. ta morte filii, reſpondit. *Sciebā me genuiſſe mortalem.* Adde CHRY. exiſtima-
re eſſe animi prorſus abiecti & ſtulti mœrore ſe conficere ob futura ma-
la, maximè ſi incerta ſint. *Maximæ*, inquit, *eſt puſillanimitatis eorum gratia, quæ*
necdum contigerunt, incertumq; eſt, an euentura ſint, mœrore iam nos ac dolore conficere,
Et infra. *Summæ eſt amentiæ in rebus incertis certo ſe iam cruciatu conficere*.

V. REMED. Si præteritum ſit malum, vel iam eueniſſe exiſtimetur,
(vt filius abſens mortuus, vel merces naufragio periiſſe) neceſsitatem
conuerte in virtutem, fortiter & lubenter ſuſtine, eo quod anſam tibi hic
caſus præbeat præclariſsimas virtutes exercendi, vt patientiæ, magna-
nimitatis, fiduciæ in Deo. Deinde occaſio data ſit Deo ſtudioſius ſeruien-
di & plus apud eundē merēdi. Qua cogitatione munitus Dauid Prophe-
Pſal. 24. 18. ta dicebat. Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte omnia
2. Tim. 2. 12. peccata mea, & D. Paulus. *Si ſuſtinebimus, & conregnabimus.* Ethnici quoq;
philoſophi cognouerunt aduerſus caſus prodeſſe, ſi moderatè ferantur.
Sen. c. 9. *Calamitates*, inquit SENECA lib. de tranquillitate vitæ, *interdum in remedium*
ceſſere, & leuioribus incommodis grauiora ſanata ſunt. Et de prouidentia. *Inter mul-*
ta magnifica Demetrij noſtri & hæc vox eſt, quæ recens ſonat adhuc & vibrat in auribꝰ
Id. ep. 26. *meis. Nihil, inquit, videtur mihi infelicius eo, cui nihil vnquam euenit aduerſi.* Et in
epiſtolis. *Demetrius noſter vitam ſecuram, & ſine vllis fortunæ incurſionibus mare*
mortuum vocat.

VI. REM. ſi verò malum ſit præſens, mentem erige ſpe & fiducia pro-
Iac. 1. 12. miſſæ felicitatis æternæ, ſi patienter ſuſtinueris. *Beatus enim vir*, inquit B. Ia-
cob. *qui ſuffert tentationē, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam, quā Deus*
Eccli 11. 27. *repromiſit diligentibus ſe.* Vnde Sapiens monet. *In die malorum, ne immemor ſis*
Caſſ. 9. inſtit. c. 11. *bonorum.* Et IOAN. CAS. hoc vnum pro curanda triſtitia antidotum pro-
ponit. *Hanc ergo*, inquit, *pernicioſiſſimam paſſionem ita de nobis expellere poterimus,*
vt mentem noſtram ſpiritali meditatione iugiter occupatam futura ſpe & contempla-
tione repromiſſæ beatitudinis erigamus. Hoc enim modo vniuerſa triſtitiarum genera,
ſine

ſiue quæ ex præcedenti ira deſcendunt, ſiue quæ amiſſione lucri, vel detrimenti illatione nobis adueniunt, ſiue de irrogata generantur iniuria, ſiue q̃ de irrationabili mentis confuſione procedunt. ſeu quæ lethalem nobis deſperationem inducunt, valebimus ſuperare.
DEINDE cogita, mœrore te non minuere malum, ſed augere potius: vt rectè dixerit Sapiens. *Non eſſe vtilitatem in illa.* *Audiui*, inquit CHRY, ad populum Ant. multos ad ſeipſos dicentes. *Quæ vtilitas quod dolui? nec pecunias recuperaui, & meipſum læſi.* Et ratio manifeſta eſt. quia plus lædit hominem animi triſtitia, quam alia quælibet iactura. nec aliter, quam amara herba cibis admixta omnes cibos reddit inſipidos; ſic omnes actiones noſtras reddit faſtidioſas & acerbas. demum perpende nihil eſſe noui, quod tibi accidit, multos ante te eadem mala paſſos & paſſuros. Quare Cicero in Tuſculanis contra Carneadem tuetur carmen hoc Euripideum.
Eccli. 30. 22.
Chry hom. 18.
Cic. 3. Tuſcul.

Mortalis nemo eſt, quem non attingat dolor,
Morbusq́; multi ſunt humandi liberi,
Ruſum creandi: morsque eſt finis omnibus,
Quæ generi humano nec quicquam afferunt.
Reddenda eſt terræ terra, tum vita omnibus
Metenda vt fruges: ſic iubet neceſſitas.

VII. REMED. Conſidera incommoda, quæ triſtitia ſolet afferre, tam corpori quàm animo. Animo quidem, quia omnem actionem intelligendi & volendi quaſi obſtupefacit & obtundit. Vnde S. THOMAS Aquinas alicubi teſtatur B. GREG. ex mœrore intermiſiſſe pleniorem explanationem in Ezechielem Prophetam, ipſeq́; non obſcurè indicat homilia vltima in eundem. Idem vſu venit & B. HIER. in eundem Ezechielem cõmentaria ſcribenti, vt indicat in epiſtola ad Pammachium & Anapſychiam. Corpore verò. quia *vt anima gaudens*, teſte Sapiente, *ætatem floridam facit, ita ſpiritus triſtis exſiccat oſſa*, BASILIVS de gratiarum actione. *Multos ſane nouimus, cum calamitate ingenti affligerentur, ſibi vi à lacrymis temperaſſe, deinde in quoſdam morbos inſanabiles cecidiſſe, in apoplexias, inquam, ac paralyſes: alios verò penitus exanimatos eſſe, cum vires ipſorum perinde ac debile fulcrum quoddam triſtitiæ onere confringerentur.* Et CHRY. de Prouidentia. *Mœror etiam, abſente dæmone, multa per ſe horrenda efficit, plurimosq́; eorum, qui ſibi vel nexuerunt laqueos, conſciuerunt gladios, vel fluuii ſe vndis, vel flammis donauerunt, vel alio quouis genere perdidere ſeipſos ſola doloris ac mœroris vi ad ita occumbendum impulſos reperiemus.* Et iterum. *Omni actione diabolica potentior eſt ad nocendum mœroris magnitudo. Namq; & dæmon quoſcunque ſuperat, per mœrorem ſuperat. Eum ſi auferas, nihil à dæmone quiſquam lædi poterit.*
Prou. 17. 22.
Baſ. hom. 4.
Chry. lib. 2.
Id. lib. 3.

VIDE. V. *Deſolatio ſpiritalis. Deſperatio. Illuſiones ſpiritales. Immortificatio paſſionum. Impatientia in aduerſis. Inuidia. Mortis metus. Puſillanimitas. Timor humanus.*

V

VENEFICIA.

Remedia aduerſus Veneficia.

V.Superſtio. PRIMVM Remedium. Conſidera ſacrarum litterarum teſtimonia, ſanctorumq; Patrum, ſupra contra SVPERSTITIONES allata.

II. REMED. ſit vera, Catholica, & Romana Fides. Hoc enim aduerſus omnes Satanæ fraudes præſcripſit Apoſtolus in epiſtola
Eph.6.16. ad Epheſios, dum ait. *Induite vos armaturam Dei, vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli, &c. in omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia tela nequiſſi-*
1.Theſſ.5.8. *mi ignea extinguere.* Et ad Theſſalonicenſes. *Nos qui diei ſumus, ſobrij ſimus, induti loricam fidei & charitatis, & galeam ſpem ſalutis, quoniam non poſuit nos Deus in iram, ſed in acquiſitionem ſalutis per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.* Vnde
Ath in vita. B. ANTONIVS apud Athanaſium, ad fratres ſuos dixit. *Magna dilectiſſimi*
Epih.hær.30. *aduerſus dæmonem arma ſunt, vita ſyncera & intemerata in Deum fides.* Et EPIPHANIVS in hæreſi Ebionæorum ſcribit conatus Magorum, vt feminam quandam Chriſtianam in amorem pellicerent, irritos fuiſſe, ob cru-
Nid.c.4. cis ſignaculum ab ea factum, & inſignem eius fidem. IOAN. NIDERIVS in ſuo formicario huiuſmodi narrat exemplum. *Cum quidam maleficus me inuitaret, vt quendam inimicum ſuum vita priuarem, aut in corpore læderem grauiter fulminis ictu, aut alio modo: vocaui ego magiſterulum, i. leſt, dæmonem: qui mihi reſpondit, quod neutrum facere poſſet. Habet, inquit, fidem bonam, & diligenter ſe ſigno crucis munit, idcircò non in corpore, ſed in vndecima parte fructuum ſuorum in campo,*
Boſ.lib.15.cis. *ſi libet, ei nocere poſſum.* Alia exempla habet THOMAS Boſius de Eccleſiæ Notis. Demum experientia didicimus fide Chriſtiana Catholica in INDIAM inuecta dæmonum præſtigia, ſpectra, & oracula magna ex parte ceſſaſſe.

III. REMED. ſit diuini nominis, Deiparæ virginis, aliorumùe ſan-
Tob.6.18. Tob.8.6. ctorum inuocatio. Cuius exemplum habemus in libro S. Tobiæ. Huius enim filius iunior Tobias conſilio angelico edoctus, dæmones, qui ſuæ coniugis Saræ futuræ ſeptem iam maritos occiderat, vim trium dierum

oratione

oratione prorſus fregit & labefactauit. Nec ſimilia deſunt in veterum Patrum ſcriptis. Nam Greg. dictus Theologus, oratione in laudem B. G.Naz.
Cypriani edita prolixè narrat, quemadmodum S. Iuſtina Virgo & martyr ardentibus ad Deum Deiparamq; fuſis precibus omnes Satanæ machinationes, quas Cyprianus Magus in eam fœdo eius amore excæcatus concitarat, profligarit. Quo facto, inquit Gregorius, *ad amantem accedit tentator, victum ſe re.. eſſe indicat, eamque ob cauſam à Mago contemnitur. Quam rem acerbè ferens in eum ipſum immigrat. Quid hic faceret demens & arreptitius amator? Ad Virginis Deum, quemadmodum Saul ad Dauidis citharam confugit, & à malo Spiritu per fidem in Chriſtum purgatur, amoremq; carnalem commutat in ſpiritualem, magicos libros igne abſumit, à dæmonibus ſecedit, Deo adiungitur.* Qui tandem & 26.Sept.
martyrii coronam, cum B. Iuſtina adeptus eſt, eiusq; annua memoria Septembri menſe ab Eccleſia recolitur. Fuiſſe autem hunc alium à B. CYPRIANO Carthaginenſi Epiſcopo, & non eundem, vt exiſtimauit Greg. in annotationibus Romani Martyrol. oſtendit Illuſtr. Card. Baronius, & alii. Aliud exemplum de S. Antonio eremita commemorat Ioan. CASSIANVS. Philoſophi duo, inquit, *deſpicientes B. Antonium velut imperitum, ac ſine litteris virum, volentesq; eum ſaltem de cella ſua magicis præſtigiis, & circumuentione dæmonum perturbare, ſpiritus ei nequiſſimos immiſerunt, ad impugnationem hanc morſu liuoris adducti, eo quod maxima hominum turba ad eum velut famulum Dei quotidie conueniret. Cumque illo nunc quidem imprimente pectori ſuo frontiq; ſignaculum crucis, nunc verò orationi ſuppliciter incumbente, ne approximare quidem diriſſimi dæmones eidem prorſus auderent, atq; ad eos, qui illos direxerant abſq; vllo reuerterentur effectu: & alios illi in nequitiam vehementiores rurſus immitterent, nihil tamen præualerent, eo profecerunt tales, tantæque eorum inſidiæ magica arte quæſitæ, vt per hæc euidentiſſimè comprobarent magnam profeſſioni Chriſtianorum ineſſe virtutem.* Caſſ.coll.8.c.18.
Addam exemplum recentius pro inuocatione B. MARIÆ Horat.c.33.
Virginis, ex libro quarto hiſtoriæ Lauretanæ à noſtro Horatio Turſellino conſcriptæ. Qui cum de adoleſcente quodam perdito narraſſet, quemadmodum chirographo ſuo Satanæ fidem obſtrinxerit, ſi eius ope potiri poſſet congreſſu mulieris, quam deperibat ac tandem pœnitudine ſceleris ductus Lauretum appulerit, ad omnem pœnam ſubeundam paratus ſi ſpes ſalutis foret, tandem ſubiicit. *Itaque ſacerdos hominem monet, vt per triduum inedia, cilicio, flagris corpus affligeret, B. Virginis opem implorans: ſe eodem triduo rem diuinam pro ipſius incolumitate facturum. Triduo extracto, ſacerdos optimũ ratus eſt ante abſolutionem chirographum à dæmone extorqueri, ne quid omnino iuris in illum haberet. monet vt anguſtiſſimum B. V. Lauretanæ ſacellum ingreſſus precibus lachrymisq; Deiparam vsque fatigaret, dum chirographum à diabolo extortum reciperet. Morem gerit ille, ſuæ ſalutis, ſecuritatisq; auidus, haud dubia ſpe id ſe impetrare poſſe. Ergo proſtrato ante Virginem corpore lacrymans obnixè eam precatur, vt re-*

cepto nefario illo chirographo ſaluti ſuæ conſultum velit, genti miraculo compos voti efficitur. Verſiculos illos ex animo iterabat. MONSTRA TE ESSE MATREM, SVMAT PER TE PRECES, QVI PRO NOBIS NATVS, TVLIT ESSE TVVS Talia precatus ſubito chirographum in manus ſuas delapſum conſpicit. *Itaq; vix ſibimet ex inopinato gaudio credens integrato fletu grates Virgini enixius agit. Inde ſacello egreſſus, lætitia exultans ad ſacerdotem accurrit, receptum Deiparæ beneficio ſcriptum oſtendit. Id erat tot tantisque in Chriſtum, atq; in ipſum qui ſcripſerat, diris & execrationibus refertum, vt facilè appareret à ſempiterni humani generis hoſte dictatum.* Similia exempla habet CÆSARIVS lib. 6, miracul c. 26. & 27. & Thomas Cantip. Apiar. lib. 2. c. 29.

IV. REMED. Da operam vt cum precibus coniungas innocentiam vitæ, ſaltem à peccatis mortalibus, quæ homini gratiam DEI eripiunt, ſecundum conſilium à ſeniore Tobia filio datum. *Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deũ, & caue ne aliquãdo peccato conſentias, & prætermittas præcepta Domini Dei noſtri.* Antidotum eſt B. AVGVSTINI libro de ciuitate Dei decimo. *VERA,* inquit, *pietate homines Dei aeream poteſtatem inimicam, contrariamque pietati, exorcizando eiiciunt, non placando: omnes tentationes, aduerſitatesque eius, orando vincunt non ipſam, ſed ſuum Deum aduerſus ipſam. Non enim aliquem vincit, aut ſubiugat niſi ſocietate peccati. In eius ergo nomine vincitur, qui hominem aſſumpſit, egitque ſine peccato vt in ipſo ſacerdote ac ſacrificio fieret remiſſio peccatorum, id eſt, per mediatorem Dei & hominum hominem Chriſtum Ieſum per quem facta peccatorum purgatione reconciliamur Deo. Non enim niſi peccatis homines ſeparantur à Deo, quorum in hac vita non fit noſtra virtute, ſed diuina miſeratione purgatio: per indulgentiam illius, non per noſtram potentiam.* Et B. CHRY. dum ita loquitur ad populum Antiochenum. *Quid tandem ſunt omnia? Sæpe domum quis ſuam egreſſus hominem vidit monoculum, vel claudicantem, & ominatus eſt. Hæc eſt Pompa Satanica. Non enim hominis occurſus malum facit eſſe diem ſed in peccatis viuere. Cum igitur domo exieris, id vnum ſolum cuſtodi, ne occurrat tibi peccatum: hoc enim eſt quod ſupplantat: præter hoc verò nec ipſe diabolus nos quippiam lædere poterit.* Et in oratione Calendis habita. *Cum,* inquit, *diabolus ſtudeat noſtros in virtute labores frangere, & animi alacritatem extinguere, tum bonas, tum malas felicitates certis diebus aſcribere nos docet, contra illud Apoſtoli, Dies obſeruastis, & menſes, & tempora & annos: metuo vobis, ne fruſtra in vobis laborauerim. Nam qui ſibi ipſi perſuadet diem vel bonum vel malum eſſe, neque in malo die bonorum factorum, curam habebit, quaſi propter diei neceſſitatem fruſtra laborando nihil proficiet, neque contra in bono die quicquam faciet, quaſi propter bonum diei ſucceſſum propria ſocordia nequaquam lædatur. Itaque reſiſtere nos oportet, & certo ſtatuere, nihil malum eſſe, niſi peccatum ſolum, & nihil bonum, niſi virtutem ſolam, & perpetuum Dei cultum.*

Tob. 4. 6.

Aug. c. 22.

Chry. hom. 21.

Gal. 4.

V. REMED. Ea imprimis peccata fuge & deteſtare, per quæ aditus

fit ad

fit ad Magicas artes diſcendas & maleficia. Inter quæ primum eſt ſecundum Doctores OTIVM. Otium enim, vt dici ſolet, eſt puluinar diaboli. Vnde B. Hier. ad Ruſticum monachum. *Aliquid operis facito, vt ſemper te diabolus inueniat occupatum.* & IOAN. CASSIANVS in inſtitut. monaſticis. *Hæc,* inquit, *apud Ægyptum ab antiquis Patribus ſancita eſt ſententia, operantem monachum dæmone vno pulſari, otioſum verò innumeris ſpiritibus deuaſtari.* H.ep.4. Caſſ.lib.10.c.25.

Et B. BASILIVS in Hexæmeron. *Otium maleficii eſſe principium nemo ignorat.* Imò Spiritus ſanctus apud Eccleſiaſticum. *Multam,* ait, *malitiam docuit otioſitas.* Exemplum habemus in filiis Iſrael qui propter otium in idololatriam, omnium ſuperſtitionum Magicarum matrem dilapſi ſunt. *Sedit populus,* inquit S. ſcriptura, *manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere.* II. Vitium eſt. TRISTITIA nimia. vel DESPERATIO. *In mœrore enim animi,* teſte Salomone, *deiicitur ſpiritus.* Exemplum habes apud Metaphraſtem ex Eutychiano Patriarcha nouæ Romæ, de Theophilo Oeconomo ita ſcribentem. *CVM Cæſar Iuſtinianus rerum potiretur, Theophilus quidam in oppido Ciliciæ Adana œconomus Eccleſiæ fuit, multis quidem ille gratus, & Epiſcopali munere, quod tamen conſtanter detrectauit, dignus exiſtimatus. Qui ab æmulis immeritò accuſatus, & de officio Oeconomiæ deiectus in eam animi impotentiam deuenit, vt adhortatori Mago Iudæo morem gerens Chriſtum Dei filium, ac matrem eius Mariam, data ſyngrapha turpiſſimè abnegaret, ſeque totum imperio Satanæ, qui ſe videndum obtulerat, traderet atque manciparet.* Hæc ille. Quanquam poſtea interuentu B. Virginis Mariæ, ad cuius opem confugit, ſyngrapham diabolicam recepit, & cum fama ſanctitatis vitam concluſit. Huic triſtitiæ vitio maximè obnoxiæ ſunt mulieres, ſi quando in magnam aliquam calamitatem incidant, & abſint, qui conſilio eas iuuent. III. Vitium eſt, Conſuetudo praua aduocandi dæmonem, vel ſe illi deuouendi. *Dilexit maledictionem,* inquit Pſaltes regius, *& veniet ei.* Exempla duo habes apud Cæſarium. Alterum in vita S. Engelberti Colonienſis Epiſcopi & martyris, quã habet Surius, de quodam in Martyrem maledico ſibi inſaniam imprecante, & mox furore correpto miſereque poſtero die conſumpto. Alterũ in lib. 11. Miraculorũ, de muliercula, cum ſe dæmoni addixiſſet, à dæmone in aera ſublata, & nuſquã amplius apparente. IV. Vitium eſt Curioſitas. Vnde monet Sap. *In pluribus operibus Dei non eris curioſus: plurima enim ſuper ſenſum hominum oſtenſa ſunt tibi. Multos enim ſupplantauit ſuſpitio illorum, & in vanitate detinuit ſenſus illorum.* Huic vitio B. AVGVSTINVS in libris de ciuitate Dei imprimis tribuit deſiderium Magicarum artium condiſcendarum, nec immeritò: quia B. Lucas in Actorum Apoſtolicorum hiſtoria, eos qui Magicos libros combuſſerant coram omnibus, diſertè ait *curioſa* fuiſſe ſectatos. V. VITIVM eſt SVPERBIA. *Ipſe enim,* inquit Iob, *eſt rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ,* nempe diabolus. VI. eſt,

Baſ.hom.7. Eccli.33.10. Exo.32.6. Prou.15.13. In Febr. apud Surium. Pſal.108.18. Sur. in Nou. Eccli.3.22. Aug.l.10.c.9. & 18.c.19. Act.19.10.

Luxu-

Eccli.19.2. Luxuria. *Vinum enim & mulieres*, ait Eccleſiaſticus, *apoſtatare faciunt Sa-*
3.Reg.11. *pientes*. Ob hanc luxuriam Salomon idololatra factus, Aſmodæus ſeptem
Tob 6.7. Saræ ſponſos trucidauit, ſeptem dæmonia Mariam Magdalenam occu-
Marc.16 9. parunt, Apoſtolus incæſtuoſum Satanæ tradidit. Vnde B. Iſidorus lib.
1 Cor 55. 2. de ſummo bono. *Principaliter his duobus vitiis diabolus humano generi domi-*
Iſid.c.39. *natur, id eſt, ſuperbia mentis & luxuria carnis. Vnde & Dominus in Iob loquitur de*
Iob.40 16. *diabolo dicens. Sub vmbra dormit in ſecreto calami in locis humentibus. Per calamum*
enim inanis ſuperbia, per loca verò humentia carnis demonſtratur luxuria. Idem ha-
Cypr.ad Demetr. bet S. Greg. lib. 33. moral. c. 3. Qua de cauſa nunquam auoditum eſt, Vir-
1.Tim.6 9. ginem aliquam caſtam fuiſſe ſagam. VII. eſt Auaritia. *Nam qui volunt*
diuites fieri, ait B. Paulus. *incidunt in tentationem, & laqueum diaboli, & deſideria*
multa inutilia & nociua, quæ mergunt hominem in interitum & perditionem. Vnde
legimus in Actis Apoſtolicis ſummo in pretio habitam à Magis *puellam*
pythonem habentem, quæ quæſtum magnum præſtabat Dominis ſuis diuinando. Et
Act.16.16. confitentur ſagæ, nihil maleficii ſe inferre poſſe hominibus liberalibus,
qui eleemozynas magnas egenis impertiunt. Antidota aduersus hæc
vitia habes titulis ſuis.

VI. Remed. Si in peccatum lethale lapſus fueris, confeſtim ad Pœ-
1.Ioan 1.9. nitentiæ vel Confeſſionis Sacramentalis præſidium refugias, ne anſam
præbeas maleficio. *Si enim*, teſte B. Ioanne. *confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt*
& iuſtus, vt remittat nobis peccata noſtra. Hoc antidotum ſuis auditoribus
Aug.ſerm. 241. contra auguria, omneſq; magicas ſuperſtitiones præſcripſit B. Avg. *Qui*,
inquiens, *hucuſque in iſtis diabolicis rebus captiuandum diabolo tradidit ſe, toto cor-*
de pænitentiam agat, & illa ſacrilegia ſupradicta cum omni horrore fugiat, & contem-
nat, vt illi DEVS & indulgentiam dignetur dare, & ad æternam beatitudinem ob glo-
I.D lib 1.c.11.12.13. *riam nominis ſui faciat peruenire*. Ioannes Diaconus vitæ B. Gregorii Ma-
gni ſcriptor tria commemorat exempla eorum, qui à dæmone poſſeſſi,
mox vt peccatum B. Gregorio confeſſi ſunt, pœna peccati liberati fuere,
ac eorum quidem vnum cum octies negaſſet, octies à dæmone renouata
P.lib.1.mirac.c.6. vexatione tortũ, nona demum vice, qua furtum faſſus, percepta abſolu-
tione penitus fuiſſe redditum immunem. Petrus quoque Cluniacenſis
Abbas, æqualis D. Bernhardi, cum narraſſet horrendam monachi cuiuſ-
dam vexationem, neque oratione, neque aquæ luſtralis aſperſione tolli
potuiſſe, ſubiungit. *Sed ne miretur aliquis benedictæ aquæ aſperſione dæmonem non*
fugatum: agnoſcat tabe interius latente vnguẽta exterius adhibita nihil proficere poſſe.
Tabem autem voco lethale peccatum, quod quamdiu in interioribus quibuſlibet la-
tuerit, nullius exterius Sacramenti perceptio ei prodeſſe poterit. Hortatus ergo il-
lum ad confeſſionem omnium peccatorum faciendã Abbas, poſtquam
Met 14. Aug. confeſſus, vexatio prorſus deſiit. Sic & S. Athanaſia Abbatiſſa, apud Me-
taphraſtem, mulierem quandam eripuit à vexatione eiuſdem dæmonis.

& Re-

& Reginaldus in vita S. Dominici Confeſſionis beneficio quendam fratrem, quem dæmon pede apprehenſum per templum raptabat, ab eo vindicauit. Theodor. de Apold. lib. 6. vitæ.

VII. Remed. eſt S. Evcharistia, & incruentum Missæ ſacrificium. *Vir Tribunitius*, ait B. Avg. in libris de Ciuitate Dei, *Heſperius qui apud nos eſt, habet in territorio Fuſſalenſi fundum Zubedi appellatum, vbi cum afflictione animalium, & ſeruorum ſuorum, domum ſuam ſpirituum malignorum vim noxiam perpeti comperiſſet, rogauit noſtros, me abſente presbyteros, vt aliquis illorum eo pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexit vnus, obtulit ibi ſacrificium corporis Chriſti, orans quantum potuit, vt ceſſaret illa vexatio, DEO protinus miſerante ceſſauit.* Ioan. Cassianvs in Collationibus meminit cuiuſdam à dæmone nocturnis illuſionibus grauiter infeſtati, qui cum Seniorum conſilio medicina ſalutari S. Euchariſtiæ vſus fuiſſet, *ita omnis*, inquit, *diabolica tentationis ſcena detecta eſt, vt mox virtute Dominici corporis protegente, illa præterita illuſionis conſuetudo ceſſaret.* S. Bern. vt eſt in eius vita, perſonam quãdam impoſita tantum Euchariſtia in eius caput ab generis humani hoſte liberauit. Mediolani quoque ſacrificio Miſſæ coram energumena oblato, poſtquam pacem miniſtro in populum diffundendam dediſſet, pax & ſalus integra mulieri reſtituta eſt. S. Macarius quoq; apud Palladium in hiſtoria Lauſiaca palam teſtatus eſt, cum mulierem quandam à maleficio liberaſſet, idcirco incantationem Magicam vim in illam habuiſſe, quod S. Euchariſtiam ſumere diebus multis omiſiſſet.

Aug. l. 22. c. 8. — Caſſ. coll. 22. c. 6 — Guilh. lib. 2. c. 3. — Pall. c. 19.

VIII. Remed. Oleum infirmorum per Epiſcopum benedictum, quo ex diuina inſtitutione vtimur in Extremæ vnctionis Sacramento; eſt enim ad corporis quoque ſanitatem inſtitutum. V. Beda ſcribens in Lucam narrat monialem energumenam à dæmone grauiter vulneratam Sacerdoti tale conſilium dediſſe. *Si oleum pro infirmis conſecratum medicamento aſperſeris, ſicq; me perunxeris, ſtatim ſanitati reſtituar. Nam vidi quondam per Spiritum in quadam longius poſita ciuitate, quam nunquam corporalibus oculis vidi, puellam quandam pari calamitate laborantem, taliter à ſacerdote curatam. Fecit vt illa ſuggeſſerat, ſtatimq; huius remedium, quod ante reſpuerat, accipere conſenſit.* Sic, apud Metaphraſtem, Eucheria vxor Agapij veneficio attentata, cum ei roderentur inteſtina, à S. Parthenio oleo ſanctorum ſanata eſt. Sic eodem teſte B. Auxentius Archimandrita morbis à dæmone illatis mederi conſueuit.

Marc. c. 15. Iac. 5. 14. Bed. in c. 8. — Met. 7. Feb. Id. 14. Feb.

IX. Remed. eſt Exorciſmus Eccleſiaſticus, à primis Eccleſię Catholicæ initijs ita probatus, & frequentatus, vt inde nomen obti-

Digitized by Google

nuerit Ordo Eccleſiaſticus Exorciſtarum. Exorciſmus autem non eſt, aliud quàm oratio & adiuratio ab Eccleſia approbata, qua nomine Chriſti imperamus dæmoni, vt ab homine recedat. Concluditur autem, non vt aliæ preces, *Per Chriſtum Dominum noſtrum.* Sed, *per eum, qui venturus eſt iudicare ſeculum per ignem.* Nihil enim dæmones æquè horrent, ac nominationem diei extremæ, quia ea deturbandi ſunt in Tartara. Vnde B. Cyprian. Demetrianum Chriſtianorum hoſtem ſic alloquitur. *O ſi audire eos (*dæmones*) velles & videre, quando à nobis adiurantur, & torquentur ſpiritualibus flagris, & verborum tormentis de obſeſſis corporibus eyciuntur, quando eiulantes & gementes voce humana & poteſtate diuina flagella & verbera ſentientes, venturum iudicium confitentur.* Formulam exorciſmi habet Sacerdotale Romanum. Cauere autem debet Exorciſta, ne cum dæmone iocetur, & curioſa miſceat colloquia. *Vidi*, inquit Ioan. Niderius in Formicario ſuo, in conuentu Colonienſi *fratrem, verbis ſatis iocoſum, ſed in gratia expellendi dæmones valde famoſum. Hic cum in terminis conuentus Colonienſis dæmonem in obſeſſo corp re arctaret, dæmon petiuit à fratre locum recedendi: quo gauiſus frater ait ioco. In cloacam meam vadas. Exijt igitur dæmon, & nocte cum frater ventrem purgare vellet dæmon tam dirè eum torſit prope cloacam, vt vitam cum difficultate ſaluaret.* Sancta res eſt, dæmones eiicere, & ideò ſanctè tractanda. Exemplum peruetuſtum & illuſtre exorciſmi habes apud Surium in vita B. Vrſmari Epiſcopi à Ratherio conſcripta. *ad quem cum Monialis à dæmone obſeſſa adducta eſſet, ille non de ſua, ſed de Domini præſumens virtute, accepto libro cœpit legere exorciſmum ſuper caput illius. Dehinc benedicto oleo nares, oculoſq́; & os eius liniuit, & protinus immundum ab ea ſpiritum fugauit. Liberata tamen puella pauor quidam, qui præſentia diaboli ſeminatus fuerat, adhuc pectoribus vicinorum inerat. At vir Domini præcepit ſibi aquam cum ſale deferri, quibus benedictis, iuſſit ſpargi per cuncta monaſterij loca, & ſic omnis pauor cum auctore ſuo Satana diſceſſit.* Qui ritus & hodiè ſunt in vſu. Illud verè ſciendum eſt, vt rectè monet Toſtatus, exorciſmis non repelli omnes moleſtias, quas dæmones inferunt hominibus, ſed eas tantum ad quas repellendas exorciſmi ab Eccleſia ordinantur, cuiuſmodi ſunt illæ, quas inferunt corporibus, dum intra illa manent, vel exterius ea obſident.

[Margin: Cyp. ad Demet.] [Margin: I. Nider.] [Margin: Sur. 1 April. Vixit ante annos 800.]

X. Remed. Aqua benedicta, eaq́; duplex. Vna baptiſmalis, in vigilia Paſchæ & Pentecoſtes conſecrari ſolita, quæ iure Canonico eſt comprobata. Altera luſtralis, ſingulis Dominicis, nominatim ad dæmonis fraudes auertendas, benedici ſolita, de qua exſtat Alexandri I. Papæ epiſtola. Exempla de hac re ſunt innumera. B. Epiphanius

[Margin: c. in Sabbato de conſ. d. 4.]

Digitized by Google

phanius ſcribit in Panario, Ioſephum quendam, cum adhuc Iudæus Epiph. hær. 30.
eſſet, inſanum hominem aſperſione aquæ benedictæ ſanitati reſti-
tuiſſe. Palladius teſtatur B. Macarium eremitam, fœminam quan- Pall. in Lauſ. c.
dam magicis præſtigijs in equam transformatam, effuſa in caput e- 19.
ius ſacra aqua, priſtinæ formæ reddidiſſe. B. Theodoretus quoque Th. ſ. hiſt. c. 21.
in hiſtoria Eccleſiaſtica commemorat, Marcellum Epiſcopum, cum
Iouis Apameni fanum dirueret, cerneretq; dæmonis ſpectrum im-
pedire, ne materiam ligneam flammæ vis depaſceretur, ſignaculo
crucis aquam benedixiſſe, ea flammam aſperſiſſe, ſpectrumq; depu-
liſſe. S. Eligius Nouiomenſis Epiſcopus quinquaginta energume-
nos ſimul porrecta eis aqua benedicta liberauit, teſte B. Audoeno, a- Aud. lib. 2 c. 20.
pud Surium. S. Anno item Archiepiſcopus Colonienſis in Germa- Sur. in vitis.
nia, S. Maclouius in Gallia, & S. Laurentius Dunelmenſis in Britan-
nia, crebro dæmones hoc ſacro rore fugauerunt, vt liquet ex eorum
vitis. Recentia huius ſeculi exempla, tum in noſtro, tum imprimis in
nouo orbe, prætermitto. Vt verò aquæ benedictio valet contra dæ-
monem, omniaq; maleficia, ſic & benedictio candelarum, panis &
vini, olei, ſalis, cereorum, herbarum, palmarum, &c. *Omnis enim
creatura*, teſte Apoſtolo, *ſanctificatur per verbum Dei, & orationem*.

XI. REMED. ſunt Agni Dei, quos ſolemni ritu certis temporibus
benedicere ſolet ſummus Pontifex, de quorum effectibus exſtat li-
ber Vincentij Bonardi, & carmen prolixum noſtri P. Andreæ Fruſij
in Libello Sodalitatis B. Virg. Mariæ auctore P. Franciſco Coſtero.
Exempla recentia efficaciæ eorum habes in 3. p. Diſquiſ. Magica-
rum noſtri P. Martini Delrio, qui copioſiſſimè omnia Remedia ha-
ctenus allata excuſſit.

XII. REMED. Reliquiæ ſanctorum, vt merito dixerit Pſalmiſta. Pſal. 138. 17.
Nimis honorificati ſunt amici tui Deus, nimis confortatus eſt principatus eo- Turon. c. 45.
rum. B. Greg. Turonicus altero libr. de gloria Martyrum ſcribit pue-
rum quendam ægrum, cum hariolo ſanandus traditus fuiſſet, per in-
cantationes & ligaturas potius morti, quàm vitæ mancipatum: a-
lium verò eadem lue laborantem pulueribus è S. Martini ſepulchro Id. l. 1. c. 6.
ſumptis ſanitati reſtitutum. Idem libro priore refert Iuſtinum ma-
gicis præſtigijs infeſtatum, ſuppoſito capiti freno Conſtantini Ma-
gni, cui clauus Domini erat intextus, tertia nocte quieti priſtinæ re-
ſtitutum. Thomas Fazellus libro de rebus Siculis decimo narrat, Faz. c. 2.
quotannis ad D. Philippi Apoſtoli ſepulchrum in Sicilia plurimos
energumenos liberari, ac anno quidem 1541. ducentas feminas ſer-
uitute diabolica ſolutas. Quod idem hodie cernimus fieri in Belgio,
vt in Brabantiæ Gela, ad S. Dympnæ oſſa, & Rothnaco Flandriæ ad

Rup. in vita c. vlt. reliquias D. Hermetis. Eandem virtutem RVPERTVS Tuitienſis Abbas attribuit S. Heriberti Colonienſis Archiepiſcopi ſepulchro. Apud Sur. & Werdenſes monachi libro 3. vitæ S. Lutgero Monaſterienſi Epiſcopo, & Albinus Flaccus in eius vita S. Richario. Quare merito Dam. c. 1. B. IOAN. DAMASCENVS libro de orthodoxa fide quarto, ſanctorum reliquias vocauit *fontes ſalutiferos, ex quibus plurima ad nos beneficia manent ſuauiſſimumq́ vnguentum profluat.* Id tantum cauendum in huius Remedij vſu, ne ſuperſtitioſæ aliquæ cærimoniæ admiſceantur. Teſtata id fuit B. GLYCERIA martyr, ex cuius corporeis exuuijs vnguentum ſuauiſſimum, & omnibus morbis ſaluberrimum fluere ſolebat. Quadam verò die cum Epiſcopus Perinthi inſcienter argenteum vaſculum emiſſet, quod Magicis miniſteriis impenſum fuerat N. lib. 18. c. 31. continuo deſiit ſacri fluor vnguenti. Qua *renoua*, vt narrat NICEPHORVS CALLISTVS, *perculſus antiſtes ad preces confugit, diuinoque impulſus Spiritu vas nouum amouit, & antiquum repoſuit, ac protinus vnguentum, ſicut prius, ſcaturire cœpit. Quocirca rem diligentius inquirens, comperit vas illud nefandis rebus ſeruijſſe: quod ſimul atq; ad aures Imperatoris peruenit, habita quæſtione tanti criminis reum, vti par erat, ſupplicio affici iuſſit.*

XIII. REMED. Amuleta ſacra collo appenſa, vt *Symbolum Apoſtolicum. Initium Euangelij D Ioannis. Pſalmi alicuius particula. Effigies cerea agni Dei, Reliquiæ ſanctorum,* modò nihil falſi, aut vani miſceatur, vt quod verba debeant eſſe conſcripta in charta virgine, vel minio, vel ſi inuſitatus effectus expectetur; vt quod non poſſit occidi in bello, qui talia geſtet, vel quod effectus omnis tribuatur litteris, vel mate- N. l. 15. epi 4. c. 37. riæ, & non virtuti diuinæ vel ſancti. NICEPHORVS commemorat ſuper pectus B. BARNABÆ Apoſtoli in Cypro repertum Euangelium Th. quodl. 2. art. 15. ſecundum Matthæum. S. CÆCILIA, ſemper Euangelium Chriſti geſtabat in pectore, teſte S. Thoma. GREG. Nyſſenus ait S, Macrinam Nyſſ. in vita. S. Baſilij ſororem ſemper è collo geſtaſſe crucem, & annulum excauatum, in quo erat particula crucis Dominicæ. GREG. Turonicus te- Greg. c. 11. & 14. ſtatur in lib. 1. de gloria Martyrum ſe parenteſq; ſuos in cruce aurea geſtaſſe reliquias D. Virginis & S. Martini S. Damaſcenus ſcribit in vita Barlaam & Ioſaphat anachoretas ſolitos ſecum geſtare reliquias Sur. in Mart. ſanctorum. S. Thomas Aquinas quoque, vt eſt in eius vita, è collo geſtauit reliquias S. Agnetis. Emmanuel Coſta in commentario rerum Indicarum ſcribit Hormutij noſtris temporibus dæmonem eiuſmodi amuletis ſcriptis ex energumena pulſum. AGNI DEI denique à ſummo Pontifice ideò præcipuè benedicuntur, vt è collo ſuſpendantur.

XIV. RE-

Digitized by Google

XIV. REMED. Campanarum benedictarum pulſus. Experientia enim quotidiana docet, eum tam infeſtum & inimicum dæmonibus eſſe, vt ſæpe tempeſtates, vel ingruentes impediantur, vel exortæ auertantur, vt docet Synodus prouincialis Colonienſis cap. 24. & PETRVS Cluniacenſis Abbas, libro primo miraculorum confirmat exemplo; nam cum aliquando diabolus Abbatis ſpecie aſſumpta monachum quendam Italicum regularis diſciplinæ ſeueritatem faſtidientem hortari cæpiſſet, vt ſepta monaſterii tranſgrederetur, mox atque campana ſignum datum eſt ad menſam, maximo impetu, fictus ille Abbas in proximas latrinas, vidente fratre, ſe demerſit. Et ipſe maleficæ fatentur, quando à dæmonibus ad conuentum Sagarum deferuntur, vel inde domum referuntur, ſi ſignum aliquod campanæ audiatur, confeſtim dæmones ipſarum baiulos ſpurcum onus in ſolum deiicere, & fuga trepidos dilabi. Recentiores de hac re hiſtorias ex actis iudiciariis depromptas, lege apud PETRVM Binsfeldium de Confeſſionibus Maleficarum, & alios. Tribuenda autem eſt hæc vis & efficientia campanarum, non formæ, vel materiæ vel etiam ſono earum, ſed benedictioni vel conſecrationi earum ſic diuino iuſſu vel diſpoſitione operanti. Vbi enim benedictæ non ſunt, vti ſæpè apud hæreticos, ibi nihil quoque efficiunt. P. Clun. c. 14. Binsf. dub. 6. poſt concl. vlt.

XV. REMED. Maleficos minis, vel vi & verberibus, moderatis tamen, adigere vt ſigna maleficii, ipſumq; maleficium tollant. Quod remedium licitum videtur ſeruatis tribus conditionibus. 1. ſi certo cognoſcatur auctor maleficii. Nam ſuſpectos tantum verberare, aut alia afficere contumelia, nec fas nec iura ſinunt. 2. ſi nihil ſuperſtitioſum putetur adhibiturus. 3. dum non exiſtimetur morbum in alium translaturus, quod fere ſemper facere conſueuerunt, vt B. GREG. Turonicus in hiſtoria Francorum probat exemplo. Videlicet iſta diaboli liberalitas eſt, vt boni nihil vllis hominibus præſtet, niſi cum æquali vel maiori hominum damno. Quo ſpectat narratio B. GREG. Magni in libris Moralium de Virgine obſeſſa, quæ cum opera Magorum ab vno dæmone fuiſſet liberata, in vnius locum ſex vel ſeptem dæmonum millia ſucceſſere. Huius remedii exempla vide apud Nicolaum Remigium libro 3. Dæmonol. c. 3. QVÆRES an liceat petere à malefico, vt maleficium maleficio tollat. Reſpondeo, non licere, ſiue paratus ſit, ſiue imparatus ad tollendum, quia non licet conſenſum præbere in peccatum alterius. Liceret autem petere, ſi paratus eſſet tollere ſine nouo maleficio, vti omnes fere Doctores tradunt. Hoc enim eſſet vti iure ſuo, & inducere Magum ad id, quod facere tenetur. Exemplum habemus in Greg. T. cap. 35. lib. 6. G. lib. 1. c. 4.

Apud Sur. in April.

vita S. Theodori Archimandritæ, qui Theodorum Magum ad pœnitentiam adductum iuſſit primò omnia peccata ſua confiteri. 2. libros magicos in medium proferre. 3. maleficia in hominibus, beſtiis & domibus infectis diſſoluere. 4. non amplius ea exercere, ſed pœnitentiam agere. Quæres ſecundo, an liceat vnicuiq; maleficii ſigna tollere? vt ollas, ligamina, plumas & ſimilia, quæ ex pacto cum dæmone initio magus adhibere ſolet, vt aliquis maleficio lædatur. Reſpondeo licere, non ſolum in contemptum Magicæ ſuperſtitionis, verumetiam ſpe ceſſationis morbi vel mali inflicti, vt docent omnes Scholæ Doctores, & Sacerdotale Romanum tradit eſſe quaſi neceſſarium. Exemplum habes in Malleo maleficarum Iacobi Sprengeri. Quod autem B. Hilarion, teſte B. Hieronymo in eius vita, noluerit ſigna maleficii perquiri, cum vi oratione dæmonem ex puella energumena eiiceret, id ideo factum eſt, quod oratione ſola poſſet eum exturbare. Deinde, ne videretur dæmoni credidiſſe affirmanti ſe, niſi ablato ſigno poſſe ab obſeſſa recedere, quod erat falſum.

Spr. p. 2. q. 1. c. 1.

XVI. Remed. ſit. Caſtigatio corporis per ieiunia, diſciplinas vel verbera, cilicia, humicubationes, & ſimilia. Chriſtus enim ipſe contra tentationes Dæmonis pugnaturus longo, inquit B. Ambroſius, ſe armauit ieiunio, & apertè apud Matthæum docuit acriora quædam dæmonia non ſuperari, niſi ieiunio & oratione. *Vide*, ait S. Auguſtinus, *quanta ſit ieiuniorum virtus, vt id facere ieiunia valeant, quod Apoſtoli nequiuerunt*. Vnde Athanaſius in libro de virginitate. *Vides quid faciat ieiunium? morbos ſanat, diſtillationes exſiccat, dæmones fugat*. Et infra. *Quiſquis ab immundo ſpiritu vexatur, certum habere debet, hoc pharmaco ieiunii ſtatim ſpiritus malos afflictos abſcedere, vim ieiunii metuentes*. Et S. Greg. Nazianzenus explicans oratione de laudibus B. Cypriani, quibus armis ſancta quædam virgo diabolum, magicasque artes à ſe repulerit, *ieiunii*, inquit, *& humicubationis pharmacum obiecit*. Pro verberibus complura habes exempla. Primum eſt B. Greg. Magni, de dæmone à S. Benedicto abacto. *Cum vir Dei*, inquit, *veniſſet ad monaſterium, & conſtituta hora expleta pſalmodia ſeſe fratres in orationem dediſſent, aſpexit quod monachum qui in oratione manere non potuit, quidam niger puerulus per veſtimenti fimbriam foras traheret, extra oratorium ſcilicet. Tunc Patri monaſterii Pompeiano nomine, & Mauro Dei famulo ſecretè dixit. Nunquid non aſpicitis, quis eſt, qui iſtum monachum foras trahit? Qui reſpondentes dixerunt. Non. quibus ait. Oremus, vt vos etiam videatis, quem iſte monachus ſequitur. Cumq; per biduum eſſet oratum, Maurus monachus vidit, Pompeianus verò eiuſdem monaſterii Pater videre non potuit. Die igitur alia expleta oratione vir Dei oratorium egreſſus ſtantem foris*

Amb. ep. 82. Matth. 17.

A. ſerm. 65. de temp.

Digitized by Google

foris monachum reperit, quem pro cæcitate cordis ſui virga percuſſit. Qui ex illo die nil perſuaſionis vlterius à nigro iam pucrulo pertulit, ſed ad orationis ſtudium immobilis permanſit: ſicq́ antiquus hoſtis dominari non auſus eſt in eius cogitatione, ac ſi ipſe percuſſus fuiſſet ex verbere. Alterum eſt apud Petrum Damianum in vita S. Dominici Loricati ſuperiori non ab ſimile, nempe de monacho, qui ſæpe vagabundus extra cellam vagabatur, quem dæmon non ante deſeruit, quam crebrius acriter vapulaſſet. Nam ſeptima tandem vice *clara voce clamauit. Ecce diabolus abiit, ecce nequiſſimus cordis mei habitator aufugit, meq́ nexibus, quibus aſtringebar, effractis liberum reliquit. Hoc modo*, inquit Damianus, *frater ille ad humilitatis cuſtodiam redit, & in cella iugiter perſeuerans, de cetero irreprehenſibiliter vixit.* Tertium exemplum eſt Theodorici Abbatis de S. Hildegarde Abbatiſſa, B. Bernardi æquæua, prolixè deſcriptum: cuius hæc ſumma eſt. Nobilis fæmina ſeptem annos à dæmone obſeſſa ab amicis adducta eſt ad cænobium Brunvvilerenſe diœceſis Colonienſis, vt ibi Dei & S. Nicolai patrocinio liberaretur. In tertium menſem fruſtra à Patribus ſudatum in dæmone pellendo. Quia verò dæmon indicarat ſe vaſculum ſuum non dimiſſurũ niſi ope Schrompelgardis, ridens hac appellatione S. Hildegardem id temporis in diœceſi Moguntina Bingæ à miraculis celebrem, Abbas per litteras humiliter rogauit eam, vt in re tam luctuoſa ſuccurrere dignetur. Illa viſo diuino monita reſcripſit dæmonem illum non poſſe niſi ieiuniis, flagellis, orationibus & eleemoſynis eiici. *Audite ergo*, inquiens, *non reſponſum hominis, ſed ipſius qui viuit. Eligite ſeptem boni teſtimonii, & quos vitæ meritum probat ſacerdotes, & ieiuniis, flagellis, orationibus, eleemoſynis, & Miſſarum celebrationibus præmiſſis, humili intentione & habitu ſacerdotali cum ſtolis ad patientem accedant, & eam circumſtantes vnusquiſque eorum virgam in manu teneat in figura virgæ, qua Moyſes Aegyptum, mare rubrum, petramq́ præcepto Dei percuſſit, vt ſicut Deus ibi per virgam miracula oſtendit, ita & hîc peſſimo hoſte virgis eiecto ſeipſum glorificet, &c.* His litteris humiliter ſuper energumenam recitatis, cum *Lector*, inquit, *ad locum veniſſet, vbi in fine ſcriptum eſt. Et ego indocta & paupercula fæmina, ô blaſpheme & deriſor ſpiritus, tibi præcipio, vt de iſta homine exeas; idem nequam ſpiritus totus infremuit, ac tantos vlulatus, tamq́ horridos clamores emiſit, vt omnes perterreſecerit. Et dum his fere per dimidiam horam bacchando inſtitiſſet, tandem vt Deo placuit, vas quod diu poſſederat reliquit.*

Th. lib. 3. c. 2. apud Sur.

VIDE V. *Amor ſui. Curioſitas. Deſolatio. Illuſiones ſpirituales. Impatientia in damno rerum temporalium. Luxuria. Maledictio. Superſtitio. Triſtitia. Voluptas carnis.*

VESTI-

VESTIVM LVXVS.

Remedia contra luxum veſtium.

Eccli. 11.4. 1.Tim.2.9. I. Remed. Conſidera verbi diuini oracula de luxu veſtium. Primò enim dehortantur illum. *In veſtitu*, ait Sapiens, *ne glorieris vnquam, nec in die honoris tui extollaris.* Et B. Paulus. *Volo mulieres orare in habitu ornato cum verecundia & ſobrietate, ornantes ſe non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veſte pretioſa*, Et D. Petrus. 1.Pet. 3.3. *Mulieres ſubditæ ſint viris ſuis, &c. quarum non ſit extrinſecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti veſtimentorum cultus, ſed qui abſconditus eſt cordis homo, in incorruptibilitate modeſti & quieti ſpiritus.* 2. declarat à Deo Iſa. 3.24. puniri, nam cum apud Iſaiam prolixè Deus filiarum Sion luxum atguiſſet. *Et erit*, inquit, *pro ſuaui odore fœtor, & pro Zona funiculus, & pro criſpanti crine caluitium, & pro faſcia pectorali cilicium.* Et B. Iacobus. Iac. 5.1. *Agite nunc diuites*, ait, *plorate & vlulate in miſeriis veſtris, quæ aduenient vobis. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, & veſtimenta à tineis comeſta ſunt.* 3. monet vt veſtitu honeſto contenti ſimus, hoc eſt, quo corpus obtegamus & contra iniurias cœli muniamus. Nam ait Apoſtolus ad Ti- 1.Tim.6 8. motheum. *Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti ſimus.*

Cyp. de habitu virg. II. Remed. Conſidera S. Patrum teſtimonia. B. Cyp. *Fugiant caſtæ virgines & mulieres pudicæ inceſtarum cultus, habitus impudicarum, lupanarium inſignia, ornamenta meretricum, clamat ſpiritu ſancto ple-* Iſa. 3.16. *nus Iſaias, & filias Sion auro & veſte comptas increpat & obiurgat pernicioſis opibus affluentes, & à Domino per ſeculi delicias recedentes. Exaltatæ ſunt, ait, filiæ Sion, & ambulauerunt alto collo, & nutu oculorum, & inceſſu pedum trahentes tunicas, &c. Exaltatæ ceciderunt, comptæ turpitudinem fœditatemq́; meruerunt. Serico & purpura indutæ Chriſtum induere non poſſunt: auro & margaritis & monilibus adornatæ ornamenta corporis & pe-* Baſ.hom.24. *ctoris perdiderunt. Quis non id execretur & fugiat, quod aliis fuerit exitio? Quis id appetat & aſſumat, quod ad necem alterius pro gladio fuerit & telo?* S. Baſilius de legendis libris gentilium, *Comas aut veſtes ſupernacuas curare, vel infelicium eſt, vt agit Diogenes, vel iniuſtorum. Nam quid ex talibus expectandum, aut ſuſpicandum niſi vt laſciuus ille ornatus fœminas prætereuntes inuitet, aut alienis matrimoniis inſidietur? Quid enim apud eum qui ſapit differre poteſt, tenuem ſumptuoſamq́; veſtem induere, an vilem ferre? modo ſatis hæc ad frigus caloremque arcendum fuerit. Et ad hunc modum etiam in reliquis quicquid neceſſitatis vſum excedit vitandum, neque corpori plus ornatus dandum eſt quam quantum animæ proſit.* Greg. Nazianz. in

zianz. in parænetico carmine. *Non aurum nobilius gemmis immixtum mulieribus ornamentum affert, nec regia facies turpiter iucundis coloribus tincta pernicioſaq́; alia facie obducta. Purpureæ porrò & aureæ, eximiæq́; & ſplendidæ veſtes his demum conueniunt, quibus nullus vitæ ſplendor, nullum virtutis decus ſuppetit.* S. Amb. de Virg. *Neglecta decoris cura plus placet, & hoc ipſum quod nos non ornamus ornatus eſt.* Hier. in vita Pauli eremitæ. *Vos in tunicis aurum texitis, ille, Paulus, ne viliſſimum quidem veſtimentum habuit mancipii veſtri. Sed è contrario illi quidem pauperculo paradiſus patet, vos auratos gehenna ſuſcipiet. Ille veſtem Chriſti, nudus licet, tamen ſeruauit: vos veſtiti ſericis, indumentum Chriſti perdidiſtis.* Et ad Nepotianum, de vita clericorum. *Veſtes pullas æquè deuita, vt candidas; Ornatus, & ſordes pari modo fugiendæ ſunt: quia alterum delicias, alterum gloriam redolet.* Chry. in Geneſin. *Dicant nobis, qui tanto vtuntur apparatu, vt iam vſum lanæ prorſus audire nolint, ſed ſerico veſtiantur, eoq́; inſaniæ peruenere, vt aurum veſtibus intexant. Inprimis autem mulieres huic mollitiei deditæ ſunt. Quare dic, obſecro, corpus ita ornas & gaudes eiuſmodi amictu? Non cogitas, quod pro magno ſupplicio propter transgreſſionem tegmen hoc excogitatum eſt? Et quare non audis Paulum dicentem, Habentes victum & amictum illis contenti ſimus? Vides, quod vnius tantum rei habenda ſit cura, videlicet, ne corpus nudum ſit, ſed vt tegatur. Num adhuc de varietate veſtium oportet ſolicitum eſſe?* S. Greg. in Euangelia. *Quod pro ſola inani gloria veſtimentum pretioſius quæritur res ipſa teſtatur. Vnde nemo velit pretioſis veſtibus indui, vbi ab aliis non poſſit videri.* S. Bern. in libris de conſideratione. *Veſtium curioſitas deformitatis mentium & morum indicium eſt.*

Naz. ad olympiad. — Amb. lib. 1. — Hier. tom. 1. — Epiſt. 2. — Chry. hom. 18. — 1. Tim. 6. 8. — Greg. hom. vlt. — Bern. lib. 3.

III. Remed. Conſidera luxum veſtium prorſus repugnare Chriſti doctrinæ & exemplo. Vbiq; enim in Euangelio commendat nobis humilitatem, paupertatem & vanæ gloriæ contemptum. *Beati pauperes ſpiritu,* inquit, *quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Et. *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde.* Et. *Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis.* Cyp. de habitu Virginum. *Si non eſt maior Domino ſeruus, & liberatori debet obſequium liberatus, qui eſſe cupimus Chriſtiani, debemus quod Chriſtus fecit & docuit imitari. Scriptum eſt enim, & legitur & auditur, & in exemplum noſtræ Eccleſiæ ore celebratur. Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet, quomodo ille ambulauit, & ipſe ambulare. Ambulandum eſt veſtigiis paribus, æmula ingreſſione nitendu neſt. Tunc reſpondet ad ſidem nominis ſectator veritatis, & credenti præmium datur.* Quod autem Chriſtus luxum veſtium damnarit, probarit verò vilitatem non obſcure declarat B. Greg. his verbis. *Sunt nonnulli, qui cultum ſubtilium pretioſarumq́; veſtium non putant eſſe peccatum.*

Matth. 5. 3. — Matth. 11. 29. — Matth. 6. 1. — 1. Ioan. 2. — Greg. hom. 40. in Euang.

catum. Quod ſi videlicet culpa non eſſet, nequaquam ſermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod diues, qui torquebatur apud inferos, byſſo & purpura indutus fuiſſet. Nemo quippe veſtimenta pretioſa niſi ad inanem gloriam quarit, vt honorabilior ceteris eſſe videatur. Nam quia pro ſola inani gloria veſtimentum pretioſius quaritur, res ipſa teſtatur, quod nemo vult ibi pretioſis veſtibus indui, vbi ab aliis non poſſit videri. Quam culpam poſſumus melius etiam ex diuerſo colligere, quia ſi abiectio vilis indumenti virtus non eſſet, Euangeliſta vigilanter de Ioanne non diceret. Erat indutus pilis camelorum.

Luc. 16. 19. Matth. 3. 4.

IV. Remed. Conſidera repugnare exemplo fidelium veteris & noui teſtamenti. Primum ſit Adam & Euæ, quos Deus pelliceis induit veſtibus. De quibus Chry. in ſermone de cohabitatione regularium feminarum cum viris. *Idcirco Adam induit Deus veſtes pelliceas; ſimiliter & eius mulierem: quamuis ſi voluiſſet, delicatis eum potuiſſet induere veſtibus, ſed nobis per illas oſtendit, quod non ſit præſens tempus deliciarum, ſed gemendi & plangendi.* Et alibi. *audiant opulenti, & qui luxuriant in vermium operibus, & veſtiuntur ſericis, diſcantq́ quomodo ab initio humanam naturam miſericors Dominus docuerit. Quia propter tranſgreſſionem pœna mortis reus erat factus protoplaſtus, opusque habebat veſte, qua confuſionem tegeret, pelliceas fecit veſtes: quod docuit nos, vt mollem & diſſolutam viam fugiamus, & auſteram magis amplexemur.* Alterum ſit reginæ Heſter, de qua B. Hieronymus ad Demetriadem, de Virginitate ſeruanda. *Æſtuabat Chriſti tyruncula* (Demetrias) *oderat ornatum ſuum, & cum Heſter loquebatur ad Dominum. Tu noſti, quod oderim inſigne capitis mei, hoc eſt, diadema quo vtebatur quaſi regina, & tanta ducam immunditiæ, velut pannum menſtruatæ.* Et S. Auguſtinus ad Edieiam. *Quod ſi aliqua dura conditione cogereris,* (ad indecentem ornatum) *poſſes habere in ſuperbo cultu cor humile. Nempe apud Patres Heſter illa regina Deum timens, Deum colens, Deo ſubdita, marito regi alienigenæ non eundem ſecum colenti Deum, tamen ſubiecta ſeruiebat: quæ cum extremo periculo, non ſuo tantum, ſed etiam gentis ſuæ, qui tunc erat populus Dei, Domino proſterneretur orando, in ipſa oratione ſua dixit, ita ſibi eſſe ornatum regium, ſicut pannum menſtrualem, & ita orantem confeſtim exaudiuit, qui cordis inſpector eam verum dicere ſciuit.* Tertium ſit S. Ioannis Baptiſtæ. De quo B. Bernardus in ſermone de eius natiuitate. *Conſidera*, inquit, *hominem Angelico promiſſum oraculo, conceptum miraculo, ſanctificatum in vtero, & nouum in nouo homine pœnitentiæ mirare feruorem. Victum & veſtitum, ait Apoſtolus, habentes, his contenti ſimus. Apoſtolica iſta perfectio eſt; ſed Ioannes etiam hæc contempſit. Denique audi Dominum in Euangelio. Venit, inquit, Ioannes, non manducans, nec bibens: planè nec veſtiens. Sicut enim non eſt locu-*

Gen. 3. 21. Chry. Id. hom. 18. in gen. Hier. ep. 8. Eſth. 14. 16. Aug. ep. 199. Eſther. 14. 16. 1. Tim. 6. 8. Matth. 11. 18.

Digitized by Google

eſt locuſta cibus, niſi aliquorum forte irrationabilium animalium, ſic nec pilus cameli humanum eſt indumentum. Hic ergo Ioannes, quo nullus maior in natis mulierum innocentiſſimum illud corpus ſic caſtigat, ſic extenuat, ſic affligit: vos indui feſtinatis byſſo & purpura & ſplendidè epulari? Hæc ille. B. Ioannis exemplum imitati ſunt, qui apud Apoſtolum, *circuierunt in melotis & pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus in ſolitudinibus errantes, in montibus & ſpeluncis, & in cauernis terræ.* Deinde Paulus primus eremicola, Antonius, Arſenius, Macarii, Hilarion, Pachomius, & innumerabiles alii viliſſimo habitu contenti: quo nonnunquam etiam ditiſſimos homines ad ſui imitationem permouerunt. Ita enim ſcribit Palladius de vtroque Macario, Alexandrino & Ægyptio. *Cum ambo eſſent Nilum transmiſſuri, accidit vt ipſi maximum pontonem ingrederentur: in quem ingreſſi ſunt duo tribuni cum magno faſtu & apparatu, vt qui intus haberent rhedam totam æneam, & equos frenis aureis, & quoſdam eoſdem ſtipantes milites ſatellites, & pueros torquibus, & aureis zonis ornatos. Poſtquam ergo tribuni viderunt ipſos veteribus pannis indutos, & ſedentes in angulo, humilem illam & tenuem viuendi rationem beatam iudicabant. Vnus autem ex tribunis dixit ad ipſos. Beati eſtis vos, qui mundum illuditis. Reſpondens autem Macarius qui erat vrbanus, dixit eis. Nos quidem mundum illuſimus, vos autem illuſit mundus. Scias autem te non tua ſponte hoc dixiſſe, ſed prophetice, ambo enim vocamur Macarij, hoc eſt, beati. Is autem ſermone eius compunctus, cum domum veniſſet, veſtes exuens, delegit vitam agere ſolitariam, multas faciens eleemoſynas.*

Heb. 11 37.

Pauſan. in Lauſ. c. 20.

V. Remed. Conſidera quid Ethnici ratione ſola naturali ducti de luxu iſto ſenſerint & ſcripſerint. Imprimis Octauianus Auguſtus, teſte Macrobio libro 2. Saturnalium, ſimplici amictu vtebatur; ſuiſque, ſi ſecus facerent, grauiter ferebat; & licentiorem in filia ſua Iulia reprehendit. Seuerum Imperatorem, teſte Bruſonio, cum quidam viliore amictu contentum admirarentur, hoc reſponſo factum ſuum defendit. *Imperatoria maieſtas virtute conſtat, non corporis cultu.* Ælianus in varia hiſtoria auctor eſt Lacædemoniorum Ephoros, id eſt, ſummos magiſtratus quotidie obire ſolitos ad inſpectionem veſtium, ne quid à decenti ornatu alienum vſurparetur. Eoſdem Lacædæmonios laudat Clemens Alexandrinus in Pædagogo, quod ſolis meretricibus permitterent floridas veſtes & aurum mundum geſtare. Similiter Athenæus, ex Phylarcho teſtatur apud Syracuſanos cautum fuiſſe, ne mulieres auro ornarentur, nec floridas veſtes geſtarent, nec purpureos haberent contextus, niſi

Macrob. c. 5.

Bruſ. l. 3. c. 17.

Aelian. lib. 14.

Clem. l. 2. c. 10.

Athen. li. 12. c. 6.

Laert.lib.6. forte publica eſſet meretrix. Diogenes, apud Laertium de vitis Phi-
loſophorum, adoleſcenti cuidam æquo emotiori, cum quæſtionem
propoſuiſſet, ita reſpondit. *Non tibi prius reſponſurus ſum, quam ſubla-
tis veſtibus oſtenderis, vtrum maſculus ſis an femina.* Eodem auctore So-
lon è Sapientibus vnus Cræſo regi Lydiæ, cum comptiſſimus in ſo-
lio ſediſſet; rogaſſetq́; num pulcrius vnquam ſpectaculum vidiſſet,
reſpondit, ſe vidiſſe, nempe gallos gallinaceos, pauones & faſianos.
Sen.ep. 47. Seneca ad Lucilium ita ſcribit. *Quemadmodum ſtultus eſt, qui equum
empturus non ipſum inſpicit, ſed ſtratum eius ac frænos, ſic ſtultiſſimus eſt,
qui hominem aut ex veſte, aut ex conditione, quæ veſtis modo nobis circum-
data eſt æſtimat.*

VI. Remedivm. Conſidera exempla eorum, qui ob lu-
Hier.ep.7. xum diuinitus ſunt puniti. Hieronymus ad Lætam. *Prætextata quon-
dam nobiliſſima fœmina, iubente viro Hymetio, qui patruus Euſtochii virgi-
nis fuit, habitum eius cultumque mutauit, & neglectum crinem mundano
more pexuit, vincere cupiens & virginis propoſitum, & matris deſiderium:
& ecce tibi eadem nocte cernit in ſomnis veniſſe ad ſe Angelum terribili voce
minitantem pœnas, & hæc verba frangentem. Tunc auſa es viri imperium
præferre CHRISTO? Tu caput virginis DEI tuis ſacrilegis attrectare
manibus, quæ iam nunc areſcent, vt ſentias excruciata quid feceris: & finito
menſe quinto ad inferna duceris. Sin autem perſeueraueris in ſcelere, &
marito ſimul orbaberis & filiis. Omnia per ordinem expleta ſunt, & ſeram
miſeræ pœnitentiam velox ſignauit interitus. Sic vlciſcitur CHRISTVS
P.Dam.ep.16.l. 5. violatores templi ſui, ſic gemmas & pretioſiſſima ornamenta defendit.* Pe-
trus Damianus Cardinalis epiſtola ad Landulphum. *Memini pla-
ne, cum apud Parmenſe opidum liberalium artium ſtudiis docendus inſiſte-
rem, clericus quidam nomine Teucolinus pellicem ſuam iuxta meum habebat
hoſpitium, aſpectu lubricam & inhoneſtam ſatis, decore venuſtam. Hic itaq;
nitidus, & ſemper ornatus atq́; conſpicuus incedebat: ita vt caput eius, nun-
quam niſi gabelica pellis obtegeret, indumenta carbaſina atqu. niuentia fu-
ligo per artem fullonis inficeret: calceus poſtremo ad aquilini roſtri ſpeciem
non falleret. Affluebat vbique delicijs, rugiebant ora flammantia quo-
tidie cachinnis atque ludibriis, oculorum nutibus, ac ſcurrilitatis illecebris
feſtiui applaudebant. Hi cum per quinque fere annorum luſtra in hac lu-
xurioſa voluptate vixiſſent ante annum, cum commune ipſius ciuitatis
flagraret incendium in vna domo reperti vtrique ſimul igne conſumpti
Cantipr.c.7.p.8. ſunt.* Thomas Cantipratanus libro primo Apiarii. *Scio &
certus ſum, quod etiam in ſecularibus & nobilibus perſonis pompa glo-
riæ ſecularis notabiliter reprehenſa ſit & damnata. Prope enim noſtra tempo-
ra fuit mulier nobiliſſima, Maria Campaniæ Comitiſſa. hæc nupta nobiliſſimo*

Henrico

Henrico Campaniæ comiti, filia fuit Ludouici pii regis Francorum, Philippi regis ſoror atque regis Fracorum. Hæc multis annis mortuo marito cum pompoſiſſima ambitione circuiens & moriens talem finem ſortita eſt. Laborans hæc in extremis, Abbatem Perſaniæ ſanctiſſimum ac eloquentiſſimum virum, migratura, venire mandauit. Qui vt venit intromiſſus non eſt, & præ foribus expectauit. Iam enim Comitiſſa deceſſerat: & diſtrahebantur à militibus, & miniſtris, & ſuis omnibus vtenſilia, vaſa aurea & argentea, veſtes pretioſæ, culcitraq; purpureæ, & tandem linteamina ipſa cum peplis. Extremo quidam ex garſionibus mora nimia retardatus lectum per cornua comprehendit, & reſupinatum corpus emortuum eminus in ſtramenta deuoluit. Moras autem Abbate cum tædio ſuſtinente, quidam nobilis ex circumſtantibus indignatus oſtium violenter infregit, & virum venerabilem intromiſit. Qui cum introiſſet: & nobile illud corpus nudum in ſtramine reperiſſet, volente quodam ex familia illud ſtraminibus operire, Abbas exempli prouidus non ſinebat, ſed libera voce clamabat. O vos omnes, venite, cernite pompam nobiliſſimæ Comitiſſæ Mariæ. Videte illud delicatiſſimum corpus, quanto dedecore pudoris deuolutum eſt: Videte quid ei pro multiplici honore & gloria mundus finaliter exſoluit. Ecce quàm ſtulta illi mundus computatione concluſit. Humbert. in c. 7.

Humbertus quintus ordinis Prædicatorum Generalis Magiſter in Regulam S. Auguſtini ſcribens. *Contigit*, inquit, *Pariſiis, vt quidam Magiſter Theologiæ ſecularis prædicaret in Vniuerſitate indutus optima veſte, vel cappa noua in principio hyemis. Cùm autem tenuiter imprimeret verba ſua in cordibus auditorum, quidam fatuus, qui erat in medio ſcholarium, ſurrexit & dixit. Tace tu, illa veſtis pretioſa, quam habes, non permittit te audacter dicere veritatem; quæ res fecit ei miſerabilem confuſionem. Debent ergo, qui debent mundi prædicare contemptum, cauere, ne in ſuo habitu appareat aliquid quod gloriam mundi prætendat.*

VII. Remedivm. Conſidera cauſas cur luxus veſtium ſit meritò deteſtandus. Prima cauſa eſt, quia veſtitus eſt ſignum & monumentum inobedientiæ & præuaricationis noſtræ in Adamo protoplaſto: nullus ergo iure poteſt gloriari in veſtitu; ſicut nullus certè fur gloriatur de ſtigmate ob furtum fronti iniuſto. Vnde B. Chryſoſtomus in Geneſin. *Iuſſit Dominus primos parentes togis pelliceis veſtiri in perpetuam memoriam, quod inobedientes fuerimus Domin . Audiant opulenti, & qui luxuriant in vermium operibus, & veſtiuntur ſericis, diſcantq; quomodo ab initio humanam naturam miſericors Dominus docuerit*, Altera cauſa eſt, quia eo oſtendimus, quam parum memores ſimus antiqui illius oraculi **γνῶθι σαυτὸν**, tantopere laudati, vt acutè denotauit B. Baſilius in homilia de legendis libris gentilium *Omne namq; ſtudium*, inquit, *adhibere, vt quod extra fuerit, benè pulchreq; cultum & ap-* Chryſ. hom. 18 Baſ. hom. 24.

pareat, ſeſe cognoſcentis non erit, neq; ſapiens illud præceptum intelligentis,
nos admonens, quemadmodum non id quod aſpicitur, eſt homo. Excellenti e-
nim quadam opus eſt ſapientia, per quam noſtrum quilibet, quicunq; ſit, ſeſe
cognoſcat: quæ profecto mente minimè purgatis non magis euenire poteſt,
quàm lippienti ſolem aſpicere. Quid autem ſit, quod luxu veſtium gau-
dens non cognoſcat, eſt corpus ſuum. Quid enim eſt corpus noſtrū,
niſi ſaccus ſtercorum, cloaca ſordium, cibus vermium, niſi ſtagnum,
infra ſupraq; fœtores exhalans? Quare Andreas S. Bernhardi frater
cum aliquando amborum ſoror exquiſito culta ornatu ad fores mo-
naſterij Clarauallenſis venire auſa fuiſſet, eam *ſtercus inuolutum* ap-
pellauit. Quo conuitio illa perculſa tandem & cultui & mundo ſan-
ctimonialis facta renunciauit. Ita ſcribit Guilielmus de bona valle in
Surius in Augu-ſto. D. Bernardi vita. Tertia cauſa eſt, quia veſtium curioſitas, vt ſupra di-
Bernard l. 3. de xit B. Bern deformitatis mentium & peruerſorum morum indicium
conſid. eſt, inprimis ſuperbiæ, vanæ gloriæ, luxuriæ, & cauſa ſcandali alio-
Eccli. 19. 27. rum. Vnde Sapiens. *Amictus,* inquit, *corporis, & riſus dentium, & ingreſ-*
1. Tim. 2. 10. *ſus hominis enunciant de eo.* Et Apoſtolus dum pretioſas veſtes mulie-
ribus interdixiſſet, ſubiecit. *Sed quod decet mulieres promittentes pieta-*
tem per opera bona. quid enim ſobriè veſtita aliud promittit, quam ca-
ſtitatem: compta verò aliud, quàm impudicitiam? S. Hier. in Epita-
Hier. epi. 27. ad Euſtoch. phio Paulæ Romanæ, ſic de ea ſcribit. *Si vidiſſet feminam aliquam com-*
ptiorem contractione frontis & vultus triſtitia arguebat errantem, dicens:
Clem. l. 3. c. 11. *munditiam corporis atq; veſtitus animæ eſſe immunditiam.* Clemens Ale-
xandrinus in pædagogo. *Ea,* inquit, *quæ à feminis ad luxum comparan-*
tur ab eis tanquam pennæ detrahendæ ſunt, vt quæ inſtabilem ſuperbiam ac
Cyprian. *mollitiem immaneſq; voluptates procreent.* Cyprianus de habitu virgi-
num. *Si tu te ſumptuoſius comas, & per publicum notabiliter incedas, ocu-*
los in te iuuentutis illicias, ſuſpiria adoleſcentum poſt te trahas, concupiſcendi
libidinem nutrias, peccandi fomenta ſuccendas, vt & ſi ipſa non pereas, alios
tamen perdas, & velut gladium te & venenum videntibus præbeas, excuſa-
ri non potes, quaſi mente caſta ſis & pudica. Redarguit te cultus improbus &
Chryſ. hom. 37. *impudicus ornatus.* Chryſ. in Geneſin. *Hoc ſtudium in ornando corpore in-*
ternam indicat deformitatem, & huius deliciæ illius manifeſtam faciunt fa-
mem, & huius veſtium ſumptus illius indicat nuditatem. Impoſſibile eſt enim
aliquam agere curam animæ, & tanti facere corporis pulchritudinem & or-
natum: ſicut & impoſſibile in externo illo cultu tantopere occupatum illius a-
gere curam. Quomodo enim poſſet anima talis aliquid vtile contemplari, vel
in cogitationem ſpiritualium venire, quæ ſemel terrenis ita dedita cœpit eſſe,
& humi, vt ita dicam, trahitur, & nunquam renuere poteſt, & obſtipata in-
numeris peccatorum ſarcinis ſeipſam grauat? Sed neq; gentilibus cauſa
hæc igno-

Digitized by Google

hæc ignota fuerit. Nam apud Suetonium celebratur hoc Auguſti Cæſaris dictum. *Veſtitus inſignis ac mollis ſuperbiæ vexillum eſt, niduſq; luxuriæ.* Quarta & poſtrema cauſa eſt, quod cultu hoc corporis mulieres inprimis, maximam faciant iacturam temporis, de quibus iam olim Comicus. *Dum poliuntur, dum comuntur, annus eſt,* Earum mores graphicè depingit Clemens Alexandrinus libro tertio pædagogi. Socrat. in hiſtoria Eccleſiaſtica de Pambone eremita Alexandriam ab Athanaſio accerſito ſcribit. *Cùm ibi videret mulierem in pompa ſumptuoſius, exquiſitiuſq; ornatam, quo homines ad ſe ſpectandam inuitaret, lacrymas profudiſſe. Atq; quibuſdam ex illis, qui aderant rogantibus, quid eſſet cauſæ cur lacrymaret, reſpondiſſe ſe duabus rebus fuiſſe commotum. Vna, quod mulierem videret ſibi exitium parare: altera, quod ipſe non tanta cura ac ſtudio ad placendum Deo, quanto illa ad hominibus flagitioſis blandiendum incumberet.* In vita quoq; S. Pelagiæ, quæ eſt apud Surium, legimus Nonnum Epiſcopum Heliopolitanum *Pelagiam meretricem gemmis margaritiſq; fulgentem, cum forte eam in via publica obuiam habuiſſet, defixis oculis intuitam & ad circumſtantes Epiſcopos dixiſſe. Quot putatis horas hæc in comendo corpore conſumpſit, vt hominum placeat oculis, & quantulum temporis nos impendimus, vt Deo placeamus? ac mox in multas lacrymas ſolutum, à Deo obtinere meruiſſe eius conuerſionem exitu vitæ ſanctiſſimo concluſam.*

Sueton. c. 3. / Terent. in Heaut. / Clemen. c. 2. / Sobr. lib 4. c. 18. / Sur. in Octob.

VIII. Remed. Conſidera quàm aſperè inuehantur SS. Patres in fucatum & commentitium corporis ornatum. Clemens Alexandrinus in pædagogo. *Sicut cui impoſitum eſt cataplaſma, & cui inuncti ſunt oculi, vel ipſo aſpectu præbet morbi ſuſpicionem, ita fuci, tincturæ & ornatus affectatus animam intrinſecus ægrotare ſignificant.* Tertullianus de cultu feminarum. *In Dominum delinquunt, quæ cutem medicaminibus vngunt, genas rubore maculant, oculos fuligine collinunt. Diſplicet illis nimirum plaſtica Dei: in ipſis redarguunt, reprehendunt artificem omnium. Reprehendunt enim cum emendant, cum adijciunt, vtiq; ab aduerſario artifice ſumentes additamenta iſta, id eſt, diabolo.* Et paulò poſt. *Quam indigna nomine Chriſtiano, faciem fictam geſtare. quibus ſimplicitas omnis indicitur: effigiem mentiri quibus lingua non licet: appetere quod datum non ſit, quibus alienum abſtinendum: ſpeciem exercere quibus ſtudium pudicitiæ eſt? Video quaſdam & capillum croco vertere. pudet eas etiam nationis ſuæ quod non germanæ, aut Gallæ ſint procreatæ, ita patriam capillo transferunt.* Cyprianus de habitu Virginis. *Nec Deus aut purpureas, aut coccineas oues fecit, nec margaritis contexta ſerica, & numeroſa compage digeſtis monilia DEVS inſtituit, quibus ceruicem, quam fecit, abſconderet: & operiatur illud, quod Deus in homine formauit, & conſpiciatur deſuper id, quod diabolus ad-*

Clem. lib. 3. c. 2. / Cyprian.

bolus adinuenit. An vulnera inferri auribus Deus voluit, quibus & innocens adhuc infantia, & mali ſecularis ignara crucietur, vt poſtea de aurium cicatricibus & cauernis pretioſa grana dependeant? Et rurſum. *Quod ornari te putas, quod putas comi, impugnatio eſt iſta diuini operis, praeuaricatio veritatis. Non metuis oro, quae talis es, ne cum reſurrectionis venerit dies, artifex tuus te non cognoſcat? ne dicat, hoc opus meum non eſt; & haec imago noſtra non eſt. Cutem falſo medicamine polluiſti, crinem adulterino colore mutaſti, expugnata eſt mendacio facies, figura corrupta eſt, cultus alienus eſt. Deum videre non poteris, cum oculi tibi non ſint, quos DEVS fecit, ſed quos diabolus infecit.*

Greg. Naz. Gregor. Nazianzenus in oratione aduerſus mulieres ambitioſè ſe ornantes. *Enimuerò quis primus Dei figmentum illinere aggreſſus eſt. Pereat, quiſquis ille fuit, qui primus coloribus atq. pigmentis impudentiam adiunxit. Vt enim impudentes vrinatores, virorumq. nomine indigni, larua primum faciem tegunt, atq. ita deinde ſequuntur, quae inhoneſta rei conueniunt ſaltitationes videlicet, ac turpis membrorum ſolutio ſtultis hominibus gratiſſima: ad eundem modum hae quoq., poſtquam alienam formam externè induerint, ita demum vt picta illa & fucata forma dignum eſt, mouentur.*

Ambr. lib. 1. Ambr. de Virginibus. *Hinc illa naſcuntur incentiua vitiorum, vt quaeſitis coloribus ora depingant, dum viris diſplicere formidant: & de adulterio vultus meditentur adulterium caſtitatis. Quanta haec amentia, effigiem mutare naturae, picturam quaerere, & dum verentur maritale iudicium, prodere ſuum?* Et paulò poſt. *Hinc pretioſa collo dependent monilia inde per humum veſtis trahitur aurata. Emitur igitur haec ſpecies, an habetur? Quid quod etiam odorum variae adhibentur illecebrae? Gemmis onerantur aures, oculis color alter infunditur. Quid ibi remanet ſuum, vbi tam multa mutantur? Senſus ſuos amittit mulier, & viuere poſſe ſe credit?*

Chryſ. hom. 50. Chryſ. in Matthaeum. *Quantum vobis dedecus eſſe putatis, cum ſerica licia calceamentis veſtris, quae nec veſtibus quidem vir probus vnquam ſubtexerit, diligenter inſeritis, quantis hoc dignum cachinnis arbitramur? Quod* 1. Tim. 2. *ſi huic noſtrae ſententiae non acquieſcitis, audiatis Paulum, quanta haec cum acrimonia reprehendat, & autoritate ipſius turpitudinem rei cognoſcite. Quid igitur haec de re Paulus ſcribit. Non implicationibus, inquit, auri, aut margaritarum, nec veſtimento pretioſo. Quam igitur veniam habere poteris, cùm neq. vxori tuae, iubente Paulo, pretioſae veſtes permittantur, tu calceos luxurioſiſſimè polias, ac ita conſtruas, vt nimium attentus ad ridiculoſa dedecora eſſe videaris. Nonne vides naues fabricari, eligi remiges, vela dari ventis, maria nauigari, ac mercatores patria & liberis relictis, ac vita contempta & fluctibus commiſſa ad extremas Barbarorum partes mille periculis peruenire propter ſerica haec licia, vt tu ſcilicet calceis tuis ipſa inſeras, quibus te ornatiorem eſſe putes? Dic, quid hac curialitate amentius?*

VIDE V.

Digitized by Google

VIDE V. *Ambitio. Amor ſui. Curioſitas. Exemplum malum. Gloria vana. Immodeſtia. Luxuria. Superbia. Voluptas carnis.*

VINDICATIO INIVRIÆ.

Remedia contra Vindicationem Iniuriæ.

I. REMED. Conſidera quid Spiritus ſanctus in verbo ſuo de hoc argumento patefecerit. Ac primo quidem prohibet omnem vindicationem iniuriæ, vt in Leuitico. *Non quæras vltionem, nec memor eris iniuriæ ciuium.* Leu. 19. 18.
Et in Prouerbijs. *Ne dicas, reddam malum, expecta Dominum, & liberabit te.* Prou. 20. 22.
Et in Epiſtola ad Romanos. *Benedicite perſequentibus vos, benedicite, & nolite maledicere, nulli malum pro malo reddentes: ſed ſi eſurierit inimicus tuus ciba illum. ſi ſitit potum da illi.* Rom. 12. 17.
Et in priore ad Theſſalonicenſes. *Patientes eſtote ad omnes. Videte, ne quis malum pro malo alicui reddat. ſed ſemper, quod bonum eſt, ſectamini in inuicem, & in omnes.* 1. Theſſ. 5. 15.
2. monet Deo relinquendam omnium iniuriarum vltionem. Nam in Deuteronomio vox Dei eſt. *Mea eſt vltio & ego retribuã.* Deut. 32. 35.
Quod citat Apoſtolus. *Non voſmetipſos*, inquit, *defendentes cariſſimi, ſed date locum iræ. Scriptum eſt enim. Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus.* Rom. 12. 19.
Et apud Lucam Chriſtus. *Deus non faciet vindictam electorum ſuorum clamantium ad ſe die ac nocte, & patientiam habebit in illis? Dico vobis, quia cito faciet vindictam illorum.* Luc. 18. 7.
3. laudat mites, & pacificos, contra verò reprehendit impatientes. Nam apud B. Matthæum Chriſtus Dominus, beatos prædicat mites, pacificos, & qui perſecutiones & maledictiones perpetiuntur. deinde ait. *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde.* Matth. 5. 4. Matth. 11. 29.
Et B. Petrus. *Quæ eſt gloria, ſi peccantes & colaphizati ſuffertis, ſed ſi benefacientes patienter ſuſtinetis hæc eſt gratia apud Deum.* 1. Petr. 2. 20.
Et Eccleſiaſticus. *Væ his, qui perdiderunt ſuſtinentiam.* Eccl. 2. 16.

II. REM. Conſidera priſcorum Patrum ſententias. S. Cypr. *Quoniam plurimos ſcio, fratres dilectiſſimi, vel pondere iniuriarum ingentium, vel dolore de ijs, qui aduerſum ſe graſſantur & ſæuiunt, vindicare velociter cupere, nec illud reticendum eſt, vt in iſtis fluctuantis mundi turbinibus conſtituti patienter expectemus vltionis diem, nec ad vindictã doloris noſtri querula feſtinatione properemus, cum ſcriptum ſit. Expecta me, dicit Dominus, in diem reſurrectionis meæ in teſtimonium quoniam iudicium meum eſt ad congregationes gentium, vt excipiam Reges, & effundam ſuper eos iram meã.* Cypr. de bono patient.
S. Greg. Nazianz in Iulianum. *Proinde ne iram pro iniuria modo rependi velimus, nec pro criminum atrocitate ſatis graues vindices nos præbeamus: quin potius, quoniam pœnas omnes, quas merentur, expetere non poſſumus,* Naz. orat. 2.

omnes condonemus. Hoc nomine ijs, à quibus iniurias accepimus, ſublimiores ſimus. oſtendamus quid illos dæmones doceant, quid rurſus Chriſtus nos erudiat, qui ex eo victoriam reportauit, quod in vlciſcendi poteſtate iniuriam non regeſſit. S. Ambr. ad Eccleſiam Vercellenſem. *Non hæc ſola eſt forma iuſtitiæ vt non lædas eum, qui te non læſerit, ſed etiam illa, vt etiam ei remittas, qui læſerit. Lædimur plerunq; fraude alterius, dolo proximi. Nunquid hoc virtutis putamus, vt dolum dolo vlciſcamur, fraudem referamus fraudibus? Nihil autem intereſt, cui male facias: vtrum iuſto, an ini[illegible] te malefacere non oporteat. Neq; diſtat, quomodo malignus ſis, vtrum [illegible] vindicandi ſtudio, an voto nocendi, cum malignitas in vtroq; genere [illegible] reat reprehenſione.* S. Baſilius, de ira & inimicitijs. *Maxima r[illegible] ne dignus eſt homo Chriſtianus, quod ſit procliuis ad vindictam. [illegible] omnibus modis cogitet quanam ratione eos vlciſci queat, qui ſe iniuria affecerunt. Quomodo enim ille alium docebit, ne malum pro malo rependat, qui omnia facit vindictæ cauſa, & qui omnibus viribus ſtudet, vt vic[illegible] ei, qui ſibi iniuriam impoſuit, mæſtitiam inferat? Talis equidem [illegible] primit lenitatem Dauidis, qui dicit. Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis.* S. Hier. ad Demetriadem. *Iraſci hominis eſt, & finem imponere iracundiæ Chriſtiani.* Et ad Antonium. *Iraſci hominis eſt, & iniuriam non facere Chriſtiani.* Chryſ. in Geneſin. *Ne iniurias illatas vindicare cupiamus, neq; hoſtiliter in proximum affecti ſimus. Nihil enim omnium DEVS ita odit & auerſatur, vt hominem vltionis [illegible] & in animo ſuo perpetuas ſeruantem inimicitias. Tantum enim [illegible] damnum eſt, vt miſericordiam Dei reuocet, nec locum habere ſinat.* Et [illegible] fusè id probat ex Euangelica parabola, vbi 10. millium tal. deb[illegible] remiſſionem omnium conſecutus eſt; ſed poſtea in carcerem c[illegible] pactus, quod conſeruo 100. denarios debenti miſereri noluiſſet. [illegible] parabolæ Chriſtus mox ſubdit. *Sic & Pater meus cæleſtis faciet [illegible] non remiſeritis vnuſquiſq; fratri ſuo de cordibus veſtris.* S. Aug. de ſermone Domini in monte expendens tria iniuriæ exempla à Chriſto [illegible] ſita: quorum primum eſt. Si quis te percuſſerit in vnam maxi[illegible] 2. ſi quis tunicam tuam tollere voluerit. 3. Si quis te mille paſſus angariauerit. *In his*, inquit, *ſanè generibus trium exemplorum nullum [illegible] iniuriæ prætermiſſum eſſe video. Namq; omnia, in quibus improbitatem aliquam patimur, in duo genera diuiduntur: quorum alterum eſt, quod reſtitui non poteſt: alterum quod poteſt. Sed in illo, quod reſtitui non poteſt, [illegible] ctæ ſolatium quæri ſolet. Quid enim prodeſt, quod [illegible] aliquid propterea aliquid, quod in corpore læſum eſt reſtituitur [illegible] tumidus animus talia fomenta deſiderat. Sanum autem [illegible] iuuat, quin potius miſericorditer perferendam alterius infirmitatem [illegible]*

[illegible]

Amb. ep. 82. l. 10.

Baſ. orat. 9.

Pſal. 7. 5.
Hier. ep. 8.

Chryſ. hom. 27.

Matth. 18. 23.

verſ. 35.
Aug. lib. 1. c. 36. & 37.

Matth. 5.

quam alieno ſupplicio ſuam mitigandam, quæ nulla eſt. Neq; hic ea vindicta prohibetur, quæ ad correptionem valet, etiam ipſa enim pertinet ad miſericordiam. S. Greg. in Euangelia. *Sciendum eſt, quod tribus modis virtus patientiæ exerceri ſolet. Alia namq; ſunt, quæ à Deo: alia quæ ab antiquo aduerſario, alia quæ à proximo ſuſtinemus. A proximo namq; perſecutiones, damna & contumelias: ab antiquo verò aduerſario tentamenta: à Deo autem flagella toleramus. Sed in his omnibus tribus modis vigilanti oculo ſemetipſam debet mens circumſpicere: ne contra mala proximi pertrahatur ad retributionem mali: ne contra tentamenta aduerſarij ſeducatur ad delectationem vel conſenſum delicti: ne contra flagella opificis ad exceſſum prorat murmurationis.* Greg. homil 35.

III. Remed. Conſidera Ethnicorum Philoſophorum ſententias. Seneca in libris de Ira. *Non vt in beneficijs honeſtum eſt merita meritis repenſare, ita iniurias iniurijs. Illic vinci, turpe eſt: hic vincere inhumanum verbum eſt, & quidem pro iuſto receptum vltio. Qui dolorem regerit, tantum excuſatius peccat. M. Catonem in balneo quidam percuſſit imprudens. Quis enim illi faceret iniuriam? Poſtea ſatisfacienti Cato. Non memini, inquit, percuſſum me. Melius putauit, non agnoſcere, quàm ignoſcere. Nihil, inquis, illi poſt tantam petulantiam mali factum eſt? imò multum boni, cœpit Catonem noſſe. Magni animi eſt, iniurias deſpicere.* Et infrà. *Puſilli hominis & miſeri eſt, repetere mordentem, vt mures & formicæ: ad quas ſi manum admoueris, ora conuertunt. Imbecilla ſe lædi putant, ſi tanguntur.* Et in conſolatione ad Heluiam. *Ducebatur Athenis ad ſupplicium Ariſtides cui quiſquis occurrebat, deijciebat oculos, & ingemiſcebat, non tanquam in hominem iuſtum, ſed tanquam in ipſam iuſtitiam animaduerteretur. Inuentus eſt tamen, qui faciem eius inſpueret. Poterat ob hoc moleſtè ferre, quod ſciebat neminem id auſurum puri oris. At ille abſterſit faciem, & ſubridens ait comitanti ſe magiſtratui. Admone iſtum, ne poſtea tam improbè oſcitet. Hoc fuit contumeliæ ipſi contumeliam facere.* Et in Epiſtola ad Lucilium. *Iniuriarum remedium eſt obliuio.* Auguſtinus ad Marcellinum. *Quomodo poterant (*Romani*) gubernare atq; augere Rempublicam, quam ex parua & inopi magnam opulentamq; fecerunt, qui accepta iniuria ignoſcere, quam perſequi malebant? Quomodo Cæſari adminiſtratori vtiq; Reipub. mores eius extollens Cicero dicebat, quod nihil obliuiſci ſoleret, niſi iniurias, Dicebat enim hoc tam magnus laudator, aut tam magnus adulator. Sed ſi laudator, talem Cæſarem nouerat. Si autem adulator, talem eſſe debere oſtendebat Principem ciuitatis, qualem illum fallaciter prædicabat.* Baſilus de legendis libris gentilium. *Homo quidam in foro Periclem probris omnibus inceſſebat: is autem minimè curare viſus toto ferè die ſuſtinuit. Deinde veſperi iam diſcedentem cum lumine comitatus eſt, ne quid in philoſophiæ*

Sen. lib. 2

Id. epiſt. 94.

Aug. epiſt. 5.

In orat. pro Q. Ligar

Baſil. hom. 24.

ſtudio admitteret. Rurſus quidam Euclidi Megarenſi animo concitatus mortem ſe iurauit illaturum. Ille verò contrà, ſe patienter laturum iurauit, & ei quamuis infeſto ſe conciliatum iri. Quidam vehementi impetu Socratis faciem cecidit, hic autem minimè commotus furentem debacchari, & iram ſatiare permiſit, ex quo cum totum ex plagis tumidum, ac contuſum reddidit. Vbi verò ille cedendo deſtiuit, nihil aliud Socrates feciſſe dicitur, quam fronti propriæ inſcripſiſſe: Talis fecit, velut ſtatuæ cuidam auctoris nomen, & eo modo ſe vindicaſſe. Quæ omnia profectò noſtris congruentia videntur, ac magnopere imitanda cenſerem. Nam Socratis hoc germanum eſt illi præcepto, Matth. 5. 11. *quod maxillam verberanti, & alteram præbere iubet. Illud verò Periclis vel Euclidis, ſimile illi quod perſequentes ſuſtinere, ac manſuetè illorum iras tolerare, & inimicis etiam bona precari deceat.*

IV. REMED. Conſidera, quam ſeriò, accuratè & ſæpè, cum alibi, Matth. 5. 12. tum maximè apud B. Matthæum c. 5. & 6. hanc de non vindicanda iniuria doctrinam Christus nobis inculcet. Primo enim beatos pronunciat eos, qui iniquè contumeliis appetuntur, gauderéq; & exultare iubet ob copioſam mercedem illis paratam in cœlis. 2. commi- verſ. 22. natione iudicij & gehennæ deterret ab illatione iniuriæ, ira ſcilicet & verbis prohibitis. 3. iniuriam facienti negat aditum ad altare, & verſ. 23. ſacramentorumq; beneficium, niſi prius reconciliatus fuerit fratri. 4. nec vult à ſe gratiam, vel remiſſionem peccatorum poſtulari in oratione Dominica, niſi prius fratri remiſſa ſit iniuria idq; ex corde, vt Matth. 6. 15. eſt in clauſula parabolæ Matthæi 18: 5. vult, vt vna iniuria accepta Matth. 18. 35. parati ſimus ad maiorem v. c. cæſa vna maxilla, ad obuertendam aliam: tunica vi erepta, ad offerendum & pallium, quando ita gloria Dei, caritasue poſtulat. 6. vt auctorem iniuriæ licet inimicum Matth. 5. 44. diligas, idque non verbis ſed factis, nempe orando pro illo, & benefaciendo, non ſecus quam Deus nos diligit, pluendo ſuper iuſtos & iniuſtos. 7. id facias, nec tui commodi, nec gloriæ hu- Matth. 6. 1. manæ, more Ethnicorum captandæ cauſa, ſed propter Dei gloriam, & animæ ſalutem: *alioquin*, inquit, *mercedem non habebitis apud Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt.* 8. indicat hoc ad perfectio- Matth. 5. 48. nem ſuæ doctrinæ & Chriſtianæ religionis imprimis pertinere, dum concludit. *Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & Pater veſter cœleſtis perfectus eſt.* Quam perfectionem conſiderans Sanctus Baſilius alicubi ita Baſil. orat. 9. de ira. ſcripſit. *Quale enim ſpectaculum, quam graue & ad mirandum, ac ſanè nonnihil etiam ipſam naturam humanam exuperans hominem maleconuitijs tractatum, & qui etiam fortaſſis vulnus in facie accepit, & alia ſexcenta perpeſſus eſt, quæ & verbis, & reipſa ad extremam infamiam tendunt non ira incendi, neque vltionem parare, ſed manſuetum pro...*

qui ...

qui ſibi iniuriam intulit, preces adhibere. Ita vt ex eo, quod preces accelerasſet, & venia delicto data ſit, & ipſe poſt decenti à Deo cura dignus ſit habitus. Et B. Auguſtinus libro primo de ſermone Domini in monte perpendens quanta perfectio ſit hominis Chriſtiani, qui percutienti vnam maxillam, paratus ſit præbere & alteram, hoc eſt grauiorem ſuſtinere iniuriam, tandem concludit, *nihil innocentius eſſe eo, qui in virtute perfectus eſt.* Aug. c. 34

V. Remed. Conſidera hoc Chriſti præceptum de non vindicando non eſſe obſeruatu impoſſibile, vt quidam dictitant, ſed potius facile, & ob multas eius vtilitates rationi naturali prorſus conſentaneum. Vnde Baſilius in regulis breuioribus. *Sine dubio,* inquit, *Deus non præcepiſſet diligi inimicum niſi facultatem largitus fuiſſet id faciendi. Quam quidem etiam in natura inſitam videri voluit. Bene enim de ſe meritos etiam beſtiæ naturaliter diligunt. At maius nobis non poteſt contingere beneficium, quam quod ab inimicis nobis datur, nempe vt beatitudinem aſſequamur, Beati, inquit Dominus, eſtis, cum maledixerint vobis, & dixerint omne malum aduerſum vos mentientes, propter me: gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis.* Et Chry. ad populum Antiochænum. *Si malum eſſet iniuriam pati, non id Deus nobis præcepiſſet: nam Deus mala non præcipit. An non ſcitis, quod ipſe Deus eſt gloria, nec confuſione nos & deriſione, damnoq; voluerit inuoluere? Sed graue eſt iniuriam pati & calumniam. Non eſt graue, non eſt ô homo. Quouſque circa præſentia ſtupidus hæres. Nec enim id Deus inſtituiſſet, ſi graue foret. Animaduerte vero: qui fecit iniuriam, abiit habens quidem pecunias, ſed & conſcientiam percuſſam: læſus autem, pecuniis quidem priuatus, habens autem apud Deum fiduciam, poſſeſſionem innumeris digniorem theſauris.* Et paulo poſt. *Calumniam ſum paſſus, & iubes ferre æquanimiter & quomodo potero? Facilimè profecto, ſi tantum in cælum reſpicias, ſi ſpectes hanc pulchritudinem, & quo te Deus ſuſcipere promiſit, iniuriam generoſe ferentem.* Et B. Aug. *Sed dicit aliquis. Nulla ratione poſſum inimicos meos diligere. In omnibus ſcripturis Deus tibi dicit, quia potes. Tu è contrario reſpondes, non poſſe. Conſidera nunc, vtrum tibi, an Deo debeat credi. Et ideo, quia veritas mentiri non poteſt, iam vanas excuſationes ſuas relinquat humana fragilitas, quia nec impoſſibile aliquid potuit imperare quia iuſtus eſt, nec damnaturus eſt hominem pro eo, quod non potuit vitare, quia pius eſt, Quid ergo tergiuerſamur in caſſum? Nemo enim, quantum poſſumus melius nouit, quam qui nobis ipſum poſſe donauit. Tot mulieres, clerici, pueri, tantæ & tam delicatæ puellæ flammas & ignes, & beſtias æquanimiter pertulerunt, & nos ſtultorum hominum conuitia dicimus tolerare non poſſe, quæ nobis malorum hominum nequitia inferuntur. ſi poſſumus, etiam vſq; ad mortem inimicorum noſtras iniurias* Baſ. q. 176. Matth. 5. 11. Chry. hom. 78. Aug. ſer. 6. de Temp.

vindicamus. Vnde neſcio qua fronte, vel qua conſcientia cum omnibus ſanctis in æterna beatitudine partem habere deſideramus, quorum exempla ſequi in rebus minimis non acquieſcimus. Et rurſum. *Sed dicit aliquis: Grandis labor eſt, inimicos diligere pro perſecutoribus ſupplicare. Nec nos negamus fratres, non paruus quidem labor eſt in hoc ſæculo ſed grande erit præmium in futuro. Per amorem enim hominis inimici, efficieris amicus Dei: imò non ſolum amicus, ſed etiam filius, ſicut ipſe Dominus dixit. Diligite inimicos veſtros, benefacite his, qui oderunt vos, vt ſitis filij patris veſtri, qui in cœlis eſt. Si te aliquis homo diues in hoc ſeculo vellet adoptiuum filium facere, quomodo ſtrutres quas ei dignitates impenderes, & ſeruorum eiuſq. ſeruitia duriſſima, & aliquoties etiam turpiſſima ſuſtineres conuitia, vt ad caducam & fragilem eius hæreditatem peruenires. Quod ergo ille ſuſtinet propter ſubſtantiam terrenam, tu ſuſtine propter vitam æternam. Conuincimur enim certiſſima ratione, quia propter Deum poſſumus quidem, ſed nolumus iniuriam ſuſtinere. Denique ſi nobis aliqua potens perſona iniuriam facit, ſi nos etiam in faciem maledicit, nec reſpondere aliquid aſperum, non dicam vicem reddere, auſi ſumus. Quare hoc? ne ab illa perſona potente adhuc maiora quam pertulimus, patiamur. Quod à nobis torquet hominis timor, deberet à nobis exigere Chriſti amor.*

Id ſerm. 5. de ſanctis. Matth. 5. 44.

VI. REMED. Conſidera vtilitates huius præcepti. Prima eſt, quia patientia mitigat iram iniuriam inferentis, ſecundum illud Sapientis. *Reſponſio mollis frangit iram. Et Lingua mollis confringit duritiam.* Sicut enim ignis materiâ ſubtracta extinguitur, ita maledicentis ira alterius patientia compeſcitur. Vnde B. Paulus. *Vince,* inquit, *in bono malum. Hoc enim faciens, carbones ignis congeres ſuper caput eius,* hoc eſt, charitatis ignem in eo excitabis, & ex inimico amicum facies. Exemplum habemus Ioannis Eleemozynarii Patriarchæ Alexandrini, qui cum conſanguineus iuuenis quæſtus eſſet de grauibus iniuriis à caupone ſibi illatis, fingens ſe commoueri, reſpondit, ſe facturum rem, quam tota Alexandria miretur. Moxq; vocato ad ſe vectigalium magiſtro, ei iubet vt nihil amplius vectigalis à caupone exigeret. Quod factum non ſolum tota Alexandria ſuſpexit, ſed etiam caupo deinceps antiſtitem cum ſuo cognato omni officio coluit. II. Vtilitas eſt, quod hac modeſtia tollatur occaſio maioris turbationis & bellorum. *Si reſpondeas maledico,* inquit S. Amb. lib. 1. officiorum, *ſuperiorem ſe arbitrabitur, quia parem inuenit.* Et Chryſ. ſermone de manſuetudine. *Quiſquis furibundos vincere voluerit, fortiter ferat iniurias & verbera, magnamq́; eius qui verberibus in ſe ſæuiebat conuerſionem videbit. At ſi eorum ipſe ab ira vincetur, ſtudens inimicum partis inſania vlciſci, nullus vnquam irarum, pugnarumq́; erit finis: ſed ſemper, qui inſaniunt & rabidi ſunt ... concertabunt*

Prou. 15. 1. & 25. 15.

Rom. 12. 21.

Apud Sur. tom. 1.

Amb. c. 1.

cere alios conuitiis & verberibus cogitant in immenſum bellum & pugnam erumpunt, mutuo inſidiantur, calumnias ſtruunt, peierare audent, & accuſationes meditantur eorum, quæ neq; viderunt, neq; audierunt, & in die quidem, ſicut canes rabidi & quærentes inimicum: noctem autem cogitando inſumentes, quomodo malum aliquod machinentur. Vnde apud B. Aug. in libris de ciuitate Dei, quod etiam habet Saluſtius in Catilinario, legimus Romanorum Rempublicam ignoſcendo potius, quam perſequendo hoſtium iniurias creuiſſe; *Romanos,* inquiens, *ipſos videamus, ipſos, inquam, recolamus, reſpiciamusq; Romanos, de quorum præcipua laude dictum eſt. Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos: & quod accepta iniuria ignoſcere malebant, quam perſequi.* Cauſam autem alibi huius rei reddit hanc, quod qui ignoſcit iniuriis, autor eſt concordiæ, quâ ciuitates conſtituuntur & conſeruantur, qui verò eas perſequitur, ſit cauſa diſcordiæ. *Accuſatur,* inquit, *religio Chriſtiana tanquam inimica Reipub. Quæ ſi, vt dignum eſt audiretur, (præcipiente autoritate diuina non reddendum malum pro malo) longè melius Romulo, Numa, Bruto, ceterisq; illis Romanæ gentis præclaris viris conſtitueret, conſecraret, firmaret, augeretq; Remp. Quid enim eſt Reſpubl. niſi res populi? res ergo communis, res vtiq; ciuitatis. Quid eſt autem ciuitas, niſi multitudo hominum in quoddam vinculum redacta concordiæ?* III. Vtilitas eſt, quia nihil æquè ædificat proximum, atq; iniuriarum tolerantia. Exemplo ſit quod narrat Sophronius in Prato ſpirituali. *Duo ſenes monachi cum fratre vno iter agentes, & a via aberrantes inter ſata inuenti ſunt. Quo conſpecto agricola cœpit in illos multa maledicta euomere, ex ira dicens. Vos eſtis monachi? vos timetis Deum? Si timorem Dei haberetis, ſata non conculcaſſetis. Tunc ſenior dixit ſociis. Per Dominum nullus ei reſpondeat, conuerſusq; ad illum dixit. Rectè dixiſti, fili mi. Ille verò furens, rurſus impetebat eos contumeliis. Tum ſenior. Vera dicis fili. nam ſi veri monachi eſſemus, iſta non egiſſemus. Sed per Dominum indulge nobis, quia peccauimus. Stupefactus ergo ille ad tantam ſenis humilitatem proſtrauit ſe ad pedes eius, dicens. Peccaui, indulge mihi, & per Dominum aſſumite me vobiſcum. Ruſticus ergo ſecutus illos, accepit habitum.* IV. Vtilitas eſt, quia ſic amoliris à te notam impotentis, imò muliebris animi. Muliebre enim eſt conuitio conuitium mox repellere. *Qui cito mouetur iniuria,* vt B. Amb. *facit ſe dignum videri contumelia, dum vult indignus videri.* Ariſtoteles, teſte Æliano, Alexandro Magno natura iracundo conſilium dedit, vt omnibus ſe ſuperiorem æſtimans maledicta contemneret. Sed hoc erat vno vitio aliud curare, & iracundiæ ſuperbiam ſubſtituere. Chriſtianus maledicta contemnere debet, non quaſi conuitiatore melior,

Aug. lib. 1. c. 5.

Virg. 6. Aeneid.

Id epiſt. 5 ad Marcellin.

Prat. ſpirit. c. 218.

Amb. 1. offic. c. 6.

Aelian. lib. 12.

ſed quaſi maledicto fortior. Conuitia enim per ſe nullam vim habent, ſed quemadmodum tela, ſi in corpus durum incidant, repercuſſa cadunt, non penetrant. [Greg. l.4.c.19.] Talis erat apud B. Greg. in libris dialogorum Abbas Stephanus, cuius cum ager ad meſſem paratus ab improbo vicino ſuccenſus eſſet, & alius, vt hoc nunciaret ad eam accurrens diceret. *Væ væ pater Stephane, quid tibi contigit?* Totus enim tuus ager incendio abſumptus eſt, e veſtigio reſpondit. *Imò væ væ frater, quid illi contigit, qui hoc fecit?* me enim certe paruo, ſeipſum maximo damno mulctauit. [Apud Pamelium.] Talis B. Cyprianus, qui, vt eſt in Actibus paſſionis, lecta iuſſu proconſulis tabella, in qua hæc ſententia erat. *TASCIVM Cyprianum gladio animaduerti placet*, reſpondit, Deo gratias, [In vita lib.5.c.2.] & mox ſpiculatori 25. aureos numerari iuſſit. Talis B. P. Ignatius Societatis noſtræ parens, de quo ſic ſcribit Ribadineira. *ROMÆ anno 1546. religioſus quidam eruditus ex amico inimicus factus inuidia exſtimulante grauiter in Ignatium exarſit. qui etiam iactare cœpit omnes noſtræ Societatis homines, qui in Hiſpania eſſent igni ſe traditurum, idq; Ignatio qui ſuis verbis renuntiaret miſit. Cui Ignatius per eundem ſcripto ita reſpondit. Tu quidem quotquot noſtri in Hiſpania ſunt cremandos te curaturum dicis: ego verò id dico & opto, vt & tu charitate flagres, & amici tui ac neceſſarii, non ſolum qui in Hiſpania, ſed qui in vniuerſo orbe terrarum ſunt Spiritus S. igne inflammentur & ardeant.* V. Vtilitas eſt, quod calumniæ & maledicta ſæpe cedant in profectum ſpiritualem eius in quem coniiciuntur, vt cum exprobratur aliquod vitium emendatione dignum. [Aug. lib.9.c.8.] Sic, teſte B. Aug. in libris confeſſionum, B. Monica eius mater, *cum à ſuis coſtancis adhuc paruula meribibula vocaretur, hoc conuitio excitata illud vitium tota poſtea ætate correxit.* Eadem de cauſa Macedonum [Plutarch.] quondam rex Philippus, vt narrat Plutarchus in libro *de vtilitate capienda ab inimicis*: lætabatur ſibi infeſtos eſſe Athenienſes, eo quod ex eorum criminationibus, in ſuorum vitiorum notitiam veniret, & vt eos mendaces redderet, corrigebat. VI. Vtilitas eſt, quod ex hac doctrina occaſionem habemus propius nos Chriſto Domino con- [Matth.10.24.] formandi. Nam ipſe apud Matthæum dicit. *Non eſt diſcipulus ſuper Magiſtrum, nec ſeruus ſuper Dominum. Si patrem familias Beelzebub* [1.Ioan.2.6.] *vocauerunt, quanto magis domeſticos eius.* Et S. Ioannes ait. *Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit. & ipſe ambulare.*

VII. Remed. Conſidera exemplum incredibilis patientiæ [Matth.5.44.] Dei, quod Chriſtus ipſe apud Matthæum omnibus imitandum pro iniuria non vindicanda proponit. *Orate*, inquiens, *pro perſequentibus & calumniantibus vos, vt ſitis filij patris veſtri qui in cœlis eſt. qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos.* Vide

B. Cy-

men vocatur, mirandum in modum eum torquet, atque affligit, ob oculos illi ponens probrum ac fœditatem peccati.

X. Remed. Conſidera exempla noui teſtamenti. Primvm ſit B. Stephani protomartyris, de quo Avg. ſermone de ſanctis. *Ecce Stephanus lapidatur, ſic conſtitutus quaſi ante oculos noſtros. Ecce membrum Chriſti, ecce athleta Chriſti. Inſpice illum qui pependit in ligno. Crucifigebatur ille, iſte lapidabatur. Ille dixit. Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt. Iſte quid dicit? Audiamus illũ, ſi forte vel ipſum imitari valemus. Primo beatus Stephanus ſtans orauit pro ſe, & ait. Domine IESV accipe Spiritum meum. Deinde genu flexit, & flexo genu, ait. Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum: & hoc dicto obdormiuit. Felix ſomnus, & requies vera. Ecce, quid eſt requieſcere? pro inimicis orare. Sed paulum quaſo te ſancte Stephane, expone nobis neſcio quid? quare pro te ſtans oraſti, & pro inimicis genu flexiſti? Reſponderet fortaſſe, quod intelligimus. Pro me ſtans oraui, quia pro me qui rectè Deo ſeruiui orando & impetrando non laboraui; quia qui pro iuſto orat, non laborat. Ventum eſt, vt orares pro Iudæis, pro interfectoribus Chriſti, pro interfectoribus ſanctorum, pro lapidatoribus ſuis attendit tam multam, & tam magnam eſſe impietatem ipſorum, quæ difficile donari poſſit, genu flexit, & ait. Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum. Ergo cariſſimi, ſi non poteſtis imitari Dominum, imitamini conſeruum, imitamini S. Stephanum, imitamini omnes martyres ſanctos.* Altervm ſit Apoſtoli Pavli de quo Chry. in homilia. Quod nemo læditur niſi à ſeipſo, *Vide Paulum quanta paſſus eſt: quæ etiam enumerare difficile eſt: carceres, vincula, verbera, flagella, ſupplicia: à Iudæis lapidatur, virgis cæditur, præcipitatur, latrones incurrit, ab inimicis & falſis fratribus inſidias perfert: intus timores, foris pugnas patitur: famem, nuditatem, calumnias, inſidias, tribulationes, beſtias tolerat. Et quid opus eſt multa dicere? Quotidie moritur, & tamen in his omnibus, non ſolum nihil blaſphemum ex ore ſuo profert, ſed & gaudet, & gloriatur, atque exultans dicit. Gaudeo autem in paßionibus meis. Et iterum. Non ſolum autem, ſed & gloriamur in tribulationibus. Si ergo hic tanta patiens gaudebat & gloriabatur, quæ erit venia, quæ excuſatio his, qui pro paruis iniuriis, aut qualibuſcunq; tribulationibus, quæ vtique illis longe inferiores ſunt, blaſphemant?* Tertivm S. Spiridionis Epiſcopi Cypri, qui vt eſt in vita eius, *aliquando ad Imperatorem Conſtantium, à quo euocatus erat, profectus eſt. Vili autem erat habitu, manu virgam ex palma tenens. Pendebat ex collo vas fictile, & vt verbo dicam, contempti hominis ſpeciem omninò præ ſe ferebat. Itaque regiam ingredientem, quidam indecorum ratus tam abiecta ſpecie virum intrare palatium regium, ſacræ eius maxillæ impudenter colaphum infregit. Tulit id non modo patienter vir ſanctus, ſed & alteram prompto patiendi animo, percuſſori exhibuit. Quæ res inſolentem illum tanto pudore affecit, vt repente ei ſupplex fieret, & inconſideratæ audaciæ veniam peteret, quàm libens conceßit, & hominem paternè inſtruxit, vt ab inferenda iniuria ſe contineret. Quo factum eſt vt à viris principibus in honore haberetur, qui eum ſumma reuerentia ad Imperatorem deduxerunt.* Qvartvm ſit B. Stephani Abbatis, de quo

Aug. ſerm. 2. Luc. 23. 34. Act. 7. 59. Chry. Coloſſ. 1. 24. Rom. 5. 3. Apud Surium 14. Decemb.

Greg.hom.35. de quo S. GREG. in Euangelia. *Fuit*, inquit, *quidam diebus noſtris Stephanus nomine, pater monaſterij iuxta Reatinæ vrbis mœnia conſtituti: vir valde ſanctus, virtute patientiæ ſingularis. Et ſuperſunt multi, qui illum nouerunt, eiusque vel vitam vel obitum narrant. Erat autem huius lingua ruſtica, ſed docta vita. Hic pro amore cœleſtis patriæ cuncta deſpexerat, poſſidere aliquid in hoc mundo fugiebat. Tumultus deuitabat hominum, crebris ac prolixioribus orationibus intentus erat. Virtus tamen patientiæ vehementer in eo excreuerat, ita vt eum ſibi amicum crederet, qui ſibi moleſtiæ aliquid irrogaſſet. Reddebat contumeliis gratias. Si quod in ipſa ſua inopia damnum fuiſſet illatum, hoc maximum lucrum putabat. Omnes ſuos aduerſarios nihil aliud quam adiutores æſtimabat.* Complura id genus exempla offendes paſſim in Sanctorum Vitis.

XI. REMED. Præparatio & præmunitio animi contra omnes iniu-
Greg.c.33. rias, vel contumelias. Eſt B. GREG. in 5. Moral. *Solerter*, inquit, *animus ante actionis ſuæ primordia cuncta debet aduerſa meditari: vt ſemper hæc cogitans, ſemper contra hæc thorace patientiæ munitus, & quicquid acciderit prouidus ſuperet, & quic-*
Caſſ.coll.19.c.24. *quid non acceſſerit lucrum putet.* Et Abbatis IOANNIS apud CASSIANVM. *Cum ſe*, inquit, *homo impatientiæ ſiue iræ perturbationibus incurſari deprehenderit, contrariis ſemetipſum obiectionibus ſemper exerceat, & propoſitis ſibi multimodis iniuriarum diſpendiorumque generibus velut ab alio ſibimet irrogatis aſſuefaciat mentem ſuam in omnibus quæ inferre improbitas poteſt, perfecta humilitate ſuccumbere, atq; aſpera ſibi quæq; & intolerabilia frequenter opponens, quanta eis occurrere debeat lenitate omni iugiter cordis contritione meditetur. Et ita reſpiciens ad illas ſanctorum omnium, ſiue ipſius Domini paſſiones, vniuerſa non ſolum cõuitiorum, ſed etiam pœnarum genera, inferiora meritis ſuis eſſe pronuncians, ad omnem ſe dolorum tolerantiam præparabit.* Si dicas. quid ſi per fragilitatem in impatientiam aliquam quis poſtea labatur? Reſpondet. *Tunc ita ſe obiurgans & increpans alloquatur. Tune ille es bone vir, qui paulo ante te omnia ſuperaturum mala conſtantiſſimè præſumebas? Quomodo inuicta illa patientia tua leuiſſimi verbi prolatione confoſſa eſt? Vbi eſt illud*
Pſal 118.60. *quod inani fiducia bellum in pace deſiderans proclamabas, Paratus ſum, & non ſum*
Pſal.25.2. *turbatus? Et cum Propheta ſæpe dixiſti. Proba me Domine, & tenta me, vre renes meos, & cor meum. Tali ergo ſemetipſum compunctionis animaduerſione condemnans, inultam animi ſui commotiunculam eſſe non ſinat.*

Amb.c.2.3.4.5.6. XII. REMED. Silentium. Eſt AMB. lib. 1. de officiis. *Quando*, inquit, *aliquis nobis conuiciatur, laceſſit, ad violentiam prouocat, ad iurgium vocat, tunc ſilentium exerceamus, tunc muti fieri non erubeſcamus. Peccator enim eſt, qui nos prouocat, qui iniuriam facit, & nos ſimiles ſui fieri deſiderat. Deniq; ſi taceas, ſi diſſimules, ſolet dicere. Quid taces? Loquere, ſi audes. Sed non audes. mutus es, elinguem te feci. Si ergo taceas, plus rumpitur: victum ſe reputat, irriſum, poſthabitum atque illuſum. Si reſpondeas, ſuperiorem ſe factum arbitratur, quia parem inuenit. Si enim taceas, dicetur. Ille conuitiatus eſt huic, contempſit iſte. Si referas contumeliam, dicetur. ambo conuitiati ſunt.*

Digitized by Google

ſunt. Vterque condemnatur, nemo abſoluitur. Ergo illius eſt ſtudium, vt irritet, vt ſi-
milia illi loquar, ſimilia agam. Iuſti eſt autem diſsimulare, nihil loqui, tenere fructũ bo-
næ conſcientiæ, plus committere bonorum iudicio, quam criminantis inſolentiæ, conten-
tum eſſe grauitate morum ſuorum. Ita fit, vt etiam humilitatem cuſtodiat. Hæc ſunt
arma iuſti, vt cedendo vincat. Confirmat deinde hoc antidotũ exemplo Da- cap.6.
uidis, dicens. Cur non imitemur dicentem. Obmutui, & humiliatus ſum, & ſilui à
bonis. An hoc dixit tantummodo, non etiam fecit Dauid? imò & fecit. Nam cum ei Pſal 38.3.
conuitiaretur Semei filius Iemini, tacebat Dauid, & quamuis ſeptus armatis non re- 2.Reg.16.10.
torquebat conuitium, non vltionem quærebat, &c. Non ergo mouebatur conuitiis, qui
abundabat bonorum operum conſcientia. ALIBI verò confirmat exemplo Chri-
ſti. Denique, inquiens, & Chriſtus tacebat ante Pilati iudicium conſtitutus, vt nobis In Pſal.38.
daret formam tacendi: quia lingua corporis facilis eſt ad errorem, procliuis ad lapſum. Matth.27.14.
Hoc remedio vſam fuiſſe in aliorum iurgiis B. PAVLAM Romanam tra-
dit HIERONYMVS in epiſtola 27. ad Euſtochium. Si quando, ait, procacior Hier. in Epitaph.
fuiſſet inimicus, & vſq; ad verborum iurgia proſiliſſet, illud Pſalterij decantabat. Cum Pſal 38.3.
conſiſteret aduerſum me peccator, obmutui & ſilui à bonis. Et rurſus. Ego autem quaſi Pſal.37.14.
ſurdus non audiebam, quaſi mutus non aperiens os ſuum. Et factus ſum ſicut homo non
audiens, & non habens in ore ſuo increpationes. Idem remedium acutè B. GRE-
GORIVS exſculpſit ex Chriſti facto, cum apud B. Ioannem, Iudæis ſe ad Greg. hom. 18. in Euang.
lapidationẽ parantibus, dicitur ſe abſcondiſſe, & de templo exiſſe. Quan- Ioan.8.59.
ta humilitate, inquit, iram proximi ferre debeat, perpendat homo, ſi furores iraſcen-
tium abſcondendo ſe declinauit Deus. Nemo ergo ſe contra acceptas contumelias eri-
gat, nemo conuitiis conuitium reddat. Imitatione enim Dei glorioſius eſt iniuriam ta-
cendo fugere, quam reſpondendo ſuperare. Sed contra hoc ſuperbia dicit in corde.
Turpe eſt, vt accepta iniuria taceas. Quiſquis conſpicit, quia contumeliam accipis, &
taces, non putat, quia patientiam exhibes, ſed crimina agnoſcis. Sed vnde vox iſta in cor-
de noſtro contra patientiam naſcitur, niſi quia in imis cogitationem fiximus, & dum in
terra gloriam quærimus, placere ei, qui nos de cœlo conſpicit, non curamus? Accepta er-
go contumelia, meditemur in opere vocem Dei. Ego non quæro gloriam meam, eſt qui Ioan.8.50.
quærat & iudicet. Idem proponit & Abbas Ioſeph apud Caſſianum, colla- Caſſ. c.16.
tione decimaſexta.

XIII. REM. Siue conueniens ſit tacere, ſiue aliquid reſpondere con-
uitianti, practicè ſequere conſiliũ S. BASILII his verbis præſcriptum. Pro- Baſ. orat.9. de ira.
bris te perfudit? at tu illi benedicas. verberibus affecit? tu verò æquo animo ferto. con-
ſpuit, ac nihili te fecit? tu verò illud tecũ meditare, quod ex terra fictus & creatus es, &
rurſum in terram reſolueris. Ignobilem te, & obſcuro loco natum dixit? at tu terram
teipſum eſſe dicito, & cinerem. Non es præſtantior patre noſtro Abraham, qui iis no- Gen.18.28.
minibus ſe appellauit. Indoctum, ac nullis opibus? tu verò Dauidis verbis vtens ver- Pſal.21.7.
mem te eſſe dicito, & ex ſterquilinio ortum habere. His etiam adde Moſis probita-
tem, qui cum eſſet ab Aarone & Maria conuitiis oneratus non eos DEO detulit, Num.12.11.

ſed pro ipſis vota fecit, &c. Quid te pauperis appellatio perturbat? memoria repete ortum tuum, & repertes nudum te in hunc mundum ingreſſum eſſe, proinde nudus etiam hinc abibis. Homine verò nudo, quid, quæſo, pauperius eſſe poteſt? nihil profectò. SEQVERE & CHRYSOSTOMI conſilium ita ſcribentis. Fuit tibi quiſquam iniurius, aut malo affecit? ingemiſce: ne maledictis inceſſeris. funde lacrymas, non iniuriæ gratia, ſed ob iniuriam inferentis interitum: quemadmodum & Dominus tuus Iudam deplorauit. Non enim quod cruci ſuffigeretur deflebat, ſed quod ſe ille eſſet ad ſui perniciem proditurus. Læſit te quiſpiam, aut contumelia inſectatus eſt? Deum precare, vti mox illi concilietur & parcat: frater enim eſt, tuum eſt membrum, eodem quo tu partu genitus, ad eandem vocatus eſt menſam. Dicet aliquis. At ſi id egero, maiorem mihi in modum aduerſarius inſultabit. Ergo & maiora te & plurima manebunt præmia, eoq; iuſtius ira mittenda eſt, cum illum videris vulnere mortali affectum. Dæmon enim plagam illi inflixit: idcirco neque erit rurſum per te exulcerandus, vel aliquo modo calcandus, quem videris per dæmonem conſternatum. Et alibi. Nihil ita Deum reddit propitium, ſicut inimicos diligere, & calumniantibus bene facere. Cum igitur aliquis infeſtat, ipſum ne reſpicias, ſed dæmonẽ inſtigantem, & omnem in illum iram effunde: ipſius autem & miſerere, qui mouetur ab eo. Nam ſi mendacium à diabolo eſt, etiam iraſci temere multo magis ab ipſo. Cum mordentem videris, cogita quod eſt diabolus, qui eum inſtiget. Non enim Chriſtianorum ſunt ſcommata.

Chry ſerm. de laude Dei.

Id. hom. 51. ad pop. Ant.

Doroth. doct. 8.

XIV. REMED. Imploratio diuini auxilii. Eſt B. DOROTHEI in doctrina de ſimultate, ſeruitque iis qui iniuria ſemel affecti ægre illius obliuiſci poſſunt. Alius, inquit, non verbo, non opere, non aſpectu, non habitu ſtudet malum pro malo reddere, affligitur autem in corde erga fratrem. Alius nullam quidẽ erga fratrem habet triſtitiam, tamen cum audierit illũ ab alio afflictũ vel contumelia affectum delectatur audiens. Alius neq; odium in corde retinet, neq; gaudet dum audit affectum contumelia eum qui ſe afflixerit, quinimo dolet illum male habere, non tamen libenter audit illum bene habere. Eſt & alius, qui acceptam iniuriam ſtatim obliuiſcitur, & ilico fratri reconciliatur, ſin verò poſt dies aliquot contigerit ab eodem in ſe dici quippiam minus gratum, eueſtigio in memoriam reuocat primã iniuriam. Cumq; dixiſſet, hos ſimiles eſſe vulneratis, qui poſt vulnus ſanatum cicatricem tamen retinuerunt, ſubiecit. Debet igitur ita concertare, vt etiam cicatricem omnem faciat euaneſcere, atque ita locum vulneris expolire, vt nulla ibi deformitas relinquatur, neq; aliquando reminiſcatur vulnus illic extitiſſe. Quod ſi quæras, quo pacto id facias, ſcito per Orationem hoc maxime fieri, cum videlicet toto corde pro fratre ſupplicas, & dicis. Domine auxiliare mihi & fratri meo per mutuas preces. Et ſic ſupplicans pro fratre præſtas argumentum caritatis, compaſſionis & humilitatis, dum ſcilicet fraternis precibus tibi quoque imploras auxilium. Vbi autem fuerit caritas, compaſſio, humilitas, quid ibi poterit iracundia, vel auerſio, aut alia quæuis paſſio? Hinc rectè aiebat Abbas Zoſimas. Si diabolus cum cætero dæmonum agmine ad hæc omnes artes ſuas & machinamenta adhibeat, vanos fore omnes eius impetus. Et alterius ex Patribus fuit iſta ſententia,

Digitized by Google

tentia, quod pro inimicis orans nunquam poſſet eſſe iracundus, aut vindictæ ſtudioſus.
Hucuſque Dorotheus. Adde AMBROSIVM ita ſcribentem. *Iuſtus aduerſus* Amb. in Pſal. 38.
inſultantes ſibi tacet, iuſtus orat. Audi iuſtum orantem. Pro eo vt me diligerent, detra- Pſal. 108. 4.
hebant mihi: ego autem orabam. Iuſtus orat pro calumniantibus, quia & hoc præcipit
Dominus, adiungens. Benefacite iis, qui oderunt vos. Orate pro calumniantibus & per- Matth. 5. 44.
ſequentibus vos. Ipſe eſt per omnia iuſtus, qui hæc cuſtodit & ſeruat. Primum, quia
tacet, & non reſpondet inimicis. Deinde, quia orat, hoc eſt, non eſt otioſus affectu. Et qui
orat, bona orat, non ea quæ cuique poſſint ſuo inimico nocere. Plus eſt ergo orare, quam
tacere. Et paulo poſt. *Etſi infirmus es, ora: & ſi fortis es, ora. Infirmus pro te oras,*
fortis pro inimico tuo oras. Bonum ſcutum infirmitatis oratio. Tu oras, & Dominus te
protegit. Bonum ſcutum etiam triumphantis, vt inimicum tuum quem poſſis ferire
defendas.

XV. REMED. Conſidera, quam grauiter à Deo puniti ſint in hoc ſeculo
qui offenſam obſtinatè condonare noluerunt. In vita enim S. NICE- Apud Sur. 9.
PHORI martyris tale narratur exemplum. *Inter hunc Nicephorum & Sa-* Febr.
pricium presbyterum quondam familiares orta fuit ſimultas. Nicephorus prior per
amicos ter quaterue reconciliationem petiuit cum non ſuccederet, ipſe ſupplex ve-
niam à Sapricio rogat, ſed fruſtra. Orta mox perſecutione ſub Valeriano Imperatore
Sapricius delatus fidem fortiter confitetur, tormenta varia ſuſtinet, ſententiam capita-
lem accipit. Hoc audito Nicephorus ei ad ſupplicii locum ducto in via occurrit, proſtra-
tus ad pedes eius, veniam & charitatis oſculum petiit. Facit hoc bis terue, adeò vt licto-
res pagani eum quaſi ſtultum deriderent, qui tam anxiè veniam ab homine ſtatim mori-
turo poſtularet. At Sapricius ne verbũ quidem ei reſpondet, ne quidẽ in ipſo ſupplicij lo-
co & puncto. Cum ergò à carnifice Sapricius iuberetur genua flectere, vt caput ei ampu-
taret, dixit lictoribus. Nolite me ferire, & Diis ſacrifico. Hoc audito, Nicephorus mul-
tis verbis & lacrymis eum rogat, ne ſic ſe in æternum perdat. Sed eo perſiſtente excla- Cantipr. lib. 2.
mat Nicephoruss. Ego ſum Chriſtianus, me pro ipſo ferite. Lictores ergo re tota ad Præ- c. 18. p. 2.
ſidem confeſtim delata, & ab eo poteſtate accepta, miſerum Sapricium dimiſerunt, qui
fratrem non reſpiciens Chriſtum negauerat, Nicephorum verò martyrij gloria, amputa-
to eius capite, coronarunt. In quo exemplo vides, mirabili iudicio Dei, eum
qui offenſam prior condonauit fieri martyrem, qui verò condonare no-
luit, ex martyre iam iam futuro fieri apoſtatam. ALIVD narratur à THO-
MA Cantipratano. *Venerabilis,* inquit, *IACOBVS de Vitriaco, vt multis adhuc*
notum eſt, crucem Hieroſolymitanam ob ſalutem multorum in Brabantia prædicauit.
Contigit autem, vt pacificaturus quadam die mortales inimicitias, iniuriam paſſum,
primò ſuppliciter, deinde proſtratus pedibus eius, ſemel, iterum, & tertio cum multitu-
dine populi præſente rogaret, nec proficeret in rebellem. Conuerſus igitur ad populũ dixit. Luc. 10. 16.
Palã omnib. conteſtor vos: quia qui ſpernit nos, ſpernit & eum, qui mittit nos. Rogate
ergo Dominũ, vt tale ſignum oſtendat in hominem obſtinatum, quo cunctis præſentibus
pateat eum hoſtiliter contra ſe in retentione odii contra proximum hoc egiſſe. Nec mora.

Vbi vir ſanctus orationem expleuit, miſer ille euerſis oculis, ſemel, iterum, & tertiò in terram corruit, oreque cruorem ſpumans & ſaniem, horroris maximum ſpectaculum & piaculum omnibus præbuit. Tunc flente populo, vir reuerendus fuſa prece proſtratum erexit. Qui mox integerrimè ſoſpitatus, vbi ante ſe inimicum vidit, quaſi aliquid amiciſſimum rogaturus, cum lacrymis veniam petiuit, ruensque in oſcula eius ad lacrymas & laudem Chriſti omnium corda commouit.

VIDE V. *Conſuetudo praua. Detractio. Diſcordia. Gloria vana. Immortificatio paſſionum. Impatientia in aduerſis. Ira. Linguæ abuſus. Maledictio. Obſtinatio. Odium. Puſillanimitas. Superbia. Tentatio. Triſtitia.*

VOLVNTAS PROPRIA.

Remedia contra volunt. propriam.

I. REMED. Conſidera quid Spiritus ſanctus de voluntate propria, vel praua libertate, qua quis viuit, vt libet, in diuinis ſcripturis tradiderit. Primo autem eam reprehendit, apud Iob prophetam, dum ait. *Vir vanus in ſuperbiam erigitur, & tanquam pullum onagri ſe liberum natum putat.*
Iob 11.12. Et apud Iſaiam. *Ecce in die ieiunii veſtri inuenitur voluntas veſtra.* quam reprobat, inquit in eum locum B. HIERONYMVS, apoſtolus Paulus
Iſa 58.3. in Epiſtola ad Epheſios ita ſcribens. *In quibus*, nempe peccatis, *& nos omnes aliquando conuerſati ſumus in deſideriis carnis noſtræ facientes voluntatem carnis, & cogitationum, & eramus natura filii iræ.* Et apud Oſeam, de quibuſdam
Eph. 2.3. Oſ. 7.16. 2. Pet. 2.18. dicitur. *Reuerſi ſunt, vt eſſent abſque iugo.* beatus Petrus quoque hæreticis tribuit prędicationem huius libertatis. *Ineſcant*, inquit, *homines per concupiſcentias carnis voluptatibus, eos qui verè aufugerant eos, qui in errore conuerſantur, dum illis libertatem pollicentur, cũ ipſi ſerui ſint corruptionis.* De eadẽ libertate lo-
Rom. 6.20. quens B. Paulus ait. *Cum. n. ſerui eſſetis peccati, liberi fuiſtis iuſtitiæ. Quẽ ergo fructum habuiſtis tunc in illis, de quibus nunc erubeſcitis?* 2. hortatur, vt voluntatem
Pſal. 26.4. Pſal 29.6. Pſal 142.10. Pro. 11.20. Dei potius, quam noſtram faciamus. Vnde rex Dauid ſic orat. *Vnam petii à Domino, hanc requiram: vt videam voluptatem Domini. Et. quoniam vita in voluntate eius.* Et iterum. *Doce me facere voluntatem tuam.* Et Salomon ait *Voluntas eius in his, qui ſimpliciter ambulant.* Et Chriſtus docuit nos orare. *Fiat vo-*
Matth. 6.10. Rom. 12.2. *luntas tua, ſicut in cœlo & in terra.* Et Apoſtolus. *Nolite conformari huic ſeculo, ſed reformamini in nouitate ſenſus veſtri, vt probetis quæ ſit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta.* 3. hortatur, vt amemus diſciplinam, qualis ſolet eſſe patris in filium, magiſtri in diſcipulum, domini in ſeruum, & Magiſtratus in ſubditum. Ea enim conſiſtit in eo, vt alienæ potius voluntati, licet dura impe-

Digitized by Google

imperentur, quam noſtræ pareamus. Vnde Salomon. *Diſciplinam Domini,* Prou.3.11.
fili mi ne abiicias, nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit Dominus corripit,
& quaſi in filio complacet ſibi. Et Sapiens. *Diſciplinam qui abiicit infelix eſt.* Et Sap 3.11.
Apoſtolus. *Fili mi, noli negligere diſciplinam Domini, neque fatigeris, dum ab eo* Heb.12.5.
argueris, in diſciplina perſeuerate. Tanquam filiis vobis offert ſe Deus; Quis enim fi-
lius, quem non corripit pater? Et iterum. *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus* Rom.13.1.
ſubdita ſit. Et. *Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis.* Heb.13.17.

II. REMED. Conſidera dicta SS. Patrum. CYP. de habitu Virginum. Cyp.
Diſciplina cuſtos ſpei, retinaculum fidei, dux itineris ſalutaris, fomes ac nutrimentum
bonæ indolis, magiſtra virtutis, facit in Chriſto manere ſemper, ac iugiter in Deo viuere,
ad promiſſa cæleſtia, & diuina præmia peruenire. Hanc ſectari ſalubre eſt, & aduerſari
ac negligere lethale. Et alibi. In oratione Dominica *addimus quoque & dicimus.* Id. de orat. Domin.
Fiat voluntas tua, ſicut in cælo & in terra, non vt DEVS faciat, quod vult, ſed vt nos
facere poſſimus, quod Deus vult. Nam Deo quis obſiſtit, quo minus, quod velit, faciat?
Sed quia nobis à diabolo obſiſtitur, quo minus per omnia noſter animus, atque actus
Deo obſequatur, oramus & petimus, vt fiat in nobis voluntas Dei: quæ vt fiat in no-
bis, opus eſt Dei voluntate, id eſt, ope eius & protectione, quia nemo ſuis viribus fortis
eſt, ſed Dei indulgentia & miſericordia tutus eſt. S. BASILIVS in regulis breuio- Baſ. q.123.
ribus monachorum. *Dictum eſt pleriſque in locis, quod in vniuerſum vti propria*
voluntate, arbitrióue alienum eſt à recta ratione. Similiterque quod maioris partis iu-
dicio non ſtare, eſt contumaciæ & peruicaciæ periculum incurrere. Et ſermone de
inſtitutione monachorum. *Si quis ſpretis conſiliis antiſtitis facere voluerit, quic-*
quid collibitum ſit, plus mali, quàm boni faciet. Qui enim poteſtati reſiſtit, Dei ordi- Rom.13.2.
nationi reſiſtit. S. HIER. ad Ruſticum monachum. *Omnis ordo Eccleſiaſticus* Hier. ep.4.
ſuis Rectoribus nititur, in naui vnus gubernator. In domo vnus Dominus. In quamuis
grandi exercitu vnius ſignum expectatur. Et ne plura replicando faſtidium legenti fa-
ciam, per hæc omnia ad illud tendit oratio, vt doceam te non tuo arbitrio dimittendum,
ſed debere viuere in monaſterio ſub vnius diſciplina Patris. Io. CASSIANVS de in- Caſſ. lib.4. c.8.
ſtitut. renunciantium. *Senioris hæc erit ſolicitudo & eruditio principalis, vt iu-*
niorem doceat primitus ſuas vincere voluntates, quem ſtudioſè in his ac diligenter exer-
cens, hæc illi ſemper imperare de induſtria procurabit, quæ ſenſerit animo eius eſſe con-
traria. Multis ſiquidem experimentis edocti, tradunt monachum & maximè iuniores,
ne voluptatem quidem concupiſcentiæ ſuæ refrenare poſſe, niſi prius mortificare per obe-
dientiam ſuas didicerint voluntates. Et in collatione Abbatis Ioſeph. *Sciendum* Coll.16. c.23.
ſane generaliter illum partes agere fortiores, qui voluntati fratris ſuam ſubiicit vo-
luntatem, quàm eum qui in defendendis ſuis definitionibus ac tenendis pertinacior in-
uenitur. ISAIAS Abbas de perfectione. *Aperiendi ſunt mentis oculi, vt nos ipſi co-* Iſa. orat 23.
gnoſcamus, ſciamusque Dei inimicum conſtitui, qui propriam ſequitur voluntatem. Et Id. orat.16.
de gaudio animæ. *Qui voluntatem ſuo proximo ſubmittit, animum virtutis ſtudio-*
ſum oſtendit. Qui verò voluntatem ſuam amplectitur, præſefert imperitiã. S. BERN. Bern. ſerm 3.

de reſurrectione. *Voluntatem dico propriam, quæ non eſt communis cum Deo & hominibus, ſed noſtra tantum, quando quod volumus non ad honorem Dei, non ad vtilitatem fratrum, ſed propter noſmetipſos facimus, non intendentes placere Deo, & prodeſſe fratribus, ſed ſatisfacere propriis motib. animorum. Huic contraria eſt recta fronte caritas, quæ Deus eſt. Hæc enim aduerſus Deum inimicitias exercens eſt, & guerram crudeliſſimam. Quid enim odit, aut punit Deus præter propriam voluntatem?*

III. REMED. Conſidera exemplum Chriſti Domini, qui apud B. Ioannem ita loquitur. *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius qui miſit me, vt*
Ioan. 4.34. *perficiam opus eius.* Et rurſus. *Non quæro voluntatem meam, ſed voluntatem eius,*
Ioan 5.30. *qui miſit me.* Et. *Deſcendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem*
Ioan. 6.38. Baſ q. 138. *eius qui miſit me.* Quæ verba tractans B. BASILIVS in regulis breuioribus ita ſcribit. *Cum Dominus dixerit. Deſcendi de cœlo non vt faciam voluntatem meam, &c. quicquid quiſque ex propriæ voluntatis arbitrio facit, id cum facientis proprium ſit, alienum eſt à cultu pietatis, metuendumq; eſt, ne de eo quod videtur facere ipſi dica-*
Gen. 3. *tur à Domino. Ad te conuerſio eius, & tu dominaberis ei.* Deinde Chriſtus ne in paſſione quidem ſuam voluit fieri voluntatem, nimirum in re aſperrima,
Luc. 22.42. dixit enim in horto orans. *Pater ſi vis transfer calicem iſtum à me. Veruntamen*
Cyp ſerm. 6. *non mea voluntas, ſed tua fiat.* Quæ verba expendens S. CYPRIANVS in explanatione orationis Dominicæ. *Quod ſi filius,* inquit, *obaudiuit, vt faceret patris voluntatem: quanto magis ſeruus obaudire debet, vt faciat Dei voluntatem? ſicut in epiſtola ſua Ioannes quoque ad faciendam DEI voluntatem hortatur, & inſtruit,*
1. Ioan. 2.15. *dicens. Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt, &c. Qui autem fecerit voluntatem Dei, manet in æternum, quomodo & Deus manet in æternum. Qui in æternũ manere volumus, Dei qui æternus eſt, voluntatẽ facere debemus. Voluntas autem Dei eſt, quam Chriſtus & docuit, & fecit. Humilitas in conuerſatione, ſtabilitas in fide, verecundia in verbis, in factis iuſtitia, in operibus miſericordia, in moribus diſciplina, iniuriam facere non noſſe, & factam tolerare poſſe, cum fratribus pacem tenere, Deum toto corde diligere, amare in illo quod pater eſt, timere quod Deus eſt, Chriſto nihil omnino præponere, quia nec nobis ille quicquam præpoſuit, caritati eius inſeparabiliter adhærere, cruci eius fortiter ac fidenter aſſiſtere, quando de eius nomine & honore certamen eſt, exhibere in ſermone conſtantiam, qua confitemur: in quæſtione fiduciam, qua congredimur: in morte patientiam, qua coronamur: hoc eſt cohæredem Chriſti velle eſſe, hoc eſt, præceptum Dei facere, hoc eſt voluntatem Patris adimplere,* QVÆRES,
Bern. ſerm. 3. de reſur. cum voluntas propria Chriſti fuerit bona, imò impeccabilis, cur eam non fecerit. *O Domine voluntas,* inquit S. BERN. *de qua dixiſti, vt non fieret, ſi bona non erat, quomodo tua erat? Si bona erat, quare derelicta eſt? Sic & conſilium, ſi non bonum, quomodo tuum? ſi bonum, quomodo relinquendum? Et bona erant, & eius erant: neque tamen minus relinquenda, ob hoc videlicet, vt fierent meliora. Neq; enim oportebat propria præiudicare communibus. Erat ergo voluntas Chriſti, & bona*
Matt. 26.39. *erat, qua dicebat. Si fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte, ſed ea de qua dicebat, fiat volun-*

tas

Digitized by Google

tas tua melior erat, quia communis non ſolum patris, ſed & Chriſti ipſius (Oblatus eſt enim, quia ipſe voluit) & noſtra. Niſi enim granum frumenti cadens in terram mortuum eſſet, ipſum ſolum maneret, mortuum verò multum fructum attulit. Atque hæc voluntas Patris erat vt videlicet haberet, quos adoptaret in filios. Chriſti erat, vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. Noſtra erat, quia pro nobis faciebat, vt redimeremur. Iſa 53.7. Ioan. 12. 24.

IV. REMED. Conſidera ſolam propriam voluntatem primi parentis Adæ, cauſam fuiſſe, fontem & radicem primi peccati originalis in totam poſteritatem humanam transfuſi, & in nobis ſingulis eſſe cauſam omnium peccatorum actualium, tam lethalium, quam venialium. De voluntate Adæ ita ſcribit B. AVG. concione 2. in Pſal. 70. *Si quis peruersè voluerit imitari Deum, vt quomodo Deus non habet, à quo formetur, non habet à quo regatur, ſic ipſe velit ſua poteſtate vti. Hoc diabolus fecit, imitari Deum voluit, ſed peruersè, non eſſe ſub illius poteſtate, ſed habere contra illum poteſtatem. Homo autem poſitus ſub præcepto, audiuit à Domino Deo. Noli tangere arborē in medio paradiſi.* Et infra. *Quare autem tetigit fratres mei? Quid illi deerat? Dicatur mihi, quid illi deerat in paradiſo conſtituto in media opulentia, mediiſque delitiis? cui magnæ deliciæ erant ipſa viſio Dei, cuius faciem quaſi inimici timuit poſt peccatum. Quid illi deerat vt tangeret, niſi quia ſua poteſtate vti voluit, præceptum rumpere delectauit? Vt nullo ſibi dominante fieret ſicut Deus, quia Deo nullus vtiq; dominatur. Male vagus, malè præſumens, futurus mortuus recedendo à via iuſtitiæ. Ecce ſoluit præceptum, excuſſit à ceruice iugum diſciplinæ, habenas regiminis exaltante animoſitate dirupit.* Si obiicias ſerpentem potius videri primam cauſam peccati Adæ. Reſpondet B. BERNARDVS in ſermone de duplici baptiſmo. *Serpens, callidior vtique, non fortior ceteris animantibus ò Eua decepit te: decepit profectò, non impulit, aut coegit. Mulier tibi, ò Adam, de ligno dedit, ſed offerendo vtique, nō violentiam inferendo. Neque enim poteſtate illius, ſed tua factum eſt voluntate vt eius voci plus obedieris, quam diuinæ.* De aliis peccatis actualibus quod ſola propria voluntate committantur, manifeſtum eſt. Nam vt ſcribit S. AVGVSTINVS in libro de vera religione, & eſt axiωμα à Theologis receptum. *Vſque adeo peccatum voluntarium eſt malum, vt nullo modo ſit peccatum, ſi non ſit voluntarium. Et hoc quidem,* inquit, *manifeſtum eſt adeò, vt nulla hic Doctorum paucitas, nulla indoctorum turba diſſentiat.* Hinc eſt, quod B. BERN. in ſermone de reſurrectione citato agens de peccato mortali. *Quid,* inquit, *odit, aut punit Deus præter propriam voluntatem? Ceſſet voluntas propria, & infernus non erit. In quem enim ignis ille deſæuiet, niſi in propriam voluntatem?* Et inferius. *Hæc eſt crudelis beſtia, fera peſſima, rapaciſſima lupa, & leæna ſæuiſſima. Hæc eſt immundiſſima lepra animi, propter quam in Iordane mergi oporteat, & imitari eum, qui non venit facere voluntatem ſuam.* Et de duplici baptiſmo. *Caueamus à propria voluntate, tanquam à vipera peſſima, & nequiſſima, & quæ ſola deinceps damnare poſſit animas noſtras.*

Aug. parte 2.

Gen. 2. 17.

Bern.

Aug. c. 14.

Bern. ſerm. 3.

V. Remed. Conſidera deterrimos propriæ voluntatis effectus ab
Bern. de exceſſu. eodem D. Bernardo accuratè deſcriptos. *Voluntas propria,* inquit, *quo furore Dominum maieſtatis impugnet, audiant & timeant ſerui propriæ voluntatis. Primo namque ſeipſum ſubtrahit, & ſubducit eius dominatui, cui tanquam auctori ſeruire iure debuerat, dum efficitur ſua. Sed nunquid contenta erit hac iniuria? 2. Addit adhuc, & quod in ſe eſt, omnia quoque quæ Dei ſunt tollit & diripit. Quem enim modum ſibi ponit humana cupiditas? Dico fiducialiter. Nemini, qui ſit in propria voluntate, poſſet vniuerſus mundus ſufficere &c. 3. Sed vtinam vel rebus iſtis eſſet contenta, ne in ipſum (horribile dictu) deſeuiret auctorem. Nunc autem & ipſum, quantum in ipſa eſt, DEVM perimit voluntas propria. Omninò enim vellet DEVM peccata ſua aut vindicare non poſſe, aut nolle, aut ea neſcire &c. Vult ergo eum non eſſe DEVM: quæ quantum in ipſa eſt, vult eum aut impotentem, aut iniuſtum eſſe, aut inſipientem. Crudelis planè & omnino execranda malitia, quæ DEI potentiam, iuſtitiam, ſapientiam perire deſiderat.* 4. docet dæmonem ſemel ab ani-
Id. de dup. baptiſmo. ma noſtra per ſacramentum baptiſmi abactum, per propriam volun-
Id. ſerm. 71 in cantic. tatem cum ſeptem ſpiritibus nequioribus reuocari. 5. docet omnia bo-
Iſa. 58. 3. na opera noſtra per propriam voluntatem inquinari, meritoque ſuo deſtitui. *Etenim,* inquit, *ſi in die ieiunij mei, inueniatur voluntas mea, non tale ieiunium elegit ſponſus, nec ſapit illi ieiunium meum, quod non lilium obedientiæ, ſed vitium propriæ voluntatis ſapit. Ego autem non ſolum de ieiunio, ſed de ſilentio, de vigilijs, de oratione, de lectione, de opere manuum, poſtremo de omni obſeruatione monachi, vbi inuenitur voluntas ſua in ea, & non obedientia magiſtri ſui idipſum ſentio. Minimè prorſus obſeruantias illas, etſi bonas in ſe, tamen inter lilia, id eſt, inter*
Ibid. 5. *virtutes cenſuerim deputandas: ſed audiet à Propheta, qui eiuſmodi eſt. Nunquid tale eſt obſequium, quod elegi? dicit Dominus. Et addit. In die bonorum tuorum inueniuntur voluntates tuæ. Grande malum propria voluntas, qua fit vt bona tua tibi bona non ſint.*

VI. Remed. Abnegatio propriæ voluntatis, quàm Chriſtus docuit
Matth. 16. 24. verbo & exemplo, cum ait apud Matthæum. *Si quis vult venire poſt me, ab-*
Ioan. 5. 30. *neget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Et Ioannem. *Non quæro*
Caſſ. coll. 19. c. 8. *voluntatem meam, ſed voluntatem eius, qui miſit me &c.* De qua Cassianvs in collationibus. *Finis quidem cœnobitæ eſt, omnes ſuas mortificare & crucifigere vo-*
Matth. 6. 34. *luntates, ac ſecundum Euangelicæ perfectionis ſalutare mandatum nihil de craſtino co-* *gitare. Quam perfectionem prorſus à nemine, niſi à cœnobita poſſe impleri certiſſimum*
Iſa. 58. 13. *eſt. Quem virum Iſaias Propheta deſcribens ita beatificat, atque collaudat. Si auerteris à Sabbatho pedem tuum facere voluntatem tuam in DEO ſancto meo, & glorificaueris eum, dum non facis vias tuas, & non inuenitur voluntas tua, vt loquaris ſermonem, tunc delectaberis ſuper Dominum, & ſuſtollam te ſuper altitudinem terræ, & cibabo*
Id. lib. 4. c. 8. *hæreditate Iacob patris tui. Os enim Domini locutum eſt.* Et in inſtitutionibus monaſticis. *Seniores,* inquit, *multis experimentis edocti pronunciant monachum, nullatenus*

Digitized by Google

tenus prævalere ad ſumma perfectionis culmina aſcendere, nec iram, vel triſtitiam, vel ſpiritum fornicationis extinguere: ſed nec humilitatem cordis veram, nec cum fratribus vnitatem perpetuam, nec firmam, diuturnamq́ poſſe retinere concordiam, ſed nec in cœnobio quidem diutius permanere eum, qui prius voluntates ſuas non didicerit ſuperare. B. DOROTHEVS quoq; quemlibet religioſum ita alloquitur. *Coge teipſum in cunctis, & vince, & voluntatem tuam imprimis abſcinde. Si enim conſueueris voluntatem tuam amputare, habitum indues Chriſti gratia & miſericordia, quo omnia ſine moleſtia, aut repugnantia perficies, teq́ perfectè aſſeres in libertatem.* Idem commemorat diſcipuli ſui DOSITHEI hanc præcipuam exercitationem fuiſſe, vt propriam voluntatem crebrius frangeret. nam cum quidam illi aliquid afferrent ad vſum quotidianum neceſſarium, ſedulo & nitidè paratum, iubebat aliis potius quam ſibi dari, &c. Et ideo intra quinquennium ad tantam perfectionem peruenit, vt poſt mortem conſpectus ſit inter ſanctos ad magnam euectus gloriam. Vnde rogatus aliquando Doſitheus, cum in ſuſtinendis ieiuniis, vigiliis ceteraq; aſperitate aliis multo inferior eſſet, qua in virtute ſe exercuiſſet, reſpondit, ſe omne ſtudium in propria voluntate cum ſuperiorum voluntate conformanda poſuiſſe.

Dorot. ſerm. 17.

Id. ſerm. 1.

VII. REMED. Subiicere ſe alterius imperio & voluntati, vel in parte, vel in totum. In parte, ſicut filii parentibus, diſcipuli magiſtris, ſerui Dominis, ſubditi magiſtratibus, clerici Pręlatis, milites belli ducibus, eorumque legibus & arbitrio ſubiiciuntur. In totum verò, ſicut religioſi in religione approbata, qui cum obligatione voti obedientiæ Deo & ſuperiorib. ſponte ſe ſubiiciunt. De qua ſubiectione hic pręcipuè agimus. QVOD ad priorem attinet, non dubium eſt eam non ſolum laudabilem, ſed etiam neceſſariã eſſe ad coercendam propriæ voluntatis peruerſitatem. Nam S. ſcriptura non ſemel monet, vt nõ ſimus ſapientes apud noſmetipſos: & ſæpenumero, vt ad obedientiam, ita ad hanc ſubiectionem nos hortatur. Deinde idẽ docuerunt gentiles Philoſophi naturæ lege edocti, & ſuaſit SENECA, vt quiſq; ducem & magiſtrum aliquem eligat, cuius voluntati obſequatur. *Hoc mi Lucili,* inquit, *Epicurus præcepit, cuſtodem nobis & pædagogum dedit. Opus eſt, inquam, aliquo, ad quem mores noſtri ſe ipſi exigant. Niſi ad regulam, praua non corriges.* Demum ita expedit nobis ob paſſionum turbã, qua à mentis conſtantia ſæpè deturbamur. *Cum ſubiecti ſimus,* ait S. DOROTHEVS, *multis paſſionibus, prauisq́ affectibus, noſtro iudicio nõ debemus omnino fidere. Quando enim regula curua eſt, nunquam quod ſecundum eam dirigitur rectum efficitur, ſed diſtortum.* QVOD ad poſteriorem ſubiectionem, Religioſorũ propriã attinet, ea conſulitur à Chriſto, cum ait ad adoleſcentẽ prædiuitem. *Si vis perfectus eſſe, vade & vende oĩa quæ habes, & da pauperibus, & veni ſequere me.* Quod conſiliũ, quia erant ſecuti Apoſtoli, exclamant in pſona B. PETRI,

Prou. 3. 7.
Rom. 12. 1.
1. Pet. 2. 13.
Heb. 13. 17.
Sen. ep. 11.

Dor. ſerm. 19.

Matth. 19. 21.

Hier. in c. 19. Matth. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.* In quæ verba ita ſcribit HIER. *Quia enim non ſufficiebat relinquere omnia (hoc enim & Crates fecit Philoſophus, & alij multi, qui diuitias contempſerunt) iunxere quod perfectum eſt, & ſecuti ſumus te: fecimus quod iuſſiſti.* Idem fecere poſtea Macedones ſub Apoſtolo Paulo: nam de iis ita ſcribit. 2. Cor. 8. 5. *Semetipſos dederunt, primum Domino, deinde nobis per voluntatem Dei.* Fecerunt deniq; omnes religioſi & cœnobitæ. De quibus agens Baſ. quæſt. 41. B. BASILIVS in regulis fuſius diſputatis. *Qui ſeipſum abnegauit, ſeſeq; voluntatibus omnibus ſpoliauit, is non quod vult faciet, ſed quod docetur. Neque verò ratio permittit eum ſibi ipſi, quod expediat eligere, qui gubernationem ſui aliis tradiderit.* Et Hier. ep. 4. HIER. ad Ruſticum monachum. *Ad hæc tendit oratio, vt doceam te non tuo arbitrio dimittendum, ſed viuere debere in monaſterio ſub vnius diſciplina Patris, conſortioque multorum.* Et Aug. l. 1. c. 31. AVG. de moribus Eccleſiæ, agens de ſimilibus qui vnius Patris imperio ſe ſubdiderant. *Hi verò Patres*, inquit, *nulla ſuperbia conſulunt iis, quos filios vocant, magna ſua in iubendo auctoritate, magna illorum in obtemperando voluntate.* Bern. ſerm. 19. Quare merito B. BERN. in Cantica ſcribens inuehitur in monachos, qui cum ſemel totos ſe, quoad iudicium & voluntatem, ſubdidiſſent ſuperioribus, tamen ad propriam voluntatem & iudicium relabebantur. *Qui veſtri*, inquiens, *curam ſemel nobis credidiſtis, quid rurſum de vobis vos intromittitis?*

VIII. REMED. Reſignatio perfecta ſui ipſius in manus Superioris, qua homo religioſus iudicium ſuum voluntatemque ad plenum eidem reſignat, vt de eo diſponat in omnibus prout iudicarit expedire ad maiorem Dei gloriam, ſuumq; profectum. Qualis reſignatio creditur fuiſſe beatiſſimæ Virginis Dei matris, cum Dei voluntate cognita ab archangelo Gabriele, de concipiendo filio Dei, modoque hanc voluntatem exequendi, ilico aſſenſit dicens. Luc. 1. 38. *Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum.* Et qualis videtur fuiſſe B. PAVLI ad Apoſtolicam dignitatem diuinitus vocati, Act. 9. 6. cùm exclamauit. *Domine, quid me vis facere?* Qualis B. AVGVSTINI, Aug. 10. confeſſ. c. 29. quando perſpecta per varias inſpirationes diuina voluntate in has voces erupit. *Da Domine quod iubes, & iube quod vis.* Qualis magni ISIDORI Alexandrini, qui religionem ingreſſus ſuperiori ſuo dixit. *Sicut fabro ferrum ſubiectum eſt, ita & ego ô pater, meipſum obedientiæ expono*, qui huius reſignationis beneficio ad culmen perfectionis breui peruenit, vt docet Clim. grad. 4. Ioannes Climacus de gradu obedientiæ. Facile autem ad perfectam hanc voluntatis propriæ reſignationem exercendam commoueberis, ſi aſſueſcas in Superiore tuo, non hominem ſed Chriſtum intueri, vti reuera faciendum eſt, vt alibi oſtendimus. V. inobed. Idcirco enim Chriſtus de ſuperioribus agens, dixit. Luc. 10. 16. *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Et Apoſtolus ad Romanos ait. Rom. 13. 2. *Non eſt poteſtas, niſi à Deo, & qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.* Exemplum huius rei narrat loco citato idem CLI-

Digitized by Google

MACVS de quodam, qui in officio coci, multarum diſtractionum obnoxio, tamen priſtinam ſemper pacem & deuotionem retinebat, haud ſecus, quam ſi ſemper orationi vacaret; rogatus autem eius rei cauſam, inter alia reſpondit. *Nunquam me hominibus ſeruire arbitratus ſum, ſed Deo.*

IX. REMED. Indifferentia; quæ non eſt aliud, quam quædam animi diſpoſitio, qua quis paratus eſt voluntati Dei & Superiorum obſequi in omnibus, ſic vt paratus ſit omnibus mediis vti, quæ illi ad perfectionem conducibilia eſſe putarint, ſiue vilia, ſiue in ſpeciem honorifica ſint, de qua virtute diſſerens B. BERNARDVS in ſermone, quomodo voluntas tripliciter ſubiici debeat. Bern. *Rogo vos,* inquit, *fratres, diligenter attendite, quia nihil mihi occurrit, quod vtilius poſſit audiri. Vbi certa eſt Dei voluntas, omninò noſtra ſequatur, in his videlicet, de quibus certum aliquid in ſcripturis inuenimus, aut ipſe ſpiritus manifeſtè clamat in cordibus noſtris, quid ſentiendum ſit, vt eſt, caritas, humilitas, caſtitas, obedientia, hæc approbemus indubitanter & appetamus, quæ Deo placere ſcimus indubitanter. Sed & ea omnimodis odiſſe debemus, de quibus certum eſt, quod oderit ea Deus, vt eſt apoſtaſia, &c. In his verò rebus, de quibus nihil certum poſſumus inuenire, nihil certum voluntas noſtra definiat, pendeat inter vtrumque, aut ſaltem neutri parti nimis adhæreat, cogitans ſemper, ne altera pars forte Deo magis placeat, & parati ſimus voluntatem eius ſequi, in quamcunque partem eam cognouerimus inclinari.* Bonum autem erit, ſubdit paulo poſt, ſi Dei ſeruus *voluntatem ſuam ſuſpenſam tenuerit, donec Prælatum interroget, & ab eo quærat Domini voluntatem, cui vice ipſius obedit.* Vnde B. BASILIVS in regulis breuiorib. poſita quæſtione, an religioſo miniſterium à ſuperioribus aſſignatum recuſare, & aliud poſtulare liceat, reſpondet. Baſ. q. 117. *Cum obedientia vſque ad mortem ſeruari debeat: qui quod ſibi aſſignatum eſt recuſat, & aliud ab eo diuerſum exquirit, primum hic omnino obedientiam violat; & apertè declarat, nequaquam ſeipſum abnegaſſe, tum etiam aliorum complurium malorum cum ſibi tum aliis auctor exiſtit.* Et CASSIANVS in inſtitutionibus agens de monachis Scithi *Inter quos,* ait, Caſſ. l. 4. c. 14. *nunquam peculiare opus non dicam affectu, ſed ne cogitatione quidem ab aliquo affectabatur.* Quicquid demum de miniſteriis, vel aliis rebus præſcribatur, id prudentiæ ſuperioris committendum eſt, qui pro ratione ſui muneris quo loco Dei fungitur id præſcribet cuique, quod ad maiorem gloriam Dei expedire videbitur. *Qui in familia cæteris præeſt,* ait B. BASILIVS in citatis Baſ. q. 303. regulis, *& vniuerſis, q̃ facere illos oporteat, deſcribit, maiore quadam cum animaduerſione adminiſtrare munus debet, ſolicitêque, & vt par eſt, in ſingulis aduigilet, quo pacto videlicet conuenienter voluntati Dei, & accommodatè ad naturam facultatemque vniuſcuiuſque, habita communis boni ratione, munera ſingulis deſcribat, imperetue.*

VIDE. V. *Amor ſui. Curioſitas. Familiaritas nimia. Immortificatio paſſionum. Inobedientia. Iudicium proprium. Peccatum. Voluptas carnalis.*

VOLVPTAS CARNALIS.

Remedia contra volupt. carnis.

I. R**EMED**. Conſidera ſacrarum litterarum ſententias, quæ improbant & damnant omnes voluptates & delitias carnis. Ac generatim quidē prolixè eas inſectatur Eccleſiaſtes nomine vanitatis. *Vanitas vanitatum,* inquiens, *& omnia vanitas.* Et. *Dixi in corde meo. Vadam & affluam deliciis, & fruar bonis. Et vidi, quod hoc quoque eſſet vanitas. Riſum reputaui errorem: & gaudio dixi. Quid fruſtra deciperis?* Et rurſus. *Aufer iram à corde tuo, & amoue malitiam à carne tua. Adoleſcentia enim & voluptas vana ſunt.* Et Iob. *Laus impiorum breuis, & gaudium hypocritæ ad inſtar puncti.* Et. *Tenent tympanum & citharam, & gaudent ad ſonitum organi, ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.* Et Chriſtus Dominus apud Lucam. *Væ vobis, qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis.* Deinde Apoſtolus. *Sicut in die honeſtè ambulemus, non in comeſſationibus & ebrietatibus, non in cubilib. & impudicitiis, &c. ſed induimini Dominū IESVM Chriſtum, & carnis curam ne feceritis in deſideriis.* Et. *Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, veneficia, &c. ebrietates, comeſſationes, & his ſimilia: quæ prædico vobis, ſicut prædixi; quoniam qui talia agunt, regnum Dei non conſequentur.* Et. *Vidua, quæ in delicis eſt, viuens mortua eſt.* Et B. Ioannes. *Si quis diligit mundum, non eſt caritas Patris in eo: quoniam omne quod eſt in mundo concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ.* Et. *Quantum glorificauit ſe* (Babylon) *& in deliciis fuit, tantum date illi tormentum & luctum.*

Eccl.1. & 2.1. — Eccl.11.10. — Iob 20.5. & 21.12. — Luc.6.25. — Rom.13.13. — Gal.5.19. — 1.Tim.5.6. — 1.Ioan.2.15. — Apoc.18.7.

II. R**EMED**. Conſidera cenſuram SS. Patrum. S. B**ASILIVS** in exhortatione ad baptiſmum. *Ne dicas. Bona quidem eſt lex, ſed longe iucundius peccatum. Voluptas eſt veluti quidam hamus diaboli, ad perniciem nos trahens. Voluptas mater eſt peccati: peccatum autem ſtimulus mortis. Voluptas nutrix eſt æterni vermis, quæ ad tempus quidem demulcet fruentem, ac poſtea felle amariores retributiones facit.* S. A**MB**. epiſtola ad Sabinum. *Non immerito ſanctus Moyſes delectationem ſerpentis figurauit ſimilitudini. Prona eſt enim in ventrem ſicut ſerpens, non pedibus incedens, aut vllis eleuata cruribus, ſed ſinuoſo flexu totius velut corporis ſui lubrica. Et terra cibus eſt, ſicut ſerpenti, quoniam eſcam neſcit cæleſtem. Corporalibus enim paſcitur, atque in varias mutatur ſpecies cupiditatum, & tortuoſis angulatur anfractibus. Venenum in dentibus habet, quib. vnuſquiſque ſe euiſcerat luxurioſus, belluo intermecat, abligurritor perimit. Quantos ruperunt vina? diſſoluit ebrietas, diſtendit cruditas?* S. C**HRY**. ad populum Antiochenum. *Nihil dæmoni tam gratum, quam delitiæ ſunt & ebrietas, quoniam omnium eſt fons malorum & genitrix.*

Baſ. hom.13. — Amb.l.6.ep.42. — Gen.3.14. — Chry.hom.71.

Per

Per hanc Iſraelitas demum in idolorum cultum præcipitauit. Per hanc Sodomitas in ne- Ezech.16.49.
farios accendit amores. Hæc eſt enim, inquit, impietas Sodomorum, in ſuperbia, ſatieta-
te panum & conuiuiis luxuriabantur. Per hanc alios perdit innumeros & gehennæ tra-
didit. Quid enim mali non operantur deliciæ? Ex hominibus porcos efficiunt, & porcis
deteriores. Porcus enim inuoluitur in cœno, & ſtercore paſcitur: hic abominabili ma-
gis veſcitur menſa, illicitos excogitans coitus, & nefarios amores. Huiuſmodi nihil à
dæmoniaco differt; ſimili namque fertur impudentia, ſimiliq́ bacchatur furore: & dæ-
mone quidem preſſum ſaltem miſeramur: hunc autem auerſamur & odimus. Quid ita
tandem? quia ſpontaneum ad ſe trahit furorem, & os, & oculos, & nares, & omnia
generaliter diuerſoria ductus & riuos facit furoris. S. HIER. in Iouinianum. *Eſus* Hier. lib. 2.
carnium, & potus vini, ventrisque ſaturitas, ſeminarium libidinis eſt. Vnde & Comi-
cus, Sine Cerere, inquit, & Libero friget Venus. Per quinque ſenſus, quaſi per quaſdam Terent. Eun.
feneſtras, vitiorum in animam introitus eſt. Non poteſt ante metropolis & arx mentis
capi, niſi per portas eius irruerit hoſtilis exercitus. Horum peturbationibus anima præ-
grauatur, & capitur aſpectu, auditu, odoratu, ſapore, tactu. Si Circenſibus quiſpiam de-
lectetur, ſi athletarum certamine, ſi mobilitate hiſtrionum, ſi formis mulierum, ſplen-
dore gemmarum, veſtium, metallorum, & ceteris huiuſcemodi, per oculorum feneſtras
animæ capta libertas eſt, & impletur illud propheticum. Mors intrauit per feneſtras ve- Ier.9.21.
ſtras, &c. Porrò ciborum auiditas, quod auaritiæ mater ſit, & animum quaſi quibuſ-
dam compedibus degrauatum in terra teneat, quis ignorat? Propter breuem gulæ vo-
luptatem terræ luſtrantur & maria; & vt mulſum vinum, precioſusque cibus fauces
noſtras tranſeat, totius vitæ opera deſudamus. Tactus autem alienorum corporum, &
fœminarum ardentior appetitus, vicinus inſaniæ eſt, S. AVG. de verbis Apo- Aug. ſerm. 17.
ſtoli. *Delectant quædam naturaliter infirmitatem noſtram, vt cibus, vt potus dele-*
ctant eſurientes atque ſitientes: vt nos delectat hæc lux, quæ de cœlo funditur ſole exor-
to, vel quæ ſyderibus & luna fulget, vel quæ in terra accenditur luminibus conſolanti-
bus tenebras oculorum, Delectat canora vox, & ſuauiſſima cantilena. delectat odor bo-
nus, delectant etiam tactum noſtrum, quæcunque pertinent ad carnis aliquam volupta-
tem, & hæc omnia, quæ nos delectant in ſenſibus corporis, aliqua licita ſunt. Delectant
enim, vt dixi, oculos, & ſpectacula iſta magna naturæ, ſed delectant etiam oculos ſpecta-
cula theatrorum. hæc licita, illa illicita. Pſalmus ſacer ſuauiter cantatus delectat audi-
tum, ſed delectant auditum etiam cantica hiſtrionum. hoc licitè, illud illicitè. Delectant
etiam coniugales amplexus, delectant etiam meretricum. Hoc licitè, illud illicitè. Videtis
ergo cariſſimi etiam in iſtis corporis ſenſibus licitas eſſe & illicitas delectationes. Iuſtitia
ſic delectet, vt vincat etiam licitas delectationes. AVCTOR libri de diſciplina & In Cypriano.
bono pudicitiæ. *Voluptatem viciſſe, voluptas eſt maxima: nec vlla maior eſt victo-*
ria, quàm ea, quæ è cupiditatibus refertur. Qui hoſtem vicit, fortior fuit, ſed altero. qui
libidinem repreſſit, ſeipſo fortior fuit. Qui inimicum proſtrauit, externum hoſtem per-
cuſſit. Qui cupiditatem depreſſit, hoſtem domeſticum ſuperauit. Malum omne facilius
vincitur quàm voluptas: quia illud quicquid eſt, horridum eſt, hoc blandum eſt.

III. RE-

III. REMED. Conſidera dicta Philoſophorum & Poetarum Ethni-
Ariſt. 2. Eth. c. vlt. corum. ARISTOTELES in Ethicis. *In omnibus*, inquit, *à iucunditate & volu-
ptate maximè cauendum eſt: non enim de ipſa incorrupti iudicamus.* Et rurſum ait,
Ar. 7. Eth. c. 11. voluptates prudentiam impedire, eoque amplius, quo quis magis eis in-
dulget, *vt in venerearum rerum voluptate, in qua conſtitutus*, inquit, *nemo intelli-
Arg l 14. c 16. gere quicquam poteſt.* Quod etiam S. AVGVSTINVS in libris de ciuitate
Dei annotauit. Idcirco Hippocrates, vt in commentario ibidem recitat
Laert. l 6. c. 1. Lod. Viues, coitum finiuit *μικρὴν ἐπιληψίαν, paruum morbum comitialem.* Et
Clem l 2 ſtro. apud Laertium, ac Clementem Alexandrinum ANTISTHENES Philo-
ſophus dicit ſe malle inſanire, quam affici voluptate. Inſaniam enim
auferre medicum, voluptatem verò, cum mentem homini eripiat, vix ſa-
Epict. c 56. nabile malum eſſe. EPICTETVS in Enchiridio. *Si voluptatis alicuius imagi-
nem animo conceperis, moderare tibi, ne ab ea mouearis. Sed & rem examina, & tibi ipſi
præbe deliberandi ſpacium. Deinde vtriuſque temporis memento, tum eius, quo volu-
ptate frueris, tum eius quo præcepta iam voluptate dolebis, teq; ipſe obiurgabis.* PLA-
Cic. Cato maior. TO. *Voluptas eſt malorum eſca.* M.T.CICERO in libro de ſenectute probans
ſenectuti non eſſe incommodum carere voluptatibus. *O*, inquit, *præcla-
rum munus ætatis, ſiquidem id aufert nobis, quod eſt in adoleſcentia vitioſiſſimum.
Accipite enim optimi adoleſcentes veterem orationem Architæ Tarentini. Nullam
capitaliorem peſtem, quam corporis voluptatem hominibus dicebat à natura datam.
Hinc patriæ proditiones, &c.* Et infra addit, *virtutem in voluptatis regno non poſſe
conſiſtere: eam quo maior eſt, omne animi lumen extinguere, nihil eſſe tam deteſtabile
Sen. ep. 116. & peſtiferum.* HORATIVS. *Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.* SENE-
CA ad Lucilium. *Voluptatem natura rebus neceſſariis admiſcuit, non vt illam pete-
teremus, ſed vt ea ſine quibus non poſſumus viuere gratiora nobis illius faceret acceſſio.
Id c. 7. Si ſuo veniat iure, luxuria eſt.* Et libro de beata vita. *Altum quiddam eſt virtus,
excelſum, regale, inuictum, infatigabile: voluptas, humile, ſeruile, imbecillum, cadu-
cum, cuius ſtatio ac domicilium fornices & popinæ ſunt. Virtutem in templo inuenies,
in foro, in curia, pro muris ſtantem, puluerulentam, coloratam, calloſas habentem ma-
nus: voluptatem latitantem ſæpius ac tenebras captantem, circa balnea ac ſudatoria, ac
loca ædilem metuentia, mollem, eneruem, mero atque vnguento madentem, pallidam,
Aug. 5. ciu. dei c. 20. fucatam, & medicamentis pollinctam.* B. AVG. commemorat Philoſophos qui
in voluptate ſummam felicitatem collocabant ab aliis fuiſſe confutatos
pictura quadam, in qua voluptas tanquam Domina ſederet in ſella re-
gia & vnicuique virtuti tanquam ancillæ, quid ipſius cauſa oporteret fa-
cere, imperaret, vt vel eius ſpectaculi abſurditate appareret, quàm ſit ab-
Hier. lib. 2. ſurdum voluptati vllum locum dignitatis aſſignare. HIER. aduerſus Io-
uinianum prolixè ſcribit ad cauendas voluptates quid priſci Philoſo-
phi fecerint. *Pytagoræi*, inquiens, *frequentias vrbium declinantes in ſolitudine &
deſertis locis habitare conſueuerunt. Platonici quoque & Stoici in templorum locis &*
porticib.

Digitized by Google

porticib. verſabantur, vt admoniti anguſtioris habitaculi ſanctitate, nihil aliud, quàm de virtutibus cogitarent. Sed & ipſe Plato, cum eſſet diues, & thoros eius Diogenes lutatis pedibus conculcaret, vt poſſet vacare Philoſophiæ, elegit Academicam villam ab vrbe procul, non ſolum deſertam, ſed & peſtilentem: vt cura & aſſiduitate morborum libidinis impetus frangeretur, diſcipuliq; ſui nullam aliam ſentirent voluptatem, niſi earum rerum quas diſcerent. Denique B. BASILIVS agens de legendis gentilium libris ex Prodico Chio narrat. *Quod iuueni quondam Herculi ſecum conſulenti ad vtram viarum ſe conuerteret, an ad eam, quæ ad virtutem per labores ducit, an ad facilem per voluptates, duas ei fœminas, virtutem ac voluptatem, quarum mox ex diuerſo habitu differentiam agnouerit, apparuiſſe. Altera quidem forma conſpicua, molliore facie, laſciuis oculis, ſermone blando, omnia fauſta, faciliaq; & ad vitæ ſolatia tendentia pollicendo Herculem ad ſe trahere conabatur. Altera verò vultu rigido, ſqualenti mœſtoq; ore, magnam fiduciam atque conſtantiam præſeferens nihil iucundum, nihil amœnum oſtendebat, ſed mille pericula, laboresque immenſos terra marique ſubeundos: præmium tamen horum immortale; ad extremum verò morientem Herculem ſe ſecuturam, & inter Deos collocaturam recipiebat; hancq; ſecutum Herculem dicit.* Baſ. hom. 14.

IV. REMED. Recordatio terribilis iudicii extremi, & horrendorum inferni cruciatuum, in voluptuarios imprimis à Deo decretorum, iuxta illud Apocalypſeos. *Quantum in delitiis fuit, tantum illi date tormentum.* Hoc remedium ipſe Eccleſiaſtes mortalium ſapientiſſimus præſcripſit, dicens. *Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi temporis, & dierum multorum, qui cum venerint vanitatis arguentur præterita.* Exemplo ſit epulo Euangelicus, qui epulatus quotidie ſplendidè ſepultus eſt in inferno, & in ſummis tormentis exiſtens hoc antidoto petiuit ab Abraham quinque fratres ſuos ad meliorem vitæ frugem reduci. *Mitte*, inquiens, *Lazarum, vt teſtetur illis*, nempe quantas ob voluptates patiar cruces, *ne & ipſi veniant in hunc locum tormentorum.* Vnde HIER. in conſolatione ad Iulianum. *Diuitem purpuratum gehennæ flamma ſuſcepit. Lazarus pauper & vlceribus plenus, cuius carnes putridas lambebant canes, & vix de micis menſæ locupletis miſerabilem ſuſtentabat animam in ſinu Abrahæ ſuſcipitur, & tanto Patriarcha parente lætatur. Difficile, imò impoſſibile eſt, vt & præſentibus quis & futuris fruatur bonis, vt & hic ventrem, & ibi mentem impleat, vt de delicis tranſeat ad delicias, vt in vtroque ſeculo primus ſit, vt & in cœlo & in terra appareat glorioſus.* Et in Apologia ad Pammachium. *Volumus opiparè comedere, vxorum adhærere complexibus, & in numero virginum & viduarum regnare cum Chriſto. Idem ergo habebit fames præmium, & ingluuies, ſordes & munditiæ, ſaccus & ſericum. Lazarus recipit mala in vita ſua, & diues ille purpuratus, craſſus & nitidus, fruitus eſt carnis bonis dum viueret, ſed diuerſa poſt mortem tenent loca. Miſeria deliciis, & deliciæ miſeriis commutantur. In noſtro arbitrio eſt, vel Lazarum ſequi, vel diuitem.* Eodem antidoto ſanare cupiens B. AMB. eos, qui negabant ſe poſſe vel hyeme

Apoc. 18. 7.
Eccl. 11. 8.
Luc. 16. 28.
Hier. ep. 34.
Luc. 16. 11.
De libris in Iouin.
Amb. ſerm. 39.

vel æſtate ieiunare, ita alloquitur. *Dic mihi, ô delicate Chriſtiane, qui æſtum ſolis ieiunando ferre non potes, nunquid æſtus, quem ſuſtentaturus es, torrentior eſt gehenna? Nunquid hyems, cui retrudendus es horridior eſt tenebris? in exteriores enim tenebras abiicientur peccatores: ibi erit fletus & ſtridor dentium, ſicut ait Dominus. Stridor inquam dentium inſtar hyberni temporis erit in illis tenebris.* Et CHRY. ad populum Antioch. *Non decipiamus noſipſos. Detur enim, quod per totam vitam noſtram voluptati vacauerimus: ſed quid ad infinita ſecula? Hic enim & bona & mala finem habent, illic autem immortales pœnæ. Hic ſi ardeat corpus, egreditur anima: illic verò incorrupto reſurgente corpore ſemper anima comburitur, & peccatores enim incorrupti reſurgunt, non vt honorentur, ſed vt immortaliter in tormentis permaneant. Si itaq; balnei vehementiorem vaporem non ferimus, quomodo feremus igneū flumen?*

Matth. 24. 30. Chry. hom. 22.

V. REMED. Conſidera deterrimos voluptatum effectus, à S. Patribus accuratè deſcriptos. BASILIVS. *Oblectatio corporeæ voluptatis plus doloris habet, quam iucunditatis. Nuptiæ enim ſæpe ſteriles ſunt, viduitates continent & ſtupra. Agricultura ſterilitatem, mercatura naufragia, diuitiæ inſidias patiuntur; ſed & delitiæ & ſatietas, & continens voluptatum fruitio multos ac varios ſecum trahunt morbos, ac affectionum varia genera.* CHRY. ad populum Ant. *Quid non mali faciunt delitiæ? ſibi pſis contrariæ ſunt. Vnde neſcio, quomodo nomen hoc habeant: ſed ſicut gloria, cum ignominia ſit; & diuitiæ, cum ſit paupertas, vocatæ ſunt: ſic & deliciæ, cum iniucunditas ſit.* Et rurſus. *Non tam vehementer fluuialium aquarum curſus ripas corrodere ſolet, ſicut deliciæ & luxus omnia valetudinis noſtræ firmamenta facile ſubruere. Si enim medicinalem ingrediaris officinam omnes fere morborum cauſas illinc inuenies eſſe. Vilis enim tenuiſque menſa, vt loquuntur medicorum pueri, ſanitatis mater eſt. Saturitas verò ægritudinis mater eſt, morboſque parit ipſorum quoque medicorum artem tranſgredientes: pedum enim dolores, & capitis grauedines, & vertigines, & manuum cruciatus, & tremores, & remiſſiones, & æſtuoſæ febres, & alia his multo plura ex crapula & ſaturitate naſci ſolent. Si verò vis animi morbos inde naſcentes videre, auaritiæ, mollitiæ, melancholiæ, ignauiæ, omnes ignorantiæ hinc habent principium. nihilo namque fiunt aſinis meliores animi talium menſarum delitias ſectantes.* Et in homilia, quod nemo læditur niſi à ſeipſo. *Meretricem ego appello vitam hanc, quæ in delitiis & affluentia diuitiarum, & huius ſeculi potentia ac voluptate tranſigitur. Et non ſolum meretricem eam nomino, ſed & turpiſſimam atq; obſcæniſſimam meretricem, cuius facies fœda, horrida, aſpera, amara, crudelis, & in hoc maximè eſt, in quo fine venia habendi ſunt cuncti, quos decipit: quod cum tam turpis ſit eius vultus, barbarus ac truculentus, tamen multi ab ea capiantur. Et cum videant apud eam cruenta omnia, periculis, mortibus & præcipitiis plena, cumque eam ſtipari videant ſodalibus peſſimis, contumeliis dico, liuore, inſidiis, metu iugi, tremore frequenti, & mille aliis huiuſmodi infauſtis conſortibus velut anguium corona circumdari, fructum verò in his nullum alium niſi interitum eſſe, perniciemque perpetuam, expetitur tamen à pluribus, & amabilis exoptabiliſque habetur.*

Baſ. in Pſal. 33.

Chry. hom. 54. & 55.

VI. REMED. Conſidera exempla eorum, quibus voluptatum carna-

lium

Digitized by Google

lium abuſus perniciem attulit. Primum ſit primi parẽtis noſtri Adæ, de quo contra Iouinianum ita Hier. *Docebo primum Adam in paradiſo accepiſſe* Hier lib. 2
præceptum, vt cætera poma comedens ab vna arbore ieiunaret. Beatitudo paradiſi abſq; Gen. 2. 16.
abſtinentia cibi non potuit dedicari. Quãdiu ieiunauit, in paradiſo fuit: comedit & eie-
ctus eſt: eiectus, ſtatim duxit vxorem. Qui ieiunus in paradiſo virgo fuerat, ſatur in
terra matrimonio copulatur. Et Amb. ad Sabinum. *Quod ſi primus ille homo, qui* Amb. l. 6. ep. 42.
cum Deo loquebatur in paradiſo poſitus labi tam facile potuit, ex terra creatus virgine,
quæ ad verbum Dei formata & creata recenti fuerat exortu, nondum ea parricidali, cæ-
diumq; concreta ſanguine, flagitiis & dedecore polluta: quanto facilius poſtea lubrica
ad peccandum via maius aduexit humano generi præcipitium, cum deterior tolerabiliori
per vices generationis ſucceſſerit? Alterum ſit Esau de quo Basilius in Baſ. q. 16.
regulis fuſius diſputatis *Eſau etiam vitio, quaſi maximum malorum omnium, da-* Gen. 25. 33.
ta incontinentia eſt, qui vno ferculo primogenita ſua vendidiſſet. Et Hier. loco cita- Hier. in Iouin.
to. Cur perdidit *Eſau primogenita ſua? nonne propter cibum? impatientiamq; gu-*
læ lacrymis emendare non potuit. Tertium ſit Iſraelitarum, de quibus idem.
Eiectus de Ægypto populus Iſrahel, & in terram repromiſſionis lacte & melle manan-
tẽ introducendus, Ægyptias carnes, & pepones, alliaq; deſiderat. Vtinam, inquit, obiſſe-
mus percuſſi à Deo in terra Ægypti, quando ſuper ollas carnium ſedebamus. Et iterum.
Quis nos paſcet carnibus? Venerunt in mentem nobis piſces, quos in Ægypto comede-
bamus gratis, & cucumeres, & pepones, & porri, & cepe, & allia At nunc anima noſtra
arida, nihil niſi manna oculi noſtri conſpiciunt, angelorum cibum contemnentes, carnes
Ægyptias ſuſpirabant, &c. Incraſſatus eſt, & pinguefactus & dilatat⁹, & recalcitrauit
dilect⁹, & dereliquit Dominũ qui fecerat eum & abſceſſit à Deo ſalutari ſuo. Quar-
tum ſit regis Salomonis, de quo idem ad Euſtochium, de cuſtodia virgi- Hier. ep. 22.
nitatis. *Solus in deliciis Solomon fuit, & forſitan ideo corruit.* Et Basilius ad Chi- Baſ. ep.
lonem anachoretam. *Salomoni quid attulit commodæ frugis exuberans adeo opu-*
lentia infuſæ ſapientiæ, & quæ vix dũ adoleſcenti cœlitus de Deo cognitio indulta eſt,
quando is demũ per mulierculæ, quam ad inſaniam vſque deperibat, illices complexus,
ex cordatiſſimo adoleſcẽte ꝑ ætatem in ſenium deuergentem vecors fact⁹, & in idolo-
latriã prolapſus concidit? Postremum ſit recentius de vxore Ducis Vene-
ti à Petro Damiano Cardinale deſcriptum ad Blancã Comitiſſam. *Du-* P. Dam. lib. 7. ep. 19.
cis Venetiarũ vxor, quæ erat Conſtantinopolitana, tã delicate, inquit, *viuebat, vt etiã*
cõmunibus aquis ſeſe dedignaretur abluere: ſed eius ſeruirorẽ cœli ſatagebant vndiq;
colligere, ex quo laborioſum ſatis ſibi balneũ procurarẽt. Cibos quoq; ſuis manib. nõ tan-
gebat, ſed ab eunuchis alimenta quæque in minuta concidebantur fruſta: quæ mox illa
quibuſdã fuſcinulis aureis atq; bidentib. ori ſuo ligurĩes adhibebat. Ei⁹ porrò cubiculũ
tot thymiamatum, aromatumque generibus redolebat, vt & vobis narrare dedecus
fatear, & auditor forte non credat. Sed omnipotenti Deo, quantum huius feminæ ex-
oſa fuerit ſuperbia manifeſta docuit vlciſcendo cenſura. Vibrato quippe ſuper eam diui-
ni mucrone iudicii corpus eius omne computruit, ita vt membra corporis vndiq; cuncta

marceſcerent, totumq; cubiculum intolerabili prorſus fœtore complerent, nec quiſpiam tantam perferre narium iniuriam potuit: non coſmeta, non ſeruulus, vix vna duntaxat ancilla non ſine ſpeciei redolentis auxilio in eius obſequij ſedulitate permanſit. Eadem tamen raptim accedebat, & protinus fugiens abſcedebat: diutius enim hoc languore decocta & miſerabiliter cruciata, amicis quoque lætantibus, diem clauſit extremum. Quid ergo ſit caro, doceat ipſa caro, quodque perhibet mortua, teſtetur & viua. Habes ibidem & alia exempla.

VII. REMED. Continentia, & caſtigatio carnis. Continentiæ autem
Baſ. in reg. f. diſp. q. 16. nomine cum BASILIO intelligimus eam, *qua tollendæ contumaciæ corporis cauſa pietatis ergo de induſtria ſequimur rerũ voluptatem titillantium abſtinentiam. Ea,* inquit, *abſolutæ continentiæ ratio eſt, vt linguæ, vt oculis limites præſcribat, vt auribus minimè curioſam indulgeat auſcultationem, & ſingulis his cancellos ipſorum officij quaſi quoſdam circumſcribat: extra quos, qui egreſſus ſit, is incontinens ac petu-*
1. Cor. 9, 27. *lans eſt.* Et rurſum. *Caſtigatio præterita corporis, & in ſeruitutem illa redactio nulla re tantopere efficitur, quàm continentia. Siquidem feruor ille qui in iuuenibus vigere ſolet, itemque difficilis ad coercendum ad libidines impetus continentia veluti quodam freno cohibetur. Non enim, vt ait Salomon inutiles ſunt ſtulto deliciæ. Quid autem car-*
Rom. 13. 14. *ne, quæ molliter accuretur, & iuuentutis æſtu temerè huc illucq; agitetur, fingi ſtultius*
1. Tim. 5. 5. *poteſt? idcirco Apoſtolus dicit. Et carnis curam ne feceritis in deſideriis. Et. quæ in deliciis eſt, viuens mortua eſt.* Et alibi in homilia de legendis gentilium libris. *Eſt totum corpus caſtigandum, ac feræ cuiuſdam inſtar cohibendum, & ab ipſo aduerſus animam tumultus orientes ratione veluti flagello compeſcendi, ne frenum voluptati omnino laxando mens velut auriga ab equis contumacibus miſerè rapiatur; ac inter cetera Pythagoræ meminiſſe dicti oportet, qui videns quendam ſe cibis lautè curantem ac ſaginantem. Heus, inquit, miſer, non deſinis continuo duriorem tibi carcerem præpa-*
Amb. c. 22. *rare?* AMBROSIVS de Elia & ieiunio. *Caſtigemus corpus noſtrum ieiuniis, fugiamus indecoras comeſſationes: caueamus, ne nobis dicatur. Vlulate à vino. Ne veniat Moyſes, & Leuitas aduocet: & quicunque paratus ad Dominum armatam dexteram geras, ſeparet ſe ab his, qui manducando & bibendo grauia contraxere peccata.* Et iterum. *Nemo amarioribus praoptet dulciora. Dulcis voluptas videtur amarum ieiunium. Hoc amarum illud dulce tollatur. Solent amara etiam ipſis plus prodeſſe corporibus. Sicut enim cum in intimis puerorum viſceribus vermes ex cibi indigeſtione naſcuntur, extingui non queunt, niſi cum amarior potus infunditur, aut medicamentorum vis inoleſcit aſperior, quorum odore moriantur: ita profundum animæ virtus in-*
Hier. ep. 10. *greſſa ieiunii, culpam latentem interficit.* HIER. ad Furiam, de viduitate ſeruanda. *Quicquid facit ſeminarium voluptatum, venenum puta. Parcus cibus, & venter ſemper eſuriens triduanis ieiuniis præfertur. Et multo melius eſt quotidie parũ, quàm raro ſatis ſumere. Pluuia illa optima eſt, q̃ ſenſim deſcendit in terrã. Subitus & nimius*
Chry. hom. 22. *imber in præceps arua ſubuertit.* Denique CHRY. ad populum Antioch. *Euaſerunt Dei minas Niniuitæ per ieiunium. meretrix Dominum lacrymis conciliauit.*

Paulus

Paulus peccatum confitens pœnitentium fit doctor. latro credens paradiſi ciuis factus Ioan.3.
eſt. Hæc medicamina capientes vulnera noſtra curemus dicentes. Sana me Domine & Luc.7. 2.Tim.1.
ſanabor. Et ſana animam meam, quia peccaui tibi. Suſcipiens enim medicus dicet. Ego Luc.23.
ſum qui deleo peccata tua, nec amplius recordabor. Vides, quot tibi medicinas medicus Ierem.17.
parauit? Ipſe elige, quam vis. Auxiliorum tibi varietatem iuxta vulnerum differen- Pſal 40. Heb.10.
tiam demonſtrauit. Si non potes eleemoſynas facere, compungere. Si non potes ieiunare ſi-
cut Niniuitæ, ſaltem vt meretrix peccata lacrymis ablue. Si ieiunare non potes, eia ad
miſericordiam Dei confuge cum Dauide dicens. Miſerere mei Deus, ſecundum magnam
miſericordiam tuam. Non eſt enim viperæ morſus vt ſuper ipſum medicinam impo- Pſal.50.1.
nam, nec macula ex luto facta, vt ipſam aqua abluam, ſed ex diaboli morſu vulnus
egens clementiæ tuæ miſericordia. Tantum accede petens, & oleum inſtillabit benignus, Ezech.33.13.
qui dixit. Si conuertatur impius à via ſua mala, non recordabor iniquitatum eius,
quas commiſit. Tantum vulnus reuela, & dic. Miſerere mei Deus propter naturæ in-
firmitatem, & propter tuam bonitatem. Tantum deſidera curari. Salutem enim tuam
Medicus quærit, qui errantem ouem conuertit, qui ad malos & bonos vocandos in bi-
uia miſit. Ecce & nunc vbi vendit regnum cælorum. Si non habes obulum vnde emas,
ème gemitu. Fragmento panis cælorum regnum tibi retribuit, &c.

VIDE V. *Amor ſui. Choreæ. Ebrietas. Gula. Luxuria. Veſtium luxus.*
Voluntas propria.

VOTI VIOLATIO.

Remedia aduerſus Voti Violationem.

I. REMED. Conſidera Spiritus S. oracula, diuinis ſcriptis conſignata.
Ac primò quidem iis accurate deſcribuntur mores apoſtatæ, deſer-
toris, ſcilicet, vel fidei Catholicæ, vel fidei Deo datæ per votum caſtitatis
aut religionis. *Homo apoſtata*, ait Salomon, *vir inutilis, graditur ore peruerſo, an-* Prou.6.12.
nuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum, & omni tempore
iurgia ſeminat. Et rurſus. *Sicut auis tranſmigrans de nido ſuo, ſic vir qui derelinquit* Prou 27.8.
locum ſuum. id eſt, qui deſerit ſtatum ſuum & vocationem, incertis vaga-
tur ſedibus, multis obnoxius periculis & damnis. 2. hortantur ad perſe-
uerantiam in ſuſcepto ſemel vitæ inſtituto. *Si Spiritus*, inquit Eccleſiaſtes, Eccl.10.4.
poteſtatem habentis aſcenderit ſuper te, locum tuum ne dimiſeris. Et Syracides. *Ne* Eccli.11.22.
manſeris in operibus peccatorum: confide autem in Deo, & mane in loco tuo. Et Apo- 1.Cor.7.20.
ſtolus. *Vnusquisque in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat.* 3. docent, Vota
ſemel Deo facta, eſſe reddenda. Vt in Numeris. *Si quis virorum votum Do-* Num.30.3.
mino vouerit, aut ſe conſtrinxerit iuramento: non faciet irritum verbum ſuum, ſed
omne quod promiſit implebit. Et in Deuteronomio. *Cum voueris Domino Deo* Deut.23.21

 tuo,

tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus, & ſi moratus fueris,
reputabitur tibi in peccatum. Et apud Iob. *Rogabis eum,* nempe Deum, *& exau-*
Iob 22. 27. *diet te, & vota tua reddes.* Et in Pſal. *Vouete, & reddite Domino Deo veſtro, omnes,*
Pſal. 75. 12. *qui in circuitu eius affertis munera.* Et apud Eccleſiaſten. *Si quid vouiſti Deo, ne*
Eccl 5. 3. *moreris reddere: diſplicet enim ei infidelis & ſtulta promiſſio, ſed quodcunque voueris,*
redde. multoq; melius eſt non vouere, quàm poſt votum promiſſa non reddere. 4. de-
clarant deſertores ſui ſtatus, vel votorum, reos eſſe exitii æterni. Salomon
Prou. 20. 25. enim ſic loquitur. *Ruina eſt homini deuorare ſanctos, & poſt vota retractare.* Et
Luc. 9. 62. Chriſtus apud Lucam. *Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens re-*
1. Tim. 5. 11. *tro, aptus eſt regno Dei.* Et B. Paulus. *Adoleſcentiores viduas deuita: cum enim luxu-*
riatæ fuerint in Chriſto, nubere volunt, habentes damnationẽ, quia primam fidem irri-
tam fecerunt. Primam fidem, id eſt, votũ caſtitatis, vti Patres exponunt. Et S.
Apoc. 2. 5. Ioannes in Apoc. *Memor eſto, vnde excideris, & age pœnitentiã, & prima opera fac:*
ſin autem, venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco ſuo, niſi pœnitentiam egeris.

II. Remed. Conſidera, quid aduerſus Votifragos ſcripſerint priſci
Patres, qui omnes minimum caſtitatis voto ſe Deo obſtrinxerunt. Pri-
G. in Eccleſ. c. 5. mus ſit S. Greg. Thaumaturgus in Eccleſiaſten. *Pollicitatio,* inquit, *voto*
facta finem per opus accipiat. Eſt hoc ſtultorum proprium, vt reiectitij ſint. Ac tu
promiſſi veritatem præſta, ſciens longe tibi ſatius eſſe non vouere, nec facturum ali-
Baſ. c. 22. *quid polliceri, quàm poſt conceptum votum id relinquere.* S. Basilivs in
Conſtitutionibus monaſticis. *Illud certiſſimum tenendum eſt, eum qui ſemel*
ſpiritualis fratrũ Societatis coniunctione, copulaq; obligatus ſit, ab iis, quibuſcum iun-
ctus ſit, ſine ſcelere abſcindere ſe, aut ſegregare non poſſe. Et paulo poſt. *Quemadmo-*
dũ membra corporis naturæ vinculo coniugata à corpore auelli non poſſunt: aut ſi auel-
lantur, quæ auulſa ſunt, ea emortua ſint neceſſe eſt; ita quoq; monachus, quotieſcunque
reliquorum fratrum corpori coniunctus eſt, & firmiore, quam ſit vinculũ naturæ com-
page vinctus teneatur, nempe ex pacto, quod is cum Spiritu ſancto contraxit, nullo mo-
do putandus eſt ab iis poſſe ſe diuellere, quibuſcum copulatus ſit: alioqui ſi hoc facit, &
animæ vitam amittit, & vnacum ea gratiam Spiritus ſancti, vtpote qui initum ipſo
Ephr. tom. 1. *auctore fœdus violauerit.* S. Ephræm in adhortatione de non ſcandalizan-
do proximo. *NON decet eos, qui ad pietatis ſtudium accedunt, & manum ad ara-*
Luc. 9. 62. *trum ponunt, retro conuerti, eorundemq; ſtudium Deo complacendi impedire, ſed ad per-*
fectionem potius ſimiles ſunt dirigendi, cum de talibus dictum reperiatur. Quoniam qui
Zach. 2. 8. *vos tetigerit, tanquam qui tangit pupillam oculi mei.* S. Ambrosivs ad virgi-
nem deuotam. *Deuouiſti animam tuam ad deſtruenda omnia quæ ſunt huius ſeculi,*
2. Pet. 2. 22. *quid autem quæris ſeculum, cui renunciaſti? Reuerti vis ad vomitum tuum, ſicut ca-*
Gal. 2. 18. *nis, aut velut ſus lota iterum in volutationem, ſicut ſcriptum eſt dicente Apoſtolo. Si*
quæ deſtruxi, iterum reædificabo, præuaricatorem legis me conſtituo. Iterum ipſe repetit,
1. Ioan. 2. 16. *dicens. Quicquid in ſeculo eſt, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum:*
Iac. 4. 4. *quod non eſt de Deo, ſed de hoc mundo eſt. Et alibi dicit. Si quis voluerit amicus eſſe*
huius

Digitized by Google

huius mundi, inimicus Dei conſtituetur. Quid dicis deuota Deo? Quid vis hominibus
placere? Quid deſideras, vel quid quæris? Si Deum quæris, tecum eſt: ſi autem homi-
nem quæris, hoc nõ deuouiſti. Qui ſunt homines? homines huius ſeculi, & ſeculũ tranſit, 1.Ioan.2.17.
& concupiſcentia eius. S. CHRY. exponens verba Pſalmi. Et redde altiſſimo Chry. in Pſ. 49.
vota tua. *Hic dicit ſupplicationes, vt in oratione aſſiduè perſeueremus, & quæ profeſſi*
fuerimus cum celeritate reddamus. Pulchre autem dixit, redde: poſt promiſsionem enim
efficitur debitum. Ita etiam Anna reddidit filium, vt debitum maximum. Tu ergo, ſiue 1.Reg.1.25.
promittas eleemozynam, ſiue vitam pudicam, ſiue aliquid aliud tale, ad id exoluendũ fe-
ſtina. Si quis autem exactè perpenderit, etſi minimè promittatur, virtus tamen ei debe-
tur. Id autẽ Chriſtus ſignificans dicebat. Quod debuimus facere, fecimus. Atqui dixit pa-
rabolã ſerui cui erat minimum imperatum miniſterium, nempe vt non accumberet, ſed Luc.17.10.
tranſiret & miniſtraret. Porrò autẽ quidã alius quoq; dicit. Ne tardaueris reddere vo- Eccl.5.3.
tum tuum. Pollicitus es? redde, ne forte mors te inuadat, & id reſcindat. Et quid ad me,
inquis? Vita.n.nõ erat in mea poteſtate. Et ideo differre nõ oportuit, dũ cogitas eſſe incer-
tũ exitum, & non eſſe in tua poteſtate aut viuere, aut hoc è loco excedere. S. EPIPHA- Epip. hær. 61.
NIVS in Panario. *Tradiderunt ſancti Dei Apoſtoli peccatum eſſe poſt decretam Vir-*
ginitatem ad nuptias reuerti. Et infra. *Si quæ vidua fuit, ac Deo dicata, & poſtea nu-* 1.Tim.5.11.
pſit, iudicium & condemnationem habebit, quod primam fidem reiecit: quanto magis
quæ Deo dicata virgo fuit, & nupſit, contra Chriſtum laſciuiit, & maiorem fidem re-
iecit, & iudicium habebit? S. HIER. contra Iouinianum. *Et ſi nupſerit Virgo,* ait Hier. lib.1.
Apoſtolus, *non peccauit. Non illa virgo, quæ ſemet Dei cultui dedicauit. Harum* 1.Cor.7.28.
enim ſi qua nupſerit, habebit damnationem, quia primam fidem irritam fecit. Si autem
hoc de viduis dictum obiecerit, quanto magis de virginibus præualebit: cum etiam his 1.Tim.5.12.
non liceat, quibus aliquando licuit? Virgines enim, quæ poſt conſecrationem nupſe-
rint, non tam adulteræ ſunt, quam inceſtæ. S. AVG. ad Armentarium Riparium Aug. ep. 45.
qui cum vxore vouerat caſtitatem. *Quia iam vouiſti, iam te obſtrinxiſti, aliud*
tibi facere non licet. Priuſquam eſſes voti reus liberum fuit, quo eſſes inferior: quam-
uis non ſit gratulanda libertas, qua fit vt non debeatur, quod cum lucro redditur. Nunc
verò quia tenetur apud Deum ſponſio tua, non te ad magnam iuſtitiam inuito, ſed à ma-
gna iniquitate deterreo. Modo autem tantum, quod abſit miſerior, ſi fidem Deo frege-
ris, quanto beatior ſi perſolueris. Nec ideo te vouiſſe pœniteat, imò gaude iam tibi ſic
non licere, quod cum tuo detrimento licuiſſet. Aggredere itaque intrepidus, & dicta im-
ple factis, ipſe adiuuabit, qui vota tua expetit. Felix eſt neceſſitas, quæ in meliora com-
pellit. Et in Pſalmos. *Alii Virginitatem ipſam ab ineunte ætate vouent, vt nihil ta-* Id. in Pſal. 75.
le vel experiantur, quale illi (coniugati) *experti ſunt, & reliquerunt; & iſti voue-*
runt plurimum. Alii vouent domum ſuam eſſe hoſpitalem omnibus ſanctis aduenien-
tibus; magnum votum vouent. Alius vouet relinquere omnia bona ſua diſtribuen-
do pauperibus, & ire in communem vitam, in ſocietatem ſanctorum; magnum vo-
tum vouit. Vouete & reddite Domino DEO veſtro. Quiſque quod vouere voluerit,
voueat; illud attendat, vt quod vouerit reddat. Vnuſquiſq; Deo quod vouet, ſi reſpicit
retror-

Digitized by Google

retrorſum, malum eſt. Et rurſus. *Nemo ergo poſitus in monaſterio frater, dicat: recedo de monaſterio: neque enim ſoli, qui ſunt in monaſterio, peruenturi ſunt ad regnum cælorum: & illi, qui ibi non ſunt, ad Deum non pertinent. Reſpondetur ei. Sed illi non vouerunt, tu vouiſti, tu retro reſpexiſti.* B. Bern. ad Fulconem puerum monaſterii deſertorem. *Diſce in Euangelio, quod non liceat retro aſpicere ei, qui ſemel manum ad aratrum miſit, &c. Iuſtè exigitur ad ſoluendum qui non cogitur ad vouendum. Nam et ſi cum pulſares non repuli, tamen vt intrares, non compuli. Non licet ergo dimittere, quod ſponte promiſiſti. Non eſt fas requirere, quæ per te dimiſiſti.*

Bern. ep. 2. Luc. 9. 62.

III. Remed. Conſidera, cum arctior ſit cum Deo per Vota, quam inter coniuges per Matrimonii fœdera, coniunctio, quantam eorum violatione indignationem apud Deum incurrere queas. *Si ſuperueniens maritus,* inquit D. Cyp. in epiſtola ad Pomponium, *ſponſam ſuam iacentem cum altero videat, nonne indignatur & fremit? & per zeli dolorem fortaſſis & gladium in manum ſumis? Quid? Chriſtus Dominus, & iudex noſter, cum virginem ſuam ſibi dicatam, & ſanctitati ſuæ deſtinatam iacere cum altero cernit, quam indignatur & iraſcitur, & quas pœnas inceſtis eiuſmodi coniunctionibus comminatur?* Et B. Basilius in Conſtitution. monaſticis. *Si homines ſæpenumero, vbi ſemel ſe in coniunctionem fragilis vitæ huius dederunt, ab ea ſe amplius propter inita ex pacto inter ſe fœdera, ſeparare non poſſunt, (alioqui qui hoc facit, is ſtatutis pœnis obnoxius fit) ſine dubio multo magis, qui de ſpiritualis conuictus vnione fœdus iniit, cum ea indiſſolubilem ac perpetuam habeat coniunctionem, ei ſeiungere ſe, præcidereúe ab his non licebit, quibuſcum vnum veluti corpus eſt effectus. Alioqui ſi hoc facit, grauiſſimis ſe à DEO conſtitutis ſupplicijs addicit. Si enim mulier ad viri Societatem lege Matrimonij prouecta, & vna cum eo copula carnali coniuncta, morte multatur, ſi ei inſidias feciſſe deprehenſa ſit: quanto is magis ſubiacebit pœnæ grauiori, ſi ſe abiunxerit, qui ſpirituali communione copulatus ſit, teſte atque ſequeſtri ipſo Spiritu ſancto?*

Cypr. ep. 62. Baſ. c. 22.

Alibi verò Deum ſic expoſtulantem cum virgine lapſa inducit. *Dicit omnino etiam nunc Dominus. Duo mala perpetrauit Virgo. Me dereliquit verum ſanctarum animarum ſanctum ſponſum, & aufugit ad impium animæ ſimul & corporis corruptorem. Defecit à Deo Saluatore ſuo & exhibuit membra ſua mancipia immunditiei, & iniquitati ad iniquitatem. Mei oblita eſt, dicit Dominus, & ad amatorem ſuum tranſiuit. Expediret ipſi, vt mola aſinaria circa collum ipſius appenſa eſſet, & in mare proiectus eſſet, potius quam virginem vitiaſſet. Quis prædo ad tantam dementiam perductus eſt, vt ipſa Dei donaria contingeret? non ſupellectilem inanimatam, ſed corpora viuentia, & animam inhabitantem habentia factam ad imaginem Dei? Quis ab æterno auditus eſt in media ciuitate, & ſerena meridie, imagini regiæ formas immundorum porcorum inſcribere auſus eſſe? Si quis humanas nuptias ignominia affecit, citra miſerationem coram duobus aut tribus teſtibus moritur: quanto peiore ſupplicio dignus cenſebitur, qui filium Dei conculcauit, & deſponſatam ipſi ſponſam adulterio contaminauit, & ſpiritum virginitatis contumelia affecit?*

Id. epiſt. ad lapſam. Matth. 18. 6.

IV. Re-

Digitized by Google

IV. REMED. Conſidera votifragum, vel Apoſtatam atrociori ſe ſcelere, quam furti, ſacrilegii, adulterii & inceſtus ſe obſtringere. Sic enim ſcribit B. EPHRÆM in adhortatione prima ad nouitium monachum. Eph.tom.2. *Corpus ab omni cogitatione peccati cuſtodiat, nec creatori ſuo mentiatur. Donum enim nosipſos obtulimus Domino, neque amplius corporis noſtri poteſtatem habemus. Quemadmodum enim, ſi quis votum vouens Deo, munus Domino obtulerit, quod Sacerdos acceptum in templo ſeponit; ſique poſtea pœnituerit eum qui munus obtulit, non amplius in ſua poteſtate iam eſt auferre donum, poſtquam Domino illud obtulit: adeò vt ſi occultè hoc ſuffurari molitus fuerit, non tam quaſi ſuum auferre velit, à culpa abſoluetur, ſed velut ſacrilegus punietur. Sic quoque, qui Deo animas ſuas conſecrarunt corporis ſui poteſtatem amplius non habent.* Et S. AMBROSIVS ad Virginem lapſam. Amb.c.5. *VIRGO, quæ ſe ſpopondit Chriſto, & ſanctum velamen accepit, iam nupſit, iam immortali iuncta eſt viro. Etiamſi voluerit nubere communi lege coniugij, adulterium perpetrat, ancilla mortis efficitur. Si hoc ita eſt, quid de illa dicendum eſt, quæ occulta & furtiua turpitudine conſtupratur, & fingit ſe eſſe, quod non eſt? habitu virgo, facto non virgo, bis adultera, & in actu, & in aſpectu.* Deinde B. CHRYSOST. ad Theodorum monachum. Chry.ep.6. *Te iam ſeruare non conuenit priuilegia nuptiarum. Angelorum enim Societati ſemel iunctum illam relinquere, & vxoris laqueis implicari adulterij crimen incurrere eſt: quamuis frequenter hoc ipſum nuptias voces, ego tamen illud & adulterio tanto peius affirmo, quanto maior ac melior mortalibus Angelus. Et quid mirum, ſi nuptiæ tales, quibus offenditur Deus, adulterio comparantur? Maius longe audies. Homicida iuſtorum laude donatur, & miſericors plus quam homicida punitur: quoniam hoc vetante fit Domino, iſtud volente. Phinees enim ad iuſtitiam reputatum eſt, quod impudicum cum turpi fœmina virum vno gladio percuſſiſſet.* Pſal.105.31. *Saulem* 1.Reg.15. *autem Samuel damnatione liberare non potuit, quoniam hoſtium duci, quem debuerat trucidare, inuito parcendum credidit Deo.* Et S. AVG. in Pſalmos. *Virgo*, inquit, Aug.in Pſal.83. *quæ ſi nuberet, non peccaret: ſanctimonialis ſi nupſerit, Chriſti adultera reputabitur.* Et Id ſerm.60. Auctor ſermonum ad fratres in eremo, apud eundem. *Ego qui hodie videor monachus, ſi rupero propoſitum meum, Chriſtum negaui.* Inceſtui denique violationem voti ſupra comparauit B. Cyprianus & Hieronymus.

V. REMED. Conſidera, quot & quantis beneficiis ornamentiſque ſpiritalibus ſe ſpoliet, qui ſacra votorum vincula, quibus Chriſto erat alligatus, ſemel diſruperit. Ea vt virgini lapſæ in mentem reuocaret B. BASILIVS ſic eam alloquitur. B.ep.ad lapſam. *REVOCA in memoriam honeſtam profeſſionem, quam profeſſa es coram Deo, & angelis ac hominibus. Reuoca in memoriam venerandam congregationem, & ſacrum Virginum chorum, & Concilium Domini, & Eccleſiæ ſanctorum, &c. & Angelicum circa Dominum cum illis tripudium, & ſpiritualem in carne vitam, & cœleſtem in terra conuerſationem. Recordare dierum carentium tumultu, & noctium illuminatarum, & cantilenarum ſpiritalium, & pſalmodiæ ſonoræ, & orationum ſanctarum, & cubiculi caſti, & virginei progreſſus, & menſæ temperantis.*

Digitized by Google

retrorſum, malum eſt. Et rurſus. *Nemo ergo poſitus in monaſterio frater, dicat: recedo de monaſterio: neque enim ſoli, qui ſunt in monaſterio, peruenturi ſunt ad regnum cælorum: & illi, qui ibi non ſunt, ad Deum non pertinent. Reſpondetur ei. Sed illi non vo-*
Bern.ep 2. Luc.9.62. *uerunt, tu vouiſti, tu retro reſpexiſti.* B. Bern. ad Fulconem puerum monaſterii deſertorem. *Diſce in Euangelio, quod non liceat retro aſpicere ei, qui ſemel manum ad aratrum miſit, &c. Iuſtè exigitur ad ſoluendum qui non cogitur ad vouendum. Nam etſi cum pulſares non repuli, tamen vt intrares, non compuli. Non licet ergo dimittere, quod ſponte promiſiſti. Non eſt fas requirere, quæ per te dimiſiſti.*

III. Remed. Conſidera, cum arctior ſit cum Deo per Vota, quam inter coniuges per Matrimonii fœdera, coniunctio, quantam eorum violatione indignationem apud Deum incurrere queas. *Si ſuperueniens mari-*
Cypr.ep.62. *tus,* inquit D. Cyp. in epiſtola ad Pomponium, *ſponſam ſuam iacentem cum altero videat, nonne indignatur & fremit? & per zeli dolorem fortaſſis & gladium in manum ſumit? Quid? Chriſtus Dominus, & iudex noſter, cum virginem ſuam ſibi dicatam, & ſanctitati ſuæ deſtinatam iacere cum altero cernit, quam indignatur & ira-*
Baſ.c.22. *ſcitur, & quas pœnas inceſtis eiuſmodi coniunctionibus comminatur?* Et B. Basilius in Conſtitution. monaſticis. *Si homines ſæpenumero, vbi ſemel ſe in coniunctionem fragilis vitæ huius dederunt, ab ea ſe amplius propter inita ex pacto inter ſe fœdera, ſeparare non poſſunt, (alioqui qui hoc facit, is ſtatutis pœnis obnoxius ſit) ſine dubio multo magis, qui de ſpiritualis conuictus vnione fœdus inierit, cum ea indiſſolubilem ac perpetuam habeat coniunctionem, ei ſeiungere ſe, præcideréue ab his non licebit, quibuſcum vnum veluti corpus eſt effectus. Alioqui ſi hoc facit, grauiſſimis ſe à DEO conſtitutis ſuppliciis addicit. Si enim mulier ad viri Societatem lege Matrimonij prouecta, & vna cum eo copula carnali coniuncta, morte multatur, ſi ei inſidias feciſſe deprehenſa ſit: quanto is magis ſubiacebit pœnæ grauiori, ſi ſe abiunxerit, qui ſpirituali communione copulatus ſit, teſte atque ſequeſtri ipſo Spiritu ſancto?*
Id. epiſt. ad lapſam. Alibi verò Deum ſic expoſtulantem cum virgine lapſa inducit. *Dicit omnino etiam nunc Dominus. Duo mala perpetrauit Virgo. Me dereliquit verum ſanctarum animarum ſanctum ſponſum, & aufugit ad impium animæ ſimul & corporis corruptorem. Defecit à Deo Saluatore ſuo & exhibuit membra ſua mancipia immunditiei, & iniquitati ad iniquitatem. Mei oblita eſt, dicit Dominus, & ad amatorem ſuum*
Matth.18.6. *tranſiuit. Expediret ipſi, vt mola aſinaria circa collum ipſius appenſa eſſet, & in mare proiectus eſſet, potius quam virginem vitiaſſet. Quis prædo ad tantam dementiam perductus eſt, vt ipſa Dei donaria contingeret? non ſupellectilem inanimatam, ſed corpora viuentia, & animam inhabitantem habentia factam ad imaginem Dei? Quis ab æterno auditus eſt in media ciuitate, & ſerena meridie, imagini regiæ formas immundorum porcorum inſcribere auſus eſſe? Si quis humanas nuptias ignominia affecit, citra miſerationem coram duobus aut tribus teſtibus moritur: quanto peiore ſupplicio dignus cenſebitur, qui filium Dei conculcauit, & deſponſatam ipſi ſponſam adulterio contaminauit, & ſpiritum virginitatis contumelia affecit?*

IV. REMED. Conſidera votifragum, vel Apoſtatam atrociori ſe ſcelere, quam furti, ſacrilegii, adulterii & inceſtus ſe obſtringere. Sic enim ſcribit B. EPHRÆM in adhortatione prima ad nouitium monachum. Eph.tom.2. *Corpus ab omni cogitatione peccati cuſtodiat, nec creatori ſuo mentiatur. Donum enim noſipſos obtulimus Domino, neque amplius corporis noſtri poteſtatem habemus. Quemadmodum enim, ſi quis votum vouens Deo, munus Domino obtulerit, quod Sacerdos acceptum in templo ſeponit; ſique poſtea pœnituerit eum qui munus obtulit, non amplius in ſua poteſtate iam eſt auferre donum, poſtquam Domino illud obtulit: adeò vt ſi occultè hoc ſuffurari molitus fuerit, non tam quaſi ſuum auferre velit, à culpa abſoluetur, ſed velut ſacrilegus punietur. Sic quoque, qui Deo animas ſuas conſecrarunt corporis ſui poteſtatem amplius non habent.* Et S. AMBROSIVS ad Virginem lapſam. Amb.c.5. *VIRGO, quæ ſe ſpopondit Chriſto, & ſanctum velamen accepit, iam nupſit, iam immortali iuncta eſt viro. Etiamſi voluerit nubere communi lege coniugij, adulterium perpetrat, ancilla mortis efficitur. Si hoc ita eſt, quid de illa dicendum eſt, quæ occulta & furtiua turpitudine conſtupratur, & fingit ſe eſſe, quod non eſt? habitu virgo, facto non virgo, bis adultera, & in actu, & in aſpectu.* Deinde B. CHRYSOST. ad Theodorum monachum. Chry.ep.6. *Te iam ſeruare non conuenit priuilegia nuptiarum. Angelorum enim Societati ſemel iunctum illam relinquere, & vxoris laqueis implicari adulterij crimen incurrere eſt: quamuis frequenter hoc ipſum nuptias voces, ego tamen illud & adulterio tanto peius affirmo, quanto maior ac melior mortalibus Angelus. Et quid mirum, ſi nuptiæ tales, quibus offenditur Deus, adulterio comparantur? Maius longe audies. Homicida iuſtorum laude donatur, & miſericors plus quam homicida punitur: quoniam hoc vetante fit Domino, iſtud volente. Phinees enim ad iuſtitiam reputatum eſt, quod impudicum cum turpi fœmina virum vno gladio percuſſiſſet.* Pſal.105.31. *Saulem* 1.Reg.15. *autem Samuel damnatione liberare non potuit, quoniam hoſtium duci, quem debuerat trucidare, inuito parcendum credidit Deo.* Et S. AVG. in Pſalmos. *Virgo,* inquit, Aug.in Pſal.83. *quæ ſi nuberet, non peccaret: ſanctimonialis ſi nupſerit, Chriſti adultera reputabitur.* Et Id ſerm.60. Auctor ſermonum ad fratres in eremo, apud eundem. *Ego qui hodie videor monachus, ſi rupero propoſitum meum, Chriſtum negaui.* Inceſtui denique violationem voti ſupra comparauit B. Cyprianus & Hieronymus.

V. REMED. Conſidera, quot & quantis beneficiis ornamentiſque ſpiritalibus ſe ſpoliet, qui ſacra votorum vincula, quibus Chriſto erat alligatus, ſemel diſruperit. Ea vt virgini lapſæ in mentem reuocaret B. BASILIVS ſic eam alloquitur. B.ep.ad lapſam. *REVOCA in memoriam honeſtam profeſſionem, quam profeſſa es coram Deo, & angelis ac hominibus. Reuoca in memoriam venerandam congregationem, & ſacrum Virginum chorum, & Concilium Domini, & Eccleſiæ ſanctorum, &c. & Angelicum circa Dominum cum illis tripudium, & ſpiritualem in carne vitam, & cœleſtem in terra conuerſationem. Recordare dierum carentium tumultu, & noctium illuminatarum, & cantilenarum ſpiritalium, & pſalmodiæ ſonoræ, & orationum ſanctarum, & cubiculi caſti, & virginei progreſſus, & menſæ temperantis.*

Digitized by Google

Vbi eſt reuerendus ille tuus habitus? Vbi honeſti mores, & veſtis frugalis virginem decens? & honeſtus ex pudore rubor, & decorus ex continentia ac vigiliis affloreſcens pallor, omni coloris bonitate gratioſior eluceſcens? Quoties in orationib. pro conſeruanda virginitate impolluta lacrymas effudiſti? Quot litteras ad ſanctos ſæpè exaraſti, per quas pro te orari petiiſti, non vt nuptias humanas aſſequereris, ſed vt à Domino IESV nõ excideres? Quot verò munera à ſponſo accepiſti? quid opus eſt dicere honores propter illum ab his qui illius ſunt ſuſceptos? conuictus cum virginibus? encomia ob virginitatem? virgineas benedictiones? At nunc modica aura aërij Spiritus, qui nunc in filiis
Amb.c.1. *inobedientiæ operatur, ſuſcepta, omnia illa abnegaſti.* Haud ſecus B. AMB. ſuam Virginem lapſam allocutus eſt. *Vnde incipiam? quod primum, quod vltimum dicam? Bona commemorem, quæ perdidiſti, an mala defleam, quæ inueniſti? Eras Virgo in paradiſo Dei, vtique inter flores Eccleſiæ. eras ſponſa Chriſti, eras templum Dei, eras habitaculum Spiritus ſancti. Et cum dico, totiens eras, neceſſe eſt vt totiens ingemiſcas, quia non es, quod fuiſti. Incedebas in Eccleſia tanquam columba illa, de qua ſcri-*
Pſal.67.14. *ptum eſt. Pennæ columbæ deargentatæ, & poſteriora dorſi eius in pallore auri. Splendebas vt argentum, fulgebas vt aurum, quando cum ſyncera conſcientia procedebas. Eras tanquam ſtella in manu Domini, nullum ventum, nullius belli nebulas pertimeſcebas. Quæ eſt iſta ſubitanea conuerſio? Quæ eſt iſta repentina mutatio? De Dei virgine facta es corruptio Satanæ, de habitaculo Spiritus S. tugurium diaboli. Quæ incedebas vt columba, nunc lates in tenebris ſicut ſtellio. Quæ fulgebas vt aurum propter virginitatis honorem, nunc vilior facta es luto platearum, vt etiam indignorum pedibus conculceris. Quæ fueras ſtella radians in manu Domini, veluti de alto ruens cœlo, lumen tuum extinctum eſt, & conuerſa es in carbonem.*

VI. REMED. Conſidera, quanto cum ſcandalo & probro ſuo, ſociorum, parentum, fratrum cognatorumq́; quiuis apoſtata vota Deo ſe-
Id.c.3. mel facta reſcindat. Pergit enim S. AMBROSIVS lapſam ſuam pudefacere his verbis. *Aſpice quis ſanctorum, aut quæ ſanctarũ tibi approximare non horreat; aperi oculos tuos ſi potes, erige frontem, vales aliquem ſanctorum fiducialiter intueri? nonne tuam faciem conſcientiæ commiſſum tanquam plumbũ inclinat & premit? non-*
c.4. *ne timor & tremor animam tuam, & membra quaſſant?* Et paulo poſt. *Non iſtam confuſionem de te tuus expectauerat pater, qui te ſibi ſingularem gloriam computabat. Non hunc luctum, & hac lacrymas ex te ſibi naſci tua crediderat mater, quæ partus ſui gemitum per ſuam virginitatem conſolabatur. Non fratres tui, nõ ſorores hoc ex te dedecus expectabant, quos oẽs quaſi vno gladio tui ſceleris grauiter ſauciaſti. Si fuiſſes cõmuni ſorte defuncta, fleſſent te modicũ propter deſiderium parentes, ſed exaltaſſent granditer, quia immaculatam præmiſerant virginem, hoſtiam viuam, Domino propitiatricem ſuorũ videlicet delictorum. At nunc plangunt mortuam, & nõ mortuã: lugent viuam, & non viuam. Mortuam vtiq; gloria virginitatis, viuam dedecore turpitudinis. Ingratus eſt pater ſuis viſceribus, de quibus natus es, maledicit ſuo vtero mater, ex quo in hanc lucem infeliciter proceſſiſti. Nec tamen modũ ſuo dolori reperiunt, niſi hoc ſolum plane*

planè videntur habere ſolatium, quia te nec pater compulit, nec mater coegit, vt virginitatem profitereris, quam vltro & propria voluntate profeſſa es. Nam ſcio, cum cunctas difficultates tibi tuus genitor ꝓponeret, cum arduum eſſe iter ſeruandæ virginitatis ingereret, te non ſolum pertinaciter perſtitiſſe, ſed etiã reuelationes tibi dixiſti datas terribiles. In quantũ ſibi ergo ſperabant mercedẽ ex eo, ꝙ non tuo ꝓpoſito reſtiterunt, in tantum tibi intellige miſera pondus iudicij creſcere, quia non ſeruaſti, ꝙ vltro ꝓmiſiſti. Et Id.c.7. iterũ multo inferius. *Equidẽ, inquit, ſi tibi ſolũ damnũ feciſſes, erat equidem triſtitia, ſed forſitan tolerabilis. Nunc verò quãtas animas tuo ſcelere ſauciaſti, quantas animas propter te de propoſito ſuo pœnitere feciſti? Quanta labia etiã fideliũ inquinata ſunt, viam Domini blaſphemando? Aperuit in nos gentilitas os ſuum: aduerſus ſanctã Eccleſiam ſynagoga Iudæorũ* (& hæreticorũ) *per tuum dedecus exultauit. Quod ſi is, qui* Matth.18.6. *vnum ſcandalizauerit mola circumligatus iactari debet in mare, quid de te pronuncias, per cuius ſcelus omnis anima ſauciata eſt, & nomen Domini in gentib. blaſphematũ eſt?*

VII. REMED. Conſidera, quotquot religioſum vitæ inſtitutum per vota ſimplicia vel ſolemnia ſemel ſuſceptum temerè deſerunt in dies fieri deteriores, vt obſeruauit S. AVG. in epiſtola data ad clerum, & plebem Aug.ep.137. Hipponenſem. *Simpliciter, inquiens, fateor caritati veſtræ coram Domino Deo noſtro, qui teſtis eſt ſuper animã meam, ex quo Deo ſeruire cœpi, quomodo difficile ſum expertus meliores, quam qui in monaſteriis profecerunt, ita non ſum expertus peiores, quam qui in monaſteriis ceciderunt, ita vt hinc arbitrer in Apocalypſi ſcriptum. Iuſtus* Apoc.22.11. *iuſtior fiat, & ſordidus ſordeſcat adhuc.* Auguſtino conſentit B. BASILIVS ita B conſt.mon. c.22. ſcribens. *Cui ſemel defectioni animus aſſueuerit, is vitiorum omni genere cumulatur, intemperantia, auaritia, edacitate, falſitate, omniq; morum peruerſitate, & poſtremo extremis malis infixus in profundum nequitiæ abit præceps.* Et infra idem docet, *Originem iſtiuſmodi conſilij,* de ſegregando videlicet ſe à ſpirituali cætu, *nihil aliud eſſe, quam vitiorum intemperantiam, & laborandi fugam, & iudicij corruptelam, inſtabilitatemque.* Vnde B. AMB. exponens verba Pſalmi. *Mei autem pœnè moti* Pſal 72. *ſunt pedes, paulo minus effuſi ſunt greſſus mei,* in hunc modũ depingit apoſtatarũ mores. *Nonne de his pulchrè dicitur, quia effuſi ſunt proceſſus eorum, quorum ſpes* Amb.in Pſal.36. *lapſa, in vanum effuſus labor, vota ſunt deſtituta? Conſidera enim aliquem per aliquot annos habuiſſe ſtudium probitatis, caſtitatis cuſtodiam, vitæ attentioris affectũ, piæ propoſitum ſeruitutis, ſedulæ obſeruationis officium, ſubitoq; eum eſſe mutatum, diſceſſiſſe de monaſterio, valedixiſſe ieiuniis, continentiæ renunciaſſe, indulgere delitiis, ſtudere luxuriæ. Dudũ de monaſteriis exierunt, & nunc luxuriæ ſunt magiſtri, diſſeminatores incontinentiæ, incentores petulantiæ, obtrectatores pudoris. Nonne de his pulchrè dixeris. Effuſi ſunt greſſus eorũ? quos bene vixiſſe pœnituit. Itaq; egerunt noui generis pœniten-* 1.Ioan.2.19. *tiã pro virtutibus, & non agunt pro delictis. Sed hi ex nobis exierunt, dicit Ioannes; ſed nõ erant ex nobis. Si.n. ex nobis fuiſſent, nobiſcum perſeueraſſent.* Eoſdẽ deſcribit & B. EPHRÆM in ſermone dè non ſcandalizando. *Hic, apoſtata, inquit, abie-* Eph. ſer. *cta pietate impudentiam indutus eſt, & turpiter ac præter decorem agere non erubuit.*

Digitized by Google

Neque enim homines veretur, neque Dei indignationem animo expendit, & idcirco neque parentibus debitum honorem attribuit, neque ſpirituali ſe opere dignum exhibet: vnde deinceps naſcuntur maledicta aduerſus promiſſa, & in pietatem atque religionem blaſphemiæ, quod quidem horrendum eſt & dicere. Et ſicut impius cum in profundum malorũ venerit, contemnit: ita & hic in tantã temeritatem impingens nequaquam eſt territus, inſtar illius, qui vendidit vniuerſam ſuum ſubſtantiã, omnia in ſubſannationem & improperium ſui vertere. Quis enim eum ludibrio non habeat, qui heri in cella concluſus erat, & multorum conuerſationem vitabat, hodie cum inhoneſtis muliierculis viuentem, & in tabernis ebrietati ſtudentem?

VIII. REMED. Conſidera, quam futiles & friuolæ ſint cauſæ, quas nonnulli ſuæ inconſtantiæ & apoſtaſiæ obtendunt. ALII enim queruntur de improbitate fratrum monaſterii, quibus loco ſupra citato ita reſpondet S. BASILIVS. *Si aliquis dicat in fratribus eſſe aliquos vitioſos (neque enim vniuerſos, opinior, culpabit. Neque enim propterea vt vitioſi eſſent, ſocietatem inierunt) nequaquam is idoneam recedendi cauſam commentus eſt. Siquidem neq; Petrus, neque Andreas, Ioannesue propter Iudæ improbitatem ſe à reliquorum Apoſtolorum choro ſubmouerunt, neq; quo minus Chriſto obtemperans eſſet vlla in re illius vitiis quiſquam aliorum retardatus eſt; ſed contra potius relicta illius peruerſitate dominicæ diſciplinæ virtutem maiore ſtudio ſectati ſunt.* Et infra. *Atque etiam iuſtus ille Noe, cum in peſſima hominum colluuie verſaretur, non dixit Deo, propterea ſe debere exire de mundo, ſed eo magis more generoſi athletæ ad hæc adoleſcens ſe obdurauit, neq; vlla in re prorſus Domino repugnans fuit, ſed tolerantia pietatis nauigium in mediis impietatis fluctibus tutatus eſt. Quid? nonne Lot, cum Sodomis in tanta impietate, tantaq; legum omnium peruerſione degeret, virtutem tamen aſſiduè ab omni vitio integram cuſtodiuit, & reliquis, quoad fieri poterat, exemplo ſuo idem ſecum vt facerent auctor fuit?* Et B. AVG. in expoſitione Pſalmi 99. *In illa*, inquit, *vita communi fratrum, quæ eſt in monaſterio, magni viri ſancti quotidie in hymnis, in orationibus, in laudibus Dei inde viuunt. cum lectione illis res eſt, laborant manibus ſuis, inde ſe tranſigunt, non auarè aliquid petunt. Quicquid eis infertur à piis fratribus, cum ſufficientia & cum charitate vtuntur. Nemo ſibi vſurpat aliquid, quod alter non habeat. Omnes ſe diligunt, omnes inuicem ſe ſuſtinent. Laudat, qui neſcit, quid interius agatur, qui neſcit quomodo illo vento intrante etiam naues in portu colliduntur. Intrat quaſi ſecuritatem ſperans, neminem quem toleret habiturus: inuenit ibi fratres malos, qui mali inueniri non poſſent, niſi admitterentur. Nec excludi facilè poſſunt, niſi prius fuerint tolerati. Quis me hic quærebat? Ego putabam, quia charitas eſſet hic. Et paucorum hominum moleſtia irritatus dum non perſeuerauerit implere quod vouit, fit deſertor tam ſancti propoſiti, & reus voti non redditi Iam verò, cum inde exierit, fit & ipſe vituperator & maledicus, & dicit ea ſola, quæ quaſi ſe pati non potuiſſe aſſeuerat, & aliquando vera. Sed vera mala malorum toleranda ſunt propter Societatem bonorum. Dicit illi ſcriptura. Væ his, qui perdiderunt ſuſtinentiam. Et quod eſt amplius, ructat indignatores*

B. in conſt. monaſt.

Gen. 6. 9.

Gen. 19. 1.

Aug.

Eccli. 2. 16.

tiones malorum odorem, vnde abſterreat intraturos, quia ipſe eum intraſſet perducare non potuit. Quales illi? Inuidi, litigatores, neminem ſuſtinentes, auari. Ille illud ibi fecit & ille illud ibi fecit. O male, quare taces bonos? Quos tolerare non potuiſti iactas; qui te malum tolerauerunt taces. Hæc Auguſtinus, cuius & illud celebre monitum eſt ad ſuos Hipponenſes. *Nolite propter amurcam, qua oculi veſtri offenduntur, torcularia deteſtari, vnde apothecæ Dominicæ fructu olei luminoſioris implentur.* Epiſt. 137.

Alii obtendũt inſtituti religioſi, ac imprimis reddendi voti caſtitatis difficultatem. Quibus reſpondet B. Chry. ad Theodorũ lapſum. *Qualis hæc excuſatio eſt, iugum nos placidum non voluiſſe ſufferre? onus non potuiſſe portare, quod ipſe* (Chriſtus) *vocauerit leue? imò graue & oneroſum pondus putare quietum laborem, ad quem nos Chriſtus inuitat, dicens. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego vos requieſcere faciam. Et rurſus. Tollite iugũ meum quia ſuaue eſt, & onus meum leue eſt. Quid enim leuius eſſe dices ac melius, quam ſolicitudine ſeculari, & laboribus & metu exui, quam ab iſtius mundi fluctibus ſegregari, & poſſidere placidi, tranquilliqúe portus ſecuritatem? Age videamus, quid in hoc ſeculo nobis beatum, & quid optabile eſſe videatur. Sine dubio dignitatem & opes dices, & ambitionis humanæ felicitatem. Sed quid his miſerabilius eſt, ſi ea libertati Chriſtianorum volueris comparare?* Et D. Ambrosivs. *Sed dictura*, inquit, *es forſitan. Non potui ſuſtinere, quia carnem fragilem circumferebam. Reſpondebit tibi beata Tecla cum ſuis innumerabilibus ſociis. Et nos eadem carne amictæ fuimus, non tamen plenum propoſitum caſtitatis noſtræ, aut fragilitas carnis potuit mutilare, aut ſæuitia tyrannorum per uaria tormenta potuit deiicere. Reuera non poteſt caro corrumpi, niſi mens fuerit ante corrupta. Remanebit ergo in crimine anima, quæ carnem præcedit in voluptate.* Et Avg. in pſalmum 31. *Commendatur humilitas Dauid, commendatur manſuetudo Dauid, & dicitur Deo, Memento Domine Dauid, & omnis manſuetudinis eius. Ad quam rem, memento Domine Dauid? Sicut iurauit Domino, votum vouit Deo Iacob. Ergo ad hoc memento, vt impleatur quod promiſit. Ipſe Dauid vouit tanquam in poteſtate habens, & rogat Deum, vt impleat, quòd vouit. Eſt deuotio vouentis, ſed eſt humilitas deprecantis. Nemo præſumat ſe viribus ſuis reddere, quod vouerit. Qui te hortatur vt voueas, ipſe adiuuat vt reddas.* Et in Pſal. 75. *Quid tibi dixerit pſalmus, attende, non dixit, nolite vouere, ſed vouete, & reddite. Quia audiſti reddite, non vis vouere? Ergo vouere volebas, & non reddere? Imò vtrumq; fac. Vnum fit ex profeſſione tua, aliud ex adiutorio Dei perficietur. Aſpice eum, qui te ducit, & non reſpicies retro, vnde te educit. Qui te ducit, ante te ambulat: vnde te eduxit, poſt te eſt. Ama ducentem, & non te damnat retro reſpicientem.* Hinc ergo habes antidotum pręſens pro expugnanda difficultate voti reddendi, maximè caſtitatis, nempe diuinæ opis implorationem, conuenienter dicto Sapientis. *Et vt ſciui, quoniam aliter non poſſem eſſe continens, niſi Deus det, & hoc ipſum erat ſapientiæ, ſcire cuius eſſet hoc donum: adij Dominum, & deprecatus ſum illum.*

Chry. ep. 6. Matth. 11. 28. Amb c. 4. ad V. lapſum. Aug. Sap 8. 21.

IX. REM. Conſidera exempla diuinæ ſcripturæ eorum, qui ob vota violata grauiter puniti ſunt. S. Patres duo potiſſimum proferunt, alterum ex veteri, alterum ex nouo teſtamento. Ex veteri quidem, vxoris Loth, de
Gen.19.16. Ephr.t.1. quo B. EPHRAM paræneſi nona. *NE hodie, inquit, renunciatio ſeculi, & abdicatio rerum terrenarum, ac valedictio patriæ & amicorum, parentumque carnalium propter ſpem in Dominum Chriſtum: cras autem noſtram regionem & patriam, atq; hæreditatem inquiramus. Vxor ſiquidem Loth retrorſum conuerſa in columnam ſalis mutata eſt. Quare & Dominus inſtruit nos dicens. Nemo mittens manum ſuam ad*
Luc.9.62. Luc.17.32. *aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno cælorum.* Et D. AVG. in pſalm. 75. *De die iudicii cum Dominus minaretur, quid ait? Memento vxoris Loth. Omnibus dixit. Quid enim fecit vxor Loth? Liberata eſt à Sodomis, & in via poſita retrorſum reſpexit. Vbi reſpexit, ibi remanſit. Facta eſt autem ſtatua ſalis, vt illius contemplatione condiantur homines, cor habeant, non ſint fatui, non retro reſpiciant, ne malum exemplum dantes, ipſi remaneant, & alios condiant. Nam & modo dicimus illud quibuſdam fratribus noſtris, quos forte viderimus velut infirmari in propoſito bono, & talis vis eſſe, quales illi. Obiicimus illis quoſdam, qui retro reſpexerant, illi fatui ſunt in ſe, ſed alios condiunt, quando commemorantur: vt illorum exemplum timentes iſti retro ne reſpiciant. Vouete & reddite Domino Deo noſtro, quia illa vxor Loth ad omnes*
Act.5.n. H.ep.8. *pertinet.* Ex NOVO verò teſtamento S. Patres producunt exemplum Ananiæ & Saphyræ. vt B. HIER. ad Demetriadem, de virginitate ſeruanda. *In Actis,* ait, *Apoſtolorum, quando Domini noſtri adhuc calebat cruor, & feruebat recens in credentibus fides, vendebant omnes poſſeſſiones ſuas, & pretia earum ad Apoſtolorum deferebant pedes, vt oſtenderent pecunias eſſe calcandas: dabaturque ſingulis, prout cuique opus erat. Ananias & Saphyra diſpenſatores timidi, imò corde duplici, & ideo condemnati, quia poſt votum obtulerunt quaſi ſua, & non eius cui ſemel ea vouerant, partemque ſibi alienæ ſubſtantiæ reſeruauerunt metuentes famem, quam vera fides non timet, præſentem meruere vindictam, non crudelitate ſententiæ, ſed correctionis exemplo. Denique & Apoſtolus Petrus nequaquam imprecatur eis mortem, vt ſtultus Porphyrius calumniatur, ſed Dei iudicium prophetico ſpiritu*
Chry hom.12. *annunciat, vt pœna duorum hominum ſit doctrina multorum.* Et B. CHRY. in Acta Apoſtolorum. *Quare, inquit, hoc feciſti? voluiſti habere Anania? oportebat initio habere, & non promittere: nunc autem poſtquam conſecraſti, maius ſacrilegium commiſiſti: qui enim aliena rapit, forſan alienarũ rerum deſiderio rapit. tibi autem licebat*
G.lib.1,ep.33. *tua retinere, cur igitur ſacra feciſti ea, & poſtea accepiſti?* Et S. GREG. ad Venantium. *Ananias Deo pecunias vouerat, quas poſtea victus perſuaſione diaboli ſubtraxit, ſed qua morte mulctatus eſt ſcis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuit, qui eos quos dederat nummos Deo abſtulit, conſidera quanto periculo in iudicio diuino dignus eris, qui non nummos ſed temetipſum Deo omnipotenti cui te ſub monachali habitu deuoueras, ſubtraxiſti?*

X. REM. Conſidera & alia exempla à Patribus deſcripta. PRIMVM

ſit

fit eiuſdem B. Greg. ex lib. 2. dialogorum c. 25. *Quidam eius,* (S. Benedicti) *monachus mobilitati mentis deditus erat, & permanere in monaſterio nolebat. Cùmq; eum vir Dei aſſiduè corriperet, & frequenter admoneret, ipſe verò nullo modo conſentiret in congregatione perſiſtere, atq; importunis precib. vt relaxaretur innueret, quadam die idem venerabilis pater nimietatis eius tædio affectus, iratus iuſſit vt diſcederet. Qui mox vt monaſterium exiit contra ſe aſſiſtere aperto ore draconem in itinere inuenit: cumque eum idem draco qui apparuerat deuorare vellet, cæpit ipſe tremens & palpitans magnis vocibus clamare dicens. Succurrite, ſuccurrite, quia draco iſte me deuorare vult. Currentes autem fratres draconem minimè viderunt, ſed trementem atque palpitantem monachum ad monaſterium reduxerunt. Qui ſtatim promiſit nunquam ſe eſſe à monaſterio receſſurum, atque ex hora eadem in ſua promiſſione permanſit. Quippe qui ſancti viri orationibus contra ſe aſſiſtere draconem viderat, quem prius non videndo ſequebatur.* Alterum exemplum refert idem in epiſtola ad Ruſticianam Id. lib. 9 ep. 38. patritiam. *Dum in natalitio eiuſdem Apoſtoli* (Andreæ) *iam meridianis horis fratres quieſcerent, ſubito quidam frater apertis oculis cæcatus cæpit tremere, voces ingentes emittere, quib. vocibus teſtabatur ferre ſe non poſſe* ꝙ *patiebatur. Concurrentes fratres viderunt cæcũ apertis oculis trementem, & clamantem, & à præſentib. alienum, nihil, quod foris agi poterat, ſentientem. Eumq; in manibus leuauerunt, atq; ante altare S. Andreæ Apoſt. proiecerunt, ipſiq; pro eo in oratione proſtrati ſunt. Qui ſtatim ad ſe reuerſus, quid paſſus fuerat, confeſſus eſt. Quia ſenex quidã ei apparuit, & canem nigrum ad eum dilaniandum dimiſit, dicens. Quare fugere voluiſti de monaſterio iſto? Cumq; euadere de canis morſib. nullo modo potuiſſem, venerunt quidam monachi, & eundem ſenem pro me rogauerunt. Qui ſtatim iuſſit canem abſcedere, & ipſe ad me reuerſus ſum. Qui etiam confeſſus eſt, quia eo die, quo iſta pertulit, conſilium habuerat de eodem monaſterio fugere.* Adiungit ibidem & Tertium. *Alius,* inquiens, *quoque monachus diſcedere de eodem monaſterio latenter voluit: cumque hoc mente tractaſſet, voluit Oratorium ingredi, ſed ſtatim dæmonio traditus vehementiſſimè vexatus eſt. Relinquebatur verò à dæmonio, ſi extra oratorium ſtetiſſet, & nihil patiebatur aduerſi. Si verò conatus fuiſſet ingredi, ſtatim maligno ſpiritui traditus vexabatur. Cumq; hoc ſæpius fieret, culpam ſuam confeſſus eſt, quia egredi de monaſterio cogitabat. Tunc collecti pro eo fratres ſeſe per triduum in precibus aſtrinxerunt, atq; ita curatus eſt, vt ad eum poſtmodum nunquam ſpiritus malignus accederet. Dicebat autem ſe eundem beatum Apoſtolum, dum vexaretur, vidiſſe, ſeq; ab eo increpatum eſſe, cur voluiſſet abſcedere?* Plura exempla habes in B. Petro Damiani Cardinale. vt lib. 2. epiſt. 15. & lib. 4. epiſt. 17. Et lib. 5. epiſt 16.

XI. Remedium. eſt Pœnitentia & conuerſio. Sic enim Dominus Devs loquitur ad prophetam Ieremiam. *Hæc dicit Dominus. Nunquid, qui* Ierem. 8. 4. *cadit non reſurget, & qui auerſus eſt non reuertetur? Quare ergo auerſus eſt populus iſte in Ieruſalẽ auerſione contentioſa?* Et infra. *Nunquid reſina non eſt in Galaad, aut* v. 19. *medicus non eſt ibi? quare igitur non eſt obducta cicatrix filiæ populi mei?* His verbis

horta-

B. epiſt. ad virg. l. hortatus B. BASILIVS virginem lapſam ad conuerſionem, ſubiungit.
Nos ad pœnitentiam vocans diuini verbi doctrina clamat. Eſt via ſalutis, ſi velimus.
Iſa. 1.18. *Fidelis Dominus in omnibus ſermonibus ſuis, non mentitur, dixit. Si fuerint peccata ve-*
ſtra velut pannus puniceus, ſicut niuem dealbabo. Si verò fuerint velut coccinum, velut
lanam inalbabo. Paratus eſt magnus ille animarum medicus ſanare affectionem tuam.
Matth. 9.12. *Illius verba ſunt. Illius dulce ac ſalutare os dixit. Non opus habent valentes medico, ſed*
Luc. 15.4. *male habentes. Non veni ad vocandum iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam. Vult Do-*
minus purgare te à plaga maligni. Quærit te paſtor bonus, relictis ouibus non erranti-
bus. Si commiſeris ipſi teipſam non cunctabitur te ille hominum amator humeris pro-
priis portare, gaudens, quod reperis ouem ſuam deperditam. Stat ille pater, & expectat
tuum ab errore reditum: ſolummodo reuertere, & dum adhuc longe abes accurrens ir-
Luc. 15.20. *ruet in collum tuum, & amicis amplexib. complectetur te à pœnitentia iam purgatam,*
& veſtem induet primariam & addet anulum manibus, quæ mortis ſanguinem ablue-
runt, & calceamentum addet pedibus, qui auerterunt ſe à via mala, ad curſum Euange-
lij pacis. Et gaudij diem annunciabit ſuis, tum angelis, tum hominibus, & omnino
Ibid. 10. *ſplendido epulo celebrabit tuam ſalutem. Inquit enim. Amen dico vobis, quod gaudium*
eſt in cœlo coram Deo ob vnum peccatorem pœnitentem. Et ſi vitio verteris quis ex his
qui ſtare ſibi videntur, quod cito aſſumpta es, ipſe ille bonus pater pro te reſpondebit, dicens.
Lætari oportet, & gaudere, quia hæc filia mea mortua erat & reuixit: et deperdita erat,
Amb. c. 8. *& inuenta eſt.* QVANTA autẽ agenda ſit pœnitẽtia deſcribit B. AMB. ad ſuã
lapſam. *Pœnitentia,* inquit, *nõ verbis agẽda eſt, ſed & actu. Hæc autẽ ſic agitur. Si ti-*
bi ante oculos ponas, de quanta gloria rueris, & de quo libro vitæ nomen tuũ deletũ ſit:
te iam credas prope ipſas poſitã tenebras exteriores, vbi erit fletus oculorum, & ſtridor
dentium ſine fine. Cum hæc certa fide, ſicut eſt, animo conceperis, quia neceſſe eſt præuarica-
tricem animam tartareis pœnis, & gehennæ ignibus tradi, nec aliud remedium conſtitu-
tum eſſe poſt baptiſmum, quam pœnitentiæ ſolatium, quantamuis afflictionem, quan-
tumuis laborem ſubire eſto contenta, dummodo ab æternalibus pœnis libereris. Impri-
mis omnis cura vitæ huius interimenda tibi eſt, & quaſi mortuam te exiſtimans, ſicut
es quomodo poſſis reuiuiſcere, cogita. Deinde lugubris tibi accipienda eſt veſtis, & mens
Ioel. 2.13. *ac membra ſingula digna caſtigatione punienda, &c. Dicit enim Deus. Conuertimini ad*
me, & conuertar ad vos. Conuertimini ex toto corde veſtro, in ieiunio & fletu, in plan-
ctu: dirumpite corda veſtra, & non veſtimentum, quoniam pius & miſericors ſum.

XII. REMED. Conſidera, quid hominem lapſum, votorumque ſuo-
rum præuaricatorem præter iam allata antidota commouere poſſit ad
veram & ſynceram conuerſionem. Id non conticuit iam ſæpe citatus D.
B. ep. cit. BASILIVS, dum ita loquitur. *Multa ſanè reperias in diuina Scriptura mali auxi-*
lia, multa item ex interitu ad ſalutem medicamenta, de morte & reſurrectione myſteria,
de iudicio horrendo ac æterno verba, de pœnitentia & remiſſione peccatorum dogmata.
Luc. 15. *Innumera illa conuerſionis exempla, drachmam, ouiculam, filium prodigum, qui ſua*
conſumpſerat cum ſcortis perditum & repertum, mortuum & vitæ reſtitutum. His
vtamur

Digitized by Google

*vtamur mali auxiliis, per hæc animam noſtram curemus. Aſſume in meditationem ex-
tremum diem, & anxietatem, & ſuffocationem, & mortis horam, & ſententiam Dei
vrgentem, & Angelos feſtinantes, & animam in his grauiter conturbatam, quæ à pec-
catrice conſcientia amarè flagellatur, & adea, quæ hic ſunt, miſerabiliter ſe conuertit,
& ineuitabilem longæ illius peregrinationis neceſſitatem. Deſcribe mihi in mente tua
vltimam communis vitæ ſubuerſionem, cum veniet filius Dei in gloria ſua cum Ange-
lis ſuis. Veniet enim, & non cunctabitur, quum veniet ad iudicandum viuos ac mor-
tuos, & reddendum vnicuique iuxta opus ſuum: cum tuba illa magno & horrendo ſo-* Matth. 25.
*no edito excitabit eòs, qui à condito ſeculo dormierunt, & procedent, qui bona fecerunt,
in reſurrectionem vitæ: qui verò mala fecerunt, in reſurrectionem iudicij, &c. Vbi bo-
na, mala, manifeſta, occulta, res, verba, cogitatus, omnia aceruatim, vt ab omnibus An-
gelis ac hominibus exaudiri poſſint, manifeſte reuelabuntur. Ad hæc quales neceſſe eſt
eſſe eos, qui male vixerunt? Vbi anima illa mergetur, quæ in tot ſpectatorum conſpectu
derepente turpitudine plena viſa eſt? Quali verò corpore infinita illa & intolerabilia* Iſa. 66. 24.
*flagella ſufferet? vbi ignis inextinguibilis, & vermis indeſinenter caſtigans, & fun-
dum inferni tenebricoſum ac horrendum, eiulatus amari, vlulatus indecorus, ploratus
& ſtridor dentium, vbi finem non habent mala? Neque aliqua ſuppetit induſtria, neq;
ars effugiendi amara illa ſupplicia.* Hæc BASILIVS. Eadem prolixè inculcat
B. IOAN. CHRYSOSTOMVS, multaq; alia Theodoro lapſo, qui mona- Chry. ep. 5.
ſticen deſeruerat, quæ lectu ſane ſunt digniſſima, permouereq; ad pœni-
tentiam poſſunt hominem, etiam extremè de ſalute ſua vel aliena deſpe-
rantem. Tantum ſubiiciam exempla quatuor illuſtria ab eodem non
longè à fine commemorata.

EXEMPLA B. IOAN. CHRYSOST. contra deſperationem Apoſtatarum.

NARRABO *tibi, THEODORE, quæ noſtris contigere temporibus, &* I. Exempl.
*quorum ipſe teſtis eſſe valeo. Noui iuuenem illum filium Vrbani, qui continuo à
teneris vnguiculis abſque cuſtodia legitimæ educationis fuit, Dominus autem mul-
tarum rerum, pecuniarum, miniſtrorum, agrorum. Is cum dixiſſet, quam ſit oble-
ctatus conſuetudine rei muſicæ, depoſito illo ſplendidiſſimo amictu, totoque huius vitæ
faſtu, repente pallio ſe viliore contexit, ad montes, ad ſolitudinem ſeceſſit, egregiamq; ex-
hibuit Philoſophiam, non iuxta illius ætatis modum, ſed qualem poſſet vir quiſpiam
admirabilis & excellens: deinde ad ſacra myſteriorum ſacerrima idoneus reputatus ma-
gnam acceſſionem virtuti adiecit. Omnes gauiſi ſunt impensè, Deumque glorificarunt,
quod in affluentia delitiarum enutritus, clarus ex progenitoribus, & admodum adole-
ſcens, cunctam huius vitæ phantaſiam fucatamq; felicitatem ſemel conculcaſſet, & eua-*

Digitized by Google

ſiſſet ad verum virtutũ faſtigium. Cum eſſet eo loci conſtitutus, & iure ſuſpiciendus, ecce corruptores quidam exiſtimantes id eſſe præter dignitatem generis, iterum illum in priſtinos fluctus abduxerunt. Reiectis enim cunctis vitæ religioſæ ornamentis à montibus in medium forum ſe contulit, & equis vectus, & magno ſtipatus famulitio totam vrbem obiuit, neq; ſapere, neq; temperatè viuere libuit: nimiis enim deliciis incaleſcens in abſurdos amores ceu nolens propellitur. Nemo erat ex cœtu conuerſantium, qui non putaret de ipſius ſalute actum eſſe, tantum ei examen adulatorum cohæſit: cui acceſſerũt, carentia parentum, iuuentus, multæ opes. Qui omnia calumniari ſolent, hominem traduxerunt eo nomine, quod à ſpiritualibus defeciſſet, inutilis futurus & rei familiari, quod ſuperiori tempore eloquentiæ deditus retuliſſet pedem, illicq; nihil fructus valuerit conſequi. Cum eſſet itaque multo ſuffuſus pudore, quidam ſancti viri, qui ſæpe in tales belluas impegerant, & experientia docti erant, ſpe diuina munitis nunquã eſſe deſperandum, obſeruarunt eum aſſiduè, viſumq; in foro acceſſerunt, complexiq; ſunt: quos ille initio, velut è ſublimi equo inſidens alloquebatur contemptim; tanta erat primum impudentia hominis. At illi miſericordes non ita multum ea contumelia mouebantur, in vnum illud figentes obtutum, vt quacunque via agnellum lupo ſubtrahant, quod & callidè perfecerunt. Siquidem tandem velut obſtupeſcens intra ſe abreptus eſt, cœpitque aſſiduam eorum curam revereri, & cum quadam vice vel procul obuiam factos iterum conſpexit, ab equo cito deſiliit, & oculis in terram deiectis cum multo ſilentio, quæ ab illis agerentur, auſcultauit, propiorq; factus maiori pudore ſuffundebatur, & honorem debitum eis exhibuit. Atque ita lapſum paucis diebus diuinæ gratiæ reddiderunt, rebusque omnibus expeditis in priſtinam tranquillitatem aſſeruerunt. In tantã autem lucem emicuit, vt ſuperiorem vitam, quæ poſt caſum peracta eſt, inceſſens, homo nihils videretur. Cum enim probè perſpexiſſet, quæ ſit malorum eſca, diſtribuit in egentes opes omnes, eo facto ſe à noxiis curis exonerans omnem occaſionem, quæ potuit inſidias tendere, abſcidit. Viam quæ ducit ad cœlum incedens ad apicem virtutis iam dudum penetrauit. En
II. *ille, cum eſſet iuuenis, excidit, & iterum ſurrexit. ALIVS quiſpiam poſt multos ſudores eremiticæ cõuerſationis, cui duntaxat vnus fuit conuictor, cum quo vixit planè angelicam vitam ad ſenectã vſq; perſeuerans. Is aliquando ex verſutia diaboli velut oſcitans, ac remiſſior factus acceſſum maligno dedit, & lapſus eſt cũ muliere ſe commiſcendo, qui nunquam viderat mulierem à tempore monaſtices ſuſceptæ. Is primò à contubernali petiit carnes & vinum, adiectis minis, niſi impetraret, ſe in forum perrecturum; quod dixit nõ tam deſiderio carnium, q̃ vt prætextum captaret adeundi vrbem. Commilito veritus maius malum, aſſenſit. Sed poſtquam amor ſapientiæ in eo refrixit, palam profeſſus eſt ſe debere adire vrbem. Socius, cum videret ſe fruſtra reluctari, tandẽ id etiam conceſſit, ſed abeuntem, à longè ſecutus, obſeruauit quibnam deflecteret. Vidit autem intrantem lupanar, expectans foris, donec libidinem cum ſcorto expleſſet: egredientẽ amplexus eſt, & oſculatus, nihil de commiſſo flagitio expoſtulando, tantũ verò hortatus eſt, vt quoniam iam concupiſcentiæ ſuæ feciſſet ſatis, ſecum in ſolitudinem rediret. Erubuit ob tantam manſuetudinem homo, animoq; perculſus & compunctus ad montem ſocium*

Digitized by Google

eſt perſecutus. Ibi vir ille ſe caſa incluſit, ianuaq́; obſerata alter panem & aquam quotidie ei præbuit: quærentibus autem de ſe, iuſſit vt reſponderet ſe ſomnum capere. Ita per omnem vitam in ieiuniis, precib. & lacrymis animam à ſorde peccati repurgans perſeuerauit. Tempore autem non multo peracto ſiccitas viciniam inuaſit. iubetur quidam in ſomnis adire virum incluſum, eumque rogare, vt oret pro ſiccitate tollenda. At incluſi commilito reſpondet incluſum diem ſuum obiiſſe. Cum verò ſecundo vicini in ſomnis moniti eſſent, vt incluſum requirerent, ad caſam incluſi venerunt, & quia ianua obſtructa erat, parietes demoliti ſunt, & cum virum reperiſſent, aduoluti pedibus eius obſecrarunt, vt ſuppetias ferret contra ariditatem. Ille primum renuit, eo quod memoria peccati ſui ob oculos adhuc verſaretur, ſed tandem cum illi de viſione ſua narraſſent, acquieuit, & precibus ſiccitatem diſſoluit. Subiicit deinde tertium exemplũ de adoleſcente, quem ducẽ latronum factum, & de ſalute ſua deſperantem conuertit S. Ioannes Apoſtolus, quod fusè commemorat EVSEBIVS lib. 3. Eccleſ. hiſtoriæ, cap. 22. Deniq; & quartũ de Oneſimo, quem *B. Paulus licet inutilem transfugam*, inquit, *& furem, non ſolum ipſe amplexatus eſt mutatum in melius, ſed etiam idoneum putauit, quem pœnitentem honore præceptoris dignaretur.* III. IV. Ep. ad Phil.

VIDE V. *Inconſtantia. Iuramentum. Tentatio. Tepiditas ſpiritualis.*

VSVRA.

Remedia contra Vſuram.

I. REMED. Conſidera, quid diuinitus inſpirata ſcriptura tradat de Vſura vel fœneratione. ac primo quidem hortatur nos, vt libenter mutuo pecuniam, aliudúe egentibus demus gratis. Sic in Deuteronomio. *Si,* inquit, *vnus de fratribus tuis, ad paupertatem venerit, nõ obdurabis cor tuum, nec contrahes manum, & dabis mutuũ, quo eum indigere perſpexeris.* Et apud Matthæum. *Qui petit à te da ei: volenti mutuari à te, ne auertaris.* Et apud Lucam. *Si mutuum dederitis his, à quibus ſperatis recipere, quæ gratia eſt vobis? nam & peccatores peccatorib. fœnerantur, vt recipiant æqualia. Benefacite, & mutuum date, nihil inde ſperantes, & erit merces veſtra multa.* 2. prohibet mutuationem pecuniæ ſpe vſuræ vel lucri factam. Vt in Deuteronom. *Non fœnerabis fratri tuo ad vſuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem.* Et iterum. *Fœnerabis gentibus multis, & ipſe à nullo fœnus accipies.* 3. docet apud Ezechielem Prophetam, *egenum & pauperem contriſtantem, rapientem rapinas, pignus non reddentem, ad vſuram dantem, & amplius accipientem, aliaq́; deteſtanda facientem morte moriturum.* Deut. 15. 8. Matth. 5. 42. Luc. 6. 34. Deut. 23. 19. Ib. 28. 12. Ezech. 18. 13.

II. REMED. Conſidera ſententias SS. Patrum. S. CYPRIANVS cauſas perſecutionis exponens ita queritur de clero. *Non in Sacerdotibus religio deuota, non in miniſtris fides integra, non in operibus miſericordia, non in moribus diſciplina, &c. Eſurientibus in Eccleſia fratribus non ſubuenire, habere argentum largiter*

Digitized by Google

velle, fundos inſidioſis fraudibus rapere, vſuris multiplicantibus fœnus augere. Quid non perpeti tales pro peccatis eiuſmodi mereremur? cum iam pridem præmonuerit, ac
Pſal. 88. 31. *dixerit cenſura diuina. Si dereliquerint legem meam, & in iudiciis meis non ambulauerint: ſi iuſtificationes meas profanauerint, & præcepta mea non obſeruauerint, viſitabo*
Baſil. *in virga facinora eorum, & in flagellis delicta eorum.* S. BASILIVS homilia altera in Pſal. 14. *Propheta* (DAVID) inquit, *perfectum plenè hominem deſcribens, inter eius præclarè facta illud quoque annumerauit, quod pecuniam ſuam non dedit ad vſu-*
Pſal. 14. 5. *ram. Quod vtique vitium in plurimis ſcripturæ locis vituperari videtur. Nam Eze-*
Ezech. 18. 17. *chiel in maximis ponit malis fœnus, vt plus q̃ ſortē accipere, & lex illud luculenter prohibet, dicens. Non fœnerabis fratri tuo, & proximo tuo. Et rurſus ait. Fœnus ſuper fœnus, & dolus ſuper dolũ: & de ciuitate in multitudine malorũ deprehenſa quid ait Pſal-*
Pſal. 54. 12. *mus? Et non defecit de plateis eius vſura & dolus. Enimuerò inhumanitas eſt maxima, ſi is qui egeſtate premitur, mutuum ad vitæ ſubſidium quærat, dans verò minimè ſorte contentus ex miſeri calamitate prouentus & opes ſibi excogitet.* Et infra. *Genus hoc auaritiæ, τόκος, id eſt, partus ob multiplex, vt exiſtimo, mali germen nominatur, aut forte ob mœrores anxios, qui in mentibus fœnore grauatorum gignuntur. Sicut enim dolores parienti, ſic tempus ſtatutum debitori exiſtit fœnus ſupra fœnus, malorum parentum mala ſoboles. Hi ſane fœtus vſurarum rectè genimina viperarum dicuntur. Viperas enim dicunt ventre materno perroſo naſci: ſic item fœnora ad debitorũ domos*
Amb. c. 13. *abſumenda naſcuntur.* S. AMBROSIVS in libro de Tobia. *Vſuram quoque ab vſu arbitror dictam, quod vt veſtes vſu, ita vſuris patrimonia ſcindantur. Lugubre ceræ prima littera ſonat, parturit vox doloris eſt. Quid ibi poteſt eſſe boni, quod à dolore incipit, & ab obligatione? Lepores ferunt generare ſimul & educare, & continuo parturire: Iſtis quoque anaglyphariis vſurarum generatur, & ſupergeneratur vſura, enutritur ac naſcitur, & nata iam parturit.* Et infra. *Creſcit ſemper pecunia, otium neſcit auaritia, vſura ferias. Omnes, inquit, torrentes vadunt in mare, & mare non adimpletur. Mare iſtud fœnerator eſt. Omnium patrimonia tanquam fluctus abſorbet, & ipſe neſcit expleri. Mari tamen plærique vtuntur ad quæſtum, fœneratore nemò vtitur, niſi*
c. 14. *ad diſpendium.* Et rurſus. *Et quia plerique refugientes præcepta legis, cum dederint pecuniam negotiatoribus, non in pecunia vſuras exigunt, ſed de mercibus eorum tanquam vſuram emolumenta percipiunt, ideò audiant, quid lex dicat. Neque vſuram, inquit, eſcarum accipies, neque omnium rerum, quas fœneraueris fratri tuo. Fraus enim iſta & circumſcriptio legis eſt, & non cuſtodia. Et putas te piè facere, quia à negotiatore velut mutuum ſuſcipis? Inde ipſe fraudem facit in mercium precio, vnde tibi ſoluit vſuram. Et eſca vſura eſt, & veſtis vſura eſt, & quodcunque ſorti accedit, vſura eſt.*
Chry. hom. 41. *Quod velis ei nomen imponas, vſura eſt.* S. IOANNES CHRYSOSTOMVS in Geneſin. *In his ſenſibilibus pecuniis prohibuit Dominus, ne quis vſuram acciperet. Quam ob cauſam? quia vterque magno damno afficitur. Nam debitor quidem inopia atteritur: creditor autem augens diuitias, & peccatorum accumulat ſibi multitudinem. Proinde ab initio olim Iudæis craſſioribus tale dedit præceptum,*

Digitized by Google

ptum, dicens. Non fœneraberis fratri tuo & proximo tuo. Quâ igitur excuſatione digni Deu.23.
erunt, qui Iudæis ſunt inhumaniores, & poſt gratiam, & tantam à Domino miſericor-
diam, inueniuntur his qui ſub lege fuerunt inferiores, imò peiores? Et in Matthæum. Id.hom.5.
Nihil præſenti vſura turpius, nihilque crudelius. Siquidem huiuſmodi fœnerator ne-
gotiatur aliena diſcrimina, & vberiores quæſtus de alterius infelicitate conſequitur:
atque inſuper quaſi pietatis mercedem repoſcit velut metuens, ne immiſericors forte
videatur: cum profectò prætextu miſerendi, atque opem ferendi maiorem miſero fo-
ueam crudelitatis effoderit, ſpecie iuuandi atterens inopem, ac manum porrigendo deii-
ciens, & quaſi in portum ex tempeſtate ſuſcipiens, ſed improuiſo turbine in multo ma-
gis crudele naufragium velut inter ſcopulos ac latentia ſaxa demergens. Et Auctor Id.hom.12.
operis imperfecti in Matthæum. *Similis eſt pecunia vſuraria aſpidis morſui. Si-*
cut enim qui ab aſpide percutitur, quaſi delectatus vadit in ſomnum, & ſic per ſuauita-
tem ſoporis moritur, ſic & qui accipit ſub vſuris, pro tempore delectatur, quaſi qui be-
neficium acceperit, & ſic per ſuauitatem beneficii non ſentit, quomodo captiuus efficia-
tur. Nam ſicut venenum aſpidis latenter per omnia membra diſcurrit, & corrumpit,
ſic vſura per totas facultates eius diſcurrit, & conuertit eas in debitum. Sicut enim fer-
mentum modicum, quod mittitur in multam farinam, totam conſperſionem corrum-
pit, & trahit illam, & facit illam totam fermentum: ſic cum vſura in domum alicuius
intrauerit, totam ſubſtantiam eius ad ſe trahit, & conuertit in debitum. S. AVG. ad Aug.ep.54.
Macedonium. *Quid dicam de vſuris, quas etiam ipſæ leges & iudices reddi iubent?*
An crudelior eſt, qui ſubtrahit aliquid, vel eripit diuiti, quam qui trucidat pauperem
fœnore? Hæc atque huiuſmodi malè vtique poſſidentur, & vellem vt reſtituerentur,
ſed non eſt quo iudice repetantur. Et in pſalmum 33. *Quam deteſtabile ſit, & quam* Id.conc.3.
odioſum, quam execrandum eſſe feneratorem, puto quia & ipſi fœneratores nouerunt.
Si fœnerauerïs homini, id eſt, mutuam pecuniam tuam dederis, à quo aliquid plus quã
dediſti expectes accipere, non pecuniam ſolam, ſed aliquid plus quam dediſti, ſiue illud
triticum ſit vel vinum, ſiue oleum, ſiue quodlibet aliud, ſi plus quam dediſti expectas
accipere, fœnerator es, & in hoc improbandus, non laudandus. S. HIER. in Ezechie- Hier. in c.18.
lem. *Putant quidam vſuras tantum eſſe in pecunia, quod prouidens diuina ſcriptura*
omnis rei aufert ſuperabundantiam, vt plus non recipias, quam dediſti. Item alij pro pe- Exo.18.17.
cunia ſolent munuſcula diuerſi generis accipere, & non intelligunt ſcripturam vſuram
appellare & ſuperabundantiam quicquid illud eſt, ſi ab eo quod dederint plus reacce-
perint.

III. REMED. Si magna veri lucri cupiditate ardes, conuerte vſuram
illicitam in licitam, temporalem in ſpiritualem, de qua Salomon in Pro- Prou.19.17.
uerbiis. *Fœneratur Domino, qui miſeretur pauperis, & viciſſitudinem ſuam reddet*
ei. Huius antidoti contra auaritiam fœneratorum S. Patres meminerunt.
S. BASILIVS loca ſupra citato. *Quando*, inquit, *pauperi daturus es mutuum in* Baſ.in Pſ.14.
Domini gratiam, nihil inde ſperans, idem ipſum & donum & fœnus eſt. Donum qui-
dem, quod à paupere non ſperes te recepturum: fœnus verò ob Domini munificam libe-

ralitatem pro illo reddentis, qui parua quidem per pauperem cum acceperit, maxima pro ipſis retribuet. Qui enim pauperis miſeretur, Deo fœnerat. Si quis in ciuitate diues tibi pro aliis ſpondeat, fideiuſſionem illius accipis, Deum verò non admittis tam multa ſe perſoluturum pauperum cauſa pollicentem? S. AMB. de Tobia. *Sed fœneratorum vos delectat & vſurarum vocabulum. id quoq; non inuideo. Docebo quomodo boni fœneratores eſſe poſſitis, quomodo bonas quæratis vſuras. Dicit Salomon. Fœnerat Domino, qui miſeretur pauperi, ſecundum autem datum eius retribuet ei. Ecce bonum fœnus de malo factum eſt. Ecce irreprehenſibilis fœnerator, ecce vſura laudabilis. Nolite ergo iam inuidentem me veſtris commodis æſtimare. Putatis quod hominem ſubtraham vobis debitorem? Deum prouideo, Chriſtum ſurrogo, illum demonſtro, qui vos fraudare non poſſit. Fœnerate ergo Domino pecuniam veſtram in manu pauperis. Ille aſtringitur, & tenetur, ille ſcribit, quicquid egenus acceperit. Euangelium, eius cautio eſt. Quid dubitatis dare?* S. AVG. *Quid ergo, inquis, facio, vt ſim vtilis fœnerator? Attende, quid facit fœnerator. Minus vult dare certè, & plus accipere: hoc fac & tu. Da modica, accipe magna. Vide quam latè creſcat fœnus tuum. Da temporalia, accipe æterna. da terram, accipe cœlum. Et cui dabo, forte dicis? Ipſe Dominus procedit, quem fœneres, qui tibi inhibebat, ne fœnerator ſis. Audi ſcripturam, quomodo fœneres Dominum. Fœnerat, inquit, Dominum, qui miſeretur pauperis. Non enim eget à te Dominus, ſed habes alium qui à te egeat. Illi porrigis, ille accipit. Non enim habet pauper, quod tibi retribuat, &c. Ecce Deus tibi de ſcriptura ſua dicit. Da, ſecurus eſto, reddam. Quomodo ſolent dicere fideiuſſores? Quid dicunt? Ego reddo, ego accipio, mihi das. Putamuſnè & hoc dicit Deus, ego accipio, mihi das? Planè ſi Deus Chriſtus, quod non dubitatur, ipſe dixit. Eſuriui & dediſtis mihi manducare, &c. Cum vni, inquit, ex his minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Eia auare fœnerator, vide quid dediſti, vide quid accepturus es. Si dediſſes paucam pecuniam, & ille cui dederas pro parua pecunia tua daret tibi magnam villam incomparabiliter amplius valentem, quàm tu pecuniam dederas, quantas gratias ageres, quanta lætitia tollereris? Audi quam poſſeſſionem det, quem fœneraſti. Venite benedicti patris mei. Quid? quod dediſtis? abſit. Terrena dediſtis, quæ ſi non dediſſetis, in terra putreſcerent. Sed, percipite regnum, quod vobis paratum eſt ab initio mundi.* Similia habes in Chry. hom. 24. & 53. ad populũ Ant.

Amb. c. 16.

Prou. 19.

Aug. in Pſal. 33.

Prou. 19.

Matth. 25.

IV. REMED. Conſidera fœneratorum mores, fraudes, nequitiam à SS. Patrib. deſcriptos. S. BAS. *Auarus, inquit, videns inopem neceſſitate coactum ad genua ſua ſupplicem procumbentem, flecti neſcius perſtat implacabilis, & nec precibus vincitur, nec lacrymis mollitur. Iurat inſuper ſe omninò carere pecunia, & quærere, ſi quem ipſe fœneratorem inueniat, & inhumanæ mercaturæ impudens periurium addit. Poſtquam verò perſpicit miſerum illum meminiſſe fœnoris ſupra ſortem, ſubridere incipit, familiarem & amicum appellat. Videamus, inquit, ſicubi relictum eſt nonnihil argenti depoſiti. Hac itaque commentitia ſimulatione vbi ineſcauit miſerum, & litteris obſtrinxit ſuper eo fœnore confectis, inde ſe proripit.* Eodem modo deſcribit fœneratorem B. AMB. & multo poſt addit. *Nihil nequius fœneratoribus*

Baſ. in Pſal. 14.

Amb. de Tobia c. 3 & 6.

Digitized by Google

bus, qui lucra ſua aliena damna arbitrantur: aucupantur hæredes nouos, adoleſcentulos diuites explorant per ſuos, adiungunt ſe, ſimulantes paternam & auitam amicitiam, volunt domeſticas eorum cognoſcere neceſſitates. Si quam cauſam inuenerint accuſant verecundiam, pudorem arguunt, quod non ante de ſe ſperatum atque præſumptum. Sin verò nullos laqueos alicuius neceſſitudinis offenderint, intexunt tabulas, aiunt nobile prædium eſſe vænale, amplam domũ, accumulant prouentus fructuum, annuos redditus exaggerant, hortantur vt coemant. Similiter faciunt pretioſas veſtes, & monilia nobilia prædicantes. Neganti ſe habere pecuniam, ingerunt ſuam, dicentes. Vtere vt tua: de fructibus emptæ poſſeſſionis precium multiplicabis, debitum reddes. Prætendunt alienos fundos adoleſcenti, vt eum ſuis expolient, tendunt retia. Simul vt indagine cincta ſepta fuerit ingreſſus, cogunt eum in retia cautionum, laqueos vſurarum, petunt ſibi obligari auitum prætorium, paternum ſepulchrum, præſtituitur dies ſolutioni, diſſimulatur conuentio, quando poteſt ſolutio ſuſtineri: vbi ſatis ſecurum reddiderint, repente ingruunt, & inſtant vehementius, cauſanti incũbunt dicentes: Tu poſſides tua prædia, nos noſtram pecuniam non habemus. aurum dedimus, lignum tenemus. tibi fructuũ emolumenta procedunt, nobis nihil accreſcit pecuniæ. Otioſa cauſatio eſt, ſaltem renouetur chirographum.

V. Remed. Conſidera pericula & damna accipientis mutuò pecuniam, & damna à fœneratore. Nam idem B. Amb. ſtatim ſubiicit ibidem. Id. c. 7. *Itaque dum primum adoleſcens nihil putat de veſtibus ſuis, aut poſſeſſionibus eſſe vendendum, ad hæc facienda poſcit dilationem. Vſuræ applicantur ad ſortem, accumulantur centeſimæ. Iam ſuſpirare incipit, iam malum ſuum agnoſcit. die ac nocte vſuram cogitat: quicquid occurrerit fœneratorem putat: quicquid crepuerit, vocem ſibi videtur fœneratoris audire. Si habes, cur non ſoluis? ſi non habes cur malum malo adiungis, & de vulnere remedium quæris? Cur quotidie obſidionem pateris fœneratoris? expugnationem times? vetus ſententia eſt. Fœneratoris & debitoris, inuicem ſibi occurentium proſpectum amborum facit dominus. Alter quaſi prædam requirit, alter quaſi fera prædonem declinat. Ille quaſi leo quærit quem deuoret, iſte quaſi bos iuuenculus prædonis impetum reformidat. Ille quaſi accipiter vnguibus olorem quærit inuadere, iſte quaſi anſer aut fulica mauult ſe vel in prærupta deiicere, vel in profunda demergere, quam iſtum humani corporis accipitrẽ ſuſtinere. Quid quotidie fugis? Etſi non occurrat fœnerator, occurrit tibi inopia tanquã bonus curſor.* Et paulo poſt. *Si quis pulſauerit nocte, fœneratorẽ putas ſub lecto. Illico ſi quẽ ſubito intrare ſenſeris, tu foris exilis. Canis latrat, & cor tuũ palpitat, ſudor effunditur, anhelit' quatitur, quæris quid mẽtiaris, vt fœneratorẽ differas, & cũ dilationẽ impetraueris, gaudes. Fœnore tuo ſimulat ſe fœnerator grauari, ſed libẽter impertit, quaſi venator, q̃ ferã cinxerit, ſecurus prædæ.* Et infra. *Deniq; vbi tempus impleueris ſicut lupus nocte irruit, dormire nõ ſinit, ex lecto ad publicũ trahit, aut tabulis venditionis cogit ſubſcribere. Vt fureris pudoris diſpendium, ſubſcribis illico, venditurus auitũ ſepulchrũ. Paternæ ſanè vt parcatur aliquid verecundiæ, emitur ieiuniũ ſolum, iactatur ꝙ infœcunda vendiderit, diſpendiis onerauerit debitorem.*

Mox

Digitized by Google

Mox & laudata venduntur, & inferuntur iam non inſtrumenta ſed vincula. Tamen adhuc quærendi fideiuſſores. Tribuuntur induciæ, non vt prædam libertatis inueniat, ſed vt conſortem ſeruitutis adiungat, qui ſe ſociet ærumnoſo. At quid iuuare poteſt alienæ calamitatis acceſſio. Iam & amici fugiunt, conuiuæ non recognoſcunt. Ipſe quoq; conſpectus omnium refugit, redit mortē optans, cogitans eam ſibi, ſi moreretur, quietem inferre. Cap. 8. Deinde miſerandum ſubiicit exemplum, quod S. Baſilius quoq; loco citato recitat. *Vidi ego,* inquit, *miſerabile ſpectaculum, libros pro paterno debito in auctionem deduci, & teneri calamitatis hæredes, qui non eſſent participes ſucceſſionis & hoc tam immane flagitium non erubeſcere creditorem. Inſtat, vrget, addicit. Mea, inquit, nutriti pecunia, pro alimonia ſeruitutem recognoſcant, pro ſumptu licitationem ſubeant. agitetur haſta de pretiis ſingulorum. non immeritò haſta agitatur, vbi caput quæritur: non immeritò ad auctionem peruenitur, vbi ſors poſcitur. Hæc eſt fœneratoris humanitas, hæc debitoris ſtultitia, vt filiis quibus non reliquit pecuniam, libertatem auferat pro teſtamento chirographum dimittat, pro emolumento hæreditatis, ſyngrapham obligationis.*

VI. REMED. Conſidera ſimiliter pericula & damna fœneratoris Chry.hom.51. mutuo dantis ſub vſura, quæ in Matthæum depingit IOAN. Chryſoſtomus. Oſtenſurus enim maiorem laborem in vitiis quam virtutibus exercendis impendi. *Quid enim,* inquit, *difficilius, quam fœnerari? & pro vſuris, vel aliis commutationibus vehementer ſolicitum vades quærere, & modo de pignoribus, modo de ſorte, nunc de calculis, nunc de vſuris, nunc de vadibus ipſis formidare? In his enim ſecularibus etiam ſubtilis fideiuſsionum ſecuritas ſuſcepta fragilis eſt.* Et poſt. *Neſcis quot homines ſortem amiſerunt fœnoris expectatione, quot in pericula deciderunt, quoniam ampla deſiderarunt fœnora; quod tam ſeipſos, quā alios in vltimam deuoluerunt paupertatem propter nimiam auaritiam? Noli enim mihi dicere, quæſo, quia gaudet & gratiam habet* (debitor) *quod ſibi fœnore pecuniam colloces, id enim crudelitate tua coactus fecit.* Et rurſus. *Nunquam rebus ſuis iucundè vtitur fœnerator, nec lætatur, quoniam habet, ſed quando ſibi fœnus collatum eſt, non tam gaudet quod additio facta ſit, quam mæret, quod nondum vſuræ ſortem adæquarunt: ac ideò antequam pernicioſus iſte fœtus perfectior edatur, cogitur alium fœtum producere: ita fœnora in ſortem redire compelluntur, & immaturum ac abortiuum partum parere viperarum. Tales certè iſti fœtus pecuniarum ſunt, vt magis miſerorum animas corrodant, quàm ille feræ aluos parentum ſoleant lacerare. Hæc iniuſtitiæ vincula ſunt, hic faſciculus violentarum commutationum.* Et iterum. *Ea de cauſa pecuniis abundas, vt paupertate homines liberes, non vt in paupertatem intrudas, & verò ſimulatione ſolaminis maiores facis ærumnas, & liberalitatem vendis fœnore. Vendas licet, ſi vendis regno cælorum, nec centeſimam partem, abiectum & certe minimum liberalitatis pretium, ſed vitam rapis immortalem. Quid ita pauper & egenus es, ita puſillanimus, vt paruo magna, & caducis pecuniis liberalitatem vendas, cum poſſis æterno regno vendere? cur omiſſo Deo humano lucro ſolicitaris? cur diuitem tranſcurriſti, & pauperi adhæres?*

reliquiſti

Digitized by Google

reliquiſti eum qui reddere poteſt, & ingrato ac inopi loqueris? Ille reſtituere deſiderat, hic non reddet niſi coactus: hic vix centeſimam partem, ille centuplum & vitam æternam: hic conuitio & contumeliis, ille ſingulari ac præcipua laude: hic inuidiam multorum in te ſuſcitat, ille immarceſſibiles tibi coronas connectit: hic deinde vix in hac vita, ille tam in hac vita, quàm in futura. Putaſnè igitur extremæ non eſſe amentiæ ſic lucrari?

VII. Remed. Conſidera grauitatem pœnarum ſolo iure humano in fœneratores decretarum. Eccleſiaſtico certe iure illis inflictæ ſunt decem. 1. quod à communione arceantur, licet non ſint excommunicati omnino. 2. quod deſtituantur Eccleſiaſtica ſepultura, ſi ante mortē vſuras nō reſtituerint, vel de reſtituendo idoneā dederint cautionem. Et quod, qui eos ſepeliunt, ſint de facto excommunicati. 3. quod oblationes eorum in Eccleſia non recipiantur, & qui receperint, maneant ſuſpenſi ab officio, & reddere debeant quicquid eſt receptum. 4. quod publicè ad ſacramentum pœnitentiæ non ſint recipiendi, niſi reſtituerint, vel idoneam de reſtituendo cautionem dederint, excepto ſolo articulo mortis. 5. quod eorū teſtamenta ipſo facto ſint irrita niſi reſtituerint, vel idoneam cautionem dederint. 6. quod nullus intereſſe poſſit teſtamento vſurarii. 7. vt nullum Collegium, Vniuerſitas, perſona nulla vſurarios alienos, id eſt, non ex ſua terra oriundos admittat, ſed teneantur omnes locorum Domini tales expellere. Et qui ſecus fecerint, ſi eſt Epiſcopus, vel eo ſuperior, ipſo facto ſit ſuſpenſus: ſi inferior clericus, ipſo facto ſit excommunicatus: ſi ſecularis, compelli debeat à magiſtratu Eccleſiaſtico cenſuris Eccleſiaſticis. Si autem eſt collegium, vel vniuerſitas, incurrat pœnam interdicti. 8. Vt vſurario nō detur actio repetēdi vſuras, quas aliis ſoluit, niſi prius ipſe reſtituat, quas ab aliis extorſit. 9. quod ſint infames. 10. quod eis non ſit parcendum, etiamſi bonis ceſſerint, aut mendicare debeant. Neq; mirari debes tantas pœnas vſurariis inflictas, quia non ſolum ſacri, ſed etiam Ethnici Scriptores eos pro nequiſſimis hominibus habuere. Ariſtoteles in politicis ait vſuram prorſus cum naturæ legibus pugnare. Cato Cenſorius, teſte M. Tullio, rogatus, *quid eſſet fœnerari?* reſpondit. *Quid hominem occidere?* Auguſtinus quoque ad Macedonium ſcripſit *trucidari pauperem fœnore*. Imò Chriſtus comparauit eos latronibus, cum euerſis in templo numulariorum, (quos vſurarios fuiſſe notat in Matthæum Hieronymus) menſis, dixit. *Domus mea domus orationis vocabitur: vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum.* S. Basilivs & Chryſoſtomus comparant eos prodigioſis monſtris. S. Ambrosivs vult nihil illis eſſe nequius & à doctoribus æquari diabolo.

c. quia in omnibus. tit. de Vſuris.
Clem. eos. de ſepult.
c. quanquam. 6. de Vſur.
c. 1. ibid.
c. Michael. de Vſur.
c. infames 3. q. 7.
Ar. 1 pol c. 7.
Cic. 2. offic.
Aug. ep. 54.
Matth. 21. 12.
Baſ. in Pſal 14.
Chry. hom. 5. in Matth.
Amb. de Tobia. c. 4. & 6.

VIII. Remed. Conſidera exempla eorum, qui diuinitus ob vſuras caſtigati ſunt. Terna refert Thomas Cantipratanus in Apiario. *In porta*

Cantip lib. 2. c. 23.

Ffff *frontis*

Digitized by Google

frontis Eccleſiæ Cathedralis in Gallia (vt didici fratre Minore referente) imago Vſurarii ſculpta de lapide deſuper quaſi cum ſacculo pecuniæ euidentius præeminet. Vt autem quidam maximus ac ditiſſimus vſurarius ciuitatis Eccleſiam quandam vice per portam debuit intrare, imago prædicti vſurarii deſuper cadens capiti intrare conantis illiſit, & repente contritus turpiter expirauit. Et mox addit alterum. *VIDI & ego ipſe in Brabantiæ partib. vſurariũ nequam valde, qui multos nobiles & potentes exhæredauerat, & pauperes ſpoliauerat ſupra modum. Hic frequenter occurrens religioſis, rogabat quaſi cum lacrymis pro ſe orari, ſed in nullo penit⁹ ſe correxit. Cumq; ſuper hoc eũ frequentius arguiſſem, nec tamẽ in aliquo profeciſſem, accidit vt repentina infirmitate correptus ad exitũ propinquaret: & ecce ſubito duo ingentes tenebrarum canes lectum iacentis circuitib. ambiebant. Ipſe verò protracta lingua ad longitudinem prope pedis dehiſcens, horribiliter expirauit.*

Id.l.2.c.26.

Tertium ſit. *Accidit noſtro tempore, vt certiſſima relatione didicimus in Vacellenſi monaſterio, vt congeſta cuiuſdam defuncti fœneratoris de Atrebato pecunia in ipſo cœnobio ſeruaretur. Igitur die quadam cum ille famoſiſſimæ ſanctitatis monachus Walterus de Beaumont iuxta ſcrinium, in quo pecunia ſeruabatur, oraret, deſuper diabolum ſedere vidit. Territus autem ad horam, ſed ſigno crucis munitus, interrogat. Quid hic ſedes, quid hic expectas nequiſſime humani generis inimice? Cui ille. Bene, inquit, & iuſtè hic ſedeo, hoc quod meum eſt conſeruando. Nec mora, monachus ad Abbatem currens, quid vidiſſet, exponit: Abbas verò in Atrebatum pecuniam cum omni velocitate remiſit.*

Cæſ.lib.11.c.39.

Quartum refert Cæſarius in libris miraculorum. *In ciuitate,* inquit, *Metenſi ſicut mihi narrauit Abbas quidam Ordinis noſtri, vſurarius quidam defunctus eſt, auarus nimis. Qui cum moriturus eſſet ſupplicauit vxori ſuæ vt crumenam denariis refertam iuxta ſe poneret in ſepulchrum. Quod cum illa feciſſet, quanto ſecretius potuiſſet, tamen latere non potuit. Accedentes ergo aliqui ſepulchrum latenter aperuerunt, & ecce duos ibi conſpiciantur bufones, vnum in ore crumenæ, alterum in pectore. Ille denarios in ore de crumena extrahebat, iſte ſuſcipiens extractos cordi eius immittebat. ac ſi diceret. Nos pecunia ſatiabimus cor tuum inſatiabile. Quibus viſis illi timore perculſi terram reiicientes, fugerunt. Quid putas animam huius pati in inferno à vermibus immortalibus, ſi tam horrenda in eius corpore demonſtrata ſunt in ſepulchro?*

c.41.

Addit paulo poſt quintum. *Fuit in Bacheim villa proxima famoſa quædam vſuraria Hæc cũ moritura eſſet, campũ totũ coruis ac cornicibus vidit repletũ, & clamauit fortiter. Ecce modo appropinquant foris ad me: & adiecit. O væ ò væ, modo ſunt in tect, modò in domo, modò pect⁹ meum laniant, modo animam meam extrahunt: ſicq; cum vlulatu efflauit ſpiritũ, à dæmonib⁹ ad inferos educendũ: qui eadẽ nocte corp⁹ de feretro, multis qui aderant videntib. tollentes vſq; ad tectũ leuauerunt, & eũ trabi impingerent, iuxta limen oſtii illud cadere ſinentes, confregerunt. Extincta ſunt luminaria, fugerũt homines mane in iam dicto loco corpus reperientes, quod beſtiali ſepulturæ tradiderunt.*

S. Bernardin. ſerm.43, art.3. c.3.

Sextum ſit ſancti BERN. Senenſis *Legitur,* inquit, *de vſurario quodam, quod nocte quadam poſt ſplendidam cœnam cum dormiret in lecto cum vxore ſua ſubito expergefactus exilierit de lecto: cũ autem*

Digitized by Google

autem ab vxore ſua, quid haberet interrogaretur, ait. Modò raptus fui ante iudicium Dei, vbi tot & tàm terribilia ſunt oppoſita contra me, quòd nec ſciui, nec potui reſpondere: cumque fuerim diu ad pœnitentiam exſpectatus, nec hucuſque volui diuinis præceptis, & bonis inſpirationibus obedire. Audiui nunc iudicem contra me ſententiam protuliſſe, meque datum audiui poteſtati dæmonum, qui me hodie ad æterna ſupplicia aſportare debeant. Quo dicto de pertica vili veſte aſſumpta domum rabido curſu egreſſus eſt: quem ſui hinc inde quærentes, in quodam monaſterio monachorum matutinum cantantium inuenerunt. Cunctis igitur eum ad pœnitentiam inducentibus, nec proficere valentib., ratione, aut exhortatione, vel precibus cuſtoditus eſt diligenter vſq; ad ſextam horā. Denique cū eius conſanguinei domum illū reducere vellent, & ad quendam fluuium, per cuius pontem tranſituri erant peruenirent: viderunt nauim quandam rapido curſu aſcendentem à nullo, vt videbatur, conductam: ſed ab vſurario plena dæmonibus viſa eſt, qui, vt ait, ideo venirent, vt eum ad æterna ſupplicia aſportarent. Quo dicto, ſtatim violenter de manibus eorum à dæmonibus rapitur, & in nauem proiicitur, & curſu rapido retracta, ſubitò diſparuit cum dæmonibus & præda, præfata nauis.

IX. Remed. pro fœneratoribus, qui quæruntur ſi non fœnerentur, ſe non habituros, vnde viuant. *Audent etiam fœneratores*, inquit B. Avgvstinvs, *dicere. Non habeo aliud, vnde viuam. Hoc mihi & latro diceret deprehenſus in fauce: hoc & effractor diceret deprehenſus circa parietem alienum; hoc mihi & leno diceret, emens puellas ad proſtitutionem: hoc & maleficus incantans mala, & vendens malitiam ſuam. Quicquid tale prohibere conaremur, reſponderent omnes, quia non haberent, vnde viuerent, quia inde ſe paſcerent: quaſi non hoc ipſum in illis maximè puniendum eſt, quia artem nequitiæ delegerunt, vnde vitam tranſigant, & inde ſe paſcere volunt, vnde offendant eum, à quo omnes paſcuntur.* Et B. Chryſoſtomvs in Matthæum. *An forte modi iuſtè viuendi non inueniuntur? Num ſunt agrorum cultus, gregis pabula, armentorum cuſtodia, manuum operatio, ſolers rerum tuarum cura? Quid inſanis, quid ceſpitas agricultura ſpinarum occupatus. Sed aduerſantur, inquies, frugibus terræ multa, grando, rubigo, imbres copioſi. Sit ſanè, non tamen tot tantaque illis contraria ſunt quot fœnori. Quicquid enim accidit, fructui ſolummodo nocet: ſors autem, id eſt, ager ſemper inuiolabilis remanet. In hac verò tua mercatura multi ſortis etiam naufragium pertulerunt, & ante quam detrimentum patiantur, continuis curis vexantur.* Et S. Baſilivs in pſalmum 14. Quomodo, inquis, nutriar? *Habes manus, habes artem, fac aliquid vnde mercedem capias miniſterium cuipiam exhibeto ſtipis emerendæ gratia. Multæ ſunt excogitatæ parando victui exercitationes, occaſiones multæ. Atqui vires non ſuppetunt ferendo labori idoneæ? Ne corrogare ac petere pigeat te ab opulentis poſſeſſoribus. Verū turpe, inquis, rogare? Turpius verò accepto fœnore omnibus ſpoliari. Non omninò dando leges, hoc ego dico, ſed oſtendens omnia tibi tolerabiliora eſſe, quam fœnore inuolui. Formica poteſt, neque rogans, neque mutuo accipiens, nutriri: & apes proprii*

Aug. in Pſal. 128.

Chry. hom. 57.

Baſil. ſerm. 2.

nutrimenti reliquias regibus gratuito condonant, quib. nec manus, nec artes natura dedit: tu autẽ induſtrium animal, homo, vnam tantũ ad vitæ vſum viã reperire neſcis?

X. Remed. pro mutuatariis, qui queruntur ſe vitam tolerare non poſſe, niſi mutuã pecuniam accipiant à fœneratoribus. Docent quidem Theologiæ moralis tractatores quemlibet Chriſtianum poſſe neceſſitate aliqua vrgente accipere mutuum à fœneratore, imò extrema neceſſitate vrgente poſſe etiam alium inducere ad mutuo dandum cum ſpe fœnoris, id tamen S. Patres diſſuadent, nominatim S. Basilivs loco citato. ita enim ſcribit. *Dixeris tu mihi. Vrget mediocris neceſſitas, ſpe interim nulla aliunde affluente prouentus pecuniarum. Quæ quæſo vtilitas ex hodierna dilatione? Rurſus ad te paupertas, vt velox curſor recurret, & ipſa neceſſitas cum auctario aderit. Fœnus enim omnimodam liberationem, ſed paruam difficultati moram præbet. Hodie patiamur ex egeſtate dura, & ne cunctemur in craſtinum. Nam ſi nunc minimè acceperis ſimili modo fueris hodie, & reliquo deinceps tempore pauperi. Si autem acceperis, longè plus affligeris fœnore paupertatem augente. Et nunc quidem nullus tibi probro dat paupertatem, cum malum ſit minimè voluntarium: ſi autem fœnori fueris obnoxius, nemo erit qui non te ſtoliditatis condemnet.* Et paulo poſt. *Quid ergò nobis ipſis opprobria ex ære alieno comparamus? nemo vulnere vulnus curat, nemo malis malo medetur, nec paupertas fœnore corrigitur. Diues es? noli mutuo ſumere. Pauper es? noli item ſumere, nam ſi nullius rei es indigus, quid tibi cum fœnore? Si verò nihil habes, non iam mutuum rependes. Noli tuam ipſius vitam ſeræ pœnitentiæ tradere, ne quando beatos exiſtimes dies, qui fœnus præceſſerunt. Hoc enim vno pauperes à diuitibus differimus, quod ſecuri ſumus, atque eos vigilantes continuò nos dormientes ridemus. Qui autem debet, & pauper eſt, & curis anxius, ne noctu quidem indulget ſomno.* Et rurſus. *Bibe igitur miſer ex tuis vaſis aquam vt ait Salomon, hoc eſt, proprias conſidera facultates ac ſubſidia vitæ. Non ad alienos fontes propera, ſed ex proprii fontis ſcaturigine tibi vitæ ſolatia collige. Habes vaſa ærea, veſtes, iumenta, diuerſi generis ſuppellectilem, hæc vende: omnia denique perdere ac proiicere præſtat, quàm libertatem. Sed me pudet, inquis, hæc publicare. Quid ergo, vt paulo poſt alius abs te eadem in medium efferat, tuorumque bonorum auctionem faciat præconis voce publica, & in oculis tuis vili pretio vendat? ne ad alienas fores accedas. reuera enim puteus alienus anguſtus Melius eſt longè paulatim ſtudio & exercitatione egeſtatem conſolari, quàm vno ſimul tempore elatum alienis facultatibus paulo poſt omnibus ſimul apud te exiſtentibus priuari. Si habes vnde reddas, cur præſentem neceſſitatem eorum quæ habes ſubſidiis non releuas? Si verò cunctaris exoluere, & hæres dubius, malũ malo curas. Sumere mutuo, initiũ mẽdacii, ingratitudinis occaſio, pfidiæ & periurii. Pauper es nunc, ſed liber: ſi acceperis ad vſurã mutuũ, primũ p hoc non diteſces, ſed & amittes libertatẽ.*

Prou.5.15. iuxta 70.

Vide V. *Auaritia. Impatientia in paupertate. Munerum corruptela Negotiatio illicita. Simonia.*

FINIS.

Lavs Deo Deiparæq.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERVM PRÆCIPVARVM HOC PANARIO
comprehenſarum.

A

Abraham.

ABRAHÆ mira obedientia. Pag. 192. 220. 223.

Acceptio perſonarum.

Acceptio perſonarum reprehenſa. 393. 394. remedia contra illam. ib. & ſequent. cur Deus non accipiat perſonam, & Iudices non debeant. 396. exempla eorum qui non reſpexere perſonas. 398. 399

Acedia.

Acedia quid ſit, eiusq; effectus. pag. 1. reſiſtendo ſuperanda, non fugiendo. ib. & 404

ADAM.

ADÆ protoplaſto aliquid prohibendũ fuit, vt diſceret obedientiam. 217. poſt peccatum Dei faciem timuit quaſi inimici. ib. grauitas inobedientiæ eius. 218. in eo omnes peccauimus. 219. quot mala ex eius inobedientia ſecuta ibid ſola eius propria voluntas cauſa peccati fuit. 561

Adulatio.

Adulatio propria eſt hæreticorum. pagin. 3. adulari peccanti, peius eſt quàm peccare. eſt inſanire. ib. lingua adulatoris plus perſequitur, quam perſecutor. eſt ſimilis venefico & dæmoni, peior coruo. durè exceptus à Chriſto. 4. laudatus ab alio, quid agere debeat. laudes deſpicere eſt Angelicæ virtutis. p. 5. nemo facile laudandus. ib.

Adulterium.

Vide, Luxuria.

Aleæ Luſus.

Aleæ Luſus vetitus, & omnia ludicra. 22. 25. 27. 279. Quot mala in eo luſu. 280. 281. aleatores diuinitus puniti. 282. 283. Legibus ciuilibus vetitus. 283. & Turcarum. 284. Scachorum luſus, an contineatur ſub alea. 286

ALEX. MAGNVS.

ALEX. ebrius Clytum amiciſſimum occidit. 87. omnia habuit in poteſtate præter affectus. 146

Ambitio.

Ambitioni infeſtus Chriſtus. 5. ambitio deſcribitur 6. Eius via adoratio dæmonis. tyrannicum eſt vitium omnia euertens, & mentem excæcans. etiam in ſinu ſacerdotum dormit ibid. Regnandi cupiditate nil tetrius. 7. ambitio laborat inuidia duplici. naturæ vim parat. malorum elementum eſt. ibid. Epiſcopatum, aliasq; dignitates qui refugerint. 8

Amor ſui.

Amor ſui, quid ſit. 10. Repugnat caritati.

omnia bona opera inquinat. Species eſt idololatriæ. ib. Effectus eius alij manifeſti, alij occulti. 11. *Abnegatio ſui & amoris proprij quid ſit.* 12.

S. Anno.

S. ANNONIS Archiep. Colon. humilitas. 105

S. Antonivs.

S. ANTON. Vitæ lectio quam vtilis. 95. *Dydimum cæcum noluit ob cœcitatem triſtari.* 170

Apoſtaſia.

Vide. Verb. Votorum violatio.

Aqua benedicta virtus. 530 531

Arrogantia.

V. Superbia.

Aſtrologia iudiciaria.

V. Superſtitio.

Auaritia.

Auaritia omnium vitiorum regina, origo & radix. 13. 14. *cæca eſt, & diabolica, idolorum ſeruitus, & cur? curis plena. ibid. auarus nulli bonus, ſibi peſſimus.* 15. *alieniſſimus ab illa Chriſtus. ibid. Auari quomodo puniti.* 16. *Eorum ſtultitia ingens.* 17

Auerſio animi.

Auerſio animi ab alio cauenda 354. 355. 356. 357. 358. *etiam in minimis offenſiunculis.* 360. 361. *Venia ab offenſis petenda. non tamen Dominis petenda venia à ſeruis. ibid. Vide V. odium.*

Auguria.

Vide V. Superſtitio.

S. Avgvstinvs.

S. AVGVST. exemplo piorum conuerſus 94. *eius mira frugalitas.* 116. *oratione et lacrymis ad veram fidem perductus.* 121. 122. *noluit ſecum habitare vllam mulierem, ne quidem ſororem.*

B

Baptiſmus.

IN Baptiſmo renunciamus diabolo, & pompis eius, id eſt, ſpectaculis. 469. *Abrenunciandum diabolo quotidie dum domo exitur.* 491

Beatitudo.

Beatitudini æternæ labores noſtri ſunt impares. 405

Benedictio.

Benedicendi mos laudatus. 299. 300

S. Bernardvs.

S. BERN. poſt miracula facta humilitas. 104. 105

Blaſphemia.

Blaſphemia vetita & damnata. 18. 19. *Nec Angelum, nec vllam creaturam licet blaſphemare.* 19. *peior eſt periurio. ibid. eſt grauiſſimum omnium peccatorum, prorſus diabolicum, proprium damnatorum, & pugnans cum ratione naturali* 20 21. *grauiter à Deo punita.* 21. 22. *mala vita etiam blaſphematur Deus.* 22

Bona temporalia.

Bona temporalia vel fortunæ, non noſtra ſunt, ſed Dei. 185. *Omnia vana.* 481. 482

C

Cærimoniæ.

CÆremoniis ſacris conſeruatur religio Chriſtiana, & nutritur. 123

Caro.

Caro affligenda & mortificanda eſt. 144. 572. *Eius caſtigatio reddit preces efficaces, valetque ad ſatisfactionem.* 151. *& ad pellendos dæmones.* 534

Chari-

Charitas.

Charitas mutua ita debet eſſe in communi cætu vt non ſeorſim aliqui eceant. 98. vnum plus alio diligens oſtendit ſe non omnes perfectè diligere. 99. Charitas prælata ieiunio ab eremitis. 208. charitas proximi quā ſerio ſit nobis commendata & quidem plus q̄ Dei 357. prior eſt in ordine faciendi, licet caritas Dei præcedat in ordine præcipiendi. 358. Diligendi etiam inimici. 358. nihil æquè Deum placat, ac dilectio inimicorum. 359. 556. eorum dilectio etiam rationi naturali conſentanea eſt. 547

Choreæ.

Choreæ, & omnis ludicra Chriſtianis ſunt illicita. 25. *ſunt dæmonis inuentum.* 26. *vbi ſaltus, ibi diabolus. nemo ſaltat ſobrius, niſi qui inſanit. ib. &* 27. *ob choreas diuinitus puniti.* 27. *Pugnant cum Chriſti & Apoſtolorum doctrina.* 27. 28. *in nuptiis quatenus licitæ.* 28

CHRISTVS.

CHRISTVS quæ corporaliter fecit, voluit ſpiritualiter intelligi. 39. *paratus fuit pro vno pati, quæ paſſus eſt pro toto hum. genere* 61. *Apoſtolos attraxit fulgore vultus* 140. *Eodem ementes & vendentes templo eiecit. ibid. Quanta paſſus ſit in vita & morte.* 159. *Eius exemplum omnes ſancti imitati. ib. Chriſti mira patientia.* 551-555

Clerici.

Clericorum cum mulieribus cohabitatio periculoſa. 322. 323 324. 325. 326. *ſcandaloſa.* 327. *Et indecens.* 329. *Peſſimi eius effectus.* 327. *Exempla eorum quibus nocuit.* 325. 332. 333. *Tutius eſt nec cum ſorore & matre habitare.* 329. 330. *Quid agendum ſi neceſſario inuiſendæ fœmina.* 331.

Vide V. Mulierum commoratio cum clericis vel monachis.

Cæcitas.

Cæcitas corporalis iuuat ad cauenda peccata, 169. *Philoſophi effodere oculos, vt rectius Philoſopharentur. ib. Tobias cæcus gratias egit Deo. ib. cæcus non habet cauſam triſtandi ob cæcitatem.* 170. 171. *S. Audomarus recuperato viſu, iterum cæcus factus eſt, S. Lutgardis patientia cæcitatis meruit liberationem à Purgatorio. ibid.*

Cognitio ſui.

Cognitio ſui, quam ſit ſalutaris. 69. *eſt genus ſapientiæ.* 246. 254. 482. 483

Colloquium otioſum.

Colloquium, quod dicatur otioſum. 28. *contriſtat Spiritum ſanctum.* 29. *Ioci abhorrent à regula Eccleſiæ.* 29. 466. *Chriſtus quàm circumſpectus in colloquiis.* 30. *Angeli interſunt piis colloquiis. ib. Ea conuenire religioſis hominibus.* 32

Conciones.

Concionum fructus quis. 378

Concupiſcentia carnis.

V. Luxuria. & Voluptas carnalis.

Confeſſio ſacramentalis.

Eius fructus. 379. 380

Conſcientię Examen.

Conſcientiæ examen laudatum. 11. *Particulare quod ſit.* 150. 381. 382. 392. *Conſc. bonæ vis contra metum.* 519

Conſcientia ſcrupuloſa.

Conſcientia ſcrupuloſa quid ſit. 32. *In ſcrupulis conſulendus imprimis eſt Pater ſpiritualis.* 33. *Hic quid cum ſcrupuloſis agere debeat.* 34. *Conſcientiæ non tantum, ſed & famæ noſtræ ratio habenda eſt.* 74. 93. 99

Conſi-

Digitized by Google

Conſilium aliorum.

Conſilia aliorum ſæpe requirenda. 33. 204. *Quales debeant eſſe conſiliarij noſtri.* 248. 249. 442. *Exempla nimis fidentium ſuo iudicio.* 206. 223. 245. 246. *Exempla eorum, qui ſecuti aliorum iudicium.* 247. 248. *Proprium conſilium lepra peſſima.* 247

Conſolatio ſpiritualis.

Conſolatio ſpiritualis non contemnenda. 52. *iuuat ad perfectionem conſequendam, licet in ea non ſit perfectio. Quid differant, conſolatio ſpiritualis & carnalis. Indicia veræ conſolationis ſpiritualis. ibid. Ea eſt cum humilitate & reuerentia cuſtodienda.* 55. *nec aliis vulganda.* 56. *Non eſt ipſa virtus, ſed inſtrumentum ad illas aſſequendas* 57. *Tyronibus conceditur, non perfectis. ib. Eius finis, obſeruatio diuinorum mandatorum.* 58

Conſtantia.

Conſtantiæ laudes. 196 197. *& ſeq.*

Conſuetudo praua.

Conſuetudo praua pænè incurabilis eſt. 35. 418. 446. *diuina gratia tamen curari poteſt.* 35. 36. *quia alioquin dæmon plus poſſet, quam Deus. & Auguſtinus eam vicit. ib. Vincitur prudentia & conſilio* 30. *& magno labore.* 38. 39. *dum paruula eſt, expugnanda eſt.* 148

Contemptus.

Contemptus in ſuo genere eſt peccatum mortale. 40. 218. *Leuia peccata ex contemptu fiunt mortalia* 44. 390. *Ex multis vitiis oritur.* 40. 352. *Eſt inexcuſabilis.* 40. *Quando ex contemptu peccetur contra regulam monaſticam.* 42. *Ob contemptum puniti qui?* 43. *Naſcitur ex ſuperbia maximè.* 46. *Proximus gradus eſt ad impœnitentiã & obſtinationem, quæ ſunt vitia diabolica.* 46

Contentio.

Vide. V. Diſcordia.

Continentia.

Continentia eſt donum Dei, & ideo oratione impetranda. 290. *pro ea tuenda quidam maluere mori.* 298. *Exemplum mirum continentiæ in iuuene Ethnico.* 385

Contumelia.

Vide V. Detractio. & V. Vindicatio iniuriæ.

Conuiuia.

Conuiuia adire non eſt ſemper ſalutare. 88

Crapula.

Crapula propriè eſt exceſſus venialis in potu. 90

Crucis conſignatio.

Crucis conſignatio valet contra ſuperſtitiones Magicas. 491. 492. *& contra omnes tentationes dæmonis.* 506. *& ſuperſtitiones.* 524

Cupiditates.

Cupiditates carnis vt ſint coercendæ. 146. 147. *Vide V. Immortificatio paſſionum. Et. Voluptas carnalis.*

Curioſitas.

Curioſitas quid ſit, & quotuplex. 46. 47. *Sanatur maximè agnitione ſuorum defectuum.* 51. *De curioſitate in veſtitu & calceis.* 137. *Et in ſpectaculis.* 460

D

Dæmones.

DÆmones, Spiritus nocendi cupidiſſimi, ſuperbia tumidi, inuidia liuidi, fallacia callidi. 50. *ſolent explorare inclinationes noſtras.* 150. 506. *Exempla illuſionum dæmonis.* 206. *inſidiantur melioribus.* 406. *ad*

406. *ad ſuperbiam & luxuriam maximè prouocant.* 528. *eorum tentationes fiducia in Deum & robore animi expugnantur.* 504. *Et oratione.* 525. *Et ieiunio ac caſtigatione corporis.* 534.535. *Ex energumeno etiam virgis pulſi.* ib.

DAVID.

*DAVID continentia.*147. *patientia.* 241. 552. 554

Deſolatio ſpiritualis.

Deſolatio ſpiritualis non eſt temere optanda. 53. *Eſt patienter ferenda, quia Deus eam permittit, vel probandi tui cauſa, vel prouehendi ad perfectionem.* 54. *patientia tribulationis eſt cibus ſolidus piorum, conſolatio verò lac. ib. In omni afflictione animi optimum eſt ſe conformare diuinæ voluntati.* 54.55

Deſperatio.

Deſperatio reprehenditur. 59. 60. *Non eſt cauſa vlla cur deſperes, quia peccata ſunt numero finita, miſericordia autem Dei infinita.*59.447. *peccata ad Dei miſericordiam ſunt vt tela araneæ.* 59. 447. 448. *Deum bonum & omnipotentem negat, qui deſperat.* 60. *De nullo viuente deſperandum,*350. *nunquam ſera conuerſio, etiam cum iam iam anima efflanda.* 59. *Exempla extractorum è deſperationis faucibus.* 63. *Quid reſpondendum, qui putant ſe non prædeſtinatos.* 64

Detractio.

Detractionis vitium reprehenditur. 65. *pauci illi renuntiarunt. S. Bernardus vocat proditores, qui id in cœnobia introducunt. ibid. Æquatur homicidio: præfertur rapinæ, & fornicationi, maxima pars hominum ob eam non ſaluatur.* 66. *Eſt ferociſſima vipera, tres ictu vno occidens.* 67. *Soror Moyſes ob eam, lepra tacta. Quo fuco quidam detrahant. ib. detractor tenetur reſtituere famam.* 69. *Audiens detractorem aliquando grauius delinquit. ib.* 70. *Obloquiorum occaſio tempeſtiuè tollenda.* 100

DEVS.

DEVS præ oculis ſemper habendus. 82. 83. 107.108. *Dei præſentiæ cogitatio valet ad cauenda peccata.* 383. 516. *Omnia ad eius gloriã facienda.*11. *in eo omnis fiducia locanda.*412.440. *Eius iniuriæ acriter vindicandæ.* 23. *Pro eius beneficiis gratiæ agendæ mane & veſperi.* 211. 518. *Omnia bona fortunæ ſunt Dei.*185. *Inuitos non cogit ad bene viuendum.*403. *Neminem deſerit, niſi deſeratur.* 197. 250. *Eius patientia mira.* 546. 547. *Voluntas noſtra eius voluntati conformanda.* 560

Delatio conuerſionis.

VIDE V. Procraſtinatio.

Diſciplina.

Diſciplinæ laudes. 559

Diſcordia.

Diſcordia quæ gignat mala. 74 *Deo maximè eſt exoſa. ib. Nec martyrio poteſt expiari. nihil ea pernitioſius. Locum parat diabolo.* 75. *nullum bonum opus diſcordium eſt gratum Deo.* 77. *diſcordes imitantur dæmonem. ib. Nil iucundius dæmoni extinctione caritatis.* 78. *Diſcordes diuinitus puniti. ib. Diuturna diſcordia, vel auerſio vt ſit ſedanda.* 77

Diſcretio.

*Diſcretio laudatur.*202.203. *& ſeq. Eſt moderatrix virtutum.*204. *Ea ſublata virtus*

*tus eſt vitium.ib. Iuuat eam recta intentio.*205. *neceſſaria quoque eſt in conſolationibus ſpiritualibus.* 55. 56. *Qualis eſſe debeat in loquendo.* 272.273

Diſtractio in oratione.

Diſtractio cauenda in precibus. 79. 80. *Eius auctor eſt dæmon.*83. *Cauetur præſentia Dei conſideratione, Præparatione ad orationem, & dolore de peccatis.*81. *Poteſt autem ſemper caueri.*82.83. *Diſtractioni ſæpe ignoſcit Deus.* 80

Diuinationes.

Vide V. Superſtitio.

Diuitiæ.

Diuitiæ multarum tentationum ſunt cauſa. 174 175. *Nec ſpes figenda in illis.* 174. *Nemo alius Deo dignus, ait Seneca, quam qui opes cõtempſit. Magnus qui in diuitiis pauper eſt, ſed ſecurior qui caret illis.* 177. *Cur à Chriſto ſpinis collatæ.*180. *Non ſunt nobis propriæ, ſicut nec alia fortunæ bona.* 184.185. *Sunt vanæ.* 481.482

Doli & fraudes.

*Doli reprehenſi.*125 126. *Doli quidam pij.*132. *Vide V. Hypocriſis & V. mendacium.*

E

Ebrietas.

*Ebrietatis effect⁹ praui.*85.86. *Eſt dæmon voluntarius. Vbi ebrietas, ibi diabolus. Eſt voluntaria inſania Senecæ. Ebrius nec mortuus eſt, nec viuus.ibid. Ebrium dæmon abſportat in infernum.*87. *Exempla malè pereuntium ex illa.ib. Super ſalute Imperatoris bibere vanum eſt.* 86. *nunquam ad ebrietatem bibendum, licet rex cogat;* & *ſi ab eo occidaris, martyr es.* 88. *Peccat mortaliter alium intendens inebriare.* 90

Eccleſia.

Eccleſia vera & Catholica quæ ſit. 122. *Non poteſt errare, etiam teſtimonio hæreticorum.ib. Sola habet veram S. Scripturæ intelligentiam.*124. *Eandem ipſa ſcriptura commendat.* *ibid.*

Eleemoſyna.

Eleemoſyna valet ad expiãda peccata. 380

Epiſcopatus.

Epiſcopatum qui refugerint, & quare. 8. 9. *Chryſoſtomus exiſtimat plures Epiſcopos aliosq́ Prælatos damnari, quam ſaluari, eo quod dignitas tanta excelſum requirat animum.* 9. *Epiſcopi ornamentum humilitas.* 10

Erubeſcentia.

Vide V. Pudor noxius.

Euchariſtia.

Euchariſtiæ frequẽtatio valet ad cauenda peccata, & domandas animi paſſiones. 383. 384. & *ad alios effectus.* 529

Examen conſcientiæ.

Vide V. Conſcientiæ examen.

Exemplum malum.

Exemplum malum non eſſe dandum aliis, ſed bonum. 91. *Chriſti ſanctorumq́ exempla ſunt imitanda.*92. *Plus mouent exempla, quam verba, & quare.*93. *Paucorum potius quam multorũ imitanda.* 93 95. 96. *Exemplorum vtilitas.* 94. *Ethnicorum quoque exempla vtiliter proponuntur, vt pudore, teſte Auguſtino, pungamur.* 179

Exorciſmus.

Exorciſmus quid ſit, & quod valeat contra maleficia. 529.530

F

Fama bona.

Fama ſua quisque rationem habere debet, & non

& non tantum conſcientiæ. 74. 93. 99. 102.141.461

Familiaritas nimia.

Familiaritas nimia vitium eſt, non virtus. 97. *Contracta cum paucis, noxia eſt in cœnobiis & Collegiis.* 98. *dat cauſam obloquiis, & ſcandalis.* 99. *Quæ ſint eius indicia.* 100

Feruor Spiritus.

Feruor Spiritus, quid ſit, & quantũ poſſit. 513

Fides.

Fides rerum ſupernaturalium pellit curioſitatẽ. 47. *Non habet meritum, vbi humana ratio præbet experimentum. ib. Exempla illuſtris fidei* 47. & 48. *Quanta eius vis contra veneficia & ſuperſtitiones.* 524

Fiducia.

Fiducia in Deo collocanda. 412. 440. 442. *In morbis.* 493. *Et omnibus tentationibus.* 505. 519

Filii.

Filij parentum correctionem, & ſerui Dominorum patienter ferre debent. 493

Fletus.

Fletus in morte carorum debet eſſe moderatus. 186. & *ſeq.*

Fornicatio.

Vide V. Luxuria.

Fortitudo.

Fortitudo animi vera eſt ſeipſum vincere. 145. *neceſſaria eſt in omni virtute.* 200. 201

Fuci, & pigmenta.

Fuci, pigmenta faciei, omnisq́; adulterinus ornatus grauiter reprehenditur. 542

G

Gaudium mundi.

G*Audium mundi reprehenditur.* 27. 28. *Gaudium in Domino laudatur, & maximè in aduerſis.* ibid. & 521

Genethliaci.

Vide V. Superſtitio.

Gloria vana.

Gloria vana prohibetur, vt noxia. 102. *Eius ſpecies quæ?* 478. *Angelicæ virtutis eſt ea non tangi.* 103. *Eſt vitium tyrannicum vbiq; dominans, vix agnitum, ſimile cæpæ. ib. Sequitur etiam virtutem, velut vmbra corpus, idq; in imas quoq; ſolitudines. Superata magis conualeſcit, omnium ſpiritualium bonorum latro, mater gehennæ.* 105. *Nihil ea vilius. Similis ſcenicorum actorum larua.* 106. *Homo nihil habet, vnde gloriari queat. ib. Quomodo vincatur.* 11. 107 & 108

Gloria vera.

Gloria vera omnis Deo debetur. 102. 167. *Etiam negotiatio ad gloriam Dei inſtituenda eſt.* 346

Gratitudo.

Gratitudo erga Deum & homines laudatur. 209. & *ſeq. Gratiæ agendæ Deo manè & veſperi.* 211. *Et ad ſingulas actiones.* 212. *etiam in aduerſis, quod proprium eſt Chriſtianorum. ib. Exempla gratitudinis beſtiarum.* 213. *Gratiarum actioni nullum par bonum.* 210

Gula.

Gula quanta mala pariat. 109. 110. *Eſt ſeminarium libidinis. ib. Eius effectus.* 111. *Morbus eſt ante omnes alios curandus. ib. Modi, quibus delinquitur gula. ib. In vilibus quoq; cibis gula peccari poteſt.* 114. *quatenus in cibo voluptas ſit quærenda, vel potu.* 115

H

Hæreſis.

HÆreſis graue peccatum eſt. Hæreticorum epitheta. 117. Eorum parens Satan, mater ſuperbia. 118. Non ſunt Chriſtiani. Similes beſtiis, cimicibus. ib. ſunt hypocritæ. 127. colloquia eorum cauenda. 119. libri non legendi. 119. 120. Ex ſcripturis non eſt cum iis diſputandum. 123. Hæreſis non eſt de ſcriptura, ſed de intelligentia ſcripturæ. 124. Nomen ab eo habent hæretici, quod ſcripturas non intelligant. ib.

S. Hieronymvs.

Hieronymus noctuca ſus, quod nimium deditus eſſet profanæ eloquentiæ 50. 51. ſummus fuit hæreticorum hoſtis. 119. Eius tentatio in ſolitudine. 288

Humilitas.

Humilitas eſt primum caput doctrinæ Chriſti. 5. eſt ſumma virtus. 483. adiunctum habet contemptum ſui. Humilis enim vilis vult reputari, non humilis prædicari. 46. Maxima virtus eſt, maxima facere, & contemptibilem ſe reputare. 104. Semper fuit fundamentum ſanctitatis. 246. Eſt ipſa perfectio. 53. Humilis Deo eſt ſimilis, ſuperbus autem diabolo. 477. Quomodo facto exerceatur. 483 484. Vtilius infirmum ſe quis cognoſcit, quam vt fidat ſuæ virtuti. 99. Humilitate peruenitur ad veram fidem Catholicam. 120. 121. Efficax eſt medela contra ſuperbiam. 482. Humilitas Chriſti refugientis gloriã. 103. humilitate vitæ Chriſti pellitur omnis ſuperbia. 481. Exempla eorum, qui ex humilitate virtutes ſuas cœlarunt. 104. 107. S. Dominici humilitas, & S. Franciſci. 57. Et Greg. Turonenſis Epiſcopi. 104

Hypocriſis.

Hypocriſis reprehenſa. 125. 126. 127. Quis propriè dicatur hypocrita. 127. Pauci ab ea immunes. ibid. Eſt vitium proprium diaboli. 131. Turpiora ſunt vitia quæ virtutum ſpecie cœlantur. 483

I

Iactantia.

Vide V. Superbia.

Ieiunium.

IEiunium non eſt perfecta virtus, ſed fundamentum vel inſtrumentum virtutis 207. 208. Immoderatum reprehenditur. 204. In aduentu hoſpitis quando ſolui queat. 208. Reddit preces efficaces. 151. Valet ad expianda peccata. 380. 572. & ad pellendos dæmones ex energumenis. 534

Ignorantia.

Ignorantia humanæ cauſa. 249

Illuſiones ſpirituales.

Vide V. Inſpiratio dinina.

Imitatio vitæ aliorum.

Imitandum eſſe vitam piam aliorum, & maximè exemplum vitius. 95. 96

Immodeſtia.

Immodeſtia in externis moribus arguitur. 136. 137. nominatim in diſputando. 138. Duo eius exempla. 139. aliquando etiam minima nocet. 142. 143

Immortificatio.

Immortificatio quid ſit. 143. 144

Impatientia.

Impatientia in aduerſis. 152 153. & ſeq. Omne peccatum impatientiæ adſcribendum. 152

Digitized by Google

Impœnitentia.

Impœnitentia reprehenſa. 347. *Eſt peccatum in Spiritum ſanctum.* 19. 42. *Humanum eſt errare, ſed diabolicum perſeuerare.* 46. *Nil æquè repugnat Deo, ac cor impœnitẽs.* 348. *Deus non poteſt miſereri ei, quem non pœnitet peccaſſe, & peccata defendit.* 348. *Vide V. Obſtinatio.*

Imprecatio.

Imprecari malum, quam ſit noxium. 301. *Dira eius exempla.* 302. *Vide V. Maledictio.*

Incantationes.

Vide V. Superſtitio, & V. Veneficia.

Inconſtantia.

Inconſtantia vituperata. 196. *& ſeq.*

Indiſcretio, vel imprudentia.

Indiſcretio reprehenditur. 202. *& ſeq. potiſſimum in externis virtutib. cernitur.* 207

Induratio.

Vide V. Obſtinatio.

Ingratitudo.

Ingraditudo reprehenditur. 209. *& ſeq. Ingratus Deo S. Chryſoſtomo eſt bleſphemus.* 340. *Ingrati à Deo puniti* 215. *Ingratitudo mira ciuis Veneti.* 213

Inimici diligendi.

Inimici diligendi, & quomodo. 358. *nihil ita Deum placat, ac eorum dilectio.* 359. 556. *Eſt rationi naturali conſentanea.* 547. *Exempla eos diligentium.* 359

Iniuriæ Vindicatio.

Vide V. Vindicatio iniuriæ.

Inobedientia.

Inobedientia eſt peccatũ graue. 216. 217. *imò vitiorum maximum.* 217. *A Deo dirè punitũ.* 218. 219. *contemnens obedire Prælato multis vitijs laborat.* 41. *Et peccat mortaliter. Ille autem contemnit, qui dicit ſe nolle obedire, & ſpernit non ſolum præceptum, ſed etiam remedium.* 45

Inſpiratio diuina.

Inſpiratio diuina quæ ſit. 133. *pij & docti conſulendi de eius veritate. ib. Viſionibus fœminarum parum fidendum* 134. *Vnde cognoſcatur eſſe diuina inſpiratio.* 134. 135

Inuidia.

Inuidia reprehenſa. 229. *radix malorum omnium. diaboli inuentum. ibid. prima peccati larua. omni venia carens. Inuidi peiores feris, pares dæmonibus.* 230. *morbus q. incurabilis.* 231. *Confertur viperis, vulturibus, muſcis, rabidis canibus, ſuibus, ſcarabæis proprium diaboli vitium.* 232. *Oritur ex ſuperbia, & ideo humilitate ſananda.* 233. *Cadit quoq; in ſanctos. ib. Sequitur virtutem.* 235. *S. Paula Romana S. ſcripturis ſe muniebat contra illam. ib. Inuidus monachus obſidetur à dæmone.* 68. *Inuidioſus vt differat ab inuido.* 235

S. IOAN. BAPTISTA.

S. IOAN. Baptiſta ſpeculum contemptus humanæ gloriæ. 104

S. IOAN. EVANGELISTA.

S. IOAN. Euangeliſta adoleſcentem principem latronum factum conuertit. 63. *perdicem molliter mulcet.* 208

IOB.

IOB admiranda patientia in morbis & damnis. 24. 167. 182. 552. *Fortitudo.* 191. *Conſtantia.* 199. *laborauit lepra.* 173

Ioci.

Ioci & riſus non decent Chriſtianum. 29. 466. 474

S. IOSEPH Patriarcha.

S. IOSEPHI conſtantia. 199. *& patientia.* 552

IRA.

Ira reprehenſa. 235. *de mentis gradu deiicit.* 236. *Obſcurat rationis vſum.* 239. *Eſt initium inſaniæ.* 240. *Vt differat ab indignatione.* 236. *Et ab iracũdia.* 237. *Eius germina ſunt, dolus, ſuſpicio, inſidiæ, audacia, inimicitiæ, ſectæ. Eſt dæmon nobis innatus.* 236. *Eiuſdem fructus.* 240. *Ex ira & morbi ſecuti.* 237. *Satius eſt viperam latere in corde quam iram. eſt ianua vitiorum ib. Melius eſt inuadi gladio, quam ira corripi.* 238. *Ira inueteraſcens fit odium. ib. Iratorum geſtus. Nil ab arrepititiis differunt.* 240. *Sunt compaſſione digni.* 242. *Iraſci hominis eſt, Chriſtiani non perficere iram.* 237. *Manente ira nihil vindicandum, vt fecit Archytas.* 239. *Orta mox comprimenda.* 238. *Societas iracundorum fugienda.* 242. *Vt differat ab odio.* 255. *Eam vincens verè fortis eſt, non vincens ridiculus* 145.

IVDAS proditor.

IVDAS in venditione Chriſti ſimoniam commiſit. 455. *Quomodo perierit.* 455.

IVDEX.

Iudicis officium quando ſuſcipiendum. 395. *non debet accipere perſonam.* 396. *Exempla non accipientium.* 398. 399. *Non diuitem magis qua pauperem tueri debet.* 400. *& cum cauſa dubia, plus pauperem. ib. &* 401.

Iudicium extremum.

Iudicium extremum deſcribitur. 517. *eius meditatio vtilis ad cauenda peccata.* 236. 237

Iudiciaria aſtrologia.

Vide V. ſuperſtitio.

Iudicium proprium.

Iudicium proprium reprehenditur. 245. *contumacia eſt nolle aliorum iudicio acquieſcere.* 246. *Proprium religioſorum eſt id abnegare.* 250. *Exempla malè pereuntium ob proprium iudicium.* 251. *Impoſſibile eſt fidentem ſuo iudicio non decipi à dæmone ibid. Non eſt illi fidendum.* 205. 221. *Chriſtus iudicium Patris eſt ſecutus.* 224

Iudicium temerarium.

Iudicium temerarium arguitur. 252. 253. *Cur ſit graue peccatum.* 254. *Cauendum in duobus.* 253. *Exempla temerè iudicantium.* 256. *item. iudicium miraculis proditum.* 262. *Falſa iudicia aliorum de nobis contemnenda. Prima virtus monachi contemnere humana iudicia.* 257. 258. *Homo iudicet ſeipſum tantum.* 253. *Et excuſet aliorum lapſus.* 255. *Agnitio ſui medetur iudicio temerario.* 51. 483

IVLIANVS apoſtata.

IVLIANVS apoſtata deſcribitur 139. 479. *Vt dæmonem crucis ſigno fugarit.* 492.

Iuramentum.

Iuramentum partim licitum, partim illicitum. 259. 260. *Quando iurandi vſus ceperit.* 261. *Auguſtinus iurandi conſuetudinem vicit.* 261. 262. *Et facile eſt eam vincere, ſi laborem non fugias ib. DEVS ſolus ſecurus iurat, quia falli non poteſt.* 264. *Exempla temerè iurantium. ib. &* 265. *ſatius eſt peierare, quam malum iuramentum ſeruare.* 265. *Ex Herodis iuramento malo, quot mala ſecuta. ib. Ethnici non probarunt iurandi morem.* 266. *Exempla eorum qui fidem fallere noluere. ib. &* 267.

Labor

Digitized by Google

L

Labor.

Labor homini naturalis 181. 405. 364. *Deus, angeli, omneſque creaturæ ſemper agunt aliquid.* 364. *Semper labora, vt diabolus te inueniat occupatum, ait Hieron.ib. Nulla ſine labore virtus.* 363. *Solis laborantibus merces promiſſa.* 366. *Laborum pietatis quantum ſit præmium.* 405. *In laboribus præcipuè quærenda animæ ſalus* 368. *Exempla B. Pauli, & monachorum manu laborantium.* 367. 408. *Ambroſius tempus perſecutionis, quo laboratur, præfert tempori pacis, quo otium eſt.* 365

Lætitia,

Vide V. Gaudium.& Ioci.

Lepræ morbus.

In lepræ morbo opus eſt patientia exemplo Iob. 173. *Chriſtus apparuit quaſi leproſus in paſſione.* 174. *Sanctis ſæpe apparuit in ſpecie leproſi.* 174

Libertas ſeculi.

Vide V. Voluntas propria.

Libido.

Libido quid propriè ſit. 288. *Tentatio eius ſtatim pellenda.* 289. *Exempla mira libidinis extinctæ* 293. *Vide V. Luxuria.*

Ligaturæ.

Vide V. Superſtitio, & V. Veneficia.

Linguæ abuſus.

Lingua quam difficulter coerceatur. 29. 268. *Eſt coercenda.* 272. *quomodo coerceatur.* 29. 30. *Dæmon linguæ maximè inſidiatur.* 268. *Quot mala eius abuſus creet.* 270 271. *Locutiones in aurem, vel per nutus non decent religioſum.* 277. 279. *Nugæ in ore ſacerdotis, ſunt blaſphemiæ S. Bernardo.* 279. *Detrahentes aliis puniti.* 68. *Chriſtus ex quauis materia anſam cæpit aliquid ſpirituale loquendi.* 30. *De modeſtia in loquendo & diſputando.* 138

Litterariæ occupationes.

Litterariæ occupationes ſic continuandæ, vt non negligatur ſalus animi. 368

Ludi.

Vide V. Aleæ ludus, & V. Spectacula.

Luctus immodicus.

Luctus immodicus vetitus & cur. 186. *& ſeq.* 519. *Populi quidam in natiuitate lugent, in obitu gaudent.* 189. *Vide V. Impatientia in morte carorum. & V. Mors.*

Luxuria.

Luxuria vetita. 286. *& ſeq.* Eius fæditas. 294. Et *effectus fœdi.* 288. *difficilis expugnatu.* 287. 288. *Hieronymi in ea tentatio.* 288. *Pœnæ luxurioſis inflictæ.* 295. 528. *Eius præcipuum antidotum eſt fuga.* 291. *& carnis caſtigatio.* 292

Luxus veſtium.

Vide V. Veſtium luxus.

M

Magi.

Magi opera dæmonum mira faciunt. 49. 50. *morte à Deo puniti. Vide V. ſuperſtitio, & V. Veneficia.*

Maledictio.

Maledictio, vel imprecatio mali reprehenditur 299. 300. *Dei maledictio alia eſt ab hominis maledictione.* 300. *Tres imprecantes ſibi mortem contra Narciſſum Epiſcopum miſere perierunt.* 68. *Comitiſſa ex imprecatione mendicæ mulieris,* 365. *proles*

proles edidit viuas, quæ & baptiſatæ ſunt. 302. *Alia exempla.* 301. 327.

Maleficium.

Vide V. ſuperſtitio, & V. Veneficium.

MARIA ſoror Moyſis.

MARIA lepra percuſſa, quia detraxit Moyſi. 67.

B. MARIA Virgo.

S. MARIA Deipara inuocanda in omnibus periculis & tentationibus 64. 525. 526. *Eius modeſtia.* 140. 141. *Et obedientia.* 564.

Medicus.

Medicus in morbis non negligendus etiam à religioſis 162. 163. *ſed plus fidendum diuino auxilio.* 164. *Sancti quidã neglexere medicinas.* 165. 158. *S. Bernard⁹ putat non decere monachos, vt potiones ſumant.* 165. *Confitenda prius peccata, quàm conſulatur medicus.* 169.

Mendacium.

Mendacium vetitum. 303. 304. *Eſt vitium diabolicum & otioſum.* 305. *quid ſit propriè mentiri.* 304. *quod mendacium iocoſum ibid. Qui non habet duplex cor, non mentitur. ibid. Reddit hominem contemptibilem* 306. *Non licet mentiri etiam in periculo mortis, licet autem verum celare.* 307. *Exemplum mulieris ſepties ictæ, quia mentiri noluit.* 308.

Mercatura.

Vide V. Negotiatio.

Miracula.

Miraculum optare facere, vel ab alio fieri, eſt curioſitas, & ſuperbiæ ſæpenumero. 49. *Poſt miracula facta, quam humiles fuerint ſancti.* 103. 104. 105

Modeſtia

Modeſtia vnde dicta 136. *valde laudatur.* 137. *Eſt portio Dei.* 138. *De modeſtia Chriſti.* 139. *Et B. Virginis* 140. *Decet clericos et religioſos* 141. *Regulæ modeſtiæ religioſæ.* 142. *Vide plura V. Immodeſtia.*

Monachi.

Vide V. Religioſi.

Morbi.

Morbi cauſa ingluuies 152. *Tria in morbo grauia.* 163. *Opinio facit morbum grauem, ib. Medici opera vtendum, ſed plus Deo fidendum.* 164. *Morborum cauſa ſæpe ſunt peccata. ib. à Deo autem bono fine immittuntur, quod iuuant ad ſalutem.* 166. *Vtilitates morborum.* 167. *Non eſt vtilis omnibus ſanitas. ib. Patienter ſunt tolerandi, & non recurrendum ad ſuperſtitiones.* 490. 491. 492. 493.

Mors.

Mortis meditatio omnium vitiorum peremptoria. 2. *medetur Luxuriæ imprimis.* 296. *Non eſt timenda.* 309. *eſt nomine, non re formidabilis ib. Eſt perinde, ac veſtem exuere.* 310. *Legi naturæ congruens & omnibus communis.* 311. *præter quam nihil certum eſt.* 312. *Comparatur ſomno & peregrinationi.* 314. *Ea multis malis homo liberatur.* 311. *& multis bonis ornatur.* 113. *Mors piorum præſtat vitæ.* 309. *Exempla non timentium.* 315. 316. *Moderate poteſt timeri.* 319. *Et quidam ſancti timuere.* 320. 321. *Metum mortis quid excludat.* 161. *Mortui lugendi, ſed moderatè.* 186 187. 188. *fluant lacrymæ, ſed deſinant, ait Seneca. ib. Nimium lugens oſtendit ſe infirmum fide & ſpe. ib. &* 189. *Cur moderate lugendum. ibid. cur S. Bernardus amarè defleuit mortem fratris,*

Digitized by Google

fratris.188. 194 *Opinio tantum facit nos lugere*.189. *Nimio luctu quidam extincti*. *ibid. Mulierum geſtus in luctu ridiculi*. 187. 190. *Omnes morimur, quo tempore Deus voluit*. 191. *Mortis tempus incertum*. 416. *Tempus mortis non eſt idoneum ad pœnitentiam*. 419

Mortificatio.

Mortificatio laudatur. 144.145.146. *Quid ſit mortificatio*. 143. 484. *Ea q. cultro præſcinduntur membra noſtra, id eſt, vitia & paſſiones animi, vt voluntas diuina cordi noſtro inſeratur*. 58. *confertur martyrio*. 151. *Neceſſaria eſt*. 152. *Inſtrumentũ eſt aptiſſimum ad perfectionem*. 151. *Reddit preces efficaces. ib. Exempla mortificationis*. 433

MOYSES.

Moyſis conſtantia. 199. *& patientia*. 552

Mulierum commoratio cum clericis.

Vide V. Clerici.

Mundi vanitas.

Mundi vanitas. 481. 482.

Munerum corruptela.

Munerum acceptio reprehenſa. 401. 457. *Dei proprium eſt non accipere perſonam, vel munera. ib. Iudices, & aduocati non facile ea accipere debent*. 333. 334. *Nomine munerũ etiam laudes intelliguntur. Eſt enim triplex munus, à corde, ore, & manu*. 334. *Exempla eorum, qui renuerunt accipere*. 335. 336. 337. *Cur Daniel receperit munera ſemel repudiata* 336. *Munuſcula ſineně mittenda & acceptanda*. 102 338.

Murmuratio.

Murmuratio reprehenſa & punita. 339. 340. *Non eſt leue peccatum*. 341.

N

NARCISSVS Epiſcopus.

NARCISSO *Epiſc. Hieroſolymitano cum iuramento detrahentes diuinitus puniti*. 68.

Negotiatio illicita.

Negotiatio illicita reprehenditur, item iniqua pondera & ſtatera. 342. *Ob periculum mentiendi & peierandi ægrè ſit licita*. 343. *Quæ ſint negotiationes licitæ. ib. &* 344. *Per ſe non ſunt illicitæ, ſi abſint fraudes*. 343. *Ad gloriam Dei ſunt inſtituendæ*. 346. *Lucri cupidus non facile diteſcet*. 342. *Malè parta malè perire ſolent* 343. *Negotiationis vtilitas*. 343

Negligentia.

Vide V. acedia. V. otium. V. pigritia.

O

Obedientia.

OBedientia laudatur. 216. *& ſeq. Eſt ſola & maxima virtus*. 217. *Eſt mater cuſtosq; omniũ virtutum. ſola ceteras virtutes inſerit eſt ſepulchrum voluntatis*. 218. *Cur victimis pponatur. ib. &* 222. *Deus oſtendit, quantum ſit obedientiæ bonum, dum Adæ vetuit rem non malam*. 217. *In omni cœtu vni obediendum. ib. Superior timendus vt Dominus, diligendus vt parens. ib.* 563. *Monacho ne laudabilia quidem ſine obedientia ſunt facienda*. 216. *Obediendum ſuperiori vt Deo & Chriſto, etiamſi gentilis ſit*. 221. 564. *Seducit ſe, qui voluntatẽ ſuperioris ad ſuam ſatagit torquere*. 222. *Iudicium quoq; ſuperiori ſubiiciendum*. 223. 224. 225. *licet aſpera iubeantur & impoſſibilia, vt docuit S. Benedictus*. 225. 226. *non obediendum ſi iu-*

Digitized by Google

beantur legi diuinæ contraria. 227. Exempla obedientiæ miræ Prophetarum. 433. & aliorum. 227. 228. Chriſti obedientia ſequenda & Apoſtolorum. 220. & 224. Chriſtus maluit perdere vitam, quàm obedientiam. 222. Militum infidelium obedientia mira erga belli Duces. 228. 229

Obſeruationes vanæ.

Vide V. Superſtitio. & V. Veneficia.

Obſtinatio animi.

Obſtinatio vel obduratio reprehenditur. 347. *Cor durum deſcribitur.* 349. *Vnde oriatur obduratio.* 352. *Eſt via dæmonum.* 414. *Eſt ſignum æternæ reprobationis.* 353. *Nemo duricordis ſalutem vnquam adeptus eſt.* 349. *Morbus tamen obſtinationis curabilis eſt. ibid. Quando dicatur Deus obdurare peccatorem.* ib.

Odium.

Odium reprehenditur 354. *Eſt grauiſſimum omnium vitiorum.* 355. *Differt ab ira.* 254. *Eſt ira inueterata. ib. &* 355. *Vt Deus caritas, ita diabolus odium. ib. Qui odit fratrem, cur homicida dicatur à B. Ioanne. ib. Odiens non poteſt vnam Dominicam orationem ſine mendacio recitare.* 356. *Ob odium puniti.* 557

Omina.

Vide V. Superſtitio.

Oratio.

Oratio eſt clauis cœli, & naufragorum tabula. 160. *Eius finis, obſeruatio diuinorum mandatorum.* 58. *Deus orandus ex corde, & in oratione vigilandum.* 79. 82. *Cum diſtrahimur, Deus benignè expectat, donec attentè oremus.* 80. *Remedia ad rectè orandum.* 81. 82. *Quoties obrepunt diſtractiones, ſemper ſunt repellendæ, nec ob eas oratio abrumpenda.* 84. *Dæmon maximè aduerſatur orationi deuotæ, & quare.* 83. 84. *Orandum maximè in tribulatione.* 159. *exemplo Annæ, Suſannæ & aliorum.* 160. *Valet ad quæuis peccata expianda etiam obdurationis.* 350. *Et contrà veneficia, aliaſque ſuperſtitiones.* 524. 525. *S. Auguſtinus beneficio orationis & lacrymarum conuerſus eſt.* 121. 122. 350. *Valet ad condonandum graues iniurias.* 556

Opera bona.

Opera bona valent ad exemplum. 151. *In iis poſſumus habere fiduciam, etiam in hora mortis.* 62

Otium.

Otium arguitur. 362. 363. *eſt cauſa grauium ſcelerum, vt idololatriæ & Sodomiæ.* 365. & 366. *Eſt radix malitiæ, mater nugarum, nouerca virtutum.* 363. 364. 365. *Sine litteris mors eſt, & viui hominis ſepultura iuxta Senecam.* 364. *Nihil agere, eſt aliquid mali agere, inquit Chryſoſtomus.* 363. 403. *Otij fuga medetur luxuriæ.* 296. 297. *Titus Imperator putauit ſe diem perdidiſſe, quo nil boni egerat, auctore Hieron.* 367. *Nulla ſine labore virtus.* 363

P

Patientia.

P*Atientiæ laudes.* 153. 182. *Radix omnium virtutum & cuſtos.* 154. *patientia tribulationum mater fidelium.* 156. *patiens dici nequit, niſi quis omnia mala illata toleret.* 238. *Pati aduerſa plus eſt, quam mortuos excitare, ait Chryſoſt.* 154. *Deus cum voluptate ſpectat pugnantem cum aduerſis. ib. ſummum præmium patientiæ eſt*

Digitized by Google

eſt paratū. 158. Exempla patientiæ Chriſti. 551. Iob 167. 552. Seruuli mendici. 168. Tobiæ. 169. Patientia opus eſt in morbis. 162. In obtrectationibus. 72. 73. Si ex patientia noſtra caritas proximi læ-datur, defenſione modeſta vti poſſumus. 73. Iuuat ad ſuperandas tentationes. 500

Paupertas.

Paupertas laudatur. 175. 176. Nulli eſt turpis. ibid. ea nil ditius, quia cœlum emit. 177. Natura minimū petit. Nemo alius Deo dignus, ait Seneca, quam qui opes contempſit. 177. Paupertas Chriſti. 15. 178. Conſilium paupertatis qui ſecuti. 178. Philoſophi qui eam coluerint. 179. E cœnobiis Meum & Tuum exulat. 423. Quā grauiter puniti proprietarij monachi, qui paupertatem Euangelicam Deo promiſ-miſſam violarunt. 16. 425

Peccatum mortale.

Peccatum non eſt, niſi ſit voluntarium. 32. 561. Eiuſdem effectus. ibid. 373. Omne peccatum tribuendum impatientiæ iuxta Tertullianum. 371. Quid ſit peccatum. 372. Diſcrimen delicti & peccati. 371. Omnes peccato ſumus obnoxij. 370. 371. Nō ſemper diabolo ſed nobis eſt adſeribendum. 371. Eſt infinito odio dignum. 372. Ex pœnis à Deo inflictis liquet odium Dei in peccata. ibid. Quanta tyrannis peccati. 374. Homo malus peior eſt diabolo. 375. Quibus gradibus in profundum peccatorum veniatur. 37. 42. peccata conſuetudine roborata, videntur parua vel nulla. 37. 375. Non omne peccatum eſt ſuperbia vel contemptus, vt dixit Pelagius. 41. Quando commiſſum eſt, melius cognoſcitur, quam ante. 371. peccata ſunt cauſa omnium calamitatū. 164. 165. 168. 375. Peccatum nullū manet impunitum. 380. peccans, etſi non puniatur, omnium miſerrimus. 517. Relapſus in peccata cur periculoſus. 443. 445. 446. Nullum eſt peccatum, quod medicinam refugiat. 372. Grauitas peccati compenſanda magnitudine pœnitentiæ. 38. vt difficultas ſuperetur, inchoanda tantum eſt emendatio. 39. Fugiendæ occaſiones peccandi. 38. peccatum curatur contrariis. 371. Et meditatione paſſionis Chriſti. 373. Et nouiſſimorū. 375. 376. 377. Exempla eorum qui mori maluere, quam peccare. 385

P. Venialia.

Ea ſunt vetita à Deo. 386. animam deformant. 387. 388. diſponunt ad mortale. 390. Mali eius effectus. 391. Sancti durè ea punierunt. 392. 393. apud Deum ſæpe grauia. 38. Expiantur multipliciter. 391. 392. ex contemptu fiunt mortalia. 44. Obſunt perfectioni ſpirituali. 142. 143

Perſonarum acceptio.

Vide V. Acceptio perſonarum.

Perturbationes vel paſſiones.

Paſſiones vel perturbationes animi ſunt fontes omnium vitiorum. 152. Et ideo mortificandæ. 145. & ſeq. Licet non poſſint prorſus eradicari. ib. exempla eorum, qui domuere illas. 147. Vtile eſt ortas ſtatim comprimere. 148. Et continuare pugnam ab ineunte ætate. 149. Examen conſcientiæ quotidianum plurimum ad id valet. 150. 381

Perſeuerantia.

Perſeuerantia laudatur. 196. & ſeq. Perſeuerare eſt tentatione non vinci. Eſt Dei donum, & requirit animi fortitudinem. 201. Exempla perſeuerantium & non

perſeuerantium. 196. *Vix vnquam monachus in cella vſque ad mortem perſeuerauit, qui non fuerit prædeſtinatus, ait Bernardus.* 64

Pigritia.

Ea arguitur. 402. 403. *Iudas eadem periit. ibid.*

Podagræ morbus.

Podagra etiam ſancti laborarunt. 171. 172. *vt S. Gregorius Papa triennio continuo.* 171. *Poſſidonius Philoſophus podagricus confeſſus eſt non eſſe malum dolorem pedum. Item Cicero & Seneca, & ideo ferendum.* 172

Pœnitentia.

Pœnitentiæ vis quanta. 379. *inſtrumentum aptum ad perfectionem conſequendam.* 151. *Ea reconciliatur Deus.* 161. 162. *Peccata etiam grauiſſima expiantur.* 448. *Peccatum ad Dei miſericordiam eſt vt tela araneæ.* 59. *Pœnitentia qualis agenda de peccatis.* 351. 352. *Millies peccaſti, millies pœnite.* 59. *Exempla eorum qui poſt gratiam peccata per pœnitentiam reconciliati.* 61. 63. *Pœnitentia non differenda.* 413. *Patres non fidunt pœnitentiæ in finem vitæ dilatæ.* 416. *Nunquam tamen ſera conuerſio* 59. 60. 64. 350. *Deus iudicat non de vita præterita ſed de fine,* 60. *Pœnitentia reddit preces efficaces.* 151

Præſumptio.

Præſumptio reprehenditur. 409. 413. *præſumptio præceptor peſſimus Hieronymo.* 410. *Via dæmonum præſumptio & obſtinatio iuxta S. Bernardum.* 414. *Præſumptionis exempla.* 206. *Præſumptio vel confidentia in Deo laudata.* 412

Procraſtinatio.

Procraſtinatio reprehenſa. 414. 415. 416. *Quam ſit periculoſa.* 417. 418. *Exempla infeliciter procraſtinantium.* 420. 421

Proprietas religioſorum.

Proprietas religioſis vetita. 421. *& ſeq. Punitur à ſummis Pontificibus.* 425. *Exempla eorum qui puniti.* ib. 425

Pudor noxius.

Pudor noxius reprehenditur. 430. *Exempla confuſionis toleratæ à ſanctis.* 433. 434. 436. *Confuſiones ob Chriſtum perpeſſæ quanti ſint meriti apud Deum.* 437

Pudicitia.

Pudicitia laudata. 287. 385

Puſillanimitas.

Puſillanimitas reprehenſa. 438. *& ſeq. Quomodo curanda in aliis.* 441. *Vincitur præmeditatione futurorum. ibid. Et recurſu ad Patrem ſpiritualem.* 442

R

Recidiua.

RECIDIUA *peccatorum reprehenſa.* 442. 443. *Periculoſa eſt ex parte Dei, dæmonis & noſtra.* 445. *Quidam ob relapſum puniti.* 446. 447

Religioſi.

Religio vnde dicatur. 274. *Religioſum decet modeſtia, de qua & regulas habent* 142. *A licitis etiam ſæpe debet abſtinere* 143. 144. *Eius eſt crucifixas & mortificatas habere paſſiones omnes.* 152. 362. *Mortificationem eius S. Bernardus confert cum martyrio.* 151. *Non debet vti propria voluntate* 222. 563. 56. *Nec præcepta ſuperiorum diſcutere* 224. *proprium eius, ſe ſuumque iudicium abnegare.* 250. 562. *Exempla eorum qui malè perierunt ob iudicium non abnegatum.* 151. *Patri ſpirituali*

tuali omnia ſua debet patefacere. 351.442. *nil proprium poßidere.* 421.*& ſeq. Cauſa vetitæ proprietatis.* 428. *Labor, & voluntaria paupertas, inquit Bernardus, ſunt monachorum inſignia.* 405. *Religioſi proprium eſt ſemper proficere.* 511. *Secus periculum eſt, ne præterita eius merita pereant.* 512. *Rarus in religione eſt, qui cum ad gradum aliquem ſanctitatis peruenerit, vlterius aſcendat.* ib. *Ad profectum iuuat renouatio ſpiritus in aliquo receſſu.* 513. 514. *Religioſum non decent ioci, locutiones in aurem vel per nutus, nec riſus effuſus.* 277.278. *In minimis etiam offenſiunculis debet cauere auerſionem & ſimultatem.* 360. *nullam habere ſocietatem vel familiaritatem cum fæminis.* 323.324.*& ſeq. lapſus exiguus eius apud ſeculares magnus reputatur,* 141. *Æger poteſt vti Medicorum opera, ſed parcè.* 164.165. *Debet ſe abnegare.* 562. *perfectè reſignare.* 564. *& in omnibus indifferens eſſe.* 565. *Vide V. Votorum violatio*

Reuelationes.

Vide V. Inſpiratio diuina. Et Illuſiones.

Riſus effuſus.

Riſus effuſus non decet Chriſtianos. 19. 466. 474. *Chriſtus non legitur riſiſſe, ſed fleſſe tantum.* 140. *De Muſa puella non ridente.* 143. *Quis decorus & licitus riſus.* 137.138.

S

Sacerdos.

Sacerdos non debet ſe totum dedere Poetis & Grammaticis 50. *B. Hieronymus nimium deditus eloquentiæ punitur diuinitus* 50. 51. *Inter ſeculares nugæ, ſunt nugæ, ſed in ore ſacerdotis blaſphemiæ.* 364. *Non debet cohabitare fæminis.* 323.*& ſeq.*

SALOMON.

SALOMON in delitiis ſolus fuit, & ideo forte corruit, ait Hieronymus. 153

Saltationes.

Vide V. Choreæ.

Sancti.

Sancti ſuas viſiones celant potius quam diuulgant 56. 57. *omnes aduerſa paßi* 153. *Et cur?* 156. *Vtile ſanctorum vitas legere.* 95. *Reliquiæ eorum valent contra maleficia.* 53

Satisfactio.

Satiſfactionis fructus. 380

Scachorum ludus.

Scachorum ludus num licitus. 286

Scandalum.

Scandalum quam graue ſit peccatum 91.92. *Quando detur ſcandalum.* 92. *Eius habenda ratio, & non tantum conſcientiæ.* 99. *ſcandala & detractiones præuenien-dæ,* 100. *Quænam ſint deſpicienda.* 73. *Vide V. Exemplum malum.*

S. Scriptura.

S. Scripturis pugnare contra hæreticos, nulla, vel incerta eſt victoria. 123.124. *Earum lectio peruti lis ad cauenda peccata.* 378. *Et ad expugnandas tentationes.* 502.503

Scrupuloſa conſcientia.

Vide V. Conſcientia ſcrupuloſa.

Seceſſio.

Seceſſio laudata ad renouandum ſpiritum. 514

Securitas.

Securitas, eſt mater negligentiæ, 411. *In hoc mundo nuſquam eſt, nec fuit.* 410

Silenitum.

Silentium laudatur. 270. 272. 273. 274. *Bernardus vocat virtutũ matrem.* 264. *Climac⁹ vocat matrē orationis.ib. Eſt ingreſſus religioſæ vitæ.*375. *Exempla diuturni ſilentii ib.* 276. S. *Patrum monita de ſilentio religioſorum.* 277. 278. 279. *Greg. Nazianzenus tota Quadrageſima ſiluit.* 276. *Silentio illatæ iniuriæ vincendæ exemplo Dauidis & Chriſti.* 554.555

SIMON Magus.

SIMON magus qualis fuerit. 451. *quomodo extinctus.* 455.

Simonia.

Simoniaca labes reprehenditur. 449. *Cur ſit graue crimen.*451 *Fœdus eius effectus.* 412. *Reddit clericorum ordinem contemptibilem.* 452. *imò euertit.* 453. *Pœna in Simoniacos ab Eccleſia decreta variæ.*453. *Exempla diuinitus ob Simoniam punitorum.* 336. 454. 455. 456.

Simplicitas.

Simplicitas virtus valde laudata. 127. 128.

Simulatio.

Simulatio & fictio reprehenditur. 125. 126. 127. *Exempla punitorum ob eam.* 130. *Exempla nolentium ſimulare.* 131. *Exempla piè ſimulantium. Vide V. Hypocriſis.*

Societas praua,

Societas praua fugienda, & cur? 38. 458. *& ſeq. In ſocietate multorum, vt inter nobis,omnes æqualiter diligendi: nam familiaritas paris contemptum;* 97. 98. *Seniorum ſocietas magis quærenda,quam iuniorum.* 461. 464. *Qui inter malos boni manent, perfectè boni ſunt.* 461. *Vnde cognoſcatur prauitas ſocii.*462. *Effectus prauæ ſocietatis.* 462. 463. *Et co... bonæ ſocietatis.* 463. *bonorum ſocietas ſæpe prodeſt malis.* 464

Spectacula.

Spectacula, vel Ludi veteres gentilium ſunt vetiti Chriſtianis 465.467.468. *improbati quoque Ethnicis.* 468. *Sunt inuenta dæmonum, non Dei.* 465. *Mater eorum idololatria.* 469. *Repugnant abrenunciationi factæ in baptiſmo.ib. Quam indigna agantur in theatris.* 466. 467. *Quæ ſpectare non eſt niſi miſerabilis inſania* 466. *Quanta pericula ſint ſpectationis.*470. *Et ſcandala* 472. *Spectatores diuinitus puniti.* 472. 473. *Hiſtrionibus mercedem dare immane ſcelus eſt Auguſtino.* 472. *ſpectacula quatuor Chriſtianis licita,* 474. *Quale ſpectaculum edere debet de ſe Religioſus.* 484.

Spiritualis Pater.

Spiritualis Pater quando conſulendus. 33. *Conſulendus in ſcrupulis.* 33 43. *in deſperatione.* 63. *in luxuriæ tentatione.* 298. 299. *in omnibus tentationibus.* 507

Superbia.

Superbia taxatur. 476. 477. *Eſt peruerſa celſitudinis appetitus.* 478. *Initium omnis peccati* 477. 478. *Omnium grauiſſimum.* 478. *Ideo execranda, quod aduerſarium habeat Deum.* 477. 478. *Superbus diabolo ſimilis eſt.* 477. *Deterrimi ſuperborum mores & effectus.* 480. *Septem eius ſoboles.* 478. *In benefactis plus metuenda, quam malefactis.* 479. 483. *Puniti ſuperbi qui?* 43. 44. 479. *Superbis vtile cadere in peccatum.* 578. *Euidentiſſimum ſignum reproborum ſuperbia.* 46. 479. *Medetur ſuperbiæ vita Chriſti.* 481. *& agnitio ſui.ib. &* 482

Superſtitio.

Superſtitio quid ſit. 487. *quam graue ſit peccatum*

Digitized by Google

tatum. 489. *Eſt idololatriæ ſpecies.* 487. *Eius auctor & director, dæmon.* 488. *Omnis ſuperſtitio damnata eſt in ſcripturis.* 485. 486. *Legibus quoque Eccleſiaſticis & ciuilibus.* 487. 488. *Quam excruciet conſcientiam, & ſi reſpuatur, quam exhilaret.* 489. 450. *Morbi patienter ferendi, non conſulendi pro iis tollendis magi vel ſagæ.* 494. *Et magis cauendi magi qui ſæpe vera prædicunt.* 490. *Ethnici notarunt fraudes in auguriis.* 495. *Sancti ſemper horruerũt omnia magica & ſuperſtitioſa.* 496. *Cur Deus permittat vt ab iis prædicta eueniant, ægroſque ſanent.* 494. & 489. *Variæ ſuperſtit. ſpecies.* 478

Suſpiciones.

Suſpitiones cauendæ, & præueniendæ aliorum de nobis. 100. *Vide. V. Iudicium temerar.*

Suſuratio.

Vide V. Detractio.

T

Temperantia.

Temperantiæ remedia. 87. 88. *alimenta ſicut medicamenta ſumenda, ſecundum Auguſt. non ad voluptatem, ſed ad neceſſitatem.* 88. 115. *lautities ciborum cauenda.* 112. 113. *tantum cibi vel potus ſume, quantum ad vires corporis ſatis eſt.* 113. *Etiam in vilibus cibis temperantia opus eſt.* 114. *Pro luxuria reputatum eſt, inquit Hier. Si monachus coctum aliquid comederet.* 117. *Satietas fugienda* 115. 570. *Tempus edendi certum ſeruandum.* 112. *Modus ad frugalitatem veniendi.* 116. 117. *Exempla frugaliter viuentium. ib. Conuiuia, in quibus eſt occaſio exceſſus, cauenda* 88. *Vilis menſa ſanitatis mater.* 570

Tempus.

Temporis iactura non eſt facienda. 362. 367. *Perit omne tempus quod vitiis tribuitur. ib. Stoici dixerunt omne tempus eſſe correctionis. ibidem*

Tentatio.

Tentatio alia à Deo, alia à dæmone. 497. 498. *Deus tentat, vt probet, dæmon vt decipiat.* 499. *A tentatione nemo immunis fuit, ne Chriſtus quidẽ. ib. Probi magis ei obnoxii, quàm improbi.* 500 *Humana tentatio quæ, & quæ diabolica.* 499. *Tentationum vtilitates.* 500. *Vincitur, ſtatim reſiſtendo illi.* 502. *Verbis ſcripturæ. ib. Oratione.* 503. *fiducia in Deum.* 505. *& crucis conſignatione.* 506.

Tepiditas.

Tepiditas ſpiritualis reprehenditur. 508. *Eius ſigna in religioſis.* 508. 509. 510 *Quam miſerabilis tepidorum ſtatus.* 512. *Religioſi eſt ſemper proficere.* 511. *ad tepiditatem extirpandam valet ſeceſſio, & ad renouandum ſpiritum.* 514.

Timor humanus.

Timor humanus reprehenſus. 514. 515. *Timor ſeruilis quis, & quis caſtus.* 515. 516. 518. *Seruilis vt curetur.* 517. 518. *Timoris mundani effectus.* 516. *Timor Domini eſt fundamentum ſalutis.* 411

Tribulationes.

Tribulationum expers nemo. 155. *Nulla maior afflictione cõſcientiæ. ib. Nil infelicius eo, cui nihil accidit aduerſi, ait Seneca.* 154. 522. *Eas pati eſt nota filiorũ Dei.* 153. 156. *Propriæ ſunt iuſtorũ.* 155. *Qui non*

Digitized by Google

non habet, non dum cœpit eſſe Chriſtianus, teſte Auguſtino.156. Cauſa cur iuſtorum ſit pati.156. Eſt cibus ſolidus eorum.54. Vtiles ſunt ad ſalutem. 166.163. augent præmium in cælo.158. efficiunt hominem iuſtum beatum.158. licet in Phalaridis tauro cremetur.ibid. Proprium eſt Chriſtianorũ in aduerſis gratias agere, & exultare.212.157.522. Aperiunt oculos peccatori, & peccata extinguũt.157. Oratio iuuat ad fortiter eas ferendas. 53. Et ſumptio Euchariſtiæ.160. Et pœnitentia.161. Et præuiſio earum. 160.184.441.522. 554

Triſtitia.

Triſtitia ſeculi reprehenſa.519.520. Eſt filia ſuperbiæ.520. Quam noxia & inutilis ſit.523. Eſt cauſa deſperationis.527. Nemo à dæmone lædi poteſt, ſi illa abſit. 523. ob futura mala triſtari ridiculum eſt.522. Moderata triſtitia in morte carorum, &c. licita eſt. 520

V.

Vanitas mundi.

Vanitas mundi, id eſt, opum, honorum & voluptatum. 481.482

Veneficia.

Veneficia vetita. 485. 486. & ſeq. Quæ peccata viam parent ad veneficia & Magiam.527. Vna peccati fuga ſuperantur. 526. Et pœnitentia. 528. Et aqua benedicta.530.531. malefici verberibus cogi poſſunt vt ſigna maleficij tollant. 533. Cuius ſine peccato licet ea tollere Et cur B. Hilarion noluerit tolli. ib.

Veſtium luxus.

Veſtium luxus reprehenditur. 535.537. maximè autem fuci, & pigmenta. 542. Cur luxus deteſtandus. 540.541. Ornatus veſtium eſt indicium deformitatis animorum. 535. Ob ſolam vanam gloriã quæritur. 535. Aureæ & purpureæ veſtes illis competunt, quibus nullum virtutis decus. 536. Serica licia calceis non inſerenda. 543. Ob luxum diuinitus puniti. 539. 540. Exempla aſpernantiũ luxum. 537. 538. Veſtitus modeſtia laudata. 137. Ornatus & ſordes pari modo fugiendæ ſecundum Hieronymum. 536

Victoria ſui.

Victoria ſui ipſius omnium maxima. 145. 567. Imperare enim ſibi, teſte Seneca, maximum imperium eſt. 146. Exemplo eſt Dauid. Valentinianus Imperator. & Cato.147. Ad eam conſequendam valet Examen conſcientiæ. 150

Vinum.

Vini abſtinentia laudatur. 89. Vinum Virgini fugiendum vt venenum ibid. Abſtinuere vino, Ionadab Rechabitarum parens, eiusq́ liberi Daniel, Ioannes Baptiſta, primi fideles in Eccleſia Alexandrina, plériq; omnes eremitæ. Apud Romanos gentiles, etiam iuuenes vſque ad annum ætatis trigeſimum. ib.

Vindicatio iniuriæ.

Vindicta iniuriæ vetita.543.544. Præceptum de non vindicando rationi naturali congruit. hoc ipſo bonum quod à Deo profectum.547. Difficile quidem ſeruatu, ſed magnum præmium ſeruanti poſitum. 548. Vtilitates huius præcepti. ibid. & 549. Chriſti doctrina de eodem. 546. 547. Magni animi eſt iniurias deſpicere.545. Iraſci hominis eſt, ait Hieron. iniuriam non facere Chriſtiani.544. Nihil

Digitized by Google

bil æquè odit Deus ac vltionis cupidum. 545. *Exempla tolerantium maximas iniurias.* 551. 552. 553. *I. Cæſar, teſte Cicerone, nil obliuiſcebatur niſi iniurias.* 546. *Romani celebres facti, quod ſolerent parcere ſubiectis etiam poſt acceptas iniurias.* 549. *Puniti, qui ignoſcere noluere.* 557

Virgo ſacra.

Virginem ſacram decet ſilentium, & quid loqui debeat. 277. *Virgo mentiri ſacrilegum putet.* 307. *Serico & purpura indutæ Chriſtum induere nequeunt.* 536. *Virgo poſt votū nubens, habet damnationem, nec tam adultera eſt, quam inceſta.* 575. 576

Virtus.

Virtus ſumma eſt, contemptibilem ſe reputare, poſt facta maxima miracula. 104. *Virtutes ſunt occultandæ.* 107. *probantur aduerſis.* 154. 155. *Internæ præſtant externis.* 207. *collatæ cum voluptate carnis.* 568

Viſiones.

Vide V. Inſpiratio diuina.

Vitia.

Vitia ſæpè mentiuntur ſpeciem virtutum. 97. *Turpiora ſunt, quæ virtutum ſpecie celantur.* 463

Voluntas propria.

Voluntas propria reprehenditur. 218. 558. 559. 561. *maximè in religioſis.* 559. *Quæ dicatur Voluntas propria.* 560. *Eius effectus peſſimi qui.* 562. *Nihil Deus punit præter propriam voluntatem.* 560. *Ceſſet propria voluntas, ait Bernardus, & infernus non erit.* 561. *Chriſtus eam ſequi noluit.* 560. *Qui voluntatem ſuperioris ad ſuam torquet, ſe ſeducit.* 222. *Melius eſt voluntatem ſuperioris etiam in rebus piis ſectari, quam ſuam.* 223. *Opera bona monachi nō manent bona ſi ex propria voluntate fiant.* 562. *Non poteſt diu manere in cœnobio, qui eandem non vincit.* 563. *Voluntas propria eſt prima cauſa peccatorum in Adam & nobis.* 561. *Voluntas Dei quæ ſit, quam facere debemus.* 560

Voluptas carnalis.

Voluptas carnis reprehenſa. 566. 567. *Eſt hamus diaboli ad perniciem nos trahens, mater peccati, æterni vermis nutrix, auaritiæ genitrix, vicina inſaniæ, ex homine faciens porcum, ſimilis dæmoniaco, fons omnium malorum ibid. Ethnici eam deteſtati vt peſtem.* 568. 569. *Eam viciſſe victoria ſumma eſt.* 567. *Voluptuariorū infelix exitus.* 569. 570. *Vitam delitiis deditam Chryſoſt. vocat meretricem turpiſſimam. ib. Exempla voluptuariorum miſerè per delicias pereuntium.* 571

Voti violatio, & Apoſtaſia.

Voti violatio reprehenditur 573. 574. *Apoſtatæ mores. ib. Qui votum Deo factum violat reus eſt æternæ damnationis, & ideo Monachus non poteſt monaſterium deſerere, nec virgo ſemel Deo conſecrata nuptias inire.* 574. 575. *Si autem nubat, contra Chriſtum laſciuit, nec tam adultera eſt, quam inceſta.* 575. 577. *Arctior eſt cum Deo per vota coniunctio, quam inter coniuges per Matrimonij fœdera.* 576. *Quanto ſupplicio dignus, qui virginem ſacram conſtuprarit. ibid. Monachus propoſitum rumpens Chriſtum negat.* 577. *Violati voti deterrimi effectus* 578. *Apoſtatæ indies fiunt deteriores.* 579. 580. *Quam friuolas cauſas obtendant ſuæ apoſtaſiæ. ib. Propter malos non eſſe deſerendam ſo-*

 cietatem

cietatem bonorum ibid. Votum caſtitatis non eſſe ſeruatu difficile. 581. Si imploretur Dei auxilium. ib. Exempla ob violata vota punitorum. 582. & ob apoſtaſiam à cœnobio. 583. antidotum poſt lapſum eſt pœnitentia vera. 584. aliaque multa. 585. Exempla apoſtatarum reſipiſcentium. 586. 587

Vſura.

Vſura vetita. 587. 588. Vſura ab vſu dicta. græcè dicitur τόκος, id eſt, partus. 588. Non pecunia tantum, ſed etiam quicquid ſorti accedit vſura eſt. 588. Pecunia vſuraria comparatur morſui aſpidis & modico fermenti totam maſſam corrumpenti. 589. Vſura, vel fœneratio, qua quis fœneratur Deo, licita eſt: Fœneratur autem Deo qui miſeretur pauperis. 590. Deſcribuntur callidi mores vſurariorum. ib. & 591. Pericula accipientis mutuū ab Vſurario. 591. Pericula item & damna Vſurarij. 592. Pœnæ iure Eccleſiaſtico in eos decretæ. 593. Exempla diuinitus punitorum. 594. 595. Vſurarij poſſunt aliunde viuere quam ex vſuris. 595. nec non mutuatarij. 596

LAVS DEO DEIPARÆQ.
VIRG. MARIÆ.

Digitized by Google

8-1

Google